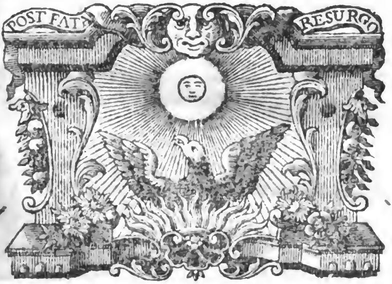
37
25 A
15

1146 1140

Digitized by Google

SANCTISSIMI
DOMINI NOSTRI
BENEDICTI
PAPÆ XIV.
DE SYNODO
DIŒCESANA
LIBRI TREDECIM
IN DUOS TOMOS DISTRIBUTI.

TOMUS SECUNDUS.

FERRARIÆ. MDCCLVIII.

Impenſis Jo: Manfrè.

SUPERIORUM PERMISSU.

DE SYNODO DIŒCESANA

LIBER DECIMUS.

DE CENSURIS, DE USURIS, ET CONTRACTIBUS: NECNON DE MULTIS PECUNIARIIS.

CAPUT PRIMUM.

Cenſuræ, præſertim latæ ſententiæ, Synodalium Conſtitutionum Tranſgreſſoribus, nonniſi ſobrie, & circumſpecte infligantur: ubi etiam de Poteſtate dictas cenſuras Ferendi.

CENSURA, uti eam deſcribit Suarez *de cenſuris diſput.* 1. *ſect.* 1. eſt pœna ſpiritualis, & medicinalis, qua homini baptizato, delinquenti, ac contumaci, quorumdam ſpiritualium bonorum uſus aufertur ab Eccleſia, donec a contumacia recedat. Omnium graviſſima, teſte Auguſtino *lib. de corrept. & gratia cap.* 15. eſt excommunicatio, per quam Fidelis, non hoc, aut illo ſpirituali bono privatur, ſed, tamquam putridum membrum, ab Eccleſia abſcinditur; atque a Fidelium communione, & conſortio ſeparatur; quocirca Cyprianus *epiſt.* 62. eam appellat *gladium ſpiritalem, quo ſuperbi, & contumaces necantur, dum de Eccleſia ejiciuntur. Neque enim* (ait) *vivere foris poſ-*

ſunt, *cum domus Dei una ſit*, *& nemini ſalus eſſe*, *niſi in Eccleſia*, *poſſit*: cui concinit Hieronymus *epiſt.* olim 1. nunc 14. *ad Heliodorum* ſcribens *num.* 8. *In veteri quidem lege quicumque Sacerdotibus non obtemperaſſet*, *aut extra caſtra poſitus*, *lapidabatur a populo*, *aut*, *gladio cervice ſubjecta*, *contemptum expiabat cruore*: *nunc vero inobediens ſpirituali mucrone truncatur*, *aut ejectus de Eccleſia*, *rabido dæmonum ore diſcerpitur*.

II. Quare, cum rationis, & æquitatis principia ſuadeant, pœnam eſſe commenſurandam culpæ, & pro culpæ modo imponendam; conſequens inde eſt, nonniſi propter graviorem culpam eſſe excommunicationem ferendam. Id jampridem edixerant Concilium Aurelianenſe V. anni 549. *can.* 2. & Arvernenſe II. paulo poſt celebratum, *can.* pariter 2. relato a Gratiano *in Can.* 42. 11. *quæſt.* 3. inquiens: *Nullus Sacerdotum*, *quemquam rectæ fidei hominem*, *pro parvis*, *& levibus cauſis a communione ſuſpendat*: & Concilium Meldenſe anni 845. *can.* 56. *tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 1493. *Quia anathema eſt æternæ mortis damnatio*, *& nonniſi pro mortali debet imponi crimine*. Sed, quoniam hæc ſaluberrima monita e memoria exciderant quorumdam Eccleſiæ Prælatorum, qui frequenter ob culpas, ſi non leves, minus tamen graves, anathematis gladio ſuas oves percellebant, de quo ſæpius conqueſtus eſt infra allegandus Joannes Gerſon; ideo Concilium Provinciale Colonienſe I. anni 1536. *part.* 13. *cap.* 5. *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2025. illa renovare, atque in omnium Prælatorum memoriam redigere curavit, ita decernens: *Cum excommunicatio pœna ſit*, *qua nulla major eſt in Eccleſia*, *nec ſit excommunicandus quis*, *niſi pro peccato lethali*, *quod anathema ſit æternæ mortis damnatio*, *nec infligenda veniat*, *niſi his*, *qui aliter corrigi non poſſunt*, *debebit Judex non ante excommunicare quempiam*, *quam cognoverit*, *id vel cauſæ gravitatem*, *vel ejus*, *qui extra communionem ponendus eſt*, *apertam contumaciam*, *præcepto juſto acquieſcere nolentis*, *exigere*: ac demum Tridentina Synodus *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reform.* omnes Eccleſiarum Antiſtites in hunc modum admonuit: *Quamvis excommunicationis gladius nervus ſit Eccleſiaſticæ diſciplinæ*, *& ad continendos in officio populos valde ſalutaris*; *ſobrie tamen*, *magnaque circumſpectione exercendus eſt*: *cum experientia doceat*, *ſi temere*, *aut levibus ex rebus incutiatur*, *magis contemni*, *quam formidari*, *& perniciem potius parere*, *quam ſalutem*.

III. Quæ porro de excommunicatione dicta ſunt, intelligi etiam debent de ſuſpenſione, & interdicto: quamquam enim pauci quidam Doctores, inter quos Cajetanus *in Summ. verb. Suſpenſio*, & Medina *Summ. lib.* 1. *cap.* 11. §. 8. affirment, ſuſpenſionem ob levem culpam ferri poſſe; idemque de interdicto ſentiant Emmanuel Sa *verb. Interdictum num.* 7. & Gaſpar Hurtado *tract. de interdicto difficult.* 13. rectius tamen Suarez *de cenſuris diſput.* 4. *ſect.* 4. *num.* 7. *& diſput.* 36. *ſect.* 3. *num.* 2. Vaſquez *in* 1. 2. *diſput.* 158. *num.* 49. Layman *lib.* 1. *Theolog. moral. tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 3. *num.* 2. *& part.* 4. *cap.* 4. *num.* 4. docent, ſuſpenſio-

nem

nem a Divinis, ſeu ab officio, & Beneficio, ad longum tempus, atque interdictum, etiam perſonale, niſi partiale ſit, ſed integrum, & totale, nec valide propter culpam levem, nec prudenter propter lethalem, quę gravioribus non accenſeatur, irrogari. Quamvis igitur Epiſcopus ordinariam poteſtatem habeat ferendi cenſuras, eaſque in ſuarum conſtitutionum tranſgreſſores decernendi; non tamen expedit, ut hunc ſuæ poteſtatis gladium exerat, niſi ad coercenda graviora crimina. Scimus profecto, neceſſe non eſſe, ut ante Superioris legem, qua aliquid ſub cenſura prohibetur, illud jam eſſet lethaliter malum, ſed quandoque contingere, tunc primum graviter malum fieri, cum a Superiore prohibetur ſub pœna cenſuræ, quæ certe ejuſdem intentionem oſtendit obligandi ſub mortali; at, non decere, dicimus, ab Epiſcopo aliquid ſub gravi præcipi, vel prohiberi, ſtatuta in tranſgreſſores cenſura, niſi materia præcepti, ſive ratione ſui, ſive ratione circumſtantiarum, quas inferius indicabimus, talis, & tanta ſit, ut hanc pœnam expoſcat. De Prælatis hæc ait Gerſon *tract. de vita ſpirituali animæ lect. 4. coroll. 7. tom. 3. Oper. col. 42.* loquens de excommunicationibus latæ ſententiæ: *Qui pro ſolis incommodis temporalibus evitandis, aut commodis politicis conſervandis, æternam vult infligere mortem, cui quæſo ſimilis erit? illi nimirum, qui volens abigere muſcam a fronte vicini, eam ſecuri percutiens, vicinum ſtolidus excerebravit; aut ei parem dixerim, qui ſtudens curationem modici vulneris in pede equi ſui, pedem confeſtim abrupit, & ſcidit, equumque peremit.*

IV. In eumdem fere ſenſum, longe ante Gerſonem, ad Alexandrum II. ſcripſerat S. Petrus Damiani *epiſt.* 12. ubi morem reprehendens, qui tunc temporis inoleverat, ut cunctis fere Conſtitutionibus Apoſtolicis ſubjungeretur anathematis pœna in earumdem tranſgreſſores, inquit: *Delinquit itaque quiſquis ille eſt, in illud Apoſtolicæ Conſtitutionis edictum, & aliquando levi quadam, ac perexigua offenſione tranſgreditur; & continuo, velut hæreticus, & tamquam cunctis criminibus teneatur obnoxius, anathematis ſententia condemnatur. Et cum, dictante juſtitia, alia ſit ultione plectendus, qui plus delinquit, alia qui minus excedit; hic graviter, leviterque peccantibus, æqua cunctis, & indifferens pœna, ſolius ſcilicet anathematis, irrogatur .... Quamobrem, ſi ſanctæ prudentiæ veſtræ placet, hunc morem de cetero a decretalibus paginis amoveri præcipiat, & vel damni pecuniæ, vel alterius cujuſlibet ultionis calculum in earum tranſgreſſione præfigat; ne, quod aliis eſt ad tuitionis munimenta proviſum, aliis ad perniciem proveniat animarum.*

V. Quod ſi omnium Doctorum conſenſu, grave, & enorme crimen requiritur ad irrogandam cenſuram, etiam quam vocant *comminatoriam*, & *ferendæ ſententiæ*; multo ſane gravius, & execrabilius eſſe oportet delictum, ob quod infligatur cenſura latæ ſententiæ, qua nimirum homo, per ſolam legis tranſgreſſionem, nulla prævia monitione, ejuſdem legis miniſterio ſtatim perſtringitur. Ejuſmodi cenſuras, præcipue vero excommu-

municationes latæ ſententiæ, viſi ſunt improbare nonnulli Doctores. Godſcalcus Roſemundus, Theologus Lovanienſis *in ſuo Confeſſionali cap.* 20. eas e medio prorſus auferri vellet, inquiens: *Valde inconſultum, & periculoſum eſt, quod Epiſcopi in ſuis ſtatutis, ceteri quoque Judices, tam faciles ſint in multiplicando cenſuras: unde expediens eſſet, ut etiam inquit Gerſon, ut omnes Conſtitutiones ſententiæ excommunicationis latæ ſententiæ, in Jure, vel ſtatutis contentæ, quarum uſus nullus eſt, aut plus obeſt, quam prodeſt, expreſſa revocatione caſſarentur in provinciis, & diæceſibus, & in Eccleſia univerſali. Expediens etiam eſſet, ut nulla excommunicationis ſententia ferretur de facto a Jure, vel Judice, neque pro præſenti, neque pro futuro, niſi pro manifeſta contumacia, qua quis oſtendit, ſe non paratum audire Eccleſiam*. Verum hæc Godſcalci aſſertio, qua parte omnes excommunicationes latæ ſententiæ tamquam pernicioſas deleri, & abrogari vellet, audax eſt; communem enim Eccleſiæ uſum condemnat, & Concilia, ſummos Pontifices, omneſque Eccleſiarum Præſules tacite carpit. Neque eidem adſtipulatur, quem citat, Gerſon: hic ſiquidem *loc. cit.* totus eſt in explicando, qua ratione excommunicationis vinculo ipſo facto irretiatur, qui ex mera ignorantia, quamquam culpabili, aut infirmitate, peccatum committit, etſi ceteroquin contumax non ſit, ſed paratus ſit ſtare correctioni Eccleſiæ; &, poſtquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit *coroll.* 14. *col.* 49. eas excommunicationes latæ ſententiæ *tantundem operari, ut abſque proceſſu alio judiciali, aut nova conſtitutione, poſſit Judex ſtatim, probato facto, vel confeſſato, ferre Juris ſententiam, & eamdem publicare: non ſic, ubi canones eſſent ſolum ferendæ ſententiæ; quoniam monitiones, & proceſſus ſecundum terminos Juris prærequirerentur multiplices*. Unde apparet, non improbari a Gerſone excommunicationes latæ ſententiæ, ſed ad eas requiri ſententiam declaratoriam criminis, quæ utique eſt neceſſaria pro foro externo, in quo nemo eſt reputandus cenſura innodatus, niſi legitime probetur reus criminis, cui eſt cenſura jure ipſo alligata: in foro autem interno, & coram Deo, cujus oculis omnia nuda ſunt, & aperta, ad incurrendum in cenſuram latæ ſententiæ, nulla eſt neceſſaria Judicis declaratio, ſed ſat eſt, crimen perpetrare, cui illa eſt annexa: ſuam quippe contumaciam, & Eccleſiæ contemptum ſatis aperte manifeſtat, qui in legem delinquit, quam ſcit in ſui tranſgreſſores cenſuræ vinculum ſtatim, & illico injicere; ſicuti egregie ratiocinantur Suarez *de cenſuris diſp.* 3. *ſect.* 8. *num.* 3. & Gonzalez *in Cap.* 48. *de ſententia excommunicationis num.* 6. ſed præ ceteris legendus eſt, de hac re ex profeſſo diſſerens, Theophilus Raynaudus *Oper. tom.* 14. *pag.* 514. ubi ſcribens adverſus Ayalam, cenſuras latæ ſententiæ hoc nomine reprehendentem, quod illis non præcedat canonica admonitio, egregie oſtendit, admonitionis loco eſſe promulgationem legis, aliquid fieri præcipientis, vel prohibentis, ſub pœna cenſuræ.

VI. Godſcalco, & Ayalæ aſſentiri videtur Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. u-*

niv.

niv. part. 3. *tit.* 11. *cap.* 6. *num.* 19. ubi, etſi non audeat abſolute damnare excommunicationes latæ ſententiæ, eas tamen recens adinventas, & per decem omnino ſecula ignotas Eccleſiæ fuiſſe affirmat. At Van-Eſpenium falli facile demonſtrabimus. Atque in primis nullam putamus fingi poſſe excommunicationem illa ſeveriorem, qua homo baptizatus perpetuo arceatur a Sacramentorum perceptione, omnique excidat ſpe conſequendæ ab Eccleſia reconciliationis; & tamen prioribus ſeculis, quorumdam atrociorum criminum reos, facto ipſo, ſeu ſola criminis perpetratione, in hanc pœnam incurriſſe, præter alibi laudatos Petavium, Morinum, Albaſpinæum, alioſque plures, tradit Cardinalis Bona *Rer. liturgic. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 1. inquiens: *In exordio Chriſtianæ Religionis tantum erat pietatis ſtudium, tantum odium improbitatis, ut quibuſdam ſceleribus, quæ atrociora viſa ſunt, omnis prorſus veniæ ſpes, omnis pœnitentia denegaretur; adeo ut qui ea commiſiſſet, quamvis a Divina miſericordia eorum remiſſionem veræ contritionis ſubſidio obtineret, nunquam tamen poſſet cum Eccleſia reconciliari; ea erant idololatria, homicidium, & adulterium*. Quid quod, ſi actu pœnitentes, aut jam ſemel pœnitentia functi, in aliud cujuſcumque generis peccatum, quamvis privatim & occulte, relaberentur, nunquam deinceps veniam & pacem ab Eccleſia impetrarent? Nonne & hæc ſpecies erat ſeveriſſimæ excommunicationis? Et tamen, hanc relapſis fuiſſe ipſo facto inuſtam, & pluribus demonſtrat doctiſſimus Morinus *de Pœnit. lib.* 5. *cap.* 27. 28. & 29. & liquet ex plurium Conciliorum decretis, occulte etiam relapſos ab omni etiam civili Fidelium conſortio ſegregantibus. Siquidem Concilium Turonenſe I. anni 461. *can.* 8. Collectionis Harduini *tom.* 2. *col.* 795. decrevit: *Si quis vero poſt acceptam pœnitentiam, ſicut canis ad vomitum ſuum, ita ad ſeculares illecebras, derelicta, quam profeſſus eſt, pœnitentia, fuerit reverſus, a communione Eccleſiæ, vel a communione Fidelium extraneus habeatur*. Concilium Veneticum, circa annum 465. celebratum, *can.* 3. Collectionis Harduini *tom.* 2. *col.* 797. ſtatuit, *Pœnitentes quoque, qui ſuſceptam publice pœnitentiam intermiſerint, & ad prioris erroris conſuetudinem revoluti, vitæ ſe ſæculari, converſationique reddiderint, non ſolum a Communione Dominicorum Sacramentorum, ſed etiam a conviviis Fidelium ſubmovendos*. Concilium Aurelianenſe I. anni 511. *can.* 11. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1010. *De his* (ait) *qui, ſuſcepta pœnitentia, Religionem ſuæ profeſſionis obliti, ad ſecularia relabuntur, placuit, eos & a communione ſuſpendi, & ab omnium Catholicorum convivio ſeparari*. Quare, quod Siricius Papa *epiſt.* 1. ad Himerium Tarraconenſem Epiſcopum *cap.* 5. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 848. relapſis permiſerit, *ut ſola intra Eccleſiam Fidelibus oratione jungantur, ſacræ myſteriorum celebritati, quamvis non mereantur, interſint, a Dominicæ autem menſæ convivio ſegregentur*; id ex mera indulgentia, & communis legis relaxatione factum exiſtimat Morinus *cit. cap.* 29. Ad hæc, Auctor Operis *de Vita contempla-*

pla-

plativa (quem alii Proſperum Aquitanicum , qui medio ſeculo v. ſcripſit, alii Julianum Pomerium, qui eodem ſeculo labente floruit, fuiſſe contendunt) *lib.* 2. *cap.* 7. diſerte affirmat, ea ætate Clericos, grave aliquod facinus occulte admittentes , ſtatim in foro conſcientiæ , & coram Deo, in ſuſpenſionem incidiſſe, quam Albaſpinæus *Obſervat. lib.* 1. *cap.* 2. & Suicer. *Theſaur. Eccleſ. tom.* 1. *pag.* 601. pro quadam excommunicationis ſpecie habitam , non immerito notarunt : ait quippe Pomerius *num.* 2. *Hi, qui in aliquo gradu Eccleſiaſtico conſtituti, aliquod occulte crimen admittunt ; ipſi ſe vana perſuaſione decipiunt , ſi eis videtur propterea communicare, & officium ſuum implere debere, quod homines , occultatione ſui criminis, fallunt*: & *num.* 3. *Qui autem ea commiſerint , & ideo prodere metuunt, ne ſententiam juſtæ excommunicationis accipiant , ſine cauſa communicant : immo vero dupliciter contra ſe iram Divinæ indignationis exaggerant, quod & hominibus innocentiam fingunt, &, contempto Dei judicio, abſtinere ſe ab Altari propter homines erubeſcunt*.

VII. Quod ſi hæc nondum ſatis eſſe videantur ad probandum, majoribus noſtris inuſitatum non fuiſſe morem decernendi cenſuras latæ ſententiæ ; alia ſtatim proferemus antiquiſſima , & certiſſima ejuſdem rei monumenta. Norunt omnes viri docti , tres olim fuiſſe ſpecies excommunicationis majoris , de qua ſola in præſens res eſt : prima dicebatur *excommunicatio ſimplex* : altera *anathema* ; tertia *maranatha*, de qua frequens mentio occurrit in Annalibus Ordinis S. Benedicti conſcriptis a Patre Mabillon *tom.* 4. *in Appendice* , in Hiſtoria Lotharingiæ Calmet *tom.* 1. *par.* 2. *pag.* 340. & in nova editione Gloſſarii Caroli du-Cangii *verb. Maranatha* . Simplex excommunicatio , & anathema , in hoc dumtaxat inter ſe differebant , quod illa ſolo verbo proferretur ; anathema vero pronunciaretur celebri quadam ſolemnitate , pluribuſque adhibitis cæremoniis, quæ aptæ forent ad oſtendendam perpetrati ſceleris enormitatem : maranatha autem hoc anathemati addebat, ut excommunicatus , ſolius Dei judicio relictus , ab Eccleſiæ communione ſeparatus permanere juberetur uſque ad adventum Domini , ſeu ad diem Judicii ; quod ex ipſa nominis etymologia elicuit Auguſtinus apud Suarez *de cenſuris diſp.* 8. *ſect.* 2. & explicarunt Patres Concilii Toletani IV. ſtatim allegandi . Jam vero antiquiſſima Synodus Gangrenſis , paulo poſt Nicænam habita , omnes ſuorum viginti canonum tranſgreſſores anathemate perculit his verbis : *anathema ſit* : Collectionis Harduini *tom.* 1. *col.* 533. *&c.* quibus ſententiam latam importari , nemo facile inficiabitur . Patres autem Concilii Toletani IV. habiti anno 633. cui Epiſcopi 62. interfuere , *cap.* 75. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 594. *anathema maranatha* in eos pronunciarunt , qui adverſus regnum , vel Regem conjurarent , in quos hanc formidandam ſententiam , ter repetitam, protulerunt: *Hoc etiam tertio acclamamus, dicentes : Quicumque amodo ex nobis, vel cunctis Hiſpaniæ populis, qualibet medita-*

tio-

tione, vel ſtudio, ſacramentum fidei ſuæ, quod pro patriæ ſalute, gentiſque Gothorum ſtatu, vel incolumitate regiæ poteſtatis pollicitus eſt, violaverit, aut Regem nece attrectaverit, aut poteſtate regni exuerit, aut præſumptione tyrannica regni faſtigium uſurpaverit, anathema ſit in conſpectu Spiritus Sancti, & Martyrum Chriſti, atque ab Eccleſia Catholica, quam perjurio profanaverit, efficiatur extraneus, & ab omni communione Chriſtianorum alienus, neque partem juſtorum habeat, ſed cum diabolo, & angelis ejus æternis ſuppliciis condemnetur una cum eis, qui eadem conjuratione nituntur; ut par pœna perditionis conſtringat, quos in perniciem prava ſocietas copulat. Et ideo, ſi placet omnibus, qui adeſtis, hæc tertio reiterata ſententia, veſtræ vocis eam conſenſu firmate. Ab univerſo Clero, vel populo dictum eſt: Qui contra hanc noſtram definitionem præſumpſerit, anathema, maranatha, hoc eſt, perditio in adventu Domini ſit, & cum Juda Scarioth partem habeat, & ipſi, & ſocii eorum: Amen. Eamdemque anathematis ſententiam, eodem ritu, ac iiſdem fere verbis in eoſdem regni, & Regis proditores denuo latam legimus in Concilio Toletano XVI. anni *693. cap.* 10. *eod. tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1801. Qui autem prædictæ ſententiæ ritum, quo tribus vicibus, veluti trium monitionum loco, fuit repetita, conſiderat, multoque magis ſi illorum verborum: *anathema ſit in conſpectu Spiritus Sancti, & Martyrum Chriſti:* vim, & efficaciam attentius expendat, minime dubitabit, Patrum mentem fuiſſe, excommunicatione latæ ſententiæ percellere quotquot in poſterum in patriam, aut Regem, rebellionem intentarent.

VIII. Non itaque recenter adinventæ, nec primis decem Eccleſiæ ſeculis ignotæ prorſus fuerunt excommunicationes latæ ſententiæ; ſicuti ſibi finxit, rerumque Eccleſiaſticarum minus peritis impoſuit Van-Eſpen, ut illarum uſum improbaret, eaſque parvi faciendas ſuaderet, quod certe alibi non obſcure inſinuavit.

CAPUT SECUNDUM.

Auctoritate, & exemplis improbatur immoderatus uſus Cenſurarum latæ ſententiæ.

VIndicata Eccleſiæ poteſtate infligendi cenſuras latæ ſententiæ, illud affirmamus, quod nemo negabit, nimirum frequentius, quam rectæ diſciplinæ ratio expoſcat, cenſuras ejuſmodi irrogari. Enimvero Navarrus *manual. cap.* 27. *num.* 49. notat, ante annum 1298. quo promulgatus eſt ſextus Decretalium, vix numeratas fuiſſe triginta ſex excommunicationes latæ ſententiæ, quæ etiam ad viginti ſex poterant commode redigi, eo quod plures unum eumdemque fere caſum reſpicerent. *Per ſolum autem ſextum Decretalium* (pergit Navarrus) *inductæ fuerunt 32. & per ſolas Clementinas 50. Poſtea per Bullam Cœnæ, per Extravagan-*

tes impreſſas, & non impreſſas, per Conſtitutiones Synodales, & Provinciales, per viſitationes, & reſervationes ſecularium, & Religioſorum, pene innumeræ: additque, *valde utilem, immo & neceſſariam fore aliquam earum limitationem, ſaltem quoad forum conſcientiæ*. A Navarro in hunc modum edocti, ac præfatum Concilii Tridentini decretum præ oculis habentes, cum nos ſacræ Congregationis Concilii munere fungebamur Secretarii, ſemper Epiſcopis, nos amice conſulentibus, auctores fuimus, ut parce, & magna cum circumſpectione cenſuras infligerent, præſertim latæ ſententiæ: ſæpe etiam, cum iidem ſuas Synodales Conſtitutiones, priuſquam promulgarentur, ad nos tranſmiſerunt, eos hortati fuimus, ut ab illis cenſuras delerent, quibus earumdem tranſgreſſores ipſo facto innodabantur. Hanc eamdem fuiſſe mentem comperimus Præſulis Altoviti, noſtri in eodem munere Prædeceſſoris: ille quippe in cauſa *Neapolitana*, propoſita die 18. Maji 1686. cum ageretur de edicto, ab Archiepiſcopo edito, quo ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto incurrenda interdicebatur Parochis, ne in ſepeliendis pauperum cadaveribus quædam peragerent, quæ videbantur minus decentia, hæc in ſuo voto adnotavit: *Verum mihi ſemper abſonum viſum eſt, imponere pœnam ſuſpenſionis ipſo facto incurrendæ pro qualibet levi culpa, præſertim contra Parochos, non minus in præjudicium animarum, eorum curæ commiſſarum, quam ipſorum Parochorum delinquentium.*

II. Item, cum in Congregatione habita die 20. Decembris 1687. examinanda eſſent Synodalia decreta Epiſcopi Vaſionenſis, & controverſia præcipue verteretur circa unum decretum, quo ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ prohibebantur Sacerdotes ludere aleis, vel taxillis, quocumque modo, & cum quacumque perſona, poſtquam Altovitus in ſuo ſuffragio Doctores retulit afferentes, licere quandoque Sacerdotibus, animi relaxandi cauſa, aleis, & taxillis ludere, modo id non frequenter, & ſine ſcandalo faciant; attamen, quia ludus, qui juxta Doctrinam D. Thomæ 2. 2. *quæſt.* 168. *art.* 2. ad virtutem pertinet eutrapeliæ, facile degenerat in vitium, eo quod ludentes aut nimium illi indulgeant, aut a conditionibus deficiant, quas idem D. Thomas *ibid. & art. ſeq.* ad ludum cohoneſtandum requirit, ideo addidit Altovitus, poſſe Epiſcopum in ſua Synodo edicere, ne Sacerdotes, & Clerici aleis, vel taxillis ludant: ſed, quantum attinet ad cenſuras, hæc prudenter animadvertit: *Pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, uti nimis rigidam, etiam nullo reclamante, ex officio tollendam eſſe, & per conſequens, decretum in hac parte reformatione indigere, cenſerem: licet enim ſacrum Tridentinum Concilium cap.* 1. *ſeſſ.* 22. *de reform. tribuerit Epiſcopis facultatem procurandi obſervantiam eorum, quæ per antiquos canones diſpoſita fuere circa vitam, & honeſtatem Clericorum, non ſolum ſub pœnis per dictos canones ſtatutis, ſed etiam aliis, eorum arbitrio imponendis; attamen arbitrium hujuſmodi regulari debet a Jure, juxta cujus diſpoſitionem non eſt imponenda*

pœ-

pœna excommunicationis, præſertim latæ ſententiæ, niſi in caſu, quo committitur culpa lethalis, quæ ex ſupradictis non contrahitur per Clericos, raro, vel recreationis cauſa, & citra ſcandalum ludentes. Putavit nimirum Altovitus, nullam in caſu, de quo res erat, adfuiſſe circumſtantiam, ob quam potuerit ludus prohiberi ſub gravi; quod ceteroqui poſſe aliquando evenire, paulo poſt demonſtrabimus.

III. Sed nunquam magis ſe a cenſuris multiplicandis alienum oſtendit Altovitus, quam in cauſa *Melitenſi*, quæ fuit ejuſmodi. Epiſcopus Melitenſis in ſua Synodo excommunicationi latæ ſententiæ ſubjecerat Clericos occulte detinentes arma prohibita. De hoc decreto, adverſus quod Clerici reclamaverant, diſputandum erat in ſacra Congregatione Concilii die 16. Decembris 1684. At Altovitus in ſuo ſuffragio, quod pro ſuo Secretarii munere, ut moris eſt, exaravit, acriter decretum impugnavit: ajebat enim, uſum armorum vetitum quidem eſſe Clericis *in Cap. Clerici, de vit. & honeſt. Clericor.* & propterea recte poſſe iterum illum ab Epiſcopo Clericis interdici ſub pœnis arbitrariis, etiam pecuniariis, locis piis applicandis, quemadmodum tradunt Antonell. *de regim. Eccleſ. lib. 6. cap. 5. num. 2.* & Bellet. *Diſquiſit. Clerical. part. 2. tit. de pœnis Clericor.* §. 1. *num.* 2. ſed, quod attinet ad cenſuras, eas a Jure irrogatas dicebat, Clericis arma geſtantibus, non autem illa domi retinentibus, & præterea prædictas cenſuras eſſe ferendæ, & non latæ ſententiæ: quemadmodum bene ponderavit Raynaudus *de Religioſo loricato verſ. Jure tamen communi, Oper. tom. 17. pag. 193.* Et quamquam (pergebat Altovitus) in Conſtitutionibus ſummorum Pontificum, videlicet 49. Pii IV. & 145. S. Pii V. excommunicatio latæ ſententiæ feratur adverſus Clericos deferentes, aut domi detinentes arma prohibita; hæ tamen Conſtitutiones ſolos complectuntur Clericos, degentes in temporali ditione Romani Pontificis: cumque verſemur in materia odioſa, & pœnali, non ſunt extendendæ ad Clericos alibi commorantes. Etenim, quamvis in Clementina *Ne in agro*, §. *Quia vero, in fin. de ſtatu Monachorum*, excommunicatio latæ ſententiæ decernatur in Monachos arma detinentes intra ſepta monaſterii ſine licentia Abbatis, non propterea ſub ea comprehenſi cenſentur Canonici Regulares, licet iſti ſæpius in Jure confunduntur cum Monachis, & expreſſe nominentur in præcedenti Clementinæ periodo, ubi excommunicatione ipſo facto declarantur irretiti tam Monachi, quam Canonici Regulares, qui, relictis clauſtris, per Principum Curias evagantur; quemadmodum, poſt Gloſſam *in ead. Clem. verb. Monachos*, advertit Suarez *de cenſuris diſput. 25. ſect. 5. num.* 8. ex quibus omnibus concludebat Altovitus, Synodalem Conſtitutionem Melitenſem eſſe ita temperandam, ut excommunicationem, non latæ, ſed ferendæ tantum ſententiæ, Clericis arma detinentibus inureret. Non fuit cauſa, præfata die, definita, nec deinceps in ſacræ Congregationis regeſtis propoſita apparet; fortaſſe quia Conſtitutionis defenſores, a contrario

ſuffragio Secretarii certum periculum cauſæ ſuæ metuentes, Epiſcopo ſuaſerunt, ut ipſemet Synodale decretum reformaret.

IV. Nihil enimvero hoc exemplo efficacius adduci poterat ad indicandam, & ſuadendam Epiſcopis cautelam, & circumſpectionem, quam adhibere debeant in decernendis cenſuris latæ ſententiæ, ne ſecus ſua decreta reformare, aut etiam prorſus delere cogantur: etenim nihil magis eſt apud Doctores receptum, quam quod Epiſcopus queat Jus commune adjuvare, pœnaſque augere ab illo inflictas, quod fuſe probat Romaguerra *ad Conſtitutiones Synodales Gerundenſes lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 25. & nihilominus ex iis, quæ enarravimus, perſpicuum fit, non ſemper congruum reputari, ut quæ a Jure communi ſunt vetita, atque interdum etiam ſub cenſurarum comminatione interdicta, iterum ab Epiſcopo prohibeantur, ſtatuta in tranſgreſſores cenſura latæ ſententiæ: ſed hæc, tamquam extremum remedium, eſt tantum adhibenda, cum malum graviſſimum eſt, neque aliter præcidi, aliiſque pœnis cohiberi poteſt. Hanc pariter fuiſſe, eſſeque conſtantem ſententiam ſacræ Congregationis Concilii, ex eo colligitur, quod paucis antea annis accidit Epiſcopo Larinenſi. Habita ab eo fuerat Diœceſana Synodus anno 1728. adverſus cujus nimium ſeveras Conſtitutiones Clerici Larinenſes appellarunt: ſed ſan. mem. Benedictus XIII. appellatione rejecta, eas ad unguem ſervari juſſit. Benedicto e vivis erepto, ab ejus Succeſſore Clemente XII. facultas facta eſt Larinenſibus Clericis ſua jura deducendi ad ſacram Congregationem Concilii: quæ cum in prima ex Synodalibus Conſtitutionibus, a Clero impugnatis, ſancitum deprehenderit, ut omnes indiſcriminatim Eccleſiaſtici tenerentur intereſſe Congregationi, de quæſtionibus, ad forum conſcientiæ ſpectantibus, haberi conſuetæ, atque in earum altera injunctum viderit Sacerdotibus, ut quotieſcumque prædictæ Congregationi non intereſſent, inſequenti die abſtinerent a celebratione Miſſæ; die 30. Auguſti 1732. reſcripſit, primam Conſtitutionem non ſuſtineri quoad Clericos nondum ſacris initiatos; ex altera vero deleri juſſit præfatam pœnam ſuſpenſionis: etſi enim hæc leviſſima eſſet, & unica tantum die Sacerdotes arceret a ſacro Altaris miniſterio, levior tamen ſacræ Congregationi viſa eſt culpa, propter quam infligebatur: quod videri poteſt *in Theſaur. Reſolut. tom.* 5. *pag.* 387.

CAPUT TERTIUM.

Interdum decerni poteſt Cenſura latæ ſententiæ ad cohibendam culpam, quæ in ſe ſpectata eſt levis, ſi ob adjunctas circumſtantias fiat gravis.

VErum contingere poteſt, ut res, quæ in ſe ſpectata levis eſſe videtur, gravis tamen appareat, ſi circumſtantiæ perpendantur, quibus circumveſtitur, & præſertim ſi conſideretur periculum, ne abuſus, qui ab uno, vel altero in diœceſim induci cœpit, niſi ſtatim præfocetur, totam paulatim communitatem contaminet: quemadmodum notavit Gibalinus *de cenſuris diſcept.* 2. *quæſt.* 2. *conſectar.* 7. In hoc autem rerum eventu, ſi Epiſcopo alius non ſuppetat modus, licebit profecto etiam cenſurarum enſe illum præcidere: novum quippe non eſt, ut, quod in paucis diſſimulandum prudentia dictat, in tota communitate tolerari non debeat. Plura hujus rei exempla nobis ſuppeditant Conciliorum canones. Etenim Concilium Carthaginienſe IV. anni 398. *can.* 24. relato *in Can. Sacerdote, de Conſecrat. diſt.* 1. excommunicandum ſtatuit, qui, *Sacerdote verbum in Eccleſia faciente, egreſſus de auditorio fuerit*. Gregorius II. in Concilio Romano anni 721. cui Epiſcopi 32. interfuere, *can.* 17. relato *diſt.* 23. *Can.* 23. & *in Cap.* 4. *de vit. & honeſt. Clericor.* anathema pronunciavit adverſus Clericos comam nutrientes, inquiens: *Si quis ex Clericis laxaverit comam, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio: anahema ſit*. Bonifacius VIII. *in Extravag. Deteſtandæ, de ſepulturis, inter comm.* excommunicatione perculit, quicumque cadavera exenterarent, & conciderent. Nulla autem ex his actionibus, ſi nude inſpiciantur, tantam præſefert culpam, ut excommunicationis pœna debuerit coerceri: quin immo, etiamſi aſſentiamur Suarez *de cenſuris diſput.* 24. *ſect.* 1. *num.* 6. docenti, *interdum vocari excommunicationem in antiquis juribus ſolam privationem Euchariſtiæ, cujus uſus per antonomaſiam dicitur Communio*; atque in hoc ſenſu excommunicationis vocabulum uſurpatum intelligamus a citato Concilio Carthaginienſi IV. adhuc videri non potuerant tanti criminis rei, qui a concione recedebant, ut propterea debuerint ſacra menſa prohiberi. Quare, ne credamus, ſacros canones a juſtitiæ, & æquitatis tramite deviaſſe, dubitandum non eſt, quin illæ actiones gravitatem acceperint ab adjunctis circumſtantiis; quod certe de conciſione cadaverum, quæ non ſine enormi barbarie, & maximo Fidelium horrore fiebat, ex prædictæ Decretalis lectione apparet.

II. Hinc pariter in recentioribus Synodis, præcipue Hiſpalenſi, Toletana, & Abulenſi, relatis a Thoma Sanchez *Conſil. lib.* 5. *cap.* 1. *dub.* 14. *num.* 6. Leandro *quæſt. moral. part.* 3. *tract.* 5. *diſp.* 2. *quæſt.* 30. & Sancio *in ſelect. diſp.* 51. excommunicatio lata eſt adverſus eos, qui,

cum

cum ex legitima cauſa, jejuniorum diebus, carnibus veſcerentur, piſces ſimul comedebant: quamvis enim ea admixtio, ſeu carnium una cum piſcibus comeſtio, priuſquam a nobis, noſtris Apoſtolicis litteris, datis die 30. Maji 1741. confirmatis die 22. Auguſti ejuſdem anni, & luculentius explicatis in noſtra reſponſione ad quæſtiones nobis propoſitas ab Archiepiſcopo Compoſtellano die 8. Julii 1744. quæ extant *tom.* 1. *noſtri Bullarii Conſtit.* 19. *Conſtit.* 27. *&* *Conſtit.* 99. ſevera lege prohiberetur; fortaſſe ſecundum ſe gravi culpa vacaret; attamen ob adjunctum ſcandalum, a quo vix ſejungi poterat, jure ac merito etiam ſub pœna excommunicationis fuit in præfatis Synodis interdicta: quemadmodum bene ponderat Daniel Concina, Ordinis Prædicatorum Theologus, *in ſuo Comment. Theologic. in præfatum noſtrum Reſcriptum ad poſtulata Archiepiſcopi Compoſtellani* §. 1. *num.* 50. Leviſſimam quoque turpitudinem, etiam priuſquam a fere communi hominum conſuetudine cohoneſtaretur, præſeferre potuit uſus pulveris Nicoſiani, vulgo *Tabaci*: & nihilominus Urbanus VIII. Conſtitutione, quæ incipit *Cum Eccleſia*, edita die 30. Januarii 1642. ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, *Tabacum* ſumere vetuit in Eccleſiis civitatis, & diœceſis Hiſpalenſis: quia ejuſdem diœceſis Sacerdotes non verebantur *Tabacum* ſumere in Altari; ex quo ſacra lintea indecenter fœdabantur, & Fideles nondum aſſueti *Tabaci* graveolentiæ, illius fœtorem abhorrentes, ab Eccleſiis ſe ſubducebant: eademque de cauſa Innocentius X. & Innocentius XI. ſub eadem excommunicationis pœna latæ ſententiæ, ejuſdem *Tabaci* uſum interdixere intra Vaticanam Baſilicam; pluresque Epiſcopi, hiſce permoti exemplis, excommunicatione innodarunt non ſolum quotquot intra quamlibet ſuarum diœceſium Eccleſiam *Tabacum* ſumerent, ſed etiam Sacerdotes, qui ante Miſſæ celebrationem, & laicos, qui ante Euchariſticam Communionem eodem pulvere extra Eccleſiam uterentur: de quibus Conſtitutionibus plura inferius.

III. Quod ſi res, quæ in ſe leves ſunt, ob adjunctas interdum circumſtantias ſcandali, prudenter ſub cenſura latæ ſententiæ prohibentur: multo magis excommunicatione latæ ſententiæ cohiberi poterit peccatum, quod & in ſe jam grave eſt, & inſuper grave affert ſcandalum. S. Toribius in ſua prima Synodo Provinciali, habita anno 1582. *tom.* 4. *Concilior. Hiſpaniæ* Cardinalis de Aguirre *pag.* 244. *act.* 3. *cap.* 4. ipſo jure excommunicatos decrevit Clericos, operam dantes mercaturæ. Contra hanc Conſtitutionem appellavit Clerus ad ſacram Congregationem Concilii, ad quam Synodus de more miſſa fuerat examinanda. Sed ſacra Congregatio, etſi alias plures cenſuras ex ejuſdem Synodi Conſtitutionibus deleri juſſerit, hanc tamen ſuſtinendam cenſuit; non ſolum quia ſciebat, omnem negotiationem ſub *interminatione anathematis* prohibitam eſſe Clericis, præſertim Sacris initiatis, *in Cap. 6. Ne Clerici, vel Monachi*; verum etiam quia audierat, Infideles Indos plurimum offendi, cum Miniſtros Euange-

ge-

gelicos vident impenſam operam dare negotiationi: inde enim occaſionem arripiunt ſuſpicandi, Euangelicæ prædicationis, ſi non unicum, ſaltem præcipuum ſcopum eſſe, viam aperire Europæis ad negotiationem illis in regionibus exercendam, atque ingentem auri copiam ex iis in Europam aſportandam: quemadmodum narrat idem Cardinalis de Aguirre *loc. cit. pag.* 261.

IV. Ad idem præcavendum ſcandalum, Euangeliique præconum conſulendum famæ, & dignitati, ſummus Pontifex Clemens IX. ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, prohibuit quibuſcumque Eccleſiaſticis, tam Secularibus, quam Regularibus, degentibus ſive in inſulis, provinciis, & regnis Indiarum Orientalium, ſive in partibus Americæ tam auſtralibus, quam ſeptemtrionalibus, ne unquam cujuſvis cauſæ, occaſionis, & tituli prætextu, quæſtuoſam exerceant negotiationem ſive per ſe, ſive per alios, ſive nomine proprio, ſive Religioſorum Ordinum, quorum forte ſint alumni; voluitque, ſtatutas a ſe in prædictos negotiatores pœnas neque eum evadere, qui ſemel tantum mercaturam facit: quod videre eſt in Conſtitutione ejuſdem Pontificis, impreſſa inter Apoſtolicas Conſtitutiones, reſpicientes Miſſiones Sinarum, & Tunchini, in unum volumen collectas, editaſque Pariſiis anno 1676. *part.* 1. *pag.* 73.

V. Ex quibus omnibus conficitur, impoſſibile eſſe, ut Epiſcopis certa præſcribatur norma, ad quam tuto, & ſine offendiculo conformare ſe queant in decernendis cenſuris latæ ſententiæ; cum res pendeat a rerum, locorum, & temporum conditionibus, quas perpendere ad ipſorum prudentiam pertinet. Neque ex eo, quod nos ſciamus, aliquam cenſuram, ab aliquo Epiſcopo latam, etiam Clero contradicente, ratam habitam a ſacra Congregatione Concilii, inferre poſſumus, eamdem, ſi alibi feratur, ratam pariter habendam: ſcimus etenim, ſacram Congregationem ſuſtinuiſſe edictum quondam editum ab Epiſcopo Comenſi, quo, ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto incurrenda, prohibebatur Clericis, in Sacris conſtitutis, ingreſſus in Eccleſiam ſine veſte nigra oblonga, quam *talarem* vocant, uti habetur *lib.* 43. *decretor. pag.* 128. ſed ſimul *lib.* 58. *pag.* 288. adnotatum legimus, eamdem ſacram Congregationem e ſimili edicto, promulgato ab Epiſcopo Rubenſi, expungi juſſiſſe pœnam cenſurarum, eorumque loco ſubrogandam pœnam ſolutionis quinque librarum ceræ albæ, & ſolum in ſubſidium adjiciendas cenſuras, ferendæ tamen, non vero latæ ſententiæ: quia nimirum in diœceſi Rubenſi uſus veſtis brevioris non adeo apud Eccleſiaſticos invaluerat, ſicuti in diœceſi Comenſi, in qua, uti Epiſcopus ſacræ Congregationi ſignificaverat, uſus veſtis talaris, quam propriam eſſe Eccleſiaſticorum infra dicemus, omnibus fere obſoleverat, non ſine populi admiratione, & ſcandalo. Quare iterum concludimus, non poſſe certam regulam tradi, in infligendis cenſuris, ubique ſervandam; ſed rem totam relinqui prudentiæ, & circumſpectioni Epiſcoporum.

C A-

CAPUT QUARTUM.

Quid de Uſuris, & Contractibus in Synodo decerni poſſit: ubi ſpecialiter de mutuo.

OPtabat Fagnanus *in ſæpius cit. Cap. Sicut olim*, *num.* 82. *de accuſat.* nihil a Synodis Provincialibus quoad uſuras decerni: & tamen vix erit Concilium Provinciale invenire, a quo non fuerint uſuræ expreſſe damnatæ, eaſque exercentes ſeveriſſimis pœnis ſubjecti. Hunc eundem morem imitatæ Diœceſanæ Synodi, præſertim recentiores, ab anno ſcilicet 1698. uſque ad hanc diem habitæ, quas ſummo ſtudio collectas attente perlegimus, ſpecialem de uſuris ſermonem inſtituerunt, eaſque iterum iterumque improbarunt. Nec proinde aut hæ auctoritati Fagnani refragantur, aut Fagnanus communi Synodorum uſui, & praxi adverſatur: quod enim Fagnanus voluit, hoc unum eſt, ne a particularibus Synodis quæſtiones dirimantur *in caſibus uſurarum*, *& aliorum vitiorum*, *quibus timoratæ conſcientiæ irretiri poſſunt*; quales ſunt quæſtiones circa contractus, inter graves Theologos controverſæ, & nondum ab Eccleſia definitæ: non vero prohibuit, ne uſura vere & proprie talis, aut contractus certo fœneratitii proſcribantur, atque e qualibet diœceſi exterminentur. Quæ autem nominatim prioris, aut poſterioris generis ſint, per ſumma capita innuemus.

II. Omne lucrum ex mutuo, præciſe *ratione mutui*, uti loquuntur Theologi, hoc eſt lucri ceſſantis, damni emergentis, aliove extrinſeco titulo remoto, uſurarium, atque omni jure, naturali ſcilicet, Divino, & Eccleſiaſtico, illicitum eſſe, perpetua fuit, & eſt Catholicæ Eccleſiæ doctrina, omnium Conciliorum, Patrum, & Theologorum unanimi conſenſione firmata. Huic contradixere Græci ſchiſmatici, qui, teſte Guidone Carmelita *in Catalogo hæreticorum*, quodcumque lucrum ex mutuo permittunt. Græcis ex parte conſenſit Calvinus, qui *ad cap.* 18. *Ezechielis*, licere docuit aliquod moderatum lucrum, non quidem a paupere, ſed a divite, præciſe ratione mutui, exigere. Errorem a Calvino obiter inſinuatum, ex profeſſo propugnavit Carolus Molinæus *in ſuo Tract. de uſuris*, ubi *num.* 10. audacter affirmat, uſuram non eſſe prohibitam, *niſi in quantum eſt contra charitatem*. Diſtinguit deinde *num.* 85. tres hominum gradus. Primus complectitur pauperes, emendicata ſtipe viventes, quibus, non mutuo, ſed eleemoſyna ſuccurrendum, ait: alter indigentes, qui pro tempore indigent, quamvis pares ſint mutuo poſtea reſtituendo; atque his quoque mutuum gratuito dandum aſſerit: tertius gradus complectitur divites, & mercatores, qui nihil indigent, ſed rem ſuam negotiatione amplificare ſtudent; & ab his uſuram moderatam, ratione mutui, juſte, ac ſancte exigi poſſe, tradit Molinæus. Eamdem

pra-

pravam opinionem amplexatus, alia ratione defendit Claudius Salmaſius in duplici Tractatu, altero inſcripto *De uſuris*, altero *De trapezitico fœnore*, quibus in locis uſuram, niſi charitatem lædat, ab omni culpa abſolvit, eo quod ſit *merces locatæ pecuniæ*. Verum, quamquam plurimi heterodoxi, Calvini, Molinæi, & Salmaſii ſyſtemati ſtabiliendo allaboraverint, inter quos Petrus Heinigius *lib.* 2. *quæſt.* 1. Gerardus Noodt *de fœnore, & uſuris lib.* 1. Gronovius, & Barbeyrac *in notis ad Hugonem Grotium lib.* 2. *cap.* 12. Boehmerus *Jur. Eccleſ. Proteſt. tom.* 5. *lib.* 5. *tit.* 19. rationem tamen, qua eam Salmaſius tutatus eſt, fere omnes refellerunt, recte arbitrantes, mutuatæ pecuniæ dominium transferri in mutuatarium, ac propterea non poſſe mutuum locationi ullo pacto comparari; ſicuti teſtatur Gottfridus Maſcovius *in notis ad Pufendorf lib.* 5. *c.* 7. §. 5.

III. Impiæ Calvini, & Molinæi opinioni non veriti ſunt ſubſcribere pauci quidam Doctores Catholici. Diſtinguunt & iſti duplex genus mutui: unum, quo pecunia, aliave res datur ad conſumptionem, quod plerumque fit cum indigentibus, pecuniam mutuam accipientibus, ut ſe, ſuamque familiam ſuſtentent, debita ſolvant, filiam nuptui tradant &c. alterum, quo datur ad negotiationem, ut cum mercatoribus fieri ſolet, qui acceptam mutuo pecuniam negotiatione augent, ingenſque ex ea lucrum reportant. In primo caſu uſuram eſſe fatentur, quidquid exigitur ultra ſortem. At a fœnoris labe excuſant lucrum, quod in ſecundo caſu ex mutuo percipitur, dummodo ſit moderatum, modumque ſervet a patriæ legibus definitum.

IV. Novam hanc diſtinctionem, ab hæreticis primum excogitatam, præverterant Eccleſiæ Patres, qui uno ore, abſolute, atque indefinite fœneratitium pronunciaverant quidquid ex mutuo ultra ſortem exigitur. Tertullianus *lib.* 4. *contra Marcionem cap.* 17. ita explicat Ezechielis locum: *Pecuniam*, inquit, *ſuam fœnori non dedit, & quod abundaverit, non ſumet, fœnoris ſcilicet redundantiam, quod eſt uſura*. S. Baſilius *in Pſalm.* 14. *tom.* 1. *Oper. pag.* 107. allegato pariter Ezechielis loco, ait: *Ezechiel id in maximis malis recenſet, ſi fœnus, & quidpiam ultra ſortem accipiatur*. S. Ambroſius *lib. unic. de Tobia cap.* 14. *num.* 49. *tom.* 1. *Oper. col.* 607. *Et eſca uſura eſt, & veſtis uſura eſt, & quodcumque ſorti accedit, uſura eſt*. S. Hieronymus *in Ezechielem lib.* 6. *cap.* 18. *tom.* 5. *Oper. col.* 210. *Alii pro pecunia fœnerata ſolent munuſcula accipere diverſi generis, & non intelligunt, uſuram appellari & ſuperabundantiam, quidquid illud eſt, ſi ab eo, quod dederint, plus acceperint*. S. Auguſtinus *in Pſalm.* 36. *ſerm.* 3. *num.* 6. *tom.* 4. *Oper. col.* 285. *Si fœneraveris homini, id eſt mutuam pecuniam tuam dederis, a quo aliquid, pluſquam dediſti, expectes accipere, non pecuniam ſolam, ſed aliquid, pluſquam dediſti, ſive illud triticum ſit, ſive vinum, ſive oleum, ſive quodlibet aliud, ſi, pluſquam dediſti, expectas accipere, fœnerator es*. Concilium Agathenſe relatum a Burchardo *lib.* 2. *cap.* 126. ab Ivone *part.* 6. *cap.* 200. & a Gratiano

cauſ. 14. *quæſt.* 3. *Can.* 4. *Uſura eſt, ubi amplius requiritur, quam datur, v.gr. ſi dederis ſolidos decem, & amplius quæſieris.* Ex quibus Gratianus ibidem concludit: *Ecce evidenter oſtenditur, quod, quidquid ultra ſortem exigitur, uſura eſt.* Patribus adhæſere veteres Theologi, qui, duce D. Thoma 2. 2. *quæſt.* 78. *art.* 2. adeo diſtricte omne lucrum ex mutuo, jure naturali, & Divino vetitum aſſeruere, ut ne munus quidem *ab obſequio, aut a lingua*, quod certe quid minimum eſt, nullique oneroſum, a mutuatario, ſolius mutui cauſa, exigi poſſe docuerint.

V. Neque vero Calvini, & Molinæi aſſeclis ſuffragantur aut loca ſacræ Scripturæ ſpeciatim prohibentia, ne pauperes uſuris opprimantur, uti *Exodi* 22. *verſ.* 25. & *Levitici* 25. *verſ.* 35. aut ſententiæ Patrum, uſuras dumtaxat redarguentium immoderatas, aut canones Conciliorum, puta 36. ex Apoſtolicis, 17. Nicænus, & 12. Concilii Arelatenſis primi, ſolos Clericos fœneratores ſeveris pœnis ſubjicientes. Etenim antiqui Teſtamenti pagina in ipſiſmet in contrarium adductis locis, & adhuc clarius *Deuteronomii* 25. *verſ.* 19. *Ezechielis* 18. & *Pſalm.* 14. omnem omnino uſuram, abſque ullo perſonarum, a quibus exigatur, diſcrimine, prohibet, & deteſtatur; pauperes autem alicubi expreſſe nominat vel tantum exempli cauſa, quia plerumque contingit, ut illi magis egeant opis alienæ, & neceſſitate adacti mutuum accipiant, etiam ſub obligatione immoderatum fœnus ſolvendi, quemadmodum ad prædictum Exodi caput adnotavit etiam Hugo Grotius; vel quia uſuræ, quæ a pauperibus extorquentur, præter propriam pravitatem, quamdam redolent ſævitiam, & immanitatem, ſpeciali nota, & reprehenſione dignam, ſicuti ratiocinatur Gibalinus *de uſuris lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 2.

VI. In novo autem Teſtamento *Lucæ* 6. illis Chriſti Domini verbis: *Mutuum date, nihil inde ſperantes*: præceptum tradi, ſeu verius naturalem legem iterum inculcari, nihil prorſus lucri ex mutuo ab ullo ſive paupere, ſive divite, exigendi, non ſolum docet D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 78. *art.* 1. *Ad* 4. ſed concors fuit Conciliorum, Patrum, ſummorumque Pontificum ſententia, præcipue Urbani III. *in Cap. Conſuluit, de uſuris*, qui præfati textus auctoritate omnem, quantumvis minimam, uſuram univerſim vetitam pronunciavit; explicans enim præfata Chriſti Domini verba, iis prohiberi, ait, *omnem uſuram, & ſuperabundantiam.* Dicere autem, ſummos Pontifices, & Concilia prædicti textus verum, & genuinum ſenſum non eſſe aſſequuta, quod aliquos muſſitare non puduit, & temerarium, & fere hæreticum eſt: quidquid enim ſit, an Eccleſia non ſolum infallibili polleat auctoritate in definiendis quæſtionibus Fidem, aut mores reſpicientibus, quod nullus Catholicorum negat, ſed etiam in delectu rationum, quæ ad ſuas definitiones ſtabiliendas interdum adducit, de quo nonnulli Catholici dubitarunt; certum, & indubitatum eſt, eam errare non poſſe in interpretanda Divina Scriptura, ejuſque genuino ſenſu Fidelibus aperiendo.

VII.

VII. Haud abſimilia reponimus ad teſtimonia Patrum. Hi ſiquidem, licet vehementius invehantur in uſuras immoderatas, atque a pauperibus extortas, veluti culmen ſceleris, ad quod homines pertrahit ſordida, atque inſatiabilis avaritia; non idcirco tamen approbant moderatas a divitibus exigendas: quin immo etiam iſtas aliis in locis expreſſe condemnant. Enimvero Ambroſius *cit. lib. de Tobia cap. 6. tom. 1. Oper. col.* 597. de iis agens, qui pecuniam ſuam fœnerantur, non indigenti, ſed diviti, ſed negotiatori, cui uberes proventus pariat, eos in hunc modum increpat: *Nihil nequius fœneratoribus, qui aliena damna lucra ſua arbitrantur, & diſpendio ſuo deputant, quidquid ab aliis poſſidetur. Aucupantur hæredes novos, adoleſcentulos divites explorant per ſuos, adjungunt ſe, ſimulantes paternam, & avitam amicitiam, volunt domeſticas eorum cognoſcere neceſſitates.... Sin vero nullos laqueos alicujus neceſſitatis offenderint, intexunt tabulas, ajunt, nobile prædium eſſe venale, amplam domum: accumulant proventus fructuum, annuos reditus exaggerant, hortantur, ut coemant. Similiter faciunt, pretioſas veſtes, & monilia nobilia prædicantes. Neganti ſe habere pecuniam, ingerunt ſuam, dicentes: utere ut tua; de fructibus emptæ poſſeſſionis pretium multiplicabis, debitam reddes*: & *cap.* 14. *col.* 607. *Et putas, te pie facere, quia a negotiatore velut munus ſuſcipis? Inde ille fraudem facit in mercium pretio, unde tibi ſolvit uſuram. Fraudis illius tu auctor, tu particeps, tibi proficit quidquid ille fraudaverit. Et eſca uſura eſt, & veſtis uſura eſt, & quodcumque ſorti accedit, uſura eſt. Quod velis, ei nomen imponas: uſura eſt.* Similiter Hieronymus *in cit. cap. Ezechielis tom.* 5. *Oper. col.* 210. perinde ac ſi cum illis ipſis congrederetur, contra quos pugnamus, fœnus reprobat, etiam ex re percipiendum, quæ ingentem fructum mutuatario attulit, inquiens: *Solent argumentari, ac dicere: dedi unum modium, qui ſatus fecit decem modios: nonne juſtum eſt, ut medium modium de meo plus accipiam; cum ille mea liberalitate novem, & ſemis de meo habeat? Nolite errare, inquit Apoſtolus, Deus non irridetur. Reſpondeat enim nobis breviter fœnerator miſericors, utrum habenti dederit, an non habenti. Si habenti, utique dare non debuerat. Sed dedit quaſi non habenti. Ergo quare plus exigit quaſi ab habente?*

VIII. Ad canones quod attinet, ſi argumentum, quod ex illis inſtaurant, quidquam haberet roboris, & efficacitatis, probaret etiam, fornicationes, & adulteria eſſe laicis permiſſa, quia plerique canones in ſolos Clericos fornicarios, & adulteros, nulla facta laicorum mentione, animadvertunt; quæ ſane argumentatio inepta, & ridicula foret: novum quippe non eſt, Eccleſiam ſeverius in Clericis punire delicta, quæ etiam in laicis execratur; ſicuti opportune, & ad rem appoſite monuit Concilium Carthaginienſe I. *can.* 13. *Quod in laicis reprehenditur, id multo magis in Clericis oportet prædamnari.* Ceterum non deſunt alii innumeri canones, Clericos æque, ac laicos uſurarios redarguentes; atque, ut alios

prætereamus, antiquiſſima Synodus Eliberitana *can.* 20. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 252. hæc habet: *Si quis Clericorum detectus fuerit uſuras accipere, placuit, eum degradari, & abſtineri. Si quis etiam laicus accepiſſe probatur uſuras, & promiſerit correctus, jam ſe ceſſaturum, nec ulterius exacturum, placuit, ei veniam tribui. Si vero in ea iniquitate duraverit, ab Eccleſia eſſe projiciendum*. Ac Leo Magnus *epiſt.* 3. *ad Epiſcopos per Campaniam, Picenum, Tuſciam, & univerſas Provincias conſtitutos, cap.* 3. relat. *Can.* 7. 14. *quæſt.* 4. exagitans uſuræ peccatum, ait: *Quod nos, non dicam in eos, qui ſunt in Clericali officio conſtituti, ſed & in laicos cadere, qui Chriſtianos ſe dici cupiunt, condolemus*.

IX. Jure itaque ac merito Auctores permittentes, moderatum lucrum ex mutuo a divite, & negotiatore exigere, veluti adverſantes communi, & perpetuæ Catholicæ Eccleſiæ doctrinæ, inclamarunt, & validiſſimis argumentis confutarunt Navarrus *Comment. de uſuris num.* 8. *& ſeq.* Gibalinus, & Leotardus, in ſuo quilibet *de uſuris* Tractatu, Cardinalis de Lugo *de juſt. & jur. tom.* 2. *diſp.* 25. Jacobus Gaytte egregio Opere, quod concinnavit adverſus Molinæum, Salmaſium, Auctoremque libelli Gallici *du Traitè de la pratique des Billets*, Saintebeuve *in reſolut. caſuum conſcientiæ tom.* 2. *ultim. edit. Pariſ. anni* 1700. *caſ.* 210. *pag.* 422. *& ſeq.* Aloyſius Bulteau, ſeu Bultellus, *in Apologia pro Lactantio in materia uſurarum, edita Pariſiis anno* 1677. Pouget *in ſuis Catholic. Inſtit. tom.* 1. *pag.* 760. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 7. Genett. *Theolog. moral. tom.* 1. *tract.* 4. *de mutuo, & uſura quæſt.* 6. *& ſeq.* Pontas *in Dictionar. caſ. conſcient. tom.* 3. *verb. Uſura*, Continuator Prælectionum Theologicarum Honorati Tournely *tract. de contract. part.* 2. *cap.* 3. aliique plurimi.

X. Verum, quoniam tot Doctorum auctoritate, & argumentis minime perterriti, prædictam exoticam opinionem nonnulli iterum refricare non dubitarunt, propterea nos ad Petri Cathedram evecti, ne Catholicæ doctrinæ puritas, cujus depoſitum nobis eſt a Chriſto concreditum, hac erroris labe fœdaretur, datis ad Italiæ Epiſcopos encyclicis litteris ſub die prima Novembris 1745. hæc inter cetera declaravimus: primo, omne lucrum ex mutuo, ratione mutui, uſurarium, & illicitum eſſe: ſecundo, ad uſuræ labem purgandam, nullum arceſſiri poſſe ſubſidium vel ex eo quod id lucrum, non exceſſivum, & nimium, ſed moderatum, non magnum, ſed exiguum ſit, vel ex eo quod is, a quo id lucrum, ſolius cauſa mutui, depoſcitur, non pauper, ſed dives exiſtat, nec datam ſibi mutuo ſummam relicturus otioſam, ſed ad fortunas ſuas amplificandas, vel novis coemendis prædiis, vel quæſtuoſis agitandis negotiis, utiliſſime ſit impenſurus: tertio, quamquam una cum mutui contractu poſſint quandoque alii tituli, ut ajunt, forte concurrere, ipſi mutuo extrinſeci, e quibus juſta oriatur cauſa, aliquid, ultra ſortem ex mutuo debitam, exigendi, attamen falſo, & temere affirmari diximus, ejuſmodi

ti-

titulos ſemper reperiri, ac ubique præſto eſſe, ita ut illorum ratione, quotieſcumque pecunia, frumentum, aliudve id generis, alteri cuicumque creditur; toties ſemper liceat auctarium moderatum, ultra ſortem integram, ſalvamque, recipere. Alia præterea ediximus, atque in contractibus ſervanda commendavimus, quæ in Epiſcopales Synodos utiliter inſeri poterunt, ne uſuræ macula inficiantur; ſicuti videre eſt in præfatis noſtris litteris, quæ ſunt *in ordine* 143. *Bullarii noſtri tom.* 1. quaſque nuperrime theologico Commentario illuſtravit Daniel Concina Ordinis Prædicatorum Theologus.

XI. Quamobrem, ſi jampridem aliquot Epiſcopi, inter quos Cardinalis de Camus Epiſcopus Gratianopolitanus, Cardinalis de Biſſy tunc Epiſcopus Tullenſis, Jacobus Benignus Boſſuet Epiſcopus Meldenſis, & Bragadinus Epiſcopus Veronenſis, in ſuis Edictis, & Paſtoralibus Inſtructionibus Præfatam proſcripſerant erroneam opinionem, utpote quam noverant jam a Conciliis, ſummorumque Pontificum Conſtitutionibus prædamnatam; multo magis integrum nunc erit Epiſcopis illam, poſtquam iterum nominatim, & expreſſe eſt ab Apoſtolica Sede reprobata, novis, ſi opus fuerit, Conſtitutionibus e ſua diœceſi exturbare, eamque temere diſſeminantes, aut uſu ipſo approbantes, ſeveris pœnis coercere.

XII. Poſt eliminatum hæreticorum errorem, qui, paucorum fraudulentia, etiam in Catholicam rempublicam irrepere cœperat, abs re non erit obiter detegere falſam doctrinam, qua ſunt imbuti Judæi inter Chriſtianos degentes. Ex illis Deuteronomii verbis *cap.* 23.: *Non fœneraberis fratri tuo ad uſuram pecuniam, nec frugem, nec quacumque aliam rem, ſed alieno*: inferunt Hebræi, ſibi licere fœnerari Chriſtianis, quos, licet inter eos verſentur, pro alienis habent, & extraneis. Facile quidem eſſet hanc Judæorum fallaciam retundere, aut dicendo cum Ambroſio *cit. lib. de Tobia cap.* 15. in allegato textu permiſſum dumtaxat fuiſſe Judæis uſuras exigere ab Amorrhæis, Amalecitis, aliiſque vicinioribus populis, a quibus Deus dominium abſtulerat rerum omnium, quas poſſidebant, & Judæis contulerat; aut dicendo cum D. Thoma 2. 2. *cit. quæſt.* 78. *art.* 1. *Ad* 2. non fuiſſe permiſſum Hebræis uſuras exigere ab extraneis, ſed toleratum, tamquam minus malum, eo pacto, quo, propter duritiam cordis eorum, fuit in illis toleratum uxorum repudium: quod etiam ante Divum Thomam ſenſerat Alexander de Hales *part.* 3. *quæſt.* 86. *art.* 2. ubi ait: *Nunquam fuit Judæis licitum fœnerari alieno, ſed permiſſum fuit illis, ſicut dare libellum repudii, propter duritiam cordis ſui. Peccabant tamen mortaliter fœnerando alieno; ſed permittebatur eis duplici de cauſa, ſcilicet ne facerent pejus, id eſt ne fœnerarentur fratribus ſuis, & quia duri erant, & paulatim trahendi ad perfectionem.* At, quoniam res eſt cum Hebræis, qui Theologorum, & SS. Patrum auctoritatem irrident, nec ullus nobis ſuppetit modus evellendi pravam illam opinionem, quæ in eorumdem mentibus altas egit radices, unum faciendum ſupereſt; nimirum

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

rum ut falſæ illius opinionis uſum, qui in detrimentum cedit, & oppreſſionem pauperum Chriſtianorum, pro viribus impediamus: neque aliter id præſtari poteſt, quam opportunis conſtitutionibus Epiſcoporum, & Chriſtianorum Principum edictis, quibus ſevere prohibeantur Judæi Chriſtianorum loca incolentes, ne ratione mutui quidquam a Chriſtianis extorqueant, & certa ſimul præſcribatur quantitas lucri, ultra quam nihil impune exigere poſſint ex aliis contractibus, cum Chriſtianis initis.

XIII. Primum ſtatutum fuit in Concilio Albienſi anni 1254. edito a Luca Dacherio *tom.* 1. *Spicilegii*, in cujus *cap.* 19. *pag.* 724. habetur: *Statuimus, & mandamus, in his, quæ deinceps mutuaverint Judæi Chriſtianis, Chriſtianorum ipſorum ſtetur ſimplici juramento, an quidquam uſurarium ſit in eis; & in eo, quod uſurarium eſſe dixerint, ſic jurati abſolvantur*: quod decretum renovatum legimus in Concilio Montis Peſſulani, anni 1258. *cap.* 5. *eod. tom.* 1. *Spicilegii pag.* 725. Alterum edixit Innocentius III. in Concilio Generali Lateranenſi *cap.* 67. relato *in Cap. Quanto magis, de uſuris*, ubi diſtricte vetuit, ne Judæi, obtentu cujuslibet contractus, quem ceteroquin licite cum Chriſtianis inire queunt, graves, & immoderatas uſuras exigant: *Synodali decreto ſtatuimus, ut, ſi de cetero, quocumque prætextu, Judæi a Chriſtianis graves, & immoderatas uſuras extorſerint, Chriſtianorum eis participium ſubtrahatur, donec de immoderato gravamine ſatisfecerint competenter*. Utrumque vero ad compeſcendos fœneratores Judæos, in temporali ditione Eccleſiæ commorantes, iterum decernendum conſuluit Marcellus Severolus, ſacri Conſiſtorii Advocatus, nobis, dum viveret, ſingularis amicitiæ nexu conjunctus, in ſuo elaborato ſuffragio, edito apud Paſſerinum *in Cap. Quamquam*, 2. *poſt num.* 84. *de uſuris, in* 6. Et, ne a Synodis recedamus, ita nuperrime ſtatuit Epiſcopus Piſaurenſis in ſua Diœceſana Synodo habita anno 1742. *tit.* 4. *num.* 17. cujus exemplum poterunt alii Epiſcopi imitari.

CAPUT QUINTUM.

An, & quando uſuræ ſuſpicione vacent quidam ſpeciales contractus, de quibus interdum eſt in Synodo agendum: ubi de lucro quod ultra ſortem recipitur in Montibus Pietatis, de cenſibus, & de cambiis.

HActenus de uſuris generatim acceptis. Deſcendendum nunc eſt ad ſpeciales contractus, de quibus dubitari poteſt, an occulta uſuræ tabe ſordeſcant. Diu multumque inter Theologos, & Canoniſtas olim diſceptatum fuit, an uſurarii eſſent Montes Pietatis, Peruſiæ anno 1450. primum erecti, in quibus, recepto pignore, pecunia, aut frumentum mutuo datur pauperibus ea lege, ut, ſi præfixo tempore debitum non ſolvant, vendantur pignora, & ex eorum pretio Mons Pietatis ſortem creditam, & modicum quid ultra ſortem recipiat, reſiduum vero reddatur

tur debitori. Ejuſmodi Montes præ ceteris impugnarunt Cajet. *in comment. de Mont. Piet. cap.* 1. & Dominicus Soto *lib. 6. de juſt. quæſt.* 1. *art. 6.* quibus videbatur modicum illud lucrum, ultra ſortem receptum, uſuram ſapere. Acriter pariter in illos invehitur cum aliis Acatholicis Carpzovius *Pract. Crim. quæſt.* 92. *num.* 4. *& ſeq.* Verum Leo X. in Concilio Lateranenſi V. *ſeſſ.* 10. ſacro approbante Concilio, Montes prædictos licitos, atque ab omni uſuræ labe immunes pronunciavit, ſiquidem, quod ultra ſortem a mutuatariis exigitur; non cauſa mutui, ſed alio nomine exigitur, præcipue ut ſine Montis detrimento congrua merces aſſignetur miniſtris, qui non ſine magno labore pignora cuſtodiunt, excutiunt, expendunt, & alia ejuſdem generis multa præſtant in gratiam mutuatariorum. Sicut enim, ſi amicus, unius diei intervallo a me diſtans, mutuum a me petat, quod ad eum mittere cogar per hominem a me conductum, & mutuum, & mercedem, quam dedi homini, per quem mutuum miſi, jure repetere poſſum; ita Montis Præfecti aliquid ultra ſortem creditam exigere valent, erogandum in Montis miniſtrorum ſalarium: quemadmodum ratiocinatur Sylvius *in* 2. 2. *D. Thomæ quæſt.* 78. *art.* 4. *quæſit.* 1. ubi alia plurima adducit argumenta ad vindicandam juſtitiam Montium Pietatis.

II. Quoniam vero periculum eſt, ne, quod a Montis Præfectis ultra mutuatam pecuniæ ſummam exigitur, expenſas ſuperet in miniſtrorum ſuſtentationem erogandas; ideo ſacra Congregatio Concilii, ut omnis uſuræ ſuſpicio quam longe abeſſet a Montibus Pietatis, quos Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *de reform.* inter loca pia enumeravit, & Epiſcoporum viſitationi ſubjecit, die 7. Februarii 1637. reſcribens ad Archiepiſcopum Neapolitanum, nihil ultra ſortem exigendum ſtatuit, niſi prius conſulta Apoſtolica Sede: *Loca pia* (verba ſunt ſacræ Congregationis, quæ reperimus adnotata *lib.* 15. *decretor. pag.* 486.), *& ſacras ædes, quæ depoſita retinent, dum mutuant indigentibus pecunias, accepto pignore, non poſſe quidquam a mutuatariis, niſi ex Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione accipere.* Idemque reſponſum datum legimus ad Epiſcopum Adrienſem die 14. Martii ejuſdem anni, *eod. lib.* 15. *decretor. pag.* 501. *a tergo*. Multo minus, abſque Apoſtolicæ Sedis placito, erit plus exigendum, quam antea conſueverit, etiamſi Mons Pietatis eo auctario indigeat ad ſolvenda debita, quæ in mutuatariorum commodum contraxit: quod probè ſcientes Præfecti Montis Pietatis civitatis Caſalenſis, dum nos ſacræ Congregationis Concilii Secretarium agebamus, ab eadem ſacra Congregatione facultatem ſibi fieri petierunt, & Montem, cujus reditus impares erant ſublevandis pauperum indigentiis, ære alieno gravandi, & ſimul exigendi quinque ex ſingulis centenis nummis ab iis, qui in poſterum, dato pignore, pecuniam a Monte reciperent, ut tali pacto poſſent & conſueta ſuſtinere onera, & æs alienum paulatim ſolvere: quemadmodum videri poteſt *in Theſaur. Reſolut. tom.* 1. *pag.* 28.

III.

III. Quod ſi contra Epiſcopus animadverteret, plus a mutuatariis ſolvi, quam neceſſarium ſit ad Montem ſervandum indemnem a neceſſariis impenſis, & poſſet, & deberet uſuram moderari, & redigere ad æqualitatem cum quotidianis ſumptibus, aliiſque oneribus, quibus Mons prægravatur: quamvis etiam in hoc eventu tutius ſit, ut, priuſquam Epiſcopus moderationem decernat, ſacram Congregationem Concilii conſulat.

IV. Non ſolum de Montium Pietatis, ſed etiam de emptionis cenſualium redituum juſtitia plerique dubitarunt: omnem ſiquidem cenſum eſſe larvatam uſuram, putarunt Henric. *quodlib.* 1. *quæſt.* 39. & *quodlib.* 8. *quæſt.* 24. & Salicet. *in Auth. Ea lege*, *Cod. de uſuris*, quibus adhæſit Hottomannus *lib.* 2. *Obſervat. cap.* 15. quamvis hic non tam indagandæ, & ſtabiliendæ veritatis ſtudio, quam Apoſtolica decreta, ſtatim allegandа, inſectandi pruritu, ductus videatur. Sed diſtinguendum eſt inter cenſum realem, & perſonalem. Cenſum realem, qui jus eſt percipiendi annuam penſionem ex prædio, aliove fundo fructifero, abſque ulla uſuræ labe conſtitui, vendi, & emi poſſe, declararunt Martinus V. *in Extravag.* 1. *de empt. & vendit. inter commun.* Calliſtus III. *in Extravag.* 2. *eod. tit.* & S. Pius V. in ſua Conſtitutione incipiente *Cum onus*, edita 14. Kalendas Februarii 1568. modo eæ ſerventur conditiones in præfatis Conſtitutionibus præſcriptæ, quas ſingulatim enumerat, & explicat Navarrus *in Comment. de uſuris num.* 45. & *ſeq.* Sicuti enim poteſt quis emere rei alicujus uſumfructum, remanente dominio directo penes venditorem, ita poteſt emere jus percipiendi partem fructuum ex alieno fundo, eorumque loco, poteſt venditor ſe obligare ad ſolvendam emptori ſingulis annis certam pecuniæ ſummam, illorum fructuum æſtimationi reſpondentem. Hoc autem, & non aliud, fieri per contractum cenſus realis, in quo omnia impleantur, quæ fieri voluit S. Pius V. illum perpendenti evidenter apparet. Controverſia tamen adhuc hodie remanet, an licitus, vel potius fœneratitius ſit cenſus perſonalis. Conſtituitur hic cenſus, non ſuper re aliqua fructifera, ſed ſuper perſona venditoris, qui obligationem ſibi, vel ſuis etiam hæredibus imponit certam penſionem ſolvendi emptori, ex induſtria, arte, & labore ſuo; qui quidem cenſus non tranſit in realem, quamvis pro ejus ſecuritate quandoque detur hypotheca: quoniam, pereunte re hypothecata, non perit cenſus, ſicuti contingit, cum perit fundus, in quo eſt conſtitutus cenſus realis, ſed adhuc remanet obligata perſona. Jam vero ejuſmodi cenſum, ſolo ſpectato jure naturæ, ab uſuræ reatu abſolvunt Sotus *lib.* 6. *de juſt. quæſt.* 5. *art.* 1. *concluſ.* 4. Covarruvias *lib.* 3. *variar. cap.* 7. *num.* 5. *verſ. Ego ſane*, Azorius *Inſtit. part.* 3. *lib.* 10. *cap.* 5. *quæſt.* 1. Leſſius *lib.* 2. *de juſt. cap.* 22. *num.* 18. Reiffenſtuel *ad tit. de uſur. num.* 157. Continuator Prælectionum Honorati Tournely *part.* 2. *de contract. cap.* 6. aliique non pauci. Illum exadverſo merum eſſe mutuum, cenſus veſte obtectum ad

oc-

occultandam uſuram, contendunt Navarrus *cit. Comment. de uſur. num.* 81. Molina *de juſt. tract. 2. diſp.* 387. *num.* 7. Gutierrez *lib.* 2. *practicar. quæſt.* 177. *num.* 7. Cardinalis de Lugo *de juſt. & jur. diſput.* 27. *ſect.* 2. *num.* 25. Fachin. *lib.* 2. *controv. cap.* 44. aliique magni nominis Doctores: quoniam (inquiunt) ejuſmodi cenſu perſonali non emitur jus ad percipiendam annuam penſionem, ſicuti in reali, ſed venditur ipſa penſio: quemadmodum enim is, qui accepto pretio ſe obligat ad dandum equum, re ipſa vendit equum, & non merum jus ad equum; ita qui, accepta certa pecuniæ ſumma, ſe, ſuamque perſonam obligat ad ſolvendam quotannis certam penſionem, dicitur vendere ipſam penſionem. Quamobrem cenſum perſonalem ementi, aurum ex auro per ſe, & immediate naſceretur, in quo tota conſiſtit uſurarii contractus nequitia; ſicuti dicitur *in Can. Sicut*, 8. *verſ. Interdum*, *diſt.* 47. Magis autem prædictis Auctoribus uſuræ labe fœdatus videtur cenſus perſonalis utrinque redimibilis, qui, ablato verborum cortice, aliud eſſe non deprehenditur, quam purum putum mutuum. Et profecto, ſi, teſte Fagnano *in Cap. In civitate*, *num.* 16. *de cenſuris*, fere omnes Canoniſtæ melioris notæ periculoſam fatentur emptionem cenſus realis ad certum tempus, & idcirco Innocentius omnibus Fidelibus conſulendum ait, ut ab hujuſmodi contractu abſtineant; additque præterea Conradus, hortandos eſſe Magiſtratus, ut illum prohibeant: eo magis deterrendi erunt Fideles a contrahendis cenſibus perſonalibus utrinque redimibilibus, qui certe majorem præſeferunt uſuræ ſpeciem, quam cenſus reales ad certum tempus.

V. Sed ſuperfluum eſt cenſum perſonalem novis argumentis inſectari, quem jam proſcripſit S. Pius V. in laudata Conſtitutione *Cum onus*, ubi ad cenſus honeſtatem, inter ceteras conditiones, hanc quoque requirit, ut cenſus conſtituatur in re fructifera, non qualicumque, ſed immobili, certa, ac nominatim deſignata. Quapropter etiam Auctores, qui cenſum perſonalem, ejus natura inſpecta, ab uſuræ ſuſpicione vindicant, ingenue tamen fatentur, eum licite fieri non poſſe, ubi præfata Pii V. Conſtitutio eſt recepta; quod tamen in Gallia, Belgio, & Germania non contigiſſe, affirmant Leſſius *cit. cap.* 22. *num.* 20. Haunoldus *de juſt. tract.* 10. *num.* 316. Pirhing *ad tit. de uſur. num.* 85. Wieſtner *ibid. num.* 81. Verum, quamquam nos ſciamus, eumdem ſummum Pontificem, ſupplicante Catholico Rege Philippo II. indulſiſſe Hiſpanis, ne ad ſuæ Conſtitutionis, quoad eas conditiones, quæ juris naturalis, aut Divini non ſunt, exactam obſervationem adſtringerentur, ſicuti narrant Gutierrez *cit. quæſt.* 177. *in fin.* & Felicianus de Solis *lib.* 1. *de cenſib. cap.* 7. *num.* 2. nec dubitemus, ab eadem obligatione potuiſſe, contrario uſu, ſeu legitime præſcripta conſuetudine, ceteras eximi nationes; vehementer tamen ſuſpicamur, in cenſu mere perſonali, præſertim utrinque redimibili, eas deſiderari conditiones, quas non ſolum Pontificia Conſtitutio, verum et-

jam ipſum jus naturale, & Divinum expoſcunt, ne ſit larvatus contractus mutui, & propterea coram Deo uſurarius.

VI. Sed, quoniam nulla hactenus hac de re ab Apoſtolica Sede prolata eſt ſententia, non decet, ut Epiſcopus in ſua Synodo cenſum perſonalem declaret ex natura ſua uſurarium; ſed, ſi præſit diœceſi, ubi prædicta viget S. Pii V. Conſtitutio, urgebit ejuſdem obſervationem, curabitque pro viribus, ne perſonales cenſus in eam clanculum inducantur: ſi vero diœceſim gubernet, in qua Piana Conſtitutio non eſt moribus recepta, ſerio Fideles monebit, atque hortabitur, ut a cenſibus perſonalibus abſtineant, eo quod, etiam ſola ſpectata eorumdem indole, uſuræ periculo, & ſuſpicione non vacent.

VII. Poſt cenſus, conſideranda occurrunt cambia. Eſt autem cambium permutatio pecuniæ, cum moderato campſoris lucro, quod tribus modis fieri poteſt: vel ſcilicet permutando pecuniam præſentem cum alia diverſæ ſpeciei, puta auream cum argentea: vel numerando campſori pecuniam in uno loco, puta Romæ, reſtituendam in alio, puta Pariſiis: vel contra accipiendo ab ipſo campſore pecuniam Romæ, ut illa eidem reſtituatur Pariſiis. Primum dicitur cambium *minutum*, & *manuale*; alia duo appellantur cambia *localia*, & *per litteras*, eo quod numeranti pecuniam Romæ, litteræ tradantur directæ ad alterum campſorem, ſeu mercatorem commorantem Pariſiis, cui reſtitutio ibidem facienda committitur. Ex quolibet ex his cambiis licere campſori aliquid lucrari, Doctores omnes conſentiunt; quia lucrum, quod percipit, non ex mutuo, ſed ex aliis provenit legitimis titulis, quos præ ceteris expendunt Sotus *lib. 6. de juſt. quæſt.* 10. *art.* 2. Navarrus *manual. cap.* 17. *num.* 289. *uſque ad* 295. Joannes Medina *de cambiis quæſt.* 4. & Molina *de contractibus tract.* 2. *diſput.* 404. Neceſſe tamen eſt, ut in cambio locali vera fiat pecuniæ translatio, aut ſaltem, ut qui pecuniam accipit, ſerium habeat animum illam alibi reſtituendi: ſi enim ſciret, eo ipſo in loco, ubi accepta eſt, fore reſtituendam, quamvis cambii litteræ alio directæ fingerentur, ſub cambii ſpecie, vera lateret uſura, quæ hominum quidem judicium effugere, Deum autem eludere non poſſet. Et de hoc cambio, quod *fictum*, & *ſiccum* appellant, ea ſunt intelligenda, quæ adverſus cambia ſtatuit clar. mem. Cardinalis Lanfredinus in ſua Diœceſana Synodo Cingulana, habita die *6.* Auguſti *1736. cap.* 14.

VIII. Hæc manifeſta ſunt, & vix ulli obnoxia difficultati. Alia captioſa adinventa eſt ſpecies cambii, quod vocant *obliquum*. Titius indigens mille aureis, mutuos eos petit a Cajo, qui cum conſueverit negotiari, & negotiatione pecuniam ſuam augere, renuit indulgere petitioni Titii, a quo, ratione mutui, nihil poteſt exigere: quia vero Titius Cajum urgere non ceſſat, res inter eos in hunc modum componitur: Titius mutuos accipit a Cajo prædictos mille aureos, neque, mutui cauſa, quidquam ſe Cajo, ultra ſortem, ſoluturum promittit: ut tamen Cajo

da-

damnum rependat, quod ex dato mutuo ſubit, dat ei facultatem, æquivalentem pecuniæ ſummam, ſive a ſemetipſo, ſive ab alio, per cambii contractum, accipiendi, eamque ad negotiationem deſtinandi, ſimulque Titius ſe obligat ad ſolvendum Cajo, donec ei mutuum reſtituat, quidquid ratione cambii impendit, aut impendere deberet, ſi prædictos mille aureos a campſore accepiſſet. Quandoque etiam ipſemet Titius mutuatarius aſſumit ſibi onus, cambiis negotiandi tantam pecuniæ ſummam, quantam mutuam accepit a Cajo, in commodum tamen, & utilitatem ejuſdem Caji, cui quotannis ſolvit quantum ex cambiis lucratur, aut lucrari poſſet, donec ei mutuum reſtituat. Si primo modo res peragatur, pertinet ad Cajum mutuantem probare, cambii litteras revera a ſe tranſmiſſas, ſeu mille aureos ſe fuiſſe per cambium ab alio conſecutum. Sed, ſi Titius mutuatarius onus in ſe ſuſcepit, ſummam ei æquivalentem, quam a Cajo mutuam accepit, cambiis activis negotiandi; tunc aut ſtetit promiſſis, aut non: ſi primum, Cajus creditor juſte percipit fructus, ſeu pecuniæ acceſſiones a cambiis productas: ſi ſecundum, quamvis tunc nihil ex cambiis conſequatur, eoſdem tamen fructus a Titio requirit, titulo *ejus quod intereſt*, ſeu damni, quod ſubit ex eo, quod Titius ſuſceptæ obligationi non ſatisfecerit, juxta deciſionem 829. Romanæ Rotæ *coram Dunozetto jun.* Et quia hic poſterior modus ſecuriorem reddit mutuantem, cui duplicem aperit viam ad conſequendum auctarium mutuatæ pecuniæ, hac de cauſa frequentius adhibetur.

IX. Præmiſſa hac cambii obliqui notione, quam præbet Cardinalis de Luca *lib.* 5. *tit. de cambiis in Summ. part.* 2. *num.* 16. facile eſt ſuſpicari, prædictas involutas ambages, eſſe unice excogitatas ad palliandam uſuram, quæ nihilominus non ſatis occultatur, & magis adhuc aperte ſe prodit, cum contractus ſecundo ex recenſitis modis initur: quid enim abſurdius, quid incredibilius fingi poteſt, quam quod Titius indigens mille aureis, quos mutuos accipit a Cajo, totidem ſtatim habeat paratos ad nundinas tranſmittendos, atque in activa cambia erogandos, in mutuantis Caji utilitatem? Et nihilominus non deſunt Auctores, qui pro ejuſmodi cambiorum tuenda juſtitia decertant, inter quos Cardinalis de Luca *de cambiis diſc.* 3. *num.* 5. *diſc.* 5. *num.* 8. *diſc.* 23. *num.* 9. Anſald. *de commerc. & mercat. diſc.* 65. *num.* 46. *& ſeq.* Rota Bononienſis apud Urceolum *de tranſact. quæſt.* 40. *a num.* 23. *uſque ad fin.* & Rota Romana *deciſ.* 1. *lib.* 8. *ad ornat. Card. de Luc.* & *deciſ.* 323. *&* 695. *cor. Molines*.

X. Verum, quidquid ſit de foro externo, in quo fortaſſe ita res geſta præſumitur, ſicuti in contractus ſtipulatione deſcribitur, in foro tamen interno, ubi ſola ſpectatur veritas, ſi pecunia accepto mutuo reſpondens, neque a mutuante, neque a mutuatario, juxta prædictas diverſas pactiones, fuerit ad nundinas tranſmiſſa, ſeu in cambia activa erogata, nec unquam in alterutrius animo fuit eam ad nundinas tranſmittere, ſeu in cambia erogare; minime dubitandum eſt, cambium eſſe il-

licitum, turpe, & uſurarium, ac propterea e Chriſtiana republica prorſus eliminandum. Non enimvero negamus, poſſe mutuantem, qui ſolet pecuniam ſuam negotiatione augere, aliquid percipere a mutuatario, titulo *ejus quod intereſt*, hoc eſt lucri ceſſantis, aut damni emergentis; ſed, cum hic legitimus adeſt titulus aliquid ultra mutuatam ſortem exigendi, is erit ingenue adducendus, neque recurrendum ad prædictos cambii obliqui anfractus, qui vehementem ingerunt ſuſpicionem fraudis, & doli. Quamobrem clar. mem. Cardinalis Marcellus de Aſte, Epiſcopus Anconitanus, in ſuo Paſtorali monito, edito poſt Conſtitutiones Synodales Cardinalis Bartholomæi Maſſæi ejuſdem Urbis Epiſcopi, evulgatas anno 1738. *pag.* 165. *& ſeq.* ſuas oves ſerio eſt dehortatus a cambiis obliquis, quæ mera eſſe deprehendit tegumenta uſuræ: nec inopportunum exiſtimamus, ut quilibet Epiſcopus, ad eradicandum e ſua diœceſi eorumdem cambiorum abuſum, ſimile monitum formet, ſuiſque inſerat Synodalibus Conſtitutionibus.

CAPUT SEXTUM.

A cambiis localibus activis, omnique alia quæſtuoſa negotiatione, quantumvis in ſe licita, & Laicis permiſſa, per Synodalem Sanctionem cohibeantur Clerici.

EX illicitis cambiis iterum ad localia licita redeuntes; hæc a laicis impune exerceri poterunt, non vero itidem a Clericis, quibus vetitum eſſe cambiis activis operam dare, ſtatim demonſtrabimus. Nihil eſt antiquius in Eccleſia, lege Clericis interdicente omnem ſecularem curam, & quæſtuoſam negotiationem, quo liberius poſſint orationi vacare, & ad Eccleſiaſtica, quibus addicti ſunt, miniſteria incumbere; quod pluribus probat Theophilus Raynaudus *in diſcept. de Religioſo Negotiatore*. Quin immo tam ipſe Raynaudus *in ead. diſcept.* §. 3. quam Franciſcus Dominicus Granulettus in Apologia, quam compilavit *pro lege Divina prohibente Clericis mercaturam*, eam prohibitionem a Jure Divino promanaſſe, contendunt. Septimus inter Canones, dictos Apoſtolicos, ex recenſione Cotelerii, alias quartus, ſic ſe habet ex verſione Dionyſii Exigui: *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, nequaquam ſeculares curas adſumat: ſin aliter, dejiciatur*. Cyprianus *epiſt. 66.* teſtatur, ſuo ævo Clericos ab omni commercio civili fuiſſe avocatos: *Quæ nunc ratio* (ait) *& forma in Clero tenetur, ut qui in Eccleſia Domini Ordinatione Clerica promoventur, in nullo ab adminiſtratione Divina avocentur, nec moleſtiis, & negotiis ſecularibus alligentur*: cujus quidem diſciplinæ adeo tenax fuit idem Cyprianus, ut, cum audierit, a Geminio Victore, de ſeculo excedente (quem Pamelius ſuſpicatur fuiſſe Epiſcopum Eccleſiæ Furnitanorum), quemdam Geminium Fauſtinum Presbyterum fuiſſe teſtamento ſuo tutorem nominatum,

tum, *in ead. epiſt. ad Clerum, & plebem Furnis conſiſtentem data* juſſit, ut contra Victorem ſententiam exequerentur canonis Africani, quæ erat, ne pro dormitione ejus fieret Oblatio, aut deprecatio aliqua nomine ejus in Eccleſia (pro more tunc temporis uſitato) frequentaretur: *Neque enim* (ait) *apud Altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece, qui ab Altari Sacerdotes, & Miniſtros voluit avocare*. Atque, ut propius ad quæſtuoſam negotiationem accedamus, Concilium Carthaginienſe III. anni 397. *can.* 15. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 963. ſtatuit: *Placuit, ut Epiſcopi, & Presbyteri, & Diaconi, vel Clerici, non ſint conductores, neque procuratores privatorum, neque ullo turpi, vel inhoneſto negotio victum quærant; quia reſpicere debent ſcriptum eſſe: Nemo militans Deo, implicat ſe negotiis ſecularibus*. Concilium Arelatenſe II. circa annum 452. *can.* 14. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 774. decrevit: *Si quis Clericus pecuniam dederit ad uſuram, aut conductor alienæ rei voluerit eſſe, aut turpis lucri gratia aliquod negotiationis exercuerit, depoſitus a Clero, a communione alienus fiat*. Patres vero Concilii Chalcedonenſis *can.* 3. *cit. tom.* 2. ejuſdem Collectionis *col.* 602. ſe moleſtiſſime audiviſſe ajunt, *quod quidam, qui in Clero videntur allecti, propter lucra turpia conductores alienarum poſſeſſionum fiant, & ſecularia negotia ſub cura ſua ſuſcipiant*; idque fieri, eodem canone vetant. Conciliis conſentiunt antiqui Eccleſiæ Patres, e quibus Hieronymus *epiſt.* 52. *ad Nepotianum num.* 5. relata *in Can.* 9. *diſt.* 88. Clericum negotiationi vacantem, quaſi excommunicatum, fugiendum ſuadet: *Negotiatorem Clericum, & ex inope divitem, ex ignobili glorioſum, quaſi quamdam peſtem fuge*. Auctor *Quæſtionum veteris, & novi Teſtamenti*, inter Opera Auguſtini, *cap.* 127. relat. *ead. diſt. Can.* 10. *Fornicari* (ait) *omnibus ſemper non licet: negotiari vero aliquando licet, aliquando non licet. Antequam enim Eccleſiaſticus quis ſit, licet ei negotiari; facto jam, non licet*. Severus Sulpitius *hiſt. lib.* 1. *cap.* 23. Clericos turpi quæſtui inhiantes, ita objurgat: *Tanta hoc tempore animos eorum habendi cupido, veluti tabes, inceſſit: inhiant poſſeſſionibus, prædia excolunt, auro incubant, emunt, venduntque, quæſtui per omnia ſtudent*. Quare Gelaſius Papa, ut hanc Clericorum immoderatam aviditatem compeſceret, *epiſt. ad Epiſcopos per Lucaniam, Brutios, & Siciliam conſtitutos, cap.* 15. relato *in Can.* 1. 14. *quæſt.* 4. Clericos, qui deinceps negotiationi operam darent, ab omni Eccleſiaſtico miniſterio arcendos, decrevit: *Clerici aut ab indignis quæſtibus noverint abſtinendum, & ab omni cujuslibet negotiationis ingenio, vel cupiditate ceſſandum; aut in quocumque gradu ſint poſiti, ſi ceſſare noluerint, mox a Clericalibus officiis abſtinere cogantur*. Cujus veſtigiis inhærens Alexander III. *in Cap.* 6. *Ne Clerici, vel Monachi, ſub interminatione anathematis* prohibuit, *ne Monachi, vel Clerici, cauſa lucri negotientur*: ejuſque Conſtitutionem inſtauravit Clemens V. *in Clem.* 1. §. *Adverſus vero, de vit. & honeſt. Clericorum*.

II. Verum quædam ſunt ſpecies negotiationis improprie talis, Clericis mi-

minime interdictæ, quas diligenter expendunt Theophilus Raynaudus *in cit. diſcept.* Gonzalez *in cit. Cap. 6. Ne Clerici, vel Monachi, num. 6.* Panimoll. *deciſ. 6. annot. 5. part. 1.* & Epiſcopus Perrimezzius *in ſuis Canonic. Allegat. part. 3. allegat. 3.* Iſtarum præcipua eſt, qua quis manuum ſuarum labore, & honeſto artificio, victum ſibi comparare ſtudet. Hanc approbavit Apoſtolus Paulus *Act. 20.* de ſe ipſo dicens: *Ipſi ſcitis, quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, & his, qui mecum ſunt, miniſtraverunt manus iſtæ:* & *2. ad Theſſalonic. 3.* ſcribens: *Neque gratis panem manducavimus ab aliquo, ſed in labore, & in fatigatione, nocte, & die operantes, ne quem veſtrum gravaremus.* Ad ſanctiſſimi porro Apoſtoli Pauli imitationem, plerique venerabiles Antiſtites, & Sacerdotes, ſuſceptæ Divini verbi prædicationi, ſacriſque Eccleſiæ miniſteriis, externam manuum operam adjungebant, quæ nec a dignitate ipſorum, nec ab Eccleſiæ cura, quam perpetuam gerebant, abhorreret; eaque ratione cum ſibimetipſis vitæ ſubſidia parabant, tum aliis egentibus operis ſui quæſtum impertiebantur, ſicuti narrat Epiphanius *hæreſi* 80. *num. 6.* Et profecto de Zenone Epiſcopo Majumæ in Palæſtina memoriæ prodidit Sozomenus *lib. 7. cap.* 28. eum jam ſenem, ac centum circiter annos natum, certum tempus lineas veſtes texendi artificio dediſſe, eoque & ſibimetipſi, & pauperibus neceſſaria ſubminiſtraſſe, tametſi Eccleſiam divitem, & opulentam haberet. De Spiridione Epiſcopo Trimithuntis in Cypro, referunt Rufinus *lib.* 10. *cap.* 5. & Socrates *lib.* 1. *cap.* 12. quod, cum antea paſtor ovium fuiſſet, in iſthoc vitæ genere, ex ſingulari animi moderatione, omnem ætatem ſuam tranſegerit. Monachos pariter Abbatis Aphtonii exercuiſſe omnes artes, atque ex divenditis opificiis victitaſſe, quod vero ſupererat, per mulierum monaſteria, & carceres diſtribuiſſe, ſcribit Palladius *in Aphtonio Hiſt. Lauſ. cap. 39.* Atque, ut innumera ejuſdem rei prætereamus exempla, Concilium Carthaginienſe IV. *can.* 52. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 982. jubet *Clericis victum, & veſtitum ſibi, artificiolo, vel agricultura, abſque officii ſui detrimento, parare.* Altera impropriæ negotiationis ſpecies, Clericis permiſſæ, eſt vendere res ex propriis prædiis collectas, ſuæque ſuſtentationi ſuperfluas: in quo ſenſu dixit Auctor Operis imperfecti *in Matthæum hom.* 38. omnes homines eſſe negotiatores, quia omnes coguntur res, quibus abundant, cum aliis, quibus carent, permutare. Licitum quoque eſſe Eccleſiaſticis, e rebus ad propriam, & familiæ ſuſtentationem coemptis, quæ ſuperſunt, etiam carius, quam emerint, vendere, modo juſti pretii non prætergrediantur limites, jure tradunt Gonzalez *in cit. Cap. 6. num. 6.* Rebell. *de oblig. juſt. part. 2. quæſt. ultim. num. 2.* Molina *de juſt. diſp. 342. concluſ. 2.* Gutierez *de gabell. quæſt. 39. num. 16.* Cetera, quæ abſque veræ negotiationis nota a Clericis exerceri queunt, iidem Auctores enucleate explicant.

III. Quoniam tamen Clerici quæſtui inhiantes, facile ſibi perſuadent, hunc,

hunc, aut illum contractum, ipſis ceteroquin prohibitum, intra claſſem contineri negotiationis minus proprie talis, & quod deterius eſt, facile Theologos inveniunt, falſæ eorum opinioni patrocinantes; neceſſe propterea eſt, ut interdum Epiſcopus eorum immoderatæ aviditati obſiſtat: ſed, ſi res dubia ſit, priuſquam hunc, aut illum contractum Clericis vetitum declaret, explorare debet, quid de illo ſenſerit ſacra Congregatio Concilii, cujus in hanc rem plura decreta ſimul collecta referunt Fagnanus *in Cap. Multa, Ne Clerici, vel Monachi*, Natalis Alexander *epiſt.* 23. *poſt tom.* 1. *Theolog. dogmat. & moral.* Paſſerinus *de ſtat. homin. tom.* 2. *quæſt.* 187. *num.* 189. & Monacell. *in formul. legal. tom.* 3. *pag.* 149. Quod vero ſpeciatim ad rem præſentem ſpectat, tuto, & abſque ulla hæſitatione declarare poteſt, cambia activa ad veram, & propriam pertinere negotiationem, Clericis prohibitam: quemadmodum docuerunt Abbas *in Cap.* 1. *num.* 12. *verſ. Ex his nota, Ne Clerici, vel Monachi*, Redoan. *de ſpoliis quæſt.* 2. *num.* 6. *& quæſt.* 15. *num.* 15. Bellett. *Diſquiſit. Cleric. part.* 1. *tit. de diſciplin. Cleric.* §. 21. *num.* 19. & ſæpius deciſum fuit a Rota Romana, præcipue *deciſ.* 173. *num.* 6. *deciſ.* 251. *num.* 5. *& ſeq. part.* 14. *recen. & deciſ.* 209. *num.* 19. *part.* 12. *recent.* Quapropter, etſi cambium activum, a Clerico initum, validum ſit, neque ex eo, quod is illicite egerit, propterea abſolvatur debitor ab obligatione ſolvendi, quod ſtipulatione promiſit, ſicuti advertit Cardinalis de Luca *de cambiis diſc.* 18. *num.* 7. & reſpondit Rota *deciſ.* 378. *num.* 5. *& ſeq. part.* 17. *recen. & deciſ.* 353. *num.* 5. *& 6. part.* 19. *recen.* attamen poteſt Epiſcopus in ipſum, tamquam verum negotiatorem, ſtatutis a ſacris canonibus, & Apoſtolicis Conſtitutionibus pœnis animadvertere, ſuiſque Synodalibus Conſtitutionibus edicere, ne ullus in poſterum, in ſacrorum canonum contemptum, id facere præſumat.

IV. At nihilominus arbitrantur Clerici, nullo negotio ſe poſſe eas pœnas evadere, ſi nimirum cambii activi contractum per interpoſitam ineant perſonam: haud enim ignorant, plurimos, graveſque Auctores opinari, fas eſſe Clericis, quamlibet quæſtuoſam negotiationem per alium exercere; tunc quippe, ajunt, non diſtrahuntur a Divinis, nec cum proprii ſtatus dedecore implicantur ſecularibus curis: quæ fuit unica ratio, cur ſacri canones omnem illis interdixerint negotiationem. Ita docuere Molina *tract.* 2. *diſp.* 342. *num.* 13. Leſſius *de juſt. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 6. *in fin.* Layman *Theolog. moral. lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 17. §. 7. *num.* 40. *verſ. Præterea*, Theophilus Raynaudus *cit. diſcept. num.* 91. Cardinalis de Luca *de cambiis diſt.* 18. *num.* 8. *circa med.* Lazarus Benedictus Miglioruccius, ſacrorum Canonum in Piſana Univerſitate Profeſſor, *Inſtit. Canon. lib.* 2. *tit.* 29. *diſſert.* 7. *pag.* 497. *& ſeq.* aliique plures. Huic eidem opinioni adhærens ſæpius laudatus Altovitus, ſacræ Congregationis Concilii olim Secretarius, in quadam cauſa *Florentina*, ſacræ Congregationi propoſita die 29. Novembris 1681. Clericos etiam Sacris initiatos,

cen-

cenſuit, & pœnæ, & culpæ reatum effugere, ſi cambia activa contrahant per interpoſitam perſonam; quamvis hanc opinionem minus tutam advertens, ſuum ſuffragium hiſce verbis concluſerit: *Verum quidem eſt, hunc negotiandi modum, per interpoſitam perſonam, licet non prohibitum, nec illicitum, non eſſe tamen decentem ſtatui Clericali, ideoque non eſſe ad praxim deducendum*. De eodem juris articulo, ejuſdem cauſæ occaſione, diſſeruit Cardinalis de Luca in ſuo ſpeciali diſcurſu, edito ab Epiſcopo Zaulo *ad Statut. Favent. tom.* I. 2. *edit. Roman. anni* 1723. *pag.* 166. *& ſeq.* qui, cum jam antea docuiſſet, licere Clericis, etiam per ſemetipſos, cambia activa contrahere, eo fortius illis permiſſum cenſuit & cambia, & quamlibet aliam negotiationem, per alium exercere. Quia tamen optime prævidebat, hanc doctrinam, ſi a ſacra Congregatione approbaretur, ſcandalum parituram; ideo *ſub ejuſdem diſcurſus num.* 60. ſacræ Congregationi auctor fuit, ne ullum hac de re reſponſum daret: & reapſe neque tunc, neque die 23. Septembris 1686. qua eadem quæſtio ejuſdem ſacræ Congregationis examini fuit iterum ſubjecta, ullum ab ea prodiit reſponſum. Sed prædictam opinionem, quam Cardinalis de Luca, & Altovitus ſectati fuerant, iterum poſtea in trutina poſitam, validiſſimis argumentis refutarunt Fatinellus Romanæ Curiæ Prælatus, morum integritate, & Juris ſcientia præclarus, *in ſuo reſponſ.* 6. *num.* 42. *tom.* 2. & clar. mem. Cardinalis Acciajuolus in quodam ſuo ſuffragio, exarato in cauſa *Melevitana Synodi*, *num.* 26. Et ſimiliter Romanæ Rotæ Auditorium, eadem rejecta, contrariam ſententiam eſt amplexatum; uti videre eſt *in deciſ.* I. *num.* 9. *tit.* 43. *tom.* 3. *coram bon. mem. Cardinali Falconerio*. Et recte quidem: quoniam, juxta regulam 72. Juris, *in* 6. *Qui facit per alium, eſt perinde, ac ſi faciat per ſe ipſum*. Nec verum eſt, Clericos, per interpoſitam perſonam, cambiis, alteriuſve generis negotiationi vacantes, a curis liberari, quibus negotiatores implicantur: ſcimus quippe, experientia edocente, eos continue anxios, & ſolicitos eſſe de lucro, quod ex data alteri pecunia ſint reportaturi, plenoſque timoris, ne a ſocio decipiantur. Neque contrariæ opinioni favet canon 18. Concilii Eliberitani, ubi venia data videtur ſacris Eccleſiæ Miniſtris, aliorum opera, & miniſterio, negotiationem exercendi, cum dixerit *tom.* I. Collectionis Harduini *col.* 252. *Epiſcopi, Presbyteri, & Diacones de locis ſuis, negotiandi cauſa, non diſcedant, nec circumeuntes provincias, quæſtuoſas nundinas ſectentur. Sane ad victum ſibi conquirendum, aut filium, aut libertum, aut mercenarium, aut amicum, aut quemlibet mittant; &, ſi voluerint negotiari, intra provinciam negotientur*. Siquidem, ſi vel ſola conſideretur, quæ ea ætate vigebat, Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſanctitas, & præ oculis habeantur, quos indicavimus, vetuſtiſſimi Eccleſiæ canones, ſacros Altaris Miniſtros ab omni turpis quæſtus ſuſpicione quam longe abeſſe jubentes, facile eſt conjicere, Eliberitanos Patres de ſola loquutos honeſtiſſima negotiatione, tunc temporis uſitata, qua ſcilicet ſanctiſ-

ſimi

ſimi Antiſtites, aliique inferioris ordinis Sacerdotes, ex artificioſis, proprio labore confectis, victum ſibi, & pauperibus comparabant; ſimulque edixiſſe, ne ad hanc licet innoxiam exercendam iidem extra provinciam vagarentur.

V. Sed ſupervacaneum eſt pluribus de hac quæſtione diſſerere, quam nos, ſtatim ac ad ſupremum Eccleſiæ Pontificatum evecti ſumus, definivimus: neceſſarium quippe reputantes, novæ legis freno cohibere inſatiabilem Clericorum cupiditatem divitias accumulandi, noſtris Apoſtolicis litteris, datis die 25. Februarii 1741. quæ habentur *tom. 1. noſtri Bullarii Conſtit.* 13. declaravimus, & ediximus, nullam negotiationem, alias Clericis prohibitam, poſſe ab iiſdem, ſub alieni nominis velamine, exerceri; eique, etiam per alios, operam dantes, obnoxios fecimus pœnis, quæ a ſacris canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis ſtatutæ ſunt contra Clericos negotiatores. Quocirca, cum controverſia Apoſtolicæ Sedis judicio dirempta jam ſit, tuto poterunt Epiſcopi id ipſum in ſuis Synodis iterum decernere, & Clericos per interpoſitam perſonam cambia activa contrahere præſumentes, ad ſacrorum canonum normam punire.

CAPUT SEPTIMUM.

Quid ſentiendum de contractu, quem vocant trium contractuum: an a Synodo permitti, an potius proſcribi debeat.

POſtquam Clericis ab omni etiam in ſe licita negotiatione proprie tali omnino abſtinendum diximus, indagandum reſtat, an laicis inire liceat contractum ſocietatis, cum *aſſecuratione* (ut ajunt) *capitalis*, *&* *fructuum*, quem etiam *contractum trinum* appellant, quidque de illo ab Epiſcopo decerni queat, eſt indicandum. Contractus ſocietatis, generatim acceptus, *eſt duorum, vel plurium conventio contribuendi ad commune lucrum, & damnum, ſecundum proportionem rerum contributarum.* Poteſt autem contribui vel pecunia, vel opera, ſeu induſtria, vel inſtrumentum, puta navis, equus, animalia &c. eaque omnia debent ad negotiationem deſtinari: nulla quippe, niſi ficta, poteſt eſſe ſocietas, ubi nulla ex rebus a ſociis collatis inſtituitur negotiatio, ex qua lucrum ſperari queat. Ut autem ſocietas juſta ſit, ſicuti lucrum, ita & periculum, ac damnum debet, ſecundum eamdem proportionem, eſſe ſingulis ſociis commune: nam, ut ait Ulpianus *in leg. 29. ff. pro ſocio, ſi alter lucrum tantum, alter damnum ſentiret*, ſocietas diceretur *leonina*, ab apologo leonis, qui, abſque ullo ſui periculo, aliarum ferarum venationis particeps eſſe voluit.

II. Ad ejuſmodi vero periculum evitandum, atque unum ex ſociis ſolius lucri participem, ejuſque ſecurum reddendum, hic ineundæ ſocieta-

tis modus eſt adinventus: Titius init contractum ſocietatis cum Sempronio mercatore, cui mille aureos tradit, e quibus probabiliter ſperat ſe centum & triginta lucraturum: ſed metuens Titius, ne una cum ſperato lucro etiam capitale amittat, alium contractum init cum eodem Sempronio, cui condonat ſexaginta aureos ſperati lucri, ut, qualiſcumque ſit futurus negotiationis exitus, ipſi caveat de ſecuritate capitalis mille aureorum: rurſuſque ſecum reputans Titius, melius ſibi fore, aliquod moderatum lucrum, ſed certum habere, quam pinguius, ſed incertum expectare, tertium contractum cum eodem Sempronio init, quo eidem remittit alios viginti aureos ſperati lucri, ut quinquaginta reſiduos ei ſolvat, ſive negotiatio bene, ſive male ſuccedat. Obſtringitur itaque hiſce contractibus Sempronius ad reddendum Titio intra certum tempus integram ſortem, id eſt ſummam mille aureorum ſalvam, & quinquaginta inſuper aureorum incrementum.

III. Hic porro eſt trinus ille contractus, quem celebrem fecit exorta inter Dominicum Sotum, & Martinum Navarrum diſcordia. Putabat nimirum Navarrus, tres prædictos contractus ſimul, & cum eadem perſona, tuta conſcientia iniri poſſe, atque ab uſuraria pravitate immunes eſſe, ob rationes, quas adducit *in ſuo manuali cap.* 17. *num.* 254. *& ſeq.* Sotus exadverſo aſſerebat, trium illorum contractuum conjunctionem degenerare in mutuum fœneratitium, & ſocietatis leges, quæ lucri, damnique communionem expoſcunt, evertere, ſuamque aſſertionem pluribus propugnabat argumentis, quæ videri poſſunt in ejus Opere *de juſtitia lib.* 6. *quæſt.* 6. *art.* 2. Cauſa delata eſt ad Sixtum V. Pont. Max. qui, diligenter quæſtione diſcuſſa, duplicis ſecuritatis pactionem ſocietati adjectam, uſurariam pronunciavit, eamque deinceps fieri prohibuit ſua Conſtitutione 68. quæ incipit *Deteſtabilis*, edita anno 1586. *tom.* 4. *part.* 4. *Bullar. pag.* 263.

IV. Et nihilominus nondum cauſa finita eſt: ſiquidem plures, & non obſcuri nominis poſteriores Theologi trinum contractum ab omni uſuræ reatu abſolvunt, & licite etiam nunc fieri poſſe defendunt: inter quos Covarr. 3. *var. cap.* 2. *num.* 3. Leſſius *lib.* 2. *de juſt. cap.* 25. *dub.* 3. *num.* 24. Franciſcus Garcia *de contract. par.* 2. *cap.* 67. Cardinalis de Lugo *de juſt. & jur. diſput.* 30. *ſect.* 4. Gibalinus *de uſur. lib.* 6. *cap.* 3. *art.* 4. Salmanticenſes *tom.* 3. *Curſ. moral. tract.* 14. *cap.* 3. *punct.* 2. §. 2. Bonacina *de contract. diſput.* 3. *quæſt.* 3. *punct.* 11. *num.* 2. Vanroy *part.* 3. *tract. de contract. cap.* 6. *quæſt.* 10. Neque his negotium faceſſit contraria Conſtitutio Sixti V. ajunt enim, Cardinales Toletum, & S. Severinæ, quibus concinnandæ Conſtitutionis cura fuerat a Pontifice commiſſa, teſtatos eſſe Patri Stephano Tuccio Societatis Jeſu, Sixti mentem fuiſſe, damnare dumtaxat conventiones, & pacta, quæ in ſe injuſta, illicita, & uſuraria forent, non vero quæ omni uſura vacare probarentur; quod refert Comitolus *Reſponſ. moral. lib.* 3. *quæſt.* 12. *num.* 3.

hiſce

hiſce verbis: *Cardinalis Toletus*, *& Cardinalis S. Severinæ*, *quibus munus mandatum fuit a Sixto V. componendæ legis*, *ſeu Bullæ*, *Deteſtabilis*, *affirmarunt Patri Stephano Tuccio*, *Theologo Societatis Jeſu*, *ut is datis ad me litteris teſtatus eſt*, *noluiſſe Sixtum ſua lege prohiberi*, *niſi injuſtos ſocietatis contractus*; *quare qui ante legem latam juſti erant*, *poſt latam quoque licere*. At ante legem a Sixto latam, pergunt præfati Doctores, injuſta, & uſuraria erat ſocietas, in qua periculum capitalis, & lucri rejicitur in alium ſocium, virtute ſolius contractus ſocietatis; non autem, quæ vi duorum, qui ſocietati ſuperadduntur, contractuum, unum ſocium ſecurum reddit capitalis, & alicujus partis lucri: hic quippe hanc ſecuritatem emit ab altero ſocio, qui libere & ſponte ad eam ſe obligat, &, tamquam præſtitæ cautionis pretium, aſſequitur illud longe majus lucrum, quod primus ex collata in negotiationem pecunia probabiliter ſperare poſſet. Ita pariter ſenſiſſe addunt celebrem Romanæ Rotæ Auditorem Joannem Baptiſtam Coccinum *in una Romana ſocietatis* 3. Junii 1602. cujus ſententiam idem ſacræ Rotæ Tribunal conſtanter tenuit, pluribuſque confirmavit decifionibus, in quibus ratum habuit contractum trinum.

V. At præfatis Doctoribus contradictores ſe præbent Genett. *Theolog. moral. tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 14. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. edit. Pariſ. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 7. *art.* 5. *regul.* 23. Auctor Diſſertationis editæ Lugduni anno 1673. *de uſuraria trium contractuum pravitate*, Aurelius Piette *tom.* 4. *de contract. quæſt.* 4. §. 2. Saintebeuve *caſ.* 185. *tom.* 2. *reſolut.* Auctor Theologiæ moralis ad uſum Seminarii Petrocorenſis *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 8. Gabriel Antoine *tom.* 3. *tract. de contract. cap.* 8. *quæſt.* 3. Continuator Prælectionum Tournely *part.* 2. *de contract. cap.* 4. *art.* 1. & nuper Daniel Concina in Opere, cui titulus *Uſura contractus trini Diſſertationibus Hiſtorico-Theologicis demonſtrata*, aliique, quibus abſonum videtur opinari, Sixtum V. in Conſtitutione, quam edidit ad terminandam controverſiam inter Sotum, & Navarrum ſumma contentione agitatam circa illum contractum trinum, de quo in præſens eſt ſermo, verbis luſiſſe, & quæſtionis nodum non ſolum non ſolviſſe, ſed ne attigiſſe quidem. Ex aſſertione autem Cardinalium Toleti, & S. Severinæ, aliud non inferri autumant, niſi quod Sixtus noluerit legem novam rogare, ſed contractum proſcribere, quem deprehenderat jam in ſe turpem, & uſuræ labe fœdatum. Equidem, cum tempore Clementis VIII. compilandus eſſet liber ſeptimus Decretalium, fuit dubitatum, an illi inſerenda foret prædicta Sixtina Conſtitutio, atque in Congregatione habita die 12. Novembris 1593. deliberatum, non eſſe inſerendam, eo quod nihil novi in ea decernatur, ſed contractus reprobetur in ſe fœneratitius, jam a Jure communi proſcriptus; ſicuti colligitur ex Actis Congregationum ea ſuper re habitarum, quæ aſſervantur in Archivo Arcis Sancti Angeli. Quod autem contractus trium contractuum ſit in ſe

fœneratitius, evidenter patere, prædicti Auctores arbitrantur: quoniam conferens pecuniam, rejecto periculo in accipientem, cenſetur mutuum dare, & pecuniæ dominium in eumdem accipientem transferre, cui re ipſa perit, ſi pereat. Neque ad rem facere videtur, quod accipiens pecuniam obligetur ex pacto ad eam erogandam in negotiationem, quod non contingit in vero mutuo, cujus ratione ita mutuatarius fit dominus acceptæ pecuniæ, ut eam pro ſuo libito in quemcumque uſum impendere valeat: etenim ea pactio, & inde orta obligatio videtur apparens, atque unice appoſita ad obtegendam uſuram, quia revera nihil intereſt ejus, qui pecuniam tradit, habita cautione & pecuniæ, & lucri, an illa ab accipiente in negotiationem, vel in alium quemcumque uſum impendatur. Addunt præterea, trini contractus obtentu omnes leges eludi, uſuras prohibentes; cum petenti mutuum quilibet reſpondere poſſit: nolo mutuum dare, ſed ſocietatem tecum inire ſub pacto, ut me de ſorte ſecurum facias, & ob majus lucrum, quod ex negotiatione probabiliter ſpero eventurum, aliquod minus, ſed certum, mihi tradendum promittas. Sciunt ſane, etiam hunc contrahendi modum approbari a Navarro *cit. loc. num.* 255. at non ita ſenſiſſe clamitant Gregorium IX. *in Cap. Naviganti, de uſuris*, cum ait: *Naviganti, vel eunti ad nundinas, certam mutuans pecuniæ quantitatem, pro eo quod ſuſcipit in ſe periculum, recepturus aliquid ultra ſortem, uſurarius eſt cenſendus*. Siquidem (inquiunt) ſi Pontifex *fœneratorem* pronunciavit, qui non aliter pecuniam vult mutuam dare mercatori maritimo, quam ſubeundo ejuſdem pecuniæ periculum, ut hac ratione aliquid ultra ſortem a mutuatario percipiat, quemadmodum prædictum textum expendentes adnotarunt S. Antoninus 2. *part. cap.* 7. §. 21. *tit.* 7. Sylveſter *verb. Uſura* 1. §. 35. Molina *de contract. diſp.* 318. *num.* 1. & Gonzalez *in eod. Cap. Naviganti*, *num.* 8. multo magis uſurarius erit, qui non aliter vult ſocietatem inire, niſi rejecto in ſocium ſortis periculo, & accepta inſuper ab eo ſecuritate alicujus lucri. Neque vero audiendos volunt Auctores relatos a Gibalino *de uſuris lib.* 2. *cap.* 4. *art.* 3. *num.* 25. exiſtimantes, in allegatum textum irrepſiſſe mendum, & legendum: *uſurarius non eſt cenſendus*: huic quippe explicationi, teſte eruditiſſimo Gonzalez *ibid. num.* 7. *in fin.* repugnat omnium Codicum fides, in quorum nullo invenitur particula *non*, ſed textus legitur, ſicuti habetur in vulgata Decretali.

VI. Hæc ſunt præcipua rationum momenta, quæ in utramque partem adducuntur; neque Apoſtolica Sedes priori opinioni, etſi minus congruere videatur Sixtinæ Conſtitutioni, ullam hactenus cenſuram inuſſit, a qua proinde eidem infligenda debet Epiſcopus abſtinere: ad uſum vero quod attinet, tuto poterit contractum trinum, quem etiam ejuſdem patroni periculoſum fatentur, pro viribus impedire, atque ab eo ineundo ſuos ſubditos dehortari; quod a plerſque Epiſcopis in ſuis Diœceſanis Synodis ſapientiſſime factum referunt citati Genett. *tom.* 1. *tract* 4. *cap.*

14. Natalis Alexander *epiſtol. 94. in Appendic. ad tom. 2. ſuæ Theolog. moral.*

CAPUT OCTAVUM.

Contractus cujuslibet Diœceſis proprii, & peculiares in Synodo examinentur.

QUoniam impoſſibile foret ſingulos recenſere contractus, quos verſutorum hominum nequitia in dies excogitat ad larvandas uſuras, Epiſcopos generatim monemus, ut, cum aliquem peculiarem contractum, alibi inuſitatum, in commiſſis ſibi diœceſibus fieri animadvertunt, quem ipſamet implexa, atque involuta illius ineundi formula ſuſpectum reddit, eum, accitis in conſilium Theologis, diligenter examinent, &, ſi uſuræ labe fœdatum repererint, ſtatim prohibeant. Præſtitum id fuiſſe a ſæpius laudato Præſule Bonaventura, Epiſcopo Montis Faliſci, & Corneti, narrat Franciſcus Gervaſius *in ſupra cit. Ordine Synodi*, quo teſte, vigilantiſſimus ille Antiſtes in Congregationibus ſuæ Diœceſanæ Synodo præviis, Theologorum judicio ſubjecit plures contractus, in ſua civitate, & diœceſi uſitatos, e quibus, qui aut manifeſte fœneratitii, aut occulti fœnoris ſuſpecti ſunt ab illis renuntiati, Synodali Conſtitutione interdixit.

II. In nonnullis diœceſibus frequentes ſunt contractus, vulgo nuncupati *collatici*, qui ſunt hujuſmodi: Pro quolibet bove terram arante, tradito bubulco, ſeu colono, ſolvitur domino bovis certa portio frumenti, hac tamen adjecta lege, ut, ſi bos naturaliter moriatur, damnum ſit domino, & bubulco commune; ſi vero pereat culpa ejus, cui traditus eſt, is totum damnum ſubeat. Hic contractus, de quo fuſe Clericat. *in miſcellan. deciſ. 30. per tot.* invaluerat in diœceſi Amerina; & quia poterat primo aſpectu aliquam uſuræ ſuſpicionem ingerere, ut eam eluerent providi Epiſcopi Amerini, illum Theologis ſedulo diſcutiendum commiſerunt: cumque ab his accepiſſent, uſuræ flagitio vacare, contractum, uti antea conſueverat, etiam in poſterum fieri permiſerunt; ſed, quo magis dolis, & fraudibus occurrerent, nonnullas conditiones in eo adhiberi juſſerunt, quas etiam approbavit ſacra Congregatio Concilii die *6.* Decembris 1730. *Theſaur. Reſolut. tom. 5. pag. 86. & 87.*

III. In noſtra diœceſi Bononienſi, aliiſque finitimis urbibus, frequentiſſimus eſt contractus, qui dicitur *pactum francandi*. Titius vendit domum, ſeu prædium Sempronio, cum pacto redimendi rem venditam, quam tamen non tradit Sempronio, ſed ſibi retinet, tamquam ejuſdem conductor, ſolvitque propterea emptori mercedem conventam, donec illam redimat. Contractus ejuſmodi, cujus meminit Rota Bononienſis apud Gypſium *deciſ. 119.* reputatur licitus: etenim, cum illicitum non ſit

rem vendere cum pacto redimendi, neque illicitum erit, eidem adjicere alium contractum locationis, & conductionis, qui præcedentem venditionem non deſtruit, ſed confirmat; quemadmodum ratiocinatur Anſaldus *deciſ.* 463. *num.* 4. *& ſeq.*

IV. At nonnulla ſunt, quæ contractum venditionis cum pacto redimendi, vitiare poſſunt. Et primo quidem, ſi in illius ſtipulatione facultas, quæ datur venditori, rem venditam, quandocumque voluerit, redimendi, gravetur onere eam redimendi majori pretio, quam ipſe vendiderit, contractus erit injuſtus: quamquam enim Leotardus *de uſuris quæſt.* 15. *num* 10. etiam hanc pactionem licitam tueatur, rectius tamen alii uſurariam præſumendam contendunt; addentes, quod, ſi hæc præſumptio aliis adjuvetur conjecturis, ſine ulla hæſitatione debeat in foro externo abſolute uſuraria pronunciari, ob regulam textus *in Cap. Illa nos*, *de pignoribus*, quam ad rem exornat Anſaldus *cit. deciſ. num.* 6. Secundo, ſi venditio fiat cum pacto redimendi intra certum tempus, quo elapſo non ſit amplius locus retrovenditioni, manifeſtam pariter redolet uſuram: ſiquidem ejuſmodi pactum efficit, ut contractus induat naturam pignoris, quod obſervavit Mantica *de tacit. & ambig. conven. lib.* 4. *tit.* 31. *num.* 68. *& ſeq.* & quamvis non indueret naturam pignoris, adhuc a juſtitia deficeret, ſi, obtentu pacti redimendi, venditio fieret infra limites juſti pretii, neque haberetur ratio oneris impoſiti venditori fundum redimendi intra certum tempus, quo elapſo, nequeat illum pro ſuo libito, eodemque pretio recuperare; de qua re legendus eſt Leotardus *cit. quæſt.* 15. *a num.* 16. *uſque ad* 22. ubi pluribus argumentis præfati contractus injuſtitiam demonſtrat. Tertio, ſi pactum redimendi hac lege ineatur, ut non liceat venditori fundum redimere, niſi poſt præfiniti temporis, puta duorum, aut decem annorum, intervallum, non carebit præſumptione uſuræ: quoniam ex ea temporis præfinitione fas eſt conjicere, interim voluiſſe emptorem lucrari ex mutuo, & uſuram ficta fundi emptione palliare: & quamvis hæc ſola conjectura tanta non ſit, ut contractum in foro externo ſtatim evincat fœneratitium, ſi tamen emptor alias fuerit de uſura diffamatus, aliud non deſiderari, ut etiam prædictum pactum judiciali ſententia declaretur uſurarium, docent Mohedan. *deciſ.* 3. *de empt. & vendit.* & Mantica *loc. cit. num.* 31.

V. Jam vero, cum *pactum francandi*, de quo eſt ſermo, intra ſpeciem contineatur contractus venditionis cum pacto redimendi (ſicuti præmonuimus), omnes præfatæ, aliæque ſimiles conditiones, quæ hanc turpem, atque illicitam reddunt, etiam illud contaminant. Quare Gabriel Cardinalis Palæotus, primus Archiepiſcopus Bononienſis, ne *pactum francandi*, in ſua diœceſi paſſim uſurpatum, animas ſuæ curæ concreditas uſuræ flagitio illaquearet, accuratam Inſtructionem promulgavit, typis Bononienſibus anno 1587. impreſſam poſt quæſtiones morales, ejuſdem mandato explicatas a Patre Ludovico de Beja Ordinis Eremitarum, in

qua,

qua, mira prudentia, & ſolertia, omnes in primis enumerat, & enucleate exponit conditiones, quæ illud in foro externo aut omnino uſurarium, aut ſaltem uſuræ ſuſpectum probant: Confeſſarios deinde monet, ut in foro Sacramentali ab emptore diligenter exquirant, num revera ſerium animum habuerit fundum emendi, ejuſque dominium acquirendi, vel an potius voluerit mutuam dare pecuniam, & uſque ad ejuſdem reſtitutionem conſequi fructus ex domo, prædio, aliove fundo, quem cum *pacto francandi* emere ſimulavit; ſi enim res hoc poſteriori modo ſe haberet, eſſet certi, & turpis fœnoris reus: ſimiliter & venditorem interrogandum, ait, num ab emente pecuniam mutuam petierit, cum fœnore reſtituendam, eumque renuentem induxerit ad uſuram obtegendam pallio *pacti francandi*; in hoc quippe rerum ſtatu non eſſet venditor immunis a gravis noxæ reatu, cum neminem liceat ad fœnerandum allicere, qui alias non ſit ad fœnerandum paratus: quin immo vix contingere poteſt, ut a peccato excuſetur, qui, ut conſequatur pecuniam, quam ab iniquo fœneratore ſine uſura obtinere non poteſt, ſe obligat ad eam reſtituendam cum fœnore, juxta doctrinam D. Thomæ 2. 2. *quæſt.* 78. *art.* 4. *in corp. Dicendum eſt, quod nullo modo licet inducere aliquem ad mutuandum ſub uſuris: licet tamen ab eo, qui hoc paratus eſt facere, & uſuras exercet, mutuum accipere ſub uſuris, propter aliquod bonum, quod eſt ſubventio ſuæ neceſſitatis, vel alterius*: quam ſequuntur Innocentius *in Cap. Super eo, de uſuris*, Sylveſter *in Summ. verb. Uſura* 7. §. 1. Tabiena *verb. Uſura* 8. §. 1. 2. & 3.

VI. Pauca hæc, quæ delibavimus, exempla ſatis eſſe videntur ad edocendos Epiſcopos circumſpectionem, quam adhibere debent, cum peculiarem quempiam contractum, nova, atque inſueta veſte circumveſtitum, in diœceſim irrepere advertunt; hunc quippe aut illico, aut ſaltem in Synodo ſolerter expendere debent, nec ſinere, ut communi uſu recipiatur, niſi ab omni uſuræ periculo quam longe abeſſe compererint.

CAPUT NONUM.

De multis, ſeu pœnis pecuniariis.

NOn eſt hic ſermo de eleemoſynis, quibus ſcimus integrum olim fuiſſe pœnitentibus redimere pœnam canonicam, cui pro modo perpetratæ culpæ facti fuerant obnoxii. Etenim, cum, tepeſcente charitate, cœperint homines ab illis ſeveris jejuniis, aliiſque corporis macerationibus abhorrere, quibus pœnitentes affligtabantur, ex ſingulari quadam Eccleſiæ indulgentia illis conceſſum fuit, ut prædictas pœnas poſſent arbitrio ſuo redimere, atque in eleemoſynas commutare. Hujus diſciplinæ, quam non ante ſeculum octavum in Eccleſiam invectam, neque ante nonum

pro-

propagatam, putat Morinus *de Pœnit. lib.* 10. *cap.* 17. monumentum occurrit in Concilio Triburienſi anni 895. *can.* 56. 57. & 58. *tom.* 6. *part.* 1. Collectionis Harduini *col.* 455. quibus in locis venia datur pœnitentibus redimendi quorumdam dierum jejunium, in plures annos ſibi præſcriptum, *uno denario, vel pretio denarii, ſive tres pauperes, pro nomine Domini, paſcendo*. Et magis aperte in Concilio Remenſi anni 923. ubi, poſt indictum militibus, qui interfuerant bello Sueſſionenſi, inter Robertum, & Carolum Reges acto, cujuslibet feriæ ſextæ, & trium quadrageſimarum per tres annos jejunium, libera ſit iiſdem poteſtas, illud ex parte redimendi eleemoſynis: *Omnibus his tribus quadrageſimis, ſecunda, quarta, & ſexta feria, in pane, ſale, & aqua abſtineant, aut redimant*: *tom.* 6. Collectionis Harduini *part.* 1. *col.* 562. Neque ea diſciplina diſplicuit Petro Damiano, priſtinæ ſeveritatis ceteroquin tenaciſſimo: is ſiquidem commiſſa ſibi a Romano Pontifice Legatione fungens, Guidoni Archiepiſcopo Mediolanenſi, ſimoniacis Ordinationibus, aliarumque rerum ſacrarum nundinationibus implicato, pœnitentiam injunxit centum annorum; ſed ſimul libertatem dedit illius redimendæ certa pecuniæ eleemoſyna, in annos ſingulos eroganda: quod ipſemet Damianus ſcripſit ad Hildebrandum tum Romanæ Eccleſiæ Archidiaconum, apud Baronium *ad ann.* 1059. *num.* 55. Eumdem vero morem adhuc perſeveraſſe in fine duodecimi, atque initio decimi tertii ſeculi, colligitur ex variis libris pœnitentialibus, ea ætate exaratis, quos producit laudatus Morinus *eodem cap.* 17. *num.* 6. & *ſeq.* & evidenter conſtat ex epiſtola Innocentii III. *tom.* 1. *epiſtolar.* ex recenſione Stephani Baluzii *pag.* 517. *lib.* 2. *epiſt.* 270. *Archiepiſcopo Magdeburgenſi, & Suffraganeis ejus, Abbatibus &c. in Magdeburgenſi provincia conſtitutis* data pro bello ſacro, in qua hanc illis, inter ceteras, impertitur facultatem, nimirum *ut circa eos, qui de bonis ſuis Terræ Sanctæ voluerint ſubvenire, de diſcretorum virorum conſilio, qualitate perſonarum, & rerum facultate penſatis, ac conſiderato nihilominus devotionis affectu, opus injunctæ pœnitentiæ commutare poſſitis in opus eleemoſynæ faciendæ*. Sed poſteriori ætate, quemadmodum idem Morinus obſervat, cum obſoleverint pœnitentiæ canonicæ, conſequens fuit, ut obſoleſceret etiam earumdem redemptio, de qua nullum verbum fecere antiqui Scholaſtici, etſi de variis ſpeciebus relaxationum pœnitentialium multa diſputaverint. De hiſce eleemoſynis fuſe agit Muratorius *tom.* 5. *diſſert.* 68. *Antiquitatum Italicarum medii ævi*, ubi notat, eas, quæ, juxta ſacrorum canonum normam, erogandæ erant in redemptionem captivorum, aut in alimoniam pauperum, uti habetur apud Reginonem *lib.* 2. *cap.* 440. & *ſeq.* aliquando, hominum malitia, fuiſſe converſas in commodum, & utilitatem Sacerdotum, quorum proinde turpem avaritiam merito exagitat, & perſtringit.

II. Neque loquimur de eleemoſynis, quæ etiam nunc a Confeſſariis pœnitentibus imponuntur tamquam opportuniſſimæ ad abluendas ſcele-

rum

rum maculas, juxta illud *Danielis* 4. *Peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordiis pauperum*: quamquam, uti recte monet Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 3. *lib.* 1. *cap.* 74. *num.* 1. & 4. conſultius ſit, ut, non ſola eleemoſyna pœnitentibus præſcribatur, ſed ſimul orationes, jejunia, aliæque pœnæ corporis afflictivæ, pro criminum gravitate, & numero, accumulentur, quæ aptiores ſunt ad medendum inteſtinis animæ morbis, eorumque contagia expungenda, cum eleemoſyna ſolam expugnet avaritiam, carnem vero non maceret, nec reliqua vitia directe attingat. Cavendum præterea eſt Confeſſario, ne eleemoſynam, quam pœnitenti præſcribit, ſuam prætexens paupertatem, ſibimet elargiendam ſuadeat; id quippe aut ſimoniam ſaperet, aut certe non effugeret turpis quæſtus notam: a qua ut Confeſſarios omnino immunes ſervaret S. Carolus Borromæus, iiſdem præterea diſtricte præcepit, ut, ſiquando eleemoſynam, pro Miſſis celebrandis, pœnitentibus injungunt, eam non ſibi, neque Eccleſiæ, aut monaſterio ſuo addicant; qua de re plura ſuperius a nobis dicta ſunt *lib.* 5. *cap.* 9. *in fin.*

III. De hiſce eleemoſynis (ut diximus) hic non agimus; ſed unice res eſt de multis, ſeu pœnis pecuniariis, quæ a Judice Eccleſiaſtico, in vindictam patrati criminis, ſæpius in foro externo infliguntur. Enimvero, ſi ſacrorum canonum ſtatuta perquirimus, a pleriſque ejuſmodi multas probari, ab aliis autem improbari, deprehendimus. Concilium Berghamſtedenſe in Anglia, ſub Bertualdo Archiepiſcopo Cantuarienſi, anno 697. celebratum, quod habetur in Collectione Spelmanni, *tom.* 1. *pag.* 194. & *ſeq.* & in nova Collectione Conciliorum Britanniæ *tom.* 1. *pag.* 60. adulteria, latrocinia, aliaque plura enormia delicta, pecuniaria multa caſtigat. Leges etiam Eccleſiaſticæ Aluredi Regis Anglorum, ab eodem Spelmanno *ibid. pag.* 364. & in nova Collectione *cit. tom.* 1. *pag.* 186. relatæ, fere omnia peccata, eadem pœna pecuniaria coercent. At Othobonus Cardinalis S. Hadriani, Apoſtolicæ Sedis ad Regnum Angliæ Legatus, in ſuis Conſtitutionibus in Concilio Anglicano anni 1248. promulgatis, quæ extant in eadem Collectione Spelmanni *tom.* 2. *pag.* 276. ne facilius crimina admitterentur, a quibus quilibet poſſet ſolius pecuniæ ſolutione abſolvi, id deinceps fieri *can.* 4. vetuit: eidemque adhæſere Concilium Exceſtrenſe anni 1287. *cap.* 31. & Concilium Londinenſe anni 1342. *cap.* 10. Quamvis enim Thomaſſinus *cit. cap.* 74. *num.* 7. has Conſtitutiones intelligat de commutatione pœnitentiæ canonicæ in eleemoſynam in foro Sacramentali, de qua paulo ante diſſeruimus, nobis tamen manifeſte loqui videntur de pœna pecuniaria, in foro externo irroganda: etenim Conſtitutio Cardinalis Othoboni interdicit Archidiaconis, *ne pecuniam a delinquente pro gravi, & notorio crimine recipiant, ſed commiſſum crimen puniant animadverſione condigna*: & Concilium Londinenſe Archidiaconis pariter, eorumque Officialibus prohibet, *ne a recidivo pecuniam recipiant quovis modo, ſub pœna reſtitutionis dupli pecu-*

niæ, fabricæ Cathedralis Eccleſiæ applicandæ: Archidiaconi autem, non in foro interno, & Sacramentali, ſed in externo juriſdictionem exercebant, atque in delicta animadvertebant.

IV. Concilium itidem Turonenſe anni 1294. *can.* 3. apud laudatum Thomaſſinum *part.* 3. *lib.* 1. *cap.* 74. *num.* 7. Archidiaconos, Archipreſbyteros, & Decanos rurales, juriſdictionem contentioſam adminiſtrantes, acriter reprehendit, quod *a Clericis, & laicis pœnam pecuniariam, contra canonum prohibitionem, exigerent, & extorquerent*. Exadverſo Epiſcopus Auguſtodunenſis in celebri illa diſputatione ſuper finibus juriſdictionis Eccleſiaſticæ, & laicalis, habita in Conventu Cleri Gallicani anno 1329. indicto a Rege Philippo Valeſio, pluribus argumentis evicit; poſſe, ſecundum Jura tam Canonica, quam Civilia, ab Epiſcoporum Officialibus pœnas pecuniarias decerni. Idem diſſidium vigere reperimus inter Juris communis ſanctiones. Siquidem Alexander III. *in Cap. Licet*, 3. *de pœnis*, improbare videtur, *ut pro corrigendis exceſſibus, & criminibus puniendis, a Clericis, & laicis pœna pecuniaria exigatur*. Sed idem Alexander III. *in Cap. In Archiepiſcopatu*, 4. *de raptoribus*, & Honorius III. *in Cap. Dilectus*, 18. *de offic. Judic. ordin. emendas, ſeu multas imponere, & percipere* permittunt.

V. Si porro ſanctorum Antiſtitum exempla inveſtigamus, ea non minus hac in re inter ſe diſcrepare invenimus. S. Thomas Archiepiſcopus Cantuarienſis conſuevit iſtiuſmodi pœnas infligere. Sed S. Hugo Epiſcopus Lincolnienſis *Archidiaconos ſuos, ceteroſque Prælatos ſevere compeſcuit, ne a delinquentibus multam exigerent pecuniariam*. Cumque ei objectaretur contrarium exemplum S. Thomæ, reſpondebat: *Credite mihi, non idcirco Sanctus fuit: alia eum virtutum merita Sanctum exhibuerunt, alio meruit nomine Martyrii palmam*: quod narratur in ejuſdem Vita apud Surium *die* 17. *Novembris cap.* 16. Similiter de B. Joanne Epiſcopo Teroanenſi refertur in ejuſdem Actis a coævo Scriptore exaratis, eum nunquam induci potuiſſe ad multas recipiendas. Oppoſitum autem placuiſſe aliis Epiſcopis, doctrinæ, & ſanctitatis fama æque præclaris, erudite oſtendit Franciſcus Perez Epiſcopus Terulenſis in ſua Defenſione canonica, Hiſpano ſermone conſcripta, poteſtatis Decretorum Epiſcoporum *pag.* 44. 51. & 69. quibus fortaſſe experientia compertum fuit, pecuniarias pœnas magis timeri, quam ſpirituales cenſurarum, quæ utpote ſpiritum tangentes, interdum a craſſis, & obcæcatis hominibus contemnuntur: quod etiam ſenſit Petrus Bleſenſis *epiſt.* 74. *tom.* 24. *Biblioth. Patrum pag.* 993. ubi de quodam Guidone laico, notorio adultero, & ſæpius excommunicato, hæc ſcribit: *Certiſſimam illius emendationem vobis promitto in ablatione pecuniæ. Senſibilis eſt illa ſententia, non verbalis, ideoque plus doloris incutit, & timoris; nam, juxta Ethnicum ſatyr.* 13.

Ploratur lacrymis amiſſa pecunia veris:
Non cohibent ſacra verba malum: majore tumultu

Plan-

Planguntur nummi, quam funera.

VI. Verum omnem hac de re controverſiam diremit Concilium Tridentinum, quod *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de refom.* poteſtatem decernendi multas pecuniarias Epiſcopis vindicavit, inquiens: *Liceat eis (Epiſcopis), ſi expedire videbitur, in cauſis civilibus, ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus, contra quoſcumque, etiam laicos, per multas pecuniarias, quæ locis piis ibi exiſtentibus, eo ipſo quod exactæ fuerint, aſſignentur.... procedere, & cauſas definire.* Ac ipſummet Concilium *ſeſſ.* 6. *cap.* 1. *de reform.* Epiſcopos ſine legitima cauſa a ſuis diœceſibus abſentes, pœna multavit amiſſionis *quartæ partis fructuum unius anni, fabricæ Eccleſiæ, & pauperibus loci, per Superiorem Eccleſiaſticum applicandorum.* Et *cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 14. in Clericos concubinarios, poſt monitionem non reſipiſcentes, pœna animadvertit privationis tertiæ partis fructuum ſuorum Beneficiorum, ac Penſionum, *quæ fabricæ Eccleſiæ, aut alteri pio loco, arbitrio Epiſcopi applicetur;* creſcente vero contumacia, eoſdem omnibus ſpoliat Beneficiorum fructibus, ac proventibus, prædictis pariter locis applicandis. Quare nemini fas eſt dubitare, licere Epiſcopo multas pecuniarias delinquentibus indicere, ſi ad eorum emendationem, aliorumque terrorem, eas conducere exiſtimaverit.

VII. Recte tamen monet Fagnanus *in Cap. Irrefragabili*, §. *Ceterum*, *num.* 15. *de offic. Ordinar.* ejuſmodi pœnas exigi ſolum poſſe per judicialem ſententiam, & cauſa cognita, non vero extra judicium a diffamatis de aliquo crimine, ut illius ſolutione judicialem evitent inquiſitionem: ita enim viderentur delicta, non puniri, ſed tolerari, & pecuniæ ſolutione impunitas emi delinquendi: *Quod facit* (addit) *contra illos Epiſcopos, qui diœceſim viſitationis titulo peragrantes, diligenter inveſtigant, an in loco reperiantur aliqui de ullo crimine ſuſpecti, vel diffamati; eiſque arceſſitis conteſtantur, ſe velle contra eos criminaliter procedere, ſuadentque, ut ſe componant in certa pecuniarum ſumma, quam ſi recuſent ſolvere, minantur, ſe proceſſuros ad formalem inquiſitionem, carcerationem, & condemnationem: & his concuſſionibus, brevi manu, ingentes pecuniarum ſummas extorquent, quod eſt deteſtabile; & non ſemel vidi proceſſus contra Epiſcopos ſuper hujuſmodi extorſionibus, & concuſſionibus fabricatos.*

VIII. Abſtinere præterea debet Epiſcopus a novis conſtitutionibus paſſim edendis, inflicta in tranſgreſſores pœna pecuniaria; ne videatur illas ferre pro quæſtu, & pecuniæ emungendæ cauſa: ad quam calumniam prævertendam Concilium Provinciale Aquenſe anni 1585. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1576. loquens de Synodo Diœceſana, ſtatuit: *Cenſura ibi fiat de ſingulorum moribus, veſtitu, & vita; ac infligatur pœna potius perſonalis, etiam carceris, ubi opus fuerit, quam pecuniaria.* Eamdem pariter fuiſſe mentem ſacræ Congregationis Concilii, ex pluribus, quas ſubnectimus, ejuſdem deciſionibus edocemur. Juſſit Tridentinum *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. *de reform.* ut Plebani, ceterique animarum

F 2 Re-

Rectores, *diebus ſaltem Dominicis, & feſtis ſolemnibus, plebes ſibi commiſſas, pro ſua, & earum capacitate, paſcant ſalutaribus verbis*; voluitque, ut ſi *ab Epiſcopo moniti, trium menſium ſpatio muneri ſuo defuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas, ſeu alias, ad ipſius Epiſcopi arbitrium, cogantur*. Hinc ſibi licuiſſe putavit Epiſcopus Novarienſis in ſuis Conſtitutionibus Synodalibus Parochos, huic decreto contravenientes, pecunia multare. Sed ſacra Congregatio Concilii die 15. Junii 1658. etſi de poteſtate Epiſcopi non dubitaverit, id tamen fieri non decuiſſe, reſpondit. Epiſcopus Aſſienſis in ſua Synodo excommunicationem, & quinquaginta aureorum pœnam decreverat in Parochos e ſua parochia duorum dierum ſpatio, ſine Epiſcopi licentia, abſentes. Sed eadem ſacra Congregatio delendam cenſuit e decreto excommunicationem latæ ſententiæ, & pœnam pecuniariam non imponendam in certa quantitate, ſed relinquendam arbitrio Epiſcopi, qui, cum caſus contingeret, ita illam temperaret, ut reſponderet tempori abſentiæ, & reditibus Parocho ex ſua Eccleſia obvenientibus; uti habetur *lib.* 153. *memorialium pag.* 953. In Synodo Brunduſina ſtatutum fuerat, ut Sacerdotes, aliique inferiores Clerici inſervire deberent Eccleſiæ, cui juxta decretum Tridentini *cap.* 16. *ſeſſ.* 23. *de reform.* erant adſcripti, ſingulis Dominicis, aliiſque feſtis diebus, & in tota Octava Corporis Chriſti, atque inſuper ſolemnibus Supplicationibus, per annum fieri conſuetis, intereſſe, ſub pœna ducatorum quinquaginta, Seminario applicanda: ſed ſacra Congregatio die 19. Julii 1618. admonendum cenſuit Epiſcopum, ne ad pœnæ exactionem procederet, eo quod Tridentinum *cit. loc.* Clericis Eccleſiam deſerentibus, cujus obſequiis in eorum Ordinatione ſunt mancipati, interdicendum dumtaxat ſtatuat exercitium Sacrorum.

CAPUT DECIMUM.

De multarum, ſeu pœnarum applicatione, ſeu deſtinatione; & obiter nonnulla de procuratione debita Epiſcopo viſitanti.

HÆc de poteſtate imponendi pœnas pecuniarias. Quod vero attinet ad earumdem pœnarum deſtinationem, & uſum, ſacra Congregatio Concilii, apud Fagnanum *in Cap. Presbyteri, de pœnis, a num.* 4. *uſque ad fin.* hæc tria declaravit: primo, multas a Tridentino inflictas Clericis non reſidentibus, aut concubinariis, & quæ juxta *cit. cap.* 3. *ſeſſ.* 25. ad retundendam Clericorum, & laicorum contumaciam indicuntur, ſemper locis piis, ſicuti idem Tridentinum præcipit, eſſe aſſignandas: ſecundo, quæ nulla certa lege, vel ſtatuto ſunt taxatæ, ſeu in certa pecuniæ ſumma præfinitæ, ſed Epiſcopi arbitrio decernuntur, eas ſimiliter non poſſe, niſi in opera pia expendi; ne ſecus, ut idem Fagnanus *num.* 9. ponderat, arbitrium Epiſcopi, propter avaritiam, & quæſtum, ſit immo-

moderatum: tertio denique, quas in certa menſura deſignant canones, vel Synodicæ Conſtitutiones, ſervari poſſe integras egenti Epiſcopo, ſi vere egeat; quamvis, monente eodem Fagnano *num.* 22. ad evitandum ſcandalum, & peccati periculum, tutius ſit, ut Epiſcopus, priuſquam prædictas pœnas ſibi vindicet, conſulat ſacram Congregationem Concilii, cujus erit judicare, an revera tanta prematur inopia, cui prædictis pecuniis oporteat ſubveniri. Univerſim enim loquendo, arbitrio Superioris committitur decernere, an quis ſit vere pauper, juxta doctrinam, quam tradunt Bartol. *in l. Si conſtante*, 14. *ff. ſolut. matrim.* aliique congeſti a Menoch. *de Arbitrar. lib.* 2. *cent.* 1. *caſ.* 65. *num.* 6.

II. Quoniam autem res hæc non levis eſt momenti, & facile poſſent Epiſcopi a nonnullis, quæ circumferuntur, ſacræ Congregationis decretis decipi, neceſſarium ducimus ejuſdem ſacræ Congregationis Concilii mentem diligentius indagare, & exponere. Sciendum itaque, ſacram Congregationem ante annum 1614. ſæpius dixiſſe, liberum eſſe Epiſcopo vere pauperi, & indigenti, pœnas pecuniarias tertii generis in ſuæ inopiæ levamen erogare, quemadmodum nuper a Fagnano audivimus: at ab anno 1614. ab ejuſmodi declarationibus edendis eadem abſtinuit, & mos invaluit, ut Epiſcopus, qui præfata pecunia ſuam ſublevare cupit inopiam, facultatem, eam ſibi addicendi, petat ab eadem ſacra Congregatione, quæ illam modo concedit, modo negat, ſicuti diverſæ expoſcunt rerum circumſtantiæ; quod in quadam cauſa *Novarienſi*, propoſita die 11. Maji 1658. ad rem adnotavit ſacræ Congregationis Secretarius hiſce verbis: *Sacra Congregatio pro diverſitate circumſtantiarum, & Epiſcoporum, prout ipſis, & eorum integritati, & bonitati, magis, aut minus fidit, ſimilia Indulta applicandi pœnas pecuniarias conceſſit*. Facultatem vero, quam interdum impertiendam exiſtimat, nunquam vult eſſe perpetuam, ſed ad certum limitat tempus, quia interim ceſſare poteſt cauſa, quæ eam hic & nunc concedendam ſuadet. Ita reapſe in eadem cauſa *Novarienſi* permiſit quidem Epiſcopo, ut poſſet multis pecuniariis uti, ad proſequendas lites, quas intentaverat pro indemnitate locorum piorum ſuæ diœceſis, cujus ſumptibus ſubeundis pares non erant ſuæ Menſæ reditus, ſed hanc permiſſionem duraturam voluit tantum ad ſex annos. Epiſcopo pariter Anglonenſi poteſtatem fecit, eaſdem multas in proprium commodum, ſuæque paupertatis ſubſidium inſumendi, ſed dumtaxat ad triennium; uti conſtat ex ejuſdem ſacræ Congregationis decreto edito 15. Januarii 1656. & adnotato *lib.* 19. *decretor. pag.* 554. quod proderit integrum audire, quoniam in eo & omnia confirmantur, quæ hactenus diximus, & ſumma elucet circumſpectio, ac cautela, qua ſacra Congregatio in impertiendis ejuſmodi facultatibus ſe gerit: *Sanctiſſimus Dominus noſter* (verba ſunt decreti), *audita ſententia ſacræ Congregationis Concilii*, *veris exiſtentibus narratis*, *in quibus gravatur conſcientia ipſius oratoris*, *benigne annuit*, *ut per triennium percipere poſſit pœnas*, *&*

mul-

multas pecuniarias , quæ in ſacris Canonibus , ſeu Statutis Synodalibus, pro delictis ad certam ſummam fuerunt præfinitæ, non autem pœnas, & multas, quæ vel ab ejus arbitrio pendent, vel per ſententias, nulla præcedente Canonum , vel Statutorum Synodalium determinatione , imponuntur , nec pœnas Clericorum non reſidentium, vel concubinariorum , quæ piis locis omnino applicentur. Quare, quidquid olim fuerit , dubitandum non eſt, hodie Apoſtolicæ Sedis licentiam requiri, ut Epiſcopus, quantumvis pauper, emendas, ſeu multas pecuniarias ſibi addicere, & in proprios uſus expendere poſſit.

III. Notandum tamen eſt, interdum contingere, pœnam pecuniariam eſſe quidem inflictam a Synodali Statuto , ſimulque præfinitam in certa pecuniæ quantitate, & propterea hoc nomine pertinere ad tertium genus pœnarum, quas diximus ab Apoſtolica Sede Epiſcopo egenti quandoque concedi ; ſed ſimul evenire , eam eſſe ab eodem Statuto applicatam certo loco pio, ſeu ad aliquod determinatum pium opus deſtinatam, cujus rei exemplum nobis ſuppeditat Diœceſana Synodus Oriolana , habita anno 1600. *cap.* 71. relata a Cardinali de Aguirre *tom.* 4. *Concilior. Hiſpan. pag.* 741. ubi ſic decernitur: *In his Conſtitutionibus, & Statutis noſtris, atque Decretis hujus ſecundæ Diæceſanæ Synodi Oriolanæ, in quibus pœnæ, & multæ pecuniariæ in violatores ſancitæ ſunt, nec, qua ratione diſtribuendæ illæ ſint , declaratur , earum dimidiam partem ſanctæ Cruciatæ applicamus, alteram vero dimidiam partem in opera pia , noſtro arbitrio, diſtribui volumus.* Jam vero, cum res ita ſe habet, ſciant Epiſcopi, pœnas ejuſmodi, quoad eam partem, quæ eſt certo loco, ſeu pio operi applicata, nunquam ſibi, quantacumque laborent inopia , fore ab Apoſtolica Sede concedendas, niſi probaverint, locum , ſeu opus pium ea pecunia non indigere; neque enim Sedes Apoſtolica, ut uni gratificetur, vult juri quæſito alterius præjudicium inferre.

IV. Quæ autem hucuſque dicta ſunt de Epiſcopis , facile indicant, quid ſentiendum ſit de Capitulis Eccleſiarum Cathedralium , quibus aliquando in mentem venit, ſibi licere, vacante Sede, multas pecuniarias, & delinquentium compoſitiones, in ſuos, & Canonicorum uſus convertere. Contendebant id anno 1642. Canonici Mazarienſes, de quibus in Congregatione Concilii die 6. Decembris ejuſdem anni quæſitum fuit: *An Canonici Eccleſiæ Cathedralis poſſint, Sede vacante , propria auctoritate in uſus proprios convertere pœnas , multas , & compoſitiones deliquentium?* Reſponſum autem fuit: *Canonicos non poſſe*: ut videre eſt *lib.* 17. *decretor. pag.* 119. *a terg.* & 120. Paucis vero poſt annis , nimirum die 28. Martii 1648. inſtante Vicario Capitulari Elnenſi , in eadem Congregatione ſequens haud abſimile dubium propoſitum fuit: *An Vicario Capitulari liceat pœnas, & multas pecuniarias in uſus proprios convertere, ſeu potius teneatur omnes piis locis applicare?* & ſimile reſcriptum prodiit: *Vicarium Capitularem non poſſe pœnas , & multas in uſus proprios*

con-

convertere, ſed integras locis piis debere applicare: ut legitur *lib.* 18. *decretor. pag.* 464. *& ſeq.* Nec reperire datum eſt exempla facultatis Vicariis Capitularibus impertitæ, ut ſibi applicare poſſent multas pecuniarias. Siquidem congrua Vicarii Capitularis ſuſtentatio deſumenda eſt ex vacantis Sedis emolumentis, quæ ſcilicet ex juriſdictione, aut ex ſigillo, ſeu ex alio quocumque fonte proveniunt; e quibus, detracto ejuſdem Vicarii competenti ſalario, quidquid reliquum eſt, ad futuri Epiſcopi commodum remanere debet. *Sacra &c. alias cenſuit, emolumenta, Sede Epiſcopali vacante, obvenientia ex juriſdictione, ſigillo, aut alias undequaque, neque ad Capitulum, neque ad ejus Vicarium ſpectare; ſed debere futuro ſucceſſori reſervari, ſi ad Epiſcopum, Eccleſia non vacante, pertinuiſſent. Ex his tamen emolumentis deducendum eſſe ſalarium rationabile, Vicario conſtituendum, & perſolvendum.* Ita decretum fuit ab eadem ſacra Congregatione die 11. Julii 1626. *lib.* 13. *decretor. pag.* 55. *&* 56. in quadam cauſa *Nullius*; & iterum in una *Agrigentina*, die 17. Aprilis 1627. *eodem lib.* 13. *decretor. pag.* 232.

V. Tandem eſt animadvertendum, quaſcumque multas, ſeu pœnas pecuniarias, ſtatim ac ab Epiſcopi Adminiſtris exactæ ſunt, deponendas eſſe penes probatum virum; etenim Alexander IV. ſuis Apoſtolicis litteris, quæ habentur poſt Eymericum *in Director. Inquiſit. pag.* 26. decrevit, hæreticos, eorumque fautores, defenſores, & receptatores, in quibuſdam caſibus multandos pœna pecuniaria, ſimulque voluit, hanc integræ fidei homini, arbitrio Ordinarii eligendo, cuſtodiendam tradi, ut, cum deinde opus fuerit, impendatur in proſequenda cauſa Fidei adverſus hæreticos. Alexandri veſtigiis adhæſerunt Patres Concilii Toletani, anni 1565. *act.* 2. *cap.* 14. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1151. ubi ita edixere: *Pœnæ pecuniariæ, ſi quando a Judicibus ordinariis, juxta rationem delicti, vel delinquentis qualitatem, eas imponi contigerit, in pios tantum uſus, & pro executione juſtitiæ, non pro privata Epiſcoporum utilitate, expendantur, arbitrio Epiſcopi, vel ejus Vicarii. Deputeturque ab eodem Epiſcopo, qui eaſdem pœnas recipere debeat, earumque rationem reddere teneatur.* Hæc autem praxis, veluti aptiſſima ad obviandum dolis, fraudibus, & calumniis, placuit Ven. Innocentio XI. Pontifici Maximo, cujus propterea juſſu ſacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium, ſuis encyclicis litteris ad omnes Epiſcopos die 5. Februarii 1678. datis, quæ habentur apud Clericatum *de Benef. diſcord.* 100. *num.* 4. iiſdem injunxit, ut quaslibet emendas, multas, ſeu pœnas pecuniarias, ſtatim cuſtodiendas tradant probo, & fideli Depoſitario, ut hac ratione ſemper innoteſcat, quantum a delinquentibus exactum ſit, & in quem uſum erogatum.

VI. Quæ hactenus diximus, ut quilibet videt, eo omnia collineant, ut ſcilicet a foro Eccleſiaſtico omnis arceatur avaritiæ ſpecies: quem eumdem ſcopum ſemper reſpexit ſacra Congregatio Concilii, quotieſcumque de pecunia, quocumque nomine Epiſcopo penſitanda, in ea actum eſt. Con-

Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *de reform.* præcepit, ut Epiſcopus ſingulis annis ſuæ diœceſis viſitationem inſtituat, quam ſi, propter ejuſdem diœceſeos latitudinem, intra annum explere nequeat, biennio ſaltem abſolvat. Viſitanti autem Epiſcopo permiſit, pro ſe, ſuoque honeſto comitatu, ab iis, quibus de jure id onus incumbit, procurationes exigere, ſeu moderata, & frugalia victualia recipere; relinquendo tamen arbitrio eorum, qui viſitantur, aut eadem victualia ſubminiſtrare, aut pecuniam, quam antea conſueverant, exſolvere. Hoc porro decreto non prohibetur Epiſcopus, ne intra ejuſdem anni curriculum, ſi ita neceſſarium duxerit, iterum diœceſim viſitando perluſtret, quemadmodum recte notant Fagnanus *in Cap. Cum venerabilis*, *num.* 3. *de cenſibus*, Pirhing *in* 3. *lib. Decretal. tit.* 39. *ſect.* 2. *num.* 94. Cardinalis de Luca *in Miſcell. Eccleſ. diſc.* 1. *num.* 118. & *in Annotation. ad Concil. Trident. diſc.* 5. *num.* 6. Sed, ne quiſquam Paſtorem viſitationem iterantem inſimulet, quaſi crebrius ad ſuas oves accurrat, ut eas ſæpius tondeat, non autem ut earumdem morbis novum afferat medicamen: propterea cum ſacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium anno 1586. tum ſacra Congregatio Concilii die 19. Septembris 1682. cenſuerunt, Epiſcopo, bis eodem anno diœceſim viſitanti, unicam tantum deberi procurationem: examinato quippe ſequenti articulo: *An Epiſcopus, qui, ſi commode fieri poſſit, diœceſim ſuam quotannis viſitare tenetur, poſſit hujuſmodi viſitationem facere per menſem, vel circiter, ante quam labatur integer annus a die peractæ ultimæ viſitationis, vel potius debeat expectare, quod anni circulus integre compleatur, antequam denuo viſitet, ita ut intra ſinguli cujuslibet anni curſum una tantum viſitatio fiat:* ſacra Congregatio Concilii, prædicta die, & anno, reſpondit: *Affirmative, ſed non poſſe recipere procurationem, neque victualia, niſi ſemel in anno.* Cui quidem reſponſioni concinit alia, ab eadem ſacra Congregatione data die prima Junii 1737. in cauſa *Policaſtren. Procurationis*, in qua propoſita quæſtione: *An Epiſcopus, non completo anno ab ultima viſitatione, poſſit iterum eamdem Eccleſiam viſitare, & aliam procurationem a viſitandis exigere*: reſponſum fuit: *Affirmative quoad primam partem, & negative quoad ſecundam*: *Theſaur. Reſolut. tom.* 8. *pag.* 87. Huc etiam pertinet, quod ab eadem ſacra Congregatione deciſum fuit, quoad procurationem ſolvendam Vicario Capitulari. Diximus ſuperius *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 5. poſſe a Vicario Capitulari diœceſim viſitari poſt annum a die ultimæ viſitationis, ab Epiſcopo peractæ; ſed, quoniam non decet, ut ipſe cum tanto incedat comitatu, quanto indiget Epiſcopus, qui majori præfulget dignitate; idcirco ſacra Congregatio die 28. Julii 1708. in cauſa *Oſtunen. Procurationis*, impreſſa *tom.* 9. *Theſaur. pag.* 180. reſcripſit, Vicario Capitulari deberi tantum medietatem procurationum, quæ Epiſcopo ſolvi conſueverunt: tali enim pacto ſervabitur indemnis ab expenſis, quæ viſitationis cauſa occurrunt; ſed nihil lucri ex ea percipiet.

LI.

LIBER UNDECIMUS.

DE NOVITATE, ET SEVERITATE, QUÆ IN CONSTITUTIONIBUS SYNODALIBUS EVITANDÆ SUNT: UBI MULTA DE HUJUSMODI NOTIS ALIQUANDO SYNODALIBUS CONSTITUTIONIBUS IMMERITO INUSTIS.

CAPUT PRIMUM.

De falſa novitatis nota, quæ Synodalibus conſtitutionibus quandoque inuritur: ubi de conſtitutionibus Sancti Caroli Borromæi pro ſua Eccleſia Mediolanenſi.

DIuturna rerum experientia compertum eſt, Epiſcoporum Conſtitutiones, etiam in Synodis promulgatas, hoc nomine plerumque traduci, quod antiquis, & jamdiu receptis populi moribus adverſentur, atque inviſam novitatem in diœceſim inducant, qua ejuſdem jura infringantur, & publica quies perturbetur. Verum, cum eædem æqua lance librantur, maxime conformes deprehenduntur ſanctiſſimis Eccleſiæ inſtitutis, quorum fortaſſe memoriam obliteravit prava conſuetudo, quæ, præcedentium Epiſcoporum ſocordia, in diœceſim irrepſit, & tam altas egit radices, ut, quæ legis prævaricatio eſt, pro lege haberi cœperit. *Nam mala conſuetudo* (ajebat Nicolaus I. *epiſt. ad Hincmarum Archiepiſcopum Remenſem, tom.* 5. Collectionis Harduini *col. 646.*) *quæ non minus, quam pernicioſa corruptela, vitanda eſt, niſi citius radicitus evellatur, in privilegiorum jus ab improbis aſſumitur; & incipiunt prævaricationes, & variæ præſumptiones, celerrime non compreſſæ, pro legibus venerari, & privilegiorum more perpetuo celebrari.* Cum autem res ita ſe habeat, contemnendæ ſunt hominum querelæ, totiſque viribus enitendum, ut veteri corruptelæ nova prævaleat conſtitutio, qua collapſa diſciplina reſtauretur: opportune ſiquidem monemur a Cypriano *epiſt.* 74. *ad Pompejum*, relat. *in Can.* 8. *diſt.* 8. *Conſuetudo, quæ apud quoſdam obrepſerat, impedire non debet, quominus veritas prævaleat, & vincat. Nam conſuetudo ſine veritate, vetuſtas erroris eſt: propter quod, relicto errore, ſequamur veritatem*: & rurſus ab Auguſtino *lib.* 3. *de Baptiſmo contra Donatiſtas cap.* 5. relato *ead. diſt. Can. 6. Revelatione facta veritatis, cedat conſuetudo veritati; quia & Petrus, qui prius circumcidebat, ceſſit Paulo veritatem prædicanti.*

II. Haud equidem inficiamur, potuiſſe antiquas leges contraria conſuetudine abrogari, nec quandoque renovari poſſe abſque populi offenſione, quam omni ſtudio præcavendam prudentia ſuadet. Verum hæc locum ſibi vindicant, *cum conſuetudo eſt rationabilis, & legitime præſcripta*,

uti inquit Gregorius IX. *in Cap. final. de conſuetudine*: nunquam vero rationabiles eſſe poſſunt quædam conſuetudines, eæque præſertim, quæ præcipuas labefactant leges, quibus Eccleſiaſticæ diſciplinæ nervus continetur: has enim omnes irritas pronunciavit Innocentius III. *in Cap.* 5. *de conſuetudine*, inquiens: *Nos igitur*, *cognito*, *quod ex tali conſuetudine*, *ſi qua foret*, *diſrumperetur nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ*, *ipſam*, *de conſenſu Fratrum noſtrorum*, *duximus irritandam*. Has porro conſuetudines eradicandas dicimus, ſpretiſque improborum hominum querelis, ſuſtinendas conſtitutiones aſſerimus, quibus illis obſiſtitur: qua in re plura nobis proponuntur ad imitandum exempla.

III. In Eccleſia Mediolanenſi graves inoleverant abuſus, ſanctioribus Eccleſiæ inſtitutis e diametro oppoſiti. Quadrageſimale jejunium, etiam quoad abſtinentiam ab eſu carnium, incipiebat feria ſecunda poſt Dominicam primam Quadrageſimæ: præterea ſingulis Dominicis, aliiſque feſtis diebus, per Quadrageſimam, & annum occurrentibus, publica exhibebantur ſpectacula: ludicræ pugnæ, ſaltationes, aliique ludi in plateis, etiam iis horis permittebantur, quibus in Metropolitana Eccleſia Divina perſolvebantur Officia: ea in Templis deſiderabatur modeſtia, quam & loci ſanctitas, & Divina, quæ inibi celebrantur, myſteria expoſcunt. Adeo peſtilentes corruptelas e florentiſſimo, quem excolebat, Domini agro propulſare curavit S. Carolus Borromæus, noviſque editis ſanctionibus edixit, Dominica prima Quadrageſimæ, quæ antepaſchalis jejunii caput eſt, a vetitis cibis abſtinendum: dierum feſtorum religionem nullo ſpectaculorum, ſaltationum, aut ludorum genere violandam, eo potiſſimum tempore, quo Fideles in Eccleſiam convenire, rebuſque Divinis intentius vacare ſolent: quo vero magis a Deo dicatis locis omnis irreverentiæ, & immodeſtiæ occaſio arceretur, diverſas ſtationes in Templis parari juſſit, in quibus viri a fœminis ſeparati orarent. Nihil in his ſtatutis non ſanctum, nihil a priſtinis Chriſtianorum moribus alienum, nihil quod vetuſtiſſimis, ac ipſi Eccleſiæ coævis legibus non eſſet jam antea imperatum.

IV. Etenim, ad quadrageſimale jejunium quod attinet, illud ſex ad minus integras hebdomadas ſemper, ac ubique fuiſſe complexum, teſtatur Caſſianus *collat.* 21. *cap.* 24. ubi Germanus Abbas Theonam interrogat his verbis: *Quid cauſæ eſt*, *ut ſex hebdomadibus Quadrageſima celebretur*, *licet in quibuſdam provinciis religionis forſitan propenſior cura adjeciſſe hebdomadam etiam ſeptimam videatur?* Quænam autem fuerint ea loca, in quibus ad ſeptem hebdomadas protrahebatur, explicat Sozomenus *lib.* 7. *cap.* 19. inquiens: *Alii vero ſeptem hebdomadas computant*, *ut Conſtantinopoli*, *& per cunctas in circuitu provincias*, *uſque ad Phœnicem*. Cujus diverſitatis ratio inde profecta eſt, quod hiſce in provinciis non ſolum dies Dominici, ſed etiam omnia Sabbatha, uno excepto, a diebus eſurialibus ſubtraherentur; quibus ſubductis, ſex & triginta dies remanebant

bant jejunio perſolvendi, quemadmodum alibi, ubi ſoli dies Dominici ſex hebdomadarum jejunio eximebantur. Quod autem Socrates *lib. 5. hiſt. Eccleſ. cap. 22.* ſcribit, moris ſcilicet fuiſſe Eccleſiæ Romanæ, tribus tantum hebdomadis ante Paſcha jejunare, id purum putum mendacium eſſe, evincunt contraria Leonis Magni, Petri Chryſologi, aliorumque Patrum, qui Socratis ætate vixerunt, teſtimonia congeſta a Natali Alexandro *diſſert. 4. ad ſec.* II.

V. In hunc modum Quadrageſimam obſervatam fuiſſe ad tempus uſque Gregorii Magni, liquet ex ejuſdem *homilia 16. in Evangelia num. 5. Oper. tom. 1. col.* 1494. ubi S. Doctor rationem etiam adducit, cur ſex & triginta dies jejunio tranſigerentur, inquiens: *A præſenti die, uſque ad Paſchalis ſolemnitatis gaudia ſex hebdomadæ veniunt, quarum videlicet dies quadraginta duo fiunt: ex quibus dum ſex dies Dominici ab abſtinentia ſubſtrahuntur, non plus in abſtinentia, quam triginta & ſex dies remanent. Dum vero per trecentos & ſexaginta quinque dies annus ducitur, nos autem per triginta & ſex dies affligimur, quaſi anni noſtri decimas Deo damus: ut qui nobiſmet ipſis per acceptum annum viximus, Auctori noſtro nos in ejus decimis per abſtinentiam mortificemus.* Prædictis vero triginta ſex, alii quatuor dies, Cinerum videlicet, & tres inſequentes, additi poſtea fuere quadrageſimalis jejunii initio, ut ita exactius Chriſti Domini exemplum imitaremur, qui *quadraginta diebus, & quadraginta noctibus* jejunavit, *Matth.* 4. Quo vero tempore, & quo auctore id factum fuerit, difficile eſt definire. Bellarminus *lib. 2. de bon. oper. cap.* 15. cenſet, jam a quinto ſeculo Romanæ Eccleſiæ uſum obtinuiſſe, ut quatuor dies, Dominicam Quadrageſimæ præcedentes, jejunio conſecrarentur: etenim Leo Magnus *ſerm. 4. de Quadrageſima*, quem in Dominica Quinquageſimæ habitum idem Bellarminus exiſtimat, ait: *Secunda, & quarta, & ſexta feria jejunemus; Sabbatho autem apud Beatum Petrum vigilias celebremus.* Verum hanc opinionem jamdiu exploſerunt viri eruditi: præcipue Hugo Menardus *in not. ad Sacram.* Nam, præterquamquod dies jejunii, *in cit. loc.* deſcripti, non ſunt illi iidem, quos poſterior ætas recepit, ex allegata Gregorii Magni homilia luculenter conſtat, præfatum additamentum, labente ſeculo VI. in Eccleſia Romana nondum fuiſſe moribus uſurpatum. Adduntque Pagius *Critic. in Baron. ad an.* 57. *num.* 8. & Natalis Alexander *cit. diſſert. 4. ad ſec.* II. *art.* 3. ea Leonis verba in pleriſque antiquis codicibus deſiderari: ex quo conjiciunt, genuina non eſſe, ſed Leonis ſermoni recentius aſſuta. Alii apud Azorium *Inſtit. part.* 1. *lib. 7. cap. 12. quæſt.* 2. initiales illos dies additos arbitrantur ab ipſomet laudato Gregorio Magno; alii vero a Gregorio II. qui, ineunte ſeculo VIII. Pontificatum tenuit. Sed omnes decepti ſunt a Gratiano, qui *in Can. 16. de Conſecrat. diſt.* 5. Gregorio Papæ decretum adſcribit, quod hiſce verbis conceptum producit: *Ut ſacer numerus quadraginta dierum adimpleatur, quem Salvator noſter ſuo ſacro jejunio conſecravit, quatuor dies*

prioris hebdomadæ ad ſupplementum quadraginta dierum tolluntur, *id eſt quarta feria*, *quæ caput jejunii ſubnotatur*, *& quinta feria ſequens*, *& ſexta*, *& Sabbathum*. Quod tamen neque in paulo ante allegata homilia Gregorii Magni, e qua ceteroquin reliqua ejuſdem Canonis verba excerpta ſunt, neque in Gregorii II. Actis reperimus. Amalarius, Auctor noni ſeculi, *lib.* I. *de Eccleſiaſticis Officiis*, quæ certe juxta ordinem, & ritum Romanum exponit, *cap.* 7. inquit: *Quarta feria inter Quinquageſimam*, *& Quadrageſimam*, *jejunium*, *quod protenditur in Paſcha Domini*, *inchoamus*. At exadverſo Ratramnus Monachus Corbejenſis, qui medio eodem ſeculo nono apologiam contexuit pro Eccleſia Latina adverſus criminationes Græcorum, *lib.* 4. *cap.* 4. aſſerit, Romanos caput jejunii a Dominica prima Quadrageſimæ, non a feria quarta Cinerum, inchoaſſe: quod ad rem advertunt Chriſtianus Lupus *in ſcholiis*, *& notis ad Concil. Can. tom.* 3. *pag.* 815. & Mabillonius *præfat.* 2. *in ſecul.* IV. *cap.* 4. *num.* 162. In tanta itaque rerum obſcuritate, & Auctorum diſcrepantia, illud videtur affirmandum, quod opinantur citatus Natalis Alexander, & Thomaſſinus *tract. de jejunio part.* 2. *cap.* 2. nimirum cœpiſſe prius nonnullos Fideles, ex ſingulari quadam pietate, quatuor dies, Dominicæ Quadrageſimæ prævios, antepaſchali jejunio adjicere, eorumque morem, ab univerſa Latina Eccleſia paulatim receptum, vim, & robur legis tandem obtinuiſſe, quam poſtea in Concilio Beneventano anni 1091. firmavit Urbanus II. *can.* 4. *Nullus omnino laicus*, *poſt diem Cineris*, *& cilicii*, *qui caput jejunii dicitur*, *carnibus veſci audeat:* ubi laicorum tantum fit mentio; quia, obſervante laudato Chriſtiano Lupo *ibid. pag.* 816. Clericorum mos erat jejunium inchoandi Dominica Quinquageſimæ, quod conſtat *ex Can.* 4. *&* 6. apud Gratianum *diſt.* 4. & ipſemet Urbanus II. edixit in Concilio Claromontano anni 1095. cujus canonem IX. a Guilielmo Malmesberienſi depravatum, ex Matthæo Pariſienſi, & Franciſco Bellefortio, ita legendum aſſerunt Lupus *cit. loc.* & Harduinus *in ſua Collect. tom.* 6. *part.* 2. *col.* 1737. *Nemo laicorum a capite jejunii*, *nemo Clericorum a Quinquageſima uſque in Paſcha carnes comedat*.

VI. Jam vero prædictam conſuetudinem quadrageſimale jejunium a feria quarta Cinerum exordiendi, nunquam amplexatam eſſe Eccleſiam Mediolanenſem, ne ab Ambroſii inſtitutis, quorum fuit ſemper tenaciſſima, recederet, teſtantur Decius, Doctor Mediolanenſis, cui profecto ſuæ Eccleſiæ mores erant perſpecti, *in Cap. Ad audientiam*, *de reſcript. num.* 20. Fagnanus *in Cap. Explicari*, *de obſervat. jejun. num.* 37. & laudatus Thomaſſinus *eod. cap.* 2. *num.* 3. Idque probe ſciens S. Carolus Borromæus, non ſolum nihil quoad hoc innovavit, ſed priſcam diſciplinam in ea ſuæ diœceſis parte, ubi fuerat retenta, intactam reliquit, atque in ſuo primo Concilio Provinciali *part.* 2. *tit. de jejunio*, *Actor. Eccl. Mediolan. part.* I. *pag.* 12. ita ſtatuit: *Edicimus*, *ut in provincia noſtra*, *proxima quarta feria poſt Quinquageſimam*, *omnes quadrageſimalis obſervantiæ initium faciant*,

præ-

præter civitatem Mediolanenſem, eaſque diœceſis partes, ubi ex Divi Ambroſii inſtituto Divina Officia celebrantur. Longe vero aliud ſenſit ſanctiſſimus Archipræſul de abuſu, in eamdem Eccleſiam invecto, comedendi carnes prima Dominica Quadrageſimæ: hunc etenim, quia primigeniam Eccleſiæ legem evertebat, ex Apoſtolica traditione derivatam, ſancte, & inviolate ubique ſemper retentam, ac etiam Mediolani retroactis temporibus religioſe ſervatam, & qua propterea corruente, ſanctioris diſciplinæ fundamentum nutabat, non diutius tolerandum, ſed extirpandum cenſuit in ſua quinta Synodo Diœceſana, in qua ita ſtatuit *Actor. Eccl. Mediol. part. 2. pag. 382. Dominica, quæ in capite Quadrageſimæ, more Ambroſiano, dicitur, ut reliquæ Dominicæ quadrageſimales, ſervetur item, ab eaque abſtinentiæ quadrageſimalis initium plane fiat, cum non ſolum ex ſanctiſſimo Patrum teſtimonio, ſed ex ſermonibus, & doctrina in primis ejuſdem Beati Ambroſii, priſciſque hujus Eccleſiæ tabulis, atque ex omni rituum certiſſima ratione, illam in Quadrageſimæ diebus primam Dominicam & numerari, & eſſe, liquido conſtet: proinde a cibis, qui quadrageſimali tempore lege jejunii vetiti ſunt, abſtineat Clerus, & populus omnino eo die, ſicut aliis Dominicis Quadrageſimæ diebus.*

VII. In altero pariter S. Caroli edicto, quo ſpectacula, & publici ludi diebus feſtis interdicebantur, nihil profecto novi decernebatur, ſed antiquæ excitabantur leges, nedum ab Eccleſia, ſed a ſecularibus Principibus latæ. Etenim Theodoſius ſenior *leg. 2. tit. 5. lib. 15. Cod. Theodoſ.* cujuſque generis ſpectacula diebus Dominicis exhiberi vetuit: *Nullus Solis die populo ſpectaculum præbeat, nec Divinam venerationem confecta ſolemnitate confundat*. Theodoſius junior *ibid. leg. 5.* non minus Dominicis, quam aliis ſolemnioribus feſtis diebus, a theatralibus ſcenis, & circenſibus ludis abſtinendum conſtituit, etiamſi in aliquem ejuſmodi diem natalis incideret Imperatoris, cui tunc maximum honorem deferri, ait, cum omnipotentis Dei majeſtati debitus præſtatur religionis cultus: *Dominico, qui ſeptimanæ totius primus eſt dies, & Natale, atque Epiphaniorum Chriſti, Paſchæ etiam, & Quinquageſimæ diebus .... omni theatrorum, atque Circenſium voluptate, per univerſas urbes, earumdem populis denegata, totæ Chriſtianorum, ac Fidelium mentes Dei cultibus occupantur .... Ac, ne quis exiſtimet, in honorem numinis noſtri, veluti majore quadam Imperialis officii neceſſitate compelli .... nemo ambigat, quod tunc maxime manſuetudini noſtræ ab humano genere defertur, cum virtutibus Dei omnipotentis, ac meritis, univerſi obſequium orbis impenditur*. Idem edictum, lata inſuper in ejuſdem violatores pœna amiſſionis militiæ, & proſcriptionis bonorum, renovarunt Leo, & Anthemius *leg. 11. Cod. Juſtin. de feriis: Nihil eodem die ſibi vendicet ſcena theatralis, aut circenſe certamen, aut ferarum lacrymoſa ſpectacula. Et, ſi in noſtrum ortum, aut natalem celebranda ſolemnitas inciderit, differatur. Amiſſionem militiæ, proſcriptionemque patrimonii ſuſtinebit, ſi quis unquam hoc die feſto ſpectaculis intereſſe, vel cujuſ-*

cum-

cumque Judicis apparitor, prætextu negotii publici, ſeu privati, hæc, quæ hac lege ſtatuta ſunt, crediderit temeranda. Neque vero dubitandum eſt, ejuſmodi Imperiales Conſtitutiones ad Eccleſiæ votum, atque Epiſcoporum ſuggeſtionem emanaſſe: ſiquidem *in Codice canonum Eccleſiæ Africanæ can. 61.* legimus, Patres Africanos, in quadam Synodo congregatos, ab Imperatore Honorio petendum decreviſſe, ut Dominicis, aliiſque Deo ſacris diebus ſpectacula, & ludos amoveri juberet. *Necnon & illud petendum, ut ſpectacula theatrorum, ceterorumque ludorum, die Dominica, vel ceteris Religionis Chriſtianæ diebus celeberrimis, amoveantur: tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 898. Mirum autem non eſt, Eccleſiarum Antiſtites tantopere exoptaſſe, ut ſaltem diebus Dei cultui ſpecialiter deſtinatis illa removerentur profana oblectamenta, quibus ullo unquam tempore adeſſe, a Chriſtiana profeſſione perquam alienum reputarunt: quod conſtat ex Synodo Carthaginienſi III. *can.* 11. Trullana *can.* 51. aliiſque innumeris Conciliorum ſanctionibus, & Patrum ſententiis, quas collegit Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 42. & 43.

VIII. Tertium denique S. Caroli decretum ab iis ſolum poterat novitatis inſimulari, quibus priſtini Chriſtianorum mores eſſent prorſus ignoti: ſiquidem, ſtatim ac Chriſtianis poteſtas facta eſt publica Templa conſtruendi, diverſa intra eorumdem ambitum ſunt loca conſtituta, in quibus viri a mulieribus ſeparati conſiſterent: quin immo non deſunt rerum Eccleſiaſticarum indagatores, qui hanc ipſam diviſionem ab Apoſtolis factam affirment: & quamquam his refragetur mox allegandus Chryſoſtomus, negari tamen non poteſt, paulo poſt Apoſtolorum ætatem, eam fuiſſe in Eccleſia uſitatam. Auctor enim *Conſtitut. Apoſtolic. lib.* 2. *cap.* 57. de hac ſeparatione, tamquam de conſuetudine loquitur in tota Eccleſia vigente; jubetque, Diaconiſſas cuſtodire introitum mulierum, Oſtiarios vero januæ præeſſe, qua viris in Eccleſiam patet aditus: *Oſtiarii ſtent ad virorum introitus, quos cuſtodiant; Diaconiſſæ vero ad mulierum*. Ejuſdemque diviſionis, veluti rei notiſſimæ, atque ubique uſu receptæ, meminere Cyrillus Hieroſolymitanus *præfat. in Catech. num.* 14. Auguſtinus *de civit. Dei lib.* 2. *cap.* 28. Socrates *lib.* 1. *cap.* 17. aliique paſſim. Ut plurimum vero ea diviſio facta erat ligneis parietibus, ſicuti colligitur ex Chryſoſtomo *homil.* 73. *al.* 74. *in Matthæum tom.* 7. *Oper. pag.* 712. ubi de ejuſdem ſeparationis origine hæc habet notatu digna: *Oporteret utique, intus eſſe murum, qui vos a mulieribus ſequeſtraret. Quia vero id non vultis, neceſſarium eſſe putarunt patres noſtri, ut ſaltem ligneis tabulis vos ſepararemus. Ut a ſenioribus ego audivi, initio hi parietes non fuere: In Chriſto enim Jeſu non eſt mas, neque fœmina. Apoſtolorum quoque tempore una viri & mulieres erant. Nam tunc viri vere viri erant, & mulieres mulieres. Nunc vero contra, mulieres meretricum ſibi mores aſſumpſerunt, viri autem ab equis furentibus nihil differunt*. Aurea hæc Chryſoſtomi verba forſan perpendens S. Carolus Borromæus, ſecumque non immerito reputans,

ma-

magis in noſtram, quam in Chryſoſtomi ætatem quadrare, eamdem virorum a mulieribus ſeparationem in Mediolanenſibus Templis fieri voluit; quam & nos Romæ factam vidimus in Eccleſia S. Martini ad Montes, ubi, quandiu vixit Ven. Cardinalis Thomaſius, ejuſdem Eccleſiæ titularis, ſtationes virorum, & mulierum, interjecto ligneo muro, ſejungebantur, quod etiam narrat Berninus *in ejuſdem Cardinalis Vita cap.* 19.

IX. Verum, quamquam S. Caroli decreta vetuſtiſſimis Eccleſiæ ſanctionibus, conſuetudinibus, & moribus nulla ex parte non reſponderent, nihilominus novitatis notam non evaſere; cujus obtentu plerique turbulenti homines non dubitarunt, illa acriter impugnare, eorumque auctorem Carolum, veluti novatorem, palam & publice traducere. Ab hac calumnia ut ſe vindicaret ſanctiſſimus Archipræſul, Gregorium XIII. univerſalem Eccleſiam tunc moderantem, adiit, eique cauſas expoſuit, cur neceſſarium duxerit, gliſcentibus in ſua diœceſi adverſus priſcam diſciplinam abuſibus, prædictis ſalubribus Conſtitutionibus obviare. Quia autem paulo poſt Legati Romam pervenerunt a Mediolanenſi Magiſtratu, inſtigante civitatis Gubernatore, miſſi, ut iiſdem decretis apud Pontificem intercederent, Carolus, quo liberius cum Pontifice agere poſſent, ſtatim ab Urbe diſceſſit. Pontifex, auditis Legatis, negotium examinandum commiſit nonnullorum Cardinalium Congregationi, a quibus aliquot Theologi, & Canoniſtæ fuere in conſilium acciti. Iſtorum ſuffragia nos præ manibus habuimus, atque ex iis pleraque S. Caroli decretis hanc unicam ob cauſam obſtitiſſe deprehendimus, quod inveteratis diœceſis Mediolanenſis moribus contrairent. At meliori, ſane conſilio Gregorius Caroli Edicta, non cum hodiernis corruptelis, ſed cum priſcis Eccleſiæ inſtitutis, ſacriſque canonibus, in quibus erat apprime verſatus, contulit, eaque his ad amuſſim congruere videns, ſpretis contrariis Theologorum ſuffragiis, ſuis Apoſtolicis litteris confirmavit: & Mediolanenſes Legati, qui a Romanis per jocum appellabantur *Oratores Bacchanalium*, eo quod præcipue ad Urbem acceſſiſſent, ut Bacchanalium jura tuerentur & ampliarent, re infecta in patriam remearunt. Totam hujus rei hiſtoriam, quam leviter tetigerunt ſacræ Rotæ Auditores in Relatione cauſæ Canonizationis S. Caroli *part.* 2. *argum.* 20. ex profeſſo referunt Carolus a Baſilica Petri *de Vita & rebus geſtis S. Caroli lib.* 5. *cap.* 7. *& ſeq.* Joannes Petrus Guiſſanus *in Vita S. Caroli lib.* 6. *cap.* 3. *&* 4. Epiſcopus Antonius Godeau *in Elogiis Epiſcoporum elog.* 98. *pag.* 640. & *in Vita ejuſdem S. Caroli cap.* 23. 24. *&* 25. *lib.* 1. Poſſevinus *de Vit. & action. S. Caroli cap.* 10. 16. 20. *&* 25.

CA-

CAPUT SECUNDUM.

De falſa nota novitatis, quæ opponitur Conſtitutionibus Synodalibus, quibus ordinandorum multitudini modus imponitur, ac regulæ, & remedia canonica præſcribuntur, ut Clericorum Ordinationes debito modo fiant.

NIhil facilius eſt, quam ut Epiſcopo ad alicujus Eccleſiæ regimen aſſumpto in locum alterius, a quo, propter facilitatem in Clericis faciendis, iiſque promovendis, univerſa diœceſis relicta ſit Eccleſiaſticis hominibus referta, ſi ipſe propoſitis Edictis, & Synodalibus decretis, abuſui modum imponere, & canonicas cautelas, quibus fructuoſæ ſacrorum Ordinum collationi ſapienter proviſum eſt, in uſum revocare velit, novatoris notam, licet immerito, incurrat, ejuſque Edicta, atque decreta novitatis nomine traducantur. Eodemque modo in hominum cenſuram incidere ſolet Epiſcopus, qui, dum finitimarum diœceſium Præſules in conferendis Ordinibus faciles & liberales ſe exhibent, parcius ipſe & cautius hac in re procedendum ſibi eſſe putat.

II. Sane hoc primum negari nequit, cujuſcumque gradus dignitatem ex magno numero eorum, quibus confertur, vileſcere. Qua de re celebre eſt S. Hieronymi effatum, qui cum videret, temporibus ſuis magnum eſſe Presbyterorum, minorem autem Diaconorum numerum, *in ſua epiſt.* 146. *num.* 2. ita ſcripſit: *Diaconos paucitas honorabiles, Presbyteros turba contemptibiles facit*. Secundo conſtat, hunc ſemper Eccleſiæ ſpiritum, atque conſtantem illius mentem fuiſſe, paucos ut potius, ſed bonos haberet Miniſtros, quam multos inutiles & pravos. Ita ſenſit Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. *cap.* 27. cujus verba ſunt, quæ ſequuntur: *Satius eſt, paucos bonos, quam multos malos habere miniſtros*. Quibus conſona ſunt ea, quæ leguntur *in Can. Tales, diſtinct.* 23. ibi: *Melius eſt, Domini Sacerdotium paucos habere Miniſtros, qui poſſint digne opus Dei exercere, quam multos inutiles, qui onus grave Ordinatori adducant*. Tertio, non aliunde, quam ex magna eorum, qui ordinantur, multitudine evenire dicendum eſt, ut in Sanctuarium irrumpant, qui eo ingrediendi digni non erant, juxta verba Prophetæ *Thren. cap.* 1. *Vidit gentes ingreſſas Sanctuarium ſuum, de quibus præceperas, ne intrarent in Eccleſiam tuam*: ſeu, ut apertis verbis id, quod vulgo accidit, eloquamur, tot numero Sacerdotes paſſim conſpiciantur, non modo ſordidam ac mendicam vitam agentes, verum etiam, quod gravius eſt, carceribus ob crimina incluſi, & in triremibus enormium delictorum pœnas luentes. *Ex facilitate manus imponendi factum eſt, ut hoc tempore ſit prope infinita turba Clericorum, quorum plurimi non aſpirant ad ſacros Ordines, ut ſit Dominus pars eorum; ſed vel ut ſubtrahant ſe a foro ſeculari, vel ut ſubſidium quærant vitæ temporalis,*

vel

vel ut ad honores Eccleſiaſticos aliquando aſcendant . Atque hinc fit , ut multi circumeant , cum magna jactura Eccleſiaſticæ dignitatis , ſordidi , ac pene nudi ſtipem oſtiatim mendicantes , alii vero , quod multo gravius eſt , culpa ſua etiam Sacerdotes inveniantur in publicis carceribus , vel catenis alligati in triremibus cum ultima hominum fæce ad remos trahendos aſſidua fuſtigatione cogantur. Ita conqueritur Venerabilis Robertus Cardinalis Bellarminus in ſuo Opere *de Gemitu Columbæ lib.* 2. *cap.* 5. Nos vero plura de hoc argumento perſequi neceſſarium non ducimus , cum jam ſatis de hoc ipſo egerimus & in ſecunda ex noſtris Inſtitutionibus Bononiæ promulgatis , & in epiſtola encyclica , ad univerſos Epiſcopos initio Pontificatus noſtri conſcripta , quæ extat *Bullarii noſtri tom.* 1. *num.* 2. cumque præterea erudita extet Diſſertatio a Sacerdote Agnello Honorato Canonico Averſano in lucem edita, in qua collectum reperitur quidquid antiquis, ac recentibus temporibus ſummorum Pontificum , aut Conciliorum decretis hac de re conſtitutum fuit.

III. Ex diſciplinæ veteris more, quicumque Eccleſiaſticis officiis, & Ordinibus deſtinabatur, educationem ſuſcipere debebat in convictu, ac veluti Seminario Epiſcopi, qui hac ratione de illius indole, moribus, vocatione, & progreſſu optime certior fiebat. S. Auguſtinus *ſerm.* 355. *al.* 49. *de diverſis num.* 6. *Oper. tom.* 5. *part.* 2. *col.* 1383. de ſe ipſo ita teſtatur: *Certe ego ſum , qui ſtatueram , ſicut noſtis , nullum ordinare Clericum , niſi qui mecum vellet manere , ut , ſi vellet diſcedere a propoſito , recte illi tollerem Clericatum , quia deſereret ſanctæ ſocietatis promiſſum , cæptumque conſortium*. De univerſa ratione a S. Auguſtino ſervata quoad educationem eorum, quibus Eccleſiæ munera committenda erant, late agit Abbas Benvenuti in Hiſtoria Vitæ ejuſdem Sancti, quam ex illius Operibus deſumpſit, *lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 7. De aliorum vero Epiſcoporum diſciplina illius inſtitutis conſentanea, actum ſuperius a nobis eſt , ubi de Seminariis Epiſcopalibus ſermonem habuimus: & poſt primam hujuſce Operis noſtri editionem idem argumentum erudite tractatum eſt a Canonico Joanne de Joanne *in Hiſtoria Seminariorum Clericalium cap.* 6.

IV. Ex ejuſdem pariter diſciplinæ præſcripto hoc inconcuſſe ſervatum novimus, ut quicumque Eccleſiaſticum aliquem Ordinem ſuſciperet, certæ alicujus Eccleſiæ ſervitio manciparetur , cui in adepto Ordine miniſtrare deberet . Neque vero hujuſmodi Clerico licebat Eccleſiam illam deſerere , cui in ſua Ordinatione addictus fuiſſet : ſed , ſi forte id ſine Epiſcopi venia feciſſet, aut Ordinem ipſum in alia Eccleſia, præterquam de licentia ejuſdem Epiſcopi, exercuiſſet, ſuſpenſionis pœnam incurrebat. Qua de re perſpicua eſt ſanctio Concilii Arelatenſis, anno 314. celebrati, *canone* 2. cum quo concordat ejuſdem Concilii *canon* 21. Poſtmodum in Concilio Generali Nicæno *canone* 15. ſtatutum fuit , ne Epiſcopi, Presbyteri, aut Diaconi, ab iis Eccleſiis, pro quibus ordinati eſſent, ad alias demigrarent; quem canonem Gratianus refert *cauſa* 7. *quæſt.* 1. *Can.*

Non oportet Epiſcopum. Idemque *diſtinct.* 70. *Can. Neminem abſolute*, percelebrem refert Concilii Chalcedonenſis canonem ſextum, quo vetitæ ſunt Ordinationes Clericorum, qui alicujus peculiaris Eccleſiæ miniſteriis non addicantur.

V. Duobus his Eccleſiaſticæ diſciplinæ veluti repagulis id plane obtinebatur, ut & ingreſſus in Clerum, & ad ſacras Ordinationes aditus, quantum fieri poterat, immerentibus interclusus maneret, & ne via aperiretur Eccleſiaſticorum miniſtrorum numero nimis augendo. Cum enim hi omnes illius Eccleſiæ, cui inſerviebant, ſumptibus alerentur, Eccleſiarum autem reditus, non excedentes, aut immenſi, ſed certa demum menſura definiti eſſent, nunquam fieri poterat, ut Clericorum numerus plus æquo excreſceret, cum Eccleſiarum uſui, atque reditibus reſpondere deberet. Idemque ordo, ac ſyſtema ſecularium quoque Legum præſidio fulciebatur, per quas Eccleſiaſticorum canonum obſervantiæ proviſum erat; ut colligitur *ex l.* 23. *Cod. Theod. de Epiſcopis, & Clericis*, quæ in Codicem Juſtinianeum a Triboniano relata fuit *lib.* 1. *tit.* 3. & ex ipſius Juſtiniani novella tertia, cujus rubrica ſequentibus verbis concepta eſt: *Ut determinatus ſit numerus Clericorum ſanctiſſimæ majoris Eccleſiæ, & ceterarum Eccleſiarum*: necnon ex aliis monumentis, quæ in laudata Agnelli Honorati Diſſertatione *pag.* 67. *& ſeq.* collecta habentur.

VI. Antiquæ hujuſmodi diſciplinæ leges hodiernis quoque temporibus priſtinam auctoritatem retinent: ſed adeo remiſſe in earum obſervantia proceditur, ut ſua propemodum efficacia deſtitutæ videri poſſint, niſi Eccleſiarum Præſules, quantum per arduas rerum, ac temporum circumſtantias licebit, earum vigorem ſuſtinere nitantur. Nam Epiſcopalium convictuum, qui adoleſcentium Eccleſiaſticorum erant ſcholæ, locum & vices nunc obtinent Clericorum Seminaria, ut alibi dictum eſt. Verum quot adhuc reperiuntur diœceſes Seminario carentes? Quam multa ſunt Seminaria, in quibus non omnes Magiſtri adſunt, per quos futuri Eccleſiæ miniſtri in diſciplinis inſtituto ſuo neceſſariis erudiantur? Quam multa ſunt, in quibus adoleſcentes certo dumtaxat annorum numero aluntur, deinde ab iis dimittuntur eo potiſſimum tempore, quo majoris cuſtodiæ, & ſolidioris inſtitutionis egerent, ut in viros Eccleſiaſticis muneribus idoneos evaderent? Quam paucæ denique ſunt diœceſes, in quibus exacte ſervetur hoc veteris diſciplinæ caput, neminem ad Ordines admittendi, qui in Seminario educatus non fuerit, quique non inde recta in Clericatum deveniat? Auguſtinum ſuperius audivimus palam profitentem, nullum ſe Clericum ordinaturum, qui ſecum in Epiſcopio manere nollet; qui autem a ſuo convictu diſcedere voluiſſet, eum Clericatu dejecturum. Ab hac agendi methodo nequaquam recedendum ſibi eſſe duxit, quantumvis magnas difficultates animo proſpiceret, quæ ſibi in eo propoſito perſeveranti objiciendæ erant: *Novi enim* (inquit *loc. cit.*), *quia, ſi aliquem hoc facientem degradare voluero, non ei deerunt pa-*

tro-

troni, non ei deerunt ſuffragatores, & hic, & apud Epiſcopos, qui dicant: Quid mali fecit? Non poteſt tecum tolerare iſtam vitam: extra Epiſcopium vult manere, & de proprio vivere: ideo ne debet perdere Canonicatum? Ego ſcio quantum mali ſit profiteri ſanctum aliquid, nec implere.

VII. Quod autem pertinet ad ſingulos Clericos certæ alicujus Eccleſiæ miniſterio adſcribendos, non modo Chalcedonenſis Concilii diſciplina de medio ſublata non eſt, quin immo nova confirmatione inſtaurata, & recenti vigore donata fuit per Concilii Tridentini decretum, quod legitur *ſeſſ. 23. cap. 16. de reform. Cum nullus debeat ordinari, qui, judicio ſui Epiſcopi, non ſit utilis, aut neceſſarius ſuis Eccleſiis, ſancta Synodus, veſtigiis ſexti canonis Concilii Chalcedonenſis inhærendo, ſtatuit, ut nullus in poſterum ordinetur, qui illi Eccleſiæ, aut pio loco, pro cujus neceſſitate, aut utilitate aſſumitur, non adſcribatur, ubi ſuis fungatur muneribus, nec incertis vagetur ſedibus; quod ſi locum, inconſulto Epiſcopo, deſeruerit, ei ſacrorum exercitium interdicatur*. Atque hujus decreti obſervantia diſertis verbis inculcata conſpicitur in celebri Conſtitutione Innocentii XIII. quæ incipit *Apoſtolici miniſterii*, quam is quidem pro reſtauranda in Hiſpaniarum Regnis Eccleſiaſtica diſciplina edidit; at Benedictus XIII. illius Succeſſor, eamdem ab omnibus per Orbem Epiſcopis pro norma haberi volens, alia Conſtitutione, cujus initium eſt *In ſupremo*, ſolemni forma confirmavit, & in Appendice Concilii Romani a ſe celebrati locum habere juſſit. Utraque Conſtitutio in Romano etiam Bullario habetur excuſa.

VIII. Verum, ſi temporum circumſtantiæ, tum illæ, quæ Chalcedonenſis Concilii ætate vigebant, tum aliæ, in quibus res erant, dum Tridentinum decretum prodiit, multoque magis illæ, in quibus nunc verſamur, debita conſideratione expendantur, unuſquiſque intelliget, prioribus ſeculis, cum omnes Clerici, & miniſtri Sanctuarii, ut ſuperius innuimus, ex illius Eccleſiæ reditibus vivebant, pro cujus ſervitiis ad Ordines promovebantur, non ita difficile fuiſſe, præſtitutum ſyſtema hac in re conſtanter ſervare, ut ſcilicet nullius Ordinatio haberetur, niſi certæ alicujus Eccleſiæ miniſterio manciparetur; hic autem neque ſuſceptum officium deſerere, nec illud in alia Eccleſia exercere poſſet, neque demum plures ordinarentur miniſtri, quam Eccleſiarum uſus ac neceſſitas poſtularet. Sed, cum ſequentibus temporibus Beneficia Eccleſiaſtica, quæ ſimplicia vocant, erecta fuerint, quorum Rectores reſidentiæ onere non tenentur; cum ii dumtaxat, ſi vere loquamur, Eccleſiæ ſervitio cum perſeverandi obligatione nunc adſcribantur, qui in Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, Canonicatus, atque Præbendas, aliaque perpetua Beneficia reſidentialia obtinent, vel Eccleſiis Parochialibus, aliiſque Beneficiis Curatis præficiuntur; præterea cum poſt Concilium Chalcedonenſe, & ante Concilium Tridentinum, admiſſa fuerint Clericorum Patrimonia pro ſufficienti Ordinationis titulo; atque intra id

ipſum temporis curriculum Sacrificiorum numerus, & Communionum, ac Confeſſionum frequentia magnopere excreverint; quæ omnia plures operarios atque miniſtros requirunt: quis unquam fide bona contendere valeat, non modo nullam Ordinationem haberi ſine ordinati adſcriptione ad alicujus Eccleſiæ ſervitium, ſed etiam hujuſmodi ſervitium ab eo deſeri non poſſe, quin pœnas a Chalcedonenſi Concilio, aliiſque antiquis canonibus ſtatutas incurrat?

IX. Difficultatem hanc recte animadverterunt, ac diligenter examinarunt duo celebres Secretarii Congregationis Concilii, Carolus de Vecchiis, & Proſper Fagnanus: qui in quibuſdam ſuffragiis ſuis, magno ſtudio hac ſuper re elaboratis, videntes ex una parte, Concilium Tridentinum quodammodo innovatam voluiſſe Chalcedonenſis Synodi legem, quod indicant illa verba: *veſtigiis ſexti canonis Concilii Chalcedonenſis inhærendo:* ex altera vero parte magnam differentiam intercedere inter circumſtantias rerum, quæ Concilii Chalcedonenſis ævo, quæque Tridentini Concilii temporibus obtinebant; cum etiam ipſa Tridentina Synodus *in præcedenti ſeſſ. 21. cap. 2. de reform.* Clericorum Patrimonia certis in caſibus, de quibus infra dicemus, pro ſufficienti titulo ad ſacram Ordinationem haberi permiſerit: fateri coacti ſunt, præſcriptam quidem fuiſſe a Tridentino Concilio adſcriptionem omnium ordinandorum ad alicujus Eccleſiæ ſervitium, deſumpto exemplo ab antiquorum canonum ſtatutis; ſed hanc adſcriptionem diverſam omnino eſſe ab illa, quam antiqui canones, & præcipue ſextus Concilii Chalcedonenſis, faciendam præſcripſerant.

X. Quod ſi quæratur, quænam igitur Epiſcopo in Synodalibus Conſtitutionibus ſequenda ſit regula ad excludendum nimis magnum Eccleſiaſticorum ſecularium numerum, ad faciendum idoneorum Clericorum delectum, ad obediendum Concilii Tridentini decreto de omnibus Clericis certæ alicujus Eccleſiæ ſervitio adſcribendis; hujuſmodi autem adſcriptionis quæ ratio adhiberi, quis uſus inſtitui poſſit; an denique ſperare liceat, Epiſcopi ſtudia in hac re ad normam ſacrorum canonum dirigenda, felicem exitum habitura, nec ipſi potius novatoris nomen acquiſitura eſſe? in promptu erit reſponſio, ex immutata rerum, & temporum conditione, præcluſam non eſſe viam prudenti Epiſcopo, quominus Synodalibus decretis, aliiſque opportunis legibus, & ſtatutis, ſuperfluam atque inutilem turbam ab Ordinatione ſubmovere valeat, nullam novitatis notam incurrendo, ſed tum indicatis ſuperius remediis, diſcreta quadam ratione, utendo, tum aliis etiam, quæ ex ſacris Eccleſiæ canonibus, & Apoſtolicis Conſtitutionibus deſumi poſſunt.

XI. Cum enim ex ſupra dictis remediis primum ſit illud, quod Epiſcopales ſcholæ, & Seminaria Clericalia ſuppeditant, & hæc quidem, ſi non in omnibus, at certe in pleriſque diœceſibus reperiantur; complures ſunt Synodales Conſtitutiones, quibus præſcribitur, pluresſque ſunt diœceſes, in quibus pro lege obſervatur, ut ſacri Ordines nemini conferantur,

qui

qui vel multos annos, vel ſaltem definitum aliquod temporis ſpatium in Seminario non tranſegerit: ex quo ſane duplex utilitas conſequitur, nimirum ut & ordinandorum numerus minuatur, & idonei tantummodo in Clerum adſciſcantur, qui vocationis ſuæ indicia minime dubia præbuerint. Videantur Conſtitutiones Synodales S. Franciſci Saleſii a Præſule de Alex illius Succeſſore coordinatæ & auctæ. Videatur etiam Concilium Romanum ſub Benedicto XIII. habitum anno 1725. ubi, innovato canone duodecimo Concilii Turonenſis, anno 813. celebrati, ita ſtatuitur *tit. 30. cap. 2. Omnes ad ſacros Ordines promovendos, per ſex ſaltem menſes continuos ante Ordinationem, in Seminariis reſpective, vel Epiſcopiis apud Epiſcopos omnino, ſacro hoc etiam approbante Concilio, commorari debere decernimus; alias nunc pro tunc ab Ordinibus ſuſcipiendis rejectos eſſe ſciant, nec cum eis, niſi prudenti Epiſcoporum arbitrio, diſpenſandum*. Quibus conſonæ ſunt aliæ complures Eccleſiaſticæ leges a prædicto Canonico Joanne de Joanne in unum collectæ *in citata Hiſtoria Seminar. Clerical. cap. 6. num. 15. & ſeq.* In iis itaque diœceſibus, in quibus Seminarium adeſt, & lex iſta jam pridem inducta dignoſcitur, ut ii dumtaxat ad Ordines admittantur, qui certo temporis ſpatio intra Seminarii ſepta laudabiliter permanſerint, ſatis erit Epiſcopo hujuſmodi legis obſervantiam conſtanter diligenterque tueri.

XII. Omnis igitur difficultas hac in re ad eas diœceſes redigitur, in quibus aut Seminaria ſunt, ſed prædicta lex & conſuetudo locum non habet, aut in quibus Seminarium vel nimis anguſtum eſt, vel omnino non adeſt. Quod itaque ad priores illas diœceſes attinet, oportet, Epiſcopum ſuavibus modis ſuam mentem ac deſiderium unicuique declarare, ſimulque rationes oſtendere, ob quas recta diſciplinæ ratio poſtulat, neminem ad ſacros Ordines promoveri, qui in Seminario Epiſcopali aſſidue, vel aliquot ſaltem annorum, aut menſium numero commoratus non fuerit. Et quoniam ordinandi hanc excuſationem afferre ſolent, quod ipſi quidem Epiſcopi voluntati libenter obſecuturi eſſent, ſed ob paupertatem nequeunt alimenta Seminario perſolvere; in promptu erit viciſſim reponere, prætenſam hanc paupertatem ſubſiſtere non poſſe, niſi Patrimonium fictum, aut inſufficiens ſit Beneficium, quod pro Ordinationis titulo aſſignatum fuit: alioquin ex illius fructibus atque reditibus, vel ſaltem modica ipſis acceſſione facta, alimenta prædicta perſolvi poſſent. Sed, quoniam experientia docet, quamlibet laudabilem conſuetudinem, ac diſciplinam, nonniſi paulatim, & per gradus introduci poſſe; & quia præterea, ut ſupra diximus, aliæ quædam diœceſes ſunt, in quibus, licet Epiſcopi forſan pro Seminarii erectione, aut ampliatione plurimum adlaboraverint, vel nullum, vel minus capax ad id, Seminarium adeſt: hoc unum reſtat in hujuſmodi caſibus adhibendum remedium, ut aliqua in civitate, ac reſpective in diœceſi deſignetur Eccleſia, ſive Oratorium, quo omnibus ſaltem diebus Dominicis convenire teneantur omnes & ſinguli,

guli, qui in Clerum adſcribi, aut ad minores, majoreſque Ordines promoveri cupiunt, ibique duabus ad minus in ſingulos menſes vicibus, Sacramentali Confeſſione præmiſſa, ſacram Euchariſtiam ſumere debeant: hujuſmodi autem conventuum, ſive congregationum moderatores & directores conſtituantur idonei & probi Sacerdotes, Seculares, aut Regulares, pauciores, aut plures, prout Epiſcopo magis expediens viſum fuerit, qui & pro recto rerum ordine invigilent, & uniuſcujuſque agendi rationem ſcrutentur, quique ad congregatos ſermonem habeant non tam concionando, quam, inſtructionis & catechiſmi ritu, iis demonſtrando, quibus dotibus atque virtutibus inſtructos eſſe oporteat illos, qui ad Sanctuarii miniſteria digne accedere cupiunt; quænam ſint vera Eccleſiaſticæ vocationis indicia; quæ ratio vitæ tum ex ipſo Clericalis profeſſionis debito, tum ad proximorum ædificationem ſervanda ipſis erit, poſtquam in Clerum adlecti, vel ad minores, aut majores Ordines promoti fuerint. Huic providentiæ, opportunis legibus conſtabilitæ, ſi diligens addatur cura, ut omnia exacte, ſtudioſeque impleantur, quod facile obtineri poterit, ſi ab Ordinibus arceantur illi, qui in ſtatutarum legum obſervantia deficere comperti fuerint; neque negligentiæ, quantum in ipſo fuerit, neque novitatis nomine prudens Epiſcopus a malevolis argui poterit.

XIII. Sequitur, ut videamus de altero ex remediis ſuperius indicatis, nimirum de ordinandis omnibus certæ alicujus Eccleſiæ ſervitio adſcribendis: quod quidem, nonnullorum judicio, propter immutatas rerum, & temporum rationes, aut omnino jam fieri non poſſe, aut nullius fructus & utilitatis nunc fore videtur. Verum, qui ſic exiſtimant, nullam idoneam cauſam afferre poterunt, cur ab Ordinationibus Clericorum excludi debeat eorumdem adſcriptio ad Eccleſiarum ſervitium. Hæc enim, ut ſupra dictum eſt, a ſacro Concilio Tridentino præſcribitur. Hæc ipſa nuperrime a duobus ſummis Pontificibus Innocentio XIII. & Benedicto XIII. in ejuſdem Tridentini decreti executionem facienda ſtatuitur, & inculcatur, tam ſcilicet quoad illos, qui Clericali Tonſura, & minoribus Ordinibus initiantur, quam quoad illos, qui ad majores Ordines provehuntur; hoc inſuper adjecto, ut, ſi omiſſa fuerit in Ordinationibus, ſive a Prædeceſſoribus Epiſcopis, ſive ab ipſis tunc exiſtentibus Præſulibus, antea peractis, omiſſio iſthæc per novam ac generalem Clericorum omnium adſcriptionem ad Eccleſiarum miniſteria ſuppleatur. Quod ſi, præſentibus temporibus, adſcriptio hujuſmodi non eos omnes effectus operetur, ac illa, quæ a Concilio Chalcedonenſi, aliiſque antiquis canonibus præſcripta fuit; non tamen omni utilitate deſtituta cenſeri debet; & maxime ſi Parochialis fuerit Eccleſia, cui ordinatus adſcribitur, atque huic, quemadmodum par eſt, injungatur, ut ſuſceptum Ordinem in ea exerceat, ut Eccleſiaſticis functionibus in eadem celebrandis inſerviendo aſſiſtat, ut in Chriſtiana catecheſi exponenda Parocho ſuppetias ferat, ut eidem Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ad infirmos deferenti ſubfer-

ſerviat; collationes de ſacris ritibus, & de caſibus conſcientiæ, cum ipſo Parocho habendas, frequentet; neque vero in Clerum admittantur, aut ad ſuperiores Ordines aliqui promoveantur, niſi qui hujuſmodi ſervitium diligenter a ſe præſtitum fuiſſe Eccleſiis, quibus adſcripti fuerint, authenticis teſtimoniis, & monumentis docuerint. Quia vero lex iſta ad continendos quidem in officio inferiores Clericos, & Miniſtros, qui ad Sacerdotium adſpirant, ſatis valida & efficax eſſe poterit; ſed parem vim minime habebit quoad Presbyteros jam ordinatos, qui ulteriores ſibi gradus ab Epiſcopo conferendos non eſſe ſciunt: huic tamen alia opportuna media non deerunt, quibus Sacerdotes etiam adducere valeat, ut debitum ſervitium præſtent Eccleſiis, quibus eos in Ordinatione adſcripſit, ſeu aliis, quarum miniſteriis, ſic exigente diœceſis neceſſitate, eoſdem forſan addixerit. In occurrentibus enim Beneficiorum Eccleſiaſticorum collationibus, aliorumque officiorum, & adminiſtrationum proviſionibus, atque deputationibus, facile ipſi erit Sacerdotes ſibi obtemperantes, ac ſedulam Eccleſiaſticis muneribus operam navantes, inobedientibus, ac deſidioſis præferre, ac debito honore remunerari, nec ullam unquam rationem habere illorum, qui ſibimetipſis, Eccleſiæque inutiles, ſatis ſibi occupationis eſſe putant, ſi quotidie Miſſarum Sacra faciant, in quo idcirco aſſiduos & diligentes ſe præſtant, ut quotidianam eleemoſynæ ſtipem non amittant.

XIV. Et quidem his omnibus, quæ hactenus dicta ſunt, nihil impedimenti afferre poteſt aut introducta diſciplina Beneficiorum ſimplicium, aut recepta conſuetudo ordinandi Clericos ad titulum Patrimonii. Numquid enim Beneficium ſimplex, aut Patrimonium, exemptionem alicui tribuere poteſt, ut Seminarium ingredi non teneatur, aut peculiaris Eccleſiæ miniſteriis adſcribi, eique inſervire nequeat? Porro Ordinationes ad titulum Patrimonii originem ſuam repetunt a Concilio Lateranenſi III. quod anno Domini 1179. ſub Alexandro III. Pontifice celebratum fuit; ex quo nimirum deſumptum eſt *Cap. Epiſcopus*, *de præbendis*, ut recte obſervat Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 2. lib. 1. cap. 9. num.* 2. Addit vero Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. univer. part. 2. tit. 9. cap. 6. num.* 11. *Negari nequit, titulum Patrimonii a ſeculo decimo tertio paſſim invaluiſſe, atque titulum Ordinationis non amplius acceptum fuiſſe pro Eccleſia, cui ordinandus adſcriberetur eum in finem, ut ibidem ſtabiliter functiones Ordini proprias obiret; ſed pro proventibus, e quibus ipſe ordinandus honeſte vivere poſſit.* Diſputatum quidem fuit in Concilio Tridentino, & acriter controverſum, abolendus ne, an retinendus eſſet uſus ordinandi Clericos ad titulum Patrimonii, aut Penſionis Eccleſiaſticæ; cum aliqui jam tunc animo proſpicere ſe dicerent, ſi hujuſmodi conſuetudo retineretur, apertum aditum relictum iri, ut Ordinationum numerus in immenſum forſan excreſceret. Sed, aliis prudenter conſiderantibus, quod, ſi unicus Beneficii titulus ad Ordinationem reliquus foret,

cum

cum plures eſſent diœceſes Eccleſiaſticis Beneficiis parum feraces, aliæque ipſis pene deſtitutæ, futurum facile eſſet, ut diœceſani ſufficientem miniſtrorum numerum ſpiritualibus eorum uſibus non haberent, in hoc demum conſilium a Patribus prudenter deventum fuit, ut titulum Patrimonii, ſive Penſionis, nequaquam excluderent, ſed admittendum ſtatuerent pro iis dumtaxat, *quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum*: ut legitur *in cap. 2. ſeſſ. 21. de reform.* & latius narratur a Cardinali Pallavicino *in Hiſtoria ejuſdem Concilii lib. 17. cap. 9.*

XV. Hujus itaque decreti verbis, ſimulque intentioni ſacri Concilii inhærendo, dicendum eſt, hodierno etiam tempore verum Ordinationis titulum eum eſſe, quem Eccleſiaſtica Beneficia ſuppeditant, nec, niſi per viam diſpenſationis, Patrimonium, aut Penſionem pro titulo Ordinationis admitti; quod aperte docet Fagnanus *in cit. Cap. Epiſcopus, num. 24. de præbendis*, ubi teſtatur, talem etiam eſſe ſenſum ſacræ Congregationis ejuſdem Concilii Interpretis: *Hodie ſolum Beneficium eſt titulus legitimus ad ſacros Ordines, Patrimonium vero nonniſi diſpenſative; quemadmodum alias etiam declaravit ſacra Congregatio ejuſdem Concilii Interpres.* Quæ cum ita ſint, improvidus quidem novator ille Epiſcopus foret, qui Patrimonii, aut Penſionis titulum in Synodalibus Conſtitutionibus ſuis prorſus de medio tolleret: at vero ſapiens executor mentis prædicti Concilii dicendus erit ille, qui diligenter perpendens, quot ſint per diœceſim Beneficia, de quibus ipſe diſponere valeat, & quo ſacrorum miniſtrorum numero diœceſis ipſa indigeat, ut in Parochialibus, aliiſque Eccleſiis, Divinus cultus, & Sacramentorum adminiſtratio recte gerantur, ut Monialibus Confeſſarii, Hoſpitalibus, & Locis Piis Rectores, & Curatores non deſint; hinc regulam, atque menſuram capiat, juxta quam, ad ſupplendum Beneficiorum defectum, Ordinationes alias ad titulum Patrimonii, alias autem ad titulum Penſionis Eccleſiaſticæ admittat & peragat. Ita enim intelligenda eſt neceſſitas illa, aut commoditas Eccleſiarum, quam Tridentina Synodus præ oculis haberi jubet. Ad quam tamen recte præterea referri poterunt occurrentes identidem caſus piorum quorumdam virorum, quos generis nobilitas, aut ſacrarum diſciplinarum ſcientia commendat, quique Eccleſiaſtici Beneficii obtinendi copiam non habentes, in Clerum ſe admitti, & ad ſacros Ordines promoveri poſtulant ad titulum Patrimonii, aut Penſionis Eccleſiaſticæ: ſiquidem negari non poteſt, per hujuſmodi viros non parum ſplendoris, & utilitatis in Eccleſiam redundare. Sic ſe gerendo, atque his conformes Leges, & Conſtitutiones Synodales edendo, tum obloquentium cenſuras ſpernere, immeritumque novatoris nomen, ſibi forſan appictum, nequaquam formidare debebit Epiſcopus; tum etiam id obtinebit, ut Eccleſiaſticorum ſuorum numerus intra juſtos fines conſiſtat. Ad quem effectum præterea haud parum contulerit, ſi accuratam inſtituet inquiſitio-

tionem ſuper realitate & ſubſiſtentia Patrimonii, ad cujus titulum ſinguli quique ordinari ſe poſtulant: innumeræ ſunt enim fraudes, quæ in profeſſionibus, & aſſignationibus hujuſmodi patrimonialium cenſuum atque redituum committi poſſunt, quibus ut obviam iret Apoſtolica Sedes, opportuna remedia ſuppeditare ac præſcribere non omiſit, quæ alias a nobis demonſtrata fuerunt *in noſtra Inſtitutione 26. Latinæ editionis*.

XVI. At non his tantum, de quibus jam ſatis actum, ſed aliis etiam canonicis cautelis provideri poſſe indicavimus, ne Clericorum numerus plus æquo augeatur, neve admittantur in Clerum, niſi qui & merito, & requiſitis qualitatibus præditi, & divina vocatione, quantum homini fas eſt de interioribus judicare, ad Eccleſiaſtica miniſteria appellati eſſe dignoſcantur. Earum prima & potior eſt Epiſcopi vigilantia in eorum vitam & mores, qui ad Clericalem ſtatum, aut ad ſuperiores Ordinum gradus aſpirant: cum certum ſit, Epiſcopum poſſe, ac debere ab ingreſſu ad Ordines, & ab aſcenſu ab uno ad alium Ordinem repellere eum, quem noverit alicujus criminis reum eſſe, licet illius crimen neque publicum ſit, neque pervulgatum; de quo infra a nobis in hoc ipſo Opere agendum erit. Altera non inutilis cautela ea eſt, quæ ex recte inſtituto ordinandorum examine deſumi poteſt; ſi nempe, non in ſpeciem, & cæremoniæ cujuſdam veluti ritu, interrogentur tantummodo, ut alicubi uſitatum eſt, ſuper materia, & forma Ordinis ſuſcipiendi, ſed ita examinentur, ut plane dignoſci valeat, an ejuſmodi ſcientia vere præditi ſint, ſine qua nemo ſufficienter aptus Eccleſiæ Dei miniſter exiſtere poteſt. De ſtudiis autem ab eo excolendis, qui inter Eccleſiaſticos adſcribi, quique ab uno ad alium Ordinem, & præcipue ad Sacerdotium aſcendere cupit, necnon de examine habendo ſuper Clericorum in hujuſmodi ſtudiis profectu, a nobis ſimiliter actum eſt *in Inſtitut. 42. Latinæ editionis*, ad quam Lectorem remittimus, ne ea, quæ ibi jam dicta ſunt, iteremus. Tertio, ad eumdem effectum magnopere conducit laudabilis illa conſuetudo, ut qui ad majores ſaltem Ordines promovendi ſunt, per denos dies, antequam ſingulos hujuſmodi Ordines ſuſcipiant, in alicujus piæ domus ſolitudinem ſecedant, ubi orationi, lectioni, aliiſque piis exercitationibus inſtantes, opportunis præterea virorum idoneorum monitis & inſtructionibus imbuantur, & in Eccleſiaſticæ vitæ ratione dirigantur. Porro inæſtimabilis eſt fructus, qui ex hujuſmodi ſpiritualibus exercitiis percipitur, ſi recte inſtituta & peracta fuerint. Itaque ſummus Pontifex Alexander VII. in ſua Conſtitutione 126. eadem præſcripſit omnibus, qui Romæ, & in ſex Epiſcopatibus ſuburbicariis ad ſacros Ordines promovendi eſſent: idque deinceps ad alias omnes diœceſes extenſum fuit per ſequentium Pontificum Innocentii XI. & Clementis XI. decreta, quæ videre licet in Opere, cui titulus *Ichnographia, ſeu Delineatio vitæ & officii Epiſcopi*, quos pius quidam Eccleſiaſticus vir Italico idiomate edidit Romæ anno 1719. *pag.* 73. Alia vero de iiſdem ſpiritualibus exercitiis an-

ante ſacrorum Ordinum ſuſceptionem peragendis, deque eorum utilitate, a nobiſmetipſis collecta, videri poterunt *in noſtra Inſtit.* 104. Quartum denique medium, & quidem ad intentum finem ſatis efficax, illud eſt, ut canonicæ leges de Interſtitiis inter unum, & alterum Ordinem ſervandis, prout in Concilio Tridentino præſcripta leguntur *cap.* 11. 13. *&* 14. *ſeſſ.* 23. *de reform.* quantum fieri poterit, diligenter executioni mandentur. Quamvis enim in citatis Concilii capitibus Epiſcopo tribuatur auctoritas diſpenſandi ſuper eorumdem Interſtitiorum obſervantia; hujus tamen auctoritatis uſus, non quidem ex mero arbitrio dirigendus eſt, ſed habita dumtaxat ratione neceſſitatis, aut utilitatis Eccleſiæ; quemadmodum ab eodem Concilio expreſſe indicatur ſequentibus verbis: *Niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas, judicio Epiſcopi, aliud expoſcat*: qua de re a nobis etiam eſt actum *in noſtra Inſtit.* 58. Has omnes agendi regulas ſi Epiſcopus ſibi, aliiſque ſequendas proponat, earumque obſervantiæ, ut par eſt, diligenter inſiſtat, id ſane perficiet, ut neque diœceſis ſuperfluo inutilium & immerentium Clericorum numero prægravetur, nec ipſe novatoris nomine, niſi per ſummam temeritatem, atque calumniam, traduci poſſit; cum potius reſtauratæ, atque aſſertæ canonicæ diſciplinæ laudem promereatur.

XVII. Summus Pontifex Innocentius III. in ſua Decretali, quæ incipit *A multis, de ætat. & qualit.* ita ſcriptum reliquit: *Erubeſcant impii, & intelligant, judicio Spiritus Sancti eos, qui in ſacris Ordinibus Presbyteratu, Diaconatu, Subdiaconatu ſunt poſiti, ſi caſte non vixerint, excludendos ab omni eorumdem graduum dignitate*: & paullo poſt: *Nemo ad ſacrum Ordinem permittatur accedere, niſi aut virgo, aut probatæ caſtitatis exiſtat.* His concinit ſacrum Concilium Tridentinum *cap.* 13. *ſeſſ.* 23. ubi ita legitur: *Subdiaconi, & Diaconi ordinentur habentes bonum teſtimonium; & in minoribus Ordinibus jam probati &c. qui ſperent, Deo auctore, ſe continere poſſe.* Epiſcopus autem, dum Sacerdotem ordinat, ita loquitur ex præſcripto Pontificalis Romani: *Ut cæleſtis ſapientia, probi mores, & diuturna juſtitiæ obſervatio ad id electos commendent.* Auctores ſane multi, qui de rebus Eccleſiaſticis accurate ſcripſerunt, hanc putant canonicæ diſciplinæ legem uſque ad undecimum Eccleſiæ ſeculum inviolabiliter ſervatam fuiſſe, ut qui poſt Baptiſmum conſcientiam ſuam lethali aliquo crimine, ac præſertim incontinentiæ peccato maculaſſent, ab omni ſpe ingrediendi in Clericalem Ordinem perpetuo excluſi manerent; vertente autem ſeculo undecimo, ex humanæ fragilitatis conſideratione factum eſſe, ut nova ſuccederet diſciplina, per quam hujuſmodi criminibus antea inquinati, ab Ordinibus nequaquam excluderentur, dummodo occulta eſſent eorum delicta, atque ipſi vere pœnitentes de illis eſſent: idque deducunt *ex Can. Fraternitatis, diſt.* 34. ut late videre eſt apud Habert *in Theol. dogmat. & moral. tom.* 7. *lib.* 3. *de Sacram. Ordinis cap.* 3. §. *Ab undecimo igitur ſeculo.* Non ita pridem in una ex præcipuis Italiæ urbibus exorta eſt

con-

controverſia, utrum is, qui prava conſuetudine peccandi contra caſtitatem eo uſque irretitus fuit, ſed actu dolens de admiſſis, ad Sacramentum Confeſſionis cum requiſitis diſpoſitionibus accedit, ſi animum ſuum Confeſſario declaret ſuſcipiendi quamprimum Ordines ſacros, abſolutione donari valeat, an potius debeat Confeſſarius illam ſuſpendere, & in aliud tempus differre, donec hujuſmodi pœnitens indubia dederit experimenta ſinceri, quod ſe habere dicit, propoſiti non peccandi de cetero. Qua in re, alii quidem exiſtimarunt, neceſſarium omnino eſſe experimentum vel diuturnius, vel brevius, prout pœnitentis ſtatus requirere videbitur; & in hanc ſententiam allegata fuit auctoritas Natalis Alexandri, qui *in ſua Theolog. dogmat. & moral. lib. 2. de Sacram. Ord. cap. 3. num. 14. regul. 19.* ita ſcribit: *Nemo eſt ad ſacros Ordines promovendus, niſi qui vel innocenter vixerit, vel occultas prioris vitæ maculas diuturna pœnitentia diluerit*. Cui addendus Habert *loc. cit.* & Juenin *de Sacramentis diſſert. 8. quæſt. 7. cap. 2.* Prodiit hic Romæ Liber inſcriptus *Iſtruzione per i novelli Confeſſori*, cujus Auctor ſatis peritus, & in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ apprime verſatus, *part. 2. art. 3.* docet primum, retrahendum prorſus eſſe ab aſcenſu ad Ordines ſacros eum, qui ſincere non credit, ſe poſſe in illo ſtatu caſtitatem obſervare ob pravum laſciviæ habitum, quo ſe implicatum bene novit; ſi autem propoſito ſuſcipiendi Ordines conſilio inſiſtat, abſolutionem ei denegandam eſſe: deinde vero addit, quod, ſi ordinandus ſincere atque ex animo credit, ſe caſte vivere poſſe, & malos habitus exuere, proponens ea omnia præſtare atque adimplere, quæ ſuo, ac diſcreti Confeſſarii judicio ad emendationem vitæ neceſſaria & opportuna reputantur, hic ſane promoveri licite poteſt, nec Confeſſarius hoc ipſi interdicere valet: cum & ad Pœnitentiæ Sacramentum ſuſcipiendum ſatis diſpoſitus cenſeri debeat, & conſequenter etiam ad Ordinem ſacrum, ad quem digne ſuſcipiendum nonniſi ſtatus gratiæ requiritur. Sacerdos quidam, nomine Alphonſus de Ligorio, cujus *Medulla Theologiæ moralis* edita eſt Neapoli anno 1748. quæſtionem hanc examinavit *lib. 6. tract. 1. de Sacramentis in genere cap. 3.* fuſius autem in peculiari Diſſertatione, quam poſtmodum anno 1751. ſeorſim publicavit, in qua hoc denique concludit, quod, quamvis Clericus recidivus & conſuetudinarius, qui ad ſacros Ordines promoveri intendit, ſinceram ſuam converſionem ſine fraude profeſſus, capax eſſe poſſit recipiendi Sacramentalem abſolutionem; in eo tamen ſtatu non eſt, ut ad ſacros Ordines ſuſcipiendos licite accedere valeat, niſi conſentiat prævium aliquod experimentum præbere de propoſiti ſui conſtantia, & de effectu diligentiarum, quas ad pravum habitum eradicandum habere conſtituit. Quod ſi in ſuſcepta deliberatione permaneat ad ſacram Ordinationem recta convolandi, hoc ipſo aſſerit, eumdem Sacramentali etiam abſolutione indignum ſe reddere, dum Eccleſiæ leges in re gravi offendens, ad eam recipiendam diſpoſitus minime haberi poteſt. In quo tamen excipit caſum,

ſum, quo Deus Optimus Maximus extraordinariam forte compunctionis gratiam pœnitenti concedere dignaretur, deque ea validæ Confeſſario ſuppeterent conjecturæ: tunc enim & pœnitentem abſolvendum eſſe cenſet, & eumdem, prætermiſſo quocumque alio experimento, ad Ordines ſuſcipiendos accedere poſſe. Interim tamen prudens Auctor in fine Differtationis Confeſſario ſuadere non omittit, ut pœnitentem, quantumvis ita compunctum, inducere ſtudeat ad aliquam temporis moram interponendam, antequam ad ſacrum Ordinem aſcendat, quo valeat hoc medio tempore de illius pœnitentiæ efficacia & firmitate certius judicari: *Advertendum, quod Confeſſarius toto conatu curare debet, perſuaſum reddere hujuſmodi initiandum, quamvis extraordinarie, ut ſupra, compunctum, ut differat Ordines ſuſcipere, quoaduſque probatione alicujus notabilis moræ magis purgatum ſe præbeat a ſceleribus patratis. Immo addo, conſultius eſſe & congruentius, ut adhuc taliter contrito, & quamvis ex compunctione habita ſufficienter diſpoſito non ſolum ad abſolutionem, ſed etiam ad Ordinem aſſumendum, abſolutio differatur, ipſo quoque non conſentiente, ſi velit ſtatim ordinari, ut temporis experimento firmius probetur: dummodo tamen, excipio, ipſe ex hac dilatione Ordinationis non ſit ſubiturus notam, ſive proximum periculum infamiæ: nam in hoc caſu cenſerem cum la-Croix, non poſſe Confeſſarium pœnitenti diſpoſito beneficium abſolutionis differre, quia tunc ille ex Confeſſione peracta habet jus non tantum ad abſolutionem, ſed ad eam ſtatim obtinendam.*

XVIII. Porro, abſolutionem Sacramentalem aliis quidem concedendam, aliis vero denegandam, aliis denique differendam eſſe, ex ipſo Rituali Romano habetur, in quo *ad tit. de Sacramento Pœnitentiæ* lex iſta Confeſſario præſcribitur: *Videat autem diligenter Sacerdos, quando, & quibus conferenda, vel neganda, vel differenda ſit abſolutio*. Omneſque graviores Theologi in eo conſentiunt, ut non cuilibet pœnitenti concedenda ſit abſolutio; ſed iis deneganda, qui vel pœnitentiam minime profitentur, vel fictæ pœnitentiæ indicia præſeferunt; iis autem differenda ſit, quorum pœnitentia incerta, & ſuſpecta merito habetur: quod etiam fieri præſcribunt Inſtructiones Confeſſariis propoſitæ tum a S. Carolo Borromæo, tum a S. Franciſco Saleſio, qui regulas omnes pro recta abſolutionis diſpenſatione a S. Carolo traditas in ſuis Conſtitutionibus Synodalibus adoptavit, ut *ex earum tit. 9. art. 5. num. 3.* videre licet. Itaque, ſi incerta, aut ſuſpecta ſit illius pœnitentia, quem conſtat habituali peccandi conſuetudine irretitum fuiſſe, idque in animo habere, ut poſt Confeſſionem peractam, primo quoque tempore, ad ſacrum Ordinem ſuſcipiendum progrediatur; ſine ulla dubitatione dicendum eſt, huic differendam eſſe abſolutionem, donec certiora præbeat converſionis ſuæ argumenta: nec enim aliter fidelis & prudens Confeſſarius erga hujuſmodi pœnitentem ſe gerere debuiſſet, etiam remota illius cogitatæ Ordinationis circumſtantia. Caſus igitur, qui in controverſiam adduci poteſt,

is eſt, quo pœnitens eo uſque in peccatis habituatus, ad ſacros Ordines promoveri intendat, ſimulque talia contriti cordis indicia præſeferat, ut Confeſſarius illius converſionem ſinceram merito exiſtimare valeat, atque confidere, eum non amplius relapſurum eſſe in antiqua peccata, quorum conſuetudine involutus fuit: in his enim circumſtantiis quæritur, an ſicuti Confeſſarius abſolutionem illi ſtatim conferret, ſi ſacrum Ordinem ſuſcepturus non eſſet, ita poſſit ac debeat id ipſum facere, cum ſciat, eumdem in limine eſſe ſuſcipiendi ſacram Ordinationem; an vero, propter reverentiam Ordini debitam, & propter periculum, ne forte in priora peccata poſt Ordinationem relabens, graviores & magis abominabiles Divinæ Majeſtati offenſas inferat, aliquid amplius a pœnitente exigere debeat, quod extra caſum proximæ illius Ordinationis minime exigeret; illius nempe abſolutionem differre, & nova ab eo petere experimenta, quibus veram atque ſinceram converſionem ſuam magis magiſque oſtendat. Profecto negari nequit, hujuſmodi pœnitentis ſpiritualem Directorem ancipiti nimium cura in hac facti ſpecie diſtrahendum fore: nullam vero ſuppetere generalem regulam, quæ in hujuſmodi caſibus indiſtincte ab eo adhiberi valeat. Quare non aliud conſilium eidem præberi poſſe cenſemus, quam ut omnia perſonæ, rerum, & caſuum adjuncta diligenter inſpiciat, & mature perpendat; meminerit etiam, ſibi non modo Judicis, ſed etiam Medici partes impoſitas eſſe; Medici autem officium eſſe, eam curam ægroto adhibere, eaque ipſi præſcribere remedia, quæ credit illius ſaluti magis opportuna & proficua fore: quemadmodum ſcite ad rem noſtram animadvertit Cardinalis de Lugo *de Sacram. Pœnit. diſput.* 14. *ſect.* 10. *num.* 167. *& ſeq.* præcipue vero *num.* 171. Denique Divini luminis opem enixis precibus imploret, ut illius ductum ſequens, neque ſe ipſum prodat, neque pœnitentem ſuum, cui aliquando abſolutionis dilatio ſalubrior eſſe poteſt, quam properata ejuſdem conceſſio, non exactis prius novis experimentis ſuper illius converſionis firmitate. Quoniam vero ejuſmodi caſus facilius ſe offerre poſſunt in audiendis eorum Confeſſionibus, qui jam in domum exercitiis ſpiritualibus deſtinatam ſtatutis temporibus ſe receperunt, ut ſacris Ordinibus in proxima Ordinatione initientur; atque in his circumſtantiis ad ceteras difficultates accedit infamiæ metus, quam pœnitens ſubeundam ſibi fore aſſerit, ſi in ea Ordinatione non amplius promoveatur: tunc neceſſe erit (neque id ſane prudenti Confeſſario admodum difficile eſſe poterit) hujuſmodi ordinando ante oculos ponere, non modo æternam ſalutem quovis humano reſpectu potiorem eſſe debere, verum etiam nihil infamiæ in eo eſſe, ſi quis dicat & fateatur, velle ſe maturius cogitare de ineundo ejuſmodi vitæ inſtituto, quod graviora ſecum fert onera, quodque ſemel ſuſceptum, per omnem vitam neceſſario ſervandum erit. Hæc de propoſita quæſtione paucis differenda judicavimus, quoniam & ab argumento hujus capitis minime aliena erant, & id fuiſſe

no-

novimus ſubjectum celebris controverſiæ, quæ elapſis annis in una ex principibus Italiæ urbibus agitata fuit.

CAPUT TERTIUM.

Ab eadem novitatis nota nonnullæ vindicantur Synodales conſtitutiones, Alatrinæ videlicet, Ulyſſiponenſes, Barchinonenſes, Herbipolenſes, & aliæ.

IN civitate Alatrina hic inoleverat deteſtandus abuſus, ut in feſto S. Sixti I. Papæ, præcipui civitatis Patroni, viri & mulieres ante Eccleſiæ fores choreas ducerent, incompoſitos agerent ſaltus, aliaſque ludicras corporis geſticulationes, quæ potius Bacchi orgiis, quam Chriſti Martyris ſolemnitati, conveniebant. Providus Epiſcopus has ethnicæ certe ſuperſtitionis reliquias Edicto ſuo proſcripſit. Contra Epiſcopi Edictum, conſueto novitatis obtentu, reclamatum eſt ad ſacram Congregationem Epiſcoporum, & Regularium. Marcellus Severolus, Romanæ Curiæ Advocatus, multis argumentis conatus eſt Alatrinam conſuetudinem ſuſtentare, atque ab omni ſuperſtitionis macula purgare, innixus potiſſimum exemplo Regii Prophetæ Davidis, qui Divino afflatus Spiritu ante Dei Arcam ſaltavit: ſed Severoli conatus infregit alter æque doctus Advocatus Fatinellus de Fatinellis, qui pro Epiſcopi Edicto ſtetit. Etenim choreæ, aliæque corporis jactationes, propter ſibi inſitam turpitudinem, quæ nullo religionis fuco obumbrari poteſt, per plures Conciliorum canones jamdiu exploſæ fuerant, &, ne in celebritatibus Sanctorum, ad valvas præſertim Eccleſiarum, fierent, ſevere interdictum. Africani Patres, ut legere eſt *can. 60. in Cod. Canonum Eccleſiæ Africanæ tom.* 1. Collectionis Harduini *col. 898.* legem Imperialem poſtulandam ſtatuerunt ad compeſcenda tripudia, quibus SS. Martyrum natalitia profanabantur: *Quibus diebus, quod pudoris eſt dicere, ſaltationes ſceleratiſſimas per vicos, atque plateas exercent, ut matronalis honor, & innumerabilium fœminarum pudor, devote venientium ad ſacratiſſimam diem, injuriis laſcivientibus appetatur; ut etiam ipſius ſanctæ religionis pene fugiatur acceſſus.* Idem conſilium cepere Patres Concilii Toletani III. anni 589. *can.* 23. relat. a Gratiano *diſt.* 3. *de Conſecrat. Can.* 2. ubi interponendam pariter decreverunt Reccaredi Regis auctoritatem, ut eamdem peſtem ex Hiſpania eliminarent: *Exterminanda eſt omnino irreligioſa conſuetudo, quam vulgus per Sanctorum ſolemnitates agere conſuevit, ut populi, qui debent Officia Divina attendere, ſaltationibus, & turpibus invigilent canticis, non ſolum ſibi nocentes, ſed & Religioſorum officiis perſtrepentes. Hoc etenim ut ab omni Hiſpania depellatur, Sacerdotum, & Judicum a Concilio ſancto curæ committitur.* Equidem tolerare non potuit Eccleſia, ut veris Chriſti Sanctis ille videretur præſtari turpis, & obſcœnus cul-

cultus, qui a Paganis exhibebatur falſis numinibus: uti enim ad rem ajebat Auctor *ſermon.* 265. *olim* 215. *de tempore num.* 4. inter Opera S. Auguſtini *tom.* 5. *part.* 2. *col.* 437. *in Append.* *Iſti infelices, & miſeri homines, qui balationes, & ſaltationes ante ipſas Baſilicas Sanctorum exercere nec metuunt, nec erubeſcunt, etſi Chriſtiani ad Eccleſiam venerint, Pagani de Eccleſia revertuntur; quia iſta conſuetudo balandi de Paganorum obſervatione remanſit*. Neque porro ad cohoneſtandas choreas quidquam prodeſſe exemplum Davidis, jampridem ponderavit Auctor Operis *de Pœnitentia lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 42. & 43. quod Ambroſio adjudicandum, contra Petrum Soto, & Rivetum, omnes eruditi conſentiunt. Quoniam, ut ille ait, per myſticam David ante Arcam ſaltationem, unice Deus præmonſtrare voluit Hebræis, quibus omnia in figura contingebant, ut *unuſquiſque corpus adtollat impigrum, nec humi pigra jacere membra, vel tardis ſinat torpere veſtigiis*; & propterea cavendum ait, ne quis *putet nobis ſaltationis lubricæ hiſtrionicos motus, & ſcenæ deliramenta mandari*: *tom.* 2. *Oper.* S. Ambroſii *col.* 426. Sane *lib.* 2. *Regum cap.* 6. ubi Davidis ſaltatio refertur, illud adjicitur, quod Michol, illius uxor, non magni fecit, immo deſpectui habuit illius agendi modum: *Michol filia Saul proſpiciens per feneſtram, vidit Regem David ſubſilientem atque ſaltantem coram Domino, & deſpexit eum in corde ſuo*. Cujus judicium certo quodam modo, veluti rationabile, approbare videtur Toſtatus *in dictum cap.* 6. *quæſt.* 19. *& in lib.* 1. *Paralip. cap.* 15. *quæſt.* 42. per hæc verba: *Quodammodo rationabiliter indignata eſt Michol redarguens eum*. Et quidem Salianus *ad annum Mundi* 2990. *num.* 47. & 48. advertit, mirum non eſſe, ſi Toſtatus, natione Hiſpanus, in Davidis ſaltatione quamdam veluti levitatem reprehenderit, cum eam parum conſentaneam reputare debuerit gravitati, quæ apud Hiſpanos adeo rigide ſervari ſolet: *Ex patria diſciplina, quæ gravitatem habet a teneris unguiculis plurimum commendatam, & levitatem aſpernatur, at merito reſpuit*. At, ſi rem penitus inſpiciamus, neque verum eſt, Davidis factum a Toſtato reprehendi; cum is propoſitam quæſtionem ſequentibus deinde verbis concludat *cit. quæſt.* 19. *David tamen excuſatur, eo quod egerit omnia iſta ex affectu cordis; erat enim vir valde Deicola, & neſciens qualiter Deo placeret, humiliabat ſe coram eo quantum poterat, & faciebat hæc ex affectu*: neque vero dici poteſt, Hiſpanam gravitatem choreas hujuſmodi omnino reſpuere; cum etiam nunc in ſolemnitate Corporis Chriſti mos iſte in Hiſpaniis perſeveret, ut in publicis ſupplicationibus, dum Sanctiſſima Euchariſtia circumfertur, non pauci procedant diverſis veſtibus induti, qui variis ſaltationum generibus, animi lætitiam, & devotæ mentis obſequium erga auguſtiſſimum Myſterium oſtendere geſtiunt; idque ab Hiſpanis Epiſcopis, & Præſulibus toleretur tum propter conſuetudinis vetuſtatem, tum propter chorearum hujuſmodi naturam & qualitatem, quæ non ea ſecum fert abſurda, ob quæ Epiſcopus Alatrinus illas,

illas, de quibus hic agimus, proſcribendas exiſtimavit. Et quidem ſacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium, omnibus rite perpenſis, Epiſcopi Conſtitutionem, ſpreto novitatis argumento, quo impetebatur, approbavit; quemadmodum nos ipſi retulimus *in noſtro Opere de Canonizat. Sanctor. lib. 4. part. 2. cap. 31. num. 34. in fin.*

II. In Synodo Ulyſſiponenſi vetitum fuerat tabernariis, ne feſtis diebus res, etiam ad victum neceſſarias, venderent iis matutinis horis, quibus in Eccleſiis ſolemnia peragebantur officia. In Conſtitutionibus Synodalibus Barchinonenſibus interdictum pariter fuit mercatoribus, ne iiſdem Deo dicatis diebus ullam exercerent negotiationem, omneſque ſive mercatores, ſive artifices, juſſi ſunt iiſdem diebus ſuas apothecas obſerare, nullique, aliquid emendi cauſa, aditum in eas permittere. Utraque Conſtitutio, quamquam nihil de novo decerneret, ſed Dei, atque Eccleſiæ legem inſtauraret, & inculcaret, nihilominus inſimulata fuit novitatis, atque acerrime impugnata, ſed perperam; nam prima approbata fuit a ſacra Rota *deciſ. 1583. num. 8. coram Penia, & deciſ. 33. coram Dunozzett. & deciſ. 293. coram Ubaldo*: altera vero confirmata a ſacra Congregatione Concilii die 13. Martii 1679. & die 27. Martii 1683. ſicuti legitur in regeſtis, refertque Nicollius *in Prax. Canonic. tom. 1. litt. C.* §. 1. *num.* 44.

III. Fridericus Carolus Epiſcopus Bambergenſis & Herbipolenſis, cum anno 1740. Collegiatam Eccleſiam viſitaret S. Joannis in Haugis civitatis Herbipolenſis, parvipendens Capituli querimonias, nihilque metuens novatoris cenſuram, quam ſibi prævidebat irrogandam, antiquam proſcripſit conſuetudinem, in eadem Eccleſia vigentem, quam referre, atque a ſui initio repetere, neque inutile, neque injucundum fore exiſtimamus. Perſpectum, & exploratum eſt omnibus, qui veteres Eccleſiæ annales vel leviter pertractarunt, jam a ſæculo VIII. auctore Crodogango Epiſcopo Metenſi, efformata fuiſſe Canonicorum Collegia ad imaginem Monachorum, a quibus Canonici in hoc tantum differebant, quod regulam quidem ipſi ſervarent a ſacris canonibus, atque Eccleſiæ Patribus, Clericis præſcriptam, religioſa tamen vota non nuncuparent: hoc quippe unicum diſcrimen inter utroſque interceſſiſſe colligitur ex Capitulari Aquiſgranenſi anni 789. *cap.* 71. *tom.* 1. *Capitular.* Baluzii *col.* 237. ubi ita cautum legimus: *Simul & hoc rogare curavimus, ut omnes ubicumque, qui ſe voto monachicæ vitæ conſtrinxerunt, monachice, & regulariter omnimodis ſecundum votum ſuum vivant, ſecundum quod ſcriptum eſt: Vota veſtra reddite Domino Deo veſtro.... Similiter qui ad Clericatum accedunt, quod nos nominamus canonicam vitam, volumus, ut illi canonice ſecundum ſuam regulam omnimodis vivant, & Epiſcopus eorum regat vitam, ſicut Abbas Monachorum.* Inde vero factum arbitramur, ut more Monachorum, quorum vivendi rationem, etſi voto ſoluti, Canonici in omnibus imitabantur, priuſquam Capitulis ſive Cathedralium, ſive Collegiata-

rum

rum Eccleſiarum insererentur, tyrocinium ſubirent ſub cura Præpoſiti, a quo morum diſciplina imbuerentur, & ſub magiſterio Scholaſtici, cujus munus erat juniores illos, & novitios Canonicos litteris, boniſque artibus informare: quemadmodum obſervat Antonius Matthæi *lib. 2. de nobil. cap. 39.* pluribuſque exornat Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 1. lib. 3. cap. 8. num. 2. & ſeq. & cap. 70. num. 8.* Tyrocinii vero tempore multa ipſis ſubeunda erant incommoda, moleſtiæ haud leves tolerandæ, ut per dura, & aſpera quæque probati, ad reliquam vitam *canonice* tranſigendam aſſueſcerent: etenim, ſi jampridem Gregorius Magnus neminem ſacris Ordinibus initiari voluit, niſi poſt probationem, teſte Joanne Diacono *in ejus Vita lib. 2. num. 16.* apud Mabillon *in Act. SS. Benedict. ſec. I. pag.* 408. multo magis probandi erant Canonici, qui ad exactam componebantur normam Monachorum, de quibus ſcribit Petrus Bleſenſis *epiſt.* 13. *Novitiorum clauſtralium mentes adhuc deſideriorum carnalium humoribus gravidæ, & tumentes, non acceptantur in ſacrificio Domini, niſi prius igne tribulationis torreantur; nec paleas priorum deponunt affectuum, niſi per laborem, & abſtinentiam confringantur:* & ad rem noſtram magis appoſite Fructuoſus Epiſcopus *cap.* 18. *ſuæ Regulæ* de novitio loquens, *part. 2. Cod. Regul.* Holſtenii *pag.* 274. ait: *Monaſterium ſub Regula introducatur, & anno integro a cunctis Fratribus, ex induſtria, conviciis comprobetur.*

IV. Poſtquam autem obſoleta eſt Crodogangi inſtitutio, & Canonici, abjecta vita communi, ac regulari obſervantia, in ſua quiſque domo, ſecularium more, vivere cœperunt, quod in Germania contigiſſe, fluente ſeculo x. auctor eſt Trithemius *in Chron. Hirſaugienſ. anno 977.* nonnulla priſtinæ diſciplinæ remanſere rudera, quæ adhuc hodie viſuntur tum in Canonico Scholaſtico, tum *in anno reſidentiæ*, ſeu *clauſtrali*, quem quorumdam Capitulorum Germaniæ Canonici certa anni die auſpicari debent, atque in Eccleſiæ ſervitio integrum tranſigere, priuſquam in Capitulum admittantur, ſuæque Præbendæ fructus participent. Sed in eo etiam clarius veteris diſciplinæ veſtigium conſpicitur, quod in aliis ejuſdem Germaniæ Capitulis eſt in more poſitum; nimirum, ut qui Canonicatum adepti ſunt, non ſtatim poſt annum reſidentiæ, ſicuti alibi fit, Capitularibus annumerentur, ſed meram expectativam habeant vacaturæ Præbendæ Canonicalis, ideoque non appellentur abſolute *Canonici*, ſed *Domicellares*, ſeu *Domicelli*, quaſi non *Domini*, ſed *Dominuli* ſint, ut hac ipſa nomenclatura differant a veris Canonicis, quos jam appellatos fuiſſe *Dominos*, teſtatur vetus monumentum apud Lucam Dacherium *tom. 3. Spicilegii novæ editionis pag.* 561. Hi quippe Canonici *Domicellares* ſpeciem quamdam referunt juniorum Clericorum, quos diximus in tyrocinio olim detentos, variiſque exercitationibus probatos, ut deinde in Canonicorum Collegium cooptarentur. Equidem Patres Concilii Moguntini, anni 1549. de iis, quæ ad mores pertinent *cap.* 86. de Domicellariis, pe-

rinde ac de Novitiis in probatione degentibus, in hunc modum loquuntur *tom. 9.* Collectionis Harduini *col.* 2134. *Hactenus in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis (ſaltem in ea parte, qua majores noſtri non ſine magna ratione juniores Canonicos, quos Domicellares vocant, non ſtatim ut Beneficia acceperint, ad Capitula admitti, ſed ad tempus ſub jugo Prælatorum detineri voluerunt) ſatis negligenter advigilatum eſſe, non ſine Eccleſiarum pernicie, ſentimus; dum hi, quibus ea cura incumbit, ad ſtudia, & mores Domicellarium parum attendentes, ſi modo Domicellares certum tempus in Beneficii poſſeſſione exegiſſent, aut pecuniam pro emancipatione conſtitutam numeraſſent, ſine ampliori delectu quoſvis ad Capitula admiſerunt, etiam eos, quos nec vitæ honeſtate, nec doctrina ſatis idoneos, aut Eccleſiis utiles futuros norint .... Quarum indemnitati conſulere volentes, Prælatorum, Capitulorum, & aliorum, quorum intereſt, conſcientias duximus onerandas: hiſque diſtricte præcipiendo injungimus, ut in poſterum, non ſecundum prætenſam conſuetudinem (quæ in hac parte, ut Eccleſiis perniciosa, irrationabilis, aut potius corruptela cenſenda eſt) quoslibet, ſed ſecundum conſcientiam idoneos tantum, & dignos ad Capitula, præſertim Metropoliticum, & Cathedralia admittant.*

V. Ejuſmodi Canonici Domicellares reperiuntur in præfata Eccleſia S. Joannis in Haugis; iique, cum eſſent in Capitulum recipiendi, hoc quaſi poſtremum ſui tyrocinii ſubibant experimentum: ab humeris ad lumbos denudati tranſibant per medium agmen Canonicorum Capitularium, a quorum ſingulis virga, quam quiſque manibus tenebat, cædebantur; eoque experimento peracto, veluti per aſpera quæque probati, atque a tyrocinio ſubducti, Capitularibus accenſebantur. Hunc autem morem promanaſſe opinamur ex illo veteri inſtituto, a Monachis ad Canonicos derivato, Novitium ſcilicet laceſſendi injuriis, conviciis, & probris, ſicuti ab Epiſcopo Fructuoſo audivimus. Alia præterea potuit eſſe ejus conſuetudinis origo. Antiquis Romanorum legibus, emancipatio liberorum e patria poteſtate fiebat *cum injuriis, & alapis*, ut dicitur *Novell.* 81. *in præfat.* & obſervant Antonius Perez *in Cod. tom.* 2. *lib.* 8. *tit.* 49. *num.* 2. Vincentius Gravina *Orig. Jur. lib.* 2. *num.* 83. Heinec. *Inſtit. Juſtin. lib.* 2. *tit.* 12. *& Antiquit. Romanar. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 12. §. 5. *&* 9. inter ceteros enim ejuſdem ritus, quos deſcribit Cajus *Inſtit. cap.* 6. hic ultimus erat, aliorumque complementum: emancipandus, poſt tertiam manumiſſionem, ſervorum more, *circumducebatur*, quaſi ei libera daretur facultas abeundi quo vellet, *& colapho percutiebatur*; quo præſtito, emancipatio cenſebatur omnibus numeris abſoluta.

VI. Jam vero, admiſſionem Canonici Domicellaris in Capitulum ſpeciem quamdam fuiſſe emancipationis, per quam ille liberaretur a nexu ſcholæ, & ſubtraheretur a jugo Canonici Scholaſtici, colligimus tum ex antiquis ſtatutis Eccleſiæ Ultrajectinæ, relatis ab Antonio Matthæi *de nobil. lib.* 2. *cap.* 39. in quibus ita cavetur: *Si Scholaris ad Præbendam*

aſ-

aſſumptus fuerit, *vocem tamen in Capitulo non habebit*, *donec vigeſimum ætatis ſuæ annum attigerit*, *& per Scholaſticum noſtrum Decano*, *& Capitulo noſtro emancipandus præſentatus ut idoneus fuerit*: & rurſus *de officio Scholaſtici*: *Ad ipſum* pertinet *Scholares examinare tam in ſcientia*, *quam in moribus*, *& ætate*; *&*, *cum habiles reperti fuerint*, *Decano*, *& Capitulo noſtro emancipandos præſentare*: tum ex vetuſto diplomate, quod occurrit apud Schaten. *lib.* 11. *Annal. Paderbon. ad ann.* 1231. ubi circa finem hæc habentur: *Nullus Canonicorum de cetero emancipabitur*, *quin idem juret*, *ne numerus Canonicorum excedat numerum Præbendarum*. Quocirca improbabile non eſt, præfatum modum, eum in Capitulum introducendi per convicia, & verbera, ortum habuiſſe a veteri ritu emancipationis, quem poſtea abolevit Juſtinianus *in leg. ultim. Cod. de emancip. liber.*

VII. Sed, quidquid ſit de illius conſuetudinis origine, quam nobis dumtaxat conjicere, certo tamen aſſequi non licuit, eam prudenti ſane conſilio extirpandam duxit laudatus Fridericus Carolus Epiſcopus Herbipolenſis opportuno decreto, hiſce verbis concepto: *Sicut quæ laudabiliter olim conſtituta*, *vel ab antiquo obſervata eſſe noſcuntur*, *retinenda ſunt in poſterum*; *ita e contra*, *quæ honeſtati*, *modeſtiæque Eccleſiaſticæ*, *vel bonis moribus adverſantur*, *ſacris inimica canonibus*, *quantumvis vetuſta*, *quantumvis vulgata*, *adeo vires non contrahunt ab antiquitate*, *quin tamquam abuſus reformari debeant*. Enimvero, cum hodie inter Canonicos Domicellares non ſoli adoleſcentuli, ſicuti forſan retroactis temporibus, ſed viri numerentur ætate, & prudentia plerumque maturi, & quandoque etiam Epiſcopali charactere exornati, jure ac merito indecorum & turpe illi viſum eſt, ut iſti humeris denudatis ſub ferularum ictibus in Capitulum admitterentur. Obſtitere utique Canonici novæ ſanctioni, qua querebantur antiquum everti Capituli inſtitutum, cujus initii non extabat memoria; ſed fruſtra, quoniam nos, quibus jam tum univerſalis Eccleſiæ regimen obtigerat, conſiderantes, non poſſe vetuſtatis argumento abuſus ſuſtineri, qui rectæ rationi, decentiæ, atque honeſtati adverſantur, conſilium Epiſcopi ſummopere commendavimus, ejuſque decretum confirmavimus.

VIII. Præterea, ut a propoſito de Canonicis argumento non diſcedamus, merito hic recenſendæ veniunt Synodales quorumdam Epiſcoporum Conſtitutiones, quibus decernitur, ut Canonici ſuarum Cathedralium, aliarumque Eccleſiarum Collegiatarum, dum Choro interſunt, minime putent, ſe, meram ibi aſſiſtentiam præſtando, muneri ſuo ſatisfacere, ſed ut re ipſa canant & pſallant, ſuaſque voces adjungant inferioribus miniſtris, Horas Canonicas, aliaſque præſcriptas preces canentibus & recitantibus. Etenim non ſemel accidiſſe novimus, ut hujuſmodi Conſtitutiones, tamquam novitatem importantes, in hominum cenſuras incurrerent; cum contra commendari debuiſſent, quod per eas tolleretur abu-

ſus contra leges inductus, ut Canonici a cantu, & pſalmodia abſtinerent, & ſtatuarum more in Chori ſubſelliis locati, Divinas laudes ab aliis concelebrari audientes, ipſi ſilentium ſervarent. Sane non ignoramus, in quorumdam libris ſcriptum reperiri, licitum eſſe Canonicis Choro præſentes aſſiſtere, & cantum omittere, quoties aut in Præbendarum fundatione ab hujuſmodi onere exempti fuerint, cum poſſit Fundator etiam contra legis poſitivæ præſcriptum aliud in fundatione ſtatuere, aut quoties iiſdem Canonicis a ſummo Pontifice conceſſum fuerit Indultum exemptionis a cantu, firma remanente obligatione Divinis Officiis in Choro aſſiſtendi; cum enim Pontifex valeat omnimodam iis libertatem tribuere, nimirum eos etiam ab aſſiſtentia Choro præſtanda eximere, multo magis poteſt, legitima aliqua ſuadente cauſa, eos a pſallendi debito abſolvere, & nihilominus ad frequentandum Chorum adſtringere. Ita docent Suarez *de Relig. tom.* 2. *lib.* 4. *de Horis Canonicis cap.* 12. *num.* 11. Azor. *Inſtit. Moral. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 11. *quæſt.* 6. *&* 7. Perſicus *in tractat. de Horis Canonicis dub.* 4. *num.* 12. *&* 13. Sed, quidquid ſit de ſingularibus hujuſmodi caſibus, qui diſputationis gratia ab Auctoribus conficti potius, quam re ipſa exiſtentes dici poſſunt; negari profecto nequit, quod, cum Chorus ad canendas pſallendaſque Horas Canonicas inſtitutus fuerit, eique non ſolum inferiores miniſtri, & cantores, ſed ipſi quoque Eccleſiarum Canonici, ex eorum officio debito, aſſiſtere teneantur, hi etiam ad canendum, & ad concinendum inferiorum miniſtrorum Deo pſallentium vocibus, ex ipſa eorumdem officii natura tenentur. Ideoque fatendum eſt, & rationi, & juſtitiæ conſonas eſſe Conſtitutiones Synodales, quæ id a Canonicis præſtari jubent, eaſque odioſo novitatis nomine immerito traduci, cum potius laudandæ eſſent, utpote prava corruptelarum germina exſcindentes, quæ nimia forſan Prædeceſſorum indulgentia in agro Dominico radices egerant. Auctoritates, & canones Conciliorum tam Provincialium, quam Synodalium, quibus hæc ſententia confirmatur, videri poſſunt apud Pontas *in verb. Canonicus caſ.* 6. Genettum *Theol. Moral. tom.* 2. *tract.* 1. *cap.* 7. *de Beneficiis quæſt.* 11. Natalem Alexandrum *Theol. Moral. lib.* 2. *cap.* 8. *de Horis Canonicis tom.* 2. Quæ autem hac de re ſtatuta fuerunt a S. Pio V. in ſua Conſtitutione 35. *Bullar. Roman. tom.* 2. quæque ſatis aperte decreta leguntur in Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reform.* ea per nos expenſa fuerunt *in noſtra Inſtit.* 107. *Latinæ editionis*, in qua etiam complures adduximus reſolutiones ſacræ Congregationis prædicti Concilii Tridentini Interpretis, eidem ſententiæ conſtanter faventes, quas Lector ibidem videre poterit §. 3. *num.* 16. *& ſeq.* Concordant Epiſtola encyclica, quam ad Epiſcopos Italiæ conſcripſimus Pontificatus noſtri anno quinto, impreſſa *in Bullario noſtro tom.* 1. *num.* 103. in qua de hoc etiam argumento aliqua innuimus §. 24. ac demum Litteræ noſtræ in forma Brevis die 19. Januarii 1748. datæ ad Cardinalem Patriarcham Delphi-

num

num ſuper conceſſione nonnullorum privilegiorum favore Capituli & Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis Veronenſis, quæ Litteræ impreſſæ ſunt *in ſupplemento ad calcem volum.* 3. *ejuſdem Bullarii noſtri num.* 4. *pag.* 585.

IX. Ex hactenus dictis colliget Epiſcopus, non eſſe ſibi metuendum a novatoris calumnia, cum Conſtitutiones edit, quas neceſſarias agnoſcit ad depravatos populi, Clerique mores reformandos, & ſanctiſſimos Eccleſiæ canones reparandos, temporum injuria, hominumque malitia labefactatos: facile quippe ab improborum dicteriis ſe tuebitur decreto Tridentini *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. *de reform.* ubi, poſtquam omnes innovavit Conſtitutiones, ad vitam, & honeſtatem Clericorum pertinentes, Epiſcopos alloquens, ait: *Si qua vero ex his in deſuetudinem abiiſſe compererint, ea quamprimum in uſum revocari, & ab omnibus accurate cuſtodiri ſtudeant, non obſtantibus conſuetudinibus quibuſcumque, ne ſubditorum neglectæ emendationis ipſi condignas, Deo vindice, pœnas perſolvant.*

CAPUT QUARTUM.

Quænam ſit novitas in Diœceſim non inducenda: & primo, ne veteris diſciplinæ reſtituendæ ſtudio contra recentiores leges, aut conſuetudines generaliter receptas, decreta fiant: ubi de Clericorum habitu, & de eorum cohabitatione cum mulieribus conſanguineis, aut affinibus.

QUemadmodum prudenter ſe gerit Epiſcopus in id incumbens, ut priſtina diſciplina, quam præſocavit abuſus, in ſua diœceſi revireſcat; ita imprudenter agit, qui mores in eam inducere tentat aut nunquam receptos, aut ex rationabili cauſa poſtea obſoletos, præcipue ſi res ejuſmodi reſpiciant, in quibus mutatio fieri potuit ſine ullo Eccleſiæ diſpendio, & purioris ethices jactura. Quoniam autem in hac re, quæ a rerum, temporum, & locorum circumſtantiis maxime pendet, impoſſibile eſt univerſalem regulam conſtituere, in omni eventu æque ab omnibus, atque ubique ſervandam, regulæ loco eſſe poterunt nonnulla, quæ in hoc, & ſequenti capite proferemus, exempla.

II. Epiſcopus reſtituendæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſtudioſus, plurimas ſaluberrimas paraverat Conſtitutiones, in ſua Diœceſana Synodo propediem promulgandas. Eas nobis, qui tunc temporis Secretarium agebamus ſacræ Congregationis Concilii, pro ſua erga nos humanitate, amice dedit examinandas. Earum unam offendimus, in qua prohibebatur Clericis uſus fibularum in calceis, adjecta in tranſgreſſores haud levi pœna: ejuſque Conſtitutionis ratio petebatur *ex Cap. Clerici*, 15. *de vit. & honeſt. Clericor.* ubi Innocentius III. inter cetera ornamenta Clericis interdicta, fibulas etiam recenſet, inquiens: *Fibulas omnino non ferant.* At nos amico Epiſcopo ſuaſimus, ut hanc Conſtitutionem deleret: neque

que his temporibus aptari diximus laudatam Innocentii III. Decretalem, utpote quæ de fibulis loquitur, diverſis ſane ab illis, quæ nunc communiter apud honeſtos viros ſunt in uſu: fibulas enim ad merum olim pertinuiſſe luxum, & veſtium ornatum, teſtatur Ulpianus *in leg. Argumento*, 25. *ff. de auro, & argento legatis*, inquiens: *Fibulæ ornamenta magis, quam veſtis ſunt:* & proſequuntur Petrus Faber *lib.* 1. *ſemeſtr. cap.* 16. & Chiffletius *in Anaſtaſi Childerici cap.* 16. & quidem mollia erant ornamenta, mulierum potius, quam virorum propria, quemadmodum *in cit. leg.* notavit Gloſſa *verb. Ornamenta*, traditque Plinius *lib.* 33. *cap.* 1. ſcribens: *Fibulas, & alia muliebris cultus:* quamvis revera, eodem Plinio teſte, non deeſſent viri, qui, mulierum more, aureis, & gemmatis fibulis ſuas veſtes conſtringerent; quem etiam morem indicat illud Virgilii *Æneid.* 1. *Aurea purpuream ſubnectit fibula veſtem*. Quia porro mulieres, calceorum loco, ſemper utebantur ſoleis, quas viri domi tantum geſtabant, quod deducitur ex Gellio *lib.* 13. *cap.* 21. eas pariter pretioſis fibulis revinciebant: quæque ad ſoleas colligandas erant neceſſariæ, ad merum luxum, & pompam fuerunt poſtea etiam in calceamentis adhibitæ. Ad hujus vero generis calceamenta, pretioſis fibulis adornata, alluſit Concilium Carthaginienſe IV. anni 398. cum *cap.* 45. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 982. ait: *Clericus nec veſtibus, nec calceamentis decorem quærat*: eademque reſpexit Concilium Matiſconenſe anni 581. cum *can.* 5. edixit: *Nullus Clericus ſagum, aut veſtimenta, vel calceamenta ſecularia, niſi quæ religionem deceant, inducere præſumat: tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 452. De præfatis pariter fibulis, vanitati, & pompæ unice inſervientibus, loquutum Innocentium III. liquet ex contextu; ait quippe: *Fibulas omnino non ferant, neque corrigias auri, vel argenti ornatum habentes*. Fibulæ autem, quæ hodie ad calceos colligandos ſunt in uſu, niſi ſint gemmis diſtinctæ, nullam præſeferunt vanitatem, ſed ſolius commoditatis cauſa adhibentur etiam ab hominibus infimæ plebis, & pauperrimis. Quocirca illas Clericis interdicere, eſſet male feriatorum hominum linguas ad dicteria, & ſcommata incitare, abſque ullo Eccleſiaſticæ diſciplinæ profectu.

III. Similiter alius Epiſcopus, & pietate & doctrina inſignis, nobis etiam prædictum munus obeuntibus indicavit, inter Synodales, quas edere parabat, Conſtitutiones unam ſe condidiſſe, qua prohibebat Eccleſiaſticis ſecularibus lugubres veſtes in conſanguineorum, & affinium obitu induere; ſiquidem animadverterat, tum Cardinales, & Romanæ Curiæ Præſules in Urbe, tum Epiſcopos extra Urbem, hac ipſa ratione ſe gerere: præterquamquod Regulares nullibi conſpiciuntur quidquam in veſtitu immutare, decedentibus licet eorum parentibus, aut fratribus, nedum remotioribus conſanguineis. Addebat, id ſibi valde conſentaneum videri doctrinæ B. Pauli Apoſtoli, qui *in epiſtola ad Theſſalonicenſes cap.* 4. ita ſcribit: *Nolumus vos ignorare fratres de dormientibus, ut non contri-*

triſtemini, *ſicut & ceteri*, *qui ſpem non habent*. Ad hæc nos quidem reſpondimus, valde optandum eſſe, ut Clerici hanc legem ſervarent, utpote quæ & Eccleſiaſticis regulis, & aliis Synodalibus Conſtitutionibus omnino conformis eſſet. Nam inter Tarraconenſis Eccleſiæ ſtatuta unum adeſt anno 1338. editum, quod legitur *tom.* 1. *lib.* 3. in hæc verba conceptum: *Ne Clericus in ſacris Ordinibus induat ſe de nigro*, *ſeu de veſtibus lugubribus*, *per mortem alicujus*, *niſi fuerit pater*, *aut mater*, *frater*, *aut ſoror*, *aut dominus*, *quas etiam ultra duos menſes portare non poſſit*. In Concilio Toletano, quod ſub Pontificatu Sixti IV. celebratum fuit, *can.* 8. ita legitur: *Ulterius luctuoſas veſtes induere Clerici in ſacris Ordinibus conſtituti*, *vel Beneficiati*, *non audeant*. Magis adhuc ſevera eſt lex a S. Carolo edita in Concilio Provinciali Mediolanenſi V. anni 1579. *part.* 3. *Actor. Eccleſ. Mediol. part.* 1. *pag.* 268. qua ſcilicet cuilibet Clerico, *qui amictu Clericali indutus incedit*, diſtricte prohibetur, *ne in propinquorum*, *ne parentum quidem obitu*, *veſtes lugubres more laicorum induat*, *geſtetque .... ſed pium erga propinquos mortuos charitatis ſtudium*, *officiumque præſeferat omni alia ratione*, *quæ cum Clericalis ordinis decore*, *dignitateque omnino conveniat*. Et huic quidem per omnia concordant Conſtitutiones aliarum Synodorum, videlicet Amerinæ anni 1595. Placentinæ anni 1589. Florentinæ ejuſdem anni. At nihilominus eidem Epiſcopo inſinuandum duximus, ut, antequam hujuſmodi Conſtitutionem in Synodo publicaret, quæ novitatis ſpeciem in illius diœceſi procul dubio habitura erat, rem totam mature perpenderet, videretque, an ſibi polliceri poſſet, eamdem re ipſa obſervatum iri, neque potius occaſionem daturam eſſe Clericorum recurſibus, oblocutionibus, & querelis, non ſine periculo, ut laici quoque in partes accederent. Quibus ille in bonam partem acceptis, ac ſecum prudenter expenſis, a decreti publicatione abſtinendum exiſtimavit.

IV. At multo magis cavendum eſt, ne, obtentu renovandi priſtinos Eccleſiæ canones, quidquam in Synodo ſtatuatur, quod contrarium ſit poſterioribus legibus, quibus antiquæ diſciplinæ rigor nonnullis in rebus expreſſe mitigatus dignoſcitur. Exemplum eſſe poteſt in cohabitatione Clericorum, & mulierum, de qua nos pluribus diſſeruimus *in noſtra Inſtit.* 83. Ne Eccleſiæ miniſtrorum exiſtimatio, ulla fœdi criminis probabili ſuſpicione imminueretur, magna Synodus Nicæna *can.* 3. juxta verſionem Dionyſii Exigui *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 323. ita ſancivit: *Interdixit per omnia magna Synodus*, *non Epiſcopo*, *non Presbytero*, *non Diacono*, *nec alicui omnino*, *qui in Clero eſt*, *licere ſubintroductam habere mulierem*, *niſi forte aut matrem*, *aut ſororem*, *aut amitam*, *vel eas tantum perſonas*, *quæ ſuſpicionem effugiunt*. Quænam porro dicerentur mulieres *ſubintroductæ*, litigant Eruditi. Putarunt aliqui cum Turriano *lib.* 2. *de dogmat. charact. Verbi Dei pag.* 93. eo nomine denotari uxores, quibus Clerici, priuſquam Eccleſiæ militiæ adſcriberentur, eſſent legitimo

mo connubii fœdere copulati : ſed iſtorum opinio exploſa fuit a Gothofredo *in not. ad Cod. Theodoſ. lib. 16. tit. de Epiſc. leg.* 44. ubi oſtendit, Græcum vocabulum, a Nicænis Patribus adhibitum, nequaquam conjugem, ſed fœminam ſignificare omnino extraneam, nulloque parentelæ vinculo Clerico devinctam. Alii cum Chriſtiano Lupo *in not. ad præfat. Can. tom.* 1. *pag.* 21. *& ſeq.* ea voce deſignari opinantur *Agapetas*. Erant autem *Agapetæ*, Deo devotæ fœminæ, quas Deo pariter ſacrati viri, per quamdam ſpiritualis adoptionis ſpeciem, ſibi in matres, ſorores, aut filias adſciſcebant, & pietatis fovendæ ſtudio, aut certe prætextu, ſecum domi retinebant. Quia vero hujuſmodi contubernium, etſi fortaſſe plerumque flagitio careret, flagitii tamen periculo, & ſuſpicione nunquam profecto vacabat, ſemper fuit ab Eccleſia improbatum. In illud acriter invectus eſt Cyprianus *epiſt. 62. ad Pomponium Epiſcopum*. Patres Antiocheni ſcribentes ad Dionyſium Papam, apud Euſebium *lib. 7. cap.* 30. Paulo Samoſateno, Synodali ſententia e Patriarchatu dejecto, maximo crimini dederunt, quod *ſubintroductas* haberet, ſuiſque Clericis permitteret mulieres: *Quid hic referre attinet* (ajebant) *ſubintroductas, ut Antiocheni vocant, mulieres tam ipſius, quam Presbyterorum ejus, ac Diaconorum? in quibus non hoc ſolum, ſed etiam alia inſanabilia crimina, quorum conſcius eſt, & quorum ipſos reos eſſe convicit, nihilominus tegit, ac diſſimulat, ut illos ſibi obnoxios habeat*. Ad eumdem autem ſcopum propulſandi ab Eccleſia *Agapetarum* peſtem, ut eas vocat Hieronymus *epiſt. 22. ad Euſtochium*, collineaſſe Patres Nicænos, cum Clericis vetuere, ne ſubintroductas haberent mulieres, cum aliis ſenſit laudatus Lupus; quamvis revera non ſtatim voti compotes facti fuerint, ſiquidem eumdem abuſum vehementer poſtea inclamarunt Gregorius Nazianzenus *in carmine continente præcepta Virginum*, Hieronymus *cit. epiſt. 22. epiſt. 125. ad Ruſticum Monachum*, & *epiſt.* 128. *ad Gaudentium*, Chryſoſtomus, teſte Palladio *in ejus Vita*, aliique Patres.

V. Verum, etſi nullus neget, mulieris *ſubintroductæ* voce, etiam *Agapetas* comprehendi, præter eas tamen quamcumque aliam fœminam extraneam deſignari, evidenter demonſtrarunt Gothofredus *cit. loc.* & Ferdinandus Mendoza *de confirmando Concilio Eliberitano lib.* 2. Equidem Honorius, & Theodoſius junior, Imperatores, legem ſancientes canoni Nicæno accommodatam, non tantum cum fœminis, ſecum ſororum nomine aſſumptis, ſed cum quibuslibet extraneis conſortium habere, Clericis interdixere, exceptis matre, filia, & ſorore germana, in quibus arctum conſanguinitatis vinculum omnem removet ſævi criminis ſuſpicionem: *Eum, qui probabilem ſeculo diſciplinam agit, decolorari conſortio ſororiæ appellationis non decet. Quicumque igitur, cujuſcumque gradus Sacerdotio fulciuntur, vel Clericatus honore cenſentur, extranearum ſibi mulierum interdicta conſortia cognoſcant: hac tantum eis facultate conceſſa, ut matres, filias, atque germanas, intra domorum ſuarum ſepta contineant. In his enim*

ni-

nihil ſævi criminis exiſtimari fœdus naturale permittit. leg. 19. *Cod. de Epiſc. & Cleric.* In eumdem ſenſum Nicænum canonem expoſuere quotquot illum renovarunt poſteriora Concilia. Carthaginienſe IV. anni 398. *cap.* 46. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 982. ait: *Clericus cum extraneis mulieribus non habitet*. Arelatenſe II. anni 452. *can.* 3. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 773. *Si quis Clericus a gradu Diaconatus in ſolatio ſuo mulierem, præter aviam, matrem, filiam, neptem, vel converſam ſecum uxorem habere præſumpſerit, a communione alienus habeatur. Par quoque & mulierem, ſi ſe ſeparare noluerit, pœna percellat.* Ilerdenſe anni 524. *can.* 15. *tom.* 2. ejuſdem Collectionis *col.* 1066. *Familiaritatem extranearum mulierum licet ex toto ſancti Patres antiquis monitionibus præceperint Eccleſiaſticis evitandam; id nunc tamen nobis viſum eſt, ut qui talis probabitur, ſi poſt primam, & ſecundam commonitionem ſe emendare neglexerit, donec in vitio perſeverat, officii ſui dignitate privetur.* Avernenſe anni 535. *can.* 16. *tom. cit. col.* 1183. *Epiſcopi, Presbyteri, atque Diaconi, ita ſanctæ conſcientiæ luce reſplendeant, ut effugiant probitate actuum maledicorum obloquia.... Fugiatur his extranearum mulierum culpanda libertas: & tantum cum avia, matre, ſorore, vel nepte, ſi neceſſitas tulerit, habitent; de quibus nominibus, ut priorum canonum ſeries continet, nefas eſt aliud, quam natura conſtituit, ſuſpicari.* Concilium Romanum, congregatum a Zacharia Papa anno 743. *can.* 2. *tom.* 3. ejuſdem Collectionis *col.* 1927. *Ut Presbyteri, vel Diaconi ſubintroductas mulieres nullo modo ſecum audeant habitare, niſi forſitan matrem ſuam, aut proximitatem generis ſibi habentes, quæ ſuſpiciones effugiant; ſicut in Synodo Nicæna continetur.* Concilium Moguntinum anni 813. *can.* 49. *tom.* 4. ejuſdem Collectionis *col.* 1016. *Omnibus Clericis fœminas ſecum in domibus ſuis habere, ultra licentiam canonum, firmiter ſit contradictum.* Remenſe ejuſdem anni 813. *can.* 22. *ibid. col.* 1020. *Ut a Sacerdotibus omnis ſuſpicio mulierum funditus eradicetur: cum quibus etiam nulla habitatio eis concedatur, præter illam, quæ in Nicæna Synodo permittitur, id eſt matrem, aut ſororem, vel eas tantum perſonas, a quibus omnes ſuſpiciones effugiant.*

VI. At veniam, quam Nicæni Patres Clericis dederant, cohabitandi cum matribus, filiis, & germanis ſororibus, nonnihil ampliavit Concilium Carthaginienſe III. anni 397. illam non ſolum ad fœminas extendens, remotioribus ſive conſanguinitatis, ſive affinitatis gradibus, iiſdem conjunctas, ſed etiam ad eas, quarum indigerent famulatu: ait quippe *canon.* 17. relat. *diſt.* 8. *Can.* 27. *Ut cum omnibus omnino Clericis extraneæ fœminæ non cohabitent, ſed ſolæ matres, aviæ, & matertera, amitæ, ſorores, & filiæ fratrum, aut ſororum, & quæcumque ex familia, domeſtica neceſſitate, etiam antequam ordinarentur, jam cum eis habitabant; vel ſi filii eorum, jam ordinatis parentibus, uxores acceperint; aut ſervis non habentibus in domo quas ducant, aliunde ducere neceſſitas fuerit.* Ex oppoſito Concilium Forojulienſe anni 791. *cap.* 4. *tom.* 4. Collectionis Harduini

col. 858. ob turpe, & nefarium, quod perpetrari contigerat, facinus, præſatam licentiam revocavit, nec deinceps permittendum ſtatuit, ut Clericus cum ulla prorſus muliere, ne matre quidem excepta, cohabitaret, inquiens: *Ut, juxta Nicæni venerandi definitionem Concilii, nullus patiatur ſubintroductas mulieres ſecum in domo propria habere, vel private cum eis cohabitantes converſari: & , quamquam de quibuſdam inhoneſta carentibus ſuſpicione, clementius aliquo modo inibi legatur indultum, nos tamen omnes omnino nunc neceſſarium vetare proſpeximus; eo quod experimento didicerimus, illarum velamento, alias licentius ad eos aditum veniendi, perditionis cauſam habuiſſe*. Forojulienſi conſenſere Concilium Nannetenſe incerti anni *can.* 3. *tom.* 6. *part.* 1. ejuſdem Collectionis *col.* 457. *Prohibendum, & modis omnibus interminandum eſt, ut nullus Sacerdos eas perſonas fœminarum, ſicut & in canone inſertum continetur, de quibus ſuſpicio eſſe poteſt, in domo ſua habeat. Sed neque illas, quas canones concedunt (quia, inſtigante diabolo, etiam in illis ſcelus frequenter perpetratum reperitur, aut etiam in pediſſequis illarum), ſcilicet matrem, amitam, ſororem*: Moguntinam anni 888. *cap.* 10. *tom.* 6. *part.* 1. ejuſdem Collectionis *col.* 406. *Ut Clericis interdicatur mulieres in domo ſua habere, omnimodis decernimus. Quamvis enim ſacri canones quaſdam perſonas fœminarum ſimul cum Clericis in una domo habitare permittant; tamen, quod multum dolendum eſt, ſæpe audivimus, per illam conceſſionem plurima ſcelera eſſe commiſſa.... Et idcirco conſtituit hæc ſancta Synodus, ut nullus Presbyter ullam fœminam ſecum in domo propria permittat, quatenus occaſio malæ ſuſpicionis, vel facti iniqui penitus auferatur:* & Concilium Metenſe ejuſdem anni 888. *cap.* 5. *cit. tom.* 6. *part.* 1. *col.* 411. *Sacerdotes.... nequaquam in ſua domo ſecum aliquam fœminam habeant, nec matrem, nec ſororem*. Verum Innocentius III. ſcite perpendens, non eſſe facile præſumendum ſcelus, a cujus turpitudine natura ipſa quodammodo abhorret, neque rationi conſentaneum reputans, legem ferri ad præcavendum periculum, quod rariſſimum eſt, Nicænum canonem reſtituit, eaſque fœminas Clericorum ædes incolere permiſit, quas Nicæni Patres nulla aſpergi obliqua ſuſpicione exiſtimarunt: reſcribens enim ad Epiſcopum Piſtorienſem *in Cap. A nobis, 9. de cohabitat. Clericor. & mulier.* ait: *Cum Clericis quoque non permittas mulierculas habitare, niſi forte de illis perſonis exiſtant, in quibus naturale fœdus nihil permittit ſævi criminis ſuſpicari*.

VII. Hac poſteriori Innocentii III. Decretali nemo dubitaret contrariis Synodorum ſanctionibus modo allegatis derogatum fuiſſe, niſi Conſtitutio Nannetenſis inſerta foret compilationi Decretalium Gregorii IX. locumque haberet *in Cap.* 1. *de cohabitat. Cleric. & mulier.* etſi falſo ibi adſcribatur Concilio Moguntino, in quo etiam legitur, aliis tamen verbis renovata: ſed, poſtquam in codicem Juris communis relata eſt, nedum revixiſſe, ſed vim, ac robur univerſalis legis videtur inſuper adepta. Hac ratiocinatione decepti aliquot Epiſcopi, ſe Juri communi in-

ſti-

ſtitiſſe putarunt, cum Clericis vetuere, ne cum ulla prorſus fœmina, licet arctiſſimo ſibi conſanguinitatis nexu obſtricta, cohabitarent. Verum aliter ſenſere peritiſſimi ſacrorum Canonum Interpretes, quibus compertum cum ſit, jurium contrarietatem eſſe evitandam, nec facile in eadem Canonum Collectione admittendam, ita res viſa eſt componenda. Decretalis (inquiunt) Innocentii III. regulam conſtituit univerſalem, communiter obſervandam. Decretum Nannetenſe ponit regulæ limitationem in ſpecialibus quibuſdam eventibus adhibendam. Itaque priori eſt inhærendum, cum unius diœceſis Clericis certa norma præſcribitur, ad quam omnes ſe componere debeant: poſteriori inſiſtendum, cum de hoc, aut illo agitur, cujus mores ſunt depravati, & cum qualibet prorſus muliere conſuetudo ſuſpecta. Quamobrem, licet in diœceſi contingat, turpe incæſtus flagitium ſemel, aut iterum ab uno, aut altero Clericorum perpetrari, non idcirco fas erit Epiſcopo a communi regula recedere, & non ſine populi admiratione, ac ſcandalo, quaſi omnes haberentur ejuſdem enormis criminis aut rei, aut ſuſpecti, ſtatim edicere, ne ullus in poſterum Clericorum cum nepte, amita, ſorore, aut matre cohabitet: ſed, ſi quemquam reperiat dubiæ famæ, cujus cum conſanguinea contubernium, etiam apud probos, & prudentes viros, male oleat; illi, cui, certe congruit regulæ limitatio, ſeparationem injungat, ea tamen adhibita circumſpectione, & cautela, quam rerum circumſtantiæ expoſcunt, ne delictum, quod latet, pateſiat. Non propterea tamen Conſtitutionem improbamus, qua Epiſcopus omnem cum mulieribus cohabitationem Clericis interdicat, niſi ipſe prius, earumdem qualitatibus examinatis, illam prava ſuſpicione vacare compererit: hoc quippe aliud non eſſet, quam ſibi decernendum reſervare, num hæc, vel illa fœmina cadat in cenſuram, an potius in limitationem regulæ Nicænæ ab Innocentio III. innovatæ. Ita ſancitum legimus a S. Carolo Borromæo in ſuo Concilio Provinciali Mediolanenſi I. *in cujus part.* 2. *Actor. Eccleſ. Mediol. part.* 1. *pag.* 19. habetur: *Quoniam non ſolum malum cavere, verum etiam omnem mali ſuſpicionem fugere oportet, ne in cujuſquam offenſionem incurramus; in ædibus ad Canonicorum, aliorumve Clericorum domicilium, & uſum ædificatis, aut aliis, in quibus ipſi habitant, fœminas quaſcumque, etiam quovis ſanguinis, cognationis, aut affinitatis vinculo eis conjunctas habitare prohibemus, niſi Epiſcopus in alicujus urgenti neceſſitate aliter faciendum eſſe duxerit, cujus conſcientiam in hoc valde oneramus.* Ejuſmodi S. Caroli Edictum, plurimum tamen mitigatum, nos ſervari præcepimus a Parochis noſtræ Bononienſis diœceſis, quibus convivere permiſimus cum fœminis uſque ad tertium conſanguinitatis, & primum, ac interdum etiam ſecundum affinitatis gradum ſibi conjunctis: ceterarum vero nomina ad nos deferri juſſimus, ut, earum conditione inſpecta, deliberaremus, an ſine ullius offenſione poſſent Parochorum ædes incolere. Quia porro hoc noſtrum Edictum, etſi tanta indulgentia lenitum, pluri-

ribus nihilominus viſum eſt aſperum, & ſeverum; illud ab obloquentium dicteriis vindicavimus *in cit. noſtra Inſt.* 83. ubi plurima ad rem facientia videri poſſunt accumulata.

VIII. Ceterum exceptio iſta, quæ tum a Canonico, tum a Civili Jure admittitur quoad perſonas naturali fœdere conjunctas intra certos gradus, in quibus, licet diverſi ſint ſexus, inhoneſtum aliquid ſuſpicari communiter non licet, tunc locum habet, cum agitur de Clericorum, & mulierum cohabitatione. Quamvis autem, ex quadam falſo præſumpta rationis paritate reprehendendas nonnulli judicaverint Synodales quorumdam Epiſcoporum Conſtitutiones, quibus ſevere vetitum fuit, ne in eodem lecto ſimul cubare permittantur fratres & ſorores ſeptennio majores; neve ejuſdem ætatis filii, aut filiæ, in eodem cubili una cum patre & matre retineantur; nimis tamen patens eſt hujuſmodi cenſuræ injuſtitia, & magna, quæ intercedit, differentia inter cohabitationem in una domo, & condormitionem in eodem lecto. Porro in Concilio Mediolanenſi IV. quod habetur *part.* I. *Actor. Eccleſ. Mediol.* ita ſtatutum legitur *pag.* 316. *Parochus, ut diligentiſſime poterit, & Epiſcopus in primis, tum auctoritate ſua, tum etiam, ſi opus erit, ſecularis Magiſtratus ope implorata, id maximopere curet, ut ne cum fœmina quocumque vel arctiſſime propinquitatis gradu conjuncta, mas ſimul cubet, etiamſi ambo puerili ætate ſint, ita tamen grandiuſculi, ut aliqua inde ſuſpicio, periculum, occaſiove impuri flagitii committendi exiſtere poſſit. Nec vero paupertatis, anguſtæve habitationis excuſationis locus facile relinquatur, quo minus iſtiuſmodi impuritatum occaſio omnis præcidatur; cum humi potius, atque adeo ſub dio jacere ſatius eſſet.* Item in Synodo Fulginatenſi a bon. mem. Epiſcopo Baptiſtellio celebrata anno 1722. quę recognita, & approbata fuit in Congregatione particulari, cujus Secretarii munus nos tunc in minoribus conſtituti obivimus, illud idem præſcribitur *cap.* 7. *num.* 8. & prohibitio redigitur ad eos, qui ſeptimum ætatis annum compleverint; deinde vero *ſequenti capite* 9. inter caſus Epiſcopo reſervatos recenſetur eorum delictum, qui curam gerentes filiorum, aut nepotum diverſi ſexus, permittunt, eos ſimul, mares nimirum, & fœminas ſeptennio majores, in eodem lecto cubare.

CAPUT QUINTUM.

Novitatis notam non evadit conſtitutio Synodalis, quæ antiquam Diœceſis, & regionis conſuetudinem, juſtis de cauſis toleratam, approbatamve, abrogare nititur: ubi de jejunio Sabbathi, de more alicubi vigente veſcendi die Sabbathi carnibus, aut interioribus, & extremis animalium partibus: Item de ovis, & lacticiniis, de carnibus avium, & amphibiorum diebus jejunii vetandis, aut permittendis.

PEculiarium quoque conſuetudinum, quæ ab antiquo tempore in diœceſi, & regione receptæ, & juſtis de cauſis toleratæ, aut approbatæ dignoſcuntur, æquum eſt, ab Epiſcopo rationem haberi; ne in Conſtitutionibus Synodalibus adverſus eas imprudenter inſurgens, novatoris nomen ſibi merito acquirat. Epiſcopus Malacitanus anno 1682. quæſivit a ſacra Congregatione Concilii: *An in civitate Malacitana, quæ utpote portus maritimus abundat piſcibus, tolerari poſſit, ut diebus Sabbathi comedantur interiora, & extremitates animalium, prout practicatur in aliis partibus Hiſpaniarum, propter piſcium penuriam & caritatem*. Videbitur fortaſſe cuipiam, abſque ulla hæſitatione reſpondendum ſtatim fuiſſe negative: ſed alia fuit ſententia ſacræ Congregationis Concilii, quæ probe conſiderans, non eſſe immaturo & præpropero decreto præcidendam conſuetudinem, alicubi ex rationabili cauſa communiter receptam, die 14. Novembris ejuſdem anni Epiſcopo reſcripſit, ut de moribus vigentibus in regno Granatæ, in quo ſita eſt civitas Malacitana, ſacram Congregationem diligenter edoceret: ſi enim in toto pariter regno uſus invaluiſſet prædictas animalium partes die Sabbathi comedendi, nihil certe eadem cenſuiſſet innovandum; innovationi ſiquidem tunc obſtitiſſet illa eadem ratio, propter quam diximus a S. Carolo Borromæo non fuiſſe obſtrictos Mediolanenſes ad adjiciendum quadrageſimali jejunio feriam quartam Cinerum, treſque inſequentes dies. Etenim, ut rem paulo altius repetamus, de præcepto ſive jejunandi, ſive abſtinendi a carnibus die Sabbathi, non una, ſed varia fuit, multiſque mutationibus obnoxia Eccleſiæ diſciplina. Orientales unicum Sabbathum poſt Paraſceven conſecrabant jejunio; ceteris vero per annum recurrentibus, non ſolum non jejunabant, ſed eodem fere ſolemni ritu, quo diebus Dominicis, ſacros celebrabant conventus, & ſynaxes: quod teſtantur Athanaſius *hom. de ſemente*, Socrates *lib.* 5. *cap.* 22. & *lib.* 6. *cap.* 4. Caſſianus *Inſtit. lib.* 3. *cap.* 2. innuitque Auguſtinus *epiſt. olim* 118. *nunc* 54. Quin immo erat illis perſuaſum, nequaquam licere Chriſtianis, etiamſi ſponte vellent, Sabbatho jejunare: quam perſuaſionem inde ortam plerique Eruditi opinantur, quod Marcion hæreticus partem hæreſeos ſuæ feciſſet jejunium Sabbathi: is quippe, referente Epiphanio *hæreſ.* 14. Sabbatho jejunandum doce-

cebat, in odium Dei Judæorum, mundi hujus aſpectabilis Creatorem, quem malum impie aſſerebat: Catholici vero Orientales, ne huic Marcionis errori viderentur favere, Sabbathum feſta celebritate colebant. In ejuſdem porro erroris abominationem, iidem Eruditi autumant, a Joanne III. Epiſcopo Conſtantinopolitano, excuſum fuiſſe canonem 56. eorum, qui dicti ſunt Apoſtolici, ubi deponuntur Clerici, & ſegregantur laici, Sabbatho jejunantes: *Si quis Clericus inventus fuerit die Dominica jejunans, vel Sabbatho, præter unum ſolum, deponatur; ſi vero laicus ſit, ſegregetur*. Quoniam autem ſubſequenti ætate aliæ in Oriente exortæ ſunt hæreſes, uti *Marcianiſtarum*, qui diſtincti erant a *Marcionitis*, auctoremque habebant Marcianum Trapezitam, *Lampetianorum*, *Choreutarum*, & *Adelphianorum*, de quibus Cotelerius *in Conſtit. lib.* 5. *cap.* 15. & Combeſiſius *Hiſt. Monothelit. pag.* 461. quarum ſectatores, ex vana, & ſuperſtitioſa obſervatione, Sabbatho jejunabant; ut ab his ſecernerentur Catholici Orientales, magis magiſque a Sabbathi jejunio abhorruerunt: & quia Auctor Conſtitutionum conſuetudines Orientalis Eccleſiæ præcipue enarrat, idcirco pluribus in locis, præſertim *lib.* 5. *cap.* 15. jejunium Sabbathi diſtricte prohibet.

II. Hujuſmodi Orientalium morem nunquam damnavit Eccleſia Romana, ut, præter alia, oſtendit Conſtitutio noſtra pro Italo-Græcis edita, quæ incipit *Etſi Paſtoralis*, & extat *tom.* 1. *Bullarii noſtri num.* 57. ubi nimirum §. *9. num.* 8. *& ſeq.* tolerandus edicitur apud Græcos, in Græca Parochia habitantes, eſus carnium diebus Sabbathi per annum, ſi ſine ſcandalo fieri poſſit, & dummodo id ad alios quoſcumque, præter eorumdem Græcorum perſonas, non extendatur, ne ad ipſos quidem eorum famulos Latini ritus. Putavit ſane Albaſpinæus *Obſervat. lib.* 1. *cap.* 13. in ipſa quoque Romana Eccleſia uſitatum olim fuiſſe, ut diebus Sabbathi per annum carnes apponerentur. Attamen jam a ſeculo IV. fuiſſe in ea Sabbathi diem eſurialibus annumeratum, diſcimus ex Hieronymo *epiſt.* 78. *olim* 28. *ad Lucinium Bæticum*, & Auguſtino *epiſt.* 82. *olim* 19. *ad Hieronymum*, *epiſt.* 36. *olim* 86. *ad Caſulanum*, *aliiſque in locis*. Neque oppoſitum quemquam opinari patitur auctoritas Innocentii I. qui ſeculi V. initio ad Decentium Eugubinum Epiſcopum *cap.* 4. *num.* 7. ex recenſione Petri Couſtant *col.* 859. in hunc modum ſcripſit: *Sabbatho vero jejunandum eſſe, ratio evidentiſſima demonſtrat. Nam, ſi diem Dominicum, ob venerabilem Reſurrectionem Domini noſtri Jeſu Chriſti, non ſolum in Paſcha celebramus, verum etiam per ſingulos circulos hebdomadarum ipſius diei imaginem frequentamus, ac ſexta feria propter Paſſionem Domini jejunamus, Sabbathum prætermittere non debemus, quod inter triſtitiam, atque lætitiam temporis illius videtur incluſum .... Non ergo nos negamus, ſexta feria jejunandum; ſed dicimus, & Sabbatho hoc agendum*. Ejuſmodi enim Eccleſiæ Romanæ inſtitutum, cui nonnulli obluctabantur, poſt maturam diſcuſſionem, a S. Silveſtro Papa ſtabili lege firmatum, aſſerit

Ni-

Nicolaus I. *epiſt.* 70. *ad Hincmarum*, *&* *ceteros Epiſcopos in Regno Caroli conſtitutos*, *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 310. inquiens: *Cum de jejunio Sabbathi*, *tempore S. Silveſtri Confeſſoris Chriſti*, *ſit ſatis diſcuſſum*, *&* *diſputatum*, *atque*, *ut celebraretur*, *per omnia definitum*, *nulluſque poſt hæc auſu temerario contra illud ſtatutum venire*, *aut ſaltem mutire præſumpſerit*. Neque audiendum putamus nuperum Editorem Operum S. Leonis *in diſſert. de jejunio Sabbathi in Eccleſia Romana*, cui adſtipulatur Natalis Alexander *diſſert.* 4. *ad ſecul. II. art. 6.* contendentem, aut in hanc Nicolai epiſtolam, ſcribarum oſcitantia, mendum irrepſiſſe, aut Nicolaum memoria lapſum, Silveſtrum pro Innocentio ſuppoſuiſſe: etenim Innocentius I. *loc. cit.* jejunium Sabbathi de novo non præcipit, ſed jam antea in Eccleſia Romana religioſe obſervatum, tamquam certum aſſumit, cauſamque adducit, cur id factum fuerit, uti ex ejuſdem verbis liquet: præterea Socrates, qui medio eodem ſeculo v. ſcripſit, diverſos referens mores Orientalium, & Occidentalium, Sabbathi cultum reſpicientes, *cit. lib.* 5. *cap.* 22. ait: *Cum omnes ubique terrarum Eccleſiæ per ſingulas hebdomadas die Sabbathi ſacra Myſteria celebrent*, *Alexandrini tamen*, *&* *Romani vetuſtam quamdam traditionem ſequuti*, *id facere detrectant*. Vetuſtam autem traditionem nequaquam vocaſſet, quæ paucis antea annis ab Innocentio I. eſſet in Romanam Eccleſiam inducta.

III. Eccleſiæ Romanæ uſum ſectatæ quidem ſunt pleræque, non tamen omnes Occidentales Eccleſiæ. Id diſerte aſſerit Auguſtinus *cit. epiſt.* 36. *ad Caſulanum*; additque, in Africa maxime contigiſſe, *ut una Eccleſia*, *vel unius regionis Eccleſiæ*, *alios haberet Sabbatho prandentes*, *alios jejunantes*. Atque, ut alias prætereamus, Eccleſiam Mediolanenſem, quamquam a Romana non longe diſſitam, Sabbathi jejunium ne Quadrageſimæ quidem tempore obſervaſſe, ſolo excepto Sabbatho magno ante Paſcha, affirmat Ambroſius *de Elia*, *&* *Jejun. cap.* 10. *num.* 34. *tom.* 1. *Oper. col.* 545. *Quadrageſima totis*, *præter Sabbathum*, *&* *Dominicam*, *jejunatur diebus*: idemque Ambroſius ab Auguſtino adhuc catechumeno interrogatus, quid agendum eſſet Monicæ matri ſuæ, Mediolani tunc degenti, reſpondit: *Quando hic ſum*, *non jejuno Sabbatho*; *quando Romæ ſum*, *jejuno Sabbatho*. *Ad quamcumque Eccleſiam veneritis*, *ejus morem ſervate*, *ſi pati ſcandalum non vultis*, *aut facere*: quod in eadem epiſtola Auguſtinus refert. Ex hac porro Eccleſiarum, etiam Occidentalium, hac in re diſcrepantia eveniſſe putamus, ut idem Nicolaus I. qui ſcribens ad Epiſcopos Gallicanos, Sabbathi jejunium contra Græcorum incuſationes ſtrenue propugnaverat, Bulgaris recens ad Fidem converſis, ſolius ſextæ feriæ, non autem Sabbathi, jejunium indixerit; noluit quippe Nicolaus jugum illis imponere, quod multæ etiam Occidentales Eccleſiæ ſubire detrectaverant, quemadmodum ipſemet non obſcure indicavit *in reſponſ. ad conſult. Bulgar. cap.* 4. *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 355. *Nos tamen vobis*, *qui*, *ut prætulimus*, *adhuc rudes eſtis*, *&* *lacte*,

ſte, *tamquam parvuli*, *nutriendi*, *non grave potuimus jugum*, *donec ad ſolidum cibum veniatis*, *imponere*. Quocirca erraſſe credimus virum ceteroquin doctiſſimum Chriſtianum Lupum, cum *in ſcholiis*, *&* *notis ad can. Concilior. tom.* 5. *pag.* 167. ex hoc Nicolai loco intulit, jam ejus ætate Sabbathi jejunium in Romana Eccleſia exoleviſſe: huic ſiquidem opinationi expreſſe contradicit ipſemet Nicolaus in laudata epiſtola ad Gallicanos Epiſcopos, in qua diſerte aſſerit, S. Silveſtri Papæ inſtitutum tunc fuiſſe Romæ ſancte, ac religioſe obſervatum: *Nulluſque poſt hæc* (ait) *auſu temerario contra illud ſtatutum venire*, *aut ſaltem mutire præſumpſerit: cum potius e diverſo Sedis Apoſtolicæ inſtitutio*, *&* *Eccleſiæ Romanæ ſequens obſervantia*, *ejuſdem ſalutiferi conſtituti exſecutrix fuiſſe hucuſque reperiatur*.

IV. Illud autem probabile fatemur, quod ibidem Lupus contendit, ejuſmodi nimirum Romanæ Eccleſiæ diſciplinam nunquam Hiſpaniam pervaſiſſe; quamvis enim Albaſpinæus *Obſervat. lib.* 1. *cap.* 13. Natalis Alexander *cit. diſſert. art. 6.* Binghamus *Origin. Eccleſ. lib.* 20. *cap.* 3. §. *6. volum. 9.* aliique eam receptam exiſtiment a Patribus Eliberitanis *can. 26.* ubi ſanxere: *Errorem corrigi placuit*, *ut omni Sabbathi die jejuniorum ſuperpoſitiones celebremus*: attamen aliis videtur, hiſce verbis jejunium Sabbathi potius corrigi, & reſpui, tamquam inſolitum, & de novo *ſuperpoſitum*. Verum, etſi legem, de qua eſt ſermo, a Patribus Eliberitanis latam dicamus, eam ſaltem non diu in Hiſpania perſeveraſſe, ſed contrario uſu abolitam, colligitur ex epiſtola Hadriani I. ad Egilam Archiepiſcopum Toletanum, in qua, ſi vera refert Mariana *de reb. Hiſpan. lib. 7. cap. 6.* Pontifex acriter illum objurgat, quod, Græcorum more, ſineret in ſua diœceſi carnes edi diebus Sabbathi; ſed adhuc certius evincitur ex Concilio Coyacenſi, celebrato anno 1050. ſub Ferdinando Rege Caſtellæ, *in cujus cap.* 11. *tom. 6. part.* 1. Collectionis Harduini *col.* 1028. præcipitur jejunium ſextæ feriæ, nulla facta Sabbathi mentione.

V. Porro, quia nemo libenter diu ſuſtinet jugum, a quo alios paſſim videt ſubtractos, ex hac diſciplinæ varietate tandem effectum eſt, ut conſuetudo ſacrandi jejunio diem Sabbathi, in toto Occidente pedetentim defecerit, atque ita demum obſoleverit, ut S. Gregorius VII. in Concilio Romano anni 1078. *cap.* 8. relato *in Can.* 31. *de Conſecrat. diſt.* 5. non auſus avitam diſciplinam ex integro inſtaurare, ſatius duxerit Fideles commonere, ut a carnium eſu ea die abſtinerent: *Quia dies Sabbathi apud ſanctos Patres noſtros in abſtinentia celebris eſt habitus*, *nos eorumdem auctoritatem ſequentes*, *ſalubriter admonemus*, *ut quicumque ſe Chriſtianæ religionis participem eſſe deſiderat*, *ab eſu carnium eadem die* (*niſi majori feſtivitate interveniente*, *vel infirmitate impediente*) *abſtineat*. Si hujus Conſtitutionis verba ad ſeverum vocarentur examen, non facile utique eſſet definire, an eſus carnium ſub gravi præcepto illis prohibeatur: etenim ex una parte verbum *admonemus*, non præceptum, ſed merum importat

con-

conſilium, uti bene Barboſa *tract. de diction. dict.* 12. at ex alia, verba, quæ ſequuntur: *Quicumque ſe Chriſtianæ religionis participem eſſe deſiderat*: videntur aliter facientibus comminari *anathema*, quod ſine gravi culpa ferri ſane non poteſt. Sed quæſtioni aditum occluſit Innocentius III. *in Cap. Conſilium*, *de obſervat. jejun.* ubi ab Epiſcopo Bracharenſi de illis interrogatus, *qui propter debilitatem in Sabbatho carnes ſumunt*, reſcripſit: *Reſpondemus*, *quod ſuper hoc conſuetudinem tuæ regionis facias obſervari*. Si enim ſolam loci conſuetudinem ſpectandam voluit, non obſcure profecto inſinuavit Innocentius, nullum ea de re extare Eccleſiæ præceptum. Hinc communiter apud Doctores invaluit opinio, licere die Sabbathi carnes comedere, ubicumque earum eſus a recepta conſuetudine non eſt interdictus: Gloſſa *in cit. can. Quia dies*, *verb. Admonemus*, *de Conſecrat. diſt.* 5. Gloſſa marginalis citans Oſtienſem *in Can. De eſu*, *de Conſecrat. diſt.* 3. S. Antoninus *in Summ. Theolog. part.* 1. *tit.* 16. *cap. unic.* Sylveſter *in Summ. verb. Jejunium num.* 28. Fagnanus *in cit. Cap. Conſilium*, *num.* 19. & *ſeq. de obſervat. jejun.* Pirhing *ad tit.* 46. *lib.* 3. *Decretal. num.* 2. *verſ. Ex quo infertur*: ut in aliquibus Galliarum diœceſibus, quarum incolæ per omnes dies Sabbathi, qui ſingulis annis intercedunt inter ſolemnitatem Nativitatis Domini, & Purificationem B. Mariæ Virginis, carnibus libere veſcuntur; cujus conſuetudinis, tamquam in aliquibus Gallicanorum Præſulum Synodis memoratæ, & minime reprobatæ, mentionem faciunt Thomaſſinus *in tract. de jejunio part.* 2. *cap.* 6. & de l' Isle *in Hiſtoria jejunii cap.* 5. *pag.* 187.

VI. At, ad propoſitum regrediendo, non ignorabat ſacra Congregatio Concilii, in pluribus Hiſpaniarum, præcipue Caſtellæ, Gallæciæ, & Majoricæ regnis, antiquam vigere conſuetudinem, cujus originem difficile eſt divinare, ut ita in Sabbatho carnibus abſtinerent, ut ſimul veſcerentur interioribus, extremiſque animalium partibus; ſicuti teſtantur Navarrus *in Manual. cap.* 23. *num.* 120. *verſ. Sexto poſſet*, Covarr. *variar. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 8. *verſ. Hiſpani omnibus Sabbathis*, Rodriguez *Quæſtion. Regular. tom.* 3. *quæſt.* 45. *art.* 3. *verſ. Caſtellani Hiſpani*, Vivald. *in Candelab. aur. cap.* 11. *de Quadrageſima & Jejunio num.* 40. Si itaque eadem conſuetudo viguiſſet etiam in regno Granatæ, imprudenter egiſſet Epiſcopus Malacitanus, ſi illam abrogare tentaſſet.

VII. De hac ipſa conſuetudine nobis in Apoſtolica Sede reſidentibus agendum & cognoſcendum fuit. Cum enim clar. mem. Philippus V. Hiſpaniarum Rex Catholicus, nobis exponi feciſſet, in ſuis Caſtellæ, Legionis, & Indiarum regnis hunc morem ab immemorabili tempore inductum eſſe, ut Sabbathi diebus animalium inteſtina, ac extremæ partes, ut ſunt pedes, alæ, & colla, comederentur: verum ad ſcrupulos omnes ex animis hominum timoratæ conſcientiæ evellendos, auferendamque licentioſis occaſionem edendi reliqua cum ſcandalo & deriſione, optime factum fore, ſi prædictorum regnorum incolis tandem permittere-

tur quaſcumque animalium carnes diebus Sabbathi comedere: nos omnem opportunam diligentiam adhibuimus, ut & expoſitæ rei ſubſiſtentiam plane compertam haberemus, & tuto ſtatuere poſſemus, an, hujuſmodi petitioni annuendo, animarum utilitatibus conſulturi eſſemus, aut potius aliquod ipſis detrimentum allaturi.

VIII. Cum autem omnes, quorum fide, ac conſilio hac in re uſi fuimus, in eam ſententiam convenerint, ut ſatius eſſe judicaverint, id, quod petebatur, concedere; ſiquidem plerique jam publice & frequenter receptæ conſuetudinis limites tranſgrediebantur; idque malum non alia ratione corrigi poterat, quam vel omnino interdicendo, ne Sabbathi diebus extremæ, & internæ animalium partes comederentur, id quod maximas in iis regionibus turbas excitaſſet; vel permittendo, ut ceteræ omnes animalium partes ibidem prædictis diebus comedi poſſent: nos, datis ad Archiepiſcopum Nazianzenum, Apoſtolicum Nuntium per Hiſpanias conſtitutum, litteris in forma Brevis ſub data diei 22. Januarii anni 1745. eidem facultatem conceſſimus, ut, veris exiſtentibus narratis, noſtro nomine & auctoritate permitteret, ut per eas regiones, in quibus aſſerta immemorabilis conſuetudo vigere dignoſceretur, quæcumque animalium carnes diebus Sabbathi, alioquin jejunio non dicatis comedi poſſent: *Fraternitati tuæ per præſentes committimus, & mandamus, ut noſtro nomine, noſtraque Apoſtolica auctoritate permittas & indulgeas, ut in regnis Caſtellæ, Legionis, atque Indiarum, per dies Sabbathi (quibus tamen neque abſtinentia conſueta Quadrageſimæ, neque aliud jejunium præcipitur) quibuslibet animalium partibus Fideles veſcantur: eam vero conditionem adjicimus, nempe ſi conſuetudo hujuſmodi poſtremas animalium partes edendi diebus Sabbathi jamdudum in iiſdem regnis invaluerit, & a veritate aliena minime ſint pericula nobis expoſita, & ipſa certo ſubeunda videantur, ſi carnium eſus ad certas animalium partes ſolum redigatur.* Quod hic inferendum duximus, utpote Hiſpanis Præſulibus uſui futurum, ſi quando in ſuis Synodis de carnium eſu diebus Sabbathi decernendum aliquid habuerint.

IX. Non id nobis propoſitum nunc eſt, ut antiquæ ſeverioris diſciplinæ rationem circa jejunium exponamus, de qua ſatis diximus *in noſtra Inſtitutione* 15. Bononienſi olim Clero populoque propoſita; nec etiam de ea lege, qua vetitum eſt diebus jejunii ova & lacticinia comedere, cum de hac etiam, deque illius origine ſermonem habuerimus *ſequenti Inſtit.* 16. Hoc unum innuendo monemus, communem, tutamque hodiernis temporibus haberi regulam, circa jejunium, & qualitatem cibi diebus eſurialibus adhibendam, quam S. Thomas Aquinas ſumma ſapientiæ & æquitatis ratione tradidit, ut etiam fatetur Thomaſſinus *in tract. de Jejun. part.* 2. *cap.* 6. *num.* 23. Itaque Angelicus 2. 2. *quæſt.* 147. *art.* 8. docet, Eccleſiæ lege interdictum eſſe jejunantibus eſum carnium eorum animalium, quæ in terra oriuntur, & in terra vitam du-

cunt,

cunt, item in jejunio Quadrageſimæ vetita eſſe ova, & lacticinia, quæ tamen aliis jejunii diebus, pro varia locorum ratione, alicubi permittuntur; generaliter vero conceſſum eſſe jejunii tempore piſcibus uti, quod eorum carnes minore ſpiritu & robore, quam animalium terreſtrium, refertæ ac præditæ, magis aptæ ſint reprimendis ſenſuum cupiditatibus, qui proprius eſt jejuniorum finis. Hanc S. Thomæ doctrinam egregie, pro more ſuo, illuſtrat Sylvius *in cit. art.* 8. *quæſt.* 147. Sed, licet adeo clara & perſpicua ſit, nihilominus ad omnes controverſias de medio tollendas minime ſufficiens viſa fuit.

X. Nemo ſane, quod ſciamus, id hodie contendit, ut avium carnibus jejunii tempore veſci liceat: quod olim Orientales contendiſſe, & factitaſſe compertum eſt, cum dicerent, avium genus, æque ac piſcium, ex aqua ortum ducere, uti teſtatur Socrates *Hiſtor. Cit. cap.* 22. ſcribens: *Alii omnino ab omni animantium genere abſtinent: alii inter animantia piſces ſolos comedunt: alii cum piſcibus volucres etiam manducant, eaſque ex aqua, ut eſt apud Moyſen, naſci aſſerunt.* Sed illud in controverſiam ſæpe vocatur, an hæc, aut illa animantium ſpecies ad piſcium naturam pertineat, necne; an inter animalia terreſtria, aut volatilia, vel potius aquatilia adnumerari debeat; & conſequenter an liceat diebus jejunii eorum carnibus veſci.

XI. Sane, præſtitutis ſuperius regulis inhærendo, nonnulli Auctores docent, ſtandum eſſe hac in re vigenti conſuetudini; adeoque, ſi alicujus animantis carnes jejunantibus apponi antea non conſueverunt, ejuſmodi carnes eo numero habendas eſſe, ut diebus jejunii illis uti non liceat; ſi autem uſitatum fuerit, ut animantis illius carnibus jejunantium menſæ extruantur, minime dubitandum eſſe, quin ex eo genere ſint, quo veſci licitum eſt etiam jejunii tempore. Ita docet Abbas *in rubrica de jejuniorum obſervantia*, ubi hæc habet: *Ex quo non habemus in hoc jus ſpecificum, recurrendum ad conſuetudinem loci. Serva ergo in hoc conſuetudinem.* Ita etiam Azorius *part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 10. *quæſt.* 6. *in fine*, Reginaldus *lib.* 4. *cap.* 13. *ſect.* 1. *num.* 143. Gobat *in Quinario tract.* 5. *caſu* 23. *a num.* 222. *ad* 224. Cardinalis Cozza *de Jejunio part.* 3. *art.* 3. *dub.* 10. *num.* 85. ex quo deducunt, licitum eſſe diebus eſurialibus comedere ranas, quæ in aqua vivunt, teſtudines quoque licet terreſtres, minime vero quædam volucrum aquatilium genera; quia nimirum illis conſuetudo favet, his autem contraria dignoſcitur.

XII. Conſuetudinis porro vim non negabimus. Sed hoc merito admonendum cenſemus, ut videatur, an hæc, aut illa conſuetudo, vera & legitima dici debeat, & an apud pios proboſque viros recepta ſit; ne forte abuſus & corruptelæ pro judicandi & agendi norma accipiantur. Quod ſi de conſuetudinis exiſtentia, aut de illius qualitate dubitetur, exiſtimant aliqui exquirendum eſſe Medicorum judicium, ut ab iis ſtatuatur, an animalia, de quibus dubitatur, ad piſcium naturam propius ac-

cedant, an vero ad terreſtrium genus pertineant. Hinc Tamburinus, ubi de viperinis carnibus jejunii tempore comedendis in utramque partem diſputavit, Medicorum denique judicio quæſtionem definiendam remittit. Sed, cum Medicorum ſententiæ raro inter ſe conveniant, quod nobis frequenti experientia compertum eſt, id maxime advertendum judicamus, ut relata ſuperius S. Thomæ doctrina ſemper præ oculis habeatur: nimirum eam fuiſſe Eccleſiæ mentem in ſanciendo pro diebus jejunii ciborum delectu, ut comprimendæ ac minuendæ carnis concupiſcentiæ per ſalutarem abſtinentiam conſuleret: ex quo ſequitur, ut, ſi dubium ſubſit, an eſus carnium alicujus animalis, jejunii tempore, licitus ſit, an illicitus, nec adſit legitima & recepta conſuetudo, quæ controverſiam dirimere valeat; hoc maxime examinari debeat, an hujuſmodi animal ſimile ſit, aut diſſimile iis, quorum eſus diebus jejunii interdictus eſt, & an illius carnes humano corpori validius nutriendo & roborando idoneæ dignoſcantur: quod ubi ita eſſe appareat, profecto inter eas adnumerari debent, quæ jejunantibus apponi nequeunt: quemadmodum late probat idem Tamburinus tum *lib.* 4. *in decalogum cap.* 5. §. 1. *num.* 10. tum etiam *ad quartum præceptum Eccleſiæ cap.* 3. *num.* 2. Si autem nec hiſce regulis inſiſtendo quæſtionem definire fas erit, nil tutius Epiſcopo ſuaderi poterit, quam ut abſtineat a decretis ſuper ea in Synodo edendis; ſed potius ad Apoſtolicæ Sedis judicium rem deferat, ut ſæpe alias ſanctiſſimi Eccleſiarum Antiſtites omni tempore feciſſe dignoſcuntur; inter quos S. Auguſtinus Anglorum Epiſcopus, & S. Bonifacius Epiſcopus Moguntinus, qui in ſimilibus caſibus ad ſanctam Sedem recurſum habuerunt, & Pontificia oracula pro definitionum ſuarum norma acceperunt. Videantur Acta Sanctorum Ordinis S. Benedicti apud Mabillonium *ſecul. III. part.* 2. *pag.* 72. *Venetæ editionis*.

XIII. Quod autem ſpectat ad ova, & lacticinia, quibus veſci in jejunio quadrageſimali vetitum eſſe diximus, in aliis vero per annum jejuniis alicubi licitum eſſe, ubi nimirum hujuſmodi conſuetudo viget; nil aliud obſervandum habemus, niſi quod inter propoſitiones ab Alexandro Papa VII. proſcriptas ſub die 18. Martii anni 1666. hæc habetur *num.* 32. *Non eſt evidens, quod conſuetudo non comedendi ova, & lacticinia in Quadrageſima obliget*. In ceteris vero jejuniis extra Quadrageſimam, ſicuti ab Epiſcopo prohiberi non debent ova, & lacticinia in iis locis, in quibus eorum uſus legitima conſuetudine jam pridem inolevit; ita in aliis locis, quæ hanc conſuetudinem non habent, prudentis Epiſcopi officium eſt, Synodalibus decretis cavere, ne antiquæ diſciplinæ rigor paulatim molleſcat: ut optime præſtitit quondam Archiepiſcopus Neapolitanus Marius Cardinalis Caraſa in Synodo Provinciali, anno 1576. celebrata, & Gregorii Papæ XIII. auctoritate confirmata; cujus veſtigia ſequuti ſunt illius Succeſſores, nimirum Cardinalis Philomarinus per Edictum a Congregatione Romanæ Inquiſitionis confirmatum, & Cardina-

nalis Pignatellus in Synodo Diœceſana, anno 1726. habita: quæ monumenta collegit, & retulit Milante *exercit.* 28. in prædictam propoſitionem ab Alexandro VII. damnatam.

XIV. Non deſunt ſane, qui dicant, certis in locis, ob magnam piſcium penuriam, a longo jam tempore invectam eſſe conſuetudinem comedendi ova, & lacticinia etiam in Quadrageſima. Id peculiariter aſſeritur de Eborenſi, & Ægydienſi diœceſibus in Luſitania; & in Conſtitutionibus Synodalibus Eccleſiæ Ulyſſiponenſis hæc eadem conſuetudo memoratur *lib.* 2. *tit.* 3. *decret.* 1. §. 2. atque additur, illius vigore tum ova, tum lacticinia in Quadrageſima ſine peccato comedi poſſe. Hanc eamdem vim hujuſmodi conſuetudini tribuit Nogueira *in Expoſitione Bullæ Cruciatæ Luſitaniæ conceſſæ diſput.* 22. *ſect.* 9. cumque *ſect. ſeq.* adverſus opinionem a ſe aſſertam objiciat relatæ propoſitionis damnationem ab Alexandro VII. factam, reſpondet, non aliam eſſe illius Pontificis mentem, niſi ut conſuetudo non comedendi ova & lacticinia in Quadrageſima, ſervari omnino debeat ubicumque vigere dignoſcitur: ſed ex hoc minime ſequi, ut eadem conſuetudo obliget in locis atque regionibus, in quibus non adeſt, & in quibus alia viget contraria conſuetudo. Quod quidem reſponſum an veritati, & rationi conſentaneum ſit, aliorum judicio expendendum libenter relinquimus, dummodo docti ſint, & de conſcientiæ ſuæ puritate, animarumque ſalute religioſe ſoliciti.

CAPUT SEXTUM.

Inviſæ novitatis cenſuram merentur Synodales conſtitutiones, quibus damnari, aut prohiberi velint conſuetudines quædam generaliter approbatæ: ubi de ſolutione dotis a Sanctimonialibus facienda Monaſterio, in quo profeſſionem emittunt; deque aliis præſtationibus, quas Canonici quidam, ſuorum Canonicatuum poſſeſſionem, aut fructus adepturi, perſolvere ſolent.

EX eodem innovandi pruritu derivari videretur Conſtitutio, qua Epiſcopus ſimoniacum dictitans, quidquam ſolvere pro ingreſſu in Religionem, prohiberet Sanctimonialium cœnobiis conſuetam dotem exigere a puellis ſe ſe Deo devoventibus: ſiquidem, quamvis eam dotis penſitationem plerique Doctores improbaverint, uſus tamen ubique receptus illam approbat; quodque magis eſt, ſacra Congregatio Concilii die 18. Septembris 1683. a ſimonia immunem pronunciavit, uti habetur *lib.* 33. *decretor. pag.* 310. *a terg.* eademque quæſtione in una *Bononienſi* iterum examinata die 14. Aprilis 1725. ſacra Congregatio in eadem perſtitit ſententia, *tom.* 3. *Theſaur. Reſolut. pag.* 153. *&* *ſeq.* Hanc autem mentem ſacræ Congregationi injecit S. Thomas, cujus doctrinam in hac poſtrema cauſa *Bononienſi*, pro noſtro, quo tunc fungebamur Secretarii munere, eidem inſinuavimus. Quærit Angelicus Doctor 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 3. *Ad quartum*, an licitum ſit, aliquid ab iis exigere, qui in Religionem

nem ſe ſe recipiunt ; & diſtinguendum reſpondet, quo nomine illud exigatur : ſi exigitur pro ipſo ingreſſu, ſeu admiſſione in Religionem, tamquam ejuſdem pretium, illicitum & ſimoniacum eſſe ait : ſi pro ſuſtentatione illius, qui monaſterium ingreditur, ut Deo, & Religioni mancipatus, monaſterii ſumptibus perpetuo victitet ; & iterum tunc diſtinguendum inquit : aut enim monaſterium aliunde habet, unde neceſſaria alimenta Religioſo ſubminiſtret ; & non poteſt illum ad aliquid ſolvendum adigere : aut neceſſariis reditibus caret ad ſubeundum onus Religioſum alendi ; & tunc tantum percipere poterit, quantum ad illius alimoniam reputabitur neceſſarium : *Pro ingreſſu* (inquit) *monaſterii non licet aliquid exigere, vel accipere, quaſi pretium ; licet tamen, ſi monaſterium ſit tenue, quod non ſufficiat ad tot perſonas nutriendas, gratis quidem ingreſſum monaſterii exbibere, ſed accipere aliquid pro victu perſonæ, quæ in monaſterio fuerit recipienda, ſi ad hoc non ſufficiant monaſterii opes.*

II. Huic D. Thomæ doctrinæ, cui S. Bonaventura in Apologetico contra adverſarios Fratrum Minorum *quæſt.* 18. S. Raymundus *lib.* 1. *tit.* 1. §. 22. S. Antoninus *part.* 2. *cap.* 5. §. 18. Dionyſius Carthuſianus *lib.* 2. *de ſimonia*, aliique communiter adſtipulantur, adhærens, ut diximus, ſacra Congregatio Concilii, eamque ſemper præ oculis habens, ſæpius in primis decrevit, a ſingulis Sanctimonialium cœnobiis, ad normam decreti Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de Regular.* tot eſſe Moniales recipiendas, quot, Epiſcopi judicio, ex communibus reditibus, aut conſuetis eleemoſynis ſuſtentari poſſunt : cenſuit deinde, a Monialibus, intra præfinitum numerum comprehenſis, ſeu in demortuarum locum ſubrogandis, nihil eſſe monaſterio pendendum ; niſi interim monaſterii reditus fuerint imminuti, nec amplius pares ſint conſueto Sororum numero ſuſtentando : ab his vero, quæ ultra præfinitum numerum recipiuntur, dotem perſolvendam dixit, cujus fructibus ali queant : quemadmodum refert Fagnanus *in Cap. Non amplius, de inſtit. num.* 24. ubi ita proſequitur : *Verum ſacra Congregatio ſuper negotiis Epiſcoporum, & Regularium, animadvertens, Sanctimonialium monaſteria ſine dotium ſubſidio diu ſuſtineri non poſſe, & propter ingruentes neceſſitates, & caſus inopinatos, plerumque ad inopiam redigi ; ſummis Pontificibus approbantibus, prudenter ſanxit, ut dotales eleemoſynæ a Monialibus numerariis perſolverentur, tametſi numerus eſſet taxatus ad menſuram redituum monaſterii*. Equidem experientia compertum cum ſit, opulentiſſima Monialium monaſteria paulatim ad inopiam vergere, & quæ, paucis antea annis, quadraginta ex. gr. Monialibus neceſſaria ad victum large ſuppeditabant, hodie nihilominus, quamvis novas interim dotes lucrata fuerint, vix ſufficientes proventus habere ad eumdem numerum alendum, quod qua ratione contingat, plane ignoramus ; hinc, ne conſuetus Deo ſacratarum Virginum numerus in monaſteriis decreſcat, & de redituum ſufficientia eadem monaſteria

fiant

fiant ſecuriora, prudentiſſime cautum eſt, ut omnia indefinite habeantur pro indigentibus, atque indigentiæ nomine ab omnibus omnino puellis, Religioni nomen dantibus, præſcriptam dotem recipiant.

III. Scimus, hanc communem monaſteriorum praxim, ſacrarum Urbis Congregationum reſponſis corroboratam, non probari Van-Eſpenio, qui *in ſuo tract. de vitio ſimoniæ circa ingreſſum Religionis cap.* 2. carpit in primis Chriſtianum Lupum, eo quod *in notis ad can.* 19. *Concilii Nicæni II.* illam in Belgio etiam vigentem a culpa abſolverit: & ſubinde *cap.* 3. §. 3. abſolute aſſerit, contra jus naturale, & Divinum peccare monaſteria, *quorum proventus ſunt ſufficientes, ut numerum aliquem Religioſorum ſuſtentent, & tamen nullum gratis ad monaſterium admittunt:* additque, omnia, quæ ad hanc conſuetudinem cohoneſtandam adduci ſolent, vana eſſe effugia, jam olim improbata ab Innocentio III. *in Cap.* 40. *de ſimonia*, ubi ait: *Quoniam ſimoniaca labes adeo pleraſque Moniales infecit, ut vix aliquas ſine pretio recipiant in Sorores, paupertatis prætextu volentes hujuſmodi vitium palliare.* Neque ignoramus, hanc eamdem opinionem, a Van-Eſpenio hauſtam, plurimorum menti inſediſſe, qui illam Epiſcopis ſuadere conantur, ut ea tandem imbuti, Sanctimonialium cœnobia compellant ad tot ſaltem puellas ſine dote recipiendas, quæ ad conſuetum Sororum numerum explendum in monaſterium admittuntur. Quocirca operæ pretium eſt iſtorum opinionem, quam auctoritate pervertimus, etiam rationibus refellere.

IV. Eximius Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.* 4. *de ſimon. cap.* 17. accurate expendens allegatum D. Thomæ locum, optime animadvertit, illicitum quidem, & ſimoniacum eſſe, aliquid recipere ab ingrediente Religionem, ſive illud recipiatur tamquam pretium ingreſſus, ſive recipiatur pro onere, quod ſibi monaſterium aſſumit, ſuſtentandi Religioſum, ad quod ceteroquin ſubeundum ſufficiunt monaſterii reditus, uti aſſeruit D. Thomas; hoc tamen intereſſe inter utrumque diſcrimen, quod in primo caſu ſimonia, quæ committitur, eſt juris naturalis, & Divini; in altero vero eſt juris tantum Eccleſiaſtici: etenim, pergit Suarez, quemadmodum matrimonium carnale conſiderari poteſt in ratione Sacramenti, & in ratione contractus civilis, cui annexum eſt onus alendi conjugem, & familiam, atque hujus intuitu exigitur dos a puella, quam pro ipſo Sacramento accipere ſimoniacum foret; ita etiam matrimonium ſpirituale, ſive profeſſio Religioſa, eſt ſtatus quidem ſpiritualis, & eſt præterea contractus quidam humanus inter Religioſum, & Religionem, quæ ſe obligat ad illum ſuſtentandum. Quare, concludit Suarez, ſola ſpectata rei natura, quamvis nihil poſſit exigi pro ipſo ſtatu religioſo, qui ſpiritualis eſt, poſſet tamen exigi pro hoc onere alendi perſonam Religioſam, quod eſt temporale, & pretio æſtimabile. Verum, quoniam jus ad alimenta, e monaſterii proventibus percipienda, profluit ab ipſa profeſſione Religioſa, idcirco Eccleſia, ne ulla ratione

pre-

pretium pro illa accipi videretur, diſtricte vetuit, quidquam ab eo exigi, cui monaſterium neceſſaria ad victum ſtipendia ſubminiſtrare poteſt. Hactenus Suarez. Inveſtigat deinde Thomaſſinus ejuſmodi Eccleſiaſticæ prohibitionis initia, & *part.* 3. *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. lib.* 1. *cap.* 51. *num.* 8. obſervat, ſeptem prioribus ſeculis plures quidem latas fuiſſe leges ad compeſcendam Monachorum avaritiam, alimentorum obtentu, pecuniam ab iis extorquentium, qui ſe ſe Dei, ac Religionis obſequiis mancipabant; ſed ſimul notat, unicum earumdem ſcopum fuiſſe, arcere a Religioſis immoderatum divitiarum ſtudium, & fovere monaſticam paupertatem, non autem impedire ſimoniam, quam nulli adhuc in mentem venerat poſſe in hoc negotio committi. Omnium prima, ſeptima Synodus, quæ eſt Nicæna ſecunda, celebrata anno 787. ejus criminis reos in ſimoniacorum claſſem retulit: nullum quippe inter ipſos, ac ſacrorum Ordinum nundinatores diſcrimen faciens, *can.* 19. *tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 498. ita ſtatuit: *In tantum inolevit avaritiæ facinus in Rectores Eccleſiarum, ut etiam quidam eorum, qui dicuntur Religioſi viri, atque mulieres, obliviſcentes mandatorum Domini, decipiantur, & per aurum introitus accedentium tam ad ſacratum Ordinem, quam ad monaſticam vitam efficiant.... Si quis ergo inventus fuerit hoc faciens, ſi quidem Epiſcopus, vel Abbas extiterit, vel quilibet de ſacrato collegio, aut deſinat, aut deponatur, juxta ſecundam regulam ſancti Chalcedonenſis Concilii. Abbatiſſa vero ejiciatur de monaſterio, & tradatur in alio monaſterio ad ſubjectionem.* At alii canones, per idem fere tempus editi, eamdem ceteroquin prohibitionem inſtaurantes, nullam ſimoniæ fecere mentionem. Sic Synodus Francofordienſis anni 794. *can.* 16. *ibid. col.* 906. ait: *Audivimus, quod quidam Abbates, cupiditate ducti, præmia pro introeuntibus in monaſterium requirant. Ideo placuit nobis, & ſanctæ Synodo, ut pro ſuſcipiendis in ſancto ordine Fratribus nequaquam pecunia requiratur.* Neque ſimoniæ meminit Alexander III. in Concilio Lateranenſi *cap.* 10. etſi eumdem abuſum proſcribat, inquiens: *Monachi non pretio recipiantur in monaſterio.... Si quis exactus pro ſua receptione aliquid dederit, ad ſacros Ordines non aſcendat. Is autem, qui acceperit, officii ſui privatione multetur.* Poſteriores tamen Pontifices, præcipue Clemens III. *Cap.* 25. & Innocentius III. *Cap.* 30. & 40. *de ſimonia*, Nicæni Concilii canoni adhærentes, ſimoniæ labe fœdatum pronunciarunt, quicumque pro Religionis ingreſſu pecuniam ex pacto aut recipit, aut ſolvit in commodum monaſterii, quod ceteroquin nulla premitur egeſtate: cum enim monaſterium poteſt ſuis ſumptibus Religioſi indigentiis proſpicere, illa pecunia dari præſumitur tamquam pretium ingreſſus, & admiſſionis in Religionem: quando autem lex Eccleſiæ aliquid fieri vetat ob præſumptionem ſimoniæ Juris Divini, ſimul efficit, ut ejuſdem legis tranſgreſſor fiat reus ſimoniæ Juris Eccleſiaſtici; quemadmodum explicat, atque exemplo Beneficii Eccleſiaſtici illuſtrat Suarez *cit. loc.*

V.

V. Cum itaque verſemur in ſimonia, quæ ortum habuit e ſola lege Eccleſiæ, mirum eſſe non debet, hanc potuiſſe nunc ſeverius accipi, nunc juſtis de cauſis aliquantulum emolliri, prout vel augetur, vel minuitur præſumptio venditionis rei ſpiritualis, ſeu verius animi illam nundinandi, in qua præſumptione fundatur. Atque, ut miſſa faciamus antiquiora hac in re particularium Eccleſiarum inter ſe diſcordantia ſtatuta, quæ videri poſſunt apud citatum Thomaſſinum; Concilium Cameracenſe anni 1565. *tit.* 18. *cap.* 12. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 599. nullam pecuniæ pactionem in Monialium ingreſſu tolerandam ſtatuit, nec prætexendam permiſit cœnobii inopiam, ad aliquam recipiendam, quæ in monaſterium conferret dotis ſubſidium: *Abeſſe* (ait) *omnino vult ſancta Synodus a Religionis ingreſſu labem, etiamque ſpeciem deteſtabilis ſimoniæ. Quocirca præcipit ſerio ſacros canones inſecuta, ne Monachi, vel Moniales, aliquem, vel aliquam ad profeſſionem recipiant, mediante alicujus pecuniæ, aut muneris pacto; ne ea quidem ex cauſa, quod plures alere non poſſint ſine aliquo ſubſidio:* ubi tamen notanda ſunt illa verba: *Abeſſe vult a Religionis ingreſſu labem, etiamque ſpeciem deteſtabilis ſimoniæ*: ex quibus apparet, dotis penſitationem non damnari a Concilio tamquam ſimoniacam, ſed prohiberi, ad longius avertendam omnem ſimoniæ ſpeciem. Contra S. Carolus Borromæus, quo certe non alius ſolertior ſacrorum canonum cuſtos, purioris diſciplinæ tenacior, & Concilii Tridentini fidelior interpres, in Concilio Provinciali Mediolanenſi I. ejuſdem anni 1565. *part.* 3. veluti jam certum ponit, a ſingulis Monialibus in ipſo monaſterii limine aliquam pecuniæ ſummam penes probum virum deponi, profeſſionis tempore monaſterio tradendam, inquiens *part.* 1. *Act. Eccleſ. Mediol. pag.* 47. *Quod, profeſſione facta, eleemoſynæ gratia ad Profeſſam ſuſtentandam monaſterio datur, id quo tempore puella Religionis habitum ſuſcipiet, apud virum, Monialibus, & earum Superiori probatum, deponatur, ut nullo impedimento tum Monialibus præſto eſſe poſſit*: & in Concilio Mediolanenſi II. anni 1569. *cap.* 2. *inter capita quædam ad Moniales pertinentia part.* 1. *Act. Eccleſ. Mediol. pag.* 75. ab Epiſcopo præſcribi voluit eleemoſynam dotalem a ſingulis Monialibus, alimentorum nomine, monaſterio penſitandam, inquiens: *Epiſcopus præterea tum impenſas æſtimet, quæ & in Religionis ingreſſu, & tempore profeſſionis fieri ſolent pro veſtitu, aut pro aliis rebus, ad ipſius puellæ, vel monaſterii uſum, commoditatemve pertinentibus; tum pecuniæ etiam ſummam præſcribat, quam puella alimentorum nomine monaſterio det; niſi cenſus, aut alia bona immobilia, quorum annui fructus, ejuſdem judicio, ad ea alimenta ſatis ſint, monaſterio attribuantur.* Mediam viam iniit Concilium Turonenſe, habitum anno 1583. quod *cap.* 17. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1431. inſinuat, Moniales, intra præfixum ab Epiſcopo numerum, gratis omnino admittendas; ultra numerum vero, cum juſta dote. Sed Concilium Avenionenſe anni 1594. *tit.*

50. *de Sanctimonialibus*, *ibid. col.* 1865. idem prorſus ſervari juſſit, quod S. Carolus ſanciverat. In hac opinionum varietate, diu anceps hæſerat ſacra Congregatio Concilii, & quandoque propenderat in Turonenſium Patrum ſententiam, ſicuti a Fagnano accepimus; ſed, cum experientia didicerit, nullum reperiri adeo opulentum Sanctimonialium cœnobium, quod ad reparanda quotidiana ſuorum redituum decrementa, non egeat novarum dotium acceſſione, firmiter tandem amplexata eſt S. Caroli decreta, eaque religioſe obſervari voluit: quod non ſolùm conſtat ex allegatis ejuſdem deciſionibus, ſed adhuc clarius ex alia, quæ refertur in Bibliotheca Præmonſtratenſi *pag.* 356. cujus verba ſunt: *Non veſtiantur Moniales, nec admittantur ad habitum, niſi prius parentes, vel illi, ad quos earum cura ſpectat, promptam habuerint pecuniam pro dote, vel eleemoſyna conſueta; & illam depoſuerint ſolvendam monaſterio poſt emiſſam profeſſionem*. Etenim, uti ad rem perpendit Cabaſſutius *in theor. & prax. Jur. Canon. lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 13. non eſt expectanda, ſed præcavenda arcta, & extrema monaſteriorum neceſſitas, ne ſecus ea ſequantur graviſſima mala, quæ in animarum diſpendium gravem monaſteriorum inopiam plerumque comitantur: *Videmus* (inquit Cabaſſutius) *in permultis Virginum monaſteriis, ad gravem inopiam redactis, fuiſſe eo quandoque redactos Prælatos, ut ſoluta clauſura, Virgines ad proprios parentes tranſmiſerint nutriendas, ſuaſque operas, ne a propriis parentibus repellerentur, famulitia, & opificia pro pane apud eos quærendo locaturas. Vidimus multoties, facile diſſipatis monaſteriorum exiguis facultatibus, neceſſe fuiſſe, quaſi in communi naufragio, ut ſingulæ Moniales privatim ſuo victui conſulerent, ſuas operas externis pretio ad vitæ ſubſidium exhiberent, proprietatem rerum, quaſcumque corradere poſſent, ſibi ad vitæ privatæ neceſſitates aſſererent, tempora orationi, vel lectioni deſtinata, manuum labori inſumerent, colloquia cum externis, a quibus ſubſidium aliquod ſperabant, miſcerent; ex quibus contingeret, omnem interiorem, & exteriorem diſciplinam prorſus evaneſcere.*

VI. Si hæc ſecum animo revolvat Epiſcopus, non ſtatim illicitum, & ſimoniacum pronunciabat dotale ſubſidium, quod a puellis ſe ſe in Religionem recipientibus exigitur, neque faciles aures præbebit ſuaſionibus hominum, qui, ut propriæ parcant pecuniæ, ſuaſque filias, ſine ullo ſumptu, Religioni alendas tradant, monaſteriorum opulentiam exaggerant, novamque pecuniam illis collatam, in inutiles, ac voluptuoſos ſumptus erogari, clamitant. Non idcirco tamen negamus, interdum expedire, dotis quantitatem imminui, & quandoque etiam prorſus remitti: ſed, quod in peculiaribus circumſtantiis, & conſulta prius ſacra Congregatione Concilii, fieri decet, non poterit Synodali Conſtitutione generatim, atque univerſim faciendum decerni. Illud autem curabit Epiſcopus, ne ultra præfinitam dotem, monaſterio pendendam, alia pecuniæ ſumma a puellis extorqueatur, in Monialium commodum, alioſve

uſus

uſus impedienda, qui ad puellæ ſuſtentationem nequaquam pertinent: id quippe cum nulla ratione cohoneſtari valeat, adhuc remanet ſub cenſura *Extravag.* 1. *de ſimonia*, *inter comm.* ubi Urbanus V. utriuſque ſexus Regularibus diſtricte inhibuit, ne ante, aut poſt cujuſquam in Religionem ingreſſum, *quoſcumque paſtus, prandia, ſeu cænas, pecunias, jocalia, aut res alias, etiam ad uſum Eccleſiaſticum, ſeu quemvis pium uſum alium deputata, vel deputanda, directe, vel indirecte, petere, vel exigere quoquo modo præſumant.*

VII. Modum quoque imponet ſumptuoſis apparatibus, muſicis concentibus, comeſſationibus, aliiſque ejuſmodi, quæ cum magno familiarum impendio alicubi fieri ſolent in Monialium ingreſſu, & profeſſione: omnem ſiquidem mundanam pompam, omnem profanum luxum dedecere ſpirituales nuptias, quas eligit puella, quæ Deo, & Religioni ſe devovet, ſcite ponderat Navarrus *in tract. de reditibus Eccleſiaſticis, in fine quæſtionis primæ, pag.* 150. *edit. Romanæ* anni 1584. ubi hæc ad rem ſcripſit: *Quid quæſo dicemus ad prodigas illas expenſas, & profanos apparatus fieri ſolitos ex pacto tacito, vel expreſſo, dum puellæ vel ingrediuntur in monaſterium, vel profeſſionem emittunt? Quid aliud moderatius, quam ut hæc vehementer interdicantur, & culpentur, & puniantur illæ, quæ taliter faciunt? Et ſimul etiam doceantur, quam honeſtior apparet cunctis hæc inſpicientibus, modeſta quædam, humiliſque temperantia, ſpirituali juncta contemplationi, quam pompoſa profanitas, mundanæ cuidam admixta voluptati, in funeralibus ejus, quæ per profeſſionem moritur mundo, & naſcitur, vel excreſcit Deo.* Videatur etiam Tournely *in Theologia Morali in Append. de ſimonia cap.* 4. *ſect.* 3. ubi prædicta omnia ampliſſime confirmantur.

VIII. Non multum diſſimiles iis præſtationibus, quæ nomine dotis a Monialibus perſolvuntur monaſteriis, in quibus profeſſionem emittunt, ſunt aliæ quædam, quas Canonici ſolvunt vel ex conſuetudine, vel ex antiquis Eccleſiarum Statutis, cum primum ad ſuorum Canonicatuum poſſeſſionem, aut cum ad fructuum & diſtributionum participationem admittuntur. Hinc, ſicuti Moniales in primo caſu de nulla ſimoniæ labe notari poſſunt, & falleretur, ſi ſecus judicaret, Epiſcopus; ita idem dicendum eſt in ſecundo, ſi debitæ circumſtantiæ concurrant. Gregorius IX. *in Cap. Jacobus, de ſimonia*, conſuetudinem reprobat quorumdam Canonicorum, qui Fratribus in eorum Collegium recenter admiſſis quoſdam peculiares proventus capere non permittebant, donec eos in prandio laute tractaſſent. Sacrum etiam Tridentinum Concilium *ſeſſ.* 24. *cap.* 14. *de reform.* Epiſcopis hanc curam committit, ut diligenter cognoſcant de hujus generis conſuetudinibus, atque ſtatutis, ne forte aliqua ſimoniæ, aut avaritiæ labes in præſcribendis, exigendiſque ejuſmodi ſolutionibus ſe ingerat. Idque confirmat, & latius declarat Sanctus Pontifex Pius V. in ſua Conſtitutione 64. quæ incipit *Durum nimis*, *Bullar. Roman.*

man. tom. 2. quæ Conſtitutio refertur, & innovatur in altera recentiori Innocentii Papæ XII. incipiente *Eccleſiæ Catholicæ*, quam videre eſt *num.* 51. *in Bullario peculiari* ejuſdem Innocentii XII. Cum vero harum Legum ſanctiones tunc locum habeant, cum aut hujuſmodi ſolutiones recens inductæ, & ſine debita facultate ſunt inſtitutæ, aut, ſi ab antiquo tempore in uſu ſunt, cum nec in Eccleſiæ utilitatem, nec in aliud opus pium erogantur, ſed inter Canonicos dividuntur, ut recte jam obſervarunt Doctores ſcribentes *in cit. Cap. Jacobus*, videlicet Joannes Andreas *num.* 4. Butrius *num. itidem* 4. Oſtienſis *num.* 2. Zabarella *num.* 3. Boich *num.* 8. *de ſimonia*, & colligitur ex ipſo Concilio Tridentino *loc. cit.* ibi: *in uſus pios non convertuntur*: utque etiam optime advertit ſacra Congregatio Concilii, nobis in Secretarii munere tunc conſtitutis, in cauſa *Caſſanen.* propoſita, & reſoluta die 3. Decembris 1718. cujus ſummam videre eſt *tom.* 1. *Theſauri Reſolut. pag.* 135. & in alia *Januen. Pactionum* propoſita die 19. Decembris 1722. deciſa vero die 16. Januarii 1723. de qua *tom.* 2. *prædicti Theſauri pag.* 256. & 261. cui jam in eadem ſententia præiverat S. Carolus Borromæus, dum in executionem Tridentinorum Canonum Conciliaria ſua Decreta ederet, relata a Thomaſſino *de Beneficiis part.* 3. *lib.* 1. *cap.* 61. *num.* 13. aut denique cum eædem ſolutiones convertuntur quidem in utilitatem Eccleſiæ, & in uſus pios, ſed excedunt valorem fructuum, qui ex Præbenda Canonicali ſex menſium ſpatio proveniunt; quod vetitum eſt in citata Conſtitutione S. Pii V. §. 4. hinc eſt, quod, ubi ejuſmodi ſolutiones ab antiquo tempore legitime inductæ, & juſtam quantitatem non excedentes, utiliter & pie impendantur, ſi eas Epiſcopus, ob prætenſum ſimoniæ vitium, reprobandas abolendaſque ſtatueret, inconſulto potius novitatis ſtudio, quam reſtaurandæ diſciplinæ zelo, flagrare ſe oſtenderet. Sane *in cit. Cap. Jacobus*, expreſſe reprobantur etiam convivia & prandia in Canonicorum ingreſſibus paranda, & merito quidem; cum hæc neque in Eccleſiæ, aut Sacrarii beneficium, nec in uſus pios cedant, ſed privatorum ſolatio & voluptati deſerviant. Verum, cum magnæ plerumque difficultates occurrere ſoleant in receptis uſibus abolendis, ubi præſertim antiqua conſuetudine nitantur; haud inopportunum erit hic adnotare, quod, præter veterem quamdam cauſam *Polinianen.* in dicta Congregatione Concilii judicatam anno 1584. de qua *lib.* 4. *decretor. pag.* 9. altera quoque, cujus titulus erat *Brugen.* majore partium ſtudio ibidem propoſita fuit die 13. Auguſti 1729. & die 3. ſequentis menſis Septembris definita, in qua dictum fuit, tolerari poſſe conſuetudinem ab immemorabili tempore vigentem, ut novus Canonicus ceteros Capitulares convivio excipiat; dummodo id ſponte ab eo fiat, & moderatæ frugalitatis leges ſerventur: ut videre licet *tom.* 4. *Theſaur. Reſolut. pag.* 336. & *pag.* 342. item *tom.* 5. *pag.* 54. §. *Conſuetudo*. Et in eamdem ſententiam reſoluta fuit alia cauſa *Leodien.* propoſita die 18. Julii 1733. & relata *in ejuſdem Theſauri*

tom.

tom. 6. pag. 141. Quorum decretorum æquitati magnopere ſuffragatur tenor *Cap. Sane*, *inter Extravag. commun. de ſimonia*.

CAPUT SEPTIMUM.

De aliis quibuſdam Conſiliis a probis Viris optimo ſane ſtudio propoſitis, quæ tamen in Synodalibus conſtitutionibus adoptata odioſam novitatis ſpeciem induiſſent: ubi de Cantoribus Eunuchis, ac de muſica, & inſtrumentis muſicalibus, in Eccleſia tolerandis, vel prohibendis: item de lacte infantibus præbendo: & de Sectione Cæſarea.

HOc etiam procul dubio ad Epiſcopi officium pertinet, ut Synodalibus decretis Eccleſiaſticæ muſicæ rationem, quatenus in diœceſi ſua opus eſſe cognoverit, ad certas regulas exigat, atque componat; ut corda Fidelium ad pietatem excitet, non aures ſolas, ſicuti fit in theatris, inani voluptate demulceat. Quæ hac de re in nonnullarum diœceſium Synodis conſtituta ſunt, collecta leguntur apud Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. univerſ. part. 2. tit. 5. cap. 9. num. 27. & ſeq.* Quid autem in ſua Eccleſia ſervandum inſtituerit S. Carolus Borromæus, videri poteſt in illius Concilio Mediolanenſi I. §. 51. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col. 687.* De hac ipſa re in Synodo Avenionenſi, anno 1594. habita, *tit. 35. de cantu Eccleſiaſtico*, hæc leguntur *cit. tom.* 10. *col. 1856. Muſices numeros ad pietatis ſenſum permovendum ſalubriter adhibet Eccleſia. Quapropter ejus ſtudium in cunctis Eccleſiis non ſolum permittimus, verum in dies augeſcere optamus. Ea tamen obſervatio habenda erit, ut non ad modulos profanarum cantionum tum Pſalmi, tum cetera Eccleſiaſtica occinantur.* Nos autem in una ex noſtris Epiſtolis encyclicis, quæ impreſſa eſt *Bullarii noſtri tom. 3. num.* 3. plura congeſſimus, ex Patribus, Conciliis, & Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ monumentis deſumpta, quæ ad materiam hanc illuſtrandam opportuna judicavimus, quæ ſane pleriſque piis viris haud ingrata fuiſſe accepimus; ſed tum ante illius Epiſtolæ editionem, tum etiam deinceps nonnullos fuiſſe novimus, qui pietatis ſtudio incenſi, ſummo conatu, licet hucuſque irrito, Epiſcopis ſuadere curaverunt, ut Synodalibus Conſtitutionibus novam infererent ſanctionem, qua eunuchi cantores ab Eccleſiaſticis concentibus excluderentur; quod & irregulares plerumque ſint hujuſmodi homines, cum nemo fere eunuchus fiat abſque peccato; & ex tali prohibitione facile eventurum eſſet, ut tolleretur abuſus evirandi pueros; cumque præterea dicerent, molles eunuchorum voces plurimum in cauſa eſſe, ut Eccleſiarum cantus ad theatrales modulos maxime accedat; neque vero impoſſibile eſſe, eorum vocibus alias, puerorum præſertim, voces Eccleſiaſticis Choris magis aptas ſubrogare.

II. Celebris profecto eſt magni Nicæni Concilii canon primus, qui ſic ha-

habet: *Si quis a Medicis propter languorem deſectus eſt, aut a barbaris abſciſſus, hic in Clero permaneat. Si quis autem ſe ipſum ſanus abſcidit, hunc & in Clero conſtitutum abſtinere convenit, & deinceps nullum debere talium promoveri. Sicut autem hoc claret, quod de his, qui hanc rem affectant, audentque ſemetipſos abſcindere, dictum ſit; ſic eos, quos aut barbari, aut domini caſtraverunt, ſi inveniuntur alias digniſſimi, tales ad Clerum ſuſcipit regula.* His conſona omnino ſunt, quæ ſtatuta leguntur in antiquiſſimis Canonibus, qui Apoſtolorum dicuntur, *can.* 20. *& tribus ſequentibus*. Ubi nempe cuilibet intelligere licet, caſum a caſu diſtingui: nimirum eos, qui, aut Medicorum præcepto, & morbi neceſſitate ſic exigente, evirati ſint, aut qui hanc violentiam a barbaris perpeſſi fuerint, neque dejici a Clericali gradu, quem obtinebant, neque ab ingreſſu in Clerum arceri: contra vero, eos, qui ultro ſe abſciderint, aut abſcindi permiſerint, ſi Clerici fuerint, expellendos, ſi autem ordinari ſe poſtulent, nuſquam promovendos edici. Hoc ipſum aperte jubent plures decretales Epiſtolæ Romanorum Pontificum, quæ extant in Collectione Gregorii IX. *tit. de corpore vitiatis ordinandis, vel non*. Neque deſunt in corpore Juris Civilis ſeveriſſimæ Leges adverſus eos editæ, qui ſibi ſponte, aut aliis, injuriam hanc inferre auſi fuerint. Videantur *l.* 3. §. *Qui hominem*, & *l.* 4. §. *Idem*, *ff. ad L. Cornel. de ſicar.* Pluraque de hoc argumento videri poſſunt erudite collecta a Chriſtiano Lupo, a Joanne Cabaſſutio, & recentius a Joſepho Catalano Presbytero *in notis ad cit. canonem primum Concilii Nicæni*.

III. Nihilominus inter Auctores morales proxime præteriti ſeculi orta & agitata fuit controverſia, an, poſito hujuſmodi caſu, quo pater filium eunuchum fieri permittat, neque filius diſſentiat, & Medici nullum in eo vitæ periculum fore affirment, id autem in eum finem unice fiat, ut filius inter Eccleſiæ cantores adſcribi, & majore vocis ſuavitate officium hoc exercere valeat, atque ita honeſtum ſibi victum parare, an, inquam, his omnibus circumſtantiis ſimul concurrentibus, talis filii eviratio ſine peccato fieri poſſit. In quo Paſqualigus *quæſt.* 498. affirmativam ſententiam amplexus fuit. Sed vicit apud pleroſque, & facta eſt communior opinio negans. Inter Theologos morales legi poſſunt Cardinalis de Lugo *de Juſtitia & Jure tom.* 1. *diſp.* 10. *ſect.* 1. *num.* 23. Hurtado *Reſol. moral. tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 1. *difficul.* 1. *num.* 757. *& ſeq.* Gibalinus *de univerſa negotiatione tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 4. *art.* 3. *num.* 13. *& ſeq.* Theſaurus *de pœnis Eccleſiæ part.* 2. *cap.* 1. *in verb. Membrorum mutilatio* §. *Amplia ſecundo*, Theophilus Raynaudus *Oper. tom.* 14. in illo cui titulus *Eunuchi nati, facti, myſtici, cap.* 5. §. 5. *per tot.* Diana *in edit. coord. tom.* 1. *tract.* 7. *reſol.* 130. *num.* 3. Coton. *Controverſiar. lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 103. *&* 104. Leander *Oper. moral. tom.* 9. *tract.* 3. *diſp.* 4. *quæſt.* 12. Præterea videri poſſunt Canoniſtæ ſcribentes *in Cap. Ex parte, de corpore vitiatis &c.* ut puta Gonzalez ibi *num.* 5.

En-

Engel *num.* 12. Coninck *num.* 5. Wieſtner *num.* 22. Schmalzgrueber *num.* 5.

IV. Et quidem validiſſima eſt ratio, cui horum ſententia innititur. Homo enim non ita membrorum corporis ſui dominus eſt, ut aſſentiri valeat abſciſſioni alicujus ex illis, præterquam ſi totius corporis ſalus & conſervatio aliter obtineri nequeat: ut de leproſis teſtatur Aetius *lib.* 13. *cap.* 125. quod per virilium amputationem ab exitiali hujuſmodi morbo liberentur. Ita docent Theologi, duce S. Thoma 2. 2. *quæ.* 65. *art.* 1. quem egregie illuſtrat Sylvius *in Commentar. ad eumdem art.* 1. *concluſ.* 2. Quare nec prætenſa neceſſitas parandi ſibi victum, nec laudabile propoſitum inſerviendi Eccleſiæ in cantoris officio, ſatis juſtam rationem, aut cauſam ſuppeditant, ad excuſandam a peccato ultroneam hominis evirationem. Graviſſima porro cenſura damnatum olim fuit Leontii Presbyteri factum, qui apud Epiſcopum ſuum Euſtatium accuſatus, quod cum puella quadam, nomine Euſtolia minus honeſte ageret, ideoque ab illius conſuetudine abſtinere juſſus, ut ſe ab omni turpitudinis ſuſpicione vindicaret, ſe ipſum abſcidit; uti teſtantur S. Athanaſius *in Apologia de fuga ſua prope fin.* Socrates *Hiſtor. lib.* 2. *cap.* 21. Theodoretus *lib.* 2. *cap.* 24. Nec aliter judicatum eſt de Origene, qui verum ſenſum non aſſequutus Euangelici illius textus: *Sunt eunuchi, qui ſe ipſos caſtraverunt propter Regnum Cælorum*: quo ſibi liberum & tutum eſſet mulieres etiam ſacris diſciplinis inſtruere, medicamine ſumpto, eunuchum ſe reddidit, itaque Demetrii Alexandrini Epiſcopi ſui judicio a ſacra Ordinatione repulſus fuit; quamquam deinde, falſis ejuſdem Demetrii teſtimonialibus litteris ſibi procuſis, ad Cæſarienſem, & ad Hieroſolymitanum Epiſcopos ſe contulit, a quibus ſacros Ordines, & Presbyterium obtinuit, quod ſimultatum & diſſenſionum inter hos & Alexandrinum Epiſcopum cauſa fuit, uti narrant Euſebius *Hiſtor. Eccleſ. lib.* 6. S. Epiphanius *hæreſ.* 64. *lib.* 2. S. Hieronymus *de Scriptorib. Eccleſiaſt. in Alexandro.* Plura de hac re collegit Binghamus, Auctor heterodoxus, *Origin. ſeu Antiquit. Eccleſ. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. §. 9. Inter Pontificias Decretales relatas ſub titulo *de corpore vitiatis*, una eſt Alexandri Papæ III. quæ incipit *Significavit*, ad Archiepiſcopum Ravennatem conſcripta, cui permittit Pontifex, ut miſero cuidam Presbytero, qui ſtulte putans obſequium ſe præſtare Deo, fecerat ſibi virilia amputari, Sacerdotalis officii exercitium, excepto tamen Altaris miniſterio, concedere valeat; quod ita intelligitur, ut benedicendi, & Sacramenta Baptiſmi, Pœnitentiæ, ac Extremæ Unctionis adminiſtrandi licentiam ipſi impertiri poſſet: ſed an, ex ejuſdem Indulti vi, officium Diaconi, aut Subdiaconi in Miſſa exercere poſſet, controvertitur inter Canoniſtas; quorum tamen plurimi negativam opinionem tuentur, ut videre eſt apud Layman *in Comment. ad cit. Cap. Significavit*. Videatur etiam Thomaſſinus *de Benefic. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 83. *num.* 7.

V.

V. Hæc omnia pleno quidem robore ſubſiſtunt; neque enim immutata eſt Eccleſiæ diſciplina, quæ irregularitatis notam inurit eunucho, qui extra neceſſitatem ſalvandæ vitæ, mutilationi ſuæ aſſenſum præbuit; neque a peccato immunis, juxta communem ſententiam paulo ante expoſitam, habendus eſt ille, qui, præter ejuſmodi neceſſitatis caſum, id agit, etiam ad conſervandam vocis ſuavitatem, & ut idoneus Eccleſiæ cantor evadat. Unde, etiamſi adhuc in uſu eſſet, quod olim ſervatum fuit, ut nemo caſtrari poſſet, niſi de licentia Epiſcopi; quemadmodum ex Theodoro Balſamone colligitur, & refertur per Janum a Coſta *ad tit. Decretal. de corpore vitiatis*, ac per Thomaſſinum *de Benefic. part. 2. lib.* 1. *cap.* 82. *num.* 5. crederemus, Epiſcopum nequaquam hujuſmodi licentiam concedere poſſe ob eum finem, ut idoneos cantores ſacris Eccleſiarum concentibus compararet: urget enim ſemper in oppoſitum adducta ratio, nunquam licitam eſſe membrorum humani corporis amputationem atque jacturam, niſi cum totum corpus alia ratione ab interitu vindicari nequit; nec ſufficientem eſſe cauſam ad id faciendum, ſive mandandum, aut permittendum, quod Eccleſiæ Chorus acutis vocibus opus habeat. Verumtamen, quod hic quærimus, hoc demum eſt: an in præſentibus rerum ac temporum circumſtantiis, cum nempe ſecularis poteſtas, quidquid civiles leges contra ſtatuerint, haud infrequentes puerorum evirationes impune fieri, ſaltem diſſimulando, permittit, nec amplius ad id Epiſcoporum licentia poſtulatur; cum in Eccleſiis jampridem invecta eſt ea muſicæ ratio, quæ vix, aut ne vix quidem, abſque eunuchorum vocibus ſuſtineri valet; cumque iſtorum voces in Eccleſiarum concentibus, & quidem in ipſa Romani Pontificis Cappella, a multo jam tempore audiri conſueverunt: an, inquam, in his circumſtantiis prudenter ſe gereret Epiſcopus, qui Synodali decreto a Choris muſicis Eccleſiarum ſuarum eunuchos cantores eliminaret; an vero per hoc in hominum reprehenſionem & odium, non ſine publicæ tranquillitatis perturbatione, tamquam importunæ novitatis auctor merito incurreret.

VI. Ad hos itaque terminos redacta quæſtionis ſumma, non admodum difficilis videtur eſſe reſponſio; eaque, pro noſtra quidem judicandi agendique ratione, piorum ejuſmodi virorum ſtudiis atque conſiliis, de quibus initio dicebamus, contraria eſſe deberet, hac ſaltem de cauſa, ne Epiſcopus, cui populorum amor ad munus ſuum utiliter gerendum maxime neceſſarius eſt, eorum animos a ſe ultro abalienare, ſibique moleſtias & offenſiones ſine cauſa parare velle videatur. In hac nos ſententia duæ res confirmant, de quibus in citata noſtra encyclica Epiſtola fuſius egimus. Una eſt, quod, cum in Concilio Tridentino a quibuſdam Epiſcopis Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſtudioſis propoſitum fuiſſet, ut cantus muſicus ab Eccleſiis omnino tolleretur, nec niſi Gregorianus canendi modus in ipſis retineretur; cum tamen alii recte animadvertiſſent, per hujuſmodi novitatem innumeris querelis atque perturbationibus adi-

tum

tum apertum iri, hoc denique conſilium captum fuit, non ut muſici cantus in Eccleſiis prohiberentur, ſed ut, certis propoſitis regulis, ad pietatis & gravitatis normam reformarentur. Altera eſt, quæ paucis ab hinc annis examinata fuit quæſtio de uſu organi, aliorumque inſtrumentorum muſicorum; quæ ſcilicet ab aliquibus optimo zelo ductis, ut in prædicta noſtra Epiſtola innuimus, ab Eccleſiis removenda eſſe dicebantur: in quo quidem Pontificii Sacelli noſtri, ac Metropolitanæ Lugdunenſis Eccleſiæ, aliarumque Eccleſiarum, in quibus eorum uſus nunquàm receptus fuit, exempla ipſis favebant. Sed cum alii pro organo, aliiſque inſtrumentis in Eccleſiarum muſica retinendis, pari ſtudio certarent; & ſatis appareret, quam difficile futurum eſſet eorum uſum tollere ab iis Eccleſiis, in quibus jam pridem invectus erat, ſatius viſum eſt, mediam viam tenere; nec omnia ſcilicet muſica inſtrumenta in Eccleſiis permittere, nec omnia prohibere; ſed, organo, aliiſque nonnullis inſtrumentis retentis, ea dumtaxat ab Eccleſiarum choris eliminare, quæ theatralibus ludis potius, quam ſacris locis & actionibus, convenire viſa ſunt; ut in eadem Epiſtola noſtra diſtinctius declaratum per nos fuit.

VII. Ab his duobus exemplis ſapiens Epiſcopus colligere poterit, optimum omnium conſilium fore, non ut ab Eccleſiarum muſica eunuchorum voces removeat, ſed ut potius caveat, ne theatrales modi ad Eccleſiaſticos concentus transferantur, neve theatralibus inſtrumentis Eccleſiæ perſonent. Contra vero, ſi qui ex Eccleſiæ Cantoribus Clerici ſunt, ne hi in ſcenam aſcendant; quod religioſiſſime obſervatur a muſicis Pontificiæ Cappellæ. Denique, ſi eam in diœceſi conſuetudinem invenerit, ut muſici in Eccleſiis, etiamſi Clerici non ſint, ſuperpellicio induti, officio fungantur, vel eam, ut hominum aſpectui canentes non pateant, ſed poſt tranſennam, ſeu cratem choro præfixam, ſe ſe contineant, laudabiles hujuſmodi mores inviolatos ſervari, ſtudioſiſſime curet.

VIII. Illud denique cavendum eſt Epiſcopo, hac præſertim ætate, qua revixiſſe videntur viri illi Athenienſes, de quibus *Actorum cap.* 17. dicitur: *Athenienſes autem omnes, & advenæ hoſpites, ad nihil aliud vacabant, niſi aut dicere, aut audire aliquid novi:* ne ſcilicet iſtiuſmodi hominum ſuaſionibus ad ea attentanda inducatur, quæ licet Eccleſiaſticam diſciplinam non reſpiciant, civilis tamen reipublicæ inſtituta, communemque vivendi rationem invertunt. Rem enarrabimus, quæ paucis antea annis nobis contigit. Infantes ſpurii, quos *projectos* dicimus, ad hoſpitale domicilium civitatis Bononienſis delati, interdum a nutricibus alebantur, celtica lue, aliiſque contagioſis morbis, infectis: ex quo fiebat, ut miſeri illi pueruli lucem una cum lacte ſugentes, aut cito interirent, aut perpetuo ægrotarent. Ad proſpiciendum tot innocentium infantium indemnitati, alium non ſuppetere modum, fuit nobis inſinua-

tum, quam illos enutrire lacte caprino, aut vaccæ, quod maximam analogiam habere cum ſucco, quo fœtus humanus alitur in utero matris, oſtendit egregius Phyſicus Cyrillus *in notis ad Ettmullerum edit. Neapol.* Quo vero magis ad ejuſmodi conſilium capeſſendum nos inducerent, illius auctores nobis exhibuere formam vaſis affabre elaborati, per quod lac infantium ori poterat commode inſtillari. Fuerat autem illud vaſculum, jubente ſupremo Galliæ Senatu, ubi de eadem re erat deliberandum, adinventum, & delineatum a Regio Architecto du Val. Vidimus præterea libellum, Gallico idiomate conſcriptum, cui titulus *Traitè de la communication des maladies, & des paſſions:* cujus Auctor pluribus argumentis probare conatur, plurimum expedire reipublicæ felicitati, ut omnes prorſus infantes a capra potius, aut vacca enutriantur, quam a matre, aliave muliere, ne pravis animi affectionibus, quibus mulieres plerumque ſcatent, imbuantur. At, qui ita ratiocinantur, non animadvertunt, ſe injurios eſſe in naturam, ejuſque Auctorem, cujus ſumma providentia, non alia certe de cauſa, voluit, ut in ipſo puerperio matris ubera lacte intumeſcerent, niſi ut inde nata proles vitæ caperet alimentum. Haud equidem inficiamur, lactis qualitatem, ab infantibus hauſti, plurimum conferre ad eorumdem mores in bonam, aut malam partem inclinandos; quod bene advertit Cornelius a Lapide *in cap.* 21. *Geneſ. verſ.* 7. ſed hoc eodem argumento conficimus, non eſſe brutorum lacte enutriendos, ne brutorum affectiones in ſe derivent, brutaleſque induant mores: ad quod alluſit Ovidius, cum ait: *Nec lac bibit ille leænæ*: & Virgilius: *Hircanæque admorunt ubera tigres:* quæ omnia ad rem ponderavit Mapheus Vegius Laudenſis in ſuo Opere *de liberorum educatione lib.* 1. *cap.* 4. Quamobrem, ne violaremus inſtinctum non ſolis hominibus, ſed & ceteris animantibus a natura inditum, inter quæ nullum ſane erit reperire, a quo genita proles relinquatur enutrienda alterius ſpeciei bruto, curavimus quidem, ut nutrices perfecta fruentes valetudine prædictos infantes lactarent; ſed præſtitum nobis a novitatum ſtudioſis conſilium ad tempus rejecimus, quo nutrices inveniri nequeant, & neceſſitas urgeat in earumdem locum ſubrogandi vaccas, ſeu capras: quod eveniſſe Romæ, cum ſæva ibi graſſaretur peſtilentia, narrat Cardinalis Gaſtaldus *in ſuo tract. de avertenda, & profliganda peſte cap.* 5. *num.* 3. *&* 4.

IX. Plures etiam audivimus Epiſcopo inſinuantes, ut gravi præcepto compellat matres ad proprios filios ſuis uberibus lactandos: neque iſtorum inſinuatio, rite expenſa, deprehenditur prorſus irrationabilis; etenim non ſolum Eccleſiæ Patribus, ſed etiam ethnicis Philoſophis turpe, & abſonum viſum eſt, ut mater filium, quem in utero aluit, poſtquam peperit, alteri tradat enutriendum. Illas certe reprehendit Phavorinus Philoſophus apud Aulum Gellium *Noct. Atticar. lib.* 12. *cap.* 1. inquiens: *Quod eſt enim hoc contra naturam imperfectum, atque dimidiatum matris* ge-

genus, peperiſſe, ac ſtatim ab ſe ſe abjeciſſe? Aluiſſe in utero ſanguine ſuo neſcio quid, quod non videret: non alere nunc ſuo lacte, quod videat jam viventem, jam hominem, jam matris officia implorantem? Eaſdemque impietatis inſimulat Meſſala apud Tacitum *dialog. de orat.* Ex Patribus vero S. Ambroſius *lib.* 1. *de Abraham cap.* 7. *num.* 63. *tom.* 1. *Oper. col.* 303. ex eo, quod Sara lactaverit filium, infert: *Provocantur fœminæ meminiſſe dignitatis ſuæ, & lactare filios ſuos. Hæc enim matrum gratia, hic honos, quo filios propriis commendent viris.* Et Gregorius Magnus *lib.* 11. *epiſt.* 64. ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum *in reſponſ. ad interrogat.* 10. *tom.* 2. *Oper. col.* 1158. reſpondit, pravam conſuetudinem effeciſſe, *ut mulieres filios, quos gignunt, nutrire contemnant, eoſque aliis mulieribus ad nutriendum tradant. Quod videlicet* (addit) *ex ſola cauſa incontinentiæ videtur inventum: quia, dum ſe continere nolunt, deſpiciunt lactare, quos gignunt.* Eodem modo loquuntur Clemens Alexandrinus *lib.* 3. *Pædagog.* Chryſoſtomus *hom. de nativ. Machab.* aliique Patres, quos adducunt citatus Mapheus Vegius Laudenſis *de liberor. educat. lib.* 1. *cap.* 4. *in Biblioth. maxim. Veter. Patr. tom.* 26. Cornelius a Lapide *in cit. cap.* 21. *Geneſ. verſ.* 7. Theophilus Raynaudus *de Agno cereo cap.* 5. *num.* 1. *Oper. tom.* 10. Natalis Alexander *in Theolog. Dogmatica-Morali de Sacram. Matrim. lib.* 2. *cap.* 5. §. 2. *regul.* 17.

X. Quamobrem nonnulli Theologi, apud laudatum a Lapide, a gravi culpa non excuſant matrem, quæ abſque legitima cauſa ſe ſubtrahit ab onere, ſibi a natura impoſito, propriam lactandi prolem, quod, obſervante Magno Baſilio *hom.* 9. *in hexaemeron*, nulla quantumvis crudeliſſima fera ſubire detrectat: ſed melius Navarrus *Manual. cap.* 14. *num.* 17. cui ſubſcribit a Lapide, illam ſolius peccati venialis ream facit; urgente vero legitima cauſa, ab omni culpa abſolvit.

XI. Cum autem, non una, ſed multæ occurrere queant legitimæ cauſæ, propter quas matres licite ſe a prædicto onere ſubducunt, ut, puta, ſi lacte careant, ſi mala afficiantur valetudine, ſi numeroſa indigeant prole, & propterea huic procreandæ, priuſquam conſeneſcant, operam dare cupiant; idcirco Epiſcopus, ne novatoris notam obtineat, abſtinere debet a præfato præcepto ferendo: ſed potius nobiles, & divites mulieres, a quibus dumtaxat ſolent filii lacte enutriendi nutricibus tradi, ſerio monebit, atque hortabitur, ut ſanctiſſimas fœminas imitentur, quæ ſuis uberibus filios lactarunt, uti Sara Iſaac, Rebecca Jacob, Anna Samuelem, ac ipſa Dei Genitrix Sanctiſſima Virgo Maria Filium ſuum Chriſtum Dominum. Qua de re Natalis Alexander *loc. nuper cit.* ita ſcripſit: *Chriſtianas mulieres adhortari operæ pretium eſt, ut filios ſuos propriis lactent uberibus, non alienis nutricibus tradant.*

XII. Fuerunt etiam, qui abolendum in partu proponerent uſum ſectionis cæſareæ; per quam nempe, mortua muliere gravida, ſi fœtus in illius utero adhuc vivere judicetur, chirurgica manu extrahitur, ut ba-

ptizetur, ejuſque nutritioni ac vitæ omni ratione conſulatur. Auctores autem citabant hujuſmodi ſectionem reſpuentes, eamque veluti ſævam, & inutilem condemnantes, videlicet Paræum, Guillemæum, Ronſilcium, Hornium, Mauricæum, alioſque aſſerentes, fieri non poſſe, ut fœtus poſt matris mortem vel uno temporis momento vitam producat, cum is una cum matre interire neceſſario debeat: quæ ſententia eſt Gaſparis Babuini, Roderici de Caſtro, Merii, aliorumque nonnullorum de rebus anatomicis ſcribentium. Nos tamen iſtorum conſiliis obſecundandum nobis eſſe non duximus; quin immo injungere & inculcare non omiſimus, ut, quoties mulier aliqua decederet, quæ fœtum in utero vivum habere crederetur, hic, cum primum poſſet, per ſectionem cæſaream ab illius corpore extraheretur.

XIII. In quo non modo Juris Civilis auctoritatem præ oculis habuimus; cum *in l. Vetat*, *ff. de mortuo inferendo*, ita ſcriptum ſit: *Vetat*, ſeu, juxta aliam lectionem, *Negat Lex Regia*, *mulierem*, *quæ prægnans mortua ſit*, *humari*, *antequam partus ei excidatur*. *Is*, *qui contra fecerit*, *ſpem animantis cum gravida peremiſſe videtur*: verum etiam in primis noſtrorum Theologorum doctrinam ſequuti ſumus, quorum dux eſt S. Thomas 3. *part. quæſt. 68. artic.* 11. *Ad tertium*, ubi ita ſcribit: *Si tamen mater mortua fuerit*, *vivente prole in utero*, *debet aperiri*, *ut puer baptizetur*. Hoc idem diſerte præſcribit Rituale Romanum *tit.* 7. *de baptizandis pueris* §. 3. Item Inſtructio a S. Carolo edita pro recta adminiſtratione Sacramenti Baptiſmatis *ſub tit. de iis*, *quæ Parochus curet*, *cum timetur de partu*, *Actor. Eccl. Mediol. part.* 4. *pag.* 502. ac Rituale Cardinalis Sanctorii *lib.* 1. *pag.* 18. prout etiam aliud promulgatum a Cardinali de Rohan *de Baptiſmo num.* 5. Et ſane, ubi revera mortua ſit mater, & vivus putetur fœtus in illius utero incluſus, nullus gravis Auctor inveniri poterit, qui ſectionem cæſaream, utpote crudelem, aut inutilem, damnet; præſertim cum plura exempla ſuppetant vivorum fœtuum e matrum defunctarum corporibus ea ratione extractorum: quorum aliqui tandiu vitalem ſpiritum duxerunt, donec Baptiſmi lavacro ad meliorem vitam regenerari potuerint; alii vero longius vixiſſe, & ad virilem ætatem, ac etiam ad ſenectutem perveniſſe dignoſcuntur. Videatur hac de re, ex Theologis quidem, Theophilus Raynaudus *tom.* 14. *Operum* in Tractatu, cui titulus *De ortu infantium per ſectionem cæſaream cap.* 2. ex Medicis vero, Auctor *Lexici univerſalis rei Medicæ*, quod Anglico primum ſermone conſcriptum in Gallicam linguam tranſlatum habetur, *tom.* 2. *in verb. Cæſarea Sectio*, item Heiſterus *Inſtitutionum Chirurgicarum tom.* 3. *part.* 2. *ſect.* 5. *cap.* 3. *pag.* 70. *editionis Neapolitanæ anni* 1749. Ad comprobandam vero utilitatem, & neceſſitatem ſectionis cæſareæ, cum præſertim, defuncta matre, conjicere licet, illius prolem in utero extinctam non eſſe, peculiarem Librum edidit Franciſcus Emmanuel Cangiamila, impreſſum Panormi anno 1745. in quo ſolidis ar-

gu-

gumentis, & multa eruditione ſuſceptam cauſam agere non prætermiſit. Porro in regeſtis Gregorii Papæ IX. quæ in Scriniis Vaticanis aſſervantur, *ad annum II.* adeſt illius Pontificis epiſtola 20. ad Doctores Facultatis Theologicæ Pariſienſis conſcripta, quæ etiam impreſſa legitur in Annalibus Raynaldi *ad annum* 1228. *num.* 29. *&* *ſeq.* & apud Bulæum *tom.* 3. *Hiſtoriæ Univerſitatis Pariſienſis ad dictum annum*, in qua magno zelo & doctrina invehitur in eos, qui philoſophicis ſubtilitatibus, & incertæ ſemper naturalium rerum ſcientiæ innixi, poſitos a Patribus terminos transferre, probataſque ſacris Paſtoribus, atque Theologis agendi regulas immutare præſumunt.

CAPUT OCTAVUM.

De cenſoria nota nimiæ ſeveritatis, Synodalibus conſtitutionibus falſo interdum inuſta: ubi de præſcribenda veſte oblonga, & nigri coloris Clericis in ſacris conſtitutis, aut beneficium Eccleſiaſticum poſſidentibus.

PLures Synodales Conſtitutiones ſunt in invidiam adductæ falſa criminatione nimiæ ſeveritatis; quæ tamen expenſæ ad ſacrorum canonum normam, deprehenſæ ſunt eorumdem rigorem potius temperaſſe. In nonnullis Synodis, aut Epiſcoporum Edictis, juſſi ſunt Clerici ſive in Sacris conſtituti, ſive Eccleſiaſticum Beneficium poſſidentes, veſte uti oblonga nigri coloris, quam *talarem* appellamus, adjecta pœna in contumaces. Adverſum has ſanctiones, quas nimio rigore conſperſas dictitabant, provocarunt Eccleſiaſtici ad ſacram Congregationem Concilii; ſed ſemper provocantes ſuccubuere: quod videre eſt *in noſtra Inſtit.* 71. & in Epiſtola Paſtorali bon. mem. Cardinalis Lanfredini edita in civitate Æſina anno 1740. *pag.* 287. *&* *ſeq.* Nihil quippe viſum eſt corrigendum in decretis, quæ fulciebantur auctoritate Tridentini *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. *de reform.* ubi, oportere ait, *Clericos veſtes proprio congruentes Ordini ſemper deferre*, ſubditque: *Omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, quantumcumque exemptæ, quæ aut in Sacris fuerint, aut dignitates, perſonatus, officia, aut Beneficia qualiacumque Eccleſiaſtica obtinuerint, ſi, poſteaquam ab Epiſcopo ſuo etiam per Edictum publicum moniti fuerint, honeſtum habitum Clericalem, illorum Ordini, ac dignitati congruentem, & juxta ipſius Epiſcopi ordinationem, & mandatum, non detulerint; per ſuſpenſionem ab Ordinibus, ac officio, & Beneficio, ac fructibus, reditibus, & proventibus ipſorum Beneficiorum, necnon, ſi ſemel correpti, denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum, & Beneficiorum hujuſmodi coerceri poſſint, & debeant.* Neque Clerici Epiſcopi Edicto contravenientes ſuam idcirco excuſare valent contumaciam, quod Tridentinum talaris veſtis non meminerit: ſiquidem, non ipſorum, ſed Epiſcopi judicio ſtatuendum a Tridentino permittitur, quænam veſtis eorum Ordini, & dignitati conve-

ve-

veniat. Quocirca Synodus Provincialis Mechlinienſis, anni 1607. *tit.* 18. *cap.* 4. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1958. Tridentini mentem ſapienter interpretata, decrevit: *Quoniam mundana curioſitas quotidianas adinvenit levitates, omnis ille habitus quibuslibet Eccleſiaſticis perſonis interdictus ſit, a quo Epiſcopus abſtinendum mandarit.* Deinde, qui nolit ſe ſacrorum canonum prorſus imperitum oſtendere, fateri cogitur, nullam aliam, niſi talarem, eſſe veſtem Clericorum propriam, eorumque ſtatui maxime convenientem. Equidem, quamquam ultro concedamus Sirmondo apud Labbeum *tom.* 2. *Concilior. pag.* 1817. Thomaſſino *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 43. Binghamo *Orig. Eccleſ. lib.* 6. *cap.* 4. §. 18. *volum.* 2. aliiſque Eruditis affirmantibus, quinque prioribus ſeculis civiles Clericorum veſtes modeſtia tantum, non forma, a communibus laicorum veſtibus diſcrepaſſe, quod recte colligi agnoſcimus *ex epiſt.* 4. *num.* 2. Cœleſtini I. ad Epiſcopos provinciæ Viennenſis, & Narbonenſis, anno 428. data, ubi quoſdam Sacerdotes reprehendens, qui, relicto habitu communi, *pallium* aſſumpſerant, Philoſophorum proprium, ait: *Unde hic habitus in Eccleſiis Gallicanis, ut tot annorum, tantorumque Pontificum in alterum habitum conſuetudo vertatur? Diſcernendi a plebe, vel ceteris, ſumus doctrina, non veſte; converſatione, non habitu; mentis puritate, non cultu*: attamen nemo, putamus, inficiabitur, inſequentibus ſeculis cœpiſſe Clericos etiam in exteriori corporis cultu a laicis diſcerni. Etenim S. Gregorius Turonenſis, qui VI. ſeculo vixit, *Hiſt. Franc. lib.* 5. *cap.* 14. eam veſtium diſtinctionem jam inductam innuit, inquiens: *Merovechus tonſuratus eſt, mutataque veſte, qua Clericis uti mos eſt, Presbyter ordinatur.* Eamdemque indumentorum differentiam ante ſeculum VII. receptam in Eccleſia Orientali, conſtat ex Synodo Trullana, habita anno 688. quæ illam jam ante præceptam aſſerit, ejuſque obſervationem *can.* 27. inculcat, inquiens: *Nullus eorum, qui in Cleri catalogum relati ſunt, veſtem ſibi non convenientem induat, neque in civitate degens, neque iter ingrediens; ſed utatur veſtibus, quæ iis, qui in Clerum relati ſunt, attributæ fuere. Si quis autem tale quid fecerit, una ſeptimana ſegregetur*: *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1671. Illud porro veſtium diſcrimen in hoc potiſſimum ſitum fuiſſe, quod veſtes Clericorum, licet nondum a laicalibus in colore diſcreparent, ſicuti citatus Thomaſſinus *cap.* 46. exiſtimat, eſſent tamen oblongæ, atque ad talos uſque fere productæ, ex pluribus conjicimus Conciliis. Concilium Germanicum, auctoritate Sancti Bonifacii anno 742. celebratum, atque a Synodo Liptinenſi inſequentis anni 743. receptum, & approbatum, *can.* 7. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1921. Presbyteris, & Diaconis vetuit, ne *ſago*, id eſt breviori veſte, laicorum more, uterentur: *Decrevimus quoque, ut Presbyteri, vel Diaconi, non ſagis, laicorum more, ſed caſulis utantur, ritu ſervorum Dei.* Et Synodus Romana, a Zacharia Papa eodem anno 743. habita, *can.* 3. idem præcepit, decernens, *ut Epi-*

ſco-

ſcopus, *Presbyter*, *& Diaconus ſeculari indumento minime utantur*, *niſi*, *ut condecet*, *tunica Sacerdotali*: *ibid. col.* 1927. Quibus in locis, neminem ſuſpicari credimus, ſermonem eſſe de veſte, non civili, ſed ſacra: cui enim in mentem veniat, Presbyteros, & Diaconos eo tum ſceleris deveniſſe, ut communibus veſtibus induti ad Altare accederent ſacris operaturi? Omnibus quippe compertum eſt, nunquam licuiſſe Chriſtianæ Religionis miniſtris Divina celebrare Myſteria ſine ſpecialibus, atque ad eum tantum uſum deſtinatis ſacris indumentis: ſive hic ritus ab ipſis Apoſtolis fuerit traditus, quod exiſtimant Cardinalis Bona *Rer. liturgic. lib.* 1. *cap.* 24. aliique plurimi, quos nos allegavimus *in noſtra Inſtit.* 21. ſive immediate poſt Apoſtolos fuerit præſcriptus, quod nullus in quæſtionem adducit. Ambo propterea Concilia intelligenda ſunt de veſte communi Diaconorum, & Sacerdotum, quæ ab uno vocatur *caſula*, ab altero *tunica*; ſed utraque erat *talaris*. Caſula enim, teſte Rabano *Inſtit. Clericor. lib.* 1. *cap.* 21. dicta eſt per *diminutionem a caſa*, *eo quod totum hominem tegat*, *quaſi minor caſa*. Quamobrem Joannes Diaconus *in Vita S. Gregorii lib.* 2. *cap.* 45. etiam Monachorum veſtem appellavit *caſulam*. Et ſimiliter *tunicam*, veſtem fuiſſe, quæ ad talos uſque deſcenderet, conſtat ex Tullio, qui *Orat.* 2. *in Catilinam*, milites Catilinæ deridebat, quod *manicatis*, *& talaribus tunicis eſſent amicti*; atque ex Hieronymo *Quæſt. Hebr. in Gen. cap.* 37. *oper. tom.* 3. *col.* 363.

II. De poſterioribus ſeculis res certiſſima eſt, nullique obnoxia dubitationi, cum innumeri occurrant Conciliorum canones, congeſti a Thomaſſino *cit. lib.* 2. *cap.* 50. *&* 51. veſtem talarem Clericis præſcribentes. Quin immo adeo ejus uſus invaluit, ut opus fuerit præcidere nimiam veſtium talarium longitudinem, quæ in luxum, & pompam cœperat degenerare: quocirca Innocentius III. in Concilio Generali Lateranenſi anni 1215. *can.* 26. relato *in Cap.* 15. *de vit. & honeſt. Clericor.* de Clericis loquens, ſtatuit: *Clauſa deferant deſuper indumenta*, *nimia brevitate*, *vel longitudine non notanda*: & Concilium Toletanum anni 1324. *can.* 2. ſyrmata, id eſt oblongas veſtes, humum verrentes, Clericis prohibuit: *Nullus Clericus ſupertunicale*, *vel tabardum deferat ita longum*, *quod*, *ſi ad pedes contingat*, *nullatenus tamen per terram trahatur*; *cum hæc*, *non honeſtas*, *ſed ſuperfluitas & indecentia cenſeatur*. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1488.

III. Ad recentiora porro tempora deſcendendo, fere omnia, quæ poſt Tridentinum celebrata ſunt Concilia, Clericos adegerunt ad geſtandam veſtem talarem, & quidem nigri coloris, ad quem, uti Thomaſſinus obſervat, non erant antea certa lege adſtricti, ſed poterant alio quolibet, modo decenti, & modeſto, uti. S. Carolus Borromæus in ſuo Concilio Provinciali Mediolanenſi I. *part.* 2. de Clericorum veſtitu loquens, *part.* 1. *Actor. Eccl. Mediol. pag.* 18. ait: *In omni veſtitu color tantum niger adhibeatur .... externa veſtis ſimplex*, *ac talaris erit*. In Concilio Mechli-

chlinienſi anni 1570. *tit. de vit. & honeſt. Cleric. cap.* 3. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1195. jubentur Clerici majorum Ordinum, cum in publicum prodeunt, geſtare *veſtem talarem*. Concilium Remenſe anni 1583. *tit. de Clericis in genere num.* 8. *ibid. col.* 1292. *Veſte Eccleſiaſtica, eaque talari, ac decenti utantur omnes Clerici*. Concilium Burdigalenſe ejuſdem anni *tit.* 21. *ibid. col.* 1359. *Veſtes eorum ſint talares*. Quodque notabilius eſt, Concilium Provinciale Narbonenſe anni 1609. *cap.* 41. *tom.* 11. Collectionis Harduini *col.* 44. Clericos etiam noctu incedentes ad deferendam veſtem talarem obligavit: *Noctu incedentes ex cauſa rationabili, togas talares deferant*. Provincialibus concinunt innumeræ Synodi Diœceſanæ, congeſtæ a Genetto *Theol. moral. tom.* 2. *tract.* 1. *cap.* 9. & in Appendice ad Synodum Fulginatenſem Epiſcopi Baptiſtelli *pag.* 172. *& ſeq.*

IV. Quare ſacrorum canonum rigorem non augent, ſed emolliunt Synodales Conſtitutiones, quæ obligationem deferendi veſtem talarem, a pluribus Conciliis omnibus Clericis generatim impoſitam, ad ſolos limitant Clericos majorum Ordinum, aut Eccleſiaſticum poſſidentes Beneficium: & majori adhuc indulgentia lenitum reputari debet Epiſcopale Edictum ſolos compellens Sacerdotes ad eam ſaltem induendam, cum Eccleſiam ingrediuntur ſacris operaturi; cujuſmodi illud eſt, quod a nobis promulgatum fuit in noſtra diœceſi Bononienſi, de quo plura *in noſtra Inſtit.* 34. *Inſtit.* 71.

CAPUT NONUM.

A ſeveritatis nota vindicatur Synodalis conſtitutio, qua Clericis interdicitur uſus comæ ſuppoſititiæ, vulgo Parrucca.

CLericalem modeſtiam dedecere pleriſque Epiſcopis viſa eſt coma ſuppoſititia, vulgo *Parrucca*, cujus proinde uſum Clericis in ſuis Synodis inhibuere. Ita quippe ſtatutum comperimus in Diœceſana Synodo Melitenſi anni 1703. *ſeſſ.* 3. *cap.* 1. Piſana anni 1708. *cap.* 25. Montis Faliſci anni 1710. *cap. ultim.* Portalegrenſi 1714. *ſeſſ.* 3. *cap.* 1. aliiſque allegatis a Thiers in Tractatu inſcripto *Hiſtoire des Perruques*. Licet autem etiam ejuſmodi prohibitiones ſanctioribus Eccleſiæ legibus eſſent accommodatæ, ut mox oſtendetur; nihilominus Clericorum querelas non evaſere, qui nimiam prætexentes earumdem ſeveritatem, eas eludere tentarunt: ſed fruſtra; quoniam ſacra Congregatio Concilii illas ſuſtinuit, ſuiſque corroboravit decretis; & ſolum aliquando cenſurarum pœnas in prohibitionis tranſgreſſores ipſo jure illatas nonnihil cenſuit mitigandas. Sarnellus Epiſcopus Vigilienſis anno 1697. uſum comæ fictitiæ ſuis Clericis ademit ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda. Appellarunt Eccleſiaſtici ad Sedem Apoſtolicam: ſed in Congrega-

gatione particulari, habita 20. Maji *1699.* Edictum approbatum fuit quoad Clericos conſtitutos in Sacris, aut Beneficium Eccleſiaſticum poſſidentes; quod vero attinet ad Clericos minorum Ordinum, nullum obtinentes Eccleſiaſticum Beneficium, reſponſum eſt, pœnam eſſe moderandam, ſed, firma remanente prohibitione, in contumaces aliis pœnis animadvertendum, ad normam ſacrorum canonum, & ſacri Concilii Tridentini *cap. 6. ſeſſ.* 23. *de reform.* uti habetur *lib.* 49. *Decretor. pag.* 206. & referunt memoratus Sarnellus *ad calcem tom.* 3. *Epiſtolar. in diſcurſ.* adverſus fictitias Eccleſiaſticorum comas *cap.* 13. & Monacell. *in formul. legal. in Append. tom.* 1. *fol.* 359. *num.* 19. *&* 20. Ab hujus particularis Congregationis ſententia ne latum quidem unguem diſcedens Epiſcopus Melphitenſis, anno 1721. omnes quidem Clericos a geſtanda coma aſcititia abſtinere juſſit; ſed idem faciens diſcrimen, quod prædicta ſacra Congregatio duxerat obſervandum, Clericos majorum Ordinum, aut Eccleſiaſtico Beneficio donatos, ab ea deferenda compeſcuit pœna excommunicationis; ceteros vero aliis pœnis, arbitrio ſuo, irrogandis. De hujuſce Edicti viribus, quod tamquam nimium ſeverum traducebatur, diſputatum fuit in ſacra Congregatione Concilii die 8. Auguſti 1722. cumque nos, qui tunc temporis ejuſdem ſacræ Congregationis Secretarium agebamus, omnia, quæ ad illud fulciendum erant opportuna, deſcripſerimus in conſueto folio, quod pro noſtro munere exaravimus, fuit quoad omnes ſui partes approbatum; uti videre eſt *tom.* 2. *Theſaur. Reſolut. pag.* 206. *&* *ſeq.*

II. Porro, ne quiſpiam deinceps contra ſimilia decreta, quæ ab Epiſcopis fiant, muſſitare audeat, ſi ſacræ Congregationis auctoritati, uti par eſſet, non acquieſcat, rationes audiat a nobis in præfata cauſa *Melphitenſi* indicatas, propter quas coma fictitia jure ac merito Eccleſiaſticis interdicitur. Conſueviſſe olim fœminas alienis capillis caput exornare, eruitur ex Martiali, qui pluribus in locis eas carpit, quæ propriam ſenectutem hac ementita arte obtegebant. Sic *lib.* 6. *epig.* 10.

Jurat capillos eſſe, quos emit, ſuos
Fabulla. Numquid illa, Paulle, pejerat?

Et *lib.* 12. *epig.* 21.

Dentibus, atque comis, nec te pudet, uteris emptis:
Quid facies oculo, Lælia? non emitur.

Ad eumdem morem alluſit Ovidius *lib.* 3. *de arte &c.*

Fœmina procedit denſiſſima crinibus emptis,
Pròque ſuis, alios efficit ære ſuos.

In Anthologia pariter occurrit epigramma Lucilii in quamdam Nicyllam, quæ emerat galericulum atrum, ut, diſſimulata ſenectute, canos ſuos velare poſſet, quod Hadrianus Junius *libell. de coma cap.* 1. latine ſic reddidit:

Fingere te perhibent quidam, Nicylla, capillos,

Quos mercata atros ipſa foro extuleras.

Quare Hieronymus *epiſt.* 38. ad Marcellam, *num.* 3. inquit: *Nec numerus annorum poteſt docere, quod vetulæ ſint, quæ capillis alienis verticem ſtruunt*: atque *epiſt.* 130. ad Demetriadem, muliebrem cultum deſcribens, *num.* 7. ait: *Quando eras in ſeculo, ea, quæ erant ſeculi, diligebas, polire faciem purpuriſſo, & ceruſſa ora depingere, ornare crinem, & alienis capillis turritum verticem ſtruere*: turritum vero verticem vocat, quia ex alienis capillis tutulus efficiebatur, quem Lucanus nominat *turritam frontis coronam*, & Prudentius *in pſychomachia*, fœminæ laſcivæ, atque ſuperbæ turritum caput tribuit:

Turritum tortis caput accumularat crinibus.

In hunc vanum mulierum luxum invehitur Tertullianus *lib.* 2. *cap.* 7. *de cultu fœminar.* inquiens: *Si non pudet enormitatis, pudeat inquinamenti: ne exuvias alieni capitis, forſan immundi, forſan nocentis, & gehennæ deſtinati, ſancto, & Chriſtiano capiti ſupparetis.* Eumdemque reprehendit Clemens Alexandrinus *Pædagog. lib.* 3. *cap.* 11. ubi ait: *Alienorum capillorum appoſitiones ſunt omnino rejiciendæ, & externas comas capiti adhibere eſt maxime impium, quo fit, ut mortuis pilis cranium induant. Cui enim manum imponit Presbyter? Cui autem benedicit? Non mulieri, quæ eſt ornata, ſed alienis capillis, & per ipſos alii capiti.*

III. Ex hoc vero, quod Patres hanc fœditatem in ſolis fœminis reprehendant, infert Chriſtianus Lupus *in Diſſert. de S. Leonis IX. Actis cap.* 15. eam tunc omnibus ubique viris fuiſſe incognitam, ac primum in Anglia ſub Guillelmo II. aut ejus Succeſſore Henrico I. in fine XI. aut initio XII. ſeculi cœpiſſe ab iiſdem uſurpari; quod tamen monſtrum, addit, diu in ea tantum Inſula latitaſſe, nec alias permeaſſe regiones. At Thiers *in citato Tractatu cap.* 1. pluribus probat, jampridem fictum capillitium ab effœminatis viris adhibitum; quod præ ceteris, quæ idem Auctor ibidem adducit, nobis ſuadet Rufus Feſtus Avienus, Poeta Chriſtianus, Auguſtino coævus, qui *carmine* 10. equitem manifeſte deſcribit, cujus caput erat ſuppoſititia coma redimitum, inquiens:

Calvus eques capiti ſolitus religare capillos,
Atque alias nitido vertice ferre comas.
Hujus ab adverſo Boreæ ſpiramina præſtant
Ridiculum, populo conſpiciente, caput.
Nam mox dejecto nituit frons nuda galero,
Diſcolor, appoſita quæ fuit ante, coma.

Ceterum, quidquid ſit de tempore, quo hujus generis tegmen, ab alienis capillis emendicatum, cœperit a viris adhiberi, neminem reperiri putamus, qui credat, illud etiam a Clericis antiquitus uſurpatum. Ecquis ſibi animo fingat, licuiſſe unquam Clericis extraneam comam ſuo capiti ſuperinducere, qui ſacræ militiæ per comæ abſciſſionem adſcribebantur, ita ut idem eſſet Clericum fieri, ac detonderi? uti obſervat

Ma-

Mabillonius *in præfat. ad ſec. III. Act. Benedict. part.* 1. *num.* 18. *&* 19. quique ſemel detonſi nunquam deinceps comam alere, ſed ſemper attonſo capite incedere tenebantur; quod conſtat ex Synodo circa annum 450. ſub S. Patricio in Hibernia celebrata, *can. 6.* Collectionis Harduini *tom.* 1. *col.* 1791. *ex cap. 66.* Martini Bracarenſis *tom.* 3. ejuſdem Collectionis *col.* 398. atque ex Concilio Toletano IV. anni 633. *can.* 41. *eod. tom.* 3. *col.* 588. Quin immo nulla ratione fingere poſſumus, fuiſſe unquam uſum comæ fictitiæ in Clericis toleratum, cum potius quilibet eorum, qui comam laxare præſumeret, etiam invitus, & reluctans, per Archidiaconum juſſus ſit detonderi a Concilio Agathenſi anni 506. *can.* 2. relato *diſt.* 23. *Can.* 22. & ab Alexandro III. *in Cap.* 7. *de vit. & honeſt. Clericor. Clerici, qui comam nutriunt, & barbam, etiam inviti a ſuis Archidiaconis tondeantur.*

IV. Adeo porro verum eſt, Clericos a ficto capillitio ad hæc uſque poſtrema tempora abhorruiſſe, ut Synodi tam Provinciales, quam Diœceſanæ, a Tridentino ad præcedentis ſeculi finem coactæ, illis dumtaxat inhibuerint capillos intortos, cincinnatos, ſeu calamiſtratos geſtare, nulla ſuppoſititiæ comæ facta mentione. Sic Synodus Provincialis Mediolanenſis I. *part.* 2. *Actor. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 18. *Ita ſint abraſo capillo, ut tonſura conſpicua ſit omnibus. Comam vero, & barbam ne ſtudioſe nutriant: capillis ſimplicem cultum adhibeant.* Synodus Provincialis Bituricenſis, anni 1584. *tit.* 25. *cap.* 3. *Clerici crines calamiſtratos, ac retortos non habeant.* Diœceſana Synodus Ravenatenſis, anni 1607. *tit. de vit. & honeſt. Clericor. cap.* 1. *Capillos ne gerant calamiſtratos, nec ſupra frontem eminentiores.* Synodus Lucenſis, anni 1625. *de vit. & honeſt. Clericor. cap.* 2. *Comas calamiſtratas, more fœminarum, ne geſtent.* Synodus Amalphitana anni 1639. *eod. tit. cap.* 2. *Cincinnos, & comam ne nutriant.* Ex hoc autem, quod tot Synodi, de Clericorum honeſtate ſolicitæ, fictitiam comam, quæ certe majorem præſefert vanitatem, quam proprii capilli ſtudioſe cincinnati, ſilentio præterierint, utique argumentum elicitur, inquit laudatus Thiers, ad probandum, nondum Clericos auſos fuiſſe ab extraneis capillis illum ornatum quærere, quem ex propriis ſuo capiti aptare prohibebantur. Sed, cum poſtea eodem muliebri cultu & ipſi delectari cœperint, huic abuſui contra Clericalem honeſtatem inoleſcenti obſtitere poſteriores Synodi, quarum nonnullas indicavimus, ab eodem Thiers accurate collectæ; & recte quidem: nam per ficti capillitii uſum Tonſura clericalis, a ſacris canonibus tantopere commendata, prorſus exoleſcit, omneſque canones eluduntur, quibus, capillis affabre concinnandis Clerici abſtinere jubentur. Ad hæc, nulla ratione eſt in Clericis tolerandum, quod etiam heterodoxus Auctor Martinus Schoockius *exercit.* 24. *de coma, & barba, in fin.* in omnibus Chriſtianis improbavit, inquiens: *Ingenue profiteor, me non videre, quomodo alienæ hæ capitis exuviæ excuſari poſſint, cum omni ævo apud omnes nationes eædem exoſæ fuerint.*

P 2 V.

V. Quæ hactenus diximus, rationabilem, & juri conformem oſtendunt Synodalem Conſtitutionem, Clericis interdicentem uſum comæ ſuppoſititiæ. Sed, quoniam non poteſt Legislator ſingulos prævidere peculiares caſus, omneſque ſua lege complecti, expedit profecto, ut in ipſamet Conſtitutione, ſeu Edicto, facultatem, qua ceteroquin pollet, ſibi expreſſe reſervet, fictum capillitium illis permittendi, qui, Medicorum judicio, valetudinis cauſa, eo indigent: quod prudenter factum animadvertimus in Diœceſana Synodo Bononienſi anni 1698. *lib.* 3. *cap.* 1. ubi ſimilis Conſtitutio hac mitigatur limitatione: *Niſi ex cauſa nobis, vel Vicario noſtro cognita, indulgendum ad tempus arbitrabimur*: atque in Synodo Aſculana anni 1718. *cap.* 20. *Niſi ex juſta, & rationabili cauſa diſpenſationem impetraverit*. Caveat tamen Epiſcopus, ne hanc veniam elargiatur, niſi, præter cauſam, etiam comam ipſam, quam Clerici geſtare cupiunt, diligenter prius examinaverit: non alia ſiquidem eſt iiſdem, præcipue ſi ſint in Sacris conſtituti, permittenda, niſi quæ nullam præſeferat vanitatem; ſed tanta ſit moderatione, ac modeſtia concinnata, ut omnibus manifeſte appareat, eam ob meram neceſſitatem, non ad luxum, & pompam, ad capitis non ornamentum, ſed tegumentum adhiberi. Cavebit præterea, ne ulli Sacerdoti licentiam concedat Miſſæ Sacrificium celebrandi cum aſcititia coma: quamvis enim Theophilus Raynaudus *Oper. tom.* 13. *de pileo, & ceteris capitis tegminibus ſect.* 2. §. *Nunc e contrario, circa finem*, & Paſqualigus *de Sacrif. nov. Leg. quæſt.* 832. licere opinentur Sacerdoti Sacris operari cum ficto capillitio, ita ſuo capiti aptato, ut a vera, & naturali coma internoſci nequeat, atque inſuper apud ſæpe citatum Thiers *cap.* 20. extet licentia a Cardinali Hieronymo Grimaldi, Archiepiſcopo Aquenſi, cuidam Sacerdoti conceſſa, Miſſam celebrandi cum coma ſuppoſititia; attamen certum eſt, Raynaudum, & Paſqualigum falli, ac Cardinalem Grimaldum ſuæ poteſtatis limites prætergreſſum: etenim, uti bene ratiocinatur Reiffenſtuel *ad lib.* 3. *Decretal. tit.* 1. *num.* 91. nemo ſanæ mentis inficiari poteſt, per fictum capillitium Sacerdotis caput velari, & cooperiri; in Altari autem cooperto capite miniſtrare, ne Epiſcopo quidem permittendum, ſtatuit Zacharias Papa in Concilio Romano anni 743. *cap.* 13. relato *diſt.* 1. *de Conſecrat. Can.* 57. *Nullus Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus, ad ſolemnia Miſſarum celebranda præſumat cum baculo introire, aut velato capite Altario Dei aſſiſtere: quoniam & Apoſtolus prohibet, viros velato capite orare in Eccleſia: & qui temere præſumpſerit, communione privetur*. Cuilibet vero compertum eſt, non poſſe Epiſcopum relaxare legem a Superiore latam, neque alteri illam licentiam impertiri, quam ſibimetipſi concedere nequit. Quocirca ſacra Rituum Congregatio die 31. Januarii 1626. & 24. Aprilis ejuſdem anni, apud Gavantum *in comment. ad rubr. Miſſal. part.* 2. *tit.* 2. decrevit: *Nemo audeat uti pileolo in celebratione Miſſarum, ſine expreſſa licentia Sedis A-*

po-

poſtolicæ, *non obſtante quacumque contraria conſuetudine*. Cumque in Congregatione particulari, ab Alexandro VIII. anno 1690. deputata, fuerit ſpeciatim diſcuſſus articulus, de quo in præſens tractamus, an ſcilicet *pileoli* nomine comprehendatur etiam coma ſuppoſititia, ita ut neque cum hac fas ſit Sacerdoti, ſine diſpenſatione Papæ, Miſſam facere, etiamſi illa ſit decens, & modeſta, qualem Paſqualigus, & Raynaudus permiſerunt; reſponſum fuit, *comprehendi*: ſicut refert Urſaya. *Inſtitut. criminal. lib.* 1. *tit.* 10. §. 4. *num.* 51. in cujus quidem decreti ſequelam Innocentius XII. per ſuos Apoſtolicos Nuntios, locorum Ordinarios moneri juſſit, ne quemquam permitterent, ſine Apoſtolicæ Sedis privilegio, cum adulterino capillitio ſacroſanctum peragere Miſſæ Sacrificium; quemadmodum refert citatus Reiffenſtuel. Quæ omnia uberius a nobis expenſa fuere in citato folio pro ſacra Congregatione Concilii exarato, atque *in noſtra Inſt.* 34. & *Inſtit.* 96.

CAPUT DECIMUM.

Alia ejuſdem cenſuræ Synodalibus conſtitutionibus immerito inuſtæ exempla: ubi de ludis, & venationibus, choreis, ſpectaculiſque, quæ Clericis interdicuntur.

POſt veſtes, & fictam comam, earumque fucos, ad quaſdam Clericis vetitas actiones ſermonem convertimus. *In can.* 42. & 43. *alias* 35. inter vulgares Apoſtolicos, ſub anathematis pœna arcentur Clerici ab alearum luſu: *Epiſcopus*, *aut Presbyter*, *aut Diaconus*, *aleæ*, *atque ebrietati deſerviens*, *aut deſinat*, *aut certe damnetur*. *Subdiaconus*, *aut Lector*, *aut Cantor ſimilia faciens*, *aut deſinat*, *aut communione privetur*. *Similiter etiam laici*. Et Concilium Eliberitanum *can.* 79. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 258. quotquot aleis luderent, a communione ſeparandos decrevit: *Si quis Fidelis alea*, *id eſt tabula luſerit nummos*, *placuit eum abſtineri*: &, *ſi emendatus ceſſaverit*, *poſt annum poterit communioni reconciliari*. Putat quidem Albaſpinæus *Obſervat. ad hunc canonem*, ideo Fideles aleis ludentes, fuiſſe tam gravi pœna punitos, quia tunc temporis, quo nondum extincta erat ethnica ſuperſtitio, effigies falſorum numinum habebantur pro numeris, eorumque nomen invocari ſolebat, ut feliciſſimus eveniret aleæ jactus: at, ſi res ita ſe habuiſſet, longe adhuc graviori pœna in ludentes Fideles, tamquam in idololatras, fuiſſet animadverſum: quocirca verius putamus, alearum luſum omnibus quidem Chriſtianis, ſed ſpeciatim Eccleſiaſticis prohibitum, ob eamdem rationem, propter quam illum damnarunt Cornelius Tacitus *in lib. de moribus Germanor. cap.* 24. & Ammianus Marcellinus *lib.* 14. *cap.* 19. & *lib.* 28. *cap.* 22. quia nimirum per illum homines ad fraudes, fallacias, mendacia, perjuria, furta, aliaque enormia ſcelera inclinantur. *Alea*

lea ſiquidem (ajebat Petrus Bleſenſis *epiſt.* 74.) *perjurii*, *furti*, *ſacrilegii mater eſt*. Qua etiam de cauſa vetuſtæ leges Romanorum, quas laudat Taylor *duct. dubit. lib.* 4. *cap.* 1. aleatores exilio, aliiſque multarunt ſeveris pœnis: & Juſtinianus Imperator *leg.* 1. *Cod. de aleatoribus* ſancivit, ut victus in aleæ luſu, non poſſet conveniri; &, ſi ſolviſſet, tam ipſe, quam ejus hæredes, etiam poſt triginta annos haberent repetitionem adverſus victorem.

II. Sed, utcumque præfati canones explicentur, nullo pacto declinari poſſunt poſteriores Eccleſiæ Conſtitutiones, quæ Clericos ab alearum, taxillorum, aliiſque ludis cohibuere. Atque, ut prætereamus antiquiores canones, congeſtos a Chriſtiano Lupo *in notis ad can.* 50. *Trullanum tom.* 2. *pag.* 948. Synodus Romana ſub Eugenio II. *can.* 11. *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 66. adeo indecorum putavit, Sacerdotem ludis operam dare, ut, ne ludentes quidem ſpectare fas illi eſſe, ſtatuerit: *Sacerdos ſedule Divina debet perſcrutari, & ammonere eloquia .... Quamobrem ludos aliquos coram ſe fieri non delectetur. Tranſgreſſor quippe inventus, ammonitione Epiſcopi ulterius agere deſinat: ſin autem, canonice judicetur.* Eugenii autem prohibitionem inſtauravit Innocentius III. in Concilio Generali Lateranenſi, relato *in Cap.* 15. *de vit. & honeſt. Clericor.* Clericis præcipiens: *Ad aleas, & taxillos ne ludant, nec hujuſmodi ludis interſint*. Quotquot autem poſt Innocentium celebratæ ſunt Synodi, huic Decretali inhærentes, ab iiſdem ludis Clericos quam longe abeſſe juſſerunt. Ita quippe ſanxere Concilium Biterrenſe anni 1255. *can.* 24. Salisburgenſe anni 1420. *cap.* 4. Toletanum anni 1473. *can.* 11. aliaque congeſta a Thomaſſino *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 46.

III. Quamvis porro ſacri canones alearum dumtaxat, & taxillorum ludi plerumque meminerint, omnem tamen luſum prohibere voluiſſe, a fortuna potius, quam ab induſtria, & arte, pendentem, opportune animadvertunt Valenſis *ad tit.* 1. *lib.* 3. *Decretal. num.* 12. & S. Antoninus *Summ. part.* 2. *tit.* 1. *cap.* 23. Quin immo Tuldenus *ad tit. Cod. de aleatoribus*, magis adhuc generatim accipiendam voluit ſimilem legum civilium prohibitionem, quam ad omnem luſum, lucri cauſa exercitum, extendit., inquiens: *Non tantum teſſerarum luſus, ſed quicumque alius, perinde a fortunæ eventu, immo vel a ſolertia pendens, continetur, & in lucrum exercitus improbatur*. Quare Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reform.* non ab hoc, aut ab illo, ſed univerſim *ab illicitis ludis* Clericis abſtinendum edixit; Epiſcoporum ſcilicet judicio relinquens, determinare, pro diverſis perſonarum, locorum, & temporum conditionibus, quinam eſſent illiciti reputandi. Tridentino ſtatim obſequens S. Carolus Borromæus, in ſuo Concilio Provinciali Mediolanenſi I. *part.* 2. *Actor. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 19. accuratum habuit delectum ludorum, quibus fas, quibus nefas eſſet Clericis ſe ſe oblectare; eoſque potiſ-

tiſſimum abſtinere voluit a ludo *aleæ*, *&* *teſſerarum*, *ac talorum*, *atque a globis*, *qui malleis ligneis impelluntur*; *item follis*, *id eſt pilæ majoris*. Alia vero alibi celebrata Concilia, unanimi pariter conſenſione, luſum alearum, ſeu pictarum pagellarum, & taxillorum, Clericis indecentem, atque illicitum declararunt; alios vero ludos plerumque ſpeciatim non nominarunt, ſed generatim omnem ludum Clericis vetitum dixere, qui eorum ſtatui indecorus videretur. Ita Concilium Burdigalenſe anni 1583. *tit.* 21. *de vita & morib. Cleric. tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1359. *Ab alea*, *teſſeris*, *chartis*, *& quovis alio vetito*, *& indecoro ludo*, *cum privatim*, *tum publice penitus abſtineant*. Concilium Aquenſe anni 1585. *tit. de vit. & honeſtat. Clericor. ibid. col.* 1543. *Ne pagellis pictis*, *aut alea*, *aliove hujuſmodi ludi genere ludant*, *aut ludentes ſpectent*. Narbonenſe anni 1607. *cap.* 41. *tom.* 11. Collectionis Harduini *col.* 44. *Non ludant aleis*, *teſſeris*, *chartis*, *aut alio ludo prohibito*, *vel indecoro*, *præſertim publice*.

IV. Dubitari autem ſolet, an inter indecoros, ac proinde illicitos, recenſeri debeat ludus *ſcachorum*. Illum certe damnavit S. Petrus Damianus *opuſc.* 20. *cap.* 7. *tom.* 3. *Oper.* graviter objurgans Florentinorum Epiſcopum, ſecum iter agentem, quem ſcachis, ad fallendum tempus, ſemel luſiſſe deprehenderat: cumque Epiſcopus, ad ſe excuſandum, ſcachos ab aleis diſtinguere conaretur, S. Petrus *ibidem* Epiſcopi excuſationem in hunc modum refellit: *Scachum Scriptura non ponit*, *ſed utriuſque ludi genus aleæ nomine comprehendit*. *Quapropter*, *dum alea probibetur*, *& nominatim de ſcacho nihil dicitur*, *conſtat procul dubio*, *utrumque genus uno vocabulo comprehenſum*, *unius ſententiæ auctoritate damnatum*. Et, ne quiſpiam Damianum nimio zelo abreptum exiſtimet, audiat Cardinalem Baronium *ad annum* 1061. *num.* 42. ita illum, ejuſque ſententiam defendentem: *Quem ſciolus quiſpiam redarguat hallucinatum*, *dum ſub aleis redigit ſcachos*, *quos*, *non*, *ut aleas*, *dubia fortuna volvit*, *ſed humani ingenii acumen exercet*. *Sit utcumque velit*, *ad Pauli ſententiam redigendi procul dubio ſunt Sacerdotes*, *qua ait*, *non licere*, *quæ non expediunt*; *non licere*, *quæ non ædificant*. Neque Damiano refragatur Concilium Mexicanum anni 1585. confirmatum a Sixto V. anno 1589. quod *lib.* 3. *tit.* 5. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1671. ſcachorum ludum licitum reputans, Clericis permiſit: Damianus quippe Epiſcopum reprehendit, qui *in ſpatioſa domo cum commeantium turba reſedit*, iiſque aſtantibus, veſpertinum tempus in ſcachorum vanitate conſumpſerat; Concilium autem Mexicanum Clericos ludere permiſit in occulto tantum, honeſtæ recreationis cauſa, & adjecta lege, ne multum pecuniæ in eum luſum impenderent: *Scachis* (inquit), *aut aliis ludis permiſſis*, *ne ludant in locis publicis*, *aut in domibus*, *quo ad id multitudo hominum convenit*, *veluti in domibus aromaticorum*, *aut tonſorum*. *Si autem in occulto ludos licitos hujuſmodi exercuerint*, *numeroſa pecunia in eis non intercedat*: *aliter enim pro qualitate exceſſus corrigentur*.

V.

V. Hæc, quæ jam diligenter a nobis expenſa ſunt *in noſtra Inſtit.* 37. non abs re hic duximus repetenda; ad noſtrum etenim collineant ſcopum abſolvendi a nimiæ ſeveritatis cenſura Epiſcopales Conſtitutiones, arcentes Clericos ab alearum, taxillorum, aliove ſimili ludo. Non proinde tamen quiſquam nos oblitos exiſtimet doctrinæ Divi Thomæ, quam *lib.* 10. *cap.* 2. *num.* 2. commemoravimus, poſſe nimirum ludum non ſolum culpa vacare, verum etiam ad virtutem eutrapeliæ pertinere: nam, ut ibidem, duce eodem S. Thoma, inſinuavimus, tot ad illum cohoneſtandum requiruntur conditiones, ut ex earum defectu facile in vitium degeneret, præſertim in Eccleſiaſticis, a quibus vix poteſt ſine ſcandalo exerceri. Neque eoſdem nimium ludo indulgentes a culpa eximit conſuetudo, quam veluti manifeſtam corruptelam jamdiu improbavit Innocentius III. *in Cap. Inter dilectos*, 11. *de exceſſib. Prælator.* ubi Clericum alearum luſui addictum, & obtentu conſuetudinis *Gallicorum Clericorum, qua fere univerſi Clerici ſic frequenter ludunt*, ſe ſe excuſantem, in hunc modum refellit: *Nos, qui ex officii noſtri debito peſtes hujuſmodi extirpare proponimus, atque ludos voluptuoſos (occaſione quorum ſub quadam curialitatis imagine ad diſſolutionis materiam devenitur) penitus improbamus, excuſationem prædictam, quæ per pravam conſuetudinem, quæ corruptela dicenda eſt, palliatur, frivolam reputantes: cum in illis magis plectibilis ſit offenſa, per quos ad excuſandas excuſationes in culpis delinquendi auctoritas uſurpatur &c.* Quamobrem, licet ſuperius laudatus Altovitus nimium rigidam exiſtimaverit Synodalem Conſtitutionem Epiſcopi Vaſionenſis, in ſacra Congregatione Concilii die 20. Decembris 1687. examinatam, qua excommunicatione latæ ſententiæ percellebantur Sacerdotes aleis, vel taxillis ludentes; concluſit tamen, pœnam quidem eſſe mitigandam, ſed prohibitionem ratam, ac firmam habendam: ſicuti *cit. cap.* 2. *num.* 2. *lib.* 10. retulimus.

VI. Detecta calumnia impacta Synodali Conſtitutioni Clericos deterrenti ab illicitis ludis, eluenda remanet alia, quæ alteri affingitur Synodali Statuto, quo iidem cohibentur a venatione. Scimus quippe, nullam fortaſſe Epiſcoporum ſanctionem fuiſſe unquam majori conatu impetitam, & tamquam nimium ſeveram per omnium ora traductam, quam ea, quæ Eccleſiaſticis prohibet venationis exercitium, quod nedum honeſtum, ſed, ad animum relaxandum, interdum neceſſarium plerique dictitant: & tamen, ſi vera fateri oportet, non facile aliam inveniemus Conſtitutionem, quæ ſit Juri communi conformior, & in qua verus Eccleſiæ ſpiritus magis eluceat. Venationem ſiquidem Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis vetuit Synodus Agathenſis, anni 506. *cap.* 55. relato a Gratiano *diſt.* 34. *Can.* 2. atque a Gregorio IX. in ſuis Decretalibus inſerto *in Cap.* 1. *de Clerico venatore*, etſi utrobique falſo adſcribatur Concilio Aurelianenſi: *Epiſcopis, Presbyteris, Diaconibus canes ad venandum, aut accipitres habere non liceat. Quod ſi quis talium perſonarum in hac voluntate de-*

te-

tectus fuerit ; ſi Epiſcopus eſt , tribus menſibus ſe a communione ſuſpendat: Presbyter duobus menſibus ſe abſtineat : Diaconus uno ab omni officio , vel communione ceſſabit : *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1004. quem canonem totidem fere verbis renovavit Concilium Epaonenſe anni 517. *can.* 4. *ibid. col.* 1048. Concilium vero Germanicum anni 742. *can.* 2. relato *in Cap.* 2. *de Cleric. venat.* & Concilio Aurelianenſi pariter attributo, ait : *Necnon & illas venationes , & ſilvaticas vagationes cum canibus , omnibus ſervis Dei interdiximus , & ut accipitres , & falcones non habeant : tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1920. Pœnam porro a Concilio Agathenſi Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis venationi operam dantibus irrogatam , iterum iiſdem inflictam reperimus in antiqua Collectione Canonum Pœnitentialium , ab Auctore anonymo conſcripta ante ſeculum IX. quæ extat *tom.* I. *Spicileg.* Lucæ Dacherii *pag.* 555. Cumque Subdiaconatus, qui olim minoribus accenſebatur Ordinibus , fuerit poſtea inter ſacros cooptatus, quod ſeculo XI. eveniſſe, colligitur ex Micrologo *de Eccleſiaſt. Obſervat. cap.* 8. aſſeritque Morinus *de ſacr. Ordinat. part.* 3. *exercit.* 12. proinde ſub eadem pœna etiam Subdiaconos venatores comprehenſos voluit ſexta Synodus anno 1265. habita a Nicolao Gelant Epiſcopo Andegavenſi *cap.* 2. *tom.* I. *Spicileg. pag.* 729. Et , quia Canones aliquid aut prohibentes , aut præcipientes Clericis , Sacris initiatis, illud idem præcipere , aut prohibere conſueverunt etiam Clericis minorum Ordinum ex Eccleſiæ ſtipendiis victitantibus, idcirco Concilium Pariſienſe anni 1212. *part.* I. *cap.* 3. ſtatuit: *Prohibemus etiam univerſis Clericis Beneficiatis , ne canes , aut aves habeant ad venandum , vel aucupandum , aut venationi, ſive aucupationi inſerviant*: *tom.* 5. *part.* 2. Collectionis Harduini *col.* 2001. & Concilium apud Montem Peſſulanum anni 1215. *can.* 7. *ibid. col.* 2047. addidit , ut , ſiquando Clerici Beneficiarii ſe ſe venatoribus comites adjicerent , quod tamen rariſſimo fieri permiſit , nequaquam illis liceret aves venatorias propria manu geſtare : *Nec Epiſcopus, nec Clericus Cathedralis , vel Conventualis Eccleſiæ , vel alius Clericus de Beneficio Eccleſiaſtico vivens, aves venatorias habeat in propria domo . Et , ſi aliquando exeat cum laicis ad venandum, gratia ſpatiandi, quod raro fieri expedit, propria manu hujuſmodi aves non portet .* Cui concinit Concilium Albienſe, anno 1254. celebratum a Zoeno Epiſcopo Avenionenſi , Apoſtolicæ Sedis Legato , *cap.* 15. *tom.* I. *Spicileg. pag.* 722. *Aves venatorias præterea quiſquam Clericus in ſacris Ordinibus conſtitutus , vel alius , qui de Beneficio Eccleſiaſtico ſuſtentatur , in publico manu propria deferre non præſumat .* Alia plura a venatione Clericos ablegantia Concilia , congeſta ſunt a Gonzalez *in Cap.* I. *de Cleric. venat. num.* 3. atque a Thomaſſino *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 46.

VII. Quare mirum non eſt, quod Petrus Bleſenſis *epiſt.* 56. *ad Gualterum Epiſcopum Roffenſem*, atque *epiſt.* 61. *ad Archidiaconum Saliſberienſem*,

ſem, adeo vehementer objurget Clericum venatorem, ut ſe valde timere ſimul affirmet, ne is in ultimo ultricis iræ die inter hædos, non inter Chriſti oves, ſit numerandus. Nihilominus Cardinalis Papienſis *epiſt.* 48. artis venatoriæ patrocinium quodammodo ſuſcipere non dubitavit; ſed, uti bene obſervat Thomaſſinus *cit. cap.* 46. *num.* 10. tam arctis eam circumſcripſit limitibus, ut vel ſic damnaſſe magis illam, quam defenſitaſſe videatur: fatetur quippe, nec ſibi videri, poſſe Epiſcopos, & Parochos venationi tuto vacare; ſed eam non eſſe improbandam ait in Cardinali, cui nulla incumbat animarum cura. Ita nimirum Papienſis, propriam potius, quam aliorum cauſam agens, ſuum excuſavit nimium venandi ſtudium, de quo fuerat in Conſiſtorio a Cardinali Atrebatenſi reprehenſus. At laudatus Thomaſſinus, quamquam Papienſis factum excuſet, eo quod valetudinis tantum cauſa, & medicorum conſilio, aliquando venationi indulgeret, quod ipſemet teſtatur; ejus tamen ſententiam, Cardinales a communi lege univerſim eximentem, pluribus convellit argumentis. Plura pariter in Clericos venatores accumulavit Theophilus Raynaudus in Opere inſcripto *Mala e Bonis Eccleſiæ*, *lib.* 2. *ſect.* 3. *cap.* 4. *num.* 26. *& ſeq. Oper. tom.* 12. *pag.* 210. & in altero Opere cui titulus *Religioſus loricatus*, *præſuppoſit.* 1. *tom.* 17. *pag.* 195. ubi inter cetera affirmat, venationem etiam hoc nomine debuiſſe Clericis interdici, quod ea ſit quoddam quaſi bellum, aut ſaltem belli ſimulacrum, & præludium, ſicuti illam dixere Xenophon *lib.* 1. *de venat.* Tullius *lib.* 1. *de natura Deorum*, Philo *lib.* 1. *de vita Moyſis*, probatque Mercurialis *lib.* 3. *de art. gymnaſt. cap.* 15.

VIII. Verum, cum duo ſint venationum genera; alia ſiquidem eſt clamoroſa, alia quieta; illa magno armorum, canum, accipitrum apparatu, & tumultu exercetur, ut apri, cervi, & majores feræ capiantur; altera ſolis laqueis, & retibus, aut etiam armis, ſed paucis adhibitis canibus, ad occidendum lepores, vulpes, aliaſve minores feras, ſine ullo ſtrepitu inſtituitur: hinc orta eſt quæſtio inter Doctores, an utraque ſit Clericis interdicta. Solam quidem clamoroſam illis vetitam affirmant Gloſſa *in Cap.* 1. *verb. Voluptate*, *de Cleric. venat.* Sylveſter *verb. Venatio*, *verſ. Quantum vero ad perſonam*, Bellett. *diſquiſit. Clerical. part.* 1. *tit. de diſcipl. Cleric.* §. 19. Leſſius *lib.* 2. *de juſt. & jur. cap.* 5. *num.* 40. Barboſa *in cit. Cap.* 1. *num.* 2. Pirhing *ad tit. de Cleric. venat. num.* 3. Reiffenſtuel *ibid. num.* 5. *&* 6. At, licet hæc opinio communior ſit, magiſque inter Doctores recepta, oppoſita tamen videtur certe Juri conformior: ſiquidem allegati canones a venatione Clericos arcent, quæ, non armis, ſed ſolis avibus venatoriis, puta falcone, aut accipitre, ac propterea ſine ullo tumultu, & ſtrepitu exercetur; uti illos legenti eſt manifeſtum. Accedit, quod, quamquam in Jure receptum ſit, ex homicidio mere caſuali, ab eo perpetrato, qui operam dabat rei licitæ, nullam incurri irregularitatem, quod plane colligitur *ex Cap. Lator*, 9. *Cap.*

Di-

Dilectus, 13. *Cap. Ex litteris*, 14. *Cap. Ex litteris*, 15. & *Cap. Significaſti*, 16. *de homicidio*; nihilominus ſacra Congregatio Concilii ſæpius irregularem declaravit Clericum, qui, cum vacaret venationi, non clamoroſæ, ſed quietæ, hominem fortuito interfecerat, quod utique argumento eſt, eam exiſtimaſſe, omnem venationem, etiam non clamoroſam, eſſe Clericis prohibitam. Verum, cum fortaſſe ſacra Congregatio ita declaraverit, eo quod non ſatis compertum habuerit, a Clericis, de quibus agebatur, omnem adhibitam fuiſſe diligentiam ad evitandum homicidium, quod profecto neceſſe eſt, ne ex illo, quamquam ex licito opere, abſque dolo, ſubſequuto, inducatur irregularitas, quod cum communi docent Covarr. *in Clem. Si furioſus*, 2. *part.* §. 4. *num.* 2. Ugolinus *de irregul. cap.* 18. Avila *eod. tract.* 7. *part. diſp.* 6. *ſect.* 1. idcirco controverſia remanet adhuc indeciſa.

IX. Ex hac vero opinionum varietate factum eſt, ut Epiſcopi in ſuis Synodis, etſi unanimi conſenſione decreto inſtiterint Concilii Tridentini, quod *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reform.* Canonicos Eccleſiæ Cathedralis *ab illicitis venationibus*, & *aucupiis* abſtinere juſſit; non omnes tamen convenerint in determinando, quænam venatio eſſet Clericis licita, quænam illicita: in aliquibus quippe Synodis quæcumque venatio eſt Eccleſiaſticis interdicta: in aliis ſola clamoroſa: in quibuſdam a venatione prohibentur ſolis diebus feſtis: in aliis nulla die venari permittuntur ſine Epiſcopi licentia: alicubi a venatione deterrentur pœna ſuſpenſionis: alibi ſola pœna pecuniaria. S. Carolus Borromæus in ſuo Concilio I. Provinciali anni 1565. *part.* 2. *Act. Eccleſ. Mediol. part.* 1. *pag.* 19. de Clericis loquens, abſolute ait: *A venatione abſtinebunt:* in Synodo vero Diœceſana XI. *Act. Eccl. Mediol. part.* 2. *pag.* 414. iiſdem inhibuit alere, & habere canes, vel catellos: atque in Concilio Provinciali Mediolanenſi V. anni 1579. *part.* 1. *ibid. pag.* 214. etiam laicos tempore Quadrageſimæ, feſtiſque diebus, a venatione compeſcuit; quod ipſum iterum vetuit in Edicto de obſervatione Quadrageſimæ, *Actor. part.* 3. *pag.* 442. Equidem Auctor *homil.* 33. *de Quadrageſ.* inter Opera Ambroſii, relatæ *in Can.* 13. *diſt.* 86. jejunium cum venatione rite componi poſſe, negavit: *An putatis illum jejunare, qui primo diluculo non ad Eccleſiam vigilat, non Beatorum Martyrum loca ſancta perquirit; ſed ſurgens congregat ſervulos, diſponit retia, canes producit, ſaltus, ſylvaſque perluſtrat?* Et Nicolaus I. reſpondens ad conſulta Bulgarorum, *num.* 44. nulli fas eſſe putavit tempore Quadrageſimæ venationi indulgere: *Nulla ratio ſit in quadrageſimali tempore venationibus uti: venantes enim nihil, præter carnes, captant. Ut ergo nihil carnale ſectari videamini, decenter a carnibus captandis, in quadrageſimali præcipue tempore, vobis eſt abſtinendum. Quanto enim jejunii tempore arctius eſt Divinis cultibus inſiſtendum, tanto eſt in cunctis mundi nocivis oblectamentis longius recedendum: præſertim cum neminem, niſi reproborum, venationes exercuiſſe, ſacra deſignet hiſtoria: tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 369. Quibus po-

ſtremis verbis ad illud idem alludit Nicolaus, quod conſideraverat Hieronymus *in Pſal. 90.* relatus *in Can. 11. diſt. 86. Eſau venator erat, quoniam peccator erat. Et penitus non invenimus in Scripturis ſanctis ſanctum aliquem venatorem: piſcatores invenimus ſanctos.*

X. Ex quibus omnibus conficitur, non poſſe nimiæ ſeveritatis nota aſpergi Synodalem Conſtitutionem, ablegantem Clericos, præcipue majorum Ordinum, aut Eccleſiaſticum poſſidentes Beneficium, a venationis exercitio. Etenim nonniſi temere reprehenditur Conſtitutio, cui Juris communis ſanctiones, & Sancti Caroli Borromæi auctoritas patrocinantur.

XI. Magis autem temere nimii rigoris cenſura appingitur Synodali Statuto, quo Eccleſiaſtici a choreis, comœdiis, aliiſque ſpectaculis longe abeſſe jubentur, & gravioribus adhuc pœnis percelluntur, quos choreas ducere, aut perſonatos incedere, aut comœdiæ actores eſſe non pudet. Quis enim obloqui audeat de hac ſanctiſſima Conſtitutione, vero Eccleſiæ ſpiritu referta, omniumque Conciliorum auctoritate munita? Enimvero, ſive antiquas, ſive recentiores poſt Tridentinum coactas Synodos percurramus, omnes vehementer Clericis ſuccenſuiſſe comperimus ab hiſce fœdis oblectamentis ſe ſe non continentibus. Synodus Laodicena circa annum 372. celebrata *cap.* 54. relato *de Conſecrat. diſt. 5. Can. 37. Non oportet*, ait, *Miniſtros Altaris, vel quoslibet Clericos ſpectaculis aliquibus, quæ aut in nuptiis, aut ſcenis exhibentur, intereſſe; ſed, antequam thymelici ingrediantur, ſurgere eos de convivio, & abire.* Synodus Venetica anni 465. & Agathenſis anni 506. unum, eumdemque canonem formarunt, Gratiani Decreto *diſt.* 34. *Can.* 19. inſertum, hiſce verbis conceptum: *Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, vel deinceps, quibus ducendi uxores licentia non eſt, etiam alienarum nuptiarum evitent convivia, nec his cœtibus miſceantur, ubi amatoria cantantur, & turpia, aut obſcœni motus corporum choreis, & ſaltibus efferuntur; ne auditus, aut obtutus ſacris Myſteriis deputatus, turpium ſpectaculorum, atque verborum contagione polluatur.* Has ſanctiſſimas leges renovavit S. Carolus Borromæus in ſuo Concilio Provinciali I. *part.* 2. *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 19. ita decernens: *Clerici perſonati non incedent, choreas privatas, aut publicas non agent, nec ſpectabunt.... Fabulis, comœdiis, & haſtiludiis, aliiſve profanis, & inanibus ſpectaculis non intererunt, ne aures, & oculi ſacris officiis addicti, ludicris, & impuris actionibus, ſermonibuſque diſtracti, polluantur.* Sancti Caroli veſtigia calcarunt Patres Concilii Burdigalenſis, anni 1583. *tit.* 21. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1359. Bituricenſis, anni 1584. *tit.* 25. *can.* 6. *ibid. col.* 1486. Aquenſis, anni 1585. *tit. de vit. & honeſt. Clericor. ibid. col.* 1543. idem, iiſdemque fere verbis edicentes, quod ille ſtatuerat. Et S. Franciſcus Saleſius in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus *par.* 3. *tit.* 4. ipſo facto a Divinis ſuſpenſos voluit Sacerdotes eo ſceleris devenientes, ut choreas nedum ſpectare, ſed & ducere auderent.

XII.

XII. Nimis porro laxa, ne dicam aperte erronea, & ſcandaloſa, eſt doctrina, quam tradit Lucius Ferraris *in ſua Bibliotheca Canonica tom. 2. verb. Clericus art. 4. num.* 17. ubi, etſi fateatur, non eſſe Clericis permittendum comicos agere, ſeu comœdiarum actores eſſe, attamen a gravi culpa eoſdem abſolvit, comœdias ſpectantes quantumvis turpes, atque obſcœnas, dummodo ex illarum auditione nullum ſibi imminere prævideant probabile periculum lapſus, eorumque præſentia nullum in populum ingerat ſcandalum: *Verum*, ait, *ſi comœdiæ audiantur ob ſolam vanam curioſitatem, abſque periculo probabili lapſus, etiamſi res turpes repræſententur, & modus repræſentandi ſit turpis, probabilius eſt, non eſſe peccatum mortale, ceſſante ſcandalo, quod modo videtur ceſſare, & non eſſe, quia frequentiſſimum eſt Clericis comœdiis intereſſe*. Quis enim eſt, qui non intelligat, rerum obſcœnarum vel ſolam narrationem pravos animi motus in audientibus excitare, eoſque ſenſim ad interitum diſponere, juxta illud Apoſtoli effatum 1. *ad Corinth.* 15. *Corrumpunt mores bonos colloquia mala?* Qua igitur ratione, quo pacto evenire poterit, ut ſuæ ſpiritualis ruinæ periculum declinet, qui earumdem turpium rerum theatrali intereſt repræſentationi, quæ plus certe efficacitatis habent ad ſpectatorum mentes perturbandas, animos commovendos, & tandem ad peccatum inducendos? Quocirca etiam mollioris ethices ſectatores, ejuſmodi comœdias damnant, & nedum Clericos, ſed laicos quoque eas inſpicientes, vix unquam gravem culpam evadere, communi calculo docent cum D. Thoma *in 4. diſt. 16. quæſt. 4. art. 2. quæſtiunc. 2. Ad ſecundam quæſtionem dicendum, quod hujuſmodi ſpectacula, ſi ſunt rerum turpium, & ad peccatum provocantium, ſtudioſa eorum inſpectio peccatum eſt, & quandoque in eis tanta poteſt libido adhiberi, ut ſit etiam mortale: unde a tali inſpectione omnes ſe arcere debent.*

XIII. Supervacaneum autem reputamus pluribus proſequi hoc ceteroquin graviſſimum argumentum, quoniam jam illud copioſe pertractavimus *in noſtra Inſtit. 37. & Inſtit. 76.* ubi plura in comœdiarum, & chorearum deteſtationem ex probatis Auctoribus excerpta accumulavimus. De eodem argumento legi etiam poteſt ſecunda pars Summæ Theologicæ S. Antonini *lib. 3. cap. 6. &* 7. theologicis notis illuſtrata, atque *epiſtola 3. & 30. in Append. ad Theolog. dogmat. & moral.* Natalis Alexandri, & Thomaſſinus *cit. part. 3. lib. 3. cap. 45. & 46.*

CAPUT UNDECIMUM.

Immerito nimiæ ſeveritatis inſimulatur conſtitutio præſcribens Sacerdotibus aſſiduam lectionem antiquorum Canonum Pœnitentialium.

TAnta diligentia majores noſtri diſquirebant, quæ unicuique peccato eſſet imponenda pœnitentia, ut, ſi enorme aliquod audiretur perpetratum crimen, quod vel ratione ſui, vel ratione adjectæ circumſtantiæ, quamdam peculiarem, & graviorem redoleret nequitiam, & turpitudinem, ſimul ſtatim convenirent Epiſcopi ad deliberandum, quo pœnitentiæ genere eſſet illud expiandum; reque mature diſcuſſa, ac tandem deliberata, ſinguli parœciis ſuis, quod communi conſenſu ſtatutum fuerat, ſignificabant. Hujus vetuſtiſſimæ Eccleſiæ praxis locupletiſſimus teſtis eſt S. Cyprianus multis in epiſtolis, præcipue *epiſt.* 14. 18. 53. *&* 62. eamque pluribus monumentis comprobat doctiſſimus Morinus *de Pœnit. lib.* 4. *cap.* 17. *lib.* 6. *cap.* 14. *&* 15. Tanti præterea momenti negotium æſtimabatur, ut peccatores dignam, ſuoque reatui æquam ſubirent pœnitentiam, ut interdum etiam Romani Pontificis ea de re exquireretur ſententia; & quandoque ad eumdem ipſe reus remitteretur dijudicandus, qua, & quanta pœnitentia a Deo, atque ab Eccleſia reconciliationem conſequi mereretur. Theodebertus Francorum Rex Vigilium Papam interrogavit, qua pœnitentia plectendus eſſet, qui fratris ſui uxorem duxerat: cui interrogationi Vigilius ſatisfecit epiſtola ad Cæſarium Arelatenſem Epiſcopum, quam habemus *tom.* 1. *Concil. Galliæ pag.* 246. In Concilio Lemovicenſi anni 1031. *tom.* 6. Collectionis Harduini *part.* 1. *col.* 891. decretum eſt: *Si Epiſcopus parochianum ſuum cum teſtibus, vel litteris Apoſtolico ad pœnitentiam accipiendam direxerit, ut multoties pro graviſſimis fieri ſolet reatibus, in quibus Epiſcopi ad dignam hæſitant pœnitentiam imponendam, hic talis licenter a Papa remedium ſumere poteſt:* ibidemque circa finem, factum narratur cujuſdam militis Vaſconis, qui, jubente Vaſconum duce Sancio, ſeniorem ſuum occiderat, ſed poſtea pœnitentia ductus Epiſcopum adiit, a quo hoc accepit reſponſum: *Neſcio tibi conſilium ferre pœnitentiæ; ſed vade quantocitius ad Papam Romanum. Si tibi ille pœnitentiam concedit, & ego gaudeo, & confirmo: ſi te ille abjecerit, nunquam nec a me, nec ab aliquo invenies pœnitentiam.*

II. Quam autem aut Epiſcopi, aut Pontifices Maximi certo crimini ſemel imponendam ſtatuerant, pœnitentia in codicem referebatur, qui *Liber Pœnitentialis* eſt nuncupatus, ut deinceps regula eſſet, ad quam inferiores Sacerdotes ſe conformarent: &, ne quiſquam ab ea recederet, Epiſcopus in ſua Synodo, atque in diœceſis viſitatione, id potiſſimum inveſtigabat, an quilibet Presbyter librum haberet Pœnitentialem, ſuæ diœceſis proprium, & an, ſecundum quod ibi præſcriptum erat, pro modo

do culpæ, pœnitentiam injungeret. Diſcimus id ex Burchardo, apud quem *lib.* 1. *cap.* 94. inter ea, quæ Epiſcopi in Diœceſanis Synodis quærere debent, hoc *interrogat.* 58. continetur: *Eſt aliquis, qui modum pœnitentiæ ſibi injunctum non cuſtodierit?* atque ex Reginone, ſuam canonum collectionem a modo exordiente viſitandi Eccleſias, ubi *cap.* 95. hæc ſingulis Presbyteris ab Epiſcopo, aut Archidiacono facienda proponitur interrogatio: *Si habeat Pœnitentiale Romanum vel a Theodoro Epiſcopo, aut a Venerabili Presbytero Beda editum, ut, ſecundum quod ibi ſcriptum eſt, interroget confitentem, aut confeſſo modum pœnitentiæ imponat.*

III. Multi ex hiſce libris Pœnitentialibus, ab Epiſcopis exaratis, perierunt: atque utinam ille extaret, quem accuratiſſime conſcripſerat Cyprianus, ut ipſemet *epiſt.* 52. *ad Antonianum* teſtatur: inde enim exactiſſimæ priſcorum Patrum in puniendis peccatis diligentiæ luculentum haberemus teſtimonium: ſed, licet plures ex illis deſiderentur, plures tamen, ſapientiſſimo Dei conſilio, ad nos pervenerunt, ut ex illis diſcamus, quinam fuerit in Eccleſia Catholica veræ pœnitentiæ ſpiritus. Antonius Auguſtinus ad ſuam Juris Canonici epitomem antiquum attexuit Pœnitentiale Romanum, in novem titulos diſtributum, in quibus varia recenſentur criminum genera, atque ex Conciliis, ſummorum Pontificum epiſtolis, ac Patrum ſententiis, pœnitentiæ deſcribuntur pro ſingulis imponendæ: & fortaſſe hic liber ille idem eſt, quem Nicolaus I. ſe miſiſſe ſcribit ad Bulgaros, in reſponſione ad eorum quæſita *cap.* 75. *Judicium pœnitentiæ, quod poſtulatis, Epiſcopi noſtri, quos in patriam veſtram miſimus, in ſcriptis ſecum utique deferent; aut certe Epiſcopus, qui in vobis ordinabitur, hoc, cum oportuerit, exhibebit: tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 378. Poſt Gratiani Decretum in editione Romana habentur canones Pœnitentiales, deſumpti ex Summa Aſtenſi: eoſdemque canones, a mendis purgatos, qui librariorum incuria in eos irrepſerant, laudatus Antonius Auguſtinus adjecit libris Pœnitentialibus, Romano, Bedæ, & Rabani, opportunis, & eruditis notis a ſe exornatis. Alios antiquos libros Pœnitentiales in lucem protulit Morinus *in Append. ad tract. de Pœnit.* Alios evulgavit Martene *tom.* 2. *de antiq. Eccleſ. ritib.* Liber Ven. Bedæ *de remediis peccatorum*, editus eſt *tom.* 6. *Concilior.* Collectionis Labbeanæ. Capitulare Theodulfi Epiſcopi Aurelianenſis, publici juris fecit Baluzius *tom.* 7. *Miſcellaneor. pag.* 21. Muratorius binos Pœnitentiales ex Italicis deprompſit bibliothecis, alterum ſcilicet ex codice ms. Capituli Canonicorum Veronenſium, alterum ex codicibus mss. monaſterii Bobienſis, atque ambos edidit *tom.* 5. *Antiquit. Ital. medii ævi diſſert.* 68. S. Carolus Borromæus non ſolum vulgatos canones pœnitentiales, ſed innumeros alios, ex antiquis Conciliis, aliiſque libris Pœnitentialibus in unum collegit, per decem diſtribuit Decalogi præcepta, eorumque lectionem ſummopere Sacerdotibus commendavit. Eamdem vero S. Caroli collectionem, ad Sacerdotum Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrantium inſtru-

ſtructionem, denuo typis Romanis imprimi juſſit Gaſpar Cardinalis Carpineus tempore Pontificatus Innocentii XII. cujus erat in Urbe Vicarius.

IV. Jam vero, ſi Epiſcopus in ſua Synodo antiquos canones pœnitentiales renovaret, ſuiſque Conſtitutionibus annecteret, animo inducendi Confeſſarios ad pœnitentias imponendas, quæ pro unoquoque crimine ſunt in illis præſcriptæ, non ſolum rigidiſſimæ ethices ſectatorem ſe oſtenderet, ſed rem plane impoſſibilem tentaret: etenim hac noſtra lutulenta ætate, qua Fideles a priſtino morum nitore, & ſanctitate defecerunt, tot interdum graviſſimis ſceleribus onerati ad ſacramentale forum quidam accedunt, ut, ſi iiſdem, ſecundum antiquos canones pœnitentiales, foret injungenda pœnitentia, hæc ad tot annos eſſet protrahenda, qui integrum eorumdem vitæ curſum non exæquarent modo, ſed excederent: quod *in cit. diſſert.* bene ponderavit Muratorius.

V. At, ſi Epiſcopus ſuis Synodalibus Conſtitutionibus canones inſerat pœnitentiales, vel eorumdem ſtudium, & cognitionem Sacerdotibus ſuadeat, aut etiam præcipiat, non ut illos, jam a multis ſeculis obſoletos, ad uſum revocet, ſed dumtaxat ut eorumdem notitia Confeſſariis prodeſſe queat ad aliqualem proportionem ſervandam inter diverſas peccatorum ſpecies, & pœnitentiam pro ſingulis imponendam; ac præterea, ut iidem Confeſſarii inde argumentum deſumant ad aperiendam pœnitentibus admiſſorum ſcelerum gravitatem, quæ tam longa, tam aſpera, tamque formidanda vindicta, etiam in hac vita, ab Eccleſia coercebantur: ſi, inquam, hoc tantum conſilio, id ab Epiſcopo fiat, ſtatim Conſtitutiones Synodales inclamare, turbas ciere, Clerum, & populum adverſus eas concitare (quod aliquando factum ſcimus), res plane intolerabilis eſt, atque a nullo cordato viro ferenda. Enimvero quam reprehenſionem meretur Epiſcopus, qui plurium & ſanctitate, & doctrina præſtantium Præſulum veſtigia premit? Quid a S. Carolo hac in re geſtum fuerit, jam audivimus. Quid alii fecerint Antiſtites, mox ſubnectemus.

VI. In famigeratis Conſtitutionibus Matthæi Giberti, Epiſcopi Veronenſis, Eccleſiaſticæ diſciplinæ ante Tridentinam Synodum inſtauratoris ſolertiſſimi, *cap.* 18. *tit.* 6. ſtatuitur: *Confeſſarii canones pœnitentiales quaſi quaſdam regulas ediſcant....ut ſciant illos poſtea ſapienter, & diſcrete moderari, ſecundum peccati circumſtantias, & contritionis qualitatem*. Joannes Franciſcus Bonhomius Vercellarum Epiſcopus, qui floruit poſt Tridentinum, in ſuis generalibus Decretis Eccleſiaſticæ reformationis *pag.* 213. loquens de Confeſſario, ait: *Canoneſque item pœnitentiales recte memoria teneat, ut ſingulis criminibus congruam ſatisfactionem injungere valeat, ſimulque ipſis pœnitentibus, ut promptius, ac libentius, quod juſſi erunt, ipſi præſtent, diligenter exponat, quam benigne hodie Eccleſia ſancta graviſſimas antiquorum canonum pœnas in mitiores commutandas eſſe cenſuerit*. Hoc ipſum a Catechiſmo Romano *ad tit. de Pœnit.* hiſce verbis inſinuatur: *Ut pœnitentes ſuorum ſcelerum gravitatem magis agnoſcant, operæ pretium erit,*

eis

eis interdum ſignificare, quæ pœnæ quibuſdam delictis, ex veterum canonum præſcripto, qui pœnitentiales vocantur, conſtitutæ ſint. In Concilio Provinciali Florentino, habito anno 1518. atque a Leone X. confirmato, *pag.* 120. *&* *ſeq.* integri referuntur antiqui canones pœnitentiales, quibus hæc præfiguntur verba: *Hi ſunt pœnitentiales canones, quos hic in fine ſubnectendos duximus ad ſublevandam ſimplicium Clericorum imperitiam, ut, cum viderint, certam a Jure pœnitentiam imponi, ipſi melius arbitrium ſuum informare poſſint, quomodo, attentis confeſſione, fletu, lacrymis, & dolore, diſpoſitione, & facultate confitentium, pœnitentias ſalubriter moderari poſſint: nam qualitas temporum noſtrorum, in quibus non ſolum merita, ſed corpora defecerunt, non patitur, rigorem antiquorum canonum permanere; ſed neceſſe eſt, illum a diſcreto Sacerdotis judicio temperari*. In Synodo Amerina, habita anno 1595. ab Epiſcopo Antonio Maria Gratiano *cap.* 146. legitur: *Pœnitentialium canonum jure impoſitas ſingulis ſceleribus pœnas, pœnitentiaſque noſſe Confeſſoribus perutile fuerit, cum ut ex iis ipſi melius, certiuſque ſtatuere valeant, quæ cuique peccato definienda pœnitentia ſit, tum ut pœnitentes ipſi ab Confeſſoribus de priſci moris ſeveritate edocti, quanto nunc benignius cum illis pia mater Eccleſia agat, intelligentes, hanc ſaltem ei gratiam referant, ut peccatorum conſuetudine ob id diligentius abſtineant*. In Synodo Pragenſi, celebrata anno 1605. & juſſu Cardinalis Epiſcopi de Harrac recuſa anno 1650. *tit. de Pœnit.* dicitur: *Confeſſarii canones pœnitentiales memoriæ mandent, ut ſingulis criminibus congruam ſatisfactionem injungant*. In Synodo Oſnabrugenſi anni 1628. *cap.* 17. habetur: *Requiritur in Sacerdote ſcientia canonum pœnitentialium*. Similes Epiſcoporum Italiæ Synodales Conſtitutiones recenſentur a Genetto *tom.* 4. *Theolog. moral. tract. 6. cap.* 7. videlicet Coſmæ de Torres, Epiſcopi Peruſini; Cardinalis Jacobi Sabelli, Archiepiſcopi Beneventani; Cardinalis Joannis Baptiſtæ Lenii, Epiſcopi Ferrarienſis; Ven. Servi Dei Cardinalis Pauli de Aretio, Epiſcopi Placentini; Cardinalis Bonifacii Cajetani, Archiepiſcopi Tarentini; Cardinalis Cybo, ſacri Collegii Decani, Epiſcopi Veliterni; Cardinalis Jacobi Boncompagni, Deceſſoris noſtri in Archiepiſcopatu Bononienſi.

VII. Quæ autem hucuſque dicta ſunt de pœnitentialium canonum utilitate, pluribus argumentis confirmat Cardinalis de Aguirre *ad can.* 11. *&* 12. Concilii Toletani III. *tom.* 2. *Collect. maxim. Concilior. Hiſpan.* eaque nituntur etiam auctoritate D. Thomæ, qui *quodlib.* 3. *quæſt.* 13. *art.* 1. docet quidem, non eſſe nunc pœnitentiam præſcribendam ad exactam normam antiquorum canonum; ſed ſimul expedire ait, ut Confeſſarius pœnitenti ſignificet, quanta pœnitentia pro ſingulis ab ipſo perpetratis flagitiis expiandis eſſet olim ab Eccleſia definita: *Videtur ſatis conveniens, quod Sacerdos non oneret pœnitentem gravi pondere ſatisfactionis: quia, ſicut parvus ignis a multis lignis ſuperpoſitis de facili extinguitur, ita poſſet contingere, quod parvus affectus contritionis in pœnitente nuper excitatus, propter*

grave onus ſatisfactionis extingueretur, peccatore totaliter deſperante. Unde melius eſt, quod Sacerdos pœnitenti indicet, quanta pænitentia eſſet ſibi pro peccatis injungenda, & injungat ſibi nihilominus aliquid, quod pænitens tolerabiliter ferat, ex cujus impletione aſſuefiat, ut majora impleat, quæ etiam Sacerdos ſibi injungere non attentaſſet: & hæc, quæ præter injunctionem expreſſam facit, accipiunt majorem vim expiationis culpæ præteritæ ex illa generali injunctione, qua Sacerdos dicit: quidquid boni feceris, ſit tibi in remiſſionem peccatorum.

VIII. Licet autem unicuique canones pœnitentiales ad eum finem, quem hucuſque indicavimus, percurrenti facile pateat, quam graves olim fuerint pœnitentiæ a peccatoribus ſubeundæ; attamen, quis crederet? non defuerunt, qui aliquem ex iiſdem canonibus laxitatis nomine auſi ſint reprehendere. De canone loquimur ex Urbani II. epiſtola deſumpto, quem referunt Baronius *in Annalibus ad annum Chriſti* 1089. *num.* 11. & Gratianus *cauſa* 23. *quæſt.* 5. *Can. Excommunicatorum*; in quo nempe modica & levis pœnitentia præſcibitur ei, qui excommunicatum occiderit. En Canonis verba: *Excommunicatorum interfectoribus, prout in Ordine Eccleſiæ Romanæ didiciſtis, ſecundum intentionem, modum congruæ ſatisfactionis injunge. Non enim eos homicidas arbitramur, quos adverſus excommunicatos, zelo Catholicæ Matris ardentes, aliquos eorum trucidaſſe contigerit. Ne tamen ejuſdem Eccleſiæ Matris diſciplina deſeratur, eo tenore, quem diximus, pænitentiam eis indicito congruentem, qua Divinæ ſimplicitatis oculos adverſus ſe complacare valeant, ſi forte quid duplicitatis, pro humana fragilitate, in eodem flagitio incurrerint.* Hunc textum illuſtrans Cardinalis de Turrecremata *in Commentariis* ſcribit, quod, ſi quis vero zelo ductus excommunicatum occiderit, nullam meretur pœnitentiam; cui tamen ſubjiciendus eſt ſaltem ad cautelam, ſi dubitetur, eum odio, vel ira ad id impulſum fuiſſe.

IX. Ut autem intelligatur, nihil eſſe in relato Canone, quod veteri canonicæ ſeveritati repugnet, prænotandum eſt, communes olim fuiſſe, ex deplorabili temporum corruptela, privatas quaſdam inimicitias, quæ non ſolum inter eos, quibus præcipua illarum cauſa intercedebat, ſed etiam inter eorum conſanguineos, & affines gerebantur, & diris modis exercebantur. Hæ vocabantur *Faidæ*; deque iis fuſe agit du-Cangius *in Gloſſario ad Scriptores mediæ & infimæ Latinitatis edit. Pariſ.* 1733. *in verb. Faida*, & in Diſſertatione ad Joinvillam *de privatis bellis*. Porro circa medium ſeculi XI. utraque poteſtas, Eccleſiaſtica nimirum, & ſecularis, ut privatas haſce inimicitias, ſeu potius privata bella, ex quibus tot hominum ſtrages, ac bonorum devaſtationes oriebantur, de medio tollerent, conjunctis viribus plura moliri cœperunt. Quæ cum ad tantum malum penitus extirpandum non ſuffeciſſent, ut illud ſaltem intra modum aliquem coercerent, certos per hebdomadam dies præfinierunt, quibus ab homicidiis, atque rapinis ceſſandum abſtinendumque eſ-

ſet;

ſet; qui dies *treugæ Domini* appellati fuerunt: ut videre eſt apud Pagium *Critic. in Annal. Baronii ad ann. Chriſti* 1034. *num.* 3. & 4. & apud Gonzalez *in Cap. Treugas*, qui eſt Alexandri III. *de treuga & pace*, *num.* 9. Has igitur treugas Domini infringentes, excommunicationis ſententiam incurrebant. Cum autem Urbanus II. Pontifex in præcitata ſua Decretali de iis loquatur, qui hujuſmodi violatores, & ob id excommunicatos, interfeciſſent, neque vero diſpoſitionem ſuam ad alios quorumcumque excommunicatorum interemptores extendat (id quod ab aliquibus male creditum fuit); ſatis patet, non eum deſciviſſe ab antiqua diſciplinæ ſeveritate adverſus homicidas, ſed prudenti moderatione Eccleſiaſticam legem attemperaſſe juxta temporum circumſtantias, quæ id maxime poſtulabant, ut impuniti non abirent violatores treugæ Domini, per quam unice privatorum bellorum calamitatibus modus aliquis afferri poterat. *Si raptores iſtos, paciſque violatores, ab utraque poteſtate proſcriptos, occidi contingeret a quoquam privato, zelo juſtitiæ; non homicidii pœna canonica & ordinaria, ſed leviori & remiſſiori ſatisfactione culpam illam diluendam docet Urbanus II. qui de hoc ſolo genere excommunicatorum intelligendus eſt, non autem de omnibus excommunicatis, ut quidam ſibi male feriati perſuaſerunt. Cujus interpretationis eo lubentius hic memini, quod ea levari poſſe mihi videatur invidia, quæ, ob textum hunc male intellectum, creari ſolet adverſus ſummos Pontifices.* Ita ſcribit Petrus de Marca *de Concord. Sacerd. & Imper. lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 3.

CAPUT DUODECIMUM.

A nimiæ ſeveritatis nota vindicatur Synodalis conſtitutio, quæ mulieribus vetat vanos ornatus, cum ad Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramenta accedunt.

DUo graviſſimi Theologi ſapienter admodum & docte de mulierum ornatu agunt. S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 169. *art.* 2. docet, mulierem, quæ eo fine ſe ornat, ut intuentes ad libidinem provocet, lethale peccatum committere. Admittit quidem, licite uti poſſe ornatibus eam, quæ matrimonio juncta eſt; ſi modo id faciat, ut placeat viro ſuo, ne is alienas mulieres concupiſcat, ſed ipſius tantum amore contentus ſit: at quæ mulieres neque nuptæ ſunt, neque nubere volunt, ſi tali ornatu virorum amorem ſibi conciliare in animo habeant, lethaliter eas peccare, idem S. Doctor affirmat; ceterum, ſi levitate quadam ad ſe ornandas ducantur, venialem tantum culpam contrahere. Deinde *in reſponſione ad ſecundum*, ubi de fuco agit, quo mulieres quædam faciem pingere conſueverunt, ſtatuit, eas etiam gravi ſe ſcelere obſtringere, *ſi propter laſciviam, vel in Dei contemptum* hujuſmodi pigmentis utantur: & tamen, pro ea, qua præſtat, judicii æquitate, diſtinguit inter eum caſum, cum

mulier fuco utitur, ut ſpecioſa ac pulchra appareat, quæ revera pulchra ac ſpecioſa non eſt, & alterum, cum fuco ac figmento obducere dumtaxat intendit vitium aliquod corporis, atque deformitatem, quæ morbo aliquo, ſeu alia fortuita cauſa, ei advenit; atque in hoc ſecundo caſu peccatum ſaltem lethale mulierem non admittere exiſtimat.

II. Iiſdem veſtigiis inſiſtit S. Antoninus *in Summa part. 2. tit. 4. cap. 5. de præſumptionib.* §. 5. *&* §. 8. ubi de muliebri ornatu differit, qui rarius in ſingulis regionibus, aut locis in uſu eſt: & quidem, ſi pravo animo ac conſilio eos ornatus mulieres adhibeant, lethale; ſi vero vanitatis potius cauſa id faciant, veniale peccatum eas committere, ait. Verum, cum accidere poſſe prævideat, ut, qui oculum adjicit ſic comptæ & ornatæ mulieri, non tam hujus culpa, quam vitio ſuo, ad concupiſcentiam inflammetur; prudenter animadvertit, quod, dum intentio, ac mens mulieris improba non eſt, peccati occaſio accepta potius dici debet, quam data. Sylvius tamen *in comment. ad citatum articulum S. Thomæ* optime monet, quod, quando ornatus illi juſtis modeſtiæ finibus non continentur, licet patrio more, & conſuetudine excuſari dicantur, nihilominus *Confeſſariorum, & Concionatorum eſt, prudenter operam dare ſtultis ejuſmodi conſuetudinibus extirpandis.*

III. Duorum, quos hic adduximus, Theologorum, doctrina & ſanctitate inſignium, ſententiam auctoritatemque libentiſſime ſequimur; ac prudentiſſimo quoque Sylvii conſilio facile aſſentimur. Neque vero Epiſcopo ſuaderemus, ut eam provinciam plenam laboris atque periculi ſuſciperet, ut Synodalibus Conſtitutionibus unum, aut alterum muliebrem ornatum proſcriberet. At, ſi mulieribus graviter præcipiat, ne vanis ornatibus comptæ ad Eccleſiam ſe conferant, multoque magis ſi eiſdem ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ accedere prohibeat, niſi omni vanitate depoſita, ac, pectore præſertim operto, decenter compoſitæ incedant; tum certe, ſi Conſtitutioni Synodali (ut aliquando eveniſſe novimus) aliqua ſeveritatis duritiæque nota inuratur, negligi omnino hæc debebit, neque bonæ neceſſariæque legi præſidium denegabitur, quo debitam executionem ſortiatur.

IV. S. Paulus Apoſtolus *epiſt. 1. ad Corinth. cap. 11.* mulierem, dum Deum orat, velo caput ſuum obtegere jubet, *propter Angelos*. Hunc Apoſtoli locum interpretantes Eſtius, Cornelius a Lapide, & Calmet, qui etiam concordes citant aliorum Interpretum ſententias, exiſtimant, mulieribus Apoſtolum præſcripſiſſe, ut caput velo obducerent in argumentum ſuæ ipſarum modeſtiæ, ac pudoris, præcipue vero cum ſacra Myſteria celebrantur, ob reverentiam, quam erga bonos Angelos adhibere debent, qui ſemper in Templo præſto ſunt, & ſacris Altaribus adſtant. Sed, ut ex Eccleſiaſticæ potiſſimum diſciplinæ praxi juſtum de hac re judicium efformari valeat, ſi a ſanctiſſimis, qui ante nos fuerunt, Epiſcopis, quique optimi regiminis laude magnopere celebrantur, paſſim in Sy-

Synodis ſtatutum fuiſſe conſtet, ut mulieres Eccleſiam ingredientes, multoque magis ad Sacramenta accedentes, abſtineant omnino a vanis ornatibus, & veſtimentorum luxu, qui Chriſtianam modeſtiam dedecet; ecquis erit, qui ſimilia ſtatuta, atque decreta, ab egregio aliquo ætatis noſtræ Epiſcopo edita, veluti inauditæ ſeveritatis ſpeciem referentia, damnare audeat, aut vituperare?

V. Porro S. Carolus Borromæus non ſemel hac in re quid obſervandum ſit edixit, id eſt *part.* 4. *Actor. pag.* 514. *& ſeq. & pag.* 718. atque in Concilio Provinciali I. *part.* 2. *Conſtitutionum*, *Actor. part.* 1. *pag.* 8. quibus in locis obſervare eſt, quomodo mulieribus vetet, ne veſtibus plus æquo ſplendidis, aut diffluentibus, atque caudatis utantur, ne capillos calamiſtris intorqueant, vultum fuco deliniant, præcipue vero ne ad Sacramenta accedant pectus apertum habentes, aut tenuiſſimo velo involutum; cum ita undequaque coopertas eas eſſe velit, ut nihil nudatum, præter vultum, appareat. Ibidem videre licet, quo pacto illas a Sacramentorum uſu repelli omnino jubeat, ſi forte diſſimili ratione & modo ad ea accedant. Videatur etiam Synodus auctoritate Apoſtolicæ Sedis celebrata ab Epiſcopo Atrebatenſi anno 1636. & a Sylvio *loco ſuperius citato* commemorata, in qua ſimiliter mulieribus diſtricte præcipitur, ne ad Eccleſias ſe conferant, neve ad Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramenta accedant, *gutture*, *& pectore diſcoopertis*. Italicas etiam noſtrates Synodos videre licet; Amerinam ſcilicet ab Antonio Maria Gratiano Epiſcopo habitam anno 1595. *cap.* 77. Farfenſem a Cardinali Carolo Barberino coactam anno 1685. *cap.* 9. Æſinam a Cardinali Petruccio celebratam eodem anno *tit.* 14. Nonantulanam a Cardinali de Angelis Abbate congregatam anno 1688. *cap.* 12. Fulginatenſem ab Epiſcopo Baptiſtellio convocatam anno 1722. *cap.* 19. *num.* 5. & hæc quidem Synodus ultimo loco memorata, cum a quibuſdam immerito carperetur, in contradictorio judicio propugnata eſt ac vindicata, quo tempore nos in minoribus conſtituti munere Secretarii Congregationis Concilii fungebamur, ut alibi diximus. Quod ſi tot tantoſque Præſules, S. Caroli Borromæi legibus & inſtitutis miro conſenſu inhærentes, immodicæ ſeveritatis arguere temerarium eſſet; ſequitur, ut aliorum quoque Conſtitutiones, in quibus ſimilia jubeantur, eo nomine reprehendere, ſine temeritatis vitio, non liceat.

VI. Denique nullo pacto prætermittendum eſt celebre Edictum, juſſu Ven. Dei Servi Innocentii Papæ XI. promulgatum, confirmatumque a ſan. mem. Clemente XI. die 5. Julii 1713. quo diſertis verbis prohibetur, ne ad ſancta Sacramenta, præſertim Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, illæ mulieres admittantur, quæ cum debita modeſtia ad ea non accedunt, quæque humeros, pectuſque veſte, ſeu panno, aliove integumento, quod translucidum non ſit, opertum non habent. Quæ quidem Edicta, licet per organum Cardinalis Urbis Vicarii propoſita, ab iis Pontificibus uti

Ro-

Romanæ Urbis Epiſcopis tantummodo lata fuerint, poſſunt tamen & debent pro regula, & exemplo a ceteris Epiſcopis haberi & ſuſcipi; ut, cum eorum normam ſequutos ſe eſſe oſtenderint, oppoſita ipſis nimiæ ſeveritatis nota continuo evaneſcat.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

Exemplis oſtenditur, quænam ſit ſeveritas in Synodalibus Conſtitutionibus evitanda; & ſingulatim diſſeritur de Conſtitutione Prohibente uſum tabaci ante Euchariſticam Communionem; atque expenditur alia Conſtitutio, qua interdicitur Clericis, ne Secularium Patrocinio & favore Eccleſiaſtica Beneficia aſſequi ſtudeant.

IN ſuperius citato Concilio Provinciali Mexicano, habito anno 1585. quod Cardinalis de Aguirre *in præfat. ad tom.* 4. *Concilior. Hiſpan. num.* 16. a Sede Apoſtolica approbatum affirmat, *lib.* 3. *tit.* 15. §. 13. *cit. tom.* 4. *pag.* 356. ita cautum legitur: *Ob reverentiam, quæ Euchariſtiæ percipiendæ exhibenda eſt, præcipitur, ne ullus Sacerdos ante Miſſæ celebrationem, aut quævis alia perſona ante Communionem, quicquam tabaci, picietive, aut ſimilium, medicamenti cauſa, per modum fumalis evaporationis, aut alio quovis modo percipiat*. Haud abſimile edictum anno 1642. promulgavit Cardinalis Borgia Archiepiſcopus Hiſpalenſis, quo ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ juſſi ſunt Sacerdotes a tabaci uſu abſtinere, una ante Miſſæ celebrationem, altera poſt eamdem celebratam hora.

II. His ſuffulti auctoritatibus Clericatus *de Sacram. Euchariſt. deciſ.* 54. *num.* 12. *caſ.* 2. Natalis Alexander *in Theolog. dogmat. & moral. tom.* 1. *in Append.* 1. *variar. epiſtolar. epiſt.* 45. Sarnellus Epiſcopus *tom.* 6. *Epiſtol. Eccleſiaſt. epiſt.* 30. Hurtado *Reſolut. moral. tom.* 2. *tract.* 11. *cap. ultim.* docuerunt, oportere, ac decere, ut Epiſcopi in ſuis Synodis edicant, ut a nemine ante Miſſæ celebrationem, aut ſanctiſſimæ Euchariſtiæ perceptionem, tabaci folium mandatur, quod a pleriſque fit ad ſputa, & phlegmata ex ore projicienda, aut illius fumus attrahatur, vel in pulverem redactum naribus ingeratur; quia valde indecens illis viſum eſt, ut quis ore, & naribus tabaco conſpurcatis, ejuſque redolens graveolentiam, ad ſanctiſſimam accedat Euchariſtiam. Fuerunt præterea, qui tabaci uſum, ante acceſſum ad ſacram Communionem, jam omnibus ab Eccleſia vetitum putarunt, eo quod etiam illius fumus in os injectus, & pulvis naribus attractus jejunium frangat naturale. Ita quippe opinati ſunt Alphonſus de Leone *in Quæſt. moral. de Cocholate part.* 2. §. 4. *num.* 10. *& ſeq.* & Lezana *tom.* 3. *verb. Euchariſtia num.* 10. Sed iſtorum opinio confutata eſt a Paſqualigo *in praxi jejunii deciſ.* 438. Dia-

Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 1. *reſol.* 121. Hurtado *cit. loc. num.* 393. & Cardinali de Lugo *Reſponſ. moral. lib.* 1. *dub.* 9. Siquidem nec tabaci fumus, nec pulvis naribus ingeſtus, eſt vera comeſtio, aut potatio, quibus dumtaxat naturale jejunium ſolvitur. Aliqua tamen difficultas adhuc remanet de tabaci folii maſticatione, qua naturale jejunium violari, ſi aliquid ſucci ex illo expreſſi in ſtomachum trajiciatur, tamquam certum aſſerit citatus de Leone, cui etiam Paſqualigus, & Diana conſentiunt, dummodo non fortuito, & præter intentionem id contingat. Sed addit Hecquet *in ſuo tract. de Diſpenſat. Quadrageſim. tom.* 2. *part.* 3. *cap.* 18. nunquam fortuito, ſed neceſſario id evenire; ſiquidem qui tabaci folium dentibus conterit, id ipſum animo intendit, ut ſcilicet illius ſucco ſtomachus a pituita, & phlegmate abſtergatur. Exadverſo autem Zacchias *Quæſt. medico-legal. lib.* 9. *tit.* 7. *quæſt. unic. num.* 33. citatus Cardinalis de Lugo *num.* 5. *& ſeq.* eoque teſte, plures Theologi Neapolitani, ab ipſo interrogati, cenſent, nulla ratione per tabaci maſticationem frangi jejunium naturale; quia ejus ſuccus, quamquam in ſtomachum dilabatur, non eſt aptus ad nutriendum, ſed dumtaxat ad ſtomachi fibras irritandas.

III. Verum, quidquid ſit de hac quæſtione, quam in medio relinquimus, de ſolo agentes tabaci fumo, aut pulvere naribus attracto, illud idem hic repetimus, quod jam *lib.* 10. *cap.* 3. *num.* 2. prænotavimus, nimirum nequaquam hodie expedire, ut illius uſus ſub cenſurarum pœna interdicatur: etenim, quamquam olim quamdam præſeferret turpitudinem, atque indecentiam, propter quam Innocentius X. & Innocentius XI. excommunicatione perculerunt quotquot tabacum ſumere auderent intra Vaticanam Baſilicam, atque Urbanus VIII. ſub eadem pœna idem antea fieri vetuerat intra Eccleſias diœceſis Hiſpalenſis; hodie tamen, cum a communi conſuetudine ſit adeo cohoneſtatus, ut nulli prorſus ſcandalum præbeat, aut admirationem cauſet, quod bene perpendit Lazarus Benedictus Miglioruccius *Inſtit. Jur. Canonic. tom.* 1. *pag.* 187. nimium profecto ſeverum ſe præberet Epiſcopus, ſi Mexicanæ, aliarumque ſimilium Synodorum veſtigiis inſiſtens, aut omnibus ante ſacræ Euchariſtiæ perceptionem, aut ſolis Sacerdotibus ante Miſſæ celebrationem tabacum interdiceret, adjecta præſertim in tranſgreſſores cenſurarum pœna. Quapropter, cum nos in minoribus conſtituti, ſacræ Congregationis Concilii Secretarii munus obiremus, ſemper Epiſcopis auctores fuimus, ut ejuſmodi Conſtitutionem, jam aliquando formatam, a ſuis Synodis ſubtraherent, ne nimii rigoris notam incurrerent, aditumque aperirent ſubditorum querelis ad ſacram Congregationem Concilii deferendis: quod multo magis iiſdem conſulendum ducimus, poſtquam ſan. mem. Benedictus XIII. exploratum habens, a tabaci uſu omnem nunc abeſſe inhoneſtatem, atque indecentiam, illum ſumere permiſit intra Vaticanam Baſilicam.

IV. Alia nimii rigoris exempla nobis ſuppeditant ſæpius in hac lucubra-

bratione commemorata Decreta Synodalia Epiſcopi Midenſis. Inter ea, quod decimum erat in ordine, præter infamiæ notam, atque etiam excommunicationem ipſo facto incurrendam, ad officium, aut Beneficium aſſequendum, ſtatim inhabilem decernebat, quicumque ſive ſecularis, ſive Regularis, pro illo aut obtinendo, aut retinendo, poteſtatis ſecularis auxilium, & patrocinium poſtulaſſet. Undecimum vero Decretum, ad Ordinarii arbitrium, ſuſpenſum pronunciabat, qui pro eodem pariter Beneficio retinendo, aut obtinendo, modo illud non eſſet jurispatronatus, commendatitiam epiſtolam a quocumque laico ad ſuum Ordinarium impetraret. De hujuſmodi Decretorum firmitate, in ſacra Congregatione Concilii, ad quam a ſacra Congregatione de Propaganda Fide remiſſa fuerant, examinanda, actum eſt die 24. Auguſti *1686.* & deciſum, revocanda, eo quod nimio eſſet rigore conſperſa, onuſque imponerent intolerabile. Equidem S. Carolus Borromæus, quem nemo certe dicet plus æquo indulgentem, aut Eccleſiaſticæ diſciplinæ in ſua provincia ſtabiliendæ minus ſtudioſum, ad eumdem eradicandum abuſum, cui Midenſis Epiſcopus obviare voluerat, in ſuo primo Concilio Provinciali Mediolanenſi *part.* 2. *Act. Eccleſ. Mediol. part.* 1. *pag.* 14. decretum formavit longe ſuavius, hiſce verbis conceptum: *Qui Beneficium Eccleſiaſticum vacans multis, & ambitioſis precibus per ſe, vel per alios petierit, eo facto ita reddatur indignus, ut per biennium in eum neque illud, neque aliud Beneficium conferri poſſit.* Nulla hic a S. Carolo irrogatur excommunicatio, nulla inuritur ſuſpenſio: non perpetua, ſed temporaria, ad duos tantum annos duratura, inhabilitate ad Beneficium aſſequendum afficitur, qui, non una officioſa epiſtola, ſed multis, iteratis, atque ambitioſis precibus illud ab Epiſcopo conatur extorquere. Si intra eoſdem limites ſe continuiſſet Epiſcopus Midenſis, nimii rigoris notam profecto evaſiſſet.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

Non poteſt a nimia ſeveritate excuſari Synodalis Conſtitutio, adigens ſeculares ad Miſſam, Deique verbum audiendum in Eccleſia Parochiali omnibus Dominicis, aliiſque feſtis diebus.

INter eaſdem Midenſes Conſtitutiones quinta ſeculares omnes adigebat ad audiendam Miſſam parochialem Dominicis, aliiſque ſolemnioribus feſtis diebus, atque inibi Dei verbum auſcultandum, Fideique rudimenta addiſcenda. Sexta prohibebat Regularibus, ne monitionibus, atque hortationibus plebem a parochiali ad ſuas evocarent Eccleſias, ut prædictis diebus Miſſæ Sacrificio, ac concioni in illis intereſſent. Septima denique declarabat, unumquemque teneri tempore Paſchali, atque in mortis articulo, ſua peccata confiteri proprio Parocho, vel alteri Sacerdoti, ab eodem Parocho delegato.

II.

II. Etiam hujuſmodi Conſtitutiones diſcuſſæ fuere in præfata Congregatione, atque concluſum, ſeptimam eſſe delendam; quintam autem, & ſextam ita mitigandas, ut per eas monerentur quidem, non autem cogerentur Fideles Miſſæ, & concioni in parochiali Eccleſia adeſſe. Etenim, ad iſtarum primam quod attinet, diu multumque olim diſputatum fuit, quinam ſit *proprius ille Sacerdos*, cui tempore Paſchali ab unoquoque Fideli peccata aperienda præcepit Innocentius III. in Concilio Generali Lateranenſi *can.* 21. relato *in Cap. Omnis utriuſque ſexus*, *de pœnit. & remiſſ.* inquiens: *Omnis utriuſque ſexus Fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata, ſaltem ſemel in anno, fideliter confiteatur proprio Sacerdoti*. Joannes Launojus in libro, qui inſcribitur *Explicata Eccleſiæ traditio circa Canonem Omnis utriuſque ſexus*, prolixe hoc argumentum verſans, pluribus probat, *proprii Sacerdotis* nomine Parochum deſignari. Verum, quamquam nemo id audeat inficiari, nemo tamen, ſalva Fide, negare poteſt, etiam ſummum Pontificem in tota Eccleſia, & Epiſcopum in commiſſa ſibi diœceſi proprium eſſe Sacerdotem, qui Fidelium Confeſſiones excipere, ac facultatem illas excipiendi alteri delegare valeat: ſiquidem, uti nos ipſi *in noſtra Inſtit.* 18. prænotavimus, qui oppoſitum ſentiret, in errores incideret Joannis de Poliaco proſcriptos a Joanne XXII. apud Raynaldum *ad an.* 1321. *a num.* 20. *uſq. ad* 38. Temere quippe affirmaverat Poliacus: *Quod, ſtante Omnis utriuſque ſexus Edicto in Concilio Generali, Romanus Pontifex non poſſit facere, quod Parochiani non teneantur omnia peccata ſua, ſemel in anno, proprio Sacerdoti confiteri, quem dicebat eſſe parochialem Curatum*: & rurſus: *Quod Papa non poteſt dare poteſtatem generalem audiendi Confeſſiones, immo nec Deus, quin confeſſus habenti licentiam, teneatur eadem confiteri proprio Sacerdoti*. Hoſce autem errores, auditis prius Theologorum ſuffragiis, damnavit Joannes XXII. & ne eoſdem quiſquam deinceps docere, defendere, & diſſeminare præſumeret, diſtricte vetuit Conſtitutione edita Avenione VIII. Kalendas Auguſti, ſui Pontificatus anno V. eaſdemque aſſertiones, iterum a nonnullis vindicatas, confixit Alexander V. anno 1409. Conſtitutione, quæ incipit *Regnans in excelſis*. Sed nihilominus adhuc remanet controverſia, an præfata facultas, quam nullus Catholicorum ſummo Pontifici, atque Epiſcopis abjudicat, ita ab illis delegetur aliis Sacerdotibus, ut velint a Fidelibus, peccata ſua tempore Paſchatis iſtis aperientibus, ſatisfieri Canoni *Omnis utriuſque ſexus*. Negarunt quamplures ex antiquis, quos tamen ſtrenue confutarunt S. Thomas *Opuſc. contra impugnantes Religionem*, S. Bonaventura *tract. Quare Fratres Minores prædicent, & Confeſſiones audiant*, Joannes Gerſon *de ſtatu Privilegiatorum conſiderat.* 5. 6. & 7. Ægidius Carlerius *in* 4. *ſent. diſt.* 17. Hadrianus *in* 4. *quæſt.* 5. *de Confeſſione*: etenim, ajebat Hadrianus, *quemadmodum proprii licentia Sacerdotis ſufficit, quominus juxta præceptum Concilii Generalis teneatur confiteri proprio Sacerdoti; ita ſufficere videtur licentia*

Epiſcopi, ſummi Pontificis, aut eorum, quibus ad hujuſmodi negotia commiſerunt ſuam poteſtatem, ut eſt Vicarius Epiſcopi, & Pœnitentiarius Papæ.

III. Sed tot, tantorumque Doctorum auctoritate, cui etiam totius Chriſtiani Orbis ſuffragatur conſuetudo, minime perterriti aliquot recentiores Auctores, non dubitarunt dimicare pro neceſſitate Confeſſionis faciendæ proprio Parocho: inter quos Bonaventura Baſſeau *in ſuo Theophilo Parochiali part.* 4. *art.* 15. Juenin *de Sacram. diſſert.* 6. *quæſt.* 5. *cap.* 4. *art.* 3. §. 1. *&* 2. & Van-Eſpen *Jur. Eccl. univ. part.* 2. *tit.* 6. *cap.* 5. quibus in locis præterea contendunt, eam quoque eſſe Synodorum Galliæ, totiuſque Gallicani Cleri ſententiam. Verum iſtorum argumenta pervertit Natalis Alexander *Hiſt. Eccleſ. diſſert.* 4. *ad ſec.* XIII. *&* XIV. ubi inſuper pluribus allatis monumentis evidenter demonſtrat, Eccleſiam Gallicanam longe aliud ſenſiſſe, quam iſti venditent Auctores: enimvero Concilium Provinciale Rotomagenſe anni 1581. *cap.* 37. Concilium Provinciale Aquenſe anni 1585. *tit. de Pœnit.* & Cameracenſe anni 1586. Regulares ab Epiſcopo approbatos, ſecularium Confeſſiones Paſchali tempore audire poſſe, aperte docuere: idemque perſpicuis verbis declararunt Diœceſanæ Synodi, Toloſana anni 1530. Claromontana anni 1538. Sueſſionenſis anni 1561. & Lugdunenſis anni 1577. Cœtus autem totius Gallicani Cleri ſatis luculenter mentem ſuam aperuit, cum 25. Aprilis anni 1683. Librum approbavit, quem pro Confeſſione facta cuilibet Sacerdoti, ab Epiſcopo approbato, ſcripſerat Pater Bagottus, Societatis Jeſu Presbyter, aliumque proſcripſit contra Bagotti doctrinam evulgatum.

IV. Accedunt Conſtitutiones ſummorum Pontificum. Clemens VIII. Apoſtolicis litteris, anno 1592. ad Belgas datis, omnibus Fidelibus licitum pronunciavit, Quadrageſimæ, Paſchatis, & alio quovis tempore, Religioſis Mendicantibus, Presbyteris Societatis Jeſu, & aliis privilegiatis confiteri, dummodo ab Ordinariis fuerint approbati; præcepitque Archiepiſcopo Cameracenſi, & Epiſcopo Atrebatenſi, ut Parochos in officio continerent, ne prohiberent plebem ſibi ſubditam, quominus Regularibus tempore Paſchali confiteretur: *Præſenti noſtro Decreto*, ait, *ſancimus, tam dictis Fratribus Mendicantibus, & Presbyteris dictæ Societatis Jeſu, quam aliis privilegiatis prædictis, quibus id a Sede Apoſtolica indultum eſt, idoneis tamen, & ab Ordinario approbatis, peccata ſua, etiam quadrageſimali, & Paſchali, & quovis alio tempore confiteri licite poſſe: dummodo tamen iidem ſeculares Chriſtifideles Sacramentum Euchariſtiæ die feſto Paſchalis Reſurrectionis in propria parochia ab eorum Parocho ſumant.* Eamdem porro controverſiam iterum excitatam inter Archiepiſcopum Burdigalenſem, & Regulares, Innocentius X. Conſtitutione edita VII. idus Februarii anno 1645. incipiente *Exponi nobis*, definivit: *Non poteſt Archiepiſcopus Burdigalenſis prohibere Regularibus habentibus privilegia Apoſtolica, ne a Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis incluſive*

ſive adminiſtrare valeant perſonis ſecularibus Sacramentum Confeſſionis.

V. Utramque Conſtitutionem eludere tentat citatus Juenin, inquiens, a Clemente VIII. atque Innocentio X. definiri quidem, integrum eſſe Chriſtifidelibus confiteri Regularibus, a locorum Ordinariis legitime approbatis, quovis tempore, etiam Paſchali; nequaquam autem decerni, per Confeſſiones Regularibus factas, fieri ſatis Canoni *Omnis utriuſque ſexus*. At, vanum hoc eſſe effugium, ad Pontificia declinanda Decreta adinventum, nemo non videt. Etenim, quia ſeculares tempore Paſchali, ſola excepta Dominica Reſurrectionis, ſanctiſſimam Euchariſtiam libere percipere poſſunt in Eccleſiis Regularium, eam tamen inibi percipientes, non ſatisfaciunt præcepto annuæ Communionis, quod *ſuperiori lib. 9. cap. 16. num.* 3. oſtenſum eſt; idcirco Clemens VIII. id in ſuo Decreto expreſſe cautum voluit. Idem itaque declaraſſet, ſi per Confeſſionem factam Regularibus annuæ Confeſſionis præcepto ſatisfieri noluiſſet. Denique nullam ſimilem interpretationem patitur Conſtitutio Clementis X. incipiens *Superna*, promulgata XI. Kalen. Junii anni 1670. qua conceptis verbis decernitur, qui Paſchali tempore Regularibus ab Epiſcopo approbatis ſua peccata aperiat, ſatisfacere Canoni *Omnis utriuſque ſexus*: *Eos*, inquit, *qui dictis Religioſis, ſimpliciter approbatis, Paſchali tempore confeſſi fuerint, Conſtitutioni, quæ incipit Omnis utriuſque ſexus, quoad Confeſſionem dumtaxat, ſatisfeciſſe cenſendos*. In eadem inſuper Conſtitutione definivit idem Pontifex, fas eſſe Fidelibus ægrotantibus, abſque alia aut Epiſcopi, aut Parochi licentia, ſacramentalem Confeſſionem peragere apud Regularem jam ſemel ab Epiſcopo approbatum, hac tantum adjecta lege, ut Regularis, qui infirmi Confeſſionem excepit, teneatur de illa certiorem facere ejuſdem infirmi Parochum: *Regulares ſimpliciter ab Ordinariis approbatos poſſe in diœceſi Epiſcopi approbantis quovis anni tempore, & quorumcumque etiam infirmorum Confeſſiones audire, abſque ulla Parochorum, vel ipſius Epiſcopi licentia: de qua tamen Confeſſione teneri dictos Religioſos eorumdem infirmorum Parochum illico certiorem reddere; & hoc poſſe illis ab Epiſcopo ſub pœna ſuſpenſionis a facultate audiendi Confeſſiones præcipi: ſufficere tamen, ut certioratio hujuſmodi fiat ſaltem per ſcripturam apud ipſum infirmum relinquendam*.

VI. Quæ cum ita ſe habeant, non poterat Epiſcopus Midenſis obligationem, a qua Fideles ſaltem per prædictas Conſtitutiones ſoluti jam ſunt, illis iterum imponere, eoſque præcepto adigere ad ſacramentalem Confeſſionem ſoli Parocho, aut de ſolius Parochi licentia alteri Sacerdoti faciendam tempore Paſchatis, aut inſtante mortis periculo; quapropter jure meritoque fuit prædicta Conſtitutio, ſacræ Congregationis judicio, caſtiganda.

VII. Quod vero alias ſpectat laudatas Conſtitutiones Midenſes, vetus pariter controverſia eſt, ſub finem præſertim XV. ſeculi in Germania inter Parochos, & Fratres Mendicantes ſumma contentione agitata, num Fideles teneantur diebus feſtis parochiali Miſſæ intereſſe. Cauſa delata

eſt ad Sixtum IV. qui, rationibus utrimque allegatis, ſerio expenſis; tandem die 17. Junii 1478. illam definivit, edita Conſtitutione, quæ incipit *Vices illius*, relata *in Extravag. 2. de treuga, & pace*, ubi inter alia præcipit: *Ut Fratres Mendicantes non prædicent, populos parochianos non teneri audire Miſſam in eorum parochiis diebus feſtivis, & Dominicis; cum Jure ſit cautum, illis diebus parochianos teneri audire Miſſam in eorum parochiali Eccleſia, niſi forſan ex honeſta cauſa ab ipſa Eccleſia ſe abſentarent*: ex qua Decretali liquido conſtat, Jure communi cautum eſſe, ut ſinguli Fideles diebus feſtis Miſſæ adſint parochiali. Inducta autem eſt ea obligatio ante Concilium Sardicenſe, in quo Oſius Epiſcopus *can.* 14. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 648. inquit: *Memini, ſuperiore Concilio Fratres noſtros conſtituiſſe, ut, ſi quis laicus in ea, in qua commoratur, civitate tres Dominicos dies, id eſt per tres ſeptimanas, non celebraſſet conventum, communione privaretur*: nomine quippe *conventus*, deſignari Miſſam ſolemnem, in qua populus cum ſuo Paſtore unum efficit cœtum, unamque repræſentat Eccleſiam, communiter adnotarunt Canoniſtæ. Sardicenſem canonem renovavit Concilium Quiniſextum *can.* 80. decernens *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1690. ut, *ſi quis in civitate agens, tribus diebus Dominicis, in tribus ſeptimanis, una non conveniat, ſi ſit quidem Clericus, deponatur; ſi vero laicus, ſegregetur*. Ut huic porro præcepto ſatisfieret, in Synodo Nannetenſi *can.* 1. relato in Decretales Gregorii IX. *Cap.* 2. *de parochiis*, ſtatutum eſt, *ut Dominicis, & feſtis diebus Presbyteri, antequam Miſſas celebrent, plebem interrogent, ſi alterius parochianus in Eccleſia ſit, qui, proprio contempto Presbytero, ibi Miſſam velit audire. Quem ſi invenerint, ſtatim ab Eccleſia ejiciant, & ad ſuam parochiam redire compellant*: *tom.* 6. *part.* 1. Collectionis Harduini *col.* 457. & in ejuſdem Concilii *can.* 3. additur: *Nullus Presbyter alterius parochianum, niſi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit, ad Miſſam recipiat*. Eamdem legem, atque obligationem plures inculcarunt poſteriores Synodi, quas adducit Natalis Alexander *tom.* 1. *Theolog. dogmat. & moral. lib.* 2. *de Sacram. Euchariſt. art.* 5. *regul.* 10.

VIII. Verum hiſce ſanctionibus derogatum nunc eſt non ſolum contraria conſuetudine, quam jam ſua ætate multis in locis inductam innuit S. Antoninus *Summ. Theolog. part.* 2. *tit.* 9. *cap.* 10. docens, non peccare, qui die feſto Miſſam audit extra parochiam, ubi conſuetudo viget illam audiendi in qualibet Eccleſia; verum etiam poſterioribus ſummorum Pontificum Conſtitutionibus: ſiquidem Leo X. Conſtitutione edita die 13. Novembris 1517. diſerte ait: *Auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium, notum facimus, omnes Chriſtifideles, qui, non contempto proprio Sacerdote parochiali, in Eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicantium, Dominicis, & feſtis diebus Miſſas audiunt, ſatisfacere præcepto Eccleſiæ de Miſſa audienda, nec in aliquam labem mortalis peccati, pœnamve incurrere*: S. Pius V. ſuis Apoſtolicis litteris, datis XVII. Kalend. Septembris 1567. definivit: *Chriſtifideles audiendo Miſſas in Eccleſia Fratrum hujuſmodi, diebus Domini-*

ni-

nicis , aut feſtivis , præcepto Eccleſiæ de illis audiendis ſatisfeciſſe cenſeantur: Clemens VIII. in Brevi, quod incipit *Significatum*, dato anno 1592. hæc ſtatuit : *Præſenti noſtro decreto ſancimus , ſecularibus univerſis libere Miſſas diebus Dominicis , & aliis majoribus feſtis audire in Eccleſia tam Fratrum Prædicatorum , quam aliorum Mendicantium , necnon etiam Societatis Jeſu , licite poſſe , dummodo in contemptum parochialium Eccleſiarum non faciant.*

IX. At nihilominus non deſunt Auctores, inter quos Juenin *de Sacramentis diſſert.* 5. *quæſt.* 7. *cap.* 2. *art.* 2. & Van-Eſpen *Jur. Eccl. part.* 2. *tit.* 5. *cap.* 2. propugnantes, ne hodie quidem, citra grave peccatum, fas eſſe Fidelibus, ſolemnioribus ſaltem diebus feſtis, rei Divinæ alibi, quam in propria parochia , intereſſe : neque enim Juri communi derogatum , ajunt, per præfatas Conſtitutiones, quibus poteſtas fit ſecularibus Miſſam audiendi in Eccleſiis Regularium , quoniam in illis hæc adjicitur limitatio , nimirum : *Dummodo id non faciant in contemptum parochialium Eccleſiarum*: eſt autem impoſſibile, pergunt, contemptum abeſſe, cum iidem, ſine ulla rationabili cauſa, a propria ſe ſubducunt parochia. Verum hac explicatione, præfata ſummorum Pontificum Indulta penitus evertuntur: nullo etenim opus fuerat privilegio ad hoc, ut Fideles, legitima urgente cauſa , alienam adirent Eccleſiam , ut ibi Miſſæ aſſiſterent Sacrificio, quod ex præfatis Juris communis ſanctionibus perſpicuum eſt: quare, ne dicamus , Leonem X. S. Pium V. & Clementem VIII. verbis luſiſſe , nec quidquam ſpecialis privilegii Regularibus conceſſiſſe, neceſſario fateri debemus cum Azorio *Inſtit. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 6. *quæſt.* 4. *in fin.* Fagundez *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 9. aliiſque ab his citatis, nomine *contemptus*, ab illis intelligi actum aliquem diſtinctum ab ipſa auditione Sacri extra parochiam, quo quis ſive expreſſe, ſive tacite, ſe a proprio Paſtore averſum oſtendat.

X. Sed , quæ hactenus diximus , ſolam adſtruunt libertatem , rem Divinam qualibet anni die audiendi in Eccleſiis Regularium . Quid autem dicendum quoad alias Eccleſias nullo privilegio, hac in re a Sede Apoſtolica donatas ? Integrum hodie omnibus eſſe in qualibet Eccleſia , modo non ſit Cappella , ſeu Oratorium privatum , ſacris Myſteriis intereſſe, quia contraria conſuetudine, in toto Chriſtiano Orbe recepta, derogatum eſt præcepto audiendi Miſſam parochialem, docent Sylveſter *verb. Miſſa* 2. *quæſt.* 5. Navarrus *manual. cap.* 21. *num.* 5. Trullench *in præcept. Decalog. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 1. *dub.* 6. *num.* 5. pluribuſque allegatis, Barboſa *in collectan. ad Triden. ſeſſ.* 22. *de obſervand. & evitan. in celebrat. Miſſ. num.* 21. *de offic. & poteſt. Parochi cap.* 11. *num.* 14. *& ſeq.* addentes inſuper , non poſſe hodie Epiſcopum præcipere ſuis ſubditis , ut ſe ſiſtant Miſſæ parochiali , quia non poteſt delere conſuetudinem, quæ cum vigeat in toto Orbe , jam induit naturam Juris communis. Et ſane , cum verſemur in lege mere Eccleſiaſtica , etiam Juenin *cit. loc. in*

fin.

fin. §. 3. admittit, potuiſſe legitima præſcriptione abrogari: & Van-Eſpen, quamvis eam in Belgio minime abrogatam contendat, *num.* tamen 15. fatetur, ſolere Epiſcopos monere quidem, atque hortari, non vero ullo judiciali actu populum compellere ad interveniendum Miſſæ parochiali. Enimvero, non præcepto adigendam, ſed hortationibus ad id alliciendam plebem, ſtatuit Tridentinum *ſeſſ.* 22. *decreto de obſervand. & evitand. in celebrat. Miſſ.* ubi Epiſcopos in hunc modum alloquitur: *Moneant eumdem populum, ut frequenter ad ſuas parochias, ſaltem diebus Dominicis, & majoribus feſtis accedant.* Tridentino obſequens S. Carolus Borromæus, in ſuo Concilio Provinciali Mediolanenſi VI. *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 302. ab omni abſtinens præcepto, plures adduxit rationes, quibus plebem ad parochialem Miſſam ſuaviter adduceret: *Hac noſtra monitione*, inquit, *eos univerſos, & ſingulos cohortamur, ac per viſcera miſericordiæ Jeſu Chriſti obſecramus, atque obteſtamur, ut, quamvis in ſuis viciniis, oppidis, & ſuburbiis, Oratoria, Cappellas, aliaſve Eccleſias habeant, ubi ſanctiſſimo Miſſæ Sacrificio intereſſe poſſint; frequenter tamen Dominicis ſaltem, aliiſque ſolemnibus feſtis diebus, ad ſuam quique parochialem Eccleſiam conveniant, ubi a Parocho, cui eorum cura commiſſa eſt, verbo Dei paſcantur, Fidei Chriſtianæ rudimentis, aliiſque animarum ſaluti neceſſariis præceptis erudiantur, ad ſanctiſſima Sacramenta religioſius percipienda inſtruantur.* Hortationibus pariter, & ſuaſionibus uſi ſunt Ven. Dei Servus Joannes Ribera, Archiepiſcopus Valentinus, in ſua Diœceſana Synodo, habita anno 1584. *tom.* 4. *Concil. Hiſpan. pag.* 285. Sanctus Toribius, Archiepiſcopus Limanus, in ſua Diœceſana Synodo VII. coacta anno 1592. *ibid. pag.* 689. aliique plures Epiſcopi in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus, apud Genettum *tom.* 6. *tract.* 4. *cap.* 7. *quæſt.* 5.

XI. Si iſtorum veſtigiis inhæſiſſet Epiſcopus Midenſis, ſuamque Conſtitutionem verbis formaſſet tantum hortatoriis, nulli fuiſſet reprehenſioni obnoxius: ſed, quia præceptum adjecit, hoc fuit expungendum: quemadmodum, jubente eadem ſacra Congregatione, ſæpius antea expunctum fuerat ab aliis ſimilibus Synodalibus Statutis, uti videre eſt apud Azorium *cit. cap.* 6. *quæſt.* 6. *in fin.* Paſqualigum *de Sacrific. nov. Leg. quæſt.* 1258. Barboſam *loc. cit.* atque in Declarationibus ejuſdem ſacræ Congregationis impreſſis Lugduni anno 1640. *num.* 11.

XII. Majus negotium faceſſere poterat obligatio impoſita Dei verbum audiendi in propria parochia. Idem quippe Tridentinum, quod agens de auditione Miſſæ in Eccleſia parochiali, verbis utitur dumtaxat hortatoriis: *Moneant populum*: loquens de Divini verbi auſcultatione, alia adjecit verba, quæ videntur præceptum, & obligationem inducere: *Moneatque Epiſcopus* (ait *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. *de reform.*) *populum diligenter, teneri unumquemque parochiæ ſuæ intereſſe, ubi commode id fieri poteſt, ad audiendum verbum Dei.* Idem diſcrimen animadvertit, qui nullum Tridentini verbum non eſt diligenter rimatus, S. Carolus Borromæus in nuper citato

Con-

Concilio Mediolanenſi VI. *loc. cit. pag.* 301. ubi hæc habet: *Sacra Tridentina Synodus OEcumenica ab Epiſcopis Fideles non ſolum hoc moneri voluit, ut frequenter ad proprias parochiales Eccleſias ſaltem Dominicis diebus, feſtiſque majoribus accedant; ſed illud etiam diligenter oſtendit, unumquemque teneri, ubi commode fieri poteſt, parochiæ ſuæ intereſſe ad audiendum verbum Dei.*

XIII. At, cum Dei verbum, ex ejuſdem Tridentini decreto *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. a Parochis vel per ſe, vel per alios, ſit annuntiandum, & explicandum inter Miſſarum celebrationem, quod antiquiſſimi eſſe inſtituti notat Cardinalis Bona *rer. liturgicar. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 6. inquiens: *Hic mos, nunquam interrupta ſerie, ab initio Eccleſiæ uſque ad noſtra tempora ſervatus eſt, ut proxime poſt Euangelium ſermo, ſive homilia, vel tractatus ad populum haberetur:* hinc, ſi Fideles obſtringerentur præcepto illud in propria parochia auſcultandi, tenerentur pariter Miſſæ parochiali adeſſe, a qua tamen obligatione eos ſolutos pronunciavimus. Ad hanc difficultatem evitandam, varias Doctores iniere vias. Suarez *tom.* 1. *de Religione lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 10. opinatur, ideo Tridentinum verbo *teneri*, eam addidiſſe limitationem, *ubi commode id fieri poteſt*, ut tali pacto ſignificaret, ſibi in animo non eſſe, Fideles abſoluto præcepto obſtringere, ſed tantum monere, atque hortari. Ad hæc, ait Suarez, ſi aliquod urget præceptum audiendi Dei verbum, illud, non ex lege poſitiva Eccleſiæ, ſed ex lege profluit charitatis, ſibi debitæ, qua quilibet *tenetur habere curam animæ ſuæ, non ſolum adhibendo media ſimpliciter neceſſaria, ſed etiam utilia, quale ſæpe eſt concionem audire*. Licet porro lex charitatis, pergit Suarez, non obliget ad concionem audiendam in parochia, Tridentinum tamen parochiam nominavit, quia ibidem a Parocho ſemper inter Miſſarum ſolemnia concio haberi debet, quod idem Tridentinum alibi decrevit. Eamdem doctrinam amplexatus Rodriguez *Quæſt. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 43. *art.* 7. Tridentinum intelligendum docet, cum, urgente charitatis præcepto ſe reficiendi pabulo Divini verbi, hoc nuſquam commodius, & utilius audiri poteſt, quam in Eccleſia parochiali. In idem recidit, quod tradunt Fagundez *lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 10. & Bonacina *diſp.* 5. *de tertio Decalogi præcepto quæſt. unic. punct.* 2. *num.* 27. *& ſeq.* nimirum, tunc ſolum teneri Fideles parochiali concioni intereſſe, cum neceſſaria Fidei rudimenta, quæ ceteroquin ignorant, alibi addiſcere nequeunt; aut cum prævident, alios ſuo exemplo pertrahendos ad concionem, a qua ſecus, non ſine gravi eorumdem animarum diſpendio, ſe ſubducerent: quem tamen caſum moraliter impoſſibilem, recte ſimul advertunt. Sed fortaſſe melius Zerola *in prax. part.* 1. *verb. Prædicatio verſ. Ad* 4. Trullench *cit. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 1. *dub.* 4. *num.* 11. aliique ſentiunt, obligationem, ſi quæ unquam fuit, auſcultandi proprium Parochum, verba facientem ad ſuum populum, ablatam nunc eſſe per contrariam conſuetudinem, cum paſſim viri pii, & docti alio ſe conferant ad ſacros

au-

audiendos Oratores ; ac proinde , inquit Zerola, ſacra Congregatio Concilii ſæpius declaravit , non poſſe Ordinarium multis & pœnis ſubditos adigere ad concionem auſcultandam in parochia: quod etiam teſtatur Barboſa *in collectan. ad Trident. ſeſſ.* 24. *cap.* 4. *num.* 17. Mirum propterea non eſt , quod præceptum hac de re latum ab Epiſcopo Midenſi tamquam nimium ſeverum fuerit, ex ejuſdem ſacræ Congregationis ſententia, præcidendum.

LIBER DUODECIMUS.

DE CONSTITUTIONUM SYNODALIUM, QUÆ JURI COMMUNI, ET APOSTOLICIS SANCTIONIBUS ADVERSANTUR, INSUBSISTENTIA. ITEM AN, ET QUATENUS LICEAT ALIQUID, PRÆTER JUS COMMUNE, IN SYNODO STATUERE.

CAPUT PRIMUM.

Firmitate carent Synodales Conſtitutiones, juri Communi, & Apoſtolicis Sanctionibus adverſantes: multaque ad hanc rem comprobandam afferuntur exempla.

CAnonum ſtatuta ab omnibus cuſtodienda, dicitur *in Cap.* 1. *de Conſtitutionibus*, potiſſimum autem ab Epiſcopis, qui ſunt cuſtodes ſacrarum regularum, uti habetur *in Can. Cum ſimus*, *9. quæſt.* 3. quique in ſui conſecratione ſe ad id arctiſſimo obſtringunt juramento, ut *in Cap. Ego N. de jurejurando*. Quocirca nihil magis vulgatum eſt, quam quod Synodalis Conſtitutio contra Jus commune, & Apoſtolicas ſanctiones, nullius ſit roboris, & firmitatis: quod manifeſte conſtat *ex Cap. Quod ſuper his, de majorit. & obed.* notatque Fagnanus *ibidem num.* 26. atque *in Cap. Sicut olim, num.* 8. *& ſeq. de accuſat.*

II. Plures porro Synodales Conſtitutiones, Juri communi obviantes, recenſet Bottus *in tract. de Synodo 3. part. art.* 1. *concl.* 1. *& plurib. ſeq.* Alias plures nos ſimul coacervabimus, eodem vitio infectas, eodemque nomine improbatas. A Jure communi ſancitum eſt, Capitulum Eccleſiæ Cathedralis præcedere debere Capitulo Collegiatæ: cum autem in Synodalibus Conſtitutionibus Cæſarauguſtanis decreta fuiſſet promiſcua ſeſſio inter Canonicos Cathedralis, & Canonicos Collegiatæ, in Romanæ Rotæ Auditorio deciſum eſt, ejuſmodi Conſtitutioni nihil eſſe deferendum, *deciſ.* 3. *num.* 11. *part.* 5. *tom.* 1. *recent.* Jure communi ſpectato, Abbates Regulares, nullam gerentes animarum curam, non tenentur accedere ad Diœceſanam Synodum, quod *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 8. *& ſeq.* oſtendimus. In Synodalibus Conſtitutionibus Pampilonenſibus iidem ad Synodum accedere juſſi ſunt; ſed in Rotæ Auditorio fuere ab ejuſmodi præcepto abſoluti, *deciſ. 9.* poſt Murgam *ad Conſtitutiones Apoſtolicas*. A Capitulis, & monaſteriis deputari ſolent Vicarii temporarii, ad nutum amovibiles, qui animarum curam exerceant in parochiis, iiſdem Capitulis, ſeu monaſteriis unitis, a quibus tamen de Jure communi poſſunt etiam ſine cauſa divelli, ac removeri, modo remotio fiat abſque dolo, & non ex odio.

odio. In citatis Conſtitutionibus Pampilonenſibus ſtatutum fuit, ne iidem, indicta cauſa, e curæ exercitio evocarentur, uti habetur *deciſ.* 121. *coram Coccino*: ſed, cum contigiſſet, remotionem ſine cauſa fieri, Rota *deciſ.* 886. *num.* 29. *coram Cerro*, illam ſuſtinuit, nulla habita ratione Synodalis Conſtitutionis. Bonifacius VIII. *in Cap. Conſuetudinem*, *de Clericis non reſiden. in 6.* ſtatuit, diſtributiones quotidianas Canonicis, & aliis Beneficiatis Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum, tribui non debere, niſi ipſi Divinis Officiis re ipſa adfuerint, exceptis illis, quos infirmitas, ſeu juſta & rationabilis corporis neceſſitas, aut evidens Eccleſiæ utilitas excuſaret; eamque Conſtitutionem innovavit ſacra Tridentina Synodus *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reform.* & obſervari præcepit, non obſtantibus contrariis quibuſcumque ſtatutis, & conſuetudinibus. Itaque, cum deinde quæſitum fuerit, utrum in Synodo Diœceſana recte decerni potuiſſet, ut abſentibus, extra prædictos caſus exceptos, diſtributiones capiendi jus eſſet, negativa prodiit reſolutio; propterea quod inferior ſuperioris legem tollere, eique derogare nequit: ut late probat Paſſerinus *in Commentariis ad cit. Cap. Conſuetudinem*, *num.* 175. *de Clericis non reſiden. in 6.*

III. In cauſis Beneficialibus admittitur appellatio ſuſpenſiva, ab eo interpoſita, qui in prima inſtantia ſuccubuit; & ſolum poſt ſententiam definitivam, apud Sedem Apoſtolicam ſive in petitorio, ſive in poſſeſſorio promulgatam, ad compeſcendam litigantium malitiam, eſt locus ſequeſtrationi fructuum, per textum *in Clementin. unic. de ſequeſtrat. poſſeſſ. & fruct.* Nihilominus aliquot Epiſcopi fas ſibi eſſe putarunt, hanc appellationem ſuſpenſivam in ſuis Synodis reprobare, nec deinceps admittendam decernere: neque id perperam ſe feciſſe arbitrabantur; etenim Lancellott. *de attentatis part.* 2. *cap.* 12. *limit.* 48. Sperell. *deciſ.* 85. *num.* 4. Garcias *de Benefic. part.* 9. *cap.* 4. *num.* 30. aſſerunt, poſſe Epiſcopum in ſua Synodo aliquas appellationes ſuſpenſivas e medio tollere. Verum hæc aſſertio tolerari dumtaxat poteſt, cum appellatio in ſuſpenſivo non eſt expreſſe admiſſa, & conceſſa a Jure communi, cui profecto nullus, præter ſupremum Legislatorem, poteſt derogare: quare recte Fagnanus *in cit. Cap. Sicut olim*, *num.* 80. *& ſeq. de accuſat.* ait: *Si circa judicia*, *illorumque expeditiones fuerit decernendum*, *meminiſſe oportebit*, *non poſſe Epiſcopos*, *nec Synodum Provincialem* (minus itaque Diœceſanam) *cauſam*, *quæ ſui natura*, *aut ex Juris diſpoſitione ſummaria non ſit*, *ſummariam efficere*, *neque breviorem reddere inſtantiam*, *aut ea quæ de Jure communi in cauſis ſummariis ſervanda ſunt*, *præcidere*, *minuſque appellationes in caſibus*, *in quibus alias permittuntur*, *prohibere*.

IV. In nonnullis Synodis, & quorumdam Capitulorum ſtatutis, ab Ordinibus, & Beneficiis arceantur deſcendentes ex Judæis. Ejuſmodi quoque ſtatuta ſacris adverſari canonibus, eſt manifeſtum: hi ſiquidem, conſentiente Apoſtolo 1. *ad Timoth.* 3. ubi in Epiſcopum ordinari vetuit *neophytum*, *ne in ſuperbiam elatus*, *in judicium incidat diaboli*, ſolos neo-

phy-

phytos, id eſt recens ad Fidem converſos, irregulares pronunciarunt. Ita decrevere Concilium Nicænum *can.* 2. Laodicenum *can.* 3. Arelatenſe II. *can.* 1. Deſcendentes autem a Judæis nunquam Ordinum, & Beneficiorum dixere incapaces: quin immo Alexander III. *in Cap. Eam te*, *de reſcriptis*, ad Epiſcopum ſcribens Tornacenſem, in Canonicum recipi juſſit, qui ex Judaiſmo ad Chriſtianam Fidem fuerat converſus: *Mandatum dedimus*, *& præceptum*, *ut P.* (*qui de gente Judæorum originem duxit*, *& Divina gratia Fidem Chriſti ſuſcepit*) *in Canonicum reciperent*, *& præbendam ſibi conferre deberent*: & infra: *Pro eo vero*, *quod Judæus extiterit*, *ipſum dedignari non debes*: etenim, quod ibidem notat Gloſſa, *de Judæis converſis Eccleſia fundata fuit*: & recte proſequuntur Covarr. *in Clement. Si furioſus*, *part.* 1. §. 2. *num.* 8. *concluſ.* 3. Sanchez *in Summ. lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 11. Fermoſin. *tract.* 2. *criminal. ad Cap. Ex ſpeciali*, *num.* 38. *de Judæis*. Quamobrem prædictas Synodales Conſtitutiones, ob Juris communis reſiſtentiam, irritas declararunt Abbas *in Cap. Ad decorem*, *num.* 4. *de inſtit.* Solorzan. *de jure Indiarum tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 3. Pegas *de competentia inter Archiepiſcopum*, *& Nuntium*, *part.* 3. *cap.* 1. §. 6. *num.* 16. Aliter dicendum foret, ſi in Beneficii erectione a fundatore cautum eſſet, ne unquam illud conferatur deſcendenti a Judæis: quoniam in Beneficii fundatione permittitur fundatori leges, & conditiones illi apponere, etiam Juri communi adverſantes; ſicuti ad rem animadvertunt Solorzan. *loc. cit. verb. Sed licet*, & Fermoſin. *in Cap. Ex ſpecialis*, *num.* 35. *de Judæis*. Idem judicium ferendum eſſet, ſi ſummus Pontifex juſtis de cauſis ſtatuiſſet, ne in aliqua regione deſcendentes a Judæis promoveantur ad Ordines: quod reapſe in regno Portugalliæ ſervari juſſit Sixtus V. ſuis Apoſtolicis litteris, datis die 15. Januarii 1588. & confirmatis a Clemente VIII. die 18. Decembris 1600. quarum executionem iterum inculcavit ſacra Congregatio ſancti Officii epiſtola ad Collectorem ejuſdem regni data anno 1611.

V. Quod diximus de Judæis, etiam in iis locum ſibi vindicat, qui originem ducunt ab aliis infidelibus. Quocirca, cum in nonnullis regionibus; & ſpeciatim in civitate Charchien. invaluiſſet conſuetudo, ab Ordinibus excludendi deſcendentes ab Indis, ſeu, ut vocant, *a Mulatis*, de illius robore diſputatum fuit in ſacra Congregatione Concilii die 13. Februarii 1683. & deciſum, Indos, Nigros, omneſque ab illis ſive per paternam, ſive per maternam lineam deſcendentes, ab Ordinibus recipiendis prohiberi non poſſe, ſi ceteris polleant qualitatibus, animique dotibus, a ſacris canonibus præſcriptis. Cohærenter ad hæc, datæ fuerunt litteræ ad Indiarum, alioſque per Hiſpanias, & regnum Portugalliæ conſtitutos Epiſcopos: cumque Archiepiſcopus Ulyſſiponen. renuiſſet Ordines cuidam conferre, qui a Mauris trahebat originem, ſuas prætexens Synodales Conſtitutiones, ab Ordinibus excludentes quotquot a Mauris, Nigris, alteriuſve nationis infidelibus provenirent; re mature diſcuſſa in

ſacra Congregatione Concilii, die 13. Januarii 1685. reſponſum eſt, præfatas Synodales Conſtitutiones, utpote obſiſtentes Juri communi, nullius eſſe roboris.

VI. Non tamen idcirco improbamus Conſtitutionem conditam a ſæpius laudata Provinciali Synodo Mexicana, quæ *lib.* 1. *tit.*4. §. 3. Maurorum, aliorumque infidelium filios circumſpecte admodum Ordinibus initiari præcepit, inquiens: *Mexici tam ab Indis, quam a Mauris, necnon ab illis, qui ex altero parente Æthiope naſcuntur, deſcendentes in primo gradu, ne ad Ordines, ſine magno delectu, admittantur*: *tom.* 4. *Concil. Hiſpan. pag.* 303. Aliud quippe eſt, deſcendentes ab infidelibus, ab Ordinibus prorſus excludere; aliud, cum cautela, & delectu illos promovere. Primum improbavimus: alterum commendamus, ne ſecus homines ſuſpectæ fidei ſacris addicantur miniſteriis. Etenim, quamquam Eccleſia ex hominibus coaluerit ab infidelitate converſis, nunquam tamen neophytos inter ſacros Eccleſiæ miniſtros cooptari permiſit, niſi antea probati, certum ſuæ fidei dediſſent teſtimonium. *Nam & tempore opus eſt* (ait Concilium Nicænum *cit. can.* 2. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 323. loquens de Ordinatione neophyti) *ei, qui catechizatur, & poſt Baptiſmum probatione quamplurima*, & *in can.* 3. *Arabico*, ab Ecchellenſi edito, *ibid. col.* 477. *Quicumque recens baptizatus fuit, cujus fidei adhuc non dignoſcitur experimento certitudo, ne Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ordinetur*. Quantum vero temporis neophyti probationi ſit præmittendum, priuſquam eidem aditus aperiatur ad Ordines, non conveniunt Doctores. Alii unum annum ſatis eſſe putant, quia miles in Jure Civili, exacto militiæ anno, dicitur *veteranus*: alii biennium requirunt; quia Gregorius Magnus *Oper. tom.* 2. *col.* 1056. *lib.* 10. *indict.* 3. *epiſt.* 24. relata *in Can.* 6. 19. *quæſt.* 3. converſos ad Religionem vetuit ordinari, *priuſquam biennium in converſione compleant*: alii exigunt decennium; quoniam decennium in Jure dicitur longum tempus, & infra illud non reputatur, *l. Super longi, Cod. de præſcript. long. temp.* ubi Interpretes: alii demum cum Covarruvia, & Gibalino *de irregul. cap.* 3. *quæſt.* 3. cum nullum hac de re ſit certum tempus definitum a Jure, id relinqui autumant arbitrio Epiſcopi, cujus eſt perpendere, an recenter ad Fidem converſi tantæ ſint virtutis, atque in Fide conſtantiæ, ut Eccleſiaſtica miniſteria illis tuto committi valeant. Quæ autem diximus de neophytis, congruere poſſunt etiam eorumdem filiis, ſi experientia compertum ſit, eos aliquando in Fide nutaſſe; nam & iſtos probare oportebit, priuſquam Ordinibus initientur, quemadmodum prudenter ſancitum fuit in laudata Synodo Mexicana: non exinde tamen licebit inferre, eos poſſe itidem abſolute, ac perpetuo ab Ordinibus arceri; multoque minus ab iiſdem excludi poterunt infidelium nepotes, pronepotes, atque abnepotes, quod in aliis allegatis Synodis decretum fuerat.

VII. Inter ceteras facultates, quas Apoſtolica Sedes per Bullam Cru-

cia-

ciatæ Hiſpaniarum regnis concedi ſolitam elargitur, numeratur etiam poteſtas abſolvendi a cenſuris. In Conſtitutionibus Synodalibus Pampilonenſibus, & Salamantinis declaratum eſt, abſolutionem, virtute Bullæ Cruciatæ impetratam, prodeſſe in utroque foro; in quarum Conſtitutionum obſequium, eamdem opinionem tutati ſunt nonnulli Doctores apud Frances *variar. reſolut. cap.* 20. *num.* 171. *& ſeq.* ſed, cum vera Theologorum ſententia doceat, facultatem abſolvendi a cenſuris, in Bulla Cruciatæ conceſſam, ſolum reſpicere forum internum, atque hæc Theologorum ſententia fulciatur Conſtitutione Urbani VIII. quam refert, & expendit Wigandt *in tract.* 18. *append.* 2. *examin.* 2. *de ſanctæ Cruciatæ Bulla num.* 48. idcirco præfatæ Conſtitutiones, veluti obviantes Conſtitutioni Apoſtolicæ, reſciſſæ fuere a Rota *deciſ.* 15. *coram Merlino*, & noviſſime impugnatæ a Patre Ludovico Nogueira *in Expoſitione Bullæ Cruciatæ diſput.* 15. *ſect.* 3.

VIII. Epiſcopus Larinenſis in ſua Synodo, habita anno 1728. ſibi licere putavit novam erigere Dignitatem Cantoratus, quæ nunquam antea fuerat, in ſua Eccleſia Cathedrali. De hac Synodali Conſtitutione anno 1732. diſputatum fuit in ſacra Congregatione Concilii, & deciſum, eam viribus carere: Jure ſiquidem communi permittitur tantum Epiſcopo de novo erigere ſimplex officium, aut etiam cum conſenſu Capituli antiquam redintegrare Dignitatem, quæ olim in ſua Eccleſia extiterit, & fuerit poſtea ſuppreſſa; ſed illam de novo inſtituere, ad ſolam pertinet Apoſtolicam Sedem, quemadmodum docent Abbas *in Cap. Cum acceſſiſſet*, *num.* 4. *de Conſtitut.* Fagnanus *in Cap. Dilecto*. *num.* 7. *de præbend.* Corrad. *in praxi Beneficiar. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 28. *& ſeq.* Cardinalis Petra *ad Conſtit.* 2. *Eugenii III. ſect. unic. num.* 35. & teſte citato Fagnano, jampridem declaratum fuerat ab eadem ſacra Congregatione Concilii.

CAPUT SECUNDUM.

Ad tuendam Synodalem Conſtitutionem, contrariam Juri communi, fruſtra adducitur ſtudium ſervandæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ: ſigillatim vero examinantur Conſtitutiones Clericos omnium clericalium jurium poſſeſſione deturbantes, ob non impletas ab illis conditiones a Concilio Tridentino præſcriptas.

INitiatus prima Tonſura, aut etiam conſtitutus in minoribus Ordinibus, non fruitur privilegio, *niſi Beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut Clericalem habitum, & Tonſuram deferens alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua ſchola, vel Univerſitate, de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad majores Ordines ſuſcipiendos verſetur:* verba ſunt Tridentini *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *de reform.* Clerici quoque

que conjugati, *qui cum unicis, & virginibus contraxerunt, modo alicujus Eccleſiæ ſervitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati, eidem Eccleſiæ ſerviant, vel miniſtrent, & Clericali habitu, & Tonſura utantur*, eodem gaudent fori privilegio, juxta textum *in Cap. Clerici, de Cleric. conjugat. in 6.* confirmatum a Tridentino *cit. loc.* Qui autem prædictas non implet conditiones, & præcipue ſi habitum, & Tonſuram non deferat Clericalem, etiam nulla præcedente monitione, remanet ipſo jure ſpoliatus fori privilegio: quod cum communi docet Fagnanus *in Cap. Si quis, num. 21. & ſeq. de foro competenti*. Dubitatum autem fuit, an Clericus non conjugatus, nullumque poſſidens Eccleſiaſticum Beneficium, ſi Clericales veſtes abjiciat, aliis gaudeat Clericalibus privilegiis, puta exemptione reali ab oneribus laicalibus, privilegio *Cap. Odoardus, de ſolut.* ac ſimilibus: nec defuerunt Doctores, qui docuerint, eum una cum habitu, quem deponit, omnia ſimul a ſe abjicere Clericalia jura, quibus propterea remaneat facto ipſo ſpoliatus; putarunt quippe, ſolius privilegii fori expreſſam mentionem a Tridentino fieri, quia illud præcipuum eſt, ſub quo cetera comprehenduntur: Cardinalis de Luca *in adnotat. ad Tridentinum diſc.* 24. *num.* 33. Rota *coram Priolo deciſ.* 290. *num.* 14. & 15. & *deciſ.* 304. *a num.* 18. *part.* 17. & *deciſ.* 10. *num.* 10. & *ſeq. part.* 18. *recent.*

II. Hæc doctrina, utpote magis apta ad Clericos continendos in officio, multum arriſit cuidam Antiſtiti Theatino, qui proinde ea innixus, in ſua Diœceſana Synodo declaravit, Clericos conditionibus deficientes in præfato Tridentini decreto præſcriptis, ipſo jure omnibus exui privilegiis Clericalibus. Eidem porro Synodali Conſtitutioni inſiſtens Archiepiſcopus Theatinus, ſucceſſor illius, qui Synodum celebraverat, ab omnibus Clericorum exemptionibus excidiſſe pronunciavit quoſdam Clericos, qui in habitu, & Tonſura non inceſſerant. Sed, cum quidam eorum ab hac Archiepiſcopi ſententia appellaſſet ad ſacram Congregationem Concilii, hæc die 10. Junii 1684. nulla habita ratione Synodalis Conſtitutionis, reſpondit, illum amiſiſſe dumtaxat privilegium fori. Etenim ſolum ſtudium adigendi Clericos ad geſtandas veſtes Clericales, non potuit Synodo Theatinæ eſſe ſufficiens cauſa, cur Clericis adimeret privilegia, quæ, juxta probabiliorem, & communiorem ſententiam, Tridentinum reliquit intacta: ſiquidem, cum verſemur in materia pœnali, odioſa, & reſtrictiva Juris communis, Tridentini verba non eſſe extendenda ultra privilegium fori, quod unice exprimunt, ſentiunt Gonzalez *ad regul. 8. Cancellariæ gloſſ.* 5. §. 5. *num.* 71. Garcias *de Benefic. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 5. *in fin.* Comitol. *Reſponſ. moral. lib.* 6. *quæſt.* 20. Scacc. *de cambiis part.* 3. §. 7. *gloſſ.* 5. *num.* 162. *verb. Contrarium*. Eadem quoque fuit conſtans, & perpetua ſententia ſacræ Congregationis Concilii; quod ex pluribus evincitur ejuſdem deciſionibus. In cauſa *Aquen.* menſe Februarii 1589. *lib.* 5. *decretor. pag.* 257. cenſuit, *Clericos, qui decreto Concilii*

cap.

cap. 6. ſeſſ. 23. de reform. privilegio fori non gaudent, non intelligi privatos privilegio Canonis; & die 3. Decembris 1622. *lib.* 12. *decretor. pag.* 115. cum quæſitum fuiſſet: *An, ut Clericus uti poſſet beneficio Capituli Odoardus, requirerentur conditiones præſcriptæ a ſacro Concilio ſeſſ.* 23. *cap.* 6.: reſponſum fuit: *Decretum Concilii non ademiſſe Clericis non habentibus qualitates, quæ exprimuntur cap. 6. ſeſſ. 23. niſi privilegium fori, & cetera firma remanere ſub diſpoſitione Juris*. Idemque deducitur ex aliis reſponſis ab eadem ſacra Congregatione datis in *Nullius* 10. Maji 1625. *lib.* 13. *decretor. pag.* 291. in *Salutarium exemptionis* 9. Februarii 1664. *lib.* 24. *decretor. pag.* 50. & in *Senogallien.* 6. Julii 1680. *lib.* 31. *decretor. pag.* 117. & videre eſt apud Fagnanum *in cit. Cap. Si quis, de for. compet.*

III. Ad eumdem finem Clericos inducendi ad obtemperandum Tridentini decreto, conditioneſque ſervandas ibidem ſtatutas, aliquando Epiſcopi in ſuis Synodis proteſtati ſunt, ſe nunquam ad ſuum forum revocaturos Clericos delinquentes, qui illarum aliquam non ſervaſſent, ſed eos relicturos coercitioni poteſtatis ſecularis. Verum, cum ejuſmodi Conſtitutiones paratas animadvertimus in Synodis, ab amicis Epiſcopis, priuſquam promulgarentur, ad nos tranſmiſſis, ſemper delendas exiſtimavimus: quidquid enim ſit, an poſſit Epiſcopus Clericum alicujus criminis reum, qui conciliares conditiones non implevit, puniendum relinquere Judici ſeculari; hoc unum tamen certum eſt, nunquam ſcilicet impediri Epiſcopum, quominus illum, ſive cœlebs, ſive conjugatus ſit, ſemper valeat a Judice ſeculari repetere, atque ad ſuum forum revocare: quemadmodum definivit ſacra Congregatio Concilii in una *Murana* 21. Januarii 1594. & in una *Valentina* 27. Martii 1627. & bene proſequitur Pignatell. *conſult.* 46. *tom.* 1. Allegatum quippe Tridentini decretum ſolum operatur, ut nequeat a Clerico, qui præſcriptas ibidem conditiones implere neglexit, declinari forum ſeculare, non autem privat Epiſcopum juriſdictione, & facultate illum tamquam ſibi ſubditum puniendi. Hoc autem poſito, perſpicuum eſt, contrariam proteſtationem, ab Epiſcopo in Synodo factam, aut non cohærere Juri communi, aut imprudentiæ notari: vel enim Epiſcopus id unice animo intendit, ſignificare, nimirum, deliberatum ſibi eſſe, nunquam Clericum, de quo eſt ſermo, a foro ſeculari ad ſuum ſe deinceps evocaturum; & imprudentis utique conſilii eſt, publica proteſtatione ſe obſtringere ad nunquam exercendam facultatem, qua ceteroquin potitur: vel intendit ſe, ſuoſque ſucceſſores impedire, ne unquam a Judice ſeculari repetere valeant Clericum delinquentem, qui ob non ſervatas conciliares conditiones fuit ab eodem comprehenſus; & hoc perperam attentat, quia in ipſius arbitrio non eſt, abdicare, multoque minus ſucceſſoribus auferre jura Epiſcopalia, a Jure communi ipſis conceſſa.

IV. Quod vero Ordinarius poſſit jure ſuo Clericos tam cœlibes, quam conjugatos, etſi non habeant requiſita a Tridentino, ſibi vindicare, atque

que a Judice laico, a quo fuerant comprehenſi, repetere, debitiſque in eoſdem pœnis animadvertere, ſæpius definitum eſt a ſacra Congregatione, apud Sperellum *deciſ.* 17. *num.* 33. *&* 34. quibus addi poteſt decretum alias editum, atque Archiepiſcopo Neapolitano, ſacra Limina viſitanti, datum, cujus verba ſunt: *Ad tertium, facta relatione Sanctiſſimo Domino Noſtro ſuper cauſa Leodien. die prima ejuſdem in ſacra Congregatione Concilii propoſita, & reſoluta, Sanctitas ſua approbavit opinionem eorum, qui majores numero fuerunt in voto, Clericos etiam non habentes requiſita cap. 6. ſeſſ. 23. de reform. licet ipſi tamquam contravenientes ordinationi ſacri Concilii, non poſſint pro ſe allegare privilegium fori, nihilominus ſubeſſe juriſdictioni Epiſcoporum, ſeu Ordinariorum, illorumque cognitioni, nedum in cauſis, in quibus iidem Epiſcopi, ſeu Ordinarii prævenerunt, verum etiam in quibus non prævenerunt, ſed illos e manibus Judicis laici repetunt, quando Clerici adhuc Clerici permaneant, videlicet, ſi neque a Jure, neque ab homine, per declarationem ſervatis ſervandis factam, privilegiis Clericalibus denudati, ſeu privati ſint*: die 9. Novembris 1630. *lib.* 14. *decretor. pag.* 346. Die vero 1. Auguſti 1634. *occaſione propoſitionis factæ relationis ſtatus Eccleſiæ Neapolitanæ, Sanctitas ſua, ad removendam omnem difficultatem, juſſit, omnino ſervari ſupradictam opinionem*. Id ipſum fuerat antecedenter concluſum die 18. Decembris 1595. *lib.* 8. *decretor. pag.* 153. die 12. Junii 1608. *lib.* 11. *decretor. pag.* 35. & die 14. Martii 1620. *lib.* 12. *decretor. pag.* 37.

V. Quod vero ſpeciatim attinet ad Clericos conjugatos, extat reſponſum ejuſdem ſacræ Congregationis in *Alatrina Juriſdictionis* die 27. Martii 1683. cujus verba ſunt: *In carceribus Fruſinonis detinetur, nomine Curiæ Epiſcopalis Alatrinæ, Dominicus Colacicco Clericus conjugatus, ut prætenſus homicidii reus. At, prætendente Fiſco Curiæ ſecularis, carceratum eſſe ad hanc remittendum, tamquam non habentem requiſita ſacri Concilii ad effectum gaudendi privilegio fori; controverſia delata fuit ad ſacram Congregationem Immunitatis, ex cujus decreto reſolvendum proponitur dubium: An, præveniente Epiſcopo, vel volente vindicare Clericum, poſſit, licet non habeat requiſita. Sacra &c. reſpondit: Affirmative*. Poſt hæc a nobis exarata, typis impreſſa eſt Bibliotheca Canonica Lucii Ferraris, cujus ſupra meminimus, atque *in ejus tom. 2. verb. Clericus art. 2. num.* 50. *& ſeq.* plura congeſta vidimus de jure Epiſcopi in Clericos conjugatos, quæ, cum opus fuerit, legi poterunt.

CAPUT TERTIUM.

Ad ea confirmanda, quæ nuper dicta ſunt, ſtatuitur, an, & quando liceat Clerico iterum induere Clericales veſtes, quas antea dimiſerat: an liceat Epiſcopo Ordines minores, una cum Subdiaconatu, uni eidemque perſonæ eadem die conferre: & an irregularitate afficiatur, qui, nulla impetrata abſolutione a cenſura, qua eſt irretitus, aſcendere præſumit ad altioris Ordinis gradum.

NIhil frequentius, quam quod a Clericis Clericalis habitus dimittatur, & dimiſſus pro libito reſumatur. Illum autem reſumentes, modo id non faciant in fraudem, ſive cœlibes ſint, ſive conjugati, ad priſtina reſtituuntur Clericalis ordinis privilegia: quod communiter tradunt Doctores *in Cap. unic. de Clericis conjugatis, in 6.* ſpeciatim Paſſerin. *num.* 30. & late Panimoll. *deciſ. 6. annot. 6. num.* 18. *& duobus ſeq.* deciſumque eſt a ſacra Congregatione Concilii in *Meliten. Fori 7.* Maji 1672. *lib.* 27. *decretor. pag.* 379. idemque de Clericis, qui, dimiſſa militia, cui nomen dederant, iterum veſtes induunt Clericales, docent Carena *reſol.* 11. *num.* 16. Oril. *in obſervat. ad reſolut.* 4. *Campanæ num.* 4. & Rota *deciſ.* 355. *num.* 9. *&* 10. *part.* 14. *recen.* Hinc porro fit, ut propter delictum ab ipſis eo tempore perpetratum, quo laicorum more induti incedebant, coerceri nequeant a Judice laico, poſtquam ſine dolo & fraude veſtem laicalem in Clericalem iterum commutarunt: uti notant Pignatellus *conſult.* 45. *per tot. tom.* 1. Panimoll. *cit. deciſ. 6. annot. 6. num.* 22. & ſæpius declaravit ſacra Congregatio Concilii, ſignanter in *Nuſcana* 19. Decembris 1584. *Sacra &c. reſpondit, Clericum conjugatum, qui poſt dimiſſum habitum, & Tonſuram Clericalem, deliquit, quamvis pro eo delicto in curia laicali citatus, & in contumaciam condemnatus fuerit, ſi deinde, modo non in fraudem, reaſſumpto habitu, & Tonſura, Eccleſiæ inſerviat, juxta decretum ſacri Concilii cap. 6. ſeſſ.* 23. *non poſſe a Judice laico propter idem delictum in carcerem conjici, aut perſonaliter diſtringi.* Idemque reſpondit in *Nullius* 19. Decembris 1596. Tunc autem præſumitur Clericus habitum, quem depoſuerat, in fraudem reſumere, cum illum induit, poſtquam a poteſtate ſeculari comprehenſus, atque in carcerem conjectus, ex eo ſe per fugam ſubtraxit, aut poſtquam e carceribus, præſtita cautione parendi Judicis ſententiæ, dimiſſus fuit, inquit Fagnanus *in Cap. Magnus, num.* 73. *de oblig. ad ratiocin.* in quo tamen rerum eventu, non ſecularis, ſed Eccleſiaſtici Judicis eſſe inſpicere, ac decernere, an revera fraus adfuerit, docet ibidem Fagnanus *num.* 74. & reſpondit ſacra Congregatio in una *Aquilana* apud Pignatellum *ead. conſult.* 45. *num.* 6.

II. Diſputatur dumtaxat, num de fraude conſtare debeat, etiam ut

Judex laicus poſſit contra præfati Clerici bona *realiter* procedere, vel ſolum ut in ejuſdem perſonam animadvertere queat. Non enim, quoad hoc, ſemper in eadem ſententia perſtitiſſe viſa eſt ſacra Congregatio. Ea quippe quandoque propendere viſa eſt in opinionem, quæ fraudem neceſſariam putat, ut poteſtas ſecularis poſſit manum injicere in perſonam Clerici, qui, poſt patratum delictum, Clericalem habitum reſumpſit; ſed de fraude nequaquam inquirendum autumat, ut contra delinquentis bona libere procedat, ad quod ſatis eſſe arbitratur, Clericalem habitum fuiſſe, poſt delictum, reſumptum, quin ſit inveſtigandum, quo animo id factum fuerit: uti videre eſt apud Fagnanum *cit. loc.* Paſſerinum *in Cap. unic. de Cleric. conjugat. in 6.* & Oril. *in obſerv. ad reſolut.* 4. *Campanæ num.* 18. Aliquando autem eadem viſa eſt fraudem exigere in utroque caſu; ita ut, ea ſecluſa, nequeat Judex laicus neque in perſonam, neque in bona procedere Clerici, qui habitum reſumpſit. Ita quippe colligitur ex ejuſdem reſponſo dato in cauſa *Papien.* 23. Maji 1626. *lib.* 13. *decretor. pag.* 7. quod allegant etiam del Bene *de immunitate tom.* 1. *cap.* 4. *dub.* 25. *num.* 11. & Tondut. *de præventione part.* 2. *cap.* 53. *num.* 5. Quamvis, ſi contra Clericum agatur tantum civiliter, ſeu ad ſolam pœnam pecuniariam, longe facilior admittatur fraudis probatio: ſi enim ipſe habitum reſumat, poſtquam citatus fuit ad tribunal ſeculare, cenſetur illum reſumere in fraudem, & propterea non poteſt in eo judicio civili forum declinare laicale: quod docent Oril. ubi ſupra *num.* 27. Fermoſin. *in Cap. Propoſuiſti, quæſt.* 7. *per tot.* & ſignanter *num.* 7. *de foro competenti*, cenſuitque ſacra Congregatio Concilii in *Sabinen. privilegii fori* 30. Martii 1686.

III. Hæc præmittenda fuere, ut faciliorem viam ſternerent ad ea, quæ ſtatim ad rem noſtram dicturi ſumus. Ad præcavenda mala, quæ ex hac libera habitus, & Tonſuræ dimiſſione, & libera poteſtate utrumque Clericorum inſigne quandocumque reſumendi, oriuntur, atque ad evitandas inſuper contentiones inter utramque poteſtatem, ſecularem ſcilicet, & Eccleſiaſticam, quæ plerumque hac de cauſa excitantur, nonnulli Epiſcopi in ſuis Synodis edixere, ne deinceps ulli Clericorum liceret, abſque Ordinarii licentia, Clericales veſtes, & Tonſuram deponere, depoſitaſque reſumere: ſimulque decrevere, ut Clericalis habitus, ſine Epiſcopi licentia reſumptus, nulli ſuffragaretur ad iterum aſſequenda Clericalia jura. Verum, cum Clericus conſtitutus in minoribus poſſit jure ſuo, quandocumque voluerit, ad ſecularem ſtatum redire, ac pro ſuo pariter libito ad Eccleſiaſticum inde reverti, reverſus autem, ſtatim ac habitum Clericalem, quem abjecerat, denuo induit, a Jure communi ad omnia reſtituatur Clericalia privilegia, quæ antea amiſerat; ejuſmodi Conſtitutiones, contrarium decernentes, omni carent robore, & efficacia: quod bene advertunt, & probant Ricc. *part.* 2. *deciſ. Cur. Neapol. deciſ.* 168. Donat. Anton. de Marinis *Reſolut. Jur. lib.* 1. *cap.* 49. *num.* 3.

&

& ſeq. & quod magis eſt, præfatas Synodales Conſtitutiones ſemper irritas pronunciavit ſacra Congregatio Concilii. Etenim in *Marſicana Clericatus*, conſulta: *An ſuſtineatur Conſtitutio Synodalis generaliter prohibens, ne ullus Clericus primæ Tonſuræ dimittat habitum neque coram Notario ſeculari, neque ſine licentia Epiſcopi*: reſpondit *Negative*, die 7. Septembris 1677. *lib. 29. decretor. pag.* 500. Jam autem antea in *Oppiden.* die 10. Maji 1635. *lib.* 15. *decretor. pag.* 176. id ipſum hiſce verbis decreverat: *A prohibitione generali, ne Clerici reaſſumere poſſint habitum Clericalem abſque auctoritate ipſius Epiſcopi, abſtinendum*. Et in *Mutinen.* 14. Decembris 1647. *lib.* 18. *decretor. pag.* 437. interrogata: *An idem Epiſcopus conſtituere poſſit in eadem Synodo, ut Clerici, qui ſemel habitum Clericalem depoſuerunt, non poſſint illum reaſſumere abſque expreſſa ejuſdem Epiſcopi licentia*: reſponderat: *Negative*. In cauſa vero *Nullius*, *ſeu Neapolitana*, 8. Auguſti 1654. *lib.* 19. *decretor. pag.* 384. propoſita quæſtione: *An Clericus in minoribus conſtitutus, qui dimiſit habitum Clericalem, poſſit abſque licentia Epiſcopi illum reaſſumere, quando adeſt Conſtitutio Synodalis probibitiva, ne reaſſumatur abſque prædicta licentia*: Sacra &c. cenſuit, *poſſe, abſque licentia Epiſcopi, non obſtante Conſtitutione Synodali prohibitiva, cum non ſit permiſſa*. Et in cauſa *Pennen.* die 19. Julii 1692. *lib.* 42. *decretor. pag.* 476. ad ſimile quæſitum reſpondit: *Dandum eſſe ſupradictum decretum in cauſa Neapolitana*.

IV. Ad obviandum autem incommodis, quibus Epiſcopi per præfatas Conſtitutiones occurrere cupiebant, alia ipſis a Jure parata eſt via, quam ſine offendiculo calcare poſſint. Præcipiant itaque Clericis vel per publicum edictum, vel per citationem ſingulis factam, ut incedant in habitu, & Tonſura, atque alicui inſerviant Eccleſiæ, præfinito congruo tempore ad utrumque præſtandum: hoc autem elapſo, ter illos commoneant, ut præcepto obtemperent, ad normam textus *in Cap. Contingit*, 2. *de ſententia excommunicationis:* advertant tamen, hac in re non ſatis eſſe unicam monitionem, quæ tribus æquivaleat, ſicuti obſervat Gloſſa *in Clementina* 1. *verb. Tertio*, ſed requiri tres diſtinctas, ut, aliis citatis, docet Fagnanus *in eod. Cap. Contingit*, *num.* 8. poſt trinam vero monitionem, adverſus inobedientes, in ſua perſiſtentes contumacia, ſententiam ferant, qua declarent, eos propria culpa excidiſſe Clericalibus juribus, neque deinceps reſtituendos fore ad privilegia, quorum, ſua pervicacia, ſe præbuerunt indignos. Quod ſi, poſt hanc ſententiam, Clericales veſtes iterum induere præſumant, non propterea tamen a ſeculari foro ſe ſubtrahent, ſed remanebunt eidem ſubjecti, perinde ac laici: quemadmodum tradit Fagnanus *loc. cit.* atque ex ſententia ſacræ Congregationis Immunitatis confirmat Monacell. *in Formul. legal. practic. tom.* 2. *tit.* 15. *formul.* 4. *cum tribus ſequentibus*.

V. Haud multum a nuper enarratis abſimile erat repagulum, quod prædictæ libertati Clericorum exuendi, iterumque induendi Clericalem

 habi-

habitum, apponere meditabatur Calaritanus Archiepiſcopus. Significaverat is ſacræ Congregationi Concilii, in ſua diœceſi ingentem reperiri numerum Clericorum conjugatorum, quorum plerique, in Clericalis ordinis dedecus, artes viles exercebant, & quandoque enormia perpetrabant facinora: ex quo conſequebatur, fere ſemper ab Archiepiſcopo, pro tuenda eorum exemptione, ſuique fori jura propugnando, contendendum eſſe cum poteſtate ſeculari. Ad hæc autem non levia mala cohibenda, poteſtatem ſibi fieri petierat conferendi eadem die uni eidemque perſonæ minores Ordines, & Subdiaconatum: tali enim pacto Clerici adeo obſtricti, & mancipati remanerent Eccleſiæ, ut non amplius integrum illis foret ad ſeculum regredi, & vilibus artibus vacare; quod in aliis ejuſdem regni diœceſibus, ad eoſdem eradicandos abuſus, jam moribus receptum addidit. Super hiſce Archiepiſcopi poſtulatis nos, qui tunc temporis ejuſdem ſacræ Congregationis Secretarium agebamus, opportunam elaboravimus Diſſertationem, quæ extat *tom.* 4. *Theſaur. Reſolut. pag.* 162. in qua, poſt accurate examinatum textum *in Cap.* 2. *de eo qui furtive Ordinem ſuſcepit*, & cetera expenſa, quæ a Doctoribus ad rem allegantur, Epiſcopi precibus abnuendum concluſimus. Sacra vero Congregatio, noſtro ſenſui adhærens, die 21. Februarii 1728. Archiepiſcopi inſtantiam rejecit: non enim derogandum cenſuit Juri communi, ad propulſandos abuſus, qui aliis Juris remediis poterant coerceri.

VI. Ad rem pariter, quam verſamus, aliud pertinet decretum, quod alius Epiſcopus ſecum deliberaverat publicandum. Cautum eſt in Jure, ut, ſi quis ſuſpenſus ab Ordinis exercitio, Ordinem exerceat, fiat ſtatim irregularis, per textus *in Cap. Apoſtolicæ*, 9. *de Clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante*, *Cap.* 1. *de ſententia excommunicationis*, *in* 6. & *Cap.* 1. *de ſententia*, & *re judicata*, pariter *in* 6. In nonnullis diœceſibus eouſque proceſſerat Clericorum audacia, ut, quamvis ſuſpenſione irretiti, ab exercitio ſe abſtinerent Ordinum, quibus erant initiati, attamen, nulla impetrata abſolutione a cenſura, ad ſuperiorem Ordinem aſcendere non dubitarent. Epiſcopi, in quorum diœceſibus hæc frequentius eveniebant, ad eorum ſacrilegam cohibendam temeritatem, cum inutilia experti fuiſſent alia, quæ jam adhibuerant, remedia quæſierunt a nobis in minoribus tunc conſtitutis, an ſibi fas eſſet eos Synodali decreto declarare irregulares.

VII. Huic interrogationi indubitanter reſpondimus, id nequaquam ab Epiſcopis poſſe decerni: apud omnes enim Canoniſtas principii loco eſt, irregularitatem a ſolo Jure, & non ab homine, induci poſſe: a Jure autem irregularitate quidem afficiuntur, qui contempta, qua ligantur, cenſura, in ſuſcepto Ordine ſolemniter miniſtrant; nunquam vero irregulares pronunciantur, qui cum ejuſdem cenſuræ vinculo ad ſuperiorem Ordinem aſcendere præſumunt. Scimus enimvero, non defuiſſe Doctores, quibus viſum cum fuerit, aſcenſum ad altiorem Ordinem quoddam eſſe exerci-

citium inferioris Ordinis jam ſuſcepti, idcirco docuere, irregularitatem a Jure in primo caſu irrogatam, etiam ſecundum complecti. Ita inter ceteros tenuerunt Angel. *in Summ. verb. Irregularitas* §. 22. Sylveſter *ibid. quæſt.* 2. Navarrus *conſil.* 26. *de temporib. Ordinat. lib.* 1. Covarr. *in Cap. Alma mater, part.* 2. §. 3. *de excumunicat.* Majol. *de irregularit. lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 1. *& ſeq.* Pax Jordan. *elucrubat. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 6. *num.* 382. Volp. *Reſolut. moral. reſolut.* 103. *num.* 10. Sed ſimul non ignoramus, veriorem, & communiorem eſſe ſententiam oppoſitam, quæ, quamquam ſacrilegii reum fateatur, qui ſciens ſe cenſuræ vinculo obſtrictum, ſuperioris Ordinis gradum audacter conſcendit, eum tamen ab irregularitate abſolvit: quam quidem ſententiam amplexata eſt ſacra Congregatio Concilii in *Carinolen. ſeu Neapolitana Ordinationis*, die 31. Januarii 1688. ſiquidem recipiens altiorem Ordinem, nonniſi improprie dicitur ſolemniter miniſtrare in inferiori Ordine, a cujus exercitio eſt ſuſpenſus: in hac autem materia odioſa, & pœnali, non cenſetur cadere ſub legis cenſuram, quod nonniſi improprie legis verba comprehendunt: uti appoſite ratiocinantur Suarez *de cenſuris diſput.* 42. *ſect.* 3. *num.* 2. & *diſput.* 31. *num.* 57. *& ſeq.* Sayr. *de cenſuris cap.* 16. *num.* 22. Layman *Theolog. moral. lib.* 1. *tract.* 5. *cap.* 3. *num.* 5. Sorb. *in compend. privileg. Mendic. verſ. Sed hic advertenda eſt*, Bonacina *Oper. moral. tom.* 1. *de cenſuris diſput.* 7. *quæſt.* 3. *punct.* 4. *num.* 2. Diana *Oper. moral. tom.* 5. *tract.* 5. *reſolut.* 17. *num.* 2. Antonell. *de reg. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 6. Vulp. *in prax. judic. for. Eccleſ. cap.* 8. *num.* 32. Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 2. *allegat.* 16. *num.* 13. *in fin.* Tambur. *Oper. moral. tom.* 2. *lib.* 10. *tract.* 4. *cap.* 14. *num.* 7. Fermoſin. *in Cap. Vel non eſt compos, de tempor. Ordinat. quæſt.* 3. *num.* 13. *&* 14. Bard. *in ſelect. moral. lib.* 1. *quæſt.* 12. *per tot.* Gibalin. *de irregularit. cap.* 5. *quæſt.* 2. *conſect.* 3. Lezana *in Summ. tom.* 2. *verb. Irregularitas num.* 4. *verſ. Id etiam dicendum de ſuſpenſo*.

CAPUT QUARTUM.

Ad ampliorem præmiſſorum confirmationem, expenditur caſus Clericorum, qui, poſtquam prima Tonſura inſigniti, ac etiam ad minores Ordines promoti fuerunt, ad majores aſcendere recuſant; vel majoribus Ordinibus initiati, ad Sacerdotium promoveri non curant: an ſcilicet, & qua ratione ab Epiſcopo cogi poſſint ad ſuperiores Ordines ſuſcipiendos.

Dictum eſt in ſuperiori capite de Calaritani Archiepiſcopi conſultatione, qui cum videret, in ſua diœceſi non paucos Clericos conjugatos ad ſordidas artes ſe abjicere, aut ſe flagitiis contaminare, ut ſcandalis hiſce obviam iret, ſecum deliberaverat, quemcumque deinceps minoribus Ordinibus initiaret, eumdem ſimul ad Subdiaconatum promovere; ſuper quo ſacræ Congregationis Concilii ſententiam exquirens,

con-

contrarium reſponſum tulit. Alii autem Epiſcopi animadvertentes, diœceſes ſuas refertas eſſe minoribus Clericis in otio & luxu viventibus, id conſilii ceperant, ut eos ad ſacros Ordines ſuſcipiendos compellerent, præfiniendo ipſis congruum tempus, intra quod ad majores Ordines aſcendere deberent; quo elapſo, ſi præcepto non obtemperaſſent, omnibus Clericalibus privilegiis expertes fierent, & laicalis fori juriſdictioni ſubjicerentur: id autem, quo plus ſolemnitatis & roboris haberet, in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus inſerere cogitaverant. Verum, cum noſtrum hac de re judicium exquireretur, reſpondere non dubitavimus, hujuſmodi conſilium erroneum eſſe, & ad effectum aliter perduci non poſſe, quam cum aperta Eccleſiaſticæ diſciplinæ violatione, & proximo periculo replendi Sanctuarium vitioſis & ſceleſtis hominibus, ad quorum ingreſſum merito luxiſſet Eccleſia, Prophetæ *Thren.* I. vocibus utens: *Vidit gentes ingreſſas Sanctuarium ſuum, de quibus præceperas, ne intrarent in Eccleſiam tuam*.

II. In cujus ſententiæ confirmationem ſatis fortaſſe fuiſſet oſtendere, quod, licet antiquitus ea diſciplina viguerit, ut filii impuberes ad Tonſuram, & ad Lectoratum a parentibus oblati, ab Eccleſia acceptarentur; qua de re nos ipſi egimus in epiſtola ad Aſſeſſorem S. Officii conſcripta ſub die 15. Decembris 1751. *num.* 4. quæ typis vulgata, deindeque inſerta fuit *Bullario noſtro tom.* 3. *num.* 54. licet etiam in Eccleſiaſticis monumentis exempla non deſint Ordinationum per vim factarum; cujuſmodi fuit Ordinatio Sancti Auguſtini, qui, ut mos gereretur populo tumultuanti, invitus ad Sacerdotium promotus fuit, uti narrat Poſſidius *in ejus Vita*, & nos alias retulimus *in noſtra Inſtit.* 72. §. *Tertio loco*, *pag.* 350. & qualis etiam fuit Ordinatio Macedonii celebris Anachoretæ, de qua Theodoretus *in Hiſtoria Religioſa cap.* 3. nihilominus hodie ſeveriſſimis legibus vetitæ ſunt Ordinationes coactæ. Siquidem *juſtum eſt, ut nemo creſcere compellatur invitus*. Ita olim pronuntiavit S. Gregorius Magnus, cujus verba relata ſunt *in Can. Geſta*, *diſt.* 74. cum quibus concordant ea, quæ leguntur *in Can. Ubi iſta*, *eadem diſtinct. Denunciamus, quod, ſi poſthac quicquam tale præſumpſeris, & aliquem ſeu Epiſcopum, ſeu Presbyterum, ſeu Diaconum, invitum facere forte credideris, Ordinationes tibi Ravennatis Eccleſiæ, vel Æmilienſis noveris auferendas*: adeo ut, juxta vigentem canonicam juriſprudentiam, ſi quis gravi, veroque metu coactus, ad Ordinationem accedat, & Ordines ſuſcipiat, valida quidem habeatur illius Ordinatio, & character Ordinis ipſius animæ impreſſus; ſed nihilominus eadem Ordinatio illicita reputetur, nec ordinatus adſtrictus remaneat continentiæ voto, quod adnexum eſt Ordini eidem collato; quemadmodum deducitur ex Decretali Innocentii III. *in Cap. Majores*, *de Baptiſmo*, & ex aliis probationibus, quas nos cumulavimus in noſtra epiſtola ad Viceſgerentem Urbis, data die 28. Februarii 1747. & impreſſa tum ſeorſim, tum *in eadem Bullario noſtro tom.* 2. *num.* 28. ſuper quibus etiam

non-

nonnulla collegimus in noſtro Tractatu *de Sacrificio Miſſæ ſect.* 2. §. 79. *Latinæ editionis Patavinæ*.

III. Sed, ut ipſam propoſitæ quæſtionis, ſimulque reſponſi noſtri rationem accuratius expendamus, præmittendum eſt, aliquos eſſe tum ſimplices Clericos, aut minoribus Ordinibus initiatos, tum etiam Subdiaconos, vel Diaconos, qui Beneficium Eccleſiaſticum nullum poſſident; alios vero eſſe Eccleſiaſticis Beneficiis præditos, quibus adnexum eſt onus ſuſcipiendi Ordines ſacros, vel etiam Presbyteratum. Quod itaque ad illos pertinet, qui cum Tonſura, aut minoris Ordinis gradu Beneficium nullum obtinent; quomodo hi compelli poterunt ad ſuſcipiendum Ordinem ſacrum, cum ipſis Eccleſia permittat uxorem, dummodo virginem, ducere; & nihilominus, ſi habitum, & Tonſuram Clericalem non deſerant, & Eccleſiæ miniſtrare pergant, Clericalibus privilegiis eoſdem gaudere conſentiat? Quod quidem a Bonifacio VIII. ſtatutum legitur *in Cap. Clerici, de Clericis conjugatis, in ſexto*, & rurſus inſtauratum a ſacro-Tridentino Concilio *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *de reform.* ut alibi in hoc ipſo Opere expoſitum fuit. Fatemur equidem, omnes Clericos, juxta Eccleſiæ mentem, eo loco haberi, ut ſint *in via ad majores Ordines ſuſcipiendos*, quemadmodum exſequendo pronuntiat idem Concilium *in cit. cap.* 6. cujus etiam lex eſt *in ejuſdem ſeſſionis cap.* 11. ut *nemo iis* (minoribus nempe Ordinibus) *initietur*, *quem non ſcientiæ ſpes majoribus Ordinibus dignum oſtendat*. Verum nil aliud inde inferri poteſt, niſi cavendum Epiſcopis eſſe, ne Clericalem Tonſuram, aut minores Ordines aliis conferant, quam his, de quibus merito conjicere liceat, aliquando tales futuros, ut ad majores Ordines cum Eccleſiæ utilitate promoveantur; non autem exigendum eſſe ab ipſis tonſuratis, aliiſque minoribus Clericis, ut etiam inviti ad majores Ordines aſcendant. Nec aliter judicandum videtur de Subdiaconis, aut Diaconis Eccleſiaſtico Beneficio carentibus. De his enim præfata Tridentina Synodus *cap.* 12. *& cap.* 13. *ejuſdem ſeſſ.* 23. plura quidem præſcripſit, pluraque propoſuit, quæ in ipſis veluti neceſſariæ conditiones requirerentur, ut ad Diaconatum, ſeu reſpective ad Sacerdotium digne promoverentur; at non ulterius progreſſa fuiſſe dignoſcitur, ut Subdiaconum cogi voluerit ad Diaconatus Ordinem aſcendere, aut Diaconum invitum Sacerdotio initiari. Neque vero deſunt exempla virorum eximia probitate, ac etiam illuſtri ſanctitate præditorum, qui, cum ad Subdiaconatus Ordinem pervenerint, in eo per totum vitæ curſum perſeverarunt, quive ad Diaconatum uſque progreſſi, nunquam ad Sacerdotium aſcenderunt; ſive ſublimem gradus celſitudinem pertimeſcentes; ſive chriſtiana animi demiſſione exiſtimantes, ſe iis dotibus, atque virtutibus carere, quas ſacri canones in promovendis ad ſuperiores hoſce Eccleſiaſticæ hierarchiæ Ordines requirunt.

IV. Hæc autem intelligenda ſunt de Clericis tum minoribus, tum majoribus, qui Eccleſiaſtica Beneficia non obtinent. Jam vero videndum de

de iis, qui hujuſmodi Beneficiis fruuntur. Quos quidem certum eſt teneri ad eum Ordinem ſuſcipiendum, quem natura poſtulat Beneficii, quod unuſquiſque obtinet. Etenim ſacra Tridentina Synodus *cap.* 12. *ſeſſ.* 24. *de reform.* Epiſcopis mandat, ut *neminem deinceps ad Dignitatem, Canonicatum, aut Portionem recipiant, niſi qui eo Ordine ſacro aut ſit initiatus, quem illa Dignitas, Præbenda, aut Portio requirit, aut in tali ætate, ut infra tempus a Jure, & ab hac ſancta Synodo ſtatutum, initiari valeat*. Cum autem ii, qui Beneficium acceptarunt, ſimul etiam acceptaverint onus aſcendendi ad Ordinem Beneficio adnexum, æquum eſt, eos a Superiore compelli ad hujuſmodi Ordinem aſſumendum; vel, ſi hanc obligationem implere recuſent, eoſdem adepto Beneficio privari. Quod ſtatutum jam pridem fuit ab Alexandro III. in celebri ſua Decretali *Cum in cunctis*, §. *Inferiora*, *de electione*, cum qua concordat altera Gregorii X. quæ incipit *Licet*, *eod. tit. in ſexto*. Atque his Conſtitutionibus, quæ extant in corpore Juris Canonici, addenda eſt Innocentii III. epiſtola 130. *regeſt.* 14. quæ ſcripta eſt ad Apoſtolicum Legatum ab ipſo in Lombardiam directum, cui, ut provideretur neceſſitati quarumdam Eccleſiarum Sacerdotum miniſterio carentium, ita ſcribit: *Si quos inveneris in ipſis idoneos ad gradum Sacerdotii aſſumendum, tu illos, ut ſe ad ſuperiores Ordines faciant promoveri, per ſubtractionem Beneficiorum, appellatione ceſſante, compellas*.

V. In Actis ſæpe dictæ Congregationis Concilii Tridentini Interpretis, ad annum 1683. adnotatum invenimus, propoſita fuiſſe ab Epiſcopo Malacitano nonnulla dubia circa Clericos tonſuratos, aut in minoribus Ordinibus conſtitutos, qui cum Eccleſiaſtica Beneficia obtinerent, ad majores Ordines promoveri non curabant; nimirum quæſitum fuiſſe, an ad ſuperiores hujuſmodi Ordines ſuſcipiendos adigi poſſent, indicta pœna privationis Beneficiorum; quot vero monitiones præmitti deberent, ut ad comminatam pœnam re ipſa infligendam canonice procedi poſſet; quod ſi forte illi, advenientibus Ordinationum temporibus, examini quidem ſe ſiſterent, ſed reprobari mererentur, quoties id evenire opus eſſet, antequam ad privationem Beneficii procederetur. His autem perpenſis, ſub die 23. Martii ejuſdem anni prædicta Congregatio nullum generale reſponſum dandum eſſe cenſuit, ſed illud in caſibus particularibus daturam ſe edixit; in quo ſane eam ſapientiſſime ſe geſſiſſe fatendum eſt. Nam primo Epiſcopus de compellendis omnibus Clericis Beneficiatis ad ſacros Ordines ſuſcipiendos agebat: quaſi vero Beneficium nullum foret, cui adnexum non eſſet onus aſcendendi ad Ordinem ſacrum: cum conſtet, plura eſſe, quæ ex ipſa Juris diſpoſitione, præter Clericalem Tonſuram, aut Ordines minores, nihil ultra requirunt, ut ſunt Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum; quarum ſcilicet Canonici, niſi propriis Conſtitutionibus obſtringantur ad ſuſcipiendum Ordinem ſacrum, haud ſane ad id arctantur Jure communi, quod nihil aliud in eis requirit, præter ætatem annorum quatuor-

de-

decim, & Clericalem Tonſuram: ut late probant Corrad. *in praxi Beneficiar. lib.* 2. *cap.* 12. *a num.* 68. Garcias *de Benefic. part.* 7. *cap.* 4. *num.* 39. Narbona *de ætate annor.* 14. *part.* 4. *num.* 2. Tondut. *Quæſt. Beneficiar. part.* 2. *cap.* 3. §. 12. *num.* 1. & 2. Pax Jordan. *elucubrat. tom.* 2. *lib.* 10. *tit.* 20. *num.* 9. Ventriglia *in praxi for. Eccleſiaſt. notab.* 6. §. 1. *num.* 11. Card. de Luca *de Benefic. diſcurſ.* 17. *num.* 17. Idque etiam ab ipſa Congregatione Concilii, re acriter diſputata, definitum fuit in *Romana Juris intereſſendi Capitulo, & percipiendi diſtributiones*, 18. Maji anni 1686. ubi, quoad Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ S. Mariæ in Coſmedin de Urbe, deciſum fuit, eos compelli non poſſe ad Subdiaconatus Ordinem ſuſcipiendum, adeoque eoſdem, etiamſi in ſacris Ordinibus conſtituti non eſſent, ſervitium Chori peragendo, diſtributiones recte lucrari.

VI. Præterea, cum fieri poſſit, ut hi, qui ratione Beneficii ad Ordines ſacros, & ad ipſum quoque Sacerdotium aſſumendum obſtringuntur legitimo aliquo impedimento detineantur, quominus id, etiam volentes, implere valeant; & in his rerum circumſtantiis æquum non ſit ita eos ad Ordinationem compellere, ut, niſi obtemperaverint, Beneficio priventur: facile patet, vix fieri potuiſſe, ut aptum generale reſponſum ad propoſita Malacitani Epiſcopi dubia conciperetur. Equidem Lex Canonica *in Cap. Ut Abbates, de ætate & qualit. præficiend.* nullum quantumvis juſtum impedimentum ad eos excuſandos admittit, atque omnes, qui Beneficii cauſa ad ſacrum Ordinem aſſumendum tenentur, ſi id re ipſa non præſtent, Beneficio cadere jubet: *Quod ſi, aliqua juſta cauſa prohibente, Presbyteri, aut Diaconi eſſe non potuerint, prælationes amittant.* Sed in alio Capitulo ejuſdem tituli, quod incipit *Quæris a nobis*, Alexander Papa III. diſtinguit caſum eorum, qui *pro ſola voluntate* renuunt aſcendere ad Ordines ſacros, quos ex lege Beneficiorum, quibus fruuntur, ſuſcipere deberent, ab eorum caſu, qui libenter ad Ordinationem acceſſuros fore profitentur, niſi occultis ſuis peccatis ab ea arcerentur: & illos quidem, omni appellatione remota, compellendos eſſe ſtatuit *ad majores Ordines recipiendos, per amiſſionem locorum, & Beneficiorum ſubtractionem:* his autem, qui ob occulta ſua crimina ordinari recuſant, præferendos eſſe decernit alios *inferiores in Eccleſia, quorum ſit vita probabilis;* ipſos vero Beneficiis privandos, *niſi forte in aliis Eccleſiæ ſervitiis*, etiam ad ſacros Ordines non promoti, *valde utiles fuerint*. At demum *in Clementin. Ut ii, eod. tit. de ætate & qualit. præfic.* cum pœnæ quædam adjiciantur in eos, qui ſe promoveri non faciunt ad Ordines ſuis Beneficiis adnexos, juſti tamen impedimenti excuſatio non rejicitur; quod indicant interjecta illa verba: *juſto impedimento ceſſante*. Et ſane Interpretes Juris Canonici varia impedimentorum genera diſtinguunt. Alii unam claſſem faciunt eorum, quæ a culpa proveniunt, quæque præviſa forſan fuerunt, antequam Beneficium acceptaretur; alteram vero eorum, quæ neque culpabilem cauſam habent, neque præviſa ſunt: & quidem poſterioribus hiſce ſuffi-

cientem excuſandi vim tribuunt; prioribus autem denegant. Alii alia via incedentes, exiſtimant, Beneficio privandum eſſe eum, qui ordinari non poteſt propter impedimentum perpetuum, vel longo tempore permanſurum; ſecus autem, ſi ab Ordinatione arceatur ad tempus non adeo diuturnum, quamvis culpa ſua impedimentum hoc temporaneum contraxerit; ut puta, ſi quis, accepto vulnere, ad Ordinationem accedere non poſſet eo tempore, quod ipſi præſtitutum eſt, ut Ordinem ſacrum suſcipiat.

VII. Ceterum contra id, quod ſuperius poſuimus, de non adigendis minoribus Clericis ad ſuſcipiendos Ordines ſacros, niſi Beneficium obtineant, quod hujuſmodi promotionem requirat, & quidem ea lege, ut, ſub pœna privationis ejuſdem Beneficii, jure compelli poſſint ad aſſumendum Ordinem illi adnexum; contra hoc, inquam, ſyſtema non alia nobis occurrit exceptio, ſeu limitatio, præter eam, quam aliquando inducere poteſt Eccleſiæ neceſſitas. Quæ quidem alteri cuilibet reſpectui præponderare debet, atque ſufficere dicenda eſt, ut etiam ii, qui aliunde ad Ordinem ſacrum, aut ad Sacerdotium promoveri non tenentur, & ad majores Ordines, & ad Sacerdotium ipſum aſcendere compellantur. Id recte deducitur *ex Can. Conſuluit*, & *ex Can. Placuit*, *diſt.* 74. quorum poſterior legitur ordine 31. in integro Codice Canonum Eccleſiæ Africanæ, qui Latine & Græce editus habetur in Labbeana Conciliorum Collectione *tom.* 2. Huic Canoni innixus Boſquetus *in notis ad cit. epiſtolam* 130. *Innocentii III.* cum antea demonſtraſſet, minores Clericos cogi non poſſe, ut ad ſacros Ordines aſcenderent, ſic deinde concluſit: *At vero, ubi evidens Eccleſiæ neceſſitas id expoſtulat, quantumlibet reluctantes Clericos promovere poteſt Epiſcopus.* Qua in re animadverſione dignum eſt ſtatutum Concilii Turonenſis, anno 1583. celebrati, *tit.* 14. *de Parœcis, Presbyteris, & aliis Clericis*, §. *Nonnulli etiam*, ubi de Clericis agitur ejuſmodi Beneficia poſſidentibus, quibus fruendis, non Ordo ſacer, ſed ſimplex Tonſura requiritur; & tamen ita decernitur: *Si neceſſitas, vel utilitas Eccleſiarum ad majores Ordines ſuaſerit ordinari, volumus, per amiſſionem locorum, necnon fructuum, ipſorumque Beneficiorum ſubtractionem, ſacrorum canonum auctoritate, per Epiſcopos ad talium Ordinum ſuſceptionem, dummodo idonei ſint, ceſſante appellatione, compelli*: *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1422. Neque temere addita ibi ſunt ea verba: *dummodo idonei ſint*. Etenim, cum olim Epiſcopus Feretranus ſacræ Congregationi Concilii expoſuiſſet, magnam eſſe in ſua diœceſi Sacerdotum penuriam, quæſiviſſetque, an propterea ſibi liceret aliquot ex ſuis Subdiaconis, atque Diaconis ad Presbyteratus Ordinem provehere, quantumvis ea ſcientia minime præditi eſſent, quæ in promovendis ad Sacerdotium requiritur; negativum ipſi reſponſum datum fuit, ſimulque graviter injunctum, ut illos in ſacræ doctrinæ ſtudiis exercendos curaret, donec idonei ad Sacerdotium evaderent; interim vero pro neceſſitatibus populi Re-

gu-

gularium opera uteretur. Hanc reſolutionem refert Fagnanus *in Cap. Quæris*, *num.* 18. *de ætat. & qualit. præfic.* & dignis laudibus proſequitur Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccl. diſcipl. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 87. *num.* 15. Cum qua etiam optime congruit ejuſdem Congregationis inſtitutum, & regula, quam ſequitur in admittendis Regularibus ad curam animarum in Parœciis ſecularibus: quos ſcilicet, accedente diſpenſatione Apoſtolica, tunc demum ad id muneris deputari poſſe cenſet, cum idonei Sacerdotes ſeculares non adſunt, quibus animarum cura committi valeat, & cum pro eorum deputatione inſtet Epiſcopus, propter neceſſitatem, aut utilitatem Eccleſiæ; ut videre eſt apud eumdem Fagnanum *in Cap. Quod Dei timorem*, *num.* 17. *de ſtatu Monachorum*, & nos ipſi latius expoſuimus in noſtra Conſtitutione, quæ incipit *Cum nuper*, *Bullarii noſtri tom.* 3. *num.* 51.

VIII. Ex hactenus dictis ſatis eruitur, quæ ſit in hoc rerum genere ſacrorum canonum mens, & Eccleſiæ diſciplina. Quam ſi quis conferat cum relato ſuperius conſilio, quod quidam Epiſcopi ſibi propoſuerant, & approbari petierant, ut nempe Clericis tonſuratis, aut in minoribus Ordinibus conſtitutis, indiſtincte præfigerent terminum, intra quem ad Ordines ſacros aſcendere deberent, alioquin privilegio fori privati remanerent, haud difficile erit eorum petitionis incongruentiam agnoſcere. Sed, quoniam eorumdem animus ad rectum procul dubio finem ferebatur, nec aliud ipſis propoſitum erat, quam ut ea ſcandala ab Eccleſia tollerentur, quæ ab inferioribus Clericis de ulteriori promotione non cogitantibus, & interim inertem, vitioſamque vitam ducentibus, ſæpe proveniunt; idcirco nonnulla hic adnotare juvabit, quæ ad optimum hujuſmodi intentum alia ratione aſſequendum æque conferunt. Si enim agatur de iis, qui jam ad Tonſuram, & ad Ordines minores admiſſi ſunt, jam de his conſtat, quod Clericalem habitum, & Tonſuram deferre, ac Eccleſiæ ſervitium impendere tenentur, eamque morum & vitæ rationem ſervare, quæ ſacros Eccleſiæ Miniſtros maxime deceat. Quod ſi Beneficium Eccleſiaſticum obtineant, perſpicuis ſanctionibus cautum eſt, ut, quidquid pro Clericis in ſacris Ordinibus conſtitutis a ſacris canonibus ſtatutum habetur, id etiam quoad illos procedere cenſeatur. Si igitur tonſurati, & minorum Ordinum Clerici Tonſuram, & habitum non deferant, Eccleſiæque, ut par eſt, non inſerviant, ipſa Tridentina Synodus meritas in eos pœnas conſtituens, fori quoque privilegio expertes eos eſſe jubet; neque minus in Clericos Beneficiatos, licet ſacro Ordine minime præditos, animadvertendum decernit, quatenus in habitu, & Tonſura non incedant, aut honeſtam & religioſam vitam non ducant: conſentientibus Apoſtolicis Conſtitutionibus, quæ contra illos uſque ad privationem Beneficiorum procedi volunt. His itaque legibus obſervatis, ac debitæ executioni demandatis, non ſolum a regula exorbitans, ſed etiam ſupervacaneum agnoſcetur propoſitum conſilium cogendi Clericos minores, aut

X 2 Be-

Beneficiatos aliunde non arctatos, ut ſacros Ordines, ac etiam Presbyteratum ſuſcipiant. Si autem de iis agatur, qui deinceps in Clerum adſcribendi, minoribuſque Ordinibus initiandi ſunt, de quibus Epiſcopus vereatur, ne in eadem vitia, & ſcandala, ac alii pridem adſcripti & initiati, prolabantur; præterquamquod relata canonica ſtatuta, quæ ad Ordinatos in officio continendos valent, his etiam, qui in poſterum ordinabuntur, aptari poſſunt & debent, illud potiſſimum ad præcavenda Clericalis ordinis dedecora idoneum conſilium erit, ut Clerici non ordinentur plures, quam Eccleſiæ neceſſitas, & utilitas poſtulare videantur: hoc ſemper præ oculis habendo, facilius eſſe magno in numero decipi, & in ordinandorum turba aliquos exiſtere, qui immerentes in Clerum irrepant; ſatius vero eſſe, paucos, & bonos, quam multos, pravoſque, Eccleſiæ Miniſtros habere. Quod ſi præterea debitum impendatur ſtudium in diſcutiendis qualitatibus ordinandorum, quas nempe ſacri canones in iis requirunt, ut digne in Clerum adſciſcantur, ſi optimatum & potentium commendationibus hac in re minime deferatur; minuetur profecto ambientium numerus, ſimulque corruptelas, & ſcandala, quæ in Clericorum multitudine facile occurrunt, ſi non omnino tolli, magna tamen ex parte evitari continget: abſque eo quod opus ſit ad novi generis remedia, ſacris Eccleſiæ canonibus ignota, confugere. Has quidem agendi regulas nos ipſi, hujus noſtri Pontificatus exordio, Eccleſiarum Præſulibus inculcare non omiſimus per Epiſtolam encyclicam datam ad omnes Patriarchas, Primates &c. quæ incipit *Ubi primum*, & impreſſa eſt *Bullarii noſtri tom.* 1. *num.* 2. Totam vero hanc materiam erudite admodum tractavit Agnellus Honoratus, Canonicus Averſanus, in quadam ſua Diſſertatione typis impreſſa Neapoli anno 1742. in qua etiam *pag.* 127. de prædicta Epiſtola noſtra honorificam mentionem fecit.

CAPUT QUINTUM.

Ne obtentu quidem removendi abuſus a rebus ſacris, poteſt in Synodo quidquam conſtitui contra jus commune: quamobrem viribus caruere quædam Synodales Conſtitutiones reſpicientes ſponſalia, & matrimonia clandeſtina, etſi juſtæ, ac ſanctæ, atque ad graves eliminandos abuſus viderentur quodammodo neceſſariæ.

In diœceſi Valentina ſæpiſſime eveniebat, ab uno eodemque cum pluribus ſponſalia contrahi; atque inde fiebat, ut graves inter utriuſque partis conſanguineos orirentur diſcordiæ, & frequenter in judicio litigandum eſſet, quænam ſponſalia prævalerent, aliiſque forent præferenda. Ad proſpiciendum diœceſis tranquillitati, & tot præcidenda litigia, rogatus fuit Archiepiſcopus, ut in ſua Synodo ſtatueret, nulla atque irrita in poſterum futura ſponſalia, quæ ſine præſentia Parochi, duorumque ſaltem teſtium con-

contraherentur: ſed prudens Archiepiſcopus porrectis ſibi precibus abnuit; tantam quippe poteſtatem ſibi ineſſe non exiſtimavit extendendi ad ſponſalia decretum Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reform. matrim.* quo irrita fiunt clandeſtina conjugia. Actum fuit de hac re in ſacra Congregatione Concilii, quæ Archiepiſcopi ſententiam approbavit, ejuſque commendavit conſilium: ſiquidem Tridentinum in citato decreto nihil innovavit circa ſponſalia, eaque reliquit ſub diſpoſitione Juris communis, juxta quod, etiam remotis arbitris, valide contrahuntur. Congregationis reſponſum habetur *lib.* 1. *decretor. pag.* 99. & *pag.* 126. Legi etiam poteſt *noſtra Inſtit.* 46. ubi prolixe de hac materia diſſeruimus.

II. Alter Archiepiſcopus ad eliminandum abuſum, nimium in dies in ſua diœceſi inoleſcentem, ut matrimonium contracturi, nulla præmiſſa iſtius denuntiatione, infirmitatis prætextu, Parochum arceſſerent, & coram eo, licet invito, & reluctante, ac duobus teſtibus, matrimonium inirent, Conſtitutionem promulgavit, qua, adempta Parochis facultate aſſiſtendi matrimoniis, quibus non præceſſiſſent debitæ denuntiationes, matrimonia ita contracta, nulla atque irrita decrevit, & declaravit. Sed, re delata ad eamdem Congregationem Concilii, hæc, teſte Cardinali de Lugo *Reſponſ. moral. lib.* 1. *dub.* 45. Archiepiſcopo mandavit, ut quantocius ſuam revocaret Conſtitutionem: omiſſio quippe denuntiationum ſine Epiſcopi diſpenſatione, reddit utique matrimonium illicitum, non tamen efficit invalidum: neque in Epiſcopi poteſtate eſt, novum ſtatuere impedimentum dirimens, quod a ſolo ſummo Pontifice poteſt induci; uti pluribus demonſtrant Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 1. *num.* 9. & Pontius *lib.* 6. *de matrim. cap.* 1. *num.* 12. Quocirca eadem ſacra Congregatio Concilii, apud eumdem Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 21. *num.* 12. validum definivit matrimonium celebratum coram Parocho, cui ab Epiſcopo ſit generatim interdictum, ne matrimoniis aſſiſtat: *Congregatio Cardinalium reſpondit, valere matrimonium contractum coram Parocho, cui interdictum eſt ab Epiſcopo, ne interveniat*. Is enim adhuc eſt vere Parochus, ſuæque retinet parochiæ titulum, & propterea omnibus præſtat qualitatibus, quas Tridentinum expoſcit ad matrimonii validitatem: prohibitio autem Epiſcopi ſolum operatur, ne ille licite, non itidem ne valide aſſiſtat.

III. Aliud eſſet de matrimonio celebrato contra interdictum Papæ, munitum decreto irritante: ſiquidem, cum Papa poſſit per ſuam univerſalem legem novum impedimentum dirimens matrimonio apponere, poteſt etiam in aliquo ſpeciali eventu prohibere, ne inter peculiares perſonas matrimonium contrahatur, ſimulque decernere, ut contra ſuam prohibitionem contractum ſit irritum; quemadmodum adnotarunt Alexander de Nevo, & Calderinus *in Cap. Tua, de ſponſa duorum*, docentque Barboſa *in Cap. Ad diſſolvendam, num.* 4. *de deſponſat. impuber.* Leander *Oper. moral. tom.* 2. *tract.* 9. *diſp.* 23. *de impedimentis matrimonii quæſt.* 3. Becan. *in Summ. tit. de Sacram. cap.* 49. *quæſt.* 1. *num.* 6. Schmalzgrueber

ber *ad lib. 4. Decretal. tit. 16. num. 9.* Sola vero prohibitio, ſine decreto irritante, producit dumtaxat impedimentum impediens, non autem dirimens matrimonium: quamobrem Alexander III. *in Cap. Ex litteris, de matrim. contract. contra interdict. Eccleſ.* validum pronunciavit matrimonium initum contra Epiſcopi inhibitionem, & adhuc pendente lite ſuper præviis ſponſalibus a contrahentium altero cum alia perſona ſtipulatis. Quod ſi idem Pontifex *in Cap. Tua fraternitas, de ſponſa duorum*, irritum declaravit matrimonium, contra Epiſcopi inhibitionem, contractum, poſt aliud matrimonium antea initum, ſed nondum carnali copula conſummatum; non ideo ſecundum matrimonium irritum dixit, quia eſſet celebratum contra Epiſcopi interdictum, ſed quia ei aliud obſtabat matrimónium, quod licet dumtaxat ratum, adhuc tamen induxerat impedimentum dirimens alterius matrimonii poſtea attentati: quod integram Decretalem legenti manifeſte patet, ponderatque Gonzalez *in Cap. De muliere, de matrim. contract. contra interdictum Eccleſiæ, num. 2.*

IV. Non prohibetur tamen Epiſcopus, ſeveriſſimis pœnis illorum refrenare proterviam, qui, contra interdictum Eccleſiæ, matrimonium contrahere præſumunt: quod cum communi tradit Sanchez *lib. 3. diſput. 46. num. 7.* notans inſuper, eas pœnas non eſſe a Jure præfinitas, ſed ejuſdem Epiſcopi permitti arbitrio. Verum etiam in his decernendis cavere debet, ne ſua abutatur libertate, & Jus commune infringat, quod alio exponemus exemplo. In Synodo Salmanticenſi fuerat olim edita Conſtitutio, cujus meminit Covarruvias *in 4. Decretal. 2. part. cap. 6. num. 4.* qua excommunicatione latæ ſententiæ innodabantur contrahentes matrimonium, non præmiſſis publicationibus a Tridentino præſcriptis; & præterea decernebatur, hac excommunicatione irretitos, ſtatim eſſe evitandos, licet non eſſent publice, ac nominatim denuntiati. At ejuſmodi Conſtitutio, quoad ſecundam ſui partem, ſuſtineri minime potuit, quoniam evitandos pronunciabat, qui, juxta canonicas ſanctiones, evitandi nequaquam ſunt: in celebri enim Extravaganti Martini V. incipien. *Ad evitanda*, edita in Concilio Conſtantienſi, evitandi decernuntur ſolum excommunicati, publice, & nominatim denuntiati, ac publici, & notorii Clericorum percuſſores; uti ponderant Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 46. num. 10.* & Cardinalis de Lugo *cit. dub. 45. num. 5.* Quamvis vero Fagnanus *in Cap. Quod a Prædeceſſore, num. 55. de ſchiſmaticis*, probare conetur, evitandos etiam eſſe quoſcumque, qui facti notorietate certo dignoſcuntur in excommunicationem incidiſſe, juxta poſteriorem ſanctionem Concilii Lateranenſis V. *ſeſſ. 11. §. Statuimus autem*, ejus tamen doctrina fere communiter rejecta eſt, cum ubique moribus ſit recepta laudata Conſtitutio *Ad evitanda*: quod teſtatur Suarez *de cenſ. diſp. 9. ſect. 25.* Layman *Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 4. num. 1.* Cabaſſut. *in theoria, & praxi Jur. Canon. lib. 5. cap. 11. num. 3.* Cardinalis Albitius *de Inconſtantia in Fide cap. 18. num. 23.* Engel *ad lib. 5. Decre-*

tal.

tal. tit. 39. num. 56. Wieſtner *ibid. num. 63.* Reiffenſtuel *num.* 138. quod etiam ſuperius innuimus *lib. 6. cap.* 5. Illud tamen, quoad hanc Martini V. Conſtitutionem *Ad evitanda*, mirum videri poteſt, quod, cum ab eo Pontifice in Conſtantienſi Concilio edita fuiſſe dicatur, nulla tamen illius mentio vel minima occurrat ſive in Actis ejuſdem Concilii, quæ ab Hermanno Vonderhardt collecta, & ſex voluminibus in folio edita fuerunt, in quibus minutiſſima quæque habentur, quæ ſingulis diebus in Concilio geſta afferuntur, ſive in tot aliis monumentis ad idem Concilium pertinentibus, quæ extant in Labbeana Conciliorum Collectione *tom.* 12. *edit. Pariſien.* ſive in aliis nuperrime prolatis a Dominico Manſio *in ſuo Supplemento tom.* 4. Quare tota illius Conſtitutionis auctoritas deſumitur ex teſtificatione S. Antonini, qui eam per extenſum refert, tum *in 3. part. ſuæ Summæ Hiſtorial. tit.* 22. *cap. 6.* §. 4. tum etiam *in 3. part. ſuæ Summæ Theologicæ tit.* 25. *cap.* 2. *&* 3. ubi eorum dicta refellit, qui vel aſſerebant, propoſitam quidem in Concilio fuiſſe prædictam Conſtitutionem, ſed Fratrum ſuffragiis, & Italicæ præſertim nationis ſententia rejectam fuiſſe, vel eam ita editam fuiſſe, ut ad quinquennium dumtaxat vigere deberet: contra quos docet, eamdem non modo propoſitam, ſed etiam acceptatam in Concilio fuiſſe, eique perpetuam vim & auctoritatem fuiſſe tributam; quarum rerum teſtem appellat Julianum tunc Auditorem Generalem Cameræ Apoſtolicæ, deinde Cardinalem S. R. E. inſignem illius ætatis virum, & juriſprudentia maxime celebratum. Hac ſuper re videri etiam poſſunt adnotationes in Summam S. Antonini, in Editione illius Operum Veronæ adornata anno 1740.

V. Sed, ut ad matrimonia redeamus, & ad decretum Concilii Tridentini ſuper eorum celebrationis forma, cum *in cit. cap.* 1. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim.* arbitrio Ordinarii relictum ſit pœnas ſtatuere in Parochum, qui cum minore, quam duorum, aut trium teſtium numero, hujuſmodi contractui interfuerit; ſicut etiam in teſtes, qui ſine Parocho, vel alio Sacerdote de ipſius Parochi, vel Ordinarii licentia, ſuam iiſdem contractibus præſentiam impendere præſumpſerint: dubitatum aliquando fuit, an, ſtante bona fide, ſuſtineri poſſet pro valido matrimonium coram Parocho, & unico teſte contractum. At ſæpe dicta Congregatio Concilii die 14. Januarii 1673. negative reſpondit, ut relatum habetur *lib.* 28. *decretor. pag.* 4. *a terg. &* 5. Eadem tamen, propoſito dubio ſuper validitate matrimonii contracti coram duobus teſtibus ſine Parocho, in loco, ubi hæreticus tantummodo miniſter reſidebat, Catholicus autem Parochus, aliuſve Sacerdos, vel omnino non aderat, vel illius adeundi libera poteſtas non erat; omnibus facti circumſtantiis rite perpenſis, pro validitate reſpondit die 30. Martii anni 1669. uti legitur *lib.* 26. *decretor. pag.* 198. *a terg. &* 199. Et huic quidem Congregationis ſententiæ inhærere ſe oſtendunt Sylvius *in Comment. in Supplem. ad 3. part. D. Thomæ quæſt.* 45. *art.* 5. *quæſt.* 4. Platellius *in Synopſi Curſus Theologici part.* 5. *cap.* 7. §. 8.

§. 8. *de clandeſtin. matrim. num.* 1123. Pontas *in Dictionar. caſuum conſcientiæ verb. Impedimentum Clandeſtinitatis caſ.* 20. Gamachæus *in* 3. *part. tract. de Matrim. cap.* 28. *in fin.* Cardinalis de Lauræa *in* 4. *lib. ſentent. tom.* 3. *diſp.* 22. *art.* 5. §. 4. Clericatus *de Sacram. matrim. deciſ.* 35. *num.* 23.

VI. Illud etiam præfato Tridentini decreto additum legitur, ut decretum ipſum in ſingulis parochialibus Eccleſiis pluries promulgari, & populo explicari deberet, utque *in unaquaque Parochia ſuum robur poſt triginta dies habere inciperet a die primæ publicationis, in eadem Parochia factæ, numerandos: cit. cap.* 1. *in fine*. Cum igitur, ad judicandum de Conciliaris legis vigore in unoquoque loco, præmittenda videretur probatio publicationis decreti in Eccleſia parochiali ipſius loci pridem expletæ, jam hoc pro regula habetur, ut ibi facta præſumatur ejuſdem decreti publicatio, ubicumque conſtet jam uſu receptum eſſe, ut matrimonia coram Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus, tamquam in executionem decreti Concilii Tridentini, celebrentur: ut aperte legitur in quadam reſolutione, a prædicta Congregatione edita 26. Septembris anni 1602. quæ refertur *lib.* 10. *decretor. pag.* 47. *Publicationem præſumi, ubi id decretum fuerit aliquo tempore in Parochia, tamquam decretum Concilii, obſervatum:* & concordant ea, quæ enuntiata leguntur in alia ſuperius citata reſolutione diei 30. Martii 1669.

VII. Jam vero, cum in diœceſi Kiovienſi, atque in tota Ruthena provincia, nunquam promulgatum fuiſſet ſæpius laudatum decretum Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reform. matrim.* ad præcidenda nihilominus ſcandala, quæ ex clandeſtinis conjugiis, in maximam animarum perniciem, proveniebant, in Diœceſana Synodo Kiovienſi, habita die 11. Octobris 1619. atque in Synodo Provinciali Ruthena, habita die 6. Auguſti 1626. Conſtitutiones ſunt editæ, in quibus irrita declarata ſunt matrimonia, aliter, quam coram Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus, celebrata; eodem plane modo, quo a Tridentino ſtatutum fuerat, licet nulla Tridentini fuerit in illis facta mentio: ſimulque juſſi ſunt ſinguli Rutheni Parochi eas Synodales Conſtitutiones per ſuas Eccleſias quamprimum promulgare, ſicuti etiam a Tridentino fuerat præſcriptum: iis, qui, poſt hanc publicationem, ſine Parochi, & duorum ſaltem teſtium præſentia matrimonium contraxerunt, injuncta eſt ſeparatio, & veluti nullo inter ſe legitimo connubii fœdere obſtrictis, libera facta eſt poteſtas tranſeundi ad alia vota.

VIII. De hiſce decretis acriter diſceptatum fuit cum in ſacra Congregatione de Propaganda Fide, tum in ſacra Congregatione Concilii. Scripſerunt in utramque partem Theologi, & Canoniſtæ: quorum nonnulli exiſtimarunt, nihil eſſe dubitandum de validitate Conſtitutionum, quæ adamuſſim reſpondebant & verbis, & menti Concilii Tridentini; quod ideo non fuit expreſſe nominatum, ne, illius nomine audito, Rutheni ſchiſmatici, quibus eſt inviſum, magis magiſque ab unione retraherentur, &

& ne ſimiliter Græci ab orthodoxa Eccleſia ſeparati, occaſionem inde arriperent ſpargendi in vulgus, Latinos velle ſuos mores, & ritus in ipſorum Eccleſiam invehere: quam calumniam nobis impingunt, ut plebis animum a Latinis avertant, atque in ſchiſmate obduratum detineant.

IX. Alii exadverſo fuerunt in ſententia, præfata Synodalia Statuta, quamquam Tridentino omnino conformia, viribus tamen carere: quod hac ratiocinatione manifeſte confici ſunt arbitrati. Tridentinum noluit, ſuum decretum, quo irrita fecit matrimonia clandeſtina, quempiam afficere, & ligare, niſi poſt triginta dies ab ejuſdem decreti publicatione facta in Parochia, in qua ipſe degit; ut patet ex verbis decreti, quæ ſupra retulimus; at in parochialibus Eccleſiis Ruthenis nunquam prædictum Conciliare decretum fuit promulgatum: itaque matrimonia inibi aliter contracta, quam Tridentinum præſcripſerit, non poſſunt eſſe irrita, virtute decreti ejuſdem Tridentini. Unice igitur reſtat, ut irrita ſint virtute Conſtitutionum a Synodis Ruthenis editarum, earumdemque Synodorum nomine, atque auctoritate, per ſingulas parochias promulgatarum. Hoc autem contingere nequaquam poteſt: nulla quippe peculiaris Synodus poteſt inducere novum impedimentum dirimens matrimonium, ſeu hujus contrahendi novam formam præſcribere; ſed eſt ad id neceſſaria ſuprema auctoritas vel Concilii Œcumenici, vel ſummi Pontificis.

X. Hanc poſtremam opinionem amplexata eſt ſacra Congregatio, quæ die 2. Decembris 1628. reſcripſit, Synodalia Decreta Ruthena, per Parochias publicata, non potuiſſe firmitatem adimere matrimoniis, contra formam in iiſdem ſtatutam, contrahendis; & propterea valida definivit matrimonia clandeſtina, inita poſt eorumdem decretorum promulgationem: quodque hinc neceſſario conſequebatur, redintegrari juſſit conjugia, hoc tantum nomine reſciſſa, quod aliter eſſent celebrata, quam Synodales expoſcerent Conſtitutiones; conjugeſque ea de cauſa ſeparatos ad cohabitationem inſtaurandam adegit; idque, etiamſi poſt ſeparationem alias celebraſſent nuptias, quarum validitati obſtabant primæ jam legitime contractæ. Ut porro deinceps incommoda averterentur, quæ ex clandeſtinis proveniunt matrimoniis, eadem Congregatio conſuluit Sanctiſſimo, ut per ſuas Apoſtolicas litteras in forma Brevis, iiſdem fere verbis conceptas, quibus Tridentinum utitur, conjugia aliter, quam coram alterutrius contrahentium Parocho, & duobus, aut tribus teſtibus, in poſterum contrahenda, irrita decerneret; eaſque litteras per ſingulas Parochias Ruthenas præciperet promulgari.

XI. Eamdem ſententiam, in qua, poſt novum examen, eadem Congregatio perſtitit die 20. Martii 1629. approbavit, confirmavitque Urbanus VIII. ſimulque deputavit particularem Congregationem, quæ de modo deliberaret, quo litteræ Apoſtolicæ eſſent formandæ. Habita eſt hæc Congregatio die 20. Aprilis 1629. eaque ſuggerente, ſcripta fuere duo Brevia; alterum, in quo demandabatur publicatio decreti Concilii Tri-

dentini expreſſe, & nominatim; alterum, in quo ipſemet Pontifex, verbis tamen a Tridentino acceptis, & facta inſuper Tridentini mentione, nullius roboris decernebat nuptias, quæ ſine Parocho, & teſtibus in poſterum fierent. Utrumque Apoſtolicum Breve tranſmiſſum fuit ad Nuntium Apoſtolicum, eique inſinuatum, ut, niſi ab expreſſa publicatione Tridentini turbas, & tumultus excitandos prævideret, uteretur primo Brevi; ſin minus, urgeret promulgationem ſecundi per quamlibet Parochiam, non tamquam decreti Tridentini, ſed tamquam Conſtitutionis Pontificiæ: Parochis autem injungeret, ut populo declararent, Pontificiam Conſtitutionem vim habituram poſt triginta dies ab ejuſdem publicatione, in parochia facta, numerandos, quemadmodum etiam Tridentinum in ſuo decreto cautum voluit. Litteræ quoque datæ ſunt ad Archiepiſcopum Kiovienſem, quibus, poſt plurimum commendatum ejuſdem ſtudium abducendi Fideles a clandeſtinis deſponſationibus, fuit ſuaviter quodammodo reprehenſus, quod deliquiſſet contra Jus commune, adſcribendo ſibi poteſtatem, qua certo carebat.

XII. Ex quibus ſatis abunde demonſtratum arbitramur, nunquam permitti Epiſcopis aliquid in ſuas Synodales Conſtitutiones inſerere, quod Juri communi, atque Apoſtolicis Conſtitutionibus refragetur, etiamſi illud neceſſarium reputetur ad evellendas corruptelas, & rerum ſacrarum tuendam religionem.

XIII. A tradita tamen regula excipitur Conſtitutio Synodalis, quæ ſit corroborata Apoſtolica confirmatione; ab hac enim tantas accipit vires, ut prævaleat Juri communi, cui ceteroquin ſit contraria: ſicuti advertunt Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancellariæ in* 3. *annot. num* 213. *& ſeq.* Rota *deciſ.* 60. *num.* 4. *& ſeq. part.* 9. *recent.* quod tamen eſt intelligendum, ſi confirmatio Apoſtolica ſit in forma ſpecifica, ut ajunt, non in communi: latum quippe inter hæc duo confirmationum genera intercedere diſcrimen, alibi demonſtrabitur.

XIV. Hic autem monendos cenſemus Synodalium legum latores, ne facile putent, Sedis Apoſtolicæ confirmationem in forma ſpecifica acceſſuram eſſe eorum ſtatutis, quæ Juri communi, & Conſtitutionibus Apoſtolicis contraria dignoſcantur: non quia ſatis auctoritatis in eadem Sede non ſit ad derogandum cuilibet poſitivæ legi Eccleſiaſticæ: ſed quia ita fert illius inſtitutum & conſuetudo, ut in peculiaribus quidem caſibus, ſi graves cauſæ ita ſuadeant, diſpenſationes a legibus generalibus aliquando concedere non recuſet; ipſas tamen leges pro ceteris caſibus in ſuo vigore ſubſiſtere velit; cum Romanus Pontifex ſacrorum canonum, atque Conſtitutionum a Prædeceſſoribus ſuis editarum, quoad licet, cuſtodem ſe, ac vindicem præbeat, ac etiam ſanctioris illius diſciplinæ adſertorem, quæ gravium Theologorum, aliorumque ſapientum, piorumque virorum conſenſu comprobatur.

XV. Quin etiam ipſa Apoſtolica Sedes cavere ſolet, ne quid novi

con-

contra Jus commune, receptaſque Doctorum opiniones, ſine gravi cauſa decernat. Quo in genere memoria tenemus, ſub Pontificatu Clementis XI. a viris quibuſdam, doctrina, & zelo præſtantibus, expoſitum fuiſſe, quod in proviſionibus Prioratuum, Præceptoriarum, aliarumque Dignitatum, & Commendarum Ordinis Hieroſolymitani, non raro eveniebat, ut preces, pactiones, & munera intercederent: unde, cum hujuſmodi dignitates, atque Commendæ, juxta communem Canoniſtarum opinionem, inter Beneficia Eccleſiaſtica, licet manualia, recenſeantur, ad eradicandos abuſus, optimum factu videbatur declarare, prædicta munera, pacta, aliaque ambitionis, aut avaritiæ molimina, pro ſimoniacis habenda eſſe; adeoque eos, qui talia egiſſent, omnibus iis pœnis ſubjectos eſſe debere, quas ſacri canones in ſimoniacos ſtatuerunt.

XVI. Hujus rei examen nobis tunc in minoribus exiſtentibus, & ſacræ Romanæ Inquiſitionis Conſultoris munus gerentibus, commiſſum fuit. Nos autem prolixo elaboratoque ſcripto demonſtravimus primum, negari non poſſe, quin ex ſententia Canoniſtarum, & ex fori opinione, Hieroſolymitani Ordinis Prioratus, Præceptoriæ, atque Commendæ pro Beneficiis Eccleſiaſticis manualibus haberentur, &, juxta eam opinionem, materia & ſubjectum ſimoniæ in ipſis eſſe cenſeretur. Verumtamen ſubjecimus, id a Theologis nequaquam admitti, & quidem horum ſententiam graviſſimis rationibus innixam eſſe. Ceterum inſinuare non omiſimus, dandam eſſe operam, omnique ratione agendum eſſe, ut relati abuſus omnino tollerentur; cum & injuſtum, & peſſimi exempli eſſet, ut quæ præmia ex præclari Ordinis inſtituto deſtinata ſunt iis, qui magna & diuturna ipſi Ordini ſervitia præſtiterint, intervenientibus pactis, officiis, atque muneribus diſtribuerentur: quod tamen alia via efficiendum eſſe cenſuimus, quam per ejuſmodi declarationem, qua definiretur, ejuſdem Ordinis Prioratus, Præceptorias, atque Commendas, Eccleſiaſtica Beneficia eſſe, in quorum collatione & proviſione ſimoniæ crimen admitti poſſet, quod pœnis adverſus ſimoniacos ſtatutis puniendum eſſet.

XVII. Porro ad eſſentiam Beneficii Eccleſiaſtici, juxta Theologos, id neceſſario requiritur, ut ei adnexum ſit alicujus ſpiritualis miniſterii exercitium, utque idem in perſonam Clericali charactere inſignitam conferatur: quæ duo cum in Commendis Ordinis Hieroſolymitani minime reperiantur, idcirco putant, Beneficiorum denominationem, & qualitatem iiſdem proprie non competere, & conſequenter neque ſimoniæ materiem in illis eſſe. Ita ſentiunt Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 6. *& ſeq.* Victoria *Prælect. de ſimonia num.* 45. Gibalin. *de ſimonia quæſt.* 20. *conſectar.* 7. Diana *in edit. coord. tom.* 5. *tract.* 7. *reſolut.* 36. *per tot.* & concordant alii plures Theologi a nobis allegati in Diſſertatione, de qua ſupra; ubi etiam advertimus, in eamdem ſententiam conveniſſe Theologos tum Facultatis Pariſienſis in quadam conſultatione per eos edita, & relata apud Saintebeuve *tom.* 2. *caſ.* 72. tum Salmanticenſis Univerſitatis,

quorum auctoritatem citant PP. Salmanticenſes *in Theolog. moral. tom. 4. tract. 19. de ſimonia cap. 2. punct. 9. num. 65. & ſeq.* tum denique infraſcriptos Theologos Romanos, qui olim de hac ipſa quæſtione interrogati, conſultationibus ſuis ſcripto exaratis eamdem opinionem tueri non dubitarunt; nimirum P. Alpharum ſacræ Pœnitentiariæ Theologum, Societatis Jeſu, item Theologos Collegii Caſanatenſis, Ordinis Prædicatorum, & P. Gerardum Capaſſi Ordinis Servorum B. M. V. ac P. Leandrum Porzia Ordinis S. Benedicti Congregationis Caſſinenſis, qui poſtea inter S. R. E. Cardinales cooptatus fuit.

XVIII. His omnibus per dictum Pontificem Clementem XI. mature perpenſis, conſcriptæ fuerunt ab eo litteræ in forma Brevis ad Magnum Magiſtrum Ordinis Hieroſolymitani ſub die 11. Februarii anni 1719. incipientes *Inclytum Ordinem*, quæ legi poſſunt in Collectione ſelectorum Brevium, & Epiſtolarum ejuſdem Pontificis, typis impreſſa, *tom. 2. pag. 694. & ſeq.* quæ quidem litteræ libenti & grato animo ab eodem Magno Magiſtro exceptæ fuerunt (ut colligitur ex altero Brevi ad eum dato, quod extat *eodem tom. 2. pag.* 712. in quo citatur illius epiſtola in gratiarum actionem ad Pontificem ſcripta die 21. Junii prædicti anni), ac etiam in Cancellaria ejuſdem Ordinis regiſtratæ fuerunt. In iis igitur Pontifex, commemoratis prius, quæ circa materiam, de qua agitur, præſcripta ſunt in ipſius Ordinis ſtatutis auctoritate Apoſtolica confirmatis, tum etiam ſolemni jurejurando, quo ſinguli Præceptorias, aliaſque Commendas, ſeu dignitates Ordinis pro tempore obtinentes, profitentur, ſe illas neque pretio, neque pactis, aut pollicitationibus adeptos eſſe, & quidem abominandam hanc corruptelam, Eccleſiaſticis æque, ac ſecularibus legibus damnatam, & pœnis indictis ſeveriſſime prohibitam, gravibus verbis deteſtatus, omnes & ſingulas electiones, ſeu collationes, & proviſiones, quas ea ratione procurari, aut fieri contingeret, nullas & irritas eſſe & fore, nec ullo diuturnæ poſſeſſionis, aut bonæ fidei obtentu ſanari poſſe, decrevit: eos autem, qui aditum ſibi ad Præceptorias, Commendas, Dignitates, aliaque Ordinis Beneficia, ſeu munera, pravis ejuſmodi artibus munire contenderent, quique his conſentirent, pœnas omnes a ſacris canonibus, & a ſæpe dictis ſtatutis præſcriptas incurrere, iiſque re ipſa ſubjiciendos eſſe declaravit; eaſdemque pœnas, quatenus opus eſſet, innovavit, & adverſus prætenſum forte non uſum, ſeu contrarium uſum, reſtituit, & redintegravit. Verumtamen abſtinendum cenſuit ab ea declaratione, quam quidam fieri poſtulaverant, quod ſcilicet prædicti Ordinis Prioratus, Præceptoriæ, aliæque Dignitates, atque Commendæ, tamquam Beneficia Eccleſiaſtica, materiam & ſubjectum ſimoniæ conſtituerent; proindeque ii, qui pactiones, & munera in expiſcandis earum collationibus, & proviſionibus interponerent; quique his conſentirent, ſimoniacorum pœnis puniendi forent. Juſtam enim rationem habendam eſſe duxit contrariæ Theologorum ſententiæ, quam hujuſmodi

de-

decreto edito damnare viſus fuiſſet: ſimulque abuſum idoneis remediis corrigere & propulſare non prætermiſit.

CAPUT SEXTUM.

Firmitate non carent Synodales conſtitutiones, aliquid decernentes præter jus commune: quod multis firmatur exemplis.

DE iis, quæ ſunt a Jure prætermiſſa, non prohibetur Epiſcopus aliquid in ſua Synodo decernere, quod ad Eccleſiaſticam diſciplinam in concredita ſibi diœceſi aut reparandam, aut promovendam conducere arbitretur: ejuſmodi quippe ſtatuta non ſunt contra canones, ſed præter canones, iiſque præterea robur adjiciunt, & fulcimentum; quod ex iis palam fiet, quæ mox enarrabimus.

II. Et, ne recedamus ab exemplo matrimonii, de quo in ſuperiori capite pluribus egimus, Innocentius III. in Concilio Generali Lateranenſi, relato *in Cap. Cum inhibitio*, *de clandeſtin. deſponſat.* matrimonium, priuſquam celebretur, publice in Eccleſia denuntiari præcepit; eamdemque publicationem ter faciendam ſtatuit Tridentinum *cit. cap.* 1. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim.* niſi Epiſcopus aut omnes denuntiationes, aut earum aliquam remittendam cenſuerit; quod ejuſdem judicio, & prudentiæ relinquitur. Parochus autem matrimonio intereſſe præſumens, cui legitimæ non præceſſerint denuntiationes, ſuſpenſione ab officio, triennio duratura, aut etiam graviori pœna plecti jubetur *in cit. Cap. Cum inhibitio*, §. *final.* a qua quidem ſuſpenſione, cujus tempus eſt a Jure determinatum, non poſſe eumdem intra triennium ab Epiſcopo abſolvi, docent Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 52. *num.* 2. Gutierez *de matrim. cap.* 75. *num.* 22. & Pontius *lib.* 5. *cap.* 37. *num.* 11. Ipſis vero contrahentibus, quia Eccleſiæ mandatum in re ſane gravi contemnunt, condignam pœnitentiam injungendam, *in eodem cit.* §. *final.* ſtatuitur. Teſtibus tamen, qui ejuſmodi matrimoniis aſſiſtunt, nulla pœna neque a Concilio Lateranenſi, neque a Tridentino reperitur impoſita: at nihilominus pleræque Diœceſanæ Synodi etiam in illos duxerunt animadvertendum pœna excommunicationis latæ ſententiæ. Quamvis porro Soto *in* 4. *diſt.* 28. *quæſt.* 1. *art.* 2. §. *Quo igitur*, abſonum viſum ſit, a particulari Synodo illam in prædictos teſtes irrogari pœnam, a qua infligenda Concilia Generalia abſtinuerunt, ac proinde præfatas Conſtitutiones irritas exiſtimaverit; rectius tamen earumdem validitatem propugnat, atque a Soti argumentis vindicat Sanchez *cit. lib.* 3. *diſp.* 46. *num.* 8. etenim, cum teſtes præfati aſſiſtentiam præſtent matrimonio ab Eccleſia interdicto, graviter profecto in Eccleſiæ leges delinquunt: quapropter Synodales Conſtitutiones, eorum culpam debita coercentes pœna, nihil agunt contra canones, ſed canones ipſos tuentur, ac fovent; ſicuti animadvertit

tit etiam Fagnanus *in cit. Cap. Sicut olim*, *num.* 78. *de accuſat.* ubi loquens de Synodo Provinciali, quæ in re, quam in præſens verſamus, non plus auctoritatis habet, quam Diœceſana, ait: *Non tamen horum poteſtas adeo reſtringitur, quin multa ſtatuere poſſint circa ea, quæ totam provinciam concernunt, præter Jus commune .... ſuiſque decretis Jus commune adjuvare, addendo novas pœnas, vel antiquas augendo.*

III. Præterea frequens occurrit in Synodis Diœceſanis decretum, quo ſponſus prohibetur, ante contractum matrimonium, in una eademque domo cum ſponſa habitare; idque prudenter conſtitui ſolet, propter periculum evidens, ne inter eoſdem ſponſos copula habeatur ante matrimonii celebrationem. Quod ſi id forte contingat, nonnulli Epiſcopi adverſus delinquentes eaſdem pœnas ſtatuendas putarunt, quæ pro ſtupri crimine in Jure decernuntur: non quia ejuſmodi copulam verum ſtuprum eſſe cenſerent; hoc enim communis opinio reſpuit, ut alias a nobis demonſtratum fuit *in noſtra Inſtit. 46. Latinæ editionis pag. 246. §. Nihil aliud*: ſed ut ſeveritas pœnæ ſponſos in delictum proclives ab eo perpetrando contineret. Qua in re non ſe contra Jus commune, ſed præter illud agere & decernere exiſtimarunt. Hac olim ratione ſe geſſit Ven. Servus Dei Robertus Cardinalis Bellarminus in ſua Synodo Epiſcopali Capuæ celebrata: cujus reviſio cum nobis alias demandata fuiſſet, quo tempore illius Beatificationis cauſa ſub Pontifice Clemente XI. diſcutiebatur, nos quidem judicavimus, nihil in eo Synodali decreto contineri, quod ſacris canonibus adverſum dici poſſet; ſed aliquid dumtaxat canonicæ diſpoſitioni adjectum fuiſſe, per quod illius vigori & obſervantiæ magis conſuleretur: atque hæc ſententia noſtra a Congregatione ſacrorum Rituum comprobata fuit die 4. Februarii anni 1714. Et ſane de ſubſiſtentia & æquitate judicii a ſacra Congregatione prolati dubitari non poteſt, neque debet: verumtamen animadvertere licet, Conſtitutionem, de qua agebatur, non eo fine tunc examinatam fuiſſe, ut decerneretur, an ſuſtineri & executioni demandari deberet, cum tot ante annis condita fuiſſet; ſed ut videretur, an errorem aliquem contra Fidem contineret, aut doctrinam novam, vel peregrinam, & communi Eccleſiæ ſenſui contrariam. Quapropter, præmiſſis non obſtantibus, minime dubitabimus hoc Epiſcopis conſilium præbere, ut abſtineant ab eo exemplo in ſuis Synodalibus ſtatutis ſequendo, neque pœna ſtupri puniendum decernant ſponſum, qui mulierem ſibi deſponſatam, ante celebratum matrimonium, ad copulam adduxerit. Si enim hujuſmodi Conſtitutionis vis & ſubſiſtentia in judicium adduceretur, valde verendum eſſet, ne pro illius reprobatione reſponderetur; utpote quæ non tam præter Jus commune, quam contra illud facta videri poſſet. Sane, cum anno 1573. Epiſcopi Provinciæ Mediolanenſis, ad Congregationem Concilii recurſum habentes, expoſuiſſent, nimis frequenter in ea Provincia delictum ejuſmodi admitti, proindeque ad illud eliminandum (quoniam poſt Concilium Tridentinum

non amplius id obtinebat, ut ſponſalia de futuro, ob copulam, in matrimonium de præſenti tranſirent) hanc legem ſtatuendam cogitaverant, ut quicumque ſponſus inventus eſſet ejus criminis reus, ſtupratoris pœna puniendus eſſet; ſacra Congregatio reſpondit: *Non poſſe; ſed ambos graviter arbitrio Ordinarii dumtaxat eſſe puniendos*: uti legitur *lib.* 1. *decretor. pag.* 2. *& a terg.* & videre eſt apud Fagnanum *in Cap. Is qui fidem, num.* 15. *de ſponſalibus*.

IV. In rem pariter cadit, quod ſupra dicebamus de Clerico in minoribus conſtituto, aut ſola prima Tonſura initiato, nullum poſſidente Eccleſiaſticum Beneficium, quem privilegio fori gaudere noluit Tridentinum *cit. ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *de reform.* niſi habitum, & Tonſuram deferat, atque alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviat. Quale autem ſervitium debeat ab eo Eccleſiæ præſtari, ut exemptionem nanciſcatur a foro laicali, non fuit a Tridentino definitum. Quare, cum de re agatur, a Jure prætermiſſa, licebit Epiſcopo illam in ſua Synodo determinare, normamque præſcribere ſervitii a Clerico impendendi Eccleſiæ, cui eſt adſcriptus: quemadmodum cenſuit ſacra Congregatio Concilii in *Oppiden. Clericalis ſervitii* 10. Januarii 1660. *lib.* 22. *decretor. pag.* 6. ubi ita legitur: *Quandoquidem non raro controverſiæ oriuntur circa frequentiam, & qualitatem ſervitii præſtandi per Clericos, ad effectum, ut, junctis ceteris requiſitis, fori privilegio gaudeant, ſupplex quærit Epiſcopus Oppidenſis, an Clericus incedens in habitu, & Tonſura Clericali, qui ſemel in hebdomada, vel quater, ter, bis, aut ſemel in menſe Sacerdoti celebranti miniſtrat in Sacrificio Miſſæ, vel qui ſuperpellicio quoque indutus, toties aliis intereſt Divinis Officiis, dicatur Eccleſiæ inſervire ad præſcriptum ſacri Concilii Tridentini, ita ut fori Eccleſiaſtici privilegio gaudere debeat; an vero longius præſtandum ſervitium, & quod, & quantum? Sacra Congregatio Concilii cenſuit, remittendum arbitrio Epiſcopi.*

V. Unum tamen cavere debet Epiſcopus, nimirum, ne una cum qualitate ſervitii ita etiam deſignet Eccleſiam, cui ſit præſtandum, ut ſimul declaret, fori privilegio excidere, qui eadem miniſteria, a Synodo præſcripta, in altera exerceat Eccleſia: ſacra quippe Congregatio Concilii jam alias decidit, Clericum fori privilegium non amittere, etiamſi Eccleſiæ inſerviat ſine mandato Epiſcopi; aut, non illi, quam Epiſcopus deſignavit, ſed alteri famuletur Eccleſiæ: quamvis enim Tridentinum voluerit, eum inſervire Eccleſiæ *ex mandato Epiſcopi*; hæc tamen conditio *mandati Epiſcopi*, adeo levis viſa eſt ſacræ Congregationi, ut illius defectus non ſatis ſit ad ſpoliandum fori privilegio Clericum cetera, quæ potiora ſunt, ab eodem Tridentino præſcripta exacte adimplentem: ut videre eſt apud Fagnanum *in Cap. Si quis, num.* 21. *& ſeq. de foro competenti*, & adhuc clarius conſtat ex reſponſo ab eadem ſacra Congregatione dato in *Senogallien.* die 23. Januarii 1603. *lib.* 10. *decretor. pag.* 54. cujus verba ſunt: *Sacra &c. cenſuit, oratorem, Clericalem habitum, &*

Ton-

Tonſuram deferentem, quamvis alteri Eccleſiæ, quam illi, cui ex mandato Epiſcopi ad inſerviendum adſcriptus fuit, inſerviat, nihilominus privilegio fori gaudere. Atque iterum in *Neapolitana*, die prima Februarii 1614. *lib.* 11. *decretor. pag.* 139. cum eadem Congregatio fuiſſet conſulta: *An Clericus in minoribus Ordinibus conſtitutus, Clericalem habitum, & Tonſuram deferens, atque Eccleſiæ inſerviens, gaudeat privilegio fori, ſi alicui Eccleſiæ ab Epiſcopo adſcriptus non ſit:* reſpondit: *Gaudere.*

VI. Neque hæc ſacræ Congregationis reſponſa alteri adverſantur Tridentini decreto *ejuſd. ſeſſ.* 23. *cap.* 16. de quo nos ipſi ſuperius egimus *lib.* 11. *cap.* 2. ubi nimirum veſtigiis inhærens ſexti canonis Concilii Chalcedonenſis, neminem in poſterum Ordinibus initiandum decrevit, *qui illi Eccleſiæ, aut pio loco, pro cujus neceſſitate, aut utilitate aſſumitur, non adſcribatur, ubi ſuis fungatur muneribus*; ſimulque ei ſacris interdicendum præcepit, qui, inconſulto Epiſcopo, ab Eccleſia ſe proripit, cui fuit alligatus. Aliud ſiquidem eſt, Clericum poſſe compelli ad inſerviendum Eccleſiæ ab Epiſcopo deſignatæ; aliud, poſſe fori privilegio ideo privari, quod, non illi, ſed alteri Eccleſiæ ſuum ſervitium impendat. Primum certe, non itidem alterum, ex allegato Tridentini textu conſequitur: quin immo ex hoc aperte conficitur, ſola ſuſpenſione a Divinis, aut interdictione aſcenſus ad ſuperiores Ordines, ejus eſſe puniendam contumaciam, qui, inconſulto Epiſcopo, ab Eccleſia recedit, cui in ſui Ordinatione fuit mancipatus; uti in ſuis ſuffragiis hac ſuper re diligenter elucubratis concluſerunt Carolus de Vechiis, & Proſper Fagnanus, celebres olim ſacræ Congregationis Concilii Secretarii, quæ extant *lib. memorialium* 52. *pag.* 16.

II. Ad rem quoque præſentem exornandam faciunt, quæ Eugenius IV. *in ſua Conſtitut.* 27. §. 13. *Bullar. tom.* 3. *part.* 3. *pag.* 39. & Rituale Romanum *tit.* 9. præcipiunt; nimirum recens natos infantes, quamprimum commode poterit, eſſe baptizandos: at neque Eugenius, neque Rituale, tempus præfiniunt, intra quod ſint ad Eccleſiam deferendi, ut ſalutari aqua abluantur; ac propterea integrum erit Epiſcopis, illud determinare: quod a S. Carolo Borromæo, atque ab aliis Epiſcopis in ſuis Synodis ſapientiſſime factum videmus. Complures hac de re Conſtitutiones in Diœceſanis Synodis editas collegerunt Clericatus *de Baptiſmo decis.* 23. *num.* 5. *& ſeq.* & Euſebius Amort *Theol. Scholaſt. tom.* 2. *tract. de Sacram. Baptiſm. & Confirmat.* §. 1. *quæſt.* 5. quæ plerumque concordant in præfiniendo terminum octo dierum ab infantis nativitate, ultra quos illius Baptiſmus differri non debeat. Equidem in Eccleſiæ Hiſtoria exempla non deſunt nonnullorum, qui etiam a Chriſtianis parentibus orti, & Chriſtianæ Fidei dogmatibus imbuti, Baptiſmum uſque ad provectam ætatem ſuſcipere diſtulerunt. Ita narratur de Conſtantino Magno Imperatore, qui quamvis ante annum æræ vulgaris 312. Religionis noſtræ veritatem agnoviſſet; tamen Baptiſmo regeneratus non eſt ante annum 324.

in

in Urbe Roma; vel, ſi Euſebio deferendum ſit, Nicomediæ dumtaxat anno 337. baptizatus fuit. Illius exemplum ſecutus eſt Conſtantius filius, qui paulo ante mortem, hoc eſt anno 361. Antiochiæ Baptiſmum ſuſcepit. Theodoſius ſimiliter, cum gravi morbo Theſſalonicæ correptus fuiſſet, Baptiſmum ſibi miniſtrari petiit, & obtinuit; ſed poſtea convaluit. De S. Ambroſio Mediolanenſi Epiſcopo, & Eccleſiæ Doctore, narrat Paulinus Notarius, Baptiſmum tunc ei collatum fuiſſe, cum ad ſacram Ordinationem jam jam evehendus eſſet. Nec quiſquam ignorat, S. Auguſtinum anno ætatis ſuæ trigeſimo tertio baptizatum fuiſſe. Verum ex peculiaribus factis hujuſmodi nec exemplum, nec norma deſumi debet; quamvis reprehendenda generaliter non ſint, ubi agatur de probis viris, aut ſanctitate illuſtribus, qui Baptiſmi ſuſceptionem uſque ad provectam ætatem juſtis de cauſis differendam ſibi eſſe judicaverint. Tertullianus etiam, & S. Gregorius Nazianzenus in eam ſententiam propendere viſi ſunt, ut ſatius eſſet regenerandos ad Sacramentum Baptiſmi adultos accedere. Sed, cum huic opinioni contraria ſit Eccleſiæ traditio, juxta quam infantibus recens natis, quo citius fieri poteſt, Baptiſmus conferri, nec in aliud tempus remitti debet; hæc habenda eſt pro regula, eique omnino eſt obtemperandum. In Catechiſmo Romano, ex decreto Concilii Tridentini edito, *part. 2. de Sacram. Baptiſmi*, ubi agitur de præcepto ſuſcipiendi Baptiſmum, hæc habentur: *Quam legem non ſolum de iis, qui adulta ætate ſunt, ſed etiam de pueris infantibus intelligendam eſſe, idque ab Apoſtolica traditione Eccleſiam accepiſſe, communis Patrum ſententia & auctoritas confirmat.* Hoc idem late probant, & evidenter demonſtrant Scriptores Catholici de controverſiis agentes; qui etiam animadvertere non omittunt, Eccleſiæ legibus, inter irregulares, & nunquam ad ſacram Ordinationem admittendos, recenſitos fuiſſe eos, qui Baptiſmum, cum poſſent, tempeſtive ſuſcipere neglexerant, ſed in infirmitate conſtituti, & in lectulo decumbentes, mortis metu ad eum ſuſcipiendum adducti fuerant. Porro, ut obſervat Maldonatus *de Baptiſm. tom. 1. cap. 6. quæſt. 7.* nec prædictus mos differendi Baptiſmum unquam in Eccleſia communis fuit, ideoque ad imitandum proponi nequit; nec aliud fere ſpectabant plerique ex iis, qui baptizari differebant, quam ut interea peccandi libertatem non amitterent: *Erat enim ſummum ſcelus inter Chriſtianos illos, poſt Baptiſmum, peccare.* Reliquum eſt hic admonere, præfatam octo dierum dilationem minime permiſſam cenſeri debere, ubi vitæ periculum puero in lucem edito imminere videatur; ſed, cum æterna illius animæ ſalus periclitetur, ſalutare lavacrum ei ſtatim impendendum eſſe; idque etiam per laicam perſonam, ſi præſto non ſint Eccleſiæ miniſtri: juxta ſtatutum Eugenii IV. in Concilio Florentino *part. 3. Actor. in Decreto pro Jacobinis*, ubi *admonet, non eſſe per quadraginta, aut octuaginta dies, ſeu aliud tempus, juxta quorumdam obſervantiam, ſacrum Baptiſma differendum; ſed, quamprimum commode fieri poteſt, debere conferri; ita*

tamen quod, mortis imminente periculo, mox ſine ulla dilatione baptizentur, etiam per laicum.

VIII. In citato Rituali Romano *tit.* 34. legitur: *Nullum corpus ſepeliatur, præſertim ſi mors repentina fuerit, niſi poſt debitum temporis intervallum, ut nullus omnino de morte relinquatur dubitandi locus.* Neque hic certum tempus determinatur, quod effluere debeat, priuſquam cadaver humetur. Provide tamen cum in Actis Eccleſiæ Mediolanenſis, tum in aliis Synodis tam Provincialibus, quam Diœceſanis, cautum eſt, ne cadaver ſepulturæ mandetur, niſi poſt duodecim ab obitu horas, ſi mors ſit ex morbo ſecuta; &, ſi repentina, vel violenta fuerit, niſi poſt viginti quatuor horarum intervallum: quemadmodum fuſe habetur in adnotationibus ad Synodum Fulginatenſem Epiſcopi Baptiſtellii *cap.* 23. *num.* 6. hoc ſiquidem non eſt contraire, ſed obſequi Rituali Romano, quod certo de morte conſtare voluit, priuſquam cadaver tumuletur. Sunt ſane, qui tempus magis diuturnum requirunt, ut de ſecuta morte judicium certum proferri poſſit: qua de re fuſius a nobis actum eſt in noſtro Opere *de Canonizat. Sanctor. lib.* 4. *part.* 1. *cap.* 21. *num.* 10. *& ſeq.* Sed ad effectum, de quo nunc agitur, ſatis eſſe putamus indicatis legibus morem gerere. Quæ enim in dicto Opere *de Canonizat. loc. cit.* inſeruimus, ad alium effectum ibi adducta ſunt; ut ſcilicet certum judicium proferri valeat de miraculis reſuſcitationis mortuorum, quæ in Congregatione ſacrorum Rituum approbanda proponuntur: ubi omnino neceſſe eſt præcedentem mortem demonſtrare per rigoroſas probationes: cujuſmodi ſane non requiruntur, neque requiri poſſunt ad hoc, ut ſepulturæ mandetur cadaver hominis, qui defunctus reputatur; recte enim talis creditur, quoties adſunt ſecutæ mortis indicia, quæ moraliter certa ſunt, quæque communiter pro indubiis habentur.

IX. Habenti jus non tantum ad Beneficium, ſed in ipſo Beneficio, & quidem adeo certum & manifeſtum, ut nequeat rationabiliter in quæſtionem adduci, permittitur a ſacris canonibus pecunia redimere vexationem ſibi injuſte illatam: quod deſumitur *ex Cap. Dilectus*, 28. *de ſim.* docentque S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 2. *Ad* 5. & *in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 3. *art.* 2. *quæſtiunc.* 1. *Ad* 7. S. Antoninus *in Summ. Theol.* 2. *part. tit.* 1. *cap.* 4. §. 2. Toletus *in Summ. lib.* 5. *cap.* 90. Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.* 4. *de ſimon. cap.* 50. Valentia *tom.* 3. *Comment. Theol. diſp.* 6. *quæſt.* 16. *punct.* 3. Gibalinus *de ſimon. quæſt.* 18. Navarrus *manual. cap.* 23. *num.* 102. *& conſil.* 48. *num.* 44. *de ſimon.* Gonzalez *in Cap. Matthæus, de ſimon. num.* 2. Barboſa *ibid. num.* 4. Neque a ſacris canonibus cautum eſt, intercedere debere auctoritatem Epiſcopi, ut quis tuta conſcientia poſſit pecuniam ſolvere, ne poſſeſſione exturbetur Beneficii, quod juſte & legitime obtinet. Nihilominus S. Carolus Borromæus ſcite perpendens, facile in hoc negotio poſſe quempiam hallucinari, atque, obtentu redimendæ injuſtæ vexationis, veram committere ſimoniam; ſicuti contigit

illi,

illi, quem Lucius III. *in Cap. Matthæus*, *de ſimon.* ſimoniaca labe fœdatum agnovit, eo quod pecuniam dediſſet, ne ei retardaretur poſſeſſio Prælaturæ, ad quam, utpote electus a majori parte Capituli, habebat quidem jus *ad rem*, nondum tamen jus perfectum & abſolutum *in re*, quod, juxta citatum textum *in Cap. Dilectus*, neceſſario requiritur, ut poſſit injuſta vexatio, pecuniæ ſolutione, propulſari, quemadmodum bene ponderant citat. S. Thomas, S. Antoninus, Suarez, & Gonzalez, & fuſe nos explicuimus *in noſtra Inſtit. 93.* ubi ex profeſſo de hac re tractavimus: hac, inquam, de cauſa S. Carolus in Concilio Provinciali I. *part.* 2. *Actor. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 14. nemini licere ſancivit, ad redimendam injuſtam vexationem in cauſa beneficiali, quidquam ſolvere, aut cum adverſario tranſigere, ſine Epiſcopi aſſenſu: cujus erit inveſtigare, an pecuniæ ſolutio, ſeu inita inter ſe de Beneficio contendentes pactio, omni careat fraude, & ſimoniæ ſuſpicione: *Ne redimendæ vexationis ſpecie*, ait, *in cauſis Beneficiorum ſimoniacæ pactiones intercedant, nemini licere volumus, ad redimendam vexationem, ne in caſibus quidem Jure permiſſis, pecuniam dare, quidquamve paciſci, aut tranſigere, niſi Epiſcopi conſenſus acceſſerit; cujus partes erunt & perſpicere diligenter, an ſubſit aliqua fraus, &, ubi rem fraude carere, & Jure permiſſam eſſe cognoverit, non denegare ei, qui petierit, facultatem ſe a vexatione liberandi*. His conſonæ ſunt aliæ Conſtitutiones Synodales, nimirum Concilii Provincialis Ravennatenſis, anno 1569. a Cardinale Julio Feltrio de Ruere celebrati, *cap. 6. Ut nulli liceat in caſibus a Jure permiſſis ſe ſe a vexatione redimere abſque Ordinarii licentia, qui, re diligenter inſpecta & cognita, quod juri & æquitati conſentaneum videbitur, pro ſua conſcientia decernat & admittat*: item Synodi Ravennatis habitæ anno 1607. *de Beneficiis num. 4. Quod nulli liceat in caſibus a Jure permiſſis ſe ſe a vexatione redimere abſque Epiſcopi licentia, qui, re diligenter inſpecta & cognita, quod juri & æquitati conſentaneum videbitur, decernat & admittat*: tum etiam Concilii Provincialis Beneventani anno 1656. congregati, *tit.* 31. *num.* 2. *Ne, redimendæ vexationis ſpecie, in cauſis Beneficiorum ſimoniacæ pactiones intercedant, ne in caſibus quidem Jure permiſſis, pecuniam dare, quidquamve paciſci, aut tranſigere, niſi Epiſcopi conſenſus acceſſerit &c. Qui contra quam decretum a nobis eſt, fecerit, Epiſcopi arbitratu plectatur, & quod actum fuerit, irritum ſit, ac nullum*. Similia habentur in Concilio Provinciali Neapolitano, habito anno 1683. *tit.* 36. in Synodo Auximana anni 1593. in Synodo Ravennatenſi, habita anno 1640. & in Synodo Æſina, habita anno 1683. *tit.* 36.

X. Diverſum judicium ferendum eſſet de alia, quam ſubjicimus, Conſtitutione. A Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. *in Cap. Omnis utriuſque ſexus*, *de pœnit. & remiſſ.* cui concinit Tridentinum *ſeſſ.* 13. *can.* 9. *de ſacroſancto Euchariſtiæ Sacramento*, omnes Fideles obſtricti ſunt præcepto ſacram Euchariſtiam percipiendi, ſaltem in Paſchate. Tempus por-

ro Paſchale, ad huic obtemperandum præcepto, quindecim dierum ſpatio, hoc eſt a Dominica Palmarum, uſque ad Dominicam in Albis, concludi declaravit Eugenius IV. in ſua Conſtitutione 24. *tom.* 3. *part.* 3. *Bullar. pag.* 33. quod ſuperius nos *lib.* 9. *cap.* 16. *num.* 3. prolixius explicuimus. Hoc poſito, videri poſſet Epiſcopo ampliſſimam regenti diœceſim, fas ſibi eſſe, tempus Paſchale in ſua præſertim Synodo ulterius etiam prorogare, puta uſque ad feſtum Aſcenſionis Dominicæ, vel Sanctiſſimæ Trinitatis; eo vel magis, quod ita opinantur nonnulli Doctores, ut Pirhing *ad tit. de pœnit. & remiſſ. ſect.* 1. §. 4. *notab.* 5. & Paſqualig. *de Sacrificio novæ legis quæſt.* 647. *num.* 1. quorum ſententiæ adhæſiſſe videtur etiam ſacra Congregatio Concilii, ut videre eſt apud Fagnanum *in Cap. Omnis, num.* 46. *de pœnit. & remiſſ.* Et ſane, cum olim Archiepiſcopus Panormitanus ab ea confirmari poſtulaſſet Decretum a ſe in Synodo editum, quo, ob civitatis amplitudinem, & miniſtrorum penuriam, dictum tempus Paſchale ita protraxerat, ut a feria IV. Cinerum incipere cenſeretur, & Dominica *in Albis* desineret; eadem ſacra Congregatio die 31. Januarii 1682. reſpondit, ut Archiepiſcopus *uteretur jure ſuo*. Nos tamen in ſimilibus caſibus aliter judicandum putaviſſemus, nec hujuſmodi Synodales Conſtitutiones ſine approbatione Apoſtolica vim ullam obtinere cenſuiſſemus; cum non decernant quod eſt a Jure prætermiſſum, ſed, contra Jus, limites amplient ab ipſo Jure præfinitos. Quocirca Cardinalis Cantelmus, Archiepiſcopus Neapolitanus, probe noſcens, tantam ſibi non eſſe poteſtatem, uſque ad diem Aſcenſionis protendendi tempus, intra quod a ſuis ſubditis ſatisfieri poſſet Paſchalis Communionis præcepto, illam ſibi fieri petiit a ſacra Congregatione, quæ, ob ingentem numerum populi Neapolitanam Urbem incolentis, petitam prorogationem conceſſit die 20. Martii 1694. quam idem Cardinalis in ſuam inſeruit Diœceſanam Synodum, eodem anno celebratam: idemque præſtitum fuit ab ejus ſucceſſore Cardinali Pignatello in Synodo, quam habuit anno 1726.

XI. Ad eandem pertinet ſpeciem, quod hic ſubnectere opportunum ducimus. Si quis commiſſi peccati mortalis ſibi conſcius ſit, quamvis corde contritus de ipſo ſibi eſſe videatur, non debet tamen, ſine prævia ſacramentali Confeſſione, ad Euchariſticam menſam accedere. Hoc præceptum, quod pro omnibus conſtitutum eſt, eos etiam Sacerdotes comprehendit, qui *ex officio* Miſſam celebrare tenentur; cum nec his liceat, niſi præmiſſa ſacramentali Confeſſione, Miſſarum ſacra facere, ſi confitendi modus ipſis ſuppetat: *modo non deſit illis copia Confeſſoris. Quod ſi, neceſſitate urgente, Sacerdos abſque prævia Confeſſione celebraverit, quamprimum confiteatur*. Ita ſtatuit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *de Euchariſtia cap.* 7.

XII. Nonnulli docuerant, noviſſima hæc Concilii verba præcepti vim non habere, ſed tantum conſilii. Viſum eſt aliis, verbum illud *quampri-*

primum, intelligendum eſſe de prima Confeſſione, quam ſuo tempore quandocumque Sacerdos perageret. Verum hujuſmodi aſſertiones damnatæ fuerunt Alexandri VII. Pontificis Maximi Decreto, die 18. Martii *1666.* edito, ut patet legenti *propoſitiones trigeſimam octavam, & trigeſimam nonam*, inter eas, quæ eodem Decreto proſcriptæ ſunt. Sed non ideo ſublatæ ſunt omnes hac de re controverſiæ. Quamvis autem Auctores Morales communiter ſentiant, ad conciliaris præcepti implementum ſufficere, ſi Sacerdos intra triduum confiteatur, ut videre eſt apud Vivam *ad ſupradict. propoſit. 39. num.* 5. & apud Milante *exercitat.* 33. *in eamd. propoſit.* 39. §. *Collige quarto*; nihilominus id nobis cautius conſilium videretur, ut Epiſcopus controverſias hujuſmodi in collationibus, ſeu conferentiis de caſibus moralibus, quæ inter ipſius Clericos haberi ſolent, diſcutiendas relinqueret; nec quicquam circa illas in Synodo, ſine prævio Apoſtolicæ Sedis oraculo, decernendum ſuſciperet: hoc tamen ſtudioſe curando, ut in prædictis collationibus moralibus eorum Theologorum ſententia vinceret, qui media via inter rigorem, & laxitatem incedere norunt.

CAPUT SEPTIMUM.

Aliæ proferuntur Synodales conſtitutiones, quæ non ideo nutarunt, quod aliquid ſtatuerint præter Jus commune.

JUſſerat Clemens VIII. diœceſis Calaguritanæ Beneficia Clericis dumtaxat *patrimonialibus* conferri: quinam autem eſſent inter patrimoniales recenſendi, non explicuit. Quocirca, ad amputandas lites, quæ frequenter in foro agitabantur, num aliquis ea polleret qualitate, quam requirebat Clementina Conſtitutio, Epiſcopi in ſuis Synodis neceſſarium putarunt, eamdem Conſtitutionem declarare. Edixerunt propterea, *patrimoniales* nequaquam habendos, qui mercede conducti, in loco habitabant, ſed ad veram patrimonialitatem requiri domicilium, incolatum, & civitatem. Adverſum ejuſmodi Synodales Conſtitutiones provocatum fuit ad ſacræ Rotæ Auditorium: ſed, animadverſum cum fuerit, Clementinam Conſtitutionem aliqua certe indigere explicatione, nullamque magis rationi, atque æquitati congruere, quam quæ a prædictis Synodis data fuerat, Rota illas cenſuit ſuſtinendas, *deciſ.* 98. *num.* 2. *coram ſan. mem. Alexandro VIII. & deciſ.* 241. *num. 6. coram Peutingerio.*

II. Ad obtruncandas ſimiliter lites ſuper decimis a Clericis ſolvendis e ſuorum Beneficiorum prædiis alteri locatis, Epiſcopus Abulenſis in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus anni 1557. ſancivit, ut eorumdem prædiorum conductores prius fructus detraherent Clericis debitos, atque ex reliquis ſibi obvenientibus decimas penderent. Etiam hæc Conſtitutio fuit in judicium traducta: ſed Rotæ Auditorium ſcite perpendens, nihil per eam fuiſ-

fuiſſe Juri communi derogatum , ſed modum dumtaxat præſcriptum , & quidem rationabilem, atque apprime aptum ad obviandum litigiis, quo a quolibet, pro ſua rata, decimæ perſolverentur, eam approbavit *deciſ.* 1734. *num.* 17. *& ſeq. coram Coccino*.

III. Haud levis pariter fuit diſputatio, in pluribus tribunalibus olim agitata, an ſuſtinerentur ſtatuta, conſuetudines, atque Eccleſiarum conſtitutiones, etiam Synodali Decreto roboratæ, quibus cavetur, ut fructus primi anni cujuslibet Beneficii, non illi, qui Beneficium obtinuit, ſed defuncti anteceſſoris hæredibus obveniant. Rotæ Auditorium ejuſmodi ſive conſuetudines, ſive conſtitutiones quondam improbavit in deciſionibus relatis a Garcia *de Beneficiis part.* 10. *cap.* 5. *num.* 141. *&* 142. Sed deinde, mutata ſententia, eaſdem validas pronunciavit *deciſ.* 1053. *coram Seraphin. deciſ.* 660. *num.* 2. *part.* 4. *diverſ. & in Leodien. Canonicatus*, *& Scholaſteriæ* 10. *Maji* 1660. *coram Bourlemont.* Hæc autem poſterior opinio prævaluit, atque ab omnibus fere Auctoribus recepta , & propugnata eſt : ſiquidem præfata ſtatuta non auferunt Beneficiario annales ſui Beneficii reditus, ſed hoſce eidem reſervant poſt mortem penſitandos: idem quippe Beneficium tranſibit in ſucceſſorem cum eodem onere tradendi hæredibus deceſſoris reditus primi anni, & ſic deinceps: quocirca nihil in illis eſt, quod ſimoniam ſapiat, aut quod adverſetur vel Conſtitutioni Joannis XXII. *in Extravag. Suſcepti , ne Sede vacante , inter comm.* vel decreto Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 14. *de reform.* vel Conſtitutioni 143. S. Pii V. *tom.* 4. *part.* 3. *Bullar. pag.* 109. vel demum Conſtitutioni 117. Innocentii XII. *tom.* 9. *Bullar. pag.* 413. in his enim ſolum damnantur illicitæ pactiones, atque pecuniæ erogationes in aliorum Canonicorum commodum ; non vero prohibetur dilatio ſolutionis redituum primi anni ad tempus mortis Beneficiarii, ut ei juſtæ reddantur exequiæ, & æs alienum, ſi quo forte gravatus deceſſerit, ſolvatur : quemadmodum optime expenſum fuit a ſacra Congregatione Concilii , quæ poſt maturam articuli diſcuſſionem, nihil in prædictis Conſtitutionibus reprehendendum invenit, in *Civitaten. Statutorum* die 24. Martii , & 9. Junii 1580. *lib.* 106. *Poſitionum pag.* 9. atque in *Mediolanen.* 15. Maji 1580. *tom.* 115. *Poſitionum pag.* 203. idemque tradunt Suarez *de Relig. tom.* 2. *tract.* 4. *lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 9. Azor. *Inſtit. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 4. *quæſt.* 4. Leo *Theſaur. for. Eccleſ. cap.* 32. *num.* 6. Gutierrez *Canonic. Quæſt. lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 30. Garcias *cit. cap.* 5. *num.* 137. *& plurib. ſeq.* Barboſa *in collect. ad Trident. ſeſſ.* 24. *cap.* 14. *num.* 3. *&* 8. *& de Canonicis cap.* 15. *num.* 31. Panimoll. *deciſ.* 31. *annot.* 1. *num.* 17. *& ſeq. tom.* 1. Mean *in obſervat. ad Jus Leodienſe part.* 3. *obſerv.* 277. & fuſe Pitonius *Diſcept. Eccleſiaſtic. par.* 3. *diſcept.* 57.

IV. In diœceſi Toletana, Eccleſiarum ſacrariis præfecti tot eleemoſynas pro Miſſis in iiſdem Eccleſiis celebrandis acceptabant , quibus ſatiſfieri impoſſibile foret : quare , ne Fidelium pietas eleemoſynam erogantium

tium fraudaretur, Archiepiſcopus in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus juſſit, ut ſinguli Eccleſiarum Præfecti quolibet trimeſtri & de perceptis eleemoſynis, & de celebratis Miſſis exactam ſibi rationem redderent: quod ſi Miſſæ numerum non exæquarent ab elargientibus eleemoſynam præſcriptum, liberum ſibi eſſe voluit, earumdem celebrationem alteri Eccleſiæ committere. Etiam ejuſmodi Conſtitutio acriter impugnata eſt apud ſacræ Rotæ tribunal: pleriſque enim videbatur Archiepiſcopus ſuæ poteſtatis limites prætergreſſus, quaſi ſibi jus uſurpaſſet piam commutandi Fidelium voluntatem, qui in illa ſpeciali Eccleſia Sacrificium pro ſe offerri voluerant, in quam conſuetam contulerant ſtipem. Verum Rotæ Auditorium cum ponderaverit, non fuiſſe ab Epiſcopo abſolute ſancitum, ut Miſſæ extra Eccleſiam celebrarentur, cui fuerant eleemoſynæ oblatæ, ſed dumtaxat præſcriptum, quid faciendum foret, quando in illa tot Miſſæ celebrari non poterant, quæ oblatis eleemoſynis reſponderent; cumque ſimul perpenderit, aliquod temperamentum neceſſario adhibendum fuiſſe, ne in prædicto caſu, a Jure communi non præviſo, prorſus eluderentur Fideles eleemoſynam elargientes; utque iidem ſpecialem fructum, quem, erogata ſtipe, exoptabant, ex Sacrificio aſſequerentur, ſi non in illa, quam deſignaverant, Eccleſia, alibi ſaltem oblato: idcirco laudatam Conſtitutionem commendavit, approbavitque *deciſ.* 1436. *& deciſ.* 1522. *coram Coccino*.

V. Haud abſimilis quæſtio ſæpius delata eſt ad ſacram Congregationem Concilii, a qua petitum fuit, quid foret agendum, cum ingens eleemoſynarum copia in unam conferebatur Eccleſiam, ut tot Miſſæ celebrarentur in uno certo & deſignato ejuſdem Eccleſiæ Sacello, quas tamen ibidem celebrare eſſet impoſſibile: & ſacra Congregatio cenſuit, Miſſarum celebrationem non eſſe ultra hebdomadam differendam, ſed in aliis ſaltem ejuſdem Eccleſiæ Sacellis explendam. Ne autem imponeretur Fidelibus eleemoſynas erogantibus, per ſcriptam tabellam, in viſibili Eccleſiæ loco exponendam, notificari juſſit; ſuſcipiendis in poſterum Miſſarum oneribus ſatisfactum utique iri in Altari a benefactoribus deſignato, ſi tamen intra unius hebdomadæ ſpatium fieri poſſet; ſin minus, in aliis ejuſdem Eccleſiæ Altaribus, juxta ſacræ Congregationis reſcriptum.

VI. Notiſſima eſt Conſtitutio Concilii Lateranenſis ſub Alexandro III. *in Cap. Quoniam*, *de jure patronatus*, in qua decernitur, ut, vacante Beneficio juris patronatus, ſi Patronorum ſuffragia diſciſſa fuerint, neque in eamdem conſpirent perſonam, *ille præficiatur Eccleſiæ*, *qui majoribus juvatur meritis*, *& plurimorum eligitur*, *& probatur aſſenſu*. Quocirca, ſi ex decem Patronis, quatuor præſentent Petrum, tres Joannem, & reliqui tres Antonium, Petrus, ſi alias idoneus ſit, erit de Beneficio inſtituendus: quemadmodum *ad dict. Cap.* adnotarunt Abbas *num.* 13. Gonzalez *num.* 2. Barboſa *num.* 4. Fagnanus *num.* 15. dummodo tamen præſen-

ſentatio non fiat a pluribus tamquam conſtituentibus unum Collegium; tunc enim eum ſolum, qui a majori parte totius Collegii, puta ſex ex decem, præſentatur, eſſe inſtituendum, iidem Doctores advertunt, cum Lambertino *de jure patron. lib. 2. part. 3. quæſt. 4. art. 4.* Si vero is, qui majora retulit ſuffragia, non reperiatur idoneus, poterit alter præſentatus a paucioribus, qui ſe dignum, & idoneum præbeat, de Beneficio inſtitui; ſicuti iidem Doctores proſequuntur. Jam vero Epiſcopus Pampilonenſis, in cujus diœceſi frequenter occurrebant prædictæ Patronorum in præſentando diſſenſiones, in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus edixit, ſi deinceps contingeret, præſentatum a majori parte idoneum non reperiri, non eſſe admittendum præſentatum a minori, ſed novam ab omnibus præſentationem faciendam. Putarunt nonnulli, hanc Conſtitutionem contraire Juri communi, ex cujus cenſura, quando a majori parte præſentatur indignus, totum jus præſentandi devolvitur ad alios, quamquam numero pauciores; ac proinde, qui ab his nominatus fuit, atque idoneus repertus, non videtur poſſe, ſine injuria, Beneficio privari. Verum Rotæ Auditorium, in quo de præfatæ Conſtitutionis viribus eſt diſputatum, illam ratam habuit, validamque pronunciavit *deciſ.* 125. *& deciſ.* 1105. *coram Coccino*. Siquidem in primis, non omnes Patroni, ſed tantum Eccleſiaſtici, præſentantes indignum, excidunt, pro ea vice, jure præſentandi; uti tradunt Sylveſter *verb. Jus patronatus quæſt. 7. dict. 2.* Leſſius *de juſt. & jur. lib. 2. cap. 34. num. 29.* Layman *lib. 4. tract. 2. cap. 13. num. 7.* Vallenſ. *ad tit. de jure patron.* §. 5. Barboſa *in Cap. Cum autem, de jure patron. num.* 5. Deinde hæc ipſa pœna ne Patronos quidem Eccleſiaſticos afficit, qui, non ſcienter, ſed ignoranter indignum præſentant; quibus propterea intra ſemeſtre permitti alium idoneum præſentare, docent Azor. *Inſtit. part. 2. lib. 6. cap. 22. quæſt. 6. in fin.* Pirhing *ad tit. de jure patron. num.* 104. *verb. Aliud vero*, Vvieſtner *eod. tit. num.* 133. aliique ab Azorio citati. Præfata autem Conſtitutio Pampilonenſis potuit commode intelligi de ſolis Patronis laicis, aut, ſi etiam Eccleſiaſticos comprehenderit, potuit locum ſibi vindicare in eventu, quod iidem, non ſcienter, ſed ignoranter præſentaverint indignum; quamobrem nihil in ea deprehenſum eſt, quod Juri communi refragaretur: quamvis enim etiam detur, in utroque caſu liberum eſſe Epiſcopo admittere idoneum, a minori Patronorum numero præſentatum; ad eum tamen admittendum, nullo jure compellitur: quin immo *in cit. Cap. Quoniam*, poſtquam juſſus eſt inſtituere, *qui plurimorum eligitur, & probatur aſſenſu*, ſtatim ſubjungitur: *Si autem hoc ſine ſcandalo eſſe nequiverit, ordinet Antiſtes Eccleſiam, ſicut melius eam, ſecundum Deum, viderit ordinandam*.

VII. Denique opus eſt adnotare, aliqua interdum a ſacris Urbis Congregationibus edi reſponſa, quæ licet Juri communi ſint conformia, non tamen labefactant contraria Synodorum ſtatuta, quæ alicubi juſtis de

cau-

cauſis vigeant, neque ab iſtis in poſterum ſervandis quempiam excuſant. Ita, quamvis a ſacra Congregatione Concilii ſæpius deciſum fuerit, *de rigore juris, non poſſe a Parocho prohiberi, ne in publicis Oratoriis, ſitis intra ſuæ parochiæ fines, Miſſæ celebrentur ante Miſſam parochialem;* quod totidem verbis legitur *lib. 16. decretor. pag.* 331. & 543. nihilominus, ſi Epiſcopus in Synodo, aut etiam extra Synodum, contrarium juſſerit, ne populus retrahatur a Miſſa parochiali, & concione in ea per Parochum haberi ſolita, Epiſcopi præceptum prævalebit, eique erit obtemperandum etiam ex ejuſdem ſacræ Congregationis ſententia, quæ die 25. Maji 1652. reſpondit: *Conſtitutiones Synodales diſponentes, ut diebus feſtis Miſſæ celebrari non debeant in aliis Eccleſiis, niſi celebrata Miſſa in Eccleſia parochiali, eſſe obſervandas;* uti habetur *lib. 19. decretor. pag.* 191. & videri poteſt *in noſtra Inſtit.* 44. Similiter a ſacra Rituum Congregatione anno 1703. plura emanarunt Decreta ad dirimendas contentiones inter Parochos, & Cappellanos Confraternitatum intra parœciæ ambitum exiſtentium excitari conſuetas: ſed in iiſdem Decretis expreſſe cautum eſt, ea locum non habere, ubi aliud ab Epiſcopo in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus ſtatutum fuerit; quod a nobis pariter uberius explicatum eſt *Inſtit.* 105.

C A P U T O C T A V U M.

Nonnullæ recenſentur rerum circumſtantiæ, in quibus dubitari poteſt, an liceat Epiſcopo aliquid edicere contra Jus commune, aut Apoſtolicas ſanctiones: ubi de facultate Epiſcopi Clericum ſuſpendendi ab Ordinis exercitio ob occultum crimen, in foro externo non probatum; item examinandi alienos ſubditos cum proprii Epiſcopi dimiſſoriis ad Ordinationem accedentes; & de non permittenda alienatione rerum Eccleſiæ abſque Apoſtolicæ Sedis aſſenſu.

TAles quandoque emergunt rerum circumſtantiæ, a Jure communi non prævifæ, ut ex quadam *epikeja*, ſeu tacita ipſiuſmet Juris permiſſione, liceat Epiſcopo Jus commune relaxare, ſeu aliquid contra ejuſdem ſeveritatem indulgere; præſertim ſi res dilationem non patiatur, nec facile ſummus Pontifex conſuli queat, ejuſque ſuprema auctoritas implorari: ſicuti docent Abbas *in Cap. final. de conſtit. num.* 10. Felinus *in Cap.* 1. *num.* 49. *eod.* Barboſa *tit. de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 93. *num.* 32. & colligitur ex reſponſo dato a ſacra Congregatione Concilii in cauſa *Egitanien.* die 19. Aprilis 1692. de qua *lib.* 22. *decretor. pag.* 237. & *ſeq.*

II. Non ideo tamen fas etiam erit Epiſcopo hanc facultatem, ex mera Juris benignitate atque indulgentia ſibi competentem, in ſua Synodo exerere, & quodammodo oſtentare, edicendo ſcilicet per modum univerſa-

ſalis ſtatuti, quod ſolum in aliquo ſpecialiſſimo caſu eſt ſibi permiſſum: id quippe ambitionem ſaperet, & temeritatem: quod ſcite animadvertit Fagnanus *in Cap. Sicut olim, de accuſat. num.* 80. inquiens: *Ad evitandam omnem ambitionis, & præſumptionis ſuſpicionem, abſtinendum erit a promulgandis novis decretis, quæ Juri communi, & Pontificiis Conſtitutionibus minus conſonant, etiam in caſibus alias permiſſis.* Quamvis enim ducibus ſecularibus, contra Cæſareas leges aliquid ſtatuere, ſit interdum permiſſum, *leg.* 1. *ff. de Conſtit. Princip.* & *leg. Omnes, ff. de juſt. & jur.* nunquam tamen Epiſcopis datum eſt, quidquam contra canones decernere: uti ponderant Panormitanus *in Cap. final. num.* 9. *de conſuetudine*, & *in Cap. Quod ſuper, de majorit. & obed. num.* 1. Felinus *ibid. num.* 2. Antonius de Butrio *in Cap.* 1. *num.* 3. *de translat. Epiſc.* Rem, uti hactenus conſuevimus, congruis exponemus exemplis.

III. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. *de reform.* decrevit: *Ei, cui aſcenſus ad ſacros Ordines a ſuo Prælato, ex quacumque cauſa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter; fuerit interdictus, aut qui a ſuis Ordinibus, ſeu gradibus, vel dignitatibus Eccleſiaſticis fuerit ſuſpenſus; nulla, contra ipſius Prælati voluntatem, conceſſa licentia de ſe promoveri faciendo, aut ad priores Ordines, gradus, & dignitates, ſive honores, reſtitutio ſuffragetur.* Ex quibus verbis colligitur, poſſe Epiſcopum ob occultum crimen, etiam extrajudicialiter cognitum, non ſolum Clericis prohibere aſcenſum ad ſuperiores Ordines, ſed etiam a ſuſcepti jam Ordinis miniſterio eoſdem interdicere: quamvis enim in ſecunda decreti parte, ubi de ſuſpenſione eſt ſermo, non iterentur illa verba: *etiam ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter:* conſtans nihilominus, & perpetua ſacræ Congregationis Concilii ſententia fuit, ob continuationem ſermonis, cenſeri repetita, eaque utrumque caſum complecti. Ab Epiſcopo ſiquidem Alerienſi interrogata: *An verba illa: ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter: expreſſa dumtaxat in prima parte periodi, cenſeantur repetita in ſecunda parte; adeo ut inde colligi valeat, Prælatum nedum poſſe ob occultum crimen extrajudicialiter interdicere ſuo ſubdito aſcenſum ad Ordines, ſed itidem ob occultum crimen poſſe etiam extrajudicialiter illum ſuſpendere ab Ordinibus jam ſuſceptis: Sacra Congregatio die* 24. *Novembris* 1657. *re ſedulo examinata, cenſuit, non recedendum ab antiquis declarationibus, ſuper hoc eodem dubio pluries datis; ac proinde Affirmative reſpondit, lib.* 21. *decretor. pag.* 134. Et cohærenter ad hanc reſponſionem eadem ſacra Congregatio die 16. Decembris 1730. ſuſtineri dixit *ſuſpenſionem a Divinis, ab Epiſcopo Capritano ex informata tantum conſcientia duobus Sacerdotibus inflictam:* uti videre eſt *in Theſaur. Reſolut. tom.* 5. *pag.* 81. idemque reſponſum dedit in cauſa *Oritana, ſeu Tarentina*, 20. Auguſti 1735. *ejuſd. Theſaur. tom.* 7. *pag.* 115.

IV. Adeo porro verum eſt, poſſe Epiſcopum, virtute prædicti decreti,

ti, ex cauſa ſibi nota Clericum interdicere tam ſacrorum exercitio, quam aſcenſu ad altioris Ordinis gradum, ut neque teneatur *cauſam ſuſpenſionis, ſeu delictum manifeſtare ipſi reo, ſed tantum Sedi Apoſtolicæ, ſi ſuſpenſus ad eam recurſum habuerit:* quod totidem verbis a ſacra Congregatione reſponſum legimus Epiſcopo Vercellenſi die 21. Martii 1643. *lib.* 17. *decretor. pag.* 170. *& ſeq.* Atque, univerſim loquendo, Epiſcopum renuentem alicui Ordines conferre, nullo jure obſtringi ad manifeſtandam cauſam, cur eum repellat, neque ei, qui repulſus eſt, ullam competere appellationem, ſed tantum permitti adire Sedem Apoſtolicam, eique ſuas querelas exponere, eadem ſacra Congregatio diſerte declaravit, cum ad Cardinalem Antonium Barberinum, Archiepiſcopum Remenſem, Apoſtolica Limina viſitantem, atque hac ipſa de re ſacræ Congregationis ſententiam ſciſcitantem, die 21. Aprilis 1668. in hunc modum reſpondit: *Cum nullus ordinari debeat, quem Epiſcopus ſuæ Eccleſiæ utilem, aut neceſſarium non judicaverit, Congregatio non ſemel declaravit, ab hujuſmodi judicio nullam dari appellationem, ſed recurſum dumtaxat ad Sedem Apoſtolicam, quæ, juxta ipſius Congregationis ſententiam, per Gregorium XIII. fel. record. approbatam, quotieſcumque Ordinarius recuſaverit quemcumque ordinare; Metropolitano, aut viciniori Epiſcopo committit, ut ab eodem Ordinario prius requirat cauſam recuſationis, quo legitimam non allegante, liceat illi eumdem recuſatum ordinare. Itaque, ſi qui ex diæceſanis Epiſcoporum Eminentiæ Veſtræ provincialium Sedem Apoſtolicam adiverint, juxta prænarratam formulam, eorum querimoniis conſuletur; cui formulæ ut unum in præſens addatur, cenſuerunt expedire EE. PP. videlicet, ut Metropolitanus, aut vicinior Epiſcopus, antequam commiſſas ſibi partes exequi aggrediantur, paterne curent, ut illi denuo apud ſuos Epiſcopos per tres vices ſuppliciter petant: lib.* 16. *litterar. viſitationis ſacrorum Liminum pag.* 401.

V. Ex hoc vero, quod ſuſpenſus ab Epiſcopo ob occultam cauſam, quam tamen Epiſcopus ſibi notam aſſerit, appellare nequeat ad Superiorem, neceſſario conſequitur, quod, ſi nihilominus appellationem interponere, ejuſque obtentu in Altari miniſtrare, ſeu quovis modo ſuum Ordinem ſolemniter exercere præſumat, ſtatim incidat in irregularitatem. Quidquid enim in contrarium ſenſerint nonnulli Doctores, ita expreſſe definivit ſacra Congregatio Concilii in *Sagonen.* 21. Junii 1625. *lib.* 24. *Poſitionum pag.* 1. ubi hæc adnotantur: *Epiſcopus Sagonenſis ex facultate ſibi attributa decreto Concilii cap.* 1. *ſeſſ.* 14. *ex cauſis ſibi notis ſuſpendit Parochum ab exercitio Curæ: ſed ille appellavit, & præcepto Epiſcopi contempto, celebravit, & Curam exercuit. Quæritur, an a dicta ſuſpenſione detur appellatio; ita ut Parochus, non obſtante appellatione interpoſita, per exercitium Curæ effectus fuerit irregularis. Sacra Congregatio Concilii cenſuit, ab hujuſmodi ſuſpenſione non dari appellationem, & Parochum, qui Sacramenta ut ſupra miniſtravit, irregularitatem contraxiſſe.*

VI. Sed, quamquam hæc veriſſima ſint, attamen reprehenſibilis foret Epiſcopus, ſi in ſua Synodo declararet, ſe deinceps, ex privata tantum ſcientia, pœna ſuſpenſionis a Divinis animadverſurum in Clericos, quos graviter deliquiſſe compererit, quamvis eorum delictum non poſſit in foro externo concludenter probari, aut illud non expediat in aliorum notitiam deducere: ejuſmodi ſiquidem Conſtitutio quamdam redoleret ambitionem, atque poteſtatis oſtentationem; ipſeque Epiſcopus traduceretur veluti in ſuperbiam elatus, quaſi vellet tantum in ſuum Clerum ſibi dominatum adſtruere, qui in exoſam degeneret tyrannidem.

VII. Idem porro dicendum eſſet in hoc altero caſu. Jubet ſacra Tridentina Synodus *ſeſſ. 23. cap. 3. de reform.* Epiſcopum, qui ſacras Ordinationes per ſemetipſum habere nequiverit, ſubditos ſuos non aliter, quam jam probatos & examinatos, ad alium Epiſcopum ordinandos dimittere. Itaque, ex communi & recepta ſententia, minime tenetur Epiſcopus, ad quem directæ ſunt litteræ dimiſſoriæ, ſuper hujuſmodi ordinandorum idoneitate examen inſtituere, aut de ſufficientia tituli, ad quem ordinantur, inquirere: ut videre eſt apud Fagnanum *in Cap. Cum ſecundum, num. 52. de præbend. & dignitat.* Nulla tamen lege prohibetur, ſi velit, eorum merita prudenter expendere, & novo etiam examini eoſdem ſubjicere; juxta celebrem reſolutionem ſacræ Congregationis, ejuſdem Concilii Interpretis, editam in cauſa *Nullius* 16. Januarii 1595. quæ legitur *lib. 7. decretor. pag. 80. a tergo*, ubi ad propoſitum dubium: *An Epiſcopus ordinans alienos ſubditos ſeculares cum dimiſſoriis proprii Epiſcopi aſſerentis, eos examinatos fuiſſe, & idoneos repertos, teneatur hujuſmodi atteſtationi deferre, vel etiam poſſit eoſdem ordinandos examinare*: reſponſum prodiit: *Poſſe Epiſcopum ordinantem, ſi voluerit, atteſtationi proprii Epiſcopi deferre, ſed non teneri.* Et concordat alia ejuſdem Congregationis reſolutio ſuper dubio Ordinationis edita die 17. Januarii 1693. quæ extat *lib. 43. decretor. pag. 71.* Hoc tamen locum non habet quoad Epiſcopum auxiliarem, ſeu ſuffraganeum, cui ad ſupplendas Epiſcopi diœceſani vices aſſumpto, & deputato, eorum committuntur Ordinationes, qui ab ipſo diœceſis Ordinario Præſule examinati, & probati fuerunt. Epiſcopus namque auxiliaris jus non habet novum de illis experimentum capiendi; ſed, ſi aliqua juſta cauſa ipſum retrahat, ne aliquem, licet ab Ordinario probatum, ſacris initiandum exiſtimet, poterit dumtaxat, ac etiam aliquando debebit ab illius Ordinatione abſtinere: quemadmodum ab eadem Congregatione Concilii decretum fuit, dum nos illius Secretarii officium gerebamus, in cauſa *Elboren. dubiorum*, propoſita die 2. Auguſti, & definita die 22. ejuſdem menſis anno 1721. cujus expoſitio legitur *in Theſaur. Reſolut. tom. 2. pag. 66. & pag. 69.* At Epiſcopus alterius diœceſis Ordinarius, ut ſupra diximus, regulariter loquendo, poteſt eos, qui cum proprii Epiſcopi dimiſſoriis ad Ordines a ſe ſuſcipiendos accedunt, quantumvis ab ipſo dimittente examinatos, &

ap-

approbatos, ad examen revocare. Verumtamen, ob cauſam in præcedenti paragrapho allatam, minime commendandus eſſet, ſi quis in ipſa Synodo declarandum profitendumque cenſeret, propoſitum ſibi eſſe., omnes alienos ſubditos, ad ſacram Ordinationem apud ſe accedentes, examinare, quantumvis a proprio Ordinario approbatos, ejuſque teſtimonio quoad hoc in litteris dimiſſoriis munitos.

VIII. Nihil magis tritum, quam legem quamlibet humanam, etiam canonicam, poſſe contraria conſuetudine, quæ ſit rationabilis, & legitime præſcripta, abrogari, juxta textum *in Cap. final. de conſuetudine*: & nihilominus, ſi alicubi reapſe evenerit, ut contra aliquam Juris communis, vel Apoſtolicæ Sedis ſanctionem prævaluerit conſuetudo, quam oporteat tolerare, non propterea fas erit Epiſcopo in ſua Synodo Conſtitutionem edere eidem conſuetudini conformem, & canonicis adverſantem inſtitutis: etenim, ſicuti optime ratiocinatur Barboſa *cit. allegat. 93. num. 29.* quod conſuetudo prævaleat contra legem Superioris, id oritur ex ipſomet Superioris conſenſu, qui eam, etiam ſuæ legi obviantem, cum rationabilis, & diuturna eſt, ſtatuit tolerandam *in cit. Cap. final. de conſuetud.* unde fit, ut ejuſdem Superioris auctoritati, & juriſdictioni nihil per illam cenſeatur detractum: at, ſi inferior conſuetudini, Superioris legi contrariæ, ſuo peculiari ſtatuto vires adjicere velit, videbitur profecto auctoritatem ſibi arrogare delendi legem Superioris; quod in nullo rerum eventu eſſe eidem permiſſum, paulo ante præmonuimus. Quid autem in prædictis circumſtantiis, antiquæ ſcilicet conſuetudinis a lege diſſonantis, ſit ab Epiſcopo agendum, exemplo ſuo indigitavit S. Carolus Borromæus.

IX. Celebris eſt Conſtitutio Pauli II. *in Extravag. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alienan. inter comm.* qua rerum ad Eccleſias pertinentium alienationes ſine beneplacito Apoſtolico fieri prohibentur; & factæ, irritæ decernuntur. Cum autem nonnulla ſint loca, in quibus hæc Conſtitutio non eſt moribus recepta, diſputatur inter Doctores, an ea nihilominus ſuas ibidem habeat vires; affirmantibus pleriſque, aliis negantibus, ceteris vero diſtinguentibus inter alienationis contractus firmitatem, & pœnas contrahentibus ab eadem inflictas: ajunt quippe, alienationem ſuſtineri nequaquam poſſe, quia beneplacitum Apoſtolicum requiritur, tamquam ejuſdem forma, ſine qua actus, ubicumque geſtus fuerit, ſubſiſtere nequit; contrahentes vero in locis, ubi prædicta Conſtitutio recepta non eſt, non obtento Sedis Apoſtolicæ conſenſu, a cenſuris, aliiſve pœnis abſolvunt, in eadem ſtatutis, quæ videri poſſunt apud Quarantam *in compendio Bullarum verb. Alienatio num.* 48. Thomam del Bene *de immunit. Eccl. cap.* 17. *dub.* 22. Hurtadum *de congrua tom.* 1. *lib.* 1. *reſolut.* 2. §. 3. Corradum *in praxi diſpenſationum lib. 9. cap.* 1. Donatum *Rer. Regular. tom.* 1. *tract.* 14. *quæſt.* 3. Pacion. *de locat. cap.* 14. §. 1. *per tot.*

X.

X. Jam vero in diœceſi Mediolanenſi, quo tempore ei præerat S. Carolus Borromæus, mos invaluerat alienandi bona Eccleſiarum, inconſulta Apoſtolica Sede. Re tamen diſcuſſa in quadam Congregatione Theologorum, & Canoniſtarum, ſingulis hebdomadis haberi conſueta, coram Vicario Generali, cujus erat dijudicare, an alienatio eſſet ceſſura in evidentem Eccleſiæ utilitatem, conſideravit ex una parte ſanctiſſimus Archipræſul Carolus, neque improbari, neque facile evelli poſſe hanc ſuæ diœceſis conſuetudinem, quæ vetuſtiſſima erat, altaſque in ea egerat radices; at ex alia abſonum eidem videbatur, Mediolani non receptam aſſerere Paulinam Conſtitutionem, quam Pius IV. & S. Pius V. paulo ante confirmaverant, atque ubique juſſerant cuſtodiri. In hoc rerum ſtatu, quamvis in ſuis Synodis omnia ſingulatim, atque accurate digeſſerit, quæ ad rectam conducerent ſuæ diœceſis adminiſtrationem, nihil de hac materia cenſuit deliberandum, ſed per Abbatem Spetianum, ſuum in Urbe negotiorum geſtorem, Sedem Apoſtolicam conſuluit, ejuſque ſententiam popoſcit: cumque audiviſſet, ſummum Pontificem exoptare, ut Paulina Conſtitutio in diœceſis Mediolanenſis mores induceretur, ſupremi Paſtoris voluntati ſtatim obſequens, die ultima Aprilis 1584. catalogum promulgavit cenſurarum, & criminum, a quibus abſolvendi facultas per ſacros canones, Concilia, & Conſtitutiones Apoſtolicas, eſt ſimplici Confeſſario adempta, ubi inter ceteras cenſuras hanc etiam recenſuit *num.* 48. *Act. Eccl. Mediol. part. 6. pag. 993. Qui bona Eccleſiaſtica alienant, & alienata recipiunt abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Paulus II. in Extravag. Ambitioſæ*: qua quidem ratione ſignificavit, quæ in hac Extravaganti ſtatuta ſunt, etiam Mediolani eſſe religioſe ſervanda.

XI. Epiſtolæ S. Caroli ad Spetianum, ejuſdemque Spetiani ad S. Carolum reſponſa retulit ſæpius a nobis laudatus Altovitus in expoſitione cauſæ *Mediolanen. de reb. Eccleſ. non alienan.* ſacræ Congregationis Concilii examini ſubjectæ die 14. Martii 1682. quibus addidit epiſtolam ab eadem ſacra Congregatione menſe Novembris 1655. datam ad Dominicum Littam, Archiepiſcopum Mediolanenſem, & poſtea S. R. E. Cardinalem, qua eidem injunctum eſt, ut Paulinæ Conſtitutionis obſervationem urgeret: ex quibus omnibus intulit Altovitus, Extravagantem *Ambitioſæ* jamdudum in diœceſi Mediolanenſi receptam. Altoviti ſententiæ adhæſit ſacra Congregatio, quæ præfata die 14. Martii 1682. allegatum decretum anni 1555. renovavit, eique omnino parendum reſcripſit. Quare Bonacina, Auctor Mediolanenſis, *Oper. moral. tom. 1. tit. de alienat. bonor. Eccleſiaſticor. diſp. 2. punct. 5. propoſit. unic.* ſine ulla hæſitatione aſſeruit, Pauli II. ſanctionem vigere in diœceſi Mediolanenſi, etiam quoad cenſuras, aliaſque pœnas, ſola excepta privatione Beneficii ante ſententiam, quam, licet in eadem Extravaganti inducatur, credit non eſſe Mediolani receptam.

XII. Quod a S. Carolo in hoc gravi negotio geſtum eſt, normam præbet

bet Epiſcopis, ad quam in ſimili eventu ſe debeant conformare. Quamvis itaque in ſua diœceſi invaluiſſe deprehendant antiquam conſuetudinem, ſacris canonibus, atque Apoſtolicis Conſtitutionibus contrariam, caveant, ne illam Synodali Conſtitutione roborent, & fulciant; ſed, priuſquam aut eam divellere, aut confirmare aggrediantur, Sedis Apoſtolicæ ſenſum exquirant, ejuſque reſponſum expectent.

XIII. Ita in re haud abſimili ſe geſſit Epiſcopus Liparitanus. In antiquis canonibus poteſtas datur Epiſcopo, novum monaſterium in ſua diœceſi conſtruere volenti, donandi eidem quinquageſimam partem redituum Eccleſiæ ſuæ: *In Eccleſiam vero, quæ monaſticis non informabitur inſtitutis, aut quam pro ſuis magnificare voluerit ſepulturis*, conferre permittitur *centeſimam partem cenſus Eccleſiæ, cui præſidet:* uti habetur *in can.* 5. Concilii Toletani IX. anni 655. relato a Gratiano *in Can. Bonæ*, 12. *quæſt.* 2. Toletanum canonem nonnihil limitavit Innocentius III. *in Cap. Apoſtolicæ, de donationibus*, ubi ſtatuit, non ſolum non poſſe Epiſcopum e ſuæ Eccleſiæ proventibus plus donare, quam ei ſit a præfato canone conceſſum, ſed neque permiſſam ibidem redituum ſummam, aut etiam minorem, e ſua Eccleſia diſtrahere, alterique elargiri, ſi id in grave cedat ſuæ Eccleſiæ detrimentum: *Hoc ſemper eſt obſervandum, quod unus Epiſcopus, vel alius, non ſolum non debet amplius, ſed nec tantum, nec minus, cum gravi Eccleſiæ ſuæ detrimento conferre: ſive ſimul, & ſemel id facere velit, ſive pluries, & ſucceſſive, eiſdem, vel diverſis Eccleſiis conferendo.* Inſpecta hujuſmodi canonum permiſſione, ſibi licere putabat memoratus Epiſcopus Liparitanus, aliquam partem ſuæ menſæ redituum diſtrahere, atque in perpetuum elargiri Capitulo Cathedralis Eccleſiæ, ad augendas diſtributiones quotidianas, quibus allicerentur Canonici ad continuum ſervitium impendendum Eccleſiæ; nullum quippe grave detrimentum, per eam redituum diſtractionem, ſuæ alias locupleti menſæ inferri judicabat: at nihilominus ſibi obſiſtere dubitavit cum præfatam Conſtitutionem Pauli II. tum juramentum in ſui conſecratione præſtitum, juxta formam præſcriptam in Pontificali, quæ ſic ſonat: *Poſſeſſiones vero ad menſam meam pertinentes non vendam, nec donabo, neque impignorabo, nec de novo infeudabo, vel aliquo modo alienabo, etiam cum conſenſu Capituli Eccleſiæ meæ, inconſulto Romano Pontifice: &, ſi ad aliquam alienationem devenero, pœnas in quadam ſuper hoc edita Conſtitutione contentas eo ipſo incurrere volo:* cujus quidem juramenti virtute, Epiſcopos omni ſe abdicare poteſtate quidquam alienandi, etiam in caſibus ſibi alias a Jure permiſſis, docent Navarrus *in tract. de alien. rer. Eccleſ. num.* 11. *& ſeq.* Layman *Theolog. moral. lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 10. *num.* 9. Paſſerin. *de ſtat. homin. tom.* 1. *quæſt.* 185. *art.* 7. *num.* 306. Pirhing *in* 3. *Decretal. tit.* 13. *ſect.* 3. §. 7. *num.* 57. In hac itaque dubietate noluit ipſe Judicis partes aſſumere, ſuoque judicio quæſtionem dirimere; ſed quæſivit a ſacra Congregatione Concilii: *An abſque Sedis Apoſtolicæ beneplacito potuerit,*

aut

aut poſſit applicare in perpetuum Capitulo Eccleſiæ Cathedralis dictam ratam, ſcutorum videlicet 876. redituum menſæ Epiſcopalis in cauſam diſtributionum: & ſacra Congregatio die 5. Martii 1689. reſpondit: *Negative.*

CAPUT NONUM.

De dubitatione aliquando orta, an, & quando liceat Epiſcopo, in ſua præſertim Synodo, præfinire quantitatem redituum patrimonii, aut beneficii, ad cujus titulum quis poſſit ad ſacros Ordines promoveri.

Aliud nunc adducendum ſupereſt exemplum, reſpiciens *titulum* ſacræ Ordinationis: quod ut rite exponatur, atque ad propoſitum referatur, nonnulla ſunt præmittenda. Nemo ex Clero ſeculari ſacris Ordinibus initiari poteſt, *niſi prius legitime conſtet, eum Beneficium Eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſte ſufficiat, pacifice poſſidere.... Patrimonium vero, vel Penſionem obtinentes, ordinari non poterunt, niſi quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum*: quemadmodum totidem verbis ſancitum eſt a Concilio Tridentino *ſeſſ. 21. cap. 2. de reform.* Ut huic decreto morem gererent Epiſcopi, fere omnes in ſuis Synodis certam præſcripſerunt quantitatem redituum, qui in ea diœceſi cenſerentur ſufficientes ad honeſtam ſuſtentationem Clerici; id quippe non potuit a Tridentino determinari, cum a regionum pendeat varietate: curarunt præterea obviare fraudibus, quæ nimium frequenter ab iis committuntur, qui ad titulum Patrimonii promoveri petunt; quibus etiam aditum occludere ſtuduit ſacra Congregatio Concilii pluribus ſanctionibus, & decretis, quæ nos retulimus *In noſtra Inſtit. 26.* Et, quoniam majus fraudis periculum, quod in Patrimonii conſtitutione timetur, eſt, ne illud fictum ſit, aut a quodam tertio aſſignatum cum pacto, inter ſe, & Clericum inito, ut hic ad ſacros Ordines promotus, ſi aliunde acquirat, unde honeſte victitare queat, bona ſibi in Patrimonium aſſignata, eorumque uſumfructum domino reſtituat, & relinquat; propterea ſacra Congregatio, ad hanc fraudem longius propellendam, ſæpius definivit, non ſolum non licere Clerico Patrimonium diſtrahere, ad cujus titulum eſt ordinatus, ſed neque cum aliis bonis cujuſcumque generis, ſine Epiſcopi licentia, illud permutare: quod ex pluribus conſtat decretis *in cit. Inſtit.* allegatis, quibus alia hic ſubnectimus, nimirum in *Terracinen.* 20. Julii 1619. *lib.* 12. *decretor. pag.* 27. & die 16. Novembris 1686. *lib. 36. decretor. pag.* 449. ubi hæc leguntur: *Quæritur, an verba illa Concilii in cap. 2. ſeſſ. 21.: Atque deinceps alienari &c.: intelligenda ſint, ut, poſtquam ordinatus adeptus fuerit, unde vivere poſſit, requiratur etiam licentia Epiſcopi? Sacra Congregatio cenſuit, requiri licentiam, quamvis ordinatus ſit adeptus*: quod quidem

dem reſponſum ſacra Congregatio dandum voluit ad ſimilem quæſtionem die 12. Julii 1687. hiſce verbis propoſitam: *An bonis ad commodam ſuſtentationem poſtea quæſitis, vel Beneficio ſufficienti adepto, ſtatim Patrimonium evaneſcat; vel potius requiratur expreſſa ſubrogatio bonorum, ſeu Beneficii aſſecuti, ab Epiſcopo facienda loco Patrimonii: qua ſubrogatione expreſſe non facta, Patrimonium adhuc vigeat, nec expiret, prædicta clauſula non obſtante.*

II. Hæc obiter. Ad titulum vero Beneficii quod ſpeciatim attinet, Innocentius XII. in celebri Conſtitutione *Speculatores*, *tom. 9. Bullar. pag.* 375. ſancivit, neminem poſſe, ad titulum Beneficii in aliena diœceſi obtenti, ab iſtius Epiſcopo Ordinibus initiari, niſi Beneficium tot ei annuos reditus ſubminiſtret, qui, detractis oneribus, ad congruam ejuſdem ſuſtentationem ſufficiant. Excitata deinde controverſia, an ſufficientia eſſet præfinienda ad normam taxæ Synodalis vigentis in diœceſi domicilii, an potius in ea diœceſi, ubi ſitum eſt Beneficium, ſacra Congregatio, ut eam dirimeret, hanc adhibuit diſtinctionem: aut Beneficium continuam expoſcit & perpetuam reſidentiam; aut ejuſmodi obligationis vinculo Beneficiarium non obſtringit: ſi ſecundum, ſufficientia erit deſumenda a taxa Synodali, præfinita in loco, ubi Beneficiarius domicilium habet: ſi primum, a taxa præſcripta in diœceſi, in qua Beneficium poſſidet: ſicuti colligitur ex reſponſis datis in *Alatrina*, die 9. Julii 1701. *lib.* 51. *decretor. pag.* 393. *a terg.* in *Ariminen. Ordinationis* 10. Januarii 1708. *lib.* 55. *decretor. pag.* 23. in *Romana*, *ſeu S. Agathæ Gothorum* 27. Maji 1713. *lib.* 63. *decretor. pag.* 219. *a tergo*. Huic eidem diſtinctioni adhæſit, eamque ſuprema ſua auctoritate corroboravit Innocentius XIII. in ſua Conſtitutione incipiente *Apoſtolici miniſterii*, inquiens §. 7. *Cum etiam, juxta memoratam Innocentii XII. Prædeceſſoris Conſtitutionem, ratione, ac titulo Beneficii in aliena diœceſi obtenti, non aliter liceat Ordines ab Epiſcopo ejuſdem diœceſis ſuſcipere, quam ſi Beneficium prædictum ſit ejus reditus, ut ad congruam vitæ ſuſtentationem, detractis oneribus, per ſe ſufficiat; declaramus, ſufficientiam hujuſmodi præfiniendam eſſe, non juxta taxam Synodalem, ſive morem, pro promovendis ad ſacros Ordines vigentem in loco prædicti Beneficii, niſi tamen illud continuam, & præciſam reſidentiam requirat, ſed juxta taxam, vel, ea deficiente, juxta morem in alio loco domicilii vigentem.*

III. Hiſce decretis, facile alicui perſuaſum erit, omnes diremptas quæſtiones, ſacræ Ordinationis titulum reſpicientes. Verum non ita ſe res habuit: etenim, cum Beneficio, ad cujus titulum quis promoveri expoſcit, plerumque annexum ſit onus celebrandi plures Miſſas, alia ſupererat enodanda difficultas; num ſcilicet ad definiendum, an Beneficiario tot ex Beneficio obveniant reditus, quot, juxta taxam Synodalem, vel regionis conſuetudinem, reputantur ſufficientes ad vitam honeſte traducendam, detrahenda ſint onera Miſſarum, quibus Beneficium prægrava-

tur; an potius ſoli ſint æſtimandi Beneficii fructus, nulla habita ratione adjecti oneris Miſſarum.

IV. Non una erat hac in re Doctorum ſententia. Opinabantur plerique, onera Miſſarum eſſe detrahenda, cum liberum eſt Beneficiario illis vel per ſe, vel per alium ſatisfacere; ſecus vero, cum Miſſas per ſe ipſum celebrare tenetur: ſiquidem in primo caſu, ſi in morbum incidat, quo a celebrando præpediatur, debet alteri Sacerdoti conſuetam eleemoſynam elargiri, ut Miſſas faciat; ac proinde, ſi morbus diuturnus ſit, periculum erit, ne Beneficiarius ad extremam redigatur mendicitatem, cui ſacri canones, ac præcipue Tridentinum obviare voluerunt, cùm titulum ſive Patrimonii, ſive Beneficii in Clerico ſeculari exegerunt, ut ad ſacros Ordines valeat promoveri: ejuſmodi autem periculum iidem Doctores abeſſe ajunt in ſecundo caſu; qui enim tenetur Miſſas celebrare per ſe ipſum, tempore, quo ægrotat, aut alio detinetur legitimo impedimento, nulla afficitur obligatione celebrandi per alium: quemadmodum, aliis allegatis, tradit Leander *Oper. moral. tom.* 2. *tract.* 8. *diſp.* 7. *quæſt.* 19.

V. Arbitrabantur alii, Miſſarum onera in neutro caſu eſſe detrahenda: etenim, cum eleemoſyna, quæ Sacerdoti datur, ſit *quaſi ſtipendium ſuæ ſuſtentationis*, ut ait D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 2. *Ad* 2. nulla ratio patitur, eam excludere a cenſu redituum, qui ſufficientem ſuſtentationem Sacerdoti ſuppeditant. Neque in contrarium facit, quod tempore infirmitatis Sacerdos, cui liberum eſt celebrare per alium, huic teneatur elargiri ſtipem, ad ſui ceteroquin alimoniam neceſſariam; hic ſiquidem caſus infrequens eſt, quem jura non reſpiciunt; ſecus in conſtitutione Patrimonii habenda pariter eſſet ratio ingruentis belli, imminentis alluvionis, ſimiliſque infortunii, cui obnoxia ſunt prædia in Patrimonium aſſignata. Ad hæc, etiam Sacerdotem, cui onus incumbat celebrandi per ſe ipſum, ſi impediatur infirmitate, quæ ſit diuturna, teneri ſuæ obligationi ſatisfacere per alium, rectius docent Cardinalis de Lugo *de Sacram. Euchariſt. diſp.* 11. *ſect.* 2. *num.* 48. & 49. Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 1. *reſolut.* 59. Paſſerin. *de ſtat. homin. tom.* 2. *quæſt.* 587. *art.* 4. *num.* 1120. quorum ſententiam ſectata eſt ſacra Congregatio Concilii in *Romana celebrationis Miſſarum* 4. Junii 1689. atque in alia *Romana* 2. Octobris 1721. ac proinde nullum, quantum attinet ad rem præſentem, videtur ponendum diſcrimen inter eum, qui tenetur Miſſas per ſe ipſum celebrare, ac alterum, cui poteſtas eſt celebrandi per alium.

VI. In hac opinionum varietate ſatius duxerunt aliquot Epiſcopi ſacræ Congregationis Concilii ſententiam efflagitare: & nos, qui eidem eramus a Secretis, ut Patres unico intuitu omnia inſpicerent, quæ ad materiam pertinerent, quod ſemper conſuevimus, cum difficilior occurreret examinandus cauſæ articulus, diligentem exaravimus Diſſertationem, quæ extat *tom.* 2. *Theſaur. Reſolut. pag.* 214. ubi cujuslibet ex diverſis,

quas

quas retulimus, Auctorum ſententiis præcipua expendimus rationum momenta. Actum fuit de hac quæſtione die 8. Auguſti 1722. iterumque die 24. Aprilis 1723. ac tandem die 17. Julii ejuſdem anni deciſum, rem eſſe relinquendam conſcientiæ, & arbitrio Ordinariorum, qui, ſpectatis locorum, & perſonarum conditionibus, vel in particularibus eventibus ſtatuant, vel etiam in Synodo per modum legis decernant, an onera Miſſarum ſint, aut non ſint detrahenda e reditibus Beneficii, e quibus ordinandus ſuam honeſtam ſuſtentationem eſt percepturus.

VII. Quamobrem, abſque periculo obviandi Juri communi, & ſacro Concilio Tridentino, tuto poterit Epiſcopus in ſua Synodo non ſolum præfinire quantitatem proventuum qui cenſeantur ſufficientes ad alimoniam ſubminiſtrandam Clerico, ſuam incolenti diœceſim, ſed etiam ſtatuere & determinare, num inter ejuſmodi proventus ſit numeranda, an potius detrahenda ſtipes reſpondens numero Miſſarum, ad quas celebrandas Clericus ſive per ſe, ſive per alium adigitur lege ſibi indicta a fundatore Beneficii, quod poſſidet.

LIBER DECIMUS TERTIUS.

DE CETERIS AD DIŒCESANAM SYNODUM PERTINENTIBUS.

Ut quæcumque ad hoc argumentum pertinent, exequamur, nonnulla ſuperſunt adnotanda, quæ aut in fine Synodi, aut, Synodo jam abſoluta, fieri ſolent: &, quæ exinde oriuntur, difficultates reſtant breviter enucleandæ.

CAPUT PRIMUM.

De verbo Placet, quo Synodales Conſtitutiones ſolent alicubi ab Adſtantibus approbari.

IN pluribus diœceſibus uſus invaluit, ut, lectis Synodalibus Conſtitutionibus, omnium, qui Synodo adſunt, exquiratur conſenſus, per verbum *Placet*, a ſingulis exhibendus. Huic vero conſuetudini adſtipulatur Pontificale Romanum, quod agens de ordine ad Synodum, ait: *Poſt hæc leguntur Conſtitutiones, ſi quæ ſint, per Synodum approbandæ:* ex quo colligi videtur, conſenſum ſaltem majoris partis eorum, qui Synodo interſunt, neceſſarium eſſe, ut Conſtitutiones per Epiſcopum editæ robur obtineant, & efficaciam, parendique obligationem in univerſam inducant diœceſim, juxta ea, quæ de ſenſu, & vi verbi *Placet*, leguntur *in comment. nov. ad Concilium Eliberitanum tom.* 1. Collectionis Conciliorum Hiſpaniæ Cardinalis de Aguirre *pag.* 327. Equidem Joannes Petrus Gibert *in ſuo Corpore Juris Canonici tom.* 1. *part.* 1. *tit.* 18. ſatis prolixam concinnavit Diſſertationem de auctoritate Presbyterorum in Synodo Diœceſana, ubi pluribus ſuadere conatur, eoſdem ad Synodum vocatos habere votum deciſivum; additque, quod, ſi hoc illis abjudicetur, conſultivum ſaltem debeat omnino iiſdem attribui.

II. Verum, rem aliter ſe habere, fateri compellitur, qui declinare velit errorem Aerii, a Calvino renovatum. Aerius, Presbyter Arianus, quarto Eccleſiæ ſeculo, cum Epiſcopatum, quem ambiverat, non fuiſſet aſſecutus, ut ſe ipſum ſolaretur, docuit, nihil plane diſcriminis intercedere inter Epiſcopum, & Presbyterum; ſicut refert S. Epiphanius *hæreſ.* 75. Extinctam Aerii hæreſim, inclinante ſeculo XIV. excitavit Joannes Wicleſus, a quo eamdem hauſit Calvinus, qui *Inſtit. cap.* 8. *num.* 52. aſſerit, Epiſcopum nullum habere in Presbyteros dominatum, ſed eas tantum partes, *quas habet Conſul in Senatu, ut referat de negotiis, ſententias roget .... &, quod communi conſilio decretum fuerit, exequatur.* At

Ec-

Eccleſiæ Catholicæ firmiſſimum dogma eſt, Epiſcopos eſſe ſuperiores Presbyteris non ſolum poteſtate Ordinis, ſed etiam juriſdictionis. Hanc veritatem, contra Calvinum, definivit Tridentinum *ſeſſ.* 23. *de Sacram. Ord. can.* 6. eamdemque iterum impetitam a Calvini aſſecla Salmaſio, ſub larvato nomine Wallonis Meſſalini, ſtrenue propugnavit Petavius tribus *de Eccleſiaſtica Hierarchia* libris; idemque contra Blondellum, ejuſdem ſectæ Calvinianæ miniſtrum, præſtitit Natalis Alexander *diſſert.* 44. *in Hiſtor. Eccleſ. ſecul.* IV.

III. Ex eo porro, quod Epiſcopi ſint ſuperiores Presbyteris poteſtate juriſdictionis, neceſſario conſequitur, poſſe ab illis leges ferri, quibus Presbyteri, etiam inviti & reluctantes, cogantur obtemperare: ut enim optime ajebat Gerſon *de poteſt. Eccleſ. conſiderat.* 4. *tom.* 2. *Oper. part.* 1. *pag.* 230. *Poteſtas Eccleſiaſtica juriſdictionis in foro exteriori eſt poteſtas Eccleſiaſtica coercitiva, quæ valet exerceri in alterum, etiam invitum, ad dirigendum ſubditos in finem beatitudinis æternæ.... Proprie vero dicitur juriſdictio facultas, ſeu poteſtas propinqua dicendi, vel ſententiandi jus in alterum, etiam invitum*. Hanc eamdem poteſtatem Epiſcopis aſſeruerunt omnes antiqui Patres. Etenim S. Juſtinus *apolog.* 1. ad Imperatorem *num.* 67. rationem reddens diſciplinæ, quam Chriſtiani ab Apoſtolis acceperant, ſingularem Præpoſitum, ſupra Fideles conſtitutum, commemorat, cui reliqui ſubderentur, atque obedirent. Et Dionyſius, Corinthiorum Epiſcopus, qui circa annum Domini 160. vivebat, ſcribens ad Pinytum Gnoſſiorum Epiſcopum, apud Euſebium *lib.* 4. *Hiſt. cap.* 23. agnovit profecto in Epiſcopo auctoritatem ſuos Clericos obſtringendi legibus, & præceptis; cum Pinytum admonuerit, *ne grave onus caſtitatis Fratrum cervicibus tamquam neceſſarium imponat, ſed ejus, quæ in pleriſque hominibus ineſt, infirmitatis rationem habeat*. Idem fatetur S. Irenæus *lib.* 4. *adverſus hæreſes cap.* 26. *num.* 2. inquiens: *Quapropter eis, qui in Eccleſia ſunt, Presbyteris obaudire oportet his, qui ſucceſſionem habent ab Apoſtolis, qui cum Epiſcopatus ſucceſſione chariſma veritatis certum, ſecundum Placitum Patris, acceperunt*. Et magis aperte Cyprianus *epiſt.* 27. *ad Lapſos*: *Inde* a Chriſto Domino *per temporum, & ſucceſſionum vices, Epiſcoporum Ordinatio, & Eccleſiæ ratio decurrit, ut Eccleſia ſuper Epiſcopos conſtituatur, & omnis actus Eccleſiæ per eoſdem Præpoſitos gubernetur*. Hieronymus vero, quem fruſtra Blondellus in ſuas partes trahere tentavit, quamvis nonnullis in locis, præſertim *in comment. cap.* 1. *epiſt. ad Titum*, & *epiſt.* 85. *ad Evagrium*, ſubobſcure loquatur, alibi tamen mentem ſuam clarius explicans, Catholicum dogma tuetur: etenim *epiſt.* 52. *olim* 2. ad Nepotianum *num.* 7. *tom.* 1. *Oper. col.* 260. ait: *Eſto ſubjectus Pontifici tuo, & quaſi animæ parentem ſuſcipe*: & *epiſt.* 41. *olim* 54. ad Marcellam *num.* 3. *col.* 187. hoc inter Catholicos, & Montaniſtas ponit diſcrimen: *Apud nos Apoſtolorum locum Epiſcopi tenent: apud eos Epiſcopus tertius eſt*: in Dialogo vero adverſum Luciferianos adeo manife-

ſte

ſte totam poteſtatem juriſdictionis in unius diœceſis Epiſcopo reponendam putavit, ut ſecus unitatem Eccleſiæ conſiſtere non poſſe affirmaverit *num. 9. tom. 2. Oper. col.* 182. *Eccleſiæ ſalus in ſummi Sacerdotis dignitate pendet: cui ſi non exors quædam, & ab omnibus eminens detur poteſtas, tot in Eccleſiis efficientur ſchiſmata, quot Sacerdotes.* Miſſa facimus alia quamplurima cum ejuſdem Hieronymi, tum S. Ignatii Martyris, Tertulliani, Clementis Alexandrini, Origenis, aliorumque Patrum in eamdem rem luculenta teſtimonia, quæ videri poſſunt apud laudatos Petavium, Natalem Alexandrum, Bellarminum *lib.* 1. *de Clericis cap.* 14. & Joſephum Binghamum *Origin. Eccleſ. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. §. 2. qui quidem Auctor, licet heterodoxus, nihilominus hac in re a Catholicis non diſſentit.

IV. Non idcirco tamen negamus, conſueviſſe, immo & quandoque in rebus gravioris momenti debuiſſe etiam Epiſcopos, priuſquam quidquam decernerent, inferiorum Presbyterorum conſilium, & ſententiam exquirere, ut tali pacto majus pondus, majoremque auctoritatem ſuis decretis conciliarent. Ita quippe cautum legimus *can.* 35. *al.* 27. inter Apoſtolicos, ex verſione Dionyſii Exigui: *Epiſcopos gentium ſingularum ſcire convenit, quis inter eos primus habeatur, quem velut caput exiſtiment, & nihil amplius præter ejus conſcientiam gerant, quam illa ſola ſinguli, quæ parochiæ propriæ, & villis, quæ ſub ea ſunt, competunt. Sed nec ille, præter omnium conſcientiam, faciat aliquid. Sic enim unanimitas erit, & glorificabitur Deus per Chriſtum in Spiritu Sancto.* Concilium vero Carthaginienſe IV. *cap.* 22. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 980. præcepit, *ut Epiſcopus ſine Concilio Clericorum ſuorum Clericos non ordinet, ita ut civium conniventiam, & teſtimonium quærat:* & *cap.* 23. *ut Epiſcopus nullius cauſam audiat abſque præſentia Clericorum ſuorum.* Quamobrem Auctor *Conſtit. Apoſt. lib.* 2. *cap.* 28. Presbyteros appellavit *conſiliarios Epiſcopi*: & Hieronymus *lib.* 2. *in cap.* 3. *Iſaiæ verſ.* 3. *tom.* 4. *Oper. col.* 51. *Et nos*, inquit, *habemus in Eccleſia Senatum noſtrum, cœtum Presbyterorum:* quem quidem Sacerdotum Senatum Origenes *in Matthæum* comparat Senatui in qualibet civitate conſtituto, a quo civitatis negotia adminiſtrantur. Quamvis porro iſtius Senatus caput & princeps eſſet Epiſcopus, cujus ſolius ſententia ceterorum placito præponderaret; attamen Cyprianus ab ipſo ſui Epiſcopatus exordio hanc ſibimetipſi legem indixerat, nihil ut aggrederetur rei, quæ ſuæ Eccleſiæ gubernationem reſpiceret, ſine ejuſdem Senatus conſilio, nec ſine totius plebis conſenſu: quod ipſemet teſtatur *epiſt.* 5. *ad Presbyteros, & Diaconos* ſcribens: *Ad id vero, quod ſcripſerunt mihi Compresbyteri noſtri, Donatus, & Fortunatus, Novatus, & Gordius, ſolus reſcribere nihil potui, quando a primordio Epiſcopatus mei ſtatuerim, nihil ſine conſilio veſtro, & ſine conſenſu plebis, mea privatim ſententia gerere.* Videri poteſt de hoc argumento Altaſerra *in Vindiciis Eccleſiaſticæ Juriſdictionis lib.* 11. *cap.* 12.

V.

V. Verum, cum poſtea in qualibet diœceſi nimium auctus fuerit Sacerdotum numerus, quos proinde difficile foret Epiſcopo, quoties ſibi opus eſſet, in unum convocare, atque in conſilium adhibere, inde factum eſt, ut ſoli Canonici Eccleſiæ Cathedralis, quos jam fere ubique recepta Crodogangi inſtitutio, ſeu communis vitæ ratio, arctiori vinculo, veluti membra cum capite, Epiſcopo devinciebat, fuerint in ejuſdem conſiliarios adſciti: quemadmodum obſervat Mabillon. *tom.* 2. *Annal. Benedict. ad an.* 837. ac proſequitur Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. *& ſeq.* Et profecto ambigi non poteſt, quin etiam hodie, jure Decretalium, Canonici Eccleſiæ Cathedralis ſint conſiliarii nati Epiſcoporum; adeo ut non liceat Epiſcopo aliquod gravis momenti negotium aggredi, & deliberare, inconſulto Capitulo. *Novit tuæ diſcretionis prudentia* (inquit Alexander III. *in Cap. Novit, de his quæ fiunt a Prælat.* ſcribens ad Patriarcham Hieroſolymitanum) *qualiter tu, & Fratres tui unum corpus ſitis; ita quod tu caput, & illi membra eſſe probantur: unde non decet, te, omiſſis membris, aliorum conſilio in Eccleſiæ tuæ negotiis uti:* & *in ſeq. Cap. Quanto*, ad eumdem: *Fraternitati tuæ mandamus, quatenus in conceſſionibus, & confirmationibus, & aliis Eccleſiæ tuæ negotiis, Fratres tuos requiras, & cum eorum conſilio, vel ſanioris partis, eadem peragas, & pertractes; &, quæ ſtatuenda ſunt, ſtatuas, & errata corrigas, & evellenda diſſipes, & evellas.*

VI. Sed, licet Epiſcopus teneatur ſui Capituli conſilium exquirere, non propterea tamen tenetur illud ſequi, niſi in caſibus a Jure expreſſis. Latum ſiquidem intercedit diſcrimen inter conſilium, & conſenſum: ubi enim jura Capituli conſenſum expoſcunt, illud facere cogitur Epiſcopus, quod major pars Canonicorum faciendum concluſerit: ubi vero ſolum exigunt Capituli conſilium, ſuæ obligationi faciet ſatis, ſi Canonicos conſulat, quin deinde ulla adigatur lege ad eorumdem amplectendam ſententiam: quod colligitur *ex Cap. Cum olim*, 7. *de arbitr.* & *Cap.* 1. *de Cappell. Monac.* traditque cum communi Gonzalez *in Cap. Cum in veteri*, 52. *de elect. num.* 4. Nec proinde fruſtraneum erit reputandum Canonicorum conſilium: etſi enim Epiſcopus non teneatur illud ſequi, cònſulentium tamen rationibus inſtruitur, atque edocetur, ne inconſiderate, & præcipitanter agat: uti ad rem ponderant Sylveſter *verb. Conſilium*, & Engel *ad tit. de his quæ fiunt a Prælat. num.* 1. quæ etiam cauſa eſt, cur Romanus Pontifex non ſoleat ardua negotia ſine Fratrum ſuorum, ideſt S. R. E. Cardinalium, conſilio decernere, quamquam ſciat, ſupremæ ſuæ poteſtatis exercitium ab eorumdem aſſenſu nequaquam pendere: quod ſcite adnotarunt Gloſſa *in Cap. Fundamenta, verb. Contingeret, de elect. in 6.* Hieronymus Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 46. *num.* 62. & Menoch. *præſumpt.* 34. *num.* 24. *lib.* 6.

VII. Sicuti porro Cardinales, quia ſunt Aſſeſſores, Collaterales, & Coadjutores Papæ, uti eos vocat S. Bernardus *lib.* 4. *de conſiderat. ad*

Eu-

Eugenium, ideo, cum a Papa in conſilium adhibentur, tenentur, quid coram Deo ſentiant, ingenue aperire: *Cum per ipſum Romanum Pontificem* (verba ſunt Nicolai III. *in cit. Cap. Fundamenta, de elect. in 6.*) *in quibuſcumque negotiis contingeret eorum peti conſilia, in conſulendo per omnia liberi, eidem Romano Pontifici in omnibus, quæ pro tempore imminent, libere conſulant, & aſſiſtant:* nec poſſunt, ſine culpa, conſilium ſuum reticere, aut ambiguis verbis obductum proferre, etiamſi prævideant, illud ab aliis Cardinalibus, atque ab ipſo Pontifice reſpuendum; quod recte tradunt Joannes Hieronymus Albanus *de Cardinalatu quæſt.* 10. & Hieronymus Platus *de Cardinalis dignitate, & officio cap.* 28. ita Cathedralium Eccleſiarum Canonici ab Epiſcopo requiſiti, debent mentem ſuam ea, qua utique decet, modeſtia, ſed pari animi ſinceritate manifeſtare, etiamſi de rebus conſulantur, in quibus ſciunt liberum eſſe Epiſcopo ab eorumdem Canonicorum conſilio deviare.

VIII. Quænam autem ſint res, de quibus Epiſcopus deliberare nequit ſine conſenſu Capituli, & quænam illæ, quas decernere valet, audito dumtaxat Capituli conſilio, fuſe explicant Doctores *ad cit. tit. de his quæ fiunt a Prælat.* nec præſentis inſtituti eſt eas ſingulatim recenſere. Unum tamen animadvertimus, multum ſcilicet hac in re deferendum eſſe locorum conſuetudini, qua induci poteſt, ut Epiſcopus ſolutus ſit ab obligatione, qua ceteroquin, ſpectato Jure communi, teneretur, requirendi ſui Capituli conſenſum, aut etiam conſilium: quod aperte colligitur *ex Cap. Ea noſcitur, de his quæ fiunt a Prælat.* & *ex Cap. Non eſt, de conſuetudine, in 6.* docentque Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 100. *num. ult.* Zerola *in prax. Epiſcop. part.* 1. *verb. Capitulum num.* 8. Barboſa *de Canonicis cap.* 42. *num.* 19. Fermoſinus *de poteſt. Capituli Sed. vac. tract.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 4.

IX. Jam vero, ut hæc, quæ præmiſimus, ad rem noſtram accommodemus, cum hodie cujuslibet particularis Eccleſiæ Senatus, non ex omnibus diœceſeos Sacerdotibus, ſicut olim, ſed ex ſolis conſtituatur Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, neceſſe utique non eſt, ut Epiſcopus novas Conſtitutiones in Synodo promulgaturus, totius Cleri ſententiam efflagitet, ſed ſatis eſt, ſi ſui Capituli conſilium expoſcat, etſi illud ſequi non teneatur, niſi in ipſis Conſtitutionibus aliquid decernatur de re, puta de Eccleſia parochiali, alicui Collegio, aut monaſterio perpetuo unienda; ad quam Jura majoris partis Capitularium exigunt conſenſum. Quin immo ab ea ipſa obligatione petendi Capituli conſilium ſolutus erit Epiſcopus, qui per legitime præſcriptam conſuetudinem jus ſibi acquiſierit novas leges condendi, & publicandi, inconſulto Capitulo: quod reapſe contigiſſe in diœceſi Gerundenſi, teſtatur Romaguerra *ad Conſtitutiones Synodales Gerundenſes lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 20. &, ſiquidem contrariorum eadem eſt diſciplina, obſtringeretur Epiſcopus non ſolum conſilium, ſed etiam ſui Capituli conſenſum expetere, ubi idem Capitulum

id

id juris ex antiqua conſuetudine ſibi vindicaſſet. Conſtant hæc omnia ex pluribus ſacræ Congregationis Concilii, quæ ſubnectimus, reſponſis.

X. In cauſa *Urgellen.* anno 1581. *lib.* 3. *decretor. pag.* 32. quæſitum fuit: *An, ſtante Concilii Tridentini cap.* 2. *ſeſſ.* 24. *Conſtitutiones editæ, aut quæ in Synodalibus Conſtitutionibus de cetero fient, de conſenſu Capituli fieri debeant; an vero Epiſcopus per ſe facere Conſtitutiones, & publicare eas poſſit;* & ſacra Congregatio reſpondit: *Epiſcopum in Synodo Diœceſana per ſe Conſtitutiones facere poſſe, abſque conſenſu, & approbatione Cleri; requirendum tamen conſilium Capituli, licet id non teneatur ſequi Epiſcopus, præterquam in caſibus a Jure expreſſis.*

XI. In cauſa *Burgen.* 5. Julii 1627. *lib.* 13. *decretor. pag.* 267. eadem interrogata: *An Archiepiſcopus Burgen. in decernendo, & ſtatuendo ea, quæ ſibi bene viſa fuerint opportuna, in Synodo Diœceſana, teneatur ſequi conſilium ſui Capituli:* reſpondit: *Archiepiſcopum teneri requirere conſilium Capituli, non autem illud ſequi, circumſcripta conſuetudine immemorabili, vel alias legitime præſcripta, necnon alio legitimo, & ſufficienti titulo, ſuper quibus Capitulum poterit particulariter audiri.*

XII. Apud Epiſcopum Sarnellum *in ſuis epiſtolis Eccleſiaſticis lib.* 2. *epiſt.* 20. *pag.* 49. extat epiſtola ab eadem ſacra Congregatione data ad Patriarcham Venetiarum die 27. Aprilis 1592. in qua hæc habentur: *Sacra Congregatio, per libellum Amplitudinis tuæ nomine porrectum conſulta, reſpondit, eamdem Amplitudinem tuam in Synodo Diœceſana facere poſſe Conſtitutiones abſque conſenſu, & approbatione Cleri; debere tamen requirere conſilium Capituli, licet illud non teneatur ſequi, niſi in caſibus a Jure expreſſis, non obſtante quod ex forma Romani Pontificalis in celebranda Diœceſana Synodo expreſſe habeatur, ut Conſtitutiones in Synodo publicandæ, a Patribus per verbum* Placet, *confirmentur.*

XIII. Alia ejuſdem ſacræ Congregationis epiſtola ad Epiſcopum Oriolanum data 17. Maji 1599. refertur a Cardinali de Aguirre *tom.* 4. *Concil. Hiſpan. pag.* 748. cujus verba ſunt: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, ſæpius conſulta, reſpondit, licere Epiſcopo, ad eumque pertinere cogere Synodum Diœceſanam abſque conſenſu, & conſilio Capituli. In ea autem Conſtitutiones eumdem Epiſcopum edere, & promulgare poſſe, abſque conſenſu, & approbatione Cleri; debere tamen requirere conſilium Capituli, tametſi illud ſequi non teneatur, præterquam in quibuſdam caſibus a Jure expreſſis.*

XIV. Capitulum Hiſpalenſe adverſus Archiepiſcopum, qui Diœceſanam Synodum abſque ſuo conſenſu coegerat, ad ſacram Congregationem Concilii provocavit, ejuſque examini hæc, inter cetera, dubia ſubjecit: *Primo, an ipſe Archiepiſcopus ſine conſenſu dicti Capituli poſſit indicere, & convocare Diœceſanam Synodum. Secundo, an ipſe Archiepiſcopus ſine conſenſu dicti Capituli poſſit in Diœceſana Synodo condere Statuta, & Conſtitutiones de rebus gravibus, & arduis.... Quarto, an ſit neceſſarius*

aſſenſus Clericorum Synodo intereſſentium, ita ut major pars, contradicendo, poſſit omnium, ſeu alterius Conſtitutionis exitum retardare. Et ſacra Congregatio die 26. Novembris 1689. reſpondit: *Ad primum Affirmative. Ad ſecundum Affirmative; debere tamen Archiepiſcopum requirere conſilium Capituli, licet illud non teneatur ſequi, præterquam in quibuſdam caſibus a Jure expreſſis. Ad quartum Negative*. Videri poterunt de hac re differentes Bottus *in tract. de Synodo 3. part. num.* 137. *& ſeq.* Cardinalis de Luca *de juriſdict. diſc.* 56. de Aſte Archiepiſcopus Hydruntinus *in Methodo ſacræ Viſitationis part.* 5. §. 2. *num.* 6. *&* 7. & Synodicon Eccleſiæ Beneventanæ *in Append. ad Concilium Provinciale III. pag.* 26. *&* 27.

XV. Poſito autem, quod Epiſcopus, priuſquam Synodales Conſtitutiones promulget, ſui Capituli conſilium expoſcere debeat, quo melius, & maturius ſuam Capitulares ſententiam pandant, decet profecto, ut illas, ante Synodum, ſingulis Canonicis expendendas tradat, omnibuſque deinde in unum congregatis, quid de iiſdem ſentiant, requirat, & audiat. Poſtquam vero Capitulum ſuum protulit judicium, in Epiſcopi arbitrio erit aut illi acquieſcere, aut in ſuo propoſito perſiſtere, prout magis expedire judicaverit: uti enim optime ajebant Patres Concilii Provincialis Rotomagenſis anni 1581. *tit. de Epiſc. & Capit. num.* 28. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1225. non caput membris, ſed membra capiti obſequi, atque obtemperare debent: *Declarat hæc ſancta Synodus, præcipuam in ipſis Eccleſiis auctoritatem, & rerum gerendarum poteſtatem ad Epiſcopos pertinere, eoſque conſilio, & opera Capitulorum, & Dignitatum juvari debere, ut membrorum capiti cohærentium, & obſequentium*.

XVI. Quod ſi Epiſcopus, inconſulto Capitulo, novas Conſtitutiones ediderit, atque in Synodo promulgaverit, illæ profecto, utpote deficientes a norma a Jure præſcripta, firmitate carebunt; quamvis, ſi juſtæ, & rationabiles deprehendantur, ſanari queant a ſacra Congregatione Concilii: quod aliquando factum, teſtatur Cardinalis Petra *in Comment. ad Conſtit.* 1. *Benedicti XII. ſect. unic. num.* 17. *tom.* 4. *pag.* 124.

CAPUT SECUNDUM.

De Synodi ſubſcriptione.

QUoniam in Diœceſana Synodo nullus eſt, præter Epiſcopum, qui juriſdictionem habeat, & poteſtatem ferendi leges, quod ex hactenus dictis plane liquet, docentque Bellarminus *lib.* 1. *de Conciliis cap.* 4. & Suarez *lib.* 6. *de legib. cap.* 15. *num.* 8. manifeſte exinde conficitur, ſolius Epiſcopi, alteriuſve, qui ejus loco Synodo præſit, eſſe, Synodales Conſtitutiones ſua firmare ſubſcriptione: ſicuti optime monuit Scarfanton. *in not. ad Ceccoper. tom.* 2. *lib.* 4. *tit.* 3. *in animadverſ. num.* 17.

Sed,

Sed, quamquam hæc res compertiſſima ſit, nec jure poſſit in quæſtionem adduci; nihilominus Canonici Eccleſiæ Metropolitanæ Hiſpalenſis acriter olim dimicarunt pro aſtruendo ſibi jure ſubſcribendi una cum Archiepiſcopo Synodalia decreta. Verum, cum cauſa delata fuerit ad ſacram Congregationem Concilii, hæc parvi faciens, quod Altovitus, ſacræ Congregationis Secretarius, in ſuo conſultivo ſuffragio, quod penes nos extat, teſtatus fuerat, aliquas nimirum a ſe repertas Diœceſanas Synodos Hiſpalenſes, quibus Canonici poſt Archiepiſcopum ſubſcripſerant, contra eoſdem pronunciavit: ad dubium quippe hiſce verbis propoſitum: *An Capitulum, ſeu Canonici ab illo deputandi ad intereſſendum celebrationi Synodi, debeant una cum Archiepiſcopo ſubſcribere Synodo Diœceſanæ*: die 26. Novembris 1689. reſpondit *Negative*.

II. Neque Canonicis ſuffragatur exemplum Concilii Generalis, cui etſi Romanus Pontifex vel per ſe, vel per ſuos præſit Legatos, omnes ſubſcribunt Epiſcopi: ſiquidem Epiſcopi in Concilio Generali ſummo Pontifici aſſident, non tamquam meri conſiliarii, verum etiam tamquam Judices; uti oſtendunt Cardinalis Turrecremata *Summ. Eccl. lib.* 3. *cap.* 63. *&* 64. Melchior Canus *de Locis Theolog. lib.* 5. *cap.* 5. *quæſt.* 2. & Bellarminus *cit. lib.* 1. *de Conciliis cap.* 18. Canonici autem ad Diœceſanam Synodum vocantur tamquam meri Epiſcopi conſiliarii, non vero ut Judicis partes ibidem aſſumant: quapropter non debent Synodo ſubſcribere, ne videantur ſibi uſurpare cenſoriam, & judiciariam poteſtatem, quam ex ſubſcriptione inferri, animadvertit laudatus Canus *de Loc. Theolog. lib.* 5. *cap.* 5. *pag.* 154. *Patavin. edit. ann.* 1714. inquiens: *Conſiliarii, qui non ſunt ſimul Judices, non ſolent judicio, ſententiæque ſubſcribere. At in Synodali ſententia*, loquitur de Concilio Generali, *non Pontificis ſolum, ſed ceterorum Epiſcoporum ſubſcriptiones adponuntur. Sunt igitur ſine dubio Judices*.

III. Ex eo porro, quod Epiſcopi in Concilio Generali ſint veri Judices, cave, ne inferas, teneri Romanum Pontificem in ferenda ſententia majorem partem Judicum ſequi, eorumque doctrinam approbare: etenim, uti ratiocinatur idem Melchior Canus, quamvis omnes Epiſcopi ſint veri Judices, ſupremum tamen judicium eſt a Chriſto Domino ſuo in terris Vicario commiſſum, eidemque munus demandatum, quotquot in errorem deflexerunt, ſive pauciores, ſive plures numero fuerint, ad veram Fidem revocandi; juxta illud, quod Petro dixit Chriſtus *Luc.* 22. *Rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua*: *&* *tu aliquando converſus*, non unum, & item alterum, ſed ſive paucos, ſive multos *confirma fratres tuos*. Quocirca Damaſus Papa ſcribens ad Epiſcopos per Illyricum conſtitutos numerum Concilii Ariminenſis contemnendum dixit, eo quod illi non acceſſerit Romani Pontificis ſententia, atque prævalenti multitudini unum Vincentium Capuanum, alioſque paucos oppoſuit Epiſcopos, qui contra Concilii judicium ſteterunt: *Neque enim*, ait, *præjudi-*

cium aliquod fieri potuit per numerum Arimino congregatum, *quando conſtat*, *neque Romanum Epiſcopum* , *cujus ante omnia decebat eos expectare decretum* , *neque Vincentium* , *qui tantis annis Epiſcopatum inviolabiliter cuſtodivit*, *neque alios talibus præbuiſſe conſenſum* : apud Petrum Couſtant *Epiſt. Roman. Pontific. tom.* 1. *col.* 486. Hanc ſupremam Romani Pontificis ſupra ceteros Epiſcopos prærogativam agnovit Œcumenica Synodus Florentina, cui ſolus Eugenius IV. qui eidem per ſe præfuerat, ſubſcripſit definiens : *Ego Eugenius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus*, *ita definiens ſubſcripſi* : ceteri vero, licet Pontifici aſtiterint tamquam Conjudices, in Pontificis tamen reverentiam ſe abſtinuerunt a verbo *definiens* , ſolumque dixerunt: *Ego N. Epiſcopus ſubſcripſi*: cum ceteroquin in aliis Conciliis, quibus ſummus Pontifex per ſuos præfuit Legatos, ac præſertim in Tridentino, quilibet ſubſcripſerit definiens , exceptis Procuratoribus abſentium, qui ad ſuffragium deciſivum non fuerunt admiſſi; quod alibi fuit a nobis adnotatum. Plura, quæ ad rem faciunt , legi poterunt apud Gravinam *de cauſa efficiente Conciliorum*, *tom.* 8. *Biblioth. Max. Pont. pag.* 895. & Perrimezzium *tom.* 1. *Diſſert. Eccleſ. diſſ.* 5. *pag.* 162. *& ſeq.*

IV. Quia vero etiam in Concilio Provinciali Epiſcopi Suffraganei adſunt tamquam Judices, ita ut eorumdem, aut majoris partis eorum ſententia prævaleat ſententiæ Metropolitani, quod colligitur *ex Can. Archiepiſcopus*, 9. *quæſt.* 3. docentque Turrecremata *in Can. Per ſingulas*, *ead. cauſ. & quæſt.* ac Fagnanus *in Cap. Sicut olim*, *num.* 104. *de accuſat.* propterea ejuſdem Synodi decreta omnes ſubſcribunt. Quem morem retentum vidimus etiam a Concilio Provinciali Romano anni 1725. cui , præter ſummum Pontificem Benedictum XIII. qui illi præfuerat, tamquam Romanæ provinciæ Metropolitanus, omnes ſubſcripſerunt, quotquot intervenerant, Cardinales, Epiſcopi, & Procuratores abſentium . Et , ſiquidem, quod a majori parte concluſum eſt, jam habet vim legis, totam obligantis provinciam; etiam illi, qui ceteroquin diſſenſerunt, coguntur aliorum acquieſcere judicio, ac Synodalia Statuta acceptare, ſuaque corroborare ſubſcriptione: quamquam iis, qui ſe gravatos ſentiunt, ſuppetat remedium appellationis ad Sedem Apoſtolicam . Ita recte definitum fuit a Concilio Provinciali Narbonenſi anni 1609. *cap.* 29. *in fin. tom.* 11. Collectionis Harduini *col.* 32. *Quo abſoluto*, *& factis acclamationibus*, *decretis ejus manu propria tam Epiſcopi*, *quam Procuratores ſubſcribant*, *licet in omnibus nomine proprio non conſenſerint*: *judicia enim ſanioris & majoris partis prævalent* , *& quod concluſum fuerit a pluribus* , *cenſetur approbatum*. *Qua non obſtante ſubſcriptione*, *ſi in aliquibus quis ſe gravatum ſenſerit*, *viam Juris per appellationem ad ſummum Pontificem Provincialis Concilii Judicem ei patere declaramus* . Quod ſi quis adeo pertinaciter ſuæ adhæſerit opinioni , ut majoris partis ſententiæ cedere recuſaverit, eum aut e conſeſſu expelli, aut anathemate percelli, juſſerunt Patres Concilii

cilii

cilii Toletani VIII. anni *653. cap.* 11. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 965. ajentes: *Cum vero quælibet ſancta Synodus agitur, aut pacifice inter Pontifices quippiam definitur; ſi pauciores per neſcientiam, vel contentionem forte diſſentiant, aut commoniti plurimorum ſententiæ cedant, aut ab eorum cœtu cum dedecore confuſionis abſcedant, aut excommunicationis annuæ ſententiam luant.*

V. Quod vero attinet ad Presbyteros, Provinciali Synodo quandoque præſentes, non unam ſemper fuiſſe comperimus in re, quam verſamus, Eccleſiæ diſciplinam: ad plures quippe ex Provincialibus Synodis Presbyteros una cum Epiſcopis fuiſſe vocatos, eorumdemque Acta ſubſcripſiſſe, conſtat tum ex Concilio Arelatenſi I. habito anno 314. cui plures Presbyteros, quin immo & Diaconos, atque etiam Exorciſtas ſubſcriptos legimus in ejuſdem Actis editis a Sirmondo; tum ex Concilio Romano I. ſub Symmacho anni *499.* cui ſexaginta octo Presbyteros, & ſeptem Diaconos ſubſcriptos invenimus; tum denique, ut alia plurima prætermittamus, ex alio Concilio Romano ſub Gregorio II. anni 721. ubi Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi, ſub hac formula, Decretis ab ipſis omnibus communi nomine promulgatis ſubſcripſerunt: *Opportunus gratia Dei Epiſcopus Eccleſiæ Maturanenſis huic Conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi. Siſinnius S. R. E. tituli S. Sixti Presbyter huic Conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi. Muſcus humilis Diaconus ſanctæ Sedis Apoſtolicæ huic Conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi*: *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* *962.* & *tom.* 3. *col.* 1866. *& ſeq.* Verum, quamquam olim fuerit in poteſtate Epiſcoporum, Presbyteros, atque interdum etiam Diaconos, ad Concilium Provinciale cum jure ſuffragii admittere; poſtea tamen ſuffragium deciſivum conceſſum fuiſſe ſolis Abbatibus, habentibus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, eruitur ex Concilio Londonienſi anni 1075. in quo cautum fuit, *ne quis in Concilio loquatur, præter licentiam a Metropolitano conceſſam, exceptis Epiſcopis, & Abbatibus*, qui pariter ejuſdem Concilii Statutis ſubſcripſerunt: *tom.* 6. ejuſdem Collectionis *part.* 1. *col.* 1558. Nec mirum eſt, Abbates fuiſſe hac prærogativa donatos, cum iidem, ſive ex privilegio, ſive ex conſuetudine, jus etiam acquiſierint interveniendi Conciliis Œcumenicis: quod profecto jam ante Concilium Conſtantienſe contigiſſe, aſſeruit Cardinalis Cameracenſis in ſchedula eidem Concilio oblata, apud Emmanuelem a Schelſtrate, inquiens: *Item ſciendum eſt, quod, quando in Conciliis Generalibus ſoli Epiſcopi habebant vocem definitivam, hoc fuit, quia habebant adminiſtrationem populi ..... poſtea additi fuere Abbates eadem de cauſa, & quia habebant adminiſtrationem ſubjectorum*. Quamobrem iidem, atque ob eamdem rationem, juriſdictionis ſcilicet, quam exercent in ſubditos, Ordinum quoque Regularium Superiores Generales ſubſcripſerunt decretis Concilii Florentini, & Tridentini.

VI. Alii vero Presbyteri, nulla fruentes juriſdictione quaſi Epiſcopali,

li, a Provincialibus Conciliis ſunt excluſi, exceptis dumtaxat Canonicis Eccleſiarum Cathedralium, qui ſunt ad illa invitandi, ut vel per ſe, vel per ſuos interſint nuntios, ſeu Procuratores; uti habet textus *in Cap. Etſi membra, de his quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli*, ubi Innocentius III. ait: *Provinciæ Senonenſis Capitula Cathedralium Eccleſiarum ad nos querimoniam tranſmiſerunt, quod Archiepiſcopus Senonenſis, & ejus Suffraganei, Procuratores eorum, nuper ad Provinciale Concilium convocatos, ad tractatum eorum admittere noluerunt. Viſum fuit nobis, & Fratribus noſtris, ut Capitula ipſa ad hujuſmodi Concilia debeant invitari, & eorum nuntii ad tractatum admitti, maxime ſuper illis, quæ ipſa Capitula contingere dignoſcuntur.* Non tamen præfatos Canonicos, eorumve Procuratores aliam habere vocem, niſi mere conſultivam, Juris communis veſtigia ſectantes diſerte declararunt Patres Concilii Provincialis Burdigalenſis, anni 1583. *cap.* 34. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1379. ubi agentes de Concilio Provinciali, edixere: *Capitula Cathedralium Eccleſiarum ſpeciatim ad Synodum invitentur, eiſque liceat delegare ex ſuis Capitulis Canonicos, qui Synodo interſint, ac eorum mandata referant. Sciant autem, ſe in Synodo tantum conſulendi, non autem decernendi, poteſtatem habere.* Cumque in alio Concilio Burdigalenſi, celebrato anno 1624. Procurator Capituli Santonenſis contendiſſet, *omnes Procuratores Capitulorum in Concilio, in rebus Conciliariis de dirigendis vocem deciſivam habere;* communi Patrum ſententia juſſus eſt ſuam opinionem, tamquam erroneam, atque Eccleſiæ praxi, & Romani Pontificis decretis contrariam, retractare: ſimulque ſtatutum, ne quis deinceps eamdem tenere, docere, & propugnare auderet. *Sacro approbante Concilio, decretis ultimi Concilii Provincialis Burdigalenſis inhærentes, opinionem quorundam, qui auſi ſunt aſſerere, præter Epiſcopos, quoſdam etiam alios habere vocem deciſivam in Concilio Provinciali, ut erroneam judicamus: quibuſcumque deinceps eamdem proponere, in concionibus agitare, docere, & tenere prohibentes; tom.* 11. Collectionis Harduini *col.* 132.

VII. Non ſolum autem Canonici Eccleſiarum Cathedralium, eorumve Procuratores auctoritatem non habent quidquam decernendi in Concilio Provinciali, ſed poterunt etiam e Congregationibus, quæ ſeſſionibus præmitti ſolent, excludi, cum a Patribus de re aliqua eſt in illis pertractandum, quam propalare nequeant ſine violatione juramenti, aut obedientiæ debitæ Superiori, vel alia ſubeſt juſta cauſa eos non admittendi; quemadmodum docent Fagnanus *in cit. Cap. Etſi membra, num.* 14. & Pirhing *ad eumd. tit.* §. 3. *num.* 19. Ex quibus concludimus, unam eamdemque eſſe conditionem Capitulorum Eccleſiarum Cathedralium in Synodis tam Provincialibus, quam Diœceſanis: etenim tam ad iſtas, quam ad illas ſunt vocandi; in utriſque votum habent mere conſultivum; & neutrius decreta ſubſcribunt.

CA-

CAPUT TERTIUM.

De Synodalium decretorum reviſione, & approbatione.

CUm in Provincialibus Conciliis, quæ antiquioribus Eccleſiæ ſeculis cogebantur, recens ſubortæ hæreſes interdum damnarentur, & gliſcentes per provinciam errores ſolícita cura præfocarentur; inde factum eſt, ut eorumdem Acta per ſynodalem epiſtolam ad Romanum tranſmitterentur Pontificem, ut, accedente primæ Sedis, & Jeſu Chriſti in terris Vicarii approbatione, quod in illis particularibus Epiſcoporum cœtibus fuerat deliberatum, tamquam Fidei dogma ab omnibus reciperetur orthodoxis, unaque eſſet ubique omnium Fides. Hujus diſciplinæ teſtimonium perhibent Patres Concilii Carthaginienſis, & Milevitani, ejuſdem anni 416. qui poſt proſcriptos Pelagii, & Cœleſtii errores, quod a ſe geſtum fuerat Innocentio I. totius Eccleſiæ principatum tenenti ſignificarunt, rogantes, ut Apoſtolicæ ſuæ auctoritatis fulcimentum, & robur Conciliaribus ſtatutis adjiceret. *Hoc itaque geſtum* (ſcripſerunt Patres Carthaginienſes, *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 1214.), *Domine Frater, ſanctæ charitati tuæ intimandum duximus, ut ſtatutis noſtræ mediocritatis etiam Apoſtolicæ Sedis adhibeatur auctoritas.* Et Patres Milevitani *ibid. col.* 1221. *Quia te Dominus gratiæ ſuæ præcipuo munere in Sede Apoſtolica collocavit, talemque noſtris temporibus præſtitit, ut nobis potius ad culpam negligentiæ valeat, ſi apud tuam venerationem, quæ pro Eccleſia ſunt ſuggerenda, tacuerimus.* Innocentius vero litteris ad eoſdem datis, eos hoc nomine plurimum commendat, quod ſcilicet exquirentes primæ Sedis oraculum, eorumque, quæ a ſe geſta fuerant, confirmationem ab eadem petentes, ſanctiſſimis Eccleſiæ legibus obtemperaverint, & priſca calcaverint inſtituta Patrum, qui *non humana*, ait ad Epiſcopos Carthagine congregatos, *ſed Divina decrevere ſententia, ut, quidquid quamvis de disjunctis, remotiſque provinciis ageretur, non prius ducerent finiendum, niſi ad hujus Sedis notitiam perveniret: ut tota hujus auctoritate, juſta quæ fuerit, pronunciatio firmaretur; indeque ſumerent ceteræ Eccleſiæ (velut de natali ſuo fonte aquæ cunctæ procederent, & per diverſas totius mundi regiones puri latices capitis incorrupti manarent) quid præcipere, quos abluere, quos veluti cœno inemundabili ſordidatos, mundis digna corporibus unda vitaret*: & ad Patres Milevitanos: *Diligenter ergo, & congrue Apoſtolici conſulitis honoris arcana (honoris, inquam, illius, quem, præter illa, quæ ſunt extrinſecus, ſolicitudo manet omnium Eccleſiarum) ſuper anxiis rebus, quæ ſit tenenda ſententia: antiquæ ſcilicet regulæ formam ſecuti, quam toto ſemper Orbe mecum noſtis eſſe ſervatam..... Præſertim quoties Fidei ratio ventilatur, arbitror, omnes Fratres, & Coepiſcopos noſtros noniſi ad Petrum, id eſt ſui nominis, & honoris auctorem, referre debere,*

ve-

velut nunc retulit veſtra dilectio, quod per totum Mundum poſſit Eccleſiis omnibus in commune prodeſſe: apud Petrum Couſtant *Epiſt. Roman. Pontific. tom.* 1. *col.* 889. *&* 896. Eamdem confirmationem a Zoſymo Papa petiiſſe alia duo Africana Concilia, contra Pelagianos pariter coacta, teſtatur mox citandus Proſper *in libro contra Collatorem*, & conſtat ex ejuſdem Zoſymi epiſtola, quam ex ms. codice Vaticano profert Baronius *ad an.* 417. *num.* 19. *& ſeq.* Similiter Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus confirmationem ſecundæ Synodi Arauſicanæ poſtulavit a Felice Papa, eoque præmortuo, impetravit a Bonifacio II. quod narratur *in Vita ejuſdem Cæſarii lib.* 1. *ſub fin.* apud Mabillonium *in ſecul. I. Benedictin. pag.* 646. *Venet. edit.* & colligitur ex epiſtola Bonifacii *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1109.

II. Ab Apoſtolica vero confirmatione Provinciale Concilium mutuari infallibilem auctoritatem, ita ut in Fide errare nequeat, recte docent Melchior Canus *de Loc. Theolog. lib.* 5. *cap.* 4. *concluſ.* 5. Bellarminus *lib.* 2. *de Conciliis cap.* 5. pluribuſque argumentis oſtendit Thomaſſinus *diſſert.* 9. *in Concilia Carthaginienſe, & Milevitanum*. Enimvero, niſi res ita ſe haberet, ajunt Canus, & Bellarminus, non poſſent dici, irreformabili Eccleſiæ judicio, proſcripti errores Helvidii, Pelagii, & Priſcilliani: quorum primus damnatus eſt a Concilio Telenſi, confirmato a Siricio; alter a præfatis Conciliis Africanis, confirmatis ab Innocentio, & Zoſymo; tertius a Concilio Toletano, confirmato a Leone Magno: quæ quidem Concilia fuere tantum Provincialia. Accedit, quod Auguſtinus, & Proſper rem contra Pelagium omnino confectam ſunt arbitrati, poſtquam Africanorum Antiſtitum ſynodalis ſententia, in eumdem prolata, ab Apoſtolica Sede fuit approbata. Auguſtinus quippe *ſerm.* 131. *olim* 2. *de verb. Apoſt. num.* 10. *tom.* 5. *Oper. col.* 645. inquit: *Jam de hac cauſa duo Concilia miſſa ſunt ad Sedem Apoſtolicam: inde etiam reſcripta venerunt. Cauſa finita eſt, utinam aliquando finiatur error.* Et rurſum *lib.* 2. *Oper. imperfect. contra Julian. num.* 103. *tom.* 10. *Oper. col.* 993. *Quid adhuc quæris examen, quod jam factum eſt apud Apoſtolicam Sedem? Quod denique jam factum eſt in Epiſcopali judicio Palæſtino.... Damnata ergo hæreſis ab Epiſcopis non adhuc examinanda, ſed coercenda eſt a poteſtatibus Chriſtianis.* Proſper autem *contra Collat. cap.* 21. *alias* 41. *Tunc iſtorum machinæ fractæ ſunt.... quando beatæ memoriæ Innocentius nefandi erroris capita Apoſtolico mucrone percuſſit: quando Pelagium ad proferendam in ſe, ſuoſque ſententiam, Palæſtinorum Epiſcoporum Synodus coarctavit: quando Africanorum Conciliorum decretis beatæ recordationis Papa Zoſymus ſententiæ ſuæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dextras omnium armavit Antiſtitum.* Quare non immerito laudatus Thomaſſinus *loc. cit. num.* 1. *Provinciales Synodos ab Apoſtolica Sede confirmandas eſſe, &, ubi confirmatæ fuerint, tunc in auctoritatis ſummum columen eas recipi, nec poſſe ab eis, citra hæreſeos diſcrimen, provocari.*

III.

III. Hæc de Provincialibus Synodis, in quibus hæreſes damnabantur, &, quid Fide tenendum eſſet, decernebatur. Hodie vero, etſi plerumque in ejuſmodi Synodis Fidei cauſæ non pertractentur, ſed ſola condantur decreta diſciplinam reſpicientia, ut tamen antiquæ conſuetudinis aliquod remaneret veſtigium, ea, antequam promulgentur, tranſmitti juſſit Sixtus V. ad ſacram Congregationem Concilii; non quidem ut poſtea confirmationem reportent a Sede Apoſtolica, ſed ut corrigantur, ſi quid fortaſſe in iiſdem aut nimis rigidum, aut minus rationi congruum deprehendatur: *Provincialium vero* (alloquitur Pontifex ſacram Congregationem Concilii *ſua Conſtit.* 117. *tom.* 4. *Bullar. part.* 4. *pag.* 396.) *ubivis terrarum illæ celebrentur, decreta ad ſe mitti præcipiet, eaque ſingula expendet, & recognoſcet*: atque ita eſſe moribus receptum, fidem faciunt Concilia Provincialia, Valentinum anni 1565. Toletanum anni 1582. Mexicanum anni 1585. quorum decreta a ſacra Congregatione Concilii, ad quam miſſa fuerant examinanda, leguntur emendata in Collectione Conciliorum Hiſpaniæ Cardinalis de Aguirre *tom.* 4. Concilium pariter Provinciale Narbonenſe anni 1609. ab eadem ſacra Congregatione recognitum, & correctum, teſtatur Cardinalis Arigonius in epiſtola data 27. Novembris 1611. quæ ad ejuſdem Concilii calcem refertur *tom.* 11. Collectionis Harduini *col.* 54. Ejuſdem Congregationis judicio ſubjecta decreta Concilii Provincialis Salernitani, narrat Cardinalis Lancellotti in ſua atteſtatione, exarata die 23. Auguſti 1616. Et nos ipſi, cum ejuſdem Congregationis Secretarii munus gerebamus, ſcimus, ejus judicio fuiſſe ſuppoſitas ſanctiones Synodi Provincialis Ruthenorum, quæ, Præſide Hieronymo Grimaldo Archiepiſcopo Edeſſeno, in regno Poloniæ Nuntio Apoſtolico, cum facultatibus Legati de latere, & poſtea S. R. E. Cardinali, habita fuerat anno 1720.

IV. Non ſemel tamen accidit, Provincialia Concilia non ſolum a ſacra Congregatione Concilii recognoſci, &, ſi opus fuerit, emendari, verum etiam a ſummo Pontifice, ita petentibus Metropolitanis, a quibus ſunt celebrata, per Apoſtolicas litteras confirmari. Etenim Gregorius XIII. per ſuum ſpeciale Breve approbavit quartum, & quintum ex Conciliis Provincialibus Mediolanenſibus, a Sancto Carolo Borromæo coactis: quod narrat Giuſſanus *in Vita S. Caroli lib.* 6. *cap.* 2. & nos ſupra memoravimus. Synodus quoque a Petro Epiſcopo Beritenſi, Vicario Apoſtolico in Tunkino, celebrata in pago Diughieu provinciæ Kinam die 14. Februarii 1670. quæ Provincialis potius, quam Diœceſanæ, indolem videtur præſetuliſſe, poſt ejuſdem examen præmiſſum a ſacra Congregatione de Propaganda Fide, confirmata fuit a Clemente X. per Apoſtolicas litteras, datas 23. Decembris 1673. quæ extant inter Conſtitutiones Apoſtolicas pro Miſſionibus Sinarum, Tunkini &c. typis Pariſienſibus impreſſas anno 1676. *part.* 1. *pag.* 121. & *ſeq.* Similiter a Paulo V. approbatum Concilium Provinciale Mechlinienſe anni 1607. conſtat ex

ejuſdem Brevi, quod Conciliaribus Statutis attexuit Harduinus ſuæ Collectionis *tom.* 10. *col.* 1969. Apoſtolica itidem confirmatione roborata fuere duo Concilia Provincialia Beneventana, annis 1693. & 1698. habita a Vincentio Maria Cardinali Urſino, Archiepiſcopo Beneventano, qui poſtea ſummus Pontifex eſt renunciatus, aſſumpto nomine Benedicti XIII. quod videre eſt in Collectione Conciliorum Provincialium Beneventanorum, edita Romæ 1724. *pag.* 577. *&* 604. Idemque Benedictus, cum ſupremum Pontificatum teneret, nonnulla approbavit Concilia Provincialia, uti Avenionenſe, celebratum anno 1725. atque Ebredunenſe anni 1727. Et nos ipſi, poſtquam ad Petri Cathedram evecti fuimus, confirmavimus Synodum Provincialem, coactam in Monte Libano, per noſtras Apoſtolicas litteras datas 1. Septembris 1741. & evulgatas una cum Actis Conſiſtorii ſemipublici, habiti 13. Julii 1744. iterumque impreſſas *Bullarii noſtri tom.* 1. *pag.* 74. *& ſeq. & tom.* 2. *in Appendice pag.* 35. *& ſeq.*

V. Quibus poſitis, poſſet quis dubitare, an prædicta Provincialia Concilia ab Apoſtolica confirmatione vires accipiant univerſam obligandi Eccleſiam, perinde ac ſi eſſent Conſtitutiones Pontificiæ; juxta illud Juſtiniani effatum *in leg.* 1. *Cod. de vet. Jur. enucl. Omnia noſtra facimus, quibus auctoritatem noſtram impertimur*. Sed hanc difficultatem diluunt Suarez *lib.* 4. *de legib. cap.* 6. *num.* 10. & Fagnanus *in Cap. Canonum ſtatuta*, *num.* 13. *de Conſtitut.* opportune monentes, confirmationem robur quidem adjicere actui confirmato, ſed nequaquam illum extendere, niſi aliter ſuperior expreſſerit, ſicuti arg. *leg. Aurelius &c. ff. de liberat. legat.* docet Baldus *in leg.* 1. *in fin. Cod. Si adverſ. rem judic.* ex quo concludunt, prædictorum Conciliorum decreta, quamquam a ſummo Pontifice approbata, niſi ſint clauſa in corpore Juris communis, de quibus dumtaxat loquebatur Juſtinianus, provinciæ limites non prætergredi: quod reapſe de præfatis Conciliis Provincialibus Mediolanenſibus, a Gregorio XIII. confirmatis, omnes Doctores ſentire, idem Fagnanus obſervat.

VI. Non omnia autem, quæ hucuſque de Provincialibus dicta ſunt, noſtris congruunt Diœceſanis Synodis: harum quippe Conſtitutiones ſtatim poſſunt ab Epiſcopis publicari, quin ulla obſtringantur obligatione illas tranſmittendi ad ſacram Congregationem Concilii, ejuſque expectandi judicium. Haud equidem ignoramus, Antonium Mariam Gratianum, Epiſcopum Amerinum, ſuam, quam ſæpius laudavimus, Synodum habitam anno 1595. typiſque Venetis anno 1597. impreſſam, inſcripſiſſe Clementi VIII. atque in epiſtola nuncupatoria ita Pontificem allocutum: *Cum igitur mihi antiquiſſima cura fuerit, quam diu, ac varie interpellata, diœceſis hujus Synodum habere, quæ habita bis triginta annis non erat, in eaque omnem morum, atque Eccleſiaſticarum rerum rationem maxime ex Tridentini Concilii præſcriptis condere, conſtituereque, inceſſit animum cogitatio volumen ipſum decretorum, priuſquam ederem meis, ad te mit-*

ten-

tendi, tibique dicandi. Non quidem eo conſilio, ut fulgorem, ac majeſtatem nominis tui præferens, quaſi commendatius inde ſpectatiuſque prodiret, ſed, cum ſancire, atque promulgare hujus generis quicquam, non ante probatum tibi, fas juſque nemini ſit, ut tuo arbitrio, tuæ ditioni, qua debeo fide, reverentiaque ſubjicerem. Id demum habiturus ratum, ſanctumque, quod tu, cujus haud dubie cœleſti afflatu voluntas regitur, cuique cœleſtis numinis inſtar ineſt, ſanciendum, comprobandumque eſſet cenſueris. Verum hæc unice referri debent ad Gratiani obſequium, & reverentiam erga Sedem Apoſtolicam, non vero ad neceſſitatem conſulendi ſummum Pontificem, ejuſque approbationem obtinendi: ſiquidem, ſi Jus commune ſpectemus, ab hoc liberam habet Epiſcopus facultatem ferendi, & promulgandi leges, quas opportunas duxerit ad rectam ſuæ diœceſis adminiſtrationem independenter ab ulla ſuperioris confirmatione; uti bene Suarez *cit. cap. 6. num. 9. & 10.* Si vero conſideremus paulo ante indicatam Sixtinam Conſtitutionem, hanc ſolum loqui animadvertimus de Synodo Provinciali, cujus Acta ante promulgationem recognoſcenda ſtatuit a ſacra Congregatione Concilii; nequaquam autem complecti deprehendimus decreta Synodi Diœceſanæ, de quibus nihil de novo decernit, ſed cujuslibet Epiſcopi prudentiæ, atque arbitrio, cui antea permittebantur, ea relinquit. In hac ſententia fuit ſacra Congregatio Concilii, quæ rogata, ut recognoſceret Acta Diœceſanæ Synodi Strongolenſis, die 17. Junii 1645. reſpondit: *Se non conſueviſſe revidere, & approbare, niſi Synodos Provinciales, ex Conſtitutione Sixti V. & quod idcirco Epiſcopus uteretur jure ſibi, ex ſacro Concilio, competente: lib. 17. decretor. pag.* 484. Quocirca in hac noſtra commentatione falli jam diximus Cardinalem de Luca, & Van Eſpenium, aſſerentes, Diœceſanas Synodos robore, & efficacia carere, niſi a prædicta ſacra Congregatione approbentur.

VII. Compertum præterea nobis eſt, non deeſſe Epiſcopos, qui ſuas Conſtitutiones, in Synodo promulgandas, ad aliquem virum doctum, rerumque Eccleſiaſticarum apprime peritum, in Urbe commorantem, mittant, ejuſque de illis conſilium, & judicium exquirant; aut etiam aliquem Cardinalem, ſacræ Congregationi Concilii adſcriptum, enixe rogent, ut eas legat, & corrigat; quod ſæpius a nobis, cum in minoribus eſſemus, factum reminiſcimur, ut amicorum Antiſtitum indulgeremus petitionibus. At hæc ab Epiſcopis ex mera fiunt cautela, ut nimirum ſui Cleri, & populi querimoniis aditum occludant, non ex ulla, qua teneantur, obligatione: neque enim iidem ſacræ Congregationis judicialem ſententiam, ſed peculiaris perſonæ judicium expetunt, & conſilium: ſacram quippe Congregationem non ſolere Diœceſanas Synodos recognoſcere, niſi adverſum ejuſdem decreta ab aliquo fuerit appellatum, & modo ab ipſamet accepimus, & aſſeruit Cardinalis Carafa, ejuſdem olim Præfectus, in ſua epiſtola anno 1586. ad quemdam Epiſcopum data, quæ a pluribus refertur Auctoribus, & noviſſime edita eſt a Miglio-

 ruc-

ruccio *Inſtit. Canonic. lib.* 1. *tit.* 3. *num.* 26. *pag.* 34. cujus verba ſunt: *Non eſt in more poſitum apud Patres Illuſtriſſimos, qui Tridentini Concilii decretis interpretandis præfecti ſunt, Diœceſanas Synodos recognoſcere, ſed Provinciales tantum emendare. Quare, ut voluntati, atque Paſtorali Amplitudinis tuæ zelo in tuæ Synodi correctione quoquo modo ſatis per me fieret, illud pro mea in te, & Eccleſiam tuam charitate mihi ſumpſi, ut Synodum ipſam percurrerem, ſimulque & adnotarem, quæ notatu digna viſa ſunt, quemadmodum licebit in extremis ipſis Synodi pagellis, ubi noſtras animadverſiones adſcripſimus, inſpicere. Quod ſupereſt tamen, tu, Cleruſque tuus in ſalutarium Conſtitutionum obſervationes naviter incumbite: memores, unam optimam legem eſſe, legem obſervare. Valete in Domino.*

CAPUT QUARTUM.

De Synodalium decretorum promulgatione, &, quam in Diœceſim inducunt, obligatione.

CErtum eſt, ad legis ſubſtantiam pertinere ipſius legis promulgationem, qua ad totius communitatis notitiam devenire queat *leg. Leges ſacratiſſimæ, Cod. de legib. & rubr. Novell. 66.* etenim, cum lex ſit regula morum, non uni, aut alteri perſonæ, ſed toti propoſita communitati, debet omnibus ita ſignificari, ut ad omnium aures pervenire valeat; quod aliter fieri nequit, quam per ejuſdem legis promulgationem. Modus autem, quo hæc promulgatio ſit facienda, non eſt ſpeciatim a Jure præfinitus: quare merito Suarez *lib.* 4. *de legib. cap.* 15. *num.* 8. aſſerit, leges ab Epiſcopis latas, ſufficienter promulgari, ſi aut publice legantur in Eccleſia Cathedrali, aut voce præconis in platea civitatis adſtantibus ſignificentur, aut ſcriptę affigantur in loco publico, ad hoc deſignato. Quin immo, ſi Statuta Synodalia, non populum, ſed ſolum reſpiciant diœceſis Clerum, alia non indigent publicatione, ab ea diſtincta, quæ fit in ipſa Synodo, cui intereſt præcipua pars ejuſdem Cleri: ſiquidem Innocentius III. *in Cap. Ad hæc, de poſtulat. Prælat.* disjunctive ait, legis vinculum in omnes protendi *cum ſolemniter editur, aut publice promulgatur*: nulla autem lex magis ſolemniter editur ea, quæ fit in conſeſſu præcipuæ partis eorum, in quos fertur.

II. Facta porro Synodalium Conſtitutionum promulgatione, nullius temporis determinatum ſpatium interfluere neceſſe eſt, ut illæ parendi obligationem inducant: ſed ſtatim unumquemque ligant, qui earumdem notitiam quoquo modo habuerit. Licet enim in Jure Civili cautum ſit, leges Imperiales non obligare, niſi poſt duos menſes ab earumdem promulgatione in ſingulis provinciis facta, juxta textum *cit. Novell. 66. ejuſque rubr.* & inſuper diſputetur inter Doctores, an idem locum habeat in legibus Pontificiis, pro univerſa Eccleſia latis; in qua quæſtione af-

firma-

firmativam ſententiam tuentur Navarrus *manual. cap.* 23. *num.* 44. Sotus *lib.* 1. *de juſt. quæſt.* 1. *art.* 4. negativam vero propugnant Suarez *lib.* 3. *de legib. cap.* 18. *lib.* 4. *cap.* 15. Menoch. *de Arbitrar. caſ.* 185. *num.* 8. aliique magis communiter : omnes tamen fatentur , legem latam ab inferioribus , niſi aliud ipſemet legislator decernat , ſtatim poſt promulgationem unumquemque afficere: quod tamquam certum ponunt Oſtienſis *in Summ. tit. de Conſtit.* §. *Quando*, Navarrus *cit. loc.* & *conſil.* 1. *num.* 16. *de Conſtit.* Suarez *cit. cap.* 18. *num.* 9. Azor. *Inſtit. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 3. *quæſt.* 2.

III. Neque ad declinandum Synodalium Conſtitutionum vinculum prodeſſe poteſt auctoritas Gratiani, qui initio *diſt.* 18. ſcripſit : *Epiſcoporum Concilia ſunt invalida ad definiendum*, & *conſtituendum*, *non autem ad corrigendum. Sunt enim neceſſaria Epiſcoporum Concilia ad exhortationem*, & *correctionem*, *quæ*, *etſi non habent vim Conſtitutionis*, *habent tamen auctoritatem imponendi* , & *indicendi* , *quod alias ſtatutum eſt* , & *generaliter*, *ſeu ſpecialiter obſervari præceptum* . Hæc ſiquidem nimium inconſiderate, atque oſcitanter a Gratiano prolata, obſervat ibidem Gloſſa *verb. conſtituendum*, inquiens: *Illud non eſt verum*, *quia Epiſcopi bene poſſunt condere canones Epiſcopales*, & *Archiepiſcopus Provinciales: quia quilibet populus*, & *quælibet Eccleſia ſibi poteſt ſtatuere aliquod jus*: adnotavitque Cabaſſutius *in theor.* & *prax. Jur. Canon. cap.* 1. *in fin.* ubi Gratiani errorem redarguit . Etenim , cum Epiſcopi poſiti ſint a Spiritu Sancto *regere Eccleſiam Dei* , *Act.* 20. iiſque collata ſit poteſtas ſolvendi , & ligandi, *Matth.* 18. ſive hæc ſit immediate a Chriſto Domino , ſive a ſummo Pontifice , nemo , ſalva Fide , poteſt juriſdictionem illis abjudicare ſuas oves legibus obſtringendi , quibus obtemperare cogantur : quod ex iis liquet , quæ *lib.* 1. *cap.* 4. & *lib.* 5. *cap.* 4. diximus , & late probat Suarez *lib.* 4. *de legib. cap.* 4. Quocirca apud omnes Juriſtas principii loco eſt , Synodales Conſtitutiones facere jus particulare , ab omnibus obſervandum, qui in conſtituentis territorio degunt: Rota *cor. Seraphino deciſ.* 813. *num.* 3. *deciſ.* 14. *num.* 7. *deciſ.* 15. *num.* 6. *deciſ.* 16. *num.* 9. *deciſ.* 18. *num.* 13. *lib.* 14. *ad ornat. Card. de Luca*, & *deciſ.* 471. *num.* 5. *part.* 14. *deciſ.* 212. *num.* 3. *part.* 15. *deciſ.* 163. *num.* 18. *part.* 17. *recent. deciſ.* 123. *num.* 14. *cor. Herrera* , *deciſ.* 7. *num.* 19. *cor. Molines* : & proſequitur Romaguerra *ad Conſtitutiones Synodales Gerundenſes lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 35. & *ſeq.*

IV. Ex eo porro , quod poteſtas ferendi leges ſit in Epiſcopis aut immediate a Chriſto , aut a ſummo Pontifice , cui eſt a Chriſto immediate collata , neceſſario etiam conſequitur , earum firmitatem nequaquam pendere a populi acceptatione , ſed ab unico legislatore vires ſortiri , quibus unumquemque quantumvis reluctantem conſtringant , niſi forte a juſtitia certo deficiant, ex cujus defectu ſint irritæ: quemadmodum bene perpendit Suarez *cit. lib.* 4. *de legib. cap.* 16. *per tot.* ubi merito etiam ani-

animadvertit, oppoſitam opinionem, quam aliqui auſi ſunt venditare, componi non poſſe cum Fide, qua credimus, Eccleſiæ regimen fuiſſe a Chriſto commiſſum Romano Pontifici, in cujus ſolicitudinis partem ceteri vocati ſunt particularium Eccleſiarum Antiſtites.

V. Quod ſi quis legis *ſubjectum*, ut ajunt, hoc eſt perſonas inquirat, quæ Diœceſanæ Synodi decretis ligentur, paucis reſpondetur, ad eorumdem obſervationem adigi quotquot incolunt Epiſcopi diœceſim, cujuſcumque ſint ſtatus, & conditionis, niſi ſpeciali privilegio ab ejuſdem ſubtrahantur juriſdictione: Suarez *lib.* 4. *de legib. cap.* 19. *num.* 5. Quin immo Regulares, eorum exemptione non obſtante, parere coguntur Diœceſanæ Synodi ſanctionibus, in iis, quæ reſpiciunt curam animarum, aut Sacramentorum adminiſtrationem, juxta decretum Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 11. *de Regular.* atque Apoſtolicas Conſtitutiones, Concilii textum explicantes: decretis pariter ſubjiciuntur, quæ materiam concernunt, in qua ſubſunt juriſdictioni delegatæ Epiſcopi, juxta deciſionem Innocentii IV. *in Cap.* 1. *de privileg. in* 6. *Salvis nihilominus caſibus aliis, in quibus eos Epiſcoporum juriſdictioni ſubeſſe, canonica præcipiunt inſtituta:* quod prolixius explicuimus *lib.* 9. *cap.* 15. *num.* 4. *& ſeq.* Notat præterea idem Suarez *eod. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 10. aliquando, ad evitandum ſcandalum, & fugiendam difformitatem a ceteris diœceſeos membris, teneri Regulares obtemperare Conſtitutionibus Synodalibus, a quibus ceteroquin, ratione ſuæ exemptionis, eſſent ſoluti; quamvis ſimul advertat, non ſemper illas tranſgredientes fieri gravis culpæ reos, ſicuti ceteri, qui Epiſcopali juri plene ſubduntur.

VI. Aliqui nihilominus Doctores, quos citant Azor. *Inſtit. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 19. *quæſt.* 2. & Diana *part.* 1. *tract.* 9. *reſolut.* 36. *& part.* 10. *tract.* 11. *reſolut.* 36. ſpecialem quæſtionem movent de jejuniis ab Epiſcopo vel per Edictum, vel per Synodalem Conſtitutionem, toti diœceſi indictis, ad quæ religioſe ſervanda etiam Regulares compellunt: durum quippe, & abſonum illis videtur, Regulares, auſterioris vitæ genus profeſſos, licite poſſe iis diebus epulari, quibus, ceteris, inter quos verſantur, eſt abſtinentia præcepta. Addunt præterea, nullum, quantum ad rem attinet, poſſe aſſignari diſcrimen inter legem Epiſcopi indicentem jejunium, & legem, qua dies aliquis feſtus per totam diœceſim celebrandus edicitur: huic autem poſteriori obtemperare debere etiam Regulares, ſtatuit Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 12. *de Regul. Dies feſti, quos in diœceſi ſua ſervandos idem Epiſcopus præceperit, ab exemptis omnibus, etiam Regularibus, ſerventur:* unde inferunt, pari ratione eoſdem obſtringi lege jejunii ab Epiſcopo lata. Verum Suarez *cit. loc. num.* 5. Azorius, & Diana *locis cit.* Bonacina *de præceptis Eccleſ. diſp. ult. quæſt.* 1. *punct.* 6. *num.* 5. la-Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 1274. Cardinalis Cozza *de jejunio part.* 3. *dub.* 4. *num.* 65. Pontas *in ſuo Dictionar. verb. Jejunium caſ.* 16. etiam a prædicta Synodali lege Regulares liberos pronunciant: ſemel enim

nim poſita eorum exemptione ab Epiſcopi juriſdictione, nulla eſt efficax ratio, cur hoc ſpeciali Epiſcopalis juriſdictionis actu ligentur; quod enim colere teneantur dies feſtos ab Epiſcopo præſcriptos, ſicuti & ſervare interdictum ab eodem Epiſcopo promulgatum, id provenit ex peculiari ſanctione Tridentini, quod in hiſce duobus caſibus Regulares ſuppoſuit juriſdictioni Ordinarii, a qua ceteroquin in omnibus aliis, non nominatim exceptis, ſunt prorſus exempti. Quod autem iidem Regulares auſterioris vitæ genus elegerint, hoc probat utique, eos obligari ad jejunia, aliaſque corporis macerationes, præſcriptas in regulis Ordinis, cui ſunt adſcripti, quæque inſuper a Prælato Regulari, cui ſubſunt, forſan iiſdem de novo indicantur; non autem probat, adigi etiam ad jejunia indicta ab Epiſcopo, aliove Prælato, cujus juriſdictioni, & imperio non ſubjacent: quin immo, quia plura ſuſtinent onera cujuslibet Regularis inſtituti propria, æquum non eſt, ut etiam alia cogantur ſubire, quæ ſuis diœceſanis imponit Ordinarius loci, in quo degunt.

VII. Verum, ſi in aliqua Regularium communitate, antiqua invaluiſſet conſuetudo ſervandi jejunia, quæ Epiſcopus ſive in Synodo, ſive extra Synodum, aliquoties indicit; nullus dubitat, ad ea deinceps ſervanda eamdem communitatem compelli poſſe: tunc quippe jejunandi obligatio non oritur ab Epiſcopi juriſdictione, ſed ab ipſa conſuetudine, quæ vim habet inducendi legis obligationem: quemadmodum opportune monent omnes laudati Doctores. Similiter, non ab Epiſcopi præcepto, ſed a jure naturali jejunare coguntur Regulares iis diebus, quos Epiſcopus juſſit eſſe eſuriales, ſi non jejunantes ſcandalum præbeant aliis; quod jam cum Suarez prænotavimus. Quocirca a culpa non excuſamus eos Regulares, qui illis ipſis diebus, quibus tota diœceſis a vetitis cibis abſtinet, ut Epiſcopi Edicto morem gerat, ad ſuam oſtentandam exemptionem, ſe ſplendide epulatos, palam, & publice gloriantur: hæc enim vana oſtentatio non poteſt non afferre audientibus gravem offenſionem, præſertim ſi jejunium fuerit ab Epiſcopo imperatum ex publica cauſa, puta ad placandum Deum, ut ingens aliquod malum, aut imminens mali periculum a diœceſi avertat. In Synodo Diœceſana Cardinalis Capponii, Archiepiſcopi Ravennatenſis, habita anno 1627. titulo *de obſervatione dierum feſtorum num.* 17. habentur hæc verba: *Prædeceſſor noſter*, Petrus videlicet Cardinalis Aldobrandinus, *unanimi totius Cleri acclamatione, habitoque in pleno Senatu ſapientum, ac totius populi antiquæ Civitatis Ravennæ aſſenſu, pervigilium Sancti Apollinaris Protectoris ac Patroni jejunio ab omnibus noſtræ diœceſis celebrandum in prima Synodo ſtatuit, ac pronunciavit*: & hoc ipſum in ſubſequentibus Synodis Archiepiſcoporum confirmationem obtinuit, & jejunium prædictæ diei obſervatur in univerſa diœceſi tum a ſecularibus, tum a Regularibus. Sanctæ memoriæ Clemens XI. ut ſingulis annis celebraretur memoria liberationis e peri-

cu-

culo terræmotus, quo Urbs Roma afflicta fuit, ſtatuit, jejunium quotannis eſſe ſervandum pridie diei feſti Purificationis Beatæ Mariæ Virginis, uti legitur in ejus Vita edita Urbini anno 1727. *lib.* 2. *num.* 36. *pag.* 98. & quamvis hoc jejunium fuerit a dicto Pontifice demandatum, uti Urbis Epiſcopo, uſque ad præſentem diem obſervatur a Secularibus, & Regularibus in Urbe degentibus.

VIII. Capitula itidem exempta obnoxia ſunt Synodalibus Conſtitutionibus, quæ verſantur circa reformationem morum, & diſciplinæ; quod a ſacra Congregatione declaratum, teſtata ſunt Concilia Provincialia Mechlinienſe, & Namurcenſe, relata a Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. univ. part.* 1. *tit.* 18. *cap.* 4. *num.* 8. intacta in reliquis remanente eorumdem Capitulorum exemptione, quæ in hoc præcipue ſita eſt, ut Epiſcopus, extra viſitationem, procedere nequeat contra aliquem Canonicum ſine duobus adjunctis e gremio Capituli, ad normam Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 6. *de reform.* quamvis eadem Capitula, ſine adjunctis, pro ſuo arbitrio, viſitare queat, juxta aliud ejuſdem Concilii decretum *ſeſſ.* 6. *cap.* 4. *de reform.* quæ duo decreta a nobis expenſa, & invicem conciliata fuere in cauſa *Januen. Juriſdictionis*, de qua *tom.* 2. *Theſaur. Reſol. pag.* 192. *& ſeq.*

IX. Difficultas de iis eſſe poteſt, qui de Epiſcopi diœceſi quidem ſunt, ſed extra diœceſim verſantur, mox tamen ad illam redituri: de his quippe dubitatur, an abſentiæ tempore Diœceſanis Conſtitutionibus obſtringantur, cenſuriſque afficiantur in earumdem tranſgreſſores latis. Communiter vero reſpondent Doctores, particularibus loci ſtatutis non obligari, qui extra ſtatuentis territorium degit; juxta apertam deciſionem Bonifacii VIII. *in Cap. final. de Conſtit. in 6. Statuto Epiſcopi, quo in omnes, qui furtum commiſerint, excommunicationis ſententia promulgatur, ſubditi ejus, furtum extra ipſius diœceſim committentes, minime ligari noſcuntur: cum extra territorium jus dicenti non pareatur impune:* quæ eſt ſententia Pauli Juriſconſulti *in leg. final. ff. de juriſdict.* Aliud autem eſſe ajunt de præcepto, alicui ab Epiſcopo facto, ne ex. gr. aleis ludat, ſub pœna excommunicationis, ipſo facto incurrenda: eum quippe, cui tale præceptum injunctum eſt, ſi extra diœceſim aleis ludat, in excommunicationem incidere, iidem Doctores affirmant. Ratio diſcriminis eſt, quia lex, ſeu ſtatutum, per ſe, & immediate reſpicit territorium, ſeu diœceſim, eique quaſi cohæret, ac proinde non poteſt conſtringere, qui extra territorium, ſeu diœceſim exiſtit: præceptum vero afficit immediate perſonam, ejuſque veluti oſſibus hæret, quocumque terrarum diſceſſerit: S. Antoninus *part.* 2. *tit.* 6. *cap.* 2. §. 2. Covarr. *in Cap. Alma Mater, part.* 1. §. 10. *num.* 3. Suarez *de legib. lib.* 3. *cap.* 32. *num.* 1. *& lib.* 4. *cap.* 19. *num.* 1. Layman *in cit. Cap. final. de Conſtit. in 6. num.* 3. Pirhing *ad eumd. tit. de Conſtit. num.* 55. *&* 59.

X. Verum prædicta communis aſſertio limitanda eſt in illo, qui e diœceſi egreditur ſolo animo declinandi Synodalis Statuti obligationem:

quam-

quamvis enim nonnulli Doctores etiam hunc a Statuti vinculo ſolutum arbitrentur, melius tamen, eum, in legis fraudem diſcedentem, legis vinculum ſecum ferre, eoque conſtrictum manere, defendunt Manuel *tom.* 1. *Summ. cap.* 219. *num.* 12. Vaſquez *in* 3. *part. quæſt.* 98. *art.* 2. Rebell. *de oblig. juſt. lib.* 2. *quæſt.* 7. *ſect.* 3. *num.* 16. Layman *Theolog. moral. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 11. *num.* 9. Neque hodie fas eſſe videtur ab hac ſententia recedere, poſtquam ſacra Congregatio Concilii illegitimum pronunciavit matrimonium, non ſervata Tridentini forma, ab iis celebratum, qui ſolo animo illud clandeſtine contrahendi, receſſerunt e loco, ubi Tridentinum eſt promulgatum, & ſe ad locum contulerunt, in quo promulgatum non eſt; quam declarationem, ſua roboratam auctoritate, Urbanus VIII. inſeruit Brevi, ad Archiepiſcopum Colonienſem dato, anno 1627. uti narrat Cardinalis de Lugo *lib.* 1. *Reſponſ. moral. dub.* 36. eidemque declarationi aliæ plures conſonant deciſiones, quæ ab eadem Congregatione prodierunt, diligenter a nobis collectæ, & relatæ *in noſtra Inſtit.* 33. *num.* 8. *& ſeq.* Etenim, cum neque ſacræ Congregationi, neque ſummo Pontifici in animo fuerit novam rogare legem, ſed præexiſtentem, jam a Tridentino indictam, explicare, jam exinde conficitur, ex utriuſque ſententia, qui in legis fraudem e loco ſe ſubducit, ubi ea viget, ſub lege nihilominus comprehenſum, ejuſque nexu devinctum manere. Accedit, quod Clemens X. in Conſtitutione, quæ incipit *Superna*, edita 21. Maji, & publicata 2. Auguſti 1670. declaravit, poſſe Regularem in diœceſi, in qua ad excipiendas Confeſſiones eſt approbatus; *confluentes ex alia diœceſi, a peccatis in ipſa reſervatis, non autem in illa, ubi idem Confeſſor eſt approbatus, abſolvere, niſi eoſdem pœnitentes noverit, in fraudem reſervationis, ad alienam diœceſim pro abſolutione obtinenda migraſſe*. Ex quo iterum manifeſtum fit, dolum & fraudem nemini patrocinari, ad evadendum legis vinculum; eamque fraudem vere ab illo committi, qui, ſolo animo legem eludendi, e loco ſe proripit, ubi illa viget.

CAPUT QUINTUM.

Quibus modis ceſſare poſſit obligatio inducta a Synodali ſtatuto.

SIquidem de eſſentia legis eſt perpetuitas in eo ſenſu, quem fuſe explicat Suarez *lib.* 1. *de legibus cap.* 10. *per tot.* certum proinde eſt, Synodales Conſtitutiones, niſi revocentur, in ſuo robore permanere, quamvis Epiſcopus, a quo ſunt editæ, e vita deceſſerit, aut ſe Epiſcopatu abdicaverit, aut ad aliam ſit translatus Eccleſiam: quod apud omnes Canoniſtas indubitatum, aſſerunt Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. part.* 3. *allegat.* 93. *num.* 23. Fagnanus *in Cap. A nobis*, 1. *a num.* 5. *uſque ad fin. de ſent. excommun.* Antonell. *de regim. Eccleſ. Epiſcop. lib.* 1.

cap. 1. §. *6. num.* 70. Card. de Luca *in adnotat. ad Trident. diſc.* 30. *num.* 15. Reiffenſtuel *ad tit. de Conſtit.* §. 4. *num.* 70. Romaguerra *ad Conſtit. Synodal. Gerunden. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num. 29.* Non ita certum eſt, an Epiſcopi morte ceſſent Statuta, ab eodem extra Synodum facta, & per ſimplex Edictum promulgata. Hæc quippe ſtatim vires amittere, neque amplius urgere, autumant Bertacchin. *tract. de Epiſc. part.* 2. *lib.* 4. *deciſ.* 15. Riccius *deciſ.* 149. *num.* 2. *part.* 1. Zerola *prax. Epiſc. part.* 1. *verſ. Edicta* §. *Ad tertium*, Sperellus *for. Eccl. deciſ.* 14. *num.* 21. *&* 22. Barboſa *cit. loc.* inde inferentes, per Epiſcopi obitum ceſſare caſuum reſervationem, niſi facta fuerit in Synodo. At melius alii, Epiſcopi Statutis, etiam extra Synodum, audito tamen conſilio Capituli, factis, & promulgatis, eamdem attribuunt perpetuitatem, quam omnes concedunt Synodalibus Conſtitutionibus: ſiquidem etiam illa ſuas vires, & efficaciam unice mutuantur ab auctoritate, & juriſdictione Epiſcopi, quæ eadem prorſus eſt, ſive in Synodo, ſive extra Synodum exerceatur. Accedit expreſſa deciſio Gregorii IX. *in Cap. ultim. de offic. Legat.* ubi ait: *Nemini dubium eſſe volumus, quin Legatorum Sedis Apoſtolicæ Statuta, edita in provincia ſibi commiſſa, durent tamquam perpetua, licet eadem poſtmodum ſint egreſſi:* nam, ſi Statutum Legati perſeverat, poſtquam ejus juriſdictio, per egreſſum e provincia, eſt extincta, idem dicendum eſſe de quolibet Epiſcopi Statuto, merito ibidem obſervat Gloſſa *verſ. Statuta*, quam ſequuntur Jaſon *in leg. Stipulationum*, *ff. de verb. oblig. num.* 3. *&* 4. Federicus de Senis *conſil.* 16. aliique, quos allegat Reiffenſtuel *cit. tit. de Conſtit.* §. 4. *num.* 70. ubi ſimul docet, hanc eamdem poteſtatem condendi Statuta, in perpetuum duratura, competere Capitulo, vacante Sede Epiſcopali.

II. Quod autem diximus, Synodales Conſtitutiones eſſe perpetuas, non eſt ita accipiendum, quaſi nequeant ab eodem Epiſcopo, ejuſve ſucceſſore revocari: etenim perpetuæ dicuntur hoc tantum nomine, quod ſcilicet ſint regulæ ſtabiles, propoſitæ communitati, quæ moraliter eadem perſeverat; atque inſuper quia, ſpectata earumdem natura, durant poſt mortem legislatoris, niſi ab ipſomet, aut a ſucceſſore abrogentur: nequaquam vero perpetuæ dicuntur, quaſi ſint immutabiles; cum interdum novæ emergentes rerum circumſtantiæ illas delendas, atque abrogandas ſuadeant: uti bene ratiocinatur Suarez *cit. cap.* 10. *num.* 15. Quare, ſi poſtremæ Synodi decreta aliis adverſentur, quæ in prioribus fuerant edita, poſterioribus erit inhærendum; quia jus poſterius derogat priori: quemadmodum ad rem ponderat Cardinalis Jacobatius *de Conciliis lib. 6.* ad quod alluſit etiam S. Auguſtinns *lib.* 2. *de Baptiſmo contra Donatiſtas* ſcribens *cap.* 3. *num.* 4. *tom.* 9. *Oper. col.* 98. *ſæpe priora poſterioribus emendari, cum aliquo experimento rerum aperitur, quod clauſum erat, & cognoſcitur, quod latebat.*

III. Præter revocationem vero a legislatore, ejuſve ſucceſſore factam

alii

alii duo ſunt modi, quibus diœceſeos incolæ Synodalium Conſtitutionum jugum excutere poſſunt: primo, ſi nunquam illas, earumve aliquam moribus recipiant, ſeu obſervare incipiant: ſecundo, ſi, poſtquam receptæ fuerant, per contrariam conſuetudinem ab earumdem vinculo ſe ſolvant. Ad primum quod attinet, quamquam leges, potiſſimum Eccleſiaſticæ, a populi acceptatione minime pendeant, attamen, cum eædem nunquam a populo recipiuntur, peccant quidem eas non recipientes, ſed tandem deſinunt obligare; quoniam præſumitur, nolle legislatorem, cum maximo animarum diſpendio, ſuæ legis vinculo diu irretitam tenere communitatem, quæ nunquam paſſa eſt, ſe eo conſtringi: uti bene ratiocinatur Suarez *lib.* 4. *de legib. cap.* 16. *num.* 9. Quantum vero temporis neceſſarium ſit, ut lex, nunquam uſu recepta, cenſeatur tacite revocata, litigant Doctores. Certum ſolum videtur, nullum temporis ſpatium eſſe neceſſarium, quando legislator ſcit, ſuam legem non recipi, &, cum commode poſſit ejuſdem obſervationem urgere, diſſimulat, tacetque, neque in tranſgreſſores animadvertit: tunc quippe, poſt paucos actus a ſuperiore toleratos, præſumitur, quod idem, per hanc ipſam conniventiam, ſuam legem tacite revocet, nolitque ea obſtringere communitatem, cui diſplicet: Suarez *cit. loc. num.* 10. *&* 12. At difficultas eſt, quando lex ab initio reſpuitur, ignorante legislatore. Ne in hoc rerum eventu quidem ullum determinatum temporis intervallum neceſſarium exiſtimant Felinus *in Cap.* 1. *num.* 13. *de treug. & pac.* & Bott. *in tract. de Synod. art.* 2. *num.* 63. quorum ſententia, poſt paucos tranſgreſſionis actus, prudentis viri judicio definiendos, cenſetur pariter lex abrogata. Alii e diametro oppoſiti, quos ſequitur Fagnanus *in eod. Cap. de treug. & pac.* legem, etſi nunquam uſu receptam, urgere nihilominus putant, donec non effluxerit tempus quadraginta annorum, intra cujus ſpatium, quotquot legi non parent, cujus materia ſit gravis, a gravis culpæ reatu non excuſant. Alii demum, quorum opinionem *practice certam* arbitratur laudatus Suarez *num.* 11. docent, ad delendam legem, quæ nunquam a communitate ſervari cœperit, neceſſarium, & ſufficiens eſſe decennium: nam ex una parte, ejuſmodi temporis ſpatium ſatis eſt, ut conſuetudo, ſeu præſcriptio dicatur longi temporis, juxta Gloſſam *in Cap. ult. de conſuetud. in* 6. atque ex alia brevius videtur exigi, ut lex, nunquam uſu recepta, deſinat obligare, quam requiratur ad abrogandam legem, quæ diu fuit moribus comprobata: cum autem ad hoc poſtremum requiratur, ad ſummum, tempus quadraginta annorum, ut ſtatim dicemus, videtur, ad primum ſatis abunde eſſe decennium.

IV. Cum vero agitur de lege jam populi moribus firmata, ad illam contraria conſuetudine abrogandam, communiter exigunt Doctores quadraginta annorum ſpatium; quoniam tantum temporis neceſſarium eſt ad præſcribendum contra Eccleſiam, per textum *in Cap. De quarta*, aliiſque, *de præſcript.* Verum plerique ex recentioribus non improbabiliter

opinantur, ſatis eſſe conſuetudinem decem annorum : nam, teſte Suarez *lib.* 7. *de legib. cap.* 18. apud omnes in confeſſo eſt, tanti temporis conſuetudinem vires habere abrogandi legem civilem, nec contrarium reperitur ſancitum pro lege canonica : neque enim (ajunt hujus ſententiæ patroni) exemplum præſcriptionis, per quam aufertur ab Eccleſia jus proprietatis ſive in re, ſive ad rem, puta jus percipiendi decimas, comparari poteſt conſuetudini, per quam, ſine Eccleſiæ detrimento, ejuſque bonorum jactura, tollitur obligatio legalis : ſecus quippe lex lata a Romano Pontifice non poſſet abrogari, niſi per conſuetudinem centum annorum; tantum enim temporis requiritur ad præſcribendum contra bona, & jura Eccleſiæ Romanæ, *Cap. Ad audientiam*, 13. & *Cap. Si diligenti*, 17. *de præſcript.* Ita ratiocinantur Leſſius *lib.* 2. *de juſt. & jur. cap.* 6. *num.* 46. Cardinalis de Lugo *de juſt. & jur. diſput.* 7. *ſect.* 6. *num.* 94. Pirhing *ad tit. de conſuetud.* §. 6. *num.* 39. aliique ab his citati.

V. Quod porro dicimus, legem ſive nunquam receptam, ſive receptam, contraria conſuetudine deleri, intelligendum eſt, dummodo conſuetudo ceteras habeat conditiones, quæ a Jure in ea expoſcuntur, præcipue *in Can. Veritate, cum ſeq. diſt.* 8. *Cap. Ad noſtram* & *Cap. fin. de conſuetudine* : & primo quidem, ut ſit rationabilis, hoc eſt neque Juri Divino, neque naturali contraria, nec expreſſe a Jure reprobata, aut in legislatoris contemtum invecta: deinde, ut a majori communitatis parte libere & ſponte ſit inducta, pluribuſque, ac continuis actibus frequentata, animo legem tollendi: ac demum, ut adſit conſenſus legislatoris, non quidem expreſſus, & *perſonalis*, qualem cum aliis neceſſarium voluit Pontius *lib.* 6. *de matrim. cap.* 6. *num.* 7. ſed conſenſus legalis, & juridicus, qui nimirum jam habetur per leges, & canones, omnem conſuetudinem, populi moribus inductam, approbantes, eique vires tribuentes abrogandi legem: quod communiſſime ſentiunt Doctores congeſti a Suarez *cit. lib.* 7. *cap.* 18. *num.* 14.

VI. Si itaque incidat quæſtio, an Conſtitutio Synodalis defierit obligare, eo quod aut tolerante Epiſcopo nunquam fuerit ab aliqua communitate recepta, aut, poſtquam fuerat moribus comprobata, contraria conſuetudine ſit deleta, res erit decidenda, juxta indicatas doctrinas, quas prolixius exornant Juris Canonici interpretes *ad tit. de conſuetud.*

VII. Hactenus de ceſſatione legis in communi. Verum, manente legis obligatione quoad totam communitatem, poteſt quis a legis vinculo ſubduci per diſpenſationem a ſuperiore impetratam : quam quidem diſpenſationem, ſi ſermo ſit de lege, ſeu Conſtitutione Synodali, obtineri poſſe ab Epiſcopo, qui legem tulit, ejuſque in Epiſcopali Cathedra ſucceſſore, nemo ambigit ; omnis enim res, per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur, juxta *Cap.* 1. *de regul. jur.* quod ad rem perpendunt Navarrus *in Summ. cap.* 25. *num.* 74. Azorius *Inſtit. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 15. *quæſt.* 3. Suarez *lib.* 6. *de legib. cap.* 15. *num.* 8. Barboſa *de*

offic.

offic. & poteſt. Epiſc. allegat. 34. *num.* 2. *&* 3. Neque ad aliquem eximendum a Synodalis Statuti obſervatione tenetur Epiſcopus exquirere conſenſum, aut conſilium Capituli, quamquam de ejuſmodi conſilio illud ediderit: jura enim poteſtatem diſpenſandi uni committunt Epiſcopo, nulla facta Capituli mentione, *Cap. At ſi Clerici*, §. *De adulteriis*, *de judiciis*, *Cap. Cum ex eo*, *de elect. in 6.* quod, aliis allegatis, ponderat Suarez *cit. loc. num.* 10. & proſequitur Romaguerra *ad Conſtit. Synod. Gerunden. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 32. Ut tamen licite diſpenſationem elargiatur, juſta requiritur cauſa: ſiquidem recta ratio ſuadet, neminem eſſe a communi lege, abſque legitima cauſa, eximendum, præſertim ſi diſpenſatio uni conceſſa, aliis cauſam præbeat obloquendi de ſuperiore, quaſi ſit acceptor perſonarum: Navarrus *cit. cap.* 25. *num.* 5. Azorius *cit. cap.* 15. *quæſt.* 3. *in fin.* Suarez *eod. lib.* 6. *cap.* 18. *num.* 4. *& ſeq.* Barboſa *cit. loc. num.* 5. Diſpenſationem vero ſuper propria Conſtitutione, etiam ſine juſta cauſa datam, validam propugnant Doctores, quos adducit, & ſequitur Suarez *eod. lib. cap.* 19. *num.* 6. *& ſeq.* qui tamen oppoſitum tenent, quando inferior aut ex privilegio, aut epikeja relaxat legem a ſuperiore latam, puta, cum Epiſcopus aliquem eximit a lege ſummi Pontificis: hanc enim diſpenſationem, nulla urgente juſta cauſa ab inferiore conceſſam, non ſolum illicitam, ſed invalidam, omnes Doctores pronunciant; quia non cenſetur Superior poteſtatem diſpenſandi ſuper ſua lege impertiri, niſi ex cauſa rationabili; ac proinde, qui, hac non exiſtente, diſpenſationem elargitur, ſuæ poteſtatis limites prætergreditur: Abbas *in cit. Cap. At ſi Clerici*, *num.* 10. *de judic.* Barboſa *cit. allegat.* 34. *num.* 1. *in fin.* Reiffenſtuel *ad tit. de Conſtit.* §. 18. *num.* 178. aliique communiter.

VIII. Non eo tamen jure, quo ſuæ Diœceſanæ, relaxare poteſt Epiſcopus Conſtitutionem Synodi Provincialis. Hæc quippe condita eſt a cœtu Epiſcoporum tamquam conſtituentium unum myſticum corpus altioris juriſdictionis, quam in ſingulis reperiatur Epiſcopis; ac propterea cenſetur lex lata a Superiore, cui inferior, jure ordinario, nequit derogare: Suarez *lib.* 6. *de legib. cap.* 15. *num.* 4. Et, quoniam etiam Archiepiſcopus, quamvis Concilio Provinciali præſideat, attamen eſt illo inferior; a Metropolitano enim ad Concilium Provinciale, tamquam ad Superiorem, appellari poſſe, ait Gloſſa ultima *in Cap. penult. de appellat. in 6.* hinc recte infert idem Suarez *ibid. num.* 5. neque Archiepiſcopum poteſtatem habere relaxandi, ſeu aliquem per diſpenſationem ſolvendi a vinculo Conſtitutionis editæ a Concilio Provinciali. Quocirca recte ait Cardinalis Cozza *de jejun. part.* 3. *art.* 9. *dub.* 1. *num.* 5. neque Epiſcopo, neque Archiepiſcopo jus eſſe abrogandi obligationem jejunii in Provinciali Synodo indicti.

IX. Unam hic difficultatem movent Bottus *de Synodo part.* 2. *art.* 4. *num.* 12. & Barboſa *cit. alleg.* 34. *num.* 7. num ſcilicet integrum ſit Epi-

piſcopo aut prorſus delere Conſtitutiones Synodales a ſe factas, aut aliquem ex juſta cauſa ab illis eximere, quando eædem auctoritate ſummi Pontificis ſunt confirmatæ. Verum, cum ex dictis liqueat, Conſtitutiones Synodi Diœceſanæ non ſolere a ſummo Pontifice confirmari, ſi quæſtio circa eas dumtaxat verſaretur, inutilis foret, & ſupervacanea: at, ſiquidem etiam de Conſtitutionibus Synodi Provincialis, quas nonnunquam Pontificia auctoritate roborari diximus, dubitari poteſt, an Apoſtolica confirmatione munitæ, nihilo tamen minus abrogari queant in alia Provinciali Synodo; idcirco operæ pretium eſt aliquid de hac controverſia delibare. Non una eſt hac in re Auctorum ſententia. Baldus *in leg. Omnium, Cod. de teſtam.* univerſim docet, ſtatutum inferioris, a Superiore confirmatum, non poſſe deinceps, ſine Superioris conſenſu, ab inferiore revocari. Oppoſitum ſentit Bartolus *in ead. leg. Omnium*, ubi expreſſe tradit, confirmationem Superioris nullum præbere obſtaculum inferiori, quominus legem a ſe rogatam, pro ſuo libito, revocare queat. Uterque tamen melius alibi ſuam aperit mentem: Baldus enim *in leg. Ex placito, num.* 12. *& ſeq. Cod. de rer. permut.* & Bartol. *in leg. Omnes populi, ff. de juſt. & jur.* duplicem diſtinguunt legis confirmationem: unam vocant *eſſentialem*; alteram *accidentalem*: eſſentialem dicunt, quæ eſt neceſſaria, ut inferioris ſtatutum vires habeat obligandi; quod contingeret, ſi inferior, niſi fulciretur auctoritate Superioris, poteſtatem non haberet ſuos ſubditos novi ſtatuti nexu obſtringendi: confirmationem accidentalem appellant, quando inferior habet poteſtatem ferendi veram legem, quæ talis ſit, vireſque habeat obligandi, ſed ſolum ad majorem ejuſdem legis auctoritatem, & robur, confirmationem petit a Superiore. Hac porro diſtinctione præmiſſa, ambo docent, ſtatutum primi generis, a Superiore confirmatum, non eſſe ab inferiore revocabile: quoniam reputatur lex Superioris, lata ad petitionem inferioris: ſtatutum vero ſecundi generis, ſiquidem etiam poſt Superioris confirmationem adhuc cenſetur lex inferioris, qui illius condendæ auctoritatem habebat, ajunt, poſſe ab inferiore revocari; quod probant *ex cit. leg. Omnium, Cod. de teſtam.* in qua decernitur, teſtamentum, licet confirmatum ab Imperatore, poſſe nihilominus a conditore revocari.

X. Aliam diſtinctionem adhibet Panormitanus *in Cap. Cum acceſſiſſent, de Conſtit. num.* 2. *& in Cap. Dilecto, num.* 10. *de præben.* Aut, ait, ſtatutum reſpicit dumtaxat favorem, & commodum ſtatuentium; & tunc confirmatio, obtenta a Superiore, ſtatuentes non impedit, ne illud delere valeant: etenim Innocentius III. *in dicto Cap. Cum acceſſiſſent, de Conſtit.* reſcribit, potuiſſe Canonicos Tullenſes reſcindere ſtatutum, quod ipſimet condiderant, abolendi nimirum in ſua Eccleſia officium Primiceriatus, quamquam idem ſtatutum fuiſſet ab Apoſtolica Sede confirmatum: aut ſtatutum pertinet ad publicum bonum; & tunc, inquit Panormitanus, ſine conſenſu ſummi Pontificis, a quo fuerit confirmatum, non

poteſt

poteſt a ſtatuentibus reſcindi, aut relaxari; quoniam jam effectum eſt jus Superioris, cui nemo privatus poteſt derogare, *leg. Jus publicum, ff. de pactis, Cap. Si diligenti, de foro competenti*.

XI. Verum, ut alias prætermittamus Doctorum opiniones, quas recenſet Suarez *lib. 6. de legib. cap. 26.* ceteris præferenda videtur ſententia Fagnani *in Cap. Si quis, a num.* 11. *uſque ad* 24. *de confirmatione utili, vel inutili*, ubi diſtinguendum docet inter confirmationem, quam vocant *in forma communi*, & confirmationem *in forma ſpecifica*. In forma ſpecifica fieri dicitur, cui præmittitur cauſæ cognitio, & ſingula ſtatuta diligenter expenduntur, ac deinde, nulla adjecta conditione, auctoritate Apoſtolica cum clauſula *motu proprio, atque ex certa ſcientia*, confirmantur. In forma communi confirmari dicuntur ſtatuta, quæ non ſingulatim examinantur, neque approbantur a Pontifice *motu proprio, & ex certa ſcientia*, atque Apoſtolicæ auctoritatis robur illis non adjicitur abſolute, ſed ſolum conditionate, videlicet, *ſi juſte, canonice, aut provide facta ſint; & dummodo ſacris canonibus, Tridentini Concilii Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis non adverſentur*: quam poſtremam conditionem omnibus ſtatutorum confirmationibus *in forma communi* hodie exprimi, atque apponi ſolere, idem Fagnanus *num.* 18. teſtatur. Jam vero, pergit Fagnanus, ſtatuto confirmato *in forma ſpecifica*, cum naturam induerit legis Pontificiæ, nulli inferiorum fas eſt derogare: ſtatutum vero confirmatum *in forma communi*, integrum eſt ſtatuentibus delere, atque ab illius obligatione aliquem ex juſta cauſa ſubtrahere: etenim talis confirmatio nihil novi juris, aut efficacitatis illis tribuit, qua antea carerent. De prædicta duplici confirmationis ſpecie, atque utriuſque effectibus fuſe agunt Suarez *lib.* 8. *de legibus cap.* 18. *per tot.* Garcias *de Beneficiis part.* 3. *cap.* 2. *num.* 231. *& ſeq.* Barboſa *ad Cap.* 1. *& Cap.* 4. *de confirmat. utili, vel inutili*, Pirhing *eod. tit. num.* 3. *& ſeq.* atque *ibidem* Engel *num.* 5. Reiffenſtuel *num.* 4.

XII. Dicendum nunc reſtat, an Synodalium Conſtitutionum vires infringantur, ſeu retardentur, ob interpoſitam ab illis appellationem ad Superiorem. Sed nullo negotio hæc difficultas eluitur: nam, cum ejuſmodi Conſtitutiones, non unam, aut alteram perſonam, ſed univerſam reſpiciant diœceſim, apud omnes in comperto eſt, interpoſitam ab illis appellationem non eſſe admittendam in ſuſpenſivo: quod late demonſtrant Cappon. *diſcept.* 167. *num.* 4. *& ſeq. tom.* 3. de Aſte *in Methodo ſac. Viſit. part.* 5. §. 2. *num.* 24. Coccin. *deciſ.* 1486. *num.* 1. *&* 2. & *deciſ.* 1522. *num.* 1. *&* 2. Romaguerra *ad Conſtit. Synod. Gerunden. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 46. Accedit, Synodales Conſtitutiones ad unum plerumque collineare ſcopum, correctionis nimirum, & reformationis morum: in qua materia ſacri canones non admittunt appellationem, niſi in devolutivo, per textus *in Cap. Irrefragabili, de offic. Ordin. & in Cap. Ad noſtram., de appellat.* innovatos a Tridentino *in cap.* 1. *ſeſſ.* 22.

&

& *cap.* 10. *ſeſſ.* 24. *de reform.* quas quidem ſaluberrimas ſanctiones nos ad unguem ſervari juſſimus in noſtra Conſtitutione 48. §. 21. *noſtri Bullar. tom.* 1. *pag.* 137. Et, quamquam Doctores hanc aſſertionem ita limitent, ut appellationi, etiam in ſuſpenſivo, locum eſſe affirment, cum Epiſcopus, ſervato ordine judiciario, in aliquem animadvertit, atque in ejuſdem correctione nimium excedit, a juſtitiæ, & æquitatis ſemita deflectens, juxta late deducta per Fagnanum *in cit. Cap. Irrefragabili, num.* 6. *& ſeq. de offic. Ordin.* & *in Cap. Ad noſtram, de appellat. per tot.* hæc tamen limitatio non afficit Synodales Conſtitutiones: hæ quippe non ſe habent per modum peculiaris ſententiæ, contra aliquem latæ, cui ſit præmittendus ordo judiciarius; ſed ſunt leges univerſim editæ ad Cleri, populique mores corrigendos, & reformandos, quas appellationem in ſuſpenſivo prorſus excludere, ſcite conſiderat Pignatellus *conſult.* 72. *tom.* 1.

XIII. Quamquam porro a Synodalibus Statutis, de jure, admitti poſſit appellatio in devolutivo, hæc tamen ipſa a prudenti Superiore non eſt ſtatim, atque ad cujuslibet querelam admittenda; ne Epiſcopi deterreantur a ſuis cogendis Synodis, timore litium, quas poſtea ſubire cogantur ob male feriatorum hominum adverſus Synodales Conſtitutiones querimonias, & frivolas appellationes. Quare ad hæc præcavenda incommoda, cum appellatio interponitur ad ſacram Congregationem Concilii, ſatius erit, ut ejuſdem Secretarius appellantes compellat ad deſignandas ſingulas Conſtitutiones, contra quas reclamant, eoſque ſimul adigat ad momenta rationum exponenda, propter quas eas irrationabiles, nimium graves, & oneroſas, aliove vitio contendunt infectas: hæc vero omnia idem Secretarius ſignificabit ſacræ Congregationi, quæ, in hunc modum rite inſtructa, provide decernet, an appellatio ſit admittenda, an potius rejicienda veluti inanis, & calumnioſa. Hæc methodus a nobis, cum prædicto Secretarii munere fungeremur, adhibita fuit in gravi controverſia excitata adverſus Synodum Fulginatenſem, habitam anno 1722. ab Epiſcopo Baptiſtellio: eoque pacto ex innumeris cauſæ articulis, ab appellantibus propoſitis, paucos ſelegimus, qui videri poterant aliqua diſcuſſione digni, eoſque dumtaxat ſacræ Congregationis judicio ſubjecimus, in quibus tamen iidem appellantes ſuccubuerunt, cauſamque in omnibus obtinuit Epiſcopus: quod videre eſt in eadem Synodo typis impreſſa *pag.* 285.

XIV. His autem opportunum erit adjicere, cavendum eſſe Epiſcopo, ne ſub cenſurarum pœna injungat Clericis, ut Synodalium Conſtitutionum codicem ſibi emant. Etenim, præter ea, quæ circa moderatum uſum cenſurarum *in hujus Operis lib.* 10. *cap.* 2. prænotavimus, ejuſmodi edictum, utpote ingerens aliquam ſuſpicionem turpis quæſtus, fuit expreſſe improbatum a ſacra Congregatione Concilii in cauſa *Larinen. Decretorum Synodalium*, die 30. Auguſti 1732. de qua *tom.* 5. *Theſaur. Reſolut. pag.* 387. *& ſeq.* Ne autem editæ Conſtitutiones ullo unquam tempore

in

in oblivionem veniant, conſultius erit veſtigia ſectari ſæpius a nobis laudati Antonii Mariæ Gratiani, Epiſcopi Amerini, qui ſuis Clericis præcepit, ut Synodalia Statuta crebro pervolverent, memoriæ mandarent, ſibique diœceſim ſubinde viſitanti, exactam de illis rationem redderent: *Nam, quemadmodum* (inquit in ſæpe citata ſua Synodo *cap.* 1066.) *magnopere illi collaudabuntur, quos ſtudioſe in eorum lectione verſatos intelligemus; ita, quorum notabilis negligentia, tarditaſque viſa fuerit, pro eorum merito, acriter a nobis corripientur, atque objurgabuntur.*

CAPUT SEXTUM.

De viſitatione Sacrorum liminum, & relatione ſtatus Eccleſiæ, quæ a quolibet Epiſcopo, & Prælato inferiore, territorium ſeparatum habente, Apoſtolicæ ſedi facienda eſt.

VIſitatio ſacrorum Liminum, quam ſinguli Epiſcopi, & Prælati territorium ſeparatum habentes, ſtatis temporibus explere debent, & relatio ſtatus propriæ cujuſque Eccleſiæ, quam ea occaſione exhibere jubentur, res ſunt a materia Synodi haud quidem alienæ, quin immo cum ea valde connexæ; tum quia, dum Eccleſiarum ſtatus exponitur Apoſtolicæ Sedi, ſolet hæc Epiſcopos, & Prælatos, qui forte Synodum, cum poſſent, non habuerunt, ad illius celebrationem excitare; tum quia Epiſcopi, & Prælati, qui Synodum celebrarunt, id ipſum exponere non omittunt in relatione ſtatus Eccleſiæ; in qua etiam ſæpe ſe referre ſolent ad Conſtitutiones in Synodo editas circa varia rerum capita, quæ ejuſdem relationis objectum conſtituunt. Quare opportunum viſum eſt præſenti Tractatui finem imponere agendo de viſitatione ſacrorum Liminum, ac de relatione ſtatus Eccleſiæ, quæ ab unoquoque Præſule Apoſtolicæ Sedi, ut innuimus, facienda eſt: cum maxime Fagnanus *in Cap. Ego N. num.* 22. *de jurejurando*, aſſerere non dubitaverit, ipſam ſacrorum Liminum viſitationem Epiſcopalibus Synodis quadam ratione æquiparari: *Colligi poteſt, hanc viſitationem Liminum nunc aliqua ex parte aſſimilari Synodis Epiſcopalibus.*

II. Celebris eſt Sixti V. Pontificis Maximi Conſtitutio, quæ incipit *Romanus Pontifex*, quæque inter illius Conſtitutiones in Bullario Romano impreſſa legitur *tom.* 4. *part.* 4. *nov. edit. num.* 24. qua ſcilicet omnibus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, etiamſi S. R. E. Cardinales fuerint, præcipit, ut, antequam Conſecrationis munus ſuſcipiant, aut Pallium aſſequantur, vel, ſi de una ad aliam Eccleſiam transferantur, antequam hujus regimini, & adminiſtrationi ſe immiſceant, ſi quidem in Romana Curia præſentes ſint, in manibus S. R. E. Diaconi Cardinalis in ordine prioris, extra Curiam vero in manibus Antiſtitis ad hoc a Sede Apoſtolica delegati, ſinguli ex præſcripta formula jurent, ſe

ſtatis temporibus, in ipſa Conſtitutione expreſſis, Limina Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli perſonaliter viſitaturos; ſin autem legitimo impedimento detineantur, id ipſum impleturos per aliquem de ſui Capituli gremio, ſeu alia Eccleſiaſtica dignitate, vel Beneficio prædituм, cui quidem, donec hujuſce rei gratia abſuerit, permittit Pontifex, ut Canonicatus, atque Præbendæ, ſeu Beneficii fructus & diſtributiones lucretur, perinde ac ſi Divinis Officiis & Choro intereſſet; ut alias a nobis expoſitum fuit *in noſtra Inſtitut.* 107. §. 9. Si vero ex Canonicis, & Dignitatibus non adſit, quem mittant ad Limina, Sacerdotem aliquem diœceſanum, legitimo mandato munitum, ad Urbem dirigere jubentur; eaque occaſione Romano Pontifici rationem reddere de Paſtoralis officii implemento, deque omnibus, quæ ad Eccleſiarum ſuarum ſtatum pertinent, ac Cleri, & populi mores, & diſciplinam, animarumque ipſis commendatarum ſalutem concernunt. Ceterum variam locorum, atque diœceſium ab Urbe diſtantiam ſumma æquitatis ratione perpendens Pontifex, hujuſmodi viſitationem aliis quidem Epiſcopis tertio quoque anno, aliis autem quarto, aliis quinto, aliis demum ſingulis decenniis obeundam præſcripſit. De impedimentis vero, ob quæ unuſquiſque Epiſcoporum ſacra Limina, non per ſe ipſum, ſed per Procuratorem adeunda ſibi reputet, an juſta ſint, & an legitime probentur, prædicto Cardinali in Diaconorum ordine priori examinandum judicandumque commiſit. Sed, cum idem Sixtus deinde in altera Conſtitutione ſuper erectione plurium Congregationum S. R. E. Cardinalium edita, inter alia officia Congregationi Cardinalium ſacri Concilii Tridentini Interpretum injuncta, hoc etiam demandaverit, ut poſtulata diſcuteret, quæ ab Epiſcopis proponuntur, & in relationibus ſtatus Eccleſiarum, quas dictæ viſitationis occaſione exhibent, ut plurimum inſeruntur, iiſque opportuna reſponſa daret; hinc factum eſt, ut examen illud, quod antea apud Cardinalem primum Diaconum fieri debebat, nunc apud memoratam Congregationem peragatur: uti etiam obſervavit Fagnanus *in cit. Cap. Ego N. num.* 13. *de jurejurando*.

III. Abſtinendum hic autem ducimus ab exponendis controverſiis olim in prædicta Congregatione agitatis tam ſuper qualitate impedimenti, quo Epiſcopus a perſonali ſacrorum Liminum viſitatione recte excuſetur, quam ſuper documentorum genere, quæ ad idem impedimentum legitime probandum afferri debeant, ac demum ſuper perſona Procuratoris ad obeundas Epiſcopi vices delegandi; de quo diſputatum fuit, an liceret Canonicum, aliumve diœceſanum Sacerdotem, non præciſe in eum finem ablegatum, ſed jampridem in Urbe commorantem, ſuaſque res ibi agentem, ad viſitationem peragendam Procuratorem conſtituere; & an Sacerdotem Regularem mittere, & deputare liceret. In hoc enim rerum genere jamdudum facilius atque remiſſius agi cœpit, & priſtinus rigor progreſſu temporis valde temperatus eſt, habita ratione gravium expenſarum,

rum, quæ ad Romanum iter conficiendum Epiſcopis ſubeundæ ſunt, graviorumque onerum, quibus Epiſcopales Menſæ, vel temporum calamitate, vel aliis de cauſis, ſubjiciuntur. Unde, ſi Epiſcopus, juſto quolibet impedimento detentus, a ſacra Congregatione licentiam petat viſitandi Limina per Procuratorem, atque etiam in eum finem deputandi Canonicum aliquem, aut Sacerdotem diœceſis ſuæ jam in Urbe exiſtentem, & privatis ſuis rebus vacantem, vel etiam ordinarium ſuum negotiorum geſtorem, ſeu agentem, de rebus Eccleſiæ, & diœceſis probe inſtructum, dummodo Eccleſiaſtico charactere ſit inſignitus; facta Romano Pontifici per Secretarium ipſius Congregationis inſtantiæ illius relatione, non ita frequenter rejici ſolet, ut olim eveniſſe conſtat; ſed petita licentia & facultas paſſim benigne conceditur. De Regulari tamen Sacerdote, cum mentio quidem fiat in citata Sixti V. Conſtitutione §. 4. ſed pro eo tantum caſu, quo Clerus in diœceſi deficiat; adjecta lege, ut Sacerdos Regularis probus & religioſus ſit, Eccleſiæque, ac diœceſis res & negotia optime calleat; atque hæc etiam enuntientur in formula juramenti, quam recitat Epiſcopus, dum ad ſuſcipiendum Conſecrationis munus accedit, quæque inſerta eſt Pontificali Romano, ubi ſic legitur: *Et, Clero deficiente omnino, per aliquem alium Presbyterum Secularem, vel Regularem, ſpectatæ probitatis, & religionis, de ſupradictis omnibus plene inſtructum*: hinc eſt, quod ſi Regularis aliquis Sacerdos deputari velit, nonnihil difficultatis offendi ſolet: cum prius probanda ſit deficientia Capituli, & Cleri ſecularis; eaque non probata, nequaquam admittatur Procurator Regularis ſive a diœceſi miſſus, ſive jampridem in Urbe degens; niſi forte agatur de Eccleſiis in remotiſſimis regionibus conſtitutis, unde difficillimum eſt ſpecialem Procuratorem de gremio Capituli, aut Cleri ſecularis, ad viſitanda Apoſtolorum Limina Romam tranſmittere.

IV. Nonnullas itaque alterius generis quæſtiones in præfata Congregatione Concilii diſcuſſas & definitas breviter hoc loco indicabimus. Et primum, cum in Sixtina Conſtitutione inter eos, qui ſingulis decenniis ad ſacrorum Liminum viſitationem adiguntur, non alii recenſeantur, quam Epiſcopi Aſiatici, & qui in novis terris Orientalibus, Meridionalibus, Occidentalibus, & Septentrionalibus exiſtunt; Epiſcopi Hiberniæ olim poſtularunt, ut, eorum paupertatis ratione habita, ipſis concederetur, ſingulis pariter decenniis ſemel dumtaxat eamdem viſitationem explere: quod iis, ob allegatam paupertatis cauſam, a ſacra Congregatione, annuente Pontifice, indultum fuit die 10. Maji 1631. ut adnotatum reperitur *lib.* 14. *Decretor. pag.* 422. quantumvis in ipſa Sixti V. Conſtitutione de iis nominatim ſtatutum fuiſſet, ut quarto quoque anno ad id tenerentur. Eadem lex de viſitandis quarto quoque anno Apoſtolorum Liminibus in dicta Conſtitutione imponitur Epiſcopis Gallis. Quæſitum itaque fuit, an Epiſcopus Carpentoractenſis ſingulis quadrienniis, vel potius trienniis, ad hujuſmodi viſitationem teneretur: & quidem perpenſo, quod Comitatus

Venuſinus, non ſecus ac Avenionenſis, licet non de Gallia, in Galliæ tamen partibus ſitus eſt, ut dictum fuit *in deciſ.* 80. *num.* 1. *& ſeq. poſt* Tondut. *de Penſionib. Eccleſiaſt.* & *in Diſquiſitionibus legalibus* Pauli de Gandecombe *cap.* 12. *num.* 1. *& plurib. ſeq.* dicta Congregatio die 19. Februarii 1718. dum nos Secretarii illius munere fungeremur, merito cenſuit, Epiſcopum Carpentoractenſem ſingulis tantum quadrienniis ſacra Limina viſitare debere: ut videre eſt *tom.* 1. *Theſaur. Reſolut. Urbin. edit. pag.* 23.

V. De aliis præterea controverſiis actum, & pronunciatum fuit, quæ pertinent ad perſonas prædictæ viſitationis, & reddendæ rationis lege obſtrictas. Quæſitum nempe aliquando fuit, an id oneris incumberet Epiſcopis, quibus Coadjutor ab Apoſtolica Sede datus fuiſſet. Summus autem Pontifex Clemens VIII. die 25. Februarii 1592. reſpondit, ſatis eſſe, ut vel Epiſcopus ipſe, vel Coadjutor, illius nomine, viſitationem expleret, & relationem ſtatus Eccleſiæ exhiberet: idque relatum fuit in Acta dictæ Congregationis Concilii *lib.* 73. *ſupplicum libellorum pag.* 29. Accidit aliquando, gravibus id ſuadentibus cauſis, ut Regius aliquis Princeps, in legitima ætate nondum conſtitutus, alicui Eccleſiæ præficiatur, adjuncto eidem certo Adminiſtratore ad hoc, ut meliori diœceſis regimini conſulatur. Cum itaque dubitatum olim fuerit, an hujuſmodi Adminiſtrator Apoſtolorum Limina viſitare, & ſtatum Eccleſiæ ſibi quoque ad regendum commiſſæ, Apoſtolicæ Sedi repræſentare teneretur: ſacra Congregatio Concilii die 13. Auguſti 1622. reſpondit, Adminiſtratorem tam proprio nomine, quam etiam Principis Epiſcopi, cujus partes in Eccleſiæ gubernatione adimplet, Sixtinæ Conſtitutionis præceptum ſervare debere. Complures ſunt Epiſcopi Titulares, de quibus *lib.* 2. *cap.* 7. a nobis eſt actum, qui ſcilicet ordinati ſunt Epiſcopi alicujus Eccleſiæ in iis regionibus conſtitutæ, quæ ab infidelibus occupantur. Andreuccius *in Tractatu de Epiſcopo Titulari part.* 4. §. 1. *num.* 209. negat, hujuſmodi Epiſcopos Sixtina lege teneri; utpote qui Eccleſiarum ſuarum ſtatum plane ignorantes, illius relationem facere nullo modo poſſunt. Verum Fagnanus *in cit. Cap. Ego N. num.* 82. *& ſeq. de jurejur.* recte animadvertit, quod, cum in viſitatione ſacrorum Liminum, præter venerationem erga ſanctorum Apoſtolorum cineres, debitæ Romano Pontifici ſubmiſſionis & obedientiæ actus contineatur; cumque etiam Epiſcopus Titularis, licet abſens, & impeditus quominus ad ſuam Eccleſiam accedat, de hujus tamen ſtatu aliqua identidem cognoſcere poſſit, quæ Pontifici referenda ſint, & quorum occaſione aliquid in ejuſdem Eccleſiæ utilitatem proponendum occurrat: hinc affirmandum videtur, Epiſcopos quoque Titulares ad Sixtinæ Bullæ obſervantiam teneri: cui ſententiæ adhæret etiam Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccl. diſcipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 42. *num.* 12. & 13.

VI. Nemini ignotum eſt, in S. R. E. Cardinalium Collegio ſex eſſe Epiſcopos, ſuburbicarios nuncupatos, Oſtienſem videlicet, Portuenſem,

Sa-

Sabinenſem, Albanenſem, Præneſtinum, & Tuſculanum. Hi non ſolum ad reſidentiam minime obligantur; verum, ſi, præter unius ex Eccleſiis ſuburbicariis, alterius forſan Epiſcopalis Eccleſiæ Præſules ſint, apud alteram hanc reſidere tenentur; quod declaratum fuit ab Urbano VIII. per Decretum die 28. Novembris 1633. editum, & impreſſum poſt Diſſertationes Cardinalis Brancatii, in calce videlicet illius, cui titulus *de Optione ſex Epiſcopatuum*, *pag.* 67. Quæri autem ſolet, quæ ratio ſit, cur ſex memorati Cardinales Epiſcopi ſuburbicarii ad reſidentiam minime obligentur. At, omiſſis ſententiis & opinionibus, quæ nihil habent probabilitatis, ea verior cenſenda eſt, quæ a prædicto quoque Cardinali Brancatio *in cit. Diſſertatione*, & ab aliis communiter approbatur, hanc illis a reſidendi lege exemptionem conceſſam eſſe, partim ob aſſiduam aſſiſtentiam, quam Romano Pontifici præſtant, partim ob modicam earum diœceſium diſtantiam ab Urbe Roma, in qua ipſi reſidentes facile poſſunt earumdem regimini invigilare, atque omnia adimplere, quæ in reſidentiæ, ſi non materialis, at ſaltem formalis obligatione continentur. Ab hac enim nullo pacto exempti cenſeri debent; cum etiam ad peragendam ſuarum diœceſium viſitationem, ad formam ſacrorum canonum, & Concilii Tridentini, teneri eos definierit Alexander VII. Conſiſtoriali Decreto, quod refert laudatus Cardinalis Brancatius *in cit. Diſſert. pag.* 53. ſubjungens: *Poſt hæc ſcripta Sanctiſſimus Dominus Noſter Alexander VII. Spiritu afflatus Divino, in Conſiſtorio* v. *Idus Octobris, in quo ad optionem admiſſi fuimus, Decreto ſanxit, ut omnes ſex Epiſcopi viſitare teneantur proprias ſuas diœceſes, ad præſcriptum ſacrorum canonum, & Concilii Tridentini.*

VII. Quod ſi adverſus hæc objiciatur, quod Cardinalibus ad alicujus Eccleſiæ ſuburbicariæ optionem admiſſis, alterius etiam Eccleſiæ, ſi quam forte prius obtinebant, retentio conceditur; & cum apud hanc, ut ſupra diximus, reſidere debeant, nequaquam ipſis facile erit ſuburbicariæ diœceſis regimini debitam curam impendere: hoc primum reſpondebimus, Urbanum VIII. in præallegato Decreto Cardinales illos magnopere commendaſſe, qui, cum Epiſcopali cuipiam Eccleſiæ præeſſent, vel a ſuburbicarii Epiſcopatus optione abſtinuerant, vel ad hunc per optionem aſcendentes, priore Eccleſia ſe abdicaverant. Addemus deinde, ulterius etiam progreſſum fuiſſe Clementem XII. in ſua Conſtitutione, quæ incipit *Paſtorale officium*, impreſſa in Bullario Romano poſtremæ editionis *tom.* 13. *num.* 22. adjicientem §. 7. quod, cum Cardinalis alicujus Eccleſiæ Præſul, ſi ad Epiſcopatum ſuburbicarium aſcendat, priorem Eccleſiam retinere nequeat ſine ſpeciali Romani Pontificis Indulto; in hujus porro Indulti conceſſione plura perpendenda ſint ab ipſo Pontifice, & præſertim an Eccleſia illa poſteriori ſit adeo propinqua, ut Paſtoralem curam utrique commode impendere, ſuumque miniſterium recte implere valeat; innovando etiam §. 9. laudatum Alexandri VII. Decretum de viſitatione Eccleſiarum, & diœceſium per Cardinales Epiſcopos ſuburbicarios, ad

præ-

præſcriptum ſacrorum canonum, & Decretorum Concilii Tridentini, facienda.

VIII. An vero hujuſmodi ſuburbicarii Cardinales Epiſcopi ad viſitationem ſacrorum Liminum, & ad relationem ſtatus propriæ cujuſque Eccleſiæ juxta Sixtinam Conſtitutionem tenerentur, controverſia olim fuit: de qua cum in Congregatione Concilii die *9.* Januarii *1616.* actum fuerit, ſacra Congregatio ita reſcripſit: *Agendum eſſe cum Sanctiſſimo Domino Noſtro, ne illos obſtringat; ſed potius benigne declaret, non teneri ejuſmodi onus ſubire, cum ſint quotidie in conſpectu Sanctitatis ſuæ.* At ſummus Pontifex Paulus V. ut in Actis ejuſdem Congregationis adnotatum legitur *lib. 19. ſupplic. libellor. pag.* 887. hujuſmodi declarationem edere noluit; *ſed dixit, nec velle ſe illis id oneris imponere, ſi alias non teneantur: verum expedire, ſibique placere, ut & ipſi Conſtitutionem obſervent.* Denique Clemens XII. *in ſua citata Conſtitutione* §. *9.* jure ac merito declaravit, ipſos vere obligatos eſſe ad Sixtinæ Conſtitutionis obſervantiam: *Necnon relationem ſtatus earumdem Eccleſiarum, & diœceſium, quibus præſunt, ipſi Pontifici, juxta Conſtitutionem ſan. mem. Sixti Papæ V. Prædeceſſoris quoque noſtri, quæ incipit Romanus Pontifex, exhibere.* Quod quidem jure ac merito a Clemente XII. factum fuiſſe diximus. Cum enim in Sixtina Conſtitutione Epiſcoporum etiam Cardinalium expreſſa mentio fiat; cumque iidem Cardinales Epiſcopi ſuburbicarii diœceſes ſuas gubernare, & viſitare teneantur, nec ab alio Epiſcopalis officii onere exempti ſint, præterquam a reſidentia materiali, ut ſupra diximus: difficile ſane erat intelligere, qua ratione a Sixtinæ Conſtitutionis lege immunes cenſeri poſſent.

IX. Qui vere ſub illius Conſtitutionis ſanctione minime comprehenduntur, ii ſunt Præſules, quos inferiores, & tertiæ ſpeciei Prælatos appellant; qui nempe proprium territorium habent, vere ſeparatum, in quo ipſi ſoli independenter a quocumque Epiſcopo, omnimodam ſpiritualem juriſdictionem in Clerum, & populum exercent: de his enim in præfata Conſtitutione neque verbum ullum legitur, neque ſententia, quæ ad illos directe pertineat. Sed, cum nobis ſemper incongruum viſum fuerit, hujuſmodi Prælatos Apoſtolicæ Sedi immediate ſubjectos, debitum erga ipſam obſequii, & obedientiæ actum, Apoſtolorum Limina ſtatis temporibus viſitando, non exhibere, nec de eorum diœceſis, ſeu territorii ſtatu tam materiali, quam formali, relationem facere; poſtquam ad ſummum Pontificatum nullis noſtris meritis evecti fuimus, non modo prædictam Sixti V. Conſtitutionem confirmavimus, ſed ejus præterea legem atque ſanctionem extendimus ad Abbates, alioſque inferiores Prælatos, juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & territorium ſeparatum habentes: quibus, ad normam ejuſdem Sixtinæ Conſtitutionis, certa temporum ſpatia præfinivimus, quibus ſinguli vel per ſe ipſi, vel per certos idoneos Procuratores, ſacra Apoſtolorum Limina viſitare, & relationem ſtatus ſuarum Eccleſiarum, atque diſtrictuum exponere deberent; juramenti quoque formu-

lam

lam præſcribendo, quo eorum quilibet, dum ad hujuſmodi Prælaturas, & Dignitates promoventur, ad prædicta adimplenda ſe obſtringere debent: ut videre eſt in noſtra Conſtitutione, quæ incipit *Quod Sancta*, die 23. Novembris anni 1740. edita, & in Bullario noſtro impreſſa *tom.* 1. *num.* 7.

X. Complura rerum capita, circa quæ verſari debet relatio ſtatus Eccleſiæ occaſione viſitationis ſacrorum Liminum, prædictæ Congregationi Concilii exhibenda, indicata ſunt a Fagnano *in ſæpe cit. Cap. Ego N. de jurejurando*, ubi materialem Eccleſiæ ſtatum a formali apte diſtinguendo ſecrevit. Quæ autem ab eo ſcripta fuerunt, adoptavit etiam & retulit Van-Eſpen *Juris Eccl. univ. par.* 1. *tit.* 15. *cap.* 2. *num.* 22. Sed, cum nunquam publica auctoritate prodiiſſet inſtructio ſuper modo conficiendi relationem tam materialis, quam formalis ſtatus Eccleſiarum, atque diœceſium, prout ab Apoſtolica Sede requiritur; Summus Pontifex Benedictus XIII. in Concilio Romano, a ſe celebrato, mandavit, hujuſmodi inſtructionem confici a prædicta Congregatione Concilii. Cujus cum nos Secretarii munus tunc gereremus, ſimulque in eodem Concilio Romano Doctoris in Decretis officio fungeremur, idcirco ejuſdem inſtructionis conficiendæ cura nobis injuncta fuit. Eam itaque a nobis exaratam, ſubindeque probatam, & publica auctoritate donatam, unuſquiſque conſulere poteſt, impreſſam in calce prædicti Concilii Romani, & iterum in Bullario noſtro *tom.* 2. *in Append. pag.* 1. *& ſeq.* Eique inhærentes, quicumque relationes hujuſmodi facere tenentur, nihil deſiderandum relinquent, quod circa materialem, atque formalem Eccleſiarum ſuarum ſtatum Apoſtolicæ Sedi ſit aperiendum.

XI. Illud præterea animadvertimus, dum ſæpe dictæ Congregationi Concilii operam noſtram in Secretarii officio impendebamus, ob multiplicem negotiorum, quæ in ea agitantur, copiam, plerumque evenire, ut relationibus ſtatus Eccleſiarum per Epiſcopos oblatis, ſive tranſmiſſis, ſerius aliquanto reſponderetur. Quare, ad ſupremum Pontificatum evecti, aliam Congregationem in prioris illius ſubſidium deputavimus, ac veluti ejuſdem Congregationis Concilii appendicem conſtituimus, quæ in hujuſmodi relationibus examinandis, reddendiſque opportunis reſponſis unice occuparetur. Hanc autem ex competenti numero Præſulum Romanæ Curiæ compoſitam voluimus, eodem Cardinali in ipſius Præfectum deputato, qui Congregationis Concilii Præfectus eſt, eodemque Secretario, qui alteri eſt a Secretis. Itaque nova hæc Congregatio ſtatis diebus coram dicto Cardinali Præfecto cogitur; & referentibus Præſulibus quidquid in relationibus ſibi reſpective diſtributis continetur, ad propoſitas quæſtiones idonea parantur reſponſa; quæ deinde ejuſdem Cardinalis Præfecti judicio expenſa, ac per eum, quatenus opus ſit, ad ſummum Pontificem relata, ab eoque approbata; debitis temporibus expediuntur: uti latius ſtatutum legitur in altera Conſtitutione noſtra ſuper novæ hujus

Con-

Congregationis inſtitutione & officio, prædicta die 23. Novembris 1740. edita, cujus initium eſt *Decet Romanum Pontificem*, *cit. tom.* 1. *Bullarii noſtri num.* 8. Et nos quidem Congregationem hanc pluribus vicibus coram nobiſmetipſis haberi voluimus: reſponſa quoque perlegimus, quæ ex illius ſententia, & conſilio, uſque in hunc diem ad Epiſcopales relationes tranſmiſſa fuerunt; nulli parcentes labori, aut diligentiæ tum in propoſitis quæſtionibus examinandis, atque ſolvendis, tum in indicandis, ac ſuggerendis opportunioribus rationibus pro felici regimine earum diœceſium, quarum relationes expendebantur.

XII. In toto autem hujus capitis decurſu non alium auctorem citavimus ejus legis, qua ſinguli Epiſcopi Sanctorum Apoſtolorum Limina certis temporibus viſitare, & ſtatum Eccleſiæ ſuæ Apoſtolicæ Sedi exponere tenentur, præter unum Pontificem Sixtum V. ex quo non illud a quopiam inferri volumus, Pontificem hunc primum fuiſſe, qui eam legem & conſuetudinem invexerit. Antiquiſſimum porro, ſimulque illuſtre hujus rei monumentum habemus in Eccleſiaſtica Hiſtoria, Epiſtolam nimirum a Patribus Concilii Milevitani ad S. Innocentium I. Pontificem Maximum ſcriptam, in qua deplorabilem exponentes ſtatum Eccleſiarum Palæſtinæ, atque Africæ, quas Pelagiani plurimum perturbaverant, & Apoſtolici Paſtoris opem implorantes, ita ſcribunt: *Quia te Dominus, gratiæ ſuæ præcipuo munere, in Sede Apoſtolica collocavit, talemque noſtris temporibus præſtitit, ut nobis potius ad culpam negligentiæ valeat, ſi apud tuam venerationem, quæ pro Eccleſia ſuggerenda ſunt, tacuerimus, quam ea tu poſſis vel faſtidioſe, vel negligenter accipere; magnis periculis infirmorum membrorum Chriſti paſtoralem diligentiam, quæſumus, adhibere digneris.* Neque minus ad id ſignificandum, de quo nunc agimus, perſpicua ſunt verba, quibus Sanctus Pontifex in ſua reſponſione utitur, nempe: *Diligenter & congrue Apoſtolico conſulitis honori; honori, inquam, illius, quem, præter illa, quæ ſunt extrinſecus, ſolicitudo manet omnium Eccleſiarum ſuper anxiis rebus, quæ ſit tenenda ſententia, antiquæ ſcilicet regulæ formam ſecuti, quam toto ſemper ab Orbe mecum noſtis eſſe ſervatam.* Has duas epiſtolas videre licet in editione Operum S. Auguſtini, quæ curantibus Monachis Congregationis Sancti Mauri prodiit Pariſiis anno 1679. *tom.* 2. *pag.* 620. *&* 639. Præterea S. Gregorius Magnus Epiſcopis per Siciliam conſtitutis indulſiſſe invenitur, ut, cum antea tertio quoque anno Romam accedere tenerentur, deinceps nonniſi ſemel ſingulis quinquenniis hujuſmodi iter ſuſcipere deberent; ut ipſe ſcripſit ad Cyprianum Diaconum, in ea Inſula reſidentem, *epiſt.* 22. *lib.* 7. *tom.* 2. *Operum col.* 866. *& ſeq. Novit dilectio tua, hoc olim conſuetudinem tenuiſſe, ut Fratres, & Coepiſcopi noſtri Romam ſemel in triennio de Sicilia convenirent; ſed nos eorum labori conſulentes conſtituiſſe, ut ſuam huc ſemel in quinquennio præſentiam exhiberent.* Similis Epiſcoporum obligatio, diverſa tamen pro Eccleſiarum ab Urbe diſtantia, eruitur etiam ex Concilio Romano, anno 743. habito a

S. Za-

S. Zacharia Papa, *can.* 3. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1927. *Ut, juxta Sanctorum Patrum, & canonum ſtatuta, omnes Epiſcopi, qui hujus Apoſtolicæ Sedis ordinationi ſubjacebunt, qui propinqui ſunt, annue Idibus menſis Maji Sanctorum Principum Apoſtolorum Petri & Pauli Liminibus præſententur, omni occaſione ſepoſita: qui vero de longinquo, juxta chirographum ſuum impleant.* Formula juramenti ab Epiſcopo electo præſtandi deſcripta legitur in Decretalibus Gregorii IX. *in pluries citato Cap. Ego N. de jurejuran.* ubi inter cetera hæc habentur: *Apoſtolorum Limina ſingulis annis aut per me, aut per certum nuntium, viſitabo; niſi eorum* (Romanorum nempe Pontificum) *abſolvar licentia.* Ejus formulæ auctor exiſtimatur Sanctus Gregorius VII. evidens eſt enim error Caroli Molinæi, qui eam ipſi Gregorio IX. attribuit; ut recte oſtendit Gonzalez *in Commentar. ad cit. text.* Inter Innocentii III. reſcripta unum adeſt, quod ſpectat ad Patriarcham Antiochenum, qui, cum juxta obligationem ſuam quarto quoque anno ad viſitanda Apoſtolorum Limina, reddendamque rationem adminiſtrationis Eccleſiæ ſuæ, Romam venire debuiſſet, neque id, certis impedimentis obſtantibus, executus eſſet, excuſationes ſuas ad Pontificem miſerat. Qui ſane eas benigne admiſit, ſed ſimul Patriarcham admonuit, ne in poſterum officio deeſſet. Facti ſeries exponitur *in Hiſtoria Pontificiæ Juriſdictionis*, quam edidit Rouſſel, *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 11. Sub Alexandro IV. compertum fuit, nonnullos Epiſcopos, ut ab incommodis ſe eximerent, Indulta ſpecialia poſtulando impetraſſe, ne ſtatis temporibus tenerentur ad Apoſtolica Limina ſe ſiſtere, & relationem ſtatus ſuarum Eccleſiarum exhibere. Verum Pontifex, edita Conſtitutione, omnia Indulta hujuſmodi eouſque conceſſa abrogavit; ut videre eſt apud Raynaldum *ad annum Chriſti* 1257. *num.* 50. & ſequentia verba in citata Conſtitutione adjecit: *Non eſt facile recedendum ab eo, quod a Prædeceſſoribus noſtris ſuper hoc diu excogitatum extitit, & obtentum.* Denique, ut alia antiquitatis monumenta omittamus, in Opere P. Thomæ a Jeſu *de omnium gentium ſalute procuranda lib.* 7. *pag.* 291. inter quæſita ex parte Patriarchæ Maronitarum propoſita Gregorio XIII. qui Sixtum V. in ſummo Pontificatu immediate præceſſit, hoc etiam relatum legitur: *Præterea, cum Pontificale Romanum ſtatuat, jubeatque, ſingulos Epiſcopos ultramarinos omni triennio Romam venire de Eccleſiarum ipſorum ſtatu depoſituros; num & noſtri ad idem teneantur, necne? Sufficiatque, propter itineris difficultates, Turcarumque pericula, quempiam eorum nomine delegare?* Reſponſum autem ſubjicitur, quod ſic habet: *Ob magnam locorum intercapedinem denegandum non videtur, quod petunt; ut ſatis ſit unoquoque triennio unum, Epiſcoporum omnium nomine, Romam deſtinari.*

XIII. Non itaque Sixtus V. hanc legem primus invexit, qua Catholici Antiſtites ad viſitanda Limina Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & ad referendum Apoſtolicæ Sedi Eccleſiarum ſuarum ſtatum obligantur; cum & unum, & alterum hujuſce legis caput tot antea ſeculis vi-

guiſſe conſtet; & ſatis appareat, utrumque conſequens eſſe illius Primatus, quo Romanus Pontifex in univerſa Eccleſia potitur. Verumtamen hoc Sixto tribuendum eſt, quod viſitationum tempora ſingulis Epiſcopis congrua ratione determinaverit; quodque aliquos ſpecialiter deputaverit, qui poſtulata in Epiſcoporum relationibus propoſita expenderent, iiſque opportune reſponderent.

CAPUT SEPTIMUM.

De relatione ſtatus Eccleſiæ, de qua actum eſt capite ſuperiori, & de prima ejuſdem parte.

SIcuti ſuperiori capite diximus, a ſummo Pontifice Sixto V. ſtatutum fuit tempus, quo ab Epiſcopis ſacra Limina viſitarentur: eiſdemque mandatum eſt, ut relationem ſtatus ſuarum Eccleſiarum a ſacra Concilii Congregatione poſtea conſiderandam, examinandamque tranſmitterent. Quoniam vero nulla fuerat unquam edita Inſtructio, qua tamquam regula in ea relatione efformanda uterentur Epiſcopi; hinc de hac re actum fuit in Concilio Romano, quod anno 1725. in Lateranenſi Baſilica, præſidente fel. mem. Benedicto XIII. habitum eſt: nobiſque, qui tunc in minoribus conſtituti munere Interpretis ſacrorum Canonum in eodem Concilio fungebamur, ea cura commiſſa, ut Inſtructionem ipſam efformaremus. Prompte paruimus: & quæ a nobis tunc facta fuit Inſtructio, ea ipſa eſt, quæ poſt Romanum ipſum Concilium typis impreſſa legitur; ſicuti etiam *in Append. ad tom. 2. noſtri Bullarii num.* 1. Eademque nobis cauſam dedit, ut in hoc, & ſequentibus capitibus quædam animadverſione, & ſcitu digna insereremus: quare iterum illam ad calcem hujus libri dabimus impreſſam.

II. In plures paragraphos ea dividitur Inſtructio: in quorum primo ſignificatur Epiſcopis, ut in relatione ſtatus Eccleſiæ, præter accuratam deſcriptionem confinium diœceſis, aliarumque multarum rerum, quæ in dicto paragrapho legi poſſunt, privilegia quoque, atque prærogativas exponant, quibus eorum Eccleſiæ decorantur. Ibi tamen monendos eoſdem cenſuimus, non ſemper hæc peragenda ſibi eſſe, ſed prima tantum vice, qua ſacra Limina viſitantes, Apoſtolicæ Sedi Eccleſiarum ſuarum ſtatum exponunt: deinde vero neceſſarium non eſſe, ut ſemper hæc eadem repetant; ſed ſatis futurum, ſi ad ea ſe referant, quæ in ſuperioribus relationibus ſignificarunt: niſi quid interea in diœceſi mutatum fuerit, aut novi aliquid contigerit, quod ſtatum Eccleſiæ materialem inverterit, & tanti momenti ſit, ut exprimendum merito videatur.

III. Quod ut exemplis planius declaretur, quandoquidem Cardinales, qui Epiſcopatus obtinent ſuburbicarios, a ſacris Liminibus viſitandis exempti non ſunt, tenenturque & ipſi relationem ſtatus ſuarum Eccleſiarum ex-

exhibere; optimum factu erit, ſi Cardinalis Decanus, cum primum de Oſtienſis Eccleſiæ ſtatu relationem conficiet, magnum illud commemoret privilegium, quod inter omnes eſt Oſtienſi Epiſcopo peculiare, conſecrandi Romanum Pontificem, niſi fuerit antea Epiſcopali charactere inſignitus. In Vita S. Marci Pontificis, qui anno *336.* S. Petri Cathedram implevit, apud vulgatum Anaſtaſium ſic legitur: *Hic (S. Marcus) conſtituit, ut Epiſcopus Oſtienſis, qui conſecrat Epiſcopum Urbis, Pallio uteretur.* Sed Binius, & Labbeus *in notis*, hanc conſuetudinem, ut Romanus Pontifex ab Epiſcopo Oſtienſi conſecraretur, S. Marci Pontificatu vetuſtiorem eſſe contendunt: *Nam Dionyſius Papa a Maximiano Oſtienſi Epiſcopo conſecratus fuiſſe legitur.* Celebris eſt S. Auguſtini textus *in Breviculo Collationis tertiæ diei cum Donatiſtis cap. 16. num. 29. tom. 9. col.* 571. *Nec Romanæ Eccleſiæ (Epiſcopum) ordinat aliquis Epiſcopus Metropolitanus, ſed de proximo Oſtienſis.* Textum hunc S. Auguſtini non videtur recte intellexiſſe, & bene in rem ſuam adhibuiſſe Sigonius *de Regno Italiæ ad annum 682.* cum ſcripſit, ex ſummis Pontificibus primum, qui a tribus Epiſcopis Oſtienſi, Portuenſi, Veliternenſi fuerit conſecratus, Leonem II. fuiſſe, contra morem ſuperioribus temporibus uſitatum, quibus ſolus Oſtienſis hoc munere fungebatur; quod item tradit Ciacconius *in Vita S. Leonis II.* Sed eorum error notatur ab aliis accurate obſervantibus, Romani Pontificis Conſecrationem ſemper fieri conſueviſſe a tribus Epiſcopis, ac inter eos Oſtienſem non modo locum obtinuiſſe, ſed primas ſemper partes egiſſe, ita ut reliqui duo Epiſcopi ſuburbicarii aſſiſtentium perſonam geſſerint. Ad Auguſtinum quod attinet affirmantem, ut ſupra diximus, ſummi Pontificis Conſecrationem, non ab aliquo Metropolita, ſed ab Oſtienſi Epiſcopo peragi ſolitam, illius verba non ita intelligenda eſſe dicunt, ut a ſolo Oſtienſi, ſine aliis duobus Epiſcopis, Romanus Pontifex Conſecrationis munus acciperet; ſed ut, nullo ad id vocato a remotioribus partibus Metropolitano, ejuſdem Conſecratio a proximo Oſtienſi Epiſcopo perageretur. Videri hac de re poſſunt Mabillonius *in Comment. prævio ad Ordin. Roman. pag.* 118. *& ſeq.* Pagius *ad annum Chriſti 682. num. 6. & in Vita S. Marci num.* 3. Saſſius *in notis ad Sigonium*, Vignolius *in notis ad Vitam S. Leonis II. num.* 1. Neque vero contra hæc fel. rec. Clementis Papæ XI. exemplum aliquis afferat, qui, cum nondum in Epiſcopali Ordine conſtitutus eſſet, quando ſummus Pontifex electus eſt, non ab Oſtienſi, ſed a Portuenſi Epiſcopo Conſecrationem accepit. Hoc enim ideo factum eſt, quia tunc Oſtienſis vacabat Eccleſia; ut recte monet Borgia *in Hiſtoria Veliternenſis Eccleſiæ circa finem.* Quæ omnia ſingulare Epiſcopi Oſtienſis privilegium demonſtrant, quod ab eodem in prima, quam exhibebit, relatione ſtatus Eccleſiæ, merito commemorandum cenſemus.

IV. Salisburgenſis etiam Archiepiſcopalis Eccleſia privilegio condecoratur ſingulari, planeque digno, quod in prima relatione ſtatus Eccleſiæ,

 ab

ab unoquoque Archiepiſcopo facienda, memoretur; idque in eo ſitum eſt, ut quatuor Cathedralibus per Germaniam Eccleſiis, nimirum Gurgenſi, Chiemenſi, Seccovienſi, & Lavantinæ, quotieſcumque illas vacare contigerit, Epiſcopos ipſe conſtituat. Jus iſtud, quod Archiepiſcopus Salisburgenſis in prædictarum Eccleſiarum collatione exercet, in medium adduxit Epiſcopus Guadicenſis, cum in Concilio Tridentino ageretur de illius Canonis promulgatione, quo ſtatuitur, eos eſſe veros Epiſcopos, quos Romanus Pontifex *in partem ſolicitudinis* elegerit; ajebat enim, Archiepiſcopum Salisburgenſem quatuor hoſce Epiſcopos creare, abſque eo quod Romani Pontificis auctoritas ea in re interveniat; ideoque canonis verba reformanda cenſebat. Verum cum Cardinalis Simonetta ad hujuſmodi objectum comiter reſpondiſſet, id fieri quidem ab Archiepiſcopo Salisburgenſi, ſed ex Sedis Apoſtolicæ privilegio, valde reclamatum eſt a Patribus adverſus orationem Epiſcopi; nec ante quieverunt, quam is æquiori ſermone, quæ dixerat, explicaverit. Hæc omnia fuſe narrant Cardinalis Pallavicinus *in ſuâ Hiſtoria Concilii Tridentini lib.* 19. *cap.* 5. *num.* 5. Redingius *Hiſt. ejuſdem Concil. tom.* 4. *tract.* 10. *ſect.* 1. §. 1. *pag.* 44. Rigantius *in Commentariis ad Regulam primam Cancell.* §. 7. *num.* 37.

V. Quæ Cardinalis Simonetta tunc affirmavit, ſolido quidem fundamento innixa dignoſcuntur. Etenim, ſi de Gurgenſi Epiſcopatu agatur, Alexandro II. Pontifici Maximo tribuendum eſt, quod Archiepiſcopus Salisburgenſis hanc ſupra eum exerceat auctoritatem. Nam ſummus ille Pontifex Gebeardo Archiepiſcopo Salisburgenſi facultatem conceſſit, ut quamdam diœceſis ſuæ Parœciam in Cathedralem erigeret, quæ quidem Gurgenſis Eccleſia fuit; eidemque Gebeardo, ejuſque in Archiepiſcopatu ſucceſſoribus indulſit, ut hujuſmodi Eccleſiæ Epiſcopum eligerent, ordinarent, conſecrarentque. Bulla Alexandri refertur a Caniſio *Lection. antiq. novæ edit. tom.* 3. *part.* 2. *pag.* 436. *& ſeq.* & a Card. Baronio *in Annal. ad annum* 1070. *num.* 42. Et, quia ſchiſmatis tempore, in Gurgenſi Epiſcopo eligendo, conſecrandoque, ab Alexandri II. lege diſceſſum fuerat; hinc Alexander III. anno 1179. declaravit, nihil priſtini juris ex eo detractum fuiſſe Archiepiſcopo Salisburgenſi. Orta deinde eſt quæſtio inter eumdem Archiepiſcopum, & Capitulum, quod ſibi afferebat jus eligendi Gurgenſem Epiſcopum. Sed delecti Arbitri judicarunt, proviſionem Gurgenſis Eccleſiæ ad Archiepiſcopum pleno jure pertinere; eorumque ſententia a Lucio III. confirmata fuit anno 1184. Conſtitutiones tam Alexandri III. quam Lucii III. videri poſſunt apud Hanſizium *Germaniæ Sacræ tom.* 2. *pag.* 299. *& ſeq. & pag.* 303. *& ſeq.* Cum vero Ferdinandus I. Imperator novam excitaſſet controverſiam, contendens, nominationem Gurgenſis Epiſcopi ſibi deberi; res anno 1568. ita compoſita eſt, ut Archiepiſcopi privilegium arctioribus limitibus concluſum remanſerit: ſiquidem ſtatutum fuit, ut Archidux Auſtriæ duos ſibi ordine

ne ſuccedentes Epiſcopos nominet; Salisburgenſis vero Archiepiſcopus tertium libero jure conſtituat: ſicuti legere eſt *in Hiſtoria Epiſcopatuum Germaniæ edit. Bruxell. anno* 1722. *tom.* 2. *pag.* 97. & apud citatum Hanſizium *Germaniæ Sacræ tom.* 2. *pag.* 8. *& pag.* 603.

VI. Hæc pertinent ad privilegium Archiepiſcopi Salisburgenſis circa Gurgenſem Eccleſiam, quoties vacaverit, conferendam. Ad privilegium nunc progrediendo, quo tribus aliis Eccleſiis, Chiemenſi, Seccovienſi, & Levantinæ, Epiſcopos ſimiliter conſtituere dignoſcitur; legitur in libro *Taxarum*, Eccleſias illas fundatas, atque dotatas fuiſſe ab Archiepiſcopo Salisburgenſi Eberardo a Truchſen; primam videlicet anno 1214. ſecundam anno 1219. tertiam anno 1221. item primam in Cathedralem erectam fuiſſe ab Innocentio III. duas reliquas ab Honorio III. eoſdemque Pontifices Salisburgenſibus Archiepiſcopis indulſiſſe, ut ſingulis hujuſmodi Eccleſiis pro tempore vacantibus Epiſcopos eligerent, & conſecrarent. Indulta hæc commemorantur in Bulla Nicolai V. anno 1447. pro eorumdem confirmatione edita, & in altera ſequenti anno emanata, in qua declaratur, ex Germaniæ Concordatis præjudicium nullum iis privilegiis allatum eſſe. Quod etiam confirmatur duabus Apoſtolicis Conſtitutionibus, altera Pauli II. anno 1466. altera vero Clementis VII. anno 1524. editis, quæ referuntur ab Hanſizio *cit. tom.* 2. *pag.* 480. *& ſeq. & pag.* 618. *& pag.* 589. *& ſeq.*

VII. Quamvis vero in mox dictis Clementis VII. litteris Metropolitica auctoritas enuntietur (quod anſam alicui præbuit affirmandi, poteſtatem illam Salisburgenſis Archiepiſcopi in ſæpe dictas Eccleſias eſſe ex jure Metropolitico, non ex Apoſtolica auctoritate), tamen animadvertere quiſque poteſt, quod, cum Clemens VII. ad privilegia ſe referat a ſuis Prædeceſſoribus conceſſa, in his autem nulla fiat mentio juris Metropolitici; id ſatis eſt, ut, eo excluſo, omnia in auctoritatem Apoſtolicam referantur. Præterquamquod, cum in jure Metropolitico duplex auctoritas conſiderari poſſit, ordinaria ſcilicet, & delegata, ut recte colligitur *ex Cap. Irrefragabili*, §. *Cæterum*, *de officio Ordinarii;* facile, & pronum eſt, ita Clementis VII. litteras intelligere, ut, quod in ipſis de Metropolitica auctoritate enuntiatur, non quidem ad ordinariam, ſed ad delegatam auctoritatem, atque ita ad Apoſtolicæ Sedis privilegium referatur: ſicuti profunde probat Rigantius *in Comment. ad Regulam primam Cancellariæ* §. 7. *a num.* 15. *ad* 53. & præcipue *num.* 41. *&* 42.

VIII. Notum eſt omnibus, quod, cum fel. rec. Clemens Papa XI. multa, atque inſignia privilegia Archiepiſcopo Ulyſſiponenſi conceſſiſſet, atque inter alia, ut Patriarchæ titulo, ad inſtar Patriarchæ Venetiarum, decoraretur, uti legitur in ejuſdem Clementis Conſtitutione, quæ incipit *In ſupremo Apoſtolatus*, *in ejus Bullario num.* 86. huic poſtea anno 1720. alteram addidit prærogativam, ſtatuens, ut ad eum peculiari jure pertineret ſacro Oleo Luſitanum Regem in brachio inungere, de quo unctio-

nis

nis ritu ſermo eſt *in Cap. unic. de ſacra unct.* uti colligitur ex Apoſtolicis ejuſdem Clementis litteris, in forma Brevis dicto anno expeditis, quarum initium eſt *Sacroſancti Apoſtolatus*.

IX. Itaque decet quammaxime, ut in prima relatione ſtatus Eccleſiæ Ulyſſiponenſis, a ſingulis Patriarchis ad Apoſtolicam Sedem tranſmittenda, nequaquam ſileantur eximia privilegia eidem Eccleſiæ conceſſa: inter quæ illud commemoratione dignum omnino eſt, quo Luſitani Regis inunctio Patriarchis attributa fuit. Cum in minoribus adhuc eſſemus, commiſſa nobis fuit cura examinandi, utrum ejuſmodi privilegium Regem ungendi, quod pro Ulyſſiponenſi Patriarcha poſtulabatur, deberet illi ab hac Sancta Sede concedi. Dum operi inſiſteremus, animadverſum a nobis fuit, jus ungendorum Luſitanorum Regum ab Eugenio IV. anno 1436. Archiepiſcopo Bracharenſi fuiſſe collatum. Hic autem non adeo facile hujuſmodi jure ſpoliari poſſe videbatur: cum memoriæ proditum ſit, Alexandrum III. Pontificem Maximum fortiter reſtitiſſe Henrico Anglorum Regi ſacram Filii ſui unctionem ab Archiepiſcopo Eboracenſi fieri cupienti; propterea quod privilegium ungendi Regis jampridem Cantuarienſi Archiepiſcopo tributum fuerat: & Clementem V. eadem de cauſa revocaſſe privilegia, quæ circa Regis unctionem pluribus Angliæ Epiſcopis conceſſa fuerant, quod ſcilicet hujuſmodi jus, & privilegium a multo jam tempore Cantuarienſis Archiepiſcopus obtinuerat: quæ omnia videre licet in Annalibus Eccleſiaſticis apud Cardinalem Baronium *ad annum* 1170. & apud Raynaldum *ad annum* 1308. *num.* 18. *circa finem*.

X. Illud etiam nobis in ejus quæſtionis examine occurrit, Alexandrum IV. ſummum Pontificem, cum Epiſcopis Pragenſi, atque Olomucenſi commiſiſſet, ut unctionem Regis Bohemiæ, quam Archiepiſcopus Moguntinus eo tempore electus, ſed nondum confirmatus, adminiſtrare nequibat, ipſi peragerent, adeo caute in hac re ſe geſſiſſe, ne Moguntino, cujus id muneris erat, aliquod præjudicium afferret, ut emolumenta omnia, quæ is, occaſione unctionis a ſe explendæ, conſecuturus fuiſſet, eidem poſt confirmationem ſervata eſſe voluerit; ideoque prædictis Epiſcopis mandaverit, ut eadem illi fideliter traderent: ſicuti legere eſt in dicti Alexandri Papæ Epiſtola apud Raynaldum *ad annum Chriſti* 1260. *num.* 18.

XI. At nihilominus, habita ratione illuſtrium meritorum, quibus Luſitaniæ Rex Apoſtolicæ Sedis favorem ſibi conciliaverat, dum nuper, inſtante Pontifice, Venetorum Rempublicam acerrimo bello cum Turcis contendentem, validis miniſtratis auxiliis, opportune juverat; eximia quoque honorum decora perpendentes, quæ, eodem Rege ſupplicante, Archiepiſcopo Ulyſſiponenſi ad Patriarchæ dignitatem evecto collata fuerant; regiamque liberalitatem erga ipſam Patriarchalem Eccleſiam largiter effuſam; ingentem denique ſolicitudinem, qua idem Rex efflagitabat, ut ungendorum in poſterum Regum munus Patriarchæ Ulyſſiponenſi conce-

cederetur: facile in eam ſententiam deſcendimus, quam etiam ſcriptis promere non dubitavimus, ut, non obſtante privilegio ab Eugenio IV. Epiſcopis Bracharenſibus conceſſo, Luſitani Regis ungendi jus Patriarchæ conferri poſſet: cum maxime videatur quodammodo convenire, ut ritus hujuſmodi ab eo Epiſcopo peragatur, qui Regi magis acceptus ſit: quemadmodum ad rem noſtram appoſite perpendit Rodericus a Cunha Archiepiſcopus Bracharenſis *in Tractatu de Primatu Bracharenſis Eccleſiæ cap. 36. num.* 4. ubi argumentum confutans Garciæ de Loaiſa, qui primatum Archiepiſcopi Toletani in univerſa Hiſpania ex eo potiſſimum colligebat, quod ejus eſſet Regem inungere: poſtquam plura in contrariam partem exempla attulit, ita concludit: *Igitur, non ad Primates, vel Præſules tantum Toletanos hoc ſpectat officium; ſed ad illos, quos elegerit ungendus Rex*. Nec dubitarunt Romani Pontifices hujuſmodi gratias Catholicis Regibus impertiri; ſicuti recte obſervatum fuit a Joſepho Catalano *ad Pontif. Roman. tom.* 1. *tit.* 20. (quod Opus multos poſt annos editum eſt, quam noſtrum illud votum ſcriptis vulgatum fuerat) ubi §. 1. *ſub num.* 12. hæc habet: *Conſtat illud quoque ex variis Maximorum Pontificum litteris, ipſos non ſemel ad Regum preces Epiſcopos deſignaſſe, a quibus illi, eorumque Succeſſores in poſterum conſecrarentur*. Demum in noſtra nos ſententia maxime confirmavit exemplum Clementis Papæ VI. qui etiamſi non ignoraret, quid ab Alexandro IV. actum fuiſſet pro Regis Bohemiæ ungendi jure, ut ſupra narravimus, Moguntino Archiepiſcopo conſervando; nihilominus, poſtquam Pragenſis Eccleſia in Archiepiſcopatum erecta fuit, Joanne Bohemiæ Rege petente, hoc idem jus a Moguntino ad Pragenſem Archiepiſcopum tranſtulit: uti videre eſt apud Raynaldum *ad annum Chriſti* 1344. *num.* 65. Noſtris hiſce animadverſionibus aliam majoris ponderis addidit Pontifex ipſe Clemens XI. eamque in ſuis Apoſtolicis litteris expreſſam voluit: privilegium ſcilicet Eugenii IV. a Bracharenſi Archiepiſcopo nunquam fuiſſe executioni mandatum, cum is revera nunquam Luſitanorum Regem unxiſſe legatur. Quibus omnibus rationibus ſimul junctis, Indultum, quod petebatur, pro Patriarcha Ulyſſiponenſi, ejuſque Succeſſoribus, expeditum fuit.

XII. Tria hæc exempla adducta a nobis ſunt, ut optimum factu oſtenderemus, ſi Epiſcopus ſacra primo Limina viſitaturus, in exponendo Eccleſiæ ſuæ ſtatu, illius prærogativas, & privilegia recenſeat. Primum a remotioribus temporibus petitum eſt; ſecundum a mediis; tertium ex proximis. Alia in eam rem adjungere ſuperfluum eſſet. Sed, quoniam præterea in prima relationis parte dicendum eſt de iis, quæ pertinent ad erectionem Epiſcopatus, ad Eccleſiæ Cathedralis ſitum, & ad confinia diœceſis; nonnulla referemus recentiora exempla, ex quibus aliquid luminis deſumere poterunt Epiſcopi, ut primæ relationis parti ex debito ſatisfaciant.

XIII. Celebris fuit, non in Germania modo, ſed in univerſo etiam Or-

Orbe Catholico Abbatia Fuldenſis. Quibus, & quam inſignibus ornata fuerit prærogativis, quibus tum Apoſtolicis, tum Cæſareis privilegiis decorata, legi poteſt *in Hiſtoria Fuldenſi* a Brovvero edita anno 1612. & *in alia Hiſtoria* pariter *Fuldenſi* a Joanne Friderico Schannat typis impreſſa anno 1729. Hanc celebrem Abbatiam nos ipſi in Epiſcopatum ereximus; ita tamen, ut & privilegia omnia, quibus antea fruebatur, integra manerent, & ipſius Regularis ſtatus nequaquam in ea immutaretur; cum ſcilicet novus Epiſcopus in ea conſtitutus, non ſolum Fuldenſis Epiſcopus, ſed etiam Fuldenſis Abbas nuncupari debeat; quique in Abbatem poſthac electus erit, idem intelligendus ſit ad Epiſcopatum electus: Monachus vero Decanus, treſque Capitulares Monachi, quorum antea erat Abbatem eligere, iidem, vacante Abbatiali dignitate, electionem peragere debeant; hoc uno interjecto diſcrimine, quod qui prius eligebatur, nonniſi Abbas Fuldenſis erat, in poſterum vero electus, & Abbas, & Epiſcopus Fuldenſis electus eſſe cenſebitur: quemadmodum in noſtra Conſtitutione ſuper hoc edita fuſius præſcribitur.

XIV. Hujuſmodi Fuldenſis Epiſcopatus fundatio digna plane eſt, quæ in primo relationis capite referatur; cum & peculiaris ſit, & memoriam renovet eorum Epiſcopatuum, qui olim, ante Anglicanum ſchiſma, in majori Britannia erant; ad quos videlicet ſoli Monachi eligebantur. Abbates enim monaſteriorum erant ſimiliter Monachi, eorumque electio a Monachis fiebat: qui autem in Abbatem eligebatur, idem etiam intelligebatur electus Epiſcopus. Porro novem erant Cathedrales Eccleſiæ, in quibus hujuſmodi diſciplina recepta fuerat, & vigebat. Eædem recenſentur *tom.* 2. Operis ab Henrico Wharton anno 1691. editi, cui titulus *Anglia Sacra, ſive Collectio Hiſtoriarum partim antiquitus, partim recenter ſcriptarum de Archiepiſcopis, & Epiſcopis Angliæ, a prima Fidei Chriſtianæ ſuſceptione ad annum* 1540. Earum quoque mentio habetur in Apoſtolicis litteris Urbani Papæ VIII. incipientibus *Plantata in agro Dominico*, datis anno 1633. ibi: *Quoniam vero inter privilegia, gratias, indulta, & facultates, ac prærogativas Ordinis, & Congregationis Nigrorum nuncupatorum Monachorum S. Benedicti, ac illius monaſteriorum in Anglia, fuerunt jura Cathedralia novem Eccleſiarum, nimirum Epiſcopatus Cantuarienſis, Epiſcopatuum vero Wintonienſis, Dunelmenſis, Elienſis, Wigornienſis, Nordovienſis, Roffenſis, Bathonienſis, & Coventrenſis, quorum Epiſcopatuum Cathedræ ſitæ fuerunt, & collocatæ in monaſteriis ejuſdem Ordinis, ex conditione, ſeu conſuetudine, ut Capitula dictarum Cathedralium Eccleſiarum, omniaque jura capitularia manerent, & eſſent in conventibus & Monachis eorumdem monaſteriorum, qui Monachi, cum Priore ſuo, erant earumdem Eccleſiarum Canonici primarii, & Capitula Cathedralia conſtituebant, Epiſcopi vero quaſi Abbates eorumdem conventuum, & Monachorum, tam ad Sedem Abbatialem, quam etiam Epiſcopalem eligebantur &c. Super quo jure prædictis Monachis Ordinis S. Benedicti conſervando, & perpetuando, a diver-*

verſis Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris etiam diverſæ litteræ emanarunt, repulſis contradictoribus, & prædictis juribus illæſis, & integris reſervatis eiſdem Monachis, uſque ad infelix ſchiſma Henrici VIII. Angliæ Regis.

XV. Opportune hic etiam mentio occurrit celebris monaſterii Montis Caſini, cujus Abbatialem Eccleſiam Pontifex Joannes XXI. qui ab aliis dicitur XXII. in Cathedralem erexit, voluitque, ut monaſterii Abbas eſſet etiam Epiſcopus, & Epiſcopalem juriſdictionem in deſignatis locis finitimis exerceret; relictoque Monachis eligendi jure, decrevit, ut qui Abbas a Monachis ſubinde eligeretur, ſimul etiam Epiſcopus haberetur electus. Apoſtolicæ Joannis litteræ referuntur ab Ughellio *Ital. Sacr. tom.* 1. *ſecundæ edit. pag.* 572. & *part.* 2. *Hiſtoriæ Abbat. Caſin.* P. Abbatis Gattola *ſeculo IX. pag.* 515. *& ſeq.* In hoc ſtatu ea Eccleſia perſeveravit uſque ad tempora Urbani V. qui, cum ingens diſciplinæ monaſticæ detrimentum ex hac inſtitutione derivatum accepiſſet, primo quidem Abbatialium, & Epiſcopalium proventuum adminiſtrationem retinuit, eoſque in reſtaurandis monaſterii, Eccleſiæque ædificiis impendi juſſit; deinde Abbatialem dignitatem ad eum ſtatum revocavit, in quo erat ante Caſinenſis Epiſcopatus erectionem: ſicuti videre eſt in ejus Conſtitutione apud Ughellium *loc. cit. pag.* 573. & apud P. Abbatem Gattola *pag.* 517.

XVI. Cum Cariſſimus in Chriſto Filius noſter Joſephus Luſitaniæ, & Algarbiorum Rex Fideliſſimus, nobis expoſuiſſet: aerem in Inſula S. Thomæ in Africa adeo gravem eſſe ac perniciosſum, ut, qui ex Europa illuc adveherentur, aut vitam celeri morte mutarent, aut graves ſubirent infirmitates, quod experientia compertum erat; ſeque ideo neceſſitate compulſum fuiſſe, ut Gubernatorem, alioſque regios miniſtros, ac tribunalia transferret ad Caſtrum S. Antonii nuncupatum, quod ſitum eſt in Inſula, quæ dicitur *Principis*, intra diſtrictum ejuſdem diœceſis Inſulæ S. Thomæ: ſuas nobis preces exhibuit, ut Cathedram etiam Epiſcopalem ab Inſula S. Thomæ ad Inſulam Principis, & ad prædictum Caſtrum S. Antonii transferremus, quod quidem Caſtrum iis omnibus ornamentis, & prærogativis decoratum, quæ Civitatem deceant, Rex ipſe jam Civitatis titulo auxerat. Fidem præterea regiam obligavit, ſe ibi inſignem Eccleſiam Cathedralem ſuis ſumptibus ædificaturum, quæ Deo in honorem S. Antonii ſolemni ritu poſtea conſecraretur. Addidit inſuper, ſe paratum congruos reditus, ſeu præbendas, ſingulis Canonicis aſſignandas, poſtquam ad idem Caſtrum ſe contuliſſent, fixamque ſedem ibi collocaſſent, & proſpecturum, ne antiqua Cathedralis Eccleſia, Deo in honorem S. Thomæ dicata, omnino deſerta, ſacriſque deſtituta miniſtris relinqueretur. Quibus omnibus mature perpenſis, nos demum precibus regiis annuentes, indulſimus, ut, poſtquam ea, quæ promiſſa fuerant, adimpleta fuiſſent, Cathedra Epiſcopalis ab Inſula S. Thomæ ad dictum Caſtrum S. Antonii transferretur. Epiſcopo autem juſſimus, ut poſt tranſitum ad novam Se-

dem & ipſe, & qui ipſi in ea Cathedra ſufficerentur Epiſcopi, Inſularum S. Thomæ, & Principis denominarentur: ſicuti legitur in noſtris Apoſtolicis litteris in forma Brevis, datis die 31. Januarii anni 1754. quarum initium eſt *Super ſpecula*.

XVII. Hanc igitur translationem cum primum Epiſcopus Inſularum S. Thomæ, & Principis, ſacra Limina viſitaturus, Eccleſiarum ſuarum ſtatum Apoſtolicæ Sedi exponet, ſilentio præterire non debebit. Quæſtio celebris eſt, & apud Juriſperitos frequenter agitata, utrum Oppidum, in quo non ſedet Epiſcopus, Civitatis titulo appellari poſſit. Videri poſſunt Alciatus *in Cap. Pernicioſam*, *num.* 1. *& ſeq. de officio Ordinarii*, Joachimus Cluten *in Syllog. rerum quotidianar. theſ.* 22. *in notis littera D.* Laurentius Ohm *in tract. canonico-politico de jure Epiſcopali theſ.* 13. *in notis littera C.* Beſold. *in Diſſert. jurid. politic. de jure univerſit. cap.* 1. §. 7. Loſæus *de jure univerſit. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 14. Raynald. Corſ. *Indagat. Jur. lib.* 3. *cap.* 3. Limnæus *de Jure publico lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 16. Gaſpar. Klock *de Contribut. cap.* 5. *num.* 2. Rebuff. *in Praxi Beneficiaria part.* 1. *tit. de Erectione Eccleſiarum in Cathedrales num.* 5. *&* 6. Et alii quidem, ut aſſolet, eam opinionem ſequuntur, ut locus, qui caret Epiſcopo, Civitas dici nequeat: alii contra, Civitatem ſine Epiſcopo eſſe poſſe, propugnant; tum quia Civitates fuerunt ante inſtitutos Epiſcopos, ut obſervat etiam Gloſſa *in Cap. Si Civitas*, *de ſent. excommun. in* 6. tum quia, ſi forte contingat, Epiſcopum a civibus interfici, ea quidem pœna, inter alias, in ſacrilegam Civitatem infligitur, ut Sede Epiſcopali perpetuo careat, non ideo tamen Civitatis titulo & jure ſpolietur: ſicuti colligitur ex textu *in Can. Ita nos*, 25. *quæſt.* 2. & obſervat Decius *in Cap. Epiſcopalia*, *num.* 9. *de privilegiis*.

XVIII. Nos quidem ſemper arbitrati ſumus, Civitatis honore potiri poſſe locum, qui Epiſcopo careat, dummodo aliunde illuſtris ſit, iiſque dotibus, & prærogativis ornatus, quæ Civitati conveniunt, & a ſupremo Principe, cui talis auctoritas ſit, Civitatis jure & appellatione donetur. Ita fel. rec. Prædeceſſor noſter Benedictus Papa XIII. tamquam Dominus temporalis, & Princeps, Oppidum Roncilionis in Civitatem erexit, juſſitque, ut in poſterum Civitas diceretur, & incolæ civium titulo decorarentur. Non ideo tamen Epiſcopalem Sedem in Civitate Roncilionis conſtituit; ſed voluit, ut, quemadmodum ſuperiori tempore, ita deinceps Epiſcopo Sutrino ſubjecta eſſet, nec is in ea Sedem habere teneretur: ſicuti videre eſt in ejus Conſtitutione incipien. *In ſupremo militantis*, quæ eſt 225. *tom.* 12. *novi Bullarii*. Parem nos etiam honorem contulimus Oppido Pergulæ; ita tamen, ut nova Civitas Eugubino Epiſcopo, ut antea, ſubdita remaneat, neque hic ullo pacto ad reſidendum in ea compelli poſſit: ſicuti videri poteſt in noſtra Conſtitutione, quæ eſt 61. *tom.* 3. *noſtri Bullarii*. Contra vero perſuaſum ſemper habuimus, quod, ſtatim ac Epiſcopalis Sedes in aliquo Oppido fuerit ſtabilita, etiamſi illud

an-

antea Civitatis jure non gauderet, eo ipſo ad Civitatis gradum aſſurgat, ipſique omnia Civitatis privilegia debeantur: ſiquidem Canonici Juris regula eſt, ne in Villis, & Pagis, ſed ſolum in Urbibus Epiſcopalis dignitas ſtatuatur; uti decretum legitur *in Can. Epiſcopi, & in Can. Illud ſane, diſt.* 80. *& in Cap. Epiſcopalia, de privilegiis*. Quamobrem Romani Pontifices, cum in aliquo Oppido, cui nec Epiſcopus antea fuerit, nec titulus Civitatis, Epiſcopum primo conſtituunt, eodem tempore, quo illud Sede Epiſcopali exornant, ſimul etiam Civitatis honore illud adaugent; ſequenti nimirum formula utentes: *Oppidum N. in Civitatem, Eccleſiam vero in Cathedralem pro uno Epiſcopo &c. erigimus, & inſtituimus*, uti Fagnanus animadvertit *& inſtituimus: in Cap. Epiſcopalia, num.* 15. *de privilegiis*, ubi etiam exemplum memorat Sixti V. qui ea ratione Oppida Montiſalti, S. Severini, & Tolentini, in Civitates erexit, & Epiſcopali Sede decoravit. Illud demum cenſuimus, ſi forte Oppidum, aut Caſtrum aliquod jam a ſeculari Principe honorem obtinuerit Civitatis, & juſtæ cauſæ non deſint, ob quas Epiſcopalis Cathedra ad novam Civitatem transferatur, hoc fieri conveniens eſſe, & quidem per viam ſimplicis translationis; cum nec ſacrorum canonum lex aliud requirat, quam ut Epiſcopales Cathedræ in populoſis Urbibus, tantoque honore dignis, minime vero in locis obſcuris, & infrequentibus, ſtatuantur; & nulla neceſſitas exigat, ut locus, qui antea Civitatis jure gaudebat, iterum in Civitatem erigatur, ut novum Epiſcopalis Sedis honorem conſequatur. Quo pacto, licet nemo nobilis eſſe poſſit, qui ingenuus non ſit, ſi quis tamen ingenuus, novo nobilitatis honore donandus ſit, nequaquam indiget ſpeciali privilegio, quo ipſi tribuantur ingenuitatis jura, quæ jam obtinebat: ut optime ad rem noſtram advertunt Doctores de hac materia tractantes.

XIX. Ad diœceſis confinia, quæ, ut diximus, in prima relatione ſolent ab Epiſcopis memorari, factum mox referendum pertinet. Cum celebris Cardinalis Ximenes de Ciſneros magnam illam expeditionem in Africam aggreſſurus eſſet, cum Ferdinando Rege convenit, ut, ſi Orani civitas ab infidelium poteſtate eriperetur, Eccleſiæ Toletanæ juriſdictioni ſubjiceretur; eaque conventio & æqua viſa eſt, & ſuum facile obtinuit effectum. Compertum enim fuit, Orani urbem nunquam fuiſſe Epiſcopali Cathedra ornatam, nulloque prorſus jure Titularem quemdam Aurienſem Epiſcopum eam ſibi civitatem vindicare, tamquam in aſſignata ſibi diœceſi conſtitutam. Quæ in hoc negotio tunc agitata & acta fuerunt, referuntur ab Alvaro Gomez *de rebus geſtis Franciſci Ximenii lib.* 3. *fol.* 123. Et de hac ipſa re loquitur etiam Thomaſſinus *de Beneficiis part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 9. Orani poſtea civitas, quæ expugnata tunc fuit, in poteſtatem rurſus Maurorum venit. Cum vero eam armis iterum ſubegiſſet clar. mem. Philippus V. Hiſpaniarum Rex Catholicus, eamdem Cardinali de Aſtorga Archiepiſcopo Toletano reſtitutam voluit, tamquam illius diœceſis membrum, & partem: Cardinalis autem nihil in-

tentatum reliquit, ut Catholicam Religionem ad priſtinum ſplendorem in ea civitate revocaret. Hoc itaque celebre factum, cujus etiam meminit Præſul Ildefonſus Clemens de Aroſteguì *in ſua Concordia Paſtorali part.* 1. *cap.* 5. *num.* 41. in prima Toletani Archiepiſcopi relatione jure ac merito erit commemorandum.

CAPUT OCTAVUM.

De relatione ſtatus Eccleſiæ, & ſecunda ejuſdem parte.

IN hac ſecunda relationis parte plura rerum capita attinguntur. Primum reſpicit reſidentiæ præceptum, cui an plene obtemperaverit, docere debet Epiſcopus. Secundum pertinet ad Epiſcopos, nulli Archiepiſcopo, ſed Sanctæ Sedi immediate ſubjectos; qui referre debent, an Archiepiſcopum delegerint, cujus Synodo Provinciali una cum illius Suffraganeis debeant intereſſe. Tertium denique exponenda docet, ſi quæ forte adſint impedimenta, quibus ab implendo munere Epiſcopali detineantur.

II. Ad primum quod ſpectat, nos ſane Epiſcopos, ut reſidentiæ legem ſervarent, graviter admonere non prætermiſimus in noſtris encyclicis Litteris, anno 1740. editis, ac deinde impreſſis *Bullarii noſtri tom.* 1. *num.* 2. Sed fuſius in noſtra Conſtitutione, cujus initium eſt *Ad univerſæ*, anno 1746. emanata, quæ eſt 18. *tom.* 2. *ejuſdem noſtri Bullarii*, cum omnes noſtrorum Prædeceſſorum Conſtitutiones ad reſidentiam ſpectantes retulerimus, atque confirmaverimus, ſingulas ferme leges in ipſis præſcriptas, & a ſacris Paſtoribus ſervandas, exponere, & declarare curavimus: legitimas quoque cauſas indicavimus, ob quas Epiſcopis permittitur a propriis Sedibus aliquandiu abeſſe; ſimulque cautelas ab iis adhibendas, ne animarum regimen, ipſis abſentibus, aliquid detrimenti patiatur. Epiſcopus igitur in ſua relatione redditurus rationem de hoc diſtricto reſidendi præcepto, ſi noſtram citatam Conſtitutionem attente legerit, facile intelliget, an illi ſatisfecerit, an ab eo defecerit.

III. *In ſuperiori lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 7. ſex eſſe aſſeruimus Epiſcopatus ſuburbicarios, Oſtienſem, Portuenſem, Sabinenſem, Albanenſem, Præneſtinum, & Tuſculanum; quos nempe in titulum obtinent ſex illi S. R. E. Cardinales, qui in ſacro Collegio Epiſcoporum ordinem conſtituunt. Ibi etiam oſtendimus, hos Epiſcopos Cardinales, etiamſi Romæ reſideant, ac ſuam ſummo Pontifici operam præſtent, de non impleta reſidendi obligatione reprehendi poſſe. Quia vero aliquando contingit, ut non ſolum uni ex ſuburbicariis Eccleſiis, ſed ſimul etiam alteri præſint, quæ ſuburbicaria non eſt; idcirco de hac conſuetudine inſtituendus nobis eſt ſermo, videndumque, in quarum utra hi Cardinales Epiſcopi debeant reſidere, ut ſuo muneri ſatisfaciant.

IV.

IV. A Tridentino Concilio, præter alia in præcedentibus decretis ſtatuta, *ſeſſ. 7. cap. 2. de reform.* interdictum legitur, ne quælibet perſona, in quacumque dignitate conſtituta, duabus Epiſcopalibus præſit Eccleſiis ſive in titulum, ſive commendæ jure. Porro in Cardinalis Brancatii Diſſertatione *de Optione ſex Epiſcopatuum pag. 62. & ſeq.* multa leguntur decreta ſummorum Pontificum, ante Tridentinum Concilium Cardinalibus permittentium, ut, præter quamcumque aliam Epiſcopalem Eccleſiam, habere etiam poſſint alteram ex ſuburbicariis. Poſt Tridentinum vero Concilium, Venerabilis Cardinalis Bellarminus anceps fuit, & dubius, utrum liceret Cardinalibus habere eodem tempore duas Eccleſias, quarum una Cardinalitia eſſet, altera non eſſet: *Timendum eſt, ne forte non ſint in conſcientia tuti, qui aliquando duas Eccleſias habent, unam Cardinalitiam, alteram non Cardinalitiam.* Clemens vero VIII. Pontifex Maximus excitato dubio ita reſpondit: *Quoad illam polygamiam, ea interdum in iſtis eſt Epiſcopatibus Cardinalitiis, circa quos nihil immutandum duximus, cum a Prædeceſſoribus noſtris, etiam poſt Concilium Tridentinum, res hæc examinata fuerit, & ita conſtituta; & turbare ordinem Collegii, & redarguere facta Prædeceſſorum noſtrorum, & tot Cardinalium, non viſa fuit nobis res, quæ ſine ſcandalo fieri poſſit.* Et ſummus quidem Pontifex Urbanus VIII. in ſuo Decreto die 28. Novembris 1633. edito, dixit, hanc conſuetudinem invaluiſſe; attamen *a ſe non laudari, nec improbari: commendari vero Cardinales aliarum Eccleſiarum Epiſcopos, utpote Cardinalem Borromæum piæ memoriæ, & alios, qui optione hujuſmodi abſtinuerunt.* Ad hanc rem examinandam Congregatio particularis habita fuit juſſu Alexandri VII. die ultima Junii anni 1666. in qua, etſi non omnes initio in eadem opinione convenerint, plurium tamen ſeculorum conſuetudine conſiderata, concluſum denique eſt, nihil eſſe innovandum; atque decretum fuit, *Eccleſiam Ordinis Cardinalitii habendam in titulum, cum hic adhæreat eſſentialiter dignitati Cardinalatus, alteram vero Eccleſiam in commendam; propterea tranſituros ad Epiſcopatum Cardinalitium abſolvi potius debere a vinculo Eccleſiæ, cui jam præſunt, eamque in adminiſtrationem accipere*: ideoque improbata fuit optio Epiſcopatus Tuſculani, quam Cardinalis Sabellus, Archiepiſcopus Salernitanus, ita admitti poſtulaverat, ut Archiepiſcopatus ſibi relinqueretur in titulum, Epiſcopatus autem ſibimet in commendam, ſeu in adminiſtrationem concederetur. At Clemens XII. Prædeceſſor noſter, hujuſmodi Eccleſiarum conjunctioni in unius Cardinalis perſona ſalubrem modum impoſuit per ſuam Conſtitutionem, quæ incipit *Paſtorale officium*, & eſt 22. *tom.* 13. *Bullarii novi Romani*: ubi nimirum §. 7. non ſolum ii Cardinales commendantur, qui, dum unam aliquam Epiſcopalem Eccleſiam obtinent, ab optione alterius ex ſuburbicariis abſtinent; ſed præterea dicitur, quod, ſi quando eveniat, Cardinales, alteri jam Eccleſiæ præfectos, ad aliquam ex ſuburbicariis Eccleſiis per optionem adſpirare, Romani Pontificis partes eſſe debebunt, ani-

animum ſedulo advertere, & deliberare, *utrum expediat eis concedere administrationis, ſeu alio nomine, retentionem alterius Eccleſiæ, cui antea præerat, ac in primis utrum ambæ ſint invicem adeo propinquæ, ut paſtoralem curam utrique commode impendere, ſuumque miniſterium recte implere valeant*.

V. Ex eo autem, quod Cardinalis Epiſcopus a prioris Eccleſiæ vinculo abſolvatur, ut dictum eſt, cum, debitis concurrentibus circumſtantiis, alterius Eccleſiæ ſuburbicariæ optio ipſi conceditur, non defuerunt, qui hoc inferre ſe poſſe judicaverint, majori jam libertate gaudere poſſe hujuſmodi Cardinalem in illius Eccleſiæ regimine, quam adminiſtrationis titulo retinet; ideoque in ejus poteſtate eſſe, quandocumque illam dimittere, neque proprio ac rigoroſo præcepto reſidendi apud illam obſtringi. Quod quidem & rectæ rationi, & Eccleſiaſticæ regulæ adverſatur. Aliquam enim veritatis ſpeciem habere poſſet, ſi nihil aliud in propoſito caſu intercederet, præter abſolutionem a vinculo prioris Eccleſiæ. Sed, cum eidem ſic abſoluto illiuſmet Eccleſiæ retentio in adminiſtrationem unico eodemque contextu concedatur; unicuique deprehendere licet, canonicam hanc eſſe loquendi formulam, idcirco adhibitam, ut excludatur duarum Eccleſiarum in titulum retentio, non autem ut Cardinalis Epiſcopus ab iis obligationibus eximatur, quibus utriuſque Eccleſiæ optimo regimini intendere, & advigilare tenetur. Neque vero gubernium Eccleſiæ, quam adminiſtrationis nomine retinet, pro libito dimittere poteſt; cum, juxta vigentem praxim, ſummi Pontificis aſſenſus ad id antea requirendus ſit: eoque impetrato, ſolemnis dimiſſionis actus ſcripto redigendus, & proprio dimittentis chirographo ſit roborandus. Tantum vero abeſt, ut rigoroſa lege reſidendi apud Eccleſiam adminiſtrationis nomine retentam ſolutus cenſeri valeat, ut contrarium omnino diſerte ſtatutum fuerit ab Urbano Papa VIII. in ſuperius allegato Decreto, cujus hæc ſunt apertiſſima verba: *Inſuper Sanctitas Sua declaravit, dubium hactenus nullo modo fuiſſe, nec eſſe debere, reſidentiam Cardinalium Archiepiſcoporum, ac Epiſcoporum, extitiſſe, & eſſe apud alias Eccleſias Metropolitanas, ſeu Cathedrales ſibi commiſſas, non autem apud ſex Eccleſias Cathedrales titulares eorumdem Cardinalium, in quibus Cardinales ordine priores præeſſe ſolent &c. & propterea eos, qui aliis Eccleſiis ſupradictis præſunt; & apud eos non reſederunt, nec reſident, non feciſſe, nec facere illarum fructus ſuos, etiam ſub prætextu, quod alicui ex dictis ſex Eccleſiis præſideant, & in Urbe commorentur*. Quod quidem Decretum nos etiam confirmandum duximus in antedicta noſtra Conſtitutione 18. §. *Et quoniam*, *noſtri Bullarii tom.* 2. Itaque extra dubium eſt, Cardinalem Epiſcopum in exhibenda Apoſtolicæ Sedi relatione ſtatus illius Eccleſiæ, quam in adminiſtrationem retinuit, dum aliam ſuburbicariam per optionem adipiſceretur, de reſidentia apud illam ſervata docere debere; ſimulque de vigilantia, & cura alterius regimini impenſa; ſi eam nimirum, cum potuit, præſens viſita-

ſitavit; ſi Ordinationes, Confirmationes, aliaque Epiſcopalia munia aliquando apud ipſam exercuit; ſi denique illius adminiſtrationi, quantumvis abſens, opportune conſuluit aut per Epiſcopum Suffraganeum, uti fieri ſolet in duabus Eccleſiis, Oſtienſi, & Sabinenſi, aut per idoneum, expertumque Vicarium. Harum ſiquidem Eccleſiarum regimini recte applicari poteſt præceptum Concilii Lateranenſis ſub Leone X. habiti, ubi, dum agitur de Epiſcopatibus, qui tunc temporis a Cardinalibus etſi non reſidentibus facile obtinebantur, ita ſtatuitur: *Omni conatu ſuo provideant inſerviri Cathedralibus, dignos & idoneos Vicarios, ſeu Suffraganeos, prout conſuetudo fuerit, cum digna competenti mercede apponentes.* Videndus hac de re Thomaſſinus *de Beneficiis part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 6.

VI. Soli non ſunt Cardinales, qui ex tacita Romanorum Pontificum diſpenſatione duos retineant Epiſcopatus, Cardinalitium ſcilicet in titulum, alterum vero neque Cardinalitium, neque ſuburbicarium, in adminiſtrationem, vel commendam. Etiam in Germania nec defuere, nec deſunt Præſulum aliquorum exempla, quibus indultum eſt, ut tres ſimul, & quatuor etiam Epiſcopatus obtineant. Ita enim expedire cenſetur Catholicæ Religionis utilitati; cujus valde intereſt, in illis regionibus Epiſcopos eſſe magna auctoritate, & potentia præditos, ne eadem Religio ab hæreticis opprimatur. Legi de hac re poſſunt Cardinalis Pallavicinus *in Hiſtoria Concilii Tridentini lib.* 24. *cap.* 12. *num.* 11. alter Pallavicinus *in Defenſ. Romani Pontificatus tom.* 1. *lib.* 15. *cap.* 17. §. 1. *pag.* 657. Thomaſſinus *tom.* 2. *de Beneficiis lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 13. Fagnanus *in Cap. Dudum, il ſecondo, num.* 29. *de electione.* Alios collegit Rigantius *in Regulam primam Cancellariæ* §. . *num.* 167. *& ſeq.* ubi multa refert exempla hujuſmodi retentionum, quas Romani Pontifices Epiſcopis per Germaniam, ſublimioris præſertim generis, ex præindicata cauſa conceſſerunt.

VII. Verum fel. record. Prædeceſſor noſter Clemens Papa XII. cum ſapienter animadvertiſſet, ex eo quod uni eidemque perſonæ tot Epiſcopales Eccleſiæ permitterentur, eam ab Eccleſia Catholica utilitatem, quæ ſperabatur, minime percipi, ex Paſtoralis officii ſui munere huic rei remedium aliquod cenſuit adhibendum. Itaque, cum vidiſſet, plurium Epiſcopatuum conſecutionem ex earum litterarum conceſſione pendere, quibus *eligibilitas* indulgetur; cum ſcilicet, hujuſmodi Indultorum vigore, qui unicum habebat Epiſcopatum, & ad alium tranſire non poterat, niſi per ordinariam poſtulationis viam, faciliorem exinde ſemitam ſibi aperiret ad aliam Eccleſiam aſſequendam: duo ſaluberrima Decreta edidit: quorum altero, tamquam regula, uteretur in poſterum Congregatio Conſiſtorialis; altero autem Brevium Secretaria. Hæc typis impreſſa, quantum ſcire potuimus, cum nondum fuerint, optimum eſſe ducimus hic ea inſerere, ut perpetua eorum memoria ſervetur, & ut executioni opportune mandentur; cum ea plurimum conferre poſſe putemus, niſi ad

tol-

tollendam penitus, at ſaltem ad cohibendam in Germania immoderatam in una eademque perſona Epiſcopatuum pluralitatem.

VIII. Primum pro Congregatione Conſiſtoriali ſic habet: *Sanctiſſimus Dominus noſter Clemens Papa XII. animadvertens, minime expedire, quod Epiſcopis in Germania, etiamſi ſublimibus familiis orti ſint, tam facile concedatur diſpenſatio ad effectum retinendi ſimul tres, vel quatuor, ac etiam quinque Cathedrales Eccleſias, quarum Præſules temporali quoque dominatu potiuntur, præſertim cum experientia compertum ſit, eas diœceſes ab hæreticorum erroribus magis eſſe immunes, quarum ſingulæ ab uno gubernantur Epiſcopo; hinc majorem deinceps circumſpectionem in hoc adhiberi mandat, nec ſolum attendi exempla, ſed peculiares perpendi ſingulorum caſuum circumſtantias, habita nimirum ratione temporum, perſonarum, & Eccleſiarum: ita quidem, ut diſpenſationum impertiendarum norma ſumatur potiſſimum a majori Eccleſiarum ipſarum bono, ac utilitate. Quod ſi iis, qui alicui jam præſint Eccleſiæ, juſtis de cauſis a Sede Apoſtolica aut jam fuerit conceſſum, aut deinceps concedi contigerit Indultum eligibilitatis ad aliam, declarat Sanctitas Sua, non per hoc cenſeri debere conceſſam diſpenſationem ad effectum ſimul retinendi prædictam quoque aliam Eccleſiam, poſtquam electio peracta fuerit; ſed, antequam electio ipſa a Sede Apoſtolica confirmetur, ſumma maturitate eſſe examinandum, an utilitas, vel neceſſitas talium Eccleſiarum, & Catholicæ Religionis tuendæ ratio poſtulet, impertiri hujuſmodi diſpenſationem pro omnium retentione, vel potius in ejuſdem electionis confirmatione poni oporteat decretum de alia Eccleſia dimittenda.*

Declarat itidem Sanctitas Sua, non convenire, ut indiſcriminatim, nulloque delectu, & ſine cauſæ cognitione, tribuatur Epiſcopis facultas retinendi ſimul plures Dignitates, aut Canonicatus Cathedralium, vel Collegiatarum Eccleſiarum, tam in Germania, quam in Poloniæ Regno; per hoc quippe Divino cultui non mediocre detrimentum affertur, Eccleſiæ debitis fraudantur obſequiis, & Eccleſiaſtica ſtipendia, quæ congruæ plurium Miniſtrorum Dei ſuſtentationi deſtinata ſunt, in unam collata perſonam, incitamentum præbent ad luxum. Mandat itaque Sanctitas Sua, cautius, quam hactenus forſan factum fuerit, hac etiam in re in poſterum agi, &, exemplis ſepoſitis, ſpectari in primis id, quod, juxta locorum, Eccleſiarum, perſonarumque conditiones, ad ampliorem Dei gloriam expedire viſum fuerit. Ne autem ſaluberrimi hujus moniti memoria obſoleſcat, vult Sanctiſſimus Pater, præſens hoc Decretum aſſervari apud Acta ſacræ Congregationis rebus conſiſtorialibus præpoſitæ, atque illud ab ejuſdem Congregationis Secretario pro tempore, quotieſcumque opportunum fuerit, in memoriam revocari eorum, qui his de rebus conſilium Pontifici Maximo daturi ſunt. Hac die 6. Januarii anno 1731.

IX. Altero Decreto, quod pro Brevium Secretaria conditum eſt, ita cavetur: *Quamquam invaluerit uſus diſpenſandi, præſertim cum ſublimibus perſonis, ut plures Epiſcopatus in Germania ſimul retinere poſſint ob eam*

qui-

quidem juſtam, & laudabilem rationem, ut adverſus hæreticorum conatus Catholicam Religionem opibus, auctoritate, potentia ſartam tectam tueantur; ex inconſulta tamen hujuſmodi diſpenſationum frequentia, immoderatoque uſu, graviſſima in Chriſtianam rempublicam incommoda manare poſſe, exploratum ſatis eſt: vix enim, ac ne vix quidem ſperari poteſt, ut qui tribus, vel quatuor, vel etiam quinque Cathedralibus Eccleſiis, magno locorum intervallo disjunctis, præſit cum ſumma etiam in temporalibus poteſtate, eas omnes ſolerter, ac fructuoſe, & cum animarum ſibi commiſſarum ſalute regere valeat. Quo ſane fit, ut ob Paſtorum abſentiam, & curarum, quæ ad temporales ditiones pertinent, copiam, neglecta ſpirituali diœceſium cultura, nec Catholicorum mores, qui a veteri inſtituto deflexerint, corrigi, nec Eccleſiaſticæ diſciplinæ nitor redintegrari, nec dogmata a Fide aliena extirpari, nec eorum veneno polluti homines ad Religionis Orthodoxæ veritatem reduci commode poſſint. Itaque, ne plurium Epiſcopatuum in una perſona coacervatio, ſacris alioquin legibus adeo inviſa, quæ ex Apoſtolica auctoritate in ædificationem recte aliquando permittitur, pernicioſe cedat in deſtructionem, de conſilio plurium Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium decernimus, & mandamus, ut in poſterum ei, qui uni jam præſit Eccleſiæ, non niſi cauſæ cognitione præmiſſa, concedatur Indultum eligibilitatis ad aliam: ſi vero hujuſmodi Indultum juſta pariter cauſa concedendum videatur ei, qui jam duas regat Eccleſias, ſemper eidem Indulto inſeratur conditio, ut prædictam Eccleſiam, ad quam eum eligi contingat, non aliter poſſit obtinere, quam una, quam maluerit, ex prioribus dimiſſa. Tres denique obtinenti Eccleſias Indultum eligibilitatis ad aliam nullo modo tribuatur. Enixe autem rogamus, atque obſecramus in Domino Romanos Pontifices Succeſſores noſtros, ut ipſi quoque memores ſapientiſſimi moniti Tridentinorum Patrum in cap. 18. ſeſſ. 25. de reformat. ſalubrem hanc moderationis normam in diſpenſationibus prædictis omnino ſervari curent. Datum in Palatio noſtro Quirinali hac die 5. Januarii 1731.

X. Supra jam obſervavimus, Cardinalem, qui duos habeat Epiſcopatus, alterum ſuburbicarium in titulum, & alterum in adminiſtrationem, perpetuam debere ſtatuere reſidentiam in eo, cujus eſt ſolum adminiſtrator; ideoque in relatione ſtatus Eccleſiæ, oſtendere debere, ſe reſidendi præcepto, juxta præindicatam regulam, ſatisfeciſſe. Non invenimus adhuc fuiſſe ſtatutum, in quanam ex multis Eccleſiis, quas in Germania ex diſpenſatione quis obtinet, reſidere debeat, ut ejuſmodi præceptum adimpleat, eique ſe obtemperaſſe in relatione demonſtrare valeat. Quare locum hic habere poſſe videtur Canonici Juris regula, juxta quam, ſi ex indulgentia Romanæ Sedis quis plura obtineat Beneficia, quorum unumquodque adnexam habeat incompatibilem reſidendi obligationem, in digniori, magiſque titularis præſentia indigente reſidere debet, *cum oporteat eum in majori Eccleſia deſervire*: verba ſunt textus *in Cap. Extirpandæ, de præbendis*: qui textus eodem modo intelligitur a Doctoribus

relatis a Fraſſo *de Patronatu regio Indiarum cap.* 27. *num.* 11. *& ſeq.*

XI. Qui dicuntur Cappellani majores Regum, variis titulis inſigniti fuerunt, ſicuti videri poteſt in Tractatu Joſephi Carafæ *de Capella Regis pag.* 128. Is qui hoc munere fungitur apud Catholicum Regem, quique etiam ejuſdem eſt magnus Eleemoſynarius, Patriarchæ Indiarum titulo decoratur. Quamvis vero in Indiis Occidentalibus maris Oceani, quarum Patriarcha is appellatur, complures Epiſcopi ſint, & Catholica Religio vigeat, & floreat; cum tamen nulla ibidem exiſtat Patriarchalis Eccleſia, nec ullum hujuſmodi Eccleſiæ Capitulum, non poteſt is ad titulum ſui Patriarchatus Epiſcopalem Conſecrationem ſuſcipere, aut Pallium petere; neque jurisdictionem ſive voluntariam, ſive contentioſam in Indiarum, aut Hiſpaniarum regionibus exercere; nec ad ipſas quidem Indias ſe conferre, ſine expreſſa licentia Romani Pontificis. Quare illius Patriarchalis dignitas ad merum redigitur honoris titulum, ex quo nullum reſidentiæ onus exſurgit. Ut autem Epiſcopali charactere non careat, aliqua ipſi Eccleſia, in partibus Infidelium ſita, confertur in titulum, cujus ratione ſacræ Conſecrationis munus eidem impenditur. Quæ omnia colliguntur ex Actis in Conſiſtorio ſecreto die 20. Januarii anni 1734. cum piæ memoriæ Prædeceſſor noſter Clemens XII. præclarum Sacerdotem Alvarum de Mendoza, nunc S. R. E. Cardinalem, Indiarum Patriarcham renunciavit in locum Cardinalis Borgiæ Indiarum itidem Patriarchæ, ſimulque ipſum Pharſalienſi Eccleſiæ præfecit, eaque omnia, quæ hactenus dicta ſunt, de Patriarchali Indiarum titulo expoſuit.

XII. Non deſunt in Eccleſiaſticis Hiſtoriis aliquorum exempla, qui conſecrati Epiſcopi ſunt honoris cauſa, & ut magnis eorum meritis præmium aliquod rependeretur, nullo peculiaris Eccleſiæ titulo ipſis tributo; ſicuti egregie advertit Chriſtianus Lupus *in Comment. ad can. 6. Concilii Chalced.* & aperte habemus ex Sozomeno *in Hiſtor. Eccl. lib. 6. cap.* 24. *Adde his Barſen, & Eulogium, qui ambo poſt creabantur Epiſcopi, non urbis alicujus, ſed honoris cauſa, qui veluti vitæ pie anteactæ compenſatio illis in propriis monaſteriis deferebatur:* & ex Nicephoro Calliſto *lib.* 11. *cap.* 40. ubi ſic legitur. *Extitere propterea Barſes, & Eulogius, qui ambo poſt longum monaſtici exercitii certamen Epiſcopi ſunt facti, non in urbe aliqua, ſed honoris gratia in monaſteriis ſuis Epiſcopalem conſecuti ſunt Conſecrationem.* Hæc hodie immutata eſt diſciplina, neque ullus conſecratur Epiſcopus, niſi ut certæ præficiatur Eccleſiæ, vel actualiter ab ipſo regendæ, ſi pateat ad eam acceſſus, vel ſaltem habitualiter, ſi ad eam ſub Infidelium jugo gementem accedere prohibeatur: cujus generis ii ſunt Epiſcopatus, qui *in Partibus* dicuntur. Itaque, cum Cappellani majores, ſive magni Eleemoſynarii Regum, juxta Apoſtolica privilegia ipſis conceſſa, Epiſcopali charactere præditi eſſe debeant, ut in Cappellis Regiis peragere valeant functiones Epiſcopales; ſicuti cumulate a no-

bis

bis oſtenſum eſt in epiſtola ad Cardinalem de Lanceis magnum Eleemoſynarium, ſive Cappellanum majorem Regiæ Cappellæ Sardiniæ Regis, tunc per nos ſcriptam, cum ipſum in Nicoſienſem Archiepiſcopum conſecravimus, quæ epiſtola inſerta eſt *in Bullario noſtro tom. 2. num. 36.* cum autem in Perſona magni Eleemoſynarii Regis Catholici, Patriarchatus Indiarum, ex dictis, nequeat eſſe Epiſcopalis tituli fundamentum: hinc eſt, quod, ut characterem habeat Epiſcopalem, ſepoſito Patriarchæ Indiarum titulo, alter ipſi confertur, & veri quidem Epiſcopatus titulus, cujus Eccleſia, quamvis Infidelium tyrannide oppreſſa lugeat, re ipſa tamen Eccleſia eſt Epiſcopalis.

XIII. Sequitur modo aliud caput de Metropolitano ab iis Epiſcopis eligendo, qui nulli Archiepiſcopo ſubſunt, ut illius, quem elegerint, Provinciali Concilio interſint. Sacrum Tridentinum Concilium *ſeſſ. 24. de reform. cap. 2.* antiquas ſanctiones canonicas renovavit, quibus Archiepiſcopi jubentur habere ſingulis tribus annis Provinciale Concilium: & in Regeſtis Congregationis Concilii *lib. 29. Decretor. pag. 355. & ſeq.* reperitur epiſtola plurimæ eruditionis & doctrinæ referta, a Cardinali Hieronymo Grimaldo Archiepiſcopo Aquiſextienſi ad ſummum Pontificem data, & a Pontifice remiſſa ad eamdem Congregationem, in qua Conciliorum Provincialium neceſſitas, & auctoritas comprobatur. Patres autem Tridentini Concilii animadvertentes, plures reperiri Epiſcopos, qui, cum nulli Archiepiſcopo, ſed uni Sanctæ Sedi ſint immediate ſubjecti, nunquam interfuturi eſſent Provincialibus Conciliis, quibus Archiepiſcoporum Suffraganei tantummodo adeſſe conſueverunt; ſequens *loc. cit.* condidere decretum: *Itidem Epiſcopi, qui nulli Archiepiſcopo ſubjiciuntur, aliquem vicinum Metropolitanum ſemel eligant, in cujus Synodo Provinciali cum aliis intereſſe debeant, & quæ ibi ordinata fuerint, obſervent, ac obſervari faciant. In reliquis omnibus eorum exemptio, & privilegia ſalva atque integra maneant.* Cumque aliqua ſint Eccleſiarum Cathedralium Capitula, quæ Apoſtolicæ Sedi immediate ſubjecta ſe eſſe contendunt, quantumvis eorum Epiſcopi certo Metropolitano ſubjiciantur; hinc excitata eſt controverſia, utrum hujuſmodi Capitula teneantur parere decretis illius Concilii Provincialis, cui eorum Epiſcopus interfuerit. Reſponſum dedit ſacra Congregatio Concilii, & quidem a ſummo Pontifice confirmatum, teneri: *Sunt nonnulla Capitula Eccleſiarum, quæ prætendunt ſe exempta, & immediate Sedi Apoſtolicæ ſubjecta, licet eorum Epiſcopi iſto privilegio minime gaudeant, ſed ſubſint ſuis Metropolitanis. Modo quæritur, an, ſicut Epiſcopus exemptus tenetur ſemel eligere Metropolitanum, ejuſque Conciliis Provincialibus intereſſe, & decreta in illis condita obſervare, idem dicendum ſit de iſtis Capitulis exemptis; vel potius dicendum ſit, ut decreta illius Concilii Provincialis, cui interfuerit illorum Epiſcopus non exemptus, obſervari debeant. Sanctiſſimus Dominus noſter, etiam ex ſententia ſacræ Congregationis Concilii, declaravit, ita debere obſervari.* Ita legitur *lib. 1.*

Decretor.pag. 51. *anno* 1573. Tridentinæ ſanctionis habita fuit ratio in Concilio Romano, coacto anno 1725. Cumque eidem aliqui Epiſcopi interfuiſſent, qui a Metropolitani juriſdictione immunes, & Sanctæ Sedi immediate ſubjecti, Archiepiſcopum ſibi non delegerant, ad cujus Synodum Provincialem accederent, juſſi ſunt, canonicis etiam pœnis indictis, electionem hujuſmodi ſtatim perficere: idemque abſentibus ſignificatum fuit: ac inſuper particularis inſtituta Congregatio, quæ decretum hac de re conditum exequendum curaret.

XIV. Hæc Congregatio habita fuit die 28. Maji ejuſdem anni 1725. editaque ab ipſa ſunt conſultiſſima Decreta, quæ nos ſupra innuimus, ſed non retulimus, ut ajunt, per extenſum. Ideoque, cum a nullo adhuc, quem ſciamus, Auctore impreſſa fuerint, optimum ducimus ea huic capiti inſerere:

Examinato diligenter decreto ſacri Concilii Tridentini ſeſſ. 24. cap. 2. de electione Metropolitani per Epiſcopos, qui nulli Archiepiſcopo ſubjiciuntur, ad effectum perducenda, concordibus, & uniformibus votis fuit reſolutum, ut ſequitur.

Primo, Archiepiſcopos, qui non habent Suffraganeos, non teneri eligere Metropolitanum ad effectum conveniendi in ejus Concilio Provinciali.

Secundo, Sex Cardinales Epiſcopos urbium Romæ adjacentium, non teneri ut ſupra.

Tertio, Epiſcopos omnes, qui ſunt inter Provinciam Capuanam, & Piſanam, non teneri eligere Metropolitanum ad effectum præfatum. Eos nihilominus, qui, vel quorum Anteceſſores jam ſemel poſt Tridentinum elegerunt Metropolitanum, teneri ſtare electioni; prout etiam Epiſcopos, qui a Provincia Romana, inter dictas Capuanam, & Piſanam conſtituta, divulſi fuerunt, & aſſignati Suffraganei Eccleſiarum in Metropolitanas electarum, eidem ſubeſſe debere.

Quarto, Epiſcopos vere immediate ſubjectos Apoſtolicæ Sedi, qui ſunt extra præfatam Provinciam Romanam, ubicumque locorum exiſtentes, omnino teneri eligere Metropolitanum, juxta decretum Concilii Tridentini ſeſſ. 24. cap. 2. de reformat. quatenus ipſi, vel eorum Anteceſſores jam non elegerint.

Quinto, Abbates, alioſque Prælatos inferiores nullius diœceſis, habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Clerum, & populum, cum Territorio ſeparato, teneri eligere Metropolitanum, ut ſupra.

Sexto, Epiſcopos, Abbates, & Prælatos inferiores, qui debent ut ſupra eligere Metropolitanum, etſi non teneantur eligere viciniorem, debere tamen, juxta dictum decretum Concilii Tridentini, vicinum eligere; quod eſt intelligendum de non nimis longe diſtante, habita ratione regionum.

XV. Inter Epiſcopos, qui, ut Metropolitanum ſibi ad prædictum effectum eligerent, a Congregatione compulſi ſunt, alter Papienſis fuit, Lucenſis alter; ſicuti legitur in Regeſtis prædictæ Congregationis habitæ, ut dictum eſt, die 28. Maji 1725. Et hi quidem plura obtendere non omi-

miſerunt, ut Metropolitani electionem declinarent: ſed eorum contentiones, & ſtudia in irritum ceſſerunt, rejectis eorum inſtantiis per eamdem Congregationem habitam die 11. Februarii 1726. Cum vero fel. record. Benedictus PP. XIII. juſtis gravibuſque de cauſis Epiſcopatum Lucenſem in Archiepiſcopatum erexerit, nullo tamen ipſi adſcripto Suffraganeo, ut patet ex ejus Conſtitutione incipiente *Inſcrutabili*, *in novo Bullario tom.* 12. & cum nos Papienſi Epiſcopatui unitum perpetuo voluerimus titulum Archiepiſcopi Amaſiæ in partibus Infidelium, ſicuti videre eſt in noſtra Conſtitutione, quæ incipit *Ad ſupremam*, *in noſtro Bullario tom.* 1. *num.* 74. hinc uterque Præſul ab eligendi Metropolitani lege immunis evaſit, juxta primum ſuperius inſerti Decreti caput. Ad Epiſcopos vero quod ſpectat, qui Capuanam, & Piſanam Provinciam interjacent, multo ante fuerat pronunciatum, non adigi eos Metropolitanum eligere; ſicuti videri poteſt *lib.* 4. *decretorum Congregationis Concilii anni* 1585. *pag.* 53. *Sacra &c. cenſuit*, *decretum cap.* 2. *de reformat. ſeſſ.* 24. *non habere locum in Epiſcopis*, *qui ſunt in Provincia Romana*. De Provincia Romana inter Capuanam, & Piſanam, loquitur Innocentius III. *in Cap. Sua nobis*, *de officio Vicarii*. Nos de ipſa mentionem fecimus *in ſuperiori lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 3. ubi etiam rationum momenta attulimus, ob quæ hujuſmodi Provinciæ Epiſcopi ab eligendo Metropolitano eximuntur. Itaque alteri huic relationis capiti finem imponentes, cenſemus, facile ex dictis quemlibet Epiſcopum colligere poſſe, num ad eligendum Metropolitanum obſtringatur, & quomodo de injuncti ſibi oneris implemento docere debeat.

XVI. Tertium ſupereſt caput, in quo differendum eſt de impedimentis, quibus Epiſcopi aliquando ab exercenda propria auctoritate, ſuoque munere peragendo detinentur. Ex his nonnulla profluunt a poteſtate laicali, alia ab Eccleſiaſticis ipſis, qui exemptionum prætextu ab ordinaria Epiſcopi auctoritate ſe ſubtrahere contendunt. Nos, licet de his omnibus in ſuperioribus libris, & capitibus egerimus, aliqua tamen hic etiam adituri ſumus: & quoniam de hac re ſuperius agentes, non prætermiſimus ea quoque indicare remedia, quæ ad hujus generis incommoda, & abſurda tollenda, & olim a ſacris canonibus, & noviſſime a Tridentina Synodo conſtituta fuerunt; idcirco, ne hic actum agere videamur, ſermonem dumtaxat inſtituemus de graviſſimo quodam præjudicio adverſus Epiſcopalem auctoritatem intentato, quod noſtra ætate parum abſuit, quin altas radices figeret, niſi Apoſtolica Sedes opportunos illi obices oppoſuiſſet. Quam in rem cum nos in minoribus adhuc conſtituti nonnihil conſilii, & operæ contulerimus; muneris noſtri poſtmodum eſſe duximus, in ſuprema Petri Cathedra nullis licet noſtris meritis collocati, quæ tunc recte ſtatuta ſunt, tueri, & confirmare.

XVII. Quandoquidem Prælatorum inferiorum tres ſunt claſſes & ſpecies, ex quibus ultima, majoriſque momenti eorum eſt, qui, exceptis iis, quæ Ordinis ſunt, reliqua omnia peragunt, quæ pertinent ad juriſdi-

dictionem ordinariam in Clerum, & populum unius, vel plurium oppidorum, ſeu caſtrorum, quæ quondam in diœceſi proximi Epiſcopi continebantur, ſed ab ipſa exinde avulſa fuerunt, juxta ea, quæ ſupra diximus *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 2. *& ſeq.* invaluerat jam jam in Tribunalibus quædam opinio, poſſe hanc auctoritatem inferiori Prælato competere etiam in vim tituli colorati una cum præſcriptione quadragenaria.

XVIII. Opinio hæc non minus Epiſcopis quibuſdam zelo præſtantibus, quam multis in Canonico Jure peritis, minus tuta viſa eſt, atque etiam periculi plena. Cumque de hac re nonnulli Epiſcopi apud fel. mem. Clementem Papam XI. conqueſti fuiſſent, ſummus Pontifex peculiarem deputavit Congregationem, quinque Cardinalibus, totidemque Præſulibus compoſitam, in qua hujuſmodi opinionis vis ad trutinam revocaretur. Porro inter Cardinales delecti ſunt Franciſcus de Judice, Vallemanius, Parracianus, Corradinus, & Scottus; inter Præſules vero Petra, poſtea Cardinalis, Lancetta, Cerrus, Anſideus, qui eadem Cardinalatus dignitate ornatus eſt, noſque ipſi tunc ſacræ Concilii Congregationis a Secretis. Nobis autem peculiariter id oneris impoſitum fuit, ut materiam ſcripto expenderemus, atque diſcuteremus; quare ſatis longam diſſertationem typis impreſſam edidimus: qua opportuno tempore congregatis omnibus communicata, propoſitum fuit, rigidoque ſubjectum examini dubium: *An ad tramites ſacrorum canonum, ſacrique præſertim Concilii Tridentini, poſſit inferior Prælatus Territorium ſeparatum, & juriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem in Clerum, & populum, cum ipſius Epiſcopi excluſione, in aliquo ſpeciali loco acquirere per quadragenariam præſcriptionem una cum titulo colorato*: omniumque ſuffragiis ita reſcriptum: *Unanimiter reſponderunt, non poſſe: ſed pro acquiſitione Territorii ſeparati, prædictæque juriſdictionis, omnino requiri aut clarum, & undequaque ſubſiſtens Apoſtolicum privilegium, aut conſuetudinem immemorabilem cum ſuis omnibus requiſitis rite probatam, per quam Apoſtolicum privilegium de jure præſumi valeat.* Hæc Congregatio habita fuit die 3. Januarii 1721. omnibuſque ad Clementem XI. per nos relatis, ſummus idem Pontifex ea benigne approbavit, & confirmavit die 14. Januarii ejuſdem anni. Decretum inſertum eſt, editumque *in ejus Bullario*: eoque nobis tamquam regula propoſito, plures controverſiæ, inter Epiſcopos, & Prælatos inferiores exortæ, a nobis jam in B. Petri Cathedra ſedentibus definitæ fuerunt, non ſine conſilio, & aſſenſu Tribunalium, aut Congregationum particularium ex peritiſſimis in Canonico Jure viris, coram nobis ſententiam dicentibus, compoſitarum, ſicuti videri poteſt in noſtra Conſtitutione 33. *in Bullario tom.* 2.

XIX. Et ſane, ſi villam, caſtrum, aut oppidum eſſe ponamus inter confinia diœceſis alicujus Epiſcopi, nulla ratione, nulloque juridico fundamento Prælatus inferior aſſerere ſibi valet ordinariam juriſdictionem ſupra Clerum, populumque ejus oppidi, caſtri, vel loci, niſi privilegium

ex-

exhibeat Apoſtolicum, quo Romanus Pontifex locum ipſum a poteſtate Epiſcopi ſubtrahat, eidemque Epiſcopo interdicat, ne ordinariam juriſdictionem in illo deinceps exerceat; in ejus autem locum ſubroget Prælatum inferiorem, eumque conſtituat oppidi, ſive caſtri Ordinarium, cum omnimoda in Clerum, & populum juriſdictione: *Sicut unire Epiſcopatus, atque poteſtati ſubjicere alienæ, ad ſummum Pontificem pertinere dignoſcitur*: verba ſunt Cœleſtini III. *in Cap. Sicut unire, de exceſſib. Prælat.* quibus conformia ſunt alia Joannis XXII. *in Extravag. Sedes Apoſtolica, de conceſſione præbendæ*. Gravia ſunt autem, magnique ponderis verba ab Urbano II. prolata in Claromontano Concilio, habito anno 1095. cum, reſtituto Atrebatenſi Epiſcopatu, eoque ab Eccleſia Cameracenſi avulſo, cui olim unitus fuerat, uti fuſe narratur *in Gallia Chriſtiana tom. 2. pag.* 213. de Pontificia auctoritate contra Cameracenſis Epiſcopi clamores, & querelas differere coactus fuit; quemadmodum videre eſt apud Stephanum Baluzium *in Addit. ad lib. 4. de Concordia Sacerdotii, & Imperii cap.* 13. & in Collectione Conciliorum Harduini *tom. 6. part. 2. col. 1656.* ad quod etiam confirmandum, magnopere confert epiſtola S. Bernardi 131. ad Mediolanenſes. Celebris Fagnanus *in Cap. Cum contingat, num.* 28. *de foro competenti*, cum Leonis X. privilegium conſideraſſet Piſcienſi Præpoſito indultum, in quo ipſi ordinaria juriſdictio in perſonas Eccleſiaſticas ejuſdem loci, a Lucenſi Epiſcopo avulſa, tribuitur; pro ſeparato Præpoſiti Territorio judicium tulit. Poſtmodum vero fel. record. Prædeceſſor noſter Benedictus Papa XIII. anno 1727. Piſcienſem Epiſcopatum inſtituit, ejuſdem oppidi Collegiatam Eccleſiam erigens in Cathedralem. Verum idem celebris Auctor *in Cap. Cum ab Eccleſiarum, num.* 13. & *ſeq. de officio Ordinarii*, cum examinanda ſibi propoſuiſſet Pratenſis Præpoſiti privilegia, atque animadvertiſſet, eum revera eſſe in Piſtorienſi Diœceſi, nullumque ipſi favere Apoſtolicum privilegium, per quod oppidum Prati a poteſtate Piſtorienſis Epiſcopi avelleretur, & juriſdictio ordinaria in illius Clerum, & populum Præpoſito Pratenſi tribueretur, contra ipſum pronunciavit: ſed, ut controverſiæ finis tandem imponeretur, Innocentius X. Pontifex Maximus Pratenſem Eccleſiam extulit in Cathedralem, eamque per unionem, quæ *æque principalis* dicitur, cum Epiſcopatu Piſtorienſi perpetuo conjunxit. Apoſtolicæ Innocentii litteræ de hac erectione, & conjunctione, impreſſæ ſunt apud Ughellium *Ital. Sacr. tom. 3. ſecundæ editionis anni* 1718. *col.* 325.

XX. Complurium eruditorum opinio eſt, hujuſmodi privilegia eſſe recentia, neque ullum reperiri, quod ſeculum duodecimum antecedat. Verum, translato Imperio Romano a Græcis ad Francos per Leonem III. ſummum Pontificem, reſtitutaque Occidenti dignitate Imperiali, quæ ex mala Græcorum adminiſtratione ſplendorem ſuum amiſerat, invenitur quoddam privilegium monaſterio Centulenſi in Gallia a ſummo Pontifice in Caroli Auguſti coronatione conceſſum, quod ab antiquo Codice

tran-

tranſcriptum, impreſſum legitur apud Mabillonium *in Annalibus Benedictinis lib. 26. pag.* 324. In eo, inſtantibus Jeſſe Ambianenſium Epiſcopo, & Angilberto Abbate, non modo conceditur, ut monaſterium in villa Centulæ ſitum, una cum omnibus Eccleſiis, Clericis, militibus, colonis, & bonis, ab Abbate ita pacifice poſſideatur, ut nulla ipſi moleſtia aut ab aliquo Rege, aut ab aliquo Epiſcopo inferatur; non ſolum monaſterium Romanæ Sedi ſubjicitur, ac, ne deſit omnino, qui poteſtatem Ordinis in eo exerceat, Archiepiſcopus Remenſis, aut quiſpiam ex ejus Suffraganeis ad id deſignatur (quæ omnia ad meram quamdam paſſivam exemptionem cum aliquo juriſdictionis activæ jure ſupra determinatum hominum cœtum reduci facile poſſent): ſed, cum præterea Pontifex Eccleſiaſticam omnem curam in villa Centulæ Abbati committat, & ab eadem exercenda Ambianenſem Epiſcopum, in cujus diœceſi villa continebatur, excludat: *Ipſius autem totius villæ, quæ Centula nuncupatur, curam Eccleſiaſticam retineat, nec in aliquo Epiſcopus Ambianicæ Sedis de Eccleſiis, aut Clericis ejuſdem loci ſe intromittat, niſi forte voluntas Abbatis illum rogando invitaverit, ut aliquam Conſecrationem, vel Ordinationem, ſeu prædicationem exerceat.... nihil amplius, quam ſecundum ſuam utilitatem Abbas permiſerit, ibidem Epiſcopus perficiat*: id ſatius eſſe videtur, ut affirmare liceat, Abbatem ejus monaſterii a ſummo Pontifice conſtitutum fuiſſe villæ Centulæ Ordinarium, villamque ab Ambianenſi Diœceſi penitus ſeparatam: in quo tota ſita eſt vis privilegii Apoſtolici, cujus præſidio inferior Prælatus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & ordinariam acquirit ſupra Clerum, & populum loci alicujus, qui cum antea ad diœceſim Epiſcopi tamquam pars pertineret, Prælato inferiori veluti in diœceſim, Romani Pontificis auctoritate, aſſignatur.

XXI. Nemo eſt igitur, qui Prælato inferiori ſuum oppugnet Territorium ſeparatum cum juriſdictione ſupra Clerum, & populum in ejuſdem Territorii diſtrictu degentem, ſi Apoſtolico muniatur privilegio, quo id ipſi perſpicue concedatur. Majus difficultatis momentum vertitur circa privilegia præſumpta, hoc eſt ex immemorabili conſuetudine petita. Aliqui enim, quorum agmen ducit Oſtienſis *in Cap. Cum contingat, de foro competenti*, vim hanc immemorabili ineſſe pernegant. Contra vero alii docent, poſſe a Prælato inferiori Territorium ſeparatum acquiri, ſi ab immemorabili tempore in aliquo loco, non unam aliquam, ſed omnem omnino juriſdictionalium actuum ſpeciem ita ſolus exercuerit, ut Epiſcopus, in cujus diœceſi locus comprehendebatur, toto eo tempore nullam in his partem habuerit, nulloque pacto ſe ſe immiſcuerit. Ita, poſt Archidiaconum, docet Joannes Andreas *in Cap. Cum Epiſcopus, ſub num. 1. de officio Ordinarii, in 6.* hiſque aſſentitur Fagnanus *in Cap. Nullus, num. 22. de Parochiis*. Porro hæc opinio in antedicto Decreto anni 1721. ac in ſucceſſivis noſtris Apoſtolicis Conſtitutionibus fuit comprobata: ineſt quippe immemorabili ipſa etiam Apoſtolica aucto-

ri-

ritas, quoniam is, qui ejuſdem præſidio fulcitur, poteſt quodcumque Apoſtolicum privilegium allegare.

XXII. Quia vero hujuſmodi facultas ei minime competit, cui ſola favet quadragenaria, qûantumvis juncta cum titulo colorato, nimirum cum ejuſmodi titulo, qui, ſi accurate introſpiciatur, nullus plane eſt, atque inefficax; hinc rejecta fuit eorum opinio, qui contendebant, poſſe a Prælato inferiore Territorium ſeparatum acquiri contra Epiſcopum in vim præſcriptionis quadragenariæ titulo colorato conjunctæ. Etſi enim aliqui reperiantur canones, qui prædictæ quadragenariæ, titulo colorato roboratæ, efficacem vim tribuant ad paſſivam exemptionem acquirendam, ſicut videre eſt *in Cap. Auditis, de præſcriptionibus*, & in alio pariter *Auditis, de in integrum reſtitutione*, & *in Cap. Ex ore, de privilegiis*, qui textus de exemptione paſſiva intelligi omnino debent; vel etiam ad peculiarem aliquem activæ juriſdictionis actum præſcribendum, uti patet *ex Cap. Dilecto filio, de officio Archidiaconi, Cap. Irrefragabili, de officio Jud. ordinar. Cap. Cum contingat, de foro compet. Cap. Cum olim, de præſcriptionib. Cap. Accedentibus, de exceſſib. Prælat.* nullus tamen canon adeſt in univerſo Jure Canonico, quo talis ac tanta vis ſtatuatur in præſcriptione quadragenaria cum titulo colorato conjuncta, ut propterea Prælatus inferior, excluſo Epiſcopo, jure poſſit ſibi Territorium ſeparatum conſtituere, omnemque invadere activam juriſdictionem.

XXIII. Omnibus autem, quæ huc uſque diximus, conſtitutis, antedictum Decretum anni 1721. ita proſequitur: *An autem, admiſſo vero Apoſtolico privilegio, de ſui natura apto ad ſeparationem Territorii, & conceſſionem juriſdictionis ordinariæ quaſi Epiſcopalis in Clerum, & populum, cum excluſione Epiſcopi, in aliquo determinato loco, ſed aliquam rationabilem dubietatem, aut diſputationem admittente, ſubſequens uniformis quadragenaria, aut per aliud legitimum tempus continuata obſervantia, favens Prælato inferiori in qualibet actuum ſpecie ordinariæ, & quaſi Epiſcopalis juriſdictionis, deſervire valeat pro dicti Apoſtolici privilegii interpretatione; prædicti Eminentiſſimi DD. & RR. PP. dixerunt, id dependere a ſingulis caſuum, & factorum circumſtantiis: & ſic dandum eſſe reſponſum a ſuis Judicibus ſuper hac re in caſibus particularibus.*

XXIV. Recte perpendenda ſunt ea verba: *Admiſſo vero Apoſtolico privilegio de ſui natura apto ad ſeparationem Territorii, & conceſſionem juriſdictionis ordinariæ quaſi Epiſcopalis in Clerum, & populum, cum excluſione Epiſcopi, in aliquo determinato loco*: iis quippe excluditur privilegium Apoſtolicum, quod paſſivam ſolummodo præſtet exemptionem; hoc enim ſatis aptum non eſt, tantæque virtutis, ut poſſit Territorium a reliqua diœceſi divellere, & ordinariam quaſi Epiſcopalem juriſdictionem ſupra Clerum, & populum, Epiſcopo ademptam, in Prælatum inferiorem transferre. Animadverſione etiam digna ſunt reliqua Decreti verba: *Subſequens uniformis quadragenaria, aut per aliud legitimum tempus continuata obſer-*

vantia, ſavens Prælato inferiori in qualibet actuum ſpecie ordinariæ, & quaſi Epiſcopalis juriſdictionis: quibus verbis indicatur, ad tollendum dubium ſuper privilegio exortum, & ad vindicandam, in vim privilegii, ordinariam Prælati inferioris auctoritatem, haud ſatis eſſe exercitium continuatum multorum actuum in unica tantum juriſdictionis ſpecie, ſed neceſſariam eſſe ejuſmodi obſervantiam, quæ omne genus actuum juriſdictionalium complectatur. In his enim ſolummodo circumſtantiis haberi poteſt ratio conſuetudinis quadragenariæ, ſed loco ſigni, & effectus juriſdictionis a ſummo Pontifice jam antea conceſſæ, nunquam vero tamquam fundamenti, & cauſæ ejuſdem juriſdictionis: ſicuti egregie advertit Auctor Tractatus *de libertatibus Eccl. Gallic. lib. 8. cap. 7. num. 5. Non igitur ad conſuetudinem, ſeu uſum attenditur, quaſi ad cauſam juriſdictionis, ſed potius tamquam ad effectum, & ſignum illius.*

XXV. Et hæc ſunt, quæ hoc loco duximus inſerenda, ut Epiſcopi in ſuis relationibus impedimenta recenſentes, quæ a Prælatis inferioribus pati ſolent circa liberum ſuæ Paſtoralis juriſdictionis exercitium, omnia recte perpendant, & ad hanc normam revocent; nec niſi jure conquerantur, ſi quas habeant querelas in hoc rerum genere ad Apoſtolicam Sedem deferendas.

CAPUT NONUM.

De relatione ſtatus Eccleſiæ, & tertio ejuſdem capite.

IN tertio capite relationis, ab Epiſcopis in viſitatione ſacrorum Liminum faciendæ, comprehenduntur Eccleſiarum Capitula, Canonici, Parochi, aliique Eccleſiaſtici viri, Clerum ſecularem componentes. De his omnibus in hoc, & ſequenti capite nos breviter aliqua delibabimus, non ut materiam univerſam funditus exhauriamus, ſed ut ea exponamus, quæ ſæpe obſervavimus ab Epiſcopis in hujuſmodi relationibus commemorari.

II. De Capitulorum Canonicalium immunitate ab eorum juriſdictione aliquando conqueſti ſunt Epiſcopi. Huic ſane querelæ locus eſſe in Italia non poteſt: nullum enim meminimus eſſe in Italia Capitulum, a quo contra Epiſcopos excitata fuerit hujuſmodi controverſia, ſi duo Capitula excipias, Genuenſe, & Veronenſe: quorum primum ſolemni ſacræ Concilii Congregationis judicio cauſa cecidit, cum nos eidem Congregationi a Secretis eſſemus, die 4. Julii anni 1722. ſicuti videre eſt in folio a nobis tunc exarato, editoque *tom. 2. Theſauri Reſolutionum pag. 193.* ſecundum vero ab Epiſcopi ſui juriſdictione liberum ſe quidem eſſe contendit, & Patriarcham Aquilejenſem, ſive, (ut hodiernus eſt ordo) Archiepiſcopum Utinenſem, illius Provinciæ Metropolitam, in ſuum immediatum Superiorem agnoſcere ſe profitetur; quæ res hodie pendentium con-

conſultationum, atque tractatuum objectum eſt. Quem vero locum in Italia non habet hæc controverſia, illum ſane frequenter ultra montes habet, præcipue in Hiſpania, ubi plura Canonicorum Capitula Epiſcoporum ſuorum jurisdictioni ſe ſubeſſe acerrime negant. Si eruditis præſtanda ſit fides, vera, & potiſſima cauſa, qua factum eſt, ut hoc ſibi jus contra Epiſcopos arrogaverint, ſeque in eo ſtatu poſuerint, ut ſe, ſuaque omnia, ac ipſius Cathedrales, pluresque alias per diœceſim conſtitutas Eccleſias, Epiſcopi auctoritate ſepoſita, regerent, & adminiſtrarent, bellorum tumultibus adſcribenda eſt. Cum enim occupatis ex maxima parte per Saracenos Hiſpaniis, earum legitimi Reges plerumque in campo vitam agerent, ut civitates, & regna ab eorum poteſtate vindicarent, eoſque Epiſcopi ad bella comitari neceſſe haberent; hinc facile evenit, ut Canonicorum Capitula, abſentibus Epiſcopis, in antedicto jure ſe ſtabilirent. Non ideo tamen negabimus, a Romanis Pontificibus poſt decimum ſeculum varia conceſſa fuiſſe privilegia, quibus aliquot Eccleſiarum Capitula tam in Hiſpaniis, quam in aliis Orbis Catholici partibus, ab Epiſcoporum jurisdictione exempta ſunt. Diximus autem, poſt decimum ſeculum: quoniam ſuperiori tempore, dum ſuam Epiſcopi jurisdictionem exercebant *cum conſulto conſenſuque ſuæ Eccleſiæ Canonicorum*, quemadmodum loquitur Joannes VIII. in quodam privilegio, Pictavienſi Eccleſiæ conceſſo, nulla erat occaſio Canonicis, propter quam a ſummo Pontifice ejuſmodi privilegia peterent, quibus ab Epiſcoporum jurisdictione immunes fierent. Vide Thomaſſinum *de Benefic. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 10. *&* *cap.* 41. *num.* 8. In Eccleſiis Bituricenſi, Lemovicenſi, & Pictavienſi, hæc eſſe dicitur Capitulorum prærogativa, ut independenter ab Epiſcoporum auctoritate per ſuos Decanos jus dicant, ferantque ſententias contra Canonicos, Beneficiatos, & Cappellanos eorum Eccleſiis inſervientes; ſicuti videri poteſt apud Choppin *de ſac. polit. lib.* 4. *cap.* 2. & *in Monaſticon lib.* 1. *cap. final.* & apud Tondut. *Quæſt. Beneficial.* 62. *num.* 2. In aliquibus Germaniæ Capitulis tunc ſolum Epiſcopis auctoritas eſſe dicitur procedendi contra Canonicos, Beneficiatos, alioſque Eccleſiæ Miniſtros, quando Capitulorum Decani, in jure reddendo negligentes, juſtitiam petentibus adminiſtrare recuſent. Vide de hac re Pirhing *in Jus Canonicum lib.* 2. *tit.* 2. *ſect.* 3. §. 1. *num.* 74. Wagnereck *ad Cap. Cum contingat*, 13. *num. unic. de foro competenti*. Et quidem Saravia in ſuo Tractatu *de Adjunctis quæſt.* 1. *num.* 41. aſſerere non dubitavit, nunquam tantam vim habitura fuiſſe duo illa Capitula, Bellovacenſe in Gallia, & Colonienſe in Germania, ut ſe ſe valide viriliterque opponerent Præſulibus ſuis, tunc cum ambo, ſicuti legimus in hiſtoriis, a Fide Catholica defecerunt, niſi fuiſſent a jurisdictione ſuorum Epiſcoporum immunia.

III. Alexander III. Pontifex Maximus *in Cap. Recepimus*, *de privilegiis*, ſapienter animadvertit, & admonet, ut, quoties aliqui (& ſic etiam Capitula, & Canonici) ab Epiſcoporum ſubjectione immunes ſe

eſſe contendunt, inſpiciantur privilegia, & eorum tenor diligenter expendatur. Neque enim ſemper hujuſmodi privilegia eam habent vim, de qua ſibi quiſque blanditur; ut ſcilicet privilegiatos ab Epiſcopali juriſdictione omnino ſubtrahant. Id ſane ex iis privilegiis non ſequitur, quibus Eccleſia aliqua, aut Capitulum, ſub protectione B. Petri, aut Romanorum Pontificum recipi dicitur: non item ex iis, quibus conceditur, & ſtatuitur, nt nemo excommunicationis ſententiam in Canonicos ferre valeat, præter Romanum Pontificem, ejuſve Legatum: neque etiam ex iis, quibus alicujus annui tributi, ſeu cenſus præſtatio eidem Romano Pontifici, aut Apoſtolicæ Sedi perſolvenda decernitur. Sed neceſſe omnino eſt, ipſam exemptionem apertis verbis diſerte concedi, Eccleſiamque illam, ſeu hominum cœtum, de quo agitur, non *enunciative*, aut *relative*, ſeu *ſuppoſitive*, ut ſcribentes in foro loquuntur, ſed *diſpoſitive* ab Ordinarii juriſdictione immunem, uni autem Eccleſiæ Romanæ ſubjectum, & ad eam nullo medio pertinentem declarari. Quæ omnia ſatis expreſſa habentur in ſacris canonibus alias per nos allegatis in noſtra Conſtitutione, quæ eſt 40. *tom.* 2. *Bullarii noſtri*, ſicuti quiſque videre poterit, qui eam legerit.

IV. Porro hujuſmodi privilegia, quibus ante Tridentinum Concilium plura Eccleſiarum Capitula ab Epiſcoporum ſuorum juriſdictione exempta, & Apoſtolicæ Sedi immediate ſubjecta fuerant, ejuſdem Concilii Generalis decreto abrogari, & de medio tolli volebat Cardinalis a Lotharingia; idque in Concilio proponere, & magno zelo, ac fervore Patribus ſuadere non prætermiſit: quemadmodum narrat Cardinalis Pallavicinus *in Hiſtoria ejuſdem Concilii lib.* 23. *cap.* 3. Et quamvis decretum in illius ſententiam minime perlatum fuerit; attamen Patres juribus Epiſcoporum tam provide conſultum eſſe voluerunt, eorumque auctoritatem cum Capitulorum, & Canonicorum immunitatibus ita recte compoſuerunt, ut quicumque Epiſcopus Capitulum habet a ſua juriſdictione exemptum, dummodo exemptio legitimis privilegiis innitatur, & non interrupta obſervantia roboretur, non jam ipſam exemptionem incuſare, & de ea conqueri debeat, ſed potius in ſua relatione exponere teneatur, an ea diligenter a Capitulo, & Canonicis præſtari curaverit, quæ ſacrum Concilium Epiſcopis omnibus ab hujuſmodi exemptis Capitulis, atque Canonicis exigenda mandavit.

V. Duo ſunt textus Tridentini Concilii ad materiam hanc pertinentes. Primus habetur *in cap.* 4. *ſeſſ.* 6. *de reformat.* ubi ſic legitur: *Capitula Cathedralium, & aliarum majorum Eccleſiarum, illorumque perſonæ, nullis exemptionibus, conſuetudinibus, ſententiis, juramentis, concordiis, quæ tantum ſuos obligent auctores, non etiam ſucceſſores, tueri ſe poſſint, quo minus a ſuis Epiſcopis, vel aliis majoribus Prælatis, per ſe ipſos ſolos, vel illis, quibus ſibi videbitur, adjunctis, juxta canonicas ſanctiones, toties, quoties opus fuerit, viſitari, corrigi, & emendari, etiam auctoritate Apoſtolica, poſſint, & valeant.*

VI.

VI. De Capitulis exemptis ibi procul dubio Synodus loquitur; quoniam & obtentis exemptionibus derogat, & auctoritatis Apoſtolicæ mentionem facit, ut ea Epiſcopos muniat. Vult autem, Epiſcopos hæc etiam Capitula, eorumque Canonicos viſitare poſſe, corrigere, & emendare, tam per ſe ipſos ſolos, quam cum adjunctis ſibi perſonis eorumdem arbitrio deligendis. Quo nihil amplius deſiderandum videtur, ut jure poſſimus aſſerere, in facultatibus Epiſcopi eſſe, quacumque exemptione, quocumque privilegio, & qualibet etiam immemorabili conſuetudine nihil obſtante, Capituli, & Canonicorum viſitationem peragere, eoſque pro meritis corrigere, & punire, abſque eo quod teneatur alios in conſilium aſſumere, multoque minus aliquem ex Canonicorum, aut Beneficiatorum numero ſibi adjungere; cum in illius voluntatis arbitrio poſitum ſit, alterius auxilio hac in re uti, aut non uti; utendo autem, ex quolibet hominum genere adjunctos ſibi deligere: quemadmodum aperte reſcripſit ſacra Congregatio Concilii in cauſa *Zamoren. lib.* 131. *Poſitionum pag.* 806. *Præſuppoſito, quod Capitulum Zamorenſe eſt exemptum de conſuetudine immemorabili, quæritur, an poſſit Epiſcopus viſitare Eccleſiam, illiuſque Canonicos, Beneficiatos, & alias Eccleſiæ perſonas per ſe ipſum, vel an debeant intervenire adjuncti, aut aliæ perſonæ de Eccleſia, vel extra eam, quia nunc procedit ſolus Epiſcopus cum Secretario, & Notario, Congregatio Concilii reſpondit, poſſe per ſe ipſum ſolum, abſque adjunctis*. Animadvertenda in hac reſolutione ſunt ea verba: *per ſe ipſum*: quæ plane reſpondent aliis a Tridentino Concilio *in citato cap.* 4. adhibitis: *per ſe ipſos:* ex quibus evidenter infertur, Epiſcopum, quoties Capituli exempti viſitationem ſeorſim inſtituere velit, id quidem poſſe, ſed eam *per ſe ipſum* explere debere, nec operam hanc alteri committere poſſe: ſicuti egregie advertit Fagnanus *in Cap. Procurationes, num.* 11. *de cenſibus*: contra vero, id licitum eſſe Epiſcopo, dum univerſæ diœceſis, vel partis illius viſitationem peragit, juxta decreta *in cap.* 3. *ſeſſ.* 24. & ſicuti Congregatio Concilii perpendit in cauſa *Hiſpalen.* die 12. Martii anni 1593. *lib.* 7. *decretor. pag.* 98. *Sacra &c. cenſuit, Ordinarium volentem viſitare in vim capitis quarti ſeſſ.* 6. *teneri per ſe ipſum; volentem autem viſitare ex cap.* 3. *ſeſſ.* 24. *poſſe per ſuum Generalem Vicarium, aut Viſitatorem, ſi tamen legitime impeditus fuerit*.

VII. Nonnulli olim arbitrati ſunt, Epiſcopum, hujuſmodi exempta Capitula viſitaturum, teneri duos ex Canonicis ſibi adjunctos adhibere, ex ea potiſſimum ratione, quod & Concilium in ſuo decreto ad Jus commune ſe referat iis verbis: *juxta canonicas ſanctiones:* & Jus commune duos, aut tres Cathedralis Canonicos Epiſcopo viſitanti adjungat, uti videre eſt *in Cap. Ut juxta, de off. Jud. ordin.* quam olim ſententiam Rota Romana amplexa fuiſſe dignoſcitur. Verum, cum ea Concilii verba: *juxta canonicas ſanctiones:* recte referri poſſint ad alia, quæ proxime conſequuntur: *toties quoties opus fuerit*; nec extra omne dubium poſitum ſit,

quod

quod etiam ex regula Juris communis teneatur Epiſcopus, exemptum Capitulum viſitaturus, duos ſibi Canonicos adjungere, ut videri poteſt *in Cap. Debent, de offic. Jud. ordin. inter Extravag. commun.* contra vero certiſſimum ſit, a Tridentino Concilio (quod multo poſt habitum fuit, quam ſtatutum id extitit in Jure communi) decretum fuiſſe, immunia Capitula viſitari poſſe per Epiſcopos ſive *ſolos*, ſive *illis*, *quibus ſibi videbitur*, *adjunctis*, nullus jam relatæ opinioni locus eſſe poteſt: ideoque merito fuit a ſacra Concilii Congregatione rejecta: cujus judicium a ſummo Pontifice Gregorio XIII. approbatum fuit, & confirmatum, uti diſerte teſtatur Fagnanus *in cit. Cap. Ut juxta*, *num.* 37. *de offic. Jud. ordin.*

VIII. Alter de hac ipſa re Concilii Tridentini textus continetur *in cap. 6. ſeſſ.* 25. *de reformat.* ubi, poſt confirmationem eorum omnium, quæ *in antedicto cap.* 4. *ſeſſ. 6.* ſtatuta fuerant, eamdem materiam de Capitulis, & Canonicis ab Epiſcopali juriſdictione exemptis proſequendo, tranſitus fit ad alium caſum, quo Epiſcopus *extra viſitationem* contra aliquem de Capitulo procedere velit: idque ab Epiſcopo fieri non poſſe ſtatuitur ſine conſilio & aſſenſu duorum Capitularium, quos anno quolibet ineunte tenetur Capitulum deſignare, ut poſſint Epiſcopo ſemper adeſſe, ſi is extra actum viſitationis in aliquem ex Canonicis procedere velit. Quia vero, cum Epiſcopus ſolus ſit, Canonici autem duo, facile evenire poſſet, ut hi inter ſe conſpirarent, unitiſque ſententiis contrariam Epiſcopi opinionem eluderent; ideo Concilium provide ſtatuit, ut duorum Canonicorum ſententiæ ſimul junctæ unius tantummodo ſuffragii vim habeant, & ut Epiſcopi quidem ſententia prævaleat, ſi alter ex Canonicis ſuum illi judicium adjungat: ſi autem Canonici ambo in contraria ſententia juncti perſeverent, nec Epiſcopus a ſua dimoveatur, tunc intra ſex dierum ſpatium ad tertii electionem procedendum fore decernit, præſcripta etiam hujuſmodi electionis forma: ſicuti fuſius legitur *in dicto cap. 6. ſeſſ.* 25. ubi etiam prudenter ſtatuitur, quid faciendum ſit, ſi timeatur, ne certorum criminum reus fugam arripiat; nimirum, poſſe tunc Epiſcopum ſolum, etiam extra viſitationis actum, ad neceſſariam perſonæ detentionem procedere, firma tamen remanente obligatione adhibendi adjunctos in cauſæ proſecutione.

IX. Si duo hæc Concilii decreta, quæ ſunt nimirum *in cap.* 4. *ſeſſ. 6.* & *in cap. 6. ſeſſ.* 25. *de reformat.* apte inter ſe comparentur, quod non omnes faciunt, haud difficile erit Tridentinorum Patrum mentem deprehendere: quæ ſcilicet & liberum eſſe voluit Epiſcopis jus viſitandi Capitula, etiam exempta, per ſe ipſos ſolos, & abſque adjunctis; & nihilominus eiſdem exemptis Capitulis præſervandum cenſuit privilegium, ut extra viſitationem non poſſit Epiſcopus contra Canonicum quemlibet procedere, niſi duobus aliis Canonicis ad id ſibi adjunctis, ac de eorum conſilio, & aſſenſu, eo modo, quem paulo ante explicavimus. De duorum hujuſmodi textuum conciliatione, ac de duorum caſuum diſtinctio-

ne,

ne, cum ſcilicet Epiſcopus aut procedit *in viſitatione*, aut *extra viſitationem*, opportune tractant Barboſa *in notis ad cap. 6. ſeſſ. 25. num. 3. de reformat. & de Canonicis cap. 28. num. 2.* Tondut. *Quæſt. Benefic. tom. 1. cap. 61. num. 2.* Solorzan. *de jure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 14. num. 66.* Rota *deciſ. 743. part. 1. diverſor. & in Giennen. Adjunctorum 13. Februarii* 1702. *coram bon. mem. Molines*, (quæ eſt *deciſ. 13. in Mantiſſa* ad Gardinalem de Luca *tom. 1. lib. 3.*) *& in Taraconen. coram bon. mem. de Ulmo* (quæ eſt *deciſ. 9.* poſt Proſperum *in ſuo tractatu de Territorio ſeparato*) & præcipue *num. 7. & ſeq.* ubi, Tarraconenſi Capitulo contendente, non poſſe Epiſcopum contra Canonicos agere extra viſitationem, niſi duos ſibi adjunctos aſſumeret, juxta præſcriptum cujuſdam Conſtitutionis Benedicti XII. & Concilii Tridentini *in cit. cap. 6. ſeſſ. 25.* contra ipſum Capitulum judicium fertur; propterea quod allegata quidem Conſtitutio ad caſum, de quo tunc quærebatur, nequaquam pertinere viſa eſt; Tridentinum vero decretum locum habere non poteſt, niſi Capitulum aliunde probetur exemptum, quod de Tarraconenſi Capitulo tunc dici poſſe, Rota non cenſuit. Et quidem ipſa etiam Congregatio Concilii Tridentini Interpres in ea ſemper fuit opinione, non eſſe locum decreto de adjunctis, quod legitur *in cit. cap. 6. ſeſſ. 25. de reformat.* niſi cum & agitur de Capitulo ab Epiſcopi juriſdictione exempto, & Epiſcopus contra Canonicum procedere intendit *extra viſitationem*: ſicuti colligitur ex variis ejuſdem Congregationis reſponſionibus ad poſtulata Epiſcoporum. *Epiſcopus Brixien. ad obſervationem decreti Concilii Tridentini ſeſſ. 25. cap. 6. ſupplicat declarari, an ea, quæ obſervanda injunguntur Epiſcopo extra viſitationem procedenti contra Cathedralis, & Collegiatarum Eccleſiarum Capitula, & eorum perſonas, adeo indiſtincte locum habeant, ut, etiamſi Capitula bujuſmodi exempta non ſint, ea nihilominus Epiſcopus obſervare teneatur. Sacra &c. cenſuit, dictum cap. 6. ſeſſ. 25. habere tantum locum in Capitulis exemptis.* Similis plane eſt alia reſponſio, quam Faventino dedit Epiſcopo: *Epiſcopus Faventinus rogat, an Canonicos, & quoſcumque alios ſuæ Eccleſiæ delinquentes poſſit ſine Capituli, ſeu cujuſvis alterius interventu corrigere, non obſtante Concilii Tridentini decreto ſeſſ. 25. cap. 6. quod, ut ipſe exiſtimat, de exemptis a juriſdictione Epiſcopi dumtaxat, & non de aliis, intelligitur. Sacra &c. cenſuit, ita eſſe intelligendum dictum cap. 6. ſeſſ. 25.* Eique concordat alia reſponſio Epiſcopo Gadicenſi: *Diebus præteritis fuit petita pro parte Epiſcopi Gadicenſis declaratio ſacræ Congregationis, quod decretum Concilii cap. 7. ſeſſ. 25. dum loquitur de adjunctis, non babeat locum, niſi in Capitulis exemptis, & propterea petebatur declarari, quod Epiſcopus Gadicen. non obligetur dicto decreto, nec teneatur aſſumere adjunctos Capitulares, quia Capitulum non eſt exemptum &c. Sacra &c. cenſuit, ſi verum eſt, Capitulum Gadicenſe non eſſe exemptum a juriſdictione Ordinarii, non habere in eo locum decretum illud Concilii ſeſſ. 25. cap. 6.* Omnes hæ reſponſiones editæ ſunt anno 1573. & leguntur

lib.

lib. 1. *decretor. pag.* 71. *pag.* 152. *a terg. pag.* 156. *a terg. & pag.* 157.

X. Multa alia ad Canonicos pertinentia aliquando ab Epiſcopis exponuntur in relationibus ſtatus ſuarum Eccleſiarum, quas ad Sanctam Sedem de more tranſmittunt: nunc ſcilicet, intereſſe quidem Choro Canonicos, non tamen canere, neque Chori Pſalmodiam ſuis vocibus comitari, ſed, indicto ſibi ſilentio, nulloque facto labiorum motu, inferiores miniſtros e ſuis ſcamnis canentes audire, eo ſub obtentu, quod ſolam in Choro præſentiam ſibi impoſitam eſſe putent: nunc autem, in quibuſdam Eccleſiis Cathedralibus, atque Capitulis, non ſingulis Horis Canonicis, ſed aliquibus tantum intereſſe Canonicos: aliquando, eoſdem quotidianum Eccleſiæ ſervitium nequaquam impendere: alios, poſtquam Eccleſiæ certorum annorum numero deſervierint, eidem omnino valedicere: denique in aliis Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis Canonicum Theologum ſuo munere non perfungi. Nos de his omnibus hic aliqua proferemus, eaque remedia breviter indicabimus, quæ ſolent a Congregatione Concilii in ſuis reſponſionibus afferri, & Epiſcopis adhibenda proponi.

XI. Et, ut ab iis Canonicis ſumamus exordium, qui arbitrantur muneri ſuo ſe ſatisfacere, ſi Choro præſentes interſint, ſilentium tamen ſervent, & Officia Divina elata voce non canant, dicimus, id tolerari nullo modo debere, aut poſſe, & Canonicis clare ſignificandum, ipſos, ſi ita in Choro ſe gerant, nequaquam in foro conſcientiæ fructus ſuos facere. Nimis enim aperta eſt Tridentini Concilii lex *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reformat.* ubi, de Canonicis loquens, ita decernit: *Omnes vero Divina per ſe, & non per ſubſtitutos, compellantur obire officia, & Epiſcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti aſſiſtere, & inſervire, atque in Choro, ad pſallendum inſtituto, hymnis, & canticis, Dei nomen reverenter, diſtincte, devoteque laudare*. Conciliari decreto conformia omnino ſunt ſacræ Congregationis judicia, quibus contraria quælibet conſuetudo veri abuſus nomine compellatur, & talis eſſe declaratur. Nec aliter ſenſerunt Provincialia Concilia, quæ aut paulo ante, aut paulo poſt Tridentinum habita ſunt: quorum auctoritates relatæ a nobis ſunt *in noſtra Inſtit.* 107. §. 3. *Latinæ editionis*, & a Van-Eſpen *in ſuo Opuſculo de officio Canonicorum part.* 3. *cap.* 2. §. 2. Noſtra etiam extant decreta ſuper hac vera, & rigoroſa Canonicorum obligatione, auctoritate Apoſtolica edita; tum ſcilicet in Conſtitutione, quæ incipit *Cum ſemper*, & eſt 103. §. 24. *in noſtro Bullario tom.* 1. tum in alia, cujus initium *Præclara decora*, §. 6. *tom.* 3. *noſtri Bullarii in ſupplemento num.* 4. Auctoritates inſignium in Jure Canonico Scriptorum relatæ ſunt *in antedicta noſtra Inſtit.* 107. quibus addi etiam poteſt Clericatus *in ſuis Erotemat. Eccleſiaſt. cap.* 18. *quæſt.* 16. ubi nonnulla refert decreta ſæpe dictæ Congregationis Concilii, ab illius Secretario indicata cuidam Canonico Patavino, qui illum de hac ipſa re, de qua modo agimus, interrogaverat. Theologorum auctoritates

tes allegat Van-Eſpen *loc. cit.* §. 3. ubi plures ex illis citat, qui etſi habeantur tamquam benignioribus ſententiis addicti, nihilominus docent, & probant, teneri Canonicos, præter præſentiam in Choro, in concinendis Divinis laudibus, aliorum cantum ſuis etiam vocibus comitari: quod niſi faciant, fructus, atque diſtributiones male, illiciteque percipere. Pilatus, Auctor recens, in ſuo Tractatu *de Originibus Juris Pontificii tit.* 12. *de Canonicis pag.* 54. & 55. quædam Capitula memorat, in quibus a Canonicis ſubſtituuntur aliqui Sacerdotes, qui Horas Divinas pro ipſis abſentibus cantent. Sed hoc ad rem noſtram non facit. Etenim, ut Auctor ipſe egregie animadvertit, locum id habet, quando Canonici, juſtis ex cauſis impediti, intereſſe Choro non poſſunt: &, niſi tunc eſſent, qui in Horis Canonicis recitandis ipſorum abſentium vicariam operam gererent, non dies modo, & integræ hebdomadæ, ſed menſes etiam elaberentur, quibus ab Officio Divino vacaret Chorus. Quod longe abeſt a caſu noſtro, in quo de iis Canonicis agitur, qui Choro præſentes cum ſint, a cantandis Divinis laudibus abſtinent. De Sacerdotibus autem, qui in recitando Officio Divino Canonicorum ſuſtinent vices, quibus dotibus præditi eſſe debeant, & in quibus circumſtantiis liceat Canonicis vicaria eorum opera in Choro uti, ſatis fuſe diſſerit Van-Eſpen *loc. cit.* §. 5. At idem *in ſuperiori* §. 4. Canonicos graviter admonet, ne privata ſua ſtatuta magni faciant, iiſque nimis confidenter innitantur, ſi forte id in ipſis aſſertum legatur; Canonicos nimirum, in Choro præſentes, ad cantandas vocaliter Horas Canonicas non obligari: cum & ſacris canonibus, & Eccleſiæ præſcriptis, & ipſi naturali rationi ſtatuta hujuſmodi adverſentur.

XII. Primum, atque præcipuum Canonicorum omnium inſtitutum, ſive Metropolitanis, ſive Cathedralibus, ſive Collegiatis inſerviant, hoc eſt, ut in Choro Divinum Officium integrum recitent. In omnibus etiam hujuſmodi Choris Miſſa Conventualis quotidie cum cantu celebrari debet, atque hæc omnia debitis horis ſunt peragenda. Ita per ſacros canones ſtatutum legitur, ut *in Clementina* 1. *de celebr. Miſſar.* ubi hæc habentur: *Necnon ut in Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis Eccleſiis horis debitis devote pſallatur: in aliis vero convenienter, & debite celebretur Divinum diurnum, & nocturnum Officium.* Ita etiam legitur *in Cap. Dolentes, eodem titulo*: *Diſtricte præcipientes in virtute obedientiæ, ut Divinum Officium nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis dederit Deus, ſtudioſe celebrent pariter, & devote*: & *in Cap. Presbyter, ſub eodem titulo*; *Septies in die laudem dixi tibi, qui ſeptenarius numerus a nobis impletur, ſi Matutini, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Veſperæ, & Completorii tempore, noſtræ ſervitutis officia perſolvamus.* Et ad Miſſam Conventualem quod ſpectat, ſic legitur *in Cap. Cum creatura, eodem titulo*: *Et pro feſto, vel feria, ſecundum temporum congruentiam, Miſſarum ſolemnia & conventualiter celebretis, & faciatis conventualiter celebrari.* De Of-

ficio parvo Beatæ Mariæ Virginis, de Officio Defunctorum, de Pſalmis Gradualibus, de Pſalmis Pœnitentialibus, certis quibuſdam diebus a Canonicis in Choro recitandis, diſtinctæ leges habentur in Rubricis; in quibus etiam ſtatuitur, quibus diebus ad quotidianam Miſſam Conventualem ſecunda, aut tertia Conventuales pariter Miſſæ ſuperaddendæ ſint. Circa prædictorum Officiorum celebrationem obſervanda ſunt, quæ S. Pius Papa V. præſcribit in ſua Conſtitutione 64. in qua declarat, quando eorum recitatio ad præceptum, & obligationem, & quando ad pietatem dumtaxat & devotionem pertineat. De hac materia nos egimus *in cit. Inſtit.* 107. §. 1. necnon *in noſtro Tractatu de Feſtis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, & Beatiſſimæ Virginis Mariæ*, ubi de Officio S. Mariæ in Sabbatho dicendum occurrit. Quod ſpectat ad Miſſam Conventualem, non ſolum celebranda eſt ex præcepto quotidie, ſed etiam pro benefactoribus in genere quotidie applicanda: uti videre eſt in noſtra Conſtitutione 103. §. 11. *& ſeq. noſtri Bullarii tom.* 1. in qua contraria quælibet conſuetudo, etiam immemorabilis, reprobatur; relicta tamen Congregationi Concilii facultate indulgendi, ut, quibuſdam concurrentibus circumſtantiis, Miſſa Conventualis, quæ ſingulis diebus pro benefactoribus in genere offerenda eſſet, ſolis feſtivis diebus pro iis applicetur. At, ſi præter primam, etiam ſecunda, & tertia Conventualis Miſſa celebretur, ſatis declaratur, nullum eſſe generale præceptum, per quod ſecunda etiam, & tertia pro benefactoribus in genere ſint applicandæ: niſi fortaſſe antiqua invaluerit conſuetudo, per quam inducta fuerit hujuſmodi obligatio. Eorum tamen pietas commendatur, qui licet ex nulla antiqua conſuetudine ad id teneantur, nihilominus ſecundam etiam, & tertiam, præter primam Conventualem Miſſam, pro benefactoribus in genere applicant.

XIII. In aliquibus Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, Canonicales proventus exigui admodum ſunt, diſtributiones vero tenuiſſimæ. Factum hinc eſt, ut Canonici ſe non teneri aliquando contenderint omnibus Horis Canonicis in Choro intereſſe; ſed ſatis ſuo muneri, ac debito feciſſe cenſuerint, ſi, exempli gratia, Miſſæ, & Veſperis, vel Matutino, & Laudibus, non autem reliquis Officii Divini partibus præſentiam ſuam, & operam præſtitiſſent: præcipue cum non aliter egerint, qui eos in eiſdem Canonicatibus præceſſerunt. De hac re nonnulli Epiſcopi in ſuis relationibus ſacram Congregationem certiorem fieri voluerunt; &, quid ſibi faciendum eſſet, ab ea petierunt. Cardinalis Cajetanus *in ſua Summa verb. Horæ Canonicæ, num.* 14. ſententiam ſuam pro hujuſmodi Canonicis tulit: & Cajetanum in eadem opinione ſecutus eſt Suarez *de Religione tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 10. *num.* 5. Sed, quoniam ex hujus ſententiæ praxi hoc facile abſurdum conſequi poſſet, ut non integrum Divinum Officium quotidie in Choro recitaretur; cum vix ſperandum videatur, ut, abeuntibus e Choro aliquibus ex iis, qui ad has, vel illas

las Horas Canonicas teneri ſe non putant, alii ſemper inveniantur, qui, ex peculiaris pietatis inſtinctu, nullo licet præcepto adſtringi ſe exiſtiment, eaſdem in Choro recitaturi remaneant: idcirco nunquam hujuſmodi Canonicorum intentioni ſuffragata ſunt Apoſtolicæ Sedis judicia: quin immo eorum Epiſcoporum zelus maxime commendatus eſt, qui ſe Canonicis id contendentibus oppoſuerunt. Cum vero de Capitulis magno Canonicorum numero conſtantibus actum fuit, in quibus vel proventus eſſent admodum tenues, vel ſervitium Chori aſſiduum & quotidianum, ob aeris inclementiam, aut ob Eccleſiæ diſtantiam a centro urbis, in qua Canonici, & Beneficiati domicilium habent, nimis grave eſſet, permiſſum potius fuit, ut alternatim Chorum frequentarent, eorum ſcilicet media pars per unam hebdomadam, reliqua vero per alteram; ita tamen, ut tempore Adventus, & Quadrageſimæ, ac in omnibus diebus feſtis de præcepto, necnon per totam Octavam Solemnitatis Corporis Chriſti, aliiſque diebus, quibus id convenire Epiſcopi judicio viſum fuerit, omnes ad Chorum Officia Divina celebraturi accedant. Nec diſſimili ratione proviſum indultumque reperitur quoad horam recitandi in Choro Divinum Officium. In aliquibus Metropolitanis, & Cathedralibus ultra montes Matutinum canitur de media nocte; eademque conſuetudo in aliquibus etiam Italiæ Eccleſiis obtinere dignoſcitur. Sed, quoniam ſub mediæ noctis appellatione ea etiam comprehenditur noctis pars, quæ eſt auroræ finitima; hinc ejuſmodi conſuetudo, & diſciplina inducta eſt, ut Matutinum circa auroram paulo ante Solis ortum in Choro recitaretur. De hac re plura nos ipſi ſcripſimus *in cit. noſtra Inſtit.* 107. §. 4. A Venerabili Cardinali Bellarmino ſcriptæ fuerunt Conſtitutiones pro Capitulo & Canonicis Montis Politiani, eædemque etiam ſummi Pontificis auctoritate approbatæ & confirmatæ fuerunt. In iis autem ſtatutum fuit, ut ea, quam diximus, hora Canonici in Chorum convenirent Matutinum decantaturi; exceptis hiemalibus menſibus, quibus indultum eſt ut ad horam poſt ortum Solis Matutini principium in Choro protraheretur. Cum vero poſtmodum experiendo compertum fuerit, ob illius climatis rigorem, & frigus, eam horam nimis incommodam, & ſanitati corporum pernicioſam eſſe, permiſſum fuit a ſacra Congregatione, ut a menſe Novembris ad menſem Aprilis Matutinum recitari poſſet antecedente veſpere. Porro reſponſa, quæ a ſacra Congregatione data fuerunt ad ejus generis poſtulata, de quibus huc uſque diximus, relata a nobis ſunt in foliis, quæ olim, in minoribus conſtituti, pro munere Secretarii ejuſdem Congregationis exaravimus, & præſertim in eo, quod confectum fuit pro cauſa *Atrien.* propoſita die 5. Decembris, & reſoluta die 19. ejuſdem anno 1722. item in alio in cauſa *Iſernien.* propoſita, atque deciſa die 26. Januarii 1723. & in alio in cauſa *Anglonen.* propoſita, atque deciſa die 2. Octobris 1723. Quæ quidem folia, una cum reſolutionibus, typis impreſſa leguntur *in Theſauro Re-*

ſolutionum ejuſdem Congregationis diebus, & annis ſupra notatis, & omnia extant *tom. 2. dicti Theſauri pag.* 247. *&* 252. *pag.* 335. *& pag.* 337. *& pag.* 383.

XIV. Chori exercitium, ſi continuum fuerit, & quotidianum, magnum certe incommodum & laborem afferre non dubitatur; & ideo rara ſunt ea Capitula, quorum Canonici alicujus temporis vacatione non gaudeant, ſive quia ſic fuerit in eorum ſtatutis præſcriptum, ſive quia ex antiqua conſuetudine hoc fuerit inductum, ut a continuis Chori laboribus aliquo tempore conquieſcant. Neque juſta Epiſcopis occaſio eſt in eorum relationibus conquerendi de ſuis Canonicis, quod fruantur his vacationibus, dummodo tres menſes annis ſingulis non excedant; aut dummodo non contendant, eaſdem a ſpatio duorum menſium, vel alio minori tempore, quod ab eorum conſtitutionibus, aut ab antiqua conſuetudine ipſis permittitur, ad tres integros menſes extendi. Sacra Tridentina Synodus *cap.* 12. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* ita ſtatuit: *Præterea obtinentibus in iiſdem Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat, vigore cujuslibet ſtatuti, aut conſuetudinis, ultra tres menſes ab iiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe, ſalvis nihilominus earum Eccleſiarum Conſtitutionibus, quæ longius ſervitii tempus requirunt.* De hoc Conciliari decreto, deque reſolutionibus circa illud a ſacra Congregatione emanatis late actum a nobis eſt *in citata noſtra Inſtit.* 107. §. *6.* ubi etiam animadvertere non omiſimus, prudentes Epiſcopos hoc ſedulo curare debere, ut Canonici, aliique Chori ſervitio addicti, vacationibus ſibi a ſtatuto, aut a conſuetudine permiſſis ita utantur, ut congruus ſemper numerus ex eorum reſpective cœtu remaneat, qui Divinis Officiis in Choro rite celebrandis ſufficiat.

XV. Porro, ſi quotidianum, & non interruptum Chori ſervitium, communi hominum judicio, laborioſum, & grave cenſetur, multo ſane gravius atque moleſtius progreſſu temporis viſum eſt, nullum, donec vixeris, ſerviendi finem videre, quantumvis diuturno annorum curriculo cum aſſiduitatis, & diligentiæ laude inſervieris. Equidem nullus eſt in Jure Canonico textus, quo privilegium exemptionis a Choro concedatur Canonicis, qui multorum annorum ſpatio operam ſuam eidem Choro laudabiliter præſtiterunt: uti recte obſervat Navarrus *in conſil.* 12. *lib.* 3. *de Clericis non reſidentibus*. Cum tamen animadverſum fuerit, in lege Moſaica Levitam illum, qui a vigeſimo quinto ad quinquageſimum ætatis annum in Templo miniſterium ſuum accurate implevisſet, ab omni deinceps opere, & labore liberum & immunem declarari, uti legitur *Numer. cap.* 8. veteranis autem militibus honeſtam miſſionem, & a belli laboribus immunitatem, ipſa Civilium Legum æquitate conceſſam fuiſſe, uti colligitur *ex l. A muneribus, ff. de vacat. & excuſat. muner. & ex l.* 1. *C. de veteranis lib.* 12. cumque præterea in Congregatione Concilii, non improbandum, ſed tolerandum olim viſum fuerit Capituli cujuſdam ſta-

ſtatutum, expreſſe permittens, ut, ſi quis Canonicus per annos quadraginta Chorum laudabiliter frequentaſſet, ab ejus ſervitio deinceps, ſine fructuum & diſtributionum jactura, abſtinere poſſet; eaque Congregationis ſententia & reſolutio a fel. record. Gregorio Papa XIII. approbata & confirmata fuerit, ſicuti videri poteſt apud Garciam *de Benefic. part.* 3. *cap.* 2. §. 1. *num.* 344. hinc conſuetudo univerſalis invaluit, ut Canonici, & alii, qui Chori ſervitio addicti ſunt, ſi per annos quadraginta laudabilem illi operam impenderint, ab eodem in poſterum frequentando abſolvantur; fructus tamen, atque diſtributiones eodem, quo antea, modo percipiant. Cum nobis officium Secretarii prædictæ Congregationis commiſſum fuit, jam ſtabilitam invenimus regulam, & conſuetudinem hujuſmodi exemptionis, quam vocant *jubilationem*, poſt quadraginta annorum ſervitium concedendæ, cum indulto percipiendi fructus, & diſtributiones. Adhuc tamen multæ ſupererant ſolvendæ difficultates: videlicet, utrum in quadraginta annorum numero ii etiam anni computandi eſſent, quibus Canonicus abfuit ab Eccleſia, ſive quia infirmitate detentus fuit, ſive quia facultatem obtinuit, diſciplinarum addiſcendarum cauſa, in aliqua Studiorum Univerſitate verſandi, ſive quia longe a ſervitio Chori, pro ipſius tamen Eccleſiæ utilitate, debuit ex Canonicorum conſenſu aliquod miniſterium implere: præterea utrum, dato caſu, quo quis per viginti annos Beneficiati perſonam ſuſtinuerit, per alios vero viginti in Canonicorum ordine eidem Eccleſiæ inſervierit, aut viginti priores annos alicujus Canonici coadjutorem egerit, & totidem, poſt obitum coadjuti, in ejuſdem Canonicatus & Præbendæ poſſeſſione inſerviendo tranſegerit; utrum, inquam, ad efficiendum requiſitum quadraginta annorum numerum, diverſa hæc atque diſtincta inter ſe munera, & tempora conjungi poſſent. Et nos quidem, ut muneri noſtro ſatisfaceremus, omnem adhibuimus diligentiam in perluſtrandis, ponderandiſque Actorum, & Reſolutionum Regeſtis, ut, generali regula conſtituta, hæ omnes, aliæque ſimiles difficultates, quæ quotidie proponebantur, in poſterum de medio tollerentur, aut facile ſolverentur. Duo præſertim a nobis exarata ſunt, & typis edita folia: alterum pro Congregatione, quæ habita fuit die 24. Septembris 1718. alterum vero pro Congregatione habita die 17. Decembris ejuſdem anni. Ambo videri poſſunt impreſſa *tom.* 1. *Theſauri Reſolutionum pag.* 111. *& ſeq. & pag.* 144. *& ſeq.* ubi ad calcem poſterioris hujuſce folii relata ſunt reſponſa ſacræ Congregationis, quibus tamquam norma uti poſſunt, & debent Epiſcopi, tum ut ſervitium Chori, a Canonicis adimplendum, recte dirigant, & moderentur, tum ut prudenter omnia perpendant, ſi forte de Canonicis, Indulto jubilationis gaudentibus, in relatione ſtatus Eccleſiæ ſermonem inſtituendum putent. Sane, cum nobis propoſitum non ſit, ut de jubilationibus Canonicorum, aliorumque Choro inſervientium, hic ex profeſſo agamus, ſatis erit lectorem remittere ad ea, quæ in prædictis foliis expoſuimus, & ad præfatæ Congregationis reſolutiones, quas

ibi

ibi retulimus. Advertendum dumtaxat hic eſt; quod is, qui jubilationem obtinuit, non ſolum amplius non tenetur Choro intereſſe, ſed neque reſidere in civitate, aut loco, ubi ſita eſt Eccleſia Cathedralis, ſive Collegiata, in qua Canonicatum, aut Præbendam, aliudve Beneficium Chorale obtinet; ſed in illius poteſtate eſt, domicilium alibi figere. Qua in re melior eſt jubilati conditio, quam illius, cui datus eſt coadjutor. Hic enim licet a ſervitio Chori immunis evadat, adhuc tamen a civitate, vel loco Eccleſiæ ſuæ abeſſe non poteſt, niſi peculiare ſuper hoc ipſo Indultum obtineat, quod etiam ad certum definitum tempus tantummodo concedi ſolet. Hoc tamen jubilationum privilegia tantiſper imminuit, quod, licet Beneficiarius hujuſmodi neque Choro intereſſe, neque in loco reſidere teneatur, poteſt nihilominus ad Eccleſiæ ſervitium rurſus ab Epiſcopo evocari, ſi, propter illius abſentiam, Divini cultus ratio detrimentum aliquod ſubire dignoſcatur; prout aperte ſtatuitur in antedictis decretis, & clare colligitur ex Decretali Gregorii IX. *in Cap. Cum ad hoc, de Clericis non reſident.*

XVI. Inter alia ſaluberrima decreta, quæ renovata ſunt in Tridentino Concilio, illud eſt etiam, quod legitur *cap.* 1. *ſeſſ.* 5. *de reformat.* ubi ſtatutum fuit, ut in omnibus Eccleſiis Cathedralibus peculiaris Præbenda conſtitueretur pro uno ſacræ Theologiæ Lectore, cujus eſſet exponere, & interpretari ſacram Scripturam, in qua continetur magnus ille theſaurus ſalutaris doctrinæ, quem Spiritus Sanctus liberaliter hominibus eſt elargitus. Porro decretum iſtud diximus in Tridentino Concilio renovatum fuiſſe; ſiquidem hujuſce inſtitutionis exordia deprehenduntur in Concilio quarto Lateranenſi, quod ſub Innocentio III. celebratum fuit, & ex quo deſumptum eſt *Cap. Quia nonnullis, de magiſtris*. Hiſtorica monumenta, quæ pertinent ad erectionem Præbendæ Theologalis in ſingulis Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, videri poſſunt apud Thomaſſinum *de veter. & nov. Eccleſ. diſcipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 10. & apud Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. Univ. tom.* 1. *part.* 1. *tit.* 11. *cap.* 6. Neque hic nobis aliud addendum remanet, niſi quod ſummus Pontifex Benedictus XIII. in ſua Conſtitutione, quæ incipit *Paſtoralis officii*, anno 1725. edita, non ſolum Epiſcopos omnes excitare curavit, ut in ſuis Cathedralibus, & Collegiatis Theologalem Præbendam erigerent; ſed præterea juſſit, ut eadem per concurſum dignioribus, & aptioribus conferretur, iiſque ſolum, qui magiſterium, & lauream in ſacra Theologia vel conſecuti jam fuiſſent, vel intra annum conſequi poſſent.

XVII. Juxta præſentem Eccleſiaſticorum ſtudiorum methodum, negari non poteſt, ea in varias claſſes eſſe diſtincta: altera enim eſt eorum, qui ſacras Scripturas interpretantur: altera eorum qui theologicas diſciplinas ſive ſcholaſtice, ſive dogmatice exponunt: altera moraliſtarum, qui de agendis, & vitandis in praxi diſputant: altera demum eorum, qui ſacros canones profitentur. Hæc diverſarum claſſium diſtinctio occaſionem dedit

dit nonnullis Epiſcopis, ut Sanctæ Sedi aliquando in ſuis relationibus repræſentarent, pro Cleri utilitate, & inſtructione magis expediens fore, ſi a Canonico Theologo in ſuis Cathedralibus, & Collegiatis Theologia moralis traderetur, quam ſi idem Divinas Scripturas exponeret; ex ea potiſſimum ratione, quod ſacrarum Scripturarum explanationem a Concionatoribus intelligere Clerus facile poſſit; Theologiam vero moralem ab aliis fere, quam a Canonico Theologo, addiſcere nequeat. De hac etiam re actum fuit, cum nos a Secretis eſſemus ſæpe dictæ Congregationis Concilii; quin etiam typis impreſſus fuit Diſcurſus quidam noſter, in ea Congregatione relatus, quæ habita fuit die 5. Junii an. 1723. qui legitur *in Theſauro Reſolutionum tom. 2. pag. 329.* In eo probavimus, decretum illud Tridentini Concilii, ſive ejus verba conſiderentur, ſive ratio habeatur praxis, & conſuetudinis ſequentium temporum, æque comprehendere Scripturarum ſacrarum expoſitionem, ac Theologiæ ſcholaſticæ diſciplinam, & a Canonico Theologo non magis ſuo muneri ſatisfieri, ſi ſacros Scripturæ libros explicet & declaret, quam ſi in Theologia ſcholaſtica Clerum erudiat: dummodo hæc talis ſit, qualem Melchior Canus tradendam, addiſcendamque ſuadet *in ſuo lib. 8. de Locis Theologicis cap.* 1. & quidem nos etiam indicavimus *in noſtra Inſtitutione* 42. *pag.* 220. *& ſeq.* quæ ſcilicet circa quæſtiones gravis momenti, & utilitatis verſetur, eaſque pertractet, allatis Divinæ Scripturæ teſtimoniis, Conciliorum decretis, & Patrum auctoritatibus. Ulterius adnotavimus, nonnullorum Epiſcoporum mandato laudabiliter factum eſſe, ut per Canonicum Theologum ea traderetur Theologia, quæ eſt de conſcientiis & moribus dirigendis: id unum vero minime deciſum fuiſſe, num, juxta Concilii mentem, Canonicus Theologus ſuum munus ſatis adimpleat, ſi explicando Juri Canonico operam præſtet. Sane profeſſores Juris Canonici aliquando Præbendam Theologalem ſe poſſe conſequi contenderunt, etiamſi laurea doctorali in ſacra Theologia inſigniti non fuiſſent, ſatis eſſe cenſentes, ſe lauream reportaſſe in Jure Canonico. Et quidem inficiari non poſſumus, arcto inter ſe ſe vinculo copulari Theologiam moralem, & Canonici Juris ſcientiam, ſicuti in citato Diſcurſu oſtendimus: nihilominus, cum hodie hæ facultates, tamquam ab invicem diſtinctæ, diverſa ratione tractentur, & magiſteria ſeorſim conferantur, ſtatueritque Concilium, ut is Theologus Canonicus eligatur, qui in ſacra Theologia ſit Doctor; merito a ſacra Congregatione reſponſum fuit, ad conſequendam Præbendam Theologalem, generaliter loquendo, ſatis non eſſe, ut quis in Jure Canonico Doctoris gradum adeptus fuerit; in caſibus tamen particularibus videri poſſe, an expediat eamdem Præbendam alicui ſacrorum canonum Magiſtro conferre, qui ſcilicet cum Juris Canonici lectione ea quoque conjungere valeat, quæ pertinent ad Theologiam moralem: quod ſane ab aliquibus magna cum laude præſtitum fuiſſe, & adhuc præſtari dignoſcitur, ut patet ex eruditis eorum Operibus typis impreſſis. Videatur

re-

reſponſum ejuſdem Congregationis ad dubium propoſitum die 5. Junii 1723. *in Theſauro Reſol. tom.* 2. *pag.* 321.

XVIII. A Canonicis ad Parochos tranſeundo, occurrebant olim in Epiſcoporum relationibus frequentes eorum querelæ de nimia facilitate, qua admitti dicebant appellationes, ab ipſorum judicio interpoſitas ab aliquibus, qui in concurſibus ad vacantes Parochiales Eccleſias indictis poſtpoſiti fuerant. Sane, Parochiales Eccleſias dignioribus conferendas eſſe, atque iis, qui ætate, moribus, doctrina, prudentia, ceteris antecellant, ſtatutum habetur *in Can. Si forte*, *diſt.* 63. *in Cap. Quoniam*, *de jure patronatus*, *& in Cap. Conſtitutis*, *de appellationibus*. Quod ut executioni fideliter mandaretur, in ſacro Tridentino Concilio *cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* lata fuit lex de concurſibus habendis in collatione earum Parochialium, quæ vel ad liberam Ordinarii collationem, & proviſionem pertinent, vel juris patronatus Eccleſiaſtici ſunt; ut ſcilicet collator ex prævio examine concurrentium, tum quoad doctrinam, tum quoad alias requiſitas qualitates, digniorem inter ceteros dignoſcere valeat, eique Parochialem Eccleſiam regendam committere. Sacri Concilii ſanctionibus obſecundando Sanctus Pius Papa V. *in ſua Conſtitutione* 33. *in antiquo Bullario tom.* 2. declaravit, ut, ſi quis de judicio Epiſcopi quereretur, quod Parochialem Eccleſiam immerenti contuliſſet, vel ei, quem ipſe meritorum cumulo ſuperaret, appellationem interponere poſſet vel ad Metropolitanum, vel ad Apoſtolicam Sedem; eo interim, qui ab Epiſcopo delectus fuiſſet, in Parochiæ poſſeſſione manente.

XIX. Sed, quoniam nihil eſt tam ſanctum, ex quo in infinita circumſtantium rerum, & caſuum varietate, aliquod non naſcatur abſurdum; hinc eſt, quod ſuperioribus temporibus, ſi quis a judicio Epiſcopi provocaſſet, & coram Judice appellationis probare voluiſſet, ſe magis doctum, & idoneum, majoribuſque meritis commendatum eſſe, quam is, qui ſibi in concurſu prælatus fuerat, id aliter obtinere non poterat, quam ipſum æmulum vocando ad novum examen, coram appellationis Judice habendum. Ex quo hæc ſane inconvenientia ſequebantur: primum, quod contra juris regulas appellatio admittebatur, antequam gravaminis probatio fieret: alterum, quod qui in Parochialis Eccleſiæ poſſeſſione jam erat, eam deſerere cogebatur, ut coram Judice appellationis perſonaliter ſe ſiſteret, neque ſolum ad Curiam Metropolitanam pergere, ſed, ſi appellatio ad Sedem Apoſtolicam interpoſita fuerat, ad Urbem etiam ex longinquis regionibus venire jubebatur, ut novo examini ſe ſubjiceret, novoque facto periculo oſtenderet, ſe merito unum ex omnibus ad regendam Parœciam ab Epiſcopo electum fuiſſe: tertium denique, quod, cum inter primum, & ſecundum examen, non breve temporis ſpatium plerumque intercurrere deberet, facile evenire poterat, ut, qui in primo examine minoris doctrinæ ſpecimen dederat, ideoque a Parochiali Eccleſia excluſus merito fuerat, in ſecundo ſe doctiorem probaret

aptio-

aptioremque eo, cui Eccleſia ab Epiſcopo collata fuerat; aſſiduo enim ſtudio magna cum animi contentione interea adhibito, eam ſibi doctrinam comparare poterat, qua tempore prioris examinis certe carebat. Itaque periculum erat, ne judicium Epiſcopi, in Parochialis Eccleſiæ collatione prolatum, ſuperioris Judicis ſententia irrationabile declararetur, non ſine Epiſcopalis exiſtimationis detrimento, licet abſque ulla ipſius Epiſcopi culpa: ſiquidem is judicium ſuum interpoſuerat ſuper priore concurrentium experimento, in quo procul dubio appellans ille minus idoneus æmulo ſuo agnitus fuerat: ſuperioris autem Judicis ſententia cadebat ſuper novo eorumdem concurrentium examine, in quo is, qui antea fuerat poſtpoſitus, ideo forſan alteri præferendus apparebat, quod interim majorem doctrinam improbo labore acquiſierat.

XX. Epiſcoporum querelas in hoc rerum genere nos ipſi olim ſæpe dictæ Congregationi Concilii repræſentare, pro Secretarii munere quod gerebamus, omnino neceſſarium duximus; ac prædictorum, aliorumque inconvenientium ſeriem ſcripto exponentes, eorum originem in eo ſitam oſtendimus, quod examina concurrentium ore tenus fieri ſolebant. Quæ conſuetudo ſi tolleretur, juberetur que, ut in poſterum examina hujuſmodi ſcriptis conſignarentur, ita ut unuſquiſque concurrentium tam conſuetam expoſitionem Euangelii, quam reſolutionem moralium quæſtionum, quæ proponuntur, ſcripto exaratas exhibere deberet; tunc demum futurum diximus, ut malis hiſce omnibus occurreretur. Porro, retenta conſuetudine nihil ſcribendi ex iis, quæ a concurrentibus dicebantur, abſurda illa omnia neceſſario conſequi debebant: cum neque prohiberi poſſent appellationes eorum, qui ſe judicio Epiſcopi gravatos eſſe contenderent; neque vero Judex appellationis aliter de prætenſo gravamine cognoſcere poſſet, quam ipſos concurrentes vocando ad novum examen coram ſe habendum; quo indicto, jam Parochus adeptam Eccleſiam relinquere cogebatur, aliiſque malis omnibus, quæ ſupra narravimus, aditus aperiebatur. Quod ſi, vocali examine ſublato, nova induceretur conſuetudo, ut concurrentium experimenta proprio ipſorum charactere ſcriberentur, & ſcripta ac obſignata in actis ſervarentur, nullus prædictis incommodis relinqueretur locus. Interpoſita enim appellatione, cum acta concurſus ad ſuperiorem Judicem tranſmittenda eſſent, tunc pronum & facile oſtendimus fore, ut, iis tantummodo inſpectis, & viſis explicationibus Euangelii, ac reſponſionibus datis ad theologica quæſita in concurſu propoſita, Judex appellationis decerneret, an recte appellatum fuerit, necne, & an rationabiliter, aut ſecus, ab Epiſcopo judicatum fuerit, abſque eo quod proviſus ab Epiſcopo Eccleſiam ſuam relinquere cogeretur, ut iterum examini ſe ſubjiceret. Ubi etiam opportuniſſimum fore diximus, ſi inter acta concurſus, authentica documenta ſervarentur, a ſingulis concurrentibus prolata ſuper peculiaribus meritis & qualitatibus, quibus ſe ad Parochialem Eccleſiam adipiſcendam commendari cenſuerunt.

Certum eſt enim, non eum ſemper, qui majori doctrina & ſcientia pollet, ad regendam Parochialem Eccleſiam magis aptum cenſeri debere: contingere autem poſſe, ut aliquis doctrinæ ſuæ merito confidens, a judicio Epiſcopi provocet; cum tamen hic alterum illi prætulerit, non quia doctiorem, ſed quia ſufficienti ſimul doctrina præditum, ſimulque aliarum qualitatum cumulo magis commendatum, ideoque ad curam animarum aptiorem exiſtimaverit. Hac itaque nova methodo concurſibus habendis præſtituta, concluſimus, fore, ut neque tolleretur conceſſæ appellationis remedium, neque tamen adeo frequenter, aut levi de cauſa, hujuſmodi lites ad ſuperiora tribunalia deferrentur; delatæ vero, facili ratione, & ſine magno concurrentium incommodo definiri poſſent. Quæ omnia a nobis peculiari Diſſertatione comprehenſa, prædictæ Congregationis examini ſubjecta fuerunt die prima Octobris anni 1720. ejuſdemque Congregationis decreto, die 16. ſequentis menſis Novembris edito, pleniſſime adoptata & comprobata. Quare, accedente fel. record. Clementis Papæ XI. auctoritate, encyclicæ litteræ ad Epiſcopos conſcriptæ fuerunt, quibus indicatus fuit novus ejuſmodi ordo in habendis concurſibus ad Parochiales Eccleſias exinde ſervandus. Diſcurſus noſter typis impreſſus eſt, legiturque *in Theſauro Reſolutionum tom. 1. pag. 382. & ſeq.* Reſolutiones vero *pag. 395. & ſeq.* Encyclica epiſtola expedita fuit die 10. Januarii 1721. & eſt in ordine *octava* in Bullario Clementis XI. inter ea quæ ſpectant ad Congregationem Concilii. De omnibus autem latius etiam diſſeruimus *in noſtra Inſtitut. 7. Latinæ editionis.*

XXI. Sublatis per opportunum hujuſmodi remedium juſtis Epiſcoporum querimoniis, quibus cauſam dabat antiqua methodus, qua & concurſus habebantur, & admittebantur appellationes eorum, qui Epiſcopali judicio gravatos ſe eſſe contendebant; aliud inſtantiæ genus aliquando in eorum relationibus inventum fuit: ut ſcilicet alteri malo, quod in aliquibus diœceſibus frequens admodum eſt, opportune provideretur. Sæpe enim contingit, ut ii ipſi Parochi, qui vel a Patronis laicis nominati, examine facto, idonei & habiles ab Epiſcopo reperti ſunt, vel, ſi Parochialis Eccleſiæ proviſio per concurſum facta eſt, in ipſo concurſu doctiores aptioreſque judicati, ideoque ceteris competitoribus prælati fuerunt, temporis decurſu, indocti & inhabiles comperiantur, aut tales evadant, cum poſt adeptam animarum curam neceſſarium ſtudii exercitium omnino reliquerint. De hoc etiam actum fuit in dicta Congregatione Concilii, dum nos illius Secretarii officium gereremus, inſtantibus nonnullis Epiſcopis, & præcipue Legionenſi, in relatione ſtatus Eccleſiæ ſuæ; cui, re diſcuſſa in Congregatione diei 15. Decembris anni 1725. reſponſum fuit, *obſervanda eſſe antiqua decreta*: quæ quidem ad ſequentia reducuntur: nimirum, prudenti Epiſcopo in re tam gravi non eſſe inconſiderate procedendum; non eſſe præbendas nimis facile aures fallacibus vulgi vocibus, clamantis, imperitum Parochum eſſe, & adminiſtrandæ Parœciæ ineptum;

ptum ; ſi vero de ejuſdem imperitia, & ignorantia probabiles notitiæ, & gravia argumenta ſuppetant, tunc in poteſtate Epiſcopi eſſe, etiam extra viſitationem, omni judicii forma ſecluſa, hujuſmodi Parochum ad examen revocare, quamvis alias ab eodem Epiſcopo in præcedenti examine approbatus fuerit. Ita olim ſacra Congregatio reſpondit Epiſcopo Pampilonenſi die 22. Septembris anni 1668. ſicuti legitur *in libro decretorum 26. pag.* 108. *Cum ſub die* 15. *Januarii* 1667. *ad inſtantiam Epiſcopi Pampilonen. ab hac ſacra Congregatione reſolutum fuerit primo, poſſe Epiſcopum examinare Parochos, & Rectores ſemel approbatos ad curam animarum, quando adeſt vehemens ſuſpicio de illorum imperitia ; ſecundo, poſſe ad hujuſmodi examen procedere etiam extra viſitationem ; tertio, ad dictum examen faciendum, haud neceſſe eſſe, ut judiciales probationes imperitiæ præcedant : nunc ſupplicat Epiſcopus ipſe, per hanc ſacram Congregationem ulterius declarari, an in actu viſitationis diæceſis poſſit Epiſcopus examinare Parochos, quotquot viſitat, etiamſi contra illos, vel aliquem ipſorum, non vigeat ſuſpicio imperitiæ* : & Congregatio reſpondit : *Negative*. Cumque ex vehementi ſuſpicione, ſive ex ſemiplena probatione imperitiæ, liceat Epiſcopo ad examen revocare Parochum illum, quem ipſemet olim ad animarum curam approbavit ; multo magis id agere poterit, ſi agatur de Parochis in hujuſmodi officio a prædeceſſoribus Epiſcopis conſtitutis. Qua de re multa ſunt Congregationis reſponſa. Primum eſt diei 26. Auguſti 1628. *lib.* 13. *decretorum pag.* 520. *a terg. Sacra &c. cenſuit, Epiſcopos ſucceſſores poſſe, ſuperveniente rationabili cauſa, iterum ex officio, etiam extra viſitationem, examinare Parochos alias ad Eccleſias Parochiales approbatos*. Secundum diei 13. Januarii 1635. *lib.* 15. *decretorum pag.* 146. *a terg. Sacra &c. reſpondit, Epiſcopos ſucceſſores, ſuperveniente rationabili cauſa, poſſe etiam ex officio iterum examinare tam in viſitatione, quam extra, Parochos, quamvis Regulares, approbatos tempore proviſionis Parochialium*. De hac ipſa materia videri poteſt *noſtra Inſtitutio 9. Latinæ editionis*. Comperta vero per novi examinis experimentum Parochi inſcitia & imperitia, locum habere debet ſacri Tridentini Concilii decretum, quod extat *cap. 6. ſeſſ.* 21. *de reformat.* ubi ſtatuitur, ut Epiſcopi, etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, hujuſmodi Parochis illiteratis & imperitis Coadjutores, aut Vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum eiſdem pro ſufficienti victu aſſignare poſſint.

XXII. In hujus capitis complementum nihil remanet aliud, quam pauca quædam referre, quæ pertinent ad ſubjiciendos iterato examini Sacerdotes ſive Seculares, ſive Regulares, quibus facultas excipiendi ſacramentales Fidelium Confeſſiones ad certum determinatum tempus data fuit. Etenim Epiſcopi, & Ordinarii jure meritoque contendunt, eo determinato tempore elapſo, ex. gr. completo anno, ad quem aliquibus facultatem audiendi ſecularium Confeſſiones impertiti fuerant, poſſe ſe iterum

ad examen eos revocare, & novum de eorum doctrina periculum facere; contra vero obniti, & conqueri ſolent de hac re Sacerdotes, præſertim Regulares. In hac materia videri poteſt *noſtra Inſtitutio 86.* in qua Apoſtolicas Conſtitutiones retulimus, quibus tribuitur & aſſeritur Epiſcopis hæc facultas, qua, licet contra clamitent Regulares, ſpoliari non poſſunt. Excipiendus eſt tamen caſus, quo poteſtas audiendi ſecularium Confeſſiones aliquibus Regularibus, prævio examine, per eoſdem Epiſcopos conceſſa fuerit ſine ulla temporis limitatione. Tunc enim illis ſic approbatis conceſſam poteſtatem adimere, aut ſuſpendere nequeunt, niſi forte contraria aliqua ſupervenerit cauſa, & quidem ad ipſas ſacramentales Confeſſiones pertinens, juxta Innocentii X. Conſtitutionem, quæ incipit *Cum ſicut accepimus*; de qua nos ipſi mentionem fecimus in noſtra Conſtitutione, ſuper Anglicanis Miſſionibus edita, cujus initium eſt *Apoſtolicum miniſterium*, *num. 9.* data die 30. Maji 1753. cui, ſi Deo placuerit, locus erit *in tom. 4. noſtr. Bullarii.*

XXIII. Aliquando etiam Epiſcopi in ſuis relationibus queſti ſunt de Eccleſiaſticis diœceſis ſuæ, quod proprii ſtatus dignitatem indecoris, vilibuſque miniſteriis, & muneribus fœdent, eaque agant, quæ ſeculares ipſos maxime dedecent. Quibus aliud remedium ſuaderi, aliudve conſilium præberi non poteſt, quam ut contra delinquentes utantur jure ſuo *ad tramites ſacrorum canonum*, ſicuti etiam legitur in Conſtitutione Innocentii XIII. quæ incipit *Apoſtolici miniſterii*, quam ejus Succeſſor Benedictus XIII. poſtea confirmavit, quæque pro Eccleſiaſticæ diſciplinæ in Regnis Hiſpaniarum conſervatione edita fuit. Aliæ præterea ſunt Eccleſiaſticorum actiones, de quibus Sanctam Sedem conſulere in ſuis relationibus ſtudioſi & vigilantes Epiſcopi non omiſerunt; de quibus in ſequenti capite agemus.

CAPUT DECIMUM.

In quo ſubſequitur tractatio de Tertia Parte relationis ſtatus Eccleſiæ.

CUm olim ex veteris officii noſtri debito percurreremus relationes ſtatus Eccleſiarum, quæ ab Epiſcopis tranſmittuntur; cumque ad ſummi Pontificatus apicem nullis licet noſtris meritis evecti, plures habuerimus coram nobis Congregationes, ut & perſpecta nobis eſſent, quæ de Cleri moribus referuntur ab Epiſcopis, & opportuna ipſis remedia ad invectos abuſus eliminandos indicare poſſemus, atque ita eo clarior eluceſceret maxima, qua afficimur, omnium Eccleſiarum ſolicitudo: animadvertimus, leviter & modeſte ſatis attingi quædam veluti capita, ex quibus ajebant Epiſcopi certos quoſdam in Clerum irrepſiſſe, atque irrepere abuſus, qui ſane ipſis culpæ verti non poterant; propterea quod in

Epi-

Epiſcopi auctoritate haud poſitum erat Eccleſiaſticos ſibi ſubditos, reſcriptis Congregationum, aut Brevibus Apoſtolicis, quodam quaſi clypeo, ſe obtegentes, ad recti normam revocare.

II. Nonnulli reperiuntur quibuſdam in civitatibus & diœceſibus ſeculares Sacerdotes, qui medicam, & chirurgicam artem profitentur. Id autem Sacerdotali muneri, & dignitati indecorum haberi, quandoque teſtantur Epiſcopi: & tamen ajunt, præviis ſuperius indicatis reſcriptis, & Brevibus, artes hujuſmodi per Sacerdotes tuto, palamque exerceri.

III. Ne res diverſæ ſimul commiſceantur, plures ſecernendæ ſunt caſuum ſpecies. Sunt enim nonnulli, qui, dum in laicorum numerum recenſebantur, medicam artem exercuerunt, ejuſque deferendæ animo ad Ordines promoveri poſtulant: ſunt alii, quibus mens eſt, ægris curandis operam ſtudiumque impendere, etiam cum ſacris Ordinibus fuerint inſigniti. Nec in unum veluti acervum conjiciendi ſunt Seculares, & Regulares Clerici; neque medica cum chirurgica arte permiſcenda. Ineſt quippe ſingulis recenſitis caſibus, quod peculiari animadverſione expendatur.

IV. Si quis adhuc laicus phyſicum egit, vel etiam chirurgum, dummodo ſuam ipſe artem optime noverit, omnemque diligentiam ac ſtudium juxta artis præcepta adhibuerit in ægris curandis, licet eorum aliquis e vivis exceſſerit, nulla, ſi ſtrictæ canonum cenſuræ inſiſtere velimus, irregularitate innodatur: *Tandem phyſici, vel chirurgi, ſi periti ſint in arte, & nihil omiſerunt de contingentibus, & habuerint ſuper hoc ſanam conſcientiam, poterunt promoveri, ſi cauſa eorum aliquid in homine contigerit*: ſunt verba S. Petri Cœleſtini *in ſuo Opuſc.* 7. *part.* 4. *ſect.* 1. *cap.* 3. *tom.* 25. *Biblioth. Patr. pag.* 822. Attamen conſtat, in hac ipſa facti ſpecie a Congregationibus, & Secretaria Brevium quaſdam diſpenſationes, quas vocant *ad cautelam*, concedi conſueviſſe; vel quia hi, qui medicam artem exercuerunt, ſubindeque ad ſacros Ordines promoveri exoptant, licet nullius certæ culpæ meminerint, quæ ipſorum conſcientiam perturbet, cum tamen certo non ſciant, ſemper ſe uſos fuiſſe omnibus ab arte præſcriptis regulis ad expellendum morbum, qui ægrotum interemit, ſibi tutius conſulere cupientes, reſcriptum, vel Breve diſpenſationis ab irregularitate *ad cautelam* ſatagunt obtinere; vel quia non deſunt cautiores Epiſcopi, qui renuunt manus imponere medicam artem profeſſis, niſi aliquod proferant hujuſmodi diſpenſationis Breve, ſeu reſcriptum: verentur enim, ne phyſicus in tanta curationum frequentia quandoque aliquid, quamvis præter animum, deliquerit. Verum, cum talia reſcripta, vel Brevia, non conſueverint indulgeri, niſi prius audito Epiſcopo, cui ea cura mandatur, ut diſtincte referat caſus omnes animadverſione dignos, eorumque peculiares circumſtantias, inſimulque exponat, quonam conſilio orator ad Ordines ſacros promoveri expoſcat; quiſque facile intelligere poteſt, hiſce omnibus ſedulo præmiſſis, ſi quid minus rectum conſequatur, illud minime adſcribendum eſſe Brevibus, vel Con-

gre-

gregationum reſcriptis, ſed parum accuratæ relationi ab eo tranſmiſſæ, qui cum inveſtigare omnia, ac referre deberet, aliqua tamen prætermiſit, quæ, ſi perſpecta fuiſſent, conceſſioni Brevis, vel reſcripti moram impedimentumque injeciſſent; vel ſaltem adſcribendum eſſe humanæ imbecillitati, quæ aliorum fraudibus, & machinationibus nimis eſt obnoxia.

V. Sermonem nunc convertentes ad eos, qui, quam antea exercuerant, medicam artem etiam poſt ſuſceptos Ordines profiteri volunt, præmittendum ducimus, juxta veterem Eccleſiæ diſciplinam, vetitam haud fuiſſe artis medicæ exercitationem iis, qui in ſacris Ordinibus conſtituti eſſent. *Salutat vos Lucas medicus*: legitur *in epiſt. ad Coloſſ. cap.* 4. *verſ.* 14. Sanior ac receptior opinio vult, ibi ab Apoſtolo deſignari S. Lucam Euangeliſtam, huncque egiſſe medicum, etiam poſtquam ad Sacerdotalem gradum conſcenderat. In Vita S. Juvenalis Narnienſis Epiſcopi, apud Bollandiſtas, dicitur ille ex Africa Romam acceſſiſſe *Presbyter, arte medicus*. Teſtatur Rufinus *lib.* 10. *cap.* 30. S. Euſebium Epiſcopum Vercellenſem, poſt Alexandrinum Concilium, Orientem, atque Italiam peragraſſe, quo in itinere *medici pariter, & Sacerdotis fungebatur officio*. Ad veterem hunc morem eo magis comprobandum eruditi viri utuntur quoque binis Theodoreti epiſtolis, quarum altera eſt 114. altera 115. ad Apellam, quibus commendatur Petrus Sacerdos, *qui hanc artem*, medicam ſcilicet, *cum ratione tractat, & hanc morbus exornat*. Denique inter Edeſſenæ Eccleſiæ Clericos, qui decimæ actioni Chalcedonenſis Concilii in cauſa Ibæ ſubſcripſerunt, alter ſic ſubſcriptus legitur: *Sabas Diaconus, qui dicor medicus*. Verum, quia ſubinde Eccleſia, juſtis ac urgentibus de cauſis, interdicendum cenſuit Monachis, & majorum Ordinum Clericis, medicæ artis exercitium, uti videre eſt *can. 6.* Concilii Remenſis habiti ſub Innocentio II. anno 1131. & *can. 9.* Concilii Lateranenſis eodem ſedente Pontifice celebrati anno 1139. in Collectione Labbeana *tom.* 10. *col. 984. & col.* 1004. hæcque diſciplina conſtabilita fuit ab Alexandro III. *in Cap. Non magnopere*, & ab Honorio III. *in Cap. Super ſpecula, ne Clerici, vel Monachi*; ac denique protracta & ampliata fuit ad Clericos quoque minoribus tantum Ordinibus initiatos, ſed Eccleſiaſticum Beneficium poſſidentes; hinc ſequitur, neceſſarium nunc eſſe his omnibus Apoſtolicum Indultum, ut medendi artem valeant exercere. Quapropter omni prorſus deſtituitur fundamento eruditus conatus Agnani, Regii phyſici in Gallia, qui anno 1696. Tractatum typis edidit, Gallico idiomate conſcriptum, cui titulus *Presbyter Medicus*, in quo illud ſibi probandum aſſumit, nihil eſſe tam congruum, quam quod medicus ſemper ſit Sacerdos, vel Monachus.

VI. Quodlibet diſpenſationis Indultum, indole quadam ſua, duo hæc requirit: juſtam videlicet cauſam, hujuſque legitimam probationem; ut & Superior tuta conſcientia imploratam auctoritatem ſuam præſtare poſſit,

ſit, & orator obtento diſpenſationis beneficio uti valeat. Itaque, cum res eſt de ſecularibus Clericis, ſacris Ordinibus inſignitis, qui artis medicæ exercendæ facultatem implorant, pro obtinendæ diſpenſationis cauſa plerumque affertur, civitatem, oppidum, vel pagum, in quibus Clericus artem profiteri cupit, deſtitui penitus ſeculari medico, facultate hujuſmodi ſatis inſtructo; vel, ſi qui forte adſint laici medici, ad eum tamen numerum dicuntur non pertingere, qui ægris in civitate, oppido, vel pago curandis ſufficiat. Eſt & alia legitimæ diſpenſationis cauſa, deſumpta ex Clerici, ipſiuſque familiæ egeſtate, quæ non niſi honeſto lucro, ex arte medica percipiendo, levari poſſit.

VII. Si autem ſermo ſit de Regularibus, animadvertimus primo, ſummos Pontifices nonnulla artis medicæ exercendæ privilegia conceſſiſſe Regularibus in Miſſionarios ablegatis, propterea quod fuerit experientia ſatis compertum, conferre id plurimum ad ampliorem fauſtumque Miſſionum progreſſum. Inſpiciatur Conſtitutio Clementis X. cui initium *Cum ſicut dilectus*, *tom. 7. Bull. nov. Rom. pag.* 37. & altera Clementis XII. incipiens *Cum ſicut*, *tom.* 14. *ejuſdem Bullar.* Hujuſmodi vero facultates, Regularibus Miſſionariis tributæ, omnino exercendæ ſunt ad normam Decreti Congregationis de Propaganda Fide; in quo ſequentes providæ conditiones recenſentur: *Ut videlicet Miſſionarius ſit in arte medicinæ peritus*; *ut eam gratis exerceat*; *ut abſque inciſione*, *& aduſtione operetur*; *ut in loco*, *ubi Miſſionarius degit*, *non ſint medici*, *& chirurgi laici*, *vel ſint hæretici*, *aut hebræi*. Quod vero ſpectat ad eos Regulares, qui, ex Inſtituti ſui ratione, hoſpitalium curam & adminiſtrationem obtinent, cujuſmodi ſunt ii, qui Regulam S. Joannis de Deo profitentur; illud præmonendum eſt, facultatem exercendi medicinam extra hoſpitalia eorum curæ & regimini ſubjecta, ab Apoſtolica Sede tantummodo concedi poſſe: cum ejus concedendæ auctoritatem Apoſtolicis Nuntiis, & Superioribus Regularibus ademerit Urbanus VIII. uti videre eſt in ejus Conſtitutione relata *in Bullar. prædictæ Religionis pag.* 227. *& pag.* 242. Ut autem in eum finem cum præfatis Regularibus diſpenſetur, una hæc ſubeſſe poteſt juſta cauſa; quod nimirum in civitate, oppido, vel pago, is laicorum medicorum numerus non habeatur, qui ad ferendam ægrotorum indigentiis opem neceſſarius videatur. Si enim ponamus, plures in aliqua civitate adeſſe medicos, ſuam artem probe callentes; quis credat, unum aliquem, & quidem Religioſi Ordinis Profeſſorem, tanta præ ceteris excellentia præſtantem ibidem exiſtere, ut medicæ artis exercitium ipſi interdicere, in publicum vergat populorum incommodum? Diximus, caſum hujuſmodi vix credendum videri poſſe: attamen Ordericus Vitalis *ad annum* 1059. de Radulpho Monacho hæc habet: *Ut in Grammatica*, *& Dialectica*, *in Aſtronomia quoque nobiliter eruditus eſt*, *& Muſica*. *Phyſicæ quoque ſcientiam tam copioſe habuit*, *ut in Urbe Salernitana*, *ubi maximæ medicorum ſcholæ ab antiquo tempore habentur*, *neminem*

in

in medicinali arte , præter quamdam ſapientem matronam , ſibi parem inveniret. In duabus S. Bernardi epiſtolis, 67. nimirum, & 68. quæ inſcriptæ ſunt Monachis Flaviacenſibus , agitur de quodam Monacho , qui e cœnobio aufugerat, propterea quod Abbas eum ſæpe ſæpius extra monaſterium ad ægros curandos dimittebat , eaque ratione ipſum a Regularis Inſtituti obſervantia abſtrahebat : *Abbas meus habebat me , non Monachum , ſed medicum . Cogebat ſervire , immo ipſe ſerviebat per me , non Deo , ſed ſeculo , quando , ne ſecularium malevolentiam incurreret Principum , mederi me compellebat* . Hæc leguntur in epiſtola 67. In ſubſequenti vero epiſtola 68. poſtquam idem Sanctus retulerat , hujuſmodi factum ab Abbate pernegari , hiſce verbis concludit : *Ipſum , qui hoc dixit , falſitate arguitis . Si mentitus ſit , neſcimus : ipſe viderit . Sed hoc ſcimus , quia , ſive per ſe ipſum , ut vos fatemini , ſive per vos , ut ipſe teſtatur , hoc fecerit , in magno interim periculo fuerit* .

VIII. Neque vero Clericis , & Monachis illimitata, ac arbitraria conceditur artis medicæ exercendæ facultas , ſed in ipſis Indulti litteris nonnullæ ſatis providæ conditiones apponuntur . Et primo quidem in omnibus diſpenſationum litteris conditionalia hæc verba inſcribuntur ; medicinam ſcilicet exercendam *abſque inciſione , & aduſtione :* quæ verba deſumpta ſunt ex Decretali Innocentii III. *in Cap. Sententiam , ne Clerici , vel Monachi* . Cum vero Indultum Clerico Seculari , majoribus Ordinibus inſignito , in eum finem conceditur , ut propriam , familiæque ſuæ inopiam levare poſſit , in litteris clauſula hæc apponitur ; videlicet , Indultum eouſque vim habiturum , quouſque orator certos Eccleſiaſticos reditus , vel reſidentiale Beneficium fuerit aſſecutus . Olim altera quoque clauſula inſerebatur hujuſmodi Brevibus , & reſcriptis , qua vetabatur medico Eccleſiaſtico quidquam vel a ſponte offerentibus accipere . At , quia evidens ſuberat periculum , ne hujuſmodi præceptum infringeretur , & quia inſuper clauſula ipſa minime congruere videbatur diſpenſationibus illis , quæ Clerico conceduntur , ut ſibi , & indigenti familiæ poſſit conſulere ; ideo , illa ſublata , mitior altera invecta eſt , qua Eccleſiaſtico medico prohibetur quidem , ne quid expoſcat , at integrum ipſi relinquitur ſponte oblata recipere , præterquam ſi a vero egeno offerantur : neque enim ei permittitur quicquam a veris pauperibus , quantumvis ſponte offerentibus , accipere . Diſpenſationis denique litteris , quæ ad Regularium favorem expediuntur , ea ſemper ineſt modificativa clauſula , ut nihil penitus ab ipſis recipiatur , ſed artis ſubſidia infirmis per eos gratis omnino exhibeantur .

IX. Cum & Indultorum cauſas , & conditiones , quibus illa circumſcribuntur , & temperantur , recenſuerimus ; reliquum eſt , ut de probationibus differamus , quæ ad verificandas cauſas in precibus expreſſas requiruntur . Quicumque ſit orator Eccleſiaſticus , Secularis , vel Regularis , nunquam oblatæ preces obſignantur , vel Breve expeditur , priuſquam

Epi-

Epiſcopus retulerit de viri peritia in arte medica, deque civitatis, oppidi, vel loci, ejuſdem medicam operam expoſcentis, non affectata indigentia. Quin immo, ſi Eccleſiaſticus in Ordine Religioſo profeſſus ſit, Superioris Regularis præterea relatio exquiritur circa mores illius ſubditi extra hoſpitalia Religionis medicum agere cupientis; utque præterea conſtet, quod utrique muneri, medendi ſcilicet ægrotis in hoſpitalibus Religionis languentibus, aliiſque extra degentibus, poſſit cumulate ſatisfacere. Quod ſi quandoque maxima locorum diſtantia, vel urgens allegata neceſſitas efficiat, ut, non expectata Ordinarii relatione, reſcriptum expediatur, vel Breve diſpenſationis tranſmittatur; illa tamen, una cum univerſo negotio, ad Ordinarium diriguntur in forma, quam vocant, commiſſaria: ita ut ad illum pertineat ſedulo explorare, an cauſæ in ſupplici libello expoſitæ veritati innitantur; ſi autem minus veræ repeciantur, ab obtentæ gratiæ executione abſtineat: perſpecta quippe eſt proteſtatio Alexandri III. Pontificis in Decretali *Si quando*, *de reſcriptis*, cui Succeſſores Pontifices ſemper adheſerunt, & adhærent: *Patienter ſuſtinebimus, ſi non feceris, quod prava nobis fuerit inſinuatione ſuggeſtum*.

X. Rebus autem ſic ſe habentibus, ſi etiam malo fato contingat, Eccleſiaſticum aliquem, non ſatis in arte peritum, ægris curandis operam ſuam præſtare, vel medicum ſe exhibere aliquo in loco, ſufficienti medicorum laicalium copia non deſtituto, vel denique, obtento Indulto pro eo loco, in quo laicorum profeſſorum copia non aderat, ad alium locum tranſire illorum numero redundantem; facile quiſque intelliget, hujuſmodi abuſus nequaquam potuiſſe, vel poſſe referri in eum, qui Indultum exercendæ artis conceſſerit; ſed ei adſcribendos eſſe, qui vel incuria & negligentia, vel alia de cauſa id fieri paſſus eſt, ac patitur, quod ne fieret, pro viribus debuiſſet, ac deberet obſiſtere.

XI. Chirurgiæ vero exercitium longe difficilius Eccleſiaſticis permittitur: hujuſmodi enim Indultum Seculari, vel Regulari Clerico tunc tantummodo concedi conſuevit, cum nullus omnino adeſt in loco laicus chirurgiæ profeſſor, qui incolis illius opera indigentibus præſto eſſe poſſit: tuncque inſuper, ad avertendum irregularitatis periculum, in reſcripto, vel Brevi inſcribitur ut plurimum clauſula: *citra inciſionem*, *vel aduſtionem*. Celebris plane eſt Decretalis Innocentii III. *in Cap. Tua nos*, *de homicidio*, in qua irregularitatem contraxiſſe declaratur Monachus, qui cum artem optime calleret, eamque, non ſpe lucri, ſed Chriſtianæ charitatis affectu exerceret, tumorem, qui in mulieris gutture excreverat, ferro ſecuit, ſimulque eam monuit, ne ſe aperto aeri exponeret; quod quidem præceptum quia mulier tranſgreſſa eſt, dum, ut ſegetes colligeret, ventorum inclementiam perpeſſa fuit, ex hac vita deceſſit: *Nos igitur Fraternitati tuæ reſpondemus, quod, licet ipſe Monachus multum deliquerit, alienum officium uſurpando, quod ſibi minime congruebat, ſi tamen cauſa pietatis, & non cupiditatis, id egerit, & peritus erat in exercitio*

chirurgiæ, omnemque ſtuduit, quam debuit, diligentiam adhibere, non eſt ex eo, quod per culpam mulieris contra conſilium ejus accidit, adeo reprobandus, quod non, poſt ſatisfactionem condignam, cum eo miſericorditer agi poſſit, ut Divina valeat celebrare: alioquin interdicenda eſt ei Sacerdotalis Ordinis executio de rigore.

XII. Medicam, & chirurgicam artem ſubſequitur advocationis officium, quod in tribunalibus profitentur Eccleſiaſtici, ſacris Ordinibus inſigniti, in vim reſcriptorum, & Brevium, quæ concedi conſueverunt, & ex quibus ingens aſſeritur abuſuum ſeries in everſionem canonicæ diſciplinæ profluere. Conqueſtio tamen nullo fundamento innititur; tum quia perexiguus eſt hujuſmodi reſcriptorum, & Brevium numerus; tum quia, ſi de reſcriptis agitur, hæc quidem non aliis clauſulis verbiſque contexta ſunt, quam quæ in canonicis ſanctionibus habentur; adeo ut dici potius mereantur declarationes eorum, quæ a ſacris canonibus hac de re conſtituta reperiuntur, quam Juris Canonici relaxationes. Enimvero neque reſcripta, neque Brevia Monachis unquam, aut Canonicis Regularibus conceduntur; quod plane conſonum eſt Decretali *Clerici*, alterique *Ex parte tua*, *de poſtulando*. Seculari autem Clerico minorum Ordinum, etiam Beneficiato, item Subdiacono, immo & Sacerdoti, Jus ipſum Canonicum permittit, ut ſe advocatos in tribunalibus quidem Eccleſiaſticis libere exhibeant; in laicalibus vero, & coram ſeculari Judice, ſi cauſa ibidem agitanda propriam ipſorum, vel Eccleſiæ, cui præſunt, aut cui adſcripti ſunt, vel denique miſerabilium perſonarum rem utilitatemque reſpiciat: quemadmodum legere eſt *in cit. Cap. Clerici*, & *in Cap. Cum Sacerdotis*, *de poſtulando*, recteque expendit etiam Fagnanus *in Cap. Magnus*, *num.* 2. *de obligatis ad ratiocin.* Cum ergo in reſcriptis præindicati caſus tantummodo exprimantur, clare patet, per hujuſmodi Indulta, Eccleſiaſticis ſecularibus facultatem fieri advocationem exercendi in iiſmet facti ſpeciebus, in quibus ſacri canones hoc ipſis indulſerunt. Optime novimus, ſtudium Juris Civilis videri poſſe non omnino decere Eccleſiaſticum, ſacris præſertim Ordinibus inſignitum; & tamen, ſedulo hoc ſtudio non præmiſſo, neminem poſſe re ipſa fieri, & agere advocatum. Verum extrinſeca hæc civilis ſtudii cum Eccleſiaſticæ vitæ inſtituto repugnantia evaneſcit, ſi perpendatur, tam arctam noſtro hoc tempore inter Jus Canonicum, & Civile intercedere connexionem, eaque ita ſe ſe mutuo adjuvare, ut qui optime primum noſſe cupit, alterius ſcientiam ſibi comparare debeat. De hac cohærentia a nobis actum eſt *ſuperiori lib. 9. cap.* 10. *& ſeq.* Mabillonius de ſtudiis monaſticis diſſerens, quoad Juris Canonici cum Civili conſonantiam hæc habet *part.* 2. *cap.* 5. *num.* 3. *Monachos parum decet hujuſmodi ſtudium. Præterea ipſis a S. Baſilio interdicitur in epiſtola ad S. Gregorium, ſicut etiam ab Alexandro III. Pontifice Maximo, præter alios, qui omittuntur. Quod tamen de iis videtur intelligendum, qui id expreſſe profitentur; ſecus vero reſpectu illorum,*

qui

qui Legum, vel Inſtitutionum univerſalem dumtaxat ideam ſibi comparare cupiunt, ut inde ad Jus Canonicum percipiendum facilius ſe introducere valeant, vel etiam ut ad recte judicandum de variis, quæ contingunt, actionibus diſponantur ingenia. Quod appoſite Petrus Bleſenſis animadvertit, inquiens: Bonum eſt ſcire Leges, ſed non ad quæſtum, non ad iniquum Juris compendium, ſed ad inquiſitionem veritatis, & judicii æquitatem. Plurima etiam in Theodoſii, ac Juſtiniani Codicibus extant, quorum ſcientia Superiores maxime decet. Domini Gothofredi notæ in Theodoſianum Codicem eruditionum copia undique ſcatent. Quæ hactenus dicta ſunt, ad Congregationum reſcripta pertinent. Fatemur, in Brevibus paulo liberalius agi. Sacerdoti enim ſeculari, qui ſcientiæ, & Juris peritiæ famam ſibi comparavit, indulgetur, ut in tribunalibus etiam laicalibus poſſit tam civiles, quam criminales cauſas agere, prout advocati laici ſolent, dummodo in criminalibus judiciis ad defenſionem tantummodo ſcribat, & agat; nec ei interdicitur, quin laborum præmium poſſit expoſcere: ſuperadditur tamen, eouſque advocationis exercitium eidem permitti, quouſque certos Eccleſiaſticos reditus in congruam ſuſtentationem, aut Beneficium reſidentiale fuerit aſſecutus. Unde patet, diſpenſationem in hunc finem ipſi concedi, ut habeat unde honeſtum ſibi victum valeat comparare. Quapropter, ſi Sacerdoti vel ex patrimonialibus bonis, vel ex fructibus Beneficiorum, ac Penſionum, quas forte celaſſet, congrua ſuppeterent alimenta; noverint Epiſcopi, ablatam ſibi non fuiſſe auctoritatem interdicendi hujuſmodi Sacerdoti, ne conceſſis in Brevi facultatibus utatur: quod quidem tunc etiam locum haberet, cum Sacerdos ita in advocati muneribus verſaretur, ut offenſionis, & ſcandali occaſionem ceteris exhiberet. Rebus autem ſic in ſuo lumine conſtitutis, difficile admodum videtur, in illis quidquam reprehenſione dignum poſſe inveniri.

XIII. Affirmare quidem non poſſumus, nos legiſſe in relationibus ſtatus Eccleſiæ querelam ullam adverſus reſignationes Beneficiorum, animarum curam, vel onus reſidentiæ, & Choralis ſervitii adnexum habentium, quæ *in favorem certæ perſonæ* fieri, & admitti conſueverunt; ſicuti nec quemquam Epiſcoporum conqueri legimus de coadjutoriis *cum futura ſucceſſione*, quæ fiunt non ſolum de Eccleſiis Cathedralibus, ſed etiam de Parochiis, Canonicatibus, aliiſque inferioribus Beneficiis: negare tamen non poſſumus, quin ore tenus ſæpe jactari audiverimus hujuſmodi querelas, eaſque etiam invenerimus penes aliquem Auctorem exſcriptas. Nec enim deſunt qui contendant, per hujuſmodi reſignationes, & coadjutorias, repleri diœceſes Sacerdotibus, & Miniſtris parum idoneis, eaſdemque eſſe ſacris canonibus, & Concilio Tridentino contrarias. At, licet ultro concedamus, minime probandum fore, ſi hujuſmodi reſignationes in exceſſivum numerum excreſcerent, iiſdemque, nullo præmiſſo conditionum, ac cauſarum examine, nullo perſonarum habito delectu,

aditus pateſieret ; facile tamen evincere poſſumus, reſignationes ipſas, & coadjutorum deputationes, proficuas, & neceſſarias eſſe, quoties intra congruum numerum conſiſtant, nec aliter admittantur, quam cum ex prævia accurata diſcuſſione conſtiterit, nullam ex requiſitis cauſis, & conditionibus deſiderari; qui plane ſtylus eſt, quem Apoſtolica Sedes ſervare conſuevit: eaſdemque oſtendere poſſumus nec Juri Canonico, nec Tridentini Concilii decretis adverſari.

XIV. Reſignatio in favorem, vel favore certæ perſonæ, illa dicitur, qua Parochus, Canonicus, vel alius quilibet Beneficiarius, ſuum Beneficium in Superioris manus dimittit, eo tamen animo, & expreſſa conditione adjecta, ut Parochia, Canonicatus, Beneficiumve dimiſſum, certæ deſignatæ perſonæ conferantur; adeo quidem, ut, ſi Superior alteri, quam deſignatæ perſonæ, Beneficium conferret, irritus plane eſſet collationis actus, juxta Gloſſam *in Cap. Olim*, *il primo*, *verb. Traditam*, *de reſtit. ſpoliator.* Quam in rem plurimum confert textus *in Cap. Cum univerſorum*, *de rer. permut.* in quo hæc proponitur facti ſpecies. Duo Præbendam obtinentes, non implorata Superioris auctoritate, inter ſe egerant, ac convenerant de propriis Præbendis ſibi mutuo transferendis, ac permutandis: cum autem alter, Præbendam alterius jam conſecutus, ſuam ipſe, non in alterum illum, ſed, contra initam conventionem, in tertiam extraneam perſonam tranſtuliſſet, pronunciat Pontifex, eum, qui contra jus, & privata auctoritate, Præbendam ſuam alteri reſignaverat, ea carere non debere, ſed poſſe illam repetere, propterea quod deceptus fuerit, dum conditionem reſignationi adjectam alter implere detrectavit. Superior autem, penes quem poteſtas eſt admittendi haſce reſignationes pactionatas, & *in favorem*, unus eſt Romanus Pontifex: cum enim illæ adverſentur litteræ, & poſitivæ ſanctioni Juris ſcripti *in Can. Plerique*, 8. *quæſt.* 1. conſequitur, privativam hanc auctoritatem eſſe Romani Pontificis; quippe qui unus poſitivo Juri ſupereminet, &, quoties opus eſt, Jus ipſum relaxare poteſt, juxta *Cap. Significaſti*, *de elect.* & *Cap. Propoſuit*, *de conceſſ. præbendæ*.

XV. Adverſus hujuſmodi Beneficiorum dimiſſiones favore certæ perſonæ, non ſolum anteactis, ſed noſtris quoque temporibus, plures cumulantur querelæ. Dicunt enim aliqui, dum hiſce reſignationibus locus relinquitur in Parochialibus Beneficiis, e medio tolli concurſum a Concilio Tridentino præſcriptum: ſubdunt, fieri exinde, ut ad Parochiales, Canonicatus, & reliqua Beneficia, perſonæ plerumque immerentes aſſumantur: innuunt inſuper, reſignationes ut plurimum dirigi a reſignante in perſonas ſibi ſanguine junctas, quod ſpeciem quamdam habet hæreditariæ ſucceſſionis in Eccleſiaſticis Beneficiis improbatæ: in dubium denique revocant, an, ob inſerta pacta, & conventiones, actus ab omni ſimoniæ ſuſpicione immunis pronunciari poſſit.

XVI. At contra, ſi æquioribus oculis percurratur nimia frequentia caſuum,

ſuum, quibus Parochi, Canonici, vel Beneficiarii, ex contracto morbo, vel ob ingraveſcentem ætatem, inhabiles efficiuntur; ſi perpendatur animo, nonnunquam, quæ humana imbecillitas eſt, reperiri Parochos, & Canonicos opportuna litterarum ſcientia deſtitutos; ſi ſerio animadvertatur, indicatum a Jure remedium adjungendi Sacerdotem adjutorem ſeneſcentibus, & mala valetudine affectis, non ſemper in uſum redigi, neque per eum urgentibus indigentiis plene conſuli poſſe; ſi tandem ſecum quiſque perpendat, facile quidem eſſe proponere, ut illiteratus Parochus a Parochiali officio removeatur, eidemque ſubſtituatur idoneus Vicarius, at id ipſum perficere, non adeo facile, vel ſaltem non niſi poſt diuturnas lites & perturbationes obtineri poſſe, cum ceteroquin paratum opportunumque ſuppetat remedium ex reſignatione, quam ſæpe Parochus in favorem perſonæ ſibi acceptæ libenter exhibet, quin immo ſibi permitti enixe poſtulat: ecquis erit unquam, qui receptam diſciplinam, ſive morem, carpere jure poſſit? uti ſatis prudenter obſervat Redingius *in Hiſtoria Concilii Tridentini ſeſſ. 24. tom. 4. pag. 363.*

XVII. Si autem hæ rationes in una veluti lancis parte appendantur, in altera vero ſtatuantur, quæ ſuperius objectæ fuerunt; nullo negotio poſteriores prioribus præponderare dignoſcentur. Inſuper unicuique ex oppoſitis rationibus non deeſt peculiaris, & ſatis firma reſponſio. Et primo quidem aſſerebatur, per reſignationes Parochialium *favore certæ perſonæ*, tolli ſaluberrimam concurſus diſciplinam. At hæc ſatis valida haberi poſſet objectio, ſi omnes, vel ſaltem pleræque Parochialium, prævia reſignatione, conferrentur: ſecus vero, dum perpaucæ, & inſuper peculiaribus urgentibus cauſis, Parochialium reſignationes recipiuntur. Quilibet Epiſcopus poteſt hoc ſibi perſpectum efficere, modo diœceſis ſuæ Parochias recenſeat, &, quæ per concurſum, quæ per reſignationem collatæ comperiuntur, enumeret: perſpiciet enim, numerum Parochialium, quibus ſervata concurſus forma præpoſitus fuit Parochus, longe ſuperexcedere exiguum illum Parochiarum numerum, quæ reſignatariis fuerunt conceſſæ. Aſſerebatur ſecundo loco, ex invectis reſignationibus conſequi, ut Eccleſiaſtica Beneficia in immeritas perſonas conferantur. Verum, præterquamquod reponi poſſet, id ipſum ſæpe etiam uſuvenire, dum, prævio ſolemni concurſu, libere Rectores ſeliguntur, cum hominis non ſit omnia inſpicere, atque proſpicere; in omnimodam propoſitæ objectionis eliminationem mox infra ſubjicietur methodus, quæ in admittendis reſignationibus obſervatur, ut inde dignoſci valeat, an quicquam intactum relictum fuerit, quo dignis pateat, indignis oſtium occludatur: quod ſane quilibet rei perſpicuitate compulſus, id ita eſſe, fatebitur; &, ſi ſecus quandoque contingat, id minime collatoris culpæ adſcribendum eſſe. Tertio loco proponebatur animadverſio, reſignationes, de quibus ſermo eſt, inter conſanguineos plerumque celebrari; quod ſpeciem quamdam damnatæ per ſacros canones hæreditariæ ſucceſſionis in Beneficiis Eccleſiaſticis

præ-

præfefert. In primis autem animadverti & illud poterat, plurima extare reſignationum exempla, quibus, non in conſanguineos, vel affines, ſed in extraneos plane Beneficia fuerunt translata; deinde æquiori animo perpendi, imaginem illam hæreditariæ ſucceſſionis penitus abeſſe, cum nepos, conſanguineus, vel affinis, digni & idonei comperiuntur; eoque caſu nihil obſtare, quominus Beneficia illis reſignari valeant. Lupus Ferrarienſis *in epiſt.* 73. Archiepiſcopum Senonenſem exoravit, ut cuidam Parocho, qui ob hebetiorem oculorum aciem ſuo muneri ſatisfacere non poterat, virum emeritum, illius propinquum, ſubſtitueret: *Peto, ut, ad ſupplicationem Gerobaldi Presbyteri, N. Diaconum, ejus propinquum, in ipſius titulo dignemini ordinare, quoniam difficultate viſus frequenter non ſufficit ſacerdotale munus implere*. Hincmarus Remenſis, hoc nomine accuſatus, quod nepotem ſuum in Epiſcopum Laudunenſem ordinaſſet, objectam accuſationem ita retudit: *Reputatur etiam mihi, quod te nepotem meum gratia propinquitatis Epiſcopum ordinaverim, quaſi non & alii per me ſint ordinati Epiſcopi, qui non ſunt mihi carne propinqui: & nolunt attendere mihi, hoc reputantes, quia non impedit ad quemquam ordinandum carnis propinquitas, ſi ordinandus fuerit electus, & petitus ſecundum Eccleſiaſticas regulas*. Flodoardus quoque *in Hiſtoria* hæc de ſe ipſo commemorat: *Ego vero fractus ætate, & attritus infirmitate, miniſterio me abdicavi Prælaturæ coram eodem Præſule, qui me hoc abſolvens, impoſuit illud Flodoardo nepoti meo, ſeptuageſimo ætatis meæ anno*. Inſuper quicumque in rerum uſu aliquanto verſatus ſit, perfacile teſtari poterit, conſueviſſe Deum Optimum Maximum etiam ex hoc humano in carnem & ſanguinem affectu utilitatem, & non exigua commoda in ſuam Eccleſiam derivare. Beneficiarius quippe, qui conſanguineum in Beneficio ſibi ſucceſſorem exoptat, in id curam ſtudiumque ſuum impendit, ut illum bonis moribus imbutum, ſcientiaque inſtructum, propoſito honore dignum exhibeat; Eccleſiam quoque, ejuſque bona, & ædificia, ſarta tecta ſervare non negligit, ut expenſarum incommoda expectato ſibi ſucceſſori ſubeunda non relinquat. Quarto tandem ac poſtremo loco concludebatur, reſignationes ejuſmodi adnexas ſemper habere conventiones, pacta, conditiones; ut non temere in ſuſpicionem ſimoniacæ labis venire judicentur. At, cum recenſitis pactis & conditionibus id tantummodo caveatur, ut dimiſſum Beneficium transferatur in deſignatam perſonam, aut ad ſummum ut a reſignatario certa aliqua penſio dimittenti quotannis perſolvatur, nunquam affirmare licebit, hujuſmodi reſignationum actus ſimonia Divino Jure proſcripta infici; ſed, ſi quod vitium ineſt, fatendum erit, id Juri Eccleſiaſtico poſitivo dumtaxat adverſari, ejuſque cenſura damnatum eſſe: juxta doctrinam Gloſſæ *in Cap. Ex parte, il primo, de officio Judicis delegat.* & *in Cap. Cum pridem, verb. Illicitæ pactionis ſpeciem, tit. de pactis*. Ex quo illud porro conſequitur, ſi recenſita pacta diſtincte expoſita, plane perſpecta, & comprobata fuerint a ſum-

ſummo Pontifice, reſignationem nec ſimoniacam eſſe, nec illicitam; cum illius actum, & adnexa pacta omnia rata fecerit is, qui univerſo Eccleſiaſtico Juri ſuperior eſt, illudque poteſt ſua auctoritate relaxare, uti recte concludunt Auctores. Quin immo tantum abeſt, ut in reſignationibus favore certæ perſonæ ſimoniacum crimen paſſim lateat, ut ex illis potius validum remedium prodierit ad eliminandam ſimoniam illam Divino Jure damnatam. Certis quippe allatis relationibus detectum eſt, in quibuſdam regionibus, ubi rumor increbuerat, reſignationes favore certæ perſonæ non amplius locum, aut exitum habituras, invectum fuiſſe occultum, ac perniciosum abuſum, quo fictitia Beneficia erigebantur eo conſilio, ut illa ſubinde cum veris Parochiis, & Canonicatibus permutarentur, certa aliqua ſuper hiſce Parochialibus, & Canonicatibus penſione conſtituta: qua quidem improba methodo id aſſequebantur, quod alias jure obtinuiſſent, ſi Parochialium, aut Canonicatuum reſignationes in favorem certæ perſonæ, juxta receptum ſtylum, factæ fuiſſent, & admiſſæ.

XVIII. Quæ hactenus diſputata ſunt, ſatis ſuperque eſſe deberent ad eradicanda tandem, ſi fieri unquam poterit, zizania, quæ identidem diſſeminantur. Verum, quia intrinſecis rationibus quandoque præpollere ſolent auctoritates, & res judicatæ tribunalium, licebit nobis has ſuperaddere notitias. Arnulphus Ruzæus, in magna Pariſienſi Curia Conſiliarius, Tractatum ſcripſit *Juris Regaliorum*, ubi *privilegio* 32. *num.* 2. aſſerit, diſcuſſam olim fuiſſe quæſtionem, an reſignatio *favore certæ perſonæ* valida ſit, an vero ſimoniaca dici mereatur. Plures affert ipſe rationes ad vindicandam actus validitatem, eumque purgandum omni ſuſpicione ſimoniacæ labis; ſed ſubinde refert ſupremæ Curiæ decretum, quo hujuſmodi renuntiationes irritæ, ac ſimoniacæ declarantur. Verum, ut hujuſmodi judicati vis ponduſque expendatur, ſatis eſſe videtur hoc unum monere; firmas nimirum in Gallia, & validas haberi Beneficiorum regio juri ſubjectorum reſignationes in favorem certæ perſonæ coram Rege peractas: quo poſito, quis valeat percipere, quo unquam jure eædem licitæ ſint, nulloque ſimoniæ vitio infectæ, ſi coram Rege peragantur; contra vero nullæ ſint, irritæ, ac ſimoniacæ, ſi fiant coram Pontifice Maximo, actum comprobante, & acceptante? De jure hoc regio, fuſiori calamo, ſcripſit Auctor Tractatus *de Regalia part.* 2. *cap.* 7. *pag.* 70. quo in loco ejuſdem juris imbecillitatem demonſtrat. Cabaſſutius vero *in Theoria, & Praxi Juris Canonici lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 12. ſi jus regium tuetur, Pontificium ſaltem non oppugnat: *Reſignationem in favorem*, inquit, *Jus prohibet: ideoque omnes in favorem factæ reſignationes nullius ſunt momenti, niſi fuerint admiſſæ a Papa, cujus poteſtatis eſt de communi Jure diſpenſare. In Gallia tamen multorum ſeculorum uſu & conſuetudine præſcriptum eſt, ut tempore Regaliæ fiant Beneficiorum reſignationes in alterius certæ perſonæ favorem coram Rege, qui ſolus, ac pleno jure vacantia in Rega-*

galia Beneficia confert. Secluſo Papa, & Rege, nullus poteſt reſignationes in favorem admittere; nec ipſe Papæ Legatus, niſi hoc ſpecialiter in mandatis habeat.

XIX. Certum eſt, Galliarum Oratores in Concilio Tridentino enixis ſtudiis propoſuiſſe, ac ſuaſiſſe, ut proſcriberentur omnino reſignationes in favorem certæ perſonæ fieri ſolitæ, aſſerentes, ſanctionibus canonicis adverſari, quod poſſit quiſquam ſibi in Beneficio ſucceſſorem quærere, ac ſeligere: uti videre eſt apud Thomaſſinum *tom. 2. lib. 1. cap. 50. in fin.* & Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. Univerſ. part. 2. tit. 27. cap. 1. num. 19.* Æque tamen certum eſt, eorum inſtantiam apud Tridentinos Patres minime obtinuiſſe; quod fatetur etiam Natalis Alexander *in ſua Theologia Dogmatica tom. 2. lib. 2. cap. 6. regul. 8. Regum Chriſtianiſſimorum ad Tridentinam Synodum Oratores in mandatis habuere, ut reſignationum in favorem abrogationem poſtularent, ac diligenter urgerent. Id tamen obtinere non potuerunt. Poteſtas enim ipſas approbandi penes ſummum Pontificem remanſit: Epiſcopis autem, aliiſque collatoribus eſt adempta.* Satis enim fuit ſacro Concilio tollere & abrogare mandata de providendo gratias, quæ expectativæ dicuntur, & reſervationes mentales; quemadmodum videre eſt *ſeſſ. 24. cap. 19. de reformat.* hæcque omnia fuerunt executioni demandata, & adhuc religioſe ſervantur.

XX. Vetus eſt Apoſtolicæ Sedis conſuetudo, qua reſignationes favore certæ perſonæ recipiuntur. Pervolutis enim Datariæ Regeſtis, compertum eſt, Clementem V. qui in Pontificem Maximum electus fuit anno 1305. eaſdem admiſiſſe, ejuſque exemplum ſecutos eſſe ſucceſſores Pontifices; ipſumque S. Pium V. auctorem celebris Conſtitutionis, inter ſuas 48. qua data fuit norma reſignationibus, quæ coram Ordinariis fieri, & ab iis admitti poſſunt: & quoties adverſus hujuſmodi reſignationes controverſia aliqua excitata fuit, haud neglectum eſt fundamenta, quibus illæ innituntur, ſedula inveſtigatione perpendere. Clemens enim XI. ſan. mem. Pontifex Congregationem haberi voluit a viris doctrina, rerumque uſu tunc Romæ præſtantibus, in eaque diſcuti, an reſignationes favore certæ perſonæ eſſent proſcribendæ; & quatenus abrogandæ minime viderentur, quibus conditionibus eaſdem moderari, & cohiberi expediret: concordique omnium ſuffragio pronunciatum fuit, reſignationes tolli non oportere; ſed nec eaſdem in poſterum recipi debere quoad Parochiales, Dignitates, Canonicatus, & reliqua Beneficia reſidentialia, niſi præceſſerit Ordinarii relatio de reſignatarii moribus, doctrina, & habilitate; & quoad Parochiales hoc ſuperadditum fuit, ut reſignatarius ætatis ſuæ annum trigeſimum ageret, quamvis ex Juris communis præſcripto, qui vigeſimum quartum annum exegerit, recte Parochiali præponatur, uti conſtat *ex Cap. Cum in cunctis §. Inferiora*, ubi Abbas *num. 2.* & Fagnanus *num. 10. de elect.* Ordinarii itaque in id animum maxime intendant, ut accuratam, rectamque, dum exquiritur, relationem faciant: & ſi de reſignatione Paro-

rochialis agatur, eamdem non tranſmittant, niſi præhabito examine illius, in quem animarum cura transferenda proponitur, coram Examinatoribus Synodalibus: ſi vero res ſit de Canonicatibus, aliiſque Beneficiis reſidentiam expoſcentibus, quin & de Beneficiis nullo reſidentiæ onere gravatis (quandoquidem nec horum reſignatio ſine prævia Ordinarii relatione nunc recipitur, quamvis vigens antea praxis id minime requireret), ſecluſo partium ſtudio, & perſonarum acceptione poſthabita, rerum veritatem exponant & referant. Eoque pacto jam nulla erit occaſio vociferandi, ex reſignationibus, quæ fiunt, & admittuntur favore certæ perſonæ, id evenire, ut Parochiales, Canonicatus, Beneficiaque omnia viris immeritis repleantur. Inſpiciatur doctus & accuratus Rigantius *in Commentariis ad Regul.* 45. *Cancell.* §. 1. *a num.* 1. *ad* 41. ubi, quæ hactenus diſputavimus, pluribus ipſe recenſuit, & reliquas omnes hanc rem attingentes notitias collegit.

XXI. Proximum a reſignationibus *favore certæ perſonæ* locum obtinent coadjutoriæ *cum futura ſucceſſione*, de quibus idem, quod de illis, judicium ferendum eſt: nimirum nec exceſſivum illarum numerum eſſe approbandum; at ne eas quidem reprobandas, quæ concedi ſolent, quibuſdam impellentibus circumſtantiis, plerumque ex eo provenientibus, quod qui Eccleſiam, aut Præbendam, vel quodlibet aliud Eccleſiaſticum Beneficium obtinent, impares evaſerint obeundis muneribus eorum Eccleſiæ, Præbendæ, aut Beneficio adnexis; quodque difficile admodum ſit, idoneum alium virum reperire, qui debita Eccleſiæ obſequia, curam, ſervitutem exhibere velit, non propoſito ipſi certo futuræ ſucceſſionis præmio. In Decretalibus *ſub tit. de Clerico ægrotante*, & præcipue *in Cap. De Rectoribus*, cavetur, ut coadjutori congrua portio ex Eccleſiæ reditibus aſſignetur, quia ibi agebatur de coadjuto temporaria ægritudine correpto, quo tandem convaleſcente, coadjutoria ceſſare debebat. Verum in aliis duobus Capitulis, quorum alterum incipit *Tua nos*, alterum *Conſultationibus*, nullum plane habetur verbum de congrua coadjutori adſcribenda: ex quo plures Juris Canonici Interpretes inferendum duxerunt, in duabus hiſce Decretalibus rem eſſe de coadjutore ob perpetuam coadjuti ægritudinem, & cum jure futuræ ſucceſſionis deputato; haſque proinde coadjutorias Juri Canonico cognitas eſſe, atque probatas: eoque magis, quia pro illis validiſſimum ſuppetit argumentum *ex Can. Quamvis*, 7. *quæſt.* 1. in quo, dum agitur de coadjutore, qui adjungendus erat Epiſcopo a pluribus annis ægrotanti, & de cujus valetudine jam fere nulla ſpes ſuberat, hæc appoſita leguntur verba: *Qui, etiamſi Epiſcopo, qui nunc ægrotat, ſuperſtes extiterit, loco ejus debeat conſecrari.*

XXII. Verum, ad plene vindicandas coadjutorias cum futura ſucceſſione, validiſſimum nobis argumentum ſuppeditant ſolemnia quædam facta, quæ in Hiſtoria Eccleſiaſtica referuntur. Illuſtre illud plane eſt, quod medio circiter tertio ſeculo contigit. Cum enim, e vivis erepto Severo,

pax & tranquillitas Orientali Eccleſiæ fuiſſet reſtituta, celebris Narciſſus ad ſuam remeavit Hieroſolymitanam Eccleſiam: at, quia illi utiliter præeſſe non poterat, cum centeſimum jam ageret ætatis annum, Palæſtinæ Epiſcopi, Narciſſo annuente, Cleroque univerſo, & populo conſentiente, in Cathedra Hieroſolymitana collocarunt S. Alexandrum tunc in Cappadocia Epiſcopum, qui per id temporis illuc advenerat ſacra loca viſitaturus; atque hoc pacto Narciſſo adjunxerunt Epiſcopum adjutorem cum jure ſucceſſionis poſt Narciſſi mortem in Hieroſolymitano Epiſcopatu obtinendæ. Qua agendi methodo binas diſpenſationes Palæſtinæ Epiſcopi conceſſiſſe videntur: alteram, qua Epiſcopum ab una ad aliam Eccleſiam tranſtulerunt: alteram vero, qua duos in eadem Sede conſtituerunt Epiſcopos, quod ita Hieroſolymitanæ Eccleſiæ utilitas, & neceſſitas poſtularet. Narratur id ab Euſebio *lib. 6. Hiſtor. Eccleſ. cap. 9.* a Nicephoro *Hiſtor. Eccleſ. lib. 5. cap. 10.* a Papebrochio *in Hiſtor. Chronol. Epiſcopor. Hieroſolymit. num. 60. tom. 3. menſ. Maji.* Adductæ vero animadverſiones leguntur penes Thomaſſin. *de veter. & nov. Eccl. diſcipl. part. 2. lib. 2. cap. 55. num. 10.* ubi, poſt relatam electionis Alexandri hiſtoriam, hæc ſubdit: *Eodem afflati Spiritu charitatis Sancto Epiſcopi Provinciæ duplici ſubſcripſere diſpenſationi, ut & Alexandrum prioris Eccleſiæ nexu ſolverent, & coadjutorem illum Narciſſo, ac coepiſcopum darent. Eo invitabat utilitas, eo neceſſitas adigebat. Erat enim Narciſſus centum annos natus, & Alexandri non paulo eminentius erat virtutum faſtigium, quam Sedis Hieroſolymitanæ. Ita compenſata eſt diſpenſatio duplex a Concilio Provinciali.* Et, ſi fides adhibenda eſt erudito Ruinart *in Acta Martyrum*, & peculiariter *in Acta S. Alexandri*, ex hoc celebri facto coadjutoriæ cum futura ſucceſſione ſuam repetunt originem: *Cujus quidem facti nullum exemplum in Eccleſia tunc temporis præceſſerat: ad quod proinde Epiſcoporum coadjutorum, qui jam nunc frequentiores ſunt, origo refertur.*

XXIII. Perſpectum omnibus eſt, quid exeunte quarto ſeculo contigerit S. Auguſtino in Hipponenſem Epiſcopum aſſumpto. Valerius præclarus Epiſcopus, non minus adverſa valetudine, quam ſenio confectus, exoptabat, ut S. Auguſtinus, tunc tantum Sacerdos, ſibi in Hipponenſi Cathedra aſſideret coepiſcopus, ut una ſimul eidem Eccleſiæ præeſſet, & demum ſibi decedenti eſſet in univerſo Paſtorali regimine ſucceſſor: *Formidans idem venerabilis ſenex*, Valerius nempe, *& ſciens ſe corpore, & ætate infirmiſſimum, egit ſecretis litteris apud Primatem Epiſcoporum Carthaginienſem, allegans imbecillitatem corporis ſui, ætatiſque gravitatem, & obſecrans, ut Hipponenſi Eccleſiæ ordinaretur Epiſcopus, quo ſuæ Cathedræ non tam ſuccederet, quam conſacerdos accederet Auguſtinus.* Hæc leguntur in Vita S. Auguſtini ſcripta a S. Poſſidio *cap. 8.* ubi etiam narratur, quod, cum Megalius Epiſcopus Calamenſis, Numidiæ Primas, Hipponam perveniſſet, Valerius, adjunctis ſibi reliquis Epiſcopis ibidem præſentibus, Clero, populoque nedum conſentiente, ſed etiam plaudente, effecit,

ut Auguſtinus tunc Presbyter Hipponenſem acceptaret Epiſcopatum, eumque una cum ipſo Valerio adminiſtrandum regendumque ſuſciperet. De hac ſua electione Auguſtinus *in epiſt.* 113. *alias* 110. loquitur, & conqueritur, eo quia, vivente adhuc Valerio fuerit Hipponæ Epiſcopus ordinatus, quod, contra Nicænæ Synodi ſanctionem, attentatum aſſerebat: *Adhuc in corpore poſito beatæ memoriæ Patre & Epiſcopo meo Valerio, Epiſcopus ordinatus ſum, & ſedi cum illo; quod Concilio Nicæno prohibitum fuiſſe neſciebam, nec ipſe ſciebat.* In eadem epiſtola S. Doctor refert, Severum Epiſcopum Milevitanum, propterea quod valde metueret, ne, poſt ſui obitum, tumultus, ac contentiones excitarentur in deſignando ſucceſſore, rem ita geſſiſſe, ut, vivens adhuc, futurum ſibi in Epiſcopali Sede ſucceſſorem jam electum conſpiceret: & quamvis in eam rem ſolius tantum Cleri acceſſerit conſenſus, ideoque complures merito vererentur, ne, ob neglectum penitus populi judicium, perturbationes, & diſſidia orirentur; cum primum rei geſtæ ratio perſpecta fieret; placuit nihilominus Omnipotenti Deo, ut pacatum res exitum haberet: *Deo placuit: triſtitia fugata eſt, gaudium ſucceſſit. Ordinatus eſt Epiſcopus, quem præcedens Epiſcopus deſignaverat.* Ipſa ſunt Auguſtini verba: poſt quæ ſubdit, omnibuſque diſerte ſignificat, ſe velle ſibi in Hipponenſi Eccleſia ſucceſſorem Sacerdotem Eraclium: *In omnium veſtrum notitiam perfero: Presbyterum Eraclium mihi ſucceſſorem volo:* ita tamen, ut, dum viveret, nollet ſe paſtorali cura, & ſolicitudine penitus eximere, ſed adjutorem ſociumque in illis perferendis habere Sacerdotem Eraclium; uti legitur *num.* 6. Quæ quidem Sancti Paſtoris voluntas concordi omnium plauſu comprobata fuit. Et ſicuti tunc non adfuit, qui maximas Deo Optimo gratias non retulerit, ita neminem nunc reperire eſt, qui in relata facti ſerie perſpectiſſimum coadjutoriæ cum futura ſucceſſione exemplum non agnoſcat; veluti etiam recte perpendit Petrus de Marca *de Concord. Sacerd. & Imperii lib. 6. cap. 8. num. 8. Valerius Hipponenſis Epiſcopus Auguſtinum in Eccleſia ſua ordinari Epiſcopum fecit, ut coadjutor, & coepiſcopus eſſet; ita ut, novo more, inquit Paulinus, non tam ſuccederet, quam accederet. Ceterum ordinationem illam probavit Cleri, & populi conſenſus, & Epiſcoporum comprovincialium. Canones nihilominus Nicænos in ea violatos eſſe, fatetur Auguſtinus; non quia ipſe ſucceſſor Valerio deſtinatus eſſet, ſed quia Epiſcopus una cum illo fuit. Quippe Concilium illud vetuerat, ne duo Epiſcopi eſſent in una Eccleſia. Nam, quod ſpectat ad electionem ſucceſſoris, nihil in ea reprehendebat, modo fieret cum conſenſu Cleri, & plebis, id eſt eorum, ad quos jus eligendi pertinebat. Certe ipſemet Auguſtinus ſucceſſorem ſibi conſtituit Eraclium in plenario Eccleſiæ ſuæ cœtu: cui electioni ut accederet Cleri, & populi Hipponenſis conſenſus, effecit, & acta conſenſus eorum per Notarios excipi juſſit.*

XXIV. Sacræ igitur antiquitati probatæ quoque noſcuntur coadjutoriæ cum futura ſucceſſione, quoties ea ſit Præſulis conditio, ut adminiſtra-

tioni, & gubernio Eccleſiæ utiliter amplius præeſſe non valeat; quoties deſignatus coadjutor & meritis polleat, & rerum agendarum ſcientia; quoties denique in coadjutore cooptando, ne aliena jura lædantur, eorum exquiratur, obtineaturque conſenſus, quorum ſuffragiis Epiſcopi electio eſſet perficienda. Hæcque plane methodus illa eſt, quæ conſtanti uſu recepta noſtris hiſce temporibus ſervatur. Neque enim Prælati Coadjutorem ſibi expoſcentis preces recipiuntur, niſi claris, ac undique certis probationibus doceat, ſe concreditæ ſibi Eccleſiæ utiliter adminiſtrandæ imparem evaſiſſe; niſi ad eumdem plane perſpicuitatis gradum demonſtret, poſtulatum coadjutorem doctrina, pietate, prudentia, ceteriſque dotibus inſtructum eſſe, quæ ipſum Prælatura dignum, ejuſque muneribus ſuſtinendis idoneum conſtituant; niſi demum, ubi agatur de Eccleſiaſtica dignitate, quæ, prævia electione, vel nominatione, conferri ſoleat, eorum proferat conſenſum, qui eligendi, vel nominandi jure potiuntur. Utque inſuper illud declinetur incommodum, quod S. Auguſtinus contigiſſe conqueritur, dum ipſe a Valerio in Hipponenſis Eccleſiæ coadjutorem aſſumptus fuit, quicumque Epiſcopi coadjutor conſtituitur, conſecratur quidem & ipſe Epiſcopus, ut, dum coadjutus legitimo detinetur impedimento, Ordinis munia obire poſſit, at titulum non conſequitur illiuſmet Eccleſiæ, cujus adminiſtrationi, ac regimini adlaborat, ne duo ſimul ſedeant in una Epiſcopali Sede Epiſcopi, ſintque duo unius Eccleſiæ Sponſi, ſed titulo ſolummodo donatur alicujus Eccleſiæ in partibus Infidelium ſitæ; a cujus vinculo tunc demum ſolvitur, cum, vita functo Epiſcopo, cui adhæſerat coadjutor, adminiſtrandam aſſumit jure ſuo Eccleſiam, cui antea adjutricem operam uti coadjutor præſtiterat.

XXV. Ignota nobis non eſt reſponſio, quæ recenſitis hucuſque rationibus, claris ceteroquin, ac plane perſpicuis, opponitur. Objicitur nempe, locum iis eſſe, cum agitur de coadjutore in Epiſcopali Eccleſia, vel inſigni aliquo monaſterio ſtatuendo; ſecus vero, ſi res ſit de Parochiis, Canonicatibus, ceteriſque inferioribus Beneficiis reſidentiam adnexam habentibus: facile ſiquidem intelligi poſſe, juſtam ſubeſſe neceſſitatem occurrendi indigentiis Epiſcopalis, vel Abbatialis Eccleſiæ, etiam per coadjutorem cum jure futuræ ſucceſſionis adſcitum, ſi Epiſcopus, vel Abbas, ex infirmitate, ingraveſcente ætate, vel alio quovis impedimento, graviſſima onera ſibi impoſita perferre non valeant; at non ita facile captu eſſe, quænam tanta urgeat neceſſitas, ut Parocho, vel Canonico, inhabili effecto, ſtatim adjungatur coadjutor, cui non modo ſpes, ſed certum jus ſuccedendi in Beneficio addicatur, cum & Parochus, in cura animarum obeunda, ſatis a Vicario ſublevari, & adjuvari poſſit, & quodcumque Capitulum, utpote ex pluribus Canonicis, & Beneficiatis compoſitum, quamvis aliquis ex ipſis, juſto impedimento detentus, perpetuo abeſſe cogatur, valeat quamfacile abſentis onera in reliquos ita diſtribuere, ut nullum Eccleſiæ, Divinoque cultui detrimentum irrogetur; quo

qui-

quidem ſepoſito detrimento, omnis illico ceſſat legitima cauſa, quæ coadjutoriam juſtificare poſſit. Poſito autem legitimæ, ac urgentis cauſæ defectu, conſuetæ audiuntur oblocutiones, ex coadjutoriis videlicet inſurgere votum captandæ mortis alterius, & expectativas gratias, a ſacro Tridentino Concilio proſcriptas, in uſum revocari.

XXVI. Verum, ſi Epiſcopo, aut Abbati recte adjungitur coadjutor, etiam cum jure futuræ ſucceſſionis, ne, illis juſto aliquo impedimento præpeditis, Epiſcopatus, vel monaſterii regimen negligatur, vel detrimentum aliquod ſubeat, quamvis forte poſſe Epiſcopi ſuffraganei, aut Vicarii opera, rebus omnibus opportune conſuli; idque ea de cauſa, quod experientia compertum ſit, Eccleſiæ longe utilius eſſe, potius quam a Suffraganeo, ſeu Vicario, regi, adminiſtrarique per idoneum coadjutorem, qui regiminis curas, & ſolicitudines eo libentius aggrediatur, quo tutiorem ſpem fovet, ſe in ſuſceptis muneribus diutius permanſurum, ſi coadjuto Epiſcopo, vel Abbati ſuperſtes fuerit: cur unquam reprobandus erit, longeque removendus a Parochialibus coadjutor cum jure ſucceſſionis, quotieſcumque Parochus, inhabilis factus, officii ſui partes implere re ipſa non valeat; quoties coadjutor non conſtituitur, niſi ex præcedentibus legitimis documentis conſtet de illius merito, & idoneitate; ac demum quoties manibus veluti tangitur, recto animarum gubernio aptiorem, utilioremque evadere Sacerdotem coadjutorem cum futura ſucceſſione, quolibet alio Sacerdote, qui, nulla ſpe fretus obtinendæ Parochialis, mercenariam operam ſuam præſtet? Præterea, quod ad Canonicos attinet, quamvis Capitulum non adeo exiguo Canonicorum numero conſtet, cum tamen quandoque contingat, nonnullos ex iis in Capituli negotia expedienda incumbere, aliquos jubilationem emeritos, alios demum aliis de cauſis Choro non intereſſe, indeque non exiguum Divini cultus detrimentum oriri; quis unquam bona fide contendere poterit, hiſce urgentibus circumſtantiis, haud licere adjungere Canonico ætate confecto, & Eccleſiæ non amplius inſervire valenti, coadjutorem cum futura in Canonicatum ſucceſſione? Huc tota re perducta, non niſi per ſummam injuriam dictitatur, aut redintegrari expectativas gratias a Concilio Tridentino proſcriptas, dum admittuntur coadjutoriæ cum adnexo futuræ ſucceſſionis jure; ſiquidem coadjutoriæ nunquam fere expediuntur, niſi expreſſus coadjuti præceſſerit conſenſus, qui in expectativis nullo modo requirebatur: aut per coadjutorias pravum induci votum captandæ mortis coadjuti; cum idem, & potiori forte jure, aſſeri poſſet de Epiſcoporum & Abbatum coadjutoribus, & tamen nil tale obmurmuretur, vel certe ſpernatur, ſi quid ejuſmodi exaudiri contingat; cumque etiam poſſet idem de illis affirmari, quibus penſiones reſervantur ſuper Epiſcopatibus, Abbatiis, Parochiis, & Canonicatibus, nec tamen tale quid objiciatur; cumque demum præponderare omnibus debeat neceſſitas conſulendi Eccleſiæ, qua inſpecta, omnem plane vim, ac pondus amittunt, non minus exag-

ge-

geratum alienæ mortis votum, quam jactata hæreditariæ ſucceſſionis ſpecies in Sanctuarium illata: *Tota coadjutoriarum amaritudo conſiderari poteſt vel in voto captandæ mortis, in quo fundatur reprobatio expectativarum, vel in ſucceſſione quaſi hæreditaria in Beneficio, vel in eo, quod per hujuſmodi gratias minus idonei in Eccleſia ingeruntur. At primum excluditur per cenſenſum, & requiſitionem coadjuti: neque enim datur coadjutor invito, niſi in caſu dilapidationis, cum ablatione adminiſtrationis, a qua de jure veniat perpetuo ſuſpendendus, aut in caſu dementis. Secundum excluditur per litteras commendatitias aut Epiſcopi, aut Capituli de qualitatibus coadjutoris, & indigentia Eccleſiæ. Tertium accidit contra mentem ſummi Pontificis ex ſiniſtra informatione, quæ in qualibet gratia proviſiva intervenire poteſt*. Ita optime differit Joannes Solier *in Notis ad Inſtitutiones Canonicas Lancellotti lib. 1. tit. 16. de Coadjutore* §. 1. quod etiam repetitum legitur a Fileſac *de ſacra Epiſcoporum auctoritate cap. 14. §. 2.*

XXVII. Neque vero diſſimulare volumus ea, quæ de coadjutoriis cum futura ſucceſſione a Concilio Tridentino fuerunt conſtituta. Cum enim in eo ſedula diſquiſitione diſceptatum fuiſſet, an penitus tollendæ eſſent hujuſmodi coadjutoriæ, in eam demum ſententiam itum eſt, quæ expreſſa legitur ſequenti decreto *cap. 7. ſeſſ. 25. de reformat.* quo cautum fuit, ne in poſterum coadjutoriæ enunciatæ quocumque in Beneficio locum obtinerent: *In coadjutoriis quoque cum futura ſucceſſione idem poſthac obſervetur, ut nemini in quibuſcumque Beneficiis Eccleſiaſticis permittantur*. Verum, cum exinde perpenſum recte fuiſſet, perfacile fieri poſſe, ut Epiſcopatus, vel monaſterium, ob contractam ab Epiſcopo, vel Abbate rerum gerendarum inhabilitatem, ingens aliquod detrimentum ſubirent; non abnuit Concilium, in hac facti ſpecie, coadjutoriis cum futura ſucceſſione locum relinquere; dummodo tamen allatæ cauſæ a ſummo Pontifice recte perpenſæ, eidemque probatæ fuiſſent, & deſignandus coadjutor iis omnibus polleret qualitatibus, quæ ad probum, ſatiſque idoneum Prælatum efformandum deſiderantur: *Quod ſi quando Eccleſiæ Cathedralis, aut monaſterii urgens neceſſitas, aut evidens utilitas poſtulet, Prælato dari coadjutorem, is non alias cum futura ſucceſſione detur, quam hæc cauſa prius diligenter a Sanctiſſimo Romano Pontifice ſit cognita, & qualitates omnes in illo concurrere certum ſit, quæ a jure, & decretis hujus ſanctæ Synodi in Epiſcopis & Prælatis requiruntur*. Cum igitur Concilium in univerſum coadjutorias cum futura ſucceſſione interdixerit in omnibus Beneficiis Eccleſiaſticis, ſubindeque a generali ſanctione exceperit Epiſcopatus, & monaſteria, nullo penitus verbo facto de inferioribus Beneficiis, validum exinde illis ſuppetit argumentum, qui coadjutorias cum futura ſucceſſione ab inferioribus Beneficiis excludunt. Inſpiciatur Fagnanus *in Cap. Nulla, num. 69. & ſeq. de conceſſ. præbendæ*.

XXVIII. Hujuſmodi argumenti vim ſane agnoſcimus: at nihilominus arbitramur, neque potuiſſe, neque voluiſſe Tridentinos Pa-

Patres vinculum injicere Romanis Pontificibus, ne, juſtis, ac validis urgentibus cauſis, coadjutores cum futura ſucceſſione in inferioribus Beneficiis valerent conſtituere; ſed tantum voluiſſe monitum quoddam iis relinquere, ne ſuam hiſce coadjutoriis præſtent auctoritatem, niſi cum re ipſa debitæ circumſtantiæ id expoſtulent; cum nempe alia revera non ſuppetat ratio Eccleſiarum neceſſitatibus conſulendi; utque hujuſmodi coadjutoriarum numerum in immenſum excreſcere non ſinant, ne collatorum jus omnino, vel magna ex parte impediatur, neve Eccleſiaſticorum cœtus juſta fraudetur ſpe concurrendi, & aſſequendi Beneficia, quæ identidem per diœceſes vacare contingit.

XXIX. Neque profecto arbitraria eſt hujuſmodi interpretatio. Innititur enim textui ejuſdem Concilii *in cap.* 21. *ſeſſ.* 25. *de reformat.* ubi hæc leguntur: *Poſtremo ſancta Synodus, omnia, & ſingula, ſub quibuſcumque clauſulis, & verbis, quæ de morum reformatione, atque Eccleſiaſtica diſciplina, tam ſub fel. rec. Paulo III. ac Julio III. quam ſub Beatiſſimo Pio IV. Pontificibus Maximis, in hoc ſacro Concilio ſtatuta ſunt, declarat, ita decreta fuiſſe, ut in his ſalva ſemper auctoritas Sedis Apoſtolicæ & ſit, & eſſe intelligatur.* Innititur præterea uſui, ac conſuetudini jam inde ſtatim poſt Concilium obſervatæ, & in hæc noſtra tempora productæ: cui quidem in ejuſmodi circumſtantiis quantum ponderis, & auctoritatis inſit ad rectam legum intelligentiam aſſequendam, nemo ignorat. Vix enim abſoluto Concilio, ac dimiſſis Patribus, Cardinalis Navagerius ad ſuam Veronenſem Eccleſiam reverſus, ſeque proſtrata valetudine ſentiens affectum, a Pontifice Pio IV. petiit, obtinuitque, ſibi in coadjutorem cum futura ſucceſſione in eadem Eccleſia adjungi Clericum Auguſtinum Valerium, ſororis ſuæ filium, qui ſubinde ad Cardinalitiam dignitatem aſſumi promeruit; qua in re ſuum illi favorem præſtitit S. Carolus Borromæus, agendo apud eumdem ſummum Pontificem avunculum ſuum, ut contrariis quibuſcumque derogaret, utpote qui Auguſtini merita optime noverat: quemadmodum legere eſt in illius Vita a Joanne Ventura conſcripta, & hoc ipſo anno 1754. Venetiis prælo reſtituta *pag.* 35. In Datariæ quoque Regeſtis extant exempla coadjutoriarum cum futura ſucceſſione in Beneficiis inferioribus, quæ ſub Pontificatu tum Pii IV. poſt abſolutum Concilium, tum S. Pii V. tum ceterorum ſucceſſorum Pontificum fuerunt expeditæ. Innititur tandem aliis quoque ejuſdem ſacri Concilii capitibus. Prægnantia ſiquidem, & univerſalia ſunt verba *capitis ſecundi ſeſſ.* 7. *de reformat. Nemo, quacumque etiam dignitate, gradu, aut præeminentia præfulgens, plures Metropolitanas, ſeu Cathedrales Eccleſias, in titulum, ſive commendam, aut alio quovis nomine, contra ſacrorum canonum inſtituta, recipere, & ſimul retinere præſumat.* Prægnantia item, & univerſalia ſunt quoque verba *capitis ſeptimi ſeſſ.* 14. *de reformat. Cum etiam, qui per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab Altari avelli debeat; qui ſua voluntate homicidium perpetraverit, etiamſi crimen*

men id nec ordine judiciario probatum, nec alia ratione publicum, ſed occultum fuerit, nullo tempore ad ſacros Ordines promoveri poſſit; nec illi aliqua Eccleſiaſtica Beneficia, etiamſi curam non habeant animarum, conferre liceat; ſed omni Ordine, ac Beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuo careat. Prægnantia denique, & univerſalia ſunt pariter verba *capitis quinti ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrim. In contrahendis matrimoniis, vel nulla omnino detur diſpenſatio, vel raro, idque ex cauſa, & gratis concedatur. In ſecundo gradu nunquam diſpenſetur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam.* Attamen, his minime refragantibus, perſpectum eſt omnibus, Apoſtolicam Sedem diſpenſaſſe anteactis temporibus, & identidem diſpenſare ſuper retentione plurium Epiſcopatuum in quibuſdam regionibus, ubi id in Catholicæ Religionis utilitatem vergere judicatur, quemadmodum ſuperius quoque animadvertimus. Nec etiam deſunt exempla diſpenſationum, quibus indultum eſt homicidis voluntariis, ad Ordines jam promotis, ut ſacra Altaris miniſteria obire poſſent; immo & aliqua reperire licet, quamvis rara admodum, exempla ſimilis, & majoris diſpenſationis conceſſæ iis, qui voluntarii homicidii crimen perpetrarunt, antequam Ordinibus initiarentur; ſive Conciliare interdictum eos tantum afficiat, qui, antequam ordinarentur, hominem interfecerunt, ſive ad eos quoque protendatur, qui, poſt ſuſceptos Ordines, hujuſmodi crimine ſe ſe obſtrinxerunt: qua de re videndus Fagnanus *in Cap. Henricus, num.* 25. *& ſeq. de Clericis pugnantibus in duello.* Ad hujuſmodi autem lenitatis, ac clementiæ gradum adduci ſe Romani Pontifices paſſi ſunt, non primis quibuſque ſupplicantium precibus, ſed poſtquam pluries exhibitas obteſtationes rejecerant: poſtquam graviſſimum crimen publica ac inſigni delinquentis pœnitentia expiatum fuiſſe conſtabat; poſtquam denique ab Ordinario loci, aliiſque Eccleſiaſticis viris, habita fuerunt certa, & plane authentica teſtimonia tam de expletis peculiaribus pœnitentiæ actibus, datoque præclaræ virtutis exemplo per diuturnum probatæ vitæ tenorem, quam de ſpirituali utilitate, quæ in proximos per eum, qui diſpenſationem petit, obventura ſperatur, quoties illi ad majores Ordines aſcenſus indulgeatur, ſive eorumdem antea adeptorum exercitium reſtituatur. Complura tandem exempla ſuppetunt diſpenſationum ſuper impedimentis matrimonii conceſſarum, ac ſolutionum pecuniæ in earum conceſſionibus injunctarum. De omnibus his legi poteſt Cardinalis Pallavicinus *in Hiſtoria Concilii Tridentini lib.* 23. *cap.* 8. *num.* 21. ubi plene oſtendit tum prædictorum omnium neceſſitatem, quamvis Conciliaris obſtet prohibitio; tum exactæ inde pecuniæ in pietatis opera erogationem; tum denique inculpabilem agendi rationem a S. Pontifice Pio V. initam, qui Succeſſoribus omnibus præclarum reliquit lenitatis exemplum, ne aſperiores, ac difficiliores in denegandis diſpenſationibus ſe ſe exhibentes, Chriſtifidelium animas præcipites ad perditionis barathrum propellant. Nunc autem ad coadjutorias revertentes, ex præadductis rationibus, atque exemplis col-

ligimus, coadjutorias etiam cum futura ſucceſſione in Beneficiis inferioribus reprobari, aut illicitas reputari non poſſe. Ceterum perperam jactari dicimus, per ipſas immeritis Miniſtris diœceſes impleri: dum, ut ſuperius late diſſeruimus, iiſdem non patet aditus, niſi urgeat Eccleſiæ neceſſitas, cui aliter ſatis conſuli non poſſe, legitimis probationibus doceatur; ac niſi ſimul ex allatis authenticis documentis plane conſtet, coadjutorem virum eſſe Beneficio dignum, aptumque ad recte ac ſedulo implenda munera, quæ ipſi, dum deſignatur coadjutor cum futura in eodem Beneficio ſucceſſione, exercenda demandantur.

XXX. Aliquando Epiſcoporum querelis locus factus eſt ob exemptionem nonnullis ipſorum ſubditis conceſſam ab illorum juriſdictione ordinaria. At id raro admodum, & non ſine graviſſima cauſa factum eſt, aut fit: petens enim exemptionem a ſuo Ordinario, probare debet ſævitiem contra ſe exercitam, aut juſtum timorem, quod ea exerceatur. Videantur Lotterius *de Re Beneficiaria lib.* 1. *quæſt.* 24. *num.* 30. *& ſeq.* Pignatellus *conſult.* 124. *tom.* 10. & Rota *deciſ.* 280. *part.* 5. *tom.* 1. *recent.* Nec petitæ exemptioni via aperitur, niſi audito Ordinario, ipſoque fraterne admonito, ut mitius agat, & juxta praxim Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, etiamſi adſint probationes ſævitiæ, vel juſti timoris, ut plurimum prohibetur tantum Ordinario, ne procedat ad actus irretractabiles excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, carcerationis, ſequeſtrationis, ſeu alterius ſimilis detentionis, niſi prius aut eadem Congregatione, aut Metropolitano certioratis, & obtenta ab ipſis facultate procedendi. Quod ſi aliquis in fragranti, uti dicitur, fuiſſet deprehenſus in aliquo gravi delicto, tunc Ordinario nunquam intelligitur ſubtracta facultas procedendi adverſus prædicto modo delinquentem, juxta reſponſum ejuſdem Congregationis editum die 5. Martii 1660. quo nihil moderatius excogitari poteſt.

CAPUT UNDECIMUM.

De quarto capite relationis ſtatus Eccleſiæ.

PErtinet quartum caput ad Regulares, de quibus hoc ipſo Tractatu jam plura diſſeruimus: ideoque perpauca nunc ſuperſunt addenda, eaque minime ſpectantia ad Regulares in propriis clauſtris degentes, ſed ad eos potius, qui mallent extra religioſas domos vagari, alioſque illos, qui e clauſtris ob patrata crimina fuerunt expulſi; de quibus non deſtiterunt Epiſcopi, in relationibus ſtatus ſuarum Eccleſiarum, opportunas inſtructiones, & providentias expoſcere.

II. Perſpecta cuique eſt Concilii Tridentini ſanctio *ſeſſ.* 25. *cap.* 19. *de Regularibus* edita, qua cavetur, ut quilibet Regularis ſuam oppugnaturus Profeſſionem, ſi quinquennium ab ea emiſſa necdum fuerit evolu-

tum, eamque nullam fuiſſe contendat, uti violenter extortam, *per vim, & metum*, vel quia immature factam, *ante ætatem debitam*, vel ob aliam hujuſmodi cauſam, *aut quid ſimile*; debeat ſua jura proponere *coram Superiore ſuo, & Ordinario*. Complures extant Regularium Ordinum Conſtitutiones, quibus ſtatuitur, ut, ſi quis habituali corporis ægritudine, v. g. comitiali morbo, affligetur, eamque rogatus ante Profeſſionem non patefecerit, quamvis jam profeſſus, e Religione ejiciatur. Si hujuſmodi quæſtionem intra quinquennium a die emiſſæ Profeſſionis excitari contingat, nonnulli Epiſcopi in relatione ſtatus Eccleſiarum expoſuerunt, contendere Regulares, eam unius Regularis Superioris judicio definiendam, nec Epiſcopum poſſe in hoc definiendo negotio ſe immiſcere, propterea quod Concilium Tridentinum Epiſcopos tunc ſolum conjudices eſſe voluerit, cum, quinquennali ſpatio nondum exacto; Profeſſio nulla dicatur, tamquam expreſſa *per vim & metum*, vel *ante ætatem debitam*, aut *alia ſimili de cauſa*, qualis nullatenus dici valet ea, de qua nunc ſermo occurrit, cum ſcilicet Regularis in ipſa votorum nuncupatione rogatus, an aliquo habituali morbo laboraret, morbum ipſum reticuit. Verum conſtans atque perpetua ſacræ Congregationis Concilii ſententia fuit, in hac quoque facti ſpecie, per Superiorem Regularem, & Ordinarium, junctis ſuffragiis, cauſam cognoſci, ac definiri oportere: neque enim jure contendi poteſt, Concilium ſuam legem coercuiſſe ad ejus tantum generis judicia, in quibus Profeſſio tamquam facta per vim & metum, vel ante præſcriptam ætatem, irrita diceretur; ſiquidem de ceteris quoque ſimilibus caſibus, per ea verba, *aut quid ſimile*, mentionem fecit. Ratio autem, quæ Tridentinis Patribus ſuaſit, ne hujuſmodi judicium unius Superioris localis ſententiæ relinquerent abſolvendum, ſed mallent Epiſcopalem quoque auctoritatem accedere, non ſolum ſibi locum vindicat, cum Profeſſionis nullitas ex vi & metu, vel ex incompleta ætate deſumitur; verum etiam cum Profeſſio nulla aſſeritur, ex quo profeſſus corporis vitium reticuit, licet interrogatus fuerit, ut, ſi quod ineſſet occultum vitium, patefaceret. Sacræ Congregationis decreta a nobis relata fuerunt in folio, quod pro impoſito nobis olim Secretarii munere exaravimus in cauſa *Burgen.* quæ propoſita fuit, & ad normam præfatorum decretorum deciſa die 13. Aprilis 1720. uti videre eſt *tom.* 1. *Theſaur. Reſolutionum*: eamdemque Congregationis ſententiam nos ipſi complexi ſumus, atque firmavimus in noſtra Conſtitutione, cui initium *Si datam hominibus*, 47. §. *Cum etenim*, *tom.* 2. *noſtri Bullarii*.

III. At hic non eſt controverſiæ finis. Sane, de Jure communi, valida eſt Regularis Profeſſio, etiam ab eo emiſſa, qui aliquo habituali morbo detinetur, nec illum ante Profeſſionem, quantumvis interrogatus, denuntiat. Ut autem irrita fiat, neceſſe omnino eſt, ut id in Conſtitutionibus Ordinis a Sancta Sede approbatis peculiari ſanctione edicatur; quemadmodum recte animadvertunt Navarrus *conſil.* 48. *num.* 2.

lib.

3. *tit. de Regularibus*, Rota *coram Ubaldo deciſ.* 38. *num.* 2. *& ſeq.* & *deciſ.* 394. *num.* 1. *& ſeq. coram eodem*. Neque tuto affirmare licet, nullitatem Profeſſionis per Conſtitutiones Ordinis fuiſſe inductam; quoties profeſſus requiſitus ægritudinem ſuam celaverit, quamvis Conſtitutiones & illam pandi jubeant, ac proteſtentur, alias illegitimam fore Profeſſionem; ſed opus eſt, ut illam re ipſa nullam fore declarent, ſi contra ſtatutam legem ab aliquo emiſſa fuerit: veluti optime expendunt Fagnanus *in Cap. Qui Presbyterum*, *num.* 85. *& ſeq. de pœnit. & remiſſ.* Bordon. *in controverſ. moral. controv.* 21. *de ætat. profeſſ. quæſt.* 9. Cardinalis Petra *ad Conſtit. Apoſtol. tom.* 2. *pag.* 525. Poſita autem Profeſſionis nullitate, diſquirendum tantummodo ſupereſt, non quidem an Religio, juribus utens ex nullitate Profeſſionis ſibi competentibus, profeſſum valeat expellere; ſed num profeſſo liceat ſe vindicare in libertatem exeundi e Religione, quamvis hæc ultro eumdem retinere conſentiat.

IV. Non ſemel hujuſmodi caſus in quæſtionem venit, & ad illius deciſionem Congregationis Concilii auctoritas implorata fuit. In Conſtitutionibus Ordinis Capuccinorum, quæ a Sancta Sede in forma ſpecifica confirmatæ fuerunt, *cap.* 2. hæc leguntur: *Qui elephantia, morbo caduco, aut alia infirmitate contagioſa afficitur, non recipiatur. Et, ſi quis talis receptus fuerit, eo quod interrogatus talem infirmitatem manifeſtare noluerit, declaratur, Religionem ad eum retinendum minime velle eſſe obligatam*. Perſpicua ſunt verba quoad ipſius Religionis facultatem ejiciendi profeſſum, qui morbum, quo tenebatur, reticuit, quamvis de eodem, antequam Religioni ſe devoveret, interrogatus fuerit; quemadmodum ſcite animadvertit P. Bartholomæus de Vecchis in Libro inſcripto *Praxis obſervanda in admittendis ad Religionis ſtatum Novitiis*, *diſput.* 13. *dub.* 15. *num.* 4. *& ſeq.* & præcipue *num.* 8. Itaque, quotieſcumque Superiores Regulares conſenſerunt, ut ſic profeſſus abſcederet, teſtimoniales litteras ipſi tradentes, quibus ille declarabatur Regulari obſervantia ſolutus, immo extra eam factus, ex eo quod, rogatus licet, occultum perpetuumque ſuæ valetudinis vitium reticuerat, ne forte ſuſpicaretur aliquis, ipſum veluti incorrigibilem e Religione expulſum fuiſſe; temperamentum hujuſmodi Romanæ Congregationes commendare non deſtiterunt. At, cum Religio poſtulationibus hujuſmodi profeſſi abire cupientis obſiſtit, contenditque, ſibi uni relictum eſſe jus impugnandi ejuſmodi Profeſſionem, non autem illi, qui contra Conſtitutionum præſcriptum illam emiſit, tunc ingens profecto difficultatum pelagus commotum eſt. Viſum eſt enim aliquibus, nullo modo percipi poſſe, cur correſpectivus contractus, ſi quoad alterum ex contrahentibus nullus remanet, nullus itidem eſſe non debeat reſpectu alterius; ſpectataque æqualitatis conditione, hujuſmodi contractui intrinſeca, ſi primo licitum eſt nullitate uti, eamque judicio perſequi, cur eamdem ipſam proponere alter prohibeatur. Ita diſſerunt Capon. *diſcept.* 53. *num.* 33. *& ſeq.* P. de Vecchis *citat. Oper.*

diſput. 13. *dub.* 15. *num.* 4. & *num.* 8. & Pater Theſaurus, ex Capuccinorum Familia, in Libro, cui titulus *Expoſitio in Regulam Fratrum Minorum S. Franciſci*, *cap.* 2. Alii e contraria parte opinantur, juſtitiæ, & æquitati maxime congruere, ut decepta Religio jure ſuo utatur, ejiciendo ejuſmodi nulliter profeſſum; at iniquum eſſe, & a Juris regulis peralienum, ut deceptor ex propria fraude compendium utilitatemque percipiat: quæ vero correſpectivis contractibus ineſſe dicitur æqualitas, eam dicunt locum obtinere debere, quando contrahentes omnes id, quod debuerant, bona fide præſtiterunt; nullatenus autem, cum ipſorum alter culpabilis deprehenditur: veluti in dies comprobatur in matrimoniali contractu, in quo conjux innocens id jure petit, quod alter delinquens petere prohibetur.

V. Dum in minoribus conſtituti, prædicto munere Secretarii Congregationis Concilii fungebamur, res tulit, ut opportunus fieret hujuſmodi diſputationi locus in quadam cauſa *Provinciæ Romanæ Capuccinorum Nullitatis Profeſſionis*, propoſita die 31. Julii 1723. & 8. Julii ſequentis anni 1724. Folia tunc typis vulganda contexere, & congruis animadverſionibus exornare non prætermiſimus; uti videre eſt *tom.* 2. & 3. *Theſauri Reſolutionum*. Affirmari tamen non poteſt, quæſtionis nodum reſolutione tunc edita fuiſſe ſolutum: quapropter in ſuperius indicata noſtra Conſtitutione, cui initium *Si datam hominibus*, quæque eſt *quadrageſima ſeptima tom.* 2. *noſtri Bullarii*, in aliud tempus congruam quæſtionis deciſionem reſervavimus, uti patet ex §. *Itaque prædictis omnibus*. Quare, cum nonnulli Epiſcopi in relatione ſtatus Eccleſiarum ſuarum, opportuna ſibi monita, juſtamque hac in re procedendi normam tradi expetierint, aſſerentes, factum quandoque eſſe, ut ſimul cum Regulari Superiore cognoſcere debuerint, an profeſſus, qui, ut ſupra, rogatus corporis vitium per fraudem reticuerat, ad proponendam nullitatem Profeſſionis admitti deberet, contradicente licet Religione, quæ eumdem ſibi addictum retinere intendebat, nil curans inductam a Conſtitutionibus illius Profeſſionis nullitatem, quam, non in profeſſi favorem, ſed in proprium commodum utilitatemque ſtatutam affirmabat, non aliud reſponſum tunc dari potuit, neque deinceps dabitur, quouſque quæſtio dirimatur, quam ut evolvantur libri, diſſentientium Scriptorum momenta expendantur, nec eorum tantummodo auctoritas, ſed præſertim allatæ per ipſos rationes introſpiciantur; eique opinioni ſententia aptetur, quam is, qui Judicis auctoritate fungitur, probabiliorem eſſe deprehendet. Etenim inter propoſitiones a Ven. Servo Dei Innocentio XI. 2. Martii 1679. proſcriptas, ſecunda numero recenſetur iſta: *Probabiliter exiſtimo, Judicem poſſe judicare juxta opinionem etiam minus probabilem*.

VI. Subſequuntur modo Regulares profugi, ac deſertores, hoc eſt a Religione apoſtatæ, atque ii, qui definitiva ſententia a proprio Regulari Ordine repulſi fuerunt: cum enim hi omnes vivant extra clauſtra, ne-

neque revera exiguus ſit eorum numerus, non leve negotium faceſſunt Epiſcopis in ſpirituali regimine obeundo: qua de re plerique in relatione ſtatus ſuarum Eccleſiarum ſæpius conqueſti ſunt. Malum negari non poteſt; ejuſdemque cauſæ ſatis ſuperque perſpectæ ſunt: præſcripta item comperiuntur remedia, quibus etiam controverſiæ plures e medio ſublatæ fuerunt: ideoque tantummodo reliquum eſt, ut ea Epiſcopis indigitentur, excitenturque ipſi ad eadem in praxim deducenda.

VII. Redundantem nimis Regularium numerum, putant aliqui, & validis quidem rationibus innixi, potiſſimam cauſam eſſe, cur tot reperiantur profugi, apoſtatæ, & ejecti, diœceſes inficientes. Ita diſſerit graviſſimus Societatis Jeſu Theologus Franciſcus de Ribera *in Oſeam cap.* 2. *num.* 101. *Indicavit longi temporis uſus, nullam eſſe certiorem, ac præſentiorem Religionibus peſtem, quam multitudinem. Nam, quæ dicuntur peſtes, & ſunt ambitiones, avaritiæ, voluptates, contentiones, & æmulationes, ex multitudine oriuntur. Ac, ſi quis putat, in magna hominum multitudine mortificationem, & humilitatem, & pacem, concordiamque animorum conſervari poſſe diu, id putat, quod neque in hunc diem uſque factum eſt, neque fiet. Quid eſt (inquit Salomon) quod fuit? Ipſum quod futurum eſt. Quid eſt quod factum eſt? Ipſum quod faciendum eſt. Pauci, qui perfecti eſſent, aut qui ex animo ad perfectionem properarent, omni tempore inventi ſunt; multi, qui diu, nullo. Senex eſt jam Mundus; non mutabit mores, opinor. Quod pretioſum eſt, rarum ſemper fuit; & ſtultorum infinitus eſt numerus.* Contendunt alii, exceſſivam profugorum, apoſtatarum, ejectorumque multitudinem ex nimia facilitate profluere, qua ad habitum recipiuntur quicumque ſe Religioni offerunt; tum ex contemptu regularum, quæ ad uniuſcujuſque vocationem novitiatus tempore probandam ſtatutæ reperiuntur; ex quadam denique animorum propenſione, ſemper proclivi ad Novitiorum Profeſſionem admittendam, ut Religioſorum numerus excreſcat. Quod recte perpenſum fuit a Clemente Papa VIII. in ſuis generalibus Decretis ſuper admiſſione Novitiorum ad Regularem habitum, & Profeſſionem, anno 1596. & 1599. evulgatis; iterumque expreſſum a Pontifice Innocentio XII. in ſuo Decreto de ejectis, & ejiciendis, edito ſub annum 1693. *At, quia nimia ſine delectu facilitas recipiendi quoſcumque Religionis ingreſſum petentes, & a Religione forſan alienos, duram ſatis tractu temporis neceſſitatem parit eoſdem e clauſtris ejiciendi*. Neque nos prætermiſimus in præindicata noſtra Conſtitutione 47. *tom.* 2. *noſtri Bullarii*, alias ſuperaddere animadverſiones eodem ſpectantes. Alii demum autumant, rem hujuſmodi, ceteroquin graviſſimam, non aliter, quam nunc ſe habeat, procedere poſſe, ex quo Tridentini Concilii decreta, atque Ordinum Regulæ & Conſtitutiones ab Apoſtolica Sede approbatæ, nequaquam obſerventur. Concilium quippe *ſeſſ.* 25. *de Regularib. cap.* 3. ſtatuit, ut in monaſteria, & cœnobia, ſive immobilia bona poſſideant, ſive non, is tantummodo recipiatur Religioſo-

ſorum numerus, qui ex monaſterii reditibus, vel conſuetis eleemoſynis a-li poſſint: *In prædictis autem monaſteriis, & domibus tam virorum, quam mulierum, bona immobilia poſſidentibus, vel non poſſidentibus, is tantum numerus conſtituatur, ac in poſterum conſervetur, qui vel ex reditibus propriis monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari*: quod quidem ſaluberrimum præceptum ab Innocentio XIII. innovatum fuit in ſua Conſtitutione incipiente *Apoſtolici miniſterii*, §. 14. ſubinde confirmata in forma ſpecifica a ſummo Pontifice Benedicto XIII. per aliam, cui initium *In ſupremo militantis Eccleſiæ*. Ordinum vero Regularium Inſtitutores in ſuis Conſtitutionibus, a Sancta Sede approbatis, optima ediderunt præcepta, ad rectam Novitiorum inſtitutionem, domorum probationis gubernium, & vocationis explorationem, quammaxime accommodata. Denique Clemens VIII. in præfatis ſuis Decretis omnia prudentiſſime ſtatuit ac juſſit, quæcumque conducere poterant ad tutam certamque explorationem ſpiritus Novitiorum, qui ad ſolemnem votorum nuncupationem recipi expoſcunt.

VIII. Hujuſce inſtituti noſtri ratio non patitur, ut, quæ ſit vera mali, de quo nunc agimus, cauſa, inveſtigemus; quamvis fortaſſe, ſi id perſequi liberet, non admodum difficilem provinciam aggrederemur: omnes quippe relatæ ſententiæ in unam commode reſtringi poſſunt; cum inter eas non aliud re ipſa diſcrimen intercedat, quam quod oritur ex diverſitate verborum, quibus unuſquiſque ad exprimendos animi ſenſus utitur. Verum, quomodocumque ſe ſe res habeant, cum id nobis tantum ſumpſerimus, ut remedia recenſeremus a Sancta Sede præſcripta, ne ſpiritualе diœceſium gubernium, & adminiſtratio, a Religioſis fugitivis, apoſtatis, & expulſis perturbetur, & evertatur; dabimus operam, ut, qua breviore, & clariore fieri poterit ratione, aſſumptam provinciam obeamus: ſolemni tamen, ac omnino neceſſaria proteſtatione præmiſſa, quantumvis ingens ſit profugorum, apoſtatarum, ejectorumque Religioſorum numerus, nihil propterea detractum cenſeri debere ingenti merito Religioſorum cœtuum, quibus veluti firmiſſimis munimentis Eccleſia fulcitur, nec inſigni ceterorum Religioſorum virtuti, qui in clauſtris pie ſancteque vivunt, & quorum probatiſſimæ vitæ ratio Catholicis quidem ad virtutem eſt ſtimulus, hæreticis autem confuſio; uti appoſite ediſſerit Theophilus Raynaudus *tom. 17. ſuorum Operum*, & præſertim in eo, quod inſcribitur *De apoſtaſia a Religioſis Ordinibus*, *pag.* 17. *& ſeq.*

IX. Apoſtaſia a Latinis proprie *deſertio* appellata eſt; idemque ſonat apoſtata, ac deſertor: uti conjicere licet *ex leg. Deſertorem*, *ff. de re militari*. Quandoque etiam apoſtata dicitur prævaricator, & Hebræis *Belial*. Cum igitur apoſtaſia nil aliud ſit, quam receſſus ab eo vitæ inſtituto, quod quis ea mente aſſumpſerat, ut eidem perpetuo adhæreret; cumque poſſit aliquis a Fide Catholica, quam amplexus fuerat, deficere; alius a Clericali ſtatu ſemel aſſumpto recedere; alius demum e Re-

gu-

gulari Inſtituto, cui ſe devoverat, ſe ſubtrahere; conſequitur, tres numerari apoſtaſiæ ſpecies. Prima *perfidiæ* dicitur: altera *Ordinis*: tertia *Monachatus*. Ineſt procul dubio prioris ſpeciei apoſtaſiæ atrox crimen; cum per ipſam apoſtata a Fide Catholica penitus deficiat, ut Judaiſmum, Paganiſmum, aliudvè infidelitatis genus ſequatur, & quidem ſponte, non autem per vim, aut ex incuſſo mortis metu: hoc quippe poſteriori caſu, qui Fidem fallit, apoſtata proprie non eſt, ſed dicitur *lapſus*, & canonicis pœnis coercetur, uti legere eſt *in can. 61.* inter eos, qui Apoſtolici nuncupantur; &, ſi delicti ſui ex animo pœnitens revertatur, veniam facile conſequitur, uti conſtat *ex can. 6.* Synodi Ancyranæ. De hujuſmodi apoſtatis nunc nobis non eſt ſermo, neque de apoſtatis ab Ordine; ſed de apoſtatis a ſtatu Regulari, quorum crimen quamvis excuſatione dignum reputetur ab apoſtata Marco Antonio de Dominis *lib. 2. de Republ. Eccl. cap.* 12. acriter tamen perſtringitur a Petro Bleſenſi *epiſt.* 13. in qua ſcribit: *Quid eſt, Clauſtralem ad ſeculum redire, niſi cœli habitatorem cadere in infernum?* & a S. Anſelmo *lib. 3. epiſt.* 13. ubi ponderoſis hiſce verbis Monachum corripit, qui ab aſſumpto Regularis vitæ inſtituto deflectere cogitabat: *Nihil ſalubrius potuiſti incipere; nihil periculoſius potes relinquere.* Hujus etiam criminis gravitatem pervalidis rationibus demonſtrant Turrianus, Theophilus Raynaudus, & Gonzalez *in Cap. Conſultationi, num.* 5. *de apoſtatis.*

X. Pœnales erant in monaſteriis carceres, in quos criminoſi Monachi detrudebantur. De illis diſſerit, ipſorumque deſcribit horrorem circa medium ſeculi XIV. Stephanus Archiepiſcopus Toloſanus *in ſua epiſtola ad Joannem Regem*. Si autem illis mancipabantur Monachi gravibus delictis obnoxii, conſequitur omnino, ut in illos conjici debuerint a Regulari ſtatu apoſtatæ; quemadmodum in rem noſtram ratiocinatur Ayrmannus, Auctor heterodoxus, *in Comment. Hiſtoric-Juridic. de Monaſterii carcere pag.* 46. *Graviſſimum quidem Monachorum delictum putatur eſſe apoſtaſia, & apoſtatæ in ſpecie dicuntur, qui, poſt Profeſſionem factam, Religionem deſerunt, ſine tranſitu ad aliam, & cum animo non revertendi ad ſuam. Fugitivi autem habentur, qui a monaſterio ad tempus diſcedunt, non abjecto prorſus revertendi animo.* Juxta vigentem noſtris hiſce temporibus diſciplinam, apoſtaſia inter graviora crimina recenſetur. Verum Eccleſia, pia Mater, pro ſumma, qua utitur, commiſeratione ac indulgentia, minime recuſat amplecti apoſtatas, qui admiſſum errorem ex animo dolentes, ad relictam vitæ Regularis profeſſionem revertuntur.

XI. Celebris eſt Gregorii IX. Decretalis, incipiens *Ne Religioſi, ſub tit. de Regularibus & tranſeuntibus ad Religionem*, per quam Pontifex, gravibus indictis pœnis, præcipit Superioribus Regularibus, ut profugos, & apoſtatas inquirant, atque in monaſteria recipi, omniaque ipſis ad victum neceſſaria ſuppeditari curent, ut per canonicæ pœnitentiæ remedia

dia crimen expiare poſſint. Hoc idem, ante Gregorianam Conſtitutionem, ſtatutum fuerat in Concilio Aurelianenſi primo, in Concilio Toletano ſeptimo, & in Conſtantinopolitano ſecundo, quorum verba exſcribuntur ab Haefteno *in ſuis Diſquiſitionibus monaſticis part.* 2. *lib.* 8. *tract.* 4. *diſqu.* 8. S. Benedicti Regula, quæque illi conſentaneæ ſunt, Ciſterc ienſium, Eremitarum S. Auguſtini, & Carmelitarum Diſcalceatorum Conſtitutiones, redeuntibus fugitivis, & apoſtatis, januam uſque tertio patere jubent, eamque non niſi poſt quartam defectionem occludi; qua nempe ſecuta, cum profugus, & apoſtata, incorrigibilis reputetur, ad formalem illius expulſionem proceditur, de qua hoc ipſo capite redibit ſermo. Videatur idem Haeftenus *cit. loc.* ubi genuinum hunc eſſe Regulæ S. Benedicti ſenſum demonſtrat; tum etiam Calmet *in eamdem Regulam S. Benedicti tom.* 1. *cap.* 29. Præterea non negligit Apoſtolica Sedes gratioſa identidem promulgare indulta, quibus ciſalpinis apoſtatis quatuor, tranſalpinis autem octo menſium ſpatium præfinire ſolet, ut, ſi ad Religionem revertentes ſuam fateantur culpam, & a Superioribus veniam, & abſolutionem humiliter petant, ſpondeantque melioris vitæ propoſitum deinceps ſervare, ab omnibus pœnis, quibus propter apoſtaſiam obnoxii facti fuerant, miſericorditer liberentur. Exactis vero terminis in indulto præfinitis, præter Congregationem Epiſcoporum, & Regularium, ſi fugitivi, & apoſtatæ ad Apoſtolicam Pœnitentiariam quocumque tempore recurrant, ipſa, pro tributis ſibi facultatibus, paratam ſe ſemper exhibet ad eos excipiendos, ad agendum cum Superioribus Ordinis, ut pœnæ per ipſos incurſæ diſcreta moderatione temperentur, ad efficiendum denique, ut humaniter recipiantur, & habeantur, ac etiam, certis urgentibus circumſtantiis, ut promeritæ pœnæ ipſis omnino relaxentur; immo, ſi res ita poſtulare videatur, eiſdem permittitur, ut ad alium Religioſum Ordinem tranſire valeant: quemadmodum conſtat ex noſtra Conſtitutione, quæ incipit *Paſtor bonus*, 95. §. 33. *tom.* 1. *noſtri Bullarii*. Et, quia ſæpe contingit, ut apoſtata non ſolum defectionis ſit reus, ſed ante defectionem alia quoque patrarit crimina, ob quæ a Religione puniri debuerat, paratuſque eſſet ad reditum, dummodo, præter relaxationem pœnæ propter apoſtaſiam ſibi debitæ, immunis quoque fieret ab aliis, quibus ejuſmodi delicta ipſum obnoxium reddiderant; tunc Pœnitentiariæ Officium, perpendens hinc immoderatam apoſtatæ inſtantiam; inde vero ob oculos ſibi ſtatuens perpetuum ſibi proprium commiſerandi propoſitum, charitativam ſibi curam ſumit expendendi una cum Superioribus Regularibus, præter delictum apoſtaſiæ, cetera quoque crimina, & pœnas ipſis debitas, atque efficit, ut eædem æqua moderatione componantur.

XII. Hac benigna agendi methodo utitur Apoſtolica Sedes erga Religioſos fugitivos, atque a Regula, & Profeſſione apoſtatas, quotieſcumque ex animo dolentes, ad ovile, quod deſeruerant, ultro redeunt.

Qua-

Quapropter Epiſcopus rem aggredietur ſumma laude, & Apoſtolico munere plane dignam, ſi, cum in ſua diœceſi fugitivum aliquem, vel apoſtatam deprehenderit, nihil relinquat infectum, quo illi voluntarium ad Religionem reditum ſuadeat, nedum eidem ſua ſpondens officia, ſed etiam ipſi demonſtrans ſummam lenitatem, æquitatem, moderationem, quam, interpoſita ſacræ Pœnitentiariæ, vel Congregationis Epiſcoporum & Regularium auctoritate, ad Religionem redux experietur. At, ſi forte reperiretur aliquis, qui, ut ſatis ſuperque evenire quandoque ſolet, obfirmata malitia id unum animo volveret, ut effrenem procul a clauſtris vitam viveret, præſto ſunt Eccleſiæ canones, & decreta, ad quorum normam hujuſmodi refractariorum audacia compeſcatur, & quorum auctoritate ſi utantur Epiſcopi, apoſtatæ, & fugitivi in illorum diœceſibus turbas minime concitabunt.

XIII. Tridentinum Concilium in id multum adlaboravit, ut Regularibus apoſtatandi occaſionem ſubtraheret. Ejus rei perſpicuam nobis exhibet probationem primo loco id, quod ſtatutum legitur *cap.* 11. *ſeſſ.* 14. *de reformat.* ut tranſitus ab una ad aliam Religionem recte, atque ordine fiant; quoniam, eorum arrepta opportunitate, haud raro profeſſi in apoſtaſiam excurrebant. Animadvertit pariter, Regulares illos, qui ſe nulliter profeſſos fuiſſe contendebant, nonnunquam eouſque audaciæ proceſſiſſe, ut Regularem habitum exuerent, & e clauſtris diſcederent: quapropter *cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus* ſtatuit, ne hi ullo modo audirentur, niſi poſtquam ad ſuum monaſterium rediiſſent; voluitque, in contumaces, tamquam in apoſtatas, animadverti: *Quod ſi antea habitum ſponte dimiſerit, nullatenus ad allegandum quamcumque cauſam admittatur, ſed ad monaſterium redire cogatur, & tamquam apoſtata puniatur; interim vero nullo privilegio ſuæ Religionis juvetur.* Sciens inſuper, a Regularibus anſam derelinquendi clauſtra, & huc illucque vagandi, quandoque captari ex falſo præſumpta neceſſitate confugiendi ad Ordinis Superiores; hinc *cap.* 4. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus* edixit, ne id cuiquam liceret, niſi præobtenta eorumdem Superiorum expreſſa facultate: cavitque, ut, ſi quiſpiam eo ſub obtentu extra clauſtra ſine Superiorum litteris deprehendatur, is apoſtatarum pœnis per Ordinarium loci ſubjiciatur: *Nec liceat Regularibus a ſuis conventibus recedere, etiam prætextu ad Superiores ſuos accedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint. Qui vero ſine prædicto mandato, in ſcriptis obtento, repertus fuerit, ab Ordinariis locorum, tamquam deſertor ſui Inſtituti, puniatur.* Denique Tridentini Patres *eodem cap.* 4. opportuna decreta ediderunt pro Regularibus ad publicas Univerſitates ſtudiorum cauſa per ſuos Superiores ablegatis, ſtatuentes, ut in monaſteriis degant, utque in eos extra conventus manentes a locarum Ordinariis procedatur: *Illi autem, qui ſtudiorum cauſa ad Univerſitates mittuntur, in conventibus tantum habitent: alioquin ab Ordinariis contra eos procedatur.* Providis hiſce Concilii Tridentini ſanctionibus perpe-

tuo firmiterque adhæſit Apoſtolica Sedes, novas identidem evulgando Conſtitutiones, & nova mandata, prout occurrentium caſuum neceſſitas, & ſententiarum diſcrepantia inter Auctores, qui de fugitivis, & apoſtatis egerunt, expetere viſa eſt.

XIV. Ut paulo ſuperius innuimus, Tridentinum Concilium opportune cavere non deſtitit, ne Religioſus, ex uno in alium Ordinem tranſeundo, vel profugus, vel apoſtata evadat; decernens, ut tranſitus ſemper fieri debeat ad Ordinem, in quo vigeat Regularis clauſtralis obſervantia. Jam vero, præter Decreta Congregationis Concilii anni 1624. ab Urbano VIII. approbata, quibus unicuique Regulari Superiori præcipitur, ne Religioſo ſibi ſubdito facultatem faciat tranſeundi ad aliam Religionem, licet ſtrictiorem, niſi ex indubiis ſibi documentis certo conſtet, alterius illius Superiorem promtum paratumque eſſe ad eum recipiendum, & niſi rem ita diſpoſuerit, ut idem Religioſus a ſua ad alteram Religionem recta pertranſeat; Benedictus XIII. Pontifex in ſua Conſtitutione incipiente *Licet ſacra*, 112. *tom.* 12. *Bull. Roman. noviſſimæ editionis*, inhærens eidem Conciliari ſanctioni, non modo tranſitum vetuit ab una ad alteram Religionem, etiamſi de apoſtata transferendo ageretur, quoties in ea, ad quam fit tranſitus, clauſtralis Regularis obſervantia non vigeat, ſed hoc inſuper addidit, ne cui liceret ad quemlibet Militarem, aut Hoſpitalarem Ordinem commeare, quamvis in eo Regularis clauſtralis obſervantia vigeret, niſi forte is eſſet Ordo S. Joannis de Deo: quemadmodum etiam a nobis declaratum fuit in noſtra Conſtitutione ſuper facultatibus Majoris Pœnitentiarii, & officii Pœnitentiariæ, quæ incipit *Paſtor bonus*, & eſt 95. §. 35. *tom.* 1. *noſtri Bullarii*, in cujus præcedenti §. 33. opportune monuimus, ut, dum apoſtatæ facultas tribuitur ad aliam Religionem tranſeundi, diligenter caveatur, ne per hujuſmodi tranſitum iteratæ fugæ, vel apoſtaſiæ aditus pateſiat: *Adhibitis tamen iis cautionibus, quas ad refrenandam vagandi licentiam neceſſarias, ſeu opportunas judicaverit*. Similiter, uti paulo ſupra expreſſum eſt, ſacrum Tridentinum Concilium pro apoſtata haberi voluit Regularem illum, qui Profeſſionem a ſe emiſſam ex capite nullitatis impugnare contendens, clauſtra deſerit, exuitque Regularem habitum; ſimulque prohibuit, ne audiatur is, niſi monaſterium repetat, abjectumque habitum reſumat. Nos itaque providæ huic ſanctioni inhærentes, in noſtris Litteris incipientibus *Si datam*, 47. §. *Accuratum*, *tom.* 2. *noſtri Bullarii*, poſtquam conſtituimus, in judicio nullitatis Profeſſionis deſignandum, adhibendumque eſſe Defenſorem, qui validitatem Profeſſionis tueatur; neque vero judicium pro abſoluto habendum eſſe, ſtatim ac ſemel contra validitatem Profeſſionis pronunciatum fuerit; ſed opus eſſe, ut prior ſententia altera conformi edita confirmetur: illud conſentanee ſuperaddidimus, Regularem, qui poſt obtentam primam ſententiam, altera non expectata, monaſterium, habitumque deſerit, obnoxium fieri pœnis in apoſtatas ſancitis: *Nos enim præſentium tenore decernimus*,

ac

ac ſub pœnis adverſus apoſtatas ſancitis diſtricte prohibemus, ne quis ſub clypeo unicæ reſolutionis, pro conceſſione reſtitutionis in integrum obtentæ, e Religioſis clauſtris migrare, multoque minus habitum Regularem deponere audeat, ſeu præſumat. Illud inſuper ſupra innuimus ab eodem Concilio decretum fuiſſe, ut Regularis, qui non præobtentis facultativis litteris, ſub obtentu confugiendi ad Superiores, a ſuo conventu abſcedit, tamquam apoſtata coerceatur. In quo, ne putaret aliquis, ſanctam Synodum oppreſſo abſtuliſſe confugium ad Superiorem, a quo jus ſibi reddendum expoſcat, Doctores, & Congregationum quoque decreta in hoc conveniunt, ut a Concilio interdictus fuerit hujuſmodi recurſus, recurrens autem apoſtatatarum pœnis ſubjectus, ſi abſque prævia facultate e clauſtro diſcedens, ad Superiorem arripit iter, quando recurrendi cauſa vel nulla, vel admodum levis affertur; nullatenus vero, cum vera, urgens, & gravioris momenti ſubeſt recurrendi occaſio. Videatur Barboſa *in cap. 4. num. 9. ſeſſ. 25. de Regularibus & Monialibus*. Optime etiam rem pertractat verſatiſſimus Ricciullus, Archiepiſcopus Conſentinus, *de jure perſonarum extra Eccleſiæ gremium exiſtentium lib. 8. cap. 2. num. 25. & ſeq.* ubi, poſt accurate diſcuſſum articulum, ita concludit: *Dicendum eſt ergo, mentem Concilii fuiſſe, ſubtrahere Religioſis inanes, affectatoſque prætextus, quibus ſubnixi ſæpiſſime nonnulli, leviſſimis ex cauſis, conventu exibant; & quod in illis caſibus intellexerit Religioſos eſſe puniendos, tamquam ſui Ordinis deſertores, etiamſi recedant ſub prætextu accedendi ad ſuos Superiores ad hoc, ut, quantum fieri poſſit, in proprio officio, & obedientia contineantur, & vagandi occaſio ipſis auferatur*. Et recens Auctor Ferraris *in ſua Bibliotheca Canonica verb. Apoſtaſia, num. 29. & ſeq.* ſedulo collegit quidquid fuerat in hanc rem ab Auctoribus ſcriptum, & a Congregationibus decretum. Denique, cum, ex Theologorum, & Canoniſtarum ſententia, apoſtaſia ſit criminoſus receſſus a Religione, & nemo re ipſa apoſtata fiat, niſi qui a clauſtris abſcedat, animo derelinquendi Religioſum ſtatum; ex his principiis nonnullæ profluxerunt quæſtiones: ut, puta, an qui a clauſtro recedit, ut in aliam ſtrictiorem, vel laxiorem Religionem tranſeat, non præobtenta a Superioribus facultate, apoſtata dici debeat, cum is revera Religioſæ vitæ propoſitum non deſerat: an inſuper tamquam apoſtata traduci valeat, qui procul quidem a clauſtro vagatur, ſed Regularem retinet habitum, vel, ſi ipſum exuit, ſatis tamen apparet, id non ea mente ab eo fieri, ut Religioni perpetuo valedicat. De his, aliiſque hujus generis controverſiis plura diſſerit Theophilus Raynaudus *tom. 17. in tract. de apoſtaſia a Religioſis Ordinibus pag. 5. & ſeq.* Quo magis autem illæ delectant, dum penes Auctores ſubtiliter tractatæ leguntur, eo moleſtiores accidunt, dum pro occurrentium caſuum neceſſitate definiendæ proponuntur: negotium enim faceſſunt Epiſcopis, eoſque in duram adigunt neceſſitatem tolerandi in propriis diœceſibus fugitivos, & apoſtatas, abſque eo quod uti valeant remediis a

Qq 2 Con-

Concilio Tridentino, & ab Apoſtolicis Conſtitutionibus ſibi paratis. Quod cum ſerio animadvertiſſet Congregatio Concilii Tridentini Interpres ſub Pontificatu Urbani VIII. ipſo Pontifice expreſſe annuente, inter cetera ſub annum 1624. edita Decreta, hoc quoque inſeruit: *Rurſus ſtatuit, ut fugitivi, & apoſtatæ, ſive habitum Regularem deferant, ſive non, poſſint, ac debeant ab Epiſcopo loci, ubi moram trahunt, in carceres conjici, ac Superioribus Regularibus conſignari, ſecundum Regularia Inſtituta puniendi.* Ex quo ſequitur, ut in praxi, & ad effectum, de quo agitur, apoſtata cenſeri debeat Regularis, qui in clauſtris non degit, quique ab illis, non præobtenta a Superioribus venia, abſceſſit, vagaturque, ſive Religioſa indumenta geſtet, ſive dimiſerit, ſive redeundi animum retineat, ſive abjecerit; ideoque debeat ab Epiſcopo, tamquam apoſtata, carceribus mancipari, exindeque ſuis Superioribus tradi corripiendus: quemadmodum pergit citatus Ferraris *num. 26. In praxi communiter accipiuntur & tractantur ut veri apoſtatæ, qui extra clauſtra ſine Superiorum licentia, habitu etiam retento, & cum animo redeundi ad Religionem, vagantur.* Non idcirco tamen Epiſcopus æquitatem exuere debet erga illos Regulares, qui, ut ſe ab immoderata Superioris localis ſeveritate ſubtrahant, ad ſuum Prælatum Superiorem confugiunt, & in diœceſi non conſiſtentes, arrepto inſiſtunt itineri, ut tandem ad eum locum pertingant, in quo Superior oppreſſionis vindex commoratur: ſi enim hi carceribus includerentur, & Religioni reſtituerentur, hoc revera eſſet afflictionem addere afflicto, oppreſſioni vires ſubminiſtrare, atque injuſtitiæ ſe adjutorem præbere: veluti ſcite perpendit idem Auctor *præindicato loco num. 29. & ſeq.* Nec, ad hujuſmodi notam declinandam, ſatis eſſet in excuſationem afferre, juſtitiam adminiſtrari, dum reprimuntur recurſus, qui nullo innituntur fundamento, vel qui abſque legitima cauſa interponuntur, quemadmodum nos quoque ſuperius innuimus: hanc enim quæſtionem aſſumere, non pertinet ad Ordinarium, cujus diœceſim Regularis pertranſit, ſed ſpectat ad Superiorem, ad quem provocavit; cujus pariter erit quoque cognoſcere, quantum inſit ponderis eorum excuſationibus, de quibus ſupra dicebamus, qui ajunt, ſe utique e Religione receſſiſſe, ſed ut alteri nomen darent, vel vagatos quidem fuiſſe, ſed Regulari habitu retento, & fixam ſemper animo gerentes redeundi ſententiam. Hic igitur Superior harum omnium cauſarum pondus expendet, eas ſecernendo, quæ, quamvis in foro conſcientiæ valere poſſint, attamen in foro externo viribus plane omnibus deſtituuntur; ac etiam diligenter perpendet, an proprii forſan Ordinis Conſtitutiones, a ſummis Pontificibus confirmatæ, apoſtaſiæ reum, ejuſque pœnis obnoxium decernant Religioſum, qui propriam Religionem deſerit, etiam ad hoc, ut ſe in aliam recipiat, non expectata venia Prælati, qui ſolemnia illius Profeſſionis vota excepit. Facti hujus ſpeciem ex Conſtitutionibus Apoſtolicis expendunt, quoad Societatem Jeſu, Caſtropalaus *de voto Religioſæ obedien-*

tiæ diſput. 4. *punct.* 16. *num.* 7. quoad Congregationem vero Clericorum Regularium S. Pauli, Rotarius *in ſua Theologia morali Regularium tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 3. *punct.* 4. *num.* 8. Id autem minime adimit Epiſcopo jus facultatemque carceribus mancipandi, & Superioribus ſuis tradendi eum Regularem, qui in ſua diœceſi moram trahit extra clauſtra, ſive abjecto, ſive retento habitu, quidquid tandem cauſæ per ipſum afferatur ad arreptam fugam, vel apoſtaſiam vindicandam; excepto mox indicato caſu, quo Regularis, ut ſe ab illatis injuriis, ac vexationibus redimat, recta per diœceſim tranſit, ut ad locum perveniat, in quo Superior ſuus commoratur.

XV. A fugitivis, & apoſtatis progreditur ſermo ad Regulares a Religione expulſos tamquam incorrigibiles; de quibus plura edixit, ſtatuitque Apoſtolica Sedes. Tempore ſummi Pontificis Pii IV. ejuſque auctoritate, Congregatio Concilii nonnulla evulgavit Decreta, quæ Procuratoribus Generalibus Ordinum fuerunt intimata, in quibus conſtitutum fuit, ut, ſi qui forte Religioſi male morati, & deſperatæ emendationis, in Religionibus invenirentur, acrioribus pœnis a ſuis Superioribus plecti deberent, clauſtrali etiam cohiberentur carcere, nullatenus tamen a Religione expellerentur: eaque Decreta innixa fuerunt ſententiæ veterum Juris Canonici Interpretum, quos late recenſuit Fagnanus *in Cap. Ne Religioſi*, *num.* 37. *&* 38. *de Regularibus*, ubi omnia colligens, quæ a ſacrorum canonum Gloſſatoribus ſcripta fuerunt, in hæc concludit: *Ex quibus patet, Jura loquentia de expulſione Regularium, non eſſe accipienda de expulſione a monaſterio, ſeu ab Ordine, ita ut in ſeculo vivant, ſed a communione, & commercio aliorum Regularium tantum*. Uno verbo, tunc id tantummodo actum eſt, ut præcaveretur periculum, ne Religioſus nequam, & incorrigibilis alios inficeret, ipſum carceribus incluſum a ceterorum Religioſorum conſuetudine ſegregando, abſque eo quod extra Religionem, & clauſtra expelleretur, in longe deterius tum propriæ ſalutis diſcrimen, tum & aliorum complurium, cum quibus in ſeculo manens verſari poſſet.

XVI. Hujuſmodi Decretum non arriſit, nec arridere poterat Ordinum Regularium Procuratoribus: neque enim negari poteſt, in maximum vergere incommodum, unum, pluresve Religioſos ad longum & indefinitum tempus carceribus mancipatos detinere, & miniſtros ſemper paratos habere, addictoſque ſpiritualibus, & temporalibus hujuſmodi incluſorum indigentiis, quorum gravia crimina ſpem omnem emendationis adimunt. Itaque experientia compertum eſt, ſemper urgere periculum, ne carcere detenti in deſperationem ruant; aut contra, ne Superiores locales conſilium capiant, apertum ipſis ad fugam aditum relinquendi, ut ſe tandem tot incommodis, ac perturbationibus expediant. Quapropter, cum Procuratores Generales tempore Urbani VIII. novas preces exhibuiſſent, ipſo concedente, & approbante Pontifice, habita fuit anno 1624. Congregatio Concilii,

in qua decretum fuit, ut incorrigibiles e Religionibus, ſententia definitiva edita, expellerentur: quemadmodum videre eſt penes Fagnanum *in cit. Cap. Ne Religioſi*, *num.* 52. *& ſeq. de Regularib.* ubi *ſub num.* 56. teſtatur, omnium ſuffragia in hanc ſententiam conveniſſe. Cumque iterum eadem quæſtio ſub Innocentio XII. anno 1693. in ſacra Concilii Congregatione propoſita & diſcuſſa fuiſſet, id maxime urgentibus Procuratoribus Generalibus Ordinum, ob eas cauſas atque rationes, quas inferius recenſebimus, reſcriptum prodiit, retinendum omnino eſſe morem ejiciendi incorrigibiles ab Ordine & Religione, veluti ſacris canonibus, & Patrum auctoritati conformem, hoc eſt, præfinitæ a Sanctis Monaſticorum Ordinum Fundatoribus methodo omnino conſentaneum: *Firmis, ac in ſuo robore ſemper manentibus prædictis Decretis de apoſtatis* (hæc autem ſunt Decreta anno 1624. evulgata) *etiam ſecundum eam partem, ubi agitur de ejectis, & ejiciendis, tamquam ſacris canonibus, & communiori Sanctorum Patrum menti conformibus.*

XVII. In Decretali Innocentii III. *Cum ad monaſterium, de ſtatu Monachorum*, perſpicuis verbis indicatur expulſio profeſſi, qui a damnata rerum proprietate divelli non poteſt: *Si vero poſt hoc proprietatem aliquam fuerit deprehenſus habere, regulari monitione præmiſſa, de monaſterio expellatur, nec recipiatur ulterius, niſi pœniteat ſecundum monaſticam diſciplinam.* Non admodum abſimili dicendi forma uſus eſt Honorius III. in Decretali *Ea quæ, eodem tit. Ovem morbidam ejiciant ab ovili, ne inficiat ſanas oves*. Septem in Regula S. Benedicti indigitantur agendi rationes, quibus aberrantes Monachi ad rectum iter reducantur, & compellantur; quemadmodum videre eſt apud Smaragdum, Bernardum Caſſinenſem, Boerium, Oſtienſem, Turrecrematam, & ſpecialiter apud Haeſtenum *part.* 2. *tract.* 4. *Diſquiſit. monaſt. lib.* 8. *diſquiſit.* 6. Earum autem noviſſima eſt ejectio e monaſterio: *Quod ſi nec iſto modo ſanatus fuerit, tunc jam utatur Abbas ferro abſciſſionis, ut ait Apoſtolus: Auferte malum ex vobis*. De hac ipſa expulſione diſſerit Fructuoſus Epiſcopus *cap.* 8. *Si ſe corripere non permiſerint, foras projiciantur:* & *cap.* 14. de eo, qui, licet carceri incluſus, in ſua pervicacia obfirmatur, & inſordeſcit, ita ſtatuit: *In collationem deductus exuatur monaſterii veſtibus, & induatur, quas olim adduxerat, ſecularibus, & cum confuſionis nota a monaſterio expellatur*. Commemorat quoque hunc morem, veluti ſuo ævo vigentem, Iſidorus Peluſiota *lib.* 1. *epiſt.* 318. *E Fratrum tranquillitate foras ablegetur, ne tumidos fluctus, ac vertigines, placidis, & quietis ipſorum moribus excitet. Nam hoc quoque lex nobis ſub parabolæ cortice præſcribit, cum eos, qui lepra laborant, extra caſtra emittit*. Quæ omnia evincunt, quam verum ſit, quod in ſupra exſcriptis verbis Decretorum anni 1693. indicatur; ejectionem nimirum eorum, quorum emendationis nulla eſt ſpes reliqua, ſacris canonibus congruere, & veteribus monaſticis inſtitutis. S. Thomas *quodlibet.* 12. *art.* 36. quæſtionem proponit, *Utrum aliquis Reli-*

gio-

gioſus expelli debeat propter peccatum de Religione: reſpondetque, tunc demum hujuſmodi expulſionis pœnæ locum fieri, cum jam nullus ſperandæ correctioni locus relinquitur: *Non debet Religio infligere talem pœnam, quamdiu vult corrigi; quoniam, ſicut eſt excommunicatio in Eccleſia, ita eſt expulſio a Religione: & ideo dicendum, quod nullus eſt, niſi propter contumaciam, expellendus, ſed eſt ſequeſtrandus in carcere, vel alio modo.* Ita quoque differit S. Bonaventura *circa Regulam S. Franciſci quæſt.* 14. Et quamvis, poſt prædicta quoque Romanorum Pontificum Decreta, Van-Eſpen *in ſuo Jure Eccleſiaſtico part.* 1. *tit.* 27. *cap.* 7. *num.* 10. addubitet, num hujuſmodi ejectionis diſciplina noſtris hiſce temporibus, vel ſaltem ſuis regionibus conveniat: *multum dubito, num moribus noſtris hæc congruant:* nemo tamen unus eſt, qui rem ad juſti & æqui normam expendens, eorum audaciam non improbet, qui reprobandam cenſent incorrigibilium ejectionem, poſtquam eadem tam perſpicue ab Apoſtolica Sede in ſuis Decretis comprobata fuit, atque præſcripta. Adeantur Gonzalez *in Cap. Ne Religioſi, num.* 5. *de Regularibus*, Tamburinus *de Jure Abbatum tom.* 3. *diſput.* 8. *quæſt.* 7. Haeſtenus *cit. diſquiſit.* 8. Ricciullus *de jure perſonarum extra Eccleſiæ gremium exiſtentium lib.* 8. *cap.* 10. *num.* 6. *& ſeq.* Gibalinus *in ſuo Tractatu de Clauſura Regulari diſquiſit.* 2. *cap.* 4. §. 8. *&* §. 11. *num.* 57. ubi, poſtquam eorum recenſuit ſententiam, qui expulſioni Monachorum a Religione & monaſterio ſe infenſos exhibent, hæc habet: *Perſtandum tamen eſt in communiſſima ceterorum omnium ſententia, quos ſingillatim recenſere nihil attinet, & quam uſu conſtanti, atque auctoritate* §. 8. *cit. ſatis ſuperque ſtabilivimus, quam etiam apertiſſima ratio demonſtrat, cum & bonum commune totius corporis, unius membri abſciſſione ſæpe curandum ſit, & Religionis integritas, ac ſanctitas, ejuſmodi ſtrumarum reſecatione ſervanda.*

XVIII. Conſtabilito autem hoc primo capite de expulſione incorrigibilium e Religione, in Congregationibus habitis ſub Pontificatu Urbani VIII. progreſſus factus eſt ad alia duo capita: quorum primum erat de iis, quæ antea concurrere, & probari deberent, ad hoc ut Religioſus poſſet incorrigibilis pronunciari, exindeque e Religione expelli; alterum de agendi ratione, quæ cum ejuſmodi ejectis ſervanda foret. Qui enim contrariam ejectioni ſententiam imbiberant, libere aſſerebant, ejectionibus in uſum revocatis, & amplam aperiri viam invidiæ, malevolentiæ, improboque alicujus Superioris Regularis animo, ut infenſum ſibi Religioſum e Religione impune ejicere valeret, & ſimul, omni ſubtracto freno ejectorum libidini, fore, ut illi in deterius ſemper ruerent, verique filii perditionis efficerentur. Ad occurrendum propterea priori incommodo, in Decretis Congregationis Concilii anni 1624. ab eodem Pontifice, uti ſæpe monuimus, confirmatis, cautum fuit, ut is Religioſus incorrigibilis cenſeretur, ad effectum procedendi ad illius ejectionem, qui plane omnibus notatus eſſet improbitatis characteribus, quos Jus Canonicum

re-

recenſet atque requirit, ut quis incorrigibilis dici valeat: ***Ut in poſterum e Religionibus nullus legitime profeſſus ejici poſſit, niſi ſit vere incorrigibilis; vere autem incorrigibilis minime cenſeatur, niſi concurrant ea omnia,*** *quæ ad hoc ex Juris communis diſpoſitione requiruntur, ſublatis hac in parte ſtatutis, & conſtitutionibus cujuſque Religionis, & Ordinis, etiam a Sede Apoſtolica approbatis, & confirmatis*. Nec ſatis id Congregationi fuit; ſed voluit inſuper, ut ad conſtituendum reum inemendabilem, deberet præterea carceribus *in jejunio & pœnitentia* per integrum annum mancipari: quo demum evoluto, niſi reſipuiſſet, ſed obfirmata malitia pervicax deprehenderetur, tunc denique a Religione procul abjiceretur: *Ne contagione peſtifera plurimos perdat, tamquam pecus morbida, ac membrum putre, ejici tandem poſſit*: edixitque demum, ut ejectionis ſententia a Superiore Generali Ordinis, adhibitis in conſilium ſex ex gravioribus Patribus, in Capitulis, ſeu Congregationibus Generalibus deſignandis, pronunciaretur.

XIX. Jam vero ſequenti anno 1625. inſtante Cardinali de Lugo Protectore Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, propoſita, diſcuſſa, & declarata fuerunt nonnulla dubia, ad majorem præcedentium Decretorum elucidationem tendentia. Congregationis reſolutiones, ſuper iis editæ, impreſſæ leguntur penes Paſqualigum ſuper controverſiis Laureti de Franchis *num.* 1083. *pag.* 302. At majoris momenti ſunt Decreta ab eadem Congregatione, ſedente Innocentio XII. eoque, uti dictum eſt, approbante, ſub annum 1693. evulgata, in quibus, inſtantibus Procuratoribus Generalibus Ordinum Regularium, & conquerentibus, grave nimis Religioni eſſe, per integrum anni ſpatium reos carceribus addictos habere, remque nimis protrahi, ſi, ad incorrigibiles e Religione expellendos, Prælati Generalis ſententia expectanda eſſet; annalis carcer *in pœnitentia, & jejunio*, ſtatutus in Decreti Urbani VIII. ad ſex menſes contractus fuit: & Provincialibus, in deſignata cuique Provincia, tributa fuit facultas ejiciendi e Religione incorrigibiles, conſultis tamen, & aſſentientibus ſex aliis ex eadem Provincia Religioſis, deſignandis in Congregatione Provinciali, & confirmandis a Superiore Generali; cui etiam reſervata fuit auctoritas ad examen revocandi, & confirmandi, aut infirmandi ejectionis ſententias a Provincialibus, juxta præſcriptam methodum, pronunciatas: ſalvo tamen jure Apoſtolicæ Sedis, & auctoritate ejuſdem Congregationis Concilii, quotieſcumque ejectus ad ipſam mallet recurrere, ſeu provocare, quemadmodum mox infra docebitur. Et, quia in conficiendis proceſſibus ſuper criminibus plures ſæpe occurrebant difficultates, opportune ſuper hoc etiam decretum eſt, ut ſcilicet validi ac legitimi cenſerentur proceſſus, qui in unoquoque Ordine, vel Religione, ad normam illius Regularum, Conſtitutionum, praxis, & conſuetudinis, confecti fuiſſent. Porro ad abſolvendam, exequendamque incorrigibilium ejectionem, nonnulla Indulta facilioris, & expeditioris methodi, nihil tamen immutata rei ſubſtantia, a Pontificibus Succeſſoribus conceſſa

fe-

feruntur quibuſdam Religionibus; videlicet Fratribus Minoribus de Obſervantia a Benedicto XIII. die 6. Decembris 1729. Capuccinis, & Minoribus Conventualibus a Clemente XII. 5. Februarii 1739. Noſtrum autem non eſt nunc hujuſmodi Indultorum tenorem ad examen revocare, ſicuti nec enodare innumeras quæſtiones ab Auctoribus excitatas ſuper intelligentia Decretorum Urbani VIII. & Innocentii XII. quæ enim hactenus adducta ſunt, eo tantum conſilio protulimus, ut primum illud caput illuſtraretur, quod reſpicit incorrigibilitatem, ex qua fit ejectioni locus.

XX. Secundum nunc ſequitur caput, quo præſcribitur agendi ratio erga ejectos ſervanda non ſolum a Religione, ex qua expulſi fuerunt, ſed etiam ab Epiſcopo, in cujus diœceſi domicilium forte ſtatuerunt. Theologi æque, ac Canoniſtæ, pluribus diſputant, an ejecti e Religioſis Ordinibus, obſtricti maneant ſubſtantialibus Religioſæ Profeſſionis votis, nimirum caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, & reliquis etiam votis nonnullorum Ordinum Inſtituto adnexis, cujuſmodi eſt votum perpetui quadrageſimalis victus quoad Fratres Minimos S. Franciſci de Paula, & alterum quoad Fratres B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, videlicet ſe in pignus dedendi, ut inopes Chriſtifideles captivos redimant. Ulterius deinde progredientes, inquirunt, an expulſi diœceſano Epiſcopo parere debeant; cum nec ullam ipſi unquam ſpoponderint obedientiam, nec ab ea eximantur, quam ſuis Superioribus Regularibus voverunt: item poſito, quod Epiſcopus jus aliquod in eos nanciſcatur, an poſſit de ſententia ejectionis a Religione in ipſos lata cognoſcere: præterea, num Religio, poſt latam hujuſmodi ſententiam, ejecti reditum curare teneatur: denique, num, habitis reſipiſcentiæ argumentis, ipſum Religio recipere teneatur. Navarrus quippe *in Comment. 2. de Regularibus num. 36.* tuetur, ſuperius indicatam Decretalem *Ne Religioſi*, *de Regularibus*, eos minime afficere, qui juſte, & per definitivam ſententiam ejecti fuerunt. Et quidem ſummi Pontifices haud deſtiterunt excitatas hujuſmodi quæſtiones per organum ſacrarum Congregationum enodare, ac definire, ſimulque Epiſcopis facilem ſternere, & indigitare viam, cui inſiſtant, ne ab ejectis, eorum diœceſes incolentibus, aſſiduis ſolicitudinibus fatigentur. Decretis anni 1624. cautum legimus, a Superioribus Regularibus nunciandam eſſe Epiſcopo ſententiam editam expulſionis alicujus a Religione: *Illico expulſionis ſententiam eidem Ordinario notificare teneatur:* idque ſolummodo, ut ipſam perſpectam habeat, nullatenus vero ut poſſit de illius juſtitia, aut injuſtitia cognoſcere; hoc quippe, ut præmonuimus, eſt Sanctæ Sedi reſervatum, juxta Decreta anni 1693. *Salva ſemper Sanctæ Sedis, ſacræ Congregationis Concilii, in caſu recurſus, & appellationis, auctoritate.* Vetitum quidem eſt expulſis, habitum Religionis induere: at, quouſque extra clauſtra commorantur, uti debent Clericali habitu, Ordinarii loci juriſdictioni ſubeſſe, & mandatis obſequi: *Sic vero ejecti* (per-

gunt Decreta anni 1624.) *qamdiu non redierint ad Religionem, in habitu Clericali incedant, atque Ordinarii loci juriſdictioni, & obedientiæ ſubſint:* quod nullatenus obtineri poſſet, niſi ejectionis ſententia Ordinario eſſet perſpecta, veluti ſuperius notatum eſt, & ipſa ſubdunt Decreta. Inſuper hujuſmodi extorres, quouſque extra Religionem manent, ab exercitio Ordinum in Religione ſuſceptorum perpetua ſuſpenſione interdicuntur, quam loci Ordinarius nec relaxare, nec moderari valeat: *Item, ut ejecti, extra Religionem degentes, ſint perpetuo ſuſpenſi ab exercitio Ordinum, ſublata Ordinariis locorum facultate dictam ſuſpenſionem relaxandi, aut moderandi.* Et Fagnanus *in Cap. Ne Religioſi, num.* 11. *de Regularibus*, teſtatur, ſe auctorem Congregationi fuiſſe, ut in citatis Decretis præfatam ſuſpenſionem apponeret: *Unde, nobis ſuggerentibus, in Decretis de Regularibus apoſtatis, & ejectis, appoſitum fuit illud caput, ut ejecti, extra Religionem degentes, ſint perpetuo ſuſpenſi ab exercitio Ordinum.* Denique ex iiſdem Decretis anni 1624. omnis conticeſcit diſputatio, an, etiam poſt legitimam ejectionis ſententiam, Religio reditum expulſi urgere, ipſumque reducem excipere debeat, quotieſcumque Ordinarius, in cujus diœceſi domicilium habuit, fidem faciat de ejuſdem probata vivendi ratione, emendatiſque, & ad virtutem compoſitis moribus, quorum certas habeat & validas probationes: *Ac poſtremo eſſe innovandam, & ſuæ Beatitudinis auctoritate innovat Conſtitutionem fel. record. Gregorii IX. relatam in Cap. final. de Regular. ac propterea declarat, eam Conſtitutionem in iis quoque vindicare ſibi locum, ſervandamque eſſe, qui juſte, definitiveque, ac juris ordine ſervato, expulſi fuerint; dummodo tamen in expulſis hujuſmodi ſubſit ſpes evidens emendationis, ex litteris ſaltem teſtimonialibus Ordinarii, cujus conſcientiam in his litteris concedendis ſacra Congregatio ſerio oneravit.* Ne vero Ordinarii, quod pertinet ad concedendas præfatas teſtificationes, nimia angantur ſolicitudine, non abs re erit monere, ejectos, etiam poſt latam in eos expulſionis ſententiam, tum ſubſtantialibus Religionis, tum ceteris ſui Ordinis peculiaribus votis indubie obſtringi; ita tamen, ut caſtitatis quidem votum ſine exceptione ab eiſdem ſit cuſtodiendum, reliqua vero paupertatis, obedientiæ, & ſi quæ alia eorum Profeſſioni adnexa ſint vota, moderationem quamdam in ipſo uſu & praxi patiantur. Neque enim ab ejecto requiri poteſt ſumma illa paupertas, cujuſcumque proprietatis neſcia, quam ceteroquin, in clauſtris manens, ſervare debuiſſet, cum ea ſibi comparare debeat, quibus vitam tolerare poſſit; ſicuti nec obedientia proprio Superiori Regulari exhibenda, cum is eum a Religioſorum cœtu & ſocietate depulerit. Id autem longe potiori jure affirmare licet de reliquis alicui Religioſo Inſtituto peculiaribus votis, licet in Profeſſione nuncupatis, quorum ſcilicet vis, quoad expulſos a Religione, quodammodo ſuſpenſa remanet. Hæc omnia recte diſcuſſa & explanata videre licet, ad terminos Juris communis, a Gibalino *in citato Tractatu de Clauſura Regulari diſput.* 2. *cap.* 4. §. 14. *conſe-*

ſectár. 8. *& ſeq.* ad normam vero Decretorum Urbani, & Innocentii, expoſita a Ferraris *in ſua Bibliotheca Canonica verb. Ejicere, num.* 49. *& ſeq.* Quocirca nimii rigoris, ac forte etiam injuſtitiæ argueretur Ordinarius ille, qui teſtimonium emendatæ vitæ, reditusque ad bonam frugem, denegaret ejecto, propterea quod eum non deprehendiſſet, quidquid ipſius Ordinis Conſtitutionibus cavetur, ejectionis tempore exacte ſervantem. Satis enim ipſi eſſe debet, ſi inculpate vitam duxit, ſi pœnitentiæ ſigna dedit, remotus a ſeculo, modeſtus, ac pietatis, & miſericordiæ ſpiritualis, & temporalis operibus deditus; uno verbo, ſi manifeſta, & tuta emendationis, ac reſipiſcentiæ argumenta præ ſe tulit.

XXI. Antequam recenſita Decreta anni 1624. evulgarentur, in Provinciali Limana Synodo coacta anno 1583. ſancitum fuerat, ut Regulares Sacerdotes, e Religione ejecti, ab omni prorſus Eccleſiaſtico miniſterio per Epiſcopos prohiberentur, multoque magis ne ad cujuſcumque Beneficii Eccleſiaſtici aſſecutionem admitterentur. Publicatis autem prædicto anno 1624. Decretis Urbani VIII. cum nonnulli e Societate Jeſu Religioſi, poſt nuncupata tria ſimplicia caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ vota, ab ea dimiſſi reperirentur, non defuit qui contenderet, hos pro ejectis omnino habendos, ideoque a ſuſceptorum Ordinum exercitio ſuſpenſos, & tamquam inhabiles, ab Eccleſiaſticis muneribus obeundis, & Beneficiis aſſequendis, procul arcendos. Quæſtionem hanc attingere noluit Archiepiſcopus; ſed in Relatione ſtatus ſuæ Eccleſiæ eamdem detulit ad ſacram Concilii Congregationem, quæ die 11. Februarii 1662. hunc in modum reſcripſit: *Congregatio Concilii reſpondit, Religioſos Societatis, poſt tria vota ſimplicia dumtaxat vigore privilegiorum ejuſdem Societatis, dimiſſos, non comprehendi in Conſtitutione Urbani VIII. de apoſtatis, & ejectis.*

XXII. Perſpectum cuique eſt, Clericos Regulares Societatis Jeſu, exacto probationis tempore, nequaquam ſe Religioni obſtringere ſolemnibus caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ votis, quemadmodum in ceteris Religioſis Ordinibus obſervatur; ſed emitti ab iis ſimplicia quædam caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ vota, quibus addicuntur ipſi quidem Religioni, adeo ut abſcedere nequeant, nec gradum reſpuere a Superioribus ſibi deſignatum, ſive ad ſolemnem Profeſſionem, ſive *ad conditionem Coadjutorum* advocentur; ſicuti nec ad aliam Religionem tranſire, licet ſtrictioris obſervantiæ, Carthuſiana tantummodo excepta; uti videre eſt in Conſtitutione Gregorii XIII. cui initium *Decet Romanum Pontificem*, quæque in forma ſpecifica confirmata fuit a Clemente XI. per ſuam incipientem *Sacri Apoſtolatus*, quæ *n.* 264. relata eſt *in part.* 2. *tom.* 11. *Bullarii novi Romani*, ex quarum etiam Conſtitutionum lege, ad legitimum, validumque reddendum hujuſmodi tranſitum, ſummi Pontificis, vel Præpoſiti Generalis facultas requiritur; at integrum adhuc eſt Religioni eoſdem dimittere, votiſque nuncupatis exſolvere. In Inſtituti formula, ſummo

Pontifici Julio III. anno 1550. oblata, & ab ipſo confirmata per Apoſtolicas litteras, incipientes *Expoſcit debitum*, habetur, Coadjutores formatos, & Scholaſticos, a Societate approbatos, vota vovere ſimplicia; *ſed quibus teneantur; quamdiu Præpoſitus Generalis in Societate eos retinendos eſſe cenſuerit*. Tempore ſummi Pontificis Sixti V. propugnarunt aliqui, eos, qui ſimplicia vota emiſerant, dimitti non poſſe, niſi ſervata ordinarii judicii forma. Verum Gregorius XIV. in ſua Conſtitutione anno 1591. edita, cujus initium *Eccleſiæ Catholicæ*, ſtatuit, nihil innovandum eſſe, & præfatos Religioſos, nullo confecto proceſſu, nullaque ſervata judicii forma, dimitti poſſe: *Sola facti veritate inſpecta, culpæ, vel rationabilis cauſæ tantum ratione habita, ac perſonarum, aliarumque circumſtantiarum; quarum conſideratio ſit cum charitate, & prudentia conjuncta*. Quapropter in quinta Congregatione Generali Societatis, habita anno 1593. *decreto* 58. declaratum fuit, ad Inſtituti ſubſtantiam pertinere id quod ſequitur, nempe *non eſſe neceſſarium, ut in dimitendo forma judicialis ſervetur*. Proindeque, ſi in dimiſſione Clerici, ſeu Presbyteri Societatis Jeſu, judicialis forma non ſervatur, ſi de illius, qui dimittitur, incorrigibilitate non diſputatur, ſi dimiſſionis cauſa plerumque ex eo deſumitur, quod Religioſus minime valeat inceptum curriculum laudabiliter perſequi, & ad Societatis Inſtitutum vitam exigere; jure optimo a Congregatione Concilii declaratum fuit, pœnalia, quæ ſupra diximus, Decreta, in apoſtatas, & ejectos lata, eum non afficere, qui prædicto modo jubetur e Societate abire; adeoque hunc ad miniſteria, & Beneficia Eccleſiaſtica obeunda & aſſequenda idoneum eſſe: cujuſmodi declaratio appoſita quoque fuerat *in decreto* 30. nonæ Congregationis Generalis ejuſdem Societatis Jeſu, coactæ anno 1650. ubi ipſius Societatis nomine declaratum fuit, quantum ad ipſam attineret, nihil obſtare iis, qui poſt ſimplicia vota ex eadem dimiſſi fuiſſent, quominus Eccleſiaſtica Beneficia, & officia aſſequi poſſent, ſi ceteroquin digni, & ad ea obtinenda idonei dignoſcerentur.

XXIII. Illud autem quandoque obſtat prædictis Religioſis e Societate Jeſu ea ratione dimiſſis, quod, dum in eadem verſabantur, ſacris Ordinibus initiati fuerint, non ratione Patrimonii, aut Beneficii Eccleſiaſtici, quo potirentur, ſed ad titulum Religioſæ paupertatis: ſubinde enim dimiſſi, nullumque Patrimonium, vel Beneficium obtinentes, hoc ſolo nomine ſuſpenſioni fiunt obnoxii: id quod aliquando vexationem intulit ejuſdem Societatis Superioribus; cum non defuerit, qui eos in judicium provocaret, contendens, ſibi annuam præſtationem a Societate conſtituendam eſſe, propterea quod nec ipſe haberet unde vitam tolerare poſſet, & nimis grave illi eſſet perpetua ſuſpenſione ſubmoveri ab exercitio Ordinum, quibus fuerat inſignitus in ipſa Religione; quæ ſi eum dimiſit, id minime certe factum, quia ipſe gravioris criminis reus, aut incorrigibilis judicatus fuerit.

XXIV.

XXIV. Sane Tridentinum Concilium *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *de reformat.* vetat, Clericum quemlibet ſecularem, Beneficium, vel Patrimonium non habentem, ad Ordines promoveri: & S. Pius V. Pontifex in ſua Conſtitutione 75. incipiente *Romanus Pontifex*, *Bullar. tom.* 2. declaravit, Concilii ſtatutum extendi quoque ad Religioſos, qui, antequam Profeſſionem emittant, ad ſacros Ordines promoveri velint. Hoc itaque retento themate, prohibebantur Patres Societatis, ſuos Religioſos, poſt vota ſimplicia, offerre ſacris Ordinibus initiandos, quotieſcumque Beneficium, vel Patrimonium non poſſiderent. Verum Gregorius XIII. illos hoc ſpeciali donavit privilegio, ut ipſorum Religioſi, poſt tria ſimplicia vota, & ante emiſſam ſolemnem Profeſſionem, poſſent ad ſacros Ordines promoveri, quamvis omni Patrimonio, & Beneficio deſtituerentur; veluti abunde demonſtrant Theſaurus *de pœnis Eccleſiaſticis part.* 2. *cap.* 11. *ſub num.* 5. §. *Limita ut non procedat*, Sanctarell. *variar. Reſolut. part.* 1. *quæſt.* 49. *à num.* 5. *ad num.* 12. Sanchez *Conſil. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 35. *num.* 12. Pirhing *ad lib.* 1. *Decretal. tit.* 11. *ſect.* 1. *num.* 75. Barboſa *ad cap.* 2. *ſeſſ.* 21. *num.* 5. *&* 6. Gallemart *in remiſſionibus ad idem cap.* 2. Paſqualig. ad Lauret. de Franchis *part.* 1. *num.* 352. Rigant. *ad Regul.* 24. *Cancellariæ* §. 5. *num.* 169. *& ſeq.*

XXV. Quod itaque pertinet ad annuam præſtationem, quæ contendebatur a Societate perſolvenda ei, qui ſacris Ordinibus initiatus dimitteretur, nec habens unde viveret, idcirco ſuſpenſione illigatus remaneret; difficultatis ſumma potiſſimum conſtituebatur in quadam pollicitatione, quæ a Societate facta ponebatur, alendi nempe ad Ordines promotos, cum eos dimitti contigiſſet. Dum nos ipſi, in minoribus conſtituti, officio Secretarii Congregationis Concilii fungeremur, hujuſmodi petitionem quidam propoſuit, qui Ordinibus inſignitus, deinde e Societate dimiſſus fuerat; diſceptatumque de ea fuit die 28. Februarii 1722. in cauſa *Neapolitana Congruæ*, uti videre eſt *tom.* 2. *Theſauri Reſolutionum*. Et, quamvis rejecta fuerit petitio, eo potiſſimum nomine, quod actor a ſuo Regulari Superiore facultatem aſcendendi ad ſacros Ordines ſurripuerat, falſo aſſerens, ſe, antequam Religioni nomen daret, ad titulum Patrimonii fuiſſe prima Tonſura initiatum; pro eo tamen quod pertinet ad præſuppoſitam illam oblationem a Societate factam, cum nos in ſacram Congregationem authentica attuliſſemus Regeſta, oſtendentes, certum haudquaquam eſſe, ejuſmodi pollicitationem ab eo prodiiſſe, qui legitima ad id facultate polleret, vel, ſi jure facta, acceptam eam fuiſſe ab eo, cui ejuſdem acceptandæ ineſſet auctoritas, vel denique, ſi jure & facta fuerat, & acceptata, eamdem vim ſuam non amiſiſſe poſt ſuperius indicatum Gregorii XIII. privilegium; ſiquidem illa exhibita ponebatur ſub Pontificatu S. Pii V. cum ſcilicet Patres Societatis Piana obſtringebantur lege de non promovendis ad ſacros Ordines Religioſis non profeſſis, niſi Beneficium, vel Patrimonium obtinerent: aperuit hoc aditum, ſtravitque

viam

viam Apoſtolicæ Conſtitutioni, quam deinde Benedictus XIII. edidit, incipientem *Injuncti nobis*, quæ eſt 228. *tom.* 12. *novi Bullarii Romani*, quaque declaravit, *Societatem Jeſu non teneri, nec obligatam eſſe ad ullam ſubminiſtrationem ſive congruæ ſubſtentationis, ſive alimentorum, ſive alio quocumque titulo, & cauſa, illis faciendam, qui poſt biennium probationis, & emiſſionis votorum ſimplicium, extra dictam Societatem a ſuis Superioribus ejiciuntur, tametſi, dum in ea permanebant, ad ſacros etiam Presbyteratus Ordines ſine Beneficio Eccleſiaſtico, ac Patrimonio, & ad titulum Religioſæ paupertatis promoti fuerint*. Peræqua ſane Conſtitutio, provida, & omnino congruens præcedentibus tribunalium judicatis, in quibus, quoties poſt Conſtitutionem Gregorii XIII. propoſita fuit, toties rejecta conſpicitur petitio a prædictis Religioſis promota, ab iis, inquam, qui poſt biennalem probationem, votorumque ſimplicium nuncupationem, ad ſacros, etiam Presbyteratus, Ordines promoti, deindeque a Societate dimiſſi, vitæ ſubſidia expoſcebant, eo quod Patrimonium non haberent, nec Beneficium, fuerantque Ordinibus initiati ad titulum Religioſæ paupertatis, dum inter Societatis alumnos recenſebantur. Harum rerum judicatarum ſeries inſpici poteſt penes Pignatell. *conſult.* 92. *tom.* 10. & la Croix *Theol. moral. lib.* 6. *part.* 2. *num.* 2196. *& ſeq.*

XXVI. Quæcumque hactenus diſſeruimus tum de facultate, quam habent Superiores Societatis Jeſu, dimittendi ex ea Religioſos, non ſervata judicii forma, tum de eorum, qui ſic dimiſſi fuerint, habilitate ad miniſteria, & Beneficia Eccleſiaſtica obtinenda, tum denique de ſuſpenſione ab Ordinum ſuſceptorum exercitio, cui ſubjacent tunc ſolum, cum Eccleſiaſtico Beneficio, aut Patrimonio deſtituuntur, facile eſt intelligere, ad eos tantummodo Societatis Religioſos pertinere, qui, poſt conſuetum biennalis temporis lapſum, ſimplicia caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ vota voverunt; non autem ad eos, qui, exacto ſtatuto curriculo, Regularem Profeſſionem emittentes, ſolemnia caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ vota nuncuparunt. Hos enim ſi Superiores velint e Societate ejicere, debent judicialem ordinem ſervare, eorumque incorrigibilitatem evincere: ipſi autem ſic expulſi, perinde habendi ſunt, ac reliqui omnes ex aliis Religionibus ejecti. Neque enim Societas hac in re ullo peculiari privilegio donata eſt; &, ſi quod etiam obtinuiſſet, eo jam uti non poſſet: nimis quippe ampla, ac valida derogatione Urbanus VIII. præcedentia quæcumque privilegia ſuſtulit: quod recte animadvertit quoque Cardinalis de Lugo, dum in quadam conſultatione die 16. Januarii 1624. exarata, quam nos manuſcriptam in forma authentica inſpeximus, hac de re ſententiam rogatus, ſequens edidit reſponſum: *Facultas major Societatis ad expellendos profeſſos, quam ſit in aliis Religionibus, hodie ablata eſt, meo judicio, ab Urbano VIII. per Decretum editum in ſacra Congregatione Concilii Tridentini anno* 1624. *ubi omnino prohibetur, ne in ulla Religione profeſſus ejici poſſit, niſi ſit vere incorri-*

gi-

gibilis, & probetur per annum &c. at revocantur omnes Conſtitutiones, & privilegia Pontificia cujuſcumque Ordinis, cum clauſulis derogatoriis ſtrictiſſimis. Quare, quoad profeſſos ejiciendos, credo, Societatem nunc non habere plus poteſtatis, quam alias Religiones. Ita judico ſalvo, &c.

XXVII. Ad inſtitutum de ejectis a Religione ſermonem pertinet alia quæſtio, cujus definitionem Epiſcopi quidam ab Apoſtolica Sede pro certorum caſuum, in ſuis diœceſibus occurrentium, neceſſitatibus poſtularunt. Jam ſupra dictum eſt, hujuſmodi ejectos obſtringi caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ votis; ea tamen, quoad poſtrema duo vota, ſeu quoad illorum obſervantiæ formam, moderatione adhibita, quæ peculiaribus cujuſque circumſtantiis aptetur, ac congruat. At nonnulli aliquando fuerunt, qui contenderent, vota in quibuſdam Religionibus emitti ſolita, haudquaquam ſolemnia, ſed ſimplicia tantum cenſeri oportere; ideoque, ſi aliquem hujuſmodi Ordinum Religioſum ejici contingeret, quamvis non negaretur, ipſum ſimplicia vota cuſtodire debere, ſi tamen matrimonium contraheret, non poſſe illud irritum & nullum, ſed tantummodo illicitum pronunciari. Excitata hujuſmodi diſputatio fuit quoad Religioſos laicos Ciſtercienſes. Noſque ipſi rem definiendam eſſe duximus cum conſilio Congregationis particularis, quam coram nobis coegimus, & in qua infraſcriptum Decretum editum fuit: quod quia certam normam & jam ſecutis, & in poſterum obventuris caſibus poteſt exhibere, nec hactenus ullibi impreſſum legitur, ideo optimum exiſtimamus hic illud per extenſum inſerere:

DECRETUM
SUMMI PONTIFICIS
BENEDICTI XIV.

Prævio conſilio particularis Congregationis ab ipſo deputatæ Cardinalium de Gentilibus, Cavalchini, Tamburini, & Beſotii, necnon Archiepiſcopi Damaſceni, Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, atque ejuſdem Congregationis particularis Secretarii, ſuper dubio, An vota, quæ a Converſis Ciſtercienſibus emittuntur, ſimplicia ſint, vel ſolemnia.

XXVIII. D*Elata ad Pœnitentiariæ Apoſtolicæ Signaturam controverſia de votis, quæ in Profeſſione a Converſis Ciſtercienſibus emittuntur, an ſimplicia ſint, vel ſolemnia, eadem a dubii definitione ſe abſtinuit, eo potiſſimum ſub obtentu, quod de ea agendum eſſet in Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, cui jam exhibita fuerant ſuffragia Pa-*

trum

trum Generalis, & Procuratoris Generalis Ordinis Ciſtercienſis. Sed, cum nec ab hac ullum uſque adhuc judicium prodiiſſet, opportunum, & congruum fore reputantes, ſi rem totam ad Nos avocaremus, in Congregatione particulari coram Nobis habenda diſcutiendam, ſupradictorum Cardinalium, & Secretarii Congregationem deputavimus: quæ habita coram Nobis die 16. currentis menſis Martii, unanimi cenſuit ſuffragio, vota a Converſis Ciſtercienſibus in Profeſſione emiſſa, non eſſe ſimplicia, ſed ſolemnia.

Et ſane, ſi in ipſo Familiæ Ciſtercienſis exordio, quod ſeculo undecimo contigit, Monachis Converſi adjuncti fuerunt, ut Monachi in clauſtro ſolitudini, & contemplationi vacarent, & Converſi domos illas regerent, in quibus utilia hominum neceſſitati parabantur, & ſic de Converſis ſtatutum eſt: Tuncque definierunt, ſe Converſos laicos barbatos licentia Epiſcopi ſui ſuſcepturos, eoſque in vita ſua, & in morte, excepto Monachatu, ut ſemetipſos tractaturos: uti legitur in Exordio Ciſtercienſis Cœnobii tom. 1. Bibliothecæ Patrum Ciſtercienſium Tiſſier, autumantis, citatum Opuſculum eſſe S. Stephani Abbatis Ciſtercienſis;

Si, coacto ſecundo Lateranenſi Concilio anno 1139. ſub Pontifice Innocentio II. ſtatutum eſt, nulla futura matrimonia, quæ poſt Profeſſionem fierent a Converſis; ſi hoc ipſum confirmatum fuit in Concilio Remenſi, habito ſub Eugenio Papa III. qui in minoribus fuerat Abbas Sanctorum Vincentii, & Anaſtaſii Romæ ad Aquas Salvias, Sanctique Bernardi diſcipulus; ſi Pontifex Alexander hujus nominis III. in ſua Decretali, quæ incipit Non eſt vobis, ſub tit. de Regularibus, æquali erga Abbatem obedientiæ jugo reſpondit eſſe ſubjectos tum Monachos, tum Converſos Ordinis Ciſtercienſis: ſuadent hæc omnia, quod vota a Converſis Ciſtercienſibus in Profeſſione emiſſa non ſimplicia ſunt, ſed ſolemnia: quod etiam fuit animadverſum a Mabillonio, Monachorum Inſtitutorum peritiſſimo, in ſua præfatione in part. 2. ſeculi ſexti Ordinis Sancti Benedicti §. XI.

Nec, ut ab hoc ſenſu quis recederet, quidquam prodeſſe potuerunt verba, quæ a Converſis Ciſtercienſibus in Profeſſione emittuntur: Pater, promitto tibi obedientiam de bono uſque ad mortem. Præterquamquod enim compertum eſt, quinque prioribus Eccleſiæ ſeculis nullam in emittenda Profeſſione verborum formam fuiſſe præſcriptam, & quod nec etiam juxta præſentem diſciplinam unius Inſtituti Regularis Profeſſio concordat in verbis cum Profeſſione alterius Inſtituti; cum alumni Sancti Benedicti promittant ſtabilitatem loci, converſionem morum, atque obedientiam ſecundum Regulam Sancti Benedicti; alumni Sancti Dominici voveant obedientiam ſecundum Regulam Sancti Auguſtini; alumni Sancti Brunonis ſuorum morum converſionem promittant; quæ promiſſio æquipollere videtur promiſſioni Converſorum Ciſtercienſium, obedientiæ de bono uſque ad mortem.

Vis in eo conſiſtere viſa eſt, quod ad effectum, de quo agitur, nedum verborum, ſed ceterarum quoque extrinſecarum circumſtantiarum ratio habenda eſt. Cumque in Libro antiquarum definitionum Ordinis Ciſtercienſis diſt.

14.

14. *cap.* 1. *tit. de Receptione, & Profeſſione Converſorum, legatur, quod, poſt expletum Novitiatus annum, Converſus, ad Capitulum Monachorum accedens, proſtratus primo veniam petat, & deinde ſurgens ad imperium Abbatis, & interrogatus, ſpondeat ſtabilitatem ſuam, poſt quæ Abbas dicat: Det tibi Deus perſeverantiam: omneſque reſpondeant: Amen: quodque, omni proprietate relicta, ſuorumque bonorum facta, prout libuerit, & maxime favore pauperum, diſtributione, flexis genibus jungat manus, eaſque ponat inter manus Abbatis, eique promittat obedientiam de bono uſque ad mortem, Abbaſque reſpondeat: Det tibi Deus vitam æternam: reſpondentibus omnibus: Amen: quæ omnia quoque leguntur in Rituali Ciſtercienſium lib. 6. de Ritu ſuſcipiendi Fratres cap. 6. ſub titulo de Receptione & Profeſſione Converſorum:*

Acceſſus ad Capitulum, non tempore Novitiatus, ſed poſt Novitiatum expletum per integrum annum, promiſſio ſtabilitatis poſt interrogationem de ea factam, & ejuſdem acceptatio facta ab Abbate, cujus eſt Profeſſionem admittere, ſolemnis proprietatis abdicatio, genuflexio ante Abbatem, & cetera ſolemnia, quæ comitantur promiſſionem obedientiæ de bono uſque ad mortem, æternæ vitæ precatio, memoratæ obedientiæ correſpondens, ſatis innuunt, Profeſſionem eſſe ſolemnem, in eaque implicite, & virtualiter contineri vota caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, quæ, utpote juncta Profeſſioni Regulari, non ſimplicia ſunt, ſed ſolemnia, juxta reſponſum Bonifacii VIII. in Cap. unic. de voto, & voti redemptione, in ſexto.

Unanime intereſſentium Congregationi ſuffragium pro ſolemnitate votorum, quæ a Converſis Ciſtercienſibus in Profeſſione emittuntur, fuit a nobis in ipſa Congregatione ore tenus approbatum. Hoc ipſum a nobis præſenti noſtro Decreto confirmatur, quod noſtro ſigillo munitum Archiepiſcopo Damaſceno Congregationis Epiſcoporum & Regularium, & particularis Congregationis Secretario, manibus noſtris conſignamus, demandantes, ut illud referat inter Acta Congregationis Epiſcoporum & Regularium, & Decreti exemplar ad Pœnitentiariam Apoſtolicam, & Congregationem Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, inter ſua Acta aſſervandum, tranſmittat; ut unanimis in poſterum ſit ſententia de ſolemnitate votorum, quæ a Converſis Ciſtercienſibus emittuntur. Datum ex Palatio Apoſtolico Quirinali hac die 21. *Martii* 1747.

XXIX. Præcipuum hoc eſt ſolemnis voti caſtitatis, quod ſacro Ordini, vel Religioſæ Profeſſioni eſt adnexum, ut irritum reddat matrimonium, quod quiſquam audet exinde contrahere, per textum *in Cap. Meminimus*, & *Cap. Inſinuante, Qui Clerici, vel voventes*. Simplex autem votum caſtitatis non niſi illicitum conſtituit matrimonium, atque efficit, ut conjux, qui ſe hujuſmodi voto obſtrinxit, petere quidem nequeat a conjuge, eidem tamen petenti debitum reddere teneatur; prout docet S. Thomas *in* 4. *ſent. diſt.* 38. *quæſt.* 1. *art.* 3. *quæſt.* 2. *Ad tertium*, & *Ad quartum*. Verum, quia ex Romani Pontificis auctoritate fieri po-

teſt, ut vera Religio ea quoque ſit, in qua ſimplicia tantummodo vota emittuntur, utque inſuper vota ſimplicia impedimentum dirimens matrimonii conſtituant; ſiquidem Romanorum Pontificum Conſtitutionibus ſtatutum reperitur, eos, qui Societati Jeſu nomen dederint, veros fieri Religioſos ſimplicibus tantum caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ votis, poſt probationis biennium emiſſis, & ſimplex caſtitatis votum, quo ſe tunc obſtringunt, matrimonii eſſe dirimens impedimentum, quemadmodum videre eſt in Conſtitutione Gregorii XIII. edita anno 1582. incipiente *Quanto fructuoſius*, & in altera vulgata anno 1584. cui initium *Aſcendente Domino*, in privilegiis autem pro Inſtituti confirmatione emanatis, expreſſa ineſt declaratio, quod vota prædicta voventem obſtringant, quouſque idem in Religione permaneat, eorum autem vinculo exſolvatur, ſtatim ac a Superioribus e Societate dimiſſus fuerit: hinc porro conſequitur, ut, quamvis matrimonium, a Religioſo in Societate adhuc manente attentatum, nullum irritumque eſſet, licet initum poſt ſimplex dumtaxat caſtitatis votum, ejuſmodi tamen cenſeri non poſſet, immo validum legitimumque eſſet matrimonium, ſi illud poſt dimiſſionem e Societate contraheret: veluti latius demonſtratur in Collationibus Eccleſiaſticis Pariſienſibus *de Matrimonio*, quæ editæ fuerunt a Cardinali de Noailles illius urbis Archiepiſcopo, *tom.* 2. *lib.* 3. *collat.* 1. §. 3.

XXX. Ultimo loco in Urbani VIII. & Innocentii XII. Decretis cavetur, debere Religionem alumni ſui ejecti reditum urgere, eumque iterum in ſinum recipere, quotieſcumque Ordinarius, in cujus diœceſi verſatus eſt, tale de illo teſtimonium perhibeat, ut eum conjicere liceat re ipſa ad bonam frugem rediiſſe. Cum autem quandoque contingat, Regularem haud fuiſſe decretoria ſententia e Religione expulſum, veluti incorrigibilem, ſed, ob atrox aliquod crimen, ad præfinitum temporis ſpatium, puta ſeptennium, vel decennium, ab eadem Religione damnatum fuiſſe ad triremes; inde exorta eſt quæſtio, an, exacto pœnalis temporis curſu, ipſum Religio recipere, & ad convictum, ut antea, admittere teneatur. Extra controverſiam poſitum eſt, Religioſum ad triremes damnatum, Religionis vota ſervare debere eo modo, quem infelix ejus conditio patitur; uti evincunt Donatus *in prax. rer. Regular. tom.* 1. *tract.* 8. *de ejectis quæſt.* 23. & *tract.* 9. *de Galeotis Religioſorum quæſt.* 16. & 17. Rotarius *in Theolog. Moral. Regul. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 2. *punct.* 8. *num.* 7. Abſoluta vero pœna ipſi irrogata, non æque conveniunt Auctores, an Religio eumdem teneatur in cœnobium recipere. Docent nonnulli, id oneris Religionibus nullibi impoſitum reperiri; &, ſi eædem ad recipiendos hujuſmodi alumnos, tam magna infamia notatos, Superioris auctoritate adigantur, licere ſolummodo eos admittere ſine cucullo, Tertiariorum habitu indutos, atque vilioribus Religioſæ domus muneribus habere addictos. Contra alii, nulla diſtinctione adhibita, arbitrantur, Religionem omnino teneri ad hujuſmodi Religioſos recipiendos. Ita diſ-

ſerit

ſerit Donatus *cit. loc. tract. 9. quæſt.* 22. & latiori calamo Rotarius *præindicato loco num.* 4. Cum nos Congregationi Concilii a Secretis eſſemus, quibuſdam inſtantibus Epiſcopis, propoſitum hoc dubium fuit, ſed non definitum: opportunum enim viſum eſt, Procuratores Generales Ordinum prius audire, quam ulla ederetur reſolutio. Contigit id die 24. Martii 1725. uti videre eſt *tom. 3. Theſauri Reſolutionum*. Ideoque, cum nulla hac de re afferri reſolutio poſſit, neque damnatis ad triremes ob aliquod crimen aptari poſſe videantur ſummorum Pontificum Urbani, & Innocentii Decreta, ſcripta de Religioſis incorrigibilibus, qui longe gravioribus delictis ſunt obnoxii, & quorum pervicacia nimis conſtans deprehenſa eſt, nec pœnali ſex menſium carcere vinci potuit; quod ad illos pertinet, integrum erit Epiſcopis vel cum Superioribus Ordinis agere, vel Sanctæ Sedis auctoritatem implorare, ut, qua ratione magis expediens fore judicabitur, iidem a Religione recipiantur. Si autem hoc obtinere non valeant, noverint Epiſcopi, id oneris ſibi tantummodo incumbere, ut eorum vivendi rationem ſtudioſe ſpeculentur, ne alios inficiant, majoriſque dedecoris notam Regulari Ordini imponant. Neque vero ſinant, hujuſmodi Religioſos, qui Sacerdotes fuerint, ſive extra clauſtra remaneant, ſive iterum a Religione fuerint in ſocietatem vitæ recepti, ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium celebrare, ſi remigaverunt, vel ſi fuerunt ad triremes damnati ob aliquod delictum, cui de jure infamia eſt adnexa: extat enim Decretum Urbani Papæ VIII. quo declarantur perpetuo irregulares Sacerdotes tam Seculares, quam Regulares, qui ad triremes vel perpetuo, vel ad definitum tempus damnati, remigaverunt. An vero ſimplex damnatio ad triremes infamiam importet, & conſequenter irregularitatis notam damnato inurat, id inter Doctores controvertitur. Sed communis opinio eſt, tunc procul dubio damnatum irregularem eſſe, cum ſententia lata eſt ob delictum, quod ſecum fert infamiam de jure. Ne autem ea, quæ jampridem a nobis tractata ſunt, iterum ſuperfluo labore diſcutienda reſumamus, percurrat lector, quæ fuſe deduximus, cum munere Secretarii Congregationis Concilii in minoribus fungeremur, quæque ab ipſa Congregatione benigne probata fuerunt in cauſa *Lavellana, ſeu Romana*, propoſita 8. Junii 1726. & reſoluta 6. Julii ejuſdem anni, uti videre licet *tom. 3. Theſauri Reſolutionum*.

XXXI. Non deerunt fortaſſe, qui dicant, omnia quidem ab Apoſtolica Sede proviſa ſapienter fuiſſe, quæ ad recte moderandam Regularium incorrigibilium ejectionem idonea eſſent, quæque etiam Epiſcopis opportuna forent ad evitandas, aut ſubmovendas perturbationes, quæ ſibi ab hujuſmodi ejectis inferri poſſent; verum non ſatis forſan cogitatum fuiſſe putent de caſu, qui ſæpe nimis uſuvenire dignoſcitur, cum ſcilicet ejectus ſententiam ejectionis, contra ſe latam, aut nullitatis, aut injuſtitiæ vitio arguit, & ab ea appellat: quo nempe caſu duplex exurgere ſolet

let difficultas. Dubitatur enim, primo quomodo Epiſcopus ſe gerere debeat cum expulſo, qui a ſententia ejectionis ſuæ provocavit, & provocat: deinde, qua ratione expulſus ipſe in regionibus forte a Romana Curia & Urbe remotis degens, & ut plurimum omnium rerum inopia preſſus, provocationis beneficio uti, juvarique valeat; cum in Decretis præſertim Innocentii XII. ſacris Congregationibus Urbis cognitio validitatis ac juſtitiæ hujuſmodi ſententiarum fuerit delegata. Sane Angelopolitani Archiepiſcopi Procurator, qui anno 1662. ad Urbem acceſſerat ſacra Limina viſitaturus, in relatione ſtatus prædictæ Eccleſiæ poſterius hoc dubium propoſuit, petiitque, ut, ſpectata maxima, quæ intercedit inter Angelopolitanam, & Romanam Urbem diſtantia, Eccleſiaſticus Judex in iis partibus deſignaretur, ad quem ejectus jura ſibi contra ejectionis ſententiam competentia poſſet deducere. Congregatio autem Concilii, die 11. Februarii 1662. habita, Pontifici conſuluit, ut ipſum Archiepiſcopum Angelopolitanum in Judicem Eccleſiaſticum delegatum per eas regiones deſignaret, coram quo Regulares expulſi, de ejectionis ſuæ ſententia conquerentes, poſſent jura ſua in gradu appellationis proponere, abſque eo quod ad Romanæ Curiæ tribunalia cauſam deferre cogerentur. In ea vero, quæ tunc edita fuit, reſolutione Congregatio ulterius progreſſa non fuit ad inveſtigandum, definiendumque modum, quo Epiſcopus ſe gerere deberet cum Religioſo ab ejectionis ſententia appellante, dum vigore ipſius appellationis ſententia pendet ſuſpenſa. Verum, quod tunc omiſſum, poſtea opportune præſtitum fuit: cavit enim, ne quiſpiam, licet intra terminum a lege præfinitum ab ejectionis ſententia appellaverit, poſſit extra carceres ſua jura experiri; ſed, ſi eadem proponere velit, omnino debeat ſe ſe in carceribus conſtituere. Cum autem provocans carceribus detinetur, non eſt, cur Epiſcopus de eo ſolicitus ſit; quem ſcilicet ſtudioſe obſervare, ac cuſtodire tantummodo debet, cum procul a clauſtris in ſua diœceſi verſatur. Quæ ſuper hoc prodiit Congregationis reſolutio, ſequens eſt, excerpta *ex lib. 98. decretorum pag. 524.*

Lycien. Ejectionis a Religione.

Pater N. N. ob plura crimina per eum, ut prætenditur, in Religione patrata, & de quibus, licet pluries punitus, adhuc non reſipuerat, fuit de menſe Septembris ſuperioris anni, per ſententiam Patris Generalis, incorrigibilis declaratus, & uti talis a Religione ejectus. Appellavit orator ab hujuſmodi ſententia ad hanc ſacram Congregationem ſub prætextu notoriæ nullitatis, & injuſtitiæ, præſertim ob non ſervatam formam Decretorum ejuſdem ſacræ Congregationis, relatorum in Conſtit. 28. ſan. mem. Urbani VIII. & in noviſſima Conſtitutione Sanctiſſimi Domini Noſtri edita 1. Martii 1693. Actiſque tranſportatis, ac Religione audita, & informante, dignabuntur EE. VV. declarare.

I. *An*

I. *An conſtet de aſſerta incorrigibilitate oratoris ; &, quatenus negative.*

II. *An idem orator veniat Religioni reſtituendus in caſu &c.*

Die 15. *Novembris* 1698. *Sacra Congregatio Concilii reſcripſit: Orator ſe conſtituat in carceribus formalibus Religionis, & poſtea providebitur.*

CAPUT DUODECIMUM.

De quinto capite relationis ſtatus Eccleſiæ.

AD Moniales pertinet hoc quintum caput. Tridentinum Concilium *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *de Regularibus, & Monialibus*, ſtatuit, ne Religioſa Profeſſio ante decimum ſextum ætatis annum expletum, & non exacto Novitiatus anno, emittatur: *Nec qui minore tempore, quam per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, ad Profeſſionem admittatur.* Si quæ vero nuncupata Profeſſio duabus hiſce conditionibus deſtituatur, irritam eam declarat, ac omni plane vi obligandi expertem. *Profeſſio autem antea facta, ſit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicujus Regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obſervationem, aut ad alios quoſcumque effectus.* A præſcripta autem regula exemptos voluit eadem ſancta Synodus Patres Societatis Jeſu, qui plerumque neminem, niſi evoluto ſaltem probationis biennio, ad Profeſſionem recipiunt; uti videre eſt *ſequenti cap.* 16. *Per hæc tamen ſancta Synodus non intendit aliquid innovare, aut prohibere, quin Religio Clericorum Societatis Jeſu, juxta pium eorum Inſtitutum, a Sancta Sede Apoſtolica approbatum, Domino, & ejus Eccleſiæ inſervire poſſint*: quod Fagnanus quoque animadvertit *in Cap. Ad Apoſtolicam, num.* 15. *de Regularibus*. Eademque Synodus, poſtquam *cap.* 18. anathemate perculit audentes cogere mulieres, ut ſe Religioni devoveant; ſimulque declaravit, ea omnia, quæ tum ante Profeſſionem, tum in ipſa Profeſſione præſtanda decreverat, locum habere debere in quibuſcumque monaſteriis, non ſolum Epiſcopo, ſed etiam alteri cuilibet Prælato ſubjectis, hæc addidit verba: *Ab his tamen excipiuntur mulieres, quæ Pœnitentes, aut Convertitæ appellantur; in quibus Conſtitutiones earum ſerventur.* Hinc autem orta eſt diſputatio, an poſtremorum hujuſmodi verborum vis, ea tantummodo complectatur, quæ *in ipſo cap.* 18. cui inſerta ſunt, decreta leguntur, vel potius ad ea quoque protendi debeat, quæ *præindicato cap.* 15. continentur; adeo ut, ſi in Monialium Pœnitentium, ſive Convertitarum Conſtitutionibus, probationis annus ante Profeſſionem explendus minime præfiniatur, valida poſt Concilium cenſeri poſſint vota in hujuſmodi cœnobiis emiſſa ſine prævio annali experimento, utpote contra Conciliarem quidem ſanctionem, ſed tamen ad normam ſuarum Conſtitutionum exacta. Itaque Congregatio Concilii Tridentini Interpres, propoſitam hanc quæſtio-

ſtionem definiens, reſpondit, quod præſcriptum fuerat *cap.* 18. ad præcedentia quoque capita, atque adeo *ad ipſum* etiam *cap.* 15. referri: quemadmodum teſtatur Fagnanus *in cit. Cap. Ad Apoſtolicam*, *num.* 29. & 30. *de Regularibus*, & poſt ipſum Paſſerinus *de ſtatibus hominum tom.* 3. *quæſt.* 189. *num.* 55. Congregationis reſolutio edita fuit die 2. Martii 1606. & ſequentibus verbis concepta: *Congregatio reſpondit, ſi ex Inſtituto, vel Conſtitutionibus Convertitarum ad Profeſſionem admitti conſueverint abſque anno probationis, decretum ejuſdem Concilii quoad Convertitas, nihil earum Inſtitutis, aut Conſtitutionibus circa probationis annum detraxiſſe.*

II. Nullum ſane de hac controverſia offendimus poſtulatum in relationibus ſtatus Eccleſiarum ab Epiſcopis ad Sanctam Sedem tranſmitti ſolitis; verum ætatem, annumque probationis commemoravimus, in quemdam veluti apparatum ad ea, quæ mox tractaturi ſumus. Exploratum cuique eſt, poſt contractum, ſed nondum conſummatum matrimonium, indulgeri conjugi, qui cupit aliquam ex approbatis Religionibus ingredi, bimeſtre ſpatium, quo de ineundo vitæ ſtatu deliberet, juxta præſcriptum *in Cap. Ex publico, de converſione conjugatorum*. Quia vero alteri conjugi Religionem ingredi nolenti non licet ad alia vota migrare, niſi alter re ipſa ſe Religioni obſtringat, ſolemni nuncupata Profeſſione; ſi hæc, ut ſupra monuimus, non niſi evoluto probationis anno emitti poteſt, dubitarunt nonnulli Epiſcopi, in quorum diœceſibus id evenit, an is quoque caſus ſub Conciliari lege, annalem Novitiatum requirente, comprehenderetur: ea ſcilicet de cauſa, quod alter conjux graviori afficiatur incommodo, dum per integrum anni ſpatium ſua libertate uti prohibetur; fierique etiam poſſet, ut hujuſmodi onus ad biennium protenderetur, ex quo conjux Religionem ingreſſus, poſtquam in ea regularis vitæ tyrocinium inierat, jam jam exeunte anno, poſſet ex ea ad aliam Religionem tranſire, ibique annale experimentum inſtaurare. At nimis generalia ſunt Concilii verba *cap.* 15. ideoque dicendum eſt, illa propoſitam quoque facti ſpeciem cumplecti; ita quidem, ut, nihil obſtantibus circumſtantiis quamtumvis urgentibus, ſi a conjuge Religionem ingreſſo, nondum evoluto Novitiatus anno, emitteretur Profeſſio, irrita ea penitus eſſet ac nulla: neque propterea conjux, qui in ſeculo manſit, poſſet ſe liberum aſſerere, ad effectum tranſeundi ad alia vota. Diſpenſatione igitur opus eſt, ut probationis tempus contrahatur; hæcque non niſi a Romano Pontifice, qui ſupra Concilium eſt, indulgeri poteſt. Neque vero hujuſmodi diſpenſationi legitima deeſt cauſa: habita ratione nimis evidentis incontinentiæ periculi, in quod adduceretur is, qui ſecum jam de matrimonio ineundo conſtituerat, ſi diutius ab alio matrimonio contrahendo abſtinere deberet. Videndus Paſſerinus *de ſtatibus hominum tom.* 3. *quæſt.* 189. *num.* 56.

III. S. Pius V. Pontifex ſua Conſtitutione 109. in Bullario Romano,

quæ

quæ relata eſt in novum Bullarium Ordinis Prædicatorum *tom.* 5. *num.* 95. Monialibus Novitiis, quæ S. Dominici Inſtitutum amplexæ ſunt, indulſit, ut in mortis articulo Religioſæ Profeſſionis vota vovere poſſint, quamvis necdum exacto probationis anno, dummodo tamen ad ætatem Profeſſioni emittendæ neceſſariam pertigerint. Ex hac Conſtitutione nonnullæ inter Auctores excitatæ ſunt quæſtiones. Prima quidem, an ipſa complecteretur puellas educationis cauſa in monaſteriis Ordinis S. Dominici commorantes. Hac de re actum fuit in quadam cauſa *Neapolitana*, in qua Congregatio die 14. Martii 1705. reſcripſit, Profeſſionem puellæ, educationis cauſa in monaſterium Monialium S. Dominici receptæ, nullam fuiſſe, licet in exitu vitæ emiſſam, propterea quod Religioſæ probationis annus non præceſſerit, uti videre eſt *diſcept.* 24. *tom.* 2. *part.* 2. bon. mem. Advocati Urſayæ. Altera, an, excluſis licet a Pianæ Conſtitutionis indulto puellis educandis, eodem ſaltem uti poſſint Novitii ejuſdem Ordinis Prædicatorum. Tertia, num, propter privilegiorum communicationem, ad ceterorum quoque Regularium Ordinum Novitios, atque Novitias eadem Conſtitutio protendi valeat. De his conſuli poſſunt Auctores materiam pertractantes. Hic vero nil aliud opportune monendum, quam plures reperiri Auctores, qui ſe ſe ab omni negotio facile expediunt, dicentes, ſublatum cenſeri debere memoratum S. Pii V. privilegium, ex quo Gregorius XIII. edita Conſtitutione, ad ſacrorum canonum, Conciliique præſcriptum revocavit quidquid amplius S. Pius V. in Regularium favorem conſtituerat. Quarta denique, an, poſita Pianæ Conſtitutionis efficacia, cui nihil a Gregorio Pontifice fuerit derogatum, ſi Novitia, quæ in proximum vitæ diſcrimen adducta, nondum evoluto probationis anno, Profeſſionem emiſit, convaleſcat, teneatur ipſa Novitiatum implere, & factam Profeſſionem ratam habere, aut aliam ex integro nuncupare. Adeantur Rodericus *Quæſt. Regul. tom.* 3. *quæſt.* 15. *art.* 6. Diana *editionis coordinatæ tom.* 7. *tract.* 1. *reſol.* 160. & 161. Pellizzarius *tom.* 1. *Manual. Regular. tract.* 2. *cap.* 7. *quæſt.* 24. & *tract.* 3. *cap.* 2. *quæſt.* 3. qui plerumque hac etiam in re Regularibus favent.

IV. Ad eorum aſſertiones roborandas plurimum conferre poſſunt, quæ in Hiſtoria Eccleſiaſtica leguntur de iis Religioſis, qui *Monachi ad ſuccurrendum* dicebantur, iique erant, qui imminentis mortis periculo territi, monaſticæ Profeſſionis inſignia ſibi tradi poſtulabant, ea ſpe ducti, fore ut ex ſuſcepta hoc modo publica pœnitentia æternæ vitæ participes fierent. De hiſce Monachis *ad ſuccurrendum* erudite admodum more ſuo agunt Mabillonius *in Præfat. ad ſeculum I. Benedictinum num.* 105. §. *Tertiam denique*, & *in Præfat.* 1. *in ſeculum III. num.* 21. §. *Quocirca*, itidemque *in Præfat.* 2. *in ſeculum IV. num.* 191. §. *Priorem ob cauſam*, Chriſtianus Lupus *in ſuis notis ad Concilia Generalia*, & *Provincialia*, *tom.* 3. *vetuſtioris editionis*, *in notis ad primum decretum S. Leonis IX.*

pag.

pag. 589. *& ſeq.* Haeſtenus *in ſuis Diſquiſitionibus monaſticis tom.* 2. *lib.* 5. *tract.* 7. *diſquiſit.* 2. recenſque eruditus Plazza *in ſuo Opere inſcripto Chriſtianorum in Sanctos, Sanctorumque Reginam &c. Propenſa Devotio, part.* 1. *cap.* 17. *num.* 25. *& ſeq.*

V. Indubium quippe eſt, hoſce Monachos, *ad ſuccurrendum* nuncupatos, ſi convaluiſſent, Religioni, quam per Profeſſionem voverant, manſiſſe perpetuo addictos, adeo ut ex ea abeuntes, apoſtaſiæ rei fierent. Celebre eſt Opuſculum XVI. Beati Petri Damiani, ſcriptum ad Giſlerum Epiſcopum Auximanum, in quo eorum aſſertionem pervalide oppugnat, qui affirmare audebant, piam quidem rem eſſe, & ad æternæ vitæ meritum valde utilem, in mortis articulo monaſticum inducere habitum, & ipſam quoque Profeſſionem emittere; at hujuſmodi Profeſſioni non eam ineſſe vim, ac efficaciam, ut, ſi æger convaluiſſet, adigeretur propterea reliquum vitæ ſpatium in monaſterio exigere. Laudatum Opuſculum legi poteſt *tom.* 3. *cap.* 2. *Operum ejuſdem, impreſſionis anni* 1743. *pag.* 181. Memorata autem erronea opinio Synodali decreto proſcripta fuit. Et nunc inter eruditos tantummodo quæſtio eſt, an proſcriptionis decretum fuerit editum in Synodo coacta ſub Stephano X. vel potius ſub Leone IX. uti videri poteſt apud Chriſtianum Lupum *cit. loc. pag.* 595.

VI. Verum, quidquid ſit de recenſitis quæſtionibus, & quidquid olim fuerit de his Monachis *ad ſuccurrendum*, quorum nullum hodie veſtigium ſupereſt, quidquid demum ſit de ipſa quoque S. Pii V. Conſtitutione, num ſcilicet derogatum ipſi fuerit a Gregorio XIII. peropportunum videtur, pro eo quod pertinet ad Eccleſiaſticum regimen, monere Epiſcopos, quod, ſi Novitia Ordinis S. Dominici, in idonea quidem ætate conſtituta, ſed nondum legitimum tyrocinii tempus emenſa, in mortis articulo Profeſſionem emiſerit, hæc utique illi proficua eſſe poterit ad ſpirituales effectus, ad aſſequendas nimirum Indulgentias, acquiri ſolitas ab illis, quæ rite ſolemnem Profeſſionem emittunt; nunquam vero ad temporales effectus, videlicet ad tribuendam monaſterio actionem, qua dotem, ac reliqua bona ſic profeſſæ Monialis petere valeat. Ita cenſet Fagnanus *in Cap. Sicut nobis, a num.* 22. *uſque ad* 34. & præſertim *num.* 33. *de Regularibus*, cujus ſententiam amplexa eſt etiam Congregatio Concilii in cauſa *Narnien. Profeſſionis* propoſita 22. Junii 1743. & reſoluta 25. Januarii 1744. in qua cum quæſtio eſſet de Novitia, quæ in extremis conſtituta, poſt vigeſimum ſecundum Noviciatus menſem emiſerat Profeſſionem in monaſterio, cujus Conſtitutionibus biennale experimentum ante Profeſſionem requirebatur, validum ſane Congregatio declaravit hujuſmodi actum, ſed ad ſpirituales tantummodo gratias lucrifaciendas. Porro, hac retenta, ſervataque regula, quæ firmiſſimis innititur fundamentis, aditus intercluditur litibus, & compeſcuntur vociferationes ſecularium, temere plerumque inclamantium, magnas, immo exceſſivas eſſe, quæ monaſteriis, ceteriſque piis locis fiunt, temporalium bonorum

ac-

acceſſiones : quod etiam nos ipſi, dum munere Secretarii Concilii fungeremur, non negleximus ſignificare Epiſcopis in relatione ſtatus ſuarum Eccleſiarum exquirentibus, quonam ſe modo gerere, quidve judicare deberent de Profeſſionibus in aliquibus ſuarum diœceſium monaſteriis nuncupari ſolitis a Monialibus Novitiis proximam mortem præſentientibus, quæ licet legitimam ætatem impleviſſent, nondum tamen præfinitum tyrocinio ſpatium plene exegerant.

VII. Animadvertimus, haud leve negotium faceſſere Epiſcopis, quod ſatis frequenter contingere ſolet, ut mulier, poſt inita ſponſalia, vel etiam poſt matrimonium de præſenti celebratum, poſtulet, ſe in Monialium monaſterium recipi, &, evoluto Novitiatus anno, ad Regularem Profeſſionem admitti; atque eam difficultatem oriri ex innumeris quæſtionibus & controverſiis, quas hac de re Auctores, nunquam, ut aſſolet, inter ſe convenientes, excitarunt; dum ignoratur, quæ ſit ſententia ſacrarum Urbis Congregationum judicio probata, atque recepta: & ſic, qui rebus adminiſtrandis definiendiſque præeſt, deprehendere nequit, ubi tuto conſiſtat; quod eſſet ipſi ceteroquin facillimum, ſi perſpectum haberet, utra ex ſententiis ſibi invicem oppoſitis in Romanæ Curiæ tribunalibus obtineat. Hoc itaque nos, repetentes ea, quæ diuturno complurium annorum curriculo præ manibus habuimus, exponendum ſumimus.

VIII. Si de ſimplicibus ſponſalibus agatur, hoc eſt de promiſſione nubendi certo viro facta, ac per mutuam repromiſſionem ab ipſo acceptata, quamvis etiam juramenti religione fuerit utrinque firmata, dummodo ultra proceſſum non fuerit, neque ſponſi carnali copula ſe ſe cognoverint, prohiberi non poteſt mulier, quin monaſterium ingrediatur, exactoque probationis anno, ſolemnia Religionis vota profiteatur. Ita reſcripſit Alexander III. in Decretali *Commiſſum*, *de ſponſalibus*: quo tamen loco ſubdit, ſatius fore mulieri, ſi, antequam monaſterium ingrediatur, ut juratam fidem præſtet, matrimonium contrahat: *Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod tutius eſt ei, religione juramenti ſervata, prius contrahere, & poſtea, ſi elegerit, ad Religionem migrare*. Textum hunc nonnulli ita interpretantur, ut conſilium potius, quam præceptum præſeferat; uti videre eſt penes Sanchez *de matrimonio lib.* 1. *diſput.* 43. *num.* 7. Alii tamen recte perpendunt, Pontificiam Conſtitutionem locum ſibi vindicare in ea facti ſpecie, qua mulier de Religionis ingreſſu adhuc deliberans, nondum re ipſa monaſterium ingreſſa fuerit. In his enim circumſtantiis poteſt utique ſponſa, abſque eo quod admirationem ingerat, jurisjurandi fidem liberare, matrimonium inire, exindeque ad clauſtra properare: quod profecto non eveniret, ſi mulier jam monaſterium ingreſſa, ſubinde aut in ipſo monaſterio manens, matrimonium iniret, aut ex eo egreſſa, nuptias celebraret, & poſtea clauſtra repeteret. Ita differit Gonzalez *in Commentariis ad præcit. text.* latiorique calamo rem per-

ſequitur Pirhing *ad tit. Decretal. de ſponſal. & matrim. lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 52. & 53. Sed, cum in ſponſalibus, juxta nunc vigentem ſtipulationum formam, contractis, atque juratis, apponi ſoleat non ſolum contrahendi, ſed & conſummandi matrimonii obligatio; hæc ſane recentior receptaque praxis fortaſſe poteſt efficere, ut executioni mandari nequeant, quæ ſtatuta ſunt in Decretali *Commiſſum*; ut ſcilicet matrimonium ad formam juratæ promiſſionis contrahatur, deinde vero mulier in Religionem & clauſtra ſe recipiat: neque enim, non ſecuta conſummatione, ſatis impletum dici poſſet juramentum, quod tamen unum in cauſa fuit, ut Pontifex præciperet ei, quæ matrimonium ſe contracturam juraverat, ut matrimonium prius celebraret, ſubindeque, ſi libuiſſet, ad clauſtra migraret. Verum, quamvis diſpoſitio memoratæ Decretalis *Commiſſum*, aptari nequeat propoſitæ juratæ ſponſioni, contrahendi videlicet, ſimulque conſummandi matrimonium; huic tamen omnino congruere videtur effatum illud: *Propoſitum, aut promiſſum non infringit, qui in melius illud commutat:* quod legitur in Decretali *Pervenit*, *de jurejurando*. Neque in jurata conſummandi promiſſione videtur contineri caſus, quo ipſi ſacri canones a conſummatione abſtinendum probant atque collaudant, juxta alteram Decretalem *in Cap. Ad noſtram*, 21. *de jurejurando*: ubi, cum quidam jurejurando pollicitus eſſet, ſe in cauſis omnibus judicii ſolemnia ſervaturum, Innocentius III. Pontifex reſcripſit, juramentum in hunc, qui ſequitur, modum eſſe interpretandum. *Quamquam & ſecundum approbatum intellectum recte poſſit intelligi, quod juraſti, ut in omnibus cauſis ordinem judiciarium obſervares, in illis videlicet, in quibus eſt ordo judiciarius obſervandus.*

IX. His circa ſponſalia explicatis, ſequitur, ut agamus de matrimonio, rato tamen, nec conſummato: integrum eſt enim mulieri, quæ matrimonium tantum celebravit, non autem conſummavit, in monaſterium ſe recipere, ibique ſolemnia Religionis vota nuncupare: per hanc autem votorum nuncupationem matrimoniali vinculo vir exſolvitur, ipſique liberum eſt ad alias nuptias convolare, juxta reſcriptum Alexandri III. Pontificis in Decretali *Verum*, *de converſione conjugatorum*, & juxta definitionem ſacræ Tridentinæ Synodi *in can.* 6. *ſeſſ.* 24. *de matrimonio*. Animadvertendum tamen eſt, privilegium hoc eſſe conceſſum tantummodo Religioſæ Profeſſioni, emiſſæ in aliqua ex approbatis Religionibus, in quibus nimirum emiſſa caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ vota, ſolemnium vim & naturam obtinent; nunquam vero Profeſſioni emitti ſolitæ in quibuſdam piarum mulierum cœtibus, veluti Tertiariarum, Beguinarum, aut Oblatarum, quarum vota, non inter ſolemnia, ſed inter ſimplicia recenſentur, juxta conſtantem, atque conformem ſententiam tribunalium tum Rotæ, tum Congregationis Concilii, quæ ſæpe ſæpius matrimonia ab illis poſt caſtitatis votum contracta, valida pronunciarunt, ex quo ejuſmodi vota ſimplicia fuerint, non autem ſolemnia.

Id ipſum obtinet quoad viros in Militaribus Ordinibus profeſſos ; exceptis dumtaxat Hieroſolymitanis Equitibus, qui veri ſunt Religioſi, cum ſe ſe trino, ſolemnique caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ voto obſtringant, quemadmodum recte animadvertunt Eſcannius *in Propugnaculo Hieroſolymitano diſquiſit. 6. cap.* 2. Adden. ad Lodoviſ. *deciſ.* 87. *num.* 13. & ideo quæ in hac Equeſtri Religione emittitur Profeſſio, matrimonii rati, & non conſummati, vinculum diſſolvit, & ſi quod inde contrahatur matrimonium, irritum facit: uti ad rem noſtram ſubdit Sanchez *de matrim. lib.* 2. *diſp.* 8. *num.* 8. At non eadem vis eſt, & prærogativa Profeſſioni in reliquis Militaribus Ordinibus nuncupatæ ; in quibus, non indefinita, ſed plerumque conjugalis caſtitas, vel a ſecundis nuptiis abſtinentia vovetur: uti ſcite diſſerunt Mendo *de Ordinibus Militaribus diſquiſit.* 5. *quæſt.* 3. *num.* 17. Pontius *de matrimonio lib.* 9. *cap.* 7. Cardinalis de Lauræa *tom.* 3. *in* 4. *lib. ſent. diſput.* 16. *art.* 13. *num.* 292. *& ſeq.* Clericat. *de Sacrament. matrim. deciſ.* 13. *num.* 18.

X. A matrimonio rato, ſed non conſummato, progrediendum eſt ad matrimonium conſummatum. De quo illud eſt præmittendum, quod, quidquid ſit de quibuſdam exemplis, quæ in Eccleſiaſtica Hiſtoria leguntur, nonnullarum ſcilicet mulierum jam nuptarum, quæ, viris plane inſciis, ad religioſa clauſtra confugerunt, vel de viris, qui, uxoribus nihil tale opinantibus, monaſticam vitam profeſſi ſunt ; cum tribuenda hæc ſint peculiari Divino afflatui, aut vigenti per ea tempora Eccleſiaſticæ diſciplinæ, quæ ad monaſticum Inſtitutum fovendum, ampliandumque magnopere intendebat: noſtris ſane temporibus, ſi de matrimonio agatur conſummato, nequit uxor ſine conſenſu viri, aut vir ſine conſenſu uxoris, religioſam & clauſtralem vitam amplecti: quemadmodum perſpicue infertur ex Decretali Alexandri III. *in Cap. Verum*, *de converſ. conjug.* Conſenſum autem hujuſmodi liberum eſſe oportet, ac voluntarium: ſi enim fuiſſet per vim, metumve extortus, poſſet utique, qui ipſum præſtitit, alterum conjugem, licet jam clauſtris incluſum, ex iis revocare ; uti reſcripſit Innocentius III. in Decretali *Accedens*, *eodem tit.* Et, quamvis etiam conſenſus omnino fuiſſet liber, inſuperque conjux, monaſterium ingreſſus, Religioſam Profeſſionem emiſiſſet, ſi alter conjux, ea, quæ ſacris canonibus conſtituta ſunt, ex parte ſua non præſtet, integrum ipſi eſt, profeſſum e clauſtro revocare, licet Profeſſio ab eo valide emiſſa fuerit ; juxta celebre reſcriptum laudati Pontificis Alexandri III. in Decretali *Præterea*, *de converſ. conjug.* Quapropter, ſi in aliqua diœceſi contingat, ut nupta mulier in Religionem ſe recipiat, noverit Epiſcopus, id ſibi vel maxime incumbere, ut & legitimus, liberque præcedat viri conſenſus, & is præterea præſcriptas a ſacris canonibus conditiones implere non omittat.

XI. De quibus ſane conditionibus aliqua hic adnotare volentes, duo a ſacris canonibus præſcripta comperimus. Primum, ut, ſi alter conjugum

velit in monaſterium ſe ſe recipere, ibique ſe Deo devovere, id ei nullatenus concedatur, niſi alter quoque conjux cœnobium ingrediatur, & in eo Regularem Profeſſionem emittat. Satis perſpicuus eſt textus *in Can. Quia Agatho*, 27. *quæſt.* 2. ubi hæc leguntur: *Quem tamen* (de Agathone ſermo eſt ab uxore ad Religionem properante) *ita ſuſcipiendum eſſe cognoſce, ſi & uxor illius ſimiliter converti voluerit; nam, dum unum utrorumque corpus conjugii copulatione ſit factum, incongruum eſt, partem converti, & partem in ſeculo remanere*. Huic conſonat ſequens Canon *Scripſit nobis*, in quo continetur reſcriptum Nicolai Pontificis ad Reginam Theutbergam, quæ cum eſſet Lothario nupta, Religioni nomen dare exoptabat: *Cui nos ſcripſimus, non hoc aliter fieri poſſe, niſi eamdem vitam conjux ejus Lotharius elegerit*. Idemque Pontifex ad Lotharium ſcribens, hæc habet: *Nam licet ſit ſcriptum: Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet: Deus tamen, & non homo, ſeparat, quando Divini amoris intuitu, ex conſenſu utriuſque conjugis, matrimonia diſſolvuntur. Aliter autem fieri mutuam ſeparationem veſtram prohibemus*. Neque clarior eſſe poteſt Alexandri III. Decretalis *in Cap. Cum ſis*, *de converſ. conjug. Ignorare non debes, Sanctorum Patrum conſtitutioni eſſe contrarium, ut vir, uxore ſua, aut uxor, viro ejus non aſſumente Religionis habitum, debeat ad Religionem tranſire*. Hæc eſt prior regula a Jure Canonico tradita. Sequitur altera, quam prioris limitationem merito dixeris; qua nimirum ſancitur, poſſe alterum conjugem, poſt matrimonium etiam conſummatum, fieri Religioſum, licet alter ejus veſtigia ſequi detrectet, dummodo tamen hic provectæ ætatis ſit, ab omni incontinentiæ ſuſpicione immunis, &, ſi inter ſeculares verſari maluerit, ſimplici caſtitatis voto ſe obſtringat: his quippe poſitis peculiaribus circumſtantiis, alteri ex conjugibus fit facultas ingrediendi Religionem, alteri vero manendi in ſeculo; veluti proſequitur Alexander Pontifex in præcitata Decretali *Cum ſis*, *de converſ. conjug.* En ejus verba: *Inde eſt, quod auctoritate Apoſtolica prohibemus, ne in Epiſcopatu tuo virum, vel uxorem, niſi uterque ad Religionem migraverit, tranſire permittas. Verum, ſi ita uxor ſenex eſt, & ſterilis, quod ſine ſuſpicione poſſit eſſe in ſeculo, diſſimulare poteris, ut, ea in ſeculo remanente, & caſtitatem promittente, ad Religionem tranſeat vir ejuſdem*. In quem textum Gloſſa *verb. diſſimulare*, obſervat, hujuſmodi verbo veram permittendi & approbandi vim ineſſe. Quod eo magis dicendum eſt, dum quidquid decretum legitur *in præindicato Cap. Cum ſis*, confirmatur quoque in ſubſequentibus Decretalibus ſub eodem titulo *de converſione conjugatorum* collectis, quarum uni initium eſt *Uxoratus*, alteri *Ad Apoſtolicam*, & alteri *Significavit*. Et, quamvis in prima ex illis, nimirum in Decretali *Uxoratus*, habeatur, continentiæ votum a conjuge jam ſene, qui in ſeculo remanet, emittendum, *publice in conſpectu Eccleſiæ* nuncupari debere, exinde tamen non ſequitur, ſolemne illud eſſe; nam, ſicut inferius demonſtrabimus, illud tantummodo continentiæ votum ſolemne

cen-

cenſetur, quod eſt ſacro Ordini, vel Regulari Profeſſioni adnexum: ſed hoc tantummodo ex laudata Decretali infertur, perpetuæ continentiæ votum a manente in ſeculo concipiendum, & rite perficiendum eſſe coram teſtibus, & Superiore Eccleſiaſtico, ne unquam de illius nuncupatione dubitari poſſit.

XII. Si haſce vias, quæ a ſacris canonibus indicantur, quæque accurate ſemper ſervatæ fuerunt ab Urbis Congregationibus, inſiſtet Epiſcopus, nihil offendet, quod juſtam dubitandi cauſam ei præbeat, ubi caſus ſe obtulerit nuptæ mulieris, quæ monaſterium ingredi, ac Regularem Profeſſionem ſuis loco & tempore emittere velit. Difficultates, quæ aliquando occurrunt, & de quibus interdum Congregatio Concilii ſententiam rogata fuit in relatione ſtatus Eccleſiarum, inde profluxerunt, quod aut vir abnueret ingredi Religionem, ſed mallet dumtaxat ſacro Ordine, & Presbyteratu in ſeculo initiari, quamvis uxor inter Moniales profiteretur; aut nonnulli ex viris contenderint, ſe in ſeculo manere poſſe, nec ideo obſtringi debere ad ſimplex caſtitatis votum emittendum, in caſu videlicet, quo conjugalis fides fracta per adulterium fuerat ab uxore, quæ ſubinde facti pœnitens, in monaſterium ſe abdere decreverat, & Religioſæ vitæ inſtitutum amplecti, ac vovere.

XIII. Cum dictum fuerit ſuperius, quoties uxor Religioſam in monaſterio vitam amplectatur; debere & virum ingredi monaſterium, ibique monaſticæ Profeſſionis vota emittere, niſi ea ſit ætate, vel conditione, quæ omnem incontinentiæ ſuſpicionem excludat, ſatis vero eſſe, ut in ſeculo ſe ſimplicis caſtitatis voto obſtringat, ſi ab ejuſmodi ſuſpicione, maxime per ætatem, vindicetur: ambigi jure nequit, quin in hac poſteriori facti ſpecie poſſit vir, ſi velit, ad ſacrum Ordinem, indeque ad Sacerdotalem gradum in ſeculo conſcendere: ſi enim lex ipſi in tali caſu indulget, ut ſimplici caſtitatis voto illigatus in ſeculo permaneat, cumulatius legem implet, ſi ſacris Ordinibus initietur: cum caſtitatis votum, ſacris Ordinibus adnexum, ſolemne ſit & habeatur, juxta Decretalem *in Cap. unic. de voto, in 6.* cujus hæc ſunt verba: *Illud ſolum votum debere dici ſolemne. &c. quod ſolemnizatum fuerit per ſuſceptionem ſacri Ordinis, aut per Profeſſionem expreſſam, vel tacitam, factam alicui de Religionibus per Sedem Apoſtolicam approbatis.*

XIV. Nodus igitur difficultatis eſt potiſſimum in eo caſu, quo vir nec ætate grandævus, nec ob alias circumſtantias ab incontinentiæ ſuſpicione remotus, juxta canonum ſanctionem deberet ſolemnia Religionis vota nuncupare, quod tamen ipſe abnuit, ſacrum tantummodo Ordinem ſuſcipere intendens, vel ad Sacerdotalem gradum in ſeculo aſcendere. Inſtante Veronenſi Epiſcopo, caſus hujuſmodi propoſitus fuit in ſacra Congregatione Concilii habita 18. Decembris 1728. eoque licet ad iteratum examen revocato, nulla tamen prodiit reſolutio, uti videre eſt *tom. 4. Theſauri Reſolutionum*; propterea quod exiſtimatum non fuerit, virum

qui

qui a florente, quam agit, ætate ad voluptatem allicitur, per ſuſceptos in ſeculo ſacros Ordines dici poſſe ab incontinentiæ periculo procul abeſſe, atque adeo opportunis cautionibus, præſidiiſque munitum, qualis evaderet, ſi ſe in monaſterium abderet, ibique Religioſam emitteret Profeſſionem. Haud tamen diffitemur, quin aliqua afferri poſſint exempla Epiſcoporum, qui nuptæ mulieri facultatem fecerint ſe Deo dicandi in monaſterio, dum vir Sacerdotio inter ſeculares initiaretur, licet is, haud grandiorem, ſed virentem ageret ætatem. Hoc autem ideo fortaſſe factum, quod perſpectiſſima fuerit viri probitas, certoque præcognitum, quantum quidem humana conditio patitur, fore, ut ſacris Ordinibus obſtrictus, illibatam caſtitatem ſervaret; quod potiſſimum intendunt ſanctiones canonum jubentium, virum ætate florentem, Religionem ingredi, quoties uxor inter Moniales ad Religioſam vitam ducendam ſe recipit. Nemo ſane ignorat veterem illam, ſatiſque arduam, quæ olim fuit, controverſiam, an, ſicut matrimonii rati, ſed non conſummati vinculum per Religioſam Profeſſionem diſſolvitur, ita per ſacri Ordinis aſſumptionem diremptum illud pronunciari jure poſſet; cum ſacer Ordo, æque ac Religioſa Profeſſio, ſit impedimentum nedum impediens, ſed dirimens etiam matrimonium. Cardinalis Oſtienſis *in Summa* eamdem ſacro Ordini vim tribuit ad diſſolvendum matrimonium ratum, nec conſummatum, quam habet Regularis Profeſſio. Oppoſitam ſententiam alii ſunt ſecuti, impenſius monentes, quod, nulla ſuper hoc allata, nec evulgata Pontificia definitione, periculoſum nimis eſt Oſtienſis opinioni ſubſcribere. Verum, cum poſtmodum Joannes XXII. ſuam ediderit Conſtitutionem, quæ incipit *Antiquæ*, ſub titulo *de voto, & voti redemptione*, in Collectione ejuſdem Decretalium *tit. 6.* indubium, firmumque manſit, quamvis matrimonium ratum, ſed non conſummatum, diſſolvat Religioſa Profeſſio, minime tamen per ſuſceptionem ſacrorum Ordinum diſſociatum illud cenſeri oportere. Porro, ſi ad caſum, de quo agimus, exemplum ejuſmodi accommodetur, unuſquiſque facile noverit, non ſatis tuto egiſſe Epiſcopos illos, qui quandoque facultatem fecerunt ad ſacros Ordines conſcendendi viro licet juniori, cujus uxor Sanctimonialium vitam amplectebatur; longeque rectius fuiſſe facturos, ſi, ubi peculiares facti circumſtantiæ id ſuadere viderentur, eoſdem monuiſſent, ut opportunam a Sede Apoſtolica diſpenſationem implorarent, cum nulla de hoc Pontificia extet definitio.

XV. Verum, ſi hoc quæſtionis caput de viro juniore, qui, uxore monaſticam vitam vovente, non inter Regulares profiteri, ſed inter ſeculares Sacerdotes initiari contendit, nullo Pontificio reſcripto, aut Conſtitutione fuit definitum; haud tamen illa deſiderantur quoad alterum caput de viro florentis ætatis, cujus uxor, admiſſi adulterii pœnitens, vult ſe ſe in monaſterium abdere, ibique nuncupata Regulari Profeſſione crimina ſua expiare. Actum de ea re fuit in Congregatione particulari habi-

bita coram ſel. record. Innocentio Papa X. in eaque ſtatutum fuit, legitima adulterii probatione non deficiente, nimirum quoties aut mulier ipſa crimen confeſſa ſit, aut illius delictum notorium fuerit, aut denique Judex ſententiam tulerit ſuper divortio ex capite adulterii; ſi uxor Religioſam in monaſterio vitam eligat, non cogi virum, licet florentem ætate, Religionem ingredi, ſed ſatis eſſe, ut ab eo ſimplex caſtitatis votum in ſeculo nuncupetur. Ita teſtatur Lezana, qui memoratæ Congregationi coram Pontifice habitæ interſuit, *in ſuo conſult.* 30. *num.* 27. Huic conſonant aliæ a Congregatione Concilii editæ reſolutiones, in cauſa nimirum *Lucana*, deciſa 14. Novembris 1682. *lib.* 32. *decretor. fol.* 479. & in *Ferrarien.* 2. Maji 1693. uti videre eſt *lib.* 43. *decretor. fol.* 225. dumque nos ipſi in minoribus conſtituti eidem Congregationi a Secretis eſſemus, in cauſa *Januen.* 2. Maji 1722. ut patet *ex tom.* 2. *Theſauri Reſolutionum*, ubi inſertum eſt folium, quod tunc a nobis elucubratum, & typis impreſſum Congregationi obtulimus.

XVI. Hæc ſunt, quæ hic opportune afferenda duximus, ut demonſtraremus, quomodo ſe gerere debeat Epiſcopus, ſi aliqua nupta mulier monaſterium ingredi, & Religioſum Inſtitutum profiteri velit; nimirum, quando, & qua ratione, illius inſtantiæ valeat obſecundare. Quæ tamen nullatenus obſtant, quominus, ſi peculiares alicujus facti circumſtantiæ temperamentum aliquod, vel generalis regulæ relaxationem expoſcere videantur, Apoſtolicæ Sedis auctoritas imploretur, quæ ex legitimis cauſis poteſt, conſuevitque opportunas diſpenſationes indulgere. Quemadmodum mox ſupra monuimus, probato adulterio, ſi uxor adultera, ſaniore inito conſilio, ſe Religioni devoveat, non eo onere gravatur vir, licet junior, ut Monachus fiat; ſed ſatis eſt, ut ſimplici caſtitatis voto inter ſeculares ſe obſtringat. Turbavit id aliquando nonneminem, qui ad Sanctam Sedem ſupplex confugit, ut a præfati voti nuncupandi onere fieret immunis, fortaſſe etiam pertimeſcens, ne, mortua quandocumque in clauſtris uxore, adempta ſibi eſſet facultas tranſeundi ad alias nuptias. Cum enim uxor, quæ conſenſit, virum ſacro Ordine initiari, eo e vivis erepto, prohibeatur alteri nubere, ut conſtat *ex Can. Seriatim*, *diſtinct.* 32. &, ſi quod ab ipſa attentetur matrimonium, Eccleſiaſticis ſanctionibus irritum fiat, uti videre eſt apud Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſput.* 40. *per tot.* dubitari non omnino temere poſſet, num idem quoque pronunciandum eſſet in altera facti ſpecie, qua, uxore ſolemniter profeſſa, ſimplici autem caſtitatis voto per virum nuncupato, vellet hic, poſt illius mortem, ad alias nuptias convolare: par enim ratio ineſſe videtur utrique ſpeciei, nimirum reverentiæ habendæ erga ſolemne votum, licet ab altero conjuge emiſſum: quam rationem innuit S. Thomas *in* 4. *ſentent. diſtinct.* 37. *quæſt.* 1. *art.* 2. *Ad ſecundum*. Quod ſi hujuſmodi ratio non ſatis idonea cenſeretur, initum tamen matrimonium ſemper eſſet illicitum, propterea quod votum caſtitatis, licet ſimplex, oporteat eſſe per-

pe-

petuum. Itaque in propoſito caſu, allato Epiſcopi teſtimonio de religioſa vita, probatiſque moribus oratoris, datum ipſi fuit, ut, præfato voto non emiſſo, liber inter ſeculares verſaretur: hicque fuit exitus præindicatæ cauſæ *Januen.* quamvis antea decretum fuiſſet, ut vir votum ſimplex caſtitatis voveret in ſeculo, ſi uxor adultera Regularem emitteret Profeſſionem. Hæc omnia, dum in minoribus Secretarii Congregationis munere fungeremur, collegimus in foliis a nobis editis in cauſa *Ulyſſiponenſi* 22. Novembris, & 6. Decembris 1727. uti videre licet *tom.* 4. *Theſauri Reſolutionum*. Sacri enim canones adigunt quidem virum ætate florentem ad Profeſſionem in monaſterio nuncupandam, vel, quatenus in provecta jam ætate conſtitutus ſit, ad emittendum in ſeculo ſimplex caſtitatis votum, dum uxor Religioſum Inſtitutum amplectitur; at non tunc, cum jura matrimonii ſunt læſa: ſi enim hujuſmodi jura ab uxore per adulterium læſa fuerint, quod tunc juniori viro in ſeculo manenti imponitur onus emittendi ſimplex caſtitatis votum, præſcriptum dici debet ad quamdam veluti tutiorem cautionem; cui quidem ſtricto jure locus non eſt, quoties anteacta viri vita nullam futuræ incontinentiæ ſuſpicionem ingerit. Inſuper olim, proprio inſtante Epiſcopo, diſpenſatio conceſſa fuit benemerito viro, ſexagenario majori, ut Sacerdotalem gradum aſcendere poſſet, dummodo ejus uxor, quæ octavum & quinquageſimum agebat ætatis annum, perpetuam caſtitatem voveret, abſque eo quod monaſterium ingrederetur, & Profeſſionem emitteret Regularem, cum ceteroquin ipſa eximiæ honeſtatis ſpecimen ſemper præbuiſſet. Hujuſmodi Indultum conceſſum fuit nobili viro Pariſienſi in Congregatione habita 6. Maji 1645. uti videre eſt *lib.* 17. *decretorum pag.* 471. *a terg.* Nos ipſi quoque, allatis precibus defuncti Cardinalis de Almeyda Patriarchæ Ulyſſiponenſis, audito prius voto Officii noſtri Pœnitentiariæ, non recuſavimus facultatem facere ſpectato viro, licet ætate non admodum provecto, conſcendendi ad ſacros Ordines, dummodo uxor ſimplex caſtitatis votum coram Cardinali Patriarcha nuncuparet, poſtquam tamen ſe in aliquod monaſterium recepiſſet, caviſſetque idonee, ſe Profeſſionem emiſſuram, cum primum congruam dotem monaſterio perſolvendam fuiſſet conſecuta. Denique, cum Panormitanus Archiepiſcopus retuliſſet, ſe in diœceſi reperiiſſe virum & mulierem conjuges, ex quibus, cum ambo affectæ valetudinis eſſent, & ſeptuagenariam ætatem prope attingerent, vir quidem Sacerdotali Ordine inſigniri exoptabat, ac uxor, licet in id conſenſum ultro præberet, tamen ad id tantummodo, & vix quidem, adduci poterat, ut Tertiariæ habitum indueret, cumque Archiepiſcopus pro diſpenſatione ſupplicaret, re ad Congregationem Concilii delata, hæc quidem pro diſpenſatione votum tulit, hac tamen ſuperaddita conditione, ut vir, uxorque diverſas omnino ædes incolerent: uti cernere eſt in reſolutione edita 20. Maji 1752. quæ noſtris litteris in forma Brevis, datis 13. Septembris ejuſdem anni, fuit

con-

confirmata. Tunc autem neceſſaria habita fuit diſpenſatio, propterea quod in Decretali *Conjugatus*, *de converſ. conjug.* cautum legatur *Nullus conjugatorum eſt ad ſacros Ordines promovendus*, *niſi ab uxore continentiam profitente fuerit abſolutus*: relata autem verba *continentiam profitente*, minime congruere viſa ſint Tertiariarum Inſtituto, quod uxor amplecti cupiebat. Superaddita vero fuit cautela diſtinctas inhabitandi domos, ex rationibus, quas *in noſtra Inſtit.* 83. attulimus.

XVII. Hactenus dictum eſt de iis, quæ ad ingreſſum mulierum in monaſterium, & ad Profeſſionem tempore ſuo ab ipſis emittendam pertinent. Nunc opus eſt aliqua attingere, quæ Moniales jam profeſſas reſpiciunt; ex iis nimirum, quæ Epiſcopis aliquando querelarum argumentum præbuerunt in relatione ſtatus Eccleſiæ, ac diœceſis, ad Sanctam Sedem tranſmiſſa. Vulgaris, ac communis olim evaſerat querimonia de Confeſſariis Monialium. Nonnulli enim ex Prælatis plus æquo ſe alienos præſtabant a concedendo alicui Moniali Confeſſario extraordinario, poſteaquam ille univerſo monaſterio, omnibuſque Monialibus datus fuerat; putantes nimirum, hanc eſſe rectam ſpiritualis Monialium regiminis formam. Inſuper, cum nonnulla Monialium monaſteria certi Ordinis Regularibus reperiantur ſubjecta, exponebantur ab Epiſcopis aliquarum Monialium querelæ, cupientium habere nonnunquam Confeſſarium extraordinarium alterius Inſtituti Regularem, vel Secularem Sacerdotem. Sedulæ diſquiſitioni res fuit ſubjecta ſub Innocentio XIII. in Congregatione particulari, cui cum nos in minoribus a Secretis eſſemus, plurimum laboris ac operæ hanc in rem ſcripto verboque contulimus; tuncque prodiit ejuſdem Pontificis Conſtitutio, cui initium *Apoſtolici miniſterii*, quæ edita potiſſimum fuit ad inſtaurandam in Hiſpaniarum Regnis Eccleſiaſticam diſciplinam, ſubinde vero confirmata fuit ab ejuſdem Succeſſore Benedicto XIII. Eadem plane materies, nobis ad ſummum Pontificatum evectis, fuit ad iteratam trutinam revocata; id vel maxime expoſcentibus pluribus Epiſcopis, probiſque viris Eccleſiaſticis: habitoque deſuper ſedulo accuratoque examine, noſtram edidimus Conſtitutionem, incipientem *Paſtoralis curæ*, quæ eſt *num. 56. noſtri Bullarii tom. 2.* qua Epiſcopis inſinuavimus, ut faciles ſe omnino præbeant in concedendo Confeſſario extraordinario ſingulis etiam Monialibus illum ex juſta cauſa petentibus, quamvis antea univerſo Monialium cœtui extraordinarius Confeſſarius datus fuerit, juxta Tridentini Concilii præſcriptum *ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 10. atque inſuper cavimus, ut unuſquiſque Superior Regularis, ſaltem ſemel quotannis, Monialibus ſibi ſubjectis Confeſſarium extraordinarium deſignet e Clero ſeculari, vel ex altero Regulari Inſtituto Sacerdotem; eoque id negligente, Epiſcopus loci id efficiat, quod Regularis Superior præſtare debuerat. In eadem Conſtitutione rationes, & fundamenta expoſuimus, quibus hujuſmodi ſanctio innititur: cujus executionem ſi Epiſcopi urgere non omittant, omnis conticeſcet querela; Epiſcoporum autem nemo amplius ve-

vereri, aut dubitare poterit, recte ne, an ſecus agat, dum facilem ſe exhibet in concedendo Confeſſario extraordinario certæ alicui Moniali, poſtquam ipſum univerſo Monialium cœtui jam conceſſerat; numque ſibi jus aliquod poſſit vindicare in deſignandis Confeſſariis extraordinariis Monialium Regularibus ſubjectarum, ut aliquando, vertente anno, Confeſſarium extraordinarium habeant Regularem alterius Ordinis, vel Secularem Sacerdotem.

XVIII. Longe difficilior eſt quæſtio de vita communi ſuis in monaſteriis a Monialibus ſervanda. Sane Regeſta Congregationum tam Concilii, quam Epiſcoporum, ac Regularium, plena ſunt variis hac de re poſtulationibus. Ut vitæ communis prærogativæ innoteſcant, ſatis eſt perpendere, quod, emiſſo cœlitus Spiritu Sancto ſolemni Pentecoſtes die, ipſam illico primo Chriſtifideles Hieroſolymis amplexi fuerunt; quemadmodum noſſe licet ex Actibus Apoſtolorum *cap.* 2. *Omnes, qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia; poſſeſſiones, & ſubſtantias vendebant, & dividebant illa omnibus, prout unicuique opus erat*: & *cap.* 4. *Neque quiſquam egens erat inter illos; quotquot enim poſſeſſores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apoſtolorum: dividebatur autem ſingulis, prout cuique opus erat*. Huic veteri diſciplinæ Regularium Ordinum Inſtitutores ſuum veluti ædificium ſuperextructum voluerunt, communis vitæ uſum ſuis ſectatoribus præſcribentes; eidemque fundamento Religioſæ vitæ inſtitutum innixum voluit Eccleſia, dum, proſcripta a virorum, mulierumque monaſteriis proprietate, communia omnia inter eos eſſe voluit. A Tridentino Concilio *ſeſſ.* 25. *de Regularibus & Monialibus cap.* 1. id enixe urgetur, ut vota obedientiæ, paupertatis, caſtitatis, necnon communis vita, ſerventur: *Atque in primis, quæ ad ſuæ Profeſſionis perfectionem, ut obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis, ac ſi quæ alia ſunt alicujus Regulæ, & Ordinis peculiaria vota, & præcepta, ad eorum reſpective eſſentiam, necnon ad communem vitam, victum, & veſtitum conſervanda pertinentia, fideliter obſervent*. Sequenti autem capite prohibentur Religioſi, atque Religioſæ, bona quæcumque ſive mobilia, ſive immobilia, uti propria habere; ediciturque, ut, ſi quæ ipſis res immobiles, aut mobiles aſſignentur, *ſtatim Superiori tradantur, conventuique incorporentur*. Conſonant Clementis VIII. & Innocentii XII. Romanorum Pontificum Conſtitutiones: haud enim difficile captu eſt, quod, ſi in una eademque Religioſa domo aliquæ Monialium a ſuis conſanguineis certam annuam præſtationem, quam *livellum* dicunt, recipiant, ceteræ non item, dum hæ in anguſtiis vivent, illæ autem lautius ſe gerent, ibi facile regnabit ſuperbia, & concitabuntur invidiæ, atque æmulationes; quæ vitia Religioſam humilitatem peſſundant, mutuæque charitatis vinculum diſrumpunt. Inſuper non omnes Moniales, quæ hujuſmodi annuas præſtationes recipiunt, illas ſemper erogant in ſuas indigentias; ſed eas quandoque improvido conſilio projiciunt,

ut

ut amicos extra monaſterium degentes muneribus cumulent, quod extremum infert clauſtrali ac Religioſæ vitæ exitium.

XIX. Neminem reperire eſt, qui veritatem hanc, meridiana luce clariorem, ultro non fateatur. Difficultas verſatur in maximis removendis obſtaculis, quæ paſſim occurrunt, cum agitur de reſtituenda in Monialium monaſteriis communi vita; quæ, quamvis in earum Regulis indicta ſit, obſoleverat tamen jam tum, cum illæ, quæ actu in monaſterio degunt, illud ingreſſæ ſunt, & Profeſſionem nuncuparunt: neque enim facile in uſum revocari poteſt, ubi non omnes Moniales in illius acceptationem conveniunt, ſed, his aſſentientibus, abnuunt illæ; & ubi ex neglecta rerum cura, ac improvida adminiſtratione, vel ex adverſis caſibus, annui reditus monaſterii impares deprehenduntur congruæ Monialium ſuſtentationi, ac perferendis munerum clauſtralium expenſis, quamvis eædem intra ſummæ moderationis limites cohibeantur, niſi inter Moniales adſint nonnullæ, quæ peculiares annuas præſtationes, & perenne charitativum ſubſidium a ſuis conſanguineis exigant. Celebres plane ſunt Monialium Conſtitutiones, quæ ab eximio Præſule Joanne Matthæo Giberto, Epiſcopo Veronenſi, fuerunt conſcriptæ anno 1531. editæ vero ſub annum 1539. atque iterum anno 1563. a Bernardo Cardinali Navagerio evulgatæ, quaſque inſuper ſecutus eſt S. Carolus Borromæus, teſte Carolo a Baſilica Petri, Novarienſi Epiſcopo. De vita communi hæc loquitur Gibertus *cap.* 5. *Volumus etiam, quemadmodum præcipiunt earum Regulæ, quas voto ſolemni obſervare promiſerunt, & ſecundum vitam Apoſtolicam, quæ vitæ Religioſæ & Monachalis ſubſtantia eſt, ut vivatur in communi de omnibus tam veſtimentis, & calceamentis, quam cibo, & potu, omnique alia re; & ut Abbatiſſa, juxta monaſterii facultates diligenter commenſuratas, conſulat neceſſitatibus Sororum diſcrete, & benigne quoad victum & veſtitum, aliaque pro cellis neceſſaria, gerens ſe veluti provida materfamilias in domo recte moderata, cui non niſi unum eſt marſupium; prævidendo ſcilicet, initio anni, occurrentes ſuarum filiarum neceſſitates, ſimulque reditus, & ſolitas eleemoſynas, ut omnibus providere queat.*

XX. Communi vitæ non repugnant ſubſidia, quæ Monialibus exhibentur a conſanguineis. Fortaſſe enim animadverſum fuit, non poſſe plerumque fieri, ut ex certis ſolummodo monaſterii proventibus opportunus victus, cultuſque ſuppeteret Monialibus, & reliquæ nec exiguæ perferrentur expenſæ, ſine quibus diu eſſe monaſteria non poſſunt. Verum id communis vitæ ratio expoſcit, ut omnia in manus coaleſcant Præpoſitæ, quæ prius conſulere debet indigentiis illius Monialis, cui annua præſtatio a conſanguineis penditur, & quidquid reliquum fuerit, in ceterarum inopiæ levamen erogare. Ita definivit Congregatio Concilii anno 1586. reſponſum præbens poſtulatis cujuſdam in Indiis Epiſcopi; uti videre eſt *lib.* 4. *decretor. pag.* 114. *a terg. An Moniales privatim poſſint habere aliquos*

reditus pecuniarum, ſive aliquos cenſus relictos, & legatos ab aliquibus conſanguineis, vel aliis perſonis, pro earum ſubventione. Sacra &c. reſpondit; non poſſe; ſed omnia ad manus Abbatiſſæ deferri oportere, quæ in primis illius Monialis neceſſitatibus debeat providere: quod etiam ratum habuit anno 1601. in cauſa *Valliſoletana*; quemadmodum conſtat *ex lib.* 10. *decretor. pag.* 11. *a terg. Sacra &c. reſpondit, Regularibus ſive viris, ſive mulieribus, non licere quidpiam proprium poſſidere; ſed, quidquid acquiſiverint, & ex donatione, eleemoſyna, a parentibus, vel aliunde obtinuerint, recta ad manus Superioris eſſe deferendum, qui prius proſpicere debebit neceſſitatibus illius, cujus opera, vel contemplatione partum fuerit, & reliquum in totius monaſterii uſum convertere*. Æquitate ac prudentia refertæ ſunt hujuſmodi reſolutiones, quamvis haud videantur adamuſſim congruere ſeveriori vitæ communis inſtituto, quod expoſcere videtur perfectam æqualitatem, & quamcumque prædilectionem excludere, nec aliam in expenſis regulam agnoſcere, quam ſingulorum indigentiam, nulla penitus habita ratione hujus, illiuſve Religioſi, aut Monialis, quorum gratia munera, ſeu præſtationes in communes loculos pervenerunt. Et tamen nec ipſa quidem adeo commendata temperatio ſatis eſſe videtur ad præcavendas, aut compeſcendas monaſteriorum perturbationes, ubi de invehenda, aut reſtituenda in ipſis vitæ communis obſervantia ageretur; cum difficillimum actu ſit, ut Moniales, quæ anteacto tempore eleemoſynas a ſuis conſanguineis acceptas in proprios uſus, vel in alterius Monialis ſibi beneviſæ indigentias ſublevandas impenderunt, novam indicatam methodum, nullis excitatis turbis, amplectantur. Si autem peculii uſus ad ſupra indicatam normam redigi velit quoad futura tempora, nimirum quoad illas tantummodo Moniales, quæ poſt novam editam legem monaſterium ingredientur, ibique Profeſſionem emittent, illud inſuper ſubeſt periculi, ne conſanguinei renuant annua ipſis conſtituere ſubſidia (quibus ſubtractis, Religioſæ communitatis reditus utplurimum illius ſubſiſtentiæ impares dignoſcuntur), ex quo ſcilicet, ſi ea conſtituere, & penſitare debeant, velint tantummodo in ſibi conjunctæ Religioſæ, non autem in ceterarum, commoda expendi. Et, quamvis nonnemo propoſuerit, hujuſmodi incommodo ſatis conſuli poſſe, ſi vitalitiis præſtationibus ſublatis, augeretur ſumma dotis cuilibet Moniali, cum profitetur, conſtituendæ; alii tamen exinde futurum monuerunt, ut diſſenſiones & jurgia non ſolum non compeſcantur, ſed augeantur potius; quin etiam contentiones atque diffidia inter monaſteria, & puellarum conſanguineos, indeque inter geminas poteſtates, Eccleſiaſticam, & Secularem, effervеſcant.

XXI. Hæc omnia non eo conſilio afferuntur, ut improbetur ſtudium eorum Epiſcoporum, qui in Monialium cœnobia perfectam vitam communem invehere pro viribus conantur: ſuperius enim affirmatum fuit, commendabilem eam eſſe, Conſtitutionibus præterea nonnullorum mona-

ſte-

ſteriorum ſuiſſe præſcriptam, plurimumque conducere ad paupertatis votum religioſius cuſtodiendum, & ſartam tectamque ſervandam monaſticam diſciplinam; quibus inſuper addemus, a ſacris Congregationibus pluries inſinuatum ſuiſſe Epiſcopis, ut non alias ſinerent monaſteria ingredi, & in iis Religioſam Profeſſionem emittere, præter illas, quæ ſe communis vitæ inſtituto religioſe cuſtodiendo promptas paratasque exhibeant: uti videre eſt apud Fagnanum *in Cap. Monachi, num. 69. de ſtatu Monachorum*. Sed, quæ ſupra diximus, ad hoc expoſita fuerunt, ut, priuſquam manus operi admoveatur, res diligenter pertentetur; in primis annuus monaſterii cenſus ſupputetur, ut compertum fiat, an neceſſariis omnibus ejuſdem expenſis ſufficiat; deinde ne minis atque terroribus, ſed hortationibus, & ſpiritualibus exercitiis revocentur Moniales ad exoptatam collapſæ diſciplinæ inſtaurationem: audiantur prius omnes, & ſingulæ, non quaſi ipſarum in id colligantur ſuffragia, vel conſenſus exquiratur, ſed ut earumdem exploretur animus, & deprehendatur, an, & quæ hujuſmodi reformationi libenter acquieſcant, aut contra obluctentur, & quo in numero recenſeantur illæ, quæ ætate, aut auctoritate graviores habentur. Id omne colligitur ex pluribus reſponſis a duabus Congregationibus, nimirum Epiſcoporum, & Regularium, atque Concilii, datis ad poſtulata Epiſcoporum, qui ab ipſis conſilium, opemque implorarunt, ut propoſitum, quod meditati fuerant, invehendæ in monaſteria ſuarum diœceſium vitæ communis, ad optatos exitus poſſent perducere. Servetur itaque rerum omnium perfecta communio, ubi illa viget. Detur etiam opera, ut, ubi non obtinet, introducatur; ſed ſemper præ oculis habeantur quæ plurimæ ſe ſe objiciunt difficultates. Cumque de opportunis adhibendis remediis cogitatum fuerit, ſi haud temere conjiciatur, fore, ut tentatum opus in irritum cedat, vel, eo ſuſcepto, plus incommodi ſit inde pertimeſcendum, quam ſperandum utilitatis, res in aliud tempus protrahatur: interea vero in id ſtudium omne, atque induſtria conferatur, ut Monialium ſingulæ in communem arcam monaſterii pecuniam inferant, quam ex annuis præſtationibus ſibi, poſtquam Profeſſionem emiſerunt, conſtitutis recipiunt, ſeu quam ſuarum manuum laboribus lucratæ ſunt, atque lucrantur: utque de univerſa peculii ſumma Superioriſſam certiorem faciant, nec ſine præobtento illius conſenſu pecuniis utantur, & tunc quidem in cauſas tantummodo honeſtas, & neceſſarias, ab eadem Præpoſita approbandas: eiſque demum efficaciter ſuadeatur, & aperte denuntietur, nullum iis eſſe hujuſmodi peculii dominium, ſed merum uſum, huncque, ut ſuperius diximus, omnino ſubjectum Præpoſitæ arbitrio, ac voluntati; ideoque eas ſemper paratas eſſe oportere nullis objectis impedimentis, ſed æquo potius libentique animo aſſentiri, ut eadem Præpoſita, ſic expoſcentibus monaſterii rationibus, in illius ſublevandis indigentiis pecunia ab ipſis depoſita utatur. Hæ omnes conditiones recenſentur ab Auctoribus, qui hac de re tractarunt; eorumque dicta collecta leguntur in Tra-

Tractatu *de Vita communi*, Romæ impreſſo anno 1695. De illis & nos verba fecimus in noſtro Opere *de Canoniz. Sanctorum lib.* 3. *cap.* 41. *num.* 12. Cumque deinde aliquis nimia ſeveritate eas in ſuis Operibus oppugnaverit, quædam typis traditæ fuerunt reſponſiones, anonima altera, Veronæ cuſa, altera Patris Milante ex Dominicana Familia, in quibus præmiſſorum omnium æquitas validis rationibus aſſeritur, & propugnatur.

XXII. Exploratum eſt omnibus in Hiſtoria Eccleſiaſtica parumper verſatis, Canonicos olim Eccleſiarum Cathedralium, vel inſignium Collegiatarum ſervitio adſcriptos, certo cuidam communis vitæ inſtituto fuiſſe obſtrictos. Perſpicui ſunt hac de re canones Conciliorum Aquiſgranenſium, alterius nimirum habiti anno 789. alterius vero anno 816. item Concilii Moguntini, necnon Turonenſis anno 813. coacti. Nec opus eſt, ut hic de hujus diſciplinæ relaxatione differamus; cum ſibi quiſque poſſit, quæ noſſe cupiat, comparare ex libro compoſito a piiſſimo Gerhoho, Præpoſito Reicherſpergenſi, *de corrupto Eccleſiæ ſtatu*, & ad Pontificem Eugenium III. directo, aliiſque ejuſdem Auctoris Operibus, quæ habentur *in Theſauro Anecdotorum* P. Pezii *tom.* 2. *part.* 2. Animadvertimus quidem, cum vetus hæc, ſtrictiorque diſciplina vigeret, Canonicos unam eamdemque domum incoluiſſe, pari quoque habitu, communique menſa uſos, nihil habuiſſe peculiare, quod in proprias ſinguli indigentias expenderent, ſed omnia omnibus ex Eccleſiæ reditibus ſuppetiiſſe. At, cum, labente tempore, communis vitæ inſtitutum ad id redactum fuerit, ut una eſſet omnibus domus, idemque refectorium, ſimulque omnes Eccleſiaſticis functionibus intereſſent; ad hoc, ut Canonici frequentes in Chorum convenirent, invaluit uſus ſegregandi certa quædam emolumenta, diſtribuenda iis, qui Horis Canonicis præſentes intererant, quorumque abſentes participes eſſe non poterant. Jam denique, ſi una, vel altera Cathedralis Eccleſia excipiatur, perpauca nunc temporis reperire eſt Capitula Canonicorum ſecularium, qui ſub eodem tecto commorentur, & in communi veſcantur refectorio: proprias enim ædes quiſque habet, fruiturque præbendæ ſuæ fructibus, ſuiſque diſtributionibus. Eruditam perlegimus diſſertationem, quæ erit numero nona, *in Vitam Beatæ Claræ Ariminenſis*, Opus Canonici Joſephi Garampi, quod in publicam lucem quamprimum prodibit. In qua quidem diſſertatione collectum invenitur quidquid ad exordium, progreſſum, lapſumque pertinet communis vitæ inter Canonicos: & ex inſertis in ea monumentis perſpicue infertur, quod, poſtquam Choro intereſſentibus certa emolumenta conſtitui cœperunt, qui illa lucrabatur, eadem & ſua faciebat, expendebatque libere in proprios uſus; cum illorum dominus eſſet pleno jure, quemadmodum & hodie ſunt Canonici quoad chorales diſtributiones. Sane quæ a Monialibus ſervanda eſt vita communis, nequaquam talis eſſe debet, ac illa, quæ intermediis temporibus inter Canonicos vigebat. Nec enim ſatis eſt, ut intra eadem clauſtra vivant,

ut

ut ſumant in uno refectorio cibum, utque communitatis obeant onera. Sed, ſi proventus habeant, vel annuas præſtationes ſibi a conſanguineis conſtitutas, hoc inſuper ſcire debent, non penes ſe eſſe illarum dominium, ſed uſum tantummodo, atque hunc Superioriſſæ arbitrio, & voluntati omnino ſubjectum; ac reminiſci, obſtringi ſe paupertatis voto, indeque fieri, ut ipſarum conditio, quoad livellorum, ceterorumque ſubſidiorum uſum, valde differat a conditione Canonicorum quoad chorales diſtributiones, etiam eorum, inter quos medio illo tempore vita communis obtinebat.

XXIII. Ab inſtituto de Monialibus ſermone non recedentes, addemus, noviſſe nos ex relationibus ſtatus Eccleſiarum, quandoque excitatam fuiſſe quæſtionem, utrum Epiſcoporum jus eſſet, an potius ad Superiores Regulares pertineret, opportunam facultatem largiri cupientibus alloqui Moniales, vel iis, qui monaſterii clauſtra ingredi debent ex legitima, ac neceſſaria cauſa, quoties res eſt de Monialium monaſterio Regularibus ſubjecto. In Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de Regularibus* ita cautum legitur: *Ingredi intra ſepta monaſterii nemini liceat, cujuſcumque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda. Dare autem tantum Epiſcopus, vel Superior licentiam debet in caſibus neceſſariis, neque alius ullo modo poſſit, etiam vigore cujuſcumque facultatis, vel indulti hactenus conceſſi, vel in poſterum concedendi.* Disjunctiva particula eſt in verbis Concilii, ubi de Epiſcopo, vel Superiore agitur. Quare Congregatio ejuſdem Concilii Interpres alias reſpondit, hujuſmodi facultatis impertiendæ jus eſſe penes Superiores Regulares quoad Monialium monaſteria eiſdem ſubjecta; niſi tamen conſuetudo obtinuiſſet, ut ab Epiſcopo ſolo, vel ab Epiſcopo ſimul, & Regulari Superiore, licentia concederetur, cum ſit ſervanda conſuetudo: uti conſtat ex reſolutione edita in quadam cauſa *Nullius* 17. Julii 1597. *lib.* 9. *decretor. pag.* 24. En verba: *Sacra &c. cenſuit, facultatem concedendi licentiam accedendi ad colloquium cum Monialibus Regularibus ſubjectis, ſpectare ad ipſos Superiores Regulares, niſi in loco eſſet conſuetudo legitime præſcripta, ut hujuſmodi licentia etiam quoad monaſteria, quæ Regularibus ſubſunt, ab Epiſcopo tantum, vel ab Epiſcopo, & Superiore Regulari conjunctim, obtineretur; tunc enim conſuetudinem eſſe obſervandam.* Verum, cum de mandato Pontificis res hæc ad iteratum examen fuiſſet adducta, definitum fuit, quoad ipſa quoque monaſteria Regularibus ſubjecta, minime ſatis eſſe, ad hoc ut monaſterii ſepta, quocumque etiam urgente caſu, ingredi liceat, in id veniam obtinuiſſe a Superiore Regulari; ſed opus omnino eſſe, ut & Epiſcopi licentia accedat: nihil obſtante contraria etiam immemorabili conſuetudine. Reque ad ſummum Pontificem Urbanum VIII. delata, non ſolum is ratum habuit quidquid definitum fuerat, ſed addidit, ubicumque in more poſitum fuiſſet, ut hujuſmodi facul-

cul-

cultates ab Epiſcopo ſolo concederentur, eumdem unum, non autem Regularem Superiorem, eaſdem impertiri debere. Colliguntur hæc omnia ex reſcripto ad Epiſcopum Bellunenſem dato ſub die 17. Junii 1630. *lib.* 14. *decretor. pag.* 300. *Tametſi alias ſacra Congregatio Concilii declaraverit, litteras ingrediendi ſepta monaſteriorum Monialium exemptarum, & Regularibus ſubjectarum, ex vera tantum neceſſitate, quæ Moniales reſpiciat, concedendas, ſeu accedendi ad loquendum cum Monialibus, pertinere ad ipſos tantum Superiores Regulares, nihilominus ſub die* 13. *Novembris* 1620. *quo magis clauſuræ obſervationi conſuleretur, facultate ſibi a Sanctiſſimo Domino Noſtro tributa ſtatuit, & decrevit, ut deinceps intra hujuſmodi ſepta nemini ingredi liceat, niſi licentiæ in caſibus neceſſariis concedendæ, nedum a Superioribus Regularibus dictorum monaſteriorum, ſed etiam a locorum Ordinariis obtentæ fuerint, non obſtantibus contrariis quibuſcumque legibus, ſtatutis, conſuetudinibus, etiam immemorabilibus. Poſtremo autem, ad revocandam omnem dubietatem, quæ ex hujuſmodi decreto forſan oriri poſſet, negotio iterum in ſacra Congregatione propoſito, atque Sanctiſſimo Domino Noſtro relato, die* 21. *Maji* 1630. *Sua Sanctitas declaravit, hujuſmodi licentias a Superioribus Regularibus non eſſe petendas in illis locis, in quibus adeſſet conſuetudo, ut iſtæ ab Epiſcopis tantum concedantur; hoc enim caſu ſtatuit, & decrevit talem conſuetudinem eſſe obſervandam, & ipſorum Epiſcoporum tantummodo licentias ſufficere, etiam privative quoad ipſos Regulares.* Idem plane reſcriptum fuit tum Epiſcopo Camerinenſi die 10. Decembris 1633. uti videre eſt *lib.* 15. *decretor. pag.* 14. tum Epiſcopo Peruſino, qui hanc quæſtionem propoſuerat in relatione ſtatus ſuæ Eccleſiæ, quemadmodum deprehenditur ex reſcripto edito die 10. Januarii 1637. *lib.* 15. *decretor. pag.* 465. Idem Archiepiſcopo Montis-Regalis, qui eamdem quæſtionem attigit in relatione itidem ſtatus Eccleſiæ ſuæ, uti cernere eſt in reſponſione data 7. Auguſti 1638. *lib.* 16. *decretor. pag.* 86. *& ſeq.* Idem denique Archiepiſcopo Neapolitano, uti conſtat ex reſcripto die 18. Novembris 1645. *lib.* 17. *decretor. pag.* 520. *& ſeq.* Ex iteratis hiſce reſcriptis, Pontificia quoque auctoritate, ut ſupra monuimus, roboratis, omnis plane aditus præcluſus eſſe deberet diſputationibus ac controverſiis hac de re antiquitus excitatis: ideoque nil aliud eſt reliquum, quam ut Epiſcopi prædictorum decretorum executioni adviligent.

XXIV. Lex clauſuræ, Monialium clauſtris indicta, non ſolum ab ingreſſu monaſteriorum repellit tam viros, quam mulieres, niſi & neceſſitas urgeat, & opportunæ facultates præobtentæ fuerint, uti jam dictum eſt; ſed etiam diſtricte prohibet, Moniales e clauſtris egredi. Hujuſce diſciplinæ conſtitutio ac firmitas jure optimo aſſeritur Bonifacio VIII. Pontifici, quemadmodum deprehenditur ex ejus Decretali, cui initium *Periculoſo, de ſtatu Regularium, lib.* 6. *Præſenti Conſtitutione, perpetuo irrefragabiliter valitura, ſancimus, univerſas, & ſingulas Moniales præſentes, atque futuras &c. in quibuslibet mundi partibus exiſtentes, ſub perpe-*

tua

tua in ſuis monaſteriis debere de cetero permanere clauſura. Quam Bonifacii Decretalem amplexæ ſunt ſucceſſivæ particulares Synodi, ejuſque executionem & obſervantiam plurimum commendarunt; uti videre eſt in Synodo Colonienſi habita anno 1310. ubi hæc leguntur *cap.* 28. *Nulla mulier ſolemne votum continentiæ emittat, quæ non elegerit ſub clauſura certa, vel approbata alicujus Ordinis remanere &c. Moniales ſub perpetua in ſuis monaſteriis clauſura maneant, ac nulli, niſi de illius, ad quem pertinuerit, ſpeciali licentia, ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſdem &c. juxta Conſtitutionem Domini Bonifacii*. Similia ſtatuta leguntur in Provinciali Synodo Ravennatenſi 1314. & in altera itidem Ravennatenſi 1317. in Beneventana anni 1331. in Bituricenſi anni 1336. & in alia Beneventana Synodo coacta anno 1378. Nec ullum, quem noverimus, offendit obicem Bonifacii Conſtitutio, præter paupertatem monaſteriorum, in quibus Moniales fame periiſſent, niſi e clauſtris prodeuntes, victum ſibi ex hominum liberalitate circumeundo quæritaſſent; uti teſtatur Guillelmus Durandus *de modo celebrandi Concilium Generale part.* 2. *tit.* 25. ubi notat, nulla alia ratione fieri poſſe, ut exactæ clauſuræ lex recipiatur, & obſervetur, niſi ſimul diſtricte ſtatutum fuerit, ne plures in ſingula monaſteria admittantur Moniales, quam annuis cujuſque monaſterii reditibus ali poſſint: *Proviſio Domini Bonifacii de includendis Monialibus non ſervatur*: non ſcilicet æque in ſingulis monaſteriis, ex ea nimirum ratione, quam ſtatim ſubjicit: *quod multæ ſunt, quæ ſi includerentur, non haberent unde viverent*: ideoque opportunum proponit remedium, videlicet: *quod non recipiantur plures, quam poſſint de earum reditibus ſuſtentari*.

XXV. Probavit ſancta Tridentina Synodus prudens Durandi conſilium: etenim *cap.* 3. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus* ſanxit, *ut in monaſteriis, & domibus tam virorum, quam mulierum, bona immobilia poſſidentibus, vel non poſſidentibus; is tantum numerus conſtituatur, ac in poſterum conſervetur, qui vel ex reditibus propriis monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari*: & *cap.* 5. *ejuſdem ſeſſ.* Conſtitutionem inſtauravit Bonifacii VIII. eamque religioſe ſervari juſſit, facultate inſuper facta Epiſcopis implorandi brachium ſeculare ad hujuſmodi legis executionem urgendam, & aſſerendam.

XXVI. Ipſe tamen Pontifex Bonifacius VIII. cui, uti dictum eſt, acceptam ferimus clauſuræ firmitatem, recte proſpexit, ejuſmodi caſum dari poſſe, quo Monialis aliquo laboraret morbo, cujus contagio reliquas Moniales poſſet inficere; & quidem in hac facti ſpecie ægrotanti Moniali egreſſum e clauſtris indulſit: *Niſi forte tanto & tali morbo evidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum aliis abſque gravi periculo, ſeu ſcandalo commorari*. Poſtea vero S. Pius V. in ſua Conſtitutione incipiente *Decori & honeſtati*, quæ eſt *num.* 8. *tom.* 2. *Bullarii veteris*, in recentiori autem impreſſione *tom.* 4. *part.* 2. *num.* 13. facultatem egrediendi e monaſterio tribus hiſce caſibus, magni nimirum incendii, lepræ, & epi-

& epidemiæ, ſeu peſtis, circumſcripſit. Hoc tamen ſatis non fuit ad compeſcendam Scriptorum licentiam, quin ſtatim inter ſe diſceptare cœperint, an ſcilicet verbis, & litteræ Pianæ Conſtitutionis ſine exceptione ſit adhærendum, vel potius relinquatur locus benigniori interpretationi, juxta quam liceat Monialibus e clauſtris egredi, ſi caſus evenerit, non quidem in Piana Conſtitutione diſerte expreſſus, ſed expreſſo ſimillimus, & in quo par ratio, vel etiam fortior ſubeſſe poſſit.

XXVII. De hac quæſtione jam diſſeruimus *Superiore lib. 9. cap. 15. num.* 8. ubi etiam aliqua attigimus de Epiſcopi auctoritate neceſſario imploranda, quotieſcumque Monialis egredi debeat a monaſterio, quamvis Regularium regimini ſubjecto. Quod tamen Epiſcopis maximam ſolicitudinem ingerere animadvertimus, illud eſt, quod ſæpe nimium evenire dignoſcitur, ut aliqua Monialis, affectæ valetudinis cauſa, cœli mutatione indigeat, aut neceſſe habeat ſalubres aquas potare, earumve balneis mergi, & quidem in locis, in quibus ex ipſo naturali fonte erumpunt; vel, quod deplorabilius, inſania, & furore correpta, aut phthiſi, vel ſcorbuto infecta, ad eum profligatæ valetudinis ſtatum redacta dignoſcatur, ut, ſi in monaſterio maneat, verendum ſit, ne ceteras Moniales inficiat. Magnum hæc negotium faceſſunt Epiſcopis, non ſane quia ad eos ſpectet facultatem impertiri hujuſmodi Monialibus egrediendi e monaſterio, aliove commigrandi; id enim Apoſtolicæ Sedi privative reſervatum eſt: ſed quia ab hac ipſa Apoſtolica Sede nihil de his rebus ſtatuitur, niſi ipſorum Epiſcoporum præhabita informatione, exploratăque ſententia; vel etiam, ubi maxima locorum diſtantia non patiatur, ut Epiſcoporum relationes expectentur, expeditior initur via, qua res *in forma*, ut inquiunt, *commiſſaria*, ipſorum judicio terminanda committitur, tuncque id oneris imponitur Præſuli, ut diſquirat, ſerioque inveſtiget, an vera ſint expoſita, & an omnes concurrant circumſtantiæ, quibus egreſſus e clauſtris permitti debeat: quod quidem onus & alia ſubſequitur cura, efficiendi nimirum, ut, quo tutiori, & honeſtiori fieri poteſt, loco Monialis excipiatur, & collocetur. Sub ipſa Pontificatus noſtri primordia delatum ad nos fuit, in quibuſdam regnis complures Moniales commorari extra clauſtra, e quibus, curandarum infirmitatum, aliiſve de cauſis, exierant; & quidem magnum exactum eſſe temporis ſpatium, ex quo plures earum receſſerant, nec adhuc de reditu cogitari; denique eaſdem e monaſterio prodiiſſe vigore facultatis obtentæ a quibuſdam, qui ſibi ejuſdem impertiendæ jus auctoritatemque aſſerebant. Nos autem ex Apoſtolici muneris noſtri debito non neglеximus invecto abuſui opportune conſulere, jubentes, Moniales regredi ad ſua monaſteria, penituſque abrogantes aſſertam ſibi a quibuslibet auctoritatem indulgendi Monialibus exeundi licentiam. Videatur noſtra Conſtitutio, cui initium *Cum ſacrarum*, quæ eſt *num.* 21. *tom.* 1. *noſtri Bullarii*. Inſpiciatur & altera, quæ incipit *Salutare*, *num.* 40. *eodem tom.* 1. *noſtri Bullarii*, qua quidem,

ex-

exceptis locorum Ordinariis, qui ſervata ſuperius indicata methodo, juſtiſque urgentibus cauſis, facultatem ingrediendi Monialium ſepta viris, mulieribuſque elargiuntur, adimitur ceteris omnibus auctoritas, quam in id ſibi ſumebant: ita ut nec ipſæ Cardinalium Congregationes, ad quas forte recurſus fiat, Decretum ullum in hoc rerum genere edere poſſint, niſi, re ad Pontificem delata, ipſe ſupremum aſſenſum ſuum interponat.

XXVIII. Joſeph Gibalinus, Societatis Jeſu Sacerdos, plura conſcripſit Opera; inter quæ illud eſt ſane peraccuratum, quod edidit *de Clauſura Regulari Monialium*. Hoc autem in Opere *diſquiſit.* 1. *cap.* 6. pluribus differit de duabus Bonifacii VIII. & S. Pii V. Conſtitutionibus; inquirens nimirum, an poſterior hæc ſit antiquioris illius Conſtitutionis amplificatio; & qui fiat, ut in Piana Conſtitutione lepra recenſeatur inter cauſas legitimas, quibus liceat Moniali monaſterio exire, cum ceteroquin Alexander III. in ſua Decretali *Pervenit*, *de conjugio leproſorum*, vetet, ne a viro uxor, neve viciſſim ab uxore vir, ob lepram, ſejungantur. Et ipſe quidem, ſtatuto inter lepram, & lepram diſcrimine, ut altera nimirum contactu & conſuetudine propagetur, alioſque inficiat, altera vero ægrotanti tantum adhæreat, ipſumque ſolum affligat, propoſitam quæſtionem perfacile abſolvit. Differit inde de contagioſis morbis, deque urgenti, qua interdum Moniales tenentur, neceſſitate ebibendi aquas calidas in ipſis locis, ubi e terra erumpunt; & quædam attingit de balneis, quibus uti jubentur Moniales ad invaleſcentem morbum expellendum. At nos hic tantummodo, quod praxim reſpicit, perſequemur, ut notum ſit Epiſcopis, quonam modo ſe gerere debeant, cum eorum relatio, & ſententia exquiritur ſuper precibus alicujus Monialis e clauſtris egredi cupientis, vel cum ad ipſos cauſa egreſſus, totumque negotium in forma, ut inquiunt, commiſſaria remittitur, quod quandoque fieri ſupra dictum eſt.

XXIX. Quoties igitur contingat, quod non admodum raro evenire ſolet, ut ex medicorum ſententia Monialis ægrotans aeris & cœli mutatione indigere dicatur, illud primum ſedulo inveſtigandum eſt, an expoſita veritate nitantur; an medicus, qui de iis teſtatur, talis ſit, ut ei merito fides adhiberi poſſit, vel potius expediat alterius quoque medici explorare ſententiam. Tum, comprobata facti veritate, facile Moniali indulgetur facultas ad certum tempus tranſeundi ad alium ſalubrioris aeris locum, dummodo in alio Monialium monaſterio ejuſdem, vel alterius Inſtituti collocetur, ac retento ſemper onere redeundi ad monaſterium, unde diſceſſerat, cum exactum fuerit præfinitum tempus ad experiendum ſalubrioris aeris beneficium. Hujuſmodi licentiæ a Congregatione Epiſcoporum & Regularium, ex ſibi tributis facultatibus, expediuntur, præhabita ſemper informatione Epiſcopi; vel ſaltem ab ipſa ejuſmodi tranſitus ad eumdem Epiſcopum, ſeu Ordinarium, in forma commiſſaria delegatur. In diruta Aquilejenſi civitate inſigne extat Monialium monaſte-

rium, Sanctæ Sedi immediate ſubjectum: cumque aeris temperies in ea urbe quibuſdam anni menſibus inſalubris admodum ſit, & gravis, ea tempeſtate ineunte, Moniales ex antiqua conſuetudine Aquilejenſe monaſterium deſerentes, in aliud ſe conferunt melioris cœli, & mox Aquilejam repetunt, cum per anni tempus licet. Aliud eſt, ſi Monialis, quæ noxium ſibi experta eſt ſitum, & cœlum illius monaſterii, in quo profeſſa fuit, cupiat in aliud transferri ſalubrioris aeris, in quo reliquum vitæ ſpatium exigat, exinde nunquam ad primum monaſterium reverſura. Tunc enim vel ad Apoſtolicæ Pœnitentiariæ Officium, vel ad Congregationem Epiſcoporum, & Regularium inſtantia defertur: ſiquidem utrumque tribunal hoc jure fruitur, & auctoritate, ut præfatum tranſitum concedat; non tamen ſine debitis injunctis conditionibus, pro eo quod ſpectat ad dotem ſecundo monaſterio penſitandam; nec ſine opportunis cautelis quoad legem clauſuræ, ut minimum fieri poterit, lædendam: incongruum quippe eſſet, ut ex monaſterio legi clauſuræ ſubjecto, fruendi etiam ſalubrioris aeris cauſa, tranſitus indulgeretur ad aliud monaſterium, vel religioſam domum Oblatarum, quæ clauſuræ lege non obſtringuntur; neque enim ſine exemplo eſt, quod Monialis aliqua e monaſterio, in quo vigebat clauſuræ lex, in aliud traducta monaſterium, vel religioſam domum hujuſmodi legi minime obnoxiam, contenderit, ſe propterea clauſuræ vinculo ſolutam eſſe, ea ratione allata, quod clauſuræ lex, non perſonæ, ſed loco fuerit adnexa.

XXX. Ad mineralium aquarum hauſtus, & balnea progrediendi facultas a ſolo Pontifice, ut dictum eſt, indulgetur. At neque Pontifex, neque Congregationes, quarum is conſilio in hujuſmodi concedendis licentiis utitur, ſatis dignoſcere poterunt, quid in peculiari cujuſque facti ſpecie tuto definire valeant, niſi Epiſcopi ſe eiſdem exhibeant adjutores, ſtudiumque ſuum in id conferant, opportunas a medicis exquirendo notitias, ut certo deprehendant, an remedium, quod iidem medici ex aquis repetendum ſuadent, ſit reapſe Moniali ægrotanti neceſſarium: ſi enim illo Monialem omnino indigere affirmetur, durum nimis eſſet, ægrotantem ab eo prohibere, ſi vero non uſquequaque eo opus ſit, licentia, quæ indulgeretur, providis clauſuræ legibus nimis adverſa, & pernicioſa cenſeri deberet. Neque vero hic finem habeat ſolicitudo, & diligentia ab Epiſcopis adhibenda: poſita quippe præfati remedii, ac proinde etiam e monaſterio exeundi neceſſitate, ſedulo advertendum eſt, cuinam concredantur Moniales e clauſura egreſſæ. Nec enim indiſcriminatim cuique tradendæ, ſed commendandæ ſunt vel fidei patris, ſi ſuperſtes vivat, vel patruorum, vel fratrum, ſiquidem maturæ ætatis ſint, integrique nominis, vel denique matris cuſtodiæ: hiſque omnibus deficientibus, advocandæ ſunt honeſtæ mulieres arcto conſanguinitatis vinculo Moniali conjunctæ; & ſi nec iſtarum copia ſuppetat, confugiendum eſt ad matronas omni exceptione majores. Inſuper indicendæ leges, atque cautiones, quæ

in

in itinere, & in ſtatione obſerventur: regreſſui autem certum temporis ſpatium eſt præfiniendum: Moniali denique interdicendum, ne monaſticum exuat habitum, ad hoc, ut ſe ubique Monialem eſſe meminerit.

XXXI. De morbis tandem diſſerendum ſupereſt. Percurrentibus itaque tum Decretalem Bonifacii VIII. tum memoratam S. Pii V. Conſtitutionem, tum denique quidquid tradunt Auctores Pianam Conſtitutionem interpretantes, eamque etiam ultra caſus in ipſa recenſitos benignius protendentes, ac ſepoſito ſemper irruentium undique flammarum incendio, quod, cum monaſterium vaſtet, januas quoque pandit, ut inde aufugientes Moniales vitam ſervare poſſint; ſatis conſtat, omnia redigi ad illud morborum genus, quorum contagione aliæ quoque Moniales infici poſſent, ſi ægrota Monialis in monaſterio detineretur, ibique curaretur. Loquitur quidem Piana Conſtitutio de peſte, & epidemia: at id minime accipiendum de peſte, ac epidemia, quæ urbem, in qua monaſterium ſitum eſt, invaſerit; hoc quippe caſu magis conſultum erit Monialibus, dum monaſterii ſeptis incluſæ, a reliquorum conſortio, atque ita a contrahendo ſævientis morbi veneno fient remotiores, quam ſi ad conſanguineorum domos transferrentur: ſed intelligendum eſt de peſte, atque epidemia, quæ monaſterium ipſum aggreſſa, unam, alteramve Monialem corripuerit: quemadmodum recte animadvertit Congregatio Epiſcoporum, & Regularium in litteris ad Archiepiſcopum Avenonienſem datis 20. Septembris 1720. cum timeretur, ne ea urbs teterrimum peſtis infortunium ſubiret. Huc autem re adducta, præter ſtudium ab Epiſcopis adhibendum in exquirenda a medicis tum morbi qualitate, tum periculo, ne aliæ bene valentes inficiantur, inveſtigandum inſuper eſt, num adſit in monaſterio ſegregatus aliquis locus, quo detineri valeat Monialis morbo correpta; num poſſit in praxim redigi, ut in monaſterium inducantur ſeculares famulæ, quæ ægrotanti inſerviant, abſque eo quod cum ceteris Monialibus verſari debeant; quatenus vero monaſterium hoc deſtituatur commodo, num illud invenire liceat in alio monaſterio, vel religioſa Oblatarum domo; ſemper enim longius evitantur pericula, dum Monialis in proprio detinetur monaſterio, vel ad aliud transfertur, quam ſi ſecularibus perſonis, quantumvis arcto conſanguinitatis vinculo junctis, concredatur. Si autem neutro ex præindicatis modis ægrotanti Moniali conſuli poſſit, nil aliud eſt reliquum, quam ut, adhibitis ſuperius expreſſis cautionibus, Monialis conſanguineorum fidei & curæ committatur. Aſſiduus rerum uſus nos edocuit, quam arduum ſit omnes omnino fraudes detegere, ac declinare; cum medici faciliores, quam par eſt, ſe ſe præbeant in teſtificationibus ſubſcribendis; Moniales vero vel maxime exoptent, ut tollantur incommoda, quæ ſibi, ac univerſo monaſterio ab ægrotante Sorore afferuntur; conſanguinei denique utplurimum proniores ſint ad Monialem ſuis ædibus excipiendam. At hæc non efficiunt, quin omnia tentanda ſint, ut adhibitæ fallaces artes eludantur. Quo autem ſe-

ve-

verior adhibebitur trutina, eo infrequentiores erunt poſtulationes ad extorquendam facultatem diſcedendi e monaſterio: ſiquidem experientia perſpectiſſimum eſt, concedendi facilitatem, petendi facilitati & audaciæ aditum patefacere.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De poſtulatis, quæ in relatione ſtatus Eccleſiæ ab Epiſcopis proponi ſolent: & primo de iis, quæ ad ipſos Epiſcopos ſpectant, quatenus in Ordinem Epiſcopalem ingreſſi ſunt, Eccleſiæque regimen ſuſceperunt.

QUoniam de iis, quæ in ſubſequentibus Inſtructionis capitibus, ſexto nimirum, ſeptimo, & octavo, continentur, plura jam hoc ipſo in Opere, prout occaſio tulit, attigimus; ne ea, quæ ſuperius dicta ſunt, repetamus, tranſeundum nobis eſſe cenſemus ad illa, quæ exponenda ſuadet nonum & ultimum ejuſdem Inſtructionis caput: quo ſcilicet invitantur Epiſcopi, ut, ſi quæ habent poſtulata, ſibi, ſuarumque Eccleſiarum regimini opportuna, proponant; promptamque ſibi opem, vel ſaltem conſilium, ab Apoſtolica Sede, & ab ipſa Congregatione Concilii expectare jubentur. Cum autem animadverſum a nobis fuerit, quædam interdum poſtulata ab Epiſcopis proponi, quæ propriam ipſorum perſonam reſpiciunt; ab his initium ducentes, in præſenti capite agemus de iis, quæ ſpectant ad ipſos Epiſcopos in Ordinem Epiſcopalem ingredientes, ſuarumque Eccleſiarum regimen ſuſcipientes: ut deinde gradum faciamus ad ea, quæ ipſis in Epiſcopatus adminiſtratione verſantibus occurrunt; ac demum ad alia, quæ Paſtoralis oneris dimiſſionem, aliquando ipſis neceſſariam, optatamque concernunt.

II. Epiſcopus quidam in relatione ſtatus ſuæ Eccleſiæ obortum ſibi expoſuit dubium de propriæ Ordinationis validitate, propterea quod conſecratus fuiſſet ab uno Epiſcopo, altero tantum ſeculari Presbytero aſſiſtente; cum ceteroquin per Litteras Apoſtolicas diſpenſatum cum eo fuiſſet, ut conſecrari quidem poſſet ab uno tantum Epiſcopo, ſed aſſiſtentibus illi duobus Sacerdotibus in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis.

III. Plures hac de re ſententiam ſuam rogati fuerunt, inter quos nos ipſi, cum in minoribus conſtituti munere Secretarii Congregationis Concilii fungeremur: quare ſequentes animadverſiones a nobis tunc exhibitæ fuerunt.

IV. Primo videlicet animadvertimus, circa quæſtionem, an Epiſcopi Conſecratio, ab uno tantum Epiſcopo peracta, nulla ſit, an tantummodo illicita, tres circumferri Auctorum ſententias. Quarum altera eſt pro nullitate; eamque tuentur Morinus *de Sacr. Ordinat. part. 3. exercit. 4. cap. 2.* Tournely *de Sacram. Ordinis, impreſſionis Pariſienſis anni 1729. pag.* 453. Altera nullam itidem irritamque aſſerit ejuſmodi Ordinationem,

nisi

niſi Pontificio indulto, ſeu diſpenſatione conceſſum fuerit, ut eadem ab uno tantum Epiſcopo perageretur; huicque opinioni adhæret Piette *part. 6. ſuarum Theologicarum Quæſtionum de Sacram. Ordinis quæſt.* 13. §. 1. *&* 2. Tertia denique propugnat, quamvis, juxta diſciplinam a ſacris canonibus præſcriptam, Epiſcopalis Ordinatio ab uno Epiſcopo, aliis duobus Epiſcopis ei aſſiſtentibus, ſit peragenda, uti legitur *in Can. Epiſcopi*, & *Can. Epiſcopum, diſt.* 15. & *Can. Porro, diſt. 66.* tamen, ſi ab uno Epiſcopo habeatur, reliquis duobus nec accitis, nec præſentibus, nec cooperantibus, ratam eſſe & validam, quamtumvis illicitam: ſiquidem plures in ſacra antiquitate occurrunt Antiſtitum Ordinationes ab uno tantum Epiſcopo peractæ, quæ redarguuntur quidem uti illicitæ, ſed minime rejiciuntur ut irritæ ac nullæ: neque vero uſpiam legitur, Epiſcopum, ab uno Antiſtite conſecratum, juſſum fuiſſe Conſecrationis munus iterato recipere ab Epiſcopo, cui alii duo Epiſcopi cooperarentur. Videri hac de re poſſunt Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſciplin. part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 12. *per tot.* & præcipue *num.* 1. Cabaſſutius *in Notitia Eccleſ. ſeculi* IV. *in notis ad n.* 4. *Nicænum*, Chriſtianus Lupus *ad Concilia Generalia, & Provincialia tom.* 1. *prioris edtionis pag.* 29. *& pag.* 33. Hallier *de ſacr. Ordinationib. part.* 2. *ſect.* 5. *cap.* 2. *art.* 2. *per tot.* & potiſſimum §. 3. Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. part.* 1. *tit.* 15. *de Conſecr. Epiſc. cap.* 1. *per tot.* & ſignanter *num.* 7. Boucat. *tom.* 5. *de Ordinis inſtitutione diſput. 6. ſect. 6. punct.* 2. *pag.* 443. Juenin *de Sacramentis diſſert. 9. de Ordinibus in ſpecie quæſt.* 1. *de Epiſcopatu cap.* 4. ex Auctoribus vero, qui omnium manibus teruntur, Diana *in edit. coord. tom.* 4. *tract.* 8. *reſolut.* 27. *& pluribus ſequentibus*, & nominatim *reſolut.* 29. Solorzan. *de Jure Indiarum tom.* 3. *cap. 6. num.* 38. Azorius *Inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 30. §. *Sed quid dicendum*. Inter eos autem, qui recentioribus temporibus Romæ ſcripſerunt, quouſque poſt latum a nobis ſuffragium inſpeximus, bon. mem. Cardinalis Gotti *tom.* 15. *ſuæ Theologiæ quæſt.* 5. *de Epiſcopat. dub.* 4. §. 1. *&* 2. & modernus Joſeph Catalanus *tom.* 1. *ad Pontificale Romanum pag.* 198. *& ſeq.* quibus in locis pluribus tuentur, Epiſcopi Conſecrationem ab uno Epiſcopo peractam, illicitam quidem eſſe, ſed validam firmamque, quamvis, nullo præobtento Pontificio indulto, ſeu diſpenſatione, celebrata fuerit.

V. Animadvertimus ſecundo, quod, etſi affirmari nequeat, ab hac Sancta Sede fuiſſe definitam prædictam quæſtionem, an Epiſcopi Conſecratio, quam unus expleverit Epiſcopus, irrita ſit, & nulla, an potius tantummodo illicita; nemo tamen inficias ierit, quin probabiliter, & magis plauſibilis ſit tertia opinio, quæ, uti diximus, validam eſſe propugnat, quamvis illicitam, ejuſmodi Ordinationem; hancque amplexi fuerint, & in praxim redegerint Romani Pontifices, qui frequenter indulta elargiuntur, ut in remotioribus regionibus, in quibus haud facile tres Epiſcopi una convenire poſſunt, ordinandus Conſecrationis munus recipiat

ab

ab uno Epiſcopo, duabus ipſi aſſiſtentibus Dignitatibus, vel duobus etiam ſimplicibus Sacerdotibus: quod porro nullatenus præſtarent, niſi probabiliorem arbitrarentur ſententiam illam, quæ aſſerit, validam firmamque, ac tantummodo illicitam eſſe Ordinationem, quam unus peregerit Epiſcopus; ideoque in ſua poteſtate eſſe, illiciti actus notam ab ea removere, impertiendo facultatem, ut ab uno tantum Epiſcopo expleri poſſit. Sane, cum olim S. Pius Papa V. votum Congregationis Concilii hac de re exquiſiiſſet, reſponſum ipſi datum fuit ſequentis tenoris, ut notatum reperitur *in lib.* 10. *Regeſtorum pag.* 16. *Cum ſan. mem. Pius V. conſuluiſſet Congregationem Concilii, an in provincia, in qua Epiſcoporum copia haberi non poſſet, diſpenſandum eſſet, ut, loco duorum Epiſcoporum, qui Conſecrationi intereſſe debent, ſufficiantur Abbates, duove alii habentes dignitates Eccleſiaſticas, Congregatio, ſecuta ſententiam majoris partis Theologorum, quos tunc conſuluit, reſpondit, diſpenſationem eſſe concedendam.*

VI. Quin immo, præter eam facti ſpeciem, qua Epiſcoporum copia haberi non poſſit, paris quoque valoris habita eſt altera, qua, licet tres Epiſcopi convenire commode valeant, prudens tamen œconomia expoſcit, ut Conſecratio ad tempus occulta maneat, nec ulli, niſi certis advenientibus rerum circumſtantiis, innoteſcat. Et quidem, hac impellente ratione, fel. record. Alexander Papa VII. indulſit, ut Pater Sebaſtianus ex Carmelitarum Diſcalceatorum Familia, cum ad Orientales Indias Apoſtolicam viſitationem obiturus remearo deberet, ſecreto in Pontificio Sacello ordinaretur Epiſcopus Hieropolitanus a ſolo Porphyrienſi Epiſcopo, ſupplentibus vices duorum Epiſcoporum aſſiſtentium binis Vaticanæ Baſilicæ Canonicis Presbyteris, Luca Holſtenio, & Franciſco Maria Phœbeo: quemadmodum habetur in Hiſtoria Vitæ memorati Sebaſtiani Epiſcopi, Romæ edita anno 1719. *lib.* 2. *cap.* 2. *ſub initium.*

VII. Tertio denique animadvertimus, ſicuti valida eſt, ſed illicita, Epiſcopi Conſecratio, quam unus peregerit Epiſcopus duobus aſſiſtentibus Sacerdotibus, dum Apoſtolicum non præceſſit indultum, quo ita fieri permiſſum fuerit; non abſimili ratione validam haberi debere, & tantummodo illicitam, Epiſcopalem Conſecrationem, quam peregerit unus Antiſtes, uno aſſiſtente Presbytero, quamvis in obtenta diſpenſatione, ſeu indulto, ea lex adſcripta fuiſſet, ut duo adſtarent Presbyteri: utroque enim caſu omnia concurrunt ad actus validitatem neceſſaria: & utroque caſu aliquid deſideratur, quod ad ejuſdem actus ſolemnitatem, & præſcriptorum rituum obſervantiam pertinet; quandoquidem in prima facti ſpecie deeſt duorum Antiſtitum præſentia a ſacris canonibus ſtatuta; in altera vero deſideratur præſentia duorum Sacerdotum, quos Pontifex adhibendos voluit.

VIII. Credi autem nullo modo poteſt, voluiſſe Pontificem, ut ſuis mandatis in Brevi expreſſis major ineſſet vis & efficacia, quam quæ canonum ſanctionibus paſſim tribuitur. Nec enim omnes cannnes, qui aliquid

quid

quid ſervandum ſtatuunt, nullitatis vitium ſtatim inducunt iis actibus, qui aliter geſti fuerint; niſi expreſſum contineant decretum, quo irritum & nullum pronuncietur quidquid ſecus fieri contingat. Idem ergo affirmandum erit de lege, quam Pontifex in Brevi indixerit. Si autem id obtinet in iis rebus, quæ ejus poteſtati, & auctoritati ſubjiciuntur, quid dicendum erit de illis, quæ (ſicuti hæc eſt, de qua loquimur) quoad validitatem a Chriſti Domini auctoritate dependent? Quæcumque igitur in utroque caſu præſcribuntur, nihil aliud ſunt, quam providæ regulæ ad neceſſariam ritus honeſtatem & decentiam conſtitutæ; quæ ſi omittantur, illicitus quidem erit actus, non vero irritus, & effectu vacuus.

IX. His omnibus rationum momentis adducti, aſſeruimus, Epiſcopi Conſecrationem ab uno Epiſcopo, unoquoque aſſiſtente Sacerdote peractam, quamvis in Brevi cautum fuiſſet, ut duo adhiberentur Sacerdotes, validam fuiſſe, quamvis illcitam; atque huic ſententiæ firmius etiam adhæſimus, perpendentes, inauditum plane non eſſe, Epiſcopum aliquem Conſecrationis munus ſuſcepiſſe ab uno Epiſcopo, altero tantum, vel etiam nullo aſſiſtente Sacerdote: dum in Collectione Apoſtolicarum Conſtitutionum, Brevium, & Decretorum pro ſacris Miſſionibus Sinarum, & Tunkini, Pariſiis recuſa anno *1676. part.* 1. *pag.* 11. *& ſeq.* exhibetur Breve Alexandri VII. quo Vicariis Apoſtolicis ſuperſtitibus indulgetur, ut in Epiſcopum præficere valeant Sacerdotem, utque illius Conſecratio ab uno Epiſcopo, duobus ſimplicibus Sacerdotibus, vel etiam nullo plane aſſiſtente, perficiatur.

X. Cum autem reliqui etiam, quos Pontifex tunc conſuluit, noſtræ ſententiæ adhæſiſſent, eamdem probavit idem Pontifex in ſuis Litteris datis die 26. Novembris 1718. ubi, *de nonnullorum gravium virorum, præſertim Romanæ Curiæ Prælatorum, eximia ſacrorum canonum ſcientia, ſingularique fide, & integritate conſpicuorum, qui de mandato eorumdem Cardinalium rem mature examinarunt, & Conſecrationem hujuſmodi validam, licet illicitam, eſſe cenſuerunt, conſilio &c.* ſalutaribus pœnitentiis tam ordinatori, quam ordinato injunctis, ratam firmamque, ſed illicitam Conſecrationem pronunciavit.

XI. Frequentior eſt alter caſus, quo nonnulli, antequam in Epiſcopos eligantur, quædam ineunt pacta & conventiones cum Canonicis mox eos electuris, eorumque obſervantiam jurejurando polliceri non dubitant; at, cum ſubinde eos & promiſiſſe, & juraſſe pœniteat, relaxationem contractæ obligationis, & juramenti, vel in relatione ſtatus Eccleſiæ, quam Congregationi Concilii exhibent, vel immediate ab ipſo Romano Pontifice expoſcunt.

XII. Contingunt hæc in Germania, ubi vigens eſt apud Canonicos jus eligendi Epiſcopum, excluſis ceteris de Clero, eoque magis & laicis. Cujus quidem juris veluti fundamenta jecere duo Imperatores Otho IV. &

Fridericus II. ille nimirum anno 1209. hic vero anno 1213. in ſuis Diplomatibus relatis apud Lunig. *tom.* 1. *Spicil. Eccleſiaſt. pag.* 167. & Goldaſtum *Conſtit. Imperial. tom.* 1. *pag.* 290. At idem ſubinde canonice conſtitutum firmatumque fuit in Concordato inter Nicolaum V. Pontificem, & Fridericum III. totamque Germanicam nationem anno 1448. inito. Hoc autem jure eligendi Epiſcopum Capitulis aſſerto, inoleſcere cœpit & uſus quaſdam incundi pactiones conventioneſque inter eligendum, & Canonicos: quæ quamvis fortaſſe, cum primum invectæ ſunt, ad publicam referrentur utilitatem, optimumque regimen diœceſis, ac ipſius quoque principatus cum Epiſcopali dignitate conjuncti; non ita multo poſt in everſionem juris Epiſcopalis, privatumque nonnullorum, & potiſſimum electorum, commodum utilitatemque deflexere: uti videre eſt tum in ſatis prolixa Diſſertatione Schvvarzii *de Capitulationibus Epiſcoporum Germaniæ*, tum in Opere Herbipoli impreſſo ſub annum 1697. inſcriptoque *Factum & Jus Juramenti Epiſcopalis*, *ſive Capitulationum*.

XIII. Claræ memoriæ Carolus V. Imperator abuſum hunc expreſſe detulit ad Hadrianum VI. Pontificem, datis ad eum litteris anno 1522. quæ referuntur a Goldaſto *Conſtit. Imperial. tom.* 1. *pag.* 447. necnon in Libro inſcripto *Imperatorum Imperiique gravamina*; *part.* 2. *pag.* 357. *edit. Francofurten. anni* 1725. In iis autem litteris, inter cetera abſurda, *num.* 85. exponitur juratum pactum, quo cavetur, ne Epiſcopo, in ulla omnino quantumvis gravi, ac etiam intoleranda facti ſpecie, liceat contra ipſos electores procedere, aut obſiſtere Judicibus, & Officialibus Capituli, quidquid tandem agendum ſuſceperint, aut decernendum putaverint: qua excogitata methodo, ſecuritatem delinquendi, remota quacumque pœnæ formidine, nanciſcebantur Capitulares: *Nullum in Epiſcopum*, *ſeu Prælatum eligunt*, *niſi ſe prius jurejurando adſtrinxerit*, *planeque devoverit*, *litteris quoque interdum*, *inſtrumentiſque ſigillo probe munitis caverit*, *ipſis*, *ipſorumque ordinatis Judicibus*, *ac Officialibus*, *in nullo utcumque gravi*, *vel inhoneſto*, *intolerabilique propoſito*, *ſe contrarium fore*, *ac ſi quando eos delinquere contigerit*, *impune eis per ipſum*, *ut hoc ſibi liceat*. Minus abſonum erat, quod Æneas Sylvius enarrat in ſuo Libro *de moribus Germanorum pag.* 1045. quamvis & is hoc ipſum improbare non omittat: *Statutum habent*, *quo cautum eſt*, *ne quem Canonicorum Decanus corripiat*, *niſi majori parte Capituli conſentiente*: *atque ita fit*, *ut omnes paſſim diſcoli aberrent*, *compenſanteſque ſibi quiſque invicem crimina*, *impunes abeant*.

XIV. Vel ſolæ communis Canonici Juris ſanctiones ſatis ſuperque fuiſſent, ut pronunciari tuto poſſet, hujuſmodi pacta, quamvis juramento firmata, damnabilia eſſe, & nullo modo ſervanda. Perſpicua eſt Decretalis *in Cap. Sicut noſtris*, *de jurejurando*, ubi narratur, quod Tudertinus Epiſcopus, priuſquam ad eam Sedem eveheretur, una cum reliquis Canonicis in pactum conſenſerat, per quod imminuebantur Eccleſiæ reditus, quodque inſuper hujuſmodi pactio jurisjurandi religione vallata fuerat.

Ni-

Nihilominus, Epiſcopo poſt peractam electionem id, quod juratus promiſerat, præſtare renuente, Innocentius III. Pontifex Maximus Amerino Epiſcopo mandat, ut omnia in priſtinum reſtituat: de juramento autem, & pactione ita reſcribit: *Nos igitur ſaluti ejus*, Epiſcopi videlicet, *Paterna volentes ſolicitudine providere, pro juratione incauta imponi ei fecimus pœnitentiam congruentem: & nihilominus attendentes, quod juramentum, non ut eſſet iniquitatis vinculum, fuerit inſtitutum, & quod, non juramenta, ſed perjuria potius ſunt dicenda, quæ contra utilitatem Eccleſiaſticam attentantur*, Apoſtolico Delegato, quæ ſupra innuimus, exequenda committit. Conſonat & Decretalis *Contingit, de jurejurando, in 6.* Attamen religioſi Germaniæ Epiſcopi ſuis in Synodis Diœceſanis, vel Provincialibus, non prætermiſerunt memorata pacta quantumvis jurata improbare, ſimulque definire, eadem nullo modo eſſe ſervanda: quemadmodum videre eſt in Diœceſana Synodo Herbipolenſi, habita anno 1453. & in duabus Provincialibus Synodis, altera Colonienſi, Moguntina altera, habitis ſub Paulo III. Pontifice Maximo, relatiſque in præcitato Libro *Factum & Jus*, Herbipoli impreſſo, *pag.* 367. Id ipſum præſtiterunt Romani Pontifices, quemadmodum evincunt monumenta in præindicato Libro fideliter exſcripta.

XV. Et primo quidem Martinus V. uti ex eodem Libro habetur, Cardinali Juliano, ſuo, & Apoſtolicæ Sedis Legato, in mandatis dederat, ut Sigiſmundi Imperatoris precibus ſtudiiſque obſecundans, irrita ac nulla pronunciaret pacta, quæ Bambergenſis Epiſcopus cum ſuo Capitulo inierat, licet is juraſſet, ſe promiſſa præſtiturum, nec emiſſi juramenti abſolutionem petiturum, quin immo nec ea quidem ſponte oblata ſe unquam uſurum. Acceſſerunt poſtmodum duæ Romanorum Pontificum Conſtitutiones, in Bullarium Romanum relatæ, S. Pii V. altera, cui initium *Durum nimis & incommodum*, altera Gregorii XIII. incipiens *Inter Apoſtolicas*, quæ ſæpe memoratis pactis, ſeu capitulationibus vim omnem & efficaciam ademerunt. Cum Clemens VIII. Cardinalem Madrutium Legatum de latere miſiſſet ad Rodulphum Imperatorem, inter ceteros abuſus, quibus ipſi pro viribus conſulendum demandavit, recenſitæ fuerunt capitulationes, & pacta, de quibus nunc occurrit ſermo; uti noſſe licet in citato Libro, Herbipoli impreſſo, *pag.* 374. *Epiſcoporum juriſdictio per contrarias ſacris canonibus capitulationes & pacta conſtringitur*. Capitulationes vero, quas Canonici Colonienſes, Brixinenſes, & Uratislavienſes, cum ſuis Epiſcopis ante electionem inierant, decretis ſuis obliterarunt, proſcripſeruntque Urbanus VIII. Innocentius X. & Alexander VII. ſummi Pontifices: quemadmodum in ſæpe memorato Libro *pag.* 375. *& ſeq. pag.* 27. *& pag.* 280. *& ſeq.* videri poteſt.

XVI. Verum ſolemnior actus, quo abrogatæ fuerunt hujuſmodi capitulationes, quamvis juratæ, procul dubio eſt Conſtitutio fel. record. In-

nocentii Papæ XII. Etenim Herbipolenſis Epiſcopus anno 1678. antequam eligeretur in Epiſcopum, cum ſuis electoribus in certa quædam pacta convenerat, quorum obſervantiam juramento pollicitus fuerat: ſed, cum ſubinde datam juratamque fidem ſervare detrectaret, eaque de cauſa, acerrima lis, & controverſia excitata fuiſſet, compoſita illa fuit mediante concordia, ſeu tranſactione, quæ viguit ad vitam paciſcentis Epiſcopi. Eo autem e vivis erepto, cum in ſucceſſorem Epiſcopum electus fuiſſet Joannes Godefridus de Guttemberg, iſque ſimiliter anno 1684. cum electoribus quaſdam juraſſet capitulationes, ſubindeque ad Sanctam Sedem recurſum habuiſſet, ut a præſtiti juramenti vinculo ſolveretur; hujus rei examen Magno Magiſtro Theutonici Ordinis delegatum primo fuit. Renuente autem Capitulo jura ſua coram eo deducere, cauſa peculiaris Congregationis in Romana Curia deputatæ judicio diſcutienda dirimendaque commiſſa fuit: pluribuſque ab anno 1692. & deinceps editis reſolutionibus, tandem Innocentius Pontifex anno 1695. ſuam evulgavit Conſtitutionem, incipientem *Eccleſiæ Catholicæ*, quæ in illius Bullario legitur *num.* 51. quæque ſummo omnium plauſu per Germaniam excepta fuit, ac etiam a Lunigio per extenſum relata legitur *in ſelect. Scriptor. illuſtr. pag.* 450.

XVII. Per eam itaque Innocentius Pontifex non ſolum præcedentes Pii, & Gregorii ſuorum Prædeceſſorum ſanctiones confirmat & innovat; ſed, ut abuſum capitulationum, pactionum, conventionum, concordatorum, ac ſtatutorum radicitus evellat, pactiones & capitulationes ante electionem inter eligendum, & electores iniri ſolitas, diſtinguit ab aliis, quæ fiunt electione jam abſoluta: & quidem illas, quæ electioni præcedant, omnes omnino interdicit, nullaſque ac irritas fore declarat, edicens, ne ipſæ, quantumvis juramento firmatæ, ſervari debeant: *Diſtricte prohibemus, & interdicimus, ne capitulationes, pactiones, conventiones, concordata, ſeu ſtatuta hujuſmodi ante ipſam quidem electionem, ſeu etiam poſtulationem, de cetero inire, condere, aut facere audeant quovis modo, ſeu præſumant; illaque proinde, quatenus de facto contra præſentis noſtræ prohibitionis formam inita, condita, ſeu facta fuerint, nulla, inania, invalida, irrita, viribuſque, & effectu penitus & omnino vacua, ac nullius roboris & momenti eſſe, & perpetuo fore, neminemque ad illorum, ſeu cujuslibet eorum, etiamſi juramento vallata ſint, obſervantiam teneri, aut obligatum exiſtere, vel fore, decernimus & declaramus.* Reliquarum autem, quæ electionem ſubſequantur, executionem ſuſpendit, quouſque ſupremo Sanctæ Sedis judicio ſubjectæ, cognitæ, probatæque fuerint: *Quæ vero, electione, ſeu poſtulatione hujuſmodi ſecuta, quomodolibet iniri, condi, ſeu fieri contigerit, ad Nos, ſeu eumdem Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, quamprimum deferri, atque ita noſtro, & Sedis Apoſtolicæ judicio ſubjici præcipimus; ſuſpenſa interim eorum omnium, & ſingulorum executione, donec & quouſque ab eadem Sede, ſine cujus auctoritate* ni-

nihil omnino in ſimilibus paciſci fas eſt, Apoſtolicæ confirmationis robur in totum, vel in partem receperint.

XVIII. Invehitur Schvvatzius *præcitatæ diſſertationis* §. 20. in pervicacem quorumdam reluctantiam, quę ſatis ſuperque contra enunciatas Pontificias Conſtitutiones in Germania invaluit: *Hinc illæ lacrymæ, hinc illæ lites, atque querimoniæ, quæ dudum in Germania agitatæ, multis Pontificiis Conſtitutionibus, atque Legibus compoſitæ, nihilo ſecius etiamnum valent eo magis, quo minus in hiſce rebus Germani RR. PP. Leges ferre poſſunt*. Atque utinam memorati Auctoris objurgationes deſtituerentur fundamento! Vita functo Joanne Philippo Cardinali de Lamberg, Paſſavię Epiſcopo, Capitulum de more ad electionem proceſſit ſucceſſoris. Electores nonnulla pacta & conventiones cum eligendo, contra pręſcriptum Bullę Innocentianę, inierunt; utque apparenti aliqua ſpecie ſuaderent, ſe nihil adverſus eam attentaſſe, Apoſtolicum beneplacitum reſervaverunt, non diſtinguentes, quod ibi ſtatuitur de pactis poſt electionem initis, a pręcedenti omnimoda reprobatione & prohibitione pactorum, quę ante electionem fieri contingat. Verum ſummus Pontifex Clemens XI. hujuſmodi pacta ne quidem in examen adduci permiſit, prout conveniens & neceſſarium fuiſſet, ſi poſt electionem abſolutam electus cum ſuis electoribus in ea conveniſſet; ſed eadem continuo rejecit, ac irrita & nulla declaravit, utpote contra præſcriptum Conſtitutionis Innocentii Papæ XII. celebrata. En verba Pontificis in ſua Conſiſtoriali Allocutione 52. *Confirmamus & approbamus electionem, ſicut præmittitur, factam a præfatis Capitulo & Canonicis Eccleſiæ Paſſavienſis &c. prævia tamen caſſatione, rejectione, & abolitione capitulationum, ſeu pactionum ab eiſdem Capitulo & Canonicis ante ipſam electionem, cum reſervatione Apoſtolicæ confirmationis, initarum, & per eorum quemlibet juramento vallatarum, quas propterea, juxta formam noviſſimæ Conſtitutionis Innocentii XII. Prædeceſſoris noſtri, quæ incipit Eccleſiæ Catholicæ, ne ex quovis temporis lapſu, aut ex quacumque alia cauſa tacite, vel expreſſe per Nos, & Sedem Apoſtolicam approbatæ, ſeu confirmatæ cenſeri, vel præſumi unquam poſſint, diſerte & expreſſe nullas, irritas, & invalidas, viribuſque & effectu omnino vacuas, ac nullius roboris & momenti eſſe, & perpetuo fore, neminemque ad illarum, ſeu cujuslibet earum obſervantiam teneri, aut obligatum exiſtere, vel fore, perinde ac ſi illæ nunquam factæ, initæ, ac juratæ fuiſſent, declaramus; ac tam ipſi electo, quam omnibus aliis, quodcumque juramentum de obſervandis capitulationibus, ſeu pactionibus hujuſmodi, ab eis, ut præfertur, præſtitum, quatenus opus ſit, relaxamus.*

XIX. Scimus quidem, non deeſſe Theologos, ac Canoniſtas, docentes, pacta, & capitulationes iniri poſſe a Canonicis etiam ante Epiſcopi electionem, dummodo pacta, ſeu conventiones, & capitulationes honeſtæ ſint, & non in privatorum commodum, ſed in publicam tantummodo vergant utilitatem. De hac re late diſſerit Wieſtner *in ſuis Inſtitutionibus Ca-*

Canonicis lib. 1. *tit.* 6. *num.* 142. *editionis Monachii*. Nec deſunt qui exemplum adjiciant pactorum a Cardinalibus in Conclavi ante Pontificis electionem initorum, quæ cum ad optimum Eccleſiæ regimen, & ad Catholicæ Religionis utilitatem & amplificationem unice tendant, a Pontifice noviter electo cuſtodiri omnino debere, atque ſervari, affirmant. Hiſque præmiſſis, contendunt, vetuiſſe quidem Innocentium XII. pacta & capitulationes, quæ ante electionem fierent; ſed illius prohibitionem reſpicere tantummodo illicita pacta, & potiſſimum ea, quæ ad labefactandam imminuendamque Epiſcopalem auctoritatem directa ſint, nullatenus vero illa, quæ publicam utilitatem, & providum Eccleſiæ, ac diœceſis regimen aperte reſpiciant.

XX. Haud inficiamur, magnam eſſe in abſtracto hujuſce ratiocinii ſpeciem. At ſimul etiam affirmare non dubitamus, illud in caſu, de quo agimus, omni plane fundamento deſtitui. Utque propoſitum capitulorum Conclavis exemplum e medio tollamus, dicimus primo, ſæpe quidem ea fuiſſe inita, ſed exinde etiam ſæpe ſæpius diſſidia, animorumque offenſiones ortum habuiſſe; veluti noſſe licet *ex epiſt.* 181. Cardinalis Papienſis ad Paulum II. conſcripta. Secundo, non deeſſe magnæ auctoritatis Doctores, qui omni ratione propugnent, Pontificem nequaquam obſtringi ad ſervanda memorata pacta, ſeu capitula, quamvis juſta, & ad commune bonum directa, ac etiam jurisjurandi religione firmata; propterea quod deceat quidem Pontificem Maximum optima quæque ſectari, & agere, ſed minime congruat ſupremæ, qua pollet, auctoritati, pactionibus & conventionibus ad hoc, aut illud obſtringi. Adeatur Azorius *Inſtit. Moral. part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 5. *quæſt.* 10. Præ ceteris vero fuſiori calamo rem perſequitur Cardinalis Jacobatius *in ſuo Tractatu de Conciliis lib.* 7. *tit. de Capitulis Conclavis*, qui impreſſus legitur in ſecundo Apparatu ad Collectionem Conciliorum Labbei editionis Venetæ, & ſignanter *pag.* 339. §. *Unde videretur*. Tertio, inter Diſſertationes Cardinalis Brancatii, Romæ anno 1672. typis editas, alteram adeſſe inſcriptam *de Capitulis Conclavis*, qua pluribus in unum collectis oſtendit, hujuſmodi capitula, ſeu pacta Conclavis, utplurimum electioni fuiſſe præpoſita, eaque, quoties communi omnium placito fuerint comprobata, ac per ſe juſta ſint, & publicam utilitatem proficuumque Eccleſiæ regimen reſpiciant, potiorique jure, ſi juramento firmata fuerint, ſervari quidem in conſcientia, & cuſtodiri oportere ab electo in Pontificem, *ſecundum vim directivam*; quin tamen ipſe in foro externo, & *ſecundum vim coactivam*, cogi valeat ad aliquid præſtandum ex iis, quæ, antequam Pontifex inauguratus fuiſſet, ſpoponderat, atque juraverat: quo pacto ſatis conſultum putat tum reverentiæ, quæ promiſſioni ac juramento debetur, tum etiam Pontificiæ dignitati, & auctoritati. Quarto denique, pacta, ſeu capitula Conclavis nunquam poſt Conſtitutionem Innocentii XII. inita fuiſſe; & quidem noſtris hiſce temporibus hanc inviolabiliter ſer-

ſervari conſuetudinem, ut unuſquiſque, cum primum Cardinalis fuerit renuntiatus, Pontificias quaſdam Conſtitutiones, omnibus notas, & typis vulgatas, ſervare ſpondeat & juret; idemque juramentum inſtauret, quando Conclave ingreditur, abſque eo quod aliæ conventiones, aut pactiones, quantumvis juſtæ, & laudabiles, ſuperaddantur. Quin immo is, qui in Pontificem electus eſt, poſtquam ſupremam Sedem conſcenderit, jurare debet Conſtitutionem Innocentii XII. incipientem *Romanum decet*, per quam modus imponitur largitionibus ac donationibus aliquando a Romanis Pontificibus in conſanguineos effuſis, quamvis idem & in ſua ad Cardinalatum promotione, & in ingreſſu Conclavis, ejuſdem executionem & implementum jurejurando promiſerit.

XXI. Eo igitur argumento, quod ab exemplo capitulorum Conclavis petebatur, vel hac, vel illa ratione, e medio ſublato; objectioni nunc directe reſpondentes, aſſerimus, nihil magis Innocentianæ Conſtitutioni adverſari, quam propoſitam illius interpretationem, atque limitationem. Cum enim experientia compertum fuiſſet, pacta, & conventiones, quæ inter Capitulares ante electionem fiebant, privatum plerumque commodum, utilitatemque reſpicere, atque inſuper in Epiſcopalis juriſdictionis imminutionem, & aliquando etiam in detrimentum redituum Eccleſiæ vergere; Innocentius XII. de adhibendo remedio ſolicitus, diſtricte vetuit, ne pactiones ullæ, aut conventiones, ante electionem conficerentur, &, ſi quæ initæ, ac etiam juratæ fuiſſent, eas declaravit nullatenus ſervari debere. Simul tamen integrum ſervare volens Capitulis jus ineundi cum ſuis Epiſcopis honeſtas conventiones & capitulationes, permiſit, ut, abſoluta jam electione, de iis agi poſſet, quoniam tunc temporis electus in Epiſcopum libere valet obſiſtere, ſuumque aſſenſum denegare iis, quæ contra ſuam auctoritatem, vel contra rectum diœceſis regimen proponi contingeret. Ne autem Epiſcopus falli, aut fallere poſſet, addidit inſuper laudatus Pontifex, ut hujuſmodi conventiones, ſeu pacta poſt electionem ſtipulata, Apoſtolicæ Sedi fideliter repræſentari deberent, ab ea diſcutienda, & approbanda, quatenus approbatione digna judicarentur. Rebus autem ſic ſtantibus, quis unquam affirmare audebit, ea tantummodo pacta, ante electionem conventa, ab Innocentio XII. proſcripta fuiſſe, quæ iniqua & irrationabilia dignoſcerentur, non autem ea, quæ per ſe licita & honeſta eſſent: cum maxime eorum, quæ ante electionem inita forent, examen, atque judicium Apoſtolicæ Sedi minime reſervaverit; ſed ea abſolute & indiſcriminatim nulla & irrita pronunciaverit: illa vero dumtaxat Sanctę Sedis examini & diſquiſitioni edixerit ſubjicienda, quę electionem ſubſequantur. Quare, juxta memoratam erroneam interpretationem, melioris conditionis effeciſſet pacta ante electionem inita, quam cetera, quę electionem conſecuta ſint: quod ſane percipi nullo modo poteſt.

XXII. Nec reponere juvat, juſtas & honeſtas pactiones interdici non poſſe: nam quędam ideo vetita ſunt, quia per ſe mala; alia vero ideo ma-

mala ſunt, quia vetita: in horum autem claſſem referenda ſunt pacta, quę, per ſe quidem ſpectata, forte poſſent ęqua videri, ſed ęqua tamen re ipſa non ſunt, cum eo tempore fuerint ſtipulata, quo eadem inire non licebat, juxta receptum illud effatum: *Aliqua probibita, quia mala; aliqua mala, quia probibita.*

XXIII. Actum hac ipſa de re fuit anno 1727. in Congregatione rebus Conſiſtorialibus prępoſita, in qua cum propoſita fuiſſent dubia, an Conſtitutio Innocentii XII. ea etiam Capitula, ſeu Collegia afficeret, quę ex viris, mulieribuſque compoſita, & unius Abbatiſſę, ſeu Prępoſitę regimini ſubjecta ſunt; & an memoratę Conſtitutioni, quatenus pacta electionem pręcedentia interdicit & irritat, obnoxię eſſent quęcumque pactiones, ſive conventiones, honeſtę licet, & juſtę; congruis reſponſionibus dubia dirempta fuerunt: Decretumque impreſſum legitur penes Rigantium *in Regul. 9. Cancell. part.* 1. §. 2. *num.* 420. *& ſeq.* Cum autem reſponſa illa probaverit Benedictus Papa XIII. juſſeritque inſuper, ut editę reſolutiones Apoſtolicis Litteris in forma Brevis confirmarentur, id vero ſub eodem Pontifice pręſtitum non fuerit; idcirco muneris noſtri eſſe cenſuimus, quod prętermiſſum tunc fuit, implere: quare Apoſtolicas Litteras, ipſum Decretum continentes, & confirmantes, expediri juſſimus, quę cum nondum ullibi impreſſę legantur, eas hic inſerere opportunum duximus.

BENEDICTUS PP. XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

Paſtoralis regiminis ſolicitudo ex alto Nobis immerentibus commiſſa exigit, ut non ſolum curemus novas leges, ſi quando rerum conditio, aut neceſſitas poſtulat, condere; ſed etiam ea, quæ a Romanis Ponificibus Prædeceſſoribus noſtris provide ac ſalubriter conſtituta ſunt, Apoſtolicæ confirmationis robore communire. Alias ſiquidem a Congregatione rebus Conſiſtorialibus præpoſita emanavit Decretum tenoris ſequentis, videlicet: Cum ſan. mem. Innocentius PP. XII. per Conſtitutionem editam die 22. Septembris 1695. quæ incipit Eccleſiæ Catholicę, innovatis etiam pluribus aliorum Prędeceſſorum Pontificum ſanctionibus, diſtricte interdixerit, ne, occurrente Eccleſiarum, ſive monaſteriorum quorumvis vacatione, pactiones ullę, ſive capitulationes, aut concordata, aut ſtatuta, adverſus ſacrorum canonum, & Apoſtolicarum Conſtitutionum diſpoſitionem, ab iis, ad quos perſonarum pręficiendarum electio pertinet, ante electionem, vel poſtulationem fiant; &, ubi nihilominus inita fuerint, ea prorſus irrita, & invalida, nec obſervanda eſſe, etiamſi juramento munita fuiſſent, declaraverit, & decreverit; quę vero poſt electionem, ſeu poſtulationem fieri contingeret, ea ad Romanum Pontificem deferri, ejuſque judicio ſubjici, ſuſpenſa interim eorum executione,

do-

donec a Sede Apoſtolica impetrata fuerit confirmatio, præceperit, prout in memorata Conſtitutione uberius continetur; dubitatum vero fuerit primo, an ſub ea comprehendantur etiam monaſteria fœminarum, vel Capitula, ſeu Collegia, quæ juxta nonnullarum provinciarum conſuetudinem ſunt mixta ex maribus & fœminis ſub unius Abbatiſſæ, ſeu Præpoſitæ, ſive Prioriſſæ regimine; ſecundo, an prædicta Conſtitutio eas etiam afficiat pactiones, quæ in Eccleſiarum, vel monaſteriorum ipſorum utilitatem cedunt, vel quæ alioquin, ſi per ſe ſpectentur, non judicantur illicitæ: hinc, ad tollendas hujuſmodi dubitationes, & animarum pericula tutius ſubmovenda, Congregatio particularis Conſiſtorialis, a Sanctiſſimo Domino Noſtro deputata, cenſuit, ſi Sanctitati Suæ videbitur, declarandum, & decernendum, ſub præmiſſa Conſtitutione Innocentii XII. ejuſque omnibus præſcriptionibus, etiam quoad inflictas pœnas, omnino comprehendi etiam monaſteria, vel Capitula, ſeu Collegia mixta ex utriuſque ſexus perſonis, regimini, vel juriſdictioni unius Abbatiſſæ, ſeu Præpoſitæ, ſive Prioriſſæ ſubjectis, ac de ejuſmodi etiam monaſteriis, Capitulis, ſive Collegiis præfatam Conſtitutionem eſſe intelligendam, perinde ac ſi de iis quoque expreſſa, & ſpecialis mentio habita fuiſſet, adeoque pactiones, capitulationes, concordata, ſeu ſtatuta quæcumque hujuſmodi, occaſione electionis perſonæ prædictis monaſteriis, ſive Capitulis, & Collegiis præponendæ, tum facta, tum quæ deinceps fieri contingeret, tametſi interpoſita jurisjurandi religione roborata, omnino obnoxia eſſe & fore prohibitioni, nullitati, pœnæ, ceteriſque omnibus, & ſingulis ordinationibus, decretis, & declarationibus reſpective in ea, ut præfertur, Conſtitutione contentis, &, quatenus opus ſit, ad hujuſmodi etiam monaſteria, vel Capitula, ſive Collegia mixta ex utriuſque ſexus perſonis præfatam Conſtitutionem eſſe extendendam. Præterea, cum valde Eccleſiaſticæ diſciplinæ interſit omnem ambitioſæ cupiditati aditum præcludere, ac providere, ne ullo modo, etiam indirecte, læſa remaneat libertas eligendi perſonas magis dignas, magiſque idoneas, quæ aſſentiri forſan recuſarent iis pactionibus, quibus aliæ minus idoneæ, ad obtinendum electionis commodum, annuerent; ſimiliter declarandum, & decernendum cenſuit, memorata Conſtitutione affici eas etiam pactiones ante electionem, vel poſtulationem initas, quæ ceteroquin Eccleſiis ipſis, vel monaſteriis utiles ſint, vel quæ intrinſecus, & per ſe conſideratæ, nullam mali ſuſpicionem redoleant, ſed quæ ideo malæ ſunt, quia jure humano, & per ſacros canones, ſive Apoſtolicas Conſtitutiones, ac præſertim illam Innocentii XII. interdicuntur: quo vero ad eas, quas poſt electionem vel poſtulationem fieri contingeret, ſervandam itidem eſſe memoratam Innocentii XII. Conſtitutionem, ut ſcilicet illæ ſtatim ad ſummum Pontificem deferantur, & Sedis Apoſtolicæ judicio ſubjiciantur, ſuſpenſa interim earum executione, donec ab eadem Sancta Sede, ſine cujus auctoritate nihil omnino in ſimilibus paciſci fas eſt, confirmationis robur in totum, vel in partem obtinuerint. Facta autem per me infraſcriptum præfatæ Congregationis Secretarium de præmiſſis relatione Sanctiſſimo Domino Noſtro, ejuſdem Congregationis

ſententiam Sanctitas Sua omnino approbavit, atque ita ab omnibus, ad quos pertinet, perpetuo & inviolabiliter ſervari, & judicari mandavit, cum omnibus etiam derogationibus præfatæ Conſtitutioni Innocentii XII. inſertis, necnon Litteras Apoſtolicas in forma Brevis ſuper præſentis Decreti confirmatione, & approbatione expediri juſſit. Datum Romæ hac die 16. Auguſti 1727. P. Cardinalis Corradinus. Dominicus Rivera dictæ Congregationis Secretarius. Loco ✠ Sigilli. Hujuſmodi autem tam providum ac ſalubre Decretum, quo firmius ſubſiſtat, & ſervetur exactius, tenore præſentium, Apoſtolica auctoritate approbamus, & confirmamus, ac de novo, quatenus opus ſit, ſtatuimus, & innovamus, atque illud ab omnibus cujuſcumque ordinis, gradus, ſtatus, ac dignitatis, in perpetuum ſervari & cuſtodiri præcipimus & mandamus: decernentes, eaſdem præſentes Litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac illis, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit, in omnibus & per omnia pleniſſime ſuffragari, ſicque in præmiſſis per quoſcumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, judicari, & definiri debere, ac irritum & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari: quibuſcumque in contrarium facientibus non obſtantibus. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die XV. *Julii* MDCCLIV. *Pontificatus Noſtri Anno Decimo quarto.*

XXIV. Quæ hucuſque deducta ſunt, viam veluti ſternunt reſponſionibus, quæ dari poſſunt Epiſcopis in relatione ſtatus Eccleſiæ ſuæ referentibus, ſe, ante ſuam electionem, cujuslibet generis pacta, ſeu conventiones iniiſſe. Illorum namque oculis ſubjicienda ſunt tum quæ ab Innocentio XII. ſtatuta fuerunt, tum culpæ reatus ab iis contractus, qui adverſus Pontificiæ legis ſanctionem talia geſſerunt, tum denique obligatio nihil plane præſtandi in vim emiſſæ promiſſionis, etiam jurejurando firmatæ; ac tandem veniam petentibus, ſalutari aliqua pœnitentia impoſita, relaxari poterunt pœnæ, quibus obnoxii propterea evaſerunt. Si vero conventiones poſt electionem initæ fuerint, non aliud eſt reſcribendum, quam ut eaſdem examinandas, diſcutiendaſque exhibeant. Et quidem ſatis providum & ſalutare iniretur conſilium, ſi generale Decretum ederetur pro omnibus Eccleſiis, in quibus jus viget eligendi Epiſcopum, ut novus Antiſtes in prima relatione ſtatus Eccleſiæ, ad Sedem Apoſtolicam tranſmittenda, ſingulatim recenſere deberet conventiones omnes, quę poſt peractam ſui electionem ſtipulatæ, ſeu etiam ab ipſo juratæ fuerunt, ad hoc ut, canonica diſcuſſione præmiſſa, approbentur; niſi tamen id antea præſtiterit, nimirum eas, cum electionis confirmationem petiit, jam tranſmiſerit, ejuſdemque Apoſtolicæ Sedis judicio ſubjecerit.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De poſtulatis, quæ ſpectant ad Epiſcopos in Eccleſiarum ſuarum adminiſtratione verſantes, & ad rectum eorum muneris implementum: ubi de petitione coadjutoris, aut Epiſcopi ſuffraganei.

ANimadvertimus, nonnullis in relationibus ab Epiſcopis quandoque repræſentari deteriorem propriæ valetudinis ſtatum, indeque neceſſitatem adjungendi ſibi coadjutorem cum futura ſucceſſione, vel Epiſcopum ſuffraganeum, vel aliam aliquam adjutricem operam implorandi; propterea quod eo adacti ſint, ut ipſi per ſe nequeant præſtare omnia, quæ muneris ſui eſſe intelligunt. Aliquem etiam quandoque fuiſſe animadvertimus, qui animum pandiderit dimittendi Eccleſiam, vel votum tranſeundi ad aliam; aſſerens, procul dubio fore, ut, ſi alio translatus fuerit, Divinis obſequiis, & animarum ſaluti promovendæ ſtudioſius, & utilius valeat adlaborare, quam ſi ei, quam actu obtinet, adhæreat Eccleſiæ.

II. Nullum itaque ex hujuſmodi poſtulatis revera pertinet ad Congregationem Concilii: at durius fortaſſe videbitur, ad poſtulantem ſeveriori quadam brevitate reſcribere, ut inſtet apud eum, penes quem eſt hujuſmodi rerum notio, atque auctoritas; ut adeat nimirum ſummum Pontificem, qui haſce cauſas conſuevit ad Congregationem Conſiſtorialem pro voto, & conſilio delegare. Lenior & gratior evadet reſponſio, ſi in ea res ita explanetur, ut Epiſcopus intelligat, Congregationis Concilii non eſſe, quod petitur, vel proponitur; ad illud autem obtinendum, illas, & illas conditiones deſiderari; hiſque reapſe concurrentibus, non defuturos ſeu Cardinalem Congregationis Præfectum, ſeu Secretarium, omnia ad ſummum Pontificem deferre, ut ipſe directe ac per ſe petitionibus annuat, vel eas examinandas remittat ad Congregationem Conſiſtorialem, vel ad alios, quos maluerit, ut, ipſorum perſpecta ſententia, quod optimum erit, conſtituat.

III. Deputationi coadjutoris cum futura ſucceſſione in Epiſcopatum, quoties Epiſcopus ad ſibi incumbentia munera obeunda impotens evaſerit, locum reliquit ſacra Tridentina Synodus, dum illius dationem Romano Pontifici reſervavit, quemadmodum fuſius oſtendimus *cap.* 10. *hujus libri num.* 21. *& ſeq.* Vulgaris quædam ferebatur opinio, quæ apud omnes propemodum Forenſes invaluerat, coadjutorem cum jure futuræ ſucceſſionis tranſalpinis tantummodo, nunquam autem Italis Epiſcopis, adjungi. Verum, cum noſtris hiſce temporibus Januenſis Archiepiſcopus, inhabilis factus, coadjutorem ſibi dari expetierit; ea arrepta opportunitate, ſerio inveſtigavimus, an evulgata illa opinio ſubſiſteret: eamque omni plane fundamento deſtitui comperimus. Quod ſi rariora per

Italiam occurrunt exempla conceſſionum coadjutoris cum futura ſucceſſione in Epiſcopali Sede, id ex eo proceſſiſſe oportet, vel quod nulla id poſtulaverit neceſſitas; vel quod Epiſcopus, qui hac auxiliari opera indigebat, inſtantiam non propoſuerit; aut quia repertus fuerit nemo, qui tantum onus ſibi vellet imponere, unico futuræ ſucceſſionis præmio ſibi propoſito; aut denique quia Eccleſiæ, ac diœceſis neceſſitatibus facilius potuerit ſatisfieri per Vicarii Apoſtolici deputationem. Itaque nihil dubitavimus, quin Januenſi Archiepiſcopo, jam ad Eccleſiæ regimen ob ſenectutem minus idoneo, coadjutorem adjungeremus cum futura ſucceſſione, quod & ipſe expetebat, & illius urbis, atque diœceſis ſpirituali procurationi expediens fore videbatur: iſque coadjutor datus eſt, qui etiam nunc temporis uti Archiepiſcopus laudabiliter Januenſi præeſt Eccleſiæ, quam antea per aliquot annos adminiſtraverat uti coadjutor, Epiſcopali charactere inſignitus cum titulo Eccleſiæ in partibus Infidelium ſitæ, juxta praxim, quam etiam alibi indicavimus.

IV. Suffraganeus, juxta ſtrictiorem nominis ſignificationem, eſt ille Epiſcopus, qui Archiepiſcopo, ſive Metropolitano ſubjectus eſt: eamque vocem nonnulli derivatam putant a ſuffragio, ſive voto, quod Epiſcopus, Archiepiſcopo, ſive Metropolitano ſubjectus, in hujus electione ferebat. Ita Magri *in ſuo Vocabulario Eccleſiaſtico verb. Suffraganeus*. At Suffraganeus & ille dicitur Epiſcopus, qui alterius diœceſim adminiſtrat, in eaque præſtat quæ Ordinis ſunt, & juriſdictionis. Deque hujuſmodi Suffraganeo loquitur Lateranenſe Concilium, ſub Leone X. celebratum, cum agens de Cathedralibus Eccleſiis, quæ S. R. E. Cardinalibus commendatæ reperiebantur, ita ſtatuit, ut ejuſmodi Cardinales *omni conatu ſuo provideant inſerviri Cathedralibus, dignos, & idoneos Vicarios, ſeu Suffraganeos, prout conſuetudo fuerit, cum digna competenti mercede apponentes*; uti videre eſt apud Thomaſſinum *de Benefic. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 6. Suffraganeus denique, juxta vigentem hiſce temporibus loquendi morem, dicitur etiam ille Epiſcopus titularis, qui ea dumtaxat, quæ ſunt Ordinis, exercet in aliqua diœceſi, in qua Epiſcopus non reſidet, vel, ſi reſideat, nequit, ob ingraveſcentem ætatem, aut male affectam valetudinem, vel ob diœceſis amplitudinem, Ordinationes habere, Confirmationis Sacramentum adminiſtrare, aliaque Epiſcopalis Ordinis munera peragere.

V. Fagnanus *in Cap. Epiſcopalia, num.* 48. *& ſeq. tit. de privileg.* Decretum Conſiſtoriale commemorat editum a S. Pio V. circa hujuſmodi Epiſcopos Suffraganeos in hæc verba: *Pius V. poſt Concilii Tridentini publicationem, Decreto ſuo Conſiſtoriali ſancivit, non eſſe hujuſmodi Epiſcopos creandos, neque in Suffraganeos dandos, niſi Eccleſiis Cardinalium, & illis tantum, qui ſolent habere, & cum certo ſtipendio perpetuo ad minus ducentorum aureorum de Camera ſuper fructibus illius Eccleſiæ, qui propria auctoritate ab ipſis percipi poſſint, & quod nullibi poſſint Pontificalia exerce-*

re

re ſine expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ, niſi in illa diœceſi, cui datus eſt Suffraganeus; ſed poſtea paulatim id ampliatum fuit etiam ad Epiſcopos non Cardinales, & dos aucta eſt ad ducatos tercentum ex Decreto ſacræ Congregationis rerum Conſiſtorialium.

VI. In Regeſtis Congregationis Conſiſtorialis diſceptationem offendimus ab ejuſdem Congregationis Secretario exaratam, in qua ipſe teſtatur, inter Conſiſtorialia Acta Decretum hoc haud reperiri. Nos tamen addemus, extare certe quidem aliud Decretum anno 1565. editum a Pio IV. Pontifice, & relatum a Raynaldo *ad annum Chriſti* 1565. *ſub num.* 23. in quo poſtquam Pontifex retulit, nonnullos extare Epiſcopos Suffraganeos ad Pontificalia exercenda olim conſtitutos in aliquibus Epiſcopatibus, quos Cardinales quidam, aliique Prælati retinebant, & quorum Eccleſiæ Epiſcopum Suffraganeum habere conſueverant; qui quidem Suffraganei, poſtquam ſibi ducentorum ducatorum, ſeu alterius ſummæ penſionem ſuper fructibus menſæ Epiſcopalis decerni obtinuerant, præſtito conſenſu in omnimodam, vel partialem hujuſmodi penſionis caſſationem, ſive extinctionem, exinde per orbem curſitantes, in alienis diœceſibus Pontificalia exercebant; ſevero evulgato Decreto, hujuſmodi caſſationes fieri interdixit, factaſque nullum vigorem habere declaravit, & canonicas pœnas in eos ſtatuit, qui illas attentaſſent: ad extremum concludens, Suffraganeis minime licere ullius generis pacta, vel promiſſiones circa penſiones ipſas vel penitus, vel ex parte extinguendas, inire, ſed illis integris, donec vixerint, ac Suffraganei munera obierint, gaudere ipſos & frui debere, eaſdemque nullo modo ceſſare, ſeu extingui, niſi cum Suffraganei ipſi translati fuerint ad aliquam Eccleſiam, apud quam reſidere teneantur, & cui propria ſit menſa, & reditus pro Epiſcopi ſuſtentatione. Nec ſine opportuna providentia reliquit alteram facti ſpeciem, juxta quam Suffraganei, reſervatos ſibi fructus percipientes, abeſſent ab ea Eccleſia, cui in Suffraganeos addicti fuerant. Voluit enim, ut, ſi ultra congruum temporis ſpatium, a Tridentino Concilio præfinitum, a reſidentiæ loco abſentiam produxiſſent, penſionem exigere nequirent; ſi vero reſidentiam ipſam penitus derelinquerent, nec ipſa quidem Pontificalia in alienis diœceſibus, quamvis in id Ordinarii loci licentia & facultas accederet, exercere poſſent.

VII. Putarunt nonnulli, vel erraſſe Fagnanum, dum S. Pio V. Decretum adſcripſit, quod editum fuit a Pio IV. vel ſaltem typographi errorem irrepſiſſe in editionem Operum ipſius Fagnani, & pro Pio IV. ſcriptum fuiſſe Pium V. Nos autem hujuſmodi conjecturis aſſentiri non poſſumus. Etenim agit quidem utrumque Decretum de Suffraganeis; utrumque meminit annuæ penſionis ducentorum ducatorum ſuper menſæ fructibus imponendæ: ſed, cum tot alia intercedant inter utrumque Decretum diſcrimina, veluti cuique percurrenti Raynaldum & Fagnanum facile apparet, percipi nullo modo poteſt, unum idemque Decretum eſſe,

ſe, quod, licet re ipſa auctorem habuerit Pium IV. ſubinde tamen per errorem, aut oſcitantiam, fuerit S. Pio V. tributum. Probabilius itaque credi poteſt, Pium IV. Decretum ſuum edidiſſe, exſcriptum per extenſum a Raynaldo; ſuum itidem evulgaſſe S. Pium V. Hujus autem veritati non obſtat, quod inter Acta Conſiſtorialia non reperiatur; tum quia inauditum non eſt, monumentum aliquod temporis injuria deperire; tum quia celebris Fagnanus, cui & ſingularis doctrina, & peculiaris diligentia, & publicorum munerum exercitium, auctoritatem conciliant, Decreti ſententiam non adeo diſtincte retuliſſet, niſi de eo ipſi plene conſtitiſſet; tum denique quia vel hodie, quoad Epiſcopos Suffraganeos, datur opera, ut quidquid Decreto S. Pii V. cautum fuerat, impleatur.

VIII. Ut alibi quoque monuimus, Cardinales obtinentes Epiſcopatus ſuburbicarios, quibus eorum dignitatis titulus adhæret, a perpetuæ reſidentiæ onere eximuntur; cum in Urbe maneant, ut opere & conſilio præſto ſint Romano Pontifici. Cardinalis autem ſacri Collegii Decanus, qui plerumque eſt Oſtienſis & Veliternenſis Epiſcopus, ſuum habet ex ipſius S. Pii V. conceſſione Suffraganeum; uti videre eſt *in Hiſtoria Eccleſiæ & Civitatis Veliternæ*, edita ab Antiſtite Borgia Archiepiſcopo Firmano, *lib.* 4. *pag.* 441. Cardinalis item Epiſcopus Sabinenſis, ex conceſſione Urbani VIII. eadem prærogativa gaudet; quemadmodum deprehendi poteſt *ex Hierarchia Cardinalium* ab Abbate Piazza elucubrata, & ex Opuſculo P. Andreucci Societatis Jeſu *de Epiſcopis Cardinalibus Suburbicariis pag.* 81. Hiſce Suffraganeis Epiſcopis ſuæ conſtitutæ ſunt, & quidem tutiſſimæ præſtationes; iidemque omnia, quæ ſunt Ordinis, exercent in Diœceſi ſibi reſpective aſſignata: nequeunt tamen, quæ juriſdictionis ſunt, ullatenus attingere, niſi Cardinales, quibus uti Suffraganei operam ſuam præſtant, eoſdem Vicarios quoque Generales conſtituant, uti ſæpe fieri conſuevit, quo expeditior ſit utriuſque poteſtatis adminiſtratio. Ceteri Cardinales Epiſcopi ſuburbicarii utplurimum hujuſmodi Suffraganeum Epiſcopum habere non ſolent. Verum, ſi, Cardinalitia fide interpoſita, affirmaverint, indigere ſe hujuſmodi auxilio, in prænidicato Secretarii diſcurſu dicitur, decreviſſe Urbanum VIII. ut & ipſis Epiſcopus Suffraganeus concedatur, neque deſunt quoad binos ſuburbicarios Epiſcopatus, Albanenſem videlicet, & Tuſculanum, hujuſmodi conceſſionum exempla.

IX. Quod vero ſpectat ad reliquos Cardinales, qui Epiſcopatum quidem, ſed non ex ſuburbicariis, aliquem obtinent, nullo ipſi peculiari privilegio gaudent habendi Epiſcopum Suffraganeum, ſed eodem jure, ac ceteri Epiſcopi, utuntur; iiſque Suffraganeus adjungitur Epiſcopus, quoties legitimæ in id conditiones concurrunt; quæ quidem, uti ſupra innuimus, hujuſmodi ſunt. Primo, ut vera, nec affectata urgeat neceſſitas ſive propter habitualem morbum, quo Epiſcopus affligetur, ſive ob

ob illius provectiorem ætatem, ſive ob nimiam diœceſis amplitudinem; ita ut ipſe non valeat omnia Ordinis munia per ſe ſedulo obire. Secundo, ut Epiſcopus ipſe, dum haſce cauſas Pontifici exponit, ſimul etiam ſupplicet, ut deſignatus certus Sacerdos in Suffraganeum ſibi adjungatur, oretque Pontificem, ut ſic deſignato Sacerdoti titulum conferat Epiſcopalis Eccleſiæ *in partibus* conſtitutæ, quo valeat ea præſtare, quæ ab Epiſcopali charactere, & Ordinis poteſtate dependent. Diximus autem, ut ſupplicet Pontifici; propterea quod nemini jus eſt & auctoritas nominandi, vel præſentandi aliquem, ut Suffraganeus fiat, utque titulum obtineat alicujus Epiſcopatus titularis, quantumvis eidem jus & facultas competeret nominandi, & præſentandi ad eum Epiſcopatum, in quo Suffraganeus conſtituitur. Hujus enim generis negotia unius Sanctæ Sedis auctoritati reſervata ſunt; eaque ad Suffraganeum concedendum juſtis Epiſcopi indigentis precibus adducitur. Tertio, ut doceat de conſuetudine jampridem inducta, ut Epiſcopatui inſerviat, & operam ſuam præſtet Epiſcopus Suffraganeus; etenim Congregationis Conſiſtorialis Regeſta plena ſunt inveſtigationibus in ipſa habitis, ut evinceretur, Epiſcopatum illum, aut illum, habere conſueviſſe Suffraganeum Epiſcopum. Quarto, ut tercentorum ducatorum certa præſtatio Suffraganeo conſtituatur; quemadmodum cautum eſt ſuperius indicato Decreto. Porro de neceſſitate, de conſuetudine, deque annua præſtatione diſquirere, ad Congregationem pertinet Conſiſtorialem: quod vero ſpectat ad qualitates perſonæ deſignatæ ab Epiſcopo in ſuum Suffraganeum, conſtare de illis debet ex proceſſu, qui vel in Urbe, vel extra Urbem efformari ſolet ſuper iiſdem capitibus, de quibus quoad promovendos ad Eccleſias Epiſcopales diſquiri conſuevit. Quoniam vero nonnullæ diœceſes tam late patent, ut unus non ſufficiat Epiſcopus Suffraganeus, & quia etiam aliquando contingit, ut conſtitutus olim Suffraganeus inhabilis evaſerit; his poſitis caſibus, minime recuſavit Apoſtolica Sedes alterum quoque Epiſcopum Suffraganeum concedere: cui quidem novum tercentorum ducatorum ſubſidium in congruam conſtituendum eſt, nihil plane imminuta, ſive læſa alia congrua priori Suffraganeo aſſignata: veluti ſtatutum animadvertimus in Decreto conceſſionis ſecundi Suffraganei, quem Conſiſtorialis Congregatio Pragenſi Archiepiſcopo indulſerat; cui nempe Decreto, edito die 19. Auguſti 1699. hæc appoſita leguntur verba: *Salva tamen remanente pari aſſignatione* (tercentorum ſcilicet ducatorum) *olim facta Epiſcopo Samandien. donec in vivis agat*. Huic Decreto conſonum eſt aliud, quo Moguntino Archiepiſcopo alter Suffraganeus adjunctus fuit, datum die 30. Januarii 1703. *Cum aſſignatione congruæ tercentorum ſcutorum de Camera*, ſermo eſt de Suffraganeo, *ſalva tamen remanente alia hujuſmodi congrua pro Epiſcopo Coronenſi, ſuper menſæ Archiepiſcopalis prædictæ fructibus aſſignata*. Ut autem Suffraganei Epiſcopi honeſtum ſibi victum, & cultum parare valeant, cum plerumque annua ter-

tercentorum ducatorum præſtatio nequaquam ſufficiat, ſi Canonicatum aliquem obtineant, aut alia Beneficia, quamvis natura ſua cum munere Suffraganei incompatibilia, facilem ſe in eos præbere conſuevit Apoſtolica Sedes, illorum retentionem iis concedendo, adjectis tamen opportunis legibus, & conditionibus, ut Divinus cultus exinde minimum, quoad fieri poterit, detrimentum patiatur.

X. Ad harum itaque regularum normam proceditur in Epiſcopi Suffraganei conceſſione: unde, ſi quis Epiſcopus in relatione ſtatus Eccleſiæ ad Congregationem Concilii detulerit neceſſitatem, qua urgetur, habendi Suffraganeum; ex iiſdem efformari poterit reſponſio ad Antiſtitem inquirentem, & opportuna quoque notitia deſumi, eique ſuppeditari, ut is de ſuſcepto conſilio promovendo, vel abjiciendo, ſecum ſtatuere poſſit. Ut autem res hæc in poſtulantium æque, & reſpondentium utilitatem magis illuſtretur, optimum factu arbitramur, ſingulares quaſdam conceſſiones hic indicare, quas aliquando, ex concurrentium circumſtantiarum varietate, Congregatio Conſiſtorialis indulgendas eſſe cenſuit, quæque re ipſa ſubinde a Romanis Pontificibus, ejuſdem Congregationis conſilium ſequentibus, indultæ fuerunt.

XI. Suffraganei non conſueverunt inſigniri titulo Archiepiſcopi, ſed Epiſcopi titularis. Quoties autem in aliquo Epiſcopatu conſtitui ſoleat Suffraganeus, ſi huic collatus eſt titulus certi alicujus Epiſcopatus in partibus Infidelium ſiti, eumque mori contingat, non idem ſucceſſori Epiſcopo Suffraganeo conceditur titulus, quem prædeceſſor obtinuit, ſed ſemper immutatur; ne ea ſenſim invaleſcat opinio, titulum illum adnexum eſſe officio ac muneri Suffraganei in eo nominatim Epiſcopatu obeundo. Rogavit Ulyſſiponenſis Patriarcha, ut Suffraganeus, quem ſibi dari poſcebat, titulo Archiepiſcopi decoraretur. Momentum & pondus exhibitis precibus ſuperaddidit Majeſtas Fideliſſimi Luſitanorum Regis. Itaque propoſita inſtantia in Congregatione Conſiſtoriali, hæc, ſummo Pontifice approbante, petitis annuit, ea tamen adjecta clauſula: *pro hac vice tantum, & dummodo hujuſmodi conceſſio non tranſeat in exemplum*: veluti legere eſt in Decreto emanato die 3. Octobris 1718. Et quidem penes Acta Congregationis aſſervatur declaratio a Fideliſſimi Regis Oratore expoſita, qua agnoſcere ſe profeſſus fuit, ex recenſita gratia minime arguendum eſſe, futuris temporibus oportere memorati Patriarchæ Suffraganeos Archiepiſcopi titulo condecorari.

XII. In Hiſpaniis, Germania, & Luſitania frequentiores occurrunt Epiſcoporum Suffraganeorum conceſſiones, propterea quod utplurimum paratæ habeantur probationes conſuetudinis jamdudum receptæ; qua nimirum non probata, ut ſupra monuimus, hujuſmodi gratia indulgeri non conſuevit. Apud Gallos non obtinet hic uſus. At nihilominus illuſtris Eccleſia Lugdunenſis, quoties vera ſic tulit neceſſitas, ex peculiari gratia, hujuſmodi conceſſione, ſive indulto donata fuit, confecto,

coram

coram Nuntio Apoſtolico, proceſſu ſuper qualitatibus Epiſcopi Suffraganei, conſtitutaque congrua ſuper fructibus menſæ: quemadmodum habetur ex Decreto edito 29. Maji 1711. & ex altero diei 16. Martii 1734. itidemque ex alio emanato die 28. Januarii 1735. quo quidem, ſpectata ingraveſcente Lugdunenſis Archiepiſcopi ætate, ejuſdemque male affecta valetudine, ad conceſſionem Suffraganei proceſſum fuit, hiſce tamen verbis circumſcriptam: *Non eſſe locum deputationi, cum Eccleſiæ Lugdunenſis non ſit perpetua conſuetudo habendi Suffraganeum; conſulendum tamen Sanctiſſimo, ut, attenta gravi Archiepiſcopi ætate, infirmaque ejuſdem valetudine, eidem Nicolao Navarre* (hic autem erat, quem ſibi depoſcebat Archiepiſcopus in Suffraganeum deputari) *titulum Epiſcopalem in partibus Infidelium concedere dignetur, ut in eadem Diæceſi Lugdunenſi Pontificalia exercere poſſit: addito, quod Canonicatum & Præbendam, quam obtinet in Eccleſia ſeculari Collegiata Parochiali Sancti Nazarii Lugdunenſis Diæceſis retineat.*

XIII. Quoad Italiam, haud ita facile occurrunt exempla Suffraganeorum cum aſſignatione congruæ ad veram & rigoroſam formam præcitati Decreti S. Pii V. non quidem ex eo, quod nulli adſint Epiſcopi hac auxiliari opera indigentes; ſed quia vel propter redituum Eccleſiarum tenuitatem, vel propter aliarum penſionum reſervationes, fieri fortaſſe non poſſet, ut ex menſæ fructibus annua portio detrahi valeret Suffraganeo perſolvenda: eoque magis quod, cum Suffraganeus non detur Eccleſiæ, ſed Epiſcopo, ejuſque officium & munus ceſſet, ſtatim ac moritur Epiſcopus, cui Suffraganeus adjunctus fuerat; uti colligitur ex Gloſſa *in Cap. Quoniam, verb. Vicarium, de Offic. Ordin.* & fuſius rem perſequitur Fagnanus *in Cap. Epiſcopalia, num.* 58. *& ſeq. de privileg.* facile evenire poſſet, ut, ſi ſucceſſor Epiſcopus recuſaret uti auxiliari opera Suffraganei Prædeceſſori ſuo conceſſi, vel Eccleſia ſine Suffraganeo remanere deberet, vel, ſi Epiſcopus alterum ſibi depoſceret, nil haberet, quod ipſi ſuper reditibus Eccleſiæ in cauſam congruæ attribueret; vel ſi denique in hujus favorem transferenda eſſet annua penſio alteri primitus aſſignata, alter hic ad anguſtias redigeretur, in dedecus Epiſcopalis characteris, & dignitatis. Hæc omnia nos olim in minoribus adhuc agentes perpendenda deduximus in Congregatione Conſiſtoriali particulari, ad quam delata fuerat inſtantia bon. mem. Cardinalis Badoarii tunc Brixienſis Epiſcopi, qui tum propter affectam ætatem, tum propter Diœceſis ſuæ amplitudinem, in qua ſeptingenta hominum millia numerabantur, & quidem magna ex parte in aſperis & montuoſis regionibus conſtituta, ſummopere neceſſarium ſibi eſſe ajebat Epiſcopum auxiliarem, cujus opera in ſacrorum munerum exercitio levaretur. Itaque inſtitimus, & obtinuimus, a prædicta Congregatione reſcriptum fieri, quo conſuleretur Pontifici, ut titulum Eccleſiæ in partibus Infidelium ſitæ conferret nobili cuidam Sacerdoti Brixienſi, Præpoſito Eccle-

ſiæ Collegiatæ Sanctorum Nazarii & Celſi, jam Mitræ & Baculi uſu gaudenti, ſimulque Eccleſiaſticis reditibus, & patrimonialibus bonis ad honeſtiſſimum vitæ cultum ſufficientibus ſatis inſtructo, cui onus imponeretur opportunam opem ferendi prædicto Cardinali Epiſcopo in iis, quæ ad Ordinis miniſteria in ſua Diœceſi adimplenda ſpectarent; atque hæc omnia, nihil imminutis Epiſcopalis menſæ reditibus. Duo ſunt ejuſdem Congregationis Decreta ſuper his edita die 18. Septembris 1711. & quidem ambo a Romano Pontifice comprobata, ac debitæ executioni demandata. Hac eadem ſervata methodo, ſucceſſivis temporibus, in Italia opportuna auxilia tum memorato Brixienſi Epiſcopatui, tum Archiepiſcopatui Mediolanenſi comparari conſueverunt. Idemque exemplum, graviſſimis urgentibus circumſtantiis, ad aliquem tranſalpinum Epiſcopatum fuit ſubinde traductum; quemadmodum, ultra ſuperius citatum exemplum Lugdunenſis Eccleſiæ, altera ſe ſe offert res ſimiliter geſta in Eccleſia Vaccienſi per id tempus, quo Cardinalis de Althan eidem præerat Epiſcopus; quemadmodum noſcere licet ex Decreto Congregationis Conſiſtorialis die 12. Decembris 1720. evulgato.

XIV. Abbates juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, verumque territorium ſeparatum habentes, olim ad ſacra Limina viſitanda, & ad exhibendam relationem ſtatus ſuarum Eccleſiarum non adigebantur; propterea quod Sixtus V. Pontifex in ſua Conſtitutione de ſolis Epiſcopis mentionem fecerat. Verum, cum nos perpenderimus, hujuſmodi Prælatos, quibus ſeparata proprii territorii procuratio, ac ordinaria juriſdictio competit, nec aliud quicquam, præter Epiſcopalem Ordinem, deeſſe videtur, haud decere, eſſe exemptos ab onere viſitationis ſacrorum Liminum, & æquo jure a relatione ſtatus ſuarum Abbatiarum, & juriſdictionalium diſtrictuum, Sixtinam legem ad ipſos etiam extendimus; veluti videre eſt in noſtra Conſtitutione, cui initium *Quod Sancta*, *tom.* 1. *noſtri Bullarii*, *num.* 7. Cum itaque nonnulli ex his Abbatibus peramplas diœceſes, & longe lateque protenſa territoria obtineant, fieri facile poteſt, ut aliqui ex illis identidem Epiſcopum Suffraganeum ſibi dari expoſcant; quo ſuos ſubditos gravi levent incommodo, alio ſe transferendi, ut ſacris Ordinibus initientur, aut Chriſmate confirmentur. Hujuſmodi inſtantia ad Congregationem Conſiſtorialem olim delata fuit ex parte Militaris Ordinis S. Jacobi de Spatha, petentis, ut ſibi concederetur Epiſcopus Suffraganeus, qui in perſonas ſuæ ſpirituali juriſdictioni ſubjectas Ordinis poteſtate ac muneribus fungeretur. At parum felicem exitum tunc habuit hujuſmodi petitio; uti videre eſt penes Fagnanum *in Cap. Epiſcopalia*, *a num.* 38. *ad finem*, *de privilegiis*. Verum, cum, ſuccedente tempore, demonſtratum fuerit, enuntiatam Militiam quibuſdam in locis plena potiri ſpirituali ordinaria juriſdictione, ibique omnino opus eſſe Epiſcopo, qui Ordinis munera obiret, ſepoſito titulo Epiſcopi Suffraganei, conceſſus ipſi fuit Epiſcopus inſignitus titulo Eccleſiæ *in partibus*, cui

data

data fuit facultas exercendi Pontificalia in locis tantummodo ordinariæ juriſdictioni dicti Militaris Ordinis plene ſubjectis ; eidemque , in cauſam congruæ , deſignata fuit certa annua præſtatio : quemadmodum noſcere licet ex poſterioribus quibuſdam memoratæ Congregationis Conſiſtorialis Decretis , quorum alterum editum fuit 10. Martii 1660. alterum 20. Januarii 1684. & alterum 25. Septembris 1732. Antequam Fuldenſis Abbatia in Epiſcopatum a nobis erigeretur , ingens exarſerat inter illius Abbatem , & Herbipolenſem Epiſcopum controverſia : cum hic juriſdictionem ordinariam ſibi aſſereret in loca curæ, & regimini Abbatis Fuldenſis ſubjecta ; contendente viciſſim Abbate , omnimodam in prædicta loca ſpiritualem juriſdictionem ſibi competere, & territorium ſibi eſſe penitus ſeparatum , exemptumque a jure Herbipolenſis Epiſcopi . Hac vigente controverſia, cum Fuldenſis Abbas Pontifici ſupplicaſſet, ut unum ex ſuis Monachis Capitularibus crearet Epiſcopum *in partibus*, ad hoc ut in iis locis , quæ omnimodæ ſuæ juriſdictioni ſubjecta contendebat, Ordinis munia exerceret, annuit ejuſdem precibus Pontifex, Monachoque in Epiſcopum aſſumpto conceſſit, ut, quam obtinebat, Præpoſituram Regularem retineret ; veluti pandit Decretum Congregationis Conſiſtorialis editum die 25. Januarii 1728. addita tamen clauſula, ut hujuſmodi conceſſio ſine præjudicio jurium non minus Herbipolenſis Epiſcopi , quam Abbatis Fuldenſis, facta haberetur. Contigit etiam quandoque, ut ſummi Pontifices per ſe, nemine inſtante, cogitaverint de emerito aliquo Eccleſiaſtico ad Epiſcopatum *in partibus* promovendo , ut is poteſtate Ordinis uteretur in quædam loca ab ordinaria Epiſcoporum juriſdictione exempta, & Sanctæ Sedi immediate ſubjecta ; vel de quibus ſaltem lis erat, an ordinariæ alicujus Epiſcopi juriſdictioni, an potius ſupremæ Sedis auctoritati immediate ſubjicerentur . Cum celebris P. Auguſtinus Calmet electus fuiſſet Abbas monaſterii Sancti Petri Senonenſis, Ordinis Sancti Benedicti, Congregationis SS. Vitonis & Adulphi, Nullius, ſeu Tullen. Diœceſis, illius electio in Abbatem fuit ab Apoſtolica Sede confirmata , atque inſuper, non minus ob regionis neceſſitates , quam ob eximia ejuſdem novi Abbatis merita, oblatus illi fuit Epiſcopalis titulus *in partibus*, una cum facultate exercendi Pontificalia in exemptis Lotharingiæ locis. Verum (id quod honoris cauſa eximii illius viri dixerimus) humillimas ipſe quidem gratias egit pro electionis ſuæ confirmatione, at honeſtiſſima propoſita excuſatione, ab oblato Epiſcopatu acceptando abſtinuit ; uti colligitur ex ejuſdem epiſtola ad Benedictum XIII. Pontificem data Kalendis Novembris 1728. tum quia nimirum ad Epiſcopalem dignitatem, curaſque aſſumptus, ſtudia ſua perſequi, tum quia Abbatiam ipſam ea, qua decebat, cura & ſolicitudine adminiſtrare nequiviſſet: *Nec enim poterit ſervus tuus deinceps otioſe ſtudiis incumbere litterarum ſacrarum , nec fratrum ſuorum curæ, nec propriæ Abbatiæ regimini , nec Congregationis ſuæ utilitati*. Pontifex autem epiſtolari ſuo Brevi dato die 12. Septembris 1729.

commendare non deſtitit animi moderationem emeriti illius Religioſi viri; quem proinde ab onere ipſi jam deſtinato immunem eſſe juſſit, alia inita ratione, ut ſpiritualibus animarum indigentiis occurreretur: *Animi tamen tui moderatio, quæ ſupplicibus litteris, fuſiſque precibus, propoſito honori ſe ſe ſubducere conata eſt, Nos de conferendæ dignitatis ſententia deduxit; ita tamen, ut præclaram, quam gerebamus, de tuis meritis opinionem amplius confirmaverit, eoque te honorum laudibus digniorem probaverit, quo ſtudioſius, & enixius religioſam modeſtiam oblatis præmiis antetuliſti.*

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

De poſtulatis, quibus alia extraordinaria ſubſidia in Epiſcoporum levamen, ſeu aliqua honoris inſignia, ad Eccleſiarum decus augendum, petuntur.

ANno 1733. Epiſcopus Conceptionis de Chiloe in America retulit, intra Diœceſis ſuæ fines comprehendi Provinciam nuncupatam *Chiloe*, ex aliquot Inſulis conflatam, quas incolunt Catholici; hanc autem regionem tercentarum leucarum ſpatio ab Epiſcopali Sede diſſitam eſſe; ideoque unum tantummodo Epiſcopum, Didacum Nontenerum nomine, auſum fuiſſe eo ſe conferre; propterea quod terra iter habere, ob inſidias barbarorum periculoſum; mari vero, longe ſit periculoſius. Addebat in ſua relatione Epiſcopus, jam a pluribus annis per eam Provinciam nemini Confirmationis Sacramentum fuiſſe collatum: quapropter inſtabat vehementer, ut aliquot Sacerdotibus, eo profecturis, a ſummo Pontifice poteſtas fieret miniſtrandi Confirmationis Sacramentum, adhibito tamen Oleo per Epiſcopum benedicto. Ejuſmodi inſtantiæ ab aliis quoque Epiſcopis ſuarum Eccleſiarum ſtatum referentibus ad Congregationem Concilii frequentes delatæ fuerunt. Et, quamvis eadem Congregatio tanta non polleat auctoritate, ut ſimplici Sacerdoti expetitam facultatem poſſit tribuere; hinc tamen non fit, quin ipſa, perpenſis, probatiſque propoſitæ inſtantiæ momentis, conſilium ſuum & preces penes ſummum Pontificem interponere debeat, ut deprecanti Epiſcopo, quod juſte poſtulat, indulgeatur. Superius fuſe jam demonſtravimus, Epiſcopum eſſe ordinarium Confirmationis miniſtrum; poſſe tamen hoc munus ex Pontificio Indulto ſimplici quoque Sacerdoti delegari, neque deeſſe hujuſmodi conceſſionum, ſive indultorum exempla: uti videre eſt *lib.* 7. *cap.* 7. *& cap.* 8. Quare omnis difficultas eo redigitur, ut juſta ratio, & cauſa proponatur, ob quam diſpenſatio, ſive indultum concedi merito poſſit. Neque enim extraordinarii miniſtri expetenda eſt opera, ubi miniſter ordinarius per ſe ipſum agere valet;

que-

quemadmodum in rem noſtram recte perpendit Suarez *in 3. part. D. Thomæ tom. 3. quæſt. 72. art. 11. diſput. 36. ſect. 2. §. Tertia pars.* Quoties autem gens aliqua, ſive diœceſis pars, deficiente ordinario Confirmationis miniſtro, Sacramentum hoc ſuſcipere nequit, ſatis id eſſe dicendum eſt, ut extraordinario miniſtro, ſimplici nempe Presbytero, delegetur facultas illud adminiſtrandi per eum regionis tractum, adhibito tamen Oleo ab Epiſcopo benedicto; ut etiam recte advertit Cardinalis de Lugo *in ſuis Reſponſis moralibus lib. 1. dub. 6. num. 4.* En ejus verba: *Cauſa requiſita ad hanc conceſſionem, non debet afferre ſecum neceſſitatem ſimpliciter & abſolute, cum hujus Sacramenti uſus & ſuſceptio non ſit de neceſſitate ſalutis; ſed ſufficit, quod talis conceſſio neceſſaria exiſtimetur, ut incolæ alicujus provinciæ, vel certe magna pars carere non debeat hoc Sacramento ex defectu miniſtri: quæ cauſa ſufficiens judicari ſolet a Sede Apoſtolica ad hunc effectum.* Huic autem fundamento & rationi nos ipſi adhæſimus, cum per noſtras Apoſtolicas litteras in forma Brevis hujuſmodi indulta tribuimus Archiepiſcopo Limano, & Epiſcopo Quitenſi; illi nimirum ſub die 12. Februarii; huic vero 8. Junii 1751. Priori nempe facultatem fecimus deſignandi, deputandique Sacerdotem aliquem ſive Secularem, ſive Regularem, qui Oleo ab ipſomet Archiepiſcopo benedicto Confirmationis Sacramentum adminiſtraret incolis loci *de la Cerra del Sal* nuncupati, in Indiis Occidentalibus, propterea quod ipſi Archiepiſcopo non liceret ad eum locum, quamvis intra fines ſuæ Diœceſis ſitum, appellere: alteri autem auctoritatem conceſſimus deputandi Religioſos ex Ordine Minorum S. Franciſci ſtrictioris Obſervantiæ, ut Oleo ab ipſo itidem benedicto Chriſtifideles incolentes loca ab ipſius reſidentiæ loco valde diſſita confirmarent. Utramque tamen facultatem, ſeu indultum, decennii ſpatio concluſimus.

II. Eccleſias conſecrare, ut cuique compertum eſt, ad diœceſanum Epiſcopum pertinet: qui, ſi forte conſecrationem aggredi per ſe nequeat, poteſt ad eam peragendam alium Epiſcopum advocare; ſed minime ipſi licet, id muneris ſimplici Presbytero, etiam cum ſacris Oleis per ipſum Epiſcopum benedictis, exequendum delegare: hujus quippe rei facultas uni Romano Pontifici reſervata eſt, quemadmodum fuſius evincunt Gonzalez *in Cap. Aqua, num. 3. & ſeq. de conſecrat. Eccleſ.* Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. part. 2. tit. 16. num.* 10. Pirhing *ad lib. 3. Decretal. tit.* 40. *cap.* 3. §. 1. Schmalzgrueber *ad eumd. tit.* §. 1. Tamburin. *de Jur. Abbat. tom. 1. diſput.* 23. *quæſt.* 7. Qua in re adnotatione plane dignum eſt; quod legitur in Concilio Hiſpalenſi ſecundo, habito anno *619.* cui præfuit S. Iſidorus, ubi nimirum Agapii Cordubenſis Epiſcopi factum, qui ad conſecrandas Eccleſias quandoque ſimplices Presbyteros delegerat, tamquam adverſus canonicas ſanctiones attentatum, a Patribus improbatur, atque damnatur: *Septimo examine relatum eſt nobis, venerandiſſimum quondam Agapium, Cordubenſis urbis Epiſcopum, frequenter Preſbyteros*

byteros deſtinaſſe, qui, abſente Pontifice, Altaria erigerent, Baſilicas conſecrarent. Quod quidem non eſt mirum id præcepiſſe virum Eccleſiaſticis diſciplinis ignarum, & ſtatim a ſeculari militia in Sacerdotale miniſterium delegatum. Ergo, ne ultra talis a nobis licentia uſurpetur, communi ſententia ſtatuendum oportuit; ſcientes, quia, ſicut Presbytero illicita conſecratio eſt Altaris, ita & conſtitutio. Inſuper, ſi Eccleſia jam conſecrata polluatur, a nemine poteſt, præterquam ab Epiſcopo diœceſano, reconciliari: nec licet Epiſcopo hujuſmodi Eccleſiæ reconciliandæ facultatem ſimplici Presbytero delegare, quantumvis aquam ab Epiſcopo benedictam adhibiturus eſſet; cum hoc etiam ſummo Pontifici reſervatum ſit, ut ſimplici Presbytero facultatem reconciliandæ Eccleſiæ pollutæ, quæ prius fuerat conſecrata, indulgere valeat: quemadmodum legere eſt in Decretali Gregorii IX. incipiente *Aqua*, *de conſecratione Eccleſiæ*. Porro illa verba, quæ prius fuerat conſecrata, haud inconſulto adjecimus; nam, ſi ſimpliciter benedicta fuerit, tunc idem Gregorius IX. *in Cap. Si Eccleſia*, *de conſecrat. Eccleſiæ*, ſtatuit, nulla præobtenta delegatione, per ſimplicem Sacerdotem, adhibita aqua benedicta, quam ſanctam, ſive luſtralem vocant, poſſe Eccleſiam pollutam reconciliari.

III. Ex relationibus ſtatus Eccleſiarum, quas plurimas percurrimus, nunquam revera deprehendimus, aliquem Epiſcopum poſtulaſſe, ut ſibi permitteretur alicujus Eccleſiæ conſecrationem ſimplici Sacerdoti delegare. Haud tamen inficiabimur, extare exempla conceſſionum, ſive indultorum, quibus ſummi Pontifices ex urgentiſſimis cauſis hujuſmodi facultatem dederunt alicui ſimplici Sacerdoti, aliquo tamen gradu, vel dignitate decorato. Paulus III. Pontifex Maximus Abbati Ludovico, ejuſque in Einſidlenſis monaſterii regimine ſucceſſoribus, donec certæ rerum circumſtantiæ manerent, conſecrandarum Eccleſiarum tribuit facultatem. Litteræ Apoſtolicæ datæ fuerunt die 18. Decembris 1542. & deinde confirmatæ a ſummo Pontifice Pio IV. die 9. Februarii 1562. quarum hæc ſunt verba: *Quod ipſe Ludovicus, & pro tempore exiſtens Abbas monaſterii hujuſmodi, durantibus dictis hæreſibus, præfatum monaſterium, & quæcumque ad illud pertinentia, Eccleſias, Oratoria, Cœmeteria, & loca hactenus conſecrata, & benedicta, quovis modo pro tempore polluta, reconciliare, & nondum conſecrata, & benedicta, necnon Calices, Patenas, Libros, Veſtimenta, & alia mobilia, ac etiam Tabernacula cuſtodiæ Eucharistiæ conſecrare, & benedicere.*

IV. At, ſi in Epiſcoporum relationibus exempla non occurrunt eorum, qui auctoritatem petierint delegandi ſimplici Presbytero conſecrationem Eccleſiæ, quam ipſi juſto aliquo impedimento detenti peragere nequirent; non tamen deſiderantur ſimilia illuſtrium Abbatum exempla, qui in relatione ſtatus ſuarum Abbatiarum rogarunt, ut ſibi liceret ſubjectas ſibimet Eccleſias ſolemni ritu dedicare; tum ſcilicet ut Epiſcopum, quem advocare potuiſſent, itineris moleſtia levarent, ac nimiis ſum-

ſumptibus in id neceſſariis parcerent; tum etiam ut hoc ſpiritualis ſolatii genus præberent Fidelibus ſuæ juriſdictioni ſubjectis, atque cupientibus Prælatum ſuum intueri, ſolemnem hunc actum auguſto ritu peragentem. Celebris plane eſt Campidonenſis monaſterii Abbatia, quemadmodum noſcere licet ex Analectis Patris Mabillon *in Itineris Germanici deſcriptione*. De illius antiquitate, privilegiis, atque prærogativis inſignibus, fuſiori calamo agit Bruſchius *in ſerie monaſteriorum Germaniæ illuſtrium*. Abbatialis Eccleſia fuerat ab Hadriano I. Pontifice conſecrata: at, cum ſeculo decimo ſeptimo, Suecico bello ſæviente, fuerit ſolo æquata, indeque a fundamentis præclaro plane ædificio reſtituta, ideoque oporteret, ut novum Templum ſolemni ritu inauguraretur; Campidonenſis Abbas facultatem ſibi fieri petiit eamdem conſecrandi, pluribus, & ſatis validis allatis momentis rationum, atque inter alia exponendo, novam Eccleſiam fuiſſe gravibus monaſterii ſumptibus reſtitutam, populoſque incredibili quodam gaudio perfuſum iri, ſi viderent, conſecrationis ritum ab ipſomet eorum Præſule peragi. Nos autem, his omnibus perpenſis, atque præſertim hoc minime futurum primum ejuſmodi conceſſionis exemplum, dum, præter ſuperius commemoratum, novimus, Abbatem Corbejenſem plures ex Apoſtolico indulto Eccleſias conſecraſſe, Apoſtolicas litteras ad Campidonenſem Abbatem expediri juſſimus datas die 12. Martii 1748. in quibus hæc verba leguntur: *Hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, tibi eamdem Eccleſiam monaſterii Campidonenſis, juxta præſcriptum in Rituali Romano, ſervatis alias de more ſervandis, recepto prius Oleo ſacro ab Epiſcopo benedicto, pro hac vice tantum, conſecrandi facultatem auctoritate Apoſtolica tenore præſentium tribuimus & impertimur*. Itaque ſequenti menſe Majo, ſolemni, ac plane ſplendida Eccleſiaſtica pompa, novi Templi conſecratio per Abbatem celebrata fuit.

V. Ex hactenus narratis facile intelligent Abbates, aliique Prælati inferiores, juriſdictionem quaſi Epiſcopalem exercentes, ſi qui forte in ſuis relationibus hujuſmodi facultatem conſecrandi Eccleſias poſtulare deliberaverint, quid ſibi reſponſi expectare valeant a Congregatione Concilii. Siquidem ipſis demonſtrandum erit, hujus generis indulta difficile admodum ab Apoſtolica Sede concedi, nec niſi juſtis de cauſis, ac certis urgentibus circumſtantiis, atque legitimis adjectis conditionibus alias impertita fuiſſe. Non eamdem profecto difficultatem fore dicemus, ubi agatur de facultatibus, quas ſibi quandoque indulgeri petunt Epiſcopi, ut ſcilicet aliquem ſimplicem Sacerdotem delegare poſſint ad reconciliandas Eccleſias conſecratas, quæ caſu aliquo pollutæ fuerint: ſiquidem Innocentius IV. *in ſuis Commentariis ad Cap. Aqua, de conſecrat. Eccleſ.* pro hujuſmodi conceſſionum uſu ampliſſimum teſtimonium tulit: *Audivimus ante, quod Papa pluribus Epiſcopis indulſit, quod per ſimplices Sacerdotes poſſent reconciliare Eccleſias, aqua tamen primum per Epiſcopum benedicta*.

VI.

VI. Præſtantiora honoris inſignia, quæ aliquando, ad Eccleſiarum ſuarum decus augendum, concedi ſibi poſtularunt Epiſcopi, hæc ſane dicenda ſunt, nimirum erectæ Crucis prælatio, & uſus Pallii certis anni diebus, & in ſacris quibuſdam actionibus in Pontificali Romano deſcriptis, quamvis Eccleſiæ non Metropolitanæ, ſed ſimplici Cathedrali præeſſent. De his quidem hoc ipſo in Opere jam actum fuit, nimirum *ſuperiori lib. 2. cap. 6.* nec nobis unquam in mentem veniſſet eorum tractationem reſumere, niſi Epiſcopus Quinqueccleſienſis in Hungaria Pallium ſibi concedi impenſius rogaſſet in relatione ſtatus Eccleſiæ ſuæ, ad quam, nobis jubentibus, reſcriptum fuerat, nos minime prætermiſſuros exhibitas preces ſedulo expendere.

VII. Itaque ex his, quæ ſuperius diximus, nonnulla hic repetenda neceſſario ducimus. Primo videlicet, quamvis Pallium ſacrum ſit inſigne Romano Pontifici præcipuum, cœpiſſe tamen Romanos Pontifices illud ipſum indulgere, non omnibus quidem Archiepiſcopis, ſed paucis quibuſdam, & ea fortaſſe de cauſa, quod hi ab ipſis conſtituerentur Vicarii Apoſtolici: quapropter vetuſtioribus temporibus uni per univerſam Galliam Arelatenſi Archiepiſcopo Pallium conceſſum legitur, in Hiſpaniis Hiſpalenſi, Salonitano in Dalmatia, Ravennati in Italia, Syracuſano in Sicilia, Calaritano in Sardinia; uti erudite demonſtrat Cardinalis Bona *Rer. Liturgicar. lib. 1. cap. 24.* pergitque Thomaſſinus *de Beneficiis part. 1. lib. 2. cap. 54. num. 7.* & octavo dumtaxat exeunte ſeculo eam obtinuiſſe conſuetudinem, ut omnibus indiſcriminatim Archiepiſcopis Pallium indulgeretur; quemadmodum videre eſt *tom. 2. Operum poſthum.* Mabillonii, ubi inſerta legitur erudita Diſſertatio Theoderici Ruinart *de Pallio Archiepiſcopali, pag. 457. cap. 11.*

VIII. Secundo iterum dicimus, per ea quoque tempora, quibus haud omnes indiſcriminatim Archiepiſcopi Pallio decorabantur, ſed perpauci, & inſigniores, quique inſuper in provinciis munere Vicarii Apoſtolici fungebantur, a Romanis Pontificibus etiam ſimplices quoſdam Epiſcopos fuiſſe Pallio inſignitos. Hujuſce rei exempla afferuntur a Cardinali Bona *loc. cit.* idque ipſum animadverſum quoque fuit a Garnerio *in Appendice ad Librum Diurnum diſſert. 3. num. 26. in notis ad cap. 4.* Porro, quidquid ſit de Pallii conceſſionibus, quæ a nonnullis traduntur per Sanctum Linum, aut per Sanctum Silveſtrum indultæ, uti videre eſt apud Sandinum *in Vita S. Marci Papæ*, nos libenti animo aſſentimur Cardinali Baronio *ad annum 336.* & Pagio *Breviar. Geſtor. Rom. Pont. tom. 1. in Vita S. Marci*, qui auctoritate libri Pontificalis primum exemplum conceſſionis Pallii, ſimplici Epiſcopo factæ, acceptum referunt S. Marco Papæ, qui hoc inſigni donavit Epiſcopum Oſtienſem, ob eam, qua jam tum fruebatur, prærogativam conſecrandi Romanum Pontificem, qui non antea Epiſcopus inunctus fuerat. Et ſane in hæc uſque tempora Oſtienſis Epiſcopus utroque potitur honore, conſecrandi nimirum Pontificem

tificem, uti alibi diximus, ſimulque geſtandi Pallium ea tantummodo in functione. Quapropter, cum Pontifex Oſtienſi Epiſcopo Pallium elargitur, inter cetera, hæc ad eum verba dicit: *ut eo utaris in Conſecratione ſummi Pontificis:* uti advertunt bon. mem. Cardinalis Petra *tom.* 5. *ad Conſtit.* 3. *Pii II. ſect. unic.* & recentior Catalanus *in ſuis Comment. ad Pontifical. Roman. part.* 1. *tit.* 14. §. 3. *num.* 5. Nec ſpernendum eſt, quod legitur apud Robertum *in Supplemento ad Sigebertum*, ubi differens de Pallio, quo utitur Oſtienſis Epiſcopus, inquit: *Habet Pallium ſolummodo ad ea, quæ pertinent in Ordinatione, & Conſecratione Romani Pontificis*: quod ipſum refertur ab Alteſerra *in Commentariis ad Cap. Cum in juventute, de præſumptionibus*.

IX. Tertio recognoſcimus, vehementiſſimas in Eccleſia olim exarſiſſe contentiones inter Epiſcopos Suffraganeos Pallium conſecutos, & Archiepiſcopos, quibus illi ſubdebantur, utraque tamen parte minus recte contendente. Autumarunt ſiquidem nonnulli ſimplices Epiſcopi, qui Pallio fuerant decorati, ſe propterea ſubtractos fuiſſe a juriſdictione Metropolitani, cui ſubdebantur, ſeque poſſe Archiepiſcopos appellare & inſcribere: quemadmodum noſcere licet apud de Marca *de Concordia lib.* 7. *cap.* 23. *num.* 7. ex Garnerio *præcitato loco num.* 32. & 33. Thomaſſino *de Beneficiis part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 56. *num.* 11. du-Cangio *in ſuo Gloſſario recentioris editionis tom.* 5. *verb. Pallium* §. *Epiſcopis*, ubi etiam ſubdit, hanc veluti regulam nonnullos inducere voluiſſe, ut inter æquales, nimirum inter duos Pallio utentes, is præcedere deberet, qui primus Pallium fuiſſet conſecutus. Hæc, & alia injuſte præſumpta, ſunt contra mentem ſummorum Pontificum, qui, dum Pallio honeſtarunt aliquem Epiſcopum, nunquam in animo habuerunt, hujus tantummodo indulti vi, Epiſcopum Pallio inſignitum ſubducere a Metropolitani ſui juriſdictione, vel quidquam de hujus juribus, aut præeminentiis detrahere, ſed in eo dumtaxat Epiſcopi decus augere, ut in quibuſdam ſolemnibus actionibus, certiſque deſignatis diebus, licet Archiepiſcopali titulo & jure deſtitutus, poſſet Pallium induere. Injuſtam itidem cauſam tuebantur Metropolitani, qui, ut ſartam tectamque ſuam juriſdictionem ſervarent, auſi ſunt aliquando contendere, ne a Pontifice Pallium ulli Suffraganeorum concederetur, niſi ſuus, & comprovincialium Epiſcoporum conſenſus accederet: integrum enim ſemper eſſe debet Romano Pontifici, hujuſmodi ſacris honoris inſignibus condecorare quemlibet Epiſcopum, abſque eo quod alienum arbitrium inveſtigare, ac ſequi teneatur.

X. Quarto tandem hic denuo ſubdimus, Romanos Pontifices, dum Suffraganeos Epiſcopos Pallio honeſtarunt, omni ſtudio & ſolicitudine caviſſe, ne ullum Metropolitis afferrent præjudicium quoad ipſorum auctoritatem, juriſdictionem, & præeminentiam, in Suffraganeos Pallio decoratos obtinendam. Perſpectiſſima hujuſce rei argumenta habentur *ſuperiori lib.* 2. *cap.* 6. & in præcitata quoque Diſſertatione Patris Ruinart

de Pallio Archiepiſcopali pag. 487. *tom.* 2. *Oper. poſthum.* Patris Mabillonii. Eyſtetenſi Epiſcopo nos juſtis & gravibus de cauſis indultum conceſſimus Crucem ſublimem præſeferendi, his tamen additis conditionibus: *Non tamen in præſentia Archiepiſcopi, niſi de ipſius conſenſu, & ſalvo in omnibus jure Metropolitico*: uti videre eſt in noſtra Conſtitutione *Ad Paſtoralis, num.* 133. *Bullarii noſtri tom.* 1. Simile privilegium, una cum altero utendi Pallio præfinitis functionibus, & diebus, nos ipſi conceſſimus Epiſcopo Warmienſi & Sambienſi, ob eas cauſas, quas in noſtris Litteris recenſuimus. Quia vero Epiſcopus hic Apoſtolicæ Sedi immediate ſubjectus eſt, non oportuit pro Metropolitani juribus quicquam cavere: verumtamen ipſi interdictum fuit, ne extra diœceſis ſuæ fines obtentis honoris inſignibus uteretur, quamvis Ordinarii loci conſenſus accederet, neve in Regni, aut in Sacri Romani Imperii comitiis, ac ne in ipſa quidem ſua Diœceſi, quoties aliquis Sacræ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, aut Apoſtolicæ Sedis Nuntius adeſſet; quemadmodum legere eſt in noſtra Conſtitutione *Romana Eccleſia*, quæ prima eſt *in ſupplemento ad tom.* 3. *noſtri Bullarii*. Denique, ſi Herbipolenſi Epiſcopo, Moguntini Archiepiſcopi Suffraganeo, Pallii honorem detulimus, id præſtitimus hiſce additis cautionibus: *Salvo in omnibus jure Metropolitico Eccleſiæ Moguntinæ, illiuſque Archiepiſcopi pro tempore exiſtentis, & nihil immutato præcedentiæ ordine inter ipſos Herbipolenſes, alioſque Epiſcopos, ſive ejuſdem, ſive alterius provinciæ, hactenus de jure, uſu, aut conſuetudine in quibuſvis functionibus, conſeſſibus, aut comitiis ſervari ſolito*: uti perhibent noſtræ Litteræ, quæ *tom.* 4. *Bullarii noſtri* inſerentur.

XI. Qua quidem in re illuſtria ſecuti ſumus duorum Prædeceſſorum noſtrorum exempla, nimirum S. Leonis IX. & Alexandri II. Romanorum Pontificum. Quod enim ad S. Leonem attinet, cum anno 1006. Francofurti habitum fuiſſet Concilium ad erectionem novi Epiſcopatus Bambergenſis ſtabiliendam, uti videre eſt apud Cardinalem Baronium *ad præindicatum annum*, ubi ejuſdem Concilii acta refert, cumque territorium, quod novo Epiſcopatui fuerat in diœceſim deſignatum, ſubjectum antea fuiſſet Herbipolenſi Epiſcopo, hic ſane vehementer erectioni obſtiterat: at eam impedire nequivit, cum & S. Henricus I. Imperator opportunos fundos, & annuos reditus ad novum Epiſcopatum erigendum contuliſſet, & Joannes Papa XVIII. ſeu XVI. ſuam in id interpoſuiſſet auctoritatem; quemadmodum noſcere licet apud Barre *in Hiſtoria Generali Germaniæ tom.* 3. *pag.* 563. Licet autem nunc temporis Epiſcopatus Bambergenſis Apoſtolicæ Sedi immediate ſubjectus ſit, nullique proinde ſubdatur Archiepiſcopo, uti videri poteſt tum apud Jacobum Wilhelmum Imhofium *in Notitia Sacri Romani Germanici Imperii lib.* 3. *cap.* 3. *pag.* 117. *num.* 5. tum apud Miræum *in Notitia Epiſcopatuum Orbis Chriſtiani verb. Bamberga*; at ſuperioribus temporibus Bambergenſis Epiſcopus Suffraganeus erat Moguntinæ Archiepiſcopalis Eccleſiæ. Itaque Hen-

Henricus II. petiit a ſummo Pontifice Leone IX. ut Bambergenſi Epiſcopo Pallium quibuſdam ſolemnioribus diebus adhibendum indulgeret. Annuit autem Pontifex; tum ut votis obſecundaret Imperatoris id vehementer optantis: *rogatu Filii dilectiſſimi noſtri Imperatoris Henrici*: tum quia in Eccleſia Bambergenſi humatus fuerat Clemens II. Pontifex, ejuſdem Eccleſiæ antea Epiſcopus: *pro veneratione Anteceſſoris noſtri piæ memoriæ Domini Papæ Clementis, primum ejuſdem urbis Epiſcopi*: tum denique in piam recordationem S. Henrici I. Imperatoris, qui, uti adnotatum eſt, Epiſcopatum fundaverat: *præfatæ Eccleſiæ conſtructoris benigniſſimi*. Verum, quia, uti præmonuimus, Bambergenſis Eccleſia tunc erat Moguntinæ ſubjecta, idcirco Pontifex clauſulam hanc ſuperaddidit: *ſalva auctoritate dominæ Metropolitanæ Moguntinæ Eccleſiæ*: quemadmodum videre eſt apud Papebrochium *in Conatu Hiſtorico de Romanis Pontificibus*, ubi de Clemente Papa II. agit. Quod autem ſpectat ad Alexandrum II. hic privilegium geſtandi Pallium indulſit Bucardo Alberſtadienſi, cujus Eccleſia & tunc erat, & nunc quoque eſt ejuſdem Moguntinæ Metropolis ſuffraganea. In hujus autem conceſſionis Diplomate relato a Leibnizio *tom. 1. Scriptor. Brunſvvicen. pag. 126.* hæc leguntur: *ſalva auctoritate, & magiſterio ſanctæ Metropolis Moguntinæ Eccleſiæ, ſalvo quoque fratrum tuorum Coepiſcoporum & ordine & loco*.

XII. His poſitis notionibus, propius accedentes ad expendendam Pallii poſtulationem, quam Quinqueccleſienſis Epiſcopus in relatione ſtatus ſuæ Diœceſis propoſuit, quamque Congregatio Concilii ad nos detulit; hoc primum profitebimur, ſi quando nos eamdem duxerimus admittendam, cum minime ignoremus, Epiſcopum Quinqueccleſienſem inter Suffraganeos Archiepiſcopi Strigonienſis recenſeri, non aliter a nobis optatum illi privilegium conceſſum iri, quam ſalvo, ut par eſt, jure & auctoritate memorati Archiepiſcopi, aliiſque additis cautionibus omnino neceſſariis, ne in Epiſcoporum ordinem turbæ contentioneſque immittantur.

XIII. Redacta autem quæſtione ad ipſius petitionis merita, & ad æquitatem conceſſionis, enuntiato ſemper modo temperandæ, illud in diſcuſſionem venire poteſt, ubi Pallium, quod expetit Quinqueccleſienſis Epiſcopus, eidem indulgeatur, an id reputari debeat privilegium, quo nunquam illius prædeceſſores gaviſi fuerint; an potius redintegratio ad prærogativam alias eiſdem prædeceſſoribus conceſſam, uti plures autumant: quibus etiam curæ eſt animadvertere, haud mirandum eſſe, ſi deſiderentur monumenta expoſtulati obtentique Pallii ab Epiſcopis Quinqueccleſienſibus, propterea quod Quinqueccleſienſis civitas fuerit anno 1543. a Turcis occupata, & nonniſi anno 1686. Catholicorum armis ex illorum manibus vindicata: illius notitiis, monumentiſque omnibus ita turbatis, atque in omnem partem diſperſis, ut, licet Quinqueccleſienſes Epiſcopi Pallio uſi fuiſſent, nil mirum foret, nullum ſupereſ-

ſe hujuſce rei veſtigium. Adeatur Peterffy *Synodor. Hungar. part.* 2. *pag.* 412. in Præfatione ad Synodum Diœceſanam, a Quinqueccleſienſi Epiſcopo habitam anno 1714.

XIV. Illud certum eſt, Calanum Epiſcopum Quinqueccleſienſem ſeculo XII. tanta probitatis fama excelluiſſe, ut ipſi Apoſtolica Sedes Pallii honorem detulerit: cujus rei ampliſſimus teſtis eſt Innocentius III. in ſua epiſtola, quæ in editione Boſqueti habetur *lib.* 1. *num.* 12. ac etiam in librum Decretalium relata eſt *in Cap. Cum in juventute*, *de præſumptionibus*, cujus hæc ſunt verba: *Cum in juventute ſua Quinqueccleſienſis Epiſcopus adeo ſe maturum, honeſtum, & providum exhibuerit, ut ab Eccleſia Romana meruerit Pallio decorari*. Cum autem ſubinde idem Calanus, jam ætate confectus, aulicis machinationibus impetitus, a Bala III. & Emerico Hungariæ Regibus accuſatus fuiſſet de inceſtuoſo ſtupro nepti illato, hujuſce criminationis notione Epiſcopo Aurienſi ab Innocentio III. Pontifice delegata, triumphavit accuſati Antiſtitis innocentia, cui, juxta vigentem tunc temporis diſciplinam, canonica purgatio delata fuit: uti deprehenditur *ex præfato Cap. Cum in juventute*, *de præſumptionibus*, & *ex Cap. Cum in juventute*, *de purgatione canonica*.

XV. Satis id fuit Auctori *Topographiæ magni Regni Hungariæ*, ut aſſereret, Pallium eſſe prærogativam ſpecialem Quinqueccleſienſis Epiſcopi: *Præcipua loci hujus Antiſtitum prærogativa eſt, quod Pallio, ſolis Archiepiſcopis, Patriarchis, & Papæ proprio, donari ſoleant. Ornamentum hoc ſane peregregium, quia pauciſſimis in Orbe Epiſcopis conceſſum:* quemadmodum videre eſt *lib.* 3. *cap.* 14. §. 5. Satis & id habuerunt Canoniſtæ Germanici, ut idem affirmarent; uti videre eſt apud Pirhing. *in lib.* 1. *Decretalium tit.* 8. *num.* 3. Anaclet. *ad eumdem tit. num.* 4. Pichler *eodem tit. num.* 3. Schmalzgrueber *num.* 4. §. *Ex ſpeciali Sedis*. Immo id unum in eamdem ſententiam impulit quoque alios ex aliis nationibus Canoniſtas, veluti Alteſerram *præcitato loco*, Vallenſ. *ad tit. Decretal. de auctoritate & uſu Pallii* §. 1. *num.* 6. Azorium *Inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 34. *quæſt.* 3. At, qui attentius expenderit memoratam Pallii conceſſionem, qua Quinqueccleſienſis Epiſcopus honeſtatus fuit, in eam facile ſententiam deveniet, nil aliud illam fuiſſe, quam perſonale indultum, quod ſimul cum indultarii Epiſcopi vita evanuerit: quemadmodum ſcite animadvertit Cardinalis Oſtienſis *in Summa ad tit. de auctoritate & uſu Pallii num.* 3. ubi ſic ait: *Aliquibus etiam conceditur* (Pallium videlicet) *ex privilegio perſonali, ſicut Quinqueccleſienſi, ut infra de præſumptionibus, Cap. Cum in juventute. Sed hoc extinguitur cum perſona*.

XVI. Quapropter, ſi Pallii honorem Quinqueccleſienſi Epiſcopo deferemus, conceſſionis noſtræ fundamentum ſtatuemus partim in debita veneratione erga Sanctum Fundatorem illius Eccleſiæ, nimirum Sanctum Stephanum Hungariæ Regem, cujus Diploma, in eam rem editum, impreſſum eſt apud Inchoffer *Annal. Eccleſ. Regn. Hung. pag.* 290. & *in Topographia*

phia ejuſdem Regni pag. 270. partim etiam in recenſita quaſi communi opinione, qua vulgo creditum eſt, realem fuiſſe, non autem perſonalem, quæ olim Epiſcopo Quinqueccleſienſi conceſſa fuerat, Pallii prærogativam; præterea in iteratis precibus ex parte Quinqueccleſienſium Epiſcoporum hac de re ad Sanctam Sedem delatis; denique in ſtudioſis officiis, quibus hoc idem a nobis poſtulavit Chariſſima in Chriſto Filia noſtra Maria Thereſia nunc Hungariæ Regina in Romanorum Imperatricem electa. Similia enim rationum momenta alias expenderunt, probaruntque Prædeceſſores noſtri, dum petitionibus Pallii per Epiſcopos propoſitis annuerunt; ut patet ex ipſo ſuperius memorato exemplo conceſſionis Pallii Bambergenſi Epiſcopo factæ. Si quis autem collecta inſpicere cupiat exempla conceſſionum Pallii, quas Romani Pontifices contulerunt in Archiepiſcopos per ea tempora, quibus Pallii honor, non omnibus, ſed paucis tantummodo Archiepiſcopis tribuebatur, vel in ſimplices Epiſcopos, non minus ob præclara eorum merita, qui hujuſmodi inſignibus decorabantur, quam ob interpoſitas pro iis preces ab Imperatoribus, vel Regibus; legat Opus *de Poteſtate & Politia Eccleſiæ*, erudite compoſitum a Patre Bianchi, *tom.* 5. *part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 2. §. 2. *num.* 5. & *eodem cap.* 2. §. 4. *num.* 11.

XVII. Latini titulares Patriarchæ Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, quemadmodum & Archiepiſcopi *in partibus*, Pallii honore non fruuntur: uſus enim Pallii propriæ cujuſque provinciæ finibus circumſcribitur, ut conſtat ex titulo Decretalium *de auctoritate & uſu Pallii*: hi autem omnes extra provinciam ſuam commorantur. Sane, pervolutis Diariis rerum Conſiſtorialium, unum tantummodo offendimus exemplum conceſſionis Pallii, qua præfatos quatuor Patriarchas decoravit Clemens X. Pontifex in Conſiſtorio ſecreto, habito die 20. Aprilis 1671. uti narratur in Diariis manuſcriptis Fulvii Servantii in Pontificio Sacello Cæremoniarum Magiſtri *tom.* 4. Verum ea cenſenda eſt peculiaris gratia præfatorum tunc exiſtentium Patriarcharum perſonis tributa. Et quidem exemplum illud minime ſecuti ſunt ſucceſſores Pontifices, quibus ſatis fuit, Patriarchis, & Archiepiſcopis *in partibus* deſignatis, & conſecratis indulgere, ut, abſque honore Pallii, Patriarchæ, & Archiepiſcopi appellari, eoque titulo uti poſſent, non obſtante contraria ſanctione Innocenti III. Pontificis *in Cap. Niſi ſpecialis*, *de auctoritate & uſu Pallii*. Clemens XI. Pontifex Patriarcham Antiochenum conſtituit celebrem Cardinalem de Tournon, cum ipſum ad Sinas Apoſtolicum Legatum miſit, & eidem non detulit Pallii honorem. Nos vero Papienſi Epiſcopatui titulum Archiepiſcopi Amaſienſis perpetuo univimus; uti videre eſt in noſtra Conſtitutione *Ad ſupremam*, 74. *tom.* 1. *noſtri Bullarii*. Cum autem anno 1753. Carolum Franciſcum Durinum, nunc S. R. E. Cardinalem, ad Papienſem Epiſcopatum promoviſſemus, & oblata nobis in Conſiſtorio fuiſſet inſtantia, ut ipſi hono-

rem Pallii concederemus, petitioni quidem annuimus; ſed facta tamen declaratione, nos ei Pallium deferre, non quidem ob titulum Archiepiſcopi Amaſienſis, ſed ob privilegium Papienſis Eccleſiæ, cujus Epiſcopus ex iis eſt perpaucis, qui ab antiquis temporibus in quaſi poſſeſſione hujuſmodi conceſſionis eſſe dignoſcuntur.

XVIII. De Orientalibus Patriarchis Catholicis alias diſceptatum fuit, an, ſi Pallium Latinum expoſcerent, id eis indulgendum foret; in relationibus enim ſtatus ſuarum Eccleſiarum, ad Congregationem de Propaganda Fide de more tranſmiſſis, adinventæ quandoque fuerunt eiuſmodi Pallii petitiones. Advocatorum Conſiſtorialium Collegio adſcripti, a Clemente XI. Pontifice juſſi fuimus rem expendere; eaque demum in particulari Congregatione, habita coram ipſo Pontifice, ad examen revocata, affirmativum prodiit reſponſum, & conſequenter Pontifex Latinum Pallium Patriarchæ Alexandrino conceſſit. Quæ a magno hoc Pontifice indulta fuit Pallii conceſſio, viam veluti nobis ſtravit ad ſimiles conceſſiones Pontificatus noſtri tempore expediendas: inter quas & illa recenſenda eſt, qua hoc ipſo anno vertente Patriarchæ Armenorum in Cilicia Pallium detulimus in Conſiſtorio habito die 22. Julii 1754. Quia vero, dum hujus Prædeceſſorem Pallio decoravimus in Conſiſtorio diei 23. Septembris 1750. allocutionem habuimus, qua univerſa rei materies continetur, optimum cenſuimus hic eam per extenſum apponere:

VENERABILES FRATRES.

Septimus ſupra trigeſimum jam præteriit annus, ex quo, cum Samuel Capaſulis Patriarcha Alexandrinus, poſt ejuratum ſchiſma, Pallii honorem a Prædeceſſore noſtro fel. record. Clemente Papa XI. per legitimum Procuratorem humillime petiiſſet, placuit eidem ſummo Pontifici, plurium S. R. E. Cardinalium, ac Prælatorum, quos inter Nos ipſi fuimus cooptati, Congregationem coram ſe habere.

Congregatorum autem, uti evenire ſolet, non una fuit opinio, atque ſententia. Putabant quippe nonnulli, honorem Latini Pallii Patriarchis, atque Archiepiſcopis Græcis minime convenire: alii contra, numero licet longe minores, inter quos fuimus & Nos, factu optimum judicabant, Pallium Patriarchæ Græco, ſi de ejus fidei integritate conſtaret, idemque humillimas huic Sanctæ Sedi preces porrigeret pro conſequendo Pallio, quod proprium dignitatis ſuæ eſt ornamentum, Pallium, inquam, concedere. Inter plurimas, quæ ad hanc ſententiam confirmandam tunc allatæ ſunt rationes, potiſſima ex Sancti Gregorii Magni geſtis petita fuit. Cum enim Orientales Illyrici Eccleſiæ Græco ritu procul dubio uterentur, nihilominus tamen Magnus ille Pontifex Pallium mittere ad Joannem primæ Juſtinianæ Archiepiſcopum non dubitavit: Ratam nos ejus Conſecrationem habere, dirigentes Pallium, indicamus: quemadmodum in ejus epiſtolis legitur tom. 2. Oper. edit. Pariſien.

ann.

ann. 1705. *lib.* 2. *indict.* 10. *epiſt.* 22. *col.* 585. *Hoc ipſo honore decoratum etiam fuiſſe ab eodem ſummo Pontifice Joannem Corinthiorum Epiſcopum, Metropolitam Helladiæ, liquet ex alia ejus epiſtola ibid. lib.* 5. *indict.* 13. *epiſt.* 57. *col.* 788. *in qua hæc habentur: Pallium, ſicut per epiſtolam poſtulaſtis, direximus. Andream etiam antiqui Epiri Metropolitam honore Pallii donatum, teſtatur ejuſdem ſummi Pontificis epiſtola data ad Epiſcopos ejus Provinciæ, ibid. lib.* 6. *indict.* 14. *epiſt.* 8. *col.* 797. *in qua, inter alia, hæc leguntur: Andreæ Fratri, & Coepiſcopo noſtro Pallium nos direxiſſe cognoſcite. Et, ut ad tempora minus remota deſcendamus, tradidit Innocentius III. ſummus Pontifex Cardinali a ſe in Armeniam Legato Pallium, ut eo Joannem Patriarcham Armeniæ Catholicum ornaret; uti ex epiſtola deprehenditur ejuſdem Patriarchæ relata inter Geſta illius ſummi Pontificis num.* 117. *ubi hæc habentur: Pallium a Veſtra Beatitudine delegatum, ſolemnitate celebri, ac cum omni humilitate ſuſcipientes, promiſimus &c. Cui exemplo conforme aliud eſt Gregorii IX. qui & ad Patriarcham Armenorum Pallium tranſmiſit, &, id ut faceret, ſe ſe ideo permotum dixit, quia a ſummis Pontificibus Deceſſoribus ſuis ſic factum fuiſſe conſtabat, epiſt.* 398. *apud Raynald. ad ann.* 1239. *num.* 83. *Petitum a te Pallium, quod olim Anteceſſoribus tuis fuit ab Apoſtolica Sede conceſſum, jam quaſi præ nimia vetuſtate conſumptum &c. Fraternitati tuæ per Nuntios mittimus antedictos.*

Itaque, cum his exemplis adductus prædictus Deceſſor noſter Clemens XI. præfato Samueli Capaſulis Patriarchæ Alexandrino Pallium concedere ſtatuiſſet; Nos, qui eo tempore Advocati Conſiſtorialis munere fungebamur, delecti fuimus, ut illud in ſemipublico Conſiſtorio pro eodem Patriarcha poſtularemus. Cui petitioni annuens ſummus idem Pontifex, poſt habitam piam, eloquentemque more ſuo Orationem, Pallium conceſſit. Integra eorum actorum ſeries refertur tum inter Conſiſtoriales laudati Pontificis Orationes, publicæ luce donatas, a pag. 139. *ad pag.* 156. *tum inter ejuſdem Brevia & Epiſtolas typis impreſſas tom.* 2. *pag.* 316. *& ſeq. Hiſce ergo veſtigiis Nos pariter inhærentes, cum tempore noſtri Pontificatus Romam veniſſet Petrus Abrahamus Vartabiet, qui, cum eſſet Archiepiſcopus Alepinus, ab Armenis Catholicis poſtulatus fuerat in Patriarcham Armeniæ minoris, atque Ciliciæ, poſt confirmatam ejuſdem electionem, admiſſamque in ſemipublico Conſiſtorio, majori qua potuit ſolemnitate, Pallii petitionem, manibus ipſi noſtris in Pontificia, quam in Feſto Conceptionis B. Mariæ Virginis Immaculatæ celebravimus, Capella Pallium illius humeris impoſuimus. Neque ipſum ſolum, ſed in aliis poſtea ſemipublicis Conſiſtoriis Cyrillum Patriarcham Antiochenum Græcorum Melchitarum, & Simonem Petrum Euodium, qui a Damaſcena Eccleſia ad Patriarchatum Antiochenum Maronitarum evectus fuerat, quorum uterque Pallium a Nobis per legitimos Procuratores ſuos inſtanter, atque humiliter poſtulaverat, poſt confirmatam ipſorum electionem, pari honore decoravimus.*

Por-

Porro, cum ex hac ad meliorem vitam conceſſerit prædictus Petrus Abrahamus Vartabiet, Archiepiſcopi Armeni, Clerus, & populus, juxta Orientalem diſciplinam, ad ſupplendas defuncti Patriarchæ vices poſtulaverunt Jacobum Vartabiet, qui Alepinam Eccleſiam aliquot annos egregie adminiſtravit, ſibique Petri nomen aſſumpſit. Illorum vero poſtulationes cum Nos, audito prius Congregationis de Propaganda Fide ſuffragio, admiſerimus, ejus nunc nomine per legitimum Procuratorem Pallium a Nobis enixis precibus petitur. Novus hic Patriarcha vir profecto eſt magni meriti; Archiepiſcopalem Alepinam Eccleſiam rexit multa cum laude; pro amplificanda Fide Catholica Galatæ, Angoræ, & Alepi plurimum laboravit; multaſque perſecutiones ab hæreticis excitatas pertulit, cum ter carceribus incluſus, & bis in exilium fuerit amandatus. Quibus meritis illud etiam accedit, quod eum Patriarcham habuit ſibi proxime ſuperiorem, qui a Nobis honore Pallii donatus eſt. Neque quidquam inter utrumque diſcriminis intercedit, niſi quod ille Pallium impetraturus Romam venit ipſe per ſe; hic vero per Procuratorem a ſe ad id muneris legitime deſtinatum eamdem a Nobis gratiam humiliter depoſcit. Qua in re quidquid antiquioribus temporibus factum ſit, quibus, ut notat eruditus Scriptor Petit in ſuis adnotationibus ad Pœnitentiale Theodori, honor Pallii minime concedebatur, niſi iis, qui Romam veniſſent, eumque per ſe a ſummo Pontifice petiiſſent; pluribus tamen ab hinc ſeculis conſuevit Apoſtolica hæc Sedes Pallii honorem etiam per Procuratorem petentibus concedere, ſublata quoque conſuetudine, ſequentibus temporibus introducta, Legatum mittendi, quoties abſenti petentique Pallium elargiebatur.

Itaque Pallium, quod electus Patriarcha minoris Armenię, atque Cilicię a Nobis poſtulavit, concedimus: ſermonemque hunc noſtrum concludimus, ejus Procuratori injungentes, ut id ipſum noſtro nomine eidem Pallium tradens dicat, quod Nos ipſi Deceſſori ſuo præſenti olim diximus; ſcilicet, Pallium non eſſe dumtaxat dignitatis ornamentum, ſicuti ſcripſit Sanctus Iſidorus ad Erminium, juxta interpretationem Habert in notis ad Pontificale Græcorum, ſed textum eſſe lana, non lino, & circa collum deferri, ad eam ovem ſignificandam, quam, cum eſſet amiſſa, bonus Paſtor quæſivit, invenit, ſuiſque humeris impoſitam ad ovile reportavit.

XIX. Exhibitum nobis non ita pridem fuit exemplum Litterarum Apoſtolicarum Leonis Papæ X. anno 1515. typis Cameralibus impreſſum, quibus Maronitarum Patriarchæ tunc exiſtenti, nomine Petro, Pallium conceditur, idemque de Corpore Beati Petri ſumptum cum ipſis Litteris eidem tranſmitti dicitur. Datæ ſunt Litteræ *apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ* 1515. *Kalendis Auguſti*, Pontificatus Leonis anno tertio. Leoniana conceſſio tum nobis, tum forte ceteris vocatis ad examen de Pallio Latino concedendo, aut non concedendo Patriarchis Orientalibus, ignota erat: at, quatenus ejus notitiam habuiſſemus, nullum in ea a nobis præſidium conſtitutum fuiſſet. Maronitæ quippe in ſacris in-

du-

damentis Latinos ritus, & mores ſequuntur; veluti deſumitur ex epiſtola Innocentii III. ad Jeremiam Patriarcham Maronitarum, quæ ſcripta fuit anno 1215. & cujus initium eſt *Quia Divinæ Sapientiæ bonitas*. En verba epiſtolæ: *Statuentes, ut Pontifices in Maronitarum terminis conſtituti veſtibus, & inſigniis Pontificalibus ſibi congruentibus, juxta morem Latinorum, utantur, Eccleſiæ Romanæ conſuetudinibus ſe in omnibus ſtudioſius conformantes*. Qua de cauſa tum ipſe Innocentius, tum ceteri ejuſdem Succeſſores, & ipſe quoque Leo X. ſacra Paramenta, Calices, & Patenas, Romano more elaboratas, tum ad Patriarchas Maronitarum, tum ad ipſum Petrum liberaliter, & muneris titulo tranſmiſerunt, ut eis in re ſacra uterentur: veluti colligitur ex memorati Patriarchæ epiſtolis ad eumdem Pontificem Leonem X. relatis *tom.* 14. Collectionis Conciliorum Labbei *col.* 346. *& ſeq.* Quibus ſedulo perpenſis, nemo eſt qui non videat, Leonis factum erga Petrum Patriarcham Maronitarum, ineptum potuiſſe exiſtimari ad comprobandum, quod aliis Patriarchis Orientalibus, diverſum omnino ritum ſequentibus, Latinum Pallium concedi deberet. Aptius pro ea re comprobanda profecto fuiſſet monumentum, quod præteritis menſibus invenimus inter Regeſta Congregationis de Propaganda Fide: invenimus enim, die 9. Junii 1642. inter Theologos, & Canoniſtas, ad examen accitos, ſermonem habitum fuiſſe de concedendo, aut denegando Patriarchis Orientalibus Latino Pallio, quoties, emiſſa Fidei Profeſſione, pro eo obtinendo preces & inſtantiæ fuiſſent exhibitæ; & communi calculo reſolutum fuiſſe pro Pallii conceſſione, ad tramites textus *in Cap. Antiqua, de privilegiis*: licet enim tempore, quo prodiit prædicta Decretalis, duo Patriarchæ eſſent Latini, Conſtantinopolitanus videlicet, & Antiochenus, reliqui tamen duo, Alexandrinus, & Hieroſolymitanus, erant Græci ritus, & tam his, quam illis, facta legitur Pallii conceſſio. At, quod tunc a nobis ignoratum prætermiſſum eſt, nunc a nobis, poſt habitam reſolutionis notitiam, libentiſſime exponitur; cum ex eo mirifice confirmentur, quæ olim a nobis dicta ſunt, & quæ tum a Clemente XI. noſtro Prædeceſſore, tum a nobis poſtmodum facta ſunt.

XX. Poſt hæc, ad petitionem Epiſcopi Quinqueccleſienſis redeuntes, adjicimus, optatam ab eo conceſſionem Pallii, & juris erectæ Crucis præferendæ, poſt dictatum a nobis hoc caput, indultam illi per nos fuiſſe, ſervatis omnibus cautelis, & conditionibus ſuperius indicatis; ut patet ex noſtris Litteris Apoſtolicis ſuper hoc editis hoc ipſo anno 1754. Kalendis Septembris, quæ *in tom.* 4. *noſtri Bullarii* inſerentur.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

De poſtulatis Epiſcoporum, qui aliquando in relatione ſtatus Eccleſiæ facultatem petunt abdicandi Epiſcopatum, aut ſe ad aliam Eccleſiam transferri rogant: deque nonnullis controverſiis occaſione translationum hujuſmodi excitatis, & a ſacra Congregatione definitis.

VEnerabilis Cardinalis Bellarminus exiguum, ſed ſatis notum Tractatum edidit *de Officio primario ſummi Pontificis*, quem Clementi VIII. Pontifici Maximo inſcripſit, nonnullas eidem repræſentans Eccleſiaſticæ diſciplinæ corruptelas, quibus occurrendum omnino eſſet. Pontifex autem haud paſſus eſt, opportunas reſponſiones abs ſe deſiderari.

II. Quod ſexto loco abſurdum Cardinalis ad Pontificem detulit, inconſultæ fuerunt Epiſcopatuum reſignationes: *Sexta res eſt Epiſcopatuum reſignatio ſine legitima cauſa: nam, ſi tam arctum, ac pene inſolubile vinculum inter Epiſcopum & Eccleſiam, ut canones docent, unde fit, ut tam facile vinculum iſtud quotidie reſolvi videamus? Alii, retentis fructibus, Eccleſiam reſignant: ac ſi quis uxorem repudiet, & dotem retineat. Alii, divites ex reditibus Eccleſiæ effecti, renuntiant Epiſcopatui, ut ad majora ſibi viam aperiant. Alii nepotibus Sedem renuntiant, ut ſpecie renuntiationis poſſideant Sanctuarium Dei. Alii malunt in Romana Curia Referendarii eſſe, vel Clerici, quam extra Curiam Sacerdotes magni. Denique alii cauſantur aeris inſalubritatem, alii proventus exiguos, alii populi proterviam. Sed Deus novit, an iſtæ juſtæ ſint cauſæ reſignationis, & utrum hujuſmodi Epiſcopi quærant quæ ſua ſunt, an quæ Jeſu Chriſti.* Clemens vero VIII. ſextæ huic expoſtulationi hoc reddidit reſponſum: *Nos reſignationes difficillime admittimus, nonniſi examinatis cauſis in Congregatione rerum Conſiſtorialium; & aliquando admittimus, ob ineptitudinem reſignantium.*

III. Propoſito itaque poſtulato de Eccleſia abdicanda Congregatio Concilii reſcribere facile poſſet, ut Epiſcopus orator Congregationem Conſiſtorialem adeat; huic quippe reſcripto ipſe Clemens VIII. viam veluti ſtraviſſe videtur. At, retenta, quam ſuperius inſinuavimus, methodo, aptius forte videri poſſet reſponſum, ſi Epiſcopo demonſtraretur, nullam plane Epiſcopatus reſignationem a Pontifice probari, aut admitti, niſi canonica allata cauſa; eamdemque judicandi agendique rationem ſervari a Congregatione Conſiſtoriali, quoties illi hujuſmodi precum examen a Pontifice delegatur: canonicas autem cauſas recenſeri in Decretali *Niſi cum pridem, de renuntiatione*: has vero, quamvis numero plures recenſeantur, ad unum tamen veluti fontem univerſas referri; ut ſcilicet tunc demum, & non alias, liceat Epiſcopo Eccleſiam dimittere, cum clare pateat, ipſum concreditæ ſibi plebis ſaluti prodeſſe amplius non poſſe: uti perſpicuis ver-

bis

bis ſtatutum legitur in Decretali *Licet*, *de Regularib.* ubi hæc habentur: *Unde*, *quando poteſt Epiſcopus præeſſe pariter*, *& prodeſſe*, *non debet cedendi licentiam poſtulare*, *aut etiam obtinere*: & recte docet S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 4. *Ad primum*. Unde Epiſcopus de abdicanda Eccleſia nullatenus cogitare poteſt, niſi cum noverit, ſe a Paſtorali munere implendo prohiberi: ſive porro impedimentum ab ipſo profluat, ut ſi forte is reus eſſet alicujus criminis ex eorum genere, quæ illius officii, & miniſterii executionem impediunt; aut ſi male affectæ valetudinis habitu laboret; ſi illiteratus ſit, aut irregularis: ſive ex cauſis extrinſecis impedimentum oriatur, veluti ex improbitate populi, aut ſcandalo: quemadmodum ſcite animadvertit Fagnanus *in Commentar. ad enuntiatum Cap. Niſi cum pridem*, §. 13. *& ſeq. de renuntiatione*. Neque etiam abs re erit monere, inſpiciendum eſſe, utrum Eccleſia, quam dimittere intendit, ſit exſolvendæ annuæ penſioni idonea, & tali quidem penſioni, quæ ad honeſtam ipſius ſuſtentationem ſufficiat, vel potius ipſe aliunde habeat, quo ſe ipſum poſſit honeſte alere, atque tractare, abſque eo quod Eccleſiæ fructus annua penſione onerentur. De his omnibus Congregationi Conſiſtoriali exhibentur articuli, in quorum demonſtrationem teſtes inducere, aliaſque probationes afferre intendit Epiſcopus; ſi tamen ipſa Congregatio eos, tamquam relevantes, admittere conſentiat, neque vero eoſdem, utpote nullius momenti, rejiciendos decernat.

IV. Ex veteri, nec intermiſſa Eccleſiæ diſciplina, conſueverunt identidem ex Regularibus Ordinibus aſſumi emeriti Religioſi, qui alicui Eccleſiæ adminiſtrandæ præficiantur Epiſcopi: cumque aliquando contingat, ut ex his aliqui veniam petant abdicandi ſe Epiſcopatu, multum quidem proderit, in ipſa reſponſione Conſtitutionem commemorare Benedicti XIII. Pontificis Maximi, incipientem *Cuſtodes*, impreſſamque *tom. 6. Bullarii Ordinis Prædicatorum*, quod editum & illuſtratum fuit a P. Antonino Bremond. nunc ejuſdem Ordinis Generali Magiſtro, *ubi pag.* 582. hæc verba leguntur: *Decernimus*, *volumus*, *& præcipimus*, *ut Monachi*, *Mendicantes*, *& cujuſcumque alterius Inſtituti Regulares*, *ſpecialiſſima etiam mentione digni*, *qui Epiſcopatu ſibi pridem collato*, *quacumque de cauſa*, *ſe in poſterum abdicare permiſſi fuerint*, *clauſtra ſuæ Religionis repetere omnino teneantur*, *& debeant*, *iis tantum exceptis*, *qui a Nobis*, *ſive a Romanis Pontificibus Anteceſſoribus*, *aut Succeſſoribus noſtris*, *obtinuiſſent*, *vel obtinebunt facultatem expreſſam vivendi extra clauſtra*, *ſacro alicui muneri*, *quod cum vita clauſtrali exerceri non poſſet*, *ex peculiari voluntate noſtra*, *vel eorumdem Anteceſſorum*, *aut Succeſſorum noſtrorum*, *ſpeciatim addicti*, *quod quidem munus reſpiciat ſervitium & obſequium noſtrum*, *vel Succeſſorum noſtrorum*, *ſive bujus Sanctæ Apoſtolicæ Sedis*. Quod eſt plane conſonum duobus Decretis ſummorum Pontificum Alexandri VII. & Clementis XI. de quibus meminit ipſa Benedictina Conſtitutio. Hæc autem commemoratur etiam a Præſule Alexandro Borgia Archiepiſcopo Firmano *in Vita*

ejuſdem Benedicti XIII. num. 48. *Decrevit quoque, ut qui ex Monaſticis, aliiſque Regularibus Ordinibus, ad Epiſcopatum aſſumuntur, ſi apud Eccleſias ſibi commiſſas non commorentur, aut ſi illas dimittant, ad clauſtra Ordinis ſui revertantur.*

V. Subſequitur poſtulatum de translatione ab una ad aliam Eccleſiam. Idem Cardinalis Bellarminus in præcitato Tractatu *de Officio primario ſummi Pontificis* ad Clementem VIII. hæc habet de translationibus, paucis complectens quæcumque hac de re in ſacris canonibus habentur: *Quinta res eſt facilis translatio Epiſcoporum de una Eccleſia ad aliam. Translatio enim Epiſcoporum, ſecundum canones, atque uſum veteris Eccleſiæ, non debet fieri, niſi ob Eccleſiæ neceſſitatem, vel majorem utilitatem: neque enim inſtitutæ ſunt Eccleſiæ propter Epiſcopos, ſed Epiſcopi propter Eccleſias. Nunc autem quotidie translationes fieri videmus ea ſolum de cauſa, ut Epiſcopi vel honore, vel opibus augeantur.* Aliam quoque, adverſus translationes, Cardinalis ſuperaddidit rationem, deſumptam ex magno animarum detrimento: *præſertim cum id ſine animarum detrimento fieri nequeat, ut experimentum ipſum docet. Neque enim Epiſcopi Eccleſias diligunt, quas brevi ſe deſerturos ſperant, ut ad alias commodiores tranſeant.* Cum autem Clemens Pontifex ad hoc caput reſcripſerit per hæc verba: *Nos cum difficultate transferimus & non defuimus monere Principes per Nos, & Nuntios noſtros:* poteſt exinde erui, quod appoſite ad hujuſmodi poſtulatum reſpondeatur. Qui enim deſiderium ſuum prodit ad aliam Eccleſiam commigrandi, monendus eſt, oportere omnino, ut Eccleſiæ neceſſitas, aut utilitas id ſuadeat; neque vero a Pontifice, aut a Congregatione Conſiſtoriali admitti, probarique translationem ad aliam Eccleſiam, niſi, præter demonſtratam cauſam, Epiſcopus transferendus plures annos priori Eccleſiæ præfuerit, & niſi ſimul conſtet, quam bene de ipſa meritus fuerit: in quem finem etiam, cum res eſt de translationibus, Congregationi Conſiſtoriali exhibentur articuli, ſuper quibus examinandi ſunt teſtes. Celebre eſt Regium Decretum in Hiſpaniarum Regnis anno 1656. evulgatum, quo Rex omnibus Conſiliariis ſuis interdixit, ne ſibi eſſent auctores rogandi Pontificem, ut transferret Epiſcopum a minori ad majorem Eccleſiam, ad quam ipſe nominandi jure potiretur, niſi poſtquam Epiſcopus octo, vel decem annos priori Eccleſiæ laudabiliter præfuiſſet. Adeantur Fermoſinus *ad rubricam & titulum de translatione Epiſcopi quæſt.* 3. *Cap. Licet in tantum, num.* 15. & 16. de Sanctis *in Examine Conſiſtoriali cap.* 13. *num.* 165. Illud itidem animadverſione dignum eſt in hac translationum materia, quod, licet Cardinales, qui aliquem Epiſcopatum obtinent, eodem ſe abdicare permittantur abſque rigoroſa cauſæ probatione, quotieſcumque ad reſidendum in Romana Curia ſe ſe conferre velint, proprio ſibi munere perfuncturi, ut ſcilicet opera conſilioque præſto ſint Romano Pontifici, veluti expendit Fagnanus *in Cap. Niſi cum pridem, num.* 57. *de renuntiatione;* ſi tamen

ad

ad alium Epiſcopatum non ſuburbicarium transferri poſtulent, de ipſorum translatione agendum eſt in Congregatione Conſiſtoriali, & in ea probandæ ſunt translationis cauſæ, & quidquid præterea opportunum eſt, ad hoc ut ipſa Congregatio valeat conſulere Pontifici, ut petitam translationem auctoritate ſua indulgeat. Inter Acta ipſius Congregationis Conſiſtorialis duo extant Decreta, eadem die, nimirum 30. Junii 1655. edita, quorum alterum eſt de Cardinali Joanne Stephano Donghio, qui, cum Adjacenſis Eccleſiæ in Corſica eſſet Epiſcopus, ejuſque cœli gravitatem, atque intemperiem ferre non poſſet, ad alium Epiſcopatum transferri ſe expetebat. Congregatio autem cenſuit, *ſi Sanctiſſimo Domino Noſtro viſum fuerit, eumdem, a vinculo prędictę Eccleſię Adjacenſis abſolutum, transferri poſſe, pręſertim quod inſigni rerum agendarum domi foriſque dexteritate & prudentia collecta, & quod caput eſt, magno domus Dei zelo, alteri Eccleſię perutilis futurus eſſe videatur*. Alterum eſt de Cardinali Cæſare Facchinetto, qui cum & ipſe affecta valetudine laboraret, & habituales morbos Senogalliæ, ubi ſedebat Epiſcopus, contraxiſſet, pro translatione ad aliam Eccleſiam rogaverat. Itidemque Congregatio cenſuit, *ſi Sanctiſſimo Domino Noſtro ita videbitur, adeſſe cauſas abſolvendi prędictum Eminentiſſimum Dominum Cardinalem Facchinettum a vinculo, quo prędictæ Eccleſię Senogallien. tenetur, & ad aliam transferendi, pręſertim quod in regimine prioris Eccleſię, quantum per valetudinem licuit, ita laudabiliter ſe geſſerit, ut omnino dignus videatur, qui ad aliam Eccleſiam transferatur, apud quam, Deo dante, meliori valetudine utens, novos, & uberiores fructus in vinea Domini faciat*. Plurima alia hujuſmodi Decreta, quæ nullo negotio congeri poſſent, prætermittuntur. Adeo verum eſt quod innuit Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. Univ. tom.* 1. *part.* 1. *tit.* 15. *cap.* 4. *num.* 22. nihil plane immutatum eſſe circa translationum diſciplinam, in eo quod pertinet ad potiſſimam illarum cauſam; quod perinde eſt, ac dicere, quoad neceſſitatem, & utilitatem Eccleſiæ: *Porro licet mutata nonnihil ſit diſciplina quoad ipſam translationis formam, ſemper tamen manſit, & manebit inconcuſſa Patrum regula, quod nonniſi neceſſitate, aut utilitate cogente, translationes Epiſcoporum fieri poſſint; nec minus hodie, quam ętate Sanctorum Patrum, culpabiles ſunt Epiſcopi, qui avaritia, aut ambitione ducti, de una Eccleſia migrant ad aliam*.

VI. Percurrentibus nobis veteres relationes, quædam occurrerunt poſtulata, occaſione translationum hujuſmodi, ab Epiſcopis propoſita, quibus Congregatio Concilii opportuna reſponſa, a ſummis deinde Pontificibus comprobata, exhibere non deſtitit: quorum aliqua hic a nobis indigitabuntur eo conſilio, ut vel prædicta poſtulata non amplius proponantur, vel, ſi ea proponi contingat, in promptu ſit tutam eiſdem reſponſionem aptare.

VII. In nonnullis relationibus Epiſcoporum, qui ab una ad aliam Eccleſiam translati fuerant, propoſita legitur quæſtio quoad fructus prioris Ec-

Eccleſiæ; nimirum, ad quam uſque diem liceat Epiſcopo translato percipere fructus ac reditus Eccleſiæ, a qua diſcedit. Quæſtionis nodus in eo ſitus eſt, ut definiatur tempus, quo prior Eccleſia re ipſa vacare dici poſſit. At, cum jam decretum fuerit, eamdem eo temporis articulo vacare, quo Pontifex in Conſiſtorio Epiſcopum a vinculo prioris Eccleſiæ ſolutum pronunciat, quamvis necdum Litteræ Apoſtolicæ ſuper proviſione alterius Eccleſiæ, ad quam transfertur, expeditæ fuerint, ideoque hujus poſſeſſionem apprehendere nequeat; hinc neceſſario ſequitur, licere Epiſcopo reditus prioris Eccleſiæ percipere uſque ad illud tantummodo temporis momentum, quo a ſummo Pontifice in Conſiſtorio ab illius vinculo abſolvitur: ſi quos vero fructus poſt illud tempus decurſos perceperit, ad eoſdem reſtituendos omnino teneri. Sane temporis punctum, quo inducitur priori Eccleſiæ vacatio, definitum fuit a Congregatione Concilii, poſt maturum examen, in quadam reſolutione, quæ confirmata fuit ab Urbano Papa VIII. per Apoſtolicas Litteras datas die 20. Martii 1625. & impreſſas poſt Tractatum Barboſæ *de officio & poteſtate Epiſcopi*, *editionis Lugdunenſis*, *pag.* 111. *Eccleſiam, a qua Epiſcopus de ſuo conſenſu transferetur, ab eo tempore vacare, quo idem Epiſcopus ab illius vinculo, in noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis Conſiſtorio, abſolvitur, etiam ante explicationem Litterarum Apoſtolicarum, vel adeptam ſecundę Eccleſię poſſeſſionem*. Quod vero dictum eſt, Epiſcopum poſſe prioris Eccleſiæ fructus uſque ad præindicatum tempus percipere, ad eorum autem reſtitutionem teneri, ſi quos exinde decurſos perceperit, id ex ipſa profluit naturali ratione: nec enim juſtum eſt, ut is fructus habeat, qui legitimo ad id titulo deſtituitur; uti recte animadvertit Garcias *de Beneficiis part.* 2. *cap.* 6. *num.* 41. & cum ceteris Doctoribus proſequitur Rigantius *ad Regul.* 2. *Cancellarię* §. 3. *num.* 38. & 39. *tom.* 1.

VIII. Quamvis Urbani VIII. Litteræ per ſe ſatis claræ ſint, ac perſpicuæ; nihilominus plures quoad earum intelligentiam excitatæ ſunt controverſiæ, de quibus hic breviſſime, quantum fieri poterit, dicturi ſumus: ſermonem redigentes ad ea, quæ pertinent ad rem præſentem, nimirum ad poſtulata per Epiſcopos in relatione ſtatus Eccleſiarum propoſita, quibus dum reſcriberetur, opportunum exhibitum fuit reſponſum.

IX. Declarat Urbanus in ſupra relatis Apoſtolicis Litteris, Eccleſiam vacare ab eo tempore, quo Epiſcopus ab ejuſdem vinculo fuit in Conſiſtorio ſolutus. Hinc ortum eſt dubium, an, ſi quod Beneficium in ejus Eccleſiæ diœceſi vacaverit poſt præfatum tempus, nondum expeditis litteris ſuper proviſione alterius Eccleſiæ, ad quam transfertur, minuſque capta iſtius poſſeſſione, poſſit Epiſcopus illud conferre. Super quo tribunalia conſtanter reſponderunt, quod, ſicuti non licet Epiſcopo ſuos facere fructus, qui poſt ſolutum in Conſiſtorio vinculum ſpiritualis conjugii excurrunt, ita nec ipſi integrum eſt Beneficia conferre ex eo tempore vacantia; quæ nimirum debeant perinde cenſeri, ac ſi vacaſſent, ipſa Sede

Epi-

Epiſcopali vacante. Ejuſmodi judicata, non quidem revera a Congregatione Concilii ad Epiſcoporum conſultationes reſpondente, ſed ab aliis Romanæ Curiæ tribunalibus prolata, indicantur a Rigantio *cit. loc.* & a de Sanctis *in ſuo Examine Conſiſtoriali cap.* 5. *num.* 25. *& ſeq.*

X. Ad relationes vero ſtatus Eccleſiarum, reſponſaque iiſdem exhiberi ſolita, proprie ſpectat inquiſitio illa, cujuſnam ſit, Eccleſiam, univerſamque diœceſim adminiſtrare per id temporis ſpatium, quod inter ſolutionem vinculi in Conſiſtorio peractam, allatumque de ſecuta jam hujuſmodi ſolutione nuncium, intercedit: neque enim defuerunt qui ſuſpicarentur, Eccleſiam atque diœceſim ſub nullius regimine tunc eſſe; propterea quod nequeat illud reſidere apud Epiſcopum, cujus ſpirituale vinculum jam in Conſiſtorio a ſummo Pontifice ſolutum fuit; nec etiam illud ſibi vindicare valeat Capitulum, quod, donec præfati vinculi ſolutionem ignorat, incognitam quoque habet Eccleſiæ vacationem. At, ſi percurrantur tum Congregationis reſolutiones, tum Breve Urbani eas confirmantis, cogetur quiſque fateri, opportune proviſum fuiſſe, ne enunciatum incommodum oriatur; quod ſcilicet nullus ſit, qui medio tempore inter ſolutionem vinculi, & allatum de ea nuncium, regimen & adminiſtrationem Eccleſiæ gerat: in iis quippe cautum ſtatutumque legitur, juriſdictionem penes Epiſcopum eſſe debere, quouſque nunciatum ipſi fuerit, reſciſſum jam in Conſiſtorio fuiſſe vinculum, quo is Eccleſiæ obſtringebatur: eo autem nuncio ad ipſum perlato, abdicare illico ſe debere exercitio cujuſcumque juriſdictionis, hancque univerſam in Capitulum transferri: *Poſteaquam vero ex teſtimonio, ſeu documento Secretarii ſacri Collegii, vel alio modo, hujuſmodi abſolutionis notitiam Epiſcopus translatus habuerit, illico eum exercitio ordinarię juriſdictionis abſtinere debere, eamque in Capitulum tranſire; ita ut ſtatim Capitulum eadem juriſdictione uti, Sedem vacantem publicare, atque Officialem, ſeu Vicarium, ad dicti Concilii pręſcriptum, conſtituere poſſit, & debeat.* Neque ex eo, quod Epiſcopo prorogetur juriſdictionis exercitium ad illud uſque tempus, quo noverit, ſuum cum Eccleſia ſpirituale conjugium diremptum fuiſſe, contendi ullo modo poteſt, prædictam quoque apud ipſum manere facultatem conferendi Beneficia, quæ eodem intermedio tempore vacare contingat: juriſdictio enim ad diœceſis regimen neceſſaria in ſuſpenſo manere nequit; at contra nihil prohibet, quominus Beneficiorum collatio differatur, donec de illis diſponat is, ad quem pertinet Beneficia Rectore viduata, Epiſcopali Sede vacante, conferre.

XI. In Decretali *Si Epiſcopus, de ſupplenda negligen. Prelator. in 6.* cautum eſt, ut, ſi Epiſcopus paganorum, aut ſchiſmaticorum captivus fiat, in Capitulum tranſeat Eccleſiæ adminiſtratio, eouſque tamen retinenda, quoad Capitulum ipſum opportunam ea de re notitiam perferri curaverit ad Sedem Apoſtolicam, cui reſervatum eſt ea præſcribere, quæ deinceps agenda erunt; quemadmodum colligitur ex illis verbis: *donec,*

per

per Sedem Apoſtolicam, cujus intereſt Eccleſiarum providere neceſſitatibus, ſuper hoc per ipſum Capitulum, quam cito commode poterit, conſulendam, aliud contigerit ordinari: ut ſcite expendunt Doctores *in pręcitat. textum*. At id minime locum habet, ubi Epiſcopus, quamvis ab hoſtibus captus fuerit, in ea tamen conditione verſatur, ut & a diœceſanis litteras accipere, & ſuis ipſe recurrentibus epiſtolis opportuna ad rectum diœceſis regimen mandata indicere valeat: uti ſapienter decrevit Congregatio Concilii in cauſa *Hibernię Adminiſtrationis Eccleſiarum*, propoſita, & definita die 7. Auguſti 1683. Quod tunc propoſitum fuit dubium, ſequens eſt: *An caſu, quo Epiſcopus ab hęreticis captus detineatur, non ita tamen arcte cuſtoditus, ut ipſi, ejuſque diœceſanis, facile non ſit, ſaltem per litteras, inter ſe agere, ejuſdem Epiſcopi juriſdictio intelligatur ſuſpenſa, & ad Capitulum Eccleſię Cathedralis devoluta*. Reſponſum autem fuit: *Juriſdictionem non eſſe ſuſpenſam*. Ex quo ſane exemplo evincitur, omnem ab Apoſtolica Sede adhiberi curam, ne diœceſes recto opportunoque regimine deſtituantur, ſive Sedes per Epiſcopi obitum vacet, ſive quolibet alio ex capite populus ſuo Paſtore careat; ſimulque eamdem huic methodo firmiter adhærere, ut penes ſuperſtitem Epiſcopum ſit adminiſtratio, rerumque omnium cura, quouſque valeat is Eccleſiæ præeſſe, & donec hujus regimen alteri committi valeat.

XII. Et huc uſque deducta confirmari poſſe videntur ex his, quæ a nobis ſtatuta ſunt in noſtris Litteris Apoſtolicis expeditis die 26. Januarii 1753. & tranſmiſſis ad Venerabiles Fratres Epiſcopos, Apoſtolicos Vicarios Indiarum Orientalium, quaſque hic referre, uti dicitur, per tranſennam, non inopportunum eſſe exiſtimamus, etſi animus ſit eas inſerendi in quartum tomum noſtri Bullarii. Hi Apoſtolici Vicarii, Ordine, & charactere Epiſcopali ſunt decorati. Nonnulli habent coadjutorem cum futura ſucceſſione; nonnulli dicto coadjutore carent: & quando aliquis ex his vitam cum morte commutabat, non erat qui regeret populum defuncto commiſſum, & longum tempus erat expectandum, antequam novus Apoſtolicus Vicarius in Urbe eligeretur; in loco enim, qui a defuncto Vicario regebatur, nec Canonici, nec utplurimum Clerus reperiebatur, qui ad electionem Vicarii Capitularis procedere poſſet. Ad avertenda itaque imminentia mala, ſtatuimus, quemcumque Vicarium Apoſtolicum Indiarum Orientalium, carentem coadjutore cum futura ſucceſſione, debere ex Clero Seculari, vel Regulari, eligere Vicarium Generalem habilem atque idoneum, qui tamquam Apoſtolicus delegatus, eveniente obitu Vicarii Apoſtolici, regimen & gubernium aſſumat Apoſtolici Vicariatus uſque ad captam Vicariatus Apoſtolici poſſeſſionem a novo Vicario Apoſtolico per Sedem Apoſtolicam conſtituendo: prædictoque Vicario Generali conceſſimus omnes & ſingulas facultates, quæ Vicariis Capitularibus cujuſcumque Cathedralis Eccleſiæ, Sede vacante, de jure competunt, necnon uſum & exercitium earum facultatum, quibus Apoſtolicus Vicarius Epiſcopus, dum

dum vivebat, utebatur, iis tantum exceptis, quæ requirunt Ordinem, & characterem Epiſcopalem, vel non ſine ſacrorum Oleorum uſu exercentur; & urgente neceſſitate, prædicto Vicario Generali poteſtatem dedimus conſecrandi Calices, & Patenas, atque Altaria portatilia, cum ſacris tamen Oleis ab Epiſcopo benedictis: ut ex benigna lectura Litterarum Apoſtolicarum ſupra memoratarum aperte colligi poteſt.

XIII. Ad inſtitutum redeundo, ex ſæpe memoratis Urbani VIII. Litteris recte deducitur, prioris Eccleſiæ fructus ab Epiſcopo percipi non poſſe, poſtquam ab illius vinculo fuerit in Conſiſtorio abſolutus. Tribunalium autem judicata ſuperaddunt, nec ipſi licere diſponere de Beneficiis, quæ vacare contigerit, poſtquam in conſiſtorio ſpirituale illud conjugium fuerit diſſolutum. At fatendum eſt, eaſdem Apoſtolicas Litteras de Epiſcopo loqui, qui in translationem ſuam conſenſerit: *a qua Epiſcopus de ſuo conſenſu transfertur:* neque præterea dubitandum, quin valde rationi conſonum ſit, ut, quæ de beneficiis prodierunt tribunalium judicata, in ea pariter hypotheſi recte procedant, qua Epiſcopus ſciens, & vel expreſſe, vel tacite conſentiens, ad aliam Eccleſiam transfertur: tunc enim, cum hinc confluat ſcientia, & conſenſus Epiſcopi, qui eſt transferendus, illinc enodatio vinculi, quo is priori Eccleſiæ obſtringebatur, nihil plane deſideratur eorum, quæ ad prioris Eccleſiæ vacationem ſunt neceſſaria; quamvis certa notitia de jam ſecuta ſpiritualis conjugii ſolutione ad Epiſcopum non pervenerit, nec is novas Bullas expediverit, multoque minus alterius Eccleſiæ poſſeſſionem nactus fuerit. Si vero hujuſmodi vinculi ſolutio fiat, inſcio plane Epiſcopo, iſque ad aliam Eccleſiam transferatur ſine prævia ſua ſcientia, aut conſenſu, non videtur locus amplius eſſe poſſe diſpoſitioni Brevis Urbani, aut præindicatis tribunalium judicatis: ſed, non obſtante ſæpe memorati vinculi diſſolutione in Conſiſtorio peracta, videtur potius Epiſcopus tum recte fructus percipere, tum etiam valide Beneficia conferre poſſe, quouſque, ſibi nunciata vinculi enodatione, ſuum ipſe conſenſum eidem accommodaverit, vel, eo denegato, ſummus Pontifex, juſtis urgentibus cauſis, illius conſenſus defectum ſuppleverit, volueritque, ut peracta ad alteram Eccleſiam translatio ſuum ſortiatur effectum. Quæſtiones haſce expendunt Barboſa *de officio & poteſtate Epiſcopi part.* 3. *alleg.* 119. *num.* . *& ſeq.* & de Sanctis *in Examine Conſiſtoriali cap.* 5. *num.* 41. *& ſeq.* ubi collecta legi poſſunt quæcumque in hanc rem ab aliis tradita ſunt. Verum nos ab hiſce controverſiis abſtinebimus: quamvis enim aliis temporibus exempla non defuerint translationum Epiſcoporum, abſque eorum conſenſu peractarum, hæ tamen ſubinde interdictæ fuerunt; ut patet ex monumentis erudite collectis a Chriſtiano Lupo *in canon.* 13. *Dictatus S. Gregorii VII.* Quamobrem, cum juxta vigentem diſciplinam translationes nunc minime fiant, niſi prævia ſcientia, & conſenſu Epiſcopi, qui ab una ad aliam Ec-

cleſiam eſt transferendus, ſupervacaneum eſt præindicatæ quæſtionis examen inſtituere.

XIV. At, ſi inutile eſt de præmemorata controverſia diſputare, abs re tamen videri non debet ſequentem expendere, alias in Poloniæ Regno excitatam, ubi, ex ejuſdem Regni ſiſtemate, frequentiores contingunt Epiſcoporum translationes. Illic ſiquidem antiquitus ea obtinuerat conſuetudo, ut, dum a Rege tenuioris, & inferioris Eccleſiæ Epiſcopus ad pinguiorem, digRnioremque Sedem nominabatur, futuro ſibi in prioris Epiſcopatus regimine ſucceſſori relinqueret fructus omnes, qui maturaverant ex eo die, quo fuerat ad digniorem Epiſcopatum nominatus: ſed, cum quidam ſubinde ſibi licere putaverint utriuſque Epiſcopalis menſæ fructus colligere, nonnulli Epiſcopi in relatione ſtatus ſuarum Eccleſiarum, & ipſe quoque Rex, per Apoſtolicum Nuncium, vehementer poſtularunt, ut a Sancta Sede ſtatueretur, translatum Epiſcopum, adeptis ſibi fructibus ſecundæ Eccleſiæ, debere omnino ſucceſſori dimittere fructus primæ Eccleſiæ a die ſuæ nominationis maturatos.

XV. Aſſumpto per Congregationem Concilii, ex Pontificis juſſu, hujuſce quæſtionis examine, mandavit eadem Proſpero Fagnano inſigni Canonici Juris perito, & tunc eidem Congregationi a Secretis, ut ſententiam ſuam ea de re exponeret. Ipſe autem, ad trutinam revocato articulo, an Epiſcopus ad alteram Eccleſiam nominatus, percipere, ac ſibi recte acquirere poſſet prioris Eccleſiæ fructus ex eo tempore maturatos, quo ipſe ad alteram Eccleſiam nominatus fuerat, duas poſuit, diſtinxitque facti ſpecies: quarum altera hæc eſt: *Aut Epiſcopus nominatus, ante admiſſam nominationem per Papam, non ſolum percepit, ſed etiam conſumpſit fructus* (prioris videlicet Eccleſiæ), *ita ut non extent; & non videtur arctandus ad ſolvendam illorum æſtimationem: quia injuſtum eſſet, ut teneretur reſtituere fructus, quos percepit, & conſumpſit non ſolum ut bonæ fidei poſſeſſor, ſed etiam ut dominus, & verus Epiſcopus illius Eccleſiæ; & alioquin videretur liberatus a vinculo Eccleſiæ ſuæ per ſolam Regis nominationem*: altera vero ſequentibus verbis concepta eſt: *Aut vero Epiſcopus nominatus a Rege fructus nondum conſumpſit* (loquitur itidem de fructibus primæ Eccleſiæ), *ſed illi adhuc extant; & tunc forte abſonum non eſſet, ut illos dimitteret ſucceſſori.*

XVI. At Fagnani ſententiam minime receptam fuiſſe oportet. Siquidem datis ea de re litteris ad Nuncium Apoſtolicum, ut opportunas notitias exquireret ab Epiſcopis, quorum major prudentiæ opinio in eo Regno eſſet, hiſque demum ad Urbem allatis, cum animadverſum fuerit, malum omne promanare ex cupiditate eorum, qui ad alteram Eccleſiam nominati, minime curabant prioris adminiſtrationem relinquere, & Apoſtolicas litteras ſuæ translationis expedire, ut diutius frui poſſent proventibus utriuſque Epiſcopatus; prioris videlicet, quia nondum fuerant a vinculo, quo ei alligabantur, per Sedem Apoſtolicam abſoluti; alterius

au-

autem, propterea quod, juxta Regni conſuetudinem, ex die ſecutæ vacationis, fructus omnes in futuri Præſulis commodum aſſervabantur; cumque inſuper deprehenſum fuerit, ex hoc ipſo aliud profluere abſurdum, ut nimirum Epiſcopus ad priorem illum Epiſcopatum nominatus, protraheret Apoſtolicæ Sedi ſuam exhibere nominationem, ac proviſionis litteras expedire, eo quod prædeceſſor Epiſcopus omnes priores Eccleſiæ fructus jam perceperat, & aut conſumpſerat, aut ſecum ad alteram Eccleſiam tranſtulerat: ſummus Pontifex Urbanus VIII. edito Decreto conſtituit, ut, ſi in poſterum Cathedralis aliqua Eccleſia in Regno Poloniæ quatuor tantum menſibus, vel breviori temporis ſpatio vacaſſet, liceret quidem novo Epiſcopo fructus hujuſmodi vacationis tempore maturatos ſibi habere, juxta veterem Regni conſuetudinem, at, ſi Eccleſia ulterius vacaſſet, nec integro quadrimeſtri datus ipſi fuiſſet Sponſus, & Paſtor, tunc qui a quarto menſe fructus maturarent, nulla alia facta declaratione, ſtatim intelligerentur, non quidem novo Epiſcopo, ſed certis quibuſdam piis operibus in Decreto deſignatis addicti. Quo ſane Decreto præindicatis duobus incommodis fuit efficaciter conſultum. Etenim, animadverſa illius lege, Epiſcopus minori Eccleſiæ præfectus, ſi a Rege ad majorem nominetur, ſolicitam dabit operam, ut ſuam nominationem quamprimum exhibeat, ad hoc ut novæ Eccleſiæ ſibi deſignatæ proviſionem a Sede Apoſtolica impetrare, ac Bullas expedire poſſit; ſciens nimirum, novæ hujus Eccleſiæ fructus ſibi dumtaxat relinqui ad quartum uſque menſem a die illius vacationis: qui vero fuerit ad eam Eccleſiam nominatus, ex qua Epiſcopus ad aliam transfertur, haud negliget quantocitius Bullas obtinere; ſciens & ipſe, obnoxium ſe eſſe ſanctioni præindicati Decreti, quoties expeditionem ſuam protulerit ultra quadrimeſtre a die vacationis, hoc eſt a quo die anteceſſoris ſui translatio in Conſiſtorio admiſſa fuerit.

XVII. Urbani VIII. Decretum eſt hujuſmodi, exſcriptum *ex lib.* 12. *decret. pag.* 234. *& ſeq. Cum in Regno Poloniæ, ubi excrebræ ſunt Epiſcoporum translationes, jamdiu inoleverit abuſus, ut Epiſcopus ad aliam Eccleſiam transferendus, de induſtria differat ſe a prima Eccleſia liberare, ac Litteras Apoſtolicas ſuæ translationis expedire, ut eo diutius utriuſque Epiſcopatus fructus aſſequatur; prioris nempe, cujus vinculo nondum a Sede Apoſtolica exſolutus eſt; & poſterioris, ad quem transfertur, cujus fructus univerſi, a die vacationis Eccleſiæ, ſibi integre reſervantur; cumque inde etiam fiat, ut ſucceſſor in Epiſcopatu, unde ille translatus eſt, negligat & ipſe ſuæ proviſionis Bullas expedire, quippe cum intelligat, ſe diu ſubiturum Eccleſiæ onera univerſa abſque illis fructibus, quos omnes prædeceſſor Epiſcopus aut ante translationem conſumpſit, aut ad aliam Eccleſiam ſecum aſportavit: Sanctiſſimus Dominus Noſter hujuſmodi corruptelam, quæ cedit in grave Eccleſiarum in ſpiritualibus ac temporalibus detrimentum, pro Paſtorali ejus ſolicitudine, ac zelo, magnopere cupiens de medio ſublatum iri,*

ex ſacræ Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum ſententia, ſtatuit atque decrevit, ut ſi qua Cathedralis Eccleſia intra fines Regni Poloniæ deinceps vacaverit ſpatio quatuor menſium dumtaxat, vel infra, liceat quidem Epiſcopo ſucceſſori ſibi fructus vindicare pro rata temporis vacationis hujuſmodi, juxta antiquam illius Regni conſuetudinem; verum, ſi infra prædictum terminum Eccleſia de Paſtore non fuerit proviſa, fructus pro rata illius temporis, quo Sedes poſt quartum menſem vacabit, nullatenus ſucceſſori, ſed integre Fabricæ illius Eccleſiæ, quatenus indigeat, alioquin Sacriſtiæ illius, abſque alia declaratione, applicati cenſeantur: & ejuſdem Eccleſiæ Capitulum, cui Sanctitas Sua hac in parte neceſſariam facultatem impertitur, omnino curare debeat, ut applicatio hujuſmodi quamprimum ſortiatur effectum. Quod ſi & Sacriſtia ſufficienter inſtructa reperiatur, liceat eidem Capitulo, conſulto tamen prius Epiſcopo ſucceſſore, ac prævia illius approbatione, hujuſmodi fructus in alios pios uſus pro loco, & tempore utiliores inſumere, non obſtantibus conſtitutionibus Apoſtolicis, ſtatutis, conſuetudinibus, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ die 23. *Decembris* 1624. His autem Urbani VIII. monumentis, quæ ſuperius *num.* 7. & 10. & in præſenti attulimus, aut adimitur Epiſcopis occaſio poſtulata proponendi, ut ſuper hujus generis quæſtionibus edoceantur; vel certe quidem iiſdem propoſitis planus Congregationi, & tutus ſubminiſtratur reſcribendi modus.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

De Poſtulatis reſpicientibus abſurda quædam, ſeu ſcandala e Diœceſi eliminanda.

A Poſtulatis, ad ipſaſmet Epiſcoporum perſonas pertinentibus, gradum nunc facimus ad alia, quæ diœceſis regimen, adminiſtrationemque attingunt. Hæc inter illud primo loco recenſendum eſt, quo petitur, ut aliqua ſcandala diœceſim inficientia auferantur. Nos autem ea mente haud ſumus, ut hic tractatum veluti elucubrare velimus ad indicandas regulas, quas ſequi debeat Præſul, ut ſingulares perſonas emendet, atque coerceat, quæ in varia delicta, errataque prolabi conſueverunt. Ludovicus Abelly Epiſcopus Ruthenenſis Librum edidit inſcriptum *Epiſcopalis ſolicitudinis Enchiridion;* in cujus poſtrema parte, quæ inſcribitur *de Virtutibus, quæ Epiſcopum maxime decent*, ſummo ſtudio collegit & Divinarum Scripturarum textus, & dicta Patrum, quibus dirigitur Epiſcopus, atque edocetur, qua ratione ſe gerere debeat, dum eos corripit, punitve, qui reprehenſione, vel animadverſione digni reperiuntur. Celebris eſt Sancti Gregorii Liber *Regulæ Paſtoralis*, quo tum omnia complectitur, explanatque, tum demiſſo plane animo hæc de ſe loquitur *in fin. Dum monſtrare, qualis eſſe debeat Paſtor, invigilo, pulchrum depinxi hominem pictor*

fœ-

fœdus; alioſque ad perfectionis littus dirigo, qui adhuc in delictorum fluctibus verſor. Quæ verba expendens Cardinalis Baronius *ad annum Chriſti* 590. hæc habet: *Eo ſe vinculo arctius obſtringere voluiſſe videtur, ut, quæ alios ſcribendo docuiſſet, primus ipſe opere implere ſatageret, exemplar ſibi optimi Paſtoris velut in tabula pictum ob oculos ponens, ut ſe ipſum in eamdem imaginem transformaret.*

II. Noſtrum hoc inſtitutum atque propoſitum publicos quoſdam ſpectat, graveſque abuſus, quibus humanæ leges opportunum adhibere remedium poſſunt, ac debent, juxta doctrinam S. Thomæ 1. 2. *quæſt.* 91. *art.* 4. *in corpore*: *Lex humana non poteſt omnia, quæ male fiunt, punire, vel prohibere: quia, dum auferre vellet omnia mala, ſequeretur, quod etiam multa bona tollerentur, & impediretur utilitas boni communis, quod eſt neceſſarium ad conſervationem humanam. Ut ergo nullum malum improhibitum, & impunitum remaneat, neceſſarium fuit, ſupervenire legem divinam, per quam omnia peccata prohibentur*: quod ipſum diſertius declarat *art.* 2. *quæſt.* 96. *Lege humana non prohibentur omnia vitia, a quibus virtuoſi abſtinent, ſed ſolum graviora, a quibus poſſibile eſt majorem partem multitudinis abſtinere, & præcipue quæ ſunt in nocumentum aliorum, ſine quorum prohibitione ſocietas humana conſervari non poſſet.* Hæc autem ſunt, quibus Epiſcopi in ſuis poſtulatis remedium expoſcere conſueverunt; quibuſque nihil accommodatius afferri poteſt, quam modos indigitare, quos alii probi, ſapienteſque Eccleſiarum Paſtores ad eadem eradicanda ſecuti ſunt.

III. Quotieſcumque res fuit de Religione, ac Fide Catholica, quæ in periculum & diſcrimen adduci viſa eſt, ſeu cum actum eſt de publico propulſando ſcandalo, quo populi mores palam inficiebantur; poſtquam Sancti Præſules, quantum in ipſis poſitum erat, hujuſmodi periculis, & corruptelis propulſandis adlaborarunt, non neglexerunt ſecularem Principem appellare, ejuſdem zelum ardentioribus ſtudiis excitantes adverſus errorem, qui diœceſim vel jam invaſerat, vel prope erat ut invaderet, ſeu adverſus publicum ſcandalum ipſa in diœceſi invaleſcens. In Bibliotheca Patrum *tom.* 4. *edit. Lugdun.* inſertum eſt præclariſſimum Julii Firmici Materni commentarium *de errore profanarum Religionum, ad Conſtantium, & Conſtantem Auguſtos*, tantopere commendatum a Cardinali Baronio *ad annum Chriſti* 337. in quo ſumma adhibita eloquentiæ vi auctoritatem poteſtatemque obteſtatur Conſtantii, & Conſtantis Imperatorum, ut nihil intentatum relinquant, quo idololatria a Conſtantino Magno eorum parente profligata, poſt ejus obitum, Romana in Urbe, vel alio quolibet in loco nequaquam vires reciperet. Exſcriptum legitur in Gratiani Decreto pulcherrimum illud S. Iſidori effatum: *Poteſtates neceſſariæ non eſſent, niſi ut, quod non prævalet Sacerdos efficere per doctrinæ ſermonem, poteſtas hoc impleat per diſciplinæ terrorem. Sæpe per regnum terrenum cœleſte regnum proficit; ut qui, intra Eccleſiam poſiti, contra Fidem,*

&

& diſciplinam Eccleſiæ agunt, rigore Principum conterantur; ipſamque diſciplinam, quam Eccleſiæ humilitas exercere non prævalet, cervicibus ſuperborum poteſtas principalis imponat: quemadmodum videre eſt *Can. Principes*, 23. *quæſt.* 5. Ipſique Tridentini Concilii Patres, ſaluberrimo illo opere jam jam ad finem properante, non dubitarunt monere Principes *ad operam ſuam ita præſtandam ut, quæ decreta ſunt, ab hæreticis depravari, aut violari non permittant, ſed ab his, & omnibus devote recipiantur, & fideliter obſerventur*.

IV. Publicis offenſionibus & ſcandalis conſultiſſimum aliquando remedium adhibuit Eccleſia, ſtudens criminoſis quibuſdam actionibus alias ſubſtituere rectas, cæleſtique præmio dignas; atque ita Religionem impietati ſubrogavit, ſanctaque inducta metamorphoſi, quod improbum erat, in bonum immutavit. Nemo non ſcit, quid eſſent Lupercalia, quæ ab Evandro, ut ferebatur, inſtituta menſe Februario celebrabantur. Ut autem probabilis fert opinio, a S. Gelaſio I. Pontifice ſeculo quinto proſcripta fuerunt, ſubrogata in ipſorum locum pia ſupplicatione, quæ feſto die Purificationis B. Mariæ Virginis ab Eccleſia habetur: qua de re ſermonem nos ipſi habuimus *in Hiſtoria memoratæ Feſtivitatis*. Aſſumptum hoc ipſum comprobant tum id, quod ab aliis quoque animadverſum eſt, de quibuſdam Gentilium, Hebræorumque ritibus, quos Eccleſia ſanctificatos adoptavit, quo faciliorem illis viam ſterneret ad veri Numinis cultum amplectendum; tum etiam innumeræ res profanæ, quæ olim ethnicæ ſuperſtitioni inſervierunt, deinde vero in ſacros Eccleſiarum uſus, & ornamenta translatæ fuerunt: ut noviſſime multa eruditione demonſtravit Joannes Marangonius in ſuo Opere Romæ impreſſo ſub annum 1744. Eademque pia Mater Eccleſia, humanæ infirmitati indulgens, minime recuſavit certas quaſdam conſuetudines, quæ antea apud paganos idololatras in uſu erant, dum ethnicam ſuperſtitionem ſequebantur, quoad fieri poterat, retinere, iiſdemque jam Chriſti Fidem amplexis permittere; dummodo eadem exinde facientes, quæ antea præſtiterant, longe aliud hujuſmodi actionibus objectum, finemque ſtatuerent. Hanc agendi rationem ſecutus eſt S. Gregorius *epiſt.* 76. *lib.* 11. *Oper. tom.* 2. *col.* 1176. *& ſeq.* dum per Auguſtinum, reliquoſque ſanctos viros, in Britanniam ablegatos, Chriſti Fidem in Anglorum gentem invexit: *Et, quia boves ſolent in ſacrificio dæmonum multos occidere, debet his etiam hac de re aliqua ſolemnitas immutari; ut die dedicationis, vel natalitiis Sanctorum Martyrum, quorum illic Reliquiæ ponuntur, tabernacula ſibi circa eaſdem Eccleſias, quæ ex fanis commutatæ ſunt, de ramis arborum faciant, & religioſis conviviis ſolemnitatem celebrent. Nec diabolo jam animalia immolent, ſed ad laudem Dei in eſum ſuum animalia occidant, & Donatori omnium de ſaturitate ſua gratias referant, ut, dum eis aliqua exterius gaudia reſervantur, ad interiora gaudia conſentire facilius valeant*. Loquitur quidem certe S. Gregorius de nuper ad Fidem converſis; ſed quæ ab ipſo affertur

tur

tur ratio, vel iis commode aptari poteſt, qui, quamvis in Chriſti Fide nati, educatique fuerint, adduci tamen non poſſunt, ut inſtituta quædam perverſa, & ſcandali plena, eorumque animabus exitioſa, derelinquant: unde optimum erit, ſi, exteriori actione retenta, detur opera, ut factum ipſum, intentionis rectitudine, alioque fine eidem præſtituto, veluti emundetur, ſanctumque efficiatur: *Nam duris mentibus ſimul omnia abſcindere, impoſſibile eſſe, non dubium eſt; quia is, qui locum ſummum aſcendere nititur, neceſſe eſt, ut gradibus, vel paſſibus, non autem ſaltibus, elevetur*.

V. Multa denique patientia utentes Eccleſiæ Præſules, nec unquam omittentes, opportunis oblatis occaſionibus, in publica crimina invehi, atque etiam, quantum fas erat, canonicis pœnis animadvertere, temporis beneficio id a Deo conſecuti ſunt, ut eradicata conſpicerent vitia, quæ hominum providentia nunquam exiſtimaſſet fore ut debellari, evellique poſſent. Satis ſuperque perſpectum eſt, quid eſſent *Faidæ*, de quibus *ſuperiori lib.* 11. *cap.* 11. *num.* 9. privatorum nempe inimicitiæ, inſtar habentes privati belli, quo vaſtabantur omnia. Alexander III. Pontifex in Concilio Lateranenſi, vehementiori, quo potuit, ſtudio hac de re cum Epiſcopis egit, ut hi populos ad pacem allicientes, hujuſmodi ſcandalum radicitus evellerent: *Præcipimus, ut Epiſcopi, ad ſolum Deum, & ad ſalutem populi habentes reſpectum, omni trepidatione ſepoſita, ad pacem firmiter tenendam, mutuum ſibi conſilium, & auxilium præbeant*. Verum, cum ſatis ſuperque proſpexiſſet, malum hoc adeo invaluiſſe, ut nullo modo ſperari poſſet, illud uno veluti ictu eradicatum iri, ad id converſus eſt, ut tempora ſtatueret induciarum, quæ eſſent religioſiſſime inter inimicos ſervandæ, ab Adventu Domini in octavam uſque diem poſt Epiphaniam, & a Septuageſima ad integram Octavam Paſchæ; quemadmodum videre eſt *in Cap. Treugas, de treuga & pace*, quod ſcilicet Caput ad hujuſmodi *Faidas*, ſeu privata bella pertinet: *Nec enim intelligi poſſunt de bellis: quæ ſi juſta ſint, quocumque tempore tentanda ſunt; ſi injuſta, nullo*: uti animadvertit Cironius *ad titulum Decretalium de treuga & pace*. Quamvis autem, eo adhibito remedio, haud ſtatim datum fuerit ad optatum finem pertingere; tamen, cum ignis, veluti ſuperinducto cinere, tantiſper coopertus fuerit, ſubinde progreſſu temporis per Dei gratiam penitus extinctus eſt.

VI. Celebre eſt exemplum purgationum vulgarium, nimirum candentis ferri, tranſitus per prunas ardentes, aliorumque ejuſmodi experimentorum, quæ olim in morem inducta fuerant ad alicujus innocentiam oſtendendam. Exempla hæc pererudite collegit Juretus *ſuper epiſtolam* 74. *Ivonis Carnotenſis*. Haud omiſerunt Patres illa oppugnare, veluti experimenta, & pericula, quibus Deus ad miracula tentabatur; uti recte expendit S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 95. *art.* 8. quin immo Eccleſia, compluribus editis ſanctionibus, eadem interdixit; quemadmodum videre eſt in toto

ti-

titulo Decretalium *de purgatione vulgari*. Permanſit nihilominus in Italia noſtra, & præſertim Florentiæ ejuſmodi abuſus; veluti deprehenditur ex eo, quod tentatum fuit, exeunte decimo quinto ſeculo, in celebri cauſa Hieronymi Savonarolæ. De his purgationibus vulgaribus nos etiam ipſi verba fecimus *in noſtro lib. 3. de Canonizat. Sanctor. cap. 33. num. 3.* Noſtris autem temporibus, quæ Dei miſeratio eſt, nullum ſupereſt harum rerum veſtigium. In Weſtphaliæ regionibus ea ſupererat corruptela, ut in ſagas, atque veneficos inquireretur, eos dejiciendo in aquam frigidam, ita manibus pedibuſque ligatis, ut, cum natare non valerent, ſi ſubmergerentur, innocentes cenſerentur, ſi vero ſupernatarent, pro reis haberentur. At id ipſum quoque nunc de medio ſublatum, & a Judicibus hujuſmodi experimenta proſcripta fuerunt: veluti, poſt del Rio, & Zypæum, teſtatur Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. Univ. part. 3. tit. 8. cap. 4. num. 39.*

VII. Torneamenta, ludi quidam erant, gladiatoriis haud abſimiles; plerumque enim in iis homines interfici contingebat. Vetuit eadem Conſtantinus *in lege unica Cod. de gladiatoribus*. At nihilominus hoc malum ad noviſſimos uſque Imperatores viguiſſe oportet; cum proſcripta legantur torneamenta in Concilio Romano ſub Innocentio II. *can.* 14. atque iterum damnata noſcantur in Remenſi Synodo ſub Eugenio III. *can.* 12. ac denique in Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. *cap.* 20. & in Decretalibus ſub titulo *de torneamentis*. Ob eamdem ipſam cauſam, nimirum ob vitæ diſcrimen dimicantibus impendens, gravioribus indictis pœnis vetita fuit taurorum agitatio in Conſtitutione S. Pii V. quæ eſt *num.* 48. & cui initium eſt *De ſalute*. Ut enim evincatur, in hujuſmodi ludis pergrave ſubeſſe vitæ periculum, ſatis ſuperque ſunt quæ leguntur in fragmentis cujuſdam Ludovici Monaldeſchi apud Muratorium *Rer. Italicar. Script. tom.* 12. *pag.* 535. & apud Marangonium *in Memoriis ſacris, profaniſque Amphitheatri Flavii Urbis pag.* 54. Siquidem in quadam taurorum venatione Romæ intra Amphitheatrum Flavium, vulgo dictum Coloſſeum, inſtituta anno 1332. duodeviginti equites ex nobiliſſimis Urbis familiis enecati, novemque vulnerati fuerunt. Tam providæ, atque animabus, corporibuſque ſalubres ſanctiones ſuo nimis diu caruerunt effectu, cum nihil ab inſtituto deflexum fuerit: at, cum id fuerit patienter latum, ſimulque nihil unquam prætermiſſum, quo earumdem ſanctionum cuſtodia urgeretur, res perducta eſt ad tolerabiliorem agendi rationem, juxta quam, ſi torneamenta fiunt, nonniſi præmiſſis opportunioribus cautionibus habentur, remoto, quoad fieri poteſt, humanæ vitæ periculo; uti etiam expendunt Abbas, & Barboſa *in Cap.* 1. *de torneamentis*, & poſt Navarrum, Azorium, alioſque perplures, Schmalzgrueber *ad præfatum titulum Decretalium de torneamentis*. In Hiſpaniarum quoque regnis, ubi adhuc viget uſus agitationis taurorum, ita temperata res eſt, ut, dum venationes habentur, nihil plane prætermittatur ad

præ-

præcavenda pericula hominum venationi ſe ſe exhibentium; neque vero permittatur feſtis diebus eaſdem inſtituere: quemadmodum neque ludi, Circenſes dicti, juxta legem Theodoſii quintam in Codice Theodoſiano *de ſpectaculis*, celebrari poterant feſtis diebus: *Omni theatrorum, atque Circenſium voluptate per univerſas urbes earumdem populis denegata*. Præterea eidem taurorum agitationi intereſſe prohibentur Regulares. Itaque Gregorius XIII. & Clemens VIII. Pianæ Conſtitutionis rigorem plurimum temperarunt; uti videre eſt apud Theſaurum *de Pœnis Eccleſiaſt. part. 2. verb. Ludos cap. 2.*

VIII. Viget adhuc, quod ſane moleſte patimur, abuſus bacchanalium: ſic enim paſſim appellantur, nec forſan immerito, utpote quæ ab ethnicorum feſtis in Bacchi honorem inſtitutis originem ducere exiſtimantur. Ut autem ea e Chriſtiana republica eliminentur, & penitus aboleantur, optare quidem poſſumus, aſſequi vero, aut ſperare vix poſſumus: adeo altas hujuſmodi abuſus, diuturni temporis decurſu, radices egit. Nos Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, pro viribus adlaboravimus, ut illius temporis ſcandala, ſi non penitus tollerentur, at ſaltem aliqua ex parte corrigerentur: quemadmodum videre eſt in noſtra Conſtitutione incipiente *Inter cetera*, 45. *tom. 2. noſtri Bullarii*. Cumque, inter cetera, Chriſtifideles excitaverimus ad preces Deo Optimo Maximo offerendas, ut ipſe Eccleſiæ ſuæ adſit, quo tandem aliquando liceat, pacate, ſemotaque deterioris mali formidine, bacchanalia penitus abolere; ſperandum eſt, fore, ut aliquando de bacchanalibus id accidat, quod factum ſupra memoravimus de Faidis, de purgationibus vulgaribus, aliiſque pravis conſuetudinibus, quæ olim publice inter Chriſtianos viguerunt, Eccleſiæ Prælatis in eas vehementer quidem, ſed diu fruſtra inclamantibus.

IX. Hiſce potiſſimum viis atque rationibus ſapientiores Eccleſiarum Præſules in emendandis populorum moribus inſtitiſſe noſcuntur. Neque tamen negari poteſt, quin, publico aliquo prodeunte ſcandalo, Epiſcopi ſemper ad ſummum Pontificem recurſum habuerint, ut de certiori adhibendo remedio edocerentur, ſimulque ab ipſo opportunis auxiliis juvarentur. *Quoniam Apoſtolica Sedes omnium Eccleſiarum mater eſſe ex ipſo Veritatis ore cognoſcitur, dignum eſt, ut, ſi quid uſpiam dubitationis emerſerit, quod ad animarum videatur pertinere negotium, ad ipſam, velut ad magiſtram, & quodammodo fontem cœleſtis ſapientiæ, recurratur; quatenus ex illo uno capite Eccleſiaſticæ diſciplinæ lumen prodeat, quo, diſcuſſis ambiguitatum tenebris, totum corpus Eccleſiæ perſpicuo veritatis nitore clareſcat*. Hæc ſunt ipſa verba B. Petri Damiani *in Opuſculo ſeptimo ad S. Leonem IX. Pontificem ante cap. 1. tom. 3. impreſſionis anni* 1743. Sicuti etiam inficiari nemo poterit, quin Romani Pontifices, utpote qui omnium Eccleſiarum neceſſitatibus occurrere conſueverunt, opportunis perquiſitis, demonſtratis, exhibitiſque remediis, cumulatiſſime, quantum in ipſis fuit, ju-

juvarint Epiſcopos, qui ad Apoſtolicam Sedem, tamquam unitatis centrum, & aliarum per Orbem Eccleſiarum magiſtram confugerunt. Quod ut ſibi quiſque perſuadeat, licet alioquin meridiana luce clarius ſit, inſpiciantur uno veluti oculorum conjectu tot ſummorum Pontificum Epiſtolæ Decretales, Conſtitutiones Apoſtolicæ, Bullæ, Brevia, quæ maximam Bibliothecarum partem efformant, implentque Vaticanum Archivum. Inſuper ipſe qui datur aditus cuicumque Epiſcopo deferendi in relatione ſtatus ſuæ Eccleſiæ quidquid ipſi negotium faceſſit, quæque paratur, redditurque ad quoslibet opportuna reſponſio; magnum atque indubium ſuppeditant argumentum ingentis ſolicitudinis, qua Apoſtolica Sedes omnia providere non ceſſat, ut animas Chriſti ſanguine redemptas ad ſalutis ſemitam revocet, dirigatque. Silentio præterire poſſemus ea, quæ Pontificatus noſtri tempore præſtita fuerunt, cum jam pleraque eorum evulgata fuerint in tomis noſtri Bullarii. At, poſtquam tot tantaſque adhibuimus curas, ut irrepentibus malis remedium aliquod afferremus, tria hic a nobis edicenda, & profitenda exiſtimamus: primum quidem, nos nihilominus ingentis culpæ reos nos ipſos agnoſcere, quod non omnia præſtiterimus, quæ præſtanda fuiſſent; quapropter in animo contrito & humiliato Deum Optimum Maximum rogamus, ut innumerabilibus negligentiis noſtris dignetur ignoſcere: alterum vero, quæcumque ſtatuimus, atque decrevimus, ea omnia decreviſſe nos, ac ſtatuiſſe, haud quidem ex ingenio & arbitratu noſtro, ſed præ oculis ſemper habentes ea, quæ fuerant a Prædeceſſoribus noſtris ſapientiſſime conſtituta: tertium denique, ut ea caveremus, quæ hucuſque cauta fuerunt, utque præſcriptas a nobis regulas indiceremus, occaſionem nobis exhibuiſſe aut Fratrum noſtrorum Epiſcoporum recurſus recta ad nos habitos, aut eorumdem relationes de Eccleſiarum ſuarum ſtatu ad Congregationem Concilii de more tranſmiſſas.

X. Porro, inter alias plures, videatur Conſtitutio noſtra, quæ incipit *Nihil profecto*, 60. *noſtri Bullarii tom.* 1. ubi diſtincte interdicuntur nonnulla publica ſpectacula, quæ certis in diœceſibus celebrabantur. Adeatur quoque Conſtitutio cui initium *Providas Romanorum Pontificum*, *num.* 47. *tom.* 3. *noſtri Bullarii*, qua confirmatur Prædeceſſoris noſtri Conſtitutio contra Sectam *de' liberi Muratori*, ſeu *des Francs Maçon* vocitatam, imploraturque adverſus eos ſecularium Principum & Poteſtatum auctoritas. Proderit & percurrere alteram Conſtitutionem, cujus exordium eſt *Deteſtabilem*, editam evulgatamque anno 1752. & *in tom.* 4. *noſtri Bullarii* inſerendam, per quam innovantur veteres omnes Prædeceſſorum noſtrorum Conſtitutiones in deteſtabilem, nimiumque propagatum duellorum abuſum, atque inſuper damnantur quorumdam aſſertiones, qui, dum rem per ſe, &, ut inquiunt, in abſtracto diſcutiebant, amplam nimium viam ſternebant & ipſi monomachiæ perpetrandæ, & illius reis ad effugiendas pœnas in ipſos ſtatutas. Inter cetera vero in eadem decretum

eſt,

eſt, recenſitas inibi pœnas, ipſo jure, & ante omnem Judicis ſententiam, a tranſgreſſoribus incurrendas, eoſque Eccleſiaſtica ſepultura carere debere, ſi decedant ex vulnere in duello accepto, quamvis extra locum conflictus occubuerint, obtinuerintque a peccatis ſimul, & cenſuris abſolutionem: eo plane modo, quo in Lateranenſi Concilio cautum fuit, ne in loco ſacro tumularentur ii, qui in torneamentis decedebant, licet, antequam extremum vitæ ſpiritum ederent, non incerta pœnitentiæ ſigna exhibentes, abſolutionem retuliſſent: *Quod ſi quis eorum ibi mortuus fuerit, quamvis ei poſcenti pœnitentia non negetur, Eccleſiaſtica tamen careat ſepultura*: uti legitur *in Cap. Felicis, de torneamentis*. Decedentibus quippe in torneamentis Eccleſiaſtica ſepultura univerſim denegatur: iique tantummodo ab hac ſanctione eximuntur, qui, cum ad ſtatutum torneamentis locum, haud quidem dimicaturi, ſed alio conſilio acceſſerint, ſubito inopinatoque caſu ibidem occumbunt: *Nos vero attendentes, quod his tantum, ſicut credimus, Eccleſiaſtica ſepultura debet interdici, qui ad torneamentum animo id faciendi tantum accedentes, decedunt ibidem, Fraternitati tuæ mandamus, quatenus, ſi tibi conſtiterit, quod præfatus J. ad prædictum torneamentum, non animo ludendi, ſed percipiendi credita perveniſſet, licet ibi fortuito caſu obierit, corpus ejus diſpenſative Eccleſiaſticæ tradi facias ſepulturæ, maxime ſi Dominicum Corpus ſuſceperit, & ſacri Olei fuerit unctione perunctus*. Sunt hæc ipſa verba Alexandri III. *in Cap. Ad audientiam, eodem tit. de torneamentis*. Demum in ſæpe memorata Conſtitutione noſtra, Catholicorum Principum zelus, religio, pietaſque excitantur, ne ſe ſe reos ante tremendum Dei tribunal conſtituant, ſi, ſuprema ſua auctoritate interpoſita, juſtiſque indictis pœnis, ad eradicanda e ſuis ditionibus duella, ſummo, quo debent, ſtudio, & conatu non adlaborarint.

CAPUT DECIMUM OCTAVUM.

De poſtulatis ad Indulgentias, Feſtorumque dierum cultum pertinentibus.

SAcrum Tridentinum Concilium *ſeſſ.* 25. *in Decreto de Indulgentiis*, poſtquam definiverat, Eccleſiam a primis uſque temporibus uſam fuiſſe poteſtate a Chriſto Jeſu ſibi tradita largiendi Indulgentias, eoſque anathemate percuſſerat, qui aut illas veluti inutiles traducebant, aut perfricta fronte negabant, ineſſe in Eccleſia earumdem conferendarum auctoritatem, ſubdidit: *In his tamen concedendis moderationem, juxta veterem, & probatam in Eccleſia conſuetudinem, adhiberi cupit; ne nimia facilitate Eccleſiaſtica diſciplina enervetur*. Quod ipſum vel antea provide caverat Innocentius Papa III. in Concilio Lateranenſi, ex quo deſumptum eſt *Cap. Cum ex eo, de pœnitentiis, & remiſſionibus*. Prædicta autem Tri-

dentina Synodus *ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 9. ulterius conſtituit, ne Indulgentiæ per alios indicerentur, quam per Epiſcopos, aut Ordinarios locorum, quos etiam ad exquirendum ea in re conſilium duorum de Capitulo obſtrinxit: *Indulgentias vero, aut alias ſpirituales gratias, quibus non ideo Chriſtifideles decet privari, deinceps per Ordinarios locorum, adhibitis duobus de Capitulo, debitis temporibus populo publicandas eſſe decernit.* Demum *ſequenti ſeſſ.* 25. *in citato Decreto de Indulgentiis*, advertens, haud ita facile fore omnes recenſere, ac tollere abuſus, qui ex ſuperſtitione, ignorantia, & irreverentia, veluti fontibus, promanaverant, quibuſque proſpiciendum fuiſſet, mandavit, eoſdem ab Epiſcopis diligenter exquiri, ac in unum collectos proximæ Provincialis Synodi judicio ſubjici, ſubindeque omnino ad ſummum Pontificem deferri: *Ceteros vero* (de abuſibus loquitur in Indulgentiarum materiam invectis), *qui ex ſuperſtitione, ignorantia, irreverentia, aut aliunde quomodocumque pervenerunt; cum ob multiplices locorum, & provinciarum, apud quas hi committuntur, corruptelas commode nequeant ſpecialiter prohiberi, mandat omnibus Epiſcopis, ut diligenter quiſque hujuſmodi abuſus Eccleſiæ ſuæ colligat, eoſque in prima Synodo Provinciali referat, ut aliorum quoque Epiſcoporum ſententia cogniti, ſtatim ad ſummum Romanum Pontificem deferantur.* En itaque peculiare quoddam monitum Epiſcopis datum, ut, ſi qui abuſus ad Indulgentiarum rem pertinentes per eorum diœceſes inoleverint, eos (quoniam Provincialium Conciliorum convocatio per hæc tempora neque frequens, neque ſatis expedita eſſe dignoſcitur) in relationibus ſtatus ſuarum Eccleſiarum fideliter referant, ſimulque opportunum ipſis ab Apoſtolica Sede remedium implorent.

II. Periculoſum nonnullis videtur, hoc rerum genus nimis diligenter ſcrutari & excutere; propterea quod, ſi hinc urget neceſſitas expoſcendi opportuna remedia, ne Chriſtifidelibus imponatur, inde obſtat timor, ne, detecta per ipſos Indulgentiarum inſubſiſtentia, quæ antea eos latuerat, nec eis denuntiata fuerat ab iis, qui rerum veritatem ipſis ſine fuco demonſtrare debebant, turbentur illi, offendantur, indeque occaſionem arripiant obloquendi in eos, qui Eccleſiaſtici regiminis veluti habenas moderantur. Verum haud ita difficile & arduum eſt viam adinvenire, per quam ex hoc impedito, ut iſti putant, labyrintho evadatur. Si enim in Indulgentiarum diſcuſſione, quam in ſua diœceſi inſtituit Epiſcopus, aliquas repererit, quæ dubiæ fidei ſibi videantur, non negligat eaſdem recenſere in relatione ſtatus ſuæ Eccleſiæ, una cum rationibus & argumentis, quibus in eam ſententiam circa illas adducitur: quod cum ipſe præſtiterit, onus erit Congregationis Concilii, hujuſce rei notionem remittere ad alteram Congregationem Indulgentiarum, cui Clemens IX. Pontifex auctoritatem tribuit *falſas, apocryphas, indiſcretaſque Indulgentias typis imprimi vetandi, impreſſas recognoſcendi, & examinandi, ac, ubi Nobis, ſeu Romano Pontifici pro tempore exiſtenti retulerit, noſtra, ſeu illius*

au-

auctoritate rejiciendi. quemadmodum legere eſt in ejus Conſtitutione 36. cui initium *In ipſis Pontificatus*, edita anno 1669. §. 2. Quoties autem, examine facto, hujuſmodi delatas Indulgentias apocryphas declarari contigerit, ſi rogetur Pontifex, ut Indulgentiis apocryphis veras canonicaſque Indulgentias ſubrogare velit, & (uti ſperandum eſt) conſonum votis reſcriptum obtineatur; non ſolum hac ratione incommodis omnibus cumulate conſultum erit, ſed inſuper fideli populo ſpiritualis veræque lætitiæ occaſio exhibebitur. Urbanus II. Pontifex, antequam ad Claromontanum Concilium ſe conferret, ſolemni ritu conſecravit Eccleſiam monaſterii Bantini, eamque decoravit nonnullis privilegiis, quæ recenſentur a Cardinali Baronio *ad annum Chriſti* 1088. & a Patre Mabillonio *tom.* 5. *ſuorum Annalium Ordinis S. Benedicti*. Obſcurioribus temporibus Prælatus aliquis forte minus cautus in Eccleſia lapidem appoſuit, cui inſcripta legebatur conceſſio nonnullarum Indulgentiarum, de quibus nullum extabat legitimum monumentum. Cum præfati monaſterii Abbatia commendata fuiſſet Henrico nunc S. R. E. Cardinali Enriquez, tunc apud Catholicum Regem Apoſtolicæ Sedis Nuncio, iſque gravem hunc errorem deprehendiſſet, non diſtulit rem univerſam ad nos deferre: nos autem minime prætermiſimus apocryphis Indulgentiis Indulgentias ſubſtituere veras, & ad juſtam diſciplinæ moderationem compoſitas, quas arbitramur jam inſcriptas fuiſſe novo lapidi in eadem Eccleſia apponendo. Epiſcoporum reclamationes adverſus immodicas Indulgentias, quibus Eccleſiæ filiales Baſilicæ noſtræ Lateranenſis, ſeu eidem ſubjectæ, aut aggregatæ, ditatas ſe eſſe contendebant, aditum reſerarunt compluribus litibus & controverſiis inter certos quoſdam Epiſcopos, & dictæ Lateranenſis Baſilicæ Canonicos, ſibi aſſerentes facultatem communicandi controverſas Indulgentias filialibus aggregatiſque Eccleſiis: at, cum hi nunquam legitimas probationes reperire potuerint, ut, quod ſibi ex antiqua opinione, & majorum exemplo aſſumebant, ſatis firmarent, nos indulta omnia, privilegia, & Indulgentias ſic ab iiſdem communicatas, eouſque ſuſpendimus, donec controverſa facultas certis & authenticis monumentis prolatis perſpicue demonſtraretur; aliaſque interim conceſſimus Indulgentias ad vigentem praxim Apoſtolicæ Sedis magis accommodatas, quarum participes fierent fideles, qui deſignatis diebus Eccleſias prædictæ Baſilicæ filiales, eique ſubjectas, ſeu aggregatas viſitaſſent: uti videre eſt in noſtra Conſtitutione, cui initium *Aſſiduæ ſolicitudinis*, *num.* 45. *tom.* 3. *noſtri Bullarii*.

III. A Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris, ſeu recta per ſe, ſeu de Congregationum conſilio, tam multæ apocryphæ Indulgentiæ proſcriptæ fuerunt, ut inde quilibet Epiſcopus facile deprehendere poſſit, quænam ſint Indulgentiæ, quarum publicatio in diœceſi permittenda non eſt: ipſæ autem Pontificum Bullæ, Brevia, & Decreta ſparſim relata inveniuntur toto Opere *de Indulgentiis*, quod accurate compoſuit Pater

Theo-

Theodorus a Spiritu Sancto, Congregationis Indulgentiarum, ſacrarumque Reliquiarum Conſultor. Quoties autem aliqua occurrat Indulgentia, de qua nulla mentio fiat in memorato Opere, perfacile eſt deprehendere, utrum ea apocrypha ſit, an non; dum qui illam evulgat, & ſubſiſtentem propugnat, debet autographum proferre conceſſionis monumentum, vel ſaltem indigitare locum, ubi illud aſſervetur. Proindeque, ſi conferatur Indulgentia, quæ populo nunciatur, cum autographo conceſſionis, aut cum authentico ejuſdem exemplo, fit illico patens, an illa apocrypha ſit, necne: cautum quippe eſt: *Ne edantur ſummaria, niſi collationata, & ſubſcripta ab Ordinario loci, ſeu ejus Vicario. Bullarum tranſumptis fides ne adhibeatur, niſi ſint collationata, & ſubſcripta, & ſigillo munita alicujus Metropolitani, ſeu ejus Vicarii. Omnes Indulgentiæ Epiſcopis inſpiciendæ & examinandæ tradantur, qui legitimas probabunt, reliquas nulla auctoritate roboratas rejicient*: uti legitur *in Formula habendi Conc. Provinc. part.* 8. *Actor. Eccleſ. Mediolanen. pag.* 1203.

IV. Eſt tamen hic opportune monendum, nonnullas reperiri Indulgentias, quæ ſine temeritatis nota in dubium revocari nequeunt, quamvis authenticum earum Indultum non proferatur, cum antiquiſſima conſtantique traditione innitantur, ac tacita, vel expreſſa Romanorum Pontificum confirmatione roborentur. Talis eſt, ut aliquo utamur exemplo, Indulgentia Portiunculæ, quæ nomen deſumit a parva illa Cappella prope Aſſiſium ſita, quam Sanctus Franciſcus, Ordinis Minorum Fundator, ab Abbate Montis Subaſii Ordinis Sancti Benedicti obtinuit, ut ibi, una cum Fratribus, poſſet novi Inſtituti ſui functiones peragere, quæque nunc temporis ſita conſpicitur intra auguſtum Templum Sanctæ Mariæ Angelorum Reginæ dicatum. Fertur itaque S. Franciſcus plenariam Indulgentiam a Deo imploraſſe pro iis omnibus, qui perpetratorum criminum pœnitentes, eaque ſacramentaliter confeſſi, memoratam Cappellam viſitaſſent; idque ipſi a Deo in eadem Cappella conceſſum fuiſſe: hoc tamen addito, ut ipſe eamdem Indulgentiam impetraret ab Honorio III. tunc Romano Pontifice. Qui quidem certior factus, conſonum id eſſe Divinæ voluntati, anno 1223. Indulgentiam plenariam perpetuo conceſſiſſe dicitur omnibus, qui ex corde pœnitentes, ac confeſſi, ſæpe dictam Cappellam, ſeu parvam Eccleſiam viſitaſſent a veſperis calendarum Auguſti ad veſperas ſequentis diei.

V. Sane nullum extat authenticum monumentum ſive de petitione S. Franciſci, ſive de conceſſione ab Honorio III. illius precibus facta. Ceterum affertur teſtimonium Petri Calfanni affirmantis, ſe propriis auribus audiviſſe S. Franciſcum præfatam Indulgentiam in concione annuntiantem, habentemque præ manibus quamdam chartam, cujus ſummam referebat omnino conſonam iis, quæ ſupra memoravimus. Extant inſuper teſtificationes jam inde ab anno 1277. exaratæ a duobus Religioſis fide dignis, referentibus, ſe integram ejuſdem facti hiſtoriam audiviſſe

a P.

a P. Matthæo de Marignano, qui unus fuit ex ſociis S. Franciſci, quique cum ipſo Peruſiam ſe contulit ad pedes Honorii III. cum is, Dei voluntatem ſuſpiciens, Indulgentiam, de qua ſermo habetur, eſt elargitus. Hæc omnia adnotata reperiuntur in authentico monumento Bibliothecæ Colbertinæ, quod publici juris fecit Stephanus Baluzius *in ſuis Miſcellaneis lib.* 4. *pag.* 490. & confirmantur publico quodam Inſtrumento rogato juſſu Antiſtitis Conradi Epiſcopi Aſſiſienſis anno 1335. Denique, prætermiſſa etiam communi conſenſione Hiſtoricorum omnium, & Scriptorum ſubſequentium temporum, quos olim nos ipſi collegimus in Opuſculo ad hanc ipſam rem pertinente, & anno 1721. Fulginei typis impreſſo; cum Romani Pontifices ſæpe meminerint de Indulgentia hac, uti ab Honorio III. conceſſa, quemadmodum videre licet apud Waddingum *in Annalibus ad annum* 1223. *num.* 1. *&* 2. iidemque poſtea illam extenderint ad univerſas Eccleſias Ordinis S. Franciſci, ut in memorato noſtro Opuſculo demonſtravimus: eſſet profecto magnæ temeritatis eamdem in dubium revocare ex eo, quod nullum afferatur primitivæ conceſſionis authenticum monumentum. Pari ratione judicandum de Indulgentia plenaria quotidiana, quæ dicitur rogatu Conſtantini Imperatoris a Sancto Silveſtro conceſſa cuilibet in ſtatu gratiæ Lateranenſem Eccleſiam viſitanti, quæque deſcripta legitur in veteri marmorea tabula intra eamdem Eccleſiam extante, & in antiquo Codice in Archivo Capituli aſſervato. De hac enim non ſolum deſideratur authenticum monumentum, ſed graves inſuper in ipſa facti enarratione offenduntur difficultates, habito præſertim reſpectu ad diſciplinam ſeculi quarti, quo conceſſa dicitur; uti etiam inferius adnotabimus, & latius animadvertit Papebrochius *in Propylæo differt.* 8. *& in Reſponſionibus ad Patrem Sebaſtianum a S. Paulo*. At nihilominus temeritatem ſaperet hujuſmodi Indulgentiam nunc uti dubiam traducere: ejus quippe legitimum fundamentum ſtatuendum eſt in comprobatione Romanorum Pontificum, qui cum ſæpius, & non quidem perfunctorie, ſed in ipſis etiam Paſtoralibus Eccleſiæ viſitationibus, viderint quæ in memorato lapide enuntiantur, amoveri tamen eum, vel emendari non juſſerunt: veluti ſcite animadvertit idem Papebrochius *cit. diſſert.* 8. *num.* 4. *Quamvis enim nequeat efficere Pontifex, ut a Silveſtro datæ ſint Indulgentiæ, quæ datæ non fuerunt, facere tamen poteſt, ut eæ revera iſthic nunc obtineantur, æque ac ſi ab ipſo Silveſtro promanaſſent*. Cui quidem firmiſſimæ rationi adhærentes nos in memorata noſtra Conſtitutione, quæ incipit *Aſſiduæ ſolicitudinis*, §. 7. ubi res eſt de Indulgentiis ipſius Eccleſiæ Lateranenſis, ita ſtatuimus: *Omnes & ſingulas Indulgentias &c. quæ jamdudum, ipſis Romanis Pontificibus ſcientibus & conſentientibus, publice in eadem Eccleſia proponi conſueverunt, etiamſi de illarum primæva conceſſione certa monumenta nunc non appareant &c. approbamus & confirmamus, eidemque Baſilicæ, perinde ac ſi per præſentes ex integro ipſi concederentur, ſine ulla contradictione competere declaramus, atque decernimus*.

VI.

VI. Verum, cum, extra præfatas gravioris momenti circumſtantias, ipſum conceſſionis documentum eſt neceſſario explorandum, nonnunquam accidit, ut offendantur difficultates, quæ eas falſas, ſeu apocryphas ſuadeant, vel quæ ſaltem cautiores reddere debeant Epiſcopos, ne cæca fide illas approbent, ſed judicium ſuum eouſque cohibeant, donec de iiſdem afferatur Sanctæ Sedis oraculum. Porro ſemper adfuit in Eccleſia facultas concedendi Indulgentias, ſemperque aliquis in ea viguit hujuſmodi conceſſionum uſus; uti colligitur ex epiſtola ſecunda B. Pauli Apoſtoli *ad Corinthios cap.* 2. & ex Tertulliano, ac S. Cypriano, quorum teſtimonia accurate collecta fuerunt a Catholicis Controverſiarum Scriptoribus: non ſemper tamen idem fuit hujuſmodi facultatis uſus; quemadmodum ſæpe monet Papebrochius *in citata Reſponſione ad art.* 14. *num.* 22. *Omnes probi Catholici agnoſcunt, ampliſſimam a Chriſto Vicariis ſuis, circa peccatorum, & pœnarum etiam temporalium remiſſionem, conceſſam eſſe poteſtatem. Uſus vero poteſtatis illius varius eſſe poteſt pro temporum, perſonarum, aliarumque circumſtantiarum diverſitate, & ex Eccleſiæ judicio mutari etiam poteſt.* Hanc vero affirmare poſſumus nonnullorum eſſe eruditorum ſententiam, nimirum omnium primam Indulgentiæ plenariæ conceſſionem, de qua certo conſtet, eam eſſe, quam Urbanus Papa II. anno 1095. impertitus eſt iis, qui religionis cauſa ad recuperandam Terram Sanctam militaturi ſe ſe conferrent. Hujus conceſſionis documentum impreſſum eſt *tom.* 10. Conciliorum Labbei *col.* 507. Hanc Indulgentiæ plenariæ conceſſionem ceteris omnibus, quæ cognitæ ſint, antiquitatis prærogativa antevertere, demonſtrat Ven. Servus Dei Cardinalis Thomaſius in ſuo Commentario circa conceſſionem Indulgentiarum, relato *in tom.* 7. *pag.* 126. *ejuſdem Operum*, quæ hoc ipſo anno 1754. Romę adeo accurate & erudite typis imprimenda curavit Pater Vezzoſi Clericus Regularis, in Romano Archigymnaſio Hiſtorię Eccleſiaſticę Profeſſor. Suſpectam ergo aliquis habere poſſet aliquam plenariam Indulgentiam, quę ante prędictum tempus conceſſa afferatur. At, id ſufficienti fundamento deſtitutum eſſe, alii dicere poſſent, afferendo quę extant *in Actis Eccleſiæ Orientalis* collectis opera, & ſtudio Emmanuelis a Schelſtrate *tom.* 2. *diſſert.* 1. *cap.* 5. *pag.* 761. *& ſeq.* ubi late agit de conceſſionibus Indulgentiarum etiam plenariarum ante tempora ſummi Pontificis Urbani II. & etiam cetera, de quibus eruditus Amort *in recenti Hiſtoria Indulgentiarum part.* 1. *ſect.* 2. *pag.* 46. *editionis Venetæ*, *ſect.* 4. *pag.* 105. *& ſect.* 7. *pag.* 155.

VII. Nonnullę aliquando occurrunt Indulgentię, quibus abſolutio *a pœna, & a culpa* concedi dicitur. Hujuſmodi dicendi formula tribuitur pręteritorum ſeculorum Quęſtoribus, quos licet affirmare veros fuiſſe auctores tempeſtatum, quas Eccleſia propter Indulgentiarum cauſam perpeſſa eſt. Clemens V. Pontifex *in Clementina* 2. *de pœnit. & remiſſ.* loquens de ejuſmodi Quęſtoribus, deque publicationibus Indulgentiarum, quę per

ipſos

ipſos fiebant, eos dicit ſolitos fuiſſe hac formula uti *a pœna, & a culpa: ut eorum verbis utamur:* quo ſatis oſtendit Pontifex, incongruum omnino fuiſſe hujuſmodi dicendi modum; quemadmodum animadvertit Navarrus *in Commentario de Anno Jubilæi, decimo notabili, num. 16.* Et revera Cardinalis Cuſanus, Apoſtolicæ Sedis per Germaniam Legatus, fidenter aſſeruit, Apoſtolicam Sedem nunquam conſueviſſe Indulgentias impertiri hac adhibita phraſi: *Ipſe in Synodo Provinciali, nobis audientibus, Magdeburgi per ipſum celebrata, dicebat: Sedes Apoſtolica ſuis verbis a pœna, & culpa Indulgentias nunquam dare conſuevit.* Leguntur hæc *in magno Chronico Belgii.* Non ignoramus, aliquos extare Theologos contendentes, per Indulgentias tolli poſſe peccata venialia, etiam quoad culpam; at ſimul novimus, valde dubiam eſſe ejuſmodi ſententiam, eamque minime cohærere ſanioribus Theologiæ principiis, uti evincunt Suarez *in 3. part. S. Thomæ tom. 4. diſput. 50. ſect. 1. num. 11.* Paſſerinus *de Indulgentiis quæſt. 7. num. 82.* P. Theodorus a Spiritu Sancto *in ſupracitato Tractatu de Indulgentiis tom. 1. cap. 5. §. 1.* Si quæ autem reperiantur Indulgentiæ, in quibus remiſſio quartæ, exempli gratia, vel ſeptimæ partis peccatorum venialium concedi dicatur, accipiendum id eſt de remiſſione temporalis pœnæ, quam quis propter eum criminum numerum promeritus fuerit, non ante tamen obtinenda, quam poſt obtentam remiſſionem culpæ iis modis atque rationibus, quibus juxta Chriſti Domini præſcriptum a peccatorum reatibus expiamur. In Gloſſario mediæ & infimæ Latinitatis du-Cangii, ampliato per Monachos Congregationis S. Mauri, *tom. 3. litt. I. verb. Indulgentia*, extat exemplum ejuſmodi Indulgentiæ datæ ab Urbano III. Pontificatus ſui anno primo. At in monumento Pontii Archiepiſcopi Arelatenſis, quod relatum legitur *tom. 3. Spicilegii* Lucæ Dacherii *recentioris impreſſionis pag.* 383. leguntur mox referenda verba, quibus præallegata interpretatio maxime juvatur, & comprobatur: *Denique illos, qui de minoribus peccatis ſunt confeſſi, & habent acceptam pœnitentiam, ſi venerint ad Dedicationem prædictæ Eccleſiæ &c.* (conſimilis quippe Dedicationis occaſione Urbanus III. ſupradictam Indulgentiam conceſſit) *abſolvimus de una medietate acceptæ pœnitentiæ.* His itaque poſitis, ſi quæ reperiatur Indulgentia ſuperius allatis verbis, ſeu formulis expreſſa, prudens Epiſcopus ſatis juſtam ſibi eſſe arbitrabitur cauſam habendi ſuſpectam illius conceſſionem. Si vero exhibitum conceſſionis monumentum agnoverit authenticum eſſe, quod non ita facile contigerit, poterit illud congrua interpretatione declarare.

VIII. Alias itidem reperire eſt Indulgentias millenorum annorum, quę a Romanis Pontificibus conceſſæ feruntur. Sunt qui aſſerant, Alexandrum III. conceſſiſſe Anconitanis Dominica prima uniuſcujuſque menſis Indulgentiam tot annorum, quot arenæ grana ſimul junctæ hominis manus continere poſſunt. Verum Cardinalis Baronius *ad annum Chriſti 1177. num. 49.* narrationem hanc refert inter fabellas riſu excipiendas. Porro

Sotus *in 4. ſentent. diſt. 21. quæſt. 2. art. 1. §. Quod ſi arguas*, aſſerere non dubitavit, fuiſſe hæc omnia commenta Quæſtorum. Eſtius autem *in eumdem lib. 4. ſent. diſt. 20. §. 10. in fin.* aperte ait, confictas commentitiaſque eſſe hujuſmodi conceſſiones, ac nullatenus Sanctæ Sedi tribuendas. Denique Venerabilis Cardinalis Thomaſius *in præcitato Commentario*, poſtquam innuit, omnium primam Indulgentiam plenariam, uti ſuperius relatum eſt, eam eſſe, quam Urbanus II. euntibus ad recuperationem Terræ Sanctæ largitus eſt, quamque illius exemplo confirmarunt & innovarunt Callixtus II. Eugenius III. Clemens III. & Innocentius III. dum eadem urgebat ratio Terræ Sanctæ ex hoſtium manibus redimendæ; addit, ſe nullum aliud exinde reperiſſe exemplum Indulgentiæ plenariæ ante eam, quam primo Anno Sancto indixit Bonifacius VIII. ſilentio tranſmittens Indulgentiam Portiunculæ, ex eo fortaſſe, quod ipſa quaſi immediate a Chriſto Domino conceſſa fuerit: &, poſtquam multa eruditione toto illo Opere demonſtravit, quanta moderatione uſi ſint Romani Pontifices in Indulgentiis concedendis, quas ſcilicet paucorum plerumque annorum largiri ſolebant, ſapienter concludit, incredibiles ac plane improbabiles eſſe conceſſiones Indulgentiarum millenorum annorum; eoque magis, quod aſſertæ conceſſiones plerumque ad ea tempora referantur, quibus maxime viguit præmemorata moderatio.

IX. Demum quandoque magnifice prædicantur nonnullæ Indulgentiæ, hoc addito, conceſſas eas fuiſſe *in forma Jubilæi*: qua quidem in re cautos admodum oportet eſſe Epiſcopos, uti recte monet Suarez *in 3. part. tom. 4. diſput. 50. ſect. 4. num.* 8. En illius verba: *Adnotare debent, qui denuntiant, vel prædicant Indulgentias, ne ſimplicem Indulgentiam plenariam nomine Jubilęi pronuncient, ne fortaſſe aliqui decipiantur, putantes, non tantum propriam Indulgentiam, ſed etiam alios favores, ſeu privilegia eis concedi; quia nomen Jubilęi, juxta uſitatam, & adęquatam ſignificationem, hęc omnia in rigore complectitur*. Clemens VI. qui Pontifex creatus eſt anno 1342. primus fuit, qui Annum Sanctum a centenario ad quinquagenarium annorum curriculum contrahens, in ipſa Indulgentiæ conceſſione uſurpavit hoc verbum *Jubilęum*. Itaque, ſi aliqua proferatur Indulgentiæ conceſſio inſcriptam habens hanc *Jubilęi* denominationem, eaque enuntiatum tempus antevertat, poterit utique prudens Epiſcopus dubiam illam ſuſpectamque merito habere. Illud inſuper accedit, a Clemente VIII. aliiſque aliorum Pontificum Decretis, abrogatas fuiſſe Indulgentias *in forma Jubilęi* conceſſas. Quare quicumque ſibi facultatem aſſerit Indulgentiam aliquam publicandi in forma Jubilæi, debet omnino exhibere conceſſionis litteras, enuntiatam formulam præſeferentes, ac inſuper oſtendere, datas eas fuiſſe poſt Pontificatum Clementis VIII. & poſt alia Decreta, ejuſmodi gratias abrogantia. Videatur hac de re P. Theodorus in ſuo citato Tractatu *de Indulgentiis part. 2. cap. 4. §. 2.*

X. Jam vero gradum facientes ad feſtorum dierum obſervantiam, ſive po-

potius ad poſtulata hanc ipſam rem attingentia; illud hic non inopportune præmonendum exiſtimamus, inter opera ſervilia piſcationem quoque recenſendam eſſe, quotieſcumque ad lucrum exerceatur, ideoque diebus feſtis piſcari non licere: quemadmodum late demonſtrat Suarez *de Religione tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 1. Nihilo tamen minus Alexander III. Pontifex, ſuis litteris datis ad Archiepiſcopum, non Triburienſem, ut in editis, ſed Trevirenſem, ejuſque Suffraganeos, juxta opinionem Gonzalez, relatiſque *in Cap. Licet, de feriis*, indulſit, ut, cum pauperes illius regionis, ad ſe ſuaſque familias ſuſtentandas, piſcari cogerentur, liceret ipſis, Dominicis, reliquiſque diebus feſtis, exceptis tantummodo ſolemnioribus, qui per annum coluntur, aleces piſcari, ſi per eos dies ad litus illas adnatare contingeret; dummodo, abſoluta piſcatione, congruam inde conquiſitæ pecuniæ partem Eccleſiæ, pauperibuſque diſtribuerent. Ex eo textu id colligunt Doctores: quotieſcumque re ipſa urgeat piſcandi neceſſitas, ex eo forte, quod certis potiſſimum anni temporibus piſces ad litora ferantur, ideoque non niſi præfatis temporibus capi poſſint, licere pauperibus piſcatoribus, etiam diebus feſtis, piſcationi operam dare, dummodo id non fiat in Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Paſchatis, Aſcenſionis, Pentecoſtes, & Corporis Chriſti ſolemnitatibus, ac dummodo lucrum ex aliqua parte Eccleſiæ, & pauperibus communicetur; idque, non ex conſilio, ſed ex præcepto, uti notat Gonzalez *in præindicatum textum num.* 5. Ad hujus forſan indulti exemplum, Sixtus V. Pontifex, oblatis ſibi precibus ab Abbate, & Monachis monaſterii Caſtri S. Felicis de Guixols, Ordinis S. Benedicti, Diœceſis Gerundenſis, conceſſit pauperibus illius Caſtri incolis, ut Dominicis, ceteriſque diebus feſtis piſcari poſſent a præcedenti media nocte uſque ad auroram, deindeque poſt meridiem, petita tamen, obtentaque venia ab Abbate monaſterii, & inſuper depoſito penes ipſum totius lucri triente, in reſtaurationem & fabricam Eccleſiæ (quæ non minus eſt Eccleſia Conventualis ipſius monaſterii, quam Parochialis univerſi Oppidi) erogando. Verum, cum ex hujuſmodi ſubſidiis parum, aut nihil Eccleſiæ Fabrica profeciſſet, propterea quod miſeri piſcatores eligebant potius a piſcatione ceſſare, quantumvis ad victum ea ratione ſibi quærendum neceſſitate urgerentur, quam uti privilegio ea conditione conceſſo, ut tertiam lucri partem Eccleſiæ penſitarent; qua nimirum lege per eos impleta, ac ſupputatis cymbæ, retiumque expenſis, nihil propemodum ipſis reliquum erat; cumque Ordinarius id ipſum in relatione ſtatus Eccleſiæ ſuæ repræſentaſſet, ſimulque pro opportuniore providentia ſupplicaſſet: Congregatio Concilii habita die 24. Auguſti 1720. dum nos in minoribus illius Secretarii munere fungebamur, conſilium dedit Pontifici, ut antiquas illas Apoſtolicas litteras confirmaret, a tertia tamen ad ſeptimam partem contracta penſione in poſterum Eccleſiæ perſolvenda per eos, qui feſtis diebus piſcationi operam dare vellent: quemadmodum videre eſt *tom.* 1. *Theſau-*

ri Reſolutionum, & in noſtra Conſtitutione, cui initium eſt *Ab eo tempore*, *num.* 144. §. 17. *noſtri Bullarii tom.* 1.

XI. Opportune hic commemoranda occurrunt, quæ poſtremis hiſce temporibus fuerunt, inſtantibus Epiſcopis, ſtatuta quoad cultum & obſervationem dierum feſtorum, in levamen pauperum, qui ex ſuis laboribus victitant, utque, imminuto feſtorum numero, quæ feſta obſervanda ſuperſunt, religioſius cuſtodiantur, adeoque tollantur tot ſcandala, quæ ob feſtorum dierum frequentiam, ſacris ipſis diebus perpetrari contingit. Typis editæ ſunt Auguſtæ Taurinorum Epiſtolæ ſelectæ Joannis Cardinalis Bona. Duæ ex his ſcriptæ ſunt Joanni Baptiſtæ Thierſio, Auctori Tractatus *de feſtorum dierum Imminutione*; & hæ ſunt ducenteſima quinquageſima octava, & ducenteſima quinquageſima nona: & in hac poſtrema Auctorem redarguit autumantem, poſſe Epiſcopum in propria diœceſi feſta in univerſa Eccleſia recepta tollere, Officii Divini recitationem, & jejunia transferre; ſubditque, ea tantum fieri poſſe a Romano Pontifice: *Hæc ſane nimia poteſtas non ſolum Cenſoribus a Sacra Congregatione deputatis, ſed omnibus paſſim viris doctis diſplicuit, & merito; nam communes Eccleſiæ leges, ritus, & conſuetudines ubique receptæ, ejus dumtaxat auctoritate tolli, vel mutari poſſunt, cujus eſt in univerſam Eccleſiam auctoritas & poteſtas, alioquin ingens fieret diſciplinæ, & hierarchiæ Eccleſiaſticæ perturbatio*. Anno 1727. coacta fuit Tarracone Provincialis Synodus, in qua, poſtquam Patres defleverunt animarum interitum ex violatione feſtorum dierum certo obvenientem, preces offerendas eſſe decreverunt Benedicto XIII. Pontifici, ut hujuſmodi incommodo proſpiceret; eamque in rem eidem Pontifici propoſuerunt, ut ſingulis quidem Dominicis, certiſque aliis ſolemnioribus diebus feſtis deberent Chriſtifideles & Miſſæ Sacrificio intereſſe, & ab operibus ſervilibus abſtinere; certis vero diebus feſtis minus ſolemnibus, quos itidem expreſſerunt, integrum eſſet fidelibus, audita Miſſa, rebus quiſque ſuis vacare, pauperibuſque victum ſibi ex ſuis laboribus comparare. Pontifex autem oblatum conſilium probavit, ac ratum habuit, adeoque juxta preces indulſit; prout nos ipſi alias expoſuimus in quodam noſtro Scripto, quod primum eſt in Collectione Scripturarum ſpectantium ad imminutionem dierum feſtorum Lucæ impreſſa anno 1748. ac etiam inſertum legitur in noſtro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib.* 4. *part.* 2. *cap.* 16.

XII. Quid autem Pontificatus noſtri tempore acciderit, quas ipſi adhibuerimus diligentias, quot & qualia in eam rem a nobis expetita fuerint conſilia, quæque nobis reddita fuerint, quam denique inierimus rationem, late expreſſum eſt in noſtro Decreto incipiente *Non multi menſes*, quod impreſſum eſt *tom.* 2. *noſtri Bullarii num.* 63. ex cujus lectione noverit quiſque, nunquam nos in ulla diœceſi ſtatuiſſe, aut indulſiſſe feſtorum dierum imminutionem, ſeu reductionem, nimirum, ut, integro manente præcepto quoad Dominicos, re-

li-

liquoſque ſolemniores dies, audiendi Miſſam, & abſtinendi ab operibus ſervilibus, ceſſet, quoad reliquos minus ſolemnes, obligatio vacandi a ſervilibus operibus, perſtante tamen onere audiendi Miſſam, niſi petentibus & inſtantibus Epiſcopis, de quibus ea ſemper nobis fuit, eritque firmiſſima opinio, non ſolum eos Divini cultus ſtudioſiſſimos, ſed etiam optime conſcios tum indigentiæ ſuorum diœceſanorum, tum inobſervantiæ dierum feſtorum per ſuas reſpective diœceſes invectæ. Itaque hæc agendi ratio a nobis inita, atque ſervata, jure traduci non poteſt, quaſi per ipſam læſa, & in contemptum adducta fuerit Conſtitutio Urbani VIII. qui feſtorum dierum numerum definivit, neque facultatem fecit, ut in aliquo ex iis poſſet populus, audita Miſſa, ad ſervilia opera ſe convertere; aut quaſi per eamdem imminutus fuerit Divinus cultus. Etenim, ſi feſti dies ad Dei cultum pertinent, ad Dei quoque honorem & reverentiam pertinet Eccleſiarum immunitas. Si autem Urbanus VIII. Pontifex feſtorum dierum numerum definivit; alter quoque Pontifex, nimirum Gregorius XIV. certos caſus recenſuit, quibus delinquentes nequaquam juvari deberent Eccleſiaſticæ immunitatis beneficio, quod tamen reliquis omnibus inviolabiliter præſtandum eſſe decrevit. Quod ſi, non obſtante Gregorianæ Conſtitutionis lege, procedentibus temporibus, cum ex novis quotidie contingentibus factis animadverſum fuerit, neceſſarium omnino eſſe, caſuum exceptorum numerum adaugere, & Eccleſiaſticæ immunitatis limites arctius coercere, quo frænum aliquod injiceretur audaciæ improborum hominum, qui ad Eccleſias confugiebant; idque præſtitum fuit; abſque eo quod facta dicatur injuria Gregorianæ Bullæ, aut detractum honori & reverentiæ Dei domibus debitæ: potuit ſimiliter, ex novis, iiſque urgentibus cauſis, conſilium capi, ut nonnihil immutaretur ex eo, quod ſua Conſtitutione circa feſtorum dierum obſervantiam ſtatuerat Urbanus, ſine illius Conſtitutionis injuria, & abſque eo quod labefactatus propterea dici poſſit Divinus cultus.

XIII. Nicolaus I. Pontifex in reſponſione ad quæſitum 95. inter ea, quæ ipſi a Bulgaris propoſita fuerunt, Eccleſiæ Romanæ diſciplinam, tunc temporis vigentem, populis illis recens ad Fidem converſis exponens (quemadmodum videre eſt *tom.* 8. Collectionis Conciliorum Labbei *impreſſionis Pariſienſis col.* 546.) ita reſcripſit: *Quid de his agendum decernimus, qui pro quibuſcumque culpis ad Eccleſiam fugiunt, requiritis: ſed, quamvis ea ſacri canones, quæ leges mundanæ ſanciunt, cuſtodienda flagitent, & leges circa quoſdam immiſericordes appareant; nos tamen, qui non ſpiritum hujus mundi ſuſcepimus, ſi quiſpiam ad Eccleſiam fugerit, non illum, niſi ſua voluerit ſponte, ab ea dicimus educendum. Denique, ſi quondam latrones diverſorum criminum rei ad aſylum templum Romuli fugientes, indemnitatem conſequebantur; quanto potius hi, qui ad templum Chriſti confugium faciunt, delictorum remiſſionem ſuorum adipiſci debent, & jam ſibi a ſuſcepto juramento præſtito, omnino priſtinæ ſecuritati reſtitui?* At, cum

pro-

procedentibus temporibus deprehenſum fuerit, ex eo ſyſtemate ſapienter pieque conſtituto, ut ſcilicet per indefinitum aſyli jus debitus Dei domibus honor & reverentia conciliaretur, non tam optatum intentumque effectum obtineri, quam reis improbiſque hominibus anſam præberi, ut facilius in deteriora quæque prolaberentur; ſatius viſum eſt graviora aliqua crimina excipere, quorum rei, ſi ad Eccleſiam confugiſſent, aſyli jure nequaquam gauderent: quemadmodum videre eſt *in Can. Sicut antiquitus*, 17. *quæſt.* 4. *Cap. Immunitatem, de immunit. Eccleſiar. Cap. Pro humani, de homicidio, in 6.* Et, quia nec id ſatis erat ad compeſcendos improborum exceſſus, aliam inivere rationem Romani Pontifices, concedendi nimirum nonnulla indulta, quibus tribuebatur facultas extrahendi ab Eccleſia reos graviorum criminum, quamvis hæc inter excepta a Jure non recenſerentur. Sed, cum ex hujuſmodi litterarum conceſſionibus innumeræ perturbationes & querelæ ſæpe orirentur, prælaudatus Pontifex Gregorius XIV. ſuam evulgavit Conſtitutionem, quæ eſt *ſeptima tom.* 2. *Bullarii Romani*, in qua plures caſus recenſuit, ac definivit, in quibus delinquentes Eccleſiaſtica immunitate nullatenus juvari deberent; hoc tamen diſtricte cavendo, ne ipſius Conſtitutionis lex ad alios caſus, licet æqua, vel etiam potior ratio urgere videretur, extendi, aut ampliari poſſet. Et ſane quilibet perſuadere ſibi jure poterat, per Gregorianam Conſtitutionem ſublatas penitus fore controverſias omnes. Verum longe aliter ſe ſe res habuit. Cum enim hominum improbitas in dies creverit, adauctuſque fuerit numerus reorum quorumdam criminum, quæ quamvis non expreſſa in Gregorianis litteris, per ſe tamen graviſſima, & reipublicæ exitioſa dignoſcebantur, ſeculares autem Principes opportunas inſtantias ad Sanctam Sedem, uti par erat, detulerint; hinc fel. record. Prædeceſſor noſter Benedictus Papa XIII. ſedulo præhabito examine, ſuam evulgavit Conſtitutionem, cui initium *Ex quo Divina*, qua non ſolum e medio ſuſtulit plures controverſias ab Auctoribus excitatas, ut fruſtraneam redderent caſuum exceptionem a Gregorio factam, ſed alios etiam ſuperaddidit caſus, quibus in poſterum Eccleſiaſticæ immunitatis beneficium delinquentibus minime ſuffragari deberet. Nos late omnia expoſuimus *in noſtra Inſtitut.* 41. inter impreſſas Latino idiomate, ubi inſuper recenſere non prætermiſimus ampliores providentias a recol. mem. Deceſſore noſtro Clemente XII. captas; cujus veſtigiis nos ipſi inſiſtere non neglεximus, ex quo, nullis noſtris meritis, eidem in B. Petri Cathedra ſubrogati fuimus.

XIV. Quibus omnibus ita peractis, cum nemo contenderit, detractum quidquam honori Gregorianæ Bullæ, aut imminutum fuiſſe obſequium ſacroſanctis Eccleſiis præſtandum, & cultum Omnipotenti Deo debitum; multo minus affirmari poterit, contemptam fuiſſe Bullam Urbani VIII. aut imminutum fuiſſe Divinum cultum, propterea quod nos ipſi commoti publicis, & manifeſtis criminibus, quibus feſti dies profanabantur,

nec

nec ignorantes, his ipſis diebus pro Eccleſiis cauponas frequentari, adhærendum nobis eſſe duximus prudentibus conſiliis, atque iteratis precibus Epiſcoporum, nec negligendos ploratus pauperum, qui ex opificio aliquo ſibi victum quæritant; ideoque propoſitum ſyſtema amplexi ſumus, atque diverſis in locis ſtabilivimus, ut ſcilicet omnibus Dominicis, aliiſque ſolemnioribus diebus feſtis, non ſolum Miſſa audiatur, ſed etiam abſtineatur ab operibus ſervilibus, reliquis vero diebus feſtis non adeo ſolemnibus, audito Sacro, liceat pauperibus ad ſua quemque opificia divertere.

XV. Quæſierunt Bulgari a Nicolao I. Pontifice, quibuſnam feſtis diebus a ſervilibus operibus abſtinere deberent. Pontifex autem *in reſponſione ad quæſitum* 11. hujuſmodi dies recenſuit, qui ſane pauci numerantur, uti legentibus enuntiatam reſponſionem patebit. Deinde ulterius progreſſus, eoſdem edocuit, quid fieri oporteret, ut feſti dies debito cultu celebrarentur. En ipſa Sancti Pontificis verba *cit. tom.* 8. Collectionis Labbei *col.* 522. *Sane ſciendum eſt, quoniam idcirco in diebus feſtis ab opere mundano ceſſandum eſt, ut liberius ad Eccleſiam ire, Pſalmis, & Hymnis, & Canticis ſpiritualibus inſiſtere, orationi vacare, oblationes offerre, memoriis Sanctorum communicare, ad imitationem eorum aſſurgere, eloquiis Divinis intendere, eleemoſynas indigentibus miniſtrare valeat Chriſtianus.* Denique concludit, quod, ſi quis die feſto nil aliud præſtare velit, quam ſtatuto tempore orationi vacare, quod tamen haud ita parum videri poſſet, reliquum vero diei conſuetis aliorum dierum occupationibus mundanis tribuere; ſatius fuiſſet aliquo laborioſo opere ſe exercere, quo poſſet indigentibus proximis, & conſequenter propriæ familiæ inopia forſan laboranti opem ferre: *Quæ omnia ſi quis negligens orationi tantum vacare voluerit, & ad ceteras mundi vanitates licitos labores converterit, melius illi fuerat ipſo die, Beati Apoſtoli Pauli pręceptis obaudiens, laborare manibus ſuis, ut haberet unde tribueret neceſſitatem patientibus; quemadmodum ipſe, qui licet Dominum ordinaſſe dicat, uti qui Euangelium annuntiaret, de Euangelio viveret, non tamen uſus eſt hac poteſtate, ſed manibus ſuis laborabat, ne quem eorum, quibus Euangelium prędicabat, gravaret.*

CA-

CAPUT DECIMUM NONUM.

De poſtulato propoſito quoad onus miniſtrandi Sacramenta Fidelibus peſte infectis, dum ea graſſatur, ac de modo miniſtrationis tunc temporis peragendę.

INter gravioris momenti poſtulata illud ſane recenſendum eſt, quod Vicarius Apoſtolicus Juliæ Cæſareæ (nunc vulgo *Algeri*) propoſuit circa onus Epiſcopis, aliiſque animarum curam exercentibus incumbens, reſidendi, & gregem ſibi concreditum non deſerendi, cum ipſum Deus immiſſo peſtis flagello affligi permittit, necnon adminiſtrandi Sacramenta peſte contactis: ſatis enim ſuperque frequens hujuſmodi caſus occurrit tum in dicta Civitate Juliæ Cæſareæ, tum in aliis regionibus Turcarum imperio ſubjectis.

II. Illud ab omnibus indubitanter admittitur, quod quicumque curam gerit animarum, ac reſidendi obligatione tenetur, non poteſt a deſignato ſibi reſidentiæ loco recedere, ut peſtis periculum effugiat: ideoque, ſæviente licet peſte, & reſidere debet, & reſidentiæ non materialis tantum, ſed etiam formalis, ut inquiunt, onera adimplere; operando nimirum, & laborando pro ſpiritualibus, & corporalibus concreditæ ſibi plebis neceſſitatibus. Graviſſima peſtis, quæ Mediolanum invaſit, dum S. Carolus Borromæus illius civitatis Archiepiſcopus ſedebat, die 12. Auguſti 1576. ſævirę cœpit; uti firmatur in Notis ad ejuſdem Sancti Archiepiſcopi Vitam a Giuſſano deſcriptam, *pag.* 275. *num.* 8. *Mediolanenſis editionis anni* 1751. Cum autem Sanctus Præſul animo forte proſpiceret, nonneminem fore, qui parum æſtimans incumbentem ſibi animarum curam, facile conſilium cepiſſet, ut alium in ſuas vices ſubſtitueret, ſeque a reſidentiæ loco ſubtraheret, dubium hoc ad Congregationem Concilii definiendum detulit; num ſcilicet reſidere teneretur, qui curæ præerat animarum, quamvis urgeret periculum contrahendi peſtem, & ex illa occumbendi. Reſponſum autem fuit, reſidendi obligationem vel tum vigere, eaque obſtringi non modo Parochos, ſed & Epiſcopos; quemadmodum videre eſt in reſcriptis menſis Octobris, & Decembris ejuſdem anni 1576. relatis apud Fagnanum *in Cap. Clericos*, *num.* 37. *& ſeq. de Clericis non reſidentibus*, quibus Pontificia quoque Gregorii XIII. acceſſit approbatio: unde, poſt hujuſmodi reſcripta, ſive reſolutiones, aditus locuſque amplius relinqui non poteſt eorum Doctorum opinioni, qui affirmarunt & docuerunt, licere ei, qui animarum curam exercet, a reſidentiæ loco abſcedere, modo Sacerdotem idoneum adinveniat, qui, accedente Epiſcopi licentia, vices ejus adimpleat; veluti recte perpendit Muratorius *in ſuo Tractatu de Peſte lib.* 3. *cap.* 4. *pag.* 359. *primę editionis Mutinenſis*. Quia vero tunc aliquis fortaſſe excipiendo allegaverat,

rat, permiſſum eſſe ei, qui animarum curam adminiſtrandam ſuſcepit, propter inimicitias, & perſecutionum timorem, a reſidentia recedere, per textum *in Cap. Ad ſupplicationem, de renuntiatione*, ideoque poſſe eum æquo jure aufugere ex loco, quem peſtis invaſit, cum in utraque facti ſpecie æquale ſubeat vitæ diſcrimen; animadverſum ſapienter fuit, quod, cum inimicitiæ & perſecutiones ſint peculiare quidpiam, Prælati, vel Parochi tantummodo perſonam reſpiciens, mirum videri non debet, ſi ob eas cauſas liceat his a reſidentiæ loco aufugere, cum alii ibidem remaneant, qui ſine propriæ vitæ periculo ea erga populum præſtare poſſunt, quæ Parochus, Prælatuſque præſtare tenentur: uti recte demonſtrat S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 5. At longe ſecus ſe ſe res habet in altero peſtilentiæ caſu, cum ſcilicet contagioſæ luis periculum æque omnibus imminet, ideoque neminem reperire eſt, qui abſque vitæ diſcrimine poſſit ea peragere, quæ ab Epiſcopo, aut a Parocho, ex eorum officii debito, requiruntur; quapropter Epiſcopo, Parochoque id onus relinquitur, ut proprii muneris officia per ſe ipſos obeant, ſuamque vitam pro concreditarum ſibi animarum bono in diſcrimen adducant: veluti plane concluditur *ex Can. Adverſitas* §. *Hoc tunc ſervandum*, 7. *quæſt.* 1. & *ex Can. Tres perſonas*, 23. *quæſt.* 4. quibus ea accedunt, quæ latiori calamo deducta videri poſſunt apud Fagnanum *cit. loc. num.* 47. & *ſeq.* & in noſtro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib.* 3. *cap.* 16. *a num.* 14. *ad* 17. ubi egimus de juſta, vel injuſta fuga, quam animarum Paſtores, ſubortis perſecutionibus, arripiant. Celebris eſt in rem hanc S. Auguſtini epiſtola *num.* 228. ad Honoratum Epiſcopum Thiavenſem, quam S. Poſſidius neceſſario legendam cenſet Sacerdotibus, ut, excitatis in ſe turbis & perſecutionibus, recte ſe gerere valeant; quamque paucis verbis concluſam refert Sacerdos Petrus Ballerini in ſuis eruditis doctiſque notis ad Summam Theologicam S. Antonini *part.* 1. *tit.* 5. *cap.* 1. *col.* 358. *edit. Veronen. anni* 1740. *Sanctus Doctor univerſim ſtatuit, Paſtoribus illicitum eo in periculo a ſuis gregibus recedere, idoneis licet Vicariis relictis; tum vero eum ſolum caſum fugæ approbat, ac ſupplendi per alios, cum periculum proprium ſolius Paſtoris eſt, uti cum Paſtor ipſe per ſe ad necem quæritur, non autem cum periculum commune eſt Paſtoris, & ovium.*

III. Aſſeruimus, Epiſcopum, Parochumque, ſæviente peſte, formalis reſidentiæ officiis obſtrictos eſſe: neque enim difficile captu eſt, inutilem plane fore eorum reſidentiam, ſi materialiter tantum reſiderent, neque pro viribus in concrediti ſibi gregis ſpirituale, ac temporale bonum adlaborarent. Itaque, quoties Divino conſilio, & hominum peccatis ſic expoſcentibus, civitas, vel gens aliqua peſtis infortunio afflictata fuiſſe legitur, ejuſdem quoque Dei providentia factum novimus, ut identidem celebre fieret ſacrorum Paſtorum regimen, Epiſcopis, aliiſque animarum Rectoribus ejuſmodi virium acceſſione roboratis, ut Apoſtolicum mini-

ſterium, vel dum maxime graſſabatur peſtis, cumulate impleviſſe dignoſcantur, tum populos exemplo, & prædicatione ad pœnitentiam adhortantes, tum pauperes effuſa liberalitate ſublevantes, Eccleſiæ vero Sacramenta ſuis ipſi manibus adminiſtrantes peſtilenti morbo infectis, parvipenſo, quod maximum ſuberat, propriæ vitæ diſcrimine.

IV. Quomodo S. Cyprianus ſe geſſerit erga ſuum gregem peſte afflictum, licet deprehendere ex ejus Libro *de mortalitate:* cujus etiam agendi rationem accurate admodum deſcripſit Pontius Diaconus *in ejuſdem Vita cap.* 2. *num.* 17. *& ſeq.* apud Bollandiſtas *ad diem* 14. *Septembris*, & apud Ruinart *in Acta Martyrum*. Celebres plane ſunt S. Gregorii Magni epiſtolæ, altera ad Dominicum Epiſcopum Carthaginienſem, altera vero ad Præjectum Narnienſem Epiſcopum, quas videre eſt *lib.* 10. *epiſt.* 63. & *lib.* 2. *epiſt.* 2. quibuſque indicatur ratio, qua Epiſcopi illi gerere ſe debebant, dum lues graſſabatur, afflictos ſcilicet erigendo populos, eoſque hortando, ut precibus, & criminum expiationi inſiſtentes, Omnipotentis Dei iram placare ſtuderent. In Hiſtoria Francorum, a S. Gregorio Epiſcopo Turonenſi conſcripta, *lib.* 9. *num.* 22. recenſetur illuſtre factum Theodori Epiſcopi Maſſilienſis, qui, cum a ſuo Epiſcopatu abeſſet, propterea quod Childebertum Regem allocuturus, ad illius aulam conferre ſe debuerat, quamvis ipſi nuntiatum fuerit, contagioſa lue Maſſiliam infectam eſſe, nihilominus ad ſuam ſedem reverti non dubitavit, ibidem omnia, quæ ſui muneris erant, executurus. Sanctorum Acta percurrentibus, complura occurrunt ejuſmodi paſtoralis zeli exempla. Adeantur Bollandiani *ad diem* 20. *Martii in Vita S. Cuthberti Epiſcopi Lindisfarnenſis cap.* 9. *num.* 51. *ad diem* 2. *Maji in Additionibus ad Vitam S. Antonini Florentiæ Archiepiſcopi cap.* 4. *litt. G. ad diem* 24. *Julii in ſupplemento ad Vitam Beati Joannis Tauſſiniani Ferrarienſis Epiſcopi* §. 3. *num.* 28. Videatur etiam altera ejuſdem Beati Vita, quæ poſtremo Mantuæ typis edita eſt, *ad cap.* 19. Alia quoque ejuſmodi monumenta collegit Thomaſſinus *in ſuo Tractatu de Benefic. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 67. *& ſeq.* In hujuſmet argumenti tractatione minime ſilentio prætermittemus, quæ præſtitit S. Carolus Borromæus, dum præmemorata dira peſtis Mediolanum afflixit; juſtaque laude fraudari quodammodo videretur magnus adhuc in humanis degens Maſſilienſium Epiſcopus, niſi hic exſcriberentur verba excerpta ex Brevi Clementis XI. Pontificis, quod ad eum dedit ſub die 14. Septembris 1720. in Collectione Brevium ejuſdem Pontificis *tom.* 2. *pag.* 775. ut debita commendatione proſequeretur egregios labores ab eo exantlatos, dum Maſſilienſis civitas ad ultimum pene exitium ſæviente peſte adducta fuit. Ibi enim, poſt alia, ſic ait Pontifex: *Ex quibus omnibus te animam tuam, boni Paſtoris exemplo, pro ovibus fidei tuæ creditis dare paratum eſſe, adeoque peſte afflatos frequenter inviſere, paterno affectu conſolari, opportuniſque monitis ad implorandam a Divina Bonitate peccatorum veniam excitare, illis inſuper Eccleſiæ Sacramen-*

menta propriis etiam manibus adminiſtrare, iis autem, qui non tam morbo, quam fame premuntur, neceſſaria ad vitæ ſuſtentationem alimenta conquirere, omnia demum optimi diligentiſſimique Præſulis officia cumulate obire percepimus.

V. Eſt in ſua quiſque diœceſi Epiſcopus Sacramentorum Confirmationis, & Ordinis Miniſter; nec alius quiſquam, licet Epiſcopali charactere inſignitus, poteſt, non præobtenta ab eo licentia, ſacram Confirmationem, Ordineſve conferre. Non ſane eventu facilis, ſed tantum mente conceptus proponeretur caſus cujuſpiam, qui peſte laborans, Ordinibus initiari expoſceret; percommode enim is poſſet in peſtis exitum hujuſmodi religioſæ voluntatis implementum conferre. Re ipſa vero frequens eſſe poteſt caſus eorum, qui, ſæviente peſte, eaque correpti, ſacro Chriſmate inungi ſe flagitent. Cum ſuperius memorata peſtis majore vi in Mediolanenſes graſſabatur, hac ipſa in re Sanctus Carolus Borromæus inſigniora exhibuit charitatis exempla: quemadmodum legere eſt in illius Vita a Giuſſano deſcripta *lib.* 4. *cap.* 8. *Noverat, plures in populo eſſe nondum ſacro Chriſmate inunctos, quo fidelium animos ad ſuſtinenda præceptorum onera poſt Baptiſmum confirmari, Catholica Religio docet. Et, quamquam probe ſciret, ejus Sacramenti vim inter neceſſaria ad ſalutem remedia minime numerari; omnia tamen ex amore potius, quam neceſſitate metienti, durum videbatur, tot hominum millia cœleſti hoc auxilio immunita relinqui.* Pergit Giuſſanus, ingenueque refert, dum id a Sancto Archiepiſcopo intra urbem peragebatur, vix ullum adfuiſſe periculum, ne ipſe peſte inficeretur, ob eximiam Magiſtratuum vigilantiam, qui neminem peſte correptum intra urbis mœnia detineri patiebantur; verum eumdem voluiſſe his etiam Sacramentum Confirmationis impertiri, qui extra urbem detinebantur, nec eos prætermiſiſſe, qui manifeſto morbo laborabant: adeo ut ex ipſis nonnulli, recepto Sacramento, ſtatim occubuerint. In adnotationibus autem ad eamdem Vitam a Giuſſano elucubratam legitur, Sanctum Antiſtitem, cum vidiſſet, complures ad hoſpitalis cancellos confluere, ſacro Chriſmate inungi deprecantes, ad familiarem ſuum, *Monetam* nomine, converſum, eumdem conſuluiſſe, quid ſibi ea in re præſtandum eſſet: cumque is reſpondiſſet, ſe haud tantum ſibi ſumere, ut proprio Archiepiſcopo conſilium daret, verum ſe illi ſemper adhæſurum, nec unquam ab eo receſſurum, quidquid tandem is aggredi conſtituiſſet; tunc Sanctum Archiepiſcopum militum cuſtodiæ præcepiſſe, ne ad cancellos accedentes, Confirmationis Sacramentum recepturos, repellerent: militibus autem juſſa facientibus, non ſolum ſacro Chriſmate inunxiſſe quotquot ad Sacramentum ſuſcipiendum e cancellis caput extulerunt; ſed, cum ſciſcitatus fuiſſet, numquid alii ſupereſſent, qui cuperent, ſe ſe eodem Sacramento roborari, eidemque renuntiatum fuiſſet, adeſſe quidem & alios, ſed non poſſe eos ad cancellos progredi, propterea quod extremam animam agentes in grabatis jacerent, conſtanti animo hoſpita-

le ingreſſum, iis quoque Confirmationis Sacramentum adminiſtraſſe.

VI. Heroicum hoc S. Caroli factum flagrantis ejuſdem charitatis illuſtre eſt argumentum. At, cum Confirmatio non ſit Sacramentum omnino & abſolute ad æternam ſalutem neceſſarium, difficile erit tueri, Epiſcopum obſtringi ad illud peſte laborantibus adminiſtrandum, etiam cum proximo vitæ ſuæ periculo; eumque ab adminiſtratione ceſſantem, dum ægrotantes hoc ſpirituali præſidio foveri expoſcunt, peccare. Sed longe aliter ſe res habet in eo quod pertinet ad ſequentia duo Sacramenta; Baptiſmum ſcilicet, & Pœnitentiam. Nequit enim homo primi Adæ filius ad ſtatum gratiæ & adoptionis filiorum Dei tranſire per ſecundum Adam Jeſum Chriſtum Salvatorem noſtrum, niſi ſacro Baptiſmate ablutus, vel ſaltem flagranti ejuſdem deſiderio fuerit expiatus: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei:* legitur *Joann. cap.* 3. Pœnitentiæ vero Sacramentum lapſis poſt Baptiſmum æque neceſſarium eſt, ac Baptiſma iis, qui nondum regenerati fuerunt, ad hoc ut æternam ſalutem conſequi valeant: *Eſt autem hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapſis poſt Baptiſmum ad ſalutem neceſſarium, ut nondum regeneratis ipſe Baptiſmus:* ſunt verba ſacri Concilii Tridentini *ſeſſ.* 14. *cap.* 2. *in fine*. Cum itaque gemina hæc Sacramenta ex abſoluta neceſſitate miniſtrari debeant etiam peſtifero morbo correptis, dum is vel maxime graſſatur; hoc primum aſſerimus, Parochorum onus id eſſe proprium, Epiſcopos vero ad hujuſmodi Sacramenta peſte afflatis adminiſtranda minime obſtrictos eſſe, niſi cum nemo alius adeſſet, qui id præſtare poſſet. Epiſcopi namque ſe habent veluti univerſales cauſæ, quæ proxime & per ſe non operantur effectus illos, qui a cauſis particularibus induci debent, niſi cum rariores aliqui, urgentioreſque caſus uſitatum rerum ordinem immutarunt; Parochi vero tamquam particulares cauſæ ſunt conſtituti, ideoque proximi adminiſtri Sacramentorum, quæ populo miniſtrari oportet: quemadmodum recte docet S. Thomas *quodlibet.* 1. *art.* 14. *in corpore*, & *quodlibet.* 3. *art.* 17. *Ad quintum*, ac in rem noſtram pergit Sylvius *in Supplemento, ſive Additionibus ad* 3. *part. S. Thomæ quæſt.* 32. *art.* 3. §. *Priuſquam reſpondeatur*. Quapropter, cum S. Carolus Borromæus, ut ſupra dictum eſt, præindicatam quæſtionem, ſive dubium, ad Congregationem Concilii detuliſſet, haud quidem dubitans ipſe, ne forte Parochi non tenerentur enuntiata duo Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ, graſſante peſte, eaque laborantibus, etiam cum propriæ vitæ diſcrimine, adminiſtrare; ſed ut conquiſitas quaſque excuſationes adimeret iis, qui laxioribus opinionibus innixi, jam jam contendebant ſe ab ejuſmodi onere ſubtrahere (uti optime animadvertit Thomaſſinus *de Beneficiis part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 70.), cœperantque in dubium revocare, an Sacerdotes animarum curæ præpoſiti peſtis tempore adſtringerentur, cum vitæ periculo, peſte contactis per paræcias ſuas Eccleſiæ Sacramenta adminiſtrare: interpellata Congregatio reſcripſit, ejuſque reſcriptum ab ipſa

quo-

quoque Gregorio XIII. Pontifice fuit comprobatum, debere omnino Parochos reſidere, & per ſe, vel per Sacerdotem a ſe delegatum, ab Epiſcopo vero approbatum, Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ parochianis ſuis peſte laborantibus miniſtrare: *Die* 10. *Septembris* 1576. *facta Sanctiſſimo relatione in Conſiſtorio, Sanctitas Sua decrevit, ſcribendas ſimpliciter litteras ad Cardinalem Sanctæ Praxedis* (nimirum Sanctum Carolum Borromæum), *quibus ſignificetur, dubio in Congregatione propoſito, & ad Sanctiſſimum relato, Sanctitatem Suam decreviſſe, Parochos tempore peſtis teneri omnino reſidere in ſuis Eccleſiis Parochialibus; poſſe tamen per alium idoneum miniſtrare parochianis ſuis peſte infectis Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ*. Hæc autem ea eſt reſolutio, quam nos ſuperius innuimus, quamque affert Fagnanus *in Cap. Clericos, num.* 45. *de Clericis non reſidentibus:* ubi etiam ſatis ad rem adnotat, ideo definitum fuiſſe, teneri eos, quibus cura imminet animarum, Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ miniſtrare ſuis parochianis aut directe per ſe, aut adhibita opera alicujus Sacerdotis, ut ſupra diximus, ab Ordinario approbati; quod, cum, non omnes paſſim, ſed aliqui tantummodo ex parochianis peſtilenti morbo inficiantur, nollent profecto ii, qui bene valent, Sacramenta recipere a Parocho, quem ſcirent eadem adminiſtraſſe peſte infectis.

VII. Equidem tuto affirmari nequit, decretas illas litteras ſubinde conſcriptas fuiſſe, & ad Sanctum Carolum tranſmiſſas; cum nihil plane de iis occurrat in Urbis hujus, aut in Mediolanenſis Eccleſiæ Regeſtis: *Num hoc Congregationis, & Pontificis reſponſum ad Sanctum Carolum miſſum fuerit, ignoro: nulli enim Vitæ ejus Scriptores hanc declarationem eidem traditam memorant, ſolaſque litteras indicant, quæ, antequam negotium decideretur, juſſu Pontificis ſcriptæ ad eumdem fuerunt per Carniliam, ubi idem Pontifex zelum ejus, quo mortis periculum contemnendum duxerat, maxime commendans, auctoritatibus Sanctorum Patrum, obligationem cujuſcumque Chriſtiani, nedum Epiſcoporum, & Parochorum, in ejuſmodi neceſſitatibus inculcabat*. Hæc ſcripſit, qui eruditas elucubravit adnotationes ad Summam Sancti Antonini *loc. cit. col.* 359. Noſque illius ſententiam facile amplectimur, putamuſque, litteras nequaquam tranſmiſſas fuiſſe: harum enim tenor de duobus tantummodo Sacramentis, Baptiſmi, & Pœnitentiæ, loqui debuiſſet, neque vero ad duo reliqua Sacramenta, ad Euchariſtiam nempe moribundis in Viaticum deferendam, & ad extremam Unctionem ipſis impertiendam, ſe extendere, niſi præhabito novo examine, novaque edita definitione. Hanc autem minime neceſſe fuit ab Apoſtolica Sede expoſcere, quoniam magnus Carolus Borromæus, heroica incenſus charitate, Baptiſma, Confirmationem, Pœnitentiam, ſacrum Viaticum, extremamque Unctionem peſte contactis per ſe adminiſtrare non dubitavit: quemadmodum legitur apud Scriptores illius Vitæ, quos collegit Theophilus Raynaudus *tom.* 18. *ſuorum Operum*, in eo quod inſcripſit *de Martyrio per peſtem, part.* 3. *cap.* 2. *num.* 13. & *ſeq.* ſuoque præce-

cedens exemplo, Parochos, reliquoſque Mediolanenſis urbis Sacerdotes, ad idem peragendum, contempto vitæ periculo, adduxit. Præterea in quinto ſuo Concilio Provinciali, quod poſt aliquot annos ab extincta peſtilentia habuit, opportunas deſcripſit regulas in Sacramentorum adminiſtratione ſervandas, quotieſcumque, hominum criminibus ſic exigentibus, Deus populum immiſſo peſtis flagello caſtigat.

VIII. Percurratur memorata Mediolanenſis quinta Synodus Provincialis, quæ, pluribus licet objectionibus acriter oppugnata, tamen ab Apoſtolica Sede meruit comprobari; & ex titulo inſcripto *Cautio in Sacerdote miniſtrante*, alteroque *Cautio in Sacerdote qui miniſtravit*, ac altero itidem *de Baptiſmo infanti peſte laboranti*, *ſuſpectove*, *miniſtrando*, poterit quiſque facile deprehendere, S. Carolum haud redactum voluiſſe onus Parochorum, reliquorumque curam animarum habentium, ad Baptiſmi, & Pœnitentiæ miniſtrationem, ſed etiam ad reliqua duo Sacramenta miniſtranda protendiſſe. Verum id fortaſſe ſatis non eſſet ad evincendum, quod ea, quæ in quinta Mediolanenſi Provinciali Synodo de duobus Euchariſtiæ, & extremæ Unctionis Sacramentis ſtatuta fuerunt, vim legis, auctoritatemque ubique terrarum obtinere debeant: Provincialis quippe Synodi auctoritas illius provinciæ, in qua celebrata eſt, finibus circumſcribitur; neque vero, quæ ipſi quandoque accedit, Apoſtolica confirmatio ejuſdem auctoritatis fines ampliare cenſetur: quemadmodum *hoc ipſo lib.* 13. *cap.* 3. *num.* 5. oſtenſum eſt. Inveſtigandum eſt ergo, an, ſepoſita quinta Provinciali Synodo Mediolanenſi, poſſit aliunde probari, debere Parochos, etiam cum propriæ vitæ diſcrimine, ſuis parochianis peſte infectis ſacrum Viaticum, extremamque Unctionem miniſtrare. Quæſtionem hanc inſtituit Suarez *in* 3. *part. D. Thomæ tom.* 4. *diſput.* 44. *ſect.* 3. ubi *ſub num.* 17. in hæc concludit: *Dico tertio, abſolute teneri Parochum Viaticum miniſtrare infirmis tempore peſtis cum ordinario periculo contagii, quod in tali occaſione eſſe ſolet; etiamſi in particularibus caſibus excuſari poſſit, ſi periculum multum augeatur, & proximi neceſſitas nimium diminuatur. Hæc concluſio eſt magis pia, & judicio meo valde neceſſaria ad bonum regimen animarum, ne facile tanto bono in illa neceſſitate priventur. Eamque confirmat uſus Eccleſiæ; nam omnes Parochi timorati hoc obſervant, etiamſi intelligant, ægros eſſe diſpoſitos per Sacramentum Confeſſionis. Epiſcopi etiam illos compellunt ad Euchariſtiam miniſtrandam: quod non eſſet juſtum, ſi ipſi ex vi officii non tenerentur. Populo item magnum eſſet ſcandalum, ſi Parochus ſubditos ſuos ſine Viatico mori ſineret. Signum ergo eſt ejuſdem obligationis*. Igitur, juxta Suareſii doctrinam, hæc veluti generalis regula eſt, Parochum, quamvis imbibendæ peſtis periculum adſit, obſtringi ſacratiſſimum Viaticum ad ægros deferre. Exceptio autem ab eodem propoſita, juxta quam Parochus ab onere hujus Sacramenti miniſtrandi excuſatur, ad eam facti ſpeciem in praxi refertur, qua Parochus debet Pœnitentiæ Sacramentum compluribus eo indigentibus, & in proximo vitæ pe-

periculo conſtitutis miniſtrare, cumque interim aliquis jam confeſſus, ſacro Viatico refici exoptet, verendum eſſet, ne tempus deficeret excipiendi Confeſſiones aliorum Pœnitentiali expiatione indigentium, & in exitu vitæ verſantium; vel etiam ad eum caſum, quo Parochus ſolus reperiatur, nec alius adſit Sacerdos, cujus opera juvetur, immo nec alius quiſquam Presbyter, qui, Parocho decedente, ad ejus vices ſupplendas ſubrogari valeat, ideoque Parochus ipſe merito pertimeſcat, ne, ſi ambo Sacramenta, tam Pœnitentiæ, quam ſacri Viatici, omnibus miniſtraret, mortem vitare non poſſet, populumque, ut ajunt, ſine hoſtia & Sacerdote relinqueret. Ita differit Suarez in propoſitæ exceptionis declarationem *num.* 19. *Exceptio autem in concluſione poſita, per ſe clara eſt, poteſtque facile ex dictis circa præcedentem intelligi, & ad particularia applicari. Nam, quia Viaticum minus neceſſarium eſt, quam Confeſſio, facilius poteſt in particulari occurrere excuſatio: præcipua tamen erit, ſi ad audiendas aliorum Confeſſiones neceſſarium ſit alios ſine Viatico dimittere: vel ſi Parochus ſit ſolus, & nimium periclitetur ejus vita, ſi utrumque Sacramentum omnibus velit miniſtrare, & maxime ſi in illius defectum non poſſit facile alius Sacerdos ſubſtitui. Et ſimiles circumſtantiæ in particulari expendendæ ſunt: obligatio autem generalis negari nullo modo debet*. Differenſque ſubinde idem Suarez de Sacramento extremæ Unctionis, *num.* 20. ait, Parochos, reliquoſque animarum Paſtores obſtringi ad hoc etiam Sacramentum miniſtrandum, dum peſtis graſſatur, quatenus tamen id præſtare valeant abſque morali vitæ periculo: neque enim hujuſmodi Sacramentum omnino neceſſarium eſt ad æternam ſalutem, cum prævia utplurimum habeat gemina alia Sacramenta, Pœnitentiæ ſcilicet, ſacrique Viatici, quibus fidelium ſaluti, quantum neceſſe eſt, cumulate conſulitur. Addit vero idem Auctor, omni ratione adlaborandum eſſe Parocho, ut ſibi expeditior ſuppetat facultas extremæ Unctionis peſte infectis adminiſtrandæ; ideoque debere ipſum iis omnibus ſe ſe remediis, & cautelis inſtruere, quæ, peritorum judicio, ad arcendum morale periculum imbibendæ peſtis idonea exiſtimantur: quibus quidem adhibitis, ſi aliqua adhuc de periculi dubitatione teneatur, non ideo ipſum levari onere extremæ Unctionis peſte laborantibus adminiſtrandæ, cum hæc potius dicenda ſit nimium meticuloſi animi affectio.

IX. Sylvius *in Supplemento, ſeu in Additionibus ad* 3. *part. S. Thomæ quæſt.* 32. *art.* 3. *concluſ.* 3. *pag.* 586. *edit. Antuerpien.* profitetur, ſe nolle damnare ſententiam Auctorum affirmantium, licere Parocho abſtinere ab adminiſtrandis duobus Sacramentis, Euchariſtiæ, & extremæ Unctionis, peſte laborantibus, qui paulo ante peccata ſua Sacerdoti ſacramentaliter confeſſi ſunt, modo abſit periculum ſcandali: *Etſi nolimus damnare Parochos illos, qui Doctorum iſtorum ſententiam ſecuti, hæc duo Sacramenta Euchariſtiæ, & extremæ Unctionis non miniſtrant peſte infectis recenter confeſſis, modo abſit ſcandalum*: at ſtatim intrepide ſuddit: *Securior tamen, & veriſimilior eſt aliorum ſententia, Parochum ſub mortali peccato teneri*

adm-

adminiſtrare Sacramentum Euchariſtiæ ſuis parochianis, peſte, vel alio morbo contagioſo infectis, etiam cum propriæ ſuæ vitæ periculo, niſi per aliquem alium id fiat, & niſi quædam circumſtantiæ occurrant, propter quas merito poſſit excuſari: repetitque omnia, quæ ſuperius recenſuimus, Suareſii ſententiam referentes; ejuſque ſententiæ in omnibus ſubſcribit quoad propoſitas generalis definitionis exceptiones. Progreditur inde *concluſ.* 4. ad extremæ Unctionis Sacramentum, ibique etiam Suareſii doctrinæ ſe ſe conformat; ſubdens tamen, tum demum Parochum teneri, etiam cum evidenti vitæ periculo, extremam Unctionem parochiano ſuo peſte laboranti miniſtrare, cum hic alia duo Sacramenta Pœnitentiæ, & ſacri Viatici non ſuſceperit.

X. Quæ hactenus attulimus, cum allegatorum gravium Doctorum auctoritati, quodque magis eſt, ſanioris theologiæ principiis, quæ apud eoſdem perlegi poſſunt, innitantur, ſatis ſolidum fundamentum ſuppeditarunt, ut poſtulato per Vicarium Apoſtolicum Juliæ Cæſareæ propoſito reſcriberetur, Sacerdotes animarum curæ præpoſitos obligatione teneri miniſtrandi per ſe, vel per alios idoneos Sacerdotes, Chriſtifidelibus peſte correptis, non obſtante contrahendæ peſtis periculo, non ſolum duo illa Baptiſmi, & Pœnitentiæ Sacramenta, juxta veteres ſuperius recenſitas definitiones, ſed & duo reliqua, ſacri Viatici, & extremæ Unctionis; nec omiſſum eſt ipſam quoque afferre quintæ Synodi Provincialis Mediolanenſis auctoritatem, non quidem per modum legis *vim coactivam* obtinentis, ſed veluti regulam *vi directiva* pollentem, ut ajunt Juriſperiti.

XI. Quod Vicarius Apoſtolicus Juliæ Cæſareæ exhibuit poſtulatum, in cauſa quidem fuit, ut de duobus Sacramentis Euchariſtiæ, & extremæ Unctionis, præter Baptiſmum, & Pœnitentiam, adminiſtrandis reſcriberetur; ſed eo potiſſimum animo ipſe fuit, ut edoceretur, quonam ſe modo gerere deberet quoad certas quaſdam cautelas, quibus utebantur Sacerdotes in Sacramentis miniſtrandis, ne peſte inficerentur. Quæ a Vicario Apoſtolico delatæ fuerunt cautelæ, haud erant ex phyſicis remediis petitæ; certum quippe eſt, Sacramenta miniſtrantem peſte infectis, non modo poſſe, ſed & plerumque debere iis uti, quo valeat ſoſpes diutius munus ſuum perſequi, neque cogatur concreditum ſibi populum, tunc maxime ipſius opera indigentem, deſerere. Alterius generis ſunt delatæ cautiones, deque iis nunc differendum eſt.

XII. Diximus ſupra, nequaquam obſtringi Epiſcopum, ſaltem ex juſtitia, Confirmationis Sacramentum peſte afflatis miniſtrare; id tamen præſtitiſſe S. Carolum Borromæum, dum dira lues Mediolanum populabatur, eoque admirandum præbuiſſe diœceſanis ſuis, univerſoque Orbi heroicæ virtutis exemplum. Joannes Chapeaville, Archidiaconus, Canonicus, & Vicarius Leodienſis, integrum edidit Tractatum *de neceſſitate, & modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis*, qui Moguntiæ typis impreſſus prodiit in lucem anno 1612. in eoque nihil plane attigit de Con-

firmationis Sacramento per Epiſcopum miniſtrando. Verum, ſi quem unquam Epiſcopum laudabile ſtudium incenderet ſectandi exemplum S. Caroli Borromæi, ſacroque Chriſmate confirmandi ſuos diœceſanos peſte laborantes, vix ulli cautelæ præſcribendæ, adhibendæque locus fore videtur: perbrevis namque eſt actio, quoties ad certum aliquot perſonarum numerum confirmandum redigatur; nec quidquam eſt, quod reſecari valeat vel ad ipſam actionem breviorem efficiendam, vel ad avertendum a Miniſtro, quantum fieri poteſt, imbibendæ peſtis periculum.

XIII. Ritus deſcriptus in Pontificali Romano, a Clemente VIII. & Urbano VIII. Romanis Pontificibus approbato, is eſt. Epiſcopus Spiritum Sanctum invocat ſuper eos, qui Chriſmate ſunt liniendi; ſeque dextera manu a fronte ad pectus ſignat; inde manus protendit ad eos, quibus Sacramentum eſt adminiſtraturus, iterum ſuper eos invocans Spiritum Sanctum. Sacræ recitandæ preces in eodem Pontificali leguntur: ubi deinde ſubjungitur, quod Epiſcopus intingit pollicem in ſacrum Chriſma, quod eſt oleum ex olivis expreſſum, immixtumque balſamo jam benedicto, &, dum Cruce ſignat frontem illius, qui Sacramentum ſuſcipit, formam pronunciat; qua abſoluta, confirmati genam leviter percutit, eidem pacem annuntians: recitatiſque nonnullis aliis precibus ibidem expreſſis, benedicit iis, quos confirmavit.

XIV. In toto ſacræ hujus actionis decurſu nil aliud reperire eſt, quod ad eam contrahendam, arcendumque ab Antiſtite contagionis periculum omitti poſſit, præter ritum illum percutiendi cujuslibet confirmati genam; qui ritus ideo fuit invectus, ut confirmatus meminerit, paratum ſe eſſe oportere ad adverſa omnia pro Chriſti Fide viriliter perferenda, uti legitur in Catechiſmo Romano. De hoc ipſo ritu nos alias egimus *in noſtra Inſtit. 6. §. ult.* & plura erudite diſſeruit Martene *de antiquis Eccleſiæ ritibus lib. 1. cap. 2. art. 3. num.* 13. Latet adhuc, quo tempore primum inoleverit hujuſmodi cæremonia, quæ, cum ad eſſentiam & validitatem Sacramenti non pertineat, prætermitti ſane poſſet: ſicuti etiam, ad ſe ſe celerius expediendum, Epiſcopus miſſas facere poſſet poſtremas illas preces, quæ collato jam Sacramento recitantur. At, quæ unquam cautio eſſet hæc? quamque ſibi majorem ſecuritatem, ſi illa uteretur, Epiſcopus polliceri poſſet? Fortaſſe, ea adhibita, nil aliud conſequeretur, quam ut ab iis, qui adeſſent, improbaretur, & parum religioſus Præſul exiſtimaretur.

XV. Si quis autem forte id proponeret, quod (uti inferius animadvertemus) ab aliquibus ſuggeſtum fuerat quoad extremam Unctionem peſte contactis adminiſtrandam, ut ſcilicet ad conſignandam confirmandi frontem ſalutiferæ Crucis ſigno adhiberetur penicillus intinctus in Oleum balſamo immixtum, abſque eo quod Miniſter proprio pollice infectum peſte ſignando contingeret; ambigendum valde eſſet, an id fieri jure poſſet, & an validum foret Sacramentum hac ratione collatum. Legatur

Suarez *tom. 3. in 3. part. D. Thomæ diſp. 33. ſect. 3. in fin.* ubi proponit quæſtionem a nullo alio præcedenter propoſitam, an ſit de eſſentia, ut unctio fiat proxime manu & pollice Epiſcopi, vel eadem peragi poſſit medio aliquo inſtrumento, puta penicillo, aut alio ſimili; reſpondetque, unctionem fieri debere pollice dexteræ ipſius Epiſcopi Chriſmate tincto, de neceſſitate præcepti, cum ſit res gravis, & ab Eccleſia ſervata, & præſcripta in ritu tradendi dictum Sacramentum: & deinde ſubdit, probabile ſibi videri, eſſe etiam eſſentiale, & neceſſarium neceſſitate Sacramenti, ut unctio fiat immediate manu, ſeu digito Epiſcopi. Et Suareſium ſequuntur de Marinis *ad 3. part. quæſt. 72. art. 12. cap. 5. in fin.* Reginaldus *tom. 2. lib. 28. cap. 2. num.* 10. Layman *lib. 5. tract. 2. cap. 2. num.* 5. Clericatus *de Confirmatione deciſ. 56. num.* 12. la-Croix *lib. 6. part. 1. num.* 380. Diana *in edit. coord. tom. 1. tract. 2. reſolut. 6. num.* 4.

XVI. Plures quæſtiones de hoc Sacramento inſtituunt Theologi. Prior eſt, an Apoſtoli ipſa manuum impoſitione Confirmationis Sacramentum miniſtrarint: id quod affirmant aliqui, quibus perſpicuus in hanc rem videtur textus *Actuum Apoſtolorum cap.* 8. *verſ.* 17. & *cap.* 19. *verſ.* 6. alii vero contendunt, Apoſtolos uſos etiam fuiſſe ſacro Chriſmate, licet nulla de eo in Actibus occurrat mentio; cum prioribus ipſis Eccleſiæ ſeculis adhibitum memoretur Chriſma in Confirmationis miniſtratione. Altera quæſtio eſt, an ſola manuum impoſitio ſit hujuſce Sacramenti materies. Affirmant itidem nonnulli, ex his nimirum, qui pro certo habent, Apoſtolos, eorumque ſucceſſores, per plura ſecula, hoc Sacramentum ſola manuum impoſitione contuliſſe. Alii contra tuentur, materiam hujuſce Sacramenti eſſe ſacrum Chriſma; illius autem applicationem confirmandi fronti cum ſigno Crucis peractam eſſe materiam proximam: in id proferentes Eugenii IV. Pontificis Decretum pro Armenorum inſtructione editum. Alii vero, manuum impoſitionem, & Chriſma ſimul jungentes, contendunt, utrumque eſſe Sacramenti materiam; ita ut ſola impoſitio manuum ſit materia inadæquata, inadæquata itidem materia ſit ſolum Chriſma, utrumque autem, ſimul junctum, adæquatam, completamque Sacramenti materiam conſtituat. Reliqui tandem, cum ſatis aſſequi non poſſint, quo alio pacto dici valeat, juxta ritum nunc temporis in Eccеſia Occidentali vigentem, imponi manus ſuper confirmandos ab Epiſcopo Sacramentum miniſtrante; ſiquidem ea manuum protenſio verſus confirmandos, quam Epiſcopus habet, dum primas recitat preces, nequaquam manuum impoſitio ſuper eos jure ac proprie dici poſſe videtur; addito etiam, quod aliquando non parum temporis intercedit inter memoratam manuum protenſionem, & admotionem, ſive applicationem ſacri Chriſmatis eorum frontibus, qui confirmantur: ideo rem ita temperant, ut etiam hodie in Occidentali Eccleſia vigere dicant diſciplinam imponendi manus in miniſtrando Confirmationis Sacramento, cum ſine admotione, atque impoſitione manus, inungi nequeat illius frons, qui

con-

confirmatur; atque ita manuum impoſitionem cum applicatione ſacri Chriſmatis proprius jungunt, & nectunt.

XVII. Porro ex his, quæ hactenus allata ſunt, ſatis colligitur, hoc plane communiter Theologos ſibi ſumere, ut uno, alterove modo tueantur, ineſſe in adminiſtratione Confirmationis manuum impoſitionem. Difficile autem foret, certum illi locum ſtatuere, ſi daretur, confirmandi frontem penicillo inungi poſſe. Si quis autem reponeret, eidem locum non deeſſe, quotieſcumque recipiatur illorum ſententia, qui manuum impoſitionem agnoſcunt in earumdem extenſione, quæ fit per Epiſcopum, dum priores recitat preces; præter ea, quæ paulo ante dicta ſunt, hæc ſuperaddi poſſet ſatis firma replicatio: quod, cum Epiſcopus ſub functionis exordium primam orationem recitet, ſimulque manus protendat ſuper eos, qui præſentes adſunt Sacramentum ſuſcepturi, nec amplius eamdem orationem repetat, manuſque protendat ad eos, qui præſentes non aderant, cum primum hæc præſtitit, ſed paulatim ſubingreſſi ſunt in locum eorum; qui Chriſmate inuncti receſſerunt; cumque hujuſmodi agendi ratio communiter recepta ſit, & paſſim ſervetur, nemine penitus contendente, propterea nullum, irritumque eſſe Confirmationis Sacramentum ſic adminiſtratum iis, qui in locum priorum ſucceſſerunt: ſatis id eſt ad evincendum, manuum extenſionem, quæ præindicato tempore fit ab Epiſcopo ſuper confirmandos, neque reipſa eſſe, neque cenſeri eam manuum impoſitionem, quæ ad validitatem Sacramenti requiritur. Verum quidem eſt, a quibuſdam non improbari penicilli uſum in miniſtrando extremæ Unctionis Sacramento; at ſimul ſatis conſtat, in hoc Sacramento impoſitionem manuum non requiri, ſed unctione tantummodo opus eſſe, quæ pollice æque, ac penicillo perfici poteſt. Si vero alius quiſpiam, ejuſdem aſſumpti tenax, hoc allegaret, & in medium proferret, manuum impoſitionem locum indubie habere in collatione trium Ordinum, quos hierarchicos vocant, Epiſcopatus nimirum, Preſbyteratus, & Diaconatus, & tamen eam expleri, atque agnoſci in inſtrumentorum porrectione, quam collator Ordinum præſtat ſuſcipientibus; ſat erit animum ad ea referre, quæ ſuperius *lib.* 8. *cap.* 10. adnotata fuerunt, ut perſpecta fiat infirmitas hujuſce aſſumpti: cui propterea, veluti nimis labili fundamento, inniti non poteſt ritus, hactenus in Eccleſia inuſitatus, miniſtrandi nimirum adhibito penicillo Confirmationis Sacramentum.

XVIII. Quod ſpectat ad Baptiſmatis adminiſtrationem, nihil plane eſt, quod non præviderit, cuique cumulate non proſpexerit præfata quinta Mediolanenſis Synodus Provincialis: cujus ſanctionibus conſentanea tradunt tam qui antea, quam qui ſubſequentibus temporibus ſcripſerunt. Illud pro regula receptum eſt, ut recens nati infantes, de quibus periculum eſſe videtur, ne ſtatim intereant, illico Baptiſmalibus undis abluantur, prætermiſſis uſitatis cæremoniis, & ſolitis ritibus; qui, ſi ii-

dem baptizati ſuperſtites vivant, ab Eccleſia ſupplentur, omiſſa forma, & ablutione, uti adnotatum eſt in Rituali Romano. Id ipſum plane ſervandum venit, cum baptizatur infans, qui ex matris utero prodiit peſte infectus, ſeu qui morbi ſuſpicionem ſecum affert, propterea quod ex matre jam peſte infecta genitus fuerit: *Infans nuper natus peſte laborans, aut eo nomine ſuſpectus, quia a matre peſtifero morbo affecta ortus eſt, quamprimum ob inſtans mortis periculum, a Sacerdote, peſte laborantium curam gerente, infuſionis ritu baptizabitur, aliis ſtatis cæremoniis tunc non adhibitis &c. Poſtea, ſi infans ſuperſtes erit, quamprimum ab omni ſuſpicione liber erit, in Eccleſiam Parochialem ſuam Sacerdoti Parocho offeretur, qui ex Eccleſiæ inſtituto reliquas ſtatas cæremonias ei adhibebit*. Sunt hæc concepta verba ſæpe dictæ quintæ Synodi Provincialis Mediolanenſis *tit. de Baptiſmo infanti peſte laboranti, ſuſpectove, miniſtrando*. Præſtat quoque in hanc rem illud commemorare, quod ipſemet Sanctus Carolus ſcripſit ad Cardinalem Gabrielem Palæotum in quadam epiſtola, relata in notis ad illius Vitam per Giuſſanum conſcriptam *lib.* 4. *cap.* 8. *litt. B. pag.* 322. nimirum, ob ſævientis peſtis calamitatem, adductum ſe fuiſſe, ut nonnihil deflecteret a veteri Ambroſianæ Eccleſiæ diſciplina, juxta quam baptizandus infans ſacro Fonti immergebatur, permittendo, ut adminiſtraretur Baptiſma, adhibito infuſionis ritu: *Licet enim nunquam mori Borromæus timuit, tamen vivere etiam nunquam recuſavit; immo in epiſtola quadam ad Palæotum Epiſcopum Bononienſem affirmat, immutatum pro ea temporum calamitate aliquantulum Baptiſmi adminiſtrandi Ambroſianum ritum, &, merſione infantis omiſſa, aqua infuſa ablui recenter natos tum primum conſueviſſe, ut aliquo modo peſtis contrahendæ periculum præcaveretur.*

XIX. Sequitur nunc, juxta ordinem hoc in capite ſtatutum, ut de Pœnitentiæ Sacramento pauca dicamus. Porro circa rationem, ſeu modum illud adminiſtrandi, graſſante peſte, vel in Eccleſiis, cum viri, ac fœminæ peccata Sacerdoti aperire cupiunt, vel in privatis domibus, cum neceſſe eſt eum ingredi ad excipiendam peſte laborantium Confeſſionem, non eſt, cur hic pluribus differamus; ſufficit enim lectorem remittere ad eamdem quintam Synodum Provincialem Mediolanenſem, cujus ſanctiones, una cum concordantium Scriptorum auctoritatibus, retulit Pontas *in ſuo Dictionario Caſuum conſcientiæ tom.* 1. *verb. Curatus caſ.* 4. & Muratorius *in ſuo Tractatu de Peſte lib.* 3. *cap.* 4. *pag.* 355. *& ſeq.* Hic autem *pag.* 364. æquum cenſet, & in praxi uſuque ſervandum, quod docent Zambranus, Granadus, Layman, Coninchius, Hurtado, Turrianus, Suarez, & Diana; licere nimirum abſolutionem impertiri peſte infecto, quamvis nondum integram peccatorum confeſſionem expleverit, quoties Confeſſarius probabiliter vereatur, ne & ipſe peſtilentem morbum contrahat vel ex nimio fœtore, vel ex diuturniore mora cum ægrotante habenda. Huic ſententiæ adhæret quoque Paſqualigus *in Theoria & Praxi jurium, obligationum, & privilegiorum eorum, qui in periculo, aut articu-*

lo

lo mortis conſtituuntur . Percurratur ejuſdem *quæſtio* 142. *num.* 3. *& ſeq.* At ſententiam hanc acriter oppugnat Marchinus *in ſuo Tractatu de Peſte part.* 3. *cap.* 4. *num.* 5. *& ſeq.* ea potiſſimum ratione nixus, quod Confeſſarius, qui integram pœnitentis Confeſſionem non audit, exploratum non habet ejuſdem conſcientiæ ſtatum, neque dici poteſt proprio muneri ſatisfacere; eſt enim ipſe animæ medicus: quapropter, ſicuti corporeæ vitæ medicus ſuo certe deeſſet muneri, ſi ægrotanti pharmacum aliquod præſcriberet, non explorata prius, ac probe cognita illius morbi natura & ſtatu; ita, inquit ille, affirmandum eſt, ſuo muneri plane deeſſe ſpiritualem animæ medicum, cum pœnitentem abſolvit, non audita prius integra illius peccatorum Confeſſione, & ſatis habens aliqua tantum ex iis intellexiſſe. Addit inſuper, agi hic de validitate Sacramenti ad æternam ſalutem neceſſarii, ideoque, ex rei natura, & Pontificum decretis, oriri obligationem amplectendi eam ſententiam, quæ tutum proponit, & requirit remedium. Ita diſſerit præcitatus Auctor cum aliis non paucis: qui quamvis pœnitentem ab integritate Confeſſionis aliquando excuſari poſſe admittant, tunc ſcilicet, cum, ſi quod peculiare factum Confeſſario aperiat, grave aliquod damnum aut ſibi, aut alteri obventurum haud temere pertimeſcat; ipſum tamen Confeſſarium negant poſſe, abſque lethalis peccati noxa, ſe ſe ſubtrahere ab onere audiendi integram Confeſſionem, etiam peſte contacti, qui integre confiteri cupit, quantumvis illi contrahendæ peſtis periculum ſe objiciat; cum propriam ipſe vitam in concreditarum ſibi animarum ſalutem cuilibet periculo exponere teneatur.

XX. Diſſerendum tandem ſupereſt de adminiſtratione duorum Sacramentorum, Euchariſtiæ, & extremæ Unctionis. Qua in re ſi ſuſtineri tuto potuiſſet, quæcumque a S. Carolo Borromæo geſta fuerunt, non tam ab illius heroicæ perfectionis ſtudio, quam a communi lege, & obligatione profluxiſſe, facile omnino fuiſſet ad propoſitum a Vicario Apoſtolico Juliæ Cæſareæ poſtulatum reſpondere: nimirum duo illa Sacramenta fidelibus peſte correptis eadem plane ratione miniſtranda eſſe, qua bene valentibus adminiſtrantur; ita enim ſe præſtitit S. Carolus, atque ita quoque cavit in ſuo quinto Provinciali Concilio. Quod etiam perſpicue deprehenditur ex duabus ejuſdem epiſtolis ad Ariminenſem Epiſcopum datis, altera quidem die 18. Julii, altera vero die 5. Auguſti anni 1577. quæ referuntur ab eo, qui elucubratis adnotationibus locupletiorem facit Sancti Præſulis Vitam a Giuſſano conſcriptam, *præcitato loco*. Et quidem in priore epiſtola ita legitur: *Scribis, iſthic dictitatum, a me fuiſſe adhibitum cochlear, quo ægris ſacra Altaris myſteria porrigerem. Hoc certum habe, id officii manibus ſemper meis præſtitum fuiſſe, quibus etiam ſacro Oleo morientes inunxi. Cur enim ab humana ope ſubſidium mutuarer, cum mihi Deum adfore certo ſperarem? Fatendum tamen eſt, quædam mihi indicata remedia nunquam fuiſſe neglecta*. Secundæ vero epiſtolæ

læ hæc alia ſunt verba: *Aliquorum metu inductus erat hic mos, peſtilentiæ initio, ut argenteo cochleari infirmorum labiis Chriſti Corpus offerrent; ſed in quodam congregato Theologorum cœtu ſancitum eſt, ne id deinceps auderent: immo prohibitus eſt Patenæ etiam porrigendæ uſus, qui tamen primum retentus cum Sacerdotibus fuerat, mox deinde intermiſſus*. Denique in præcitata ſua quinta Provinciali Synodo *tit. Cautio in Sacerdote miniſtrante*, ita decretum fuit: *In omni Sacramento, multoque magis in ſanctiſſima Eucharistia miniſtranda, cavebit, ut evitandi periculi, vel ſuſpicionis cauſa, ne quid vel minimum, quod novum ſit, ad miniſtrationis ritum introducat, neve inſtrumentum, aliudve quid ſimile ad miniſtrationem, pro digitis, vel adeo in iis ipſis, adhibeat*. At, retenta ſuperius indicata animadverſione, quod ſcilicet S. Caroli geſta heroicis factis accenſentur, nec Provinciali Synodo Mediolanenſi legis auctoritas tribui poteſt extra Mediolanenſis Provinciæ fines, neceſſe fuit, aliunde examen, ac definitionem propoſitæ quæſtionis repetere.

XXI. Docent nonnulli, vel ipſo peſtis tempore, ac etiam urgente contrahendi morbi periculo, nihil plane deflectendum eſſe ab uſitato miniſtrandæ Euchariſtiæ ritu; ideoque Sacerdotem teneri eamdem ſuiſmet manibus ægro miniſtrare: idque, non minus ut vigens diſciplina ſarta tecta ſervetur, quam ut omne arceatur inconveniens, quod poſſet facile contingere, quoties aliis, ac aliis modis Euchariſtia miniſtraretur: Bonacina *de Sacramento Euchariſtię diſput.* 4. *quęſt.* 5. *punct.* 2. *ſub num.* 9. Capiſucch. *in Quęſt. Moral. quęſt.* 2. *pag.* 81. Eſcobar *tom.* 3. *quęſt.* 1. *lib.* 20. *problemat.* 98. Tamburin. *in Methodo SS. Communionis cap.* 5. §. 10. *num.* 21. Quart. *ad Rubricas Miſſalis part.* 2. *tit.* 10. *ſect.* 3. *dub.* 3. *difficult.* 3. la-Croix *tom.* 2. *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 486.

XXII. Mitiores alii ſunt, qui perpendentes ex una parte obligationem, qua in mortis articulo conſtituti tenentur ſanctiſſimum Viaticum ſuſcipere, ex alia vero onus, quod Sacerdoti incumbit, ut illud iis adminiſtret; optimum factu eſſe putant, omnem operam dare, ut facilior, quoad fieri poteſt, & expeditior evadat miniſtratio, atque ita omnis cauſandi, ſeque excuſandi facultas adimatur iis, qui nimia contrahendi morbi formidine omnem rationem comminiſcuntur, qua onus miniſtrandæ Euchariſtiæ peſte laborantibus a ſe removeant. Itaque hi tuentur, quoties iniri poſſit ratio, ſeu methodus haud indecens, miniſtrandi peſte contactis ſacrum Viaticum, abſque eo quod Sacerdos manibus ipſe ſuis Sacramentum in os ægroti immittere cogatur, illius uſum minime eſſe interdicendum: Biſſus *in ſua Hierurgia verb. Euchariſtia pag.* 408. Paſqualig. *in Theoria & Praxi jurium, obligationum, & privilegiorum eorum, qui in periculo, aut articulo mortis conſtituuntur, quęſt.* 265. Gobat *tract.* 4. *caſ.* 21. *num.* 433. *& ſeq.* Mancin. *in Tractatu viſitandi infirmos part.* 8. *dub.* 18. Vener. *in Examine Epiſcoporum lib.* 4. *cap.* 46. *num.* 47. Bartholomæus Gavantus *in Enchirid. Epiſcopor. verb. Peſtis num.* 7.

XXIII.

XXIII. Alii tandem huic ipſi ſententiæ adhærentes, ac eorumdem Doctorum, quos nuper citavimus, veſtigia ſequentes, varios proponunt modos miniſtrandi Euchariſtiam peſte correptis, abſque eo quod Miniſter id propriis manibus præſtet: ex quibus ſane modis aliqui improbantur, veluti minus tuti atque decentes; nonnulli vero ſatis apti exiſtimantur, congruenteſque functioni peragendæ temporo peſtis ab eo, qui ſacrum Viaticum miniſtraturus, timet, ne, nudis manibus illud miniſtrans, peſtilenti morbo corripiatur.

XXIV. Primæ claſſi accenſentur ſequentes modi; inſerendi nimirum Euchariſtiam in panem domeſticum, vel inter duas non conſecratas particulas, extrema earum parte madefacta, ut ſibi invicem adhæreant, commonefacto inde ægrotante, deliteſcere intra panem domeſticum, vel inter particulas non conſecratas, ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum. Hanc alii methodum exhibent: aureo ſcilicet, vel argenteo forcipe Euchariſtiam apprehendendi, aut eam collocandi ſuper extremitate oblongæ laminæ, quæ in ſemicirculi formam deſinat, atque ita eamdem exporrigendi ægroto, qui peſte laborat. Eſt etiam, qui ſuggerat, miniſtrari poſſe ſacrum Viaticum manibus chirothecis indutis. Neque deſunt qui conſentiant, ut, dum periculum peſtis imminet, plures ſacratæ Particulæ tradantur recte ſe habentibus, qui eas religioſe ſervent, ac, ubi peſte corripiantur, cum debita veneratione ſuſcipiant. Improbantur itaque omnes recenſiti modi, vel ob periculum gravis alicujus inconvenientis perfacile eventuri, quoties aliquo ex his modis Euchariſtia miniſtraretur; vel ob indecentiam, quæ, alio aliquo ex illis in praxim deducto, nullatenus evitari poſſet.

XXV. Ex ſecunda claſſe ſunt alii mox recenſendi modi; apponendi ſcilicet Sacramentum in menſula decenter parata, Sacerdote commonefaciente infirmum, ut eo veſcatur, nec inde abſcedente, quouſque ægrotans ſacram Particulam ſumpſerit, ac deglutierit: qua in re exequenda, nonnulli addunt, poſſe ſacram Particulam immitti in vaſculum, in quo vini non conſecrati, vel aquæ hauſtus contineatur, eaque ratione facilem æque, ac decentem modum haberi dicunt, ut Sacerdos non cogatur manibus ipſe ſuis Sacramentum infirmi labiis admovere: atque hi ſunt probati modi. De duabus hiſce claſſibus, tam ſcilicet de rejectis improbatiſque, quam de receptis atque probatis modis adminiſtrandi Euchariſtiam infectis peſte, congruenter ad ea, quæ hucuſque adnotavimus, differunt Chapeaville *in Tractatu de neceſſitate & modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis a queſt.* 30. *ad queſt.* 35. & Sylvius *in Additionibus ad* 3. *part. D. Thomę queſt.* 32. *art.* 3. *concluſ.* 4. *pag.* 589. *& ſeq.* In Gallia, ſive in aliquibus illius regni diœceſibus, ſacrum Viaticum peſte infectis miniſtratur involutum charta, vel brevi lineo panno, qui ibi conſtituitur, unde poſſit ab ægrotante apprehendi; veluti teſtatur Pontas *przcitato loco*. Fertur Præſul de Marchis Archiepiſcopus Smyrnæ, ejuſmodi nem-

nempe civitatis, quæ frequenti peſte obſidetur, indulgere conſueviſſe, ut Euchariſtia poneretur ſuper menſulam, cui impoſita fuiſſet albæ mundæque chartæ plagula, quæ, ſuſcepta ab ægro ſacra Particula, ſtatim igne combureretur. Et quidem Auctores proclives ſe ſe exhibent in eam opinionem, quæ admittit, ut Euchariſtia in mundo decentique loco deponatur, ex quo eam ſuſcipiat, abſumatque is, qui peſte laborat. Videantur Leander *part.* 2. *tract.* 7. *de Euchariſtia diſput.* 4. *quæſt.* 20. Paſſerinus *in* 3. *part. S. Thomæ quæſt.* 62. *num.* 33. *&* 34. qui valde mirantur, Dianam *tom.* 2. *tract.* 2. *reſolut.* 100. *editionis coordinatæ*, hunc quoque modum improbare, cum ceteroquin ipſe alibi docuerit, ſi æger deglutire nequeat ſacram Particulam, condendam eam eſſe in vaſculo una cum aquæ, vel vini non conſecrati hauſtu, ut ita eam æger facilius abſorbere valeat. Siquidem in hac quoque facti ſpecie contingit, quod is, qui ſacro pabulo reficitur, illud e Sacerdotis manibus immediate non ſumit: quod plane illud eſt, quo præfatus Auctor impellitur ad rejiciendos modos, quos ceteri in Euchariſtia peſte laborantibus miniſtranda adhibendos propoſuerunt, atque probarunt.

XXVI. Muratorius in Tractatu ſuperius citato *de Peſte lib.* 3. *cap.* 4. *pag.* 366. *& ſeq.* valde proclivem ſe oſtendit in aliquam idoneam, honeſtamque rationem, qua & miniſtretur peſtilenti morbo laborantibus Euchariſtia, & ſimul miniſtrantium indemnitati conſulatur; ſcite animadvertens, haud oportere ex ritibus, qui ſecundis rebus atque temporibus religioſe ſervantur, metiri ac definire eos, qui luctuoſiſſimorum temporum duræ neceſſitati poſſint congruere. Vult tamen, id omne moderandum ac definiendum eſſe judicio Epiſcopi cujuſque loci, nec integrum eſſe ſingulis Sacerdotibus eam, quam quiſque maluerit, rationem ſeligere. Porro, congruenter ad hoc idem ſyſtema, poſt accuratum rei examen, reſcriptum fuit poſtulato Vicarii Apoſtolici Juliæ Cæſareæ; videlicet, advigilandum ipſi eſſe quammaxime, ut peſte correptis Sacramenta miniſtrarentur: quo vero ad modum adminiſtrandæ Euchariſtiæ, ſi Sacerdotes deprehendiſſet alienos atque abhorrentes a miniſtratione ſuis manibus peragenda, modum ipſe ſtatueret, audito prudentum conſilio, atque præ oculis habito decore in tanti Sacramenti adminiſtratione ſervando, ut quidquid eidem repugnans deprehenderet, omnino uſurpari prohiberet. Neque enim facile viſum eſt, a longe interroganti reſponſum reddere, quo certus modus, certaque ratio ineunda præſcriberetur; ad hoc enim omnino fuiſſet opus ob oculos habere omnes circumſtantias, eaſque præſertim, quæ poſſent regioni congruere, ac perſpectos habere modos, qui, dum alias peſtis, ea in regione ſatis ſuperque frequens, graſſaretur, in uſum & praxim fuerunt deducti.

XXVII. Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. S. Thomæ diſput.* 82. *ſect.* 3. quæſtionem inſtituit, an omnino neceſſe ſit, ut is, cui Euchariſtia miniſtratur, alius ſit ab eo, qui eam adminiſtrat; & conſequenter, an liceat laico ſibi-

ſibimet ipſi Sacramentum hoc miniſtrare: reſpondetque, licere id laico, quoties in extremam mortis neceſſitatem conjectum ſe ſentiat, nulluſque reperiri poſſit Sacerdos, qui ipſi Euchariſtiam miniſtret. Quam in rem utitur exemplo Mariæ Scotorum Reginæ, quæ, antequam martyrium ſubiret, *Sacramentum, quod apud ſe habebat, propriis manibus ſumpſit, cum ſumma omnium laude; &, quamvis fortaſſe habuerit amplam circa hoc Pontificis conceſſionem, tamen etiam ſine illa pie & ſancte feciſſet*. Cardinalis Bona, Martene, & Morinus, monumenta afferunt omni exceptione majora, ad evincendum, laicos, juxta veterem diſciplinam, Dominici Corporis participes fieri conſueviſſe, accipiendo a Sacerdote Euchariſticum Panem, eumque ſuis manibus in proprium os inferendo: quod quamvis nunc temporis obſoleverit, haud tamen damnari mereretur Sacerdos, qui ſacro Viatico reficiendus, annuente Sacerdote miniſtrante, illud manibus ſuſciperet, atque ad os ſuum ipſe admoveret. Egimus ipſi hac de re in noſtro Opere *de Canonizat. Sanctor. lib.* 3. *cap.* 38. *num.* 17. & in alio Opere noſtro *de Sacrificio Miſſæ ſect.* 1. *num.* 345. & *ſect.* 2. *num.* 153. *Latinæ editionis*. Verum, redeundo ad veterem uſitatum morem, exploratum eſt, conſueviſſe viros in nudas manus Euchariſtiam excipere, mulieres vero in album pannulum. Georgius *tom.* 3. *Liturgiæ Romani Pontificis cap.* 19. *num.* 4. quærit, an albus ille pannulus, in quem mulieres ſacram Euchariſtiam excipiebant, ut eam inde ſuis manibus ſuſciperent, appellaretur *Dominicale*, uti contendunt Baronius, Binius, Sirmondus, & Mabillonius; an potius *Dominicale* eſſet, ac diceretur velum illud, quo caput obtegebant, cum ad ſacram Menſam accedebant. At, quidquid ſit de erudita hac controverſia, illud certum eſt, per plura ſecula laicos, qui ſacra Communione reficiebantur, in proprias manus excepiſſe Euchariſtiam, ſuiſque itidem manibus illam in os intuliſſe; fœminas vero Euchariſtiam ſuſcepiſſe in album pannulum, eamdemque ſubinde ſuis & ipſas manibus ad os tranſtuliſſe. Ideoque, ſi nullo expreſſo præcepto cavetur, ut, dum laici ſacræ Communionis participes fiunt, alia ſit miniſtrantis, alia vero ſuſcipientis perſona; ſi pluribus labentibus ſeculis Euchariſtiam acceperunt laici, viri quidem in nudas manus, mulieres autem in album pannulum; ſi huic rei nil aliud objicitur, quam ſubſecutus contrarius uſus; neque modo contenditur, ut, hoc ſublato, mos ille vetuſtior univerſim redintegretur, ſed tantummodo ut certo, nec ita frequenti caſu, ſævientis ſcilicet peſtis, ad faciliorem & expeditiorem reddendam miniſtrationem ſacri Viatici, miſeris moribundis exhibendi, remoto ſimul a miniſtris, quantum fas eſt, oppetendæ mortis timore, ac periculo, poſſit Epiſcopus, adhibitis in conſilium ſapientibus viris, modum aliquem, aptamque ejuſmodi miniſtrationis rationem permittere, quamvis ei juncta eſſet implicita veluti facultas, ut is, qui ſacro Chriſti Corpore reficitur, ſuis ipſe manibus ſacram Particulam apprehendat, atque in os ſuum inferat: magnis profecto animis opus eſt, ut tam æqua,

tam proficua moderatio improbetur, ac rejiciatur, miſeros ægrotos eo calamitatis adigendo, ut proximum incurrant periculum ex hac vita decedendi ſine Viatico: quemadmodum animadvertit Pontas *verb. Communio caſ.* 18. ſubditque etiam Muratorius *loco ſupra citato.*

XXVIII. Thomas Cardinalis Cajetanus *in Comment. ad cap. 26. S. Matthæi verſ. 26.* ad illa verba: *Accipite, & comedite*: ſcribit quæ ſequuntur: *Adverte hic, quod, ſicut Eccleſia laudabiliter, pro reverentia Euchariſtiæ, non utitur Euchariſtiæ cibo, niſi jejuna (excepto extremæ ægritudinis articulo), licet Dominus inter cœnandum communicaverit Diſcipulos; ita laudabiliter pro reverentia Euchariſtiæ abſtinet ab iſto modo manducandi: Accipite, comedite: ut nonniſi ſacris manibus tangatur Euchariſtia. Verum, ad imitationem Chriſti, communicare tali modo in articulo neceſſitatis, non eſſet inconveniens: ſicut etiam non jejunos, ut dictum eſt, in articulo neceſſitatis communicamus. Eſſet autem neceſſitatis articulus, ſi tempore epidemiæ non haberetur Sacerdos, qui prope offerret Euchariſtiam; & locando ſuper præparato loco, diceret communicaturis prope expectantibus, & adorantibus: Accipite, comedite: poſſent enim reverenter accipere, & comedere: ſicut fecerunt Chriſti Diſcipuli, qui acceperunt a Jeſu, non manu ad manum, ſed ex menſa; cum ſederent multi in tanta diſtantia, ut manus Jeſu manibus eorum non poſſent jungi. Crediderim ego, quod, ſicut unum calicem communem omnibus tradidit, ita in una patina panem in duodecim buccellas fractum manibus propriis tradiderit; & quod hinc Eccleſia uſum patinarum Apoſtolica traditione acceperit: ita quod, ſicut calicem unus Diſcipulus dedit alii, ita patinam cum pane ſancto propinquiores Jeſu remotioribus ſucceſſive porrexerint.* Hactenus Cajetanus. Doctrina hæc diſplicuit Ambroſio Polito Catharino Archiepiſcopo Compſæ, Scriptori ſuppari ipſi Cajetano; ambo enim floruerunt ſub initium XVI. ſeculi: nec dubitat Catharinus, tamquam reum *contemtus*, & irreverentiæ erga Euchariſtiam, Cajetanum traducere ſequentibus verbis *pag.* 421. *lib.* 5. *Annotationum contra Commentaria Cajetani edit. Lugdunen. ann.* 1543. *Quod novum quoque modum miniſtrandi hoc Sacramentum Cajetanus tradiderit, videlicet per manus laicorum, & inſtrumenta inanimata, ob metum contagionis, & ut etiam ipſi peſte laborantes propriis manibus ſibi miniſtrent, ſpectare ad contemtum tanti Sacramenti, non dubito. Præterquam enim quod eſt hæc nova, & ſingularis ejus traditio, adverſatur etiam aliorum doctrinæ. Nam Petrus de Palude in* 4. *longe prudentius docet, in quacumque cauſa non licere laicis nec ſibi, nec aliis, hujuſmodi Sacramentum miniſtrare. Quanto minus hoc permitti debet peſte laborantibus, qui plerumque mania corripiuntur; & quanto etiam minus per inſtrumenta inanimata.* Sed Catharinum exceſſiſſe in cenſura, tum quia non fideliter Cajetani ſententiam retulerit, tum quia non admodum ſolide eam impugnaverit, faciliime oſtenditur. Cajetanus non concedit laicis, tempore peſtis, tangere manibus Euchariſtiam; ſed illam a Sacerdote depoſitam in loco apto, admoto

ore,

ore, aſſumere. Nec ſumentes hoc modo dicerentur proprie Miniſtri Euchariſtiæ, ſed cooperarentur miniſtrationi; ut ſane omnes laici cooperantur, dum ore a Sacerdote ſuſcipiunt Euchariſtiam: uti ſcite notavit Gabriel Henaus *Tract. de Euchariſtia diſput.* 15. *ſect.* 3. *num.* 45. qui licet pluribus confirmet, ſolum Sacerdotem eſſe Miniſtrum hujus Sacramenti; tempore tamen peſtis, juxta Cajetani placitum, admittit, infirmis poſſe porrigi in Patena, vel alio mundo vaſe, ex quo, ore admoto, ſumant: nec proinde concedit, in tali eventu infirmum fore Miniſtrum Sacramenti. Paludanus vero *in* 4. *ſent. diſt.* 23. *quæſt.* 1. nil habet contra ſententiam Cajetani: ſolum enim docet in genere, Miniſtrum Euchariſtiæ eſſe Sacerdotem, de quo nemo dubitat; de eventu vero peſtis tacet omnino. Quod addit Catharinus de mania, non eſt ad rem: ſi qui enim ſint laborantes peſte, qui etiam mania correpti deprehendantur, cum digne & reverenter, ob maniam, ſumere non poſſint, neque a manibus Sacerdotis ſumere debent. Ceterum pro ſententia Cajetani tempore peſtis, præter ſupra cumulatos, ſtant quoque Hieronymus Venerius Archiepiſcopus Montis regalis *in Examine Epiſcoporum lib.* 4. *cap.* 46. *num.* 47. Marchantius *in Horto Paſtorum tract.* 6. *lect.* 3. Novatus, & alii.

XXIX. Adminiſtrationem Euchariſtici Sacramenti ſubſequitur demum extremæ Unctionis miniſtratio: de qua quidem parum nobis differendum eſt, quod pertinet ad partes corporis ſacro Oleo liniendas; cum jam conſtitutum ſit, ut, dum contagioſi morbi graſſantur, ad evitandum contagionis periculum, ſufficiat inungere organum illius ſenſus, qui patentior, ſive inunctioni magis expoſitus ſe offert, proferendo interim Sacramenti formam ſequenti ratione: *Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum, tactum &c.* uti ſupra *lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 4. oſtendimus. Videri quoque poſſunt Natalis Alexander *in ſua Theologia dogmatica & morali tom.* 1. *lib.* 2. *de extrema Unctione cap.* 5. *regul.* 6. Herminier *in Tract. de Sacramentis tom.* 3. *de extrema Unctione cap.* 2. §. *Quæres utrum plures*, Tournely *in ſuis Prælectionibus theologicis de Pœnitentia, & extrema Unctione* §. *Quæres tertio*, *pag.* 35. *impreſſionis Pariſienſis anni* 1728. modernus Benedictus Gaetani, Epiſcopus Collenſis, *in ſua Diſceptatione hiſtorica de extrema Unctione cap.* 8. *pag.* 98. & omnium latiſſime Diana *in editione coordinata tom.* 3. *tract.* 1. *reſolut.* 60. Quapropter illud tantummodo diſcutiendum ſupereſt, an tempore graſſantis peſtis liceat Sacramentum extremæ Unctionis miniſtrare, ſeu Unctionem ſenſus peragere, adhibita oblonga virga, cujus extremæ parti alligatus ſit, firmiterque adhæreat goſſipii pugillus ſacro imbutus Oleo, quo ſcilicet contingatur, & liniatur pars illa corporis, quæ ſola inungitur, cum Sacramentum peſte laboranti adminiſtratur.

XXX. Ratio hæc, ſive methodus miniſtrandi extremam Unctionem probatur a Saintebeuve *tom.* 3. *caſ.* 88. ac fertur etiam in praxim deducta

cta per plures Galliæ diœceſes, quas peſtis inceſſerat; uti teſtatur Pontas *præcitato loco verb. Communio caſ.* 18. & *verb. Curatus caſ.* 4. Conſentiunt plures alii Auctores: Sylvius *in Additionibus ad* 3. *part. S. Thomæ quæſt.* 32. *art.* 3. ubi diſſerens de Sacerdote extremam Unctionem miniſtrante ei, qui peſte laborat, hæc habet: *Uti poteſt virga oblonga, vere tamen Oleo tincta, ſic ut perficiatur Unctio &c. Peracta autem Unctione, virgam ejuſmodi aut purgabit, ac in ſimilem uſum ſervabit, ſi aurea ſit, vel argentea, propter reverentiam Sacramenti; vel igne comburet, ſi ſit lignea:* & ante Sylvium id ipſum docuerat Chapeaville *in cit. Tract. de neceſſitate & modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis quæſt.* 39. ubi recte concludit, dum, ſæviente peſte, Sacramentum extremæ Unctionis hoc modo miniſtratur, nihil deſiderari, quod ad ſubſtantiam pertineat, ſive ex parte formæ, ſive etiam ex iis, quæ præſtanda ſunt a Miniſtro, qui vere dicitur ungere, licet memorata virga utatur; quomodo eum ſcribere affirmamus, qui ad litterarum characteres efformandos calamo utitur. In Rituali Romano *in Ordine miniſtrandi hoc Sacramentum* hæc verba leguntur: *Deinde intincto pollice in Oleo ſancto, in modum Crucis ungit infirmum:* ex quibus oritur obligatio, ſemota neceſſitatis cauſa, ſectandi præſcriptam ibi methodum; ita ut, qui ſecus agit, peccati reatum incurrat. At, quoties adſit gravis urgenſque neceſſitas expeditos facileſque inveniendi modos, quibus peſtifero morbo infecti hujus Sacramenti participes fieri poſſint, nulla ſubeſt juſta ratio, quæ poſſit Epiſcopum remorari, ne facultatem faciat Sacerdotibus extremæ Unctionis Sacramentum ſuperius indicato modo adminiſtrandi. Videatur hac ipſa de re Paſqualigus *memorato Opere quæſt.* 356. ubi, poſtquam ſedula cura collegit Doctores omnes, qui in eamdem ſententiam conſentiunt, hæc addit *num.* 3. *Dicendum eſt, extremam Unctionem miniſtrari poſſe mediante aliquo inſtrumento ex cauſa rationabili, qualis eſſet ad evitandum periculum infectionis tempore peſtilentiæ. Ratio autem eſt, quia, etiamſi Miniſter utatur inſtrumento aliquo, adhuc tamen vere, & in communi exiſtimatione dicitur ungere; ſiquidem frequenter unctio ſolet fieri mediante aliquo inſtrumento: & ideo ſalvatur, quod Miniſter ſit cauſa effectiva Unctionis, ex generali ratione, quod actio, quæ fit mediante aliquo inſtrumento, dicitur eſſe immediate ab agente principali, cum inſtrumentum non agat, niſi ut motum ab illo.* Præter Auctores autem inibi ab eo congeſtos, huic quoque ſententiæ ſubſcribunt Suarez *in* 3. *part. S. Thomæ tom.* 4. *diſput.* 44. *ſect.* 3. *ſub num.* 10. *pag.* 549. *Venetæ impreſſionis anni* 1603. Giribald. *de Sacramentis in genere tract.* 1. *cap.* 1. *dub.* 4. *num.* 26. Roſignol. *tom.* 16. *part.* 2. *de extrema Unctione quæſt.* 5. *art.* 5. *num.* 5. & 6. la-Croix *lib.* 6. *part.* 2. *de extrema Unctione num.* 2115. Wigandt *in Tribunali Confeſſariorum tract.* 14. *examin.* 4. *ſub num.* 107. & 117. du Hamel *tom.* 7. *Theologiæ tract. de extrema Unctione diſſert.* 2. *cap.* 1. *ſub num.* 2. Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 4. *reſol.* 34. & 35. Zuccherius vero *in Deciſionibus*

Cle-

Cleri Patavini anni 1708. *caſu* 1. *diſcuſſo menſe Octobris*, *dub*. 2. in hanc ipſam ſententiam eo propenſiorem ſe eſſe fatetur, quod eam admiſſam, & traditam videat ab iis quoque, qui in Euchariſtia miniſtranda non conſentiunt poſſe Sacerdotem aliam inire rationem, quam ut ſacram Particulam in os ægroti peſte laborantis propriis manibus inferat.

CAPUT VIGESIMUM.

De Poſtulatis ſpectantibus ad Chriſtifideles Turcarum Imperio ſubjectos.

RETulerunt Albaniæ Epiſcopi, pauperes Catholicos illius regionis hanc plerumque artem exercere, ut naves ſuas onerent tormentis bellicis tum majoribus, tum minoribus, enſibus, plumbeis globulis, nitrato pulvere, ære, ferro, chalybe, funibus, rudentibus, aliiſque rebus ad onerarias æque, ac bellicas naves inſtruendas neceſſariis, eaque omnia ad Turcas tranſvehant: neque vero hanc artem intermittere eos poſſe; tum quia Turcico imperio ſubduntur, ejuſque graviſſimo premuntur jugo, nec alia ratione ærumnoſam vitam tolerare, ſuaſque inopes familias ſuſtentare valent; tum etiam ut habeant, unde tributum iiſdem Turcis perſolvant, quo non ſoluto, omnino perderentur. Quoniam vero hæc omnia Eccleſiaſticis ſanctionibus prohibentur, ſubdiderunt iidem Præſules, facere ſe non potuiſſe, quo minus a Sancta Sede implorarent pro Catholicis ſibi ſubditis privilegium, quod & eorum conſcientiam ſolaretur, & facultatem iis afferret id ipſum perſequendi, ſublato periculo incurrendi pœnas, & cenſuras indictas in eos, qui id agunt, quod a memoratis populis hucuſque factitatum eſſe fatebantur.

II. Sane, præmiſſa omnia canonicis ſanctionibus eſſe vetita, perſpicuum ſit *ex Cap. Ita quorumdam*, *ex Cap. Significavit*, *Cap. Quod olim*, *Cap. Ad liberandam*, *de Judæis & Saracenis*, *Cap. Multa*, *lib*. 5. *Extravagantium communium*, *Cap. unic. de Judæis*, *inter Extravagantes Joannis XXII.* præter id quod legitur in Bulla Cœnæ Domini, quæ ſingulis annis iterum ſolemniter publicatur. Præterea ſimilis prohibitio deferendi arma, & bellica inſtrumenta ad hoſtes reipublicæ, ex civilibus etiam legibus oritur, nimirum *ex l. Nemo*, *Cod. Quæ res exportari non debeant*, *l. final. Cod. de pœnis*.

III. Putarunt nonnulli, interdictum illud, ne arma, ac bellica inſtrumenta deferantur ad Turcas, originem ſimul & cauſam duxiſſe a Cruceſignatorum expeditionibus toties indictis, atque ſuſceptis ad Terram Sanctam ex hoſtium manibus redimendam; propterea quod hujuſmodi bellicorum inſtrumentorum ad Turcas tranſvectio eo tempore facta magnum detrimentum Chriſtianæ rei inferre potuiſſet: ideo, quoties Cruceſignatorum expeditio non habeatur, & quoties bellum in Turcas actu

non

non ſerveat, locum hujuſmodi ſanctionibus eſſe non debere. Nos autem haud quidem inficiabimur, nonnullas ex præindicatis prohibitionibus tunc prodiiſſe, cum ſacrum bellum a Cruceſignatis gerebatur, & memoratæ rationi proxime innixas fuiſſe. Hujuſmodi plane eſt illa, quam Beatus Gregorius X. edixit in ſua Conſtitutione 2. cui initium *Adaperiat*, *num*. 2. *part*. 2. *tom*. 3. *Bullarii Romani noviſſimæ editionis: Nonnulli maledictionis alumni, ſolo nomine Chriſtiani, terrena dumtaxat, non cœleſtia ſapientes, & innitentes pernicioſis lucrorum ſtudiis, ut in voluptuoſæ vitæ fæcibus latius debacchentur, victualibus, armis, vaſis, navilibus, & aliis neceſſariis, cauſa damnati quæſtus, Chriſti muniunt inimicos, ut ad impugnationem Fidei, Chriſtianorum, ac Terræ Sanctæ depreſſionem, robore fortiori ſic muniti conſurgant*. At negabimus, & jure quidem negabimus, omnia interdicta hujuſmodi fuiſſe tunc evulgata, dum Cruciatæ haberentur, nec alium iis finem ſtatutum fuiſſe, quam Terræ Sanctæ ex Turcarum manibus vindicationem; tum quia ſimilis prohibitio, uti monuimus, inſerta legitur Bullæ, quæ adhuc quotannis in die Cœnæ Domini publicatur; tum quia eadem præcipue innititur improbitati ipſius actionis, ex qua naturaliter ſequitur, ut potentiores, & animoſiores fiant Chriſtiani nominis hoſtes, atque ita Catholicorum reſpublica facilius opprimatur, ac ſubvertatur.

IV. Docent alii, juſtis urgentibus cauſis, ſemotoque ſemper animo juvandi Turcas, poſſe Romanum Pontificem pauperes Chriſtifideles donare privilegio aſportandi arma, atque militaria inſtrumenta ad Turcas, dummodo cum iis actu bellum non ardeat. Ita differit Alterius *de Cenſuris lib*. 5. *cap*. 11. *diſput*. 8. Immo contenditur, hujuſmodi privilegio Januenſes a Sixto IV. & Julio II. Pontificibus, Venetos autem a Martino V. Pontifice fuiſſe donatos; uti videre eſt penes Sayrum *de Cenſuris lib*. 3. *cap*. 11. *num*. 36. Sebaſtianum vero Luſitaniæ Regem a Gregorio XIII. id ipſum obtinuiſſe, quemadmodum evincitur ex hujus Pontificis Brevi, incipiente *Exponi Nobis*, relato *num*. 72. *part*. 3. *tom*. 4. *citati Bullarii*. At nullum fortaſſe ex hujuſmodi exemplis eidem caſui, de quo nunc agimus, congruere merito dici poteſt. Licet enim in præindicatis Januenſium, Venetorumque privilegiis expreſſa legatur facultas exercendi, etiam dum bellum geritur, cum Turcis mercaturam; iiſdem tamen in privilegiis ſemper excipiuntur arma: idque tantummodo indulgetur, ut vendantur funes pro navibus ad eorum portum appellentibus, ac inſuper quædam ſtamni, plumbi, æris, & aurichalci ſpecies, uti recte obſervat Cardinalis Toletus *in ſua Inſtructione Sacerdotali lib*. 1. *cap*. 23. *num*. 10. Nec quicquam ab iis diſcrepat privilegium Luſitano Regi conceſſum, cum in ipſo facultas fiat Catholicis, qui ex Luſitaniæ, aliiſque regnis navigant ad Caput de Guea, aliaſque Africæ regiones, ut tranſvehere poſſint ad infideles, ipſo quoque belli tempore, merces, aliaſque res univerſas, exceptis tamen iis, quæ Bulla Cœnæ Domini

mini

mini aſportari prohibentur : *Ad Caput de Guea , & ceteras Africæ partes , etiam belli tempore , commercii cauſa , ſe transferendi , ac ibidem commeatus , merces , victualia , & quaſcumque alias res , non tamen in Litteris die Cœnæ Domini legi ſolitis prohibitas , deducendi , tranſvehendi , & tranſportandi .*

V. Reginaldus rem ſupra modum acuens tuetur , interdicta hujuſmodi , neque locum , neque vim obtinere , quoties ea , quæ Chriſtifidelibus obvenit ex negotiatione utilitas , major ſit damno , quod ex armorum , bellicorumque inſtrumentorum tranſvectione ad Turcas , obventurum timetur . Verum hanc ſententiam oppugnant Mendoza , & latius Diana *coordinatæ editionis tom.* 5. *tract.* 1. *reſolut.* 46. Ideoque alii , rem ad Theologiæ principia exigentes , advertunt , ignea tormenta diverſi moduli , ſeu enſes , modico numero ad Turcas tranſvehere , cum in ipſos bellum non geritur , eſſe quid per ſe , ac natura ſua indifferens , modo id non fiat iniquo animo , & conſilio nocendi Chriſtifidelibus ; ideo autem pravum evadere , ac etiam excommunicationis pœna vindicari , propterea quod Eccleſia , juſtis urgentibus cauſis , hoc fieri interdixit . Ex quo inferunt , cum pauperes Chriſtifideles , quidquid in hoc genere agunt , haud certe eo conſilio præſtent , ut detrimentum inferant iis , qui unam eamdemque cum ipſis Religionem profitentur , ſed tantummodo ut inopes familias ſuas alant , & habeant unde tributum poſſint perſolvere , atque ita impendentem ſuo capiti ruinam evadant ; conticeſcere omnino in hac facti ſpecie Eccleſiaſticam legem , eamque , tanto urgente incommodo , non obſtringere . Ita differunt Ugolinus *de Cenſuris part.* 2. *cap.* 7. §. 1. *num.* 4. Sayrus *eodem Tract. de Cenſuris lib.* 3. *cap.* 1. *ſub num.* 34. Caſtropalaus *Oper. moral. part.* 6. *diſput.* 3. *de Cenſuris punct.* 8. *num.* 17. Duard. *in Bullam Cœnæ lib.* 2. *can.* 7. *quæſt.* 12. *num.* 2. & 3. & *quæſt.* 38. *concluſ.* 1. *num.* 13. Bonacina *Oper. moral. tom.* 3. *de Cenſuris in Bulla Cœnæ diſput.* 1. *quæſt.* 8. *punct.* 4. *propoſit.* 4. *num.* 13. Filliucius *Oper. moral. tom.* 1. *tractat.* 16. *cap.* 6. *de Cenſuris in particulari quæſt.* 7. *num.* 147. Schmalzgrueber *in lib.* 5. *Decretal, tit.* 6. *de Judæis ſub num.* 47.

VI. Alii inſuper opportune animadvertere non prætermittunt, Chriſtifideles Turcarum imperio ſubjectos , ſi iiſdem ſibi imperantibus arma ſuppeditent , vel ad deſignatum ab ipſis locum eadem tranſvehant , dummodo id peragant remoto ſemper iniquo animo nocendi Chriſtifidelibus , haudquaquam fieri obnoxios canonicis ſanctionibus, quibus indefinite, ac univerſim id fieri prohibetur : Navarrus *conſil.* 3. & *tribus ſequentibus lib.* 5. *tit. de Judæis* , Leander *in Quæſt. Theol. part.* 4. *tract.* 3. *de Bulla Cœnæ diſput.* 3. *quæſt.* 3. Salmanticenſes *in Curſu Theologico morali tom.* 2. *tract.* 10. *de Cenſuris cap.* 4. *punct.* 6. *Excommunicat.* 7. Schiara *in Theologia bellica tom.* 2. *lib.* 5. *difficult.* 24. *num.* 22. Franciſcus a Breno *in ſuo Manuali Miſſionariorum tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 2. *quæſt.* 2. & præcipue

num.

num. 6. & num. 9. eodem plane modo, quo ab omni culpa immunes cenſentur miſeri illi Chriſtifideles, qui in Turcarum triremibus captivi, unam cum illis remum agunt, cum Turcicæ in Chriſtianorum naves impelluntur, ſi id, quod faciunt, verberibus & dura ſervitutis lege coacti faciant, nihil ceteroquin ipſi in Chriſtifideles animo infenſi: Alterius *de Cenſuris lib. 5. cap.* 10. §. *Hæc opinio*, Azorius *Inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 23. *quæſt.* 17. Molina *de juſtitia & jure diſput.* 115. *tom.* 1. Theſaurus *de Pœnis Eccleſiaſticis part.* 2. *verb. Arma cap.* 8. §. *Quæres primo*, Tolet. *Inſtruct. Sacerdotal. lib.* 1. *cap.* 24. *num. 6.* ibique Adden. a Breno *tom.* 2. *Manual. Miſſionarior. lib.* 1. *cap.* 2. *quæſt.* 2. ubi demonſtrat, quantum interſit diſcriminis inter hanc facti ſpeciem, & alteram, de qua ſermo eſt in propoſitione 51. inter proſcriptas ab Innocentio XI. ubi proponitur famulus, qui metuens dumtaxat, ne ab hero torvis oculis aſpiciatur, male tractetur, aut domo expellatur, ſcalam admovet, oſtium reſerat, vel quid aliud præſtat ejuſmodi, ut herum ipſum alienas ædes iniquo conſilio pervadere nitentem adjuvet.

VII. Albanenſibus itaque Epiſcopis, qui in relatione ſtatus ſuarum Eccleſiarum petitionem, de qua hucuſque diſſeruimus, pro miſerrimis Chriſtifidelibus ſibi ſubditis ad Congregationem de Propaganda Fide detulerunt, poſt accuratum rei examen, conſcriptæ fuerunt, ac datæ encyclicæ litteræ die 14. Martii 1747. quibus, auctoritate noſtra, mandatum ipſis fuit, ne moleſtiam ullam afferrent miſeris illis Catholicis, ſi ſuis navibus ad Turcas, nullo inter hos, & Chriſtifideles indicto bello, tranſveherent ſclopos majores, atque minores, fariſſas, gladios, plumbeas glandes, nitratum pulverem, chalybem, ferrum, aurichalcum, æs, funes, aliaque ad onerarias, aut bellicas naves ſtruendas idonea; adhibito tamen modo quoad numerum & quantitatem, quemadmodum plerumque fieri dignoſcitur; ac firma ceteroquin & illæſa remanente prohibitione tranſvehendi, ſive pax vigeat, ſive bellum ardeat, mortaria, incendiarias pilas, tormenta bellica majora, plumbeos, aut ferreos majoris moduli globos, ipſoſque ſclopos ingenti numero, quod tamen, ut ſupra diximus, rarius contingit: qua inita ratione, ſatis proviſum putamus, ut & prohibitio, quantum neceſſe eſt, ſarta tecta ſervetur, & miſeris illis Chriſtifidelibus, nihil iniquo animo molientibus in Religionis ſodales, facultas relinquatur comparandi ſibi victum, ac evadendi violentias, atroceſque perſecutiones, ſibi ab iniquis dominis imminentes.

VIII. Gravioris momenti fuit aliud poſtulatum, ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, Parochis, ac Miſſionariis ejuſdem provinciæ Albaniæ propoſitum; an ſcilicet permittendum ſit Catholicis ibidem ſub Turcarum imperio degentibus, ut Maumetanum aliquod nomen ſibi imponant, eoque ſe compellari faciant, ut ita poſſint liberi commercii commodis cum Turcis gaudere, ſimulque evadere penſitationem certi cujuſdam exigui cenſus, ſive tributi, quod ſolvere debent omnes, qui cum Turcæ non

ſint,

ſint, in Turcarum regionibus commorantur, ac demum ut a perſecutionibus, graviſſimiſque pœnis ſe èximant, quibus obnoxius fieret quiſquis a Mahumetanæ impietatis erroribus ad Chriſti Fidem translatus, Turcico ſe nomine compellari non faceret: nam, ſi deinde Chriſtiano aliquo nomine ſe nuncupari pateretur, perfacile Turcis eſſet conjicere, ac etiam plane deprehendere, illum ad Chriſtiana ſacra tranſiiſſe; qua re detecta, haud ſane prætermitterent ea parare, atque exequi, quæ ipſorum legibus ſanciuntur in eos, qui ab eorum ſecta ad noſtram Religionem convertuntur.

IX. In Concilio Provinciali, ſive Nationali Albano, habito ſub Clemente XI. Pontifice anno Domini 1703. ſancitum fuit *cap.* 3. ut a Sacramentorum communione repellerentur Chriſtiani illi, qui Chriſti Fidem in corde, ac mente ſervantes, ab exteriori tamen ejuſdem profeſſione deficiunt, ſectantes extrinſecus Turcicam vivendi rationem, & Turcicis nominibus ſe ſe vocitari permittentes: *In Turcarum conſortio Turcico more vitam degunt, dies jejunio ſacros eſu carnium profanant, & Mahumetanis nominibus vocitantur; in congregatione tamen fidelium, Chriſtianos mores induunt, & officia peragunt Chriſtianorum.* Id ipſum quoque decretum fuit in noſtra Conſtitutione, cui initium *Inter omnigenas*, quæque eſt *num.* 89. *tom.* 1. *noſtri Bullarii*, ſuper diſciplina incolarum Regni Serviæ, finitimarumque regionum, ubi §. 3. inter cetera, quæ Chriſtianis interdicuntur, illud recenſetur, ne Mahumetana nomina aſſumant: *Nomina Turcica, quorum nec memores eſſe deberent, per labia ſua aſſumere*: idque, licet omni aſſeveratione teſtentur, ſe Chriſti Fidem in corde fovere. Itaque non abſimile fuit reſponſum, quod, re prius in Congregatione univerſalis Inquiſitionis ſedulo examinata, redditum fuit Archiepiſcopis, Epiſcopis, Parochis, & Miſſionariis Albanenſibus: quibus etiam ſerio injunctum fuit, ne patiantur, Chriſtifideles Turcica nomina aſſumere, iiſque ſe compellari facere, ſive ut a tributi penſitatione ſe ſubtrahant, ſive quacumque alia de cauſa: eos vero, qui, ejuratis Mahumetis impietatibus, Chriſti Fidem amplexi ſunt, hortentur opportune, ut, quatenus de ſua firmitate & conſtantia pertimeſcant, ex illis regionibus abſcedant, ſeque transferant ad alias Turcico imperio non ſubjectas; cum nec his licere debeat priſtinum Turcicum nomen retinere, poſtquam in Chriſto renovati ſunt; nihilque profit utriſque inviolatam in corde Fidem ſervare, dum nimis aperte, uti prænotatum eſt, in exteriori ejuſdem confeſſione deficiunt. Hæc omnia latius perſecuti ſumus nuperrima noſtra encyclica Epiſtola, incipiente *Quod Provinciale Concilium*, edita die prima Auguſti anni 1754. quæ inſeretur *tomo* 4. *noſtri Bullarii*: *Diſtricte prohibemus, ne quilibet ex Chriſtifidelibus, quocumque caſu, vel prætextu, aut in quibuſvis excogitabilibus circumſtantiis, eadem Turcica, ſeu Mahumetana nomina, ut Mahumetani credantur, aſſumere audeant*: & mox infra: *Illos denique, qui ex Mahumetanis Chri-*

ſtiani ſunt facti , vel qui iſtorum ſunt filii , ſi de ſua in Fide conſtantia diffidant, vereanturque, ne, ſi Turcica deponant nomina, dominantium pœnas incurrant, eaſdemque ſubire formident, ſerio admoneatis, ut omnino regiones illas occulte deſerant , & ad terras Chriſtianorum accedant , atque confugiant, in quibus & Deus qui dat eſcam omni carni, & fidelium charitas minime ipſis deerit , maxime ſi Epiſcoporum commendatitiis epiſtolis muniantur.

X. Nemo Chriſtianus poteſt ullam omnino extrinſecus actionem edere eo conſilio, ut Turca, vel alterius cujuſvis ſectæ profeſſor exiſtimetur, quamvis intimo corde ſanctam Chriſti Fidem firmiter teneat. In veteri Teſtamento Eleazarus amicis hortantibus, ut, ad declinandam necem ex immolatis edere ſimularet, reſpondit , ſtatutum ſibi deliberatumque eſſe non ſolum ab eſu, ſed etiam ab edendi ſpecie abſtinere , ne ceteris offenſioni & ſcandalo eſſet, atque ita animam ſuam in æternum perderet: *Non enim ætati noſtræ dignum eſt fingere , ut multi adoleſcentium arbitrantes , Eleazarum nonaginta annorum tranſiſſe ad vitam alienigenarum , & ipſi propter meam ſimulationem &c. decipiantur, & per hoc maculam, atque execrationem meæ ſenectuti conquiram . Nam , etſi in præſenti tempore ſuppliciis hominum eripiar, ſed manum Omnipotentis nec vivus, nec defunctus effugiam*: uti legere eſt *lib. 2. Machabæorum cap. 6.* Redemptor vero noſter Dominus Jeſus Chriſtus aperte denuntiat , ſe extrema univerſalis Judicii die illos nequaquam in ſuos agniturum , quos in hac vita degentes quodammodo puduit, ipſius ſectatores ſe profiteri: *Qui me erubuerit, & meos ſermones, hunc Filius hominis erubeſcet, cum venerit in majeſtate ſua*. Ita *Lucæ cap. 9.* Inter eos autem, qui coram hominibus erubuerunt ſe Chriſti ſequaces oſtendere, ii procul dubio recenſebuntur, qui , temporalis compendii cauſa , alterius religionis ſe eſſe ſimulaverint . Et , quamvis Apoſtolus *prima ad Corinthios cap. 9.* affirmet , ſe cum Judæis tamquam Judæum, cum Gentilibus tamquam Gentilem converſatum fuiſſe ; opportune tamen adnotat Sanctus Auguſtinus *epiſt.* 40. *alias 9.* & *epiſt.* 82. *olim 19.* id peregiſſe Apoſtolum ex charitatis impulſu , quo omnibus familiariter utebatur, ut omnes lucrifaceret; abſtinens cum ethnicis a legalibus , quæ , antiquato jam præcepto , non amplius neceſſario ſervanda erant ; eorumque uſum reſumens , quoties inter Judæos verſabatur , quoniam adhuc vetita non fuerant : iiſque ita redactis ad naturam actus per ſe indifferentis , prout magis ad Fidei incrementum conducere noverat, iiſdem abſtinebat, vel utebatur.

XI. Eccleſiæ Annales percurrentibus tria occurrunt genera libellaticorum: quorum alii, ſævientibus perſecutionibus, Fidem negabant , eaque de re obtinebant a magiſtratibus libellum, ſeu litteris conſignatum teſtimonium, ſe idolis ſacrificaſſe , Fidemque Chriſti negaſſe : alii vero numerata pecunia emebant ſecuritatis libellum, quem fidem publicam, ſive recentiori vocabulo *ſalvum conductum* appellare licet , eoque pacto obligatio-

gationem declinabant ſe ſe ſiſtendi , & Chriſti Fidem publice ac palam profitendi ; alii denique nec Fidem negabant , nec quidquam illi contrarium actu exercebant ; ſed , ut ſecuritate gauderent , a magiſtratibus impetrabant libellos quoſdam , ſeu ſcripta teſtimonia , quibus dicebantur idolis ſacrificaſſe , quamvis id eſſet a veritate alienum . Petrus Annatus *in ſuo Apparatu ad Theologiam poſitivam lib. 3. art. 7. tit. de lapſis a Fide* hæc habet : *Duo fuerunt libellaticorum genera : alii qui Fidem negabant : alii vero qui non negabant , ſed palam profiteri non audebant , & , ne ad id cogerentur , id pecunia redimebant , ſecuritatis accipiendo libellos , ut ſupplicia evaderent :* ubi cum Annatus de primo tantum , & ſecundo libellaticorum genere mentionem faciat , nos de duobus hiſce nunc differendo , primum quidem improbatum , alterum vero toleratum fuiſſe affirmabimus ; quemadmodum etiam pluribus demonſtravimus in noſtro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib.* 1. *cap.* 2. hos quippe noviſſimos aſſimilare licet iis , qui de propria conſtantia dubitantes , ſævientibus perſecutionibus , fugam arripiebant , vel latitabant . At non minus , quam primum illud , improbatum quoque fuit tertium genus libellaticorum , eorum ſcilicet , qui neque verbo , neque ſcripto declaraverant , ſe quidquam impie aut feciſſe , aut facturos eſſe contra Fidem , ſed ſolummodo ad ſecuritatem ſibi afferendam paſſi fuerant , ut in atteſtationis libello a magiſtratibus dato aſſereretur , ipſos ſacrificaſſe , ac negaſſe Chriſtum ; veluti ad rem noſtram ſcribit Auctor Vitæ S. Cypriani , quæ editioni Baluzianæ præmiſſa legitur , *ſub num. 6. Exiſtimo itaque , libellaticos nec voce , nec ſcripto impie quidquam aut facturos promiſiſſe , aut a ſe factum declaraſſe , ſed idcirco vituperatos , & juſtę pęnitentię addictos fuiſſe , quod ſecuritatis libellos a magiſtratibus impetraſſent ea lege , & conditione , ut in Actis publicis ſcriberetur , eos ſacrificaſſe , & Chriſtum negaſſe , quamvis neutrum commiſiſſent :* quod etiam animadvertit Sylvius *in 2. 2. quęſt. 3. art. 2. concluſ. 3. Sequitur ſecundo , excuſari non poſſe libellaticos , de quibus Cyprianus epiſt. 35. 51. 52. & in tractatu de Lapſis , qui cum ſcirent , ſibi non licere idolis ſacrificare , pecunia libellum obtinebant , teſtantem ſaltem in effectu , quod ſacrificaſſent , ut ſic evaderent tormenta , quę ceteri cogebantur ſufferre . Quamvis enim liceat vectigal pendere , ne quis urgeatur aut idolis ſacrificare , aut aliter Fidem Catholicam deſerere , non tamen licet accipere teſtimonium ſacrificii , quaſi per te facti . etſi non feceris .* Ex quibus ſatis colligi poteſt , Eccleſiæ ſpiritum eos averſari , qui quamvis Fidem intrinſecus veluti occluſam ſervent , faciunt tamen ipſi , vel ſuo nomine aliquid fieri patiuntur , quod legitimam inducat ſuſpicionem , eoſdem a Fide defeciſſe .

XII. Conſentiunt alii quoque Theologi , ex quibus Cardinalis Cajetanus *in Commentar. ad* 2. 2. *quæſt.* 3. *art.* 2. §. 1. hæc tradit : *Aliud eſt occultare propriam Fidem , & aliud profiteri alienam fidem , ſive accidat utrumque verbo , ſive alio ſigno . Et profiteri alienam fidem nullo pacto licet .*

cet. Et propterea, ſicut mortaliter peccaret, ſi quis diceret, ſe eſſe Judæum; aut Mahumetanum; ita mortaliter peccaret, ſi uteretur veſte, aut bireto, aut quocumque alio ſigno proprio Judæis, aut Mahumetanis. Cardinalis Toletus *in Inſtruct. Sacerdot. lib. 4. cap. 2. de modo & neceſſitate Fidei num. 3.* id ipſum affirmat: *Quamvis autem ſemper non ſit neceſſaria Fidei exterior confeſſio, tamen ſemper eſt neceſſarium non manifeſtare aliquam ſectam; non enim idem eſt, non oſtendere ſe eſſe Chriſtianum, & oſtendere ſe eſſe infidelem. Illud enim non ſemper eſt illicitum, ſed tantum in duobus caſibus poſitis &c. hoc autem ſemper illicitum. Unde qui tranſiens per infidelium terras, veſtiret ſe veſtibus, quibus ſoli infideles utuntur, ut ab aliis diſtingueretur, peccaret mortaliter, ſecundum communem ſententiam: ut qui in terris Turcarum ligaret caput tobalea alba, ne a Turcis occideretur, vel comprehenderetur: ſimiliter qui Romæ, vel in aliis ſimilibus locis, Judæorum pileo uteretur, ut occultari poſſet: qui etiam aliis ſimilibus uteretur, uſu communi, vel lege ſolis infidelibus deputatis.* Ipſeque præcitatus Sylvius, poſt firmatum ſequens ceteroquin tutiſſimum effatum theologicum: *Eodem præcepto, quo jubetur aſſenſus veræ Fidei, etiam jubetur ejuſdem Fidei profeſſio exterior. Ergo ſimiliter, quo præcepto prohibetur aſſenſus falſæ fidei, etiam prohibetur iſtius fidei exterior profeſſio. Qui autem ſimularet falſam fidem exterius, profiteretur illam: ergo peccaret contra præceptum Fidei*: illud in rem noſtram deducit conſequens: *Ex his ſequitur, non licere Chriſtiano uti illis rebus, veſtibus, & ſignis, ex quorum uſu merito colligi poſſet eſſe deſertor veræ Fidei, vel alienæ profeſſor. Quare, cum pro diverſitate gentium, locorum, & temporum, diverſa inveniantur ſigna ſive per legem, ſive per conſuetudinem ſignificantia, videndum eſt, an ſignificent diſtinctionem nationis a natione, an religionis a religione. Si prius dumtaxat, licet eis uti abſque periculo Fidei, ſicut licitum eſt lingua, ſeu idiomate nationis illius uti: ſi poſterius, non licet. Ratio prioris eſt, quia uſus talium ſignorum neque ex ſua natura, neque ex inſtitutione, neque ex conſuetudine, ſignificat profeſſionem alicujus ſectæ. Conſiderandum tamen eſt, ne ex tali uſu ſequatur ſcandalum; neve tunc ſigna illa aſſumantur, quando Fides eſt profitenda. Ratio poſterioris eſt, quia uti talibus ſignis, eſt profiteri, ſe eſſe illius ſectæ, ad quam ſignificandam ſunt per legem, aut conſuetudinem inſtituta. Sic olim ſignum erat infidelitatis, jurare per fortunam Cæſaris, apud Euſebium lib. 4. cap.* 14. *thus ad imperium ethnici Imperatoris adolere, etiamſi coram idolo non fieret, apud Nazianzenum Orat. 3. ſacros Codices tradere, apud Auguſtinum lib. 7. de Baptiſmo cap. 2.*

XIII. Et, quamvis nomina ad deſignandas, ſecernendaſque perſonas, non autem religiones, inventa ſint, ideoque affirmari poſſe videatur, Chriſtifidelem nomina Turcica aſſumentem, vel retinentem, nullam ingerere ſuſpicionem defectionis a Chriſti Fide; quemadmodum Chriſtianus viator, vel incola, in regionibus Turcico imperio ſubjectis, Turcicas induit veſtes, ne irrideatur, atque vexetur, abſque eo quod poſſit

eum

eum quiſquam redarguere; neque enim vulgares communeſque veſtes in uſum inductæ fuerunt, ut a religione religio ſecernatur, ſed ad contegendam corporis nuditatem, uti tuetur Valens *in Concordia Juris Pontificii cum Cæſareo ſect.* 4. *pag.* 382. : *Quando actiones, vel ſigna habent alium uſum, & in alium finem præcipue de ſe, vel ex uſu, ſeu inſtitutione, referuntur; verbi gratia veſtes geſtare, quibus ad tegendum corpus Turcæ uti ſolent &c. adhuc intelligi poteſt, quod illis utatur bona intentione, ac fine; & tunc qui decipitur, exiſtimans, talem perſonam eſſe infidelem, non habet ſufficiens fundamentum ad id prudenter judicandum*: haud tamen magnopere adlaborandum eſt, ut hujuſmodi animadverſionis infirmitas detegatur.

XIV. Quidquid enim ſit de primitiva nominum inſtitutione, illud in noſtri caſus hypotheſi certum eſt, Turcicum nomen eſſe ſignum & notam, qua non modo homo ab homine, ſed a religione religio diſtinguatur ac diſcernatur. Turcæ ſodales ſuos Turcas noſcere volunt, ut poſſint ab iis, qui Turcæ non ſunt, tributum exigere, certoque ſcire, qui ſecum in religione conſentiant; utque has ſibi notiones comparent, hoc ſtatuerunt ſyſtema, habendi pro Turcis eos, qui Turcico nomine compellantur. Et ſane, ſi Chriſtifideles, dum tributi penſitationem volunt evadere, vel minime videri a Mahumetana ſecta ad Chriſti Fidem tranſiſſe, Turcicum nomen aut aſſumunt, aut retinent; nihil præterea deſiderari poſſe videtur, ut tuto concludere liceat, nominum inſtitutioni, ad ſecernendas hominum perſonas primitus excogitatæ, ex communi tacitaque conſenſione aliam acceſſiſſe vim, ſecernendi nimirum religionem a religione, Chriſtianam videlicet a Mahumetana; atque in praxi idem omnino eſſe Turcicum ſibi nomen imponere, vel præhabitum retinere, ac ſe Mahumetanæ ſectæ addictum, ſi minus verbo, at facto quidem certe profiteri.

XV. Huc autem re perducta, incongruum illico detegitur præallegatum Turcicæ veſtis exemplum. Quandoquidem, ſemota qualibet alia quæſtione; ſi quod adſit indumenti genus, quod ex forma, uſu, aliiſve adhærentibus circumſtantiis, habeatur veluti teſſera, ſive nota, quæ religionem a religione ſecernat, nunquam eo uti licebit, quantumvis allegari poſſet ſuperiori ſimilis exceptio, nimirum veſtes primitus compoſitas contextaſque fuiſſe ad obtegendam nuditatem, friguſque depellendum: uti ſcite obſervat Cardinalis de Lugo *in ſuo Tractatu de Fide quæſt.* 14. *ſect.* 5. §. 1. *num.* 82. *Si ergo eſſet veſtis, quæ propter circumſtantias, vel inſtitutionem, ita eſſet determinata ad ſignificandam negationem Fidei, ſicut ſunt verba, vel voces ex natura ſua ad ſignificandam mentem, idem omnino dicendum eſſet de veſte illa, quod de vocibus dicitur: atque ideo, ſicut nullo caſu fideli licet proferre voces, quibus ſignificetur, ipſum eſſe alterius ſectæ, ita nunquam licebit ei uſus talis veſtis habentis æque determinatam ſignificationem, ac habent voces. Non repugnat autem, quod cir-*

cum-

cumſtantiæ tales ſint, in quibus veſtis poſſit habere ſignificationem æque determinatam, ac habent voces, & a qua non poſſit abſtrahi.

XVI. Hæc, aliaque plura expenſa fuerunt, antequam publicaretur, & ad interrogantes Epiſcopos tranſmitteretur præmemorata Epiſtola, cui initium *Quod Provinciale Concilium*. Quin etiam ſapienter animadverſum fuit, quod, ſi ſimulatio iſtiuſmodi diutius protraheretur, eaque ſubinde a Turcis, quod ſatis ſuperque facile eſſet, detegeretur, præter obventurum ſanctæ Religioni noſtræ dedecus apud ipſoſmet Turcas, hi recte ex hoc ipſo occaſionem arriperent, eamdem acrius iniquiuſque inſectandi, ac perſequendi: *Unde opportuna præbetur Turcis ipſis occaſio Chriſtifideles omnes tamquam hypocritas, & deceptores exiſtimandi, atque adeo jure ac merito perſequendi*: ſunt ipſa Enciclicæ verba. Illud inſuper adnotatum fuit, permiſſo Chriſtifidelibus Turcici nominis uſu, latiorem exinde iis, qui ſe hoc pacto pro Turcis exhibent, aditum patefieri, ut ſeu ex prava voluntate, ſeu ex dura rerum conditione, ad alios progrediantur actus Mahumetanæ ſectæ proteſtationem includentes, ſervata abditiore animo Chriſti Fide, atque ita ſe pro Chriſtianis inter Chriſtifideles, pro Turcis vero cum Mahumetanis gerere non reformident: quemadmodum alias nonnemo aſſeruit fieri a Chriſtianis Chium Inſulam incolentibus, prolatis quibuſdam monumentis, quæ anno 1710. typis impreſſa circumferebantur.

XVII. Ad Fidei noſtræ profeſſionem ſimiliter pertinet alterum exhibitum poſtulatum circa Chriſtianos illos, qui cum antea ad Mahumetanam impietatem deflexerint, inde reduces, ad ſanctam Chriſti Fidem iterum revertuntur; an ſcilicet hi, non ſolum errores deteſtari debeant in congregatione Chriſti fidelium, cum inviolabili promiſſione in poſterum abſtinendi a quibuſcumque actibus falſæ ſectæ profeſſionem præſeferentibus, ſed inſuper debeant Turcis, etiam cum vitæ periculo, reditum ſuum ad Chriſti Fidem ſignificare. Extat hac de re Decretum Congregationis Sacræ Inquiſitionis editum die 18. Julii 1630. quod penes Cardinalem Albitium *de Inconſtantia in Fide cap.* 8. *num.* 29. impreſſum, & ſequentibus verbis conceptum legitur: *Utrum apoſtatæ a Fide, ad pœnitentiam redeuntes, cogendi ſint ad retractandum explicite, & publice coram infidelibus, cum periculo vitę, ſicut negarunt Fidem; an vero ſufficiat coram fidelibus publice abjurare apoſtaſiam in propriis balneis, quę ſunt captivorum carceres, & implicite apud infideles, abſtinendo ab actibus infidelitatis, & deponendo habitum: Sacra Congregatio cenſuit, apoſtatas a Fide, redeuntes ad pœnitentiam, omnino debere abjurare apoſtaſiam coram fidelibus captivis, quibus dederunt ſcandalum, in propriis carceribus, publice, & explicite. At coram infidelibus non videtur hoc neceſſarium: ſed ſufficit, ut coram ipſis abſtineant ab actibus infidelitatis, deponantque habitum proteſtativum falſę religionis; & curent, ut ſucceſſu temporis cognoſcant etiam infideles vel ab ipſis, vel ab aliis, eorum abjurationem, licet id etiam cum periculo vitę.*

XVIII.

XVIII. In Concilio tamen Provinciali Albano, ſuperius memorato, *cap.* 2. dum agitur de hujuſmodi apoſtatis ad Fidem redeuntibus, ſancitur quidem, ne Sacramentorum fiant participes, *niſi, facta prius abjuratione, publice ſe more Chriſtianorum gerant*, iiſdemque interdicitur, ne in poſterum quidquam agant, quod Mahumetanæ ſectæ profeſſionem includat; at nihil additur, quo iidem obſtringantur efficere, ut eorum reſipiſcentia, & abjuratio progreſſu temporis infidelibus perſpecta fiat, etiam cum propriæ vitæ diſcrimine. Inſuper cum in veteri, tum in recentiori Eccleſiæ diſciplina nihil plane occurrit de hujuſmodi onere, ſive obligatione; adnotantque opportune Theologi, præceptum extrinſecæ Fidei profeſſionis, qualis eſſet manifeſtatio illa emiſſæ abjurationis, infidelibus facienda, recenſeri inter præcepta affirmativa, quæ utique non ſemper neque ad ſemper obſtringunt. Accedit denique, quod verba illa Decreti a Cardinali Albitio allati: *& curent, ut ſucceſſu temporis cognoſcant etiam infideles vel ab ipſis, vel ab aliis, eorum abjurationem, licet id etiam cum periculo vitæ:* nil aliud ſunt, quam verba Theologorum, qui tunc ſententiam ſuam rogati fuerunt; quæ tamen minime exſcripta leguntur in Decreto, quod in Archivo Sacræ Inquiſitionis aſſervatur, & hac formula conceptum eſt: *In generali Congregatione habita die* 18. *Julii* 1630. *relato caſu tranſmiſſo a Congregatione de Propaganda Fide, propoſito a Fratre Franciſco Longobardo Ordinis Minimorum Miſſionario Tuneti in Africa, videlicet an apoſtatæ a Fide Chriſtiana, ad pœnitentiam redeuntes, cogendi ſint ad retractandum explicite, & publice coram infidelibus cum periculo vitæ, ſicut negarunt Fidem, an vero ſufficiat coram fidelibus publice & explicite abjurare apoſtaſiam in propriis balneis, quæ ſunt captivorum carceres, & implicite apud infideles, abſtinendo ab actibus infidelitatis, & deponendo habitum; Sanctiſſimus Dominus Noſter cenſuit, apoſtatas a Fide, redeuntes ad pœnitentiam, non teneri ad abjurandam apoſtaſiam publice coram infidelibus, ſed ſufficere, ut eam abjurent in balneo coram fidelibus, abſtinendo ab actibus infidelitatis, ac deponendo habitum infidelium, quatenus ſit proteſtativus falſæ religionis; ſi vero ſit æquivocus, poſſe illum deferre. Quod ſi ex illa delatione, ratione perſonæ, aliqua oriatur ſuſpicio; teneri aufugere, cum primum poterit.* Itaque allato genuino Decreti contextu, propoſito poſtulato fit ſatis.

CAPUT VIGESIMUM PRIMUM.

De poſtulato propoſito circa Matrimonia in infidelitate contracta ab iis, qui poſtea ad Chriſtianam religionem convertuntur.

MAtrimonii inter infideles contracti vinculum ſolvitur, ubi alter ex conjugibus ad Chriſti Fidem convertitur, alter vero requiſitus, ut vel eamdem Fidem amplectatur, vel thori ſocietatem ſine contumelia

lia Creatoris ſervare conſentiat, utramque conditionem obfirmate recuſat. De hac materia actum a nobis eſt *ſuperiore lib. 6. cap. 4. num. 3.* Nec omittendum hic eſſe ducimus id, quod die 23. Januarii 1603. reſponſum fuit Epiſcopo hac ipſa de re ſciſcitanti; ſicuti videri poteſt *lib. 10. Decret. pag. 55. Sacra Congregatio cenſuit ita reſpondendum, minime poſſe prædictos ad veram Fidem converſos accipere alias fideles uxores, niſi prius conſtiterit, utrum primæ voluerint cum eis permanere, vel non. Quod ſi noluerint cohabitare, vel ſi voluerint, non tamen abſque contumelia Creatoris, vel ut converſos ad mortale peccatum pertrahant, tunc poſſe eos alias fideles accipere uxores. Si cohabitare abſque Creatoris contumelia velint, & abſque eo quod converſos ad mortale peccatum pertrahant, quamvis veram agnoſcere Fidem noluerint, non poſſe converſos alias fideles accipere uxores. Non ſufficere ea, quæ proponuntur, nempe loci diſtantiam, difficultatem, ac præſumptionem, cum conſtare debeat de voluntate ipſarum uxorum infidelium.* Neque aliud hac in re addendum remanet, niſi quod Superiori Eccleſiaſtico onus incumbit ahibendi vigilem curam, ne, infideli conjuge in ſocietatem thori conſentiente, id mali ſequatur, ut neophytus ad vomitum redeat, & in priſtinas infidelitatis tenebras prolabatur. Cohabitatio cum infideli conjuge, etiam remota Creatoris contumelia, videtur vetita a Concilio Toletano IV. *in Can. Judæi qui Chiſtianas, 28. quæſt. 1.* Eadem tamen expreſſe permittitur *Cap. Quanto, & Cap. Gaudemus, de divortiis*, quæ multo tempore poſt Toletanum canonem edita fuiſſe conſtat. Non deſunt tamen Theologi clari nominis, qui, gravi ſpectato periculo, cui ex ſocietate cum infideli conjux fidelis exponitur, etiamſi ille ſine Creatoris contumelia ſe cohabitaturum polliceatur, adhuc tamen ſocietatem hujuſmodi illicitam eſſe contendant. Videri hac de re poſſunt Pontius *de Matrim. lib. 7. cap. 48. num. 8. & ſeq.* a Breno *in Manual. Miſſionarior. Oriental. tom. 2. lib. 3. cap. 5. quæſt. 1. num. 16.* At ſatis recte ſentire videtur Cabaſſutius, qui *in Theor. & Prax. Jur. Canon. lib. 3. cap. 23. num. 10. & 11.* hujus dubii reſolutionem pendere affirmat a caſuum circumſtantiis, & moribus regionum.

II. In relationibus Epiſcoporum, atque Miſſionariorum, ſequentes duo caſus ſæpe reperti ſunt occaſionem præbuiſſe, ut poſtulata proponerentur Congregationi de Propaganda Fide, & ab hac deinde, ut moris eſt, ad Congregationem Concilii, vel ad alteram univerſalis Inquiſitionis tranſmitterentur. Primus videlicet de infideli aliquo ad Chriſti Fidem converſo, qui, propriæ ſectæ errorem ſequendo, plures duxit, & habet adhuc uxores: cumque ignoretur, an prima ex iſtis Chriſtianam Religionem amplecti velit, ſecunda vero, aut tertia ad id promptam ſe exhibeat; dubitatur, an permitti poſſit marito, ut priore illa relicta, poſteriori, de cujus animo ad converſionem parato ſatis conſtat, deinceps adhæreat, etiamſi prima dumtaxat juſta uxor ex omnibus cenſeri debeat, uti docet Sanctus Thomas *in 4. ſent. diſt. 39. quæſt. unic. art.*

3. *Ad*

3. *Ad* 4. quem paſſim ſequuntur alii Theologi, ſicuti videre eſt apud Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *diſput.* 73. *num.* 4. *&* 5. Alter caſus eſt, cum aliqui, qui in ſtatu infidelitatis matrimonio juncti erant, Chriſtianam Religionem amplexi, Chriſtianum conjugem accipere cupiunt, ſed penitus ignorant, ubinam gentium ſit primus conjux, & utrum adhuc ſit inter vivos, cum in captivitatem inciderit a multo tempore, & in longinquas remotaſque regiones abductus fuerit. His itaque evenientibus caſibus, incerti quid conſilii caperent, quamque agendi rationem & regulam ſequerentur, tum Ordinarii Præſules, tum Miſſionarii prædictæ Congregationis, & Sedis Apoſtolicæ ſententiam exquiſierunt.

III. Duo ſummi Pontifices, S. Pius V. & Gregorius XIII. opportunas hoc in genere agendi regulas ſtatuere non omiſerunt, juxta quas efformatæ ſemper exinde ſunt reſponſiones ad ejuſmodi poſtulata, quoties ab iis regionibus tranſmiſſa fuerunt, de quibus in Apoſtolicis dictorum Pontificum litteris actum fuit. Cum enim hæ certas quaſdam regiones unice reſpiciant, minime poſſunt ad alias extendi, quantumvis id ſuadere videretur identitas, aut paritas rationis; quemadmodum paulo poſt obſervabimus. Et quidem S. Pius V. in Apoſtolicis ſuis litteris, quarum initium eſt *Romani Pontificis*, impreſſis *in* 5. *part. Conſtitutionum Apoſtolicarum pro Miſſionibus Sinarum, & Tunkini &c. edit. Pariſ.* 1676. exponit, quod Indis, qui plures in Infidelitate uxores habuerant, ſi quando ad Fidem convertebantur, in more poſitum erat, ut eam quiſque uxorem retineret, quæ ſecum una Chriſtum Deum agnoſcere, ejuſque Fidem amplecti conſentiebat. Id vero magnas ſecum ferebat difficultates; cum & ſæpiſſime contingeret, ut illæ, quæ cum maritis Chriſtianam Religionem amplectebantur, uxores primæ non eſſent; & aliunde arduum nimis eſſet eoſdem Indos ab iis mulieribus divellere, quæ una cum ipſis ad Baptiſmum ſe ſe offerebant. Itaque, ut his difficultatibus, maliſque occurreret, Sanctus Pontifex ſequentem edidit declarationem: *Ideo Nos, ſtatui dictorum Indorum paterno affectu benigne conſulere, atque ipſos Epiſcopos, & Miniſtros hujuſmodi ſcrupulis eximere volentes, motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ut Indi, ſicut præfertur, baptizati, & in futurum baptizandi, cum uxore, quæ cum ipſis fuerit baptizata, & baptizabitur, remanere valeant, tamquam cum uxore legitima, aliis dimiſſis, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium, declaramus matrimonium hujuſmodi inter eos conſiſtere.* Gregorius XIII. in ſuis litteris incipientibus *Quoniam ſæpe contingit*, quæ impreſſæ habentur apud Pontium *de Matrim. lib.* 7. *cap.* 48. *num.* 23. cum expoſuiſſet, perſæpe contingere, ut ab Angola, & Æthiopia, ac Braſilia in captivitatem abducerentur, & in remotas longe regiones deferrentur homines uxorem habentes, fœminæque conjugali nexu conjunctæ; qui autem, vel quæ in propriis regionibus remanebant, ſe ſe diſpoſitos, vel diſpoſitas exhiberent, ut Chriſtianæ Religioni nomen darent, & Chriſtifidelem conju-

gem accipere ſe velle oſtenderent; magnas illico excitari ſolere difficultates, utrum matrimonium, ſine quo Baptiſmum fortaſſe non ſumerent, inire poſſent; propterea quod ignoraretur, num primus conjux, cum quo in infidelitatis ſtatu matrimonium contraxerant, adhuc in vivis eſſet: his omnibus expoſitis, opportunum comparare volens remedium, Epiſcopis, Parochis, & Sociatatis Jeſu Presbyteris ad excipiendas Sacramentales Confeſſiones approbatis, qui in iis regionibus degerent, facultatem & auctoritatem conceſſit *diſpenſandi cum quibuſcumque utriuſque ſexus Chriſtifidelibus incolis dictarum regionum, & ſervis ad Fidem converſis, qui ante Baptiſmum matrimonia contraxerant, ut eorum quilibet, etiam ſuperſtite conjuge infideli, & ejus conſenſu minime requiſito, reſponſo non expectato, matrimonia cum quovis fideli, alias tamen rite, contrahere, & in eis poſtea carnali copula conſummatis, quoad vixerint, remanere licite valeant*. Cumque idem Pontifex animadvertiſſet, fieri poſſe, ut poſt ſecundum initum matrimonium primus conjux repente prodiret, affirmans, ſe præpeditum fuiſſe, quominus voluntatem ſuam de amplectenda Religione Chriſtiana manifeſtaret, vel etiam ſe jampridem Chriſtianos ritus amplexum fuiſſe, antequam ſecundum illud matrimonium celebraretur; idcirco in iiſdem litteris hoc additum, expreſſumque voluit, ut, his non obſtantibus, ſecundum matrimonium validum & firmum haberetur: *Quæ quidem matrimonia, etiamſi poſtea innotuerit, conjuges priores infideles ſuam voluntatem juſte impeditos declarare non potuiſſe, & ad Fidem etiam, tempore tranſacti ſecundi matrimonii, converſos fuiſſe, nihilominus reſcindi nunquam debere, ſed valida & firma eſſe*.

IV. Apoſtolicarum hujuſmodi Conſtitutionum tenorem perpendentes nonnulli, arbitrati ſunt, prædictos Romanos Pontifices, in favorem Fidei, extraordinaria ſua auctoritate uti voluiſſe, qua matrimonium in infidelitate conſummatum diſſolvere valebant. Sunt enim Theologi, & quidem magni nominis, qui in Romano Pontifice hujuſmodi poteſtatem agnoſcunt, ea potiſſimum adducti ratione, quod vinculum matrimonii rati inter fideles, multo fortius ſit matrimonio inter infideles conſummato: unde, cum Pontifex illud auctoritate ſua dirimere poſſit, multo magis hoc alterum diſſolvere valebit. Ita ratiocinatur Navarrus *conſil. 3. lib. 3. a num.* 12. *tit. de converſione infidelium*, quem ſequuntur Sanchez *de Matrimonio lib. 2. diſput.* 17. *per tot.* & Layman *Theol. moral. tom. 2. lib. 5. tract.* 10. *part. 2. cap. 3. ſub num.* 2. Verum negari nequit, complures alios eſſe huic opinioni contrarios; qui ſcilicet negant, matrimonii rati vinculum inter fideles fortius eſſe vinculo matrimonii, quod inter infideles fuerit conſummatum: matrimonium enim ratum eam Chriſti Domini unionem ſignificat, qua ſe per gratiam animabus juſtorum communicat; matrimonium vero conſummatum eam repræſentat unionem, qua idem Dominus noſter per Incarnationem cum Eccleſia ſe ſe conjunxit, juxta Innocentii III. reſponſum *in Cap. Debitum, de bigamis*: ex

quo

quo ſequitur, minime certum eſſe principium illud, quod ſcilicet matrimonium inter fideles ratum, fortius ſit vinculo matrimonii inter infideles conſummati. Legi poteſt Ven. Cardinalis Bellarminus *Controv. tom.* 2. *lib.* 2. *de Monachis cap.* 38. §. *Ad primam rationem*, & *tom.* 3. *lib.* 1. *de Sacramento Matrimonii cap.* 4. §. 1. & *ſeq.* Et quidem matrimonium etiam inter infideles conſummatum unionem illam ſignificat Chriſti cum Eccleſia per Incarnationem; ſicuti egregie advertit Cardinalis de Lauræa *de Matrimon. diſput.* 16. *art.* 11. §. 6. *num.* 231. Quod adeo veritati conforme cenſuit Vaſquez *in* 3. *part. D. Thomæ tom.* 4. *diſput.* 2. *ſub num.* 57. ut abſque erroris nota id negari non poſſe docuerit: *Habet ergo hujuſmodi infidelium matrimonium quidquid neceſſarium eſt, ut ſit ſignum conjunctionis Chriſti, & Eccleſiæ: idque uſque adeo verum eſt, ut ſine nota aliqua negari non poſſe cenſeam*. De hac materia fuſe nos ipſi egimus, cum in minoribus officio Secretarii Congregationis Concilii fungeremur, in Diſcurſu, quem exaravimus in elucidationem cujuſdam cauſæ *Florentinæ*, propoſitæ die 29. Martii 1727. quique editus legitur *tom.* 4. *Theſauri Reſolutionum*. Itaque ad ea, quæ ibi diximus, hic nihil addemus: ſententiam vero noſtram de præmiſſis Conſtitutionibus declarantes, dicimus, duos illos ſummos Pontifices expoſitis ſibi difficultatibus conſulturos, nihil aliud egiſſe, quam canonicarum legum rigorem temperare in eo quod pertinet ad judicialem interpellationem, quæ infideli conjugi facienda eſſet, utrum velit ad Fidem converti, illius mentis declarationem expectando per congruum tempus ab ipſa lege, aut a Superiore Eccleſiaſtico conſtitutum. Id ſatis aperte colligitur ex ipſo Brevi S. Pii Papæ V. ubi leguntur hæc verba; *Maxime quia difficillimum foret primum conjugem reperire*. Idemque clare etiam infertur ex aliis Gregorii XIII. litteris, in quibus inter cetera hæc habentur: *Dummodo conſtet, etiam ſummarie, & extrajudicialiter, conjugem abſentem moneri legitime non poſſe, aut monitum, intra tempus eidem monitioni præfixum, ſuam voluntatem non ſignificaſſe*. Matrimonium ab infidelibus in ſtatu infidelitatis initum, & conſummatum Divina lex ſolvit, cum, altero conjugum ad Fidem converſo, alter neque converti vult, neque ſine contumelia Creatoris cohabitare conſentit; juxta præceptum Apoſtoli *in epiſtola* 1. *ad Corinthios cap.* 7. Ex hoc principio alterum veluti conſequens deductum fuit, ut conjux converſus conjugem infidelem requirere ac interpellare debeat, ut mentem ſuam ſuper ea re aperte declaret. Verum, ſi aut ignoretur, ubinam infidelis degat, ac moraliter impoſſibile judicetur in hujuſmodi cognitionem venire, aut ſi, ejuſdem habita notitia, legitima interpellatio eidem fieri non poſſe dignoſcatur; cum in hiſce circumſtantiis aliqui magnæ æſtimationis Auctores interpellationem omitti poſſe cenſeant, plenamque fideli conjugi libertatem eſſe dicant, ut novas nuptias, dummodo cum perſona Catholica, contrahat: nemo non videt, quanto majori jure, iiſdem urgentibus circumſtantiis, ſummus

Pontifex ab ea interpellatione facienda eximere poſſit fidelem recens converſum, eique liberas nuptias cum alio fideli permittere. Id autem eſt, quod in Apoſtolicis ſuis litteris duo illi Romani Pontifices præſtiterunt; admittendo ſcilicet, in favorem Fidei, loco formalis & rigoroſæ interpellationis, extrajudicialem illam notitiam, quod vel omnino ignoretur, ubinam gentium degat infidelis conjux, vel ſaltem ratio non ſuppetat eumdem judicialiter interpellandi, atque huic interpellationi præfatam notitiam ſubrogando. In quo profectò nullus extraordinariæ illius poteſtatis uſus apparet, qua vinculum matrimonii in infidelitatis ſtatu conſummati diſſolvere in animo habuerint: ſicuti egregie animadvertit Pontius *de Matrim. lib. 7. cap. 48. num. 22. Diſpenſavit certe, ac ſupplevit* (loquitur de S. Pio V.) *monitionem Jure præſcriptam. Similem etiam diſpenſationem conceſſit Gregorius XIII. &c. Nec vero ex ea diſpenſatione colligitur, diſſolviſſe Pontificem matrimonium conſummatum infidelium; ſed, cum Pontifex poſſit Jus Divinum interpretari, & ex Divino privilegio diſſolvatur matrimonium in favorem Fidei, cum infidelis non vult cohabitare cum fideli, declarat Pontifex, eum caſum verificari, quando tanto tempore fidelis non requiritur ab infideli, & tanta terrarum ſpatia impediunt, atque adeo jam tunc poſſe uti Divina conceſſione, & ad ſecundas tranſire nuptias.*

V. Verricellus in ſuo Tractatu *de Apoſtolicis Miſſionibus tit. 4. de privilegiis Regularium quæſt. 98. dub. 16.* diverſæ videtur eſſe ſententiæ, & in eam propendere, ut prædictæ Apoſtolicæ Conſtitutiones ſolutionem vinculi matrimonii in infidelitate conſummati revera importent: etenim animadvertit, Gregorium XIII. in ſuis litteris uſum eſſe ſequentibus verbis: *Nos attendentes, hujuſmodi connubia inter infideles contracta, vera quidem, non tamen adeo rata cenſeri, ut, neceſſitate ſuadente, diſſolvi non poſſint*: præterea eumdem conceſſiſſe Epiſcopis, Parochis, & Miſſionariis facultatem diſpenſandi cum neophytis, ut cum fideli poſſint matrimonio conjungi, *etiam ſuperſtite conjuge infideli, & ejus conſenſu minime requiſito, reſponſo non expectato*. Verum ex his inferri recte non poteſt, voluiſſe Pontificem matrimonia in infidelitate contracta, & conſummata, Apoſtolicæ auctoritatis plenitudine, dirimere. Siquidem in iiſdem Gregorii litteris expreſſa mentio fit Juris Divini, quo matrimonii vinculum tollitur, ſi conjux infidelis ad viam veritatis venire renuat: nec alia Epiſcopis, Parochis, & Miſſionariis diſpenſandi facultas conceditur, quam ſuper judicialis interpellationis rigore, ut ſupra obſervavimus. Quod majorem videtur involvere difficultatem, illud eſt, quod, ex Gregorii Pontificis definitione, conjux ille, qui poſt fidem ſuſceptam novo ſe connubio cum fideli ſociavit, jubetur in eo perſeverare, etiamſi primus ille infidelis repente compareat, oſtendatque, ſe juſtis ex cauſis præpeditum fuiſſe, quominus voluntatem ſuam de eadem Fide amplectenda manifeſtaret, &, quod magis eſt, etiamſi affirmet, & probet, ſe jam fuiſſe Chriſtianis ſacris initiatum, quo tempore alter conjux, ſe abſente, & i-

gno-

gnorante, ſecundum matrimonium contraxit: quod quidem non videtur fieri aliter poſſe, niſi vinculum matrimonii in infidelitate initi, & conſummati, diſſolvatur & auferatur. Sed eadem ſemper recurrit ſuperius allata reſponſio: primum ſcilicet matrimonium nequaquam dici poſſe ſolutum a ſummo Pontifice, bene vero a Jure Divino; nihilque in hac re a Pontifice fieri, quam, peculiaribus ita ſuadentibus circumſtantiis, rigorem judicialis interpellationis auferre. Non inficiamur, ſoluto matrimonio ex capite impotentiæ, quæ judicetur eſſe perpetua, ſi forte contingat, ut, poſt novas nuptias a non impedito conjuge celebratas, conjux ille, qui perpetuo impotens credebatur, ſubeundis matrimonii oneribus reddatur idoneus, debere alterum illum conjugem, ſecundo thoro relicto, ad primi jura redire, juxta ſanctiones canonicas *in Cap. Laudabilem*, & *Cap. Fraternitatis*, *de frigidis*, & *maleficiatis*, & *Can. Requiſiviſti*, 33. *quæſt.* 1. præter alia plura, quæ legi poſſunt apud S. Thomam *in* 4. *ſent. diſt.* 34. *quæſt.* 1. *art.* 2. Sed hoc ad rem noſtram non facit. Matrimonium enim ab impotente impeditoque contractum, non alia de cauſa dirimitur, niſi ratione impotentiæ, impedimentique perpetui; nam, ſi hæc perpetua non eſſent, ſed temporaria, nullus profecto fuiſſet locus matrimonii vinculo diſſolvendo: itaque, impotentia, impedimentoque ceſſantibus, ſecundi matrimonii nullitas detegitur, & primi ſtabilitas reviviſcit. Contra vero, cum dirimitur matrimonium, vel quia judicialiter interpellatus primus conjux, actu recuſavit Chriſtianam fidem amplecti, aut ſaltem ſine contumelia Creatoris cohabitare, vel quia hujuſmodi judiciali interpellationi, Apoſtolica auctoritate, & ratione circumſtantiarum, ſubrogatæ fuerunt ad eumdem effectum extrajudiciales notitiæ, de quibus ſupra; in hiſce caſibus, ſi converſus alteri nubat, ſecundum hoc matrimonium ita validum & firmum eſt, ut & ipſe ad priorem conjugem amplius reverti nequeat, & primus conjux jus illud omne perdiderit, quod in contrahendo priore matrimonio acquiſierat. Primum enim matrimonium eo ipſo momento, & quidem irrevocabiliter, ſolutum remanet, quo conjux converſus ad alias nuptias cum fideli tranſivit; ſive quia in hanc libertatem vindicatus fuerit Jure Divino, propterea quod infidelis conjux, judicialiter interpellatus, euangelicæ veritati, aut innocuæ cohabitationi ſe denegaverit; ſive quia peculiares rerum circumſtantiæ viam aperuerint Indulto Apoſtolico, quo ſublata fuit interpellandi neceſſitas: quod quidem Indultum, cum nulli conditioni ſit alligatum, ſecundi matrimonii validitatem & firmitatem perpetuo aſſerit, & reditum intercludit ad prima connubia, etiamſi quis probare contenderet, primo conjugi interpellato non fuiſſe liberum reſpondere, vel eum jam tunc Chriſtianæ Religioni amplectendæ paratum fuiſſe, immo ante illam diem, qua ſecundum matrimonium a conjuge converſo celebratum fuit, ipſum quoque Chriſto nomen dediſſe, & Baptiſmum ſuſcepiſſe.

VI. Quemadmodum ſupra diximus, duæ illæ S. Pii V. & Gregorii XIII.

XIII. Conſtitutiones certas quaſdam regiones tantummodo complectuntur: neque vero, ut ſuperius pariter aſſeruimus, extendi poſſunt ad alias, quantumvis rationis, & circumſtantiarum paritas, aut identitas id ſuadere videatur; quod etiam animadvertit Verricellus *de Apoſtolicis Miſſionibus tit. 4. de Privileg. Regular. quæſt. 98. num.* 181. Porro inter facultates, quæ Epiſcopis, & Vicariis Apoſtolicis Aſiæ, Africæ, & Americæ, necnon Præfectis Miſſionum in iiſdem partibus tribuuntur, hanc etiam, quæ ſequitur, legere eſt, his verbis expreſſam: *Diſpenſandi cum Gentilibus, & infidelibus plures uxores habentibus, ut poſt converſionem, & Baptiſmum, quam ex illis maluerint, ſi etiam ipſa fidelis fiat, retinere poſſint, niſi prima voluerit converti*. In qua quidem formula nulla fit mentio de facultate diſpenſandi ſuper juridica illa, & formali interpellatione, quæ primo conjugi fieri debet, ut mentem ſuam de Chriſti Fide amplectenda declaret, & ſubrogandi in illius locum aut extrajudiciales notitias, aut alias circumſtantias, & argumenta, quæ ſuadeant, improbabile omnino eſſe, primum conjugem ad Chriſtianam Religionem converti velle: id quod expreſſe conceſſum legitur in duabus illis Apoſtolicis Conſtitutionibus S. Pii V. & Gregorii XIII. Itaque locus eſt inquirendi, qua ratione ſe gerere debeant illi, quibus permiſſus eſt ejus formulæ uſus, ſi ignorari contingat, quas regiones incolat primus conjux, & maxima appareat probabilitas, eumdem, ſi juridice interpellaretur, Religioni Chriſtianæ minime conſenſurum. Facile eſt huic malo remedium, cum caſus in iis regionibus accidit, quæ non magno a nobis intervallo diſtant; uti colligitur ex Decreto Congregationis Concilii edito die 8. Junii anni 1611. *lib.* 11. *Decret. pag.* 100. Decreti verba ſunt hæc: *Hoc ſupplici libello in Sacra Congregatione Concilii Tridentini propoſito, ac deinde ad Sanctiſſimum D. N. Paulum V. relato, Sua Sanctitas die* 21. *Junii* 1611. *ex ſententia Congregationis facultatem fecit Illuſtriſſimo Ordinario Neapolitano, ut poſſit diſpenſare cum hac Juvene, quæ ante ſuſceptum Baptiſmum in partibus Turcarum matrimonium contraxerat, ut, ſuperſtite etiam conjuge Turca, & conſenſu ipſius minime requiſito, & reſponſo non expectato, matrimonium cum quovis fideli contrahere poſſit, ita ut etiam poſtea, ſi ipſe infidelis vel ad Chriſtianam Religionem converteretur, vel cum ea cohabitare paratus eſſet ſine injuria Creatoris, tamen hoc matrimonium poſterius ratum, & indiſſolubile maneat, dummodo tamen ipſi Illuſtriſſimo Ordinario ſummarie, & extrajudicialiter conſtet, conjugem abſentem moneri legitime non poſſe*. Cum vero caſus in aliqua a nobis remotiſſima regione contingit, tunc ea neceſſitas, qua facultatem illam a Romano Pontifice petere, eamque ab Urbe expectare coguntur Epiſcopi, & Miſſionarii, ut Chriſtianos recens converſos ab hujuſmodi juris ſolemnitatibus eximere valeant, res eſt profecto, ob immenſas locorum diſtantias, graviſſimis ſubjecta moleſtiis, atque difficultatibus. Opportunum igitur foret, præmiſſæ formulæ illud ipſum adjunge-

gere, quod de omittenda interpellatione primi infidelis conjugis in laudatis duorum Pontificum litteris continetur; ne Miſſionarii in eas adducantur anguſtias, ut, periculo proprio, opinionem illam non ſatis tutam in praxi ſequantur, quæ ſcilicet ponit, judicialem interpellationem licite omitti poſſe, quoties aut fieri re ipſa nequit, aut, ſi fieret, nullius utilitatis fore reputatur; de qua opinione actum a nobis eſt *ſuperiore lib. 6. cap.* 4. *num.* 3. Illud autem procul dubio neceſſarium exiſtimamus, ut, cum reſponſa dantur interrogationibus & poſtulatis, quæ circa hanc materiam ex variis Orbis partibus ad Congregationes Urbis deferuntur, percunctantibus aperte ſignificetur, ut, cum a neophyto matrimonium contrahitur cum ſecundo, vel tertio conjuge eamdem Chriſti Fidem amplexo, propterea quod primus in infidelitatis tenebris remanſit, omnino curent, ut conſenſus inter eos ſub debita forma renovetur: nullius enim roboris, Divina æque, ac naturali lege, fuit conſenſus ille, quem ipſi antea in infidelitate ſibi mutuo præſtiterunt, prioribus nuptiis conſtantibus. Quod ſi in Apoſtolicis litteris, aut in prædicta formula, de eo conſenſu iterando nulla fit mentio; ſatis tamen id ex ſacrarum legum ſanctionibus aperte deducitur: nec ullus eſſe poteſt locus diſpenſationi, quæ a conſenſus renovatione in hujuſmodi caſibus eximat. De hac re videndi ſunt Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *diſput.* 35. & Sylvius *in Supplemento*, *ſeu Additionibus ad* 3. *part. quæſt.* 45. *art.* 2. *quæſt.* 2. ubi pluribus probant, etiam tunc a conjugibus renovandum eſſe conſenſum, cum ſummus Pontifex talem diſpenſationem concedit, cujus vi revalidatur aliquod matrimonium, quod initio, propter impedimentum dirimens, fuit nullum & irritum; cum enim invalidus fuerit conſenſus ille, quem in primo contractu conjuges præſtiterunt, nullam omnino vim habere poteſt pro eodem poſtea revalidando.

VII. In ſupradicto autem caſu nullum aſſeruimus eſſe locum diſpenſationi, per quam ab iterando, renovandoque conſenſu conjuges eximantur. Quamvis enim in aliquibus circumſtantiis concedantur quædam diſpenſationes, quæ dicuntur *in radice matrimonii*, per quas renovandi conſenſus neceſſitas tollitur, ſicuti Auctores docent, & ſicuti factum obſervamus in Apoſtolicis Clementis XI. litteris, incipientibus *Apoſtolicæ dignitatis*, datis die 2. Aprilis 1701. aliiſque Clementis XII. quarum initium eſt *Cum dudum*, & quæ impreſſæ leguntur *num.* 142. §. 3. *tom.* 14. *novi Bullarii*; certum tamen eſt, hujuſmodi diſpenſationes, quibus matrimonium redditur validum, & proles ex eo genita, legitima nuntiatur, abſque ulla renovandi conſenſus neceſſitate, concedi quidem aliquando, graviſſimis urgentibus cauſis, & quatenus conjunctio conjugum extrinſecam ſpeciem habuerit juſti matrimonii, neque copula fuerit manifeſte fornicaria; ſed tunc ſolum, cum impedimentum, propter quod matrimonium irritum fuit, nequaquam ortum habuit a Jure Divino, vel naturali, ſed a Lege dumtaxat Eccleſiaſtica, quam poſitivam vocant,

&

& cui ſummus Pontifex derogare poteſt; non ſane agendo, ut matrimonium nulliter contractum, non ita contractum fuerit; ſed effectus illos de medio tollendo, qui, ob hujuſmodi matrimonii nullitatem, ante indultam diſpenſationem, ac etiam in ipſo contrahendi matrimonii actu producti fuerunt: juxta Clementinam *Quoniam*, *de immunitate Eccleſiarum*. De his copioſe actum a nobis eſt in Foliis, quæ olim in minoribus, a Secretis Congregationi Concilii operam noſtram navantes, edidimus in cauſa *Pragen. Matrimonii*, propoſita die 13. Julii 1720. 16. Januarii 1723. 28. Auguſti ejuſdem anni, & tandem reſoluta die 18. ſequentis Septembris, ſicuti videri poteſt *tom.* 1. *&* 2. *Theſauri Reſolutionum*. Satis hic ſit, quæ tunc ibi retulimus, atque firmavimus, innuiſſe: quibus inhærentes, concludimus, omnino renovandum eſſe conſenſum, cum alter conjugum converſus ad Fidem in matrimonii ſocietate remanere vult cum ſecundo, vel tertio conjuge, qui eamdem Fidem ſuſceperit: etenim matrimonium cum his in infidelitate contractum, propter impedimentum Juris Divini, & naturalis, omnino irritum fuit; & in hoc caſu locus non eſt concedendæ diſpenſationi, quæ a renovando conſenſu eximere conjuges poſſit: eo vel magis quod, cum ambo in thori ſocietatem conſentiant, nullum eſſe poteſt illius generis periculum, quale animarum directoribus ſæpe objicitur, ubi impedimentum aliquod dirimens, quod uni ſolum ex conjugibus notum eſt, alteri vero prorſus ignotum, debet huic etiam aliqua ratione manifeſtari, ut novus ab utroque aſſenſus opportune obtineatur; ſicuti præſcribitur in illis diſpenſationum Litteris quæ a Pœnitentiaria Apoſtolica in hujuſmodi caſibus expediri ſolent, eo conjuge poſtulante, quem non latet impedimentum. Tunc enim illi, cui cura commiſſa eſt manifeſtandi impedimentum, & matrimonii contracti nullitatem, jure ac merito timendum eſt, ne conjux alter, qui impedimentum dirimens ignorabat, renovare conſenſum neget, atque ita matrimonium ſolutum remaneat. De hoc caſu nos fuſiore calamo egimus *in noſtra Inſtitutione* 87. *Latinæ editionis*.

VIII. Ad ea itaque, quæ hucuſque diximus, extra omnem dubitationis aleam collocanda, nil aliud remanet, niſi ut oſtendamus, matrimonium infidelitatis tempore a viro cum fœmina celebratum, vivente alia, cum qua anteriori ſe conjugio obſtrinxerat, nullum & irritum extitiſſe tum Lege Divina, tum naturali. Non ita inſtitutum fuit a Deo matrimonium, ut unus vir cum pluribus fœminis, ſed ut unus cum una dumtaxat conjungeretur. *Vir adhærebit uxori ſuæ*. Ita legitur *Geneſeos cap.* 2. Quemadmodum etiam: *Erunt duo in carne una*. Quod ſi *ejuſdem Geneſis cap.* 4. legimus, Lamech duas eodem tempore uxores habuiſſe, Adam, & Sellam; ejuſque poſtea exemplum plurimos ſecutos fuiſſe, adeo ut *Deuteronomii cap.* 21. de mulierum pluralitate ſermo habeatur tamquam de re, quæ jam in morem tranſierat, ideoque habebatur tamquam legitima conſuetudo, quam unuſquiſque tuta conſcientia, & ſine ullius repre-

hen-

henſione ſequebatur: *Si habuerit homo uxores duas, unam dilectam, & alteram odioſam &c.*: factum id fuerat ex indulto Divino, poſt diluvium, præſertim Patriarchæ Noe conceſſo, ut majori, qua fieri poterat, celeritate multiplicaretur humanum genus. Sed, cum Chriſtus Dominus *in Euangelio Matthæi cap.* 19. matrimonium ad priſtinum monogamiæ ſtatum conditionemque reſtitutum eſſe voluerit, præmiſſa Geneſeos verba reſumens: *Erunt duo in carne una*: atque ita concludens: *Itaque jam non ſunt duo, ſed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet*: ex hoc ſatis ſuperque probatum remanet, non poſſe quemlibet virum, niſi cum una fœmina, matrimonium habere; adeoque ex Lege Divina matrimonium illud irritum & nullum eſſe, quod, prima uxore non adhuc morte ſublata, cum alia aliqua muliere celebretur: quemadmodum recte animadvertit Innocentius III. *in Cap. Gaudemus, de divortiis*, & confirmavit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de Matrimonio can.* 2. ubi ita definiendo decrevit: *Si quis dixerit, licere Chriſtianis plures ſimul habere uxores, & hoc nulla Lege Divina eſſe prohibitum; anathema ſit.*

IX. Juri Divino jus naturale ſuccedit in iis matrimoniis irritis faciendis, quæ, prima uxore vivente, cum alia, vel aliis pluribus ineuntur. Et, quamvis huic veritati objiciatur, quod olim a Deo, ſicuti dictum eſt, permiſſa fuit polygamia, ideoque hæc dici non poſſe videatur naturæ lege prohibita; facilis tamen eſt, & clara reſponſio: bifariam ſcilicet, ac in duo veluti genera, naturæ præcepta diſtingui; & eorum quidem aliqua eſſe tamquam primigenia aliorum principia; alia vero veluti conſequentia, quæ a primis illis oriuntur. Prima illa invariabilem quamdam rectitudinis regulam in ſe continent; quæ nullius mutationis, aut diſpenſationis eſt capax: ut eſt præceptum amandi Deum, abſtinendi a mendacio, aliaque Divinæ Legis capita, quæ in Decalogo exponuntur. Poſteriora vero regulam pariter continent rectitudinis; ita tamen, ut, circumſtantiis rerum, & perſonarum mutatis, & ipſa mutari poſſint, mediante diſpenſatione, quæ tamen a ſola poteſt auctoritate Divina procedere. Tale eſt præceptum de innocente non occidendo, a quo Deum legimus diſpenſaſſe, cum imperavit Abrahamo, ut filium unigenitum Iſaac ſibi in ſacrificium offerret. Itaque ad hanc ſecundam naturalium præceptorum claſſem referenda eſt lex monogamiæ, circa quam aliquando Deus ad tempus indulſit, ut, ea non obſtante, plures, ut ſupra diximus, duci poſſent uxores. Ita docent graviores inter Theologos S. Thomas *in ſupplement. ad* 3. *part. quæſt.* 65. *art.* 1. Ven. Cardinalis Bellarminus *de Sacr. Matrimonii lib.* 1. *cap.* 10. *& ſeq.* Eſtius *in lib.* 4. *ſent. diſt.* 33. §. 1. *& ſeq.* Sylvius *in ſupplem. ad* 3. *part. S. Thomæ quæſt.* 65. *art.* 1. *& ſeq.* Docent quidem Durandus, & Abulenſis, juri naturæ polygamiam non repugnare. Quamvis autem ſingularis hæc eorum opinio dici non poſſit a Tridentino Concilio fuiſſe proſcripta; cum in eo damnata unice fuerit eorum ſententia, qui polygamiam Jure Divino vetitam non

eſſe contenderent, ſicuti in allato Concilii canone aperte conſpicitur: cenſuram tamen non fugit doctrinæ improbabilis, & alienæ a communi ſententia aliorum Theologorum, docentium, polygamiam Divino æque, ac naturali juri, eo modo, quem ſupra innuimus, eſſe contrariam. Immo non deeſt, qui ſolidis fundamentis innixus, poſt recenſitam monogamiam ex parte viri inter præcepta naturalia ſecundæ claſſis, eamdem contendat, ex parte fœminæ, inter præcepta primæ claſſis adnumerandam: tum quia una mulier pluribus nupta maritis difficile admodum fœcundatur, & proles obnoxia eſt multis in educatione periculis: tum quia in veteri Teſtamento multi quidem leguntur homines ſancti pluribus uxoribus eodem tempore copulati; ſed nullam omnino reperire eſt inter ſanctas fœminas, quæ plures maritos uno eodemque tempore habuerit.

CAPUT VIGESIMUM SECUNDUM.

De poſtulato propoſito circa Matrimonium inter duos Calviniſtas in Tranſylvania contractum, cum alter ex iis, ejurata hęreſi, ad fidem Catholicam converſus eſſet.

FOrmula, qua hæretici Calviniſtæ in celebrandis matrimoniis utuntur, ex eorum rituali libro, ſeu formulario deſumpta, hæc eſt: *Dicat miniſter ad contrahentes: Jungite manus: & dicat: Vir, interrogo te, primo, præter hanc perſonam, quam manu tenes, alteri cauſa matrimonii dediſti ne manum, fidem, ac donum, vel non? Reſp. Non dedi. Secundo: Amas ne illam? Reſp. Amo. Tertio: Accipis ne illam in uxorem? Reſp. Accipio.* Ad fœminam inde converſus, eodem modo de iiſdem etiam interrogat. Habitiſque ab utroque conjuge reſponſionibus, miniſter ita proſequitur: *Dic vir: Verus Deus, qui eſt Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, perfecta Sancta Trinitas, unus vere æternus Deus, ita te adjuvet in tua vera fide, quod perſonam, quam manu tenes, amas, ex amore illam accipis in perpetuam uxorem, illa contentaberis, cum illa patieris, nec illam, tua, & illius vita durante, nec in ſanitate, nec in infirmitate, nec in felici, nec in infelici ſtatu, nec in ulla illius ærumna deſeres, quoaduſque in ſua honeſtate, & puritate permanſerit. Ita te Deus adjuvet.* Eadem poſtea, converſus ad fœminam, repetit.

II. Cum autem inter virum & fœminam Calviniſtas in Tranſylvania initum fuiſſet modo prædicto matrimonium, factum poſtea fuit, ut fœmina, ejuratis illius ſectæ erroribus, Religioni Catholicæ nomen daret, &, primo marito Calviniſta in vivis adhuc agente, alteri viro Catholico nuberet. Hoc matrimonium occaſionem dedit Tranſylvaniæ Epiſcopis interrogandi, num matrimonium, quod mulier recens converſa cum viro Catholico celebraverat, validum habendum eſſet, an nullum. Quod quidem dubium ſolvi non poſſe dignoſcitur, niſi prius certo conſtiterit,

an

an primum matrimonium, ab eadem muliere cum viro Calviniſta contractum, quo tempore & ipſa in eadem hæreſi verſabatur, verum, firmumque fuerit, an potius nullum & irritum.

III. Scholaſticis diſputationibus prætermiſſis, illius videlicet quæſtionis omiſſo examine, utrum inſolubilitas matrimonii conſummati, donec uterque conjux vixerit, procedat a jure naturali, necne; id certum eſt, perpetuam illius firmitatem a Jure Divino ſcripto profluere: ſicuti evidenter infertur *ex cap.* 2. *Geneſis*, & *ex cap.* 19. *Sancti Matthæi*, quemadmodum advertit Summus Pontifex Bonifacius VIII. *in Cap. unic. de voto & voti redemptione*, *in ſexto*, & poſt eum egregie obſervarunt Patres Concilii Tridentini *in Doctrina de Sacramento Matrimonii*. Nec minus certum haberi debet, matrimonii vinculum nequaquam diſſolvi, ſi ab alterutro conjugum fides conjugalis adulterio frangatur. Quod enim a Chriſto Domino dicitur apud Sanctum Matthæum *cit. cap.* 19.: *Dico autem vobis, quia quicumque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: & qui dimiſſam duxerit, mœchatur:* non ita debet intelligi, ut, interveniente fornicatione, locus eſſe poſſit ejuſmodi dimiſſioni, qua matrimonii vinculum diſſolvatur; ſed divortio dumtaxat, ſeu dimiſſioni, quæ cohabitationem tollat, intacto conjugali vinculo remanente: ſicuti explicat Tridentinum Concilium *can.* 7. *ſeſſ.* 24. *de Sacramento Matrimonii*. Ex his plane conſequitur, matrimonium inter virum, & fœminam contractum, quo tempore ambo Calvinianæ ſectæ adhærebant, validum, firmumque cenſendum eſſe, tametſi cum ceteris ejuſdem hæreſis ſectatoribus falſo opinati fuerint, matrimonium etiam quoad vinculum, adulterio interveniente, diſſolvi: ſiquidem credendum eſt, eos generali voluntate contrahere voluiſſe matrimonium validum, juxta Chriſti legem, ideoque etiam adulterii cauſa non diſſolvendum. Privatus enim error nec anteponi debet, nec præjudicium afferre poteſt generali, quam diximus, voluntati, ex qua contracti matrimonii validitas, & perpetuitas pendet, & conſequenter inducitur nullitas ſecundi matrimonii, quo fœmina, poſt ſuſceptam Catholicam Fidem, primo adhuc vivente marito, alteri ſe conjunxit.

IV. Evidens hac de re videtur eſſe Innocentii III. textus in Decretali *Gaudemus de divortiis*, ubi ita legitur: *Qui autem ſecundum ritum ſuum legitimam repudiavit uxorem, cum tale repudium veritas in Evangelio reprobaverit, nunquam, ea vivente, licite poterit aliam etiam ad Fidem Chriſti converſus habere*. Sane Moyſes *Deuteronomii cap.* 24. propter Hebræorum cordis duritiem, eiſdem permiſit, ut poſſent uxores ſuas repudiare. Quidquid autem ſit de ea controverſia, quæ inter Theologos agitatur, utrum, conceſſo per Moyſem, ut majus malum evitaretur, libello repudii, quicumque illum darent, quique reciperent, a pœna quidem liberarentur, ſed non a culpa; an vero, hujuſmodi indulti vigore, ab utraque immunes evaderent; de qua quæſtione nos egimus in noſtra Conſti-

tutione 38. quæ incipit *Apoſtolici miniſterii*, *tom.* 2. *noſtri Bullarii:* quidquid (inquam) ſit de ea quæſtione, hoc certum eſt, ſublato per Chriſtum Dominum Moſaicæ legis indulto, ſicuti legimus apud Sanctum Matthæum *cap.* 19. & apud Sanctum Marcum *cap.* 10. matrimonioque ad priſtinum inſolubilitatis ſtatum redacto, ſublatum quoque fuiſſe, prohibitumque libellum repudii. Quo tempore nos a Secretis eramus Congregationis Concilii, ex parte cujuſdam Græci Catholici propoſitum fuit dubium, an ipſi permittendum eſſet, ut ſecundam uxorem duceret, adhuc prima vivente, quam repudiaverat ex cauſa adulterii in judicio manifeſte probati, impetrata præterea a Judicibus facultate, ut novum cum altera matrimonium iniret: Græcorum enim opinio eſt, quam vel maxime in praxi tuentur, adulterii cauſa matrimonii vinculum ſolvi, quantumvis contra definitum fuerit tum in Decreto de unione Armenorum, edito a Summo Pontifice Eugenio IV. in publica Concilii Florentini Seſſione, habita anno 1439. tum *in cit. can.* 7. Concilii Tridentini *de Sacramento Matrimonii*, tum etiam in Fidei profeſſione pro Græcis Orientalibus ſtabilita, tum denique in Inſtructione Clementis VIII. pro Italo-Græcis, quam nos confirmavimus in noſtra Conſtitutione *Etſi Paſtoralis*, quæ eſt 57. §. 8. *Bullarii noſtri tom.* 1. in quibus omnibus locis ſolemniter aſſertum fuit Catholicum dogma adverſus errorem Græcorum; qui ob adulterium contendunt matrimonii vinculum dirimi, nec ſatis habent, tori divortium, aut habitationis diſcidium fieri. Prædicto autem propoſito dubio, & re mature diſcuſſa, reſponſum fuit, Græcum illum, vivente prima uxore quantumvis adultera, ad alias nuptias tranſire non poſſe: ſicuti legi poteſt *tom.* 3. *Theſaur. Reſol.* in Congregatione habita die 15. Januarii 1724. in cauſa, cui titulus *Dubium matrimonii*, cujus elucidandi gratia nos tunc Diſcurſum edidimus, diſtribuendumque curavimus, qui *indicato loco* reperitur impreſſus. Præterea eodem anno ſub die 13. Aprilis admiſſum pro valido reperimus matrimonium, quod inter virum, & mulierem in Helvetia coram miniſtro hæretico celebratum fuerat; etiamſi pro certo haberi poſſet, utrumque conjugem in eodem errore verſari, quod ſcilicet, perpetrato adulterio, matrimonii vinculum ſolvi poſſet. Videatur etiam hac de re Schmalzgrueber *ad tit. Decretal. de conditionibus appoſitis* §. 5. *num.* 129.

V. Sed caſus hic non omnino coincidit cum caſu noſtro. Non enim nunc ſermo eſt de matrimonio inito inter duos Calviniſtas, quibus hoc per errorem tantummodo perſuaſum fuerit, matrimonii vinculum adulterii cauſa diſſolvi: ſed agitur de ejuſmodi matrimonio, quod a duobus Calviniſtis ita fuerit celebratum, ut, præter errorem ſupradictum, id etiam in pactum, conditionemque deduxerit, & expreſſe in ipſa matrimonii ſtipulatione convenerint, quod, ſi ab alterutro conjugalis fides fracta fuerit per adulterium, conjugii ſocietas etiam quoad vinculum ſoluta remaneat. In quo rerum ſtatu locum habet celebris Decretalis Gregorii IX.

IX. *in Cap. Si conditiones, de conditionibus appoſitis*, cujus hæc ſunt verba: *Si conditiones contra ſubſtantiam conjugii inſerantur, puta ſi alter dicat alteri: Contraho tecum, ſi generationem prolis evites, vel donec inveniam aliam honore, vel facultatibus ditiorem, aut ſi pro quæſtu adulterandam te tradas: matrimonialis contractus, quantumcumque ſit favorabilis, caret effectu; licet aliæ conditiones appoſitæ in matrimonio, ſi turpes, aut impoſſibiles fuerint, debeant, propter ejus favorem, pro non adjectis haberi*. Cui conformis eſt alia ejuſdem Gregorii IX. Decretalis, quæ legitur in novo Bullario Ordinis Prædicatorum *tom.* 1. *num.* 130. ubi hæc habentur: *Cum in Sclavoniæ partibus conſuetudinem peſſimam, quæ dicenda eſt verius corruptela, eſſe proponas, juxta quam ſub ea conditione mulier conjungitur viro, ſi ſibi placuerit, in matrimonio retinenda, alioquin reddenda parentibus ſine mutilatione, vel fractione membrorum; Nos tibi ſuper hoc propter animarum periculum conſilium poſtulanti, taliter reſpondemus, quod, cum contra ſubſtantiam matrimonii talis conditio inſeratur, pro eo quod ad tempus nec debet, nec poteſt matrimonium celebrari, ſic contrahentes monendi ſunt propenſe, & hortandi, ut de novo inter ſe matrimonialiter contrahant ſecundum formam Eccleſiæ conſuetam. Quod ſi forte non fecerint, denunciari debet eiſdem, quod, non matrimonia, ſed contubernia ſunt potius inter eos, nec legitime, ſed fornicarie commiſcentur.*

VI. In laudata Decretali *Si conditiones*, animadvertendum eſt, duo a Pontifice diſtingui genera conditionum: primum videlicet earum, quæ ſunt contra ſubſtantiam matrimonii; alterum vero illarum, quæ aut turpes ſunt, aut executioni mandari non poſſunt, & impoſſibiles nominantur. Et quidem, quod ſpectat ad conditiones primi generis, ſi illæ in matrimonii contractu apponantur, declarat ſummus Pontifex, matrimonium per eas nullum & irritum reddi: ſi vero in matrimonio contrahendo appoſitæ ſolum fuerint conditiones ſecundi generis, illicitum quidem fieri matrimonium, at minime nullum; conditiones autem pro non appoſitis haberi. Porro, licet inter primi generis conditiones eam non recenſuerit ſummus Pontifex, qua conjuges de matrimonio ſolvendo conveniunt, ſi alter eorum adulterii crimen patraverit; attamen, cum hæc conditio revera contraria ſit ſubſtantiæ matrimonii, cujus, ubi conſummatum fuerit, perpetuum eſſe debet vinculum, &, ambobus conjugibus viventibus, inſolubile; hoc ſatis profecto eſt, ut, ſi hujuſmodi conditio, ſeu pactum in matrimonii contractu apponatur, matrimonium illud nullum & irritum cenſeri debeat. Celebriores enim Canoniſtæ, ſuper laudatum textum ſcribentes, docent, omnes quidem conditiones, quæ in ea Decretali a ſummo Pontifice recenſitæ ſunt, matrimonii ſubſtantiæ repugnare, ſed eas minime ſolas eſſe: cum præter illas aliæ non deſint, quæ, ſi in matrimonii fœdere contrahendo inſerantur, nullitatis vitium in illud inducunt. Ita docet Abbas *in dictum Cap. Si conditiones*, *num.* 2. *Et licet textus hic ponat tria exempla iſtarum conditionum contra ſubſtantiam,*

tamen multa alia poſſunt reperiri. Et ſuper eundem textum ita proſequitur Ancharanus *num. 2. Adverte, quod iſta tria ponuntur in textu, gratia exempli; nam idem eſſet, ubicumque eſſet eadem ratio*. Conſentiunt Joannes Andreas, Henricus Boich *num.* 5. Alexander de Nevo *num.* 3. Fagnanus *num.* 2. *in dictum Cap. Si conditiones, de conditionibus appoſitis*.

VII. Præterea Theologi, & Canoniſtæ non ſolum rationem inquirunt, cur nullum remaneat matrimonium, in cujus contractu inſertæ fuerint conditiones ipſius ſubſtantiæ, ac naturæ contrariæ, ſed etiam quæ ſit ratio illius diſcriminis, unde fit, ut validum firmumque haberi debeat matrimonium eorum, qui, nulla appoſita conditione hujuſmodi, alteri nubunt, etiamſi falſam illam opinionem foveant, qua putent, matrimonium ipſum, fracta per adulterium fide, ſolutum iri; contra vero nullum & irritum cenſendum ſit matrimonium eorum, qui, præter eum errorem, quo imbuti ſunt, conventionem etiam adjiciunt de matrimonii diſſolutione quoad vinculum, interveniente adulterio. Super quo ita ratiocinantur. Quicumque contractum vult, neceſſe eſt, ut ejuſdem ſubſtantiam velit; ideoque, ſi contrahentes, in matrimonii fœdere ineundo, conditionem apponunt illius ſubſtantiæ contrariam, certiſſimum hoc eſt argumentum, nequaquam eos in veri matrimonii contractum conſentire: ſine contrahentium autem conſenſu, matrimonium eſſe non poteſt. Quod ſi expreſſa illa conditio de matrimonio ob adulterium diſſolvendo appoſita minime fuerit, quantumvis contrahentes in eo fuerint errore, ut matrimonii vinculum per adulterium diſſolvi poſſet, nihilominus locus eſt præſumptioni, ut, dum matrimonium, prout a Chriſto inſtitutum fuit, inire voluerunt, illud omnino perpetuum, ac, interveniente etiam adulterio, inſolubile contrahere voluerint; prævalente nimirum generali, quam diximus, voluntate de matrimonio juxta Chriſti inſtitutionem ineundo, eaque privatum illum errorem quodammodo abſorbente: quo fit, ut matrimonium ita contractum, validum firmumque maneat. At, ubi contrahentes in ipſo matrimonii contractu expreſſam appoſuerunt conditionem de diſſolvendo quoad vinculum matrimonio in caſu adulterii; jam fieri nequit, ut error particularis abſorptus maneat a generali voluntate contrahendi matrimonium, prout a Chriſto Domino inſtitutum fuit: ſed potius voluntas generalis ejuſmodi extinguitur & ſuffocatur ab errore particulari, qui manifeſte prævalet ac dominatur: atque hinc oritur nullitas matrimonii, in quo contrahendo appoſita fuit conditio ipſius ſubſtantiæ contraria. Ita caſum a caſu diſtinguentes docent Cardinalis de Lugo *de Sacramentis diſput.* 8. *ſect.* 8. *num.* 125. *& ſeq.* Sanchez *de Matrimonio lib.* 2. *diſput.* 29. *num.* 11. Marin. *in Theol. ſpecul. & moral. tom.* 3. *tract.* 23. *diſput.* 5. *ſect.* 4. *num.* 37. Gobat *tract.* 10. *caſ.* 19. *num.* 707. Cardinalis de Lauræa *de Matrimonio diſput.* 17. *art.* 10. *num.* 185. Salmanticenſes *in Curſu morali tom.* 2. *tract.* 9. *de Matrim. cap.* 4. *dub.* 2. *num.* 26. & fuſius Schmalzgueber *in*

lib.

lib. 4. decretal. tit. 19. de divortiis a num. 64. ad 76. & ante ceteros egregie advertit Auctor Gloſſæ *in Cap. De infidelibus , verb. Eſſe matrimonium , de conſanguinitate , & affinitate.* En ejus verba : *Ipſi* (videlicet ii , qui ea voluntate ineunt matrimonium , ut , concurrentibus repudii cauſis , ſe illud ſolvere poſſe arbitrentur) *contrahunt eo propoſito , ut , cum voluerint , ſeparentur , dato libello repudii ; ſed hoc eſt contra ſubſtantiam matrimonii. Reſpondeo , ſi hoc pactum exprimatur in ipſo contractu , nec inter eos , nec inter Chriſtianos eſſet matrimonium ; ſed non copulantur ex pacto , licet poſtea abjiciant uxores de facto .* Videri etiam poteſt , & relegi , quod a nobis deductum eſt *ſuperiori libro 7. cap. 6. num. 9.*

VIII. Doctrinam hanc ſecuta eſt ſemper , atque conſtanter Congregatio Sancti Officii , quoties eidem examinanda ſe obtulit validitas matrimonii vel inter duos Calviniſtas , vel inter Catholicum , & Calviniſtam contracti , cum ſcilicet vel ambo conjuges , vel alter eorum in ea opinione verſaretur , ut matrimonii vinculum adulterii cauſa diſſolvendum foret . Ita colligitur ex reſponſione data ad dubium olim ab Epiſcopo Boſnenſi propoſitum , quod ita conceptum fuit : *An ſit validum matrimonium contractum inter Catholicam , & ſchiſmaticum hæreticum , cum intentione fœdandi , vel ſolvendi matrimonium* : ac die 2. Octobris 1680. ita reſolutum : *Si iſta ſint deducta in pactum , ſeu cum iſta conditione ſint contracta matrimonia , ſunt nulla : ſin aliter , ſunt valida.* Hoc idem confirmatur ex quadam deciſione ſolemni , quam eadem Congregatio nobis præſentibus edidit die prima Auguſti 1748. cujus hoc erat ſubjectum : *Sempronius Calviniſta Diœceſis Albenſis Tranſylvaniæ , ante quinque annos , coram Curione ſuo Calviniſta (nam ipſimet admittunt clandeſtina matrimonia valida) ſub conditione : Contraho tecum , ſi , vel quamdiu manſeris in boneſtate conjugali , vel ſi fidem tori ſervaveris : contraxit matrimonium cum Sempronia Calviniana . Hæc Sempronium aliquoties infideliter deſeruit : redire noluit . Sempronius tædio affectus , & ut animæ ſaluti conſuleret , Fidem Catholicam ſuſcepit . Angitur nunc , & dubitat , num recipere teneatur in hæreſi Calviniana remanentem veram , an putativam uxorem ? Item quis forus ejuſdem in cauſa divortii quoad vinculum ? Calviniſtarum , an Catholicorum ?* Primo huic caſui ſecundus ſubjectus erat his verbis expreſſus : *Titius Calviniſta coram miniſtro ejuſdem ſectæ , & teſtibus , in Diœceſi Albenſi Tranſylvaniæ , contraxit matrimonium cum Titia Calviniana ante annos viginti ſub prædictis conditionibus . Iidem nunc recenter converſi ad Fidem Catholicam dubitant , an ad hoc , ut ſimul manere poſſint , conſenſum , & quidem coram Parocho , & teſtibus , renovare teneantur .* His autem dicta Congregatio ita ſatisfecit : *Matrimonia in utroque dubio relata , nulla prorſus eſſe . Et ad primum dubium ſpecialiter , Sempronium non teneri ad recipiendam uxorem in hæreſi Calviniana manentem ; immo nec teneri ad recipiendam eam , ſi ad Catholicam Fidem converteretur : poſſe tamen ad Catholicam Fidem converſam recipere , ſi velit , in uxorem , renovato coram Parocho , & te-*

teſtibus utriuſque conſenſu, ſi nullum alias inter eos intercedat impedimentum. Indignum prorſus eſſe, recurrere ad Calviniſtas pro declaratione divortii quoad vinculum. Stante veritate expoſitorum, matrimonium illud nullum ſua natura corruere: nec ſimpliciter, & abſolute indigere Sempronium declaratione fori Eccleſiaſtici, ut poſſit ab aſſerta uxore ſeparari. Et ad ſecundum dubium, debere recenter converſos renovare conſenſum coram Parocho, & teſtibus, ut tamquam legitimi conjuges in conjugio remanere poſſint.

IX. His igitur principiis poſitis, videlicet nullum atque irritum eſſe matrimonium, in quo contrahendo appoſita fuerit conditio aliqua ejuſdem ſubſtantiæ contraria; conditionem autem de matrimonio ob adulterii cauſam diſſolvendo, ejuſdem matrimonii ſubſtantiæ quammaxime repugnare; valida vero cenſenda eſſe matrimonia ab iis contracta, qui licet falſo ſibi perſuadeant, adulterio interveniente, matrimonii vinculum ſolvendum eſſe, id ipſum tamen nullo modo in pactum conditionemque deducunt; at irrita & nulla eſſe connubia, in quibus id expreſſum conſulto fuerit tamquam pactum, atque conditio: hiſce (inquam) principiis poſitis, dubium illud, quod a Tranſylvanis Epiſcopis propoſitum fuerat, de matrimonio a viro, & fœmina Calviniſtis cum expreſſa illa conditione contracto, facile ſolutum fuit, edita reſponſione die 20. Maji præſentis anni 1754. nimirum fuiſſe nullum, omnique effectu carere debuiſſe. Quia tamen ex aliquibus documentis, quæ tranſmiſſa tunc ſunt, & examini ſubjecta, nonnemo argui poſſe putabat, eam conditionem non ita in Calviniſtarum matrimoniis apponi, ut, conjugali fide violata, dirimendum foret conjugii vinculum, ſed ut divortium tantummodo faciendum eſſet quoad torum; alii vero, ſupradicto Calviniſtarum Rituali conſiderato, & admiſſo etiam, hunc eſſe verum illius conditionis ſenſum, ut ſolutionem matrimonii quoad vinculum importet, tamen dici poſſe contendebant, eamdem in contrahendi matrimonii actu non ita apponi, ut contractum ipſum, & contrahentium conſenſum conditionalem efficiat; ſed potius eidem contractui ſuperaddi, poſtquam perfectum jam & completum fuit per mutuam illam reſponſionem *Accipio*: hinc, antequam ſuper propoſito poſtulato reſponſum ederetur, opportunæ adhibitæ fuerunt diligentiæ, ut eorum omnium haberetur clara, & certa cognitio, ex quibus negotii reſolutio pendebat. Acceptis autem indubiis documentis, perſpectum fuit & exploratum, eam deſertionem, de qua paciſcuntur in celebrandis matrimoniis Calviniſtæ, ſi datam fidem fregerint adulterio, nequaquam dici poſſe ſimplicem tori ſeparationem, ſeu divortium, ſed veram matrimonialis vinculi ſolutionem. Si enim eorum quis fuerit de adulterio convictus, alter innocens conjux ad novas nuptias libere tranſire ſolet: ipſique hæretici Judices, ubi de unius crimine legitimas probationes adeſſe cognoverint, poteſtatem innocenti conjugi faciunt, ut novo matrimonio cum alio conjuge jungatur. Quod vero ſpectat ad formam contrahendi in Calviniano Rituali deſcriptam, licet conditio de

con-

conjuge tamdiu non deſerendo, donec ipſe in honeſtate permanſerit, non immediate legatur appoſita poſt verbum illud *Accipio*, ſed in ſubſequenti dumtaxat juramento inſeratur; nihilominus, cum hoc jusjurandum non alia de cauſa proferatur, niſi ut præmiſſum illud verbum *Accipio*, debitam ex eo firmitatem accipiat, facile intelligitur, unum eumdemque eſſe actum, qui ex ſuperioribus reſponſionibus, & ex ſubſequente jurejurando efformatur, quique paucis verbis ſic exprimi poteſt: *Accipio te, & juro, quod non deſeram, donec in honeſtate permanſeris*. Contra vero non ſatis percipi valet quomodo conditio illa, matrimonii ſolutionem importans, ab ipſo contractu ita divelli poſſit, ut non illius pars conſtitutiva dicenda ſit, ſed quædam potius appendix, quæ eidem jam completo perfectoque adjiciatur.

X. Ut autem ea magis magiſque confirmentur, quæ paulo ante diximus, de nullitate illius matrimonii, cui appoſita fuerit conditio aliqua illius ſubſtantiæ contraria, ad textum *in Cap. Si conditiones, de conditionibus appoſitis*; haud inopportunum erit aliqua hic verba facere de caſu quodam olim in quæſtionem adducto, cum nos in minoribus conſtituti, Secretarii Congregationis Concilii munere fungeremur, quemque tunc expendentes, ſatis longum Diſcurſum de more edidimus, qui typis impreſſus legitur *tom. 3. Theſauri Reſolutionum* in cauſa *Ulyſſiponen. Occidental.* propoſita, & reſoluta die 8. Julii anni 1724. Vir & fœmina ſequenti modo matrimonio ſe junxerant. In hoc ambo convenerant, ut matrimonium quidem coram Eccleſia celebrarent, at illud nequaquam conſummare deberent, ſed poſt quindecim dies mulier, monaſterium ingreſſa, Monialis habitum ſuſciperet, deindeque evoluto probationis anno Regularem Profeſſionem ſolemniter nuncuparet, omni juri renuntians, quod in mariti perſonam ex matrimonio ſibi acquirere potuiſſet. Et quidem mulier declaraverat, ſe id plena libertate feciſſe ac promiſiſſe; conſenſeratque, ut, ſi ab his pactis & conditionibus defeciſſet, matrimonium nullum, irritumque declararetur. Concors per omnia fuit reciproca ſtipulatio viri, omniaque ſcriptis conſignata fuerunt, & ſignificata teſtibus, qui matrimonii celebrationi præſentes eſſe debebant, ipſique Parocho, coram quo ineundæ erant nuptiæ. Quamvis vero in ipſo celebrandi matrimonii actu nequaquam iteratæ, aut expreſſæ fuiſſent ejuſmodi conditiones; attamen, omnibus præcedentibus & ſubſequentibus ſimul junctis, ſimulque perpenſis, nullus erat locus ſuſpicandi, conjuges ab iis promiſſis, & conditionibus, de quibus invicem convenerant, receſſiſſe: ſicuti multis oſtendit celebris tunc Advocatus Pitonius, qui matrimonium illud totis viribus impugnabat; ut videre eſt in ejus diſceptatione typis impreſſa *tom. 3. diſceptationum* ejuſdem *diſcept.* 58. Celebrato juxta modum hucuſque expoſitum matrimonio, validum illud firmumque fuiſſe contendebat fœmina, ac vehementer inſtabat, ut ſibi a viro matrimonialia obſequia præſtarentur. Contra vir pro matrimonii nullitate pugnabat, affirmans,

mans, ſe ab omni matrimoniali onere prorſus immunem, ſibique liberum eſſe novo connubio cum altera ſe copulare. Variæ fuerunt Ulyſſiponenſium tribunalium ſententiæ; ſed, cauſa ad Congregationem Concilii delata, matrimonium illud declaratum fuit nullum, per eumdem ſæpe laudatum textum *in Cap. Si conditiones, de conditionibus appoſitis*. Ea enim conventio, in pactum expreſſe deducta, qua mulier a ſe abdicavit poteſtatem in corpus viri, & vir ſimiliter poteſtatem in corpus mulieris, aperte contraria eſt ſubſtantiæ matrimonii: ſicuti docet Sanctus Thomas *in 4. ſent. diſt. 28. quæſt. unic. art. 4. Ad* 3. cui conſentiunt Sanctus Bonaventura, Hadrianus Pontifex, Richardus, aliique inter antiquos, quos memorat ſequiturque Sotus *in 4. ſent. diſt. 29. quæſt. 2. art.* 3. neque diſſentiunt recentiores, Sanchez *de Matrimonio lib. 5. diſput. 10. per tot.* Layman *lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 7. num. 9.* Gonzalez *in Cap. Si conditiones, ſub num. 8. de conditionibus appoſitis*, Salmanticenſes *Operum moral. tom. 2. tract. 9. de Matrimonio cap. 7. dub. 3. per tot.* & præcipue *§. 95.*

XI. Quia vero ii, a quibus illius matrimonii validitas propugnabatur, ad oſtendendum, eam conditionem non eſſe contra ſubſtantiam matrimonii, nonnulla exempla ab Eccleſiaſtica Hiſtoria petita proferebant, eorum ſcilicet, qui matrimonio ſe junxerant, ſimulque inter ſe convenerant de caſtitate in conjugali ſtatu ſervanda, & matrimonio non conſummando, præter id, quod ex Euangelico textu didicimus de matrimonio Sanctiſſimæ Virginis cum ſponſo ſuo caſtiſſimo Sancto Joſeph, animadverſum fuit, virginitatem in matrimonio a multis quidem pie & religioſe fuiſſe ſervatam, qui tamen uſui abrenuntiarunt, non poteſtati; ideoque dici non poterant appoſuiſſe in nuptiarum contractu conditionem matrimonii ſubſtantiæ contrariam. Non enim matrimonii ſubſtantiæ repugnat, matrimonio non uti, ſed uti non poſſe; ſicuti oſtendit Maſtrius *in 4. diſput. 7. num.* 162. ubi ſic ſcribit: *Eſſentia matrimonii conſiſtit in mutuo dominio, & ſubjectione corporum per ordinem ad uſum matrimonii; ſed poteſt ſubſiſtere dominium, & ſubjectio corporum, cum prædicta obligatione. Cum enim dominium diſtinguatur ab uſu, poteſt verum dominium ſubſiſtere, cum obligatione, ſeu conditione non utendi re ipſa.* Maſtrio adhæret Clericatus *de Sacramento Matrimonii deciſ. 20. num. 21.*

XII. Negari non poteſt, huic reſponſioni multum probabilitatis ineſſe, præſertim cum plures alii, præter laudatos Auctores, recenſeantur, qui eam ſententiam propugnant. Sed & illud etiam negari non poteſt, complures alios eſſe tum Theologos, tum Canoniſtas, qui oppoſitum doceant, contendentes, utramque conditionem eſſe contra ſubſtantiam matrimonii, tam eam ſcilicet, qua contrahentes mutuæ corporum poteſtati in anteceſſum renuntiant, quam illam, qua hujuſmodi poteſtatis actum & uſum ſibimet ipſi interdicunt. Videndus eſt hac de re Schmalzgrueber *ad tit. de conditionibus appoſitis §. 5. num. 119. & ſeq.* Porro, ut dubium de Ulyſſiponenſi matrimonio propoſitum ſolveretur, minime neceſſe fuit in-

inquirere, quænam ex duabus relatis opinionibus prævalere deberet: in utraque enim recte pronunciari poterat pro nullitate matrimonii, de quo tunc agebatur, quemadmodum Congregatio re ipſa pronunciavit. At iis, qui valida agnoſcunt ſuperius enuntiata matrimonia, de quibus Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ loquuntur, celebrata nimirum inter virum & fœminam, quibus ex Chriſtianæ perfectionis ſtudio propoſitum erat, quique etiam mutua promiſſione convenerant, ut a matrimonii conſummatione abſtinerent, uti factum narrant a Sancta Pulcheria Imperatrice, dum Marcianum Auguſtum in conjugem ſimul, & imperii conſortem accepit, & inter alios plures; iis, inquam, neceſſe omnino eſt de viribus & ſubſiſtentia ſecundæ ex præfatis opinionibus ſtudioſe diſquirere. Ne ſermonem hunc noſtrum extraneis quæſtionibus abrumpamus, ab hac abſtinendum nobis eſſe cenſemus. Sed, cum in noſtro Tractatu *de Feſtis Beatiſſimæ Virginis Mariæ*, ſatis multa dixerimus de matrimonio ab ea inito cum Sancto Joſepho, cujus commemorationem facit Eccleſia die 23. Januarii, paucis hic complectemur ea, quæ in prædicto Opere noſtro fuſius expoſuimus; quo intelligere quiſque poſſit, ex hoc ſancto Beatiſſimæ Virginis matrimonio nihil inferri poſſe contra ſupra expoſitam firmatamque veritatem, matrimonium nempe illud irritum eſſe, in quo aliqua conditio appoſita fuerit, quæ ejuſdem ſubſtantiæ repugnet.

XIII. Qui affirmant, Beatiſſimæ Virginis matrimonium cum Sancto Joſepho in ſolis ſponſalibus conſtitiſſe, ii temere falſoque opinantur. Itaque pro certo tenendum eſt, primo, matrimonium inter eos contractum, fuiſſe verum & ratum: ſecundo, Beatiſſimam Virginem, antequam cum Sancto Joſepho matrimonio conjungeretur, votum quidem emiſiſſe caſtitatis perpetuo ſervandæ, ea tamen addita conditione, ſi ita Domino placuiſſet; nam ſub Moſaica lege oportebat generationi inſiſtere tam mulieres, quam viros: tertio, cum eadem Beatiſſima Virgo, ante celebrationem matrimonii, ex peculiari revelatione intellexiſſet, ſuum conſervandæ caſtitatis propoſitum Divinæ voluntatis aſſenſu comprobari, hujuſmodi voto jam ſe abſolute obſtrinxiſſe: quarto, ante ipſum quoque matrimonium, Deo pariter revelante, manifeſtatum Beatiſſimæ Virgini fuiſſe ſimile Sancti Joſephi propoſitum de ſervanda in matrimonio virginitate: denique, cum Beatiſſima Virgo, Sanctuſque Joſeph in matrimonium ſe ſe conjunxerunt, nullam omnino appoſuiſſe conditionem: idque ſatis eſt, ut affirmemus, nihil ex eo matrimonio colligi poſſe, quod veritatem illam evertat, ſcilicet nullum & irritum eſſe matrimonium, in quo contrahendo adjicitur conditio aliqua illius ſubſtantiæ contraria. Hæc eſt Sancti Thomæ doctrina *in 4. Sent. diſt. 30. quæſt. 2. art. 1. quæſt. 2. Ad 2.* En ejus verba: *Beata Virgo, antequam contraheret cum Joſeph, fuit certificata Divinitus, quod Joſeph in ſimili propoſito erat; & ideo non ſe commiſit periculo nubens: nec tamen propter hoc aliquid veritati deperiit; quia illud propoſitum non fuit conditionaliter in conſenſu appoſitum: talis enim con-*

ditio, cum ſit contra matrimonii bonum, ſcilicet prolem procreandam, matrimonium tolleret.

CAPUT VIGESIMUM TERTIUM.

De poſtulatis aliquando propoſitis circa præſentiam Parochi in matrimonii celebratione: & de matrimoniis conſcientiæ nuncupatis.

TRidentini Concilii decretum *cap. 1. ſeſſ. 24. de reformatione matrimonii*, quo ſtatutum fuit, ut matrimonium coram proprio Parocho, aut alio Sacerdote de ejuſdem Parochi, aut Epiſcopi licentia, & duobus teſtibus celebretur, ita ut matrimonium aliter celebratum, irritum ſit, occaſionem aliquando dedit Epiſcopis poſtulandi, quinam verus nubentium Parochus eſſe intelligatur. Porro nos olim decreta Congregationis Concilii, ejuſdemque reſponſa hac de re edita, collegimus *in noſtra Inſtitutione 33. & 46. Latinæ editionis*. Quare, ne hic eadem, quæ dicta jam ſunt, repetamus, quædam tantummodo reſponſa hoc loco adjiciemus, quæ data fuerunt Epiſcopo Giennenſi anno 1581. & relata habentur *lib. 3. decretorum pag. 59. & ſeq.* Epiſcopus ſiquidem, Eccleſiæ ſuæ ſtatum referens, nonnulla dubia diſcutienda propoſuit, quorum hoc primum fuit: *Utrum prohibitione facta ab Ordinario, ne Parochus aliquos deſponſaret, ita tollatur juriſdictio ipſius Parochi, ut ad contrahendum matrimonium contra talem prohibitionem, non ſit legitimus Parochus*. Huic autem talis fuit data reſponſio: *Valere matrimonium contractum coram Parocho, cui interdictum eſt ab Epiſcopo, ne interveniat*. Secundum: *Utrum matrimonium, in quo intervenerit Vicarius Parochi, non invitus, ſed volens, contra prohibitionem tantum Ordinarii, ſit validum, vel potius invalidum, quia non intervenit Sacerdos habens juriſdictionem, cum ſit ſublata ab Ordinario*. Secundo: *Eſſe validum*. Tertium: *Si invitus, & compulſus per vim adſit Sacerdos, dum contrahitur matrimonium, præcedente, vel non præcedente dicta prohibitione, utrum tale matrimonium ſubſiſtat*. Tertio: *Subſiſtere*. Quartum: *Si Sacerdos adfuerit, nihil tamen eorum, quæ agebantur, vidit, neque audivit, utrum tale matrimonium valide contrahatur, vel potius, tamquam ſine Sacerdote, nullius ſit ponderis & momenti*. Quarto: *Non valere, ſi Sacerdos non intellexit: niſi tamen affectaſſet non intelligere*. Quintum: *Si adſit Sacerdos, dum contrahitur matrimonium, caſu non cogitans, ſe eſſe ad id vocatum; ſed aliud agens, audit duos inter ſe contrahentes matrimonium, utrum ſit validum tale matrimonium, in quo fuit præſens, non tamen certioratus, nec ad id expreſſe vocatus, neque interponens ſuam auctoritatem dicto, vel facto; vel potius ſit nullum, quaſi aſſiſtentia auctoritativa per Concilium requiratur, & non nuda, vel cauſalis præſentia*. Quinto: *Valere, etiamſi Parochus aliam ob cauſam adhibitus ſit ad illum actum*. Hujus reſponſionis ſumma a Fagnano refertur *in Cap.*

Quo-

Quoniam, *num.* 29. *& ſeq. de conſtitutionibus*, *& in Cap. Litteræ*, *num.* 5. *& ſeq. de matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ*. Quæ vero ad quartum dubium fuit data reſponſio, cum alio convenit ejuſdem Congregationis judicio, edito die 29. Aprilis 1593. *ut ex lib.* 7. *decret. pag.* 106. *a tergo* in quadam Cauſa *Ulyſſiponenſi: Sacra Congregatio cenſuit*, *ſi vera ſint*, *quæ narrantur*, *& Parochus affectaverit non intelligere*, *matrimonium valere*.

II. Multiplex hoc relegentes Congregationis Decretum, quo dubiis Giennenſis Epiſcopi ſatisfecit, opportunum maxime duximus alia quædam hic obſervanda proponere, quæ & aliquando ſubminiſtrarunt, & ſubminiſtrare in poſterum materiam poſſunt ad reſpondendum poſtulatis Epiſcoporum, in Eccleſiarum relationibus interrogantium circa Parochorum præſentiam in matrimoniorum celebratione a Tridentino præſcriptam.

III. In eo Decreto inter alia ſtatuitur, validum eſſe matrimonium, quod fuerit initum vel coram Parocho, vel coram Parochi Vicario, etiamſi illis ab Epiſcopo interdictum fuerit, ne matrimonii celebrationi aſſiſtentiam præſtarent. Super quo ſane nulla videtur excitari poſſe gravioris momenti difficultas. Cum enim ea non ſit Epiſcopo auctoritas, ut poſſit inducere impedimentum dirimens, quod non eſt, aut aliquod matrimonium, quod ex canonum præſcripto nullum irritumque non ſit, nullum irritumque ſtatuere, ut firmat Barboſa *de Offic. & Poteſt. Epiſcopi part.* 2. *allegat.* 32. *num.* 93. & Natalis Alexander *in Theologia Dogmat. & Moral. tom.* 2. *lib.* 2. *de Sacram. Matrimon. in conſectariis articuli*, *ſeu in regulis praxim ſpectantibus*, *reg.* 9. illicitum quidem erit matrimonium, ſi celebretur coram eo, cui Epiſcopus hujuſmodi celebrationi adeſſe vetuerit; graviter etiam peccabit is, qui, ſpreta Superioris prohibitione, eidem aſſiſtentiam præbebit: at nulla ratione dici poterit, matrimonium ipſum nullitatis vitio ſubjacere.

IV. Statuitur etiam in eo Decreto, validum & firmum eſſe matrimonium, cui legitimus Sacerdos, non ſponte, ſed invitus, & coactus adfuerit. In quam opinionem conveniunt Scriptores, uno excepto Segura, cui contraria ſententia magis arridet. Videndi Barboſa *de Offic. & Poteſt. Parochi part.* 1. *cap.* 21. *num.* 46. Cardinalis de Lauræa *in* 4. *lib. ſentent. tom.* 3. *de matrim. diſput.* 22. *art.* 10. *num.* 244. & fuſe Schmalzgrueber *ad tit. Decretal. de clandeſtina deſponſatione* §. 5. *num.* 237. *& ſeq.* ubi Auctores, qui ſunt ejuſdem opinionis, enumerat. Et revera, cum Parochi præſentia verificetur, etiamſi per vim inducta ſit, idemque Parochus fidem facere poſſit Eccleſiæ, celebratum vere fuiſſe coram ſe matrimonium, etiamſi illius celebrationi ſponte non interfuerit, ſed coactus; nihil videtur in hoc caſu deeſſe, quod neceſſarium ad matrimonii validitatem judicatur. Unde *in l. Coram Titio*, 509. *ff. de verbor. ſignificat.* ita legitur: *Scire autem*, *non etiam velle*, *is debet*; *cum*, *eo invito*, *recte fit*.

V.

V. Definitum etiam legimus in eodem Decreto, validum fore matrimonium, cui interfuerit Parochus, licet non accerſitus ad eum finem, ſed falſo aliquo nomine ad id fraudulenter inductus. Neque id generaliter inficiari quis poterit. Aliqui tamen ſunt, qui ad matrimonii validitatem ſatis eſſe putant ejuſmodi præſentiam Parochi, qua contrahentium verba ita audiat, intelligatque, ut teſtimonium certum de matrimonio coram ſe inito ferre poſſit: cujus ſententiæ patroni videri poſſunt relati a Giribaldo *de Sacramento Matrimonii tract.* 10. *cap.* 7. *dub.* 12. *a num.* 98. *uſque ad num.* 101. Alii vero, probabilius opinantes, admittunt quidem, validum fore matrimonium celebratum coram Parocho, qui alio, quam matrimonii obtentu, vocatus fuerit; ſed nihilominus neceſſarium putant, eumdem Parochum antea moneri, accerſitum eum quidem fuiſſe diverſo nomine, revera autem ut matrimonii celebrationi intereſſet. Videantur Pontius *de Matrimonio lib.* 5. *cap.* 21. *num.* 4. Caballutius *in Theor. & Prax. Jur. Can. lib.* 3. *cap.* 26. *num.* 12. Schmalzgrueber *loco citato num.* 234. *& ſeq.* præcipue *num.* 236. ubi affert reſolutionem Congregationis Concilii ſequentibus verbis conceptam: *An ſit matrimonium, ſi duo contrahant per verba de præſenti, proprio Parocho præſente, & aliis requiſitis non omiſſis, cui contractui Parochus formaliter adhibitus non fuit, ſed, dum forte convivii, vel confabulationis, vel aliud tractandi cauſa adeſſet, audit hujuſmodi contractum geri, & poſtea alter contrahentium velit ab hujuſmodi contractu ratione defectus reſilire? Sacra Congregatio reſpondit, poſſe, niſi alia intervenerint, quæ Parochum a contrahentibus adhibitum fuiſſe arguant.* Eadem reſolutio refertur a Pontio *loco citato*, qui deinde ita ſubdit: *Quare de hoc amplius dubitare non licet.* Concordat Natalis Alexander *loco ſupradicto reg.* 10. Videri etiam poteſt eadem reſolutio in Opere Joannis Gallemart ad Concilium Tridentinum, edito Tridenti anno 1737. nimirum *ad ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reformat. matrimonii pag.* 256. §. *An ſit matrimonium.*

VI. In ſupra relato Decreto matrimonium illud effectu carere ſtatuitur, cui Parochus ita ſit præſens, ut neque videat contrahentes, neque auribus eorum verba percipiat: eo enim caſu præſentia Parochi tamquam mere phyſica conſiderari debet, quæ ad matrimonii validitatem non ſufficit, juxta id, quod in eadem Congregatione definitum fuit in Cauſa *Romana ſuper dubiis matrimoniorum* die 7. Martii 1700. in qua, cum ea res Innocentii XII. Pontificis juſſu diligenti examine diſcuſſa fuiſſet, eorum improbata fuit opinio, qui contendebant, ad validitatem matrimonii præſentiam Parochi mere phyſicam ſatis eſſe. Parochus enim intereſt matrimonio tamquam teſtis auctorizabilis pro Eccleſia; quæ, cum in aliis duobus, aut tribus teſtibus, ad matrimonium rite contrahendum neceſſariis, non eas qualitates requirat, quæ illos omni exceptione majores conſtituant, uti fuſe demonſtrat Sylvius *Operum tom.* 5. *edit. Antuerp. in var. reſolut. verb. Matrimonium* x. §. *Ad ſecundum*, idcirco Parochi præſen-

ſentiam voluit, ut in illius probitate maximum veritatis fundamentum ſtatueret: uti colligitur ex Hiſtoria dicti Concilii ſcripta a Cardinali Pallavicino *lib.* 22. *cap.* 4. *num.* 3. *& num.* 12. Parochus autem non poteſt teſtem agere tantæ in Eccleſia auctoritatis, niſi & videat contrahentes, & vel eorum audiat verba, vel, ea non percipiens, ſigna ſaltem videat, & intelligat, quæ mutuum ſignificent utriuſque partis conſenſum, juxta textum *in citata l. Coram*, *ff. de verbor. ſignificat.* cujus verba ſunt hæc: *Coram Titio aliquid facere juſſus, non videtur præſente eo feciſſe, niſi is intelligat. Itaque, ſi furioſus, aut infans ſit, aut dormiat, non videtur coram feciſſe.* Cui conformis eſt *Can. Teſtes*, 3. *quæſt.* 9. ubi Gloſſa *in verb. Præſentia*, inquit: *Dum tamen intelligant; nam aliter non dicuntur præſentes*: & *Can. In primis*, 2. *quæſt.* 1. ubi eadem Gloſſa *verb. Præſente*, ſubdit: *Et intelligente; alias non diceretur præſens*: præter multo plura, quæ videri poſſunt apud Fermoſinum *in tract.* 2. *tom.* 2. *de offic. & Sac. Eccl. in cap.* 2. *&* 3. *de Officio Archipresbyteri quæſt.* 1. *num.* 63. *& ſeq.* & apud Cardinalem de Lauræa *loc. cit. art.* 10. *num.* 240. *& ſeq.*

VII. Quamvis vero in dubium aliqui revocaverint, utrum Parochus in matrimonio partes agat teſtis auctorizabilis pro Eccleſia, cum non deſint Theologi clari nominis, qui Parochum volunt eſſe Sacramenti Miniſtrum, eidemque tamquam miniſtrantem aſſiſtere, juxta ea, quæ vidimus *in ſuperiori lib.* 8. *cap.* 13. alii vero contenderint, non eam fuiſſe Concilii mentem, ut ad validitatem matrimonii Parochus propriis oculis conjuges intueri, & propriis auribus mutui eorum conſenſus verba percipere deberet; alioquin ea matrimonia penitus ſuſtuliſſet, quæ fiunt aut per interpretem, cum Parochus contrahentium idioma non intelligit, aut per procuratorem, utroque, vel altero conjugum longe abſente; ſiquidem in primo caſu Parochus verborum, quæ a contrahentibus proferuntur, ſignificationem minime percipit, ſed ad ea ſe refert, quæ ait interpres; in ſecundo vero neque contrahentium excipit verba, neque perſonas aſpicit, ſed ſolum intuetur procuratorem, ejuſque intelligit verba: attamen iſtorum ratiocinationes ſatis profecto non ſunt ad evertendam recte conſtitutam firmatamque ſententiam de neceſſaria ejuſmodi præſentia Parochi in matrimonii celebratione, qua & contrahentes oculis ſuis aſpiciat, & mutuum eorum conſenſum auribus ſuis excipiat.

VIII. Quæſtio enim fieri ſolita, quam nos innuimus *ſuperiore lib.* 8. *cap.* 13. quamque inſolutam, uti par erat, reliquimus, in eo ſita eſt, utrum matrimonii Miniſter ſit Parochus, an potius ipſimet contrahentes, ſicuti magis communiter Auctores docent, ſint matrimonii Miniſtri. Sed, eſto ſit Parochus, numquid ex hoc inferri poterit, eumdem non etiam agere partes teſtis auctorizabilis ejuſdem Sacramenti? ſicuti fieri videmus in Sacramentis Ordinis, Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, extremæ Unctionis, quorum Sacerdotes ita Miniſtri ſunt, ut etiam teſtium munere apud Eccleſiam fungantur, ſi forte opus ſit, ut eorumdem adminiſtratio comprobe-

be-

betur. Ubi autem Sacerdos non ſolum matrimonii Miniſter, ſed ſimul etiam illius teſtis auctorizabilis cenſeatur, neceſſario fatendum eſt, quod ſuperius diximus; nimirum eumdem & contrahentes videre, & eorum verba intelligere omnino debere.

IX. Quod autem pertinet ad ea matrimonia, quæ per procuratorem, aut per interpretem fiunt, cum nullum nobis onus incumbat expendendi, utrum, quæ per interpretem contrahuntur, valida & firma ſint; & ſolum innuere ſufficiat, nequaquam deeſſe, qui eorum validitatem impugnent, ſicuti videri poteſt apud Clericatum *deciſ.* 35. *de Sacramento Matrimonii num.* 6. & apud Pontium *in Tractatu de Matrimonio lib.* 5. *cap.* 21. *num.* 9. *& ſeq.* idcirco ſermonem redigentes ad ea matrimonia, quæ per procuratorem fiunt, hoc primum aſſeremus, reperiri in veteri Teſtamento matrimonium Iſaac cum Rebecca per procuratorem Eliezer initum, ſicuti legitur *Geneſis cap.* 24. inſuper ſtatutas eſſe in Jure Canonico conditiones ad validitatem matrimonii per procuratorem celebrandi neceſſario ſervandas, quæ leguntur *in Cap. Procurator*, *de Procuratoribus*, *in* 6. Præterea communem hanc eſse opinionem, matrimonia, quæ per procuratorem fiunt, etiam poſt Tridentinum Concilium valida eſſe; eademque noſtris etiam temporibus celebrari, & antehac celebrata fuiſſe, præſertim inter Principes: quomodo Henricus IV. Galliarum Rex Mariam Mediceam duxit; & Hiſpaniarum Regis filia cum Auſtriæ Archiduce per Procuratorem Ferrariæ coram Clemente Papa VIII. Matrimonium inivit. Theologos quidem prudenter conſulere, ut, qui matrimonio per procuratorem conjuncti ſunt, vel iterum ipſimet coram Parocho & teſtibus matrimonio jungantur, vel ſaltem, quod ipſis abſentibus actum eſt, præſentes ipſi coram Eccleſia ratum habere declarent: ſicuti videre eſt apud Salmanticenſes *in Curſu Morali tract.* 9. *de Matrimonio cap.* 3. *dub.* 4. *num.* 84. At hoc minime neceſsarium reputari, ſed majoris dumtaxat cautelæ gratia faciendum ſuaderi; ſicuti poſt Sotum, Sanchez, Gutierrez, Rebellium, Bonacinam, alioſque, fatetur Roſignolius *de Matrimonio part.* 1. *tom.* 6. *contract.* 15. *diſquiſit.* 1. §. 21. *num.* 3. Verum id ſatis non eſt, ut aſſeramus, ad validitatem matrimonii, quod ab ipſis conjugibus præſentibus coram Parocho, & teſtibus celebratur, nullam eſſe neceſſitatem, ut Parochus ipſos contrahentes oculis videat, ſuiſque auribus eorum verba percipiat. Cum enim Concilium ea matrimonia, quæ per procuratorem fiunt, de medio tollere noluerit, neceſſe fuit, ut liberum antiquo ſyſtemati curſum relinqueret; ideoque permitteret, ut, *qui per alium facit, per ſe ipſum facere videatur; & ut poſſit quis per alium, quod poteſt facere per ſe ipſum*: ſicuti videtur *in Cap. Poteſt quis*, *& in Cap. Qui facit*, *de regulis Juris*, *in* 6. Sed tamen ex eo, quod Concilium ratum eſſe voluerit matrimonium per procuratorem celebratum, in quo Parochus neque conjuges ipſos oculis ſuis conſpicit, neque ex eorum ore mutuum percipit auribus ſuis aſſenſum, inferri non poteſt, definitum, aut permiſ-

miſſum ab eo fuiſſe, ut, ubi vir & fœmina coram Parocho per ſe ipſos matrimonio conjungi volunt, quælibet ejuſdem Parochi præſentia ſufficiat ad matrimonii validitatem, etiam non viſis ab eo contrahentibus, & eorum non percepto conſenſu.

X. Hoc igitur poſito, videndos eſſe omnino a Parocho contrahentes, eorumque percipiendum eſſe conſenſum; aliqua tantummodo difficultas oriri poteſt ex iis verbis, quæ in laudato Decreto leguntur: *niſi tamen affectaſſet non intelligere*: cum enim antea veluti pro regula ſtatuatur, irritum eſſe matrimonium, ſi Parochus conjuges non intellexerit, ea deinde ſubditur limitatio: *niſi tamen affectaſſet non intelligere*. Cujus limitationis ut verus ſenſus intelligatur, opus non eſt, intimam, propriamque hujus verbi *affectaſſet*, ſignificationem ſtudioſius inquirere, & penetrare, quemadmodum Juris Civilis Interpretes faciunt *in l. Quod ait lex*, §. 2. *ff. ad legem Juliam de adulteriis*; ſed, quoniam totum Decretum iis verbis expreſſum eſt, quibus paſſim utitur Curia, opportunius eſſe videtur prædicti verbi ſenſum, juxta communem, & uſitatum in Curia loquendi modum, interpretari. Affirmarunt nonnulli, Decretum illud de eo Parocho intelligendum eſſe, qui & videt, & audit, ſed ſe nec videre, nec audire ſimulat. Ita ſentit Neeſen *in ſuis Tractatibus de juſtitia & jure tract. 8. quæſt. 6. de Sacram. Matrim. dub. 4. Petes, quid, ſi Paſtor occludat aures, & oculos, & nolit intelligere quid agatur, an matrimonium ſic contractum erit validum? Reſpondeo, ſi non intellexerit, nec adverterit quid actum ſit, tunc matrimonium non valere, quia tunc revera non eſt moraliter præſens, ita ut poſſit teſtificari de matrimonio contrahendo: ſecus dic, ſi advertat quid agatur, ſed affectat non intelligere, aut data opera fingit ſe non intelligere*. Hæc tamen verbi intelligentia minime probatur Pontio *in Tractatu de Matrimonio lib. 5. cap. 21.* & quidem merito: neque enim neceſſe fuerat Decretum condere ad id ſtabiliendum, de quo nullum eſt dubium, verum ſcilicet, & validum matrimonium iniri, ubi Parochus & videt, & intelligit, etiamſi ſe nec vidiſſe, nec audiſſe mentiatur. Alii vero matrimonium irritum eſſe dicunt, quoties Parochus revera non videt, neque intelligit contrahentes; etiamſi ideo non videat, neque intelligat, quia ipſemet conſulto videre, & intelligere noluit, ipſeque ſibi videndi, & intelligendi modum ademit: ex ea nimirum ratione, quod minime poterit earum rerum, quas revera non vidit, nec intellexit, auctorizabile teſtimonium Eccleſiæ ferre, quantumvis ipſe ſibi impedimentum creaverit, ut non videret, nec intelligeret. Ita ratiocinantur inter noſtros Cardinalis de Lauræa *in 4. lib. ſentent. tom. 3. diſput. 22. art. 10. num. 266.* Monacellus *in Formul. legal. pract. 3. part. tit. 2. formul. 5. num. 10. & 11.* Giribaldus *tract. 10. de Sacramento Matrimoni cap. 7. dub. 12. num. 102.* Hæc igitur eſt horum Auctorum opinio, irritum ſemper & nullum eſſe matrimonium, ſi conjuges nec videantur, nec audiantur a Parocho; idque non ſolum ſi ab extrinſeca aliqua cauſa, externoque impedimento adempta fuerit Pa-

rocho videndi, audiendique poteſtas, verum etiam ſi ipſe ſibi impedimentum ultro creaverit, ne videret, neque intelligeret. Itaque, re bene conſiderata, iſtorum opinio cum ea, quam ſuperius expoſuimus, ſententia convenit; ut ſcilicet exceptio illa: *niſi affectaſſet non intelligere:* de eo dumtaxat caſu accipienda ſit, quo Parochus re ipſa viderit, & audiverit, ſed ſimulet, falſoque afferat, ſe nec vidiſſe, nec audiviſſe. Alii denique affirmant, matrimonium validum fore, quod celebratum fuerit coram Parocho, qui ſi nec vidit, nec intellexit, ipſe ſibi in cauſa fuit, ut non videret, nec intelligeret; propterea quod vel aures ſibi obſtruxerit, vel faciem velaverit, ne audire, & aſpicere cogeretur. Et hic verus videtur eſſe illius Decreti ſenſus, ſicuti colligitur ex Fagnano *in Cap. Quoniam*, *num.* 25. *de conſtitutionibus*, & *in Cap. Quæſitum*, *num.* 7. *&* 8. *de pœnit. & remiſſionib.* Neque enim ulla haberi debet ratio affectatæ ignorantiæ illius, qui cum videre, & audire commode poſſet, ipſe ſibi voluntarium poſuit impedimentum, ne videret, audiretque, juxta regulam textus *in Cap. Cum Inhibitio* §. *Si quis vero*, *de clandeſtina deſponſatione*, & §. *final.* & *Can. ſeq. diſt.* 37. Neque porro æquum eſt, ut ab arbitrio, factoque Parochi pendeat, libertatem matrimonii impedire. Illud autem objicere minime prodeſt, adhibendam eſſe a Parocho induſtriam omnem & diligentiam ad impedienda hujuſmodi matrimonia; eumque canonicas pœnas incurrere, & ſignanter in ſuſpenſionem ab officio ad triennium incidere, ſi præſentiam præſtet alicui matrimonio, quod fieri præſumatur vel ſine præſcriptis denuntiationibus, vel ſine prævia diſpenſatione illius, qui ſuper obſervantia earumdem denuntiationum diſpenſare poteſt: juxta Decretalem *in Cap. Cum inhibitio*, *de clandeſtina deſponſatione*. Quamvis enim verum ſit, adnitendum eſſe Parocho pro viribus, ut hujuſmodi matrimonia fieri prohibeat; multoque magis eidem cavendum eſſe, ne eorum celebrationi voluntariam præſentiam exhibeat, ex his tamen hoc tantummodo ſequitur, ut ipſe data opera non debeat iis intereſſe; ut occaſionem præſtandæ iiſdem aſſiſtentiæ, quantum fas eſt, evitare teneatur; ut etiamſi forte circumventus, aliove obtentu accerſitus fuerit, contrahentes ſerio monere debeat, matrimonia hujuſmodi ſine gravi culpa celebrari non poſſe; ſibi autem dictam eſſe legem, ut eoſdem contrahentes, ſi id, quod deliberarunt, re ipſa perfecerint, ad Superiorem deferat, a quo gravi pœna plectendi erunt; præterea ſe & animo, & voluntate a præſtanda eorum nuptiis præſentia longe abhorrere, cum hujuſmodi contrahendi ratio a ſacris canonibus improbetur: at nihil neceſſe eſt aures obturare, velare faciem, aliaque hujus generis facere, quæ ad id ſolum valent, ut animos contrahentium aliquando ſcrupulis torqueant: qui ſcilicet, quamvis utplurimum neſciant illicita ab invalidis diſtinguere, adhuc tamen non ſolum matrimonium, uti deſtinaverant, contrahere, ſed etiam conſummare non prætermittunt; utrumque enim perficere in animo habent, quoties, circumvento, aut deprehenſo Parocho, coram eo protulerunt

runt

runt verba ad mutuum conſenſum ſignificandum idonea. Neque timendum profecto eſt, ne occultum remaneat matrimonium ea ratione perfectum, indeque aditus aperiatur ad celebrandum alterum matrimonium, primo illo adhuc conſtante, atque vigente. Quamvis enim hujuſmodi matrimonium ſit clandeſtinum *de jure*, utpote aſtute atque doloſe ſine præviis denuntiationibus celebratum, ſicuti docet Sanchez *de Matrimonio lib.* 5. *diſput.* 1. *quæſt.* 1. probaturque ex ſequentibus verbis textus *in Cap. final. de clandeſtin. deſponſat.*: *Si quis vero hujuſmodi clandeſtina conjugia inire præſumpſerit*: attamen fieri nequit, ut re ipſa, &, ut ajunt, *de facto* occultum remaneat: cum & Parochus illud ad Epiſcopum deferre, & Epiſcopus adverſus contrahentes judicialiter procedere debeat. Et ſane quicumque humanarum rerum ignarus non eſt, poterit ex propria experientia teſtari, pleraque matrimonia, quæ in Parochiali Eccleſia præviis denuntiationibus publice & rite celebrantur, niſi conjuges fuerint alicujus ſpectatæ familiæ, vel dignitatis, utplurimum ignorari; at nullum fuiſſe clandeſtinum hujuſmodi matrimonium coram Parocho doloſe accito, aut malitioſe deprehenſo, ſine præviis denuntiationibus initum, cujus rumor, & fama per univerſam parœciam, & civitatem pervagata non fuerint, tum propter conatus a Parocho ad illud impediendum adhibitos, tum propter ipſius matrimonii delationem Epiſcopali Curiæ ab eodem Parocho factam, tum denique propter judiciales proceſſus ab Epiſcopo adverſus contrahentes inſtitutos.

XI. Ex hactenus dictis recte colligitur, prædicta verba: *niſi affectaſſet non intelligere*: de eo caſu accipienda eſſe, quo Parochus invitus ad matrimonii contractum adhibitus, ideo nec videt, nec percipit, quia data opera neque videre voluit, neque percipere, cum tamen & videre, & percipere naturaliter potuiſſet eadem ratione, qua teſtes ad eum ipſum actum adhibiti, & vidiſſe ſe, & percepiſſe fatentur. Celebris fuit anno præterito 1753. cauſa *Carthaginien. Matrimonii*, in Concilii Congregatione agitata, & judicata, in qua agebatur de quodam matrimonio contracto coram Parocho domi ſuæ inopinate deprehenſo, qui virum quidem aſpexerat, ejuſque verba perceperat, fœminam vero nec viderat, nec audiverat. Porro, cum ex iis, qui controverſiæ judices ſedebant, totidem ex una parte pro matrimonii validitate, totidem vero ex alia pro illius nullitate opinati fuerint, opportunum nobis viſum eſt Congregationem ipſam coram nobis indicere, juſſis prius Theologis aliquot, aliiſque Juris Canonici profeſſoribus ſententias ſuas hac de re ſcriptis exponere: qui ſane, maxima diligentia, ac labore collatis inter ſe tum Theologorum, & Canoniſtarum placitis, tum decretis ejuſdem Congregationis, & actis ſimilium cauſarum, quæ alias coram ipſa agitatæ fuerant, & ab ea definitæ, in hoc facile convenerunt, ut ad matrimonii validitatem neceſſarium omnino eſſet, contrahentes a Parocho videri, eorumque verba mutuum conſenſum exprimentia ab eodem audiri: eo ſcilicet principio præ

oculis habito, quod, ſi Parochus matrimonio intereſt tamquam teſtis Eccleſiæ auctorizabilis, nullo modo poterit de matrimonio contracto fidem facere, ubi nec utrumque viderit conjugem, nec utriuſque conſenſum audierit. Sed, cum factum ipſum, de quo agebatur, accurate perpenſum fuerit, ejuſque circumſtantiæ omnes diligenter excuſſæ, manifeſto compertum eſt, quod, ſi Parochus mulierem non vidit, ejuſque verba non intellexit, hoc ideo evenit, quia ipſe obfirmato animo eamdem videre, & audire noluit, cum eam facile videre, & audire potuiſſet, quemadmodum bene viderant, recteque audierant teſtes ad eum actum adhibiti. Itaque pronunciatum fuit, nobiſque annuentibus ſententia prodiit pro matrimonii validitate.

XII. Magnam aliquando præbuere materiam Epiſcoporum interrogationibus, & poſtulatis ea matrimonia, quæ *conſcientiæ* appellantur; quærentibus ſcilicet iis, in quorum diœceſibus frequentior ejuſmodi matrimoniorum conſuetudo inoleverat, qua ratione circa illa ſe gerere deberent. Matrimonia *conſcientiæ* ea olim eſſe intelligebantur, quæ inter virum, & fœminam abſque ulla ſolemnitate celebrabantur: quæque hoc modo ducebatur fœmina, *concubinæ* nomine appellabatur: ſicuti videre eſt *in Can. Chriſtiano, diſt.* 34. *& Can. Is qui, ead. diſt.* & in hoc ipſo Opere noſtro *ſuperiore lib. 9. cap.* 12. *num.* 2. *& ſeq.* ubi hanc materiam prolixe tractavimus. Matrimonium etiam *conſcientiæ* illud fuit, de quo ſermo eſt *in Cap. Quod nobis, de clandeſtin. deſponſat.* matrimonium videlicet occulte initum, quod evulgari & manifeſtari non debeat, quamdiu conjugibus ipſis illud publicare non placuiſſet. Hujuſmodi matrimonii probatio, ſicuti & legitimorum natalium prolis ex eo ſuſceptæ, a ſolo teſtimonio pendebat viri, & mulieris, affirmantium, ſe ſe vero matrimonio conjunctos eſſe. Hoc tamen teſtimonium nullius erat roboris & momenti, ſi forte compertum fuiſſet aliud matrimonium ab altero ex conjugibus publice celebratum, multoque magis ſi reperti fuiſſent filii ex hoc publico matrimonio ſuſcepti; nam tunc ex ſolo duorum conjugum teſtimonio neque occultum illud matrimonium ſatis probatum, neque legitima conditio prolis ex matrimonio ſuſceptæ ſatis afferta dici potuiſſet: ſicuti in laudatum textum ſcribendo affirmant Innocentius, Oſtienſis, Joannes Andreas, Abbas, & Fagnanus. In pluribus Germaniæ locis, etiamnum ſæpe contingit, quædam fieri matrimonia, quæ dicuntur *ad Morganaticam*; eaque ſunt, quibus vir nobilis, poſt ſuſceptos ex prima uxore itidem nobili liberos, ea defuncta, cum continentiæ leges ſine uxore obſervare non poſſit, coram Parocho, & teſtibus, obtenta prius a proclamationibus opportuna diſpenſatione, alteram ex humiliori ordine ducit, addita conditione, ut tam mulier, quam filii ex eo matrimonio naſcituri, nihil ſibi juris ex eo acquirere poſſint, præterquam ad ea, quæ ad victum ſunt neceſſaria. Hujus conditionis vi & mulier a participanda mariti dignitate excluditur, & filii ab omnibus titulis, muneribus, & paternorum, avitorumque bonorum

rum

rum ſucceſſione extranei cenſentur. De his matrimoniis Germani Scriptores tam Juriſtæ, quam Theologi, paſſim loquuntur; eaque legitime contrahi tuentur tum *quoad ſubſtantiam*, ut dicunt, tum *quoad modum*: primum, quod ad ſubſtantiam pertinet, quia ineuntur, ut incontinentiæ peccatis aditus intercludatur: ſecundum, quod ſpectat ad adjectas conditiones & pacta, quia hæc eo tendunt, ut filii ex prima nobili uxore ſuſcepti, aliique, qui ad hæreditatem, & bona, deficientibus iiſdem filiis, jus habent, ab omni præjudicio reddantur immunes. De his ipſis matrimoniis *ad Morganaticam* a nobis actum eſt alibi, in loco ſcilicet mox a nobis ſignificando. *In tomo 3. Inſtitutionum Juris publici*, aliquibus notis illuſtratarum per Joannem Fridericum Pfeffingerum, *pag.* 1310. ſermo eſt de his matrimoniis *ad Morganaticam*. At noſtris hiſce temporibus ea dicuntur matrimonia *conſcientiæ*, quibus vir, & fœmina coram Parocho, aut altero Sacerdote ab eo, cui hæc ſit auctoritas, deputato, & duobus teſtibus familiaribus, ſed omiſſis, ex indulto, denuntiationibus, connubio junguntur. Omnis cura adhibetur, ut hæc matrimonia occulta remaneant, ad evitanda hominum improbantium dicteria, aliaſque moleſtias, quas facile ſubirent conjuges, propterea quod alter ex iis nobilis ſit, ignobilis alter, obſcuræque familiæ; &, quia non palam innoteſcunt, matrimonia *conſcientiæ* dicuntur. Cum nos munere Secretarii Congregationis Concilii fungeremur, die 9. Septembris anni 1724. Epiſcopis quibuſdam inſtantibus, propoſitum fuit dubium, utrum matrimonia hujuſmodi, *conſcientiæ* nuncupata, licita cenſenda eſſent; eaque arrepta occaſione, exarare non prætermiſimus, & in publicam lucem edere quaſdam Adnotationes, quibus materiam hanc totam illuſtrare curavimus; quæ typis impreſſæ leguntur *in Theſauro Reſolutionum tom. 3.* in cauſa, cui titulus *Dubium Matrimoniorum*, quæ propoſita quidem fuerat anno, & die, qui ſupra, ſed non judicata; ſicuti neque definita fuit in ea Congregatione, quæ habita eſt die 2. Decembris ejuſdem anni, propterea quod Sacra Congregatio differendum cenſuit judicium, donec mature perpenſa, & conſtituta fuiſſent, quæ neceſſario requirerentur ad hæc matrimonia licite perficienda: ſi enim ad recti normam exacta non fuerint, culpa non vacant; quantumvis, celebrata cum fuerint coram Parocho, & teſtibus, valida & rata procul dubio debeant reputari.

XIII. Inficiari nemo poterit, hunc eſſe Eccleſiæ ſpiritum, ut publica inter Fideles matrimonia celebrentur; ideoque eam occultis hujuſmodi nuptiis nequaquam favere: ſicuti eruitur ex ſex primis Canonibus a Gratiano collectis *in cauſa* 30. *quæſt.* 5. præter tot alia Conciliorum decreta relata in Collationibus Eccleſiaſticis Pariſienſibus *de Matrimonio tom.* 1. *lib.* 1. *collat.* 4. §. 2. Hic autem Eccleſiæ ſpiritus & præteritis ſemper temporibus viguit, & noſtris quoque etiamnum durat, cum a Tridentina Synodo renovatum fuerit Lateranenſis Concilii decretum de publicis denuntiationibus pluries ante matrimonii celebrationem in Eccleſia facien-

ciendis. Omnibus etiam clare patent certa quædam mala & abſurda, quæ ab occultis matrimoniis, & *conſcientiæ* nuncupatis, naſcuntur, de quibus fuſe agitur in dictis Collationibus *loco cit.* & a Giberto *Conſultat. Canonic. de Sacramento Matrimonii tom.* 2. *conſult.* 63. *quæſt.* 1. & in noſtra Conſtitutione, quam paulo poſt indicabimus. Equidem Saintebeuve *tom.* 1. *reſolut.* 161. adduci non poteſt, ut matrimonia *conſcientiæ* licita fateatur, niſi cum conjuges inter ſe vivere conſentiant, non uti conjuges, ſed ut frater, & ſoror. Hæc tamen opinio nimis eſt a communi ſenſu remota, cum caſus alii certe non deſint, in quibus Superior diſpenſare neceſſario debet a publicis denuntiationibus, & matrimonia *conſcientiæ* permittere, quæ ſcilicet coram Parocho, & duobus teſtibus familiariſſimis ineantur, eo quidem fine, ut occulta maneant, ſed ſimul etiam ut conjuges, non uti frater, & ſoror, ſed uti vir, & uxor inter ſe converſentur. Nonnulli ex hujuſmodi caſibus recenſentur in prædicta collatione Pariſienſi, & in citata conſultatione Giberti; alioſque nos ipſi innuimus in noſtra Conſtitutione, quæ incipit *Satis Vobis*, *in tom.* 1. *noſtri Bullarii num.* 35. Et quidem in ea Conſtitutione, quæ in forma Brevis epiſtolaris directa eſt & tranſmiſſa ad omnes Epiſcopos, nos ea reſumpſimus, quæ in Concilii Congregatione tunc minime definita adhuc pendebant. Cumque maturo & diligenti examine ea omnia perpendiſſemus, quæ viſa ſunt neceſſario requirenda, ut matrimonia *conſcientiæ* poſſent aliquando permitti, quæque ſint adhibendæ cautiones, ut proles, ex his matrimoniis naſcitura, & rite educetur, & nullum accipiat detrimentum ſive in his quæ pertinent ad vitæ ſuſtentationem, ſive in probatione legitimorum natalium, quos ex hujuſmodi matrimoniis revera ſortietur; ea omnia in dicta Epiſtola diſtincte exponere non omiſimus, opportunas regulas indicando, quibus in hujuſmodi caſibus recte procedi valeat. Quare, ſi in poſterum dubia, & poſtulata circa hæc matrimonia *conſcientiæ* ab Epiſcopis proponantur, nihil aliud videtur eſſe præſtandum, quam eos monere de obſervanda, & executioni mandanda prædicta Conſtitutione noſtra: qua etiam Apoſtolicæ Pœnitentiariæ Officium pro norma utitur, quoties de matrimoniis hujuſmodi agitur: ut videre eſt in alia Conſtitutione noſtra, cujus initium eſt *Paſtor bonus*, §. 39. *Bullarii noſtri tom.* 1. *num.* 95.

CAPUT VIGESIMUM QUARTUM.

De nonnullis poſtulatis ad rem Beneficiariam ſpectantibus.

NOn hic ſane propoſitum nobis eſt, ut omnia recenſeamus poſtulata ab Epiſcopis Apoſtolicæ Sedi propoſita, & ſingulas iiſdem redditas reſponſiones: hoc enim opus eſſet, non una, alterave capituli pagina, ſed vix pluribus voluminibus concludendum. Superioribus capitibus non-

nonnulla gravioris momenti retulimus, & expendimus poſtulata ex iis, quæ nobis præ manibus habere contigit; unde liceret Epiſcopis aperte deprehendere, Sedem Apoſtolicam nunquam ceſſare, quin & perſpicua dubiis in rebus exhibeat reſponſa, & opportunam, quoad fieri poteſt, opem, auxiliumque afferat ad eos levandos aſſiduis gravibuſque ſollicitudinibus, quibus ſatis ſuperque obſidentur, ac veluti opprimuntur, qui curæ præſunt animarum. Hoc itaque capitulo agemus, ut ipſa pandit illius inſcriptio, de aliquibus poſtulatis ad rem Beneficiariam ſpectantibus; deinde operam opuſque hoc noſtrum concludemus proximo, noviſſimoque capitulo, expendentes regulas, quas ſequi debent Epiſcopi; dum ſuis in diœceſibus Miſſarum reductiones faciunt: animadvertimus enim, quamvis ab Epiſcopis etiam extra relationem ſtatus ſuarum Eccleſiarum hujuſmodi facultas poſtuletur imminuendi per diœceſim Miſſarum onera, tamen ſæpe ſæpius id ipſum in memorata relatione præſtari.

II. Cum ſanctæ memoriæ Pontifici Pio V. innotuiſſet, complura identidem in Beneficiorum reſignationes, ac permutationes irrepere abſurda, ſecundo Pontificatus ſui anno Conſtitutionem evulgavit incipientem *Officium*, quæ eſt *num.* 42. inter ejuſdem Pontificis Conſtitutiones *in antiquo Bullario edit. ann.* 1586. *pag.* 992. qua Ordinariis ſuſpendit ad tempus auctoritatem admittendi Beneficiorum reſignationes, & permutationes, uſquedum ipſe de eadem re opportunius ſtatuiſſet. Proximo autem anno alteram edidit Conſtitutionem, incipientem *Quanta*, quæ eſt 58. *Bullar. veter. tom.* 2. in qua poſtquam nonnullas ſtatuerat moderationes, ac declarationes circa tempus, & modum, quibus in poſterum admittendæ eſſent ab Ordinariis Beneficiorum renuntiationes, quæ a Beneficiatis in ipſorum manibus fiunt; prohibuit Epiſcopis, aliiſque collatoribus, in quorum manibus cujuslibet Beneficii reſignatio fieret, ne idem Beneficium, cujus reſignationem admiſiſſent, aut ſuis, aut reſignantis conſanguineis, affinibus, vel familiaribus conferrent. In editionibus memoratæ Conſtitutionis S. Pii V. incipientis, uti dictum eſt, *Quanta*, hæc leguntur verba: *Ceterum præcipimus, atque interdicimus, ne ipſi Epiſcopi, aut alii collatores, de Beneficiis, & Officiis reſignandis prædictis, aut ſuis, aut admittentium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum, audeant providere*: ubi deprehenditur ſane manifeſtus typographi error: neque enim legendum eſt *admittentium conſanguineis*; ſed utique *dimittentium conſanguineis*: uti optime notavit Fagnanus *in Cap. Non ſine*, *num.* 45. *de Arbitris*, & latius perſequitur doctus Præſul Marcellus Severolus, quem tum honoris cauſa, tum amoris, quo illum, dum viveret, proſecuti fuimus, libenter hic nominamus. Videatur ipſius Allegatio typis edita, quæ eſt ordine trigeſima inter Allegationes Hieronymi Palma junioris, *ante num.* 1. Juvat & illud animadvertere, in ſeptimo Decretalium libro, qui ſub Pontifice Clemente VIII. in publicam lucem emittendus erat,

ſed,

ſed, ut alibi diximus, ideo evulgatus non fuit, quia, cum in ipſum identidem inſerta fuerint Tridentini Concilii Decreta, ſicuti prohiberi non poterant Canoniſtæ, quin ea interpretarentur, ita aditus patefactus fuiſſet violandæ Summi Pontificis Pii IV. Conſtitutioni, qua vetantur privati homines ſacrum Tridentinum Concilium commentari atque interpretari, cum id Sacræ Cardinalium Congregationi, ejuſdem Concilii Interpreti, privative ſit reſervatum; in hoc (inquam) ſeptimo Decretalium libro *Cap.* 1. *de renuntiatione*, animadvertere juvat inſertam S. Pii V. Bullam, in qua verbo *admittentium*, ſubſtitutum legitur *dimittentium*. Videri etiam poteſt *noſtra Inſtitutio* 91. *Latinæ editionis* §. *Attamen licet*.

III. Præſtitutis itaque in laudata S. Pii V. Conſtitutione finibus, quibus vel nunc licet Epiſcopis Beneficiorum renuntiationes admittere, firma tamen ſemper prohibitione, ne eadem Beneficia ſuis, aut reſignantium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus conferant; Cremonenſis Epiſcopus in relatione ſtatus Eccleſiæ ſuæ, ſequens Congregationi Concilii quæſitum propoſuit: an videlicet, ſi Parochus Parœciam in Epiſcopi manibus renuntiaret, Epiſcopus vero, concurrentibus omnibus, quæ in Piana Conſtitutione requiruntur, renuntiationem admitteret; cum ad eam rite conferendam concurſum debeat indicere, licitum ei eſſet, ſuos, aut reſignantis Parochi conſanguineos, affines, & familiares, ad concurſum admittere, & alicui ex ipſis Parœciam conferre, quatenus dignior præ ceteris deprehenſus fuiſſet. Congregatio autem reſcripſit, id Epiſcopo minime licere, nec debere ad concurſum admittere præmemoratos ſuos, vel reſignantis conſanguineos, affines, vel familiares: quod reſcriptum Gregorius XIII. Pontifex ſua auctoritate comprobavit.

IV. Ejuſmodi Congregationis reſponſum innuitur a Fagnano *in Cap. Non ſine*, *num.* 53. *de Arbitris*, noſque hic illud per extenſum referemus exſcriptum ex *libro primo Decretorum pag.* 145. *& ſeq.* ad annum 1573. quod ipſum præſtitimus *in memorata noſtra Inſtitutione* 91. *præcitato loco*: *Quærit a Sacra Congregatione Sacri Concilii Tridentini Epiſcopus Cremonenſis, an Conſtitutio Sanctiſſimi Domini Noſtri Pii Papæ V. felicis recordationis, data Romæ ſub die prima Aprilis 1568. ſuper relaxatione prohibitionis de non admittendis reſignationibus per Ordinarios, dum prohibet, ne Beneficia per reſignationem per Epiſcopum, vel alium collatorem, etiam ex juxta cauſa admiſſam, vacantia, conferantur conſanguineis, vel familiaribus Epiſcopi, vel reſignantis, habeat locum in Eccleſiis Parochialibus, & Beneficiis curam animarum habentibus, quæ per concurſum magis idoneis conferri debent ex decreto Concilii Tridentini cap. 18. ſeſſ. 24. ita ut, ſi familiaris aliquis Epiſcopi, vel conſanguineus reſignantis comparuerit, & in concurſu ad hujuſmodi Beneficium curatum, ut ſupra vacans, cum aliis ſe examinari petierit, admitti non poſſit, &, ſi admiſſus ad examen, & uti idoneus ab Examinatoribus relatus fuerit, ei Beneficium conferri non poſſit. Sanctiſſimus Dominus Noſter, etiam ex ſententia Sacræ Congregationis Con-*

ci-

cilii, *declaravit*, *locum habere*, *&* *ideo monendum Epiſcopum*, *ne hujuſmodi familiares*, *vel conſanguineos admittat ad concurſum*.

V. Haud ita multo poſt contigit, Patavii vacaſſe Parœciam, non quidem ex Parochi reſignatione, qualis erat facti ſpecies a Cremonenſi Epiſcopo propoſita, ſed ob ipſiuſmet Parochi obitum; cumque Epiſcopus concurſum indixiſſet, & ad illum admiſiſſet familiarem ſuum, eique etiam, quoniam dignior judicatus fuerat, Parœciam contuliſſet, excitata eſt quæſtio, an hujuſmodi Epiſcopi factum Pianæ Conſtitutioni adverſaretur. Congregatio vero, innixa potiſſimum præindicatæ reſolutioni a Gregorio XIII. confirmatæ, affirmative reſpondere non dubitavit. At, cum providus Secretarius animadvertiſſet, caſum vacationis per obitum, longe differre a caſu vacationis per reſignationem, durumque nimis & aſperum fore, unum caſum alteri exæquare, id namque eſſet Sancti Pii V. Conſtitutionem, & Gregorii XIII. reſponſum non tam declarare, quam ampliare; communicata re cum Rotæ Auditoribus, quos in ſuam ſententiam proclives deprehendit, rem totam detulit ad Sixtum V. Pontificem, qui, omnibus accuratiſſime perpenſis, iiſque confirmatis, quæ ſtatuta fuerant a Gregorio XIII. declaravit, Bullam Pianam locum ſibi vindicare in Parochialibus per reſignationem vacantibus, & Epiſcopum quidem in hoc caſu ad concurſum recipere non poſſe ſuos, aut reſignantis conſanguineos, affines, vel familiares: at, quoties Parœcia vacaret per obitum, Bullam Pianam nihil obſiſtere, quin ad concurſum præfati conſanguinei, affines, & familiares admitterentur, & alicui etiam ex ipſis, ſi quidem dignior fuiſſet deprehenſus, Parochialis Eccleſia conferretur. Hæc, quæ a Summo Pontifice ſapienter conſtituta fuerant, Congregationi referre Secretarius non deſtitit: Congregatio vero omnia commendavit, juſſitque, ut deinceps Pontificium mandatum religioſe executioni mandaretur.

VI. Habentur hæc omnia *in libro memorialium* 107. *pag.* 248. En verba: *Conſideratis ſupraſcriptis reſolutionibus Congregationis ad conſtitutiones in caſu Cremonenſi*, *&* *Patavino*, *manu bon. mem. Cardinalis Alciati annotatis*, *animadverſum fuit*, *primam declarationem Congregationis emanaſſe circa Conſtitutionem felicis recordationis Pii V. ſub dat.* 1. *Aprilis* 1568. *quæ prohibet*, *ne Beneficia per reſignationem*, *ab Epiſcopo*, *vel ab alio inferiori admiſſam*, *vacantia*, *conferantur conſanguineis*, *vel familiaribus Epiſcopi*, *vel reſignantis*; *&* *in his terminis fuiſſe a felicis recordationis Gregorio XIII. approbatam*: *ſed eamdem poſtea in caſu Patavino fuiſſe applicatam*, *&* *extenſam ad Parochiales vacantes etiam per obitum*, *ut ad eas non poſſint concurrere familiares Epiſcoporum*. *Quæ extenſio cum viſa eſſet durior*, *nec appareret*, *ſuper ea ſolitas diſcuſſiones Congregationem feciſſe*, *minuſque ad judicium Sanctiſſimi fuiſſe relatam*; *volui*, *antequam in generalem obſervantiam deduceretur*, *ex qua periclitari potuiſſent plurimæ proviſiones alias factæ*, *&* *quæ in poſterum fieri contingeret*, *cum ex hoc capite a-*

liquot proviſiones in Rotæ Auditorio impugnarentur, ab ipſa Rota, quid ſentiret, exquirere: cui pariter viſa fuit extenſio potius, quam declaratio, ſatis dura; præſertim quia in vacationibus per obitum ceſſat illa ratio ſuſpectarum pactionum, & fraudum, quæ in reſignationibus facilius intervenire poſſunt. Quamobrem dictarum reſolutionum cum præmiſſis motivis facta relatione Santiſſimo Domino Noſtro, ut dictaret, quid vellet obſervari; Sanctitas Sua decrevit, declarationem Congregationis, approbatam a felicis recordationis Gregorio XIII. retinendam eſſe juxta terminos Conſtitutionis piæ memoriæ Pii V. in Parochialibus vacantibus per reſignationem admiſſam per Epiſcopum, & inferiores collatores: occurrente autem vacatione Parochialium per obitum, non eſſe arcendos a concurſu familiares, aut conſanguineos ipſorum Ordinariorum, ſed iiſdem conditionibus, & legibus cenſendos eſſe cum aliis concurrentibus, ex forma Concilii Tridentini, & Conſtitutionis ejuſdem Pii V. de proviſionibus Parochialium &c. Quod Decretum in Congregatione habita die 15. *Junii* 1589. *cum retuliſſem, fuit ab Illuſtriſſimis Dominis commendatum; & juxta illud in poſterum reſpondendum erit in caſibus occurrentibus &c.* Quoties igitur Parœcia per reſignationem vacaverit, ſi eamdem ſuo, vel reſignantis conſanguineo, aut familiari conferat Epiſcopus, aperte peccat in litteram Pianæ Conſtitutionis, prohibentis, ne Beneficia, in Epiſcoporum manibus reſignata, perſonis ſupradictis conferantur: at, ſi iiſdem conferat Parœciam, quæ per obitum vacaverit, nullatenus Pianam Bullam lædit, quippe quæ non niſi de vacationibus per reſignationem loquitur. Etenim in vacationibus per reſignationem facile irrepere poſſunt eæ fraudes, doloſique circuitus, qui aut nullo modo, aut ſaltem difficilius in vacationibus per obitum poſſunt occurrere. Itaque patet primo, quam prudenter conſtitutum fuerit diſcrimen inter unum, & alterum vacationis modum; deinde quomodo gerere ſe debeant Epiſcopi, cum hujuſmodi caſus contigerint, abſque eo quod Congregationem de illis conſulant; denique cui regulæ tuto adhærere debeat eadem Congregatio in reſponſionibus dandis ad ejuſmodi poſtulata, ſi quæ forte proponi contingat. Legatur Corradus *in Praxi Beneficiaria lib.* 3. *cap.* 4. *ſub num.* 10. §. *Nec tamen*, ubi etiam teſtatur, ita reſpondiſſe Cardinalem Lancellotum, Congregationis Concilii Præfectum, Epiſcopo Caſtrenſi die 3. Junii 1617. atque ita pariter firmaſſe Rotam *in deciſione coram Corduba*, quam ibi integram affert. Videri etiam poteſt Ventriglia *in Praxi adnot.* 2. §. 2. *num.* 11. & *num.* 13.

VII. Concurſus, quem Tridentinum Concilium præſcripſit, nunc temporis non ſolum obtinet quoad Beneficia, quibus animarum cura annexa eſt, quæque digniori inter concurrentes ab Epiſcopo conferri debent, ſed etiam quoad reliqua Beneficia curata, quæ conferuntur a Romano Pontifice, eo quod aut ob ſecutam in menſe Apoſtolico eorumdem vacationem, aut ex alio reſervationis, vel affectionis titulo, ejuſdem diſpoſitioni ſunt reſervata. Id nos ipſi ſtatuimus in noſtra Conſtitutione incipiente

Cum

Cum illud, quæ eſt *68.* §. *19. & 20. noſtri Bullarii tom.* I. ubi Epiſcopis mandavimus, ut, quoties vacaverit aliquod Beneficium Sanctæ Sedi reſervatum, cui annexa ſit animarum cura, opportuna facultate ſibi per nos directe collata, concurſum indicere non prætermittant; &, ſiquidem agatur de Beneficiis reſervatis ratione menſis, in quem incidit vacatio, hujuſmodi concurſus acta ad Datariam Apoſtolicam minime tranſmittant, ſed tamen ſignificare non negligant, quem ipſi magis idoneum in Domino cenſeant: quo vero ad cetera omnia Beneficia curata, ex alio quocumque titulo, præterquam ratione menſis, Sanctæ Sedi reſervata, acta concurſus ad Datariam mittant, ſe ſe abſtinentes a judicio ferendo, quiſnam ſit ceteris dignior & aptior; facultate tamen ipſis facta ſignificandi per familiares litteras, ad Pontificis Datarium conſcriptas, quem ipſi cenſeant digniorem, & an quiſpiam ex iis, qui ad concurſum admiſſi ſunt, occulta aliqua nota laboret. Quod autem nuper aſſeruimus, Bullam S. Pii V. nequaquam obſtare conſanguineis, & familiaribus Epiſcopi, quin ad Beneficia curata per obitum vacantia, & ab ipſomet Epiſcopo conferenda, poſſint concurrere; id multo potiori jure affirmandum erit de Beneficiis curam animarum annexam habentibus, & Apoſtolicæ Sedis diſpoſitioni reſervatis. Diximus potiori jure, cum pro iis ſtet regula, quæ docet, Pianam Conſtitutionem locum non habere in iis Beneficiis, quæ licet in manibus Epiſcopi reſignentur, eorum tamen collatio, non ad ipſum Epiſcopum, ſed ad alium ſpectat; quæ regula a Gregorio XIII. fertur etiam comprobata fuiſſe. Videatur Additio *ad deciſ.* 35. *num.* 25. Præſulis Anſaldi, qui obiit Rotæ Decanus, quemque libenter nominamus, non tam mutui amoris gratia, qui inter nos, & ipſum, dum viveret, interceſſit, quam ejuſdem meritorum titulo.

VIII. Eadem Conſtitutio 58. S. Pii V. de qua hactenus diſſeruimus, occaſionem præbuit gravi controverſiæ ab Archiepiſcopo Mechlinienſi anno *1683.* ad Congregationem Concilii delatæ; an videlicet, quæ in illa continetur, prohibitio conferendi Beneficia, in manibus Epiſcopi reſignata, ejuſdem Epiſcopi, aut reſignantis conſanguineis, affinibus, vel familiaribus, vim quoque habeat in Beneficiorum permutationibus. Reperta tunc fuit quædam reſolutio edita in cauſa *Feretrana* die 25. Februarii *1673.* in qua Congregatio affirmative reſponderat. At, cum novo inſtaurato examine deprehenſum fuiſſet, memoratam reſolutionem propoſitæ quæſtioni minime congruere; cumque inſigniores in Romana Curia Canoniſtæ plures in cauſa diſceptationes elucubraſſent, ipſeque Altovitus Secretarius in ſuis votis multa collegiſſet, ea videtur fuiſſe Congregationis ſententia, ut Beneficiorum permutationes, quæ coram Ordinariis fiunt, dummodo bona fides intercedat, & fraus omnis abſit, ſub Pianæ Conſtitutionis diſpoſitione minime comprehendi debeant.

IX. Permutationes Beneficiorum non complectitur Bulla S. Pii V. quia, licet ipſe in ſua Conſtitutione 42. ſuſpenſam voluerit, quouſque ali-

liter ſtatuiſſet, facultatem, qua Ordinarii gaudebant, admittendi Beneficiorum reſignationes, & permutationes, cum tamen ſubinde in ſua Conſtitutione 58. eamdem ſuſpenſam facultatem Ordinariis reſtituerit, de reſignationibus ita locutus eſt, ut opportuniores quaſdam, novaſque reſtrictiones, & cautelas circa illas induxerit, ac ſtatuerit; at de permutationibus ita indefinite decrevit: *Ad hæc Beneficiorum, & officiorum permutationes admittere, quæ canonicis ſanctionibus, & Apoſtolicis Conſtitutionibus permittuntur*.

X. Complectitur tamen Piana Conſtitutio permutationes, quæ mala fide, ac fraudulenter coram Ordinariis fiunt, quia Sanctus Pontifex in eadem Conſtitutione, uti ſupra dictum eſt, eas tantum permutationes admitti concedit, quæ ſint ſanctionibus canonicis conſonæ; quod perinde eſt ac dicere, quæ reſpiciant utilitatem, vel neceſſitatem Eccleſiæ, aut in quibus permutantium utilitas quodammodo in utilitatem vergat Eccleſiæ. Quapropter, ſi quæ permutantur Beneficia, valde diſparis ſint reditus, ſi is, qui pinguius Beneficium obtinet, provecta jam eſt ætate, ac infirma valetudine, illudque permutare velit cum Beneficio tenuioris reditus, quod ſuus, vel Epiſcopi conſanguineus obtinet; hujuſmodi permutatio non eſt ad canonum normam exacta: quin immo doloſa eſt, ideoque Pianæ Conſtitutioni adverſatur. Atque hiſce in terminis edita fuerat memorata reſolutio anni 1673. Ad confirmanda vero quæ hactenus dicta ſunt, facile nobis eſſet alia plura hic congerere: ſed, ne quid detractum videatur iis, qui tanta cum laude in id ipſum operam ſtudiumque ſuum impenderunt, ablegamus lectorem *ad citat. allegationem* 30. Præſulis Severoli, editam *tom.* 3. *Allegationum* Palmæ, ad Additionem Præſulis Anſaldi *deciſ.* 35. ad diſceptationem denique 29. celebris Pitonii, ubi omnia optime comprobata atque firmata leguntur.

XI. Qui illegitimos natales ſortitus eſt, ex ſacrorum canonum lege irregularitati ſubjacet; ita ut nec Eccleſiæ Ordinibus initiari, nec ullum Eccleſiaſticum Beneficium conſequi poſſit. Quapropter diſpenſatione ipſi opus eſt ad Ordines, æque ac ad Beneficia obtinenda. Sed, ſi de minoribus Ordinibus agatur, ac de Beneficiis animarum curam annexam non habentibus, Epiſcopus poteſt propria auctoritate cum illegitimo diſpenſare. Ut autem illegitimus Ordines majores, & Beneficia, quibus cura immineat animarum, obtineat, ſolius Romani Pontificis diſpenſatione fieri poteſt. Perſpicua eſt Decretalis Bonifacii VIII. *in Cap. Is qui, de filiis Presbyterorum, & aliis illegitime natis, in 6.* Irregularitas autem, quæ illegitimos obſtringit, haud provenit ex eorum culpa, ſed, ut Juriſperiti ajunt, ex defectu; quemadmodum late diſſerit Gonzalez *in Cap. Ut filii, num.* 8. *de filiis Presbyterorum*. Porro qualis ſit hujuſmodi defectus, egregie declaratur a S. Thoma *in* 4. *ſenten. diſt.* 25. *quæſt.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 3. *Ordinati in quadam dignitate præ aliis conſtituuntur. Ideo ex quadam honeſtate requiritur in eis claritas quædam, non de neceſſitate Sacramenti, ſed*

de

de neceſſitate præcepti; ut ſcilicet ſint bonæ famæ, bonis moribus ornati, non publice pœnitentes. Et, quia obſcuratur hominis claritas ex vitioſa origine, ideo etiam de illegitimo thoro nati, a ſuſceptione Ordinum repelluntur, niſi cum eis diſpenſetur: & tanto eſt difficilior diſpenſatio, quanto eorum origo eſt turpior.

XII. Hæc plane eſt diſciplina, quæ nunc temporis obtinet; ſed alia aliis temporibus obtinuiſſe dignoſcitur: quippe *can.* 15. Nicephori Confeſſoris *tom.* 7. *Conciliorum* Labbeanæ Collectionis *col.* 1299. ſequentia verba leguntur: *Qui ex concubina, & ſcorto, & ex digamis, & trigamis nati ſunt, ſi virtutibus præditi appareant, & ſint Sacerdotio digni, ordinentur.* In ipſo Decreto Gratiani *diſt.* 56. plures collectæ inveniuntur auctoritates veterum Eccleſiæ Patrum, qui parum ſoliciti de ordinandorum origine, & natalibus, eos tantummodo ab Ordinibus repellunt, qui propriis improbis moribus conſtituuntur indigni. Et, quamvis *Can.* 1. *cit. diſt.* 56. qui deſumptus eſt ex Concilio Claromontano, habito ſub Urbano II. Pontifice, hæc legantur verba: *Presbyterorum filios a ſacris Altaris miniſteriis removemus*: ſubdit tamen Gratianus: *Sed hoc intelligendum eſt de illis, qui paternæ incontinentiæ imitatores fuerint. Verum, ſi morum honeſtas eos commendabiles fecerit, exemplis, & auctoritatibus, non ſolum Sacerdotes, ſed etiam ſummi Sacerdotes fieri poſſunt.* Haud ita facile eſt ſtatuere tempus, quo primum inducta, & recepta fuerit diſciplina repellendi ab Ordinibus æque, ac a Beneficiis illegitimos, ob ſolam natalium maculam. Quod probabili conjectura affirmari poteſt, illud eſt, hujuſmodi diſciplinam initium duxiſſe ab excluſione illegitimæ Sacerdotum prolis; idque in eum finem, ut quodam quaſi fræno cohiberetur parentum incontinentia: inde vero ad filios quoque illegitimos laicorum ampliatam fuiſſe: ac demum ex una in aliam provinciam, gentemque propagatam, proceſſu temporis, & præſertim poſt publicationem Decretalium Gregorii IX. vim auctoritatemque diſciplinæ, ac juris communis in univerſa Eccleſia obtinuiſſe. Videndus eſt Chriſtianus Lupus *tom.* 3. *in Synodos Generales & Provinciales cap.* 12. *diſſertationis* 1. *proœmialis*, ubi fuſiori calamo expreſſa reperiuntur omnia, quæ paucis collegit Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. univerſ. part.* 2. *tit.* 10. *cap.* 3.

XIII. Tridentini Concilii Patres, totos ad reformationem morum, & maxime Clericorum curandam intentos, minime fugit caput hoc de illegitimis filiis Clericorum: ideoque *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *de reformatione*, ut opportuniori quo poterat modo cohiberetur Clericorum incontinentia, Eccleſiarumque decori conſuleretur, ſanxerunt, ne filii Clericorum illegitimi poſſent Beneficia conſequi in iis Eccleſiis, in quibus eorum parentes obtinuiſſent, obtinerentve Beneficium aliquod, licet diſſimile, neque in iiſdem Eccleſiis miniſtrare poſſent, nec etiam penſionem ullam habere ſuper fructibus Beneficiorum, quæ poſſidentur, fueruntve ab eorum parentibus poſſeſſa: *Ut paternæ incontinentiæ memoria a locis Deo conſe-*

ſecratis, quos maxime puritas, ſanctitaſque decet, longiſſime arceatur, non liceat filiis Clericorum, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, in Eccleſiis, ubi eorum patres Beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quodcumque etiam diſſimile Beneficium obtinere, nec in dictis Eccleſiis quoquo modo miniſtrare, nec penſiones ſuper fructibus Beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere. Et, quia optime proſpexerunt, ſaluberrimam hanc legem perfacile fraudari poſſe, facta inter patrem, & filium Beneficiorum reſignatione; declararunt, hujuſmodi reſignationes nullas cenſeri debere, nullaſque pariter, & omni effectu vacuas collationes, quæ fraudulentas hujuſmodi reſignationes fuiſſent conſecutæ: *Ad hæc, reciprocæ reſignationes, ſi quæ poſthac a parentibus Clericis in favorem filiorum fient, ut alter alterius Beneficium conſequatur, in fraudem hujus decreti, & canonicarum ſanctionum factæ omnino cenſeantur: nec collationes ſecutæ vigore hujuſmodi reſignationum, ſeu aliarum quarumcumque, quæ in fraudem factæ fuerint, ipſis Clericorum filiis ſuffragentur*.

XIV. Ex hujuſmodi Conciliari ſanctione effectum eſt, ut nonnulla poſtulata fuerint ab Epiſcopis in relatione ſtatus Eccleſiarum propoſita: quorum aliqua ſpectant ad Beneficia, atque officia, quorum conſecutio interdicta dicenda ſit a Concilio filiis illegitimis Clericorum; alia vero reſpiciunt perſonas ipſas Clericorum, eorumque filiorum extra legitimas nuptias procreatorum. Et primo quæſitum fuit, an filius illegitimus Parochi jam defuncti munus Confeſſarii obire poſſet in ea Eccleſia, quam pater, uti Parochus, obtinuit: & quidem inſpectis verbis illis Concilii: *quoquo modo miniſtrare*: negativum reſponſum redditum fuit Epiſcopo Oritano, uti colligitur ex reſcripto dato 4. Julii 1648. *lib.* 18. *decret. pag.* 492. *a tergo*: *Quæritur, an filius illegitimus Parochi jam defuncti poſſit audire confeſſiones in Eccleſia, in qua pater fuit Parochus, vel ſaltem ſit locus diſpenſationi. Sacra &c. reſpondit, non poſſe*. Quæſierunt itidem Calaguritanus, & Pampilonenſis Epiſcopi, an, cum pater fuiſſet in quadam Eccleſia Cappellanus ad nutum amovibilis, poſſet illius filius illegitimus in eadem Eccleſia Cappellaniam ad nutum pariter amovibilem obtinere. Reſcriptum vero fuit, hoc minime interdictum eſſe; fortaſſe ex eo, quod Concilium loquatur de Beneficiis, & penſionibus: hujuſmodi autem Cappellaniæ ad nutum amovibiles Beneficia proprii nominis, & in titulum collativa non ſunt, multoque minus penſiones: *Sacra &c. cenſuit, oratorem non prohiberi per decretum Concilii ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *quominus tamquam Cappellanus ad nutum amovibilis poſſit inſervire eidem Eccleſiæ, cui itidem ut Cappellanus pater olim ſuus inſervierit*. Ita reſcriptum fuit Calaguritano Epiſcopo ſub annum 1585. *lib.* 4. *decretor. pag.* 40. Nec abſimilis fuit reſponſio data ad Epiſcopum Pampilonenſem anno 1587. uti videre eſt *lib.* 4. *decret. pag.* 226. *a tergo*. Eſt autem plane ſingulare reſponſum datum Oſtunenſi Epiſcopo. Quidam Dignitatem obti-

tinens in Oſtunenſi Eccleſia, ſuſceperat filium illegitimum, qui, cum Apoſtolico Indulto ad ſacros, etiam Presbyteratus, Ordines ſuſcipiendos, & ad Sacrificium celebrandum, tam ſuperſtite patre, quam eo defuncto, habilitatus fuiſſet, ſemper in Cathedrali Eccleſia Sacrum fecerat, ideoque, ex quadam inibi vigente conſuetudine, contendebat, ſe fieri debere participem nonnullorum proventuum, & emolumentorum, quæ Sacerdotibus eidem Eccleſiæ inſervientibus poſt certum ſervitii tempus præſtari conſueverant. Propoſito itaque, ac diſcuſſo dubio, reſponſum fuit, prætenſum jus nequaquam competere filio illegitimo, nec poſſe hunc ad ejuſmodi participationem admitti. Hoc enim intercedit diſcriminis inter ſuperiorem facti ſpeciem a Calaguritano, & Pampilonenſi Epiſcopis propoſitam, & hanc de qua loquimur, quod, juxta illam, pater Beneficium proprie dictum in ea Eccleſia non obtinuerat, Concilium autem de caſu loquitur, quo pater filii illegitimi Eccleſiaſticum Beneficium in eadem Eccleſia poſſederit: *ubi eorum patres Beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, vel habuerunt*: in caſu vero Oſtunenſis Presbyteri, pater verum in Eccleſia obtinuerat Beneficium: quo poſito, vetat ſancta Synodus, filium quoquo modo miniſtrare in Eccleſia, ubi pater Beneficium Eccleſiaſticum habet, habuitve. Reſcriptum, quod redditum fuit Oſtunenſi Epiſcopo, legitur in regeſtis Congregationis ad diem 15. Aprilis 1684. idemque confirmatum fuit die 22. Junii 1686. Videri quoque poſſunt hac ipſa de re Piringh *in lib.* 1. *Decretal. tit.* 17. §. 4. *num.* 55. Fermoſin. *ad Cap.* 1. *& ſeq. quæſt.* 1. *num.* 19. *& ſeq. de filiis Presbyterorum*, Garcias *de Beneficiis part.* 1. *cap.* 3. *num.* 18. *& ſeq.* Fagnanus autem *in Cap. Ad extirpandas, num.* 19. *de filiis Presbyterorum*, recte ad rem noſtram animadvertit, quod, quamvis filius illegitimus poſſit eſſe Cappellanus amovibilis in ea ipſa Eccleſia, ubi pater quoque Cappellaniam amovibilem obtinuit, hoc tamen ipſi filio non licebit, ſi pater Beneficium Eccleſiaſticum in eadem Eccleſia obtinuerit: *Concilium Tridentinum diſertis verbis prohibet, ne illegitimi in Eccleſiis, ubi eorum patres Beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, vel habuerunt, poſſint quoquo modo miniſtrare. Unde ex Concilio illegitimus prohibetur eſſe Cappellanus amovibilis in Eccleſia, in qua pater fuit intitulatus.*

XV. Gradum nunc facimus ad poſtulata, quæ ipſas parentum, filiorumque perſonas attingunt; & primo de iis diſſeremus, quæ ad parentes ſpectant. Quæſitum itaque olim fuit, an poſſit pater conſequi Beneficium a filio dimiſſum: quoniam cautum eſt quidem, ne filio liceat obtinere Beneficium, quod pater poſſedit; at nullibi ſtatutum reperitur, patrem repelli debere a conſecutione Beneficii, quod habuit filius. Si ſermo ſit de filio legitimo, non poteſt is conſequi Beneficium a patre præhabitum, ne in Beneficiis deferendis ſpecies hæreditariæ ſucceſſionis inducatur: at non prohibetur pater obtinere Beneficium, quod filius antea habuerat, cum hic ceſſet memorata ſpecies hæreditariæ ſucceſſionis;

quan-

quandoquidem, juxta uſitatum naturæ ordinem, filius ſolet eſſe hæres patri, non pater filio. Adnotata reperitur hujuſce quæſtionis reſolutio *lib. 9. decretor. pag.* 87. *Sacra &c. re diligenter examinata, cenſuit, quamvis filius legitimus prohibeatur immediate obtinere Eccleſiam patris: non tamen patrem prohiberi etiam immediate obtinere Eccleſiam filii.* Quod autem definitum eſt de patre legitimo, ipſum videlicet conſequi poſſe Beneficium, quod ejuſdem filius legitimus proxime poſſedit, locum quoque habet quoad patrem filii illegitimi: poteſt quippe ipſi deferri Beneficium, quod prænemoratus ejuſdem filius illegitimus proxime obtinuit; tum quia & ab hoc caſu procul abeſt ſpecies hæreditariæ ſucceſſionis; tum quia paternæ incontinentiæ memoria revocatur, ſi filius patri, non ita ſi pater filio ſuccedat. Videatur Sanctarellus *variar. reſolut. quæſt.* 79. *num.* 11. *& ſeq.* Conſona quoque eſt Congregationis reſolutio relata *lib.* 13. *decretorum pag.* 567. *Dubitatur, an pater poſſit immediate obtinere Beneficium filii illegitimi defuncti, quod eſt de jure patronatus laicorum. Die* 2. *Decembris* 1628. *Sacra &c. cenſuit, patrem legitimum poſſe utique abſque diſpenſatione obtinere immediate Beneficium filii illegitimi.*

XVI. Sequuntur poſtulata, quæ filiorum perſonas reſpiciunt. In quodam olim propoſito poſtulato quæſitum fuit, an Conciliare interdictum loquens de filiis illegitimis, afficiat etiam filios illegitime quidem natos, ſed legitimatos: ſed facilis fuit reſponſio, Conciliarem ſanctionem protendi quoque ad filios legitimatos, exceptis iis, qui, illegitime nati, per ſubſequens matrimonium legitimati fuerint; juxta Decretalem *in Cap. Conqueſtus*, & *in Cap. Tanta*, *Qui filii ſint legitimi*: quibus addenda ſunt ea, quæ nos ipſi collegimus, ac digeſſimus in Epiſtola noſtra incipiente *Redditæ nobis*, *Bullarii noſtri tom.* 1. *num.* 113. Quapropter recte Fagnanus *in præcit. Cap. Ad extirpandas, num.* 33. hæc ſcripſit: *Quæro, an probibitio Concilii cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *extendatur etiam ad filium legitimatum. Cardinalis Alciatus hæc adnotavit: Concilium dicit:* filiis Clericorum, qui non ex legitimo matrimonio nati ſunt: *& ſic excluduntur legitimati, qui non ſunt nati ex legitimo matrimonio. Hoc credo verum in legitimato per reſcriptum Principis: ſecus, ſi filius eſſet legitimatus per ſubſequens matrimonium; quia talis venit appellatione nati ex legitimo matrimonio, etiam in materia ſtricta.*

XVII. Dubitatum quoque fuit, num filius illegitimus obtinere valeat Beneficium, quod ejus pater antea poſſedit, ubi hujuſmodi Beneficium, non recta, ac proxime a patre transferatur in filium, ſed a patre dimiſſum, collatum fuit tertio alicui, qui illud re ipſa poſſederit, ſubinde vero iterum vacaverit. In Jure communi, ſive in Decretalibus ſtatutum eſt, Clerici filium, quamvis legitimum, conſequi non poſſe Beneficium patris, niſi in vim Apoſtolicæ diſpenſationis; eo tamen excepto caſu, quo Beneficium a patre in aliam perſonam translatum prius fuerit: ſi enim exinde perſona hæc obierit, vel quocumque alio modo va-

ca-

caverit Beneficium, utique licet filio legitimo Beneficium patris habere; in hac enim caſus hypotheſi oculos non perſtringit inviſa illa ſpecies hæreditariæ ſucceſſionis ab Eccleſiaſticis Beneficiis merito arcenda. Perſpicuus eſt textus *in Cap. Ad extirpandas, de filiis Presbyterorum*, ubi hæc leguntur: *Fraternitati tuæ mandamus, quatenus, ſi qui filii Preſbyterorum provinciæ tuæ teneant Eccleſias, in quibus patres eorum, tamquam perſonæ, vel vicarii, nulla perſona media, miniſtrarunt, eos (ſive geniti ſint in Sacerdotio, ſive non) ab eiſdem Eccleſiis non differas amovere:* ibique Gloſſa *verb. amovere*, inquit, vetitum id fuiſſe, ne videantur Beneficia per quamdam veluti hæreditariam ſucceſſionem deferri; proindeque, dum intermedia aliqua perſona Beneficium obtinuit, cum tunc evaneſcat ſpecies illa hæreditariæ ſucceſſionis, nihil amplius obſtare filio, quin, ſi legitimus ſit, & idoneus, Beneficium aſſequatur. Conſona quoque eſt definitio alterius *Cap. Dilectus filius, eodem titulo*, ubi decernitur, ſolum Pontificem diſpenſare poſſe cum filio legitimo, ut Beneficium proxime a patre poſſeſſum valeat obtinere. Rem hanc videre eſt late diſcuſſam a Sanctarello *variar. reſolut. quæſt. 79. num. 1. & 2.*

XVIII. Habent hæc quidem locum quoad filios legitimos tantum. Nihilominus ſummus Pontifex Clemens VII. exiſtimans, fieri poſſe, ut, quæ a ſacris canonibus ſtatuta fuerant in favorem filiorum legitimorum (quos diximus patris Beneficium conſequi poſſe, quoties intermedia aliqua perſona idem Beneficium jure obtinuerit), traduci poſſent ad filios quoque illegitimos; Conſtitutionem primus evulgavit, quæ eſt *num. 30. veter. Bullar. tom. 1.*, qua ad hujuſmodi latiorem interpretationem eliminandam, præmemoratis canonicis ſanctionibus in hac parte late derogavit. Inſpecta autem hujuſmodi Conſtitutione, multoque magis expenſis Concilii Tridentini verbis, indicato ſuperius poſtulato reſcriptum fuit, non licere filio illegitimo habere Beneficium, quod ejus pater præhabuit, licet intermedia aliqua perſona Beneficium ipſum poſſederit: uti deprehenditur ex veteri reſolutione anni 1589. *lib. 6. decret. pag. 27. Sacra &c. cenſuit, prohibitionem cap. 5. ſeſſ. 25. habere locum, etiamſi medio tempore Beneficium ab extraneo obtentum fuerit*; & ex altera anni 1606. *lib. 11. decret. pag. 157. Sacra &c. cenſuit, Fabium prædictum, utpote illegitimum, nullo pacto obtinere, aut poſſidere poſſe Beneficium S. Martini, olim ab ejus patre, ut proponitur, obtentum, quamvis alius medio tempore illud obtinuerit*: ac denique ex iis, quæ ſcripſit Fagnanus *in cit. Cap. Ad extirpandas, num. 7. & ſeq. de filiis Presbyterorum*, ubi ſedulo animadvertit, poſt Concilium, locum amplius non eſſe diſtinctioni, an filius proxime, an potius media aliqua intercedente perſona in Beneficium patris ſuccedat, niſi ubi de filio legitimo agatur.

XIX. Magis ambiguum, proindeque accuratiori inveſtigatione dignum fuit aliud poſtulatum; videlicet an nepos legitimus, ex patre tamen illegitimo progenitus, capax ſit Beneficii, quod avus antea poſſedit; &

an, poſita nepotis legitimi capacitate, illud ipſum obtinere valeat, etiam ſuperſtite avo. Actum fuit hac de re non ſolum in Congregatione Concilii, ſed etiam in Rotæ Auditorio; &, quamvis in Congregatione Concilii ſemel, & iterum ſciſſa fuerint ſuffragia, nihilominus tandem ſententia frequentiori congregatorum calculo comprobata, atque etiam Rotali judicio conſona, prodiit favore nepotis legitimi ex patre illegitimo progeniti, quamvis avus, qui Beneficium antea obtinuerat, adhuc viveret: ipſeque Pontifex Gregorius XIII. qui rem per ſe iterato examini ſubjicere voluit, Congregationis reſolutionem approbavit. Hæc omnia accurate referuntur a Fagnano *in cit. Cap. Ad extirpandas, a num.* 35. *ad finem, de filiis Presbyterorum*. Congruunt quoque ſequentium temporum reſolutiones: uti videre eſt in cauſa *Nullius*, diei 17. Martii 1593. *lib.* 7. *decretor. pag.* 99. *Sacra &c. cenſuit, nepotem legitimum ex filio illegitimo non comprehendi decreto cap.* 15. *ſeſſ.* 25. & in alia cauſa *Tricaricen.* 23. Januarii 1610. *lib.* 11. *decretor. pag.* 73. *a terg. Sacra &c. reſpondendum cenſuit, probibitionem Concilii, quæ habetur cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *non comprehendere nepotes legitimos ex filio illegitimo*: iiſdemque conceptis verbis reſcripſit Congregatio in alia cauſa ſub die 11. Decembris 1621. *lib.* 12. *decretor. pag.* 83. Quod quidem potiori jure obtinere debet, cum pater illegitimus legitimatus fuit; uti eadem Congregatio reſcripſit poſtulato, quod exhibitum fuerat a Cardinali Facchinetto, Senogallienſi Epiſcopo, die 9. Novembris 1647. *lib.* 18. *Decretor. pag.* 413. *a terg. Eminentiſſimus Cardinalis Facchinettus Epiſcopus Senogallien. ſupplicat hanc Sacram Congregationem pro declaratione infraſcripti caſus: An contra filium legitime natum ex patre naturali legitimato adſit repugnantia ſacri Concilii Tridentini cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de reformat. ita ut non potuerit præſentari ad Eccleſiam Parochialem de jure patronatus ſuæ familiæ. Sacra &c. reſpondit, non adeſſe repugnantiam ſacri Concilii, quominus filius legitime natus ex patre naturali legitimato potuerit ad Eccleſiam Parochialem de jure patronatus præſentari*.

XX. Perpenſum etenim primo fuit, loqui Concilium de paterna incontinentia: *ut paternæ incontinentiæ memoria &c. longiſſime arceatur*: in propoſita vero facti ſpecie nullam offendi paternam, ſed avitam tantummodo incontinentiam, de qua non loquitur Concilium. Secundo, quamvis Jure Civili prohibeatur pater filium ſpurium ſibi hæredem ſcribere, nihilominus non interdici avo, hæredem inſtituere nepotem legitimum ex ſuo filio ſpurio, modo id non fiat in fraudem legis, & ut filius ſpurius hoc pacto indirecte conſequatur id, quod directe aſſequi non valeret. Videatur Cardinalis Palæotus *de nothis ſpuriiſque cap.* 53. Tertio tandem, quoties lex durior eſſe videtur, ut in propoſito caſu, quamlibet æquiorem interpretationem eſſe recipiendam, ut, quoad fieri poteſt, ejuſdem legis aſperitas temperetur.

XXI. In Concilio Lateranenſi, habito ſub Innocentio III. conditum

fuit

fuit decretum relatum *in Cap. In quibuſdam*, *de pœnis*, quo indefinite ſancitum eſt, ſi forte is, qui jus patronatus obtinet alicujus Eccleſiæ, ejuſdem Rectorem interficiat, non modo ipſum, reliquoſque omnes, ad patronatus jura vocatos, ab hujuſmodi juribus cadere, ſed inſuper ejuſdem interfectoris deſcendentes ad quartum uſque gradum, utpote irregulares, a Clericorum ordine repellendos: *Sed etiam uſque ad quartam generationem poſteritates talium in Clericorum collegium nullatenus admittantur*: quod recte notarunt Pirhing *in lib.* 5. *Decretal. tit.* 37. §. 6. *num.* 26. Gibalinus *in Synopſi Cenſurarum verb. Homicidium num.* 3. Theſaurus *de pœnis Eccleſ. part.* 2. *verb. Homicidium cap.* 4. *num.* 4. Gutier. *Canonic. Quæſt. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 7. At celebris Joannes Andreas *ad præcit. text. in Cap. In quibuſdam*, *num.* 8. *de pœnis*, dubium propoſuit, an memorata Conciliaris ſanctio afficeret quoque filios natos, antequam interficeretur Rector; cupienſque legis rigorem æquiore interpretatione temperare, amplexus eſt, defenditque negativam ſententiam. Quamvis vero eidem contradictorem ſe ſe præſtiterit Zabarella *in citat. Cap. num.* 5. aſferens tamquam ſibi conſentientem Cardinalem Oſtienſem (qui tamen nihil plane habet ea de re) nihilominus affirmari poteſt, ſententiam Joannis Andreæ, qui aſperitatem legis æquiore interpretatione moderatur, eique minime ſubjicit filios ante patratum homicidium progenitos, nunc temporis eſſe receptam, omniumque propemodum calculo comprobatam: quemadmodum late demonſtrant Chartarius *de pœnis innocentium art.* 1. *num.* 188. *verſ. Hæc tamen*, *cum plurib. ſeq.* & Sanchez *ſuper præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 27. *a num.* 6. *ad finem*. Hanc ipſam ſententiam amplexa eſt quoque Congregatio Concilii in quodam dubio ſuper petita diſpenſatione propoſito, ac definito die 2. Auguſti 1628. Irregulares præterea ſunt filii ex hæretico patre geniti; uti deprehenditur *ex Cap. Quicumque* §. *Hæretici*, & *ex Cap. Statutum*, 15. *de hæreticis*, *in ſexto*. Et quidem pater etiam poſt ejuratam hæreſim irregularitate tenetur, ideoque diſpenſatione indiget ad Ordines ſuſcipiendos; uti patet ex plene deductis per Sanctarellum *de hæreſi cap.* 25. *dub.* 1. At, relicta a patre hæreſi, eoque ad Eccleſiæ ſinum reverſo, filii, juxta æquiorem, & magis receptam interpretationem ſcribentium in præindicatos textus, irregularitate ſolvuntur. Ita etiam docet Suarez *de Cenſuris diſput.* 43. *ſect.* 3. lateque pergit Cardinalis Albitius *de Inconſtantia in Fide cap.* 24. *num.* 75. *& ſeq.* Idemque præterea admiſſum fuit a ſæpe dicta Congregatione Concilii, uti videre eſt in quadam Epiſtola, illius auctoritate & nomine conſcripta anno 1591. *lib.* 7. *epiſtolarum pag.* 277. atque inſuper ex reſponſo reddito in quadam cauſa *Romana* 21. Maji 1718. dum nos, in minoribus conſtituti, ejuſdem Secretarii munere fungeremur. Sed ad confirmandam propoſitam ſententiam, nepoti legitimo ex filio ſpurio faventem, magis etiam conferre videtur exemplum Bullæ S. Pii V. incipientis *Quæ ordini*, *num.* 117. *tom.* 2. *veteris Bullarii*, qua Pontifex ve-

tat Clericis hæredes ſcribere ſuos filios illegitimos, aut quidquam teſtamento relinquere iiſdem, eorumque filiis, ac deſcendentibus, conſanguineis, & affinibus, ſive ipſi filii illegitimi ſuperſtites ſint, ſive antea obierint, & ſive relinquenda bona ex Eccleſiæ reditibus, ſive ex patrimonialibus bonis fuerint comparata. Dici plane nequit, quos, quantoſque excitarit motus hujuſmodi Conſtitutio. Et quidem, omiſſo examine illius quæſtionis, quam plures tunc agitarunt, an ſcilicet Conſtitutio obſtet legato alimentorum, quæ pater etiam Eccleſiaſticus ſuis filiis illegitimis præſtare tenetur, plerisque tuentibus, & acriter propugnantibus, hanc mentem Pontifici nequaquam fuiſſe, quod ad rem noſtram propius facit, non defuerunt, qui, eamdem Conſtitutionem interpretantes, fuſiori calamo docuerint, ac defenderint, indefinitam illam prohibitionem in ea adſcriptam, ne ulla diſpoſitio in commodum filiorum, deſcendentium, conſanguineorum, ac etiam affinium filii illegitimi, ab Eccleſiaſtico patre fieri poſſit, ita accipi, & temperari debere, ut tunc ſolum obtineat, cum diſpoſitio expreſſe quidem in favorem hujuſmodi perſonarum fuerit exarata, ſed tamen ea mente, eoque propoſito fine, ut per eam juvetur filius ipſe illegitimus, atque ita indirecte, & per circuitum eo perveniatur, quo directe pertingi non potuiſſet. Videatur Lucidorus *in ſuo Tractatu de Illegitimis cap.* 15. ubi pluribus demonſtrat, filiis illegitimis Clericorum deberi alimenta non minus ex bonis patrimonialibus patris, quam ex reditibus Eccleſiaſticis; deinde *ſequenti cap.* 29. *num.* 20. oſtendit, officii hujus implemento nullatenus obſtare Bullam Pianam; ac denique *cap.* 30. *num.* 2. pluribus evincit, Bullam Pianam adimentem patri Clerico facultatem legandi conſanguineis ſui filii illegitimi, intelligendam eſſe de legato, ſive diſpoſitione, quæ in memoratos quidem conſanguineos confertur, ſed eo conſilio, ut in ejuſdem filii illegitimi commodum cedat. Porro decretum illud Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *de reform.* editum, de quo hucuſque diſſeruimus, fuſe illuſtrat Paſſerinus in ſuo Tractatu *de electione cap.* 25. *num.* 231. *& ſeq.* ubi, collectis concordantium Doctorum auctoritatibus, in eamdem ſententiam concludit, quam nos, uti Conciliaris ſanctionis intelligentiæ magis conſentaneam, attulimus. Mentionem quoque facit reſolutionum Congregationis ejuſdem Concilii Interpretis: ſed, cum nec earum verba tranſcripſerit, nec loca indicaverit, unde deſumi poſſent, occaſionem nobis præbuit eaſdem opportune afferendi, ut inquiunt, *per extenſum*, indicatis regeſtis, ex quibus eas excerpſimus.

XXII. Cum aliquando Romanus Pontifex juſtis de cauſis diſpenſationem indulgeat illegitime natis, ut ad Sacros Ordines valeant promoveri, in ipſis diſpenſationum litteris inſeritur clauſula: *dummodo paternæ incontinentiæ imitator non ſit.* Avenionenſis Archiepiſcopus anno 1653. quæſivit, quonam modo ſe gerere deberet deſignatus executor, ut, expreſſam clauſulam verificando, ejuſdem legi ſe conformaret. Congregatio au-

autem reſcripſit, poſtulatum plane ſimile propoſitum olim fuiſſe ab Epiſcopo Sarzanenſi, ipſique redditum fuiſſe reſponſum die 23. Decembris 1596. hiſce verbis conceptum: *Sacra &c. reſpondit clauſulæ illi: dummodo paternæ incontinentiæ imitator non ſit &c.: in litteris diſpenſationis appoſitæ, non aliter per Epiſcopum ſatisfieri, quam in quærendo, quod nihil bonis moribus indignum compererit: quod ſi integro decennio diſpenſandus probe vixit, debere exequi litteras diſpenſationis, quamvis prius incontinentiæ nomine ſuſpectus eſſet; ſed hoc caſu debere Epiſcopum accuratius inquirere, ad diluendam prioris vitæ ſuſpicionem.* Ita legitur *lib. 19. decret. pag. 296. a terg.*

XXIII. Aliquando etiam, ob juſtas tamen, & graves cauſas, a ſummo Pontifice diſpenſatur cum filio illegitimo, ut Beneficium olim a patre poſſeſſum, ſive penſionem aliquam ſuper illius fructibus conſequi poſſit: cumque in litteris diſpenſationis, quæ ſuper hoc dari ſolent, appoſita non legatur expreſſa derogatio Tridentino Concilio, antiquioribus temporibus nonnemo ex Epiſcopis interrogando quæſivit, an diſpenſationem deberet executioni demandare. Neque porro negari poteſt, quin in ipſis Urbis tribunalibus hac ipſa de re in utramque partem diſputatum fuerit. Verum, cum idem Tridentinum Concilium *ſeſſ. 25. cap. final.* perſpicue declaraverit, *omnia, & ſingula ſub quibuſcumque clauſulis, & verbis, quæ de morum reformatione, atque Eccleſiaſtica diſciplina* in eo ſtatuta fuerunt, ita ſtatuta & decreta intelligi debere, *ut in his ſalva ſemper auctoritas Sedis Apoſtolicæ & ſit, & eſſe intelligatur*, hoc ſatis eſt, ut removeatur neceſſitas expreſſæ derogationis; proindeque ſufficiat, ad hoc ut derogatum cenſeatur oppoſitæ Conciliari ſanctioni, ſi Pontifex aliquid ipſi contrarium indulſerit, aut decreverit, ſupplicemque libellum, ſeu alias archetypum litterarum Apoſtolicarum exemplar, ſua ipſe manu ſignaverit: juxta definitionem editam a S. Pio V. per ſchedulam ſui Motus proprii relatam a Garcia *de Beneficiis part. 4. cap. 5. num. 32. & 33.* Atque hæc eſt ſententia, in quam, poſt longas diſputationes, communi conſenſu convenerunt tum Abbreviatores Cancellariæ Apoſtolicæ, & Rotæ Romanæ Auditores, tum etiam Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum. Videatur Fagnanus *in Cap. Nulla, num. 86. de conceſſione præbendæ.*

CAPUT ULTIMUM.

De Facultate imminuendi, ſeu reducendi legata Miſſarum, quam Epiſcopi ſæpe in relatione ſtatus ſuarum Eccleſiarum ſibi concedi poſtulant.

INter Epiſcopalis ſolicitudinis onera, haud ſane noviſſimum locum tenere cenſendum eſt illud, quo ſacri Paſtores obſtringuntur, majori qua poſſunt cura advigilare, ut ſuis in diœceſibus pia legata debitæ exe-

cu-

cutioni mandentur, præſcriptæ celebrentur Miſſæ, eædemque juxta piorum fundatorum voluntatem applicentur. In decretali epiſtola S. Gregorii Papæ, relata *in Cap. Nos quidem, de teſtamentis*, Sanctiſſimus Pontifex Calaritano Epiſcopo ſtudioſe injungit, ut det operam, quo religioſæ cujuſdam mulieris, cui nomen Theodoſia, impleatur voluntas, quæ ab illius hærede nondum fuerat executioni demandata: *Volumus, ut Fraternitatis tuæ ædificetur ſtudio* (de monaſterio loquitur, quod pia teſtatrix juſſerat ædificari), *ordinatiſque omnibus, res, atque reditus, qui relicti ſunt, per te loco ipſi venerabili ſine imminutione aliqua ſocientur. Sic enim & ante tremendum Judicem tuum ſententiam remiſſionis effugies, &, ſecundum piiſſimas leges, dilatas defunctorum pias voluntates Epiſcopali ſupplebis ſtudio*. Similia plane præcepta habentur in Moguntina Synodo, relata *in Cap. Si hæredes, de teſtamentis*. Celebre eſt reſcriptum Gregorii Papæ IX. *in Cap. Tua nobis, eodem tit.* ubi aſſerit, id oneris eſſe Epiſcopo, ut legata pia curet impleri, etiamſi caviſſet teſtator, ne Epiſcopus ſe ei rei quomodocumque immiſceret: *licet etiam a teſtatoribus id contingeret interdici*: propterea quod nequeat privata teſtatoris diſpoſitio generalem canonis, vel legis ſanctionem immutare, ejuſque effectum impedire; ut conſtat *ex l. Nemo poteſt, ff. de legatis primo*: nec aliud datum eſt pii operis fundatori, quam ut certum aliquem deſignare, ac conſtituere valeat executorem, ſeu etiam huic concreditum munus ſegniter obeunti alium ſubrogare; tunc enim Epiſcopus interponere ſe nequit, niſi cum ſubſtitutus quoque ſegnis, ac negligens deprehendatur: ſed hoc demum caſu ad Epiſcopum devolvitur onus, ac cura exequendi, quod alii neglexerunt: *Verum omnibus exequi detrectantibus, tandem fiet devolutio ad Epiſcopum, neque hoc prohiberi poterit a teſtatore*. Ita in Commentariis ad præcitatum textum *in Cap. Tua nobis*, adnotat Fagnanus *num.* 3. *de teſtamentis*. His conſonat Concilium Tridentinum *in cap.* 8. *ſeſſ.* 22. *de reformatione*, ubi agens de executione piarum voluntatum, & diſpoſitionum, quæ ſive inter vivos, ſive per ultimam voluntatem prodierint, ita cavet: *Epiſcopi, etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, in caſibus a jure conceſſis*, quibus verbis innuitur ea facti ſpecies, qua alter in alterius ſupplementum datus fuerit executor, *omnium piarum diſpoſitionum tam in ultima voluntate, quam inter vivos, ſint executores*. Quod autem ſpectat ad Miſſarum celebrationem, in Decretis Urbani Papæ VIII. confirmatis ab Innocentio XII. per ſuam Conſtitutionem, cui initium *Nuper a Congregatione*, hæc verba leguntur: *Meminerint igitur, & ſatagant Ordinarii, ut a perſonis, & in Eccleſiis quoquo modo, etiam in vim decretorum Concilii Tridentini, ſibi ſubjectis, Miſſæ ea, qua par eſt, fide, & diligentia celebrentur, & cuncta, & ſingula decreta hujuſmodi omnimodæ executioni demandentur; nedum juſtitiam recurrentibus, ſeu inſtantibus reddentes, ſed ex officio tum in viſitationibus, tum in aliis actibus, & modis, quos expedire, & convenire toties, quoties judicaverint, inquirentes, ne aliquid committatur,*

per-

pervertatur, *differatur*, *vel omittatur*, *quod his omnibus*, *& ſingulis decretis adverſetur*.

II. Hæc autem omnia comprehendunt quoque Prælatos inferiores, habentes territorium ſeparatum, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in diœceſi ſibi aſſignata: in qua videlicet poſſunt quidquid poteſt in ſua diœceſi Epiſcopus, iis tantummodo exceptis, quæ pendent ab Ordinis poteſtate. Ad cujus rei probationem, in materia de qua agimus, illud retuliſſe ſufficiat. Cum vacaſſet Milevitana Eccleſia, voluiſſetque Vicarius Capitularis, ad inſtantiam Procuratoris Fiſcalis, aggredi examen implementi oneris Miſſarum, excitata controverſia, an id ab eo præſtari jure potuiſſet, Congregatio Concilii reſcripſit, Vicarium Capitularem non potuiſſe modo, ſed & debuiſſe etiam ex officio hujuſmodi inveſtigationem aſſumere: quemadmodum videre eſt ex reſolutione edita 15. Aprilis 1684. cum Vicarius Capitularis, vacante Sede, ſuccedat in omnem juriſdictionem, quæ *jure ordinario* Epiſcopo competit, uti etiam firmatum fuit *in ſuperiore lib.* 2. *cap.* 9.

III. Neque ad hujuſmodi onus a ſe amovendum licet Epiſcopis ad ea confugere, quæ aliquis eorum allegaſſe deprehenditur; ſuam nimirum auctoritatem coerceri, ac præpediri a tribunali Fabricæ S. Petri in Vaticano. Neque enim illius tribunalis auctoritas ad omnes æque regiones protenditur, ita ut poſſit quoſcumque negligentes, vel contumaces ad legata pia, Miſſarumque onera implenda cogere. Quare in locis tribunali Fabricæ non ſubjectis integra profecto, & abſolutiſſima manet Epiſcopis hujuſmodi rerum poteſtas. Neque vero memoratum tribunal in ipſiſmet ſibi ſubjectis locis juriſdictionem ſuam exercere poteſt, niſi ad ſupplendam Epiſcoporum negligentiam: ab obitu namque piorum teſtatorum datum eſt Epiſcopis integrum anni ſpatium, quo labente, nihil plane aggredi poteſt Fabricæ tribunal, juxta Conſtitutiones 3. & 9. Clementis VII. uti recte advertit quoque Urſaya in Compendio Privilegiorum Reverendæ Fabricæ, adnexo ſuis diſceptationibus Eccleſiaſticis *tom.* 1. *num.* 65. *Quæres*, *an intra annum remaneat illæſa juriſdictio Epiſcoporum &c. circa executionem piarum diſpoſitionum*. *Reſpondeo affirmative &c. Poſt annum vero ſtatim ceſſat Epiſcoporum juriſdictio*, *& ſubintrat Fabrica*, *etiamſi judicium terminatum non fuerit*. Itaque Fabrica, nonniſi poſt evolutum ab obitu teſtatoris annum, illius piarum voluntatum executioni ſe immiſcet; veluti etiam animadvertunt Maranta *reſponſ.* 20. *num.* 75. *&* 76. *part.* 1. *& reſponſ.* 68. *num.* 1. *& ſeq. part.* 3. Rubeus *de teſtamentis cap.* 8. *num.* 284. *& ſeq.* Urſaya *præcit. loc.* Raynaldus *in ſuo voto* 178. & Rota *deciſ.* 122. *num.* 2. *& ſeq. part.* 6. *recent.* eo plane modo, quo in aliquibus Synodis decimi quarti, & decimi quinti ſeculi cautum legitur, ut, ſi intra annum executores, a teſtatore deſignati, illius voluntatem non impleverint, hujus executionis cura ad Epiſcopum devolvatur; quemadmodum videre eſt apud Thomaſſinum *de Beneficiis part.* 3. *lib.* 1.

cap.

cap. 24. *num.* 10. *&* 11. Si autem nec Epiſcopus intra anni ſpatium legatorum piorum, onerumque Miſſarum executionem aggreſſus fuerit; neque poſt annum tribunal Fabricæ quidquam ea in re præſtiterit, & rebus ſic utrinque quieſcentibus longius effluxerit temporis ſpatium; locus adhuc eſt cumulativæ, ſeu concurſus inter Epiſcopum, & Fabricam, reique notio penes eum relinquitur, qui ipſam præoccupaverit.

IV. Onera Miſſarum, uti cuique perſpectum eſt, diverſo jure cenſentur, prout variis ex principiis, ſive cauſis profluunt. Primum ſane merito habetur earum Miſſarum onus, quæ celebrandæ ſunt, & applicandæ, quia ita lege cautum eſt. Alterum eſt earum, quæ ideo celebrari, & applicari debent, quia ita mandarunt pii fundatores per ſuam diſpoſitionem vel inter vivos ſtipulatam, vel ſupremis tabulis conſignatam. Ad primam claſſem referenda eſt Miſſa, quam quiſque Parochorum ſingulis diebus feſtis pro populo celebrare, & applicare jubetur; item Miſſæ Conventuales, quas Capitula Eccleſiarum Metropolitanarum, Cathedralium, & Collegiatarum, omnino debent ſingulis diebus pro ſuis univerſim benefactoribus celebrare, & applicare. Videatur noſtra Conſtitutio, cui initium *Cum ſemper oblatas*, 103. *tom.* 1. *noſtri Bullarii*, ubi pluribus agitur de obligatione enuntiatas Miſſas celebrandi, & applicandi. Secundæ vero claſſis, uti dictum eſt, ſunt Miſſæ, quæ vel perpetuo, vel ad longum, remotumque temporis ſpatium celebrandæ ſunt, & applicandæ, propterea quod ita juſſerunt pii fundatores, quarum proinde onera *perpetua* dicuntur; item illæ, quæ ſemel celebratæ, & applicatæ, nequaquam iterantur, aut ad ſummum certis quibuſdam vicibus iterantur, ad implendum numerum a pio teſtatore deſignatum; proindeque *adventitiæ*, ſeu *manuales* vocitantur. De hujuſmodi Miſſarum implemento fuſius diſſeruimus *in noſtra Inſtitutione* 56. *Latinæ editionis*, ad quam, ne actum agere videamur, nos omnino referimus. Hic vero ſatis erit innuere, in præmemorata Conſtitutione Innocentii XII. incipiente *Nuper a Congregatione*, ſanciri, ut in ſingulis Eccleſiis ſecularibus, ac Regularibus adſit catalogus, ſive tabella onerum, quæ ad perpetuum, vel ad certum definitumque tempus impoſita ipſis, ac reſpective acceptata fuerunt; utque itidem in Sacrario duo aſſerventur libri, in quorum altero perpetua hujuſmodi, ſive temporaria onera, in altero vero Miſſæ manuales & adventitiæ inſcribantur, una cum fideli, ac diſtincta adnotatione ſubſecuti utrorumque implementi. Auctor Operis, cui titulus *Ichnographia*, *ſive delineatio*, *exemplumque vitæ*, *&* *officii Epiſcopalis*, a pio & docto Sacerdote ſub annum 1719. Romæ editi, poſtquam monuerat, Epiſcopum jure ſuo, atque, ut ajunt, *ex officio* eſſe piorum legatorum cognitorem, judicem, executorem, eumque propterea debere omnem curam & ſolicitudinem adhibere, ne eadem occultentur, neve ipſorum obliteretur memoria, §. 29. *pag.* 164. magnopere commendat cautiones hac de re adhibitas in Concilio Provinciali Mediolanenſi quinto, reliquaſque Romæ initas,

&

& inſtitutas a felicis recordationis Clemente Papa XI. ad perpetua Miſſarum onera vindicanda, & exequenda, uti videre eſt in ejus Bullario, quas quidem ait omnino dignas, quæ in ſingulis diœceſibus ſedula Epiſcoporum imitatione obſerventur; quod ſane a nobis libenti animo confirmatur. Itaque hæc eſt hujuſmodi cautionum ſumma, ut conficiatur index, ſive tabella, diſtinctim adnotata præferens perpetua, & temporaria Miſſarum onera, una cum indicatione teſtamenti, aut alterius legalis actus a pio teſtatore exarati, & deſignatione loci, Eccleſiæ nimirum, in qua peragenda ſint Sacra, ſicuti etiam numeri Miſſarum, ac temporis, quo eas celebrari oporteat. Hujus enim tantummodo indicis, ſive tabellæ præſidio, ſi recto ordine, & cum exacta monumentorum indicatione confecta fuerit, facile, ac tuto deprehendere licebit, an onera fuerint ex fide adimpleta: id quod ex ſolis libris conſtare certo non poteſt, utpote quibus demonſtrari quidem poterit ſubſecuta celebratio, juxta deciſionem 372. Ricii *part.* 3. vel etiam oblati Sacrificii applicatio, ſi qui illud obtulit Sacerdos, adnotavit, ſe etiam illud applicaſſe, juxta Inſtructionem quintam impreſſam penes Monacellum *tom.* 3. *pag.* 217. *num.* 14. ſed ex his non evincitur, celebrata fuiſſe, & applicata ea omnia Sacrificia, quæ celebranda ſunt, & applicanda, ut piis fundatorum diſpoſitionibus integre ſatisfiat. Præter libros ergo opus eſt etiam tabella, quæ cum illis conferatur: tabella autem nullam fidem obtinere poteſt, niſi concordet cum publico documento, in quo pius fundator ſuam voluntatem expreſſerit.

V. Cum Regularium Eccleſiæ plerumque ſint ab Epiſcopi juriſdictione exemptæ, eas ipſe viſitationi non ſubdit: dumque in eas viſitandi jus non exercet, levatur onere diſquirendi, an Miſſarum onera fuerint ſedulo, & accurate adimpleta; idque Superiorum Regularium curæ & ſolicitudini relinquitur. At ſatis id non fuit ad præcavendas, tollendaſque omnes controverſias, quibus ceteroquin Congregatio Concilii non deſtitit opportuna afferre remedia. Poteſt Epiſcopus, ex Conciliari ſanctione, & ex ſatis nota Conſtitutione Gregorii XV. Pontificis, uti juriſdictione delegata in Eccleſiis Parochialibus Regularium quoad ea, quæ curam animarum concernunt. Hac ipſa de re nos quoque Conſtitutionem edidimus incipientem *Firmandis*, *num.* 109. *Bullarii noſtri tom.* 1. in qua adnotatum eſt quidquid præſtari poteſt ab Epiſcopo ſacram viſitationem obeunte in Eccleſiis Regularium, quibus adnexa ſit animarum cura. Porro regeſta Congregationis Concilii percurrentes, invenimus, in quadam cauſa *Lucana*, propoſita 31. Januarii 1682. diſputatum fuiſſe dubium, an in hujuſmodi Regularium Eccleſiis, adnexam habentibus animarum curam, liceret Epiſcopo recognoſcere rationes onerum Miſſarum, propterea quod hujuſmodi rationum diſpunctio ad curam pertineat animarum: &, quamvis ii, qui jura Epiſcopi tuebantur, antiquam quamdam afferrent reſolutionem editam in cauſa *Vulturarien.* 17. Maji 1653. confirmatam in alia cauſa *Narnien.*

die 13. Julii 1669. *lib.* 26. *decretor. fol.* 257. ubi inter cetera ab Epiſcopo peragenda, dum Parochiales Eccleſias Regularium viſitat, recenſetur etiam vigilantia *circa implementum onerum Miſſarum, & anniverſariorum ex piis diſpoſitionibus;* cenſuit nihilominus Congregatio, non eſſe ſibi cæcis oculis inhærendum ejuſmodi verbis, quæ quaſi per tranſennam in decretum irrepſiſſe potuerant: ſed reſcripſit, ut audirentur Regulares. Cauſa autem, hoc edito reſcripto, conticuit; fortaſſe quia defenſores Epiſcopi Lucani augurati ſunt fore, ut auctoritas explorandi, ac recognoſcendi tabulas onerum Miſſarum in Eccleſiis Parochialibus Regularium, huic tantummodo rationi innixa, quod poſſit Epiſcopus ejuſmodi Eccleſias viſitare *in concernentibus curam animarum*, coerceretur ad Miſſam Parochialem, quam Parochus, uti præmonuimus, ſingulis diebus feſtis pro populo ſibi concredito celebrare, & applicare debet.

VI. In Regularium domibus, & Eccleſiis erectæ quandoque reperiuntur laicorum Confraternitates, quibus proprium eſt Altare, ſive Cappella in ipſis Regularium Eccleſiis. Innumeræ ſuperioribus temporibus de his excitatæ fuerunt quæſtiones, an ſcilicet Epiſcopis liceret memoratas Cappellas, ſeu Altaria viſitare, &, quatenus id poſſent, quid ſubjiciendum eſſet, aut non eſſet viſitationi. Decreta his de rebus edita a Congregatione Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, impreſſa reperiuntur penes Matthæucium *in Officiali Curiæ cap.* 14. *num.* 16. Lantuſcam *in Theatr. Regular. verb. Confraternitas num.* 13. Baſſium *in ſuo Tractatu de Sodalitiis quæſt.* 13. Verum perſpicua ſatis, & juri conſentanea eſt reſolutio Congregationis Concilii, in quadam cauſa *Nucerina Paganorum*, propoſita, & deciſa 23. Junii 1629. uti videre eſt *lib.* 14. *decretor. fol.* 115. *a tergo*, quam hic afferemus, propterea quod in ipſa peculiariter ſtatuitur de rationibus Miſſarum revidendis recognoſcendiſque, de quo nunc nobis eſt ſermo: *Sacra &c. inhærendo declarationibus alias factis, cenſuit, Confraternitates laicorum in Eccleſiis Regularium exemptorum inſtitutas, ſubeſſe jurisdictioni, & viſitationi Epiſcopi, illaſque ab eo viſitari poſſe, necnon illarum Cappellas in iiſdem Eccleſiis Regularium exiſtentes, in his tamen, quæ Confraternitatum adminiſtrationem reſpiciunt, &, ſi Confraternitatibus incumbit onus manutenendi Altare, & illius cultum, Epiſcopum poſſe viſitare circa ea, quæ reſpiciunt ipſam manutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, ſeu Cappellæ, onera Miſſarum, atque Divinorum Officiorum ibidem celebrandorum, & circa ea omnia, quæ ad obligationem eorumdem Confratrum relationem habent.* Huic conſona ſunt reliqua decreta relata *eodem lib.* 14. *pag.* 13. *lib.* 19. *pag.* 205. *lib.* 21. *pag.* 308. *lib.* 40. *pag.* 658.

VII. Et, quoniam de Miſſis in Eccleſiis Regularium celebrandis diſſeruimus, non erit abs re alterius quæſtionis reſolutionem hic ſuperaddere. Cum pius fundator juſſiſſet, ut aliquot Miſſæ quotannis pro expiatione animæ ſuæ celebrarentur in quadam Regularium Eccleſia ab eo Sacerdote,

quem

quem ſuus hæres, ſive legatarius deſignaſſet; cumque hic vellet Presbyterum ſecularem eligere, exhibens tamen Regularium Sacrario quidquid opus eſt, & conferri ſolet pro conſumptione ſacrorum utenſilium, aliiſque expenſis ad Miſſarum celebrationem neceſſariis: orta hinc fuit occaſio, ut in cauſa *Sancti Miniati*, propoſita die 13. Novembris 1683. ſequentia dubia efformarentur, & dirimenda proponerentur. *Primo, an legatarii poſſint deputare Sacerdotes ſeculares, qui Miſſas a teſtatore præſcriptas celebrent in Eccleſia Regulari, præſtita conventui congrua contributione pro uſu ſacrorum indumentorum, & aliis ad celebrationem Miſſæ neceſſariis. Secundo, an dicti Regulares, præſtita eis contributione præfata, teneantur præſtare patientiam, ut prædictæ Miſſæ in eorum Eccleſia celebrentur. Tertio, an caſu, quo Regulares ex rationabili cauſa id negent, liceat legatariis onus Miſſarum in alia Eccleſia arbitrio Ordinarii impleri facere.* Et ad omnia affirmativum redditum fuit reſponſum; quod quidem conſentaneum eſt iis, quæ adnotavit Cardinalis de Luca *de Legatis diſcurſ. 25. per totum*.

VIII. Epiſcopale onus advigilandi, ut piæ diſpoſitiones reſpicientes Miſſarum celebrationem, & applicationem, de qua hoc capite agitur, religioſæ executioni committantur, ſubſequitur earumdem Miſſarum reductio, ſive earum numeri imminutio. Verum, ne quid ambiguum in hujus materiæ intelligentiam irrepat, prænotandum eſt, nonnullos actus aliquando minus recte appellari reductiones Miſſarum; alios vero & dici, & revera eſſe Miſſarum reductiones: aliquos etiam ordinaria Epiſcopi auctoritate perfici poſſe; alios autem peragi non poſſe, niſi præobtenta in id Apoſtolicæ Sedis facultate, quæ, ex recepto in Curia uſu, dicitur facultas reducendi Miſſas; de qua, poſtquam nonnulla adnotaverimus, quæ prænoviſſe oportet ad ambiguitatis, erroriſque periculum removendum, hoc capitulo fuſius differemus.

IX. Atque, ut exemplis res clarior fiat, ſi quis forte contenderet, teſtamentum, in quo ſcriptum eſt legatum Miſſarum, imperfectum eſſe, non quidem in iis, quæ ſolemnitates reſpiciunt, cum factum fuerit ad formam *Cap. Relatum, de teſtamentis*, ſed in eo quod pertinet ad completam abſolutamque teſtatoris voluntatem, quam abfuiſſe affirmet, & ſuper eo conformem votis ſuis referat ſententiam; tollitur quidem ab hujuſmodi ſententia onus celebrandi Miſſas legato demandatas; at nihilominus judicium hoc nonniſi improprie reductionem Miſſarum appellaveris. Si tueatur hæres, non potuiſſe teſtatorem onera Miſſarum imponere, propterea quod nihil proprium haberet, quod ſcripti oneris implemento poſſet addicere, aut ſi teſtator, cum ſatis in bonis haberet, pro dote Miſſarum celebrandarum deſignavit quidem, conſtituitque fundum aliquem, aut debitoris nomen legitimum, tutumque, ſed medio tempore inter teſtamentum, & ſubſecutum obitum, voluntaria alienatione prædium, nomenve debitoris in dotem conſtitutum diſtraxit; ita ut fiat locus controverſiæ, an Juris regula, quæ docet, legatum perimi, quando

 res

res legata, non neceſſario, & coacte, ſed voluntaria alienatione diſtrahitur, uti cautum legitur *l. Rem legatam*, & *l. Legatum*, *§. Pater*, *ff. de adimend. vel transfer. legat.* obtineat quoque in legatis piis; qua quidem in re nonnulli adhærent ſententiæ neganti, Jaſon *l. Qui poſt teſtamentum*, *Cod. de legatis*, Tiraquell. *de privilegiis cauſæ piæ privil.* 41. Genuen. *Pract. Eccleſ. quæſt.* 267. Amoſtaz *de cauſis piis lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 41. Paſqualig. *de Sacrificio novæ legis quæſt.* 110. *per tot.* alii vero opinionem affirmantem tuentur, Mantica *de conjectur. ultim. volunt. lib.* 12. *tit.* 6. *num.* 5. Menoch. *de præſumptionib. lib.* 4. *præſumpt.* 167. *num.* 15. & *ſeq.* Ciarlin. *Controv. forenſ. lib.* 1. *cap.* 69. *num.* 25. & *ſeq.* in his rerum circumſtantiis, ſi hæres ex alterutro capite abſolvatur ab implemento oneris Miſſarum, actus hujuſmodi dicitur quidem, ſed minus recte, reductio Miſſarum. Non abſimilis eſt altera facti ſpecies, qua quis contenderet, extinctam peremptamque eſſe obligationem celebrationis Miſſarum, non ideo quod annuum legatum, in animæ expiationem ſcriptum, ultra decennium non protendatur; hæc quippe propoſitio eſt 43. inter proſcriptas ab Alexandro VII. Pontifice 18. Martii 1666.: *Annuum legatum, pro anima relictum, non durat plus, quam per decem annos*: eademque docte admodum refellitur a Viva, & a Milante *in notis ad ipſam propoſitionem*; ſed quia elapſum ſit tempus, quod implemento, ſeu celebrationi Miſſarum ſtatuerat pius fundator, vel definiverant alicujus Ordinis Regularis Conſtitutiones; veluti definitum eſt in Conſtitutionibus Fratrum Minimorum Sancti Franciſci de Paula, quibus ſancitur, ut Miſſarum onera non aſſumantur ultra quinquageſimum annum implenda, ſed ita dumtaxat, ut, quinquageſimo elapſo anno, hujuſmodi onerum fundatores adjuventur communibus ſuffragiis Miſſarum, quæ a Religioſis indefinite, ac univerſim pro benefactoribus celebrantur, quod a nobis etiam approbatum fuit in noſtris Apoſtolicis litteris, incipientibus *Paternæ ſolicitudinis*, editis anno 1749. in quibus recenſetur univerſa rei ſeries, una cum rationibus, opportuniſque cautelis adhibitis: ſi itaque oſtendatur, re ipſa præterlapſum eſſe tempus a teſtatore, vel a Conſtitutionibus Ordinis præfinitum, atque ideo decernatur, ceſſaſſe obligationem celebrationis Miſſarum, actus hic etiam improprie dicitur Miſſarum reductio. Neque enim aut hic, aut ceteri ſuperius allati actus, ſi recte loqui velimus, eo nomine deſignari poſſunt; ſed potius dicendi ſunt declarationes, ac judicata, quibus definitur, onus Miſſarum vel nulliter impoſitum, vel reſolutum, irritumque factum, vel denique ſatis impletum fuiſſe. Ut autem præfatos actus omnes præſtare poſſit Epiſcopus, haud opus eſt, ut ſibi Apoſtolicam auctoritatem imploret; quandoquidem ea omnia limites ordinariæ juriſdictionis nequaquam excedunt.

X. Utque hanc proſequamur tractationem de Miſſarum imminutionibus, quæ minus recte ac proprie reductiones appellantur; obſervare juvat, incredibili plane zelo ſemper advigilaſſe Apoſtolicam Sedem, ne pia be-

benefactorum vota fraudentur, neve acceptentur reditus, aut recipiantur manuales eleemoſynæ pro celebratione, & applicatione Miſſarum, abſque eo quod Miſſæ re ipſa celebrentur, & applicentur, ne ita immenſus veluti acervus fiat Miſſarum, quæ celebratæ non fuerint, nec applicatæ, quæque nec poſſint in poſterum celebrari, & applicari. Ut veritas hæc manifeſte cognoſcatur, ſatis eſt, ut legantur Urbani VIII. Decreta, confirmata ab Innocentio XII. in præcitata ſua Conſtitutione, ubi, ad præcavendum ejuſmodi abſurdum, ſtatuitur, ne cui liceat acceptare onera perpetua Miſſarum, antequam ab Epiſcopo quoad Eccleſias ſibi ſubjectas, quo vero ad exemptas ab earum Superioribus præhabitum fuerit diligens opportunarum rerum examen, ad hoc ut novorum onerum implementum in tuto collocetur; item ne aliæ recipiantur adventitiæ eleemoſynæ Miſſarum, quoties jam celebratæ non fuerint Miſſæ, pro quibus antea oblata fuerat, ac recepta eleemoſyna; vel ſaltem ne nova acceptentur ſtipendia, niſi Miſſæ celebrari poſſint *infra modicum tempus*, quod, juxta interpretationem ſubſequentium decretorum Congregationis Concilii, unius menſis ſpatio continetur: uti videre eſt *in noſtra Inſtit. 56. §. Non minorem*. Sancitur inſuper, ut ſedula inveſtigatione ſupputentur annui monaſteriorum reditus, & quoad monaſteria, quæ res ſoli non poſſident, accurato calculo expendantur eleemoſynæ, quæ annuatim utplurimum colligi ſolent; idque, ut juſta ratione definiri poſſit numerus Religioſorum, qui in monaſterio, ſive conventu ali poſſunt, ne ceteroquin, ſtatuto in ipſis Religioſorum numero ſuperexcedente conventus, aut Monaſterii vires, aditus pateſiat oneribus aſſumendis, recipiendiſque eleemoſynis Miſſarum; quæ ſubinde nulla ratione impleri valeant.

XI. Cum aliquando relatum fuerit, eouſque excreviſſe piorum offerentium liberalitatem, ut nulla omnino ratione celebrari poſſent Sacrificia, pro quibus eleemoſynas offerebant; quæ tamen ſi recuſarentur, exinde, ut minimum, conſecuturas hominum offenſiones, & animorum diſcordias, fidelium vero pietati ac religioni multum detractum iri: his nihilominus parvipenſis, illud ſemper inculcatum fuit, ut omni ſtudio ac ſolicitudine aſſumptorum onerum implementum curaretur; adaugeretur Cappellanorum numerus; &, ſi id fieri non poſſet, monerentur ſaltem pii offerentes, tot Miſſas celebratum iri, quot re ipſa celebrari poſſe contingeret; eos vero, pro quibus celebrari nequiviſſent Miſſæ, quas ſibi eleemoſynam offerentes depoſcebant, futuros participes fructus Miſſarum, quæ in Eccleſia pro benefactoribus in genere offeruntur; vel ſaltem id actum iri, ut Miſſæ per eos optatæ in alia Eccleſia juxta eorum intentionem celebrentur; idque, publico, patentique loco appenſa tabella, omnibus nunciaretur.

XII. Patet id ex ſubſequenti decreto, quod in cauſa *Senogallien.* edidit Congregatio Concilii: *Sacra Congregatio &c. cenſuit, ſecundum ea, quæ proponuntur, Confratres Societatis Confalonis Sanctæ Virginis Mariæ*

nun-

nuncupatæ dell' Incancellata, Terræ Corinaldi, Senogallien. Diœceſis, onus Miſſarum præteritarum ſupplere debere per alios Cappellanos. De cetero vero non ſuſcipienda eſſe nova onera Miſſarum, niſi Sacriſta, vel alius miniſter, Miſſarum numero deſcribendo, atque eleemoſynis accipiendis pro tempore præficiendus, admonuerit ſingulos, qui eleemoſynas offerunt, tam magno Miſſarum numero celebrandarum, illorumque intentioni ſatisfieri non poſſe ipſa Miſſarum celebratione, ac Sacrificii applicatione, ſed tamen eos participes fore Miſſarum, quæ ſingulis diebus in dicta Eccleſia pro benefactoribus celebrantur. Id vero ut commodius præſtare valeant, loco, quo ponuntur eleemoſynæ, palam affigatur tabella, in qua eademmet declaratio diſtincte & clare deſcripta ſit, adeo ut Sacriſta, vel miniſter, ut ſupra, accipiens oblationes, præmittat declarationem, vel tabellam indicet offerentibus; quibus cautionibus adhibitis, accipi tuto poſſe quaſcumque eleemoſynas. Die 13. *Junii* 1626. *lib.* 13. *decretor. pag.* 22. *&* 23. cui conſonum eſt aliud decretum editum in cauſa *Lancianen.* 14. Novembris ejuſdem anni 1626. *lib.* 13. *decret. pag.* 142. *a terg. & ſeq.* Quod vero ſpectat ad alterum modum, qui ſubinde frequentius in praxim deductus fuit, monendi nimirum pios offerentes per tabellam publice propoſitam, Miſſas, quæ celebrari nequiviſſent in Eccleſia, vel ad Altare, ubi eas offerri oportuiſſet, ut eorum menti, ac peculiari devotioni ſatisfieret, vel tractu temporis celebratum iri, cum primum id fieri licebit, vel ad aliam Eccleſiam delegatum iri, inibi celebrandas, extat hac de re ejuſdem Congregationis decretum, quod hic attexere peropportunum eſt: *Sacra &c. cenſuit, Miſſas, pro quibus uſque in hanc diem receptæ fuerunt eleemoſynæ, eſſe quantocitius in eadem Eccleſia, juxta oblatorum intentionem, celebrandas; in poſterum vero novas eleemoſynas nullatenus recipi debere, niſi prævia expreſſa & clara monitione, per Sacriſtam, ſeu per alium ipſis eleemoſynis recipiendis præpoſitum, facienda offerentibus, non poſſe tam magnum numerum Miſſarum in eadem Eccleſia, ſeu Altari confeſtim celebrari, ſed quod vel tractu temporis ibidem, cum commode fieri poterit, vel in alia Eccleſia celebrabuntur. Id vero ut facilius innoteſcat, loco, ubi eleemoſynæ pro Miſſis offeruntur, affigendam eſſe tabellam, in qua prænarrata admonitio dilucide deſcripta ſit; adeo ut Sacriſta, vel præfatus præpoſitus eleemoſynis colligendis, aut offerentes, ut ſupra, expreſſe admoneat, vel tabellam indicet. Quod ſi nihilominus Chriſti fideles eleemoſynas elargiri voluerint, poſſe eas recipi, & Miſſarum celebrationi ad formam antedictæ monitionis & diligenter, & quamprimum fieri poſſit, ſatisfaciendum. Die* 8. *Martii* 1659. *lib.* 21. *decretor. pag.* 570. *a terg. & ſeq.*

XIII. Innituntur hujuſmodi reſolutiones, ſeu decreta, præfati Urbani VIII. Decretis, in quibus hæc leguntur: *Quamvis onera ſuſcepta infra modicum tempus adimpleri nequeant, ſi tamen tribuens eleemoſynam pro aliarum Miſſarum celebratione, id ſciat, & conſentiat, ut illæ tunc demum celebrentur, cum ſuſceptis oneribus ſatisfactum fuerit; Decretum non probi-*

be-

bere, *quominus eo caſu eleemoſyna accipiatur pro iiſdem Miſſis*, *juxta benefactoris conſenſum celebrandis*. Hæc autem veſtigia nos ipſi ſectantes, poſtquam, inhærendo iis, quæ præſcripta jam fuerant in Conſtitutionibus Ordinis Fratrum Minimorum S. Franciſci de Paula, iiſdem conceſſimus, ut perpetua Miſſarum onera in eorum Eccleſiis ultra quinquageſimum annum non durarent, quo tempore elapſo, pii benefactores participes fierent Sacrificiorum, quæ in univerſo Ordine pro benefactoribus in genere offeruntur; non prætermiſimus hoc ſuperaddere, ut de his certiores fierent quicumque conſtituiſſent onera perpetua Miſſarum Religioſis ipſius Ordinis demandare: quemadmodum noſcere licet ex præcitata noſtra Apoſtolica Conſtitutione, cui initium *Paternæ ſolicitudinis*.

XIV. Satis notum eſt ſingulare privilegium, quo in Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Regnis fruuntur Sacerdotes omnes, ſive Seculares, ſive Regulares, ut die commemorationis omnium Fidelium defunctorum poſſint ſinguli tres Miſſas celebrare. De hoc privilegio egimus in noſtra Conſtitutione incipiente *Quod expenſis*, *Bullar. noſtr. tom. 2. num. 61.* in eaque definitum eſt, Sacerdoti tres Miſſas celebranti non licere quocumque titulo, præter unius Miſſæ eleemoſynam, aliud quidquam recipere. Ne autem per hoc ſaltem aditus patefieret eleemoſynis recipiendis, quarum Miſſæ ſubinde offerri negligerentur, ea mente videlicet, ut poſſent aliquando in aſſumpti oneris implementum addici reliquæ duæ Miſſæ, quæ præter primam celebrantur die Commemorationis omnium Fidelium defunctorum, ideo & hoc expreſſa ſanctione vetitum fuit: *Neque porro Miſſarum onera non adimpleta, pro quibus eleemoſynæ jam receptæ, aut attributi reditus jam percepti fuerint; Nos enim nolumus, hujuſmodi onera impleri per celebrationem Miſſarum, quæ indulto noſtro permittuntur*. Neque ſilentio prætereundum eſt, quod, cum ſinguli Sacerdotes Societatis Jeſu ſingulis hebdomadis unam Miſſam celebrare teneantur juxta intentionem Præpoſiti Generalis, cui peculiaris reſervata eſt facultas applicandi hujuſmodi Miſſas, in ejuſdem Societatis Congregatione Generali XII. habita anno 1682. editum fuit ſequens Decretum, numero octavum. *Poſtulatum ab ipſo* (ſcilicet Præpoſito Generali) *item fuit*, *ut Congregatio definiret*, *ſit ne Societatis menti conſentaneum*, *Miſſas*, *quas ſinguli ſingulis hebdomadis jubentur ad intentionem Generalis celebrare*, *poſſe ita ab eo applicari*, *ut per illas ſatisfiat obligationi*, *quam alii quicumque ſuſceperint*, *aut ſuſcepturi ſint*, *recipiendo eleemoſynas pro Miſſis celebrandis? Unanimi conſenſu reſponſum eſt*, *id non cenſendum deinceps Societati noſtræ conſentaneum*, *nec debere ulla ratione Præpoſitum Generalem Sacra*, *quæ a nobis celebrantur*, *ita applicare*, *ut*, *quicumque tandem illi ſint*, *quidquam inde ſibi*, *aut aliis lucrentur*, *ſeque*, *aut alios ab onere*, *quod*, *accepto ſtipendio*, *aut eleemoſyna*, *nunc*, *aut alias*, *vel ipſi*, *vel alii contraxerint*, *liberos præſtent*. Congruit hoc Decretum communi regulæ, quæ jubet, ut qui eleemoſynam recepit, celebret, applicetque Miſſam pro offerente;

te; ac ſemper, quoad fieri poteſt, interclufum ſit iter iis, qui omnia meditantur, ut & juſtiſſimæ huic legi, & piorum offerentium voluntati fraudem faciant. Cum autem Collegium quoddam memoratæ Societatis, quod ſcriptum fuerat hæres, adjecto onere habendi aliquot Cappellanos amovibiles, qui pro teſtatoris anima ſingulis hebdomadis certum Miſſarum numerum offerrent, per anni ſpatium, ex mera oblivione, ab impoſiti oneris implemento ceſſaſſet, quæſitum fuit, an id, quod intermiſſum fuerat, ſuppleri poſſet per applicationem a Præpoſito Generali faciendam earum Miſſarum, quas ſupra diximus ab eo applicari poſſe. Sed Cardinalis de Lugo *dub.* 30. *lib.* 4. *ſuorum Reſponſ. moral.* reſpondit, ac firmiſſimis rationibus defendit, id minime licere.

XV. Et tamen, quis credat? adhibitis licet omnibus hucuſque expreſſis curis, & diligentiis, aliiſque quamplurimis, quæ recenſere longum eſt, vix credi poteſt, quot afferantur inſtantiæ ad obtinendam remiſſionem, ſeu condonationem Miſſarum non celebratarum, pro quibus tamen recepta eſt eleemoſyna, vel percepti fructus in charitativum ſtipendium pro earum celebratione, & applicatione ſemel addicti. Et quidem hujuſmodi quoque condonationes, ſive remiſſiones, ab aliquibus dicuntur reductiones Miſſarum; ſed minus recte, & omnino improprie: cum hæ præteritum tempus ſolummodo reſpiciant; veræ autem, & proprie dictæ reductiones futuro tempori provideant. Condonationibus faciendis immiſceri ſe nequit Epiſcopus, utpote quæ privative reſervatæ ſunt auctoritati Romani Pontificis, qui vel immediate per ſe ipſum, vel per organum Pœnitentiariæ Apoſtolicæ, & nonnunquam Congregationis Concilii, ſed frequentius per organum Congregationis Fabricæ S. Petri, examinatis prius omiſſionum cauſis, opportune providet, prout in Domino magis expedire judicat, ex ſpirituali theſauro Eccleſiæ ſupplendo quidquid in oneribus implendis peccatum eſt; in ſuffragium autem, & expiationem animarum, pro quibus omiſſa Sacrificia offerri debuerant, congruum Miſſarum numerum celebrari quotidie mandat ab aliquibus Cappellanis huic muneri addictis in Vaticana Baſilica, cujus Fabricæ, veluti Eccleſiæ Catholicorum omnium ſtudiis ac devotione merito ſemper celebratæ, modica illa eleemoſyna, *Compoſitio* dicta, præter reliqua pia opera, pro facti circumſtantiis, ac pro prætermiſſo Sacrificiorum numero perſolvenda imponitur iis, qui condonationes expoſcunt: quarum inſuper reſcripta, & decreta, ut omnibus fraudibus occurratur, ſequenti clauſula debent eſſe munita, juxta Conſtitutionem Innocentii XII. *Monitos eſſe voluit, condonationes, & reductiones ab eadem Sede, nonniſi ex rationabili, cauſa, ſeu æqua commiſeratione, compoſitiones vero a dicta Fabrica, utente ſuis facultatibus, & privilegiis, nonniſi ex cauſa pariter rationabili, & cum clauſulis opportunis, & præſertim cum illa: dummodo malitioſe non omiſerint, animo habendi compoſitionem, alias gratia nullo modo ſuffragetur: admitti conſueviſſe, & ſolere.*

XVI.

XVI. Miſſarum itaque reductio, proprie loquendo, ea eſt, quæ futurum tempus reſpicit; de qua nunc plura diſſerenda, & inveſtiganda ſunt. Primum eſt, an ejus ſtatuendæ facultas Epiſcopis proprio jure competat: alterum, an Sancta Sedes, quatenus Epiſcopi ea facultate carere deprehendantur, conſueverit illis eamdem indulgere: tertium, quonam modo hujuſmodi conceſſionis indultum expediatur: quartum denique, quam methodum ſequi debeant Epiſcopi, dum delegatis facultatibus uti debent.

XVII. In Decretali, cui initium eſt *Ex parte*, 12. *ſub tit. de conſtitutionibus*, cum Eduenſis Eccleſiæ Canonici Præbendarum numerum imminuiſſent, quamvis ejuſdem Eccleſiæ proventus nullum penitus detrimentum ſubjiſſent, Honorius III. mandavit Cabilonenſi Epiſcopo, ut auctoritate Apoſtolicæ Sedis, ac de conſilio Eduenſis Epiſcopi ſuppreſſas Præbendas reſtitueret, abrogatis omnibus, quæ fuerant a Capitulo attentata. Ex hoc textu Abbas *num.* 2. & Imola poſt Gloſſam *verb. Diminuti*, eam eliciunt conſequentiam, videlicet Canonicos, etiam ſine Apoſtolicæ Sedis indulto, & ex propria tantummodo auctoritate, id ipſum, quod fecerant, jure præſtituros fuiſſe, ſi Eccleſiæ reditus fuiſſent imminuti. Huic autem ſententiæ inhærentes complures Doctores, quos colligit, ſequiturque Paſqualigus *de Sacrificio novæ legis quæſt.* 1163. abſolute docent, poſſe Epiſcopum ordinaria ſua auctoritate Miſſarum reductionem, ſeu imminutionem decernere, atque perficere, quotieſcumque fundorum reditus, pro Miſſarum celebrandarum eleemoſynis aſſignati, decrementum ſubierint. Alii vero ad hoc ipſum ſtatuendum hac animadverſione utuntur; nimirum, quamvis pias fundatorum voluntates immutare, iiſque derogare nequeat Epiſcopus, cum id ſupremæ Sanctæ Sedis auctoritati reſervatum ſit, ex textu *in Clementin. Quia contingit*, *tit. de Religioſis domibus*, ubi Gloſſa *verb. Sedis Apoſtolicæ*, hæc habet: *Nota per hanc litteram, ſolum Papam alterare poſſe uſum illorum, quæ per Fideles donata ſunt, vel relicta*: nihilominus dici non poſſe, pias fundatorum voluntates immutari, iiſque derogari, ſi, dum proventus imminuti ſunt, fiat quoque ab Epiſcopo onerum impoſitorum, hoc eſt Miſſarum, conſentanea reductio, uti diſſerit Fagnanus *in Cap. Ex parte*, *num.* 41. *& ſeq. de conſtitutionibus*. Sed Averſa *quæſt.* 11. *de Eucharistia ſect.* 19. *verſ. Item aliqui*, oppoſitam ſententiam tuetur, ea potiſſimum ratione nixus, quod ſacrum Tridentinum Concilium, loco mox infra indicando, Epiſcopis facultatem conceſſerit reducendi, ſeu imminuendi Miſsarum numerum; id quod nullatenus præſtitiſset, ſi Epiſcopis hujuſmodi facultatem quaſi nativam, & ex jure ordinario competere exiſtimaſset. Voluit inſuper Tridentinum, ut ab Epiſcopo reductiones fierent in Synodo Diœceſana; quod item multo minus Epiſcopis præſcripſiſset, ſi putaſset, eorum ordinariæ juriſdictioni ineſſe poteſtatem reducendi Miſſas: conſtat enim, Concilium, haudquaquam de coarctanda, ſed de amplificanda, adaugendaque juriſdictione Epiſcoporum cogitaſſe.

XVIII. Poſtquam memorati Concilii Patres *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 4.* retulerunt, eouſque excreviſſe numerum Miſſarum, quas pii fundatores celebrandas reliquerant, ut eorum voluntati nullo modo ſatisfieri poſſet, conſtitutam vero eleemoſynam adeo eſſe tenuem, ut nemo reperiretur, qui tam exiguo propoſito ſtipendio injunctum onus ſubire vellet; ita demum decreverunt: *Sancta Synodus, cupiens, hæc ad pios uſus relicta, quo plenius, & utilius poteſt, impleri, facultatem dat Epiſcopis, ut in Synodo Diœceſana, itemque Abbatibus, & Generalibus Ordinum, ut in ſuis Capitulis Generalibus, re diligenter perſpecta, poſſint pro ſua conſcientia in prædictis Eccleſiis, quas hac proviſione indigere cognoverint, ſtatuere circa hæc quidquid magis ad Dei honorem, & cultum, atque Eccleſiarum utilitatem viderint expedire; ita tamen, ut eorum ſemper defunctorum commemoratio fiat, qui pro ſuarum animarum ſalute legata ea ad pios uſus reliquerunt.* Nos hic miſsas faciemus quæſtiones excitatas circa præmiſſi textus Conciliaris interpretationem; ac tantummodo paucis monebimus, conſtantem, atque perpetuam fuiſse ſententiam Congregationis, ejuſdem Concilii Interpretis, facultatem hujuſmodi, Epiſcopis a Concilio tributam, nullum ſibi locum vindicare quoad Miſsas, quas pii teſtatores in Beneficiorum fundationibus ſtatuerunt; uti colligitur ex reſcripto Epiſcopo Ferrarienſi reddito die 3. Martii 1597. *lib. 9. decretorum pag. 7. a terg. Sacra &c. cenſuit, ex decreto Concilii cap. 4. ſeſſ. 25. de reform. non licere Epiſcopo reducere onera Miſſarum Beneficio in fundatione impoſita*: itidemque ex altero ad Archiepiſcopum Mediolanenſem dato menſe Octobris ejuſdem anni, quod legitur *lib. 5. decretor. pag. 38.* quemadmodum etiam inferius adnotabimus: ſed vim habere dumtaxat quoad reliquas Miſsas, vel teſtamento, vel facta inter vivos bonorum aſſignatione præſcriptas, dummodo tamen injunctum onus, ante Concilium, acceptatum fuiſset, ipſaque reductio fieret in proxima Diœceſana Synodo, poſt expletum Concilium Tridentinum habenda: *Sacra &c. dubio per manus delato, ac mature perpenſo, cenſuit, facultatem reducendi onera Miſſarum, tributam Epiſcopis ex decreto cap. 4. ſeſſ. 25. de reformatione, intelligi tantum de prima Synodo poſt idem Concilium celebrata, ac de oneribus Miſſarum celebrandarum, ante idem Concilium impoſitis.* Quia autem Archiepiſcopus Florentinus, prætermiſſis quidem hiſce regulis, ſed bona fide, ad nonnullarum Miſsarum reductionem proceſserat; eadem Sacra Congregatio, attenta bona fide Archiepiſcopi, reductionem jam factam convalidavit: addidit tamen, ne de prædicti Conciliaris textus interpretatione redintegraretur quæſtio, ſed, ſi quod unquam de eo dubium proponeretur, deſcriptum ſuperius decretum ſciſcitantibus traderetur: *Et Illuſtriſſimi Patres mandarunt, D. Secretarium dare hoc decretum omnibus petentibus, abſque eo quod amplius fiat verbum in Congregatione.* Ita conſtitutum fuit die 15. Decembris 1629. quemadmodum legere eſt *lib. 14. decret. pag. 206. a terg.*

XIX.

XIX. Hæc ſunt, quæ ex Jure communi deſumi poſsunt, & in Concilio Tridentino ſtatuta reperiuntur. Verum, cum deinde ſuperacceſserint Decreta Urbani VIII. confirmata, uti ſæpe monuimus, in Conſtitutione Innocentii XII. omnis jam conticeſcit quæſtio, & Miſsarum reductiones procul dubio Apoſtolicæ Sedis auctoritati privative reſervatæ ſunt; quemadmodum expreſse cautum legitur in præcitatis Decretis: *Diſtricte prohibet, atque interdicit, ne Epiſcopi in Diœceſana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias quoquo modo reducant onera ulla Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Concilium impoſita, aut in limine fundationis; ſed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis, ad Apoſtolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perſpecta, id ſtatuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur: alioquin reductiones, moderationes, & commutationes hujuſmodi, ſi quas contra hujus prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas, atque inanes decernit.* Quia autem nonnemo, ſubtilius commentando, in quæſtionem revocaverat, an Urbani Pontificis Decretum, agens de oneribus acceptatis, afficeret quoque onera nondum acceptata; adeo ut non quidem liceret Epiſcopo reducere, ſeu imminuere onera, quæ per acceptationem ratihabita fuiſſent, ſed tamen poſſet eadem reducere, antequam agnoſcantur, & acceptentur, ſi reditus in eorum implementum aſſignatos impares deprehenderit: ideo definitum, reſcriptumque fuit, ne id quidem licere Epiſcopo, ipſique nullam hodie relictam eſſe facultatem reducendi Miſſas, excepta dumtaxat ea facti ſpecie, qua teſtator ipſe hanc facultatem Epiſcopo tribuiſſe dignoſcatur, cum illius voluntas ſit religioſe cuſtodienda, quemadmodum licet agnoſcere *ex ſuperiore lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 2. ubi decreta, ex quibus hæc omnia comprobantur, attulimus. Adeatur quoque Paſqualigus *de Sacrificio novæ legis quæſt.* 1168.

XX. Miſſarum itaque reductione Apoſtolicæ Sedis auctoritati reſervata, vix dici poteſt, quanta rerum farragine ex hoc uno capite obrueretur Congregatio Concilii, cui hujuſmodi reductionum cognitio committebatur; quæque proinde, ut aliqua hujus oneris parte ſe ſe levaret, id demum conſilii cepit, ut Epiſcopis ſæpe delegaret facultatem reducendi Miſſas in eorum diœceſibus, tradita tamen ſimul Inſtructione, cui ſe in peragenda reductione conformare deberent. De hac Inſtructione poſtea redibit ſermo: interea vero adnotabimus, id hodie frequenter uſuvenire, ut Epiſcopis communicata hujuſmodi Inſtructione committatur Miſſarum reductio, reſervato tamen Congregationi jure admittendi recurſus, ac de iis cognoſcendi, quotieſcumque aliquis contendat, vel nullatenus imminuendum fuiſſe onus, vel ſaltem reduci non debuiſſe ea ratione ac forma, quæ in illius reductione adhibita fuit.

XXI. At, ſi magnum negotium faceſſebant reductiones Miſſarum, quas per diœceſes, & in Eccleſiis ordinariæ Epiſcoporum juriſdictioni ſubjectis peragi oportebat; maximum profecto illud erat, quod orieba-

tur ex reductione Miſſarum, quam Regulares in ſuis Eccleſiis, ac monaſteriis fieri poſtulabant: ex quo videlicet Urbanus Pontifex in ſuis Decretis facultatem reducendi Miſſas non ſolum Epiſcopis, ſed etiam Regularium Ordinum Generalibus ademerat; itaque illius ſucceſſores Alexander VII. Clemens X. & Clemens XI. nonnullis Regularibus Ordinibus indulſerunt, ut a ſuis Generalibus, in Eccleſiis, & monaſteriis Ordinis, Miſsarum reductiones peragi poſsent. Cum vero nos ipſi, dum in minoribus conſtituti munere Secretarii Congregationis Concilii fungeremur, Innocentio XIII. Prædeceſsori noſtro expoſuerimus, valde opportunum fore, ſi, quæ aliquibus tantummodo Generalibus Ordinum data fuerat facultas, ad omnes protenderetur, ſimulque ſtatueretur, quoſnam in conſilium adhibere deberent Generales in ipſa reductione conficienda; utque etiam definiretur non modo temporis ſpatium, intra quod reductio abſolvenda eſset, ſed etiam quantitas, ad quam exigenda, ac conſtituenda foret Miſsæ perpetuæ eleemoſyna; ac denique prohiberentur Regulares nova Miſsarum onera acceptare, niſi præhabita facultate a Superioribus majoribus proprii cujuſque Ordinis: Pontifex omnia probavit, atque Decreto ſuper his edito cautum fuit, ut Generales Ordinum in qualibet ſibi ſubjecta provincia duos, pluresve idoneos Religioſos deſignarent, qui ſingula ad accuratum examen revocarent, ſuamque de tota re ſententiam tranſmitterent ad ipſum Generalem, qui, adhibitis in conſilium ſuis Aſſiſtentibus, ſeu aliis ſibi bene viſis, reductionem perficeret, ſtatuta pro ſingulis Miſſis perpetuis eleemoſyna annuorum ſcutorum ſexaginta monetæ Romanæ; hoc autem indultum ad triennium tantummodo perduraret. Innocentii XIII. Decretum inſertum legitur in alio Decreto Benedicti Papæ XIII. impreſſo in Concilio Romano, quod anno 1725. celebratum fuit, *tit.* 15. *cap.* 8. ubi Benedictus Pontifex Innocentianum Decretum, pro Regularium Ordinum Generalibus confectum, ampliavit ad omnes Epiſcopos, qui eidem Concilio Romano interfuerunt, ac etiam ad eos, qui juſto impedimento detenti, certum Procuratorem ſuum ad illud ablegaverant. Neque hic aliud addendum ſupereſt, niſi quod deinde frequentes fuerunt, ac etiam adhuc eſse non deſinunt tam prorogationes ſtatuti temporis, conceſsæ Regularibus, qui intra triennium Miſsarum reductiones facere, aut omni ex parte abſolvere non potuerunt, quam extenſiones præfati indulti, quo donati fuerunt Epiſcopi, qui Concilio Romano interfuerunt, favore aliorum Epiſcoporum, qui eam facultatem ſibi communicari petierunt, quamvis Concilio Romano non interfuerint, quique illam identidem poſtulare pergunt; quemadmodum agnoſcere licet *ex præcitato hujuſmet Operis lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 3.

XXII. Cum itaque facultates Epiſcoporum, quoad Miſsarum reductiones, non aliunde nunc deriventur, quam vel ex ampliatione indulti, quo donati fuerunt Epiſcopi, qui Concilio Romano interfuerunt, vel ex

In-

Inſtructione, quam Congregatio Concilii dat ad eos Epiſcopos, quibus, ſummo Pontifice annuente, hujuſmodi reductionis peragendæ delegat facultatem; hoc primum ſtatuendum eſt, quocumque ex his duobus capitibus profluat memorata facultas, circumſcriptam eam eſse ad Miſsas tantummodo, neque protendi ad reliqua pia legata, piaſve diſpoſitiones inter vivos, quibus, exempli cauſa, eleemoſyna pauperibus diſtribui, aut inopes virgines dotari præcipiatur. Et, quamvis in ipſa Inſtructione legantur hæc verba: *pia legata, & Miſſarum onera:* ſi tamen integra Inſtructio percurratur, ſatis aperte deprehendetur, cohiberi eamdem ad onera Miſſarum, de quibus ſubinde ſemper, deque earum eleemoſyna ibidem agitur, atque diſponitur. Cum autem Concilium Romanum, æque ac Inſtructio, Miſſarum oneribus dumtaxat provideant, non debet Epiſcopus ſe extendere vel ad dotalia ſubſidia, vel ad eleemoſynas, vel ad quamlibet aliam diſpoſitionem, ex ea juris regula, quæ docet, facultatem ad certas res datam, ad alias diverſi generis produci non oportere: uti recte animadvertit Navarrus *in Manual. cap.* 12. *num.* 79. & in rem noſtram pergit Fagnanus *in Cap. Ex parte, num.* 32. *de conſtitutionibus.*

XXIII. Quod ſi aliqua proponeretur diſpoſitio, quæ ſimul & Miſſarum onera, & eleemoſynarum diſtributionem, aliave pia opera comprehenderet, & quidem, ob redituum tenuitatem, neceſſarium dignoſceretur ad aliquam impoſitorum onerum reductionem devenire; reducenda potius ſunt reliqua opera, non autem Miſſarum numerus: juxta praxim apud Congregationem Concilii receptam, de qua Fagnanus *in cit. Cap. Ex parte, num.* 34. *de conſtitutionibus*, pluribuſque reſolutionibus comprobatam, & præſertim in quadam reſolutione, ſive reſcripto, quod redditum fuit litteris Epiſcopi Cremonenſis menſe Junio anni 1586. & legitur *lib.* 4. *decretor. pag.* 161. *a terg. &* 162. *Quatenus ab habente poteſtatem reductio facienda ſit, reducendas potius eleemoſynas, quam Miſſas.* Tunc autem tantummodo locus fieri poſſet reductioni Miſſarum, integris manentibus reliquis piis operibus, cum eorum communis fundator in ſua diſpoſitione certum fundum pro celebratione Miſſarum, ac certum itidem fundum ad reliquorum piorum operum implementum deſignaſſet; fundus autem Miſſarum celebrationi addictus imminutionem, aut detrimentum aliquod ſubjiſſet: uti recte adnotat Paſqualigus *de Sacrificio novæ legis quæſt.* 1191. vel cum ex ipſis diſpoſitionis verbis, totoque contextu colligi poſſet, eam fuiſse teſtatoris mentem, ac deſiderium, ut, ſi quando, ob imminutos bonorum reditus, onera quoque deberent imminui, reduceretur potius Miſſarum numerus, quam eleemoſynæ, & reliqua pia opera: veluti pergit Paſſerinus *de ſtatu hominum tom.* 2. *quæſt.* 187. *num.* 1101. Nam, cum ſuperius memorata regula, ut ſcilicet, quoties reductionis peragendæ urgeat neceſſitas, integro relicto Miſsarum numero, reducantur potius reliqua pia onera, innitatur præſumptæ menti ac volun-

tati

tati fundatoris, qui proclivior fuiſse cenſendus eſt in illud pium opus, ex quo majora animæ ſuæ ſuffragia obventura proſpiceret, quale eſt incruentum Altaris Sacrificium; idcirco, ſi conjiciatur, & ex ipſis illius verbis, totaque perluſtrata diſpoſitione eruatur, ipſum propenſiori affectu, ac voluntate exoptaſse reliquorum piorum operum implementum, quam celebrationem Miſsarum, quandoquidem & reliqua pia opera ſunt Deo accepta, & animæ valde proficua; mirum videri non debet, ſi in hac facti ſpecie, cum factus fuerit locus reductioni, ſeu piorum onerum imminutioni, huic potius Miſsæ, quam reliqua pia opera ſubjiciantur: eo vel magis, quod, juxta graves, receptaſque ſententias, ſancta, & ſalubris conſuetudo multiplicandi ſuffragia, & Sacrificia pro defunctis, minime efficere debet, ut obſoleſcat æque ſanctus, & ſalutaris uſus eleemoſynas pro pauperibus erogandi; ſed exoptandum ſummopere eſt, ut & illa ſervetur, & alter non negligatur: quemadmodum licet quoque addiſcere ex auctoritatibus Patrum, quas collegit Muratorius *ad fin. cap. 12. ſui Operis de Chriſtiana Charitate*.

XXIV. Et hæc quidem dicta ſint, ut propoſiti argumenti tractatio plenior evadat. Ceterum, ſi pro reductionibus faciendis omnis Epiſcoporum auctoritas vel ex ampliatione indulti in Concilio Romano conceſſi, vel ex memorata Inſtructione profluens, ad Miſſarum onera cohibetur; perfacile captu eſt, quoties ita res ferant, ut vel Miſſarum numerus, vel reliqua onera ſint imminuenda, ab horum onerum reductione debere Epiſcopos abſtinere, & Congregationem Concilii adire, ipſi rem univerſam deferentes, ejuſdemque definitionem expectantes.

XXV. Eadem vero facultas, Epiſcopis alterutro ex indicatis modis collata, quamvis ad Miſſarum tantummodo reductionem contracta, complectitur tamen & anniverſaria, juxta Congregationis judicium hac ipſa de re paſſum in pluribus reſolutionibus, quas collegit Fagnanus *in ſæpius cit. Cap. Ex parte, num. 30. de conſtitutionibus*; ac etiam protenditur ad Miſsas ſolemnes, & cum cantu celebrandas, quemadmodum mox infra adnotabimus: non autem ad eas porrigitur Miſſas, quarum celebrationi Eccleſia, vel Sodalitium, ſive Collegium, ex inito contractu, ſe ſe obſtrinxerunt. Et, quamvis de hac exceptione nullum fiat verbum in Concilio Romano, perſpicua tamen ſunt Inſtructionis verba: *Exceptis inſtrumentis, ſeu contractibus, ſuper quibus manus apponere non debeat, niſi in caſu judicialis inſtantiæ pro illorum reſciſſione, titulo læſionis*. Et hæc plane affirmari poteſt non modo antiquioribus, ſed etiam proximis temporibus poſt idem Concilium Romanum, fuiſſe Congregationis Concilii ſententia, ſemper retenta, & manifeſtata, quotieſcumque caſus tulit, ut hujuſmodi quæſtio diſcutienda, ac definienda proponeretur.

XXVI. Adnotatum fuit etiam ſuperius, ſi res exigenda foret ad normam ſanctionis Concilii Tridentini, a quo tributa fuit Epiſcopis facultas reducendi Miſſas in proxima Synodo Diœceſana poſt ipſum Concilium haben-

benda, non licuiſſe Epiſcopo imminuere, ſeu reducere Miſſarum numerum in Beneficiorum fundatione conſtitutum: cujus rei hæc afferri poteſt ratio, quod ſcilicet non immerito dici poſſet, acceptatum fuiſſe Miſſarum onus per quemdam quaſi contractum utrinque obſtringentem: *Fundatio, & dotatio illa habet ſe per modum quaſi contractus ultro citroque obligatorii, ſeu donationis ſub modo; quam cum Epiſcopus admiſerit, & proviſus, dum inſtitueretur, non recuſaverit, non poteſt modo onus detrectare*. Sunt hæc ipſa Fagnani verba, quibus in rem noſtram utitur *in ſæpe cit. Commentar. ad Cap. Ex parte, num. 24. de conſtitutionibus*. Conſonum his eſt Congregationis reſcriptum redditum relationi, quam olim, occaſione viſitationis ſacrorum Liminum, exhibuit Epiſcopus Burgi S. Domnini. Reſcriptum die 11. Maji 1630. ſignatum apparet, & legitur *lib. 14. decretor. pag. 288. a terg. Sacra &c. libellum remiſit ad Ordinarium Burgi S. Domnini, qui, regionis more perſpecto, ſupradicta Miſſarum celebrandarum onera, non tamen vigore contractus, vel conventionis ſuſcepta, aut in fundatione appoſita, ad proportionatam redituum quantitatem, pro ſuo arbitrio, & conſcientia moderetur*. Nec difformes ſunt reliquæ in ſimilibus quæſtionibus editæ reſolutiones; uti videre eſt in *Maceraten. Oneris Miſſarum* 15. Novembris 1687. *lib. 73. decretor. pag. 636.* & in *Montis Politiani* 3. Septembris 1716. *lib. 66. decretor. pag. 429.* Cumque nos ipſi, aliqua etiam adhibita diligentia, perluſtraverimus decreta poſt Concilium Romanum a Congregatione emanata, ut agnoſceremus, an ipſa, exceptas non videns Miſſas per contractum acceptatas a reducendi facultate per ſæpe dictum Concilium tributa, novum ſibi ſyſtema, novamque judicandi regulam ſtatuiſſet; certo deprehendimus, quoties ſuborta fuit controverſia ſuper Miſſarum reductionibus per Generales Ordinum factis in vim prædictæ facultatis a Concilio Romano ipſis tributæ, ex eo quod ad minorem numerum reduxerint Miſſas per contractum acceptatas; Congregationem nullas irritaſque hujuſmodi reductiones declaraſse: quemadmodum videre eſt in *Romana Reductionis onerum Miſſarum* 18. Aprilis 1733. *lib. 83. decretor. pag. 165. a terg.* in *Faventina Oneris Miſſarum* 27. Februarii 1734. *lib. 84. decretor. pag. 94. a terg.* in *Nolana Reductionis Miſſarum* 14. Martii 1739. *lib. 89. decretor. pag. 53. & 73. a terg.* Quapropter tuto concludi poſſe cenſemus, Epiſcopos, quibus facultas eſt reducendi Miſſarum onera vel ex Concilii Romani ampliatione, vel ex ſæpius memorata Inſtructione, non poſſe Miſsarum numerum in contractu præſcriptum, ac viciſſim acceptatum minuere, ſeu reducere, quamvis imminuti fuiſsent reditus ob eum finem aſſignati; ſed, hac forte propoſita facti ſpecie, oportere, ut Judicis partes aſsumant, inveſtigantes, an talis ſit, quæ obvenit, redituum imminutio, ut, juxta recepti juris regulas, ſufficiat ad reſcindendum contractum, vel ſaltem ad eumdem ad juſti & æqui normam redigendum: quod etiam ſatis recte tuetur Monacell. *tom. 4. formul. legal. pag. 83. editionis Romanæ num. 466.*

XXVII.

XXVII. Poſtquam demonſtratum eſt, quænam Miſſarum onera reduci poſſint, diſserendum ſupereſt de cauſis, ob quas reductionem peragere liceat; necnon de circumſtantiis, in quibus locum ſibi vindicare poteſt reductio; ac de quodam quaſi limite, ultra quem protendi nequit ipſa reductio: uno verbo, de reliquis omnibus, quæ neceſsaria ſunt ad hujuſmodi opus rite recteque abſolvendum, & ne peractæ ab Epiſcopis reductiones cenſuris, moleſtiſque inveſtigationibus obnoxiæ fiant.

XXVIII. Cauſas itaque, ob quas fas eſt reductionem aggredi, plerumque, immo fortaſse ſemper ſuppeditat decrementum redituum, qui fuerant pro onerum implemento aſſignati; aliquando vero adaucta per Epiſcopos in ſuis Synodis Miſsarum eleemoſyna: quo nimirum fit, ut, quamvis initio id, quod conſtituit fundator in præſcripti oneris ſupportationem, ad illius implementum ſatis haberetur; nihilominus, auctis ſubinde Miſsarum eleemoſynis, impar deprehendatur, nec ullus reperiri valeat Sacerdos, qui oblata juxta veterem taxam eleemoſyna, Miſsam celebrare velit; proindeque is, cui onus eſt curandi hujuſcemodi Miſsarum celebrationem, ſi velit impoſito ſibi oneri ſatisfacere, cogatur Sacerdotibus celebraturis pinguiorem eleemoſynam largiri: & has quidem cauſas indigitavit quoque Tridentinum Concilium *præcitat. cap.* 4. *ſeſſ.* 25. *de reformatione*.

XXIX. Sed, quamvis præmonſtratæ cauſæ non modo re ipſa adſint, ſed etiam fuerint plene comprobatæ, non tamen illico fas eſt Miſsarum perpetuarum reductioni manus admovere. Diximus autem Miſſarum perpetuarum: cum enim res eſt de Miſſis manualibus, pro quibus nimirum celebrandis receptæ ſunt eleemoſynæ, ſi earum celebratio neglecta ſit, locum obtinere non poteſt reductio; ſed condonatione, aut compoſitione opus eſt, quæ, uti ſupra monuimus, ſupremo Sanctæ Sedis judicio, & auctoritati reſervatæ ſunt. Differendo itaque de Miſſis perpetuis, ut hæ jure reducantur, aliquid amplius inſpicere opus eſt; nimirum, an adſit quiſpiam, qui contingentem redituum imminutionem ſupplere teneatur: ſi enim inveniatur aliquis hac obligatione obſtrictus, non debet Epiſcopus de Miſſarum reductione peragenda cogitare, ſed potius hunc cogere, ut, quod contigit, decrementum ſuppleat, & emendet, quo injuncta a pio fundatore Miſſarum onera cumulate impleantur.

XXX. Si aliquis leviſſimam hanc, ſimulque ſaluberrimam curam aſſumeret percunctandi ex iis, qui teſtamento, vel codicillis, ſeu etiam quocumque actu inter vivos, perpetua Miſſarum onera imponunt, & fundum pro eorum implemento conſtituunt, an, eveniente caſu, quo minuantur hujuſmodi fundi reditus, ſeu ex alia cauſa impares evadant eleemoſynæ præſtandæ pro ſingulis Miſſis, teſtamento, vel alio actu præſcriptis, an, inquam, velint, ut id, quod deerit, ex reliquo ſuo patrimonio ſuppleatur; an potius conſentiant, ut Miſſarum numerus reducatur ad menſuram reliquorum ejuſdem conſtituti fundi redituum; acceptum-

que

que ſuper hoc a pio benefactore reſponſum referretur in actum illum, quem ipſe exarari jubet: præcideretur ſane pernicioſiſſima ſeges tot litium, quæ & olim agitatæ fuerunt, & nunc quoque apud Judicum tribunalia effterveſcere conſpiciuntur. Verum, cum id hactenus præſtitum non fuerit, jure pertimeſcendum eſt, ne in poſterum etiam negligi pergat; atque hinc eſt illa neceſſitas, ut Superiori Eccleſiaſtico perſpectæ ſint receptæ judicandi regulæ, quas ſequi debet, ut juſta interpretatione piorum benefactorum voluntati ſe ſe conformet, rectoque judicio definiat, an, ubi reditus per eos relicti ad perpetui Miſſarum oneris implementum impares reperiantur, debeant ipſorum hæredes ad ſupplementum ex reliquo patrimonio conferendum urgeri, vel potius factus ſit locus demandati oneris reductioni.

XXXI. Jam illud negari non poſſe videtur, ſi pius fundator numerum expreſſerit Miſſarum in animæ ſuæ expiationem celebrandarum, exempli cauſa, unam, pluresve in dies ſingulos, vel tot Miſſas in annum, licet in eum finem nominatim hunc, aut illum fundum addixerit, nihilominus in favorem animæ amplectendam eſſe præſumptionem, ſive conjecturam, per quam præſcriptus Miſſarum numerus integer, nihilque imminutus relinqui debet; quidquid vero ad earum implementum deſideratur, ſupplendum, præſtandumque eſt ab hærede: quemadmodum ſatis recte adnotant Genuenſis *in Praxi quæſt.* 180. *per tot.* & nominatim *num.* 5. Paſqualig. *de Sacrificio novæ legis quæſt.* 1023. *num.* 4. *&* *per tot.* Paſſerinus *de ſtatu hominum tom.* 2. *quæſt.* 187. *art.* 4. *num.* 984. Pax-Jordan. *Elucubrat. Eccleſ. tom.* 2. *lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 574. Rota *deciſ.* 117. *a num.* 7. *uſque ad fin. part.* 17. *recent.* Sed, cum præſumptio, ſeu conjectura cedere debeat non ſolum veritati, ſed etiam aliis oppoſitis fortioribus præſumptionibus; mirum nemini videri debet, ſi, ad accurate inveſtigandam pii benefactoris voluntatem, monentur Epiſcopi, ut diligenter expendant tum ſingula, tum univerſa diſpoſitionis verba: hæc enim eſt tutiſſima regula, per quam voluntates diſponentium facilius aſſequi, & certius interpretari poterunt.

XXXII. Opinati ſunt nonnulli, quoties teſtator uno eodemque verborum contextu præſcripſerit Sacrificiorum offerendorum numerum, ſimulque fundum pro neceſſariis ad id eleemoſynis deſignaverit, hujuſmodi fundum non quidem *demonſtrative*, ut ajunt, ſed *taxative* deſignatum cenſeri debere; adeo ut, eo imminuto, locus non ſit coactivo ſupplemento, ſed potius Miſſarum reducendarum facultate uti oporteat. Ita docent Roman. *in Singular.* 430. Mantica *de Conjecturis lib.* 12. *tit.* 6. *num.* 24. *&* 25. Menoch. *de Præſumptionibus lib.* 4. *præſumpt.* 147. *num.* 48. *& ſeq.* Caſtill. *Controverſ. Juris lib.* 4. *cap.* 54. *num.* 20. *& ſeq.* Rota *deciſ.* 456. *num.* 34. *& ſeq. coram Merlino.* Alii vero, non plene huic conjecturæ fidentes, ſuadent, ut pii fundatoris diſpoſitio ſub alio veluti aſpectu conſideretur; obſervando nimirum, an exordiatur ab oneris impoſitione, vel

potius a fundi deſignatione: &, ſiquidem diſpoſitio exordiatur a deſignatione fundi, ſeu dotis, cujus reditus in præſcripti oneris implementum ſint erogandi, indeque progrediatur ad exprimendum, definiendumque Miſſarum onus, tunc ajunt dotalis fundi conſtitutionem videri *taxative* factam; ita ut, eo evicto, ſeu alias reditibus imminutis, vel aucta ſtipendii taxa, non ad ſupplementum, ſed ad reductionem Miſſarum Superioris cura converti debeat: ſi autem ab onere incipiat diſpoſitio, indeque pergat ad fundum conſtituendum, tunc obſtringi debere hæredes ad ſupplendum, quod deeſt; juxta theoricam Felini *in Cap. Super litteris, de reſcriptis*, quam optime illuſtratam videre eſt ab olim Congregationis Secretario de Vecchis in ſuo voto impreſſo apud Criſpin. *in Viſitatione Paſtorali part.* 2. §. 18. *num. 6.* & a qua nihil deflectere debet Epiſcopus, quoniam in ipſa etiam Inſtructione, per Congregationem tranſmitti ſolita, cum alicui facultas conceditur reducendi Miſſarum onera, eadem pro regula præſcribitur; ut ex ſequentibus verbis apparet: *Quomodo autem ſe gerere debeat in executione quoad legata taxative, vel demonſtrative concepta Sanctitas Sua Amplitudini tuæ notificandum juſſit, quod, mature penſatis, ac perlectis diſpoſitionibus, & fundationibus quibuſcumque, quibus præfata Miſſarum onera annexa reperiuntur (exceptis inſtrumentis, ſeu contractibus, ſuper quibus manus apponere non debeat, niſi in caſu judicialis inſtantiæ pro illorum reſciſſione, titulo læſionis) illa legata, ſeu fundationes, erunt taxative conceptæ, ſi fundatores legando, aut aliquo modo diſponendo, orationem, ſeu diſpoſitionem prius inchoaverint ab aſſignatione fundi, & ſubinde Miſſarum onus adjecerint, & hoc caſu hujuſmodi onera, ad rationem eleemoſynæ manualis, ut ſupra, moderari poſſit; ſecus vero, ſi fundatores orationem, ſeu diſpoſitionem inceperint ab impoſitione oneris, & ſubinde fundum aſſignaverint; tunc enim onus dicitur demonſtrative conceptum, ac fundatorum hæredes per Amplitudinem tuam cogendi ſunt ad perpetuam dicti oneris manutentionem, & ad ſupplendam ſummam deficientem tam pro præterito, quam pro futuro tempore*. Nec etiam ab hujuſmodi regula recedere licet iis, qui ad reductiones faciendas facultatem obtinuerunt ex ampliatione indulti in Concilio Romano conceſſi, quantumvis de ea in ipſo Concilio nullum verbum fiat; eſt enim hæc inſtar juris regulæ, atque ideo ſemper interpoſita cenſeri debet, quamvis litteris expreſſa non legatur.

XXXIII. Si autem pius teſtator jubeat, ſuum hæredem dare legatario, non fundi reditus, ſed fundum ipſum, ut ex fructibus inde obvenientibus Miſſarum celebrandarum ſtipendia deſumat, ad nihil ultra cogitur hæres, quam ad ipſum fundum, ſeu bona legata extradenda; nec poteſt ulla ratione urgeri, ut ſuppleat, quod ſuccedentibus temporibus ad integrum abſolutumque Miſſarum oneris implementum deeſſe contingat; veluti fuſius demonſtrat Paſqualig. *de Sacrificio novæ legis quæſt.* 1026. *num.* 3. confirmatque Rota *deciſ.* 433. *per tot. coram Cerro*. Hæres quippe

pe id tantummodo præſtare debet, quod ei demandatum eſt a teſtatore. Quod ſi, progrediente tempore, traditi fundi reditus imminuantur, ad legatarium pertinet, omiſſo hærede, apud legitimum Superiorem inſtare pro oneris reductione; ad eamque obtinendam, docere tum de obveniente ſibi damno, tum de redituum imminutione, cui ipſe propria culpa cauſam non dederit, tum denique oſtendere, integrum ſibi non eſſe urgere hæredem, ut præſtet id, quod deeſſe compertum eſt, ad hoc ut piæ teſtatoris voluntati cumulate ſatisfiat. Legimus, & ſedulo quidem, vota Præſulis Altoviti, qui per plures annos magna cum ſui nominis laude munus Secretarii Congregationis Concilii ſuſtinuit, & cujus ſententiæ ac judicio ipſa quoque Congregatio in variis cauſis diſcutiendis, ac definiendis plurimum detulit; ibique agnovimus ſuperius allatam diſtinctionem pro norma propoſitam, & ſolide aſſertam. Ita in quodam illius voto elucubrato in cauſa *Firmana Reductionis Miſſarum*, propoſita die 24. Auguſti 1686. hæc habentur: *Ubi legatur ſpecies, per hæredem conſignanda legatario, ſi iſta pereat, vel diminuatur, poſtquam fuit conſignata, peremptio, & diminutio hujuſmodi cedit damno legatarii, neque hæres ad aliud quidpiam tenetur: ſi vero pereat, vel diminuatur penes hæredem; antequam legatario tradatur, peremptio, & diminutio cedit damno hæredis, qui proinde tenetur ſupplere*. Atque alio in voto exarato in cauſa *Brixien.* propoſita prima Decembris 1685. poſtquam pro regula poſuerat, in dubio exiſtimandum eſſe, fundum demonſtrative, non autem taxative, deſignatum fuiſſe, ita pergit: *Attamen hæc regula procedit, vel quando fuit legata quantitas, vel quando fuit legata res in genere, vel quando fuit legata res in ſpecie, quæ remanet penes hæredem habentem onus curandi celebrationem; vel quando res legata, fuit ab hærede conſignata legatario, non quidem ex præcepto teſtatoris, ſed ex propria voluntate, & ad effectum tantummodo ſe eximendi a præfato onere curandi celebrationem. At ſecus eſt, quando teſtator gravavit hæredem ad tradendam legatario rem legatam, & eidem legatario injunxit onus curandi celebrationem: hoc enim caſu hæres, conſignata legatario re legata, liberatur, & eveniente caſu, quo illius annuus reditus evadat impar oneri Miſſarum, non tenetur ſupplere*. Conſulto autem ſuperius diximus, immunem hæredem fieri ab onere præſtandi ſupplementi, ſi morem geſſerit teſtatori, qui juſſerit, deſignatum fundum tradi legatario; nam, ſi teſtator mandaſſet, ut legatario tot præſtarentur fructus, quot ſatis eſſent ad injunctam Miſſarum celebrationem, quantumvis hæres bona ſtabilia reditus ſatis idonei ſemel tradidiſſet, attamen ſupplementi onus declinare non poſſet, ſi forte ſubinde contingeret, ut, ob ſubſecutam fructuum imminutionem, vel ob augmentum taxæ, traditi fundi reditus impoſito oneri ſuſtinendo impares evaderent: uti ſubdit idem Præſul Altovitus in voto, quod ipſe conſcripſit, & Congregatio probavit in quadam cauſa *Lucana Reductionis Miſſarum*, propoſita die 15. Decembris 1685. *Quando enim teſtator mandat, ab hærede ſuo conſignari tot*

bona , quorum reditus ſufficiant pro celebrando certo numero Miſſarum , tunc dicitur legata ſpecies, quæ ſtat in obligatione taxative, cui ſatisfit per conſignationem. Quando vero mandat, conſignari tot fructus, qui ſufficiant pro dicta celebratione , tunc dicitur legatum genus ; & fructus ſufficientes , ſunt in obligatione demonſtrative: unde, licet hæres aſſignet tot bona, quorum reditus de tempore aſſignationis ſufficiant; attamen, illis pereuntibus, vel ad minorem quantitatem redactis , tenetur hæres ſupplere ex reditu aliorum bonorum . Novimus quidem , has eſſe ſubtiliores forenſium diſquiſitionum commentationes : nihilo tamen minus ab iis afferendis abſtinendum nobis eſſe non duximus, cum uſui eſſe poſſint Epiſcopis, ad hoc ut, in reductionibus Miſſarum peragendis, hujuſmodi regulis, ac veluti recepti juris principiis inſiſtentes , tutas , & a quacumque cavillatione immunes præſtare valeant Miſſarum reductiones, quas ipſi ſuis decretis ſtatuerint.

XXXIV. In qualibet recte conſtituta ordinataque diœceſi , certa taxatione definitæ ſunt Miſſarum eleemoſynæ, quemadmodum monuimus quoque *ſuperiori lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 11. & alia quidem perpetuis Miſſarum oneribus conſtituta eſt taxatio ; alia vero Miſſis manualibus: ſi autem pro eleemoſyna Miſſæ cantatæ nulla extat ſynodalis taxatio , aderit tamen , vel certe adeſſe debebit in unaquaque diœceſi recepta quædam conſuetudo, ad cujus normam eleemoſynæ quantitas determinetur. Qui perpetuas Miſſas reducunt vigore facultatum ſibi indultarum per viam ampliationis Concilii Romani, Miſſarum reductionem ita componunt, ut pro quotidiana Miſſa perpetua annuam ſtatuant eleemoſynam ſexaginta ſcutorum monetæ Romanæ : *Unamquamque Miſſam perpetuam moderari valeat , & reducere ad rationem ſcutorum ſexaginta monetæ Romanæ pro qualibet* . Cum autem inter Miſſas reducendas repertæ ſunt Miſſæ cum cantu celebrandæ, Congregatio Concilii in Cauſa *Romana* 3. Februarii 1725. ita provide reſcripſit , uti videre eſt *lib.* 75. *decretorum pag.* 75. *a terg. & ſeq. Sacra Congregatio &c. cenſuit , quoad Miſſas cantatas , quæ habent reditus ſufficientes ad rationem eleemoſynæ currentis pro Miſſa cantata , juxta morem regionis , & cujuſcumque diœceſis , in qua ſiti ſunt conventus , eſſe omnino celebrandas, & applicandas , juxta præſcripta in legatis, ſeu fundationibus: quo vero ad alias Miſſas cantatas , quæ non habent reditus ſufficientes , ut ſupra , juxta morem cujuſcumque diœceſis , faciendam eſſe illarum reductionem in unoquoque conventu ad eum numerum, qui celebrari poterit , habita ratione redituum cuilibet legato , ſeu fundationi aſſignatorum, & ſupradictæ eleemoſynæ de præſenti vigentis in unaquaque diœceſi pro Miſſis cantatis: factaque modo præmiſſo reductione , quidquid ex reditibus cuicumque legato, ſeu fundationi aſſignatis ſupererit, erogandum eſſe in celebrationem tot Miſſarum lectarum ; & tam Miſſas cantatas reductas , quam lectas, eſſe collective applicandas pro animabus , & juxta intentionem eorum, qui Miſſas cantatas reliquerunt* . Verum , quia nonnulla reperiuntur onera Miſſarum cum cantu celebrandarum, quibus aliud adnexum eſt onus, ut ali-

aliquot præterea celebrentur Miſſæ privatæ, ſeu lectæ ; ideo, propoſita quæſtione, quænam adhibenda eſſet methodus in reductione peragenda, ubi eleemoſyna pro Miſſis cantatis addicta magnam relictorum fructuum partem abſorberet, eadem Congregatio die 4. Auguſti memorati anni reſcripſit. *Sacra Congregatio cenſuit, quando aliquod legatum eſt complexivum Miſſæ cantatæ, & Miſſarum lectarum, tunc omnes legati reditus, ſi non ſufficiant pro utroque onere adimplendo, erogandos eſſe in celebrationem tot Miſſarum lectarum, deleto onere Miſſæ cantatæ:* uti videre eſt *lib.* 75. *decretorum pag.* 431. *a terg.* Inſuper, cum reductio fit in vim præmemoratæ Concilii Romani ampliationis, magna quoque animadverſione dignum occurrit aliud, quod in conceſſis facultatibus continetur ; nimirum, ut remitti, ſeu condonari poſſint Miſſæ retroacto tempore nec celebratæ, nec applicatæ, hac tamen adjecta lege, ut infra Octavam Commemorationis omnium Fidelium defunctorum ſingulis annis anniverſarium celebretur in expiationem animæ illorum, pro quibus, ex lege perpetuarum fundationum, offerri, & applicari debuiſſent memorata Sacrificia præcedenti tempore omiſſa : *Ab hactenus omiſſa Miſſarum perpetuarum celebratione miſericorditer abſolvit &c. Uno die infra Octavam Commemorationis omnium Fidelinm defunctorum unum anniverſarium, in tabella onerum monaſteriorum deſcribendum, celebretur, & applicetur pro animabus illorum, pro quibus præfatæ Miſſæ perpetuæ erant celebrandæ, & applicandæ, & hactenus non fuerunt celebratæ, & applicatæ.*

XXXV. Cum vero Miſſarum perpetuarum reductio, ob inſufficientiam redituum, ab Epiſcopo fit vigore facultatum in ſæpe dicta Inſtructione contentarum, tunc ſane reductio componi debet *ad manualem*, ut inquiunt: nimirum ſtatuendum eſt, ut tot in poſterum celebrentur Miſſæ, quot celebrari poſſunt, non quidem conſtituta pro iis eleemoſyna ad eam menſuram, qua Miſſarum perpetuarum eleemoſyna in Concilii Romani indulto taxatur, ſed juxta eam quantitatem, quæ vel ex Synodali taxatione, vel ex recepta regionis conſuetudine præſtatur pro ſingulis Miſſis, quas Fideles dietim, ad manus tradita Sacerdotibus eleemoſyna, celebrari curant : *Juxta proportionatam cujuſcumque legati redituum quantitatem, ad rationem eleemoſynæ manualis, inſpecto regionis more, pro ſuo arbitrio, & conſcientia, reducere, ac moderari poſſit & valeat :* idque etiam faciendum decernitur, quamvis non eſſet piæ diſpoſitionis forma, ut vel expreſſe, vel tacite impoſitum præſeferret onus ſupplendi reditus caſu aliquo imminutos ; ſi, opportunis adhibitis diligentiis, vel hæredes ad id obſtricti, vel bona ab ipſo fundatore provenientia reperiri non poſſint : *In caſu vero, quo, factis judicialibus, & poſſibilibus diligentiis, etiam per edictum ſub pœna cenſurarum, vel hæredes cogendi, vel fundatorum bona non reperiantur, aut fundationes ipſæ haberi nequeant, tunc onera ipſa ad eamdem rationem eleemoſynæ manualis reducere poſſit.* Hujuſmodi autem reductioni peractæ, & abſolutæ, nulla alia adjungitur clauſula,

præ-

præter hanc unam : *Quod ſi reditus augeatur , augeri quoque debeat Miſſarum numerus*. Denique has omnes reductiones aggredi , & perficere poteſt Epiſcopus , non ſolum dum , ſacra inſtituta Viſitatione , diœceſim perluſtrat , ſed etiam cum ab ea ceſſaverit : *tam in actu Viſitationis , quam extra* : ut habent ipſa Inſtructionis verba . Quærit tandem Paſqualigus *de Sacrificio novæ legis quæſt.* 1182. an Epiſcopus , qui ab Apoſtolica Sede obtinuit facultatem reducendi Miſſas ſuæ diœceſis , poſſit etiam reducere perpetua Miſſarum onera Regularibus in eadem diœceſi commorantibus impoſita ; idque eidem licere non dubitat , quotieſcumque Regulares ipſi hac in re illius delegatam auctoritatem implorent : neque id putat aut ipſorum Regularium exemptionem , aut Sanctæ Sedis jura ullo modo lædere : *Poſſunt in hoc ſe ſubjicere , neque præjudicant Romanæ Sedi ; quia poſſunt ſe ſubjicere cum conſenſu ejuſdem Romanæ Sedis . Dum autem Pontifex concedit Epiſcopo , ut poſſit reducere onera Miſſarum ſuæ diæceſis , concedit etiam implicite , quod Regulares diæceſis poſſint ſe ſubjicere Epiſcopo in ordine ad obtinendam reductionem* .

F I N I S.

INSTRU-

INSTRUCTIO
SACRÆ CONGREGATIONIS CONCILII
PRO EPISCOPIS, PRIMATIBUS, ET PATRIARCHIS,

Super modo conficiendi relationes ſtatuum ſuarum Eccleſiarum, quas, occaſione viſitationis Sacrorum Liminum, eidem Sacræ Congregationi exhibere tenentur.

SUmmus Pontifex Sixtus Papa Quintus, qui tempora ſtatuit, quibus ſinguli Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, & Patriarchæ per ſe ipſos, vel per eorum certum Nuntium, viſitare tenentur Limina Beatiſſimorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, antiquiſſimæ obſervantiæ inhærendo, nedum voluit, ut, ultra ſacrorum Liminum viſitationem, Romano pro tempore Pontifici de toto eorum Paſtorali officio, & de rebus omnibus ad ipſarum, quibus præſunt, Eccleſiarum ſtatum, ad Cleri, & populi diſciplinam, animarum denique, quæ illorum fidei creditæ ſunt, ſalutem, quovis modo pertinentibus, rationem redderent, uti fuſius habetur in prædicti Pontificis Conſtitutione, quæ incipit *Romanus Pontifex;* ſed in alia etiam Conſtitutione, quæ incipit *immenſa æterni Dei*, Sacræ Congregationi, præpoſitæ interpretationi ſacroſancti Concilii Tridentini, curam demandavit, prædictam rationem, quæ dicitur *Relatio ſtatus Eccleſiæ*, perpendendi, & examinandi, ac poſtulatis in eadem proponendis reſpondendi.

Sixtinæ hæ Conſtitutiones ſuo non caruerunt effectu tum quoad ſacrorum Liminum viſitationem, tum quoad relationem ſtatuum Eccleſiarum: ſed, cum nulla unquam edita fuerit Inſtructio pro dictis relationibus exarandis, factum hinc eſt, ut aliquæ ex eis aliquando fuerint exhibitæ abundantes in ſuperfluis, & aliquæ aliquando deficientes in neceſſariis: cumque, ad hæc avertenda, in Synodo Romana, hoc anno 1725. a Sanctiſſimo Domino Noſtro Benedicto Papa XIII. habita in Baſilica Lateranenſi, præſcriptum ſit, ut Inſtructio hactenus omiſſa, a Sacra Concilii Congregatione ederetur; hæc idcirco Inſtructio publici juris fit, ut in relationibus ſtatuum ſuarum Eccleſiarum, ad eamdem Sacram Congregationem in poſterum tranſmittendis curent Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, & Patriarchæ, ipſi ſe conformare, & ſuas relationes ad quædam diſtincta capita reducere: quorum primum ad ſtatum Eccleſiæ materialem; ſecundum ad perſonam ipſius referentis; tertium ad Clerum ſecularem; quartum ad Clerum Regularem; quintum ad Moniales; ſex-

tum

tum ad Seminarium ; ſeptimum ad Eccleſias , Confraternitates , & Loca pia ; octavum ad populum ; & ultimum denique referatur ad poſtulata, quæ ab ipſo referente Sacræ Congregationi proponuntur.

§. I.

De primo relationis capite, pertinente ad ſtatum Eccleſiæ materialem.

In hoc primo relationis capite ſequentia erunt exponenda:

I. Inſtitutio.

II. Confinia.

III. Privilegia, & prærogativæ Epiſcopatus, Archiepiſcopatus, aut Patriarchatus.

IV. Numerus civitatum , oppidorum , aut locorum , qui Epiſcopatui, Archiepiſcopatui, aut Patriarchatui ſubjecti ſunt.

V. Status Cathedralis , Metropolitanæ , aut Patriarchalis Eccleſiæ , una cum numero Canonicorum , & aliorum ſervitio Chori addictorum ; & an erectæ fuerint Præbendæ Pœnitentiaria, & Theologalis.

VI. Status Eccleſiarum Collegiatarum , una cum numero pariter Canonicorum , & ceterorum , qui Choris earum interſunt , & an in Collegiatis erecta ſit Præbenda Theologalis.

VII. Status , & numerus Eccleſiarum Parochialium , necnon aliarum Eccleſiarum , & Oratoriorum in Epiſcopatu , Archiepiſcopatu , aut Patriarchatu exiſtentium; referendo ſignanter, an Cathedralis, Metropolitana, aut Patriarchalis, & Collegiatæ , Oratoria , necnon Parochiales, ceteræque Eccleſiæ ſint ſacris ſupellectilibus inſtructæ , & quænam ex eis habeant reditus pro fabrica aſſignatos.

VIII. Numerus monaſteriorum tam virorum , quam mulierum ; exprimendo, an aliqua ex monaſteriis virorum ſint ſubjecta ſuæ juriſdictioni ; & an , & quæ mulierum monaſteria ſibi ſubjecta ſint , vel Prælatis Regularibus.

IX. An adſit in diœceſi Seminarium Clericorum, quot Clerici in eodem alantur , an fuerit ſtatuta taxa, & in qua quantitate , & an aliqua Beneficia fuerint eidem unita, & in univerſum quinam, & quot ſint reditus prædicti Seminarii.

X. Numerus Hoſpitalium, Collegiorum, Confraternitatum, & aliorum locorum piorum , quæ ſunt in Epiſcopatu, Archiepiſcopatu, aut Patriarchatu , & quinam ſint eorum reditus.

XI. An adſint Montes Pietatis, & quot ſint, una cum aliis conſimilibus ad ſtatum materialem Eccleſiæ ſpectantibus ; cum advertentia tamen , ut plena ſtatus materialis relatio in prima relatione tantum, quæ fit ab Epiſcopo, Archiepiſcopo, aut Patriarcha, exhibeatur: in ſubſequentibus etenim relationibus , ſatis erit , quod ipſi ſe referant ad primam , ni-

niſi aliquid novi , pertinens ad dictum ſtatum materialem , contigiſſet, quod referens notificandum ſacræ Congregationi exiſtimaret.

§. II.

De ſecundo relationis capite, pertinente ad ipſum Epiſcopum, Archiepiſcopum, Primatem, & Patriarcham.

In hoc capite exponi debebit

I. An reſidentiæ præceptum , a ſacris canonibus , Concilio Tridentino, & Conſtitutione Urbana præſcriptum , adimpleverit ; & an aliquo, & quo tempore abſuerit , & an ultra menſes Conciliares , & an cum , vel ſine Sedis Apoſtolicæ licentia .

II. An, & quoties diœceſis ſibi commiſſæ Viſitationem expleverit.

III. An per ſe , vel per alium Epiſcopum ſacras Ordinationes expleverit, & Sacramentum Confirmationis adminiſtraverit.

IV. An, & quoties Synodum Diœceſanam coegerit : &, ſi Epiſcopus nulli Archiepiſcopo ſubjectus ſit, an ad Synodum Provincialem ejus Archiepiſcopi , quem ad tramites Tridentini eligere tenetur, ut ejus Synodo Provinciali interſit , acceſſerit ; &, ſi ſit Archiepiſcopus, an Synodum Provincialem habuerit, & quinam Suffraganei eidem interfuerint.

V. An verbum Dei per ſe ipſum prædicaverit , & an, legitimo concurrente impedimento , viros idoneos aſſumpſerit ad hujuſmodi prædicationis officium ſalubriter exequendum.

VI. An habeat depoſitarium pœnarum , & multarum pecuniariarum, & an eædem fuerint piis uſibus applicatæ.

VII. Quænam taxa, & an Innocentiana in ſua Cancellaria obſervetur.

VIII. An aliquod habeat, quod ſibi obſtet circa exercitium Epiſcopalis officii , juriſdictionis Eccleſiaſticæ , necnon tuendæ libertatis, & immunitatis Eccleſiarum.

IX. An aliquod pium opus peregerit pro Eccleſia , pro populo , aut pro Clero .

§. III.

De tertio capite, ad Clerum ſecularem pertinente.

In hoc capite exponendum erit

I. An Canonici , ceterique Choro addicti Cathedralis , Metropolitanæ, aut Patriarchalis Eccleſiæ, necnon Collegiatarum, Choro jugiter interſint.

II. An , ultra Matutinum , Laudes , ceteraſque alias Horas Canonicas, quolibet die celebrent Miſſam Conventualem.

III. An quolibet die eam applicent pro benefactoribus.

IV. An ſuas habeant Conſtitutiones, & eas punctualiter obſervent.

V. An qui obtinent Præbendam Pœnitentiariam, aut Theologalem, adimpleant, quæ adimplenda ſunt, & quomodo.

VI. An Parochi in ſuis Parochiis reſideant.

VII. An librum Matrimonii, & Baptizatorum, alioſque libros, quos ad normam Ritualis Romani retinere debent, retineant.

VIII. An aliqui ipſorum indigeant aliorum Sacerdotum opera, ut Sacramenta populo adminiſtrent.

IX. An iidem per ſe, vel per alios idoneos, ſi legitime impediti fuerint, diebus ſaltem Dominicis, & Feſtis ſolemnibus, plebes ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate paſcant ſalutaribus verbis, docendo, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, juxta monitum Tridentini, & præcitati Concilii Romani.

X. An ſaltem Dominicis, & aliis feſtis diebus, in ſuis Parochiis, Fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum, & parentes, pueros, ceteroſque hoc adjutorio indigentes, doceant; & an, & qui eis operam præſtent in hoc opere adimplendo, & an fructuoſe hoc opus adeo neceſſarium in ſingulis Parochiis proficiat.

XI. An ſinguli Parochi, ceterique curam animarum exercentes, ſingulis Dominicis, Feſtiſque de præcepto, Miſſam applicent pro populo eorum curæ commiſſo.

XII. An, & quæ præmittantur, antequam quis ad Primam Tonſuram, & Minores Ordines admittatur, & an Sacris Ordinibus initiandi, ante cujuſcumque Ordinis Sacri receptionem, piis meditationibus, vulgo Spiritualibus Exercitiis, vacent per aliquot dies in aliqua Domo Religioſa.

XIII. An omnes prædicti veſtes jugiter deferant Clericales, & an, quoad fori privilegium, ſerventur diſpoſita a ſacroſancta Synodo Tridentina ſeſſ. 23. cap. 6. de reformat. & a Conſtitutione Sanctiſſimi Domini Noſtri Benedicti Papæ XIII. in eodem Concilio Romano emanata.

XIV. An habeantur Conferentiæ Theologiæ Moralis, ſeu Caſuum conſcientiæ, & etiam ſacrorum Rituum, & quot vicibus habeantur, & qui illis interſint, & quinam profectus ex illis habeatur.

XV. Quinam ſint mores Cleri ſecularis, & an aliquod in eo adſit ſcandalum, quod remedio indigeat potentiori.

§. IV.

De quarto capite, ad Clerum Regularem pertinente.

In hoc capite exponendum erit

I. An Regulares, curam animarum exercentes, qui Epiſcopali juriſdictio-

ctioni, viſitationi, & correctioni ſubſunt in iis, quæ ad curam pertinent, & adminiſtrationem Sacramentorum, munus ſibi commiſſum fideliter adimpleant, juxta ea, quæ in præcedenti capite dicta ſint de Parochis ſecularibus.

II. An aliquis Regularis extra monaſterium degat: an aliqui adſint in diœceſi, a ſuis Superioribus, ſervatis ſervandis, ejecti, vel aliquis fuerit Regularis intra clauſtra monaſterii degens, ſed qui extra ea ita notorie deliquerit, ut populo ſcandalo fuerit: & quomodo in hiſce caſibus in ſic delinquentes animadvertit.

III. An ſua juriſdictione delegata uſus ſit in explenda Viſitatione conventuum, & Granciarum monaſteriorum, in quibus Religioſi non aluntur in numero a ſacris Conſtitutionibus præfixo; & quinam ſunt Religioſorum mores, in dictis conventibus, & Granciis degentium.

IV. Denique an aliquod habeat cum Regularibus offendiculum in exercitio juriſdictionis delegatæ in illis caſibus, in quibus eadem ipſi tributa eſt a ſacro Concilio Tridentino, vel a ſummorum Pontificum Conſtitutionibus, & ſignanter a Bulla Clementis Papæ X. quæ incipit *Superna*.

§. V.

De quinto relationis capite, ad Moniales pertinente.

In hoc capite exponendum erit

I. An Moniales, Epiſcopo ſubjectæ, ſuas ſervent Conſtitutiones.

II. An Clauſura in earum monaſteriis inviolate cuſtodiatur.

III. An aliqui abuſus in iiſdem monaſteriis irrepſerint, qui conſilio, aut auxilio ſacræ Congregationis indigeant.

IV. An, præter ordinarium Confeſſorem, alius extraordinarius ab ipſo bis, aut ter in anno fuerit oblatus.

V. An dictorum monaſteriorum reditus fideliter adminiſtrentur, & Monialium dotes fuerint perſolutæ, & quomodo erogatæ.

VI. An in monaſteriis Monialium, quæ ſunt Prælatis Regularibus ſubjecta, curaverit, ut Clauſura dictarum Sanctimonialium fuerit exacte obſervata; & an contra inobedientes, & contradictores, per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia juris remedia proceſſerit.

VII. An harum Monialium Confeſſarii Regulares ſive ordinarii, ſive extraordinarii, fuerint ab ipſo approbati, antequam earum confeſſiones exceperint.

VIII. An, adhibitis Superioribus Regularibus, ſingulis annis exegerit rationem adminiſtrationis ab his, qui adminiſtrarunt bona pertinentia ad hæc Monialium monaſteria Regularibus ſubjecta: & an fideliter eorum reditus adminiſtrentur, & alia fuerint adimpleta, quæ præſcribuntur in Bulla Gregorii XV. quæ incipit *Inſcrutabili*.

§. VI.

De ſexto relationis capite, pertinente ad Seminarium.

In hoc capite exponendum erit

I. Quot ſint in Seminario Alumni.

II. An in Eccleſiaſtica diſciplina recte inſtituantur.

III. Quibuſnam ſtudiis vacent, & quo profectu.

IV. An Cathedrali, & aliis locis Eccleſiæ, diebus feſtis inſerviant.

V. An cum conſilio duorum Canonicorum ſeniorum, a ſe electorum, neceſſaria pro recto regimine ſtatuerit.

VI. An illud aliquando viſitet, & operam det, ut Conſtitutiones adimpleantur.

VII. An ſtatuta ſit taxa ad tramites Concilii Tridentini, eademque exigatur; & an aliqui ſint moroſi in ejus ſolutione.

§. VII.

De ſeptimo capite, ad Eccleſias, Confraternitates, & Loca pia pertinente.

In hoc capite exponendum erit

I. An in Sacriſtiis omnium, & ſingularum Eccleſiarum expoſita ſit tabella onerum Miſſarum, & anniverſariorum, ad tramites Decretorum ſan. mem. Urbani VIII. & an eis punctualiter ſatisfactum ſit.

II. An in Confraternitatibus, Scholis, aliiſque Locis piis, punctualiter executioni mandentur pia opera, a teſtatoribus injuncta.

III. An quolibet anno ſibi fecerit reddi rationes ab horum locorum adminiſtratoribus.

IV. An Montem Pietatis, ſive Charitatis viſitaverit: & an idem habeat reditus, qui ſuperabundent ſuſtentationi miniſtrorum, aliiſque neceſſariis expenſis; & in quas cauſas reditus illi erogentur; & ſi quid exigatur ab illis, qui pecuniam, aut frumentum, ſi agatur de Monte frumentario, ab eo recipiunt.

V. An infirmorum Hoſpitalia viſitaverit, redituum rationes ab adminiſtratoribus exegerit, & an infirmis neceſſaria, quoad ſalutem animæ, & corporis, in eis ſubminiſtrentur.

§. VIII.

§. VIII.

De octavo relationis capite, ad populum pertinente.

In hoc capite exponendum erit

I. Quinam ſint populi mores, & an in pietate proficiat.

II. An aliquis irrepſerit abuſus, aut prava quædam in eodem inoluerit conſuetudo, quæ conſilio indigeant, & Sedis Apoſtolicæ adjutorio.

§. IX.

De ultimo capite, ad poſtulata pertinente.

Ultimo loco Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, & Patriarchæ, qui ſuarum Eccleſiarum relationes ad Sacram tranſmittunt Congregationem, ſi quæ habent poſtulata proponenda pro ſuarum regimine Eccleſiarum, proponere poterunt, cum clara facti, & omnium circumſtantiarum expreſſione; &, quatenus poſtulata ſpectent ad negotia forenſia, exponant, an ea ſint in aliis tribunalibus introducta, an adſint ſuper iiſdem aliorum tribunalium ſententiæ, ut, omnibus mature penſatis, poſſit Sacra Congregatio congruum ſuppeditare prædictis poſtulatis reſponſum.

Et hæc ſunt, quæ opportuna viſa fuerunt, ut in hac Inſtructione inſerantur. Quod ſi aliqua fuerint, quæ Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, & Patriarchæ pro ſuarum indigentia Eccleſiarum, atque diœceſium, addenda exiſtimaverint, ſciant, ſibi liberum eſſe addere, quæ ipſis addenda videbuntur, & ad notitiam Sacræ Congregationis deferre; quæ ex charitatis, & juſtitiæ norma per ſe expediet, quæ poterit, & majora ad ſummum Pontificem deferet, qui Fratribus ſuis Epiſcopis, quantum cum Domino licet, gratificari ſemper exoptabit.

C. Card. Origus Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

P. Archiepiſc. Theodoſiæ Secret.

INDEX RERUM.

Numerus primus Librum indicat, ſecundus Caput, tertius Paragraphum.

A

ABbas S. Barbaræ Diœceſis Mantuanæ. Lib. 2. Cap. 11. ¶. 10. & 13. ejus prærogativæ, atque exemptio. 3. 1. 6.

Abbas Corbejenſis plures ex Indulto Apoſtolico Eccleſias conſecravit. 13. 15. 4.

Abbas S. Nicæ. 3. 10. 3.

Abbas Panormitanus (Nicolaus de Tudeſchis) citatur. 1. 3. 2. l. 11. 5. 11. l. 13. 22. 6.

Abbates an teneantur Synodo intereſſe. 3. 1. 1. &c. 3. 4. 2. an acquiſierint jus interveniendi Conciliis Œcumenicis. 13. 2. 5. quinam accedere debeant Provinciali Concilio. 2. 2. 6. *Abbates*, aliique Prælati Nullius Diœceſis habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, verumque territorium ſeparatum, an, & cui Synodo intereſſe teneantur. 3. 1. 16. l. 13. 8. 14. vocantur ad Synodum Provincialem cum jure ſuffragii deciſivi. 13. 2. 5. an adigantur ad ſacra Limina viſitanda, & ad exhibendam relationem ſuarum Eccleſiarum. 13. 24. 14. *Abbates* quo ordine ſedeant in Synodo. 3. 10. 6. quis eorum alteri honore antecellat, & præcedere debeat. *ibid.* quis privilegio gaudeat dimiſſorias relaxandi. 2. 11. 16. quando, & quibus Tonſuram, vel minores Ordines conferre poſſint. 2. 11. 8. &c. an habeant jus indicendi concurſum ad Parochiales. 2. 11. 6. *Abbates* nonnulli rogarunt, ut ſibi liceret ſubjectas ſibimet Eccleſias ſolemni ritu dedicare. 15. 15. 4. *Abbatibus* quando incumbat onus elargiendi quartam partem ſuorum proventuum pauperibus, & Eccleſiæ fabricæ. 7. 2. 3. *Abbates* ad verbalem Clerici degradationem adhibiti votum habent deciſivum. 9. 6. 4. *Abbates* Regulares quandonam ſint exempti ab obligatione accedendi ad Synodum. 3. 1. 8. *Abbates* Regulares nullam gerentes animarum curam, non tenentur accedere ad Synodum Diœceſanam. 12. 1. 2. *Abbates* Regulares parvorum monaſteriorum an teneantur intereſſe Synodo. 3. 2. 4. *Abbates* Regulares perpetui intra annum Epiſcopalem benedictionem ſuſcipere debent. 2. 11. 9. *Abbates* ſeculares an poſſint Tonſuram, vel minores Ordines conferre. 2. 11. 10. Vid. *Anglia*, *Prælati*.

Abbates Carthuſienſes. 5. 5. 2.

Abbates Einſidlenſes. 13. 15. 3.

Abbates Franciæ, eorumque Statuta. 5. 11. 2.

Abbatia Campidonenſis monaſterii quam antiqua. & quantis prærogativis, ac privilegiis illuſtrata. 13. 15. 4.

Abbatia Fuldenſis in Epiſcopatum erecta. 13. 24. 14.

Abbatialis Eccleſiæ Coadjutoria cum jure futuræ ſucceſſionis juſtificatur. 13. 10. 25.

Abbatiſſa. Vid. *Pacta*.

Abbatiſſarum Regularibus ſubjectarum electionibus Epiſcopus præſidere poteſt. 5. 12. 4.

Abbreviatores Cancellariæ Apoſtolicæ. 13. 24. 23.

Abelly Ludovicus Epiſcopus Ruthenenſis. 13. 17. 1.

Abjuratio neceſſario facienda ab apoſtatis ad pœnitentiam redeuntibus. 13. 20. 17.

Ablutio. Vid. *Purificatio*.

Abortus fœtus animati procuratio, effectu ſecuto, eſt caſus Epiſcopis reſervatus, & in foro externo pœna degradationis punitur. 9. 6. 7.

Abraham Patriarcha, eique Iſaaci ſacrificium indictum. 13. 21. 9.

Abrahamus Echellenſis. 5. 11. 1.

Abſolutio Sacramentalis quando conferenda, quando neganda, & quando differenda ſit. 12. 2. 18. an, & quando impertiri poſſit ſub conditione. 7. 15. 1. &c. a Confeſſario abſente impertita an licita ſit. 7. 15. 8. an impendi poſſit, vel potius ſuſpendi debeat pœnitenti, qui alias perfecte diſpoſitus, ſed prava conſuetudine peccandi contra caſtitatem eo uſque irretitus, animum ſuum Confeſſario declaret ſuſcipiendi quamprimum Ordines ſacros. 11. 2. 17. &c. *Abſolutione* donari nequit pœnitens ſollicitatus, niſi expleta denuntiatione, aut data fide de ea adimplenda. 6. 11. 14. *Abſolutio* complicis alias penitus interdicta, quando permittatur in articulo mortis. 7. 14. 4. *Abſolutio* impertiri debet moribundis, qui aliqua pœnitentiæ ſigna dederint aut ipſi Confeſſario, aut aliis ſaltem ante adventum ipſius Confeſſarii. 7. 15. 8. quid de illis moribundis, qui nulla dederint, aut dare valeant hujuſmodi ſigna? 7. 15. 9. *Abſolutio* a caſibus Apoſtolicæ Sedi reſervatis. 5. 4. 3. *Abſolutio* ab hæreſi an, & quando ſit reſervata Pontifici. 9. 4. 2. &c. Regulares præſertim Mendicantes an gaudeant facultate *abſolvendi* a reſervatis Epiſcopo. 5. 5. 6. & 7. *Abſolutio* a reſervatis data iis, qui ſe in alienam diœceſim tranſtulerunt, an valeat. 5. 5. 8. *Abſolutionis a pœna, & a culpa*, aut alia æquivalens formula, ſuſpectam reddit Indulgentiam. 13. 18. 7. Vid. *Cenſura*, *Confeſſarius*.

Abſtinentia ab uſu conjugii certis diebus indicta, ut orationi melius vacaretur. 5. 1. 8.

Abſurdum. Vid. *Abuſus*.

Abulenſis. Vid. *Toſtatus*.

Abulenſis Epiſcopus. 4. 7. 11.

Abulenſis anni 1557. Synodus. 10. 3. 2. l. 12. 7. 2.

Abuſus ſuſtineri nequit vetuſtatis argumento. 11. 3. 7. injurioſa res eſt *Abuſum* condemnare, ubi non eſt. 6. 11. 2. & 3. *Abuſus*, qui ſub ſpecie ſeverioris diſciplinæ eam labefactat, ſtatim præcidendus. 6. 11. 1. non omnes *Abuſus* novis condendis legibus cauſam præbent. 6. 11. 4. in *Abuſibus* extirpandis procedendum eſt remediis tantum canonicis. 6. 11. 13. *Abuſus* a rebus ſacris non ſunt removendi ab Epiſcopis, quidquam conſtituendo contra jus commune. 12. 5. 1. &c. ad *Abuſus* propulſandos non eſt derogandum ju-

ri communi, quando aliis juris remediis poſſunt arceri. 12. 3. 5. ad *Abuſus* provenientes ex immunitate Eccleſiarum extirpandos, quanta adhibita remedia. 13. 18. 12. & 13. *Abuſus* in materia Fidei, Religionis, ac Chriſtianæ diſciplinæ, quibus remediis præcidendi. 13. 17. 3. &c. *Abuſus* in Indulgentiarum materia invecti, quanta cum prudentia, & cautela tollendi ſint. 13. 18. 1. &c. *Abuſus* contra Eccleſiaſticam juriſdictionem, ad evitanda majora mala, diſſimulati, & tolerati. 9. 9. 11. *Abuſus*, de quibus Epiſcopi queruntur, quia Eccleſiaſtici Congregationum Reſcriptis, & Brevibus Apoſtolicis ſe obtegunt. 13. 10. 1. *Abuſus*, qui vigebat in Collegiata Eccleſia S. Joannis in Haugis Civitatis Herbipolenſis. 11. 3. & 5. *Abuſus* quidam in materia clauſuræ Monialium auctoritate Sanctiſſimi Domini omnino ſublatus. 13. 12. 27. *Abuſus*, ſeu abſurdum, quod in Germaniæ Capitulis inolevit, quaſdam ineundi pactiones, conventioneſque etiam juratas cum Epiſcopo mox eligendo. 13. 13. 12. *Abuſus* nonnulli occaſione translationum Epiſcoporum olim in Polonia introducti, deinde extirpati. 13. 16. 16. & 17.

Acceptio perſonarum quam ſit abhorrenda, præſertim in Sacramentorum adminiſtratione. 7. 10. 9.

Acceſſus Regularium ad Moniales, & allocutiones cum eiſdem qualiter interdictæ. 9. 15. 7. ad quem ſpectet permittere *Acceſſum* ad colloquium cum Monialibus Regularibus ſubjectis. 13. 12. 23.

Acclamationes in fine Synodi fieri ſolitæ. 5. 1. 9. &c. *Acclamationes* quædam Græcorum in Sicilia interdictæ. 6. 3. 7.

Accuſator qualiter de impacta calumnia puniendus. 5. 3. 1.

Acheruntina. Vid. *Matheranenſis*.

Acolythi ſit expreſſa mentio ab Eccleſiæ primordiis. 8. 9. 6. & 7. & 11.

Acta Eccleſiæ Mediolanenſis. 5. 3. 6. Eccleſiæ Tarantaſienſis citantur. 7. 3. 1. SS. Martyrum. 3. 8. 3.

Actus ſuſcipientis Sacramentum extremæ Unctionis ad ejus effectum conſequendum neceſſarii. 8. 7. 3. *Actus* mere internos neque præcipere, neque punire poteſt Eccleſia. 9. 4. 4.

Ada uxor Lamech. 13. 21. 8.

Adelphiani hæretici Sabbatho jejunabant. 11. 5. 2.

Adhortationes Synodo inſerere quando oporteat. 6. 2. 2.

Adjacenſis Epiſcopus in Corſica. 2. 12. 9.

Adjacenſis Synodus. 7. 3. 1.

Adjunctos adhibere an, & quomodo debeat Epiſcopus in viſitatione, aut extra viſitationem. 13. 9. 6. &c.

Adminiſtratio Eccleſiæ quando, & quamdiu tranſeat in Capitulum, & quando remaneat penes ſuperſtitem Epiſcopum. 13. 16. 11.

Adminiſtrator Eccleſiæ, cui præfectus ſit Regius aliquis Princeps in legitima ætate conſtitutus, an ſacra Limina viſitare, & ſtatum Eccleſiæ repræſentare teneatur. 13. 6. 5. *Adminiſtratores* redituum Seminarii. 5. 11. 4. &c.

Admonere. Hoc verbum, non præceptum, ſed merum importat conſilium. 11. 5. 5.

Admonitio facienda Clero ab Epiſcopo ſub finem Synodi. 5. 1. 6.

Adoleſcentes ubi olim litteris, atque Eccleſiaſticis diſciplinis inſtituerentur. 5. 11. 1. & 2.

Adoptio quid ſit, ejus antiqui ritus, & formulæ. 9. 10. 3. duplex ejus ſpecies. 9. 10. 4. an ex ea inducatur impedimentum ad matrimonium. 9. 10. 5. *Adoptionis* ſpiritualis quoddam genus. 11. 4. 4.

Adrianus. Vid. *Hadrianus*.

Adrienſis Epiſcopus. 10. 5. 2.

Adrienſis, ſeu Pennenſis Synodus. 1. 5. 4.

Adrogatio quid ſit. 9. 10. 4. an ex ea ſola oriatur impedimentum ad matrimonium. 9. 10. 5.

Adulterium, ejuſque gravitas. 9. 12. 8. quam gravi cenſura primis Eccleſiæ ſeculis puniretur. 10. 1. 6. *Adulterii* lex æquali vinculo virum, atque uxorem obligat. 9. 12. 1. *Adulterio* alterutrius conjugis an ſolvatur matrimonii vinculum. 12. 22. 3. &c. ſi uxor admiſſi *Adulterii* pœnitens religioſam in monaſterio vitam eligat, an vir florens ætate Religionem ingredi ipſe quoque teneatur. 13. 12. 12. &c. an in aliquo caſu liceat occidere quemquam *Adulterii* cauſa. 9. 12. 7.

Adultus, qui poſt uſum rationis in phreneſim, aut amentiam incidit, an ſit capax extremæ Unctionis. 8. 6. 4.

Advocationis exercitium an Eccleſiaſticis permittatur. 13. 10. 12.

Æduenſis Eccleſiæ Statuta Synodalia. 6. 1. 6. 1. 8. 4. 5.

Ægrotus an confiteri poſſit cuilibet Regulari approbato. 11. 14. 5. quanta ſit de *Ægrotis* habenda ratio a Parochis. 3. 12. 3.

Ægydienſis Diœceſis in Luſitania. 11. 5. 14.

Æliæ, ſeu Hieroſolymæ Epiſcopus, ejuſque præcedentia. 2. 4. 5.

Æmilianus Joannes Tudetanus Epiſcopus. 7. 13. 7.

Æneas Sylvius. Vid. *Piccolomineus*.

Ænhamenſis anni 1009. Synodus. 9. 12. 6.

Æquitas laudabilis in tolerandis quibuſdam uſibus, ſeu conſuetudinibus, in quibus abolendis magnæ occurrere poſſent difficultates. 11. 6. 8. *Æquitas*, & reſpectus ad humani corporis imbecillitatem, rationabile fundamentum præbent afferendæ diſpenſationis tacitæ a jejunio naturali pro Cardinale celebrante in Nocte Nativitatis. 6. 8. 19. *Æquitas*, & prudentia, qua S. Congregationis reſolutiones refertæ ſunt in determinando, quid vitæ communis exercitium, aut paupertatis votum expoſcat. 13. 12. 20. & 21.

Aeris, & cœli mutatione indigenti Moniali an, & quomodo permittendus egreſſus e monaſterio. 13. 12. 27. & 29.

Aerius Presbyter Arianus. 13. 1. 2.

Æſina anni 1683. Synodus. 12. 9. altera anni 1685. 11. 12. 5.

Ætas apta ad Confirmationis Sacramentum recipiendum. 7. 9. 1. &c. l. 7. 10. 1. &c. & ad muniendos pueros morituros ſacro Viatico. 7. 12. 3. aut extrema Unctione. 8. 6. 2.

Æthiopes, ſi ad Fidem convertantur, cum quolibet Fideli matrimonium contrahere poſſunt. 13. 21. 3. *Æthiopum* Liturgia. 5. 8. 2.

Affectans Parochus non intelligere ea, quæ ipſo præſente a contrahentibus aguntur, an reddat matrimonium nullum. 13. 23. 1. & 10.

Affectus. Ex *Affectu* humano in carnem & ſanguinem Deus non exiguam utilitatem, & commoda in ſuam Eccleſiam derivare ſolet. 13. 10. 17.

Affinitas juxta leges canonicas non parit *Affinitatem*. 9. 13. 2. ejus triplex genus. 9. 13. 2. ejus ſpecies orta ex adoptione. 9. 10. 4. quo jure dirimat matrimonium. 9. 13. 3. proveniens ex copula licita quandonam ſit impedimentum dirimens matrimonium. 9. 13. 1. &c.

Africa. Vid. *Diſpenſatio*.

ma-

Africana Eccleſia, ejuſque varietas circa cultum Sabbathi. 11. 5. 3. ejus Canones. 5. 8. 2. citantur. 11. 3. 1. *Africanarum* Eccleſiarum conſuetudo. 9. 17. 5.

Africana Synodus tempore Honorii Imp. 11. 1. 7. altera anni 401. 7. 6. 1. altera anni 418. in quo ſenſu plenaria appelletur. 1. 1. 2.

Africani Epiſcopi, eorumque epiſtola ad S. Cœleſtinum I. citatur. 4. 5. 2. altera ad Theodorum Pp. citatur. 1. 4. 2.

Agamemnon inter Græcos idem Rex erat, & idem Dux. 2. 1. 2.

Agar Abrahæ concubina, & uxor. 9. 12. 2.

Agapetæ quodnam mulierum genus eſſet. 11. 4. 4. & 5.

Agapius Cordubenſis Ep. a Concilio Hiſpalen. reprehenſus. 7. 8. 4. l. 13. 15. 2.

S. Agathæ Eccleſiæ Collegiata Cremonæ. 3. 1. 4. lib. 3. 11. 13.

Agathenſis anni 506. Synodus. 5. 1. 7. l. 6. 4. 2. l. 6. 5. 3. l. 10. 4. 4. l. 11. 9. 3. l. 11. 10. 6. & 11.

Agitatio taurorum quam periculoſa, adeoque interdicta. 13. 17. 7.

Agnanus Regius Phyſicus in Gallia. 13. 10. 5.

de Aguirre Card. Joſephus citatur. 7. 16. 7.

Ahyto Epiſcopus Baſileenſis. 9. 11. 5.

Alanus Epiſcopus Avenionenſis. 5. 7. 7.

Alapis, atque injuriis emancipabantur liberi apud Romanos. 11. 3. 5.

Alatrinæ Civitatis abuſus deteſtandus. 11. 3. 1.

Alatrinus Epiſcopus. 11. 3. 1.

Albæ Regalis Præpoſitus Eccleſiæ Collegiatæ B. Mariæ. 2. 11. 15.

de Albalaro Andreas Epiſcopus Valentinus citatur. 3. 12. 2.

Albania regio Græciæ. *Albana* anni 1703. Synodus. 7. 9. 5. l. 13. 20. 9. l. 13. 20. 18. *Albanenſes* Archiepiſcopi, Epiſcopi, Parochi, ac Miſſionarii. 13. 20. 1. & 7. & 9.

Albanum Civitas, ejuſque Seminarium. 5. 11. 9. *Albanenſis* Epiſcopus. 7. 1. 7. l. 13. 6. 6. l. 13. 8. 3. huic conceſſus aliquando Suffraganeus. 13. 14. 8.

Albanus Card. Hannibal S. Clementis, Epiſcopus Sabinenſis. 5. 7. 9. l. 7. 16. 1. l. 8. 14. 3. l. 9. 15. 3.

Alberſtadienſis Eccleſia Moguntinæ Metropoli Suffraganea. 13. 15. 11.

Albienſis anni 1254. Synodus. 6. 4. 2. l. 10. 4. 13. l. 11. 10. 6.

Albinus Acolythus. 8. 9. 6.

Aldobrandinus Card. Petrus Archiep. Ravennaten. 13. 4. 7.

Aldrovandi Card. Pompeji Votum deciſivum. 3. 8. 2.

Alea omnibus Chriſtianis præſertim Clericis interdicta, & quare. 11. 10. 1. &c. Vid. *Ludere*.

Alerienſis Epiſcopus. 12. 8. 3.

Alerienſis Synodus. 7. 3. 1.

de Alex. Vid. *de Sales*.

S. Alexander Patriarcha Alexandrinus. 7. 4. 5.

S. Alexander in Cappadocia primum Epiſcopus, deinde S. Narciſſo Hieroſolymorum Epiſcopo coadjutor ac Coepiſcopus cum jure ſucceſſionis datus. 13. 10. 22.

Alexander II. Papa. 2. 6. 1. l. 5. 8. 8. l. 9. 9. 3. l. 10. 1. 4. l. 13. 7. 5. l. 13. 15. 11.

Alexander III. Papa 2. 6. 2. & 3. l. 3. 11. 11. l. 4. 5. 2. l. 5. 6. 3. l. 5. 7. 6. l. 7. 6. 1. & 3. l. 8. 4. 4. l. 9. 8. 2. l. 9. 9. 6. l. 9. 10. 2. & 6. l. 9. 12. 7. l. 10. 6. 1. l. 10. 9. 4. l. 11. 2. 14. l. 11. 6. 4. l. 11. 7. 4. l. 11. 9. 3. l. 11. 11. 9. l. 12. 1. 6. l. 12. 4. 4. & 6. l. 12. 7. 6. l. 13. 1. 5. l. 13. 7. 5. & 9. l. 13. 9. 3. l. 13. 10. 5. & 9. & 12. l. 13. 11. 28. l. 13. 12. 10. & 11. & 28. l. 13. 17. 5. & 7. & 10. l. 13. 18. 10. quam Indulgentiam conceſſerit Anconitanis. 13. 18. 8. ejus Decretales citantur, & explicantur. 12. 5. 3. l. 13. 12. 8.

Alexander IV. Papa. 2. 6. 2. l. 10. 10. 5. l. 13. 6. 12. l. 13. 7. 10. & 11.

Alexander V. Papa. 11. 14. 2.

Alexander VI. Papa. 6. 8. 8.

Alexander VII. Papa 1. 2. 1. l. 2. 3. 2. l. 2. 10. 4. l. 3. 2. 2. & 3. l. 4. 1. 5. l. 5. 3. 3. l. 5. 5. 7. l. 5. 9. 2. & 4. l. 5. 10. 3. l. 6. 6. 2. l. 7. 13. 9. l. 9. 4. 5. & 10. l. 9. 12. 7. l. 9. 15. 11. l. 9. 16. 7. l. 11. 2. 16. l. 12. 6. 12. l. 13. 6. 6. & 7. l. 13. 8. 4. l. 13. 13. 6. & 9. & 15. l. 13. 16. 4. l. 23. 25. 21. ejus Deciſio habita in Congr. S. Officii explicatur. 6. 11. 7. & 10. Propoſitio ab eo damnata explicatur. 11. 5. 13.

Alexander VIII. Papa. 2. 10. 6. l. 7. 4. 8. l. 9. 6. 7. l. 11. 9. 5.

Alexander Natalis. 13. 1. 2. citatur. 1. 1. 2. l. 7. 14. 3. l. 8. 10. 12. l. 9. 2. 3. & 4. l. 9. 3. 5. l. 9. 8. 8. l. 13. 10. 19. refellitur. 7. 2. 12. l. 7. 6. 1.

Alexandrina Synodus. 3. 9. 4. l. 13. 10. 5.

Alexandrinus Patriarcha. 2. 4. 7. *Alexandrinus* titularis Patriarcha Pallii honore non fruitur. 13. 15. 18. *Alexandrinus* Patriarcha Orientalis Græci ritus Pallio Latino decoratus. 13. 15. 18. & 19.

Algeri. Vid. *Julia Cæſarea*.

Alienatio rerum Eccleſiæ, inconſulta Sede Apoſtolica, an poſſit fieri licite, & valide. 12. 8. 9. &c.

Alimenta filiis illegitimis pater etiam Eccleſiaſticus præſtare debet. 13. 24. 21.

Allatius Leo citatur. 2. 1. 1.

de Alliaco Petrus Card. Cameracen. citatur. 3. 9. 1.

Allocutio Benedicti XIV. die 23. Sept. anni 1730. in Conſiſtorio habita. 13. 15. 18.

Allocutiones quorumdam Antiſtitum ſuis Synodis præmiſſæ. 6. 1. 3. &c.

Allocutiones, ſeu colloquia. Vid. *Acceſſus*.

de Almeyda Card. Thomas Patriarcha Ulyſſiponenſis. 13. 12. 16.

Alpharus Joſephus Sacræ Pœnitentiariæ Theologus. 12. 5. 17.

Altare portatile extra Eccleſiam adhibere ſacrificanti minime licet. 9. 15. 5. *Altaria* erigere, aut conſecrare ſimplici Presbytero non licet. 13. 15. 2. immo neque conſecrari poſſunt a Vicario Generali, licet Epiſcopus ſit. 2. 8. 2. *Altaris* miniſterium an comprehendat etiam officium Diaconi, aut Subdiaconi in Miſſa. 11. 7. 4. Vid. *Calices*.

Alteſerra Antonius Dadinus citatur. 2. 8. 3. l. 2. 9. 6. l. 3. 1. 1. l. 9. 9. 6. & 8.

Altiſiodorenſis, ſeu Antiſiodorenſis, vel Autiſiodorenſis anni 578. Synodus. 1. 1. 6. l. 3. 5. 1.

Altovitus Antonius Archiep. Florentinus. 9. 9. 13.

Altovitus Congregationis Concilii Secretarius. 11. 10. 5. l. 13. 2. 1. citatur. 2. 11. 5. l. 3. 8. 5. l. 10. 2. 1. & 2. citatur, & ſimul laudatur. 12. 8. 11. l. 13. 25. 33. leniter refellitur. 10. 6. 4. quam fuerit alienus a cenſuris multiplicandis. 10. 2. 3.

Aluredus Rex Anglorum. 10. 9. 3.

Amalarius Fortunatus Epiſc. Trevirenſis. 8. 10. 5. citatur. 8. 9. 10. l. 11. 1. 5.

Amalphitana anni 1639. Synodus. 11. 9. 4.
Amaſiæ Archiepiſcopi titulus Papienſi Epiſcopatui unitus. 13. 8. 15. l. 13. 15. 17.
Ambianenſis Eccleſiæ anni 1464. Statuta Synodalia. 6. 1. 7.
Ambianenſis Epiſcopus. 13. 8. 20.
Ambianenſis anni 1411. Synodus. 9. 4. 1.
Ambitio, & oſtentatio poteſtatis vitanda ab Epiſcopo in ſuis Conſtitutionibus. 12. 8. 6. & 7.
Ambroſiana forma extremæ Unctionis. 8. 2. 2.
Ambroſianæ Eccleſiæ diſciplina in conferendo Baptiſmate infantibus. 13. 19. 18.
S. Ambroſius Epiſcopus quam ſero fuerit baptizatus. 12. 6. 7. citatur. 7. 2. 9. l. 12. 1. l. 10. 4. 4. & 7. l. 11. 5. 3. l. 11. 7. 9.
Amentes perpetui, & furioſi ab infantia an ſint capaces Sacramenti extremæ Unctionis. 8. 6. 3.
America. In ejus Provinciis quam ſtricte prohibita ſit Eccleſiaſticis quæcumque negotiatio. 10. 3. 4. Vid. *Diſpenſatio*.
Amerina Synodus anni 1595. 5. 1. 1. l. 9. 15. 3. l. 11. 11. 6. l. 11. 12. 5. l. 13. 3. 6. l. 13. 5. 14. laudatur. 6. 2. 2.
Amerinæ Diœceſis contractus *collaticus* nuncupatus. 10. 8. 2.
Amerinus Epiſcopus Apoſtolicus Delegatus. 13. 13. 14.
Amor initialis quid ſit. 7. 13. 5. *Amor* populorum quam neceſſarius ſit Epiſcopo ad munus ſuum utiliter gerendum. 11. 7. 9.
Ampurienſis, ſeu Civitatenſis Synodus. 1. 5. 4.
Ananias Saulo manus impoſuit, non confirmationis, ſed ſanationis gratia. 7. 7. 3.
S. Anaſtaſia matrimonium contrahit cum Publio Idololatra. 9. 3. 5.
Anaſtaſius IV. Papa. 2. 3. 1.
Anaſtaſius Bibliothecarius citatur. 9. 10. 3.
Anaſtaſius Imperator. 9. 14. 1.
Anathema, hoc eſt ſolemnior excommunicatio, in quo olim differret a ſimplici excommunicatione. 9. 6. 3. l. 10. 1. 7. Vid. *Excommunicatio*.
Anatolius Magiſter militum. 3. 9. 1.
Ancharanus Petrus citatur. 13. 22. 6.
Ancillæ, concubinarum genus. 9. 12. 5.
Anconitana anni 1738. Synodus. 7. 14. 2.
Anconitanis conceſſa Indulgentia ab Alexandro III. 13. 18. 8.
Ancyrana Synodus. 13. 11. 9.
Andegavenſes Synodi. 3. 1. 1.
Andegavenſis anni 1216. Synodus. 9. 4. 1. altera anni 1283. 8. 4. 6. alia anni 1493. 9. 4. 1.
Andegavenſis Eccleſiæ Statuta Synodalia. 6. 1. 6.
Andreas antiqui Epiri Metropolita. 13. 15. 18.
Andreas Minorita Epiſcopus Megarenſis. 7. 16. 1.
Andreuccius Andreas Hieronymus modeſte refellitur. 4. 7. 10.
Angilbertus Abbas Centulenſis. 13. 8. 20.
S. Angeli, & Biſaciarum Epiſcopus. 3. 6. 3.
de Angelis Card. Jacobus. 7. 2. 13. l. 11. 12. 5.
Angelopolitanus Archiepiſcopus. 13. 11. 31.
Angelramnus Metenſis Archiepiſcopus. 2. 4. 5.
Angliæ Reges a quo inungerentur. 13. 7. 9.
Angliæ Regina quædam hoc ſolum nomine, quod eſſet vidua, ſibi fas eſſe judicavit ad Papam provocare in Cauſa Feudali. 9. 9. 10. quæ communicatio cum hæreticis interdicta hujus Regni Catholicis. 6. 5. 2. *Angliæ* Epiſcopi. 9. 5. 3. eorum nonnullis conceſſa, & revocata privilegia circa Regis unctionem. 13. 7. 9. hujus Regni Cathedrales Eccleſiæ, in quibus, qui in Abbatem eligebatur, idem intelligebatur electus Epiſcopus. 13. 7. 14. *Angliæ* Conſtitutiones. 8. 4. 5. baptizati ab *Angliæ* hæreticis an ſint rebaptizandi. 7. 6. 8. veterum *Angliæ* populorum ſolemnitates, & ſacrificia. 13. 17. 4.
Anglicana anni 1248. Synodus. 10. 9. 3.
Anglicanæ Eccleſiæ Vicarii Apoſtolici. 9. 16. 8.
Anglicani Cleri reformatio. 5. 11. 3.
Anglonenſis Epiſcopus. 10. 10. 2.
Angolæ populi, ſi ad Fidem convertantur, cum quolibet fideli matrimonium contrahere poſſunt. 13. 21. 3.
Anianus, qui Theodoſii Codicem tempore Alarici notis illuſtravit. 9. 11. 2.
Animæ. Qui curam *Animarum* gerit, an peſtis tempore fugere, & alium ſubſtituere poſſit. 13. 19. 1. &c. error proſcriptus circa *Animas* in Cœlum non recipiendas ante diem Judicii. 6. 3. 7.
Animalium interiora, & extremitates, an diebus Sabbathi comedi poſſint in Hiſpania, ubi nulla piſcium penuria. 11. 5. 1. & 6. &c.
Annatus Petrus citatur. 13. 20. 11.
Annus Sanctus, ejuſque prima Indulgentia. 13. 18. 8.
Anſaldus Rotæ Decanus laudatur. 13. 24. 7.
S. Anſelmus Epiſcopus Cantuarienſis citatur. 13. 11. 9.
Anſideus Card. Marcus Antonius. 13. 8. 18.
S. Anterus Papa. 6. 8. 10.
Anthemii Imperatoris Lex. 11. 1. 7.
Antibarenſis Epiſcopus. 3. 12. 3.
Antiochena Synodus. 1. 5. 5.
Antiocheni Patres citantur. 11. 4. 4.
Antiochenus Patriarcha. 2. 4. 7. l. 3. 4. 6. quarto quoque anno viſitare Apoſtolorum limina, ſuæque Eccleſiæ relationem facere tenebatur. 13. 6. 12. Pallio donatur 13. 15. 19. *Antiochenus* titularis Patriarcha Pallii honore non fruitur. 13. 15. 17. *Antiochenus* Patriarcha Maronitarum. 5. 7. 10.
Antiochi pœnitentia quare ſalutaris non fuit. 7. 13. 3.
Antiquam Diſciplinam, ſive methodum non ſemper congruit ſervare inviolatam. 6. 1. 1. l. 6. 2. 1. l. 6. 3. 1. &c.
Antiſiodorenſis. Vid. *Altiſiodorenſis*.
Antiſtitum quorumdam teſtimonia de Synodi utilitate. 1. 2. 2. &c. eorumdem monita, & allocutiones ſuis Synodis præmiſſæ. 6. 1. 3. &c.
S. Antoninus Archiep. Florentinus. 12. 5. 4. citatur. 11. 12. 2.
S. Antonius Abbas, quam ſcrupuloſe conſortia hæreticorum vitaret. 6. 5. 1.
Antonius Epheſinus Epiſcopus. 1. 1. 3.
Antonius Monachus Lirinenſis. 8. 9. 7.
Aperitio oris quam facile concedatur cuique. 9. 8. 2.
Aphronius Abbas. Quod genus vitæ ducerent ejus Monachi. 10. 6. 2.
Apocriſiarii quodnam munus obirent. 8. 9. 8.
Apocryphæ Indulgentiæ qualiter dignoſcendæ, & ſecernendæ a veris. 13. 18. 3. & 9. *Apocryphis* Indulgentiis Indulgentias veras ſubſtituere ſanius remedium videtur. 13. 18. 2. & 5.
S. Apollinaris Epiſcopi Mart. Corpus. 4. 7. 6. in hujus Sancti pervigilio ſervatum jejunium Ravennæ. 13. 4. 7.
Apoſtaſia quid ſit. 13. 11. 6. & 14. & quotuplex ejus ſpecies. 13. 11. 9. an *Apoſtaſiæ* rei fierent Monachi *ad ſuccurrendum* nuncupati, qui, ſi convaluiſſent, non manebant perpetuo Religioni addicti. 13. 12. 5. an matrimonium diſſolvatur per *Apoſtaſiam* a Religione Catholica. 6. 6. 11. filii oblati deſerere non poterant monaſterium ſi-

ne *Apoſtaſiæ* nota. 6. 3. 2.

Apoſtatæ a Fide, ab Ordine, aut a Religione. 13. 11. 6. &c. *Apoſtatæ* a Fide, redeuntes ad pœnitentiam, utrum cogendi ſint retractare explicite coram Infidelibus, apud quos negarunt Fidem. 13. 20. 17. & 18. quis *Apoſtatarum* pœnis ſubjaceat. 13. 11. 12.

Apoſtoli multa conſtituerunt ad Eccleſiæ utilitatem, non quidem a Chriſto immediate tradita, ſed tamen poteſtate ab eodem Chriſto accepta. 8. 9. 7. quam diſtricte ad ſe pertinere exiſtimaverint prædicationis Evangelicæ miniſterium. 9. 17. 5. quo ritu Confirmationem miniſtraverint. 13. 19. 16.

Apoſtolica Sedes. Vid. *Sedes Apoſtolica*.

Appellare ab inferiori ad ſuperiorem omnibus conceſſum eſt. 4. 5. 1. *Appellare* ſecularem Principem neque inutile eſt, neque inſuetum Eccleſiaſticæ poteſtati. 13. 17. 3. & 10.

Appellatio, quibus in caſibus admittatur in ſuſpenſivo, & quando in devolutivo. 13. 5. 12. *Appellatio* ſuſpenſiva in cauſis Beneficialibus an, & quando admittatur, & an poſſit ab Epiſcopo improbari. 12. 1. 3. *Appellatio* ad Sedem Apoſtolicam. 13. 2. 4. *Appellationum* jus eſt neceſſario connexum cum Romani Pontificis primatu juriſdictionis in univerſam Eccleſiam. 4. 5. 1. *Appellatio* a Vicario ad Epiſcopum non datur. 2. 8. 1. an detur a Vicario Foraneo ad Epiſcopum. 3. 3. 5. & 8. a Conſtitutionibus Synodalibus an, & quomodo admitti poſſit. 13. 5. 12. & 13. a ſententia Epiſcopi circa majorem idoneitatem eorum, qui ab Examinatoribus ſunt approbati, qualiter admittenda. 4. 8. 8. an, & quomodo interponi poſſit contra Epiſcopum ab eo, qui in concurſu fuit poſtpoſitus. 13. 9. 18. &c. nulla competit Clerico, cui Ordines conferre Epiſcopus renuat. 12. 8. 4. Vid. *Ejecti*, *Recurſus*.

Appendix Synodi. 5. 2. 2.

Applicatio Sacrificii pro illo, qui eleemoſynam largitus eſt, an ſit improbanda. 5. 8. 5. &c. an ad plures ſe extendens, æque ſingulis proſit, ac ſi ad unum tantum ſe extenderet. 5. 9. 4. an fieri poſſit pro eo, qui oblaturus eſt eleemoſynam. 5. 9. 5. an propter *Applicationem* partis ſpecialiſſimæ fructus Sacrificii novam eleemoſynam poſſit percipere Sacerdos. 5. 9. 4.

Approbatio injuſte denegata an habeatur pro præſtita. 4. 7. 10. *Approbatio* Epiſcopi ad confeſſiones excipiendas neceſſaria Regularibus. 9. 16. 7. & 8. *Approbatio* Decretorum Synodalium. 13. 3. 1. in *Approbatione* Indulgentiarum quanta Epiſcopi cautela uti debeant. 13. 18. 6. & 9. Vid. *Capuccini*, *Confeſſio*.

Aqua ad reconciliandam Eccleſiam neceſſaria. 13. 15. 2. & 5. *Aquæ* frigidæ experimentum. 13. 17. 6. facultas eundi ad balnea, & *Aquarum* mineralium hauſtum, an, & quomodo Monialibus concedenda. 13. 12. 27. & 30.

Aquarii quid eſſent. 9. 14. 3.

Aquaviva Claudius Generalis Soc. Jeſu. 5. 11. 9.

Aquenſis anni 1585. Synodus. 6. 7. 6. l. 8. 5. 2. l. 10. 9. 8. l. 11. 10. 3. & 11. l. 11. 14. 3.

Aquilejenſe monaſterium Monialium S. Sedi immediate ſubjectum. 13. 12. 29.

Aquilejenſis Eccleſia Metropolitana. 2. 2. 3.

Aquilejenſis Patriarcha. 13. 9. 2.

Aquilejenſis anni 1596. Synodus. 7. 1. 4.

Aquiſgranenſia Capitularia citantur. 1. 6. 1.

Aquiſgranenſis Abbatum Franciæ anni 817. Conventus. 5. 11. 2.

Aquiſgranenſis anni 789. Synodus. 5. 11. 2. l. 13. 12. 22. Altera anni 816. 13. 12. 22. alia anni 836. 8. 1. 3. alia anni 852. 9. 9. 3.

Arauſicana I. anni 441. Synodus. 7. 8. 3. & 5. l. 8. 6. 4. II. anni 529. 1. 3. 2. l. 13. 3. 1.

Arca ad eleemoſynas colligendas olim expoſita in ſingulis Eccleſiis. 5. 8. 3.

Arcadius Imperator. 9. 9. 9.

Archidiaconatus an ſit dignitas. 3. 3. 1.

Archidiaconi Chorepiſcopis ſuffecti. 3. 3. 7. eorum antiquitas, & auctoritas in Italia. 3. 3. 7. & 8. eorum jura. 5. 6. 2. & 3. conſulendi ante Synodum. 6. 1. 1. in foro externo juriſdictionem exercebant, atque in delicta animadvertebant. 10. 9. 3. Clericos, qui comam nutriebant, & barbam, etiam invitos tondebant. 11. 9. 3. ipſis Ordinandorum ſcrutinium committebatur. 5. 3. 2. an atteſtatio *Archidiaconi* de probitate Ordinandorum culpa vacet, etiamſi temere proferatur. 5. 3. 4.

Archidiaconus major *de Rogationibus* nuncupatus. 2. 9. 1.

Archidiaconus Metenſis Vicarius natus Epiſcopi. 2. 8. 3.

Archiepiſcopale Bononienſe citatur. 8. 14. 3.

Archiepiſcopus præeſt Synodo Provinciali. 1. 1. 2. attamen eſt illa inferior. 13. 5. 8. *Archiepiſcopi* Vicarii Apoſtolici munere fungebantur. 13. 15. 7. alii unum, alii nullum habent Suffraganeum. 2. 4. 3. qui nullum habent, an ſint proprie *Archiepiſcopi*. 2. 4. 5. cur olim quibuſdam *Archiepiſcopis* Pallium conceſſum. 13. 15. 7. *Archiepiſcopi in partibus* Pallii honore non fruuntur, *Archiepiſcopi* nihilominus appellari poſſunt. 13. 15. 17. *Archiepiſcopi* ante receptionem Pallii ligatam habent juriſdictionem. 2. 5. 8. quando geſtare poſſint Pallium. 3. 11. 5. eorum jus prægeſtandæ Crucis. 2. 6. 2. electi, ſed nondum confirmati, unctionem Regis adminiſtrare nequeunt. 13. 7. 10. aliqui titulo Patriarchæ inſigniti. 2. 4. 6. *Archiepiſcopi* titulo non ſolent inſigniri Suffraganei. 13. 14. 11. *Archiepiſcopi* titulum an ſibi arrogare poſſint Epiſcopi poſt conſecutionem Pallii. 13. 15. 9. Vid. *Pallium*.

Archiepiſcopus Nazarenus non eſt mere titularis. 2. 7. 4.

Archimandritæ Meſſanenſis cum Archiepiſcopo concordia. 2. 11. 7. ejus juriſdictio, & privilegia. *ibid.*

Archimandritæ Rutheni. 3. 9. 5.

Archipresbyteri, & Decani rurales juriſdictionem contentioſam adminiſtrant. 10. 9. 4. quo ordine ſedeant in Synodo. 3. 10. 7. Quibus veſtibus uti debeant, cum interſunt Synodo. 3. 11. 9. ex *Archipresbyteris* aſſumpti Vicarii Foranei. 3. 3. 8.

Arcudius Petrus citatur. 7. 9. 3.

Arelatenſis Archiepiſcopus ſolus in Gallia Pallium habebat. 13. 15. 7. *Arelatenſis* Epiſcopi Vicarii Apoſtolici. 2. 10. 1.

Arelatenſis I. anni 314. Synodus. 7. 6. 7. l. 9. 11. 1. l. 10. 4. 5. l. 11. 2. 4. l. 13. 2. 5. II. anni 452. 3. 12. 6. l. 10. 6. 1. l. 11. 4. 5. l. 12. 1. 4.

Areragia. Vid. *Arreragia*.

Aretini Epiſcopi prærogativa. 2. 6. 1.

de Aretio Card. Paulus Epiſcopus Placentinus. 11. 11. 6.

Argentinenſis Eccleſiæ Rituale. 7. 15. 11.

Arigonius Card. Pompejus. 13. 3. 3.

Ariminenſis Eccleſia. 2. 2. 3.

Ariminenſis anni 359. Synodus; ejus numerus quare contemnendus. 13. 2. 3. altera anni 1724. 8. 14. 3.

Ar-

Arma, aliaque ſimilia deferre ad Turcas, an liceat. 13. 20. 2. &c. *Armorum* uſus qualiter Clericis, aut Monachis ſit interdictus. 10. 2. 3.

Armenorum Patriarcha Pallio decoratus. 13. 15. 18. *Armenorum* ritus in adminiſtranda extrema Unctione. 8. 1. 4. eorum inſtructio Eugenii IV. decreto firmata. 8. 3. 1. eorum error circa Communionem. 7. 16. 2. Vid. *Eugenius IV.*

Arnoldus Abbas Lubecenſis citatur. 5. 6. 3.

Arreragia, ſeu Areragia, h. e. debitum temporis lapſi. 5. 7. 7.

S. Artemius Epiſcopus Arvernenſis a S. Nepotiano viſitatus. 8. 4. 5.

Arvernenſis I. anni 535. Synodus 11. 4. 5. II. anni 549. 10. 1. 2.

Aſcenſus ad Ordines. Vid. *Epiſcopus*.

Aſculana anni 1718. Synodus. 11. 9. 5.

Aſia. Vid. *Diſpenſatio*.

Aſiatici Epiſcopi ſingulis decenniis ad ſacrorum Liminum viſitationem adiguntur. 13. 6. 4.

Aſſaſſinium degradationis pœna puniendum eſt. 9. 6. 7.

Aſſemani Joſephus Simonius Apoſtolicæ Sedis Ablegatus. 3. 9. 5.

Aſſeſſores Papæ ſunt Cardinales. 13. 1. 7.

Aſſiſienſis Epiſcopus. 5. 7. 6. l. 10. 9. 8.

Aſſiſtentia duorum Epiſcoporum, vel Sacerdotum, an ſit neceſſaria ad validitatem conſecrationis Epiſcopalis. 13. 13. 2. &c.

de Aſte Card. Marcellus Epiſcopus Anconitanus. 10. 5. 10.

de Aſtorga Card. Didacus Archiepiſcopus Toletanus. 13. 7. 19.

de Aſtorga Card. Didacus Archiepiſcopus Toletanus. 13. 7. 19.

Aſyli Eccleſiaſtici jus indefinitum cur deinde tam multipliciter coarctatum. 13. 18. 12. &c.

S. Athanaſius. Ejus pueriliter ludentis factum de Baptiſmo collato examinatur. 7. 4. 3. ejus perſecutiones. 3. 9. 4. citatur. *ibid.* & 6. 5. 1.

Athenienſium indoles, & character. 11. 7. 8.

Atrebatenſe Manuale. 8. 3. 4.

Atrebatenſes Synodi ann. 1680. 1686. 1692. 1697. 6. 2. 3.

Atrebatenſis Epiſcopatus ab Eccleſia Cameracenſi avulſus, cui olim unitus fuerat. 13. 8. 19.

Atrebatenſis Epiſcopus. 11. 14. 4. *Atrebatenſis* Epiſcopi tres Epiſtolæ *de reſervatione Caſuum*. 5. 4. 2. *Atrebatenſis* Epiſcopus anno 1636. Synodum auctoritate Apoſtolicæ Sedis celebrat. 11. 12. 5.

Atteſtationis formula de probitate Clericorum. 5. 3. 4.

Atto II. Epiſcopus Vercellenſis citatur. 1. 2. 1.

Attritio, ſeu Contritio imperfecta, quid, & quotuplex ſit, & quanti valoris. 7. 13. 1. &c.

Avalos Card. Innicus in ſpiritualibus & temporalibus Romæ Vicarius. 2. 3. 1.

Avaritia Sacerdotum redarguitur, ac perſtringitur. 5. 8. 8. &c. & l. 8. 4. 6. l. 10. 9. 2. ad *Avaritiam* Monachorum compeſcendam plures ab Eccleſia leges promulgatæ. 11. 6. 4. ab omni *Avaritiæ* ſpecie quam abhorreat Eccleſia. 5. 9. 6. a foro Eccleſiaſtico penitus arcenda. 10. 10. 6.

Auctor Topographiæ magni Hungariæ Regni citatur. 13. 15. 15.

Auctor Vitæ S. Thomæ Cantuarienſis citatur. 5. 8. 8.

Auctoritas reſervandi Caſus exiſtens in Romano Pontifice, & in Epiſcopis. 5. 4. 1. &c.

Audientes quid eſſent. 8. 11. 3. tempore oblationis adeſſe Sacrificio prohibebantur. *ibid.*

S. Audoenus citatur. 4. 7. 6.

Audomarenſis anni 1583. Synodus. 6. 1. 8.

Averſanus Epiſcopus. 4. 7. 10.

Avenionenſis Archiepiſcopus. 13. 12. 31. l. 13. 24. 22.

Avenionenſis Eccleſiæ Statuta. 3. 4. 2. l. 3. 6. 5.

Avenionenſis anni 1326. Synodus. 5. 4. 3. l. 6. 4. 2. altera anni 1366. 5. 7. 7. l. 5. 6. 3. alia anni 1457. ſub Alano Epiſcopo. 5. 7. 7. alia anni 1594. 4. 3. 5. l. 11. 6. 5. l. 11. 7. 1. alia anni 1725. 13. 3. 4.

Avenionenſis Univerſitatis Judices Conſervatores. 4. 6. 6.

Aves. An jejunii tempore veſci liceat earum carnibus. 11. 5. 10.

Auguſtenſis anni 1548. Synodus. 5. 5. 3.

S. Auguſtini Eremitæ. Vid. S. *Benedictus*.

S. Auguſtinus Epiſcopus, & Doctor Eccleſiæ. 8. 10. 5. l. 11. 5. 3. l. 13. 19. 2. quam ſero Baptiſmum receperit. 12. 6. 7. nondum Epiſcopus coram Epiſcopo concionatur. 9. 17. 5. per vim ordinatur. 12. 4. 2. Coepiſcopus, & Coadjutor Valerio datur cum jure ſucceſſionis. 13. 10. 23. & 24. Eraclium ſibi ſucceſſorem eligit. 13. 10. 23. citatur. 4. 7. 6. l. 5. 8. 3. l. 6. 5. 1. l. 6. 8. 4. l. 7. 5. 2. & 4. l. 7. 12. 6. l. 9. 6. 2. l. 9. 9. 12. l. 9. 12. 5. l. 10. 4. 4. l. 11. 1. 1. l. 11. 2. 3. & 6. l. 13. 3. 2. l. 13. 5. 2. citatur, & explicatur. 13. 7. 3.

S. Auguſtinus Epiſcopus, Anglorum Apoſtolus. 11. 5. 12. l. 11. 7. 9. l. 13. 17. 4.

Auguſtinus Antonius citatur. 7. 16. 8. ejus Juris Canonici Epitome, & Notæ in Libros Pœnitentiales. 11. 11. 3.

Auguſtodunenſis Eccleſiæ prærogativa. 2. 6. 1. l. 2. 9. 1.

Auguſtodunenſis Epiſcopus. 10. 9. 4. Epiſcopi *Auguſtodunenſes* Pallii honore condecorati. 2. 6. 1.

Avienus Rufus Feſtus citatur. 11. 9. 3.

Avitus Epiſcopus Viennenſis citatur. 3. 12. 6.

Aulus Gellius citatur. 11. 7. 9.

Aurelianenſis I. anni 511. Synodus. 1. 5. 2. l. 3. 1. 1. l. 10. 1. 6. l. 13. 11. 11. II. anni 533. 2. 9. 1. III. anni 538. 9. 6. 2. IV. anni 541. 9. 11. 3. l. 11. 10. 6. V. anni 549. 6. 3. 2. l. 10. 1. 2.

Aurelius Confeſſor ordinatus Lector a S. Cypriano. 8. 9. 6.

Aurienſis Epiſcopus. 13. 15. 14. an ſpectet ad Civitatem Orani. 13. 7. 19.

Aurora. Ubi ejus punctum ferme nullum eſt, ibi Eccleſiaſticorum dierum initia unde petenda ſint. 6. 8. 16.

Auſtriæ Archidux per procuratorem ducit uxorem Regis Hiſpaniarum filiam. 13. 23. 9. an habeat jus nominandi Epiſcopum Gurgenſem. 13. 7. 5.

Autiſiodorenſis, Vid. *Altiſiodorenſis*.

Auxiliaris Epiſcopus. 12. 8. 7.

Auximana anni 1593. Synodus. 12. 6. 9. *Auximanæ* & Cingulanæ ann. 1734. 1735. 1736. Synodi. 6. 2. 3.

Auxitanus Archiepiſcopus. 2. 6. 2.

Ayala refellitur a Raynaudo. 10. 1. 5.

Ayrmannus auctor heterodoxus citatur. 13. 11. 10.

B

Bacchanalia unde dicta, eorumque abuſus, ſi non eliminare, ſaltem aliqua ex parte corrigere curandum eſt. 13. 17. 8. *Bacchanalium* Oratores. 11. 1. 9.

Bacchinius Benedictus citatur. 2. 2. 2.
de Bachia Fabianus Ord. Minorum facultatem obtinet non ſolum Chriſmate conſignandi Fideles, ſed ipſum etiam Chriſma conficiendi. 7. 8. 1.
Badoarius Card. Joannes Albertus Epiſcopus Brixienſis. 13. 14. 13.
Bagottus S. J. Presbyter Librum ſcripſit a Clero Gallicano approbatum. 11. 14. 3.
Bajocenſis anni 1300. Synodus. 6. 11. 2.
Bala III. Hungariæ Rex. 13. 15. 14.
Balandi conſuetudo ante Sanctorum Baſilicas. 11. 3. 1.
Balduinus Comes Bizantii Imperator. 2. 12. 4.
Baldus, & Bartolus componuntur. 13. 5. 9.
Ballerini Petrus laudatur. 13. 19. 2.
Balnea. Vid. *Aqua*.
Balſami admixtio infirmorum Oleo facta an detrahat validitati illius Sacramenti. 8. 1. 3.
Bambergenſis Epiſcopatus erectio, & prærogativæ confirmatio. 13. 15. 11. & 16.
Bambergenſis Epiſcopus Pallii honore decoratur. 2. 6. 1. Quare a S. Leone IX. talis illi honor conceſſus. 13. 15. 11. *Bambergenſis* Epiſcopi juramentum quoddam arctiſſimum, irritum pronunciatur. 13. 13. 15.
Bantini Monaſterii Eccleſiæ. 13. 18. 2.
Baptiſma ſolemne in Paſchate celebratum. 5. 8. 2.
Baptiſmus eſt ad ſalutem ſimpliciter neceſſarius. 13. 19. 6. ad illum miniſtrandum peſtis tempore, an teneantur Parochi, & Epiſcopi. *ibid.* nemo ad *Baptiſmum* admittebatur, niſi emiſſa ſub conceptis verbis Profeſſione Fidei. 5. 2. 9. ejus collatio, ſeu ablutio, quid requiratur, ut ſit Sacramentalis. 7. 4. 3. quænam pars corporis ablui debeat. 7. 5. 7. &c. *Baptiſmus* collatus uno aquam fundente, altero formam pronunciante, an ſit validus. 7. 6. 8. an ſatius ſit, ſi ad ætatem adultam differatur. 12. 6. 7. &c. olim ab aliquibus tamdiu differebatur. 12. 6. 7. *Baptiſmus* infantium. 13. 19. 18. collatus infanti nondum nato. 7. 5. 2. &c. conferendus ſub conditione, & iterandus. 7. 4. 9. l. 7. 5. 6. &c. l. 7. 6. 5. &c. ejus forma conditionata. 7. 6. 1. ne paſſim, ac temere adhibeatur. 7. 6. 2. &c. *Baptiſmus* quare iterari nequit. 8. 8. 3. neque ſub conditione ſine cauſa, ullo modo iterari licet. 7. 6. 1. &c. pœnæ graves contra ita rebaptizantes. 7. 6. 1. & 3. & 9. & contra eos, qui ſub dubiis reviviſcentiæ ſignis ita baptizant infantes jam mortuos. 7. 6. 11. in *Baptiſmi* collatione nulla munera accipienda. 5. 6. 1. ſummopere reprehenſibile eſt a *Baptiſmo* ritu Latino collato abhorrere. 7. 10. 4. Vid. *Infans*.
Baptiſtellius Joſaphat Epiſcopus Fulginatenſis. 7. 14. 2. l. 11. 4. 8. l. 11. 8. 3. l. 11. 12. 5. l. 12. 6. 8. l. 13. 5. 13.
Baptizare. Munus *Baptizandi* quare ab Epiſcopis poſſit aliis committi. 9. 17. 5. Hebræorum infantes an poſſint *Baptizari* etiam invitis parentibus. 6. 4. 2. *Baptizatis* a ſacro fonte egreſſis mel & lac dari conſueverat. 5. 8. 2.
Barbam nutrire an Clericis liceat. 11. 9. 4.
S. Barbara. Vid. *Abbas*.
Barbari quo ritu adoptionem perficerent. 9. 10. 3.
Barberinus Card. Antonius ſenior Epiſcopus Senogallienſis. 7. 3. 2.
Barberinus Card. Antonius junior Archiepiſcopus Remenſis. 12. 8. 4.
Barberinus Card. Carolus Abbas Farfenſis. 2. 11. 10. l. 5. 1. 11. l. 6. 3. 6. l. 7. 3. 2. l. 8. 14. 3. l. 11. 12. 5.
Barboſa Auguſtinus citatur. 4. 5. 6.
Barchinonenſes Conſtitutiones Synodales. 11. 3. 2.
Barcinonenſis anni 599. Synodus. 1. 3. 1.
S. Barnabæ Ordinatio. 8. 11. 3.
Barnabitæ Clerici Regulares S. Pauli. 5. 11. 9.
Baronius Card. Cæſar citatur. 1. 1. 1. l. 2. 4. 8. l. 3. 8. 6. l. 9. 8. 7. & 8. l. 9. 14. 2. l. 11. 10. 4. l. 13. 17. 1.
Barſes nullius urbis, ſed honoris cauſa Epiſcopus. 13. 8. 12.
Bartolus, & Baldus conciliantur. 13. 5. 9.
Baſileenſis Synodus. 6. 5. 2. l. 6. 9. 2.
Baſilica Vaticana. Vid. *Vaticana Baſilica*.
a Baſilica Petri Carolus Epiſcopus Novarienſis. 13. 12. 19.
S. Baſilius Magnus. 13. 10. 12. citatur. 9. 6. 2. l. 9. 11. 3. l. 10. 4. 4.
Baſilius II. Imperator. 5. 1. 10.
Baſſi Jo. Baptiſta Epiſcopus Anagniæ citatur. 2. 10. 10.
Bathonienſis Epiſcopatus Monachorum S. Benedicti. 13. 7. 14.
Beatæ, Beguinæ, Tertiariæ, & Bizochæ. 6. 3. 5.
Beda Venerabilis citatur. 2. 2. 5.
Beguinæ. Vid. *Beatæ*, *Tertiariæ*.
de Beja Ludovicus. 10. 8. 5.
Belgii Epiſcopi. 9. 2. 3. *Belgii* conſuetudo circa Judices, ad quos remittendæ ſunt cauſæ Beneficiales, Decimarum, & ſimilium. 9. 9. 7. proviſiones quædam circa *Belgii* Matrimonia in Synodis illius Regionis non omittendæ. 6. 6. 1. &c.
Belial idem eſt, ac apoſtata. 13. 11. 9.
Bellarminus Cardin. Robertus. 6. 10. 1. citatur. 7. 2. 14. l. 8. 9. 2. l. 11. 2. 2. l. 13. 8. 4. l. 13. 16. 1. & 5. ejus Conſtitutio Synodalis in quo ſenſu defendatur. 12. 6. 3.
Bellelli Fulgentius. 6. 10. 2.
Bellicaſtrenſis Epiſcopus. 5. 5. 4.
Bellovacenſis in Gallia Capitulum. 13. 9. 2.
Bellum ſacrum pro Terræ Sanctæ recuperatione. 10. 9. 1. *Belli* ſimulacrum, & præludium eſt venatio. 11. 10. 7.
Bellunenſis Epiſcopus. 13. 12. 23.
de Belſunce. Vid. *Maſſilienſis Epiſcopus*.
Beltraminus Palavicinus Epiſcopus Bononienſis. 1. 2. 4.
Benedictio Epiſcopalis, quo jure neceſſaria ſit, ut oleum infirmorum fiat apta materia Sacramenti. 8. 1. 4. an Abbates ante *Benedictionem* Epiſcopi poſſint conferre Tonſuram, aut Minores Ordines. 2. 11. 9. *Benedictio* Sacerdotalis an unquam fuerit de eſſentia Sacramenti Matrimonii. 8. 12. 4. & 5. l. 8. 13. 1. & 2. an impendenda Matrimoniis Catholicorum cum hæreticis. 6. 5. 5.
S. Benedictus, Monachorum *S. Benedicti* privilegium, ut in eorum monaſteriis quorumdam Epiſcopatuum Cathedræ ſitæ eſſent. 13. 7. 14. Regula *S. Benedicti* citatur. 13. 11. 17. *S. Benedicti*, Ciſtercienſium, Eremitarum S. Auguſtini, & Carmelitarum Diſcalceatorum Regulæ quam mites in apoſtatas redeuntes. 13. 11. 11.
Benedictus II. Papa. 9. 10. 3.
B. Benedictus XI. Papa. 5. 5. 6. l. 9. 16. 7. l. 9. 17. 6.
Benedictus XII. (alias XI.) Papa. 7. 16. 2. l. 13. 9. 9.
Benedictus XIII. Papa (antea Card. Vincentius Maria Urſinus) 1. 2. 4. l. 2. 4. 5. l. 2. 11. 9. & 16. l. 3. 1. 16. l. 3. 8. 2. l. 3. 11. 6. & 11. l. 4. 7. 2. l. 5. 3. 7. l. 5. 10. 3. l. 6. 3. 6. l. 7. 3. 1. l. 7. 7. 6. l. 8. 4. 8. l. 9. 7. 8. l. 9. 13. 3. l. 9. 16. 7. l. 10. 2. 4. l. 11. 2. 7. & 11. & 13. l. 11. 13. 3. l. 13. 2. 4. l. 13. 3. 4. l. 13. 6. 10. l. 13. 7. 1. & 18. l. 13. 8. 15. & 19. l. 13. 9. 16. & 23. l. 13. 11. 7. & 14. & 19. & 25. l. 13. 13. 23. l. 13. 14. 14. l. 13. 16. 4. l. 13. 18. 11. & 13. l. 13. 25. 21. ejus, cum eſſet Archiepiſcopus, Concilia. 2. 4. 2. cur Synodum

Provincialem Romæ coegerit. 2. 2. 6. laudatur. 6. 8. 15.

Benedictus XIII. Antipapa. Vid. *de Luna*.

Benedictus XIV. Papa. Cum in minoribus eſſet ejus correctioni, & conſilio multi Antiſtites ſuas Synodos ſubjecerunt. 13. 3. 7. eidem tunc commiſſa eſt cura examinandi, utrum privilegium ungendi Regem Ulyſſiponenſi Patriarchæ concedi deberet. 13. 7. 9. &c. ſuam navavit operam ad concinnandam Inſtructionem pro Miſſionariis circa communicationem Catholicorum cum hæreticis. 6. 5. 2. fuit Advocatus Conſiſtorialis. 13. 15. 18. in Conſiſtorio ſemipublico poſtulat Pallium pro Patriarcha Alexandrino. 13. 15. 18. fuit Conſultor S. Officii, ac ſupremæ Inquiſitionis Romanæ. 6. 6. 4. l. 8. 11. 3. l. 12. 5. 16.

Fuit Secretarius Congregationis Concilii. 2. 3. 2. l. 2. 9. 6. l. 2. 11. 9. & 15. l. 3. 1. 6. l. 2. 4. 6. l. 3. 8. 7. l. 4. 5. 6. l. 4. 6. 6. l. 5. 5. 7. l. 5. 9. 3. l. 5. 10. 3. l. 5. 11. 9. l. 5. 12. 5. l. 6. 4. 4. l. 6. 6. 4. l. 7. 1. 2. l. 7. 9. 5. l. 9. 13. 1. l. 9. 15. 11. l. 10. 2. 1. l. 10. 5. 2. l. 11. 4. 2. l. 11. 6. 1. & 8. l. 11. 9. 1. l. 11. 12. 5. l. 11. 13. 3. l. 12. 8. 7. l. 13. 3. 3. l. 13. 5. 13. l. 13. 6. 4. & 10. & 11. l. 13. 8. 18. l. 13. 9. 2. & 13. & 15. & 17. & 21. l. 13. 11. 2. & 5. & 25. & 30. l. 13. 12. 6. & 15. & 16. l. 13. 13. 3. l. 13. 18. 10. l. 13. 21. 4. & 7. l. 13. 22. 4. & 10. l. 13. 23. 12. l. 13. 24. 21. l. 13. 25. 21. tunc, ſi difficilior occurreret examinandus cauſæ articulus diligentem ſemper exaravit diſſertationem. 12. 9. 6. amice admonet Præſulem quemdam de ſuſcepto errore. 7. 1. 2.

Fuit Doctor in Decretis in Officio Pœnitentiariæ. 6. 6. 4. interfuit Concilio Romano anni 1725. tamquam Canoniſta, non tamquam Archiepiſcopus Theodoſiæ. 2. 2. 6. l. 5. 10. 3. l. 13. 6. 10. l. 13. 7. 1. interfuit etiam Congregationibus Præ-Synodalibus ejuſdem Concilii. 5. 3. 7. ejus prudentia, & juſtitia in eo Concilio adhibita, ne cujuſquam jus læderetur. 5. 3. 7.

De juribus Abbatis S. Barbaræ Civitatis Mantuanæ plura ſcripſit. 2. 11. 10. materiam de prælatis inferioribus, eorumque juriſdictione accurate digeſſit. 2. 11. 4. in Cauſa *Melphitenſi* rationes adducit, propter quas coma fictitia jure ac merito Eccleſiaſticis interdicitur. 11. 9. 2. & 5. ejus ſuffragium in Cauſa *Ordinationis* ab Epiſcopo factæ in Miſſa, non a ſe, ſed ab alio Sacerdote celebrata. 8. 11. 6. ejus *Diſſertationes* ſuper Archiepiſcopi Calaritani poſtulatis. 12. 3. 5. in Cauſa *VVratiſlavien.* Congregationis Concilii, 2. 11. 9. In Cauſa *Mantuana*. 3. 1. 6. circa intermedios actus conjugum poſt ſui præſentationem coram Miniſtro hæretico exercitos, ante celebrationem matrimonii coram Parocho Catholico, & teſtibus. 6. 7. 5. In caſu difficili de matrimonio utriuſque conjugis Hebræi ad Fidem alius poſt aliam converſi. 6. 4. 4. & 5. de affinitatis impedimento matrimonium dirimente. 9. 13. 2. circa Commendas Ordinis Hieroſolymitani, an ſint proprie Eccleſiaſtica Beneficia. 12. 5. 16. & 17. circa Miſſarum ſtipendia. 5. 9. 3. de Canonica portione, ſeu Quarta Epiſcopali, in Cauſa *Aretina*. 5. 7. 10. ejus Diſcurſus circa matrimonia in infidelitate contracta ab iis, qui poſtea ad Chriſtianam Religionem convertuntur. 13. 21. 4. in dubio *Matrimonii*. 13. 22. 4. & 10. circa Canonici Theologi officium. 13. 9. 17. ejus Adnotationes circa Matrimonia conſcientiæ. 13. 23. 12. ejus Folia exarata circa controverſias inter Epiſcopos, & Prælatos Regulares excitatas, quoad electiones Abatiſſarum his ſubjectarum. 5. 12. 5. in Cauſa *Veneta* circa celebrationem Miſſarum Veſpere Vigiliæ Nativitatis. 6. 8. 8. Opuſculum ad Indulgentiam Portiunculæ ſpectans. 13. 18. 5.

Fuit Secretarius ſpeculiaris Congregationis a Clemente XI. deputatæ. 4. 6. 6. item ſub Innocentio XIII. alterius ſimilis Congregationis, in qua approbata fuit Synodus Fulginatenſis. 11. 4. 8. alterius quoque circa quarumdam Monialium querelas. 13. 12. 17. denique illius, quæ deputata fuit ad examen circa plura diſciplinæ capita pro Regnis Hiſpaniarum. 9. 15. 10. conſilium dat Congregationi Concilii circa examen ſcripto conſignandum in concurſu ad Parochiales. 13. 9. 20. aliud ſimile Congregationi Conſiſtoriali reſpectu Suffraganei Epiſcopo Brixienſi concedendi. 13. 14. 13. aliud Innocentio XIII. de facultate Regularibus concedenda circa Miſſarum reductionem. 13. 25. 21. aliud denique Benedicto XIII. Benefactori ſuo circa diſpenſationem matrimonialem impedimenti affinitatis in primo gradu. 9. 13. 3. Inſtructionem conficit pro Epiſcopis ſuper modo faciendæ Relationis ſtatus Eccleſiarum. 13. 6. 10. l. 13. 7. 1.

Fit Epiſcopus Anconæ, S. R. E. Cardinalis, & Archiepiſcopus Bononiæ. 5. 10. 3. & 6. 6. 5. quam caute tunc uteretur ſuo privilegio in Miſſarum oneribus reducendis 5. 10. 3. ejus Inſtitutiones tunc editæ. 4. 4. 5. l. 5. 2. 5. l. 5. 9. 3. & 5. & 6. l. 5. 11. 1. & 3. l. 6. 3. 5. l. 6. 7. 16. l. 6. 8. 5. l. 7. 6. 3. & 4. & 5. & 7. l. 7. 10. 6. l. 8. 1. 4. l. 9. 4. 5. l. 9. 9. 13. l. 9. 15. 4. & 11. l. 9. 16. 8. l. 9. 17. 3. l. 11. 2. 2. & 15. & 16. l. 11. 3. 8. l. 11. 5. 9. l. 11. 8. 1. & 4. l. 11. 10. 5. & 13. l. 11. 14. 2. l. 12. 5. 1. l. 12. 6. 3. & 9. l. 12. 9. 1. l. 13. 4. 10. l. 13. 6. 2. l. 13. 9. 11. & 12. & 13. & 14. & 20. & 21. & 22. l. 13. 12. 16. l. 13. 18. 13. l. 13. 19. 14. l. 13. 21. 7. l. 13. 13. 1. l. 13. 24. 2. & 4. l. 13. 25. 4. & 10. ejus Opus de Canonizatione. 7. 6. 12. l. 7. 11. 2. l. 7. 15. 6. l. 9. 8. 5. l. 11. 3. 1. l. 12. 6. 8. l. 13. 17. 6. l. 13. 19. 2. & 27. l. 13. 20. 11. Tractatus de Sacrificio Miſſæ. 5. 9. 5. l. 6. 8. 2. & 11. l. 6. 9. 1. & 6. l. 7. 11. 3. & 4. l. 8. 11. 2. l. 12. 4. 2. l. 13. 19. 27. Tractatus de Feſtis. 13. 9. 12. l. 13. 17. 4. l. 13. 22. 12.

Ad ſummum Pontificatum evehitur 6. 6. 5. maxima nunc afficitur omnium Eccleſiarum ſollicitudine. 13. 10. 1. ejus Conſtitutiones. 2. 3. 2. l. 2. 6. 3. l. 2. 11. 4. l. 2. 12. 1. & 3. & 6. l. 4. 6. 6. l. 5. 9. 5. l. 6. 4. 6. l. 6. 7. 2. l. 6. 11. 1. & 4. l. 7. 1. 7. l. 8. 13. 7. l. 9. 3. 6. l. 9. 6. 7. l. 9. 15. 10. l. 10. 6. 5. l. 12. 4. 7. l. 13. 5. 12. l. 13. 6. 9. l. 13. 8. 15. & 18. & 21. l. 13. 9. 3. & 11. & 12. & 21. l. 13. 11. 2. & 5. & 7. & 11. & 14. l. 13. 12. 16. & 17. & 27. l. 13. 13. 23. l. 13. 17. 8. & 10. l. 13. 20. 9. l. 13. 22. 4. l. 13. 23. 13. l. 13. 24. 7. l. 13. 25. 4. & 5. & 9. & 13. & 14. ejus Litteræ Apoſtolicæ, & Encyclicæ. 4. 5. 9. l. 4. 8. 3. & 6. l. 5. 3. 3. l. 5. 5. 9. l. 5. 11. 3. l. 6. 1. 2. l. 6. 4. 2. l. 7. 3. 1. & 3. l. 8. 14. 3. l. 9. 16. 8. l. 10. 3. 2. l. 10. 4. 10. l. 11. 2. 2. l. 11. 8. l. 11. 7. 1. & 6. l. 12. 4. 8. l. 13. 16. 12. l. 13. 20. 9. & 16. nonnullæ aliæ ejuſdem Litteræ. 4. 8. 8. l. 6. 7. 5. l. 12. 4. 2. l. 13. 8. 12. l. 13. 24. 16. ejus Decreta, Deciſiones. & Edicta. 2. 12. 5. l. 3. 8. 11. l. 6. 6. 1. & 5. l. 8. 4. 8. l. 11. 4. 7. l. 11. 8. 4. l. 13. 11. 27. Scriptum circa imminutionem Feſtorum, & cauſæ unde permotus ad eorumdem reductionem devenerit. 13. 18. 12. Allocutio in Conſiſtorio die 23. Sept. 1750. habita. 13. 15. 18. Congregationem inſtituit ad Relationes Eccleſiarum examinandas, reddendaque opportuna reſponſa deputatam, eique ſumma cum diligentia, & labore ipſemet aſſiſtit.

13. 6. 11. de Reſidentiæ lege ſervanda Epiſcopos edocet. 13. 8. 2. & 5. quid egerit in Congregatione de Propaganda Fide pro reductione regionis Malabaricæ. 2. 10. 5. Vicarium Apoſtolicum in Peguviæ Regno conſtituit. 2. 10. 7. veras Indulgentias dubiis, & apocryphis Indulgentiis ſubſtituit. 13. 18. 2. & 5. loco quarumdam oblationum ſubſidium charitativum aſſignat Patriarchæ Maronitarum. 5. 7. 10. abuſum quemdam in materia Clauſuræ Monialium tollit. 13. 12. 27. prohibet cuicumque Sacerdoti abſolvere, etiam in articulo mortis, complicem in peccato contra ſextum præceptum commiſſo, excepto caſu neceſſitatis, qui caſus explicatur qua limitatione intelligi debeat. 7. 14. 1. &c. vetat, unctionem ullam injungi a Sacerdotibus, loco ſatisfactionis Sacramentalis. 8. 5. 6. concedit Card. Silvio Valenti Archimandritæ Meſſanen. privilegium celebrandi Synodum. 2. 11. 7. Amaſien. Archiepiſcopi titulum Epiſcopatui Papienſi perpetuo unit. 13. 8. 15. l. 13. 15. 17. Pallium deſert Patriarchæ Armenorum in Cilicia. 13. 15. 18. aliiſque nonnullis Patriarchis Orientalibus. 13. 15. 18. transfert Epiſcopalem Cathedram ab inſula S. Thomæ in Africa ad Caſtrum S. Antonii in Inſula Principis. 13. 7. 16. Abbatiam Fuldenſem in Epiſcopatum erigit. 13. 7. 13. Pallii uſum, & Crucem ſublimem præſeſerendi privilegium concedit Epiſcopi Eyſtetenſi, Warmienſi ac Sambienſi, & Herbipolenſi. 2. 6. 3. l. 13. 15. 10. facultatem concedit Campidonenſi Abbati conſecrandi Eccleſiam. 13. 15. 4. Cuſtodi S. Sepulchri Confirmationem adminiſtrandi. 7. 7. 6. & Chriſmate ante annum benedicto utendi. 7. 8. 2. Archiepiſcopo Limano, & Epiſcopo Quitenſi ad decennium, ut deputare poſſint Confirmationis Miniſtros. 13. 15. 1. Hiſpaniarum, & Portugalliæ Regnis celebrandi tres Miſſas in die Commemorationis Defunctorum. 6. 8. 22. Calicis uſum negat nobili mulieri Lutheranæ, quæ ad Fidem Catholicam acceſſerat. 6. 9. 6. diſpenſat Regna Caſtellæ, Legionis, & Indiarum ab abſtinentia carnis in die Sabbathi. 11. 5. 8. facultatem quamdam Nuntio Apoſtolico Venetiarum impertitur. 6. 4. 3. nonnulla privilegia Capitulo, & Canonicis Eccleſiæ Veronenſis concedit. 11. 3. 8. quibus clauſulis Dignitates, & Canonicos Cathedralis Patavinæ Protonotarios Apoſtolicos declaraverit. 3. 8. 5. approbat, variiſque privilegiis ditat Confraternitatem *B. Mariæ de Succurſu contra Infideles*. 5. 5. 9. Synodum Bononienſem anni 1634. emendat. 8. 14. 4. Oſcenſis Epiſcopi Conſtitutionem Synodalem ſua definitione confirmat. 6. 8. 3. Herbipolenſis Epiſcopi decretum laudat, & confirmat. 11. 3. 7. Synodum Maronitarum in Monte Libano coactam confirmat. 7. 9. 5. l. 13. 3. 4. Interdicit Sacerdotibus Italo-Græcis, ne baptizatos Chriſmate conſignent. 7. 9. 4. Cophtis tamen permittit. *Ibid.* & 7. 10. 4. confirmat Decretum Clem. VIII. in ſavorem Italo-Græcorum. 8. 1. 4. reſtaurat Triclinium Leonianum. 1. 5. 5. Seminarii Bononienſis regimen dedit Barnabitis. 5. 11. 9. Pergulæ Oppidum in Civitatem erigit. 13. 7. 18.

Ejus humilitas, ſeu abjecta ſui ipſius opinio. 13. 17. 9. quanta modeſtia proprium judicium ſuſpendat in rebus dubiis, ad aliorum ſe judicium referens. 11. 5. 14. cum quanta reverentia ab aliorum opinione recedat. 4. 7. 5. l. 8. 8. 2. perſonarum acceptionem præſertim in Sacramentorum adminiſtratione abhorrendam oſtendit. 7. 10. 9. nullius partis ſtudio unquam abripitur. 7. 2. 12. in controverſiis Theologicis neutri ſe parti addicit. 7. 15. 7. quantam habeat opinionem de Epiſcopis. 13. 18. 12. quam bene ſentiat de Religioſorum cœtibus. 13. 11. 8. ejus ſtudium, ne ſine cauſa onera imponantur Regularibus. 13. 4. 6. Theologos morales nonnullos blande corrigit. 5. 1. 8. in quo ſenſu deſendat Conſtitutionem Synodalem Cardinalis Bellarmini. 12. 6. 3. ejus modeſtia, urbanitas, moderatio, ac lenitas in reſellendis, notandis, reprehendendis, ſeu potius excuſandis Auctoribus, eorumque erroribus, ſententiis, doctrinis, opinionibus ſibi contrariis, aut in praxi etiam minus tutis, ac falſis. 1. 6. 5. l. 2. 1. 1. l. 3. 3. 8. l. 3. 6. 4. l. 3. 12. 4. l. 4. 7. 10. l. 5. 3. 7. l. 5. 8. 6. l. 6. 5. 2. l. 6. 8. 11. & 17. l. 7. 2. 11. l. 7. 4. 9. l. 7. 5. 3. l. 7. 6. 1. & 2. l. 7. 7. 3. l. 7. 16. 11. l. 8. 6. 1. & 2. l. 9. 2. 4. l. 9. 5. 3. l. 9. 11. 5. l. 10. 6. 4. l. 11. 5. 3. l. 13. 3. 6. l. 13. 7. 3. l. 13. 19. 25. & 28. l. 13. 20. 4. & 13. l. 13. 21. 9. l. 13. 23. 13. quam moderate aliorum improbet conſilium. 6. 11. 14. immo quanta renitentia aliorum geſta, aut opiniones reprobet. 4. 7. 11. ejus modeſtia in reprehendendis aliorum factis. 6. 10. 1. æquitas in excuſanda intentione, ubi factum excuſare nequit. 12. 4. 8. non ſine excuſatione quorumdam negligentiam perſtringit. 4. 5. 6. hæreticorum obloquentium iniqua os obſtruit. 5. 2. 9. & 10. Opus de SYNODO in utilitatem, & commodum omnium Epiſcoporum exaravit. 7. 7. 1. amiciſſimus fuit Anſaldi Rotæ Decani. 13. 24. 7. Joſephi Rigantii. 9. 7. 6. & Marcelli Severoli. 10. 4. 13. l. 13. 24. 2.

Beneficia. Eorum nomen olim incognitum. 4. 4. 1. *Beneficii* fundatori permittitur in fundatione leges apponere etiam juri communi adverſantes. 12. 1. 4. *Beneficia* curata Sedi Apoſtolicæ reſervata, non niſi prævio concurſu, conferenda. 13. 24. 7. in *Beneficiorum* Eccleſiaſticorum diſtributione facienda ab Epiſcopo quinam præferendi. 11. 2. 13. *Beneficia* vacantia ab eo tempore, quo Epiſcopus ab Eccleſiæ ſuæ vinculo fuit ſolutus, nondum expeditis litteris ſuper proviſione alterius Eccleſiæ, an poſſit idem Epiſcopus conferre. 13. 16. 9. & 10. & 13. *Beneficia* conferre, ſupprimere, unire, ſeparare &c. an poſſit Vicarius Generalis. 2. 8. 2. l. 3. 3. 2. aſſequi, aut extorquere mediante ſecularium patrocinio, & favore ſtudentes Clerici quo rigore puniendi. 11. 13. 4. in *Beneficiis* Eccleſiaſticis hæreditaria ſucceſſio improbata. 13. 10. 15. & 17. in *Beneficiis* inferioribus an admitti poſſint coadiutoriæ cum futura ſucceſſione. 13. 10. 27. &c. *Beneficia* Eccleſiaſtica Apoſtolicæ Sedi affecta, & quorum collatio eſt reſervata Romano Pontifici, an poſſint uniri Seminario. 9. 7. 1. quæ *Beneficiorum* uniones, quando & qualiter faciendæ ſint Seminario. 9. 7. 2. &c. *Beneficiorum* fructus quid ſint. 5. 2. 5. fructus primi anni an defuncti Beneficiati hæredibus obvenire poſſint. 12. 7. 3. *Beneficiorum* reſignationes, ſeu renuntiationes, & permutationes qualiter faciendæ a Beneficiatis, aut admittendæ ab Epiſcopis, ſeu Ordinariis. 13. 24. 2. &c. quænam reſignationes omnino interdictæ. 13. 24. 13. titulus, quem *Beneficia* Eccleſiaſtica ſuppeditant, eſt verus titulus Ordinationis. 11. 2. 15. quanta eſſe debeat *Beneficii* taxa, ut ad ejus titulum ordinari quis poſſit. 12. 9. 2. qui obtinent *Beneficia* Eccleſiaſtica, an ad Ordines ſuſcipiendos compelli poſſint. 12. 4. 3. &c. quænam decimæ ſolvendæ a *Beneficiorum* prædiis alteri locatis. 12. 7. 2. *Beneficium* Eccleſiaſticum poſſidentes an medicam artem exercere queant. 13. 10. 5. *Beneficiorum* quinam capaces ſint, & quinam incapaces. 13. 24. 12. &c. an ſint incapa-

ces

ces deſcendentes ex Judæis. 12. 1. 4. a *Beneficiis* Eccleſiaſticis excluduntur ejecti a Religione. 12. 11. 21. non item dimiſſi a Soc. Jeſu. 13. 11. 22. a *Beneficiis* an, quare, & quatenus repellantur illegitimi. 13. 24. 11. &c. *Beneficiis* Eccleſiaſticis an olim gaudere poſſent perſonæ divites. 7. 2. 2. *Beneficia* Eccleſiaſtica ſimplicia. 11. 2. 8. & 14. Reſidentialia quænam ſint. 11. 2. 8. qui plura ex his obtinet, in quonam reſidere teneatur. 13. 8. 10. quis inſtituendus de *Beneficio* juris patronatus, ſi Patronorum ſuffragia diſciſſa ſuerint. 12. 7. 6. quoad *Beneficia* etiam Protonotarii ſubduntur Epiſcopis. 3. 8. 3. Vid. *Cappellania*, *Miſſæ*, *Reſignationes*, *Suffraganeus*, *Vexatio*.

Beneficiales Cauſæ ad quem Judicem ſint remittendæ. 9. 9. 7. uſquequo ſe extendat Vicarii Generalis facultas in materia *Beneficiali*. 2. 8. 1. Vid. *Appellatio*.

Beneficiarii omnes an teneantur Fidei profeſſionem emittere. 5. 2. 6. & 7. quæ pœna inflicta in *Beneficiarios* non reſidentes, aut debito tempore profeſſionem non emittentes. 7. 2. 8. *Beneficiarii* utrum ſint domini, an meri adminiſtratores fructuum ſuorum Beneficiorum. 7. 2. 1. &c. quanta ſit eorum obligatio erogandi in pauperes ſuperflua redituum Eccleſiaſticorum. 7. 1. 3. &c. an, & quomodo conſanguineorum inopiæ poſſint ex illis reditibus ſubvenire. 7. 2. 5. quotidianas diſtributiones condonare nequeunt, neque reſtituere in favorem abſentium. 4. 4. 1. quando Synodo intereſſe teneantur, etiamſi alibi domicilium habeant. 3. 6. 5. *Beneficiarii* Eccleſiæ Cathedralis quatenus intereſſe debeant Synodo Diœceſanæ. 3. 4. 4. *Beneficiarii* ſimplices an Synodo intereſſe teneantur. 3. 6. 1. &c. quo ordine ſedeant in Synodo. 3. 10. 8. Cathedraticum ſolvendum ab omnibus *Beneficiariis*. 5. 7. 2. & 5. *Beneficiarii* Eccleſiæ in ſolo Lateranenſi fundatæ, qua fruantur exemptione. 3. 8. 2. *Beneficiarius* jubilatus, an poſſit ab Epiſcopo ad Eccleſiæ ſervitium revocari. 13. 9. 15.

Beneficiati qua via canonice coercendi, ne muneri deſint ſuo. 13. 4. 8. Vid. *Clerici*.

Beneventana Eccleſia, ejuſque Dignitates, & Canonici. 3. 11. 11.

Beneventana anni 1091. Synodus. 8. 9. 9. l. 11. 1. 5. altera anni 1331. 13. 12. 24. alia anni 1378. 13. 12. 24. alia anni 1636. 12. 6. 9. alia anni 1693. 13. 3. 4. alia anni 1698. *ibid.*

Beneventanus Archiepiſcopus. 3. 1. 14. l. 9. 6. 8.

Bentivolus Card. Guido. 6. 6. 2.

Berengarii, poſt ejuratam hæreſim, profeſſio Fidei jurata. 5. 2. 10.

Berghamſtedenſis anni 697. Synodus. 10. 9. 3.

a Bergis Maximilianus Archiepiſcopus Cameracenſis. 6. 6. 2.

Berlendi Franciſcus. 5. 8. 5.

S. Bernardus Abbas. 6. 3. 2. l. 13. 8. 19. citatur. 4. 5. 1. l. 7. 2. 6. l. 13. 1. 7. l. 13. 10. 7.

Bernardus Lemovicenſis Epiſcopus Bononienſis. 7. 16. 1.

Beſotius Card. Joachim. 13. 11. 27.

Bethlehemiticus Epiſcopus in Gallia an poſſit Synodum cogere. 2. 7. 5.

Biblia Sacra. Vid. *Scriptura Sacra*.

Biſaciatæ Miſſæ quid eſſent. 5. 8. 8.

Binghamus Joſephus citatur. 13. 1. 3.

Binius Severinus citatur. 7. 8. 4.

Biſaciarum Epiſcopus. Vid. S. *Angeli*.

Biſinianenſis Diœceſis in Calabria Collegium Græcum. 2. 12. 2.

Biſſextum, unum ex juribus Epiſcopalibus. 5. 6. 3.

de Biſſy Card. Henricus Epiſcopus Tullenſis. 7. 15. 11. l. 10. 4. 11.

Biſuntinæ Eccleſiæ Statuta Synodalia. 7. 6. 11.

Biterrenſis Eccleſiæ Statuta Synodalia anno 1342. edita. 7. 5. 9. renovata anno 1368. 1. 5. 2. l. 3. 6. 5. l. 3. 12. 1.

Biterrenſis anni 1255. Synodus. 11. 10. 2. altera anni 1368. 5. 6. 3.

Bituntinus Epiſcopus. 3. 8. 7.

Bituricenſes Archiepiſcopi titulo Patriarchæ inſigniti. 2. 4. 6. & 7.

Bituricenſis Eccleſiæ Capitulum, ejuſque prærogativæ. 13. 9. 2.

Bituricenſis anni 1336. Synodus. 9. 17. 1. l. 13. 12. 24. ejus Decretum reformatur. 9. 17. 1. altera anni 1528. 2. 4. 7. alia anni 1583. 11. 10. 11. alia anni 1584. 5. 6. 5. l. 6. 10. 3. l. 8. 7. 3. l. 11. 9. 4.

Bizochæ. Vid. *Beatæ*.

Blanchinus Franciſcus citatur. 2. 7. 1.

Blancus Franciſcus Archiepiſcopus Compoſtellanus. 7. 11. 1.

Bleſenſia Comitia, & Conſtitutiones. 9. 11. 5.

Bleſenſis. Vid. *Petrus Bleſenſis*.

Blondellus David fruſtra conatur S. Hieronymum in ſuas partes trahere. 13. 1. 3.

Bobienſis Monaſterii Liber Pœnitentialis. 11. 11. 3.

Bohemiæ leges de ſervorum connubiis explicantur. 9. 11. 5. *Bohemiæ* Reges, a quo inuncti. 13. 7. 10. & 11. ex conceſſione facta *Bohemiæ* Regno laicis olim permiſſus liber uſus Calicis. 6. 9. 4.

Bona Card. Joannes citatur. 5. 8. 2. l. 8. 9. 4. l. 10. 1. 6. l. 11. 14. 13. l. 13. 18. 11.

Bona Eccleſiaſtica a quo olim, & quomodo diſtribuerentur. 4. 4. 1. cur dicantur *Res Eccleſiæ*, *Chriſti*, *&* *pauperum patrimonium*. 7. 2. 6. & 9. an in Diœceſi Mediolanenſi, ſine recurſu ad Apoſtolicam Sedem, fieri poſſint alienationes *Bonorum* Eccleſiaſticorum. 9. 8. 9.

S. Bonaventura citatur. 8. 2. 2.

Bonaventura Sebaſtianus Pompilius Epiſcopus Montis Faliſci. 5. 1. 11. l. 6. 1. 1. l. 10. 8. 1.

Boncompagnus Card. Hieronymus Archiep. Bononienſis. 3. 2. 1. l. 8. 14. 4.

Boncompagnus Card. Jacobus Archiep. Bononienſis. 7. 14. 2. l. 11. 11. 6.

Boncompagnus Card. Philippus. 3. 9. 6.

Bonhomius Jo. Franciſcus Vercellenſis Epiſcopus. 4. 5. 6. citatur. 1. 2. 2. l. 3. 3. 8. l. 3. 10. 7. l. 4. 3. 7. l. 11. 11. 6.

S. Bonifacius Epiſcopus Moguntinus, & Germanorum Apoſtolus. 7. 6. 1. l. 11. 5. 12. l. 11. 8. 1. citatur. 7. 6. 1. ejus Profeſſio Fidei jurata. 5. 2. 10.

Bonifacius II. Papa. 1. 3. 2. l. 13. 3. 1.

Bonifacius IV. Papa. 2. 2. 5.

Bonifacius VIII. Papa. 1. 5. 1. l. 2. 5. 7. l. 4. 4. 1. l. 4. 5. 3. l. 4. 6. 3. & 4. & 5. l. 6. 3. 4. l. 6. 5. 3. l. 7. 2. 8. l. 9. 4. 3. l. 9. 6. 4. & 5. & 10. l. 9. 14. 3. l. 9. 15. 6. l. 9. 16. 7. l. 9. 27. 6. l. 10. 2. 1. l. 12. 1. 2. l. 12. 4. 3. l. 13. 4. 9. l. 13. 11. 28. l. 13. 12. 24. & 25. & 28. & 31. l. 13. 18. 8. l. 13. 22. 3. l. 13. 24. 11.

Bonifacius IX. Papa. 2. 3. 4. l. 9. 1. 2. & 3.

Bonifacius Epiſcopus Carthaginienſis. 7. 6. 1.

Bonifacius Presbyter, ejuſque accuſatores. 4. 7. 6.

Bononienſe Seminarium. 5. 11. 9.

Bononienſis Archiepiſcopatus conſuetudo. 4. 8. 4.

Bononienſis Eccleſia Metropolitica. 2. 2. 3.

Bononienſis Diœceſis conſuetudo, & privilegium,

ut Clericus etiam in Cauſis mere civilibus, & profanis laicum conveniat coram Judice Eccleſiaſtico. 9. 9. 13. ejuſdem Diœceſis contractus, qui *pactum francandi* dicitur. 10. 8. 3. & 5.
Bononienſis anni 1341. Synodus. 1. 5. 4. altera anni 1374. 7. 16. 1. alia anni 1586. 4. 5. 6. alia anni 1634. 8. 14. 1. corrigitur. 8. 14. 4. alia ſub Card. Hieronymo Boncompagno edita. 3. 2. 1. alia anni 1698. 7. 14. 2. l. 8. 14. 4. l. 11. 9. 5.
Borgia Card. Carolus Indiarum Patriarcha. 13. 8. 11.
Borgia Alexander Archiep. Firmanus citatur. 13. 16. 4.
Boſnenſis Epiſcopus. 13. 22. 8.
Boſſuet Jacobus Benignus Epiſcopus Meldenſis. 10. 4. 11.
Bottus Henricus citatur. 1. 1. 4. l. 2. 5. 5. explicatur. 1. 5. 2. modeſte rejicitur. 3. 12. 4. & 7.
Boves, qui occidebantur ab Anglis in ſacrificium, ab iiſdem poſtea ad Fidem converſis occidebantur in convivium. 13. 17. 4.
Bracarenſis Epiſcopus. 11. 5. 5. *Bracarenſes* Archiepiſcopi jus ungendorum Luſitaniæ Regum habebant. 13. 7. 9. & 11.
Bracarenſis Diœceſis collationes Parochialium irritæ, quare a S. Congregatione convalidatæ. 4. 7. 9.
Bracarenſis anni 591. Synodus I. 7. 8. 1. II. anni 572. 5. 6. 1. & 3.
Brachii, ſeu Magiſtratus ſecularis imploratum auxilium ab Eccleſiaſticis. 11. 3. 1. l. 11. 4. 8.
Bragadinus Joannes Epiſc. Veronenſis. 10. 4. 11.
Brancatius Card. Franciſcus Maria. 13. 6. 6. l. 13. 13. 20. citatur. 1. 3. 1.
Braſiliæ populi, ſi ad Fidem convertantur, cum quovis fideli matrimonium contrahere poſſunt. 13. 21. 3. Religioſis Soc. Jeſu in *Braſilia* conceſſa facultas Confirmationem adminiſtrandi. 7. 7. 6.
Bremond Antoninus Generalis Ord. Prædic. 13. 16. 4.
Breve Apoſtolicum. Vid. *Epiſcopus*.
Brictinorienſis Epiſcopus. 2. 11. 15.
Brixienſi Epiſcopatui quomodo conceſſus Suffraganeus. 13. 14. 13.
Brixienſis Epiſcopus. 13. 9. 9.
Brixienſis Præpoſitus Eccleſiæ Collegiatæ Ss. Nazarii, & Celſi, Mitræ, & Baculi uſu gaudet. 13. 14. 13.
Brixienſis Diœceſis quam ampla, & numeroſa. 13. 14. 13.
Brixinenſes Canonici. Vid. *Colonienſes*.
Brochvail Rex qua pœna damnatus in Synodo Landavenſi. 4. 2. 1.
Brodeus a Caballutio carpitur. 9. 11. 9.
Brugenſis Synodus. 6. 10. 3.
Brunduſina Synodus. 10. 9. 8.
Brunechildes Regina. 2. 6. 1.
Brunſvicenſis, & Luneburgenſis Dux. 2. 10. 3.
Budenſis anni 1279. Synodus. 3. 11. 2.
Bulganenſis Oppidi Regulares. 5. 4. 3.
Bulgari quid ſcripſerint ad Nicolaum Papam. 8. 12. 6. *Bulgari* confirmati a Presbyteris Græcis cur fuerint declarati inaniter confirmati. 7. 9. 1. & 3. *Bulgaris* cur jejunium Sabbathi noluerit indicere Nicolaus. 11. 5. 3.
Bulgaria pertinebat ad Patriarchatum Occidentalem. 7. 9. 3. Provincia *Bulgariæ* utrum pertineret ad Romanam Eccleſiam, an ad Conſtantinopolitanam. 9. 8. 7. & 8.
Bulgariæ Archiepiſcopi. 2. 6. 3.
Bulla, quæ in die Cœnæ Domini ſingulis annis promulgatur. 9. 4. 5. & 10. l. 9. 5. 1. &c. l. 13. 20. 2. & 3. & 4. an qualibet Bulla Cœnæ munita ſit hac clauſula *Non obſtantibus cujuslibet Concilii decretis*. 9. 5. 3.
Bulla Cruciatæ Hiſpaniarum Regnis concedi ſolita. 12. 1. 7. per *Bullam* Cruciatæ non intelligitur conceſſa facultas, ut quiſquam poſſit ſolvi a cenſura, in quam propter hæreſim incidit. 9. 4. 5.
Bulla, quæ vocatur *Mare magnum*. 5. 5. 6.
Bullarium Baſilicæ Vaticanæ. 1. 5. 5.
Burcardus Epiſcopus Alberſtadienſis. 13. 15. 11.
Burchardus Epiſcopus Wormatienſis. 5. 3. 6. citatur. 4. 2. 2. l. 11. 11. 2.
Burchardus, Auctor Chronici Halberſtadienſis, citatur. 2. 6. 1.
Burdegalenſis Archiepiſcopus. 2. 6. 2. l. 9. 16. 3. l. 11. 14. 4.
Burdegalenſis anni 1583. Synodus. 8. 7. 2. & 3. l. 9. 17. 1. l. 11. 8. 3. l. 11. 10. 3. & 11. l. 13. 2. 6. ejus decretum reformatur. 9. 17. 1. altera anni 1624. 5. 1. 10. l. 13. 2. 6.
Burgenſis Synodus. 1. 5. 2. l. 2. 7. 3.
Burgi S. Domnini Epiſcopus. 13. 25. 26.
Burgundus Nicolaus. 6. 6. 2.
Buſcoducenſis Synodus. 7. 3. 2.

C

CAbaſſutius Joannes citatur. 9. 2. 1. & 6. l. 11. 6. 5. l. 13. 10. 18.
Cabilonenſis anni 813. Synodus. 8. 1. 4. l. 9. 11. 3.
Cadavera exenterare, & concidere, quale peccatum ſit. 10. 3. 1. quantum tempus effluere debeat, antequam *Cadavera* ſepulturæ mandentur. 12. 6. 8.
Caddi in Regno Serviæ. An coram eo renovari poſſint matrimonia a Catholicis rite celebrata. 6. 7. 2.
Cadurcenſe Rituale. 8. 4. 5.
Cadurcenſis Eccleſiæ Statuta Synodalia. 8. 4. 5. l. 8. 6. 3.
S. Cæcilia matrimonium contrahit cum Valeriano adhuc infideli. 9. 3. 5.
Cæleſtinus. Vid. *Cœleſtinus*.
Cæleſtius. Vid. *Cœleſtius*.
Cæremoniæ in actuali Clericorum degradatione adhibendæ. 9. 6. 5.
Cæremoniale Epiſcoporum citatur. 3. 9. 7. l. 3. 10. 5. l. 4. 1. 1.
Cæremoniarum Magiſtri Synodo neceſſarii, ut cuncta rite peragantur. 4. 1. 7.
Cæſarea ſectio. 11. 7. 12. & 13.
S. Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus. 11. 11. 1. l. 13. 3. 1.
Cæſenatenſis anni 1693 Synodus. 7. 3. 2. l. 8. 14. 3. l. 9. 15. 3.
Cagliares Epiſcopus Melitenſis. 2. 12. 10.
Cahil Patritius, Parochus Dublinenſis. 9. 16. 5.
Cajetanus Card. Bonifacius Archiepiſcopus Tarentinus. 11. 11. 6.
Cajetanus Card. Thomas de Vio citatur. 7. 15. 2. l. 13. 19. 28. l. 13. 20. 12. a cenſura Ambroſii Catharini defenditur. 13. 19. 28.
Cajus ex Romano Presbytero Epiſcopus Titularis. 2. 7. 1.
Calagurritanæ Diœceſis Beneficia. 12. 7. 1.
Calaguritanus Epiſcopus, ſeu Archiepiſcopus. 13. 24. 14. ſolus in Sardinia Pallium habebat. 13. 15. 7.
Calanus Epiſcopus Quinqueccleſienſis. 13. 15. 14.
Calaritani Presbyteri. An iis conceſſa facultas a S. Gregorio Magno Confirmationem adminiſtrandi. 7. 7. 5.
Calaritanus Epiſcopus, ſeu Archiepiſcopus. 3. 8. 3. l. 12. 4. 1. l. 13. 25. 1. ejus inſtantia, utpote
juri

juri communi contraria, rejecta. 12. 3. 5.

Calceamenta pretioſis fibulis adornata Clericis interdicta. 11. 4. 2.

Calſannus Petrus. 13. 18. 5.

Calices, Patenas, atque Altaria portatilia cum Oleis tamen ab Epiſcopo benedictis, poſſunt Sede vacante conſecrare Vicarii Generales ab Epiſcopo Vicario Apoſtolico in Indiis Orientalibus conſtituti. 13. 16. 12.

Calicis uſus Laicis, Clericis, & Sacerdotibus non ſacrificantibus aliquando permiſſus. *6.* 9. 1. &c.

Calliſtus II. Papa. 3. 1. 4. ſl. 7. 1. 7. ſl. 9. 9. 3. l. 13. 18. 8.

Calliſtus III. Papa. 10. 5. 4.

Calmet Auguſtinus Epiſcopatum ſponte oblatum recuſat, & laudatur. 13. 14. 14.

Calviniſtæ hæretici. *6.* 10. 3. refelluntur. 5. 8. 7. baptizati ab illis, an ſint rebaptizandi. 7. 6. 9. eorum in Tranſylvania formula in matrimoniis celebrandis. 13. 22. 1.

Calvinus Joannes. 4. 7. *6.* l. 7. 4. 4. & 7. l. 8. 7. 2. l.. 1. 2. ejus error circa uſuras refellitur. 10. 4. 2. &c.

Calumnia gravis proprio Epiſcopo illata, an degradationis pœna punienda ſit. 9. *6.* 7.

Calumniator qualiter puniendus. 5. 3. 1.

Camaldulenſes Eremitæ. *6.* 3. *6.*

Cambium quid, & quotuplex ſit, & quid requiratur, ne ſit uſurarium. 10. 5. 7. &c. *Cambium* activum a Clerico initum, quamvis illicitum, validum tamen eſt. 10. *6.* 3. an per interpoſitam perſonam poſſit a Clerico *Cambium* activum exerceri. 10. *6.* 4.

Cameracenſe Manuale. 8. 3. 4.

Cameracenſis Epiſcopi querelæ. 13. 8. 19.

Cameracenſis Archiepiſcopus. 11. 14. 4.

Cameracenſis anni 1565. Synodus. *6.* *6.* 2. explicatur. 11. *6.* 5. altera anni 1586. 5. 1. 10. l. *6.* 10. 3. l. 7. 3. 2. l. 7. 10. 3. l. 8. *6.* 3. l. 8. 8. 4. l. 11. 14. 3. approbatur a S. Congregatione cum declaratione tamen, ut corrigatur quidquid per illam adverſaretur Privilegiis Regularium. 9. 15. 2.

Camerinenſis Epiſcopus. 13. 12. 23.

Campanus Jo. Antonius Epiſcopus Aprutinus. 8. 8. 3.

Campegius Card. Laurentius Legatus Apoſtolicus. 5. 5. 3. l. 7. 16. 1.

Campidonenſis Abbas. 13. 15. 4.

Campioni Franciſcus Maria. 7. 13. 9.

de Campo Alexander Epiſcopus Granganorenſis. 2. 10. 4.

de Campo Thomas ſenior Archidiaconus Granganorenſis. 2. 10. 4.

de Campo Thomas junior ſchiſmaticæ factionis Anteſignanus. 2. 10. 3.

de Camus Card. Stephanus Epiſcopus Gratianopolitanus. 10. 4. 11.

Canarienſis Epiſcopi impoſſibilitas cogendi Synodi. 4. 1. 3.

Cancellarius Epiſcopi ſolet eſſe Notarius Synodi. 4. 1. 3.

Canere in Choro an, & ſub qua pœna teneantur Canonici. 11. 3. 8. l. 13. 9. 11. Vid. *Cantus*.

Canes. Peccatores deſignantur *Canum* nomine. 7. 11. 4. & 7.

Canuiamila Franciſcus Emmanuel. 11. 7. 13.

Canon quid ſit, & quibus Conſtitutionibus hoc nomen tribuendum. 1. 3. 2. &c. *Canones*, qui aliquid ſervandum ſtatuunt, non omnes nullitatis vitium ſtatim inducunt iis actibus, qui aliter geſti fuerint. 13. 13. 8. Epiſcopis nunquam licet contra *Canones* quidquam decernere. 12. 8. 2. & 8. ad reſtituendam *Canonum* diſciplinam miſſi Protonotarii in longinquas Provincias. 3. 8. 3.

Canones Apoſtolorum, ſeu qui dicuntur Apoſtolici. 7. *6.* 1. l. 10. 4. 5. l. 11. 7. 2. citantur. 1. *6.* 1. l. 5. 8. 2. l. *6.* 5. 1. l. 7. 2. 5. l. 9. *6.* 21 l. 10. *6.* 1. l. 11. 5. 1. l. 11. 10. 1. l. 13. 1. 4. ab hodiernis Criticis rejiciuntur. 8. 9. *6.*

Canones Eccleſiæ Africanæ. 5. 8. 2. l. 11. 3. 1.

Canones Pœnitentiales. 11. 10. *6.* editi poſt Decretum Gratiani. 11. 11. 3. quidam *Canon* Pœnitentialis laxitatis nomine reprehenſus explicatur. 11. 11. 8. & 9.

Canonica portio debita Epiſcopo Cathedratici naturam imitatur. 5. 7. 9. & 10.

Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum. 12. 4. 5. *Suffraganeus*.

Canonici Eccleſiæ Cathedralis, & Collegiatæ. 3. 4. 1. &c. *Canonici* Cathedralis ſunt Conſiliarii Epiſcopi. 13. 1. 5. &c. & interrogati ab ipſo tenentur ſub gravi ſuum conſilium ingenue manifeſtare. 13. 1. 7. *Canonici* veteres tyrocinium ſubibant ſub cura Præpoſiti, antequam ſuis Capitulis infererentur. 11. 3. 3. in quo differrent a Monachis. 11. 3. 3. cui vitæ communis inſtituto eſſent obſtricti. 13. 12. 22. cur a Pontifice privilegia exemptionis petierint. 13. 9. 2. *Canonici* Cathedralium, ſeu Collegiatarum quando, & coram quo, & quomodo Fidei Profeſſionem edere teneantur. 5. 2. 5. & 7. an præter præſentiam in Choro teneantur etiam canere. 11. 3. 8. l. 13. 9. 11. quandonam liceat ipſis vicaria aliorum Sacerdotum opera in Choro uti. 13. 9. 11. *Canonico* inhabili effecto an utile ſit coadjutorem dare cum ſpe futuræ ſucceſſionis. 13. 10. 25. & 26. *Canonici* jubilati licet non teneantur reſidere, tamen vocati tenentur Synodo intereſſe. 3. 4. *6.* & poſſunt revocari ad ſervitium Eccleſiæ. 3. 4. *6.* *Canonici* alicujus Cathedralis Eccleſiæ uſu Pontificalium condecorati. 3. 11. 11. *Canonicorum* conſilium an ſit fruſtraneum, etſi illud non ſequatur Epiſcopus. 13. 1. *6.* *Canonici*, ſive alii quilibet ex Præbendatis, dum Viſitationem ſacrorum Liminum de mandato ſui Epiſcopi explent, diſtributiones perinde lucrantur, ac ſi Choro intereſſent. 13. *6.* 2. *Canonici* ſunt domini choralium diſtributionum. 13. 12. 22. ſuorum Canonicatuum poſſeſſionem, aut fructus adepturi, an poſſint quidquam perſolvere ſine periculo ſimoniæ. 1. *6.* 8. *Canonici* Eccleſiæ Cathedralis ab illicitis venationibus, & aucupiis abſtinere debent. 11. 10. 9. *Canonici* Cathedralium vocati an teneantur Synodo Provinciali intereſſe. 3. 4. 1. *Canonici* Eccleſiæ Collegiatæ an invitari, & adeſſe debeant Concilio Provinciali, aut Synodo Diœceſanæ. 3. 4. 5. *Canonici* utrum vocentur ad Synodum tamquam meri conſiliarii, an vero etiam ut Judices. 13. 2. 2. & *6.* an poſſint excludi a Congregationibus Præſynodalibus. 13. 2. 7. an habeant jus ſubſcribendi Synodo Diœceſanæ. 13. 2. 1. & 2. unus ex *Canonicis* Miſſam ſolemniter die ſecunda, & tertia Synodi celebrare ſolet. 5. 1. 4. ſupra *Canonicos* potiſſimum cadit ſcrutinium generale faciendum in Synodo. 5. 3. *6.* *Canonici* Cathedralis quo ordine ſedere debeant in Synodo. 3. 10. 5. an cedant locum Vicario Generali. 3. 10. 2. &c. quibus veſtibus uti debeant, cum interſunt Synodo *Canonici* Eccleſiæ Cathedralis. 3. 11. 9. &c. & Collegiatæ. 3. 11. 9. Vid. *Horæ Canonicæ*, *Pacta*.

Canonici Cathedralis Patavinæ Protonotariis Apoſtolicis adſcripti. 3. 8. 5.

Canonici Cathedralis Veronenſis nonnullis privilegiis ornantur a BENEDICTO XIV. 11. 3. 8. eorum exemptio ab Epiſcopo. 13. 9. 2.

Canonici Novitii, ſeu Domicellares, aut Domicelli. 11. 3. 3. &c.

Canonici Regulares non comprehenduntur ſub

Monachorum nomine, licet in aliquibus confundantur. 10. 2. 3. *Canonicorum* Regularium Collegium anno 1090. inſtitutum. 5. 6. 3.

Canonici Regulares Lateranenſes. 2.6. 3.l. 3. 10. 6.

Canonici Scholaſtici in Germania. 11. 3. 4.

Canonicus Pœnitentiarius, ejuſque officium, ac facultates. 3. 4. 3. an jure ſuo habeat facultatem abſolvendi a reſervatis Epiſcopo. 5. 5. 8.

Canonicus Theologus qualis eſſe debeat, & quodnam ejus officium. 13. 9. 17.

Canielmus Card. Jacobus Archiepiſcopus Neapolitanus. 5. 1. 2. l. 5. 2. 4. l. 8. 14. 3. l. 9. 15. 3. l. 12. 6. 10.

Cantores, inter inferiores Clericos. 6. 5. 3. *Cantorum*, ſeu Pſalmiſtarum ordo, vel potius officium. 8. 9. 7. & 8.

Cantuarienſis Archiepiſcopatus Monachorum S. Benedict. 13. 7. 14.

Cantuarienſis Archiepiſcopus jus habebat ungendi Reges Angliæ. 13. 7. 9.

Canius Eccleſiaſticus quo pacto reformandus. 11. 7. 6. & 7.

Canus Melchior citatur. 8. 9. 6. l. 13. 2. 2. ejuſque ſententia examinatur. 8. 13. 2. & 3. & 4. & 8 licet ejus opinio de miniſtro Sacramenti Matrimonii ſit valde probabilis, & cuique fas ſit eamdem amplecti, tamen oppoſita eſt communior. 8. 13. 4. ſufficientiam attritionis defendit. 7. 13. 6. &c.

Capaſulis Samuel Patriarcha Alexandrinus. 13. 15. 18

Capaſſi Gerardus. 12. 5. 17.

Capellæ, ſeu Altaria Confraternitatum laicalium erectarum in Eccleſiis Regularium an ſubjaceant viſitationi Epiſcopi. 13. 25. 6.

Capellani. Vid. *Fratres*.

Capellani majores Regum variis titulis inſigniti. 13. 8. 11. & 12.

Capellani Eccleſiæ in ſolo Lateranenſi fundatæ qua exemptione gaudeant. 3. 8. 2.

Capellania ad nutum amovibilis non eſt Beneficium proprie tale, multo minus penſio. 13. 24. 14. an *Capellaniæ* omnes ſolvere debeant Cathedraticum. 5. 7. 5.

Capillos fictos, calamiſtratos, ac retortos habere an Clericis liceat. 11. 9. 3. &c.

Capitula ex variis Synodis a Sirmondo excerpta, & vulgata citantur. 4. 7. 6.

Capitula, ſeu Monaſteria in ſuis Parochiis deputare ſolent Vicarios ad nutum amovibiles. 12. 1. 2.

Capitulares an extraneum Procuratorem poſſint admittere. 3. 12. 4.

Capitulare Ahytonis Epiſcopi. 9. 11. 3. Theodulphi Epiſcopi Aurelianenſis. 11. 11. 3.

Capitularia anno 803. edita. 4. 7. 6. Aquiſgranenſia anni 789. 1. 6. 1. l. 11. 3. 3. Caroli Magni. 5. 8. 2. l. 9. 9. 9. Regum Franciæ. 8. 12. 3. Theodori Cantuarienſis. 7. 16. 8.

Capitulationes. Vid. *Pacta*.

Capitulum. Ejus obligatio celebrandi Miſſam Conventualem quotidianam pro benefactoribus. 13. 25. 4. ejus conſenſus irrationabiliter denegatus circa approbationem Examinatoris Synodalis, quomodo ſuppleri poſſit. 4. 7. 10. *Capitulum* Eccleſię Cathedralis præcedere debet *Capitulo* Collegiatæ. 12. 1. 2. quando *Capitulum* Eccleſiæ Metropolitanæ ſupplere debeat defectum Eccleſiæ ſuffraganeæ vacantis. 2. 9. 2. quando tranſeat in *Capitulum* juriſdictio ordinaria Eccleſiæ vacantis. 13. 16. 10. quanta ſit hæc juriſdictio. 2. 9. 2. & 7. l. 4. 8. 10. *Capitulum* tamen tenetur Vicarium conſtituere, per quem hæc juriſdictio exerceatur. 2. 9. 2. an *Capitulum* ſede vacante poſſit multas pecuniarias in ſuos uſus convertere. 10. 10. 4. ſtatuta edita a *Capitulo* ſede vacante an durent in perpetuum. 13. 5. 1. *Capitulum* quomodo debeat conſuli ante promulgationem Conſtitutionum Synodalium. 13. 1. 15. *Capitula* Canonicalia ab Epiſcopi juriſdictione exempta, aut aliter privilegiata. 13. 9. 2. &c. vere exempta a juriſdictione Epiſcopi quænam ſint, & in quibus caſibus Epiſcopali juriſdictioni adhuc ſubjaceant. 13. 9. 3. &c. aut Synodalibus Conſtitutionibus obnoxia remaneant. 13. 4. 8. *Capitula* Cathedralium Apoſtolicæ Sedi immediate ſubjecta, cui Synodo Provinciali parere teneantur. 13. 8. 13. *Capitula* in Germania jus habent eligendi Epiſcopum. 13. 13. 12. Vid. *Canonici, Pacta Vicarius Capitularis*.

Capitulum Lateranenſe, ejuſque privilegia. 3. 8. 2.

Capitulum S. Petri de Urbe, ejuſque prærogativa. 2. 11. 15. & 16.

Cappæ magnæ uſus conceſſus Collegiatæ Eccleſiæ recentiori nullam cauſat præeminentiam. 3. 10. 7.

Capella, Cappellani, Cappellaniæ. Vid. *Capella &c.*

Capponius Cardinalis Aloyſius Archiepiſcopus Ravennatenſis. 13. 4. 7.

Capritanus Epiſcopus. 12. 8. 3.

Captivorum redemptio quibus olim eleemoſynis procurari deberet. 10. 9. 1.

Capuccini. 13. 11. 19. excipientes in Pontificiis triremibus confeſſiones a quo approbari debeant. 2. 3. 2. eorum Conſtitutiones citantur. 13. 11. 4.

Caputaquenſis Epiſcopus. 3. 8. 7.

Carafa Cardinalis Antonius Præfectus Congregationis Concilii citatur. 13. 3. 7.

Carafa Cardinalis Marius Archiepiſcopus Neapolitanus. 11. 5. 13.

Carcer ſtatutus, antequam ad incorrigibilium Religioſorum expulſionem deveniri debeat. 13. 11. 18. & 19. *Carceres*, in quos criminoſi Monachi detrudebantur. 13. 11. 10.

Cardinales. Eorum munus proprium quale ſit. 13. 16. 5. ſunt conſiliarii Papæ. 3. 10. 1. & a Pontifice interrogati tenentur ſub gravi conſilium ſuum ingenue manifeſtare. 13. 1. 7. eorum inſignis prærogativa. 2. 5. 7. ſedent in Synodis ſupra Epiſcopos. 3. 10. 1. eorum interventus an Synodos de Provincialibus Generales efficiat. 2. 2. 6. eos hoſtiliter inſectantes, aut percutientes, cujus criminis rei ſint. 9. 6. 10. eorum familiaritas reddit Beneficia Apoſtolicæ Sedi omnino affecta. 9. 7. 5. eorum Congregationes a Sixto V. inſtitutæ. 2. 3. 7. in *Cardinali* an improbandum ſit venationis ſtudium. 11. 10. 7. *Cardinalis* nocte Nativitatis celebraturus an quotannis per Breve Pontificium diſpenſetur a jejunio. 6. 8. 16. facultas abſolvendi ab hæreſi multis limitationibus circumſcripta etiam *Cardinali* ſummo Pœnitentiario. 9. 4. 9. *Cardinalis* ſacri Collegii Decanus plerumque eſt Oſtienſis, ac Veliternenſis Epiſcopus. 13. 14. 8. *Cardinalis* Vicarius. Vid. *Vicarius*. *Cardinalis* Epiſcopus habens indultum an poſſit unire Seminario, ante vacationem, ea Beneficia, quæ ſi eodem *Cardinali* vivente vacarent, ad ſuam collationem pertinerent. 9. 7. 7. *Cardinales* Epiſcopi ſuburbicarii. 2. 3. 8. l. 7. 1. 7. *Cardinales* Epiſcopi ad Epiſcopatum ſuburbicarium aſcendentes, an priore Eccleſia ſe abdicare teneantur. 13. 6. 7. aut in quo ſenſu a prioris Eccleſiæ vinculo abſolvantur in adminiſtrationem eam retinentes. 13. 8. 4. & 5. & tunc in quarum utra reſidere debeant.

beant. 13. 8. 3. &c. *Cardinales* Epiſcopi ſuburbicarii a perpetuæ reſidentiæ onere eximuntur. 13. 14. 8. & quare. 13. 6. 6. quomodo ſe gerere debeant relate ad Ordinationes ſuorum ſubditorum. 2. 3. 2. an teneantur ad viſitationem ſacrorum Liminum, & relationem ſtatus propriæ Eccleſiæ. 13. 6. 8. an habere ſoleant Epiſcopum ſuffraganeum. 13. 14. 8. an eodem privilegio gaudeant *Cardinales* Epiſcopatum, ſed non ex ſuburbicariis, obtinentes. 13. 14. 4. & 5. & 9. Vid. *Pontifex*.

Cardinalis Atrebatenſis Joannes Lofredus. 11. 10. 7.

Cardinalis Papienſis Jacobus Piccolomineus. 8. 8. 3. l. 13. 13. 20. accuſatus, ſuum excuſat venandi ſtudium. 11. 10. 7.

Cardinalis S. Clementis. Vid. *Albanus*.

Cardinalis S. Hadriani. Vid. *Otbobonus*.

Cardinalis S. Severinæ Julius Antonius Sanctorius. 10. 7. 4. & 5. Vide *Sanctorius*.

Carmelitæ Diſcalceati. Vid. *S. Benedictus*.

Carnis eſus ei, qui extremam Unctionem receperat, olim putabatur interdictus. 8. 7. 1.

Carnotenſis anni 1526. Synodus. 5. 5. 2. l. 6. 11. 2. l. 8. 8. 4.

S. Carolus Borromæus Archiepiſcopus Mediolanenſis. 1. 2. 4. l. 3. 3. 8. l. 3. 9. 9. l. 3. 10. 9. l. 3. 11. 6. l. 4. 4. 2. & 3. & 4. l. 4. 7. 2. & 6. l. 5. 1. 1. & 2. l. 5. 2. 2. l. 5. 3. 7. l. 5. 5. 6. & 8. l. 5. 6. 5. l. 6. 2. 2. l. 7. 10. 3. l. 7. 11. 7. l. 7. 15. 2. l. 8. 4. 7. l. 8. 5. 1. l. 8. 6. 5. l. 8. 8. 1. l. 9. 17. 5. l. 10. 9. 2. l. 11. 2. 18. l. 11. 4. 3. & 7. l. 11. 5. 1. l. 11. 6. 8. l. 11. 7. 1. & 13. l. 11. 8. 3. l. 11. 10. 3. & 9. & 11. l. 11. 11. 3. l. 11. 14. 10. l. 12. 6. 7. & 9. l. 13. 3. 4. l. 13. 8. 4. l. 13. 10. 29. l. 13. 12. 19. citatur. 1. 2. 2. l. 1. 5. 5. l. 2. 8. 4. l. 4. 3. 5. & 6. l. 4. 4. 2. & 3. & 4. l. 5. 9. 6. l. 6. 1. 9. l. 7. 14. 3. l. 8. 6. 1. & 5. l. 8. 7. 3. l. 8. 14. 3. l. 13. 19. 20. ejus prudentia laudatur. 6. 10. 4. ejus auctoritas quanta ſit. 11. 10. 10. ejus Concilia. 2. 4. 2. admonitiones ad Clerum mirifice utiles. 5. 1. 6. monita ad Beneficiarios. 7. 2. 12. Conſtitutiones pro reformatione Eccleſiæ Mediolanenſis. 11. 1. 3. &c. ſingula Tridentini verba diligentiſſime perſcrutatus eſt. 11. 14. 12. neque certe fuit plus æquo indulgens, neque Eccleſiaſticæ diſciplinæ minus ſtudioſus. 11. 13. 4. ejus legibus inhærentes Epiſcopos immodicæ ſeveritatis arguere temerarium eſt. 11. 12. 5. juſta de cauſa aliquando a veteri Ambroſianæ Eccleſiæ diſciplina deflexit. 13. 19. 18. velut novator palam traducitur. 11. 1. 9. dum ſe defendit, ſuis accuſatoribus totam accuſandi libertatem relinquit. 11. 1. 9. quanta cum reverentia ad Apoſtolicam Sedem pro ſuis tuendis juribus recurſum fecerit. 9. 8. 9. & quanta cum prudentia ejuſdem nutibus paruerit. 12. 8. 10. ejus zelus inſignis, & charitas erga ſuum gregem mortalitatis tempore. 13. 19. 2. &c. quid circa ornatum mulierum ſtatuerit. 11. 12. 5. ejus elogium. 11. 6. 5.

Carolus Magnus Imperator. 3. 9. 5. l. 13. 8. 20. l. 9. 9. 9. ejus Capitularia. 5. 8. 2.

Carolus V. Imperator. 13. 13. 13. diſpenſatur a jejunio naturali ante ſumptionem Euchariſtiæ. 6. 8. 19.

Carolus I. Britannię Rex. 6. 5. 5.

Carolus Calvus Francorum Rex. 8. 12. 4.

Carolus III. Galliæ Rex. 10. 9. 1.

Carolus VII. Galliæ Rex. 9. 9. 7.

Carolus IX. Gallię Rex. 9. 9. 2.

Carolus Martellus Francorum Princeps. 9. 10. 3.

Carolus a S. Paulo citatur. 2. 2. 3.

Carpineus Cardinalis Gaſpar Urbis Vicarius. 2. 3. 5. l. 11. 11. 3.

Carpentoractenſis Epiſcopus ſingulis tantum quadrienniis Apoſtolorum limina tenetur viſitare. 13. 6. 4.

Carpzovius Benedictus citatur. 9. 13. 1.

Carthaginienſis Eccleſiæ Synodales Conſtitutiones a Leone X. rejectæ & damnatæ. 9. 1. 3.

Carthaginienſis Epiſcopus. 4. 8. 2. ejus Cathedra Primatialis. 13. 10. 23.

Carthaginienſis anni 358. I. Synodus. 10. 4. 8. II. anni 390. 7. 8. 1. l. 9. 6. 4. III. anni 397. 1. 1. 2. l. 1. 5. 5. l. 5. 3. 1. l. 5. 8. 2. l. 7. 6. 1. l. 7. 8. 1. l. 8. 9. 7. l. 9. 6. 4. l. 9. 11. 1. l. 10. 6. 1. l. 11. 1. 7. l. 11. 4. 6. IV. anni 398. 1. 5. 5. l. 6. 5. 2. l. 7. 15. 8. l. 8. 9. 6. &c. l. 8. 10. 5. & 9. l. 8. 12. 3. l. 10. 3. 1. l. 10. 6. 2. l. 11. 4. 2. & 5. l. 13. 1. 4. V. aliis VI. anni 401. 1. 5. 5. l. 7. 6. 1. l. 8. 9. 8. l. 9. 9. 10. alia anni 416. 13. 3. 1. alia anni 418. 1. 3. 2. VI. anni 419. 1. 5. 5. alia anni 525. 7. 6. 1.

Cartuſiani. Effrenis caſuum reſervatio facta ab Abbatibus *Carthuſianis*. 5. 5. 2. Vid. *Tranſitus*.

Caſalenſis Civitatis Præfecti Montis Pietatis. 10. 5. 2.

Caſinenſes, ſeu Caſſinenſes Monachi. 3. 10. 6. an gaudeant privilegio non accedendi ad Synodum. 3. 1. 14.

Caſinenſis Epiſcopatus erectio, & deinde ſuppreſſio. 13. 7. 15.

Caſinenſis Abbas, ejuſque prærogativa. 2. 11. 16. donatur facultate Confirmationem conferendi. 7. 7. 6. & privilegio celebrandi Synodum. 2. 11. 7.

Caſſanenſis Diœceſis Parochi, & Beneficiarii Græco ritui addicti. 5. 7. 2.

Caſſationes penſionum, quæ Epiſcopis ſuffraganeis deſtinantur, omnino interdictæ. 13. 14. 6.

Caſſianus Joannes citatur. 11. 1. 4.

Caſtellæ Regni conſuetudo circa obſervantiam Sabbathi. 11. 5. 6. & 7. & 8.

Caſtellanus Albertus citatur. 7. 15. 2. & 5. l. 7. 16. 11. laudatur. 7. 15. 6.

Caſtitas in conjugali ſtatu ſervanda an poſſit apponi tamquam conditio in nuptiarum contractu. 13. 22. 10. &c. *Caſtitatis* votum, ſacris Ordinibus adnexum, ſolemne haberi debet. 13. 12. 13. an illud eliciant Oblati. 6. 3. 3. ſervandum ab ejectis a Religione. 13. 11. 20. & 27. *Caſtitatis* votum ſimplex an non ſolum illicitum, ſed aliquando etiam irritum reddat matrimonium. 13. 11. 29. *Caſtitatis* virtus in Clericis quam neceſſaria. 11. 2. 17. l. 13. 1. 3.

Caſtrare. Vid. *Eviratio*.

Caſtrenſis Epiſcopus. 23. 24. 6.

de Caſtro Card. Rodericus Archiep. Hiſpalenſis. 3. 3. 3.

Caſula, ſeu veſtis talaris Clericorum propria, unde ſic appelletur. 11. 8. 1.

Caſum infrequentem jura non reſpiciunt. 12. 9. 5.

Caſus conſcientiæ. Vid. *Congregatio*.

Caſus Apoſtolicæ Sedi reſervati. 5. 4. 3. in *Caſibus* quibuſcumque occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, an, & quomodo abſolvere poſſit Epiſcopus. 9. 4. 5. *Caſus* reſervandus etiam Confeſſariis Synodalibus. 4. 1. 5. *Caſus* non ſunt tam facile reſervandi ab Ordinariis. 5. 5. 4. notas *Caſuum* Epiſcopo reſervatorum tenentur Regulares affigere Confeſſionalibus. 5. 6. 7. an mortuo Epiſcopo duret *Caſuum* reſervatio. 13. 5. 1. Vid. *Reſervatio*.

Catalanus Joſephus citatur. 3. 11. 4. l. 5. 1. 3. l. 13. 7. 11.
Catalaunenſis Eccleſiæ Liber Sacramentorum. 8. 2. 2.
Catalaunenſis Synodus. 3. 12. 1.
Catechiſmus Romanus citatur. 7. 6. 2. l. 7. 10. 3. l. 8. 7. 3. l. 8. 8. 1. l. 11. 11. 6. l. 12. 6. 7. explicatur, & concordatur cum Pontificali Romano. 7. 10. 2. &c.
Catechiſtæ an ſpecialem gradum conſtituerent in Eccleſia. 8. 9. 8.
Cathechumeni oblationi Sacrificii adeſſe prohibebantur. 8. 11. 3. eorum pius locus Venetiis. 6. 4. 3.
Catecumenia quid eſſent. 1. 5. 5.
Catharenſis Epiſcopus. 3. 12. 3.
Catharinus Ambroſius citatur, & reprehenditur. 13. 19. 28. ejus ſententia de intentione Miniſtri examinatur. 7. 4. 6. &c.
Cathedralis Eccleſiæ Canonici, & Beneficiarii. 3. 4. 1. &c. Canonici, & Dignitates quando, & coram quo, & quomodo edere Profeſſionem Fidei teneantur. 5. 2. 5. & 7. an in *Cathedrali* Eccleſia tantum celebranda ſit Synodus. 1. 5. 6. &, ſi duæ ſint Cathedrales, in quarum utra celebranda ſit. 1. 5. 3. & 4.
Cathedraticum Epiſcopo ſolvendum. 4. 1. 8. l. 5. 6. 2. &c. l. 5. 7. 6. a quibus ſolvendum. 5. 7. 2. & 3. & 4. quotuplex ſolvendum. 5. 7. 7. an ab eo ſolvendo acquiri poſſit exemptio. 5. 7. 6. ejus quantitas. 5. 6. 3. &c. l. 5. 7. 1. methodus ſervanda in eo exigendo. 5. 7. 9. an quandoque in hoc peccarint Epiſcopi. 5. 6. 4. *Cathedraticum*, & ſubſidium charitativum quatenus teneantur ſolvere Subcollectores ſpoliorum. 3. 8. 9. *Cathedratici* naturam imitatur Canonica portio, ſeu Quarta Epiſcopalis. 5. 7. 10.
Catholicus, obtenta diſpenſatione, contrahens matrimonium cum hæretica, an peccet, perſonæ indignæ Sacramentum miniſtrando. 9. 3. 3. &c. *Catholicorum* matrimonia in Fœderatis Belgii Provinciis inita non coram Parocho *Catholico*, & duobus teſtibus, an ſint valida, & an diſpenſationi locus ſit in hoc caſu. 6. 6. 13. *Catholici* matrimonio juncti coram Parocho, & teſtibus *Catholicis*, an poſſint coram Miniſtro hæretico rurſus conjungi ad evitanda gravia damna. 6. 7. 1. &c. & an, poſtquam ſe hæretico Miniſtro præſentaverint, poſſint intermedios quoſdam actus matrimoniales exercere, ante celebrationem matrimonii coram Parocho *Catholico*, & duobus teſtibus. 6. 7. 3. &c. *Catholicus* Procurator perſonam gerens Principis hæretici, quomodo ſe gerat in externis cæremoniis Matrimonii. 6. 5. 5. an liceat *Catholicis* communicare cum hæreticis in rebus ſacris. 6. 5. 1. &c. ubi *Catholicus* præſto eſt, non ſunt admittendi hæretici ad baptizandum. 7. 6. 8.
Cavalchinus Card. Carolus Albertus Guidobonus. 6. 6. 5. l. 13. 11. 27.
Cavenſis Abbatis prærogativa. 2. 11. 16.
Cauſa requiſita ad conceſſionem, ut ſimplex Sacerdos ſit miniſter Confirmationis, an ex neceſſitate ſimpliciter tali deſumenda ſit. 13. 15. 1. *Cauſæ* legitimæ impedientes acceſſum ad Synodum excuſant a culpa, & a pœna. 3. 12. 3. ſunt tamen Epiſcopo ſignificandæ. 3. 12. 4. *Cauſæ* propter quas Synodi congregantur. 6. 1. 3. &c.
Cauſæ Beneficiales. Vid. *Appellatio*, *Vexatio*.
Cauſæ Eccleſiaſticæ, ratione ſui tales, an in ſolo foro Eccleſiaſtico ſint pertractandæ. 9. 9. 2. &c. quid de *Cauſis* eidem foro addictis ratione perſonarum, quas tangunt? 9. 9. 8. &c. *Cauſæ* improprie ſpirituales, ſed cum re ſpirituali connexæ, ad quem Judicem ſint deferendæ. 9. 9. 4. &c. *Cauſa* Feudalis Viduarum an ad Tribunal Eccleſiaſticum deferenda. 9. 9. 10. *Cauſæ* non ſolum civiles, ſed etiam criminales ad Epiſcopales Synodos deferebantur. 4. 2. 1. *Cauſæ* criminales, & aliquando civiles etiam, & mixtæ, ad locorum Ordinarios pertinent, non ad Conſervatores. 4. 6. 5. & 6.
Cautela, & parſimonia adhibenda in ferendis Cenſuris. 11. 9. 1. *Cautela* adhibenda ab Epiſcopis, ne in ſuas Conſtitutiones quidquam obrepere ſinant, quod Apoſtolicæ Sedis aut auctoritati injuriam irroget, aut jura imminuat. 9. 1. 1. &c. l. 9. 2. 3. &c. l. 9. 5. 4. l. 9. 6. 1. &c. l. 9. 7. 2. &c. *Cautelæ*, & remedia adhibenda ab Epiſcopis, & Parochis ad arcendum periculum imbibendæ peſtis, dum Sacramenta adminiſtrant. 13. 19. 8. &c.
Celidonius in Gallia Epiſcopus. 9. 8. 5.
Cenſura quid ſit, & quam ſobrie, ac circumſpecte infligenda, non illa ſolum, quæ eſt latæ ſententiæ, ſed comminatoria, & ferendæ ſententiæ. 9. 9. 12. l. 10. 1. 1. &c. l. 10. 3. 5. l. 11. 9. 1. l. 13. 5. 14. *Cenſura* latæ ſententiæ an a tranſgreſſoribus incurratur ante ſententiam Judicis. 10. 1. 5. eas decernere non fuit primis Eccleſiæ Paſtoribus inuſitatum. 10. 1. 6. &c. nunc earum numerus pene infinitus eſſet moderandus. 10. 2. 1. cur *Cenſuræ* minus timeantur, quam pœnæ pecuniariæ. 10. 9. 5. abſolutio ab hæreſi eſt reſervata Pontifici ſolum ratione *Cenſuræ* 9. 4. 4. non irretitur *Cenſuris*, qui eſt reus mere internus, aut qui eſt hæreticus mere externus. 9. 4. 4. facultas abſolvendi a *Cenſuris* conceſſa per Bullam Cruciatæ an proſit in utroque foro. 12. 1. 7. ſi *Cenſura* non ſit reſervata, ejus relaxatio fieri poteſt ab inferiore. 9. 1. 7. in quibus circumſtantiis *Cenſuras* imponere, & reſervare nequeunt Prælati Regulares. 5. 5. 5. Regulares tenentur promulgare *Cenſuras* juſſu Epiſcopi denuntiandas. 9. 15. 11. Epiſcopus poteſt *Cenſuris* coercere Regulares inobedientes ſuis præceptis. 9. 17. 7. *Cenſurarum* pœna non eſt interdicendus uſus Tabaci ante Communionem. 11. 13. 3. Vid. *Epiſcopus*.
Cenſus ſive realis, ſive perſonalis, natura, conditiones, & differentiæ examinantur. 10. 5. 4. &c.
Centulenſis Abbatis, & monaſterii juriſdictio ordinaria, & exemptio ab omni juriſdictione Ordinarii. 13. 8. 20.
Cerinthus hæreticus. 6. 5. 1.
Cerrus Carolus. 13. 8. 18.
Cetura Abrahæ concubina, & uxor. 9. 12. 2.
Chalcedonenſis Epiſcopus, ejuſque prærogativa. 2. 4. 5.
Chalcedonenſis Synodus. 1. 5. 5. l. 2. 4. 5. & 7. l. 3. 9. 1. l. 5. 1. 10. l. 5. 2. 3. l. 5. 6. 1. l. 6. 5. 3. l. 8. 9. 6. & 8. l. 9. 3. 2. & 5. l. 10. 6. 1. l. 11. 2. 4. & 7. & 8. & 9. & 13. l. 11. 6. 4. l. 12. 6. 6. l. 13. 10. 5.
Chapeaville Joannes. 13. 19. 12.
Charitatis ſibi debitæ lex obligat quemlibet ad audiendum verbum Dei. 11. 14. 13.
Chartis ludere Clericis interdictum. 11. 10. 3.
Chemnitius. Vid. *Kemnitius*.
Chiemenſis Epiſcopus a quo eligatur, & conſecretur. 13. 7. 4. & 6.
Childebertus Rex Galliæ. 13. 19. 4.
Chiloe, Provincia in America. 13. 15. 1.
Chirolus Amedeus modeſte refellitur. 3. 6. 4.
Chirurgiæ exercendæ facultas, quanta cum cautela Eccleſiaſticis concedatur. 13. 10. 21. Vid. *Medicus*, *Sacerdos*.

Chium

Chium Inſulam Chriſtiani Incolentes. 13. 20. 16.

Chokier Eraſmus citatur. 6. 1. 4.

Choreæ, aliæque corporis jactationes in ſolemnitatibus ad valvas præſertim Eccleſiarum omnino eliminandæ. 11. 3. 1. *Choreæ* Eccleſiaſticis interdictæ. 11. 10. 11.

Chorepiſcopi, quinam fuerint, eorumque auctoritas. 3. 3. 6. iis extinctis ſucceſſerunt Vicarii foranei, Archipresbyteri, Archidiaconi, Decani rurales. 3. 3. 7.

Choreutæ hæretici Sabbatho jejunabant. 11. 5. 1.

Chori ſervitium quale a Canonicis præſtari debeat. 13. 9. 11. &c.

Chriſma ſacrum quid ſit, & qualis materia Sacramenti Confirmationis. 13. 19. 13. & 16. an ſemper importet admixtionem balſami. 8. 1. 3. confici nequit a Vicario Generali, licet Epiſcopus ſit. 2. 8. 2. an conſecrari poſſit a ſimplici Preſbytero. 7. 8. 1. &c. uſus *Chriſmatis* ante annum benedicti an permittatur. 7. 8. 1. ſub *Chriſmatis* nomine deſignatur etiam Oleum infirmorum. 8. 1. 3.

Chriſti Domini præcepta non poſſunt eſſe obnoxia mutationibus. 8. 9. 7. *Chriſti* Domini verba: *Mutuum date, nihil inde ſperantes:* in ſuo vero ſenſu explicata. 10. 4. 6.

Chriſtiani omnes cur dicti Sacerdotes. 5. 8. 1. primi *Chriſtiani* vitam communem ſervabant. 13. 12. 18. *Chriſtianorum* ſpiritualis quædam adoptionis ſpecies, & ritus. 9. 10. 3. an liceat *Chriſtianis* alienam ſectam fingere. 13. 20. 10. & 11. *Chriſtianorum* cum Judæis familiaritas quam religioſe vitanda. 6. 4. 2. an peccent *Chriſtiani* Turcarum imperio ſubjecti, ſi ipſis imperantibus arma ſuppeditent, aut in triremibus remum agant, cum Turcicæ in *Chriſtianorum* naves impelluntur. 13. 20. 6. & 7. quid, ſi Mahumetanum aliquod nomen ſibi imponant ad evitandum tributum, aut perſecutiones Turcarum? 13. 20. 8. &c.

Chrodegangus Epiſc. Metenſis citatur. 5. 8. 5.

Cincinni Clericis interdicti. 11. 9. 4.

Cinerum quatuor dies cur, & quando quadrageſimali jejunio additi. 11. 1. 5. l. 11. 5. 1.

Cingulana anni 1736. Synodus. 9. 15. 3. & 5. l. 10. 5. 7.

Cingurianus Frater laicus, Oleo ſancto inungitur, mox deceſſurus. 8. 5. 2.

Circada, ſeu Circata, quæ debetur in Synodis. 5. 6. 2. quid eſſet. 4. 3. 2.

Circenſes ludi feſtis diebus interdicti. 13. 17. 7.

Circuitores Diœceſis. 4. 3. 2.

Circumſpectio a Tridentino adhibita, ne in ſuis concinnandis decretis ullam Catholicorum opinionem vulneraret. 8. 1. 2.

Circumſtantiæ ſive aggravantes, ſive mutantes ſpeciem, an ſint aperiendæ in confeſſione. 6. 11. 1. mutatio *Circumſtantiarum* mutationem inducit in diſciplinæ Eccleſiaſticæ obſervantiam. 11. 2. 9. & 13.

Cironius Innocentius citatur. 13. 17. 5.

de Ciſneros. Vid. *Ximenes*.

Ciſtercienſes an gaudeant privilegio nullatenus accedendi ad Synodum. 3. 1. 14. apud eos extrema Unctio præmittitur Viatico. 8. 8. 2. *Ciſtercienſes* Converſi. 13. 11. 28. Vid. *S. Benedictus*.

Ciſtercienſis Ordinis exordium. 13. 11. 28.

Civile Concilium quid ſit. 1. 1. 4.

Civitas. An hoc nomine appellari poſſit Oppidum, in quo non ſedet Epiſcopus, & vice verſa an Oppidum, in quo Epiſcopalis Sedes ſtabilitur, ad *Civitatis* gradum aſſurgat. 13. 7. 17. & 18.

Civitatenſis. Vid. *Ampurienſis*.

Clandeſtina Matrimonia. Vid. *Matrimonium*.

Claritas eſt neceſſaria in legibus condendis. 6. 2. 3.

Claromontana anni 1095. Synodus. 13. 8. 19. l. 13. 24. 12. ejus canonis IX. vera lectio vindicatur. 11. 1. 5. altera Synodus anni 1538. 11. 14. 3.

Claromontenſis Eccleſiæ anni 1268. Statuta, & Conſtitutiones. 1. 6. 2. l. 3. 11. 1. l. 3. 12. 3.

Clavium poteſtas quibus conceſſa. 7. 16. 4. & 7. & 11.

Clauſula, quæ adjungitur reductioni Miſſarum factæ per Epiſcopum. 13. 25. 35.

Clauſuræ lex a quo primum introducta. 13. 12. 24. & 26. non ſolum monaſteriorum ingreſſum prohibet, ſed etiam egreſſum, exceptis quibuſdam caſibus. 13. 12. 24. *Clauſura* cuſtodia Monialium quarumcunque Epiſcopis omnino committitur. 9. 15. 6. quid de monaſterio Monialium Regularibus ſubjectarum? 13. 12. 23. Lex *Clauſuræ* ſervanda in permittendo Monialibus tranſitu ad aliud monaſterium. 13. 12. 29.

Clauſtra deſerens Religioſus ſine licentia, ut ad aliam Religionem tranſeat, an apoſtaſiæ pœnis obnoxius fiat. 13. 11. 14.

S. Clemens I. Papa 3. 8. 3. fuit ante Pontificatum Epiſcopus Titularis. 2. 7. 1.

Clemens II. Papa. 13. 15. 11.

Clemens III. Papa. 9. 6. 3. l. 9. 10. 2. l. 11. 6. 4. l. 13. 18. 8.

Clemens IV. Papa. 3. 11. 13. l. 7. 2. 21.

Clemens V. Papa. 2. 6. 2. l. 3. 3. 8. l. 3. 9. 5. l. 5. 5. 6. l. 6. 3. 4. l. 9. 1. 7. l. 9. 16. 2. & 7. l. 9. 17. 6. l. 10. 6. 1. l. 13. 7. 9. l. 13. 10. 20.

Clemens VI. Papa. 7. 8. 6. l. 13. 7. 11. l. 13. 18. 9.

Clemens VII. Papa. 6. 8. 14. l. 9. 1. 4. l. 13. 7. 7. l. 13. 24. 18. l. 13. 25. 3.

Clemens VII. Antipapa. 9. 1. 2.

Clemens VIII. Papa. 2. 3. 1. l. 2. 7. 2. l. 2. 11. 12. l. 4. 1. 5. l. 4. 6. 5. l. 4. 7. 7. l. 5. 1. 3. l. 5. 3. 3. l. 5. 5. 7. l. 6. 4. 1. & 2. l. 6. 5. 5. l. 7. 9. 4. l. 7. 10. 2. l. 7. 15. 10. l. 8. 10. 7. l. 8. 11. 5. l. 9. 4. 9. l. 9. 6. 7. l. 9. 7. 5. & 7. & 8. l. 9. 8. 3. l. 9. 15. 11. l. 9. 17. 2. & 3. & 4. l. 10. 7. 5. l. 11. 14. 4. & 5. l. 12. 1. 4. l. 12. 7. 1. l. 13. 3. 6. l. 13. 6. 5. l. 13. 8. 4. l. 13. 11. 7. l. 13. 12. 18. l. 13. 13. 15. l. 13. 16. 1. & 2. & 3. & 5. l. 13. 17. 7. l. 13. 18. 9. l. 13. 19. 13. l. 13. 23. 9. l. 13. 24. 2. quam ſollicitus fuerit de optimo Italo-Græcorum regimine, ac diſciplina. 2. 12. 1. & 2. ejus Inſtructio, & Decretum pro iiſdem. 8. 1. 4. l. 13. 22. 4. ejus Decretum circa reſervationes Caſuum faciendas a Prælatis Regularibus. 5. 5. 5. ejus Decretum de confeſſione, & abſolutione per litteras, ſeu Internuncium expenditur. 7. 7. 16. l. 15. 8. 11. alia ejuſdem Conſtitutio explicatur. 11. 14. 8. & 9.

Clemens IX. Papa. 9. 15. 7. l. 10. 3. 4. l. 13. 18. 2.

Clemens X. Papa 5. 5. 7. & 8. l. 5. 10. 3. l. 9. 15. 9. l. 9. 16. 7. l. 11. 14. 5. l. 13. 3. 4. l. 13. 4. 10. l. 13. 10. 7. l. 13. 15. 17. l. 13. 25. 21. confirmat Conſtitutiones Concilii Sinenſis. 2. 10. 8.

Clemens XI. Papa. 2. 3. 5. l. 3. 11. 11. l. 5. 9. 6. l. 5. 10. 3. l. 6. 4. 2. l. 7. 3. 1. l. 7. 7. 6. l. 7. 13. 9. l. 8. 11. 8. l. 8. 14. 3. l. 9. 3. 5. l. 11. 2. 16. l. 11. 12. 6. l. 12. 5. 15. & 18. l. 12. 6. 3. l. 13. 4. 7. l. 13. 7. 8. & 11. l. 13. 8. 18. l. 13. 9. 20. l. 13. 10. 20. l. 13. 11. 22. l. 13. 13. 18. l. 13. 15. 17. & 18. & 19. l. 13. 16. 4. l. 13. 19. 4. l.

13. 21. 7. l. 13. 25. 4. & 21. cur poſt ſuam in Pontificem electionem, non ab Oſtienſi, ſed a Portuenſi Epiſcopo conſecrationem acceperit. 13. 7. 3. in celebri Conſtitutione *Unigenitus* cur aliquas propoſitiones inter ceteras proſcripſerit. 16. 10. 2. ejus Litteræ 26. Nov. 1718. datæ. 13. 13. 10.

Clemens XII. Papa, 2. 6. 1. l. 2. 12. 2. l. 5. 7. 9. l. 5. 10. 3. l. 6. 6. 5. l. 10. 2. 4. l. 13. 6. 7. & 8. l. 13. 8. 4. & 11. l. 13. 10. 7. l. 13. 11. 19. l. 13. 21. 7. ſuis decretis moderatur facilitatem concedendi eligibilitatem ad plures Epiſcopatus. 13. 8. 7. &c.

Clemens Alexandrinus citatur. 11. 9. 2.

Clerici vocabantur quotquot litteris operam dabant. 5. 11. 2. *Clericorum* adoleſcentium educatio olim non omiſſa. *ibid.* an *Clerici* ſeculares educarentur intra ſepta monaſterii. *ibid.* ex diverſis Clericorum officiis non recte infertur Eccleſiaſticorum Ordinum diverſitas. 8. 9. 8. *Clerici* minores an poſſint ad Ordines majores ſuſcipiendos compelli ab Epiſcopo. 12. 4. 1. &c. *Clerici* qua via canonice coarctandi, ut muneri ſuo debite ſatisfaciant. 12. 4. 8. *Clericus* jure ſuo poteſt ad ſecularem ſtatum redire, quandocunque libuerit, & viciſſim poteſt ad Eccleſiaſticum inde reverti. 12. 3. 3. *Clerici* reſumentes habitum Clericalem an ad priſtina reſtituantur Clericalis Ordinis privilegia. 12. 3. 1. in quo ſenſu *Clerici* nihil poſſint teſtamento relinquere filiis illegitimis, eorumque deſcendentibus, conſanguineis, & affinibus. 13. 24. 21. quæ ornamenta, & veſtes *Clericis* interdicantur. 11. 4. 2. & 3. *Clerici* quinque prioribus ſeculis in veſtitu nihil diſcernebantur a laicis. 11. 8. 1. deinde veſte longa, demum veſte longa, & nigra uti coacti ſunt. 11. 8. 1. &c. ſemper attonſo capite incedere tenebantur. 11. 9. 3. comam nutrientes quale peccatum committant. 10. 3. 1. omnis ſecularis cura, & quæſtuoſa negotiatio *Clericis* interdicta. 10. 6. 1. &c. *Clerici* cambium activum contrahentes per interpoſitam perſonam an pœnæ, & culpæ reatum effugiant. 10. 6. 4. an *Clericus* fiat irregularis ſi vacans venationi occidat hominem cauſaliter. 11. 10. 8. *Clericorum* Ordinationes, qui nulli Eccleſiæ addicerentur, an omnino interdictæ. 11. 2. 4. &c. *Clerici* deſerentes ſervitium Eccleſiæ, cui ſunt mancipati, qua pœna multandi. 10. 9. 8. l. 12. 6. 4. & 5. & 6. *Clerici* Patrimoniales quinam ſint. 12. 7. 1. *Clerici* quando gaudeant privilegio Fori, & an eodem privari poſſint. 5. 12. 1. judicia ſecularia adeuntes quibus pœnis olim eſſent obnoxii. 9. 9. 8. quo jure in cauſis mere temporalibus exempti ſint a juriſdictione ſeculari. 9. 9. 8. in flagitio deprehenſi, atque a ſecularis fori adminiſtris detenti, Eccleſiaſtico Judici illico tradendi. 9. 9. 1. eos a Judice laico comprehenſos ſemper repetere poteſt Ordinarius. 12. 2. 3. & 4. reus a Curia ſeculari deprehenſus in habitu, & Tonſura Clericali, reputandus eſt *Clericus*, donec conſtet de contrario. 9. 14. 3. *Clericus* conveniens laicum in cauſa mere civili, & profana, coram quo Judice illum convenire debeat. 9. 9. 13. *Clerici* quam facile poſſint evitare Collectorum importunam exactionem. 3. 8. 6. *Clerici* Beneficiati ligari conſueverunt iiſdem legibus Canonicis, quibus ligantur *Clerici* ſacris initiati. 12. 4. 8. an *Clericis* Beneficiatis interdicta venatio. 11. 10. 10. *Clerici* ſimplices an Synodo intereſſe teneantur, & an omnes & ſinguli ad illam evocari poſſint. 3. 6. 1. &c. l. 5. 2. 1. quo ordine ſedeant in Synodo. 3. 10. 8. *Clericorum* cohabitatio cum mulieribus. 11. 4. 4. &c. *Clerici* conjugati 12. 2. 3. &c. l. 12. 3. 1. & 5. l. 12. 4. 1. & 3. quandonam fruantur privilegio Fori 12. 2. 1. &c. l. 12. 6. 4. & 5. an, & quando abſolvi poſſit *Clericus* recidivus, & conſuetudinarius, qui ad ſacros Ordines promoveri intendit. 11. 2. 17. & 18. *Clerici* deliquentes graviter qua pœna olim puniti. 10. 1. 6. Eccleſia in *Clericis* ſeverius punit delicta, quæ etiam in laicis execratur. 10. 4. 8. incontinentiæ *Clericorum* qualiter proviſum. 13. 24. 12. & 13. *Clerici* concubinarii qua pœna multati. 10. 9. 6. hæc multa ad quem uſum applicanda. 10. 1. *Clerici* Ordinum minorum an degradari ſoleant. 9. 6. 5. *Clerici* exauctorati, ſeu degradati, quare olim vilibus tantum miniſteriis in curia addicti. 9. 6. 6. differentia inter *Clericum* degradatum, & depoſitum. 9. 6. 3. injiciens manus violentas in *Clericum* ſolum verbaliter degradatum, & nondum actu traditum curiæ ſeculari, incidit in excommunicationem. *ibid.* non item qui manus injecerit in *Clericum* cum uxore, matre, ſorore, vel filia propria turpiter inventum. 9. 12. 7. Vid. *Arma*, *Beneficia*, *Degradatio*, *Depoſitio*, *Epiſcopus*, *Privilegium*, *Reditus*.

Clerici Regulares S. Pauli. 13. 11. 14.

Clerus Gallicanus benedicendas non eſſe contendit nuptias Catholicorum cum hæreticis. 6. 5. 5. ejus Conventus anni 1329. 10. 9. 4.

Clerus Romanus. Vid. *Conſtitutiones*, *Statuta*.

Cleri Secularis ſcrutinium generale faciendum in Synodo. 5. 3. 5.

Clinicorum Baptiſmus an ſit validus. 7. 6. 1.

Coadjutor, in quo differat a Jubilato. 13. 9. 15. *Coadjutor* idoneus, qui ſine congrua, aut ſaltem futuræ ſucceſſionis præmio debitam Eccleſiæ ſervitutem exhibere velit, difficile inveniri poteſt. 13. 10. 21. & 26. *Coadjutor* cum futura ſucceſſione in Epiſcopatum an deputetur tranſalpinis tantummodo Epiſcopis. 13. 14. 3. *Coadjutor* Epiſcopi debet eſſe Epiſcopus *in partibus*, & quare. 13. 14. 3. & 9. poteſt ejus nomine viſitationem explere, & relationem ſtatus Eccleſiæ exhibere. 13. 6. 5. *Coadjutores* cum futura ſucceſſione Epiſcoporum in Indiis Orientalibus Vicariorum Apoſtolicorum. 13. 16. 12. non ſemper *Coadjutor* Sacerdos ſeneſcentibus, & mala valetudine affectis Parochis adjungitur. 13. 10. 16. *Coadjutor*, ſeu Socius Secretarii Synodi. 4. 1. 2. *Coadjutores* Canonicorum an teneantur adeſſe Synodo Diœceſanæ. 3. 4. 2. & 5. *Coadjutores* Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis quo ordine ſedeant in Synodo. 3. 10. 5. quibus veſtibus tunc uti debeant. 3. 11. 9. *Coadjutores* Papæ ſunt Cardinales. 13. 1. 7.

Coadjutores formati Societatis Jeſu. 13. 11. 22.

Coadjutoriæ in quo differant ab expectativis. 13. 10. 26. *Coadjutoriæ* cum futura ſucceſſione, earumque origo, utilitas, & conditiones. 13. 10. 13. & 21. &c.

Coccinus Jo. Baptiſta Rotæ Auditor. 10. 7. 4.

de Cocco David Palmerius Epiſcopus Melitenſis. 12. 10.

Codex Canonum Eccleſiæ Africanæ. 12. 4. 7.

Codreros Petrus Archiepiſcopus Hydruntinus. 2. 12. 10.

S. Cœleſtinus I. Papa citatur. 11. 8. 1.

Cœleſtinus III. Papa. 2. 6. 3. l. 9. 6. 3. l. 9. 10. 2. l. 13. 8. 19. ejus Decretalis explicatur. 9. 6. 9.

Cœleſtius, ejuſque errores proſcripti. 13. 3. 1.

Coepiſcopus quando poſſit cogere Synodum Provincialem. 1. 6. 4. *Coepiſcopus* cum jure ſucceſſionis. 13. 10. 22. &c.

Co-

Cognatio ſpiritualis eſt unum ex impedimentis matrimonii, & *Cognatio* legalis quale impedimentum ſit ad nuptias valide contrahendas. 9. 10. 4. &c.

Cohabitatio Clericorum, & mulierum. 11. 4. 4. &c. utriuſque ſponſi ante contractum matrimonium ſub graviſſimis pœnis interdicta. 12. 6. 3.

Cohertio, ſeu Coercitio, quam habent Archidiaconi. 5. 6. 2.

Collaterales Epiſcopi. 2. 2. 3. *Collaterales* Papæ ſunt Cardinales. 13. 1. 7.

Collaticus contractus quid ſit. 10. 8. 2.

Collatio Parochialis quando ſit invalida, & devolvatur ad Sedem Apoſtolicam. 4. 7. 5. & 9. l. 4. 8. 2. & 3.

Collecta de Spiritu S. recitanda ante Synodum. 5. 1. 1.

Collectores Spoliorum. 3. 8. 6.

Collegiatæ Eccleſiæ Canonici an teneantur Fidei Profeſſionem emittere. 5. 2. 6. & 7. an invitari, & adeſſe debeant Synodo Provinciali, aut Diœceſanæ. 3. 4. 5. quo ordine ſedere debeant in Synodo. 3. 10. 7.

Collegium an cogi poſſit ad Procuratorem extraneum admittendum. 3. 12. 4. *Collegia* Clericorum erecta intra monaſterii clauſtra. 5. 11. 2. *Collegium* Græcum Romæ, & in Biſinianenſi Diœceſi conſtitutum. 2. 12. 2. Vid. *Pacta*.

Colloredus Card. Leander. 6. 8. 15.

Colocenſis Archiepiſcopus. 2. 12. 5.

Colonienſe in Germania Capitulum. 13. 9. 2.

Colonienſes, Brixinenſes, & Uratislavienſes Canonici; eorumque capitulationes cum ſuis Epiſcopis ante electionem initæ obliterantur a Pontificibus. 13. 13. 15.

Colonienſis Archiepiſcopus & Elector. 2. 6. 2. l. 2. 10. 3. l. 5. 5. 3. & 7. l. 13. 4. 10.

Colonienſis anni 266. Synodus. 3. 3. 7. altera anni 1310. 13. 12. 24. I. anni 1536. 5. 1. 1. l. 5. 5. 3. l. 7. 10. 4. l. 8. 7. 4. l. 8. 13. 2. l. 10. 1. 2. l. 13. 13. 14. laudatur. 6. 1. 1. II. anni 1549. 1. 2. 2. l. 8. 7. 4.

Columbus Joannes citatur. 5. 6. 2.

Columna Card. Joannes. 9. 14. 1.

Coma ſuppoſititia. Vid. *Parrucca*.

Comenſis Epiſcopus. 10. 3. 5.

Comitialis morbus occultatus an Profeſſionem religioſam irritet. 13. 11. 2. &c.

de Comitibus Odo citatur. 1. 3. 1.

Comitis, ac Judicis appellationes promiſcue uſurpatæ. 3. 9. 1.

Comitolus Paulus citatur. 7. 13. 7. l. 10. 7. 4.

Commemorationis omnium fidelium defunctorum dies. Vid. *Miſſa*.

Commendæ. Vid. *Prioratus*.

Commendatarius monaſterii S. Salvatoris de lingua Phari. 2. 11. 7. *Commendatarius* Hoſpitalis S. Spiritus in Saxia habet jus, ut ejus auctoritate fieri poſſit adoptio. 9. 10. 5.

Communicatio in divinis cum hæreticis an liceat. 6. 5. 1. &c.

Communio. Hoc nomine intelligitur aliquando *Communio* civilis, non Euchariſtica. 9. 12. 4.

Communio Euchariſtica quoties in anno ſumenda. 6. 9. 4. ejus frequentia quantum per gradus remiſerit a primitivæ Eccleſiæ fervore. 5. 1. 7. quantum hiſce temporibus excreverit. 11. 2. 8. frequens, aut quotidiana, an olim fuerit de præcepto, & an nunc ſit conſulenda. 7. 12. 6. &c. a primis fidelibus Sacrificio aſſiſtentibus nunquam omiſſa, deinde pro certis diebus ſolum præcepta. 5. 8. 4. ſuadenda populo ante Synodi coactionem. 5. 5. 1. *Communionis* ſpiritualis. 7. 16. 2. *Communionis* Paſchalis præceptum. 9. 16. 3. l. 12. 6. 10. quando urgere incipiat. 7. 12. 2. *Communio* ſub utraque ſpecie. 6. 9. 1. &c. Vid. *Euchariſtia*.

Communitas. In ea tolerari non debet, quod in paucis diſſimulare prudentia dictat. 10. 2. 1.

Comœdiæ Eccleſiaſticis interdictæ. 11. 10. 11. &c.

Compendienſis anni 1301. Synodus. 9. 9. 9.

Complex peccati cujuſcumque, præſertim carnalis, an poſſit audiri, & abſolvi a Confeſſario, qui fuit culpæ ſocius. 7. 14. 1. &c. an pęnitens obligari poſſit in Confeſſione ad manifeſtandum complicem peccati. 6. 11. 1. &c.

Compoſitio cum Fabrica S. Petri. 13. 25. 15. & 29.

Compoſtellanæ Synodi decretum reprobatum. 4. 7. 11.

Compoſtellanus Archiepiſcopus. 5. 9. 6. l. 10. 3. 2.

Conceptionis Civitatis in America Epiſcopus. 5. 11. 9. l. 13. 15. 1.

Conceſſio. Vid. *Cauſa*.

Concilium quid ſignificet. 1. 1. 1. *Concilium* Generale, ſeu Œcumenicum. 1. 1. 2. huic Sancti titulus debetur. 1. 3. 1. & 4. an neceſſarium. 1. 2. 5. huic interveniendi jus cur habeant Abbates. 13. 2. 5. ejus decreta quo nomine inſcribenda. 1. 3. 2. ſunt infallibilia. 3. 12. 6. *Concilium* Nationale. 1. 1. 2. *Concilium* Provinciale. *ibid.* an illud poſſit cogere Romanus Pontifex. 2. 2. 1. &c. an unquam coegerit. 2. 2. 5. &c. a quo cogendum in defectu Metropolitani. 1. 6. 4. quoties celebrandum. 1. 6. 1. &c. quinam Epiſcopi huic intereſſe debeant. 2. 2. 3. & quinam alii intereſſe debeant, aut poſſint. 2. 2. 6. *Concilium* Diœceſanum. 1. 1. 2. & 4. &c. tam Diœceſanum, quam Provinciale poteſt Metropolitanus celebrare. 2. 4. 2. *Concilium* civile. 1. 1. 4. *Concilium* mixtum. 1. 1. 3. Vid. *Synodus*.

Concio an audienda ſit a ſecularibus in propria Parochiali Eccleſia. 11. 14. 1. &c. præſertim diebus feſtis. 11. 14. 10. &c. *Concionis* tempore de auditorio egredi quale peccatum ſit. 10. 3. 1.

Concionari quando teneantur animarum Rectores. 10. 9. 8.

Concionatores Synodales. 4. 1. 6.

Conclave. Vid. *Pontifex*.

Concordatum inter Nicolaum V. & Fridericum III. ac Germanicam Nationem initum. 13. 13. 12.

Concors ſententia importat unanimem omnium conſenſum. 9. 6. 4.

Concubina in quotuplo ſenſu accipiatur, & quo differat a pellice. 9. 12. 2. &c. uxores quæ nunc appellantur conſcientiæ, dicebantur *Concubinæ* 13. 23. 12.

Concubinatus in quo ſenſu non improbatus. 9. 12. 1. &c.

Concurſus ad Eccleſias Parochiales, & ad Præbendam Theologalem, & Pęnitentiariam, & ad quæcumque Beneficia curata obtinenda præmittendus. 4. 7. 1. & 2. l. 13. 10. 15. & 17. l. 13. 24. 6. & 7. qualis eſſe debeat. 13. 9. 18. &c. an requiratur etiam ad Parochiales juris patronatus laici, aut mixti. 4. 8. 9. quandonam ſit illegitimus ita, ut collationem Beneficii reddat invalidam. 4. 7. 5. & 9. l. 4. 8. 2. & 3.

Conditio de futuro reddit irritam abſolutionem, ad quam requiritur Miniſtri voluntas efficax de præſenti. 7. 15. 3. in forma conditionata tum Baptiſmi, tum Pęnitentiæ ſufficit, ſi *Conditio* mente concipiatur. 7. 15. 5. quæ *Conditiones* matrimonium irritum reddant, & quæ tamquam non

ap-

appoſitæ haberi debeant. 13. 22. 5. &c. caſus quidam in hoc propoſito ſingularis diſcutitur, & examinatur. 13. 22. 10. &c. *Conditiones* requiſitæ ad hoc, ut conjuges poſt matrimonium conſummatum poſſint in monaſterium ſe recipere, ibique ſe Deo devovere. 13. 12. 10. &c.

Conductores alienæ rei an poſſint eſſe, qui Clerici ſunt. 10. 6. 1.

Conferentiæ de Caſibus moralibus. 12. 6. 12.

Confeſſarius non eſt approbandus, niſi conſtet de ejus idoneitate. 4. 7. 1. an approbatus poſſit abſolvere a reſervatis in aliena diœceſi. 13. 4. 10. an peſte infectis abſolutionem impertiri poſſit, licet nondum integram confeſſionem expleverint, quoties probabiliter vereatur, ne peſtilentem morbum ipſe contrahat. 13. 19. 19. medici partes quomodo explere debeat. 11. 2. 18. quibus prohibere debeat frequentem ad Euchariſtiam acceſſum. 7. 12. 8. quem uſum facere debeat antiquorum Canonum Pęnitentialium. 11. 11. 5. & 6. quam nunc pœnitentiam præſcribere debeat pęnitenti. 11. 11. 7. ſi pro pęnitentia Miſſas injunxerit, ne ſibi, aut Eccleſiæ ſuæ dicendas addicat. 5. 9. 6. neque eleemoſynas, quas pęnitenti præſcribit, ſibimet elargiendas ſuadeat. 10. 9. 2.

Confeſſarius extraordinarius liberalitet concedendus Monialibus. 13. 12. 17. qualis, & quoties in anno aſſignandus Monialibus ſibi ſubditis a Prælatis Regularibus. 9. 15. 10. *Confeſſarii* Monialium conſulendi ante Synodum. 6. 1. 1. *Confeſſarii* pro Synodo deſtinati. 4. 1. 5.

Confeſſarii ſolicitantes ad turpia qualiter ſint denuntiandi. 6. 11. 4. &c. ſolicitantes ad alia crimina an denuntiandi ſint. 6. 11. 13. & 14. *Confeſſarius* ſolicitans ad turpia, ſi ad ſe accuſandum compareat coram tribunali, ſalutaribus ſolum multatus pęnis dimittitur. 6. 11. 8. *Confeſſarius* confeſſionem audiens perſonæ ſolicitatæ ad turpia, eam adigere debet ad denuntiandum *Confeſſarium* ſolicitantem. 6. 11. 4.

Confeſſio facta ſoli Deo. 7. 16. 8. facta proprio Sacerdoti. 7. 16. 1. Diacono. 7. 16. 5. &c. laico, & mulieri. 7. 16. 1. &c. facta laico, an ſit Sacramentalis. 7. 16. 10. an ſufficiat. 7. 16. 10. & 11. quando obſoleverit. *ibid.* nunc eſſet graviter peccaminoſa. 7. 16. 11. facta Sacerdoti, qui fuit in opere carnali complex criminis cum pœnitente peracti, quam ſit periculoſa. 7. 14. 3. an ſit licita, & valida. 7. 14. 1. &c. *Confeſſio* per litteras, ſeu per internuncium, an liceat. 7. 15. 8. l. 7. 16. 11. *Confeſſionis* Sacramentalis præceprum quando urgeat. 12. 6. 11. quę diſcretio ſufficit ad Confeſſionem, non ſufficit ad Euchariſtiam. 7. 12. 2. *Confeſſionum* frequentia quantum hiſce temporibus excreverit. 11. 2. 8. *Confeſſiones* ſecularium nequeunt excipere Regulares ſine prævia Epiſcopi licentia, immo nec Monialium ſibi ſubjectarum, ſine prębia Epiſcopi approbatione. 9. 15. 9. ſecularium ægrotantium *Confeſſiones* an excipere poſſint Regulares approbati ſine licentia Parochi. 9. 16. 9. quando pœnitens excuſetur ab integritate *Confeſſionis* 13. 19. 19. ejus exceptio facta a non Sacerdote pœna degradationis punienda eſt. 9. 6. 7. eleemoſyna exhibita pro *Confeſſione*. 5. 8. 5. l. 5. 9. 6. Vid. *Approbatio*, *Parochus*, *Privilegia*, *Sacerdos*.

Confeſſionalibus ſedibus tenentur Regulares affigere notas caſuum Epiſcopo reſervatorum. 5. 5. 7.

Confirmatio legis, ſeu ſtatuti, alia eſſentialis, alia accidentalis. 13. 5. 9. alia in forma communi, alia in forma ſpecifica. 13. 5. 11. *Confirmatio* Apoſtolica in forma ſpecifica & in forma communi. 12. 5. 13. *Confirmatio* Apoſtolica in forma ſpecifica cur denegetur Statutis Synodalibus, quæ Juri communi, & Conſtitutionibus Apoſtolicis ſint contraria. *ibid.*

Confirmationis Sacramentum. 1. 4. 1. ejus Miniſter eſt Epiſcopus. 13. 19. 5. confici nequit a Vicario Generali, licet Epiſcopus ſit. 2. 8. 2. illud conferendi facultas aliquando impertita ſimplici Sacerdoti. 13. 15. 1. quam delegandi facultatem ſibi reſervavit Sedes Apoſtolica. 7. 8. 7. Abbas S. Barbaræ Mantuę quibus conferre poſſit hoc Sacramentum. 3. 1. 6. quibus anni temporibus alicubi conferretur. 7. 10. 8. ejus ritus. 13. 19. 13. &c. licet non ſit Sacramentum abſolute ad æternam ſalutem neceſſarium, an, & quo ritu conferendum ſit ab Epiſcopo peſtis tempore. 13. 19. 5. & 12. &c. *Confirmationis* Sacramentum relate ad Gręcos. 7. 7. 1. &c. an ſit irritum, & an exulet ab Eccleſia Gręca. 7. 9. 2. &c. *Confirmatio* quare iterari nequit. 8. 8. 3. quandonam iteranda aut abſolute, aut ſub conditione. 7. 9. 4. & 5. Vid. *Miniſter*.

Confraternitates Laicorum an debeant ſolvere Cathedraticum. 5. 7. 4. *Confraternitates* Laicorum erectę in domibus, & Eccleſiis Regularium. 13. 25. 6.

Confratres quidam an poſſint ſuorum privilegiorum virtute abſolvi aliquando a caſibus Epiſcopo reſervatis. 5. 5. 8. *Confratrum* nomine appellati Oblati. 6. 3. 4.

Congregatio Synodi ad quam legem, juriſdictionisne, an Diœceſanæ pertineat. 1. 4. 3.

Congregatio Concilii, ejuſque acta, reſcripta, litteræ, reſolutiones, reſponſa, deciſiones, decreta, conſilia, & declarationes. 1. 1. 5. l. 1. 3. 1. l. 1. 5. 3. l. 1. 6. 4. l. 2. 2. 3. l. 2. 3. 2. l. 2. 4. 4. l. 2. 6. 3. l. 2. 8. 3. l. 2. 9. 1. &c. l. 2. 11. 5. & 6. & 7. & 13. & 15. & 16. l. 3. 1. 5. & 10. & 13. l. 3. 2. 4. &c. l. 3. 4. 1. &c. l. 3. 5. 3. l. 3. 6. 1. &c. l. 3. 7. 1. &c. l. 3. 8. 2. &c. l. 3. 9. 6. & 7. & 8. l. 3. 10. 2. & 3. & 4. l. 3. 11. 13. l. 3. 12. 1. & 6. l. 4. 4. 3. l. 4. 5. 6. &c. l. 4. 6. 2. &c. l. 4. 7. 3. &c. l. 4. 8. 2. &c. l. 5. 2. 5. l. 5. 4. 2. & 3. l. 5. 5. 4. & 6. & 7. & 8. l. 5. 7. 2. & 4. & 5. & 7. l. 5. 8. 11. l. 5. 9. 2. & 4. l. 5. 10. 2. l. 5. 11. 4. &c. l. 6. 3. 4. l. 6. 4. 3. &c. l. 6. 6. 5. & 6. l. 6. 8. 9. l. 7. 6. 5. & 7. l. 8. 10. 13. l. 9. 2. 3. l. 9. 4. 9. l. 9. 5. 2. l. 9. 7. 2. & 4. & 5. l. 9. 10. 5. l. 9. 13. 2. l. 9. 15. 2. &c. l. 9. 16. 3. & 4. & 6. l. 9. 17. 1. & 2. & 4. & 7. & 8. l. 10. 2. 2. &c. l. 10. 5. 2. & 3. l. 10. 8. 2. l. 10. 10. 1. &c. l. 11. 2. 15. l. 11. 3. 2. l. 11. 6. 1. & 2. & 6. & 8. l. 11. 9. 1. l. 11. 10. 8. l. 11. 13. 3. & 4. l. 11. 14. 11. l. 12. 1. 5. &c. l. 12. 2. 2. &c. l. 12. 3. 1. &c. l. 12. 4. 7. l. 12. 5. 5. & 6. & 8. & 10. & 11. l. 12. 6. 4. & 5. & 6. & 10. l. 12. 7. 3. & 5. & 7. l. 12. 8. 1. &c. l. 12. 9. 1. & 2. l. 13. 1. 10. &c. l. 13. 2. 1. l. 13. 3. 6. l. 13. 5. 14. l. 13. 6. 2. &c. l. 13. 8. 13. & 14. l. 13. 9. 2. & 6. & 7. & 9. & 14. & 15. & 17. & 20. & 21. l. 13. 10. 30. l. 13. 11. 2. & 14. &c. l. 13. 12. 23. l. 13. 13. 5. l. 13. 16. 6. & 7. & 11. & 15. l. 13. 19. 2. & 6. l. 13. 21. 1. & 2. & 6. l. 13. 22. 10. & 12. l. 13. 23. 1. & 5. & 6. & 11. & 12. l. 13. 24. 3. &c. l. 13. 25. 2. & 5. & 6. & 7. & 12. & 18. & 25. & 26. & 33. & 34. *Congregatio* Concilii ſola eſt interpres Tridentini. 13. 24. 2. ejus facultates circa Miſſarum condonationes. 13. 25. 15. & reductiones. 13. 25. 20. etiam Miſſarum Conventualium. 13. 9. 12. ipſa Synodos Provinciales revidere, & approbare debet. 13. 3.

13. 3. 6. & 7. earumque decreta expendere. 13. 3. 3. quando recognoſcat Synodos Diœceſanas. 13. 3. 7. cur indiſcuſſam, & indeciſam quamdam cauſam reliquerit. 4. 7. 10. cur decreta Concilii Toletani noluerit approbare. 5. 9. 6. mandat cuidam Archiepiſcopo, ut quantocius certam revocet Conſtitutionem. 12. 5. 2. ejus prudentia in conſiliis tum capiendis, tum dandis. 4. 7. 5. & 9. l. 13. 18. 10. ejus regula in admittendis Regularibus ad curam animarum in Parœciis ſecularibus. 12. 4. 7. circumſpectio in facultate impertienda Epiſcopis vere pauperibus, ut pœnas pecuniarias ſibi applicent. 10. 10. 2. ejus officium eſt diſcutere poſtulata, quæ in relationibus ſtatus Eccleſiarum ab Epiſcopis proponuntur. 12. 6. 2. quid reſpondere debeat poſtulatis, ad quæ ejus non ſe extendit auctoritas 13. 14. 2. & 10. l. 13. 15. 1. & 5. vel poſtulatis de abdicanda Eccleſia. 13. 16. 3. vel ſpectantibus tranſitum de una ad aliam Eccleſiam. 13. 16. 5. & 7. ejus Epiſtola ad Patriarcham Venetiarum. 13. 1. 12. & ad Epiſcopum Oriolanum. 13. 1. 13. explicantur ejus reſolutiones, & decreta. 1. 5. 4. l. 13. 11. 15. & 16. l. 13. 23. 10. l. 13. 24. 8. ejus prudens inconſtantia in ſuis deciſionibus, ac judiciis ferendis. 3. 11. 13. l. 10. 3. 5. l. 11. 6. 5. l. 12. 3. 2. ſeu recedendo a deciſis. 1. 5. 3. l. 2. 11. 12. l. 5. 7. 6 l. 13. 24. 5. ejus Secretarius quomodo ſe gerere debeat in admittendis appellationibus adverſus Synodales Conſtitutiones. 13. 5. 13.

Congregatio Conſiſtorialis. 13. 14. 2. l. 13. 16. 3. & 5. ejus officium, & acta. 13. 14. 9. ejus decreta. 13. 13. 23. l. 13. 16. 5. ejus conceſſiones. 13. 14. 10. &c.

Congregatio Epiſcoporum, & Regularium. 13. 12. 31. ejus auctoritas, & facultates. 2. 10. 9. præſertim permittendi Monialibus tranſitum ad aliud monaſterium. 13. 12. 29. ejus monita, declarationes, deciſiones, & decreta. 2. 9. 4. l. 3. 2. 5. l. 3. 4. 5. l. 5. 5. 4. & 5. & 7. l. 9. 15. 4. l. 10. 10. 5. & 6. l. 11. 3. 1. l. 13. 25. 6. quam benigne excipiat fugitivos, & apoſtatas. 13. 11. 11. & 12.

Congregatio Epiſcoporum, & univerſi Cleri Gallicani, ejuſque declaratio. 9. 2. 5.

Congregatio Fabricæ S. Petri Vid. *Fabrica*.

Congregatio Indulgentiarum, ejuſque auctoritas. 13. 18. 2.

Congregatio Immunitatis. 12. 3. 4.

Congregatio S. Officii, ſeu ſupremæ Inquiſitionis Romanæ. 6. 5. 2. l. 9. 2. 4. l. 11. 5. 13. l. 13. 20. 9. l. 13. 21. 2. ejus deciſiones, declarationes, & decreta. 7. 6. 12. l. 8. 11. 7. l. 9. 2. 3. l. 9. 3. 2. l. 9. 4. 9. l. 9. 6. 8. l. 13. 22. 8. ejus decreti genuina lectio. 13. 20. 17. & 18. ejus epiſtola ad Collectorem Regni Portugalliæ. 12. 1. 4. ejus, aliorumque Eccleſiaſticorum Tribunalium conſueta pietas. 6. 11. 8. & 12. Vid. *Inquiſitio*.

Congregatio de Propaganda Fide. 6. 5. 2. l. 8. 2. 4. l. 9. 2. 4. l. 11. 13. 4. l. 12. 5. 8. l. 13. 3. 4. l. 13. 15. 18. l. 13. 20. 7. l. 13. 21. 2. ejus Regeſta. 13. 15. 19. & Decretum 13. 10. 7.

Congregatio Sacrorum Rituum, ejuſque decreta, ac deciſiones. 11. 9. 5. l. 12. 6. 3. l. 12. 7. 7.

Congregatio ad relationes Eccleſiarum examinandas, reddendaque opportuna reſponſa deputata. 13. 6. 11.

Congregatio peculiaris pro Eccleſiaſtica diſciplina in Hiſpaniarum Regnis inſtauranda. 13. 12. 17.

Congregatio particularis in Romana Synodo anni 1725. inſtituta, ejuſque decreta. 13. 8. 13. & 14 & 15.

Congregatio caſuum conſcientiæ, & an illi intereſſe teneantur Eccleſiaſtici. 10. 2. 4.

Congregationes, quæ Synodo præmitti ſolent, ſeu Præſynodales. 1. 5. 5. l. 3. 11. 3. l. 5. 3. 7. l. 6. 1. 1. an ab illis poſſint excludi Canonici Cathedralium. 13. 2. 7.

Congregationes Cardinalium a Sixto V. inſtitutæ. 2. 3. 7. quæ illarum decreta legenda in Synodis. 5. 2. 2. earum reſponſa, & decreta locum non habent, ubi Epiſcopus in Synodo, aut etiam extra Synodum juſtis de cauſis contrarium juſſerit. 12. 7. 7.

Congregationes Generales Societatis Jeſu. 5. 11. 9.

Congrua Suffraganeis deſtinata. 13. 14. 4. &c.

Conjugatus Vid. *Ordo Sacer*.

Conjux ſimplici caſtitatis voto obſtrictus an teneatur reddere debitum alteri *Conjugi* petenti. 13. 11. 29. *Conjux* nolens ingredi Religionem an poſſit ad alia vota migrare, ſtatim ac alter re ipſa Profeſſionem emiſerit. 13. 12. 2. & 9. *Conjux* jam profeſſus an, & quando poſſit e clauſtro revocari ab altero *Conjuge*. 13. 12. 10. an *Conjugibus* aliquando interdictus uſus matrimonii. 5. 1. 8. an *Conjux* infidelis poſſit alium *Conjugem* Chriſtianum accipere, ſi ad Fidem convertatur, & ignoret ubinam gentium ſit alter *Conjux*, & utrum adhuc ſit inter vivos. 13. 21. 2. &c.

Conniventia ſola, & tolerantia Romani Pontificis, privilegii præſumptionem inducit. 7. 9. 3. & 5.

Conſanguinei. Eorum inopia quando, & quomodo ſublevari poſſit a Beneficia Eccleſiaſtica habentibus. 7. 2. 4. & 5. Beneficia conferri nequeunt *Conſanguineis*, affinibus, vel familiaribus reſignantis, aut Epiſcopi reſignationem admittentis. 13. 24. 2. &c. Vid. *Pontifex*.

Conſcientia. Vid. *Matrimonium*.

Conſecrare Eccleſias, aut Altaria nequit Vicarius Generalis, licet Epiſcopus ſit. 2. 8. 2. an delegari poſſit ſimplici Sacerdoti. 13. 15. 2. &c.

Conſecratio Epiſcopi ab uno Epiſcopo facta an ſit licita, & valida. 13. 13. 2. &c. *Conſecratio* Olei infirmorum an ſit neceſſaria. 8. 1. 4. & an poſſit committi ſimplici Sacerdoti. 8. 1. 4.

Conſenſus non eſt idem, ac conſilium. 13. 1. 6. injuſte denegatus an habeatur pro præſtito. 4. 7. 10. ejus renovatio inter conjuges neceſſaria, ob defectum validitatis in matrimonio. 13. 22. 8. an ſemper neceſſaria ſit, quando matrimonium nulliter contractum per diſpenſationem revalidatur. 13. 6. & 7. *Conſenſus* alterius conjugis neceſſarius ad hoc, ut alter poſſit ad religioſa clauſtra ſe recipere. 13. 12. 10. & 11. *Conſenſus* Epiſcopi neceſſarius ad validitatem alicujus actus non excludit neceſſitatem *Conſenſus* etiam Pontificis, ſi hic ſibi reſervavit jus privativum ejuſdem actus. 9. 1. 8. & 9. a ſingulis, qui Synodo adſunt, exquirendus eſt *Conſenſus* Conſtitutionibus Synodalibus. 13. 1. 1. Vid. *Nuptiæ*.

Conſervator. Vid. *Judex Conſervator*.

Conſignare idem eſt, ac Confirmationem adminiſtrare. 7. 9. 1.

Conſiliarii, qui non ſunt ſimul Judices, non ſolent judicio ſubſcribere. 13. 2. 2. *Conſiliarii* Epiſcopi erant Presbyteri. 13. 1. 4. nunc Canonici Cathedralis tantum. 13. 1. 5.

Conſilium non eſt idem, ac conſenſus. 13. 1. 6. Epiſcopus tenetur exquirere, non tamen ſequi *Conſilium* Capituli. 13. 1. 6. an aliquando debeat exquirere *Conſilium* etiam Presbyterorum. 13. 1. 4.

Conſilium delectorum Cardinalium, & Præſu-

lum ſub Paulo III. pro reformatione Eccleſiæ. 5. 3. 3.

Conſolator Armenorum Patriarcha. 7. 8. 7.

Conſortia hæreticorum vitanda. 6. 5. 1. &c.

Conſpiratio in necem proprii Epiſcopi an degradationis pœna punienda ſit. 9. 6. 7.

Conſtans Imperator. 13. 17. 3.

Conſtantienſis Eccleſiæ Beneficiorum Judex. 5. 6. 2.

Conſtantienſis Synodus. 3. 9. 1. l. 6. 5. 2. l. 6. 9. 2. l. 7. 6. 2. l. 9. 1. 2. l. 12. 5. 4. l. 13. 2. 5.

Conſtantienſis Eccleſiæ Statuta. 3. 12. 3.

Conſtantinopolis Francorum, Venetorumque armis expugnata. 2. 12. 4. turbæ ab hæreticis ibi excitatæ. 3. 8. 3.

Conſtantinopolitana Baſilica S. Petri. 4. 7. 6.

Conſtantinopolitana Fidei Formula. 5. 2. 3.

Conſtantinopolitana quaſi perpetua Synodus. 1. 1. 3. II. *Conſtantinopolitana*, & V. Generalis. 13. 11. 11. IV. *Conſtantinopolitana* anni 869. & VIII. Generalis 1. 5. 5. l. 3. 9. 3. l. 5. 1. 10. l. 7. 9. 1. l. 9. 8. 7. *Conſtantinopolitana* anni 536. Synodus. 1. 3. 3. altera in Baptiſterio S. Sophiæ celebrata. 1. 5. 5. *Conſtantinopolitana* Pſeudo Synodus. 3. 9. 3.

Conſtantinopolitanus Patriarcha. 2. 4. 7. ejus in Regulares plenum dominium. 1. 4. 3. Pallio donatur. 13. 15. 19. *Conſtantinopolitanus* Patriarcha Latinus. 2. 12. 4. *Conſtantinopolitanus* Patriarcha Titularis Pallii honore non fruitur. 13. 15. 17.

Conſtantinus Magnus Imperator. 1. 1. 1. l. 3. 9. 1. & 4. l. 9. 9. 8. & 9. l. 9. 11. 1. l. 13. 17. 3. & 7. quo anno fuerit baptizatus. 12. 6. 7. Indulgentiam Baſilicæ Lateranenſis a S. Silveſtro impetrat. 13. 18. 5. vetuit, ne ullum ſignum in hominum vultu imprimeretur. 9. 14. 3.

Conſtantinus VIII. Imperator. 5. 1. 10.

Conſtantius Imperator. 3. 9. 4. l. 13. 17. 3. quo anno Baptiſmum receperit. 12. 6. 7.

Conſtitutio Pontificis in materia diſciplinæ fere ubique utilis, poteſt alicubi eſſe inopportuna. 9. 8. 1. quid in hoc caſu facere debeat Epiſcopus. 9. 8. 3. &c. in *Conſtitutionibus* dogmaticis irreformabile eſt Romani Pontificis judicium 9. 8. 3. *Conſtitutiones* Apoſtolicæ, quas reſpiciunt ſacros ritus, cæremonias, Sacramenta, Clericorum vitam, nullo modo inferiorum judicio, ac cenſuræ ſubjici debent. *ibid.* ne obtentu quidem removendi abuſus a rebus ſacris, nihil ſtatuendum eſt ab Epiſcopis, quod *Conſtitutionibus* Apoſtolicis adverſetur. 12. 5. 13. l. 12. 2. & 8. *Conſtitutiones* Apoſtolicas probe callere debet Epiſcopus. 6. 11. 3. *Conſtitutiones* legendæ in Synodis. 5. 2. 2. Vid. *Statuta*.

Conſtitutiones quæ dicuntur *Apoſtolicæ*, citantur, & explicantur. 9. 22. 3. ab hodiernis Criticis rejiciuntur. 8. 9. 6.

Conſtitutiones Angliæ citantur. 8. 4. 5. Claromontenſis Eccleſiæ. 3. 11. 1. l. 3. 12. 3. Cardinalis Campegii. 5. 5. 3. Cleri Romani anno 1461. editæ 2. 3. 4. Joannis Matthæi Giberti, ſeu Gibertinæ. 5. 5. 6. citantur. 11. 11. 5. laudantur. 8. 14. 6. Odonis Pariſienſis Epiſc. 8. 4. 5. l. 8. 6. 2. citantur. 7. 16. 7. Othoboni Cardinalis. 10. 9. 3. Sabinenſis Eccleſiæ. 7. 16. 12. Walteri Epiſcopi Dunelmenſis citantur. 7. 16. 7.

Conſtitutiones Synodales. Decretis Synodalibus cum omni proprietate aptari poteſt *Conſtitutionis* vocabulum. 1. 3. 5. *Conſtitutiones* novæ an ſemper in Synodis faciendæ ſint. 1. 6. 5. non omnes omni loco, & tempori conveniunt. 6. 11. 3. quibus methodo, & ſtylo conſcribendæ ſint. 6. 2. 1. &c. quam habeant obligandi vim. 13. 4. 3. *Conſtitutiones* Synodi Diœceſanæ non ſolent a Summo Pontifice confirmari. 13. 5. 9. *Conſtitutio* Synodalis corroborata Apoſtolica confirmatione an prævaleat Juri communi, cui ceteroqui ſit contraria. 12. 5. 13. *Conſtitutiones* Synodales promulgaturus Epiſcopus cujus debeat ſententiam, aut conſilium expoſcere. 13. 1. 9. &c. *Conſtitutiones* Synodales per Synodum approbandæ. 13. 1. 1. editæ inconſulto Capitulo an ſint validæ. 13. 1. 16. quando obligare incipiant. 13. 4. 2. quas perſonas obligent. 13. 4. 5. an ſemper in ſuo robore permaneant, & quomodo relaxari poſſint. 13. 5. 1. &c. *Conſtitutiones* ad Oblatos, ad Beguinas, & Eremitas, & Græcos pertinentes, quando condendæ, aut Synodo inferendæ ab Epiſcopo. 6. 3. 2. & 5. &c. *Conſtitutiones* Synodales reſpicientes Regulares cur non omnino omittendæ ab Epiſcopo. 9. 15. 3. & 12. modus in ipſis adhibendus. 9. 16. 1. &c. *Conſtitutio*, cui Juris communis ſanctiones, & S. Caroli Borromæi auctoritas patrocinantur, nonniſi temere reprehenditur. 11. 10. 10. a *Conſtitutionibus* Synodalibus unde poſſint lites excitari, omnino abſtinendum. 9. 17. 8. *Conſtitutio* Synodalis unice innixa Juris civilis ſanctionibus jam correctis, & abrogatis a Jure Canonico, nihili facienda eſt. 9. 13 2. & 3. nullius ſunt roboris *Conſtitutiones* Synodales contra Jus commune, & Apoſtolicas ſanctiones. 12. 1. 1. & 5. aut prohibentes Clericis ad ſecularem ſtatum pro libito redire, aut inde ad Eccleſiaſticum pariter pro libito reverti. 12. 3. 3. non eſt ab Epiſcopo injungendum Clericis ſub cenſurarum pœna, ut *Conſtitutionum* Synodalium codicem ſibi emant. 13. 5. 14.

Conſtitutiones Synodales Bononienſis Eccleſiæ. 7. 16. 12. citantur. 7. 16. 1. Cæſaraugustanæ. 12. 1. 2. S. Franciſci Saleſii. 12. 2. 11. Germani Valentis Guellii reprobantur. 8. 6. 2. Getundenſes impugnantur. 8. 14. 1. Mindenſis Epiſcopi corriguntur, & reformantur. 9. 16. 4. & 6. Pampilonenſes. 12. 1. 2. & 7. l. 12. 7. 6. Sabinenſes. 5. 7. 9. Salamantinæ. 12. 1. 7. Tarantaſienſes juxta ordinem Decretalium diſtributæ. 6. 2. 1. *Conſtitutio* Synodalis quædam nimis offendens Regulares temperatur a S. Congregatione. 9. 16. 9.

Conſuetudinarius an, & quando abſolvi poſſit. 11. 2. 17. &c.

Conſuetudo, quæ viget in toto Orbe, jam induit naturam Juris communis. 11. 14. 10. quas habere debeat conditiones, ut ſit legitima. 9. 2. 6. diuturna, & ab Eccleſia tolerata, facit jus. 9. 9. 7. legitima, qua Fori Eccleſiaſtici limites aliquando ultra Juris communis ſanctiones ampliati ſunt, quam religioſe cuſtodienda. 9. 9. 13. *Conſuetudo* obligat aliquando ſub gravi. 15. 5. 13. & 14. recepta in quolibet loco religioſe ſervanda. 3. 11. 9. l. 4. 8. 4. l. 5. 1. 2. & 11. l. 5. 7. 1. & 8. l. 5. 11. 4. l. 6. 8. 6. l. 8. 11. 5. l. 13. 1. 8. & 9. l. 13. 12. 23. niſi poſitivo decreto legitime deſtruatur. 13. 12. 23. illi quantum ſit deferendum. 3. 9. 8. l. 3. 10. 3. eadem præſertim immemorabilis quanti ſit roboris. 3. 6. 5. l. 3. 12. 7. l. 4. 4. 5. l. 13. 8. 21. aliquando vim habet inducendi legis obligationem. 13. 4. 7. *Conſuetudini* quantum inſit auctoritatis ad rectam legum intelligentiam aſſequendam. 13. 10. 29. *Conſuetudine* contraria legitime præſcripta quælibet lex humana etiam canonica abrogari poteſt. 12. 8. 8. *Conſuetudo* prava facit, ut quæ legis prævaricatio eſt, pro lege haberi cœperit. 11. 1. 1. *Conſuetudo* communis cohoneſtat aliquando nonnulla, quæ antea tur-

turpitudinem, indecentiam, & ſcandalum præſeferebant. 11. 13. 3. *Conſuetudinis* contrariæ vis. 8. 12. 4. habet vim abrogandi legem. 13. 5. 3. & 4. & 5. quas conditiones habere debeat ad hunc effectum. 13. 5. 3. &c. habet vim derogandi præcepto. 8. 5. 4. & Juri communi. 11. 14. 8. 10. & 13. *Conſuetudo* tacito Papæ conſenſu roborata. 9. 5. 1. & 3. Pontificibus nota, neque improbata, an veræ diſpenſationi æquivaleat. 9. 3. 2. mutare *Conſuetudinem* antiquam aliquando prudentia eſt. 5. 3. 7. *Conſuetudo* peculiaris ab antiquo recepta, & juſtis de cauſis tolerata, non eſt temere præcidenda. 11. 5. 1. &c. quandonam ſit benigne toleranda *Conſuetudo* antiqua, in qua abolenda magnæ occurrere poſſunt difficultates. 11. 6. 8. in dubio an alicujus animantis carnibus veſci liceat, necne, ſtandum eſt *Conſuetudini*. 11. 5. 11. & 12. qualis debeat eſſe hujuſmodi *Conſuetudo ibid. Conſuetudo* præſumpta ab Epiſcopis præſertim Gallicanis, qua jus ſibi vindicant diſpenſandi ſuper aliqua impedimenta matrimonium dirimentia, an probari poſſit. 9. 2. 3. &c. *Conſuetudo* non eximit a culpa Clericos nimium ludo indulgentes. 11. 10. 5. an ex *Conſuetudine* acquiri poſſit exemptio a Cathedratico. 5. 7. 6. *Conſuetudines*, quæ apud Paganos idololatras in uſu erant, quomodo nuper ad Fidem converſis aliquando permiſſæ. 13. 17. 4.

Contagioſo morbo laborans Monialis e monaſterio egredi poteſt. 13. 12. 26. &c.

Contemnere an idem ſit, ac *reſpuere*. 8. 7. 4.

Contemptus Eccleſiæ Parochialis per auditionem Sacri in aliena Eccleſia quid importet. 11. 14. 9.

Continentia. Vid. *Tertiariæ*.

Contractus cujuslibet Diœceſis proprii, & peculiares qualiter examinandi. 10. 8. 1. &c. in *Contractibus* tenentur Regulares ſervare æqualitatem ſtatutam a legibus loci. 5. 9. 2. *Contractus* quidam ſpeciales, de quibus dubitari poteſt, utrum occulta uſuræ tabe ſordeſcant. 10. 5. 1. &c. *Contractus* fœneratitii qualiter ab Epiſcopis proſcribendi. 10. 4. 1. &c. *Contractus* uſurarii nequitia in quo conſiſtat. 10. 5. 4. *Contractus* correſpectivus, ſi quoad alterum ex contrahentibus nullus remanet, quomodo poſſit non eſſe itidem nullus reſpectu alterius. 13. 11. 4 *Contractus* trium *Contractuum*. 10. 7. 1. &c. Vid. *Lucrum*.

Contritio quando ſufficiat ſine Confeſſione ad percipiendam Euchariſtiam. 7. 16. 8. *Contritionis* duplex genus. 7. 13. 1. & 2.

Controverſia, quæ in materia juriſdictionis verſatur inter poteſtatem Eccleſiaſticam, & ſecularem, non decidenda in Synodis. 9. 9. 1. &c.

Contumelia gravis proprio Epiſcopo illata an degradationis pœna punienda ſit. 9. 6. 7.

Conventiones. Vid. *Pacta*.

Conventus idem eſt, ac Miſſa ſolemnis, in qua populus cum ſuo Paſtore unum efficit cœtum. 11. 14. 7. *Conventus* hæreticorum an frequentare liceat. 6. 5. 1. &c.

Conventus Abbatum Aquiſgrani habitus. 5. 11. 2.

Converſi. Matrimonia, quæ fiunt a *Converſis* poſt Profeſſionem, nulla ſunt. 13. 11. 28.

Cophtis Presbyteris conceſſum perſeverare in ritu Græco circa collationem Confirmationis. 7. 9. 4. l. 7. 10. 4.

Copiatæ quid eſſent. 8. 9. 7.

Copula inter ſponſos ante matrimonium contractum inita, an ſit punienda pœna ſtupri. 12. 6. 3. *Copula* carnalis etiam cum uxore legitima poſt extremam Unctionem olim putabatur interdicta. 8. 7. 1.

Corbejenſis Abbas. 13. 15. 4.

Coriolanus Fridericus Furius modeſte reprehenditur. 6. 10. 1.

S. Cornelius Papa. 2. 2. 7. l. 8. 9. 8. citatur. 1. 1. 3. l. 8. 9. 6.

Cornelius Flaminius laudatur. 6. 8. 8.

Coronenſis Epiſcopus Suffraganeus Moguntini. 13. 14. 9.

Corpus. Vitium *Corporis* per fraudem occultatum an, & quomodo Profeſſionem Religioſam irritam reddat. 13. 11. 4. & 5.

Corpus Chriſti. Vid. *Solemnitas*.

Corradinus Card. Petrus Marcellinus. 9. 7. 8. l. 13. 8. 18.

Correctio fraterna an judiciali denuntiationi ſemper ſit præmittenda. 6. 11. 7. &c. *Correctionis* naturale, & ſimul denuntiationis poſitivum præceptum quomodo adimpleatur. 6. 11. 10.

Corſica Inſula. Græcorum Colonia ibi introducta. 2. 12. 8. & 9.

a Coſta Janus citatur. 2. 4. 7. l. 2. 5. 8. ab ejus opinione receditur. 3. 10. 2.

Covarruvias Didacus citatur. 8. 14. 5.

Conventrenſis Epiſcopatus Monachorum S. Benedicti. 13. 7. 14.

Coyacenſis anni 1050. Synodus. 11. 5. 4.

Cracovienſis Synodus a Paulo V. correcta. 9. 15. 2.

de Craſſis Paris Magiſter Cæremoniarum Pontificius. 6. 8. 14.

Cremonenſis Eccleſia Collegiata S. Agathæ. 3. 1. 4. ejus Præpoſitus. 3. 11. 13.

Cremonenſis Epiſcopus. 13. 24. 3. & 4. & 5.

Cremonenſis anni 1727. Synodus. 3. 1. 5.

Crimina dicuntur graviora flagitia. 9. 6. 2.

Crodegangus Metenſis Archiepiſc. 2. 4. 5. Canonicorum Collegia ad imaginem Monachorum efformavit, introducta vita communi, & regulari obſervantia. 11. 3. 3. Canonicos arctiori vinculo Epiſcopo devinxit. 13. 1. 5.

Cruciatæ, ſeu *Crucesignatorum* expeditiones ad Terram Sanctam ex Turcarum manibus vindicandam. 13. 20. 3.

Cruciferi. Vid. *Diaconi*.

Crucis erectæ prælatio. 13. 15. 6. & 10. & 20. hoc privilegium quibus conceſſum. 2. 6. 2. &c.

Cujacius Jacobus citatur. 9. 13. 3. explicatur. 9. 12. 2.

Culpa, quæ in ſe ſpectata levis eſt, ob adjunctas circumſtantias fieri poteſt gravis. 10. 3. 1. nemo Sanctorum, excepta B. Virgine, caruit omni culpa. 9. 8. 8.

Cultus Divinus non poteſt dici labefactatus ex imminutione feſtorum. 13. 18. 12. & 14. Cauſæ *Cultus* Divini pertinent ad ſolum Forum Eccleſiaſticum. 9. 9. 2.

a Cunha Rodericus Archiep. Bracharenſis citatur. 13. 7. 11.

Curati quo ordine ſedeant in Synodo. 3. 10. 7

Curia, id eſt Collegium civitatis. 9. 6. 6.

Curiæ Ordinariorum notificandi ſunt Judices Conſervatores a Regularibus electi. 4. 6. 1.

Cuſanus Card. Nicolaus. 13. 18. 7. refellitur, ſeu potius excuſatur. 8. 6. 1.

Cuſtodes Martyrum an conſtituerent Ordinem ſpecialem in Eccleſia. 8. 9. 7.

Cybo Card. Camillus Epiſcopus Veliternus. 6. 3. 6. l. 7. 14. 2. l. 11. 11. 6.

Cypri Regni Archiepiſcopi. 2. 6. 3. Epiſcopi Græci. 7. 9. 1. Epiſcopi Latini. 7. 9. 3. *Cypri* Regni Sacerdotibus adempta facultas conſignandi baptizatos. 7. 9. 3. & 4.

S. Cyprianus Epiſcopus M. 2. 2. 7. nihil ſine conſilio Presbyterorum, & ſine conſenſu plebis aggrediebatur. 13. 1. 4. ejus charitas, & zelus erga ſuum gregem mortalitatis tempore. 13. 19. 4. citatur. 5. 3. 1. l. 5. 8. 1. l. 7. 6. 1. l. 7. 10. 3. l. 7. 16. 5. & 6. & 7. l. 10. 1. l. l. 10. 6. 1. l. 11. 1. 1. l. 13. 1. 3. ejus liber Pœnitentialia. 11. 11. 3. ejus Vitæ Auctor citatur. 13. 20. 11.

S. Cyrillus Epiſcopus Hieroſolymitanus. 6. 5. 1. citatur. 7. 10. 3.

S. Cyrillus Monachus, & Epiſcopus in Moravia 6. 10. 6.

Cyrillus Patriarcha Antiochenus Græcorum Melchitarum Pallio donatur. 13. 15. 18.

Cyrillus Phyſicus egregius. 11. 7. 8.

D

DÆmon. Arrepti a *Dæmone* curati per manuum impoſitionem. 7. 7. 3.

Damaſcenus Archiepiſcopus (Joſeph Maria Ferroni) Congregationis Epiſcoporum, & Regularium Secretarius. 13. 11. 27. & 28.

S. Damaſus Papa. 2. 10. 1. citatur. 13. 2. 3.

Damaſus II. Papa. 3. 3. 7.

Damnatio ſimplex ad triremes, an importet infamiam. 13. 11. 30.

Damnatis ad mortem cur denegetur extrema Unctio. 8. 5. 1.

Daniel Nannetenſis Epiſcopus. 8. 8. 4.

Dataria non intelligitur quare diſpenſationes Apoſtolicas Ordinariis committendas nunquam Vicario Capitulari committat. 2. 9. 3. proviſum eſt ne *Datariæ* Apoſtolicæ juribus fraudes fiant, aut damna. 9. 7. 5.

Davidis ſaltantis exemplum an ſufficiat ad cohoneſtandas choreas alicubi in Sanctorum ſolemnitatibus fieri ſolitas. 11. 3. 1.

Debet. Hoc verbum plerumque denotat neceſſitatem non tantum præcepti, ſed etiam Sacramenti. 8. 5. 5.

Decani intereſſe debent Synodo Diœceſanæ. 3. 4. 2. *Decani*, hoc eſt Vicarii Foranei. 4. 3. 8. *Decani* rurales, eorum antiquitas, & auctoritas. 3. 3. 7. & 8. conſulendi ante Synodum. 6. 1. 1. Vid. *Archipresbyteri*.

Decennium vitæ laudabiliter ductæ probitatem perſonæ, de qua inquiritur, manifeſtat. 13. 24. 22. annuum legatum pro anima relictum an duret ultra decennium. 13. 25. 9.

Decentius Epiſcopus Eugubinus. 7. 7. 2. l. 7. 8. 4. l. 8. 4. 1. l. 11. 5. 2.

Decimæ a Clericis ſolvendæ e ſuorum Beneficiorum prædiis alteri locatis. 12. 7. 2. quando ſolvendæ etiam a Regularibus. 6. 3. 4. ad quem Judicem remittendæ ſint *Decimarum* cauſæ. 9. 9. 7.

de Decio Card. Bertrandus Epiſcopus Sabinenſis. 1. 2. 4.

Decreta Synodi Diœceſanæ quo nomine appellanda. 1. 3. 2. &c. *Decreta* Synodi poſtremæ, ſi adverſentur anterioribus, quibus inhærendum. 13. 5. 2. *Decreta* Synodorum Provincialium a Pontifice approbata, quam vim obligandi habeant, & an ad univerſam Eccleſiam ſe extendant. 13. 3. 5. *Decreta* Synodi Diœceſanæ poſſunt ſtatim ab Epiſcopo publicari, quin ad Congregationem Concilii tranſmitti debeant. 13. 3. 6. *Decretorum* Synodalium reviſio, & approbatio. 13. 3. 1. *Decreta* Epiſcopi, & Priorum Hieroſolymitanorum in viſitationibus Parochiarum ſi diſcrepent, quænam prævaleant. 2. 7. 4.

Decretalium liber ſeptimus. 10. 7. 5. cur non evulgatos ſub Clemente VIII. 13. 24. 2.

Decretalis Innocentii III. ſuppletur. 7. 9. 3.

Decretum Tridentini de matrimonii clandeſtinis non obligat, niſi ubi fuit publicatum. 8. 13. 5. & ubi conſtat de illius publicatione in Eccleſia Parochiali facta. 12. 5. 6. & quidem in forma legitima. 12. 5. 9. Decretum de frequenti Communione. 7. 12. 8.

Defenſio, ne ſit inefficax, debet eſſe conjuncta cum juriſdictione. 9. 9. 10.

Defenſores pauperum, & *Defenſores* Eccleſiarum an aſſumerentur ex ordine Clericali. 8. 9. 8.

Definitio. Ubi nulla emanavit Pontificia *Definitio*, ibi Periculoſum eſt opinioni ſubſcribere, quæ in materia Sacramentorum aliquid decernat. 13. 12. 14.

Defuncti. Denarii pro *Defunctis* oblati tempore Sacrificii. 5. 8. 4. in die Commemorationis *Defunctorum* tres Miſſæ celebrantur in Regnis Hiſpaniæ, & Portugalliæ. 6. 8. 22.

Degradationis pœna Clericis inflicta. 9. 6. 1. &c. alia eſt verbalis, alia actualis. 9. 6. 4. &c. ad actualem an poſſit procedi, præter caſus a Jure expreſſos. 9. 6. 10. & 11.

Delegationes, unde ſit, quod a Sede Apoſtolica fiant aliquando perſonis minus idoneis. 5. 5. 6.

Delictum. Clerici, qui poſt *Delictum* patratum Clericalem veſtem reſumpſerunt, an poſſint a Judice laico coerceri. 12. 3. 1.

Delphinus Card. Daniel Patriarcha. 11. 3. 8.

Denarii oblati tempore Miſſæ. 5. 8. 4.

Denhoff Card. Joannes Caſimirus Epiſcopus Cæſenatenſis. 7. 3. 2. l. 7. 13. 9. l. 8. 14. 3. l. 9. 15. 3.

Denuntiatio Confeſſarii ſolicitantis ad turpia apud quod Tribunal facienda. 6. 11. 4. an fieri debeat, quin prius Confeſſarius fraterne admoneatur, ut ſibi conſulere poſſit. 6. 11. 5. &c. *Denuntiationes* ſecretæ de vita, & moribus qualiter excipiendæ. 5. 3. 1. *Denuntiationes* publicæ ante matrimonii celebrationem faciendæ. 12. 6. 2. l. 13. 23. 13. earum omiſſio an poſſit reddere matrimonium nullum. 12. 5. 2. & an puniri poſſit excommunicatione, vi cujus contrahentes ſint evitandi. 12. 5. 4.

Depoſitio non eſt idem, ac degradatio. 9. 6. 3. quandonam Clerici *deponendi* ſint, ſeu verbaliter tantum degradandi. 9. 6. 10.

Deprecatio, ſeu forma *deprecativa*, an ſit de eſſentia Sacramenti extremæ Unctionis. 8. 2. 2.

Deputati curæ Seminariorum. 5. 11. 4. &c. l. 9. 7. 2. & 3.

Derogationes nonnullæ Decretis Concilii Tridentini factæ a ſummis Pontificibus. 13. 10. 29.

Deſertores iidem ſunt, atque apoſtatæ. 13. 11. 6. & 9. & 13.

Detonderi olim erat idem, ac Clericum fieri. 11. 9. 3.

Deus. Poteſtas Ordinis Epiſcopalis promanat immediate a Deo, & probabilius etiam poteſtas juriſdictionis. 1. 4. 1. & 2.

Diaconatus an ſit verum Sacramentum. 8. 9. 2. & 9. & 10. & 11. quidam viri ſancti per totum vitæ curſum in *Diaconatu* perſeverarunt. 12. 4. 3.

Diaconi olim cur magis honorabiles, quam Presbyteri. 11. 2. 2. eorum electio facta per Apoſtolos. 9. 17. 5. cujuſnam inſtrumenti traditione ordinarentur ab Apoſtolis. 8. 10. 2. & 3. an ipſis unquam delegata poteſtas confirmandi. 7. 7. 3. *Diaconis* facta confeſſio. 7. 16. 5. &c. *Diaconi* ſubſcripſiſſe inveniuntur Synodis Provincialibus. 13. 2. 5. Vid. *Altare*.

Dia-

Diaconi Cruciferi, eorumque præeminentia. 3. 10. 1.

Diaconicum, ſeu *Diaconicum magnum*, quid ſit. 1. 5. 5. l. 3. 11. 5.

Diaconiſſarum officium. 11. 1. 8.

Diamperitana anni 1599. Synodus. 3. 10. 9.

Diana Antoninus modeſte rejicitur. 19. 19. 25.

Didracma Cathedraticum. 5. 6. 3.

Dies olim aſſignati ad celebrandam quotannis Synodum Diœceſanam. 1. 6. 2.

Dieta. An quis trahi poſſit ad judicium ultra *Dietam* extra Diœceſim. 4. 5. 2. & 3.

Dignitas quid ſit. 3. 3. 1. de novo erigi non poteſt in Eccleſia, niſi ab Apoſtolica Sede; ſuppreſſa vero poteſt redintegrari ab Epiſcopo. 12. 1. 8. *Dignitates* alicujus Cathedralis uſu Pontificalium condecoratæ. 13. 11. 11. *Dignitates* Eccleſiæ Cathedralis quibus veſtibus uti debeant, cum interſunt Synodo. 3. 11. 12. & 13. quo ordine ibi ſedere debeant. 3. 10. 5. an cedant locum Vicario Generali in Synodi ſeſſione. 3. 10. 2. &c. *Dignitates* Cathedralis Patavinæ inter Protonotarios Apoſtolicos adſcriptæ. 3. 8. 5. an *Dignitatem* dimittens transferat in ſucceſſorem munus etiam Examinatoris Synodalis, ad quod ſub nomine *Dignitatis* tantum fuerat deputatus. 4. 7. 5. Vid. *Perſonæ*.

Dilectio. Neceſſitas aliqualis *Dilectionis* Dei in Attritione poteſt in utramque partem defendi, nec poteſt ſine piaculo alterutra ſententia taxari. 7. 13. 9.

Dimiſſoriæ, ſeu *Dimiſſoriales* litteræ ad Ordines. Quis eas concedere poſſit. 2. 11. 15. & 16. an poſſit concedere Vicarius Generalis. 2. 8. 2. quas concedunt ſuis ſubditis Prælati Regulares, ad quem Epiſcopum dirigi debeant. 9. 17. 2. ad Tonſuram, minoresve Ordines recipiendos, ad quos dirigi poſſint. 2. 11. 12. *Dimiſſoriales* litteras, aut Ordines ſuis ſubditis ſecularibus conferre nequeunt Prælati Regulares. 9. 15. 11. Vid. *Epiſcopus*.

Diodorus Siculus citatur. 9. 10. 3.

Diœceſana Concilia quid ſint. 1. 2. & 4. &c. Vid. *Synodus*.

Diœceſis eſt etiam plurium Provinciarum tractus. 2. 4. 1. qui extra *Diœceſim* ſunt, an abſentiæ tempore Diœceſanis Conſtitutionibus obſtringantur. 13. 4. 9. & 10. Vid. *Viſitatio*.

S. Dionyſius Papa. 11. 4. 4. l. 13. 7. 3.

S. Dionyſius Areopagita. Ejus liber *de Eccleſiaſtica Hierarchia* ab hodiernis Criticis rejicitur. 8. 9. 6.

S. Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus citatur. 13. 1. 3.

Dionyſius Exconſularis. 3. 9. 4.

Directorum ſpiritualium prudentiæ in quibuſdam rebus fidere debent Epiſcopi. 6. 11. 9.

Diſciplina varia eſt pro locorum, & temporum ratione. 9. 8. 1. *Diſciplina* Eccleſiaſtica quotidie conſeneſcit. 1. 6. 5. *Diſciplinæ* antiquæ memoria ſervanda. 4. 2. 4. ejus veſtigia conſervata per ritum, & cæremoniam in Ordinatione. 5. 3. 4. *Diſciplinæ* antiquæ ſeveritas, aliquando mitigata. 5. 4. 3. ejus priſtinos ritus reſtituere ſine ulla purioris Ethices jactura jam obſoletos, periculoſum eſt, & minus laudabile. 11. 4. 1. multo magis in illis rebus, in quibus antiquæ *Diſciplinæ* rigor poſterioribus legibus expreſſe mitigatus dignoſcitur. 11. 4. 4. *Diſciplina* olim utilis, poteſt deinde fieri inutilis, immo perniciosa. 5. 3. 7.

Diſmembratio, ſeu detractio fructuum menſæ Epiſcopalis, & Capituli, & Beneficiorum quorumcumque facienda pro ſuſtentatione Seminarii jam erecti. 9. 7. 3.

Diſpenſare ſuper impedimento affinitatis in primo gradu, etiam lineæ rectæ, an poſſit Pontifex. 9. 13. 4. in iis, quæ ſunt de jure Divino, quomodo diſpenſare poſſit Pontifex. 7. 1. 7.

Diſpenſatio, quid requiratur, ut ſit valida, & licita. 13. 5. 7. ex quibus conjecturis deducatur. *Diſpenſatio* tacita. 6. 8. 17. &c. l. 7. 1. 7. quam præclara lenitatis exempla reliquerit S. Pius V. in *Diſpenſationibus* concedendis. 13. 10. 29. *Diſpenſatio* ab irregularitate. 9. 4. 5. quare non raro a Pontifice *Diſpenſationes* conceſſæ, ut conſecratio alicujus ab uno tantum Epiſcopo expleretur. 13. 13. 2. & 5. & 6. & 7. *Diſpenſationes* matrimoniales quam raro concedendæ. 13. 10. 29. poſt *Diſpenſationem*, cujus vi matrimonium inter partes Catholicam unam, alteram hæreticam licitum reddatur, quid agere debeat Epiſcopus. 6. 5. 4. *Diſpenſationes in radice matrimonii* conceſſæ. 13. 21. 7. quæ facultas *Diſpenſationum* matrimonialium conceſſa Epiſcopis, Parochis, & Soc. Jeſu Presbyteris in Angola, Æthiopia, ac Braſilia. 13. 21. 3. & 5. necnon Epiſcopis, Vicariis Apoſtolicis Aſiæ, Africæ, Americæ, & Miſſionum Præfectis. 13. 21. 6. Vid. *Conſuetudo*, *Illegitimi*, *Impedimenta*, *Irregularitas*, *Ordines ſacri*, *Tridentina Synodus*.

Diſſidium. *Ex diſſidiis*, quæ inter eximiæ ſanctitatis Epiſcopos, & Apoſtolicæ Sedis Pontifices interceſſerunt, quid inferre poſſint reliqui Epiſcopi. 9. 8. 5. &c.

Diſſimulare. In hoc verbo ineſt vis vere permittendi, & approbandi. 13. 12. 11.

Diſtributiones chorales, ſeu quotidianæ, quæ Canonicis diſtribuuntur. 13. 12. 22. non veniunt ſub fructuum nomine. 5. 2. 5. cui tantummodo competant. 4. 4. 1. an, & quando percipi poſſint ab abſentibus. 12. 1. 2. an ad *Diſtributiones* augendas poſſit Epiſcopus partem redituum menſæ Epiſcopalis applicare in perpetuum Capitulo Eccleſiæ Cathedralis. 12. 8. 13. Vid. *Canonici*.

Diviſio virorum a mulieribus in publicis templis a primis Eccleſiæ ſeculis uſitata. 11. 1. 8.

Divites an olim Beneficiis Eccleſiaſticis gaudere poſſent. 7. 2. 2.

Divortium fornicationis cauſa permiſſum. 13. 22. 3. &c. fieri nequit ob lepram. 13. 12. 28. *Divortii* jus æque competit uxori, atque viro. 9. 12. 1. Cauſæ excitatæ ſuper jure *Divortium* inſtituendi ad ſolum Judicem Eccleſiaſticum deferendæ. 9. 9. 4.

Doctor in Jure Canonico an poſſit conſequi Prębendam Theologalem. 13. 9. 17. ubi *Doctorum* magna diſcrepantia eſt, integrum erit eam ſententiam amplecti, quæ magis arriſerit. 7. 11. 2.

Doctoratus. Anteponendi ſunt, qui ſine *Doctoratu* doctiores reputantur. 4. 7. 4.

Doctrina Chriſtiana. An Epiſcopus a matrimonio arcere debeat contrahentes, ob ignorantiam *Doctrinæ* Chriſtianæ. 8. 14. 1. &c. quid, ſi hæc ignorantia oriatur ex defectu memoriæ, & nimis hebeti ingenio. 8. 14. 6.

Dogma, & Canon in quo differant. 1. 3. 2.

Dolor mere naturalis non eſt ſufficiens materia Sacramenti Pœnitentiæ. 7. 13. 3. & 6. B. Mariæ Virginis *Dolorum* de Urbe mulieres Oblatæ. 6. 3. 3.

Dolus, & fraus nemini patrocinatur ad evadendum legis vinculum. 13. 4. 10. quando præſumatur

tur dolus in delinquente, qui reſumat habitum Clericalem. 12. 3. 1. & 2.

Domicellares, ſeu Domicelli, quaſi Dominuli Canonici. 11. 3. 4. &c.

Domini appellabantur Canonici. 11. 3. 3.

Dominicale quid eſſet. 13. 19. 27.

S. Dominici Moniales Novitiæ. 13. 12. 3.

de Dominis Marcus Antonius apoſtata. 7. 4. 8. l. 13. 11. 9.

Dominium nullum ſui peculii habere poſſunt Moniales. 13. 12. 21. & 22.

Donati idem, ac Oblati. 6. 3. 3. & 4.

Dormire in eodem lecto pueris diverſi ſexus ſeptennio majoribus nullo modo permittendum. 11. 4. 8.

Dos cur exigatur a puella matrimonio conjungenda. 11. 6. 4. an ſit ſimoniaca, aut ex alio titulo interdicta dos conſueta, quæ exigitur a puellis ſe Deo in monaſterio devoventibus. 11. 6. 1. &c.

Doſitheus Patriarcha Hieroſolymitanus. 6. 10. 3.

Drogo Metenſis Archiepiſc. 2. 4. 5.

le Drou Petrus Lambertus Epiſc. Porphyrienſis Apoſtolici Sacrarii Præfectus. 7. 13. 9.

Drovet Ord. Prædicat. citatur. 7. 10. 4.

Dubium. In *Dubio* mutationis morbi in quam partem propendere debeant Parochi Oleum ſacrum iterum miniſtraturi. 8. 8. 4. quid faciendum in *Dubio*, an eſus carnium alicujus animalis jejunii tempore licitus ſit. 11. 5. 11. & 12.

Dubois Gerardus citatur. 5. 11. 2.

Duella quam ſevere interdicta. 13. 17. 10.

Dunelmenſis Epiſcopatus Monachorum S. Benedicti. 13. 7. 14.

Durandus Guillelmus junior, Epiſcopus Mimatenſis citatur. 3. 9. 5. l. 9. 9. 11. & 13. l. 13. 12. 24. ejus conſilium approbatum a Tridentino. 13. 12. 25.

Durandus de S. Portiano. Ejus opinio de polygamia rejicitur. 13. 21. 9.

Durinus Card. Carolus Franciſcus Epiſcopus Papienſis. 13. 15. 17.

Duvallius Andreas citatur. 3. 9. 2.

Duziacenſis anni 871. Synodus. 9. 1. 4. l. 9. 14. 1.

E

EBoracenſis Archiepiſcopus. 13. 7. 9.

Eboracenſis anni 1195. Synodus. 5. 4. 3. l. 7. 16. 7. altera anni 1367. 5. 8. 10.

Eborenſis Diœceſis in Luſitania. 11. 5. 14.

Ebredunenſis anni 1727. Synodus. 13. 3. 4.

Ebroicenſis anni 1576. Synodus. 7. 6. 9.

Eccleſia errare non poteſt in interpretanda Sacra Scriptura. 10. 4. 6. habet poteſtatem mutandi ritum, non vero ſubſtantiam Sacramentorum. 8. 10. 10. ejus ſola auctoritas ad Sacramentum de novo inſtituendum non protenditur. 8. 9. 6. an, & cur additamenta quædam ſacræ Ordinationi fieri præceperit. 8. 10. 6. &c. actus mere internos præcipere nequit, aut prohibere. 9. 4. 4. a primis uſque temporibus uſa eſt poteſtate ſibi a Chriſto tradita concedendi Indulgentias. 13. 18. 1. & 6. *Eccleſia* pia mater humanæ infirmitati indulgens, quomodo certas Paganorum conſuetudines permiſerit aliquando nuper ad Fidem converſis. 13. 17. 4. ejus ſumma indulgentia, & commiſeratio erga profugos, & apoſtatas. 13. 11. 10. & 11. *Eccleſiæ* Latinæ, & *Eccleſiæ* Orientalis diverſa diſciplina quoad collationem Confirmationis. 7. 10. 4.

Eccleſia paucos & bonos potius, quam multos, & pravos miniſtros exoptat. 11. 2. 2. *Eccleſiæ* non ſunt inſtitutæ propter Epiſcopos, ſed Epiſcopi, propter *Eccleſias*. 13. 16. 5. *Eccleſiæ*, & Diœceſes an civilium Magiſtratuum formas ſint imitatæ. 2. 2. 2. Defenſores, aut Œconomi *Eccleſiarum* undenam aſſumerentur. 8. 9. 8. exiſtimabantur veri Judices cum poteſtate coercitiva. 9. 9. 10. quando proprie, & rigoroſe dicatur vacare Eccleſia, a qua quis transfertur. 13. 15. 7. & 9. *Eccleſia* vacante Epiſcopus vicinior illius curam olim aſſumebat. 2. 9. 1. *Eccleſiarum*, ſive monaſteriorum occurrente vacatione, omnia pacta ante electionem, vel poſtulationem interdicuntur. 13. 13. 23. &c. Vid. *Pacta*. Qua ratione quis præeſſe poſſit duabus *Eccleſiis* Epiſcopalibus. 13. 8. 3. &c. *ab Eccleſiis*, quas de novo acquirit Epiſcopus, Cathedraticum poteſt exigere. 5. 6. 3. Vicarii, ſeu Suffraganei apponendi *Eccleſiis* Cathedralibus commendatis. 13. 14. 4. quicumque Ordinem aliquem ſuſcipiunt, an *Eccleſiæ* alicujus ſervitio mancipandi ſint. 11. 2. 4. &c. quænam eſſe debeat, aut poſſit *Eccleſia*, cui debet inſervire Clericus, ut gaudeat privilegio Fori. 12. 6. 4. & 5. & 6. *Eccleſiæ* neceſſitas poteſt eſſe cauſa ſufficiens, ut ad Sacerdotium ipſum aſcendere compellatur, qui alias ad id non teneretur. 12. 4. 7. a quibus *Eccleſiis* ſolvendum Cathedraticum. 5. 7. 2. indigentium nomine comprehenduntur etiam *Eccleſiæ* Miniſtri. 5. 8. 3. *Eccleſiæ* Suburbicariæ quænam ſint. 2. 2. 2. *Eccleſiæ* in ſolo Lateranenſi fundatæ quænam dicantur, & qua gaudeant exemptione. 3. 8. 2. *Eccleſiæ* filiales, & aggregatæ Baſilicæ Lateranenſi. 13. 18. 2. Præfecti Sacrarii *Eccleſiarum* Toletanæ Diœceſis. 12. 7. 4. Vid. *Exemptio*.

Eccleſia ſimpliciter benedicta reconciliari poteſt a ſimplici Sacerdote. 13. 15. 2. *Eccleſias* conſecrare, aut reconciliare an privative ſpectet ad Epiſcopum. 13. 15. 2. &c. eas conſecrare nequit Vicarius Generalis, licet Epiſcopus ſit. 2. 8. 2. Epiſcopus concionari poteſt in Eccleſia quacumque ſuæ Diœceſis, etiam Regularium. 9. 17. 7. *Eccleſiæ* fabrica. Vid. *Abbates*. *Eccleſiis* debitus honor per immunitatem Eccleſiaſticam conciliatus. 13. 18. 12. & 13. innumeræ res profanæ translatæ in *Eccleſiarum* ſacros uſus, & ornamenta. 13. 17. 4. *Eccleſiæ* Chriſtianorum aliquando Concilia, & Synodi nuncupatæ. 1. 1. 1. Vid. *Templum*.

Eccleſia Abbatialis Campidonenſis ab Hadriano I. conſecrata. 13. 15. 4.

Eccleſia Collegiata S. Mariæ in Coſmedin de Urbe. 12. 4. 5.

Eccleſia Epiſcopalis B. Mariæ de Bethlehem. 2. 7. 5.

Eccleſiaſticam juriſdictionem qui impediunt, vel immunitatem lædunt, quibus cenſuris ſint obnoxii. 9. 9. 1.

Eccleſiaſtici vilia miniſteria exercentes quomodo corrigendi. 13. 9. 23. cur *Eccleſiaſticis* interdicta mercatura. 10. 3. 4.

Ecgbertus Archiepiſcopus Eboracenſis citatur. 9. 12. 5.

Edictum, ne quis canonico Impedimento irretitus, aut ficto patrimonii titulo ad Ordines accedat. 8. 11. 1.

Educatio Clericorum adoleſcentium olim non omiſſa. 5. 11. 2.

Eduenſis Eccleſiæ Canonici. 13. 25. 17.

Egila Archiepiſcopus Toletanus. 11. 5. 4.

Egreſſus e clauſtris quando Monialibus permitti debeat. 13. 12. 27. &c.

Ejecti, ſeu Ejiciendi a Religione. 13. 11. 6. &c.

qui-

quibus oneribus poſt ejectionem obſtricti maneant. 13. 11. 20. & quibus pęnis. 13. 11. 20. & 21. ſi a ſententia ſuæ ejectionis appellent, quid faciendum ſit. 13. 11. 31. an, & quando iterum recipiendi in Religionem. 13. 11. 20. & 30.

Einſidlenſes Abbates facultate donati conſecrandi Eccleſias, Oratoria &c. 13. 15. 3.

Eleazarus ſanctiſſimus ſenex, & in ſuæ Fidei confeſſione conſtantiſſimus. 13. 20. 10.

Electi a patronis ad Beneficia an poſſint confirmari a Vicario Generali. 2. 8. 2.

Electio Epiſcopi in Germania ſpectat ad Canonicos. 13. 13. 12. ad quem ſpectet *Electio* dignioris in concurſu ad Parochiales. 4. 8. 6. &c. in *Electionibus* Eccleſiaſticis qualis Procurator conſtitui poſſit ab impeditis. 3. 12. 4. Epiſcopus præſidere poteſt *Electioni* Abbatiſſæ Regularibus ſubjectæ. 5. 12. 4.

Eleemoſyna pro Miſſa, vel pro Confeſſione, vel pro Defunctis, &c. 5. 8. 5. pro Miſſa quanta eſſe debeat. 5. 9. 1. ejus taxatio. 5. 8. 1. &c. l. 13. 25. 34. eam taxare pertinet ad Epiſcopum. 13. 15. 28. *Eleemoſynæ* adventitiæ Miſſarum qualiter recipi debeant. 13. 25. 10. ſi numerus *Eleemoſynarum* pro Miſſis celebrandis nimium excreſcat, quid agendum. 13. 25. 11. & 12. *Eleemoſyna* uberior ſponte oblata pro Miſſæ ſacrificio an poſſit accipi. 5. 9. 2. an eadem poſſit alteri erogari, parte ſibi retenta. *ibid.* & contra an minori, ac tenuiſſima *Eleemoſyna* contentus poſſit quis ad Miſſam celebrandam ſe obligare. *ibid.* ex taxata *Eleemoſyna* an quid detrahi poſſit in commodum Eccleſiæ. 5. 9. 3. quibus artibus quidam plures *Eleemoſynas*, vel unam multo majorem pro eadem Miſſa lucrarentur. 5. 8. 8. & 9. quale peccatum committat, qui delinquit in hac materia. 5. 9. 2. uſus erogandi *Eleemoſynas* non eſt negligendus, ut ſuffragia & ſacrificia pro defunctis multiplicentur. 13. 25. 23. olim fas erat *Eleemoſynis* pœnas canonicas redimere. 10. 9. 1. peccata non *Eleemoſynis* ſolis, ſed ſimul aliis pœnis afflictivis redimenda. 10. 9. 2.

Eleemoſynarius magnus Regum. 13. 8. 11. & 12.

Eliberitana ſeu Illiberitana anni 305. Synodus. 5. 6. 1. l. 6. 4. 2. l. 7. 16. 5. l. 8. 9. 6. l. 9. 11. 1. l. 10. 4. 8. l. 11. 10. 1. explicatur. 7. 16. 8. l. 10. 6. 4. l. 11. 5. 4.

Elienſis Epiſcopatus Monachorum S. Benedicti. 13. 7. 14.

Eligibilitas ad plures Epiſcopatus qualiter moderanda. 13. 8. 5. &c.

S. Eligius Epiſcopus Noviomenſis. 4. 7. 6.

Eliſabetha Imperatrix diſpenſatur a jejunio naturali ante Euchariſtiam pro die ſuæ Coronationis in Bohemiæ Reginam. 6. 8. 19.

Elnenſis Vicarius Capitularis. 10. 10. 4.

Elvenſis Eccleſia Cathedralis. 4. 8. 10.

Emancipatio liberorum a patria poteſtate quomodo perficeretur apud veteres Romanos. 11. 3. 5.

Emericus Hungariæ Rex. 13. 15. 14.

Emolumenta, ſede vacante, obvenientia ad quem ſpectent. 10. 10. 4.

Encyclicis litteris debent Epiſcopi gregem paſcere, vel aliter ſupplere. 6. 2. 2.

Ennonius Epiſcopus Ticinenſis. 1. 3. 4.

Enriquez Card. Henricus. 11. 5. 8. l. 13. 18. 2.

Epaonenſis anni 517. Synodus. 3. 9. 5. l. 3. 12 6. l. 6. 4. 2. l. 7. 8. 3. & 5. l. 11. 10. 6.

Epheſina anni 431. Synodus. 8. 9. 8.

Epidemia laborans Monialis egredi poteſt e clauſura. 13. 12. 26. & 31.

Epikeja quid ſit, & quando ea uti liceat. 12. 8. 1. &c. quid requiratur, ut per *Epikejam* relaxari poſſit lex ſuperioris. 13. 5. 7.

S. Epiphanius Epiſcopus. 13. 1. 2. Paulinianum reluctantem ordinat in Diaconum, & Presbyterum. 8. 11. 3.

Epiſcopalis dignitas non ſtatuenda, niſi in Urbibus. 13. 7. 18. *Epiſcopalia* jura a ſubditis adverſus Epiſcopos nunquam præſcribi poſſunt. 5. 7. 6. inter *Epiſcopalia* jura recenſetur Synodaticum. 5. 6. 2. &c. l. 5. 7. 6.

Epiſcopatus an ſit verum Sacramentum. 8. 9. 2. utrum differat a Presbyteratu. 13. 1. 2. quænam ſit ejus adæquata materia. 8. 10. 3. &c. *Epiſcopatus* Romanus, & Pontificatus non diſtinguuntur. 2. 1. 1. &c. *Epiſcopatuum* electio, & collatio. 2. 5. 3. mores promovendorum ad *Epiſcopatum* ſemper minutiſſimo ſcrutinio ſubjecerunt. 5. 3. 1. unire, aut diſmembrare Epiſcopatus ad ſolum Pontificem pertinet. 13. 8. 19. & 20. quanta cum moderatione concedenda plurium *Epiſcopatuum* in una perſona coacervatio. 13. 8. 4. &c. *Epiſcopatuum* reſignationes. 13. 16. 2. & 3. *Epiſcopatus* in partibus. 13. 8. 12. *Epiſcopatus*, ad quos olim in Britannia ſoli Monachi eligebantur. 13. 7. 14.

Epiſcopi ſeptem Auctores Articulorum Reformationis Pariſienſis anno 1588. editæ. 4. 7. 2.

Epiſcopus eſt Caput, & Princeps Senatus Eccleſiaſtici. 13. 1. 4. ſolus in ſua Diœceſi eſt Doctor, & Magiſter. 9. 17. 6. *Epiſcopi* in Apoſtolorum vices, & munus ſucceſſerunt. 9. 17. 5. immerito ſe credunt poſtpoſitos Inquiſitoribus. 9. 5. 4. *Epiſcopus* debet probe callere Conſtitutiones Apoſtolicas. 6. 11. 3. debet ſe loco, & tempori aliquando accommodare. 5. 3. 7. *Epiſcopi* quam præcipuum munus ſit opus prædicationis. 9. 17. 5. &c. eligi non poterat in *Epiſcopum* niſi qui eſſet in ſacris conſtitutus. 8. 9. 9. & 10. *Epiſcopi* in ſua electione pacta cujuſcumque generis ineuntes quem culpæ, ac pęnæ reatum incurrant. 13. 13. 24. quid poſſit, & quid non poſſit *Epiſcopus* electus, & confirmatus, non tamen conſecratus. 2. 5. 4. &c. *Epiſcopus* cum conſecratur, accipit a Deo ordinariam poteſtatem Ordinis. 1. 4. 1. ejus duplex conſideratur poteſtas. 1. 4. 1. & 2. *Epiſcopi*, quibus Rocheti, & Mozettæ uſus non conceditur, quam pœnam, aut culpam incurrant, ſi illis utantur. 3. 11. 4. ubinam ſacras veſtes induerent Eccleſiam ingreſſuri. 3. 11. 5. ex Ordinibus Monaſticis, aut Mendicantibus aſſumpti, qua veſte uti debeant. 3. 11. 4. *Epiſcopi* aſſociatio facta a Clero habet ſpeciem quamdam proceſſionis. 5. 1. 2. *Epiſcopi* per Pallii conſecutionem non ſubtrahuntur a juriſdictione Metropolitani. 13. 15. 9. omnium *Epiſcoporum* jura, & titulos complectitur ſummus Pontifex. 2. 1. 2. quam deceat, ut *Epiſcopi* Romanæ Sedis prærogativas ſedulo defendant. 9. 1. 4. expedit aliquando, ut ab Apoſtolica Sede conſilium, ac præſidium quærant. 6. 10. 6. debent ſuas rationes Pontifici repræſentare, ſi qua Conſtitutio Apoſtolica in ſua Diœceſi noxium aliquem effectum producere poſſe intellexerint. 9. 8. 3. & 4. qua ratione id agere debeant. 9. 8. 4. cur nunc minus frequenter, quam olim, Romam a ſummo Pontifice advocentur. 2. 4. 8. quando, & ubi Profeſſionem Fidei emittere teneantur. 5. 2. 4. ab *Epiſcopis* novis Profeſſio Fidei ſub certa formula olim exigebatur. 5. 2. 9. *Epiſcopi* non debent recipi, qui antea non exhibuerint Apoſtolicas litteras. 9. 14. 3. ſunt cuſtodes, & vindices ſacrorum Canonum. 9. 17. 1. l. 10. 2. 2. l. 11. 3. 9. l. 12. 1. 4. qualiter jus commune adjuvare queant, pœnaſque augere ab illo inflictas. 10. 2. 4. an poſſint in ſua Diœ-

Dięceſi quidquid Papa ſibi ſpecialiter non reſervavit. 9 1. 5. &c. 1. 9. 2. 2. &c. reſidendi obligatione obſtringuntur etiam peſtis tempore. 13. 19. 1. & 2. ſine cauſa a ſuis Dięceſibus abſentes, qua pęna multati. 10. 9. 6. ſinguli ſtatis temporibus viſitationem ſacrorum Liminum explere debent. 13. 6. 1. duo ſedere in eadem Epiſcopali Sede nequeunt. 13. 10. 23. & 24. an in eadem Civitate duo, alter Græcus, Latinus alter haberi poſſint. 2. 12. 4. & 5. & 7. & an plures Eccleſias retinere unus & idem *Epiſcopus* poſſit. 13. 10. 29. ſi *Epiſcopus* a civibus interficiatur, ea Civitas Sede Epiſcopali perpetuo privatur. 13. 7. 17.

Quæ differentia intercedat inter *Epiſcopos*, & Parochos quoad obligationem Sacramenta populo adminiſtrandi. 13. 19. 6. *Epiſcopi* judicio relinquitur ſtabilire peculiares quoſdam ritus tempore neceſſitatis, ſine Sacramentorum irreverentia exercendos. 13. 19. 26. & 27. *Epiſcopus* eſt miniſter ordinarius Confirmationis. 7. 7. 2. an poſſit ſimplici Sacerdoti committere, ut Chriſmate a ſe confecto Fideles conſignet. 7. 8. 3. &c. ejus proprium munus eſt Chriſma conſecrare. 7. 8. 1. illi non eſt permittendum cooperto capite in Altari miniſtrare. 11. 9. 5. pęnam poteſt decernere in Parochos, qui Viaticum iterato ægrotis deferre obſtinate detrectant. 7. 12. 5. in ſua Dięceſi eſt proprius Sacerdos, qui Fidelium confeſſiones excipere, & facultatem illas excipiendi alteri delegare poteſt. 11. 14. 2. an, & quando habeat facultatem abſolvendi ab hæreſi. 9. 4. 1. &c. l. 9. 5. 1. &c. ejus proprium munus eſt in hæreticos inquirere, eoſque Eccleſiæ reconciliare. 9. 4. 3. l. 9. 5. 3. an poſſit abſolvere a caſibus reſervatis in ſua Dięceſi a Concilio Provinciali. 5. 4. 3. *Epiſcoporum* auctoritas reſervandi caſus. 5. 4. 1. &c. *Epiſcopus* cavere debet omnino a decernenda ſive attritionis mere ſervilis ſufficientia, ſive amoris initialis neceſſitate. 7. 13. 9. ad quem finem antiquorum Canonum Pęnitentialium ſtudium, & cognitionem Sacerdotibus ſuadere debeat. 11. 11. 5. & 6. unde habeat jus elargiendi Indulgentias. 2. 9. 7. eas indicere ad ſolos *Epiſcopos*, & Ordinarios locorum olim ſpectabat. 13. 28. 1. *Epiſcopi* tam Græci, quam Latini, Oleum Infirmorum conſecrant. 8. 1. 4. *Epiſcopi* an poſſint conferre extremam Unctionem. 8. 4. 1. poſſunt aliquando interdicere Sacerdoti, ne conceſſis in Brevi facultatibus utatur. 13. 10. 12. *Epiſcopus* ob occultum crimen etiam extrajudicialiter, ſeu ex informata conſcientia cognitum, poteſt non ſolum Clericis prohibere aſcenſum ad Ordines, ſed etiam ab Ordinibus jam ſuſceptis eoſdem ſuſpendere. 12. 8. 3. ad quid teneatur, ſi Clericus ad Sedem Apoſtolicam recurrat. 12. 8. 4. prudens conſilium datum *Epiſcopo* in hac materia. 12. 8. 6.

Quas diligentias præmittere, quam vigilantiam, & quos reſpectus habere debeat in Ordinationibus admittendis. 11. 2. 15. & 16. ordinans ſubditos ſeculares alterius Dięceſis cum dimiſſoriis atteſtantibus eos examinatos fuiſſe, & idoneos repertos, an teneatur huic atteſtationi deferre, vel poſſit eoſdem ordinandos examinare. 12. 8. 7. quid, ſi talis Epiſcopus ſit Suffraganeus, & auxiliaris Epiſcopi dimittentis? 12. 8. 7. *Epiſcopi* edictum ſub pęna excommunicationis, ne quis canonico impedimento irretitus, aut ficto patrimonii titulo ad Ordines ſuſcipiendos accedere audeat, eſt laudabile. 8. 11. 1. cur non itidem laudabilis videatur proteſtatio, per quam *Epiſcopus* declarat ſe intentionem non habere ordinandi irregulares, aut canonico impedimento irretitos. 8. 11. 1. facultas aliquem ex juſta cauſa ab interſtitiorum lege eximendi an competat ſoli *Epiſcopo* Ordines collaturo. 9. 16. 6. ad quem *Epiſcopum* ſpectet Ordinatio ſubditorum ſecularium Prælati inferioris. 1. 11. 14. *Epiſcopus* qua methodo ſuos Clericos allicere debeat ad Seminarii diſciplinam ſubeundam, antequam ad Ordines promoveantur. 11. 2. 12. & ad ſervitium Eccleſiæ præſtandum poſt receptos Ordines. 11. 2. 13. qua via licite obviare poſſit incommodis, quę oriuntur ex libera habitus & Tonſuræ dimiſſione, & libera poteſtate utrumque Clericorum inſigne quandocumque reſumendi. 12. 3. 4. & 5. qua cautela diſpenſare poſſit ſuper Interſtitiorum obſervantia. 11. 2. 16. quandonam poſſit cum illegitimo diſpenſare. 13. 24. 11.

Epiſcopus in quibus cauſis matrimonialibus ſit judex. 9. 9. 3. non eſt in ejus poteſtate novum ſtatuere impedimentum dirimens matrimonium. 12. 5. 2. & 3. neque matrimonium, quod ex canonum præſcripto validum eſt, nullum irritumque facere. 13. 23. 3. neque reddere licita matrimonia inter unam partem Catholicam, & alteram hæreticam. 9. 3. 2. an in materia matrimoniali eas diſpenſationes indulgere poſſit, quas a ſuis prædeceſſoribus conceſſas deprehenderit. 9. 2. 3. quam declarationem facere deberent *Epiſcopi* circa matrimonia filiorum familias. 9. 11. 5.

Epiſcoporum juriſdictio in Germania per Capitulationes, & pacta conſtringitur. 13. 13. 15. & 16. & 21. *Epiſcopi* veram habent juriſdictionem in ſuas oves. 13. 4. 3. liberam habent facultatem ferendi leges, quas opportunas duxerint ad rectam ſuæ Dięceſis adminiſtrationem, abſque ulla ſuperioris confirmatione. 13. 3. 6. cautela ab ipſis ſervanda in quibuſdam deciſionibus. 12. 6. 12. Vid. *Cautela*. Non debet ſibi *Epiſcopus* arrogare partes Judicis inter graviſſimos ſecum contendentes Theologos. 7. 11. 2. nequit quæſtiones ad Fidei doctrinam pertinentes definire. 6. 3. 7. neque relaxare legem a Concilio Generali, aut a Pontifice rogatam. 9. 1. 6. & 7. l. 9. 2. 1. nec relaxare legem a ſuperiore latam, aut alteri licentiam impertiri, quam ſibimet ipſe concedere nequit. 11. 9. 5. neque per ſua decreta delere conſuetudinem, quæ vigeat in toto Orbe. 11. 14. 10. cavere debet, ne ſuo zelo, ſuiſque ſtatutis populorum animos a ſe abalienet. 11. 7. 6. prohibere poteſt, quod plerique contendunt eſſe a jure communi permiſſum. 7. 3. 1. hinc poterat olim ad unicam comeſtionem præcepto obſtringere, quos adverſa valetudo ab abſtinentia a carnibus abſolvebat. 7. 3. 1. poteſt præterea nundinas, & mercatus diebus feſtis interdicere. 7. 3. 2. & 3. an poſſit aliquas appellationes ſuſpenſivas de medio tollere. 12. 1. 3. an poſſit in propria Dięceſi feſta in univerſa Eccleſia recepta tollere, Officii Divini recitationem, & jejunia transferre. 13. 18. 11. ad ejus tribunal provocare cuilibet conceſſum. 9. 9. 9. & 10. quando, & qualiter viſitandi jus habeat Eccleſias etiam exemptas. 3. 7. 4. quem in Presbyteros dominatum habeat. 13. 1. 2. ut ſuperior Presbyteris poteſtate juriſdictionis poteſt legibus eos ligare etiam invitos. 13. 1. 3. nequit adigere ſuos ſubditos ad Miſſam parochialem diebus feſtis, aut concionem auſcultandam in Parochia. 11. 14. 10. & 13. an teneatur inſtituere eum, quem Patronus Eccleſiaſticus digniorem judicaverit, & ipſi præſentaverit. 4. 8. 7. &c. admittere poteſt idoneum a minori Patronorum numero præſentatum, ad eum tamen admittendum nullo jure compellitur. 12. 7. 6.

Epiſcopi quam ſoliciti ſemper fuerint immunitatis, & exemptionis Eccleſiaſticæ tuendæ. 9. 9. 8.

quid

quid agere debeant, ne indiſcreto zelo diſcordias imprudenter excitent inter Sacerdotium, & Imperium. 9. 9. 2. in quo ſenſu non ultima eorum cura ſit viduis, orphanis, pupillis, aliiſque miſerabilibus perſonis opitulari. 9. 9. 10. quanta charitate fugitivos, & apoſtatas ad reditum in Religionem allicere debeant. 13. 11. 12. & qualiter ſe gerere, dum peſtis graſſatur. 13. 19. 3. &c. vel ut eos emendent, atque coerceant, qui reprehenſione digni reperiuntur. 13. 17. 1. vel ut Clericorum immoderatæ aviditati obſiſtant. 10. 6. 3. & 5. & uſuras in Montibus Pietatis impediant. 10. 5. 3. quanta prudentia, & circumſpectio adhibenda ab *Epiſcopo* in tollendis abuſibus, ne cum populi ſcandalo aut delictum, quod latet, patefiat, aut qui innocentes ſunt, ſuſpecti habeantur. 11. 4. 7. quando explicare ſe debeat *Epiſcopus* peracto examine uni ex concurrentibus accedere volens. 4. 8. 5. an poſſit extra caſum concurſus ad Parochiales eligere Examinatores, quos vult. 4. 7. 2. qua cautela & comam fictitiam Clericis interdicere, & eamdem geſtandi facultatem illis largiri debeat. 11. 9. 3. ejus judicio relinquitur determinare, quinam ſint ludi illiciti Clericis interdicti. 11. 10. 3. & ſtabilire Eccleſiam, & qualitatem ſervitii a Clerico ibi præſtandi, ſed cum diverſo effectu in caſu contraventionis. 12. 6. 4. & 5. & 6. quale onus *Epiſcopis* incumbat Seminarium inſtituendi, & ſuſtentandi. 5. 11. 3. & quamnam partem ſuorum proventuum pauperibus, ac fabricæ Eccleſiæ elargiendi. 7. 2. 3. an liceat *Epiſcopo* exigere a Clericis Cathedraticum, licet non prematur inopia. 5. 7. 6. Vid. *Cathedraticum*. An poſſit *Epiſcopus*, ſi vere egeat, vindicare ſibi multas Eccleſiaſticas pro criminibus inflictas. 10. 10. 1. &c. ejus licentia an ſit neceſſaria, ut quis caſtrari poſſit. 11. 7. 5. qualiter ſe gerere debeat, quando vacant Beneficia curata Sedi Apoſtolicæ reſervata. 13. 24. 7. olim ad ſolos *Epiſcopos* pertinebat bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtratio. 4. 4. 1.

Epiſcopi in ſuis relationibus non debent conqueri de exemptione Capituli, ſed potius exponere, an Canonici ea præſtiterint, quæ Concilium Tridentinum a Capitulis exemptis exigenda mandavit. 13. 9. 4. olim ſuam juriſdictionem exercebant cum conſulto, conſenſuque ſuæ Eccleſiæ Canonicorum. 13. 9. 2. nunc non licet ipſis gravis momenti negotium aggredi inconſulto Capitulo. 13. 1. 5. an ſemper teneantur facere quod Capitulum concludit faciendum eſſe. 13. 1. 6. an aliquando ſoluti ſint hac obligatione requirendi ſui Capituli conſilium, aut conſenſum. 13. 1. 8. ſi *Epiſcopus* captivus fiat, an ſtatim ejus juriſdictio intelligatur ſuſpenſa, & devoluta in Capitulum. 13. 16. 11.

Epiſcopi quantum abſtinere debeant a pœnis pecuniariis imponendis. 10. 9. 8. & quam cauti eſſe in ferenda excommunicationis ſententia. 9. 6. 2. quomodo uti debeant ordinaria, quam habent, poteſtate ferendi cenſuras, & præcipiendi, aut prohibendi aliquid ſub mortali. 10. 1. 3. &c. non debent ſua auctoritate in Clericos cujuſcumque enormis criminis reos degradationis pœnam decernere, præter caſus a Jure nominatim expreſſos. 9. 6. 11. an poſſint Clericum reum puniendum relinquere Judici ſeculari. 12. 2. 3. & an ſit in ipſorum arbitrio abdicare jura Epiſcopalia, a Jure communi ipſis conceſſa. 12. 2. 3.

Epiſcopus etiam per cenſuras poteſt Regulares compellere in his, in quibus ipſi tributa eſt juriſdictio in eoſdem. 19. 15. 5. ejus juriſdictionem impedientes Regulares ſubſunt judicio ipſius *Epiſcopi*. 9. 15. 11. quando eſſe debeat conjudex in cauſa de nullitate Profeſſionis. 13. 11. 2. &c. in hoc judicio quibus fundamentis niti debeat. 13. 11. 5. *Epiſcopus* debet ſtatim certior fieri a Superioribus Regularibus de ſententia expulſionis alicujus Religioſi. 13. 11. 20. *Epiſcopus* an poſſit nuptæ mulieri facultatem facere ſe Deo dicandi in monaſterio, dummodo vir Sacerdotio inter ſeculares initietur. 13. 12. 14. qua prudentia, & zelo ſe gerere debeat in præfinienda Monialium dote, aut in præcidendis ſuperfluis ſumptibus in earum ingreſſu, ac profeſſione fieri ſolitis. 11. 6. 6. & 7. necnon in reprobandis, abolendiſque receptis quibuſdam uſibus antiqua conſuetudine firmatis. 11. 6. 8. quam liberalis, & facilis eſſe debeat in concedendo ſine hæſitatione Confeſſario extraordinario certæ alicui Moniali. 13. 12. 17. quam auctoritatem habeat circa Confeſſarium extraordinarium dandum Monialibus Regulari Prælato ſubjectis. 9. 15. 10. l. 13. 12. 17. antequam vitam communem in ſua monaſteria introducat, quid prius facere debeat, ut incommoda, & difficultates occurrentes evitet. 13. 12. 21. an Eremitas poſſit compellere ad habitum dimittendum. 6. 3. 6. quas debeat regulas præſcribere ab iſtis ſervandas. 6. 3. 6. quomodo ſe gerere debeat cum Religioſis, qui ad triremes damnati pœnam abſolverunt. 13. 11. 30.

Epiſcopus ex Suffraganeis antiquior ſupplet negligentiam, ſeu defectum Capituli Eccleſiæ Metropolitanæ vacantis. 2. 9. 2. an emolumenta, ſede vacante, percepta reſerventur ad *Epiſcopum* ſucceſſorem. 10. 10. 4. olim *Epiſcopus* vicinior Eccleſiæ vacantis curam aſſumebat. 2. 9. 1. quis ſit *Epiſcopus* vicinior. 3. 5. 3. *Epiſcopis* quænam aliquando conceſſa privilegia. 2. 6. 1. &c. *Epiſcopus* alterius Diœceſis an eligi poſſit in Judicem Conſervatorem. 4. 6. 4. *Epiſcoporum* translationes de una Eccleſia ad aliam. 16. 16. 5. &c.

Qualis eſſe debeat *Epiſcopi* ſolicitudo, ut legata pia, Miſſarumque onera expleantur. 13. 25. 1. &c. *Epiſcopus* an ordinaria ſua poteſtate Miſſarum reductionem facere poſſit. 13. 25. 16. & 17. & 18. an moderari queat numerum Miſſarum, quarum obligationem nemo adhuc ſuſcepit, aut ſubire vult. 5. 10. 2. *Epiſcopus*, qui obtinuit facultatem reducendi onera Miſſarum, an poſſit uti hac facultate etiam reſpectu Regularium. 13. 25. 35. *Epiſcopus* delegatus ad reductionem Miſſarum faciendam non poteſt ſuam facultatem extendere ad alia pia Legata, neque ad omnia Miſſarum onera. 13. 25. 22. &c.

Epiſcopus impeditus an, & qualem Procuratorem mittere poſſit ad Concilium. 3. 12. 5. &c. *Epiſcopi* in Concilio Generali aſſident, non tamquam meri conſiliarii, ſed tamquam judices. 13. 2. 2. & 3. quibus Conciliis ſubſcribant definientes. 13. 2. 3. & 4. *Epiſcopus* eſt inferior Concilio Provinciali. 13. 5. 8. *Epiſcopi* nulli Archiepiſcopo ſubjecti cui Provinciali Synodo intereſſe debeant. 2. 2. 3. l. 2. 4. 5. l. 3. 1. 16. l. 13. 8. 13. & 14. *Epiſcopi*, qui Capuanam & Piſanam Provinciam interjacent, an teneantur eligere Metropolitanum cujus Provinciali Synodo interſint. 13. 8. 14. & 15. *Epiſcopus* jure ſuo Diœceſanam Synodum cogere poteſt. 2. 5. 1. etiam per alium. 1. 6. 3. & 4. l. 2. 8. 3. & 4. quando illam celebrare poſſit. 2. 5. 4. &c. & in quo loco. 1. 5. 2. ante receptionem Pallii poteſt Synodum cogere, & Pontificalia exercere. 2. 6. 4. ſine cauſa omittens Synodum facere, qua culpa, & pœna reus ſit. 1. 6. 5. in Sy-

nodi convocatione exprimere debet cauſam , cur eos ad Synodum advocet, qui alias adeſſe non tenerentur . 3. 6. 2. & 3. & 4. an poſſit laicos ad Synodum admittere . 3. 9. 8. formula olim *Epiſcopo* preſcripta Presbyteros alloquendi initio Synodi . 4. 2. 2. *Epiſcopus* primo Synodi die an debeat ipſe per ſe celebrare . 3. 11. 10. l. 5. 1. 3. Synodum faciens quibus uti debeat indumentis . 3. 11. 3. &c. quo loco ſedere debeat in Synodo. 3. 10. 1. temperamenta ab *Epiſcopo* adhibenda in Synodo ad evitandas præcedentiæ lites in congregatis . 3. 10. 9. *Epiſcopus* ſub finem Synodi monere debet Clerum de iis , quæ correctione indigent. 5. 1. 6. & de iis, quæ omitti non debent. 5. 1. 7. *Epiſcopus* ſolus habet juriſdictionem in Synodo Diœceſana . 13. 2. 1. ſolus eſt Judex . 3. 12. 7. *Epiſcopi* in Synodis, quando Theologi diſſident inter ſe, neutri parti ſe addicere deberent. 7. 15. 7. & 13. *Epiſcopi* olim in Synodo Diœceſana poterant onera Miſſarum contrahere. 5. 10. 1. & 2. quomodo aliqui eamdem facultatem poſtea recuperaverint . 5. 10. 3. aliqui ex cautela, non ex debito , ſua Synodalia decreta ad aliquem virum doctrina, vel dignitate eminentem corrigenda tranſmittunt. 13. 3. 7. quibuſdam in rebus abſtinere debent a ſtatutis , & Synodalibus Conſtitutionibus condendis . 6. 11. 9. cur non debeant in ſua Synodo Conſtitutionem edere conformem conſuetudini canonicis inſtitutis contrariæ , licet legitime præſcriptæ . 12. 8. 8. quanta *Epiſcopis* cautela opus ſit , ut unum , aut alterum muliebrem ornatum Synodalibus Conſtitutionibus proſcribant . 11. 12. 3. an *Epiſcopis* fas ſit Synodali decreto declarare irregulares , qui ad ſuperiorem Ordinem aſcendunt alicujus cenſuræ vinculo irretiti . 12. 3. 7. quare non debeant *Epiſcopi* præſertim in Synodo omnem de Regularibus ſermonem omittere. 9. 15. 3. & 12. In Synodo generatim declarent, ſe velle Abbatiſſarum exemptarum electionibus ſemper intereſſe . 5. 12. 4. *Epiſcoporum* incuria in non tranſmittendis ad Summum Pontificem nominationibus Judicum Synodalium perſtringitur . 4. 5. 6. non tamen ſine aliqua excuſatione . 4. 5. 7. *Epiſcopi* ſtatuta extra Synodum facta an ceſſent ejuſdem morte. 13. 5. 1. *Epiſcopi* Latini an poſſint Synodum peculiarem celebrare cum Græcis Sacerdotibus ſuis ſubditis . 2. 12. 1. & 10.

Quantam opinionem de *Epiſcopis* habeat BENEDICTUS XIV. 13. 18. 12. *Epiſcopi* quare Sanctitatis titulo honorentur. 1. 3. 1. olim *Papæ* appellati . 1. 3. 4. & quare . 1. 3. 4. aliqui titulo Archiepiſcopi , aut Patriarchæ inſigniti . 2. 4. 5. &c. *Epiſcopis* italis cur tam raro coadjutor datus cum futura ſucceſſione. 13. 14. 3.

Epiſcopi Collaterales . 2. 2. 3. *Epiſcopi* gentium quinam dicerentur. 2. 7. 1. *Epiſcopi* Novatiani , & Meletiani ad Catholicam Eccleſiam redeuntes qualiter excepti. 3. 3. 6.

Epiſcopi Suburbicarii . 7. 1. 7. Vid. *Cardinales* . Reſidentiæ legem adimplent etiam Romæ reſidendo. 13. 8. 3. non ſunt exempti a ſacris Liminibus viſitandis, & a relatione ſuarum Eccleſiarum exhibenda. 13. 7. 3.

Epiſcopi Papæ Suffraganei quinam ſint. 2. 2. 3. *Epiſcopi* ſuffraganei Pontificalia in alienis Diœceſibus neque de Ordinarii licentia exercere poſſunt . 13. 14. 5. & 6. *Epiſcopi* olim conſecrati honoris cauſa , nullius Eccleſiæ titulo illis tributo. 13. 8. 12. an deſtinandi *Epiſcopi* in partibus, ut poteſtatem Ordinis exerceant in locis omnino exemptis , & S. Sedi immediate ſubjectis . 13. 14. 14. *Epiſcopi* Titulares quinam ſint , quænam eorum dignitas, officium , ac juriſdictio . 2. 7. 1. &c. an teneantur ad viſitationem ſacrorum Liminum . 13. 6. 5. non habuerunt aditum ad Romanum anni 1725. Concilium . 5. 10. 3. titulus *Epiſcopi* Titularis cur immutetur , nec idem ſucceſſive concedatur *Epiſcopis* Suffraganeis ejuſdem Eccleſiæ . 13. 14. 11.

Epiſcopus Græcus Romæ , & in Calabria deſtinatus ad Ordinationes Græcorum . 2. 12. 2.

Vid. *Abuſus* , *Beneficium* , *Capitulum* , *Conſecratio* , *Diſpenſatio* , *Diſſidium* , *Diſtributiones* , *Exemptio* , *Hæreſis* , *Hæretici* , *Juramentum* , *Monaſterium* , *Ordinarius* , *Ordinatio* , *Pallium* , *Pontifex* , *Prælatus* , *Prudentia* , *Sedes Apoſtolica* , *Suffraganeus* , *Viſitatio* .

Epiſcopus Bethlehemiticus non poteſt Synodum Diœceſanam celebrare , & quare . 2. 8. 5.

Epiſtola Synodalis cur olim ad Pontificem tranſmiſſa cum actis Concilii a Patribus Synodorum Provincialium . 13. 3. 1.

Epiſtolæ Decretales ab Iſidoro productæ quam habeant auctoritatem . 8. 12. 5.

Eremitæ, ſeu *Eremicolæ* . 6. 3. 6. quando gaudeant privilegio fori . *ibid.* quam periculoſa eorum vitæ ratio . *ibid.*

Error privatus præjudicium afferre nequit voluntati generali , quam quis habet , matrimonium rite , & recte contrahendi . 13. 22. 3. jubere poteſt Epiſcopus cavendos *errores* contra Fidem jam proſcriptos . 6. 3. 7.

Eſau , quia peccator , ideo venator erat . 11. 10. 9.

Eſtius Guillelmus citatur . 7. 6. 2. l. 7. 13. 2.

Ethnicæ ſuperſtitionis reliquiæ, quædam in celebritatibus Sanctorum . 11. 3. 1. &c.

Etruria Vid. *Hetruria* .

Evander inſtituit Lupercalia . 13. 17. 4.

S. Evariſtus Papa , ſeu potius Pſeudo-Evariſtus citatur . 8. 12. 4. & explicatur . 8. 12. 5.

Evaſenſis Abbas . 3. 1. 7.

Euchariſtia infantibus poſt Baptiſmum miniſtrata . 6. 8. 4. l. 7. 10. 3. l. 7. 12. 1. hic ritus quando ceſſaverit apud Latinos . 7. 12. 1. *Euchariſtia* an per accidens cauſet primam gratiam . 7. 11. 1. & an ſub utraque ſpecie ſumpta cauſet majorem gratiam . *ibid.* quæſtiones de ejus effectibus , quæ moventur a Scholaſticis, ne attingendæ quidem in Synodo . *ibid.* ad *Euchariſtiam* rite participandam cur major requiratur judicii maturitas , quam ad Pœnitentiam , aut extremam Unctionem . 8. 6. 2. *Euchariſtia* an poſſit a Laicis tangi , & apud ſe retineri . 13. 19. 27. & 28. an unquam miniſtrata fuerit non jejunis . 6. 8. 4. & 12. ad eam accedere nemo peccati lethalis conſcius poteſt , niſi præmiſſa ſacramentali confeſſione . 12. 6. 11. quoties in anno ſumenda . 5. 1. 7. die feſto Paſchæ in propria Parochia a proprio Parocho ſumenda . 11. 14. 4. l. 12. 6. 10. eam adminiſtrare ſine licentia Parochi an poſſint Regulares . 9. 16. 2. &c. in mortis periculo ſumenda vel re ipſa , vel ſpiritualiter , & in voto . 7. 16. 2. quomodo miniſtranda peſte correptis . 13. 19. 20. &c. an deneganda peccatoribus . 7. 11. 4. &c. præſertim peccatori occulto publice petenti . 6. 7. 6. an adminiſtranda capite damnatis . 7. 11. 3. *Euchariſtiæ* loco terra ſumpta . 7. 16. 1. & 2. *Euchariſtia* qualiter cuſtodienda , aut publicæ venerationi exponenda . 9. 15. 4. furtum ſacrilegum *Euchariſtiæ* degradationis pœna puniendum eſt . 9. 6. 7. Vid. *Communio* , *Mulieres* , *Solemnitas* , *Tabacum* .

Eudoxia Imperatrix . 5. 1. 10.

S. Eu-

S. Eugendus Abbas. 8. 4. 5.

Eugenius II. Papa. 11. 10. 2.

Eugenius III. Papa S. Bernardi diſcipulus. 2. 3. 3. l. 2. 6. 2. l. 3. 1. 4. l. 13. 11. 28. l. 13. 17. 7. l. 13. 18. 8.

Eugenius IV. Papa. 1. 5. 5. l. 3. 10. 1. l. 7. 4. 2. l. 7. 7. 2. & 5. & 6. l. 7. 8. 1. l. 7. 16. 4. l. 8. 1. 4. l. 8. 5. 1. l. 8. 7. 2. l. 12. 6. 7. & 10. l. 13. 2. 3. l. 13. 7. 9. & 11. l. 13. 19. 16. l. 13. 22. 4. ejus Decretum pro inſtructione Armenorum. 8. 3. 1. l. 8. 10. 2. explicatur. 8. 5. 4. & 5. l. 8. 10. 8.

Eugenius Oſtienſis Epiſcopus Legatus Apoſtolicæ Sedis. 9. 8. 8.

Eugubinus Epiſcopus. 13. 7. 18.

Eviratio hominis ultronea an excuſari poſſit a peccato. 11. 7. 2. &c.

Eulogius nullius Urbis, ſed honoris cauſa Epiſcopus. 13. 8. 12.

Eunuchi an irregulares ſint, & quare. 11. 7. 1. &c. Vid. *Matrimonium*.

Evoptius Epiſcopus Ptolemaidis. 8. 12. 3.

S. Euſebius Epiſcopus Vercellenſis fuit Medicus. 13. 10. 5.

Euſebius Ancyranus Epiſcopus. 5. 6. 1.

Euſebius Spado. 3. 9. 4.

Euſtatius Antiochenus Epiſcopus. 11. 7. 4.

Euſtolia puella a Leontio minus honeſte amata. *ibid.*

Eutrapelia. Ad virtutem *Eutrapeliæ* pertinet ludus. 10. 2. 2. l. 11. 10. 5.

S. Eutychianus Papa. 6. 8. 10.

Exactio Cathedratici, & methodus ſervanda in hac *exactione*. 5. 7. 9.

Exactores ſpoliorum. 3. 8. 6.

Examen, ſeu concurſus ad Eccleſias Parochiales. 4. 7. 1. & 2. l. 4. 8. 9. an requiratur ad Parochiales juris patronatus laici, aut mixti. *ibid.* an conſignandum ſit ſcripto potius, quam voce. 13. 9. 20. an, & quando liceat Epiſcopo ad *examen* revocare Parochos jam approbatos. 13. 9. 21. quid de Sacerdotibus ad Confeſſiones approbatis? 13. 9. 22. *Examen* Ordinandorum quale eſſe debeat. 11. 2. 16. Vid. *Epiſcopus*. *Examen*, quod ſubire debet Reſignatarius ad Beneficium Parochiale admittendus. 13. 10. 20.

Examinatores Synodales. 4. 7. 1. &c. quot, & quales, & quomodo proponi, aut eligi queant. 4. 7. 3. &c. quatenus, & quamdiu ſubrogandi. 4. 7. 9. & 10. eorum officium. 4. 8. 1. &c. quale ab illis juramentum præſtandum. 4. 7. 6. *Examinatores* ad Ordines, aut ad Confeſſiones, quinam eligi queant. 4. 7. 2.

Exceptores, ſeu Notarii Eccleſiaſtici. 8. 9. 7.

Exceſtrenſis anni 1287. Synodus. 3. 3. 7. l. 10. 9. 3.

Excommunicatio quæ pœna ſit, quam gravis, & quam ſobrie, ac circumſpecte infligenda, præſertim latæ ſententiæ. 9. 6. 2. l. 9. 14. 4. l. 10. 1. 3. &c. l. 10. 9. 8. l. 11. 9. 1. l. 11. 10. 5. *Excommunicatio* eſt major pœna, quam degradatio. 9. 6. 2. triplex genus *excommunicationis* majoris. 10. 1. 7. *Excommunicationes* ſeveriſſimæ primis Eccleſiæ ſeculis criminibus quibuſdam inflictæ. 10. 1. 6. qualis ſit *excommunicatio*, vi cujus reus ſit ſtatim evitandus. 12. 5. 4. *Excommunicatio* aliquando ſolam importat privationem Euchariſtiæ. 10. 3. 1. *Excommunicationis* ſententia an jure ordinario ferri poſſit a Parocho. 5. 4. 2. Vid. *Clericus*.

Excommunicatus quando poſſit abſolvi a Diacono. 7. 16. 6. *Excommunicatum* occidens an ulla pœnitentia puniendus ſit. 11. 11. 8.

Excuſationes falſæ coram Deo, non illico falſæ probari poſſunt in facie Eccleſiæ. 9. 17. 4. *Excuſationum* Judices Synodales. 4. 1. 3.

Executores a teſtatore deſignati, ſi voluntatem illius non impleant, hujus executionis cura ad Epiſcopum devolvitur. 13. 25. 1. & 3.

Exemptio perſonalis Clericorum quam antiqua ſit, & continuata in Eccleſia. 9. 9. 8. *Exemptio* ſive activa, ſive paſſiva, qualiter acquiratur. 13. 8. 22. &c. *Exemptio* a ſuo Ordinario, quam raro, & quibus de cauſis concedatur. 13. 10. 30. *Exemptiones* Eccleſiis, earumque adminiſtris conceſſæ. 9. 14. 2. *Exemptio* quæcumque a juriſdictione Epiſcopi ceſſat quoad hoc, quando exemptus tenetur ad Synodum accedere. 3. 12. 1. qualis *Exemptio* liberet ab onere accedendi ad Synodum. 3. 1. 3. & 12. &c. *Exemptio* a Cathedratico. 5. 7. 3. & 4. an acquiri poſſit ex privilegio, vel conſuetudine. 5. 7. 6. *Exemptio* Regularibus conceſſa. 3. 1. 2. l. 9. 17. 1. l. 13. 25. 5. quando cœpta. 1. 4. 3. & quouſque ſe extendat. 1. 4. 3. & 4. nullo modo vulneranda a Prælatis Papa inferioribus. 9. 15. 1. &c. l. 9. 16. 1. *Exemptio* ab Interſtitiis Regularium Ordinum aliquibus Inſtitutis conceſſa. 9. 16. 16. *Exemptione* parvis Cœnobiis, ſeu Conventibus conceſſa, quamdiu duret, & qualiter attendenda. 3. 2. 1. &c. qua olim *Exemptione* gauderent monaſteria. 3. 1. 7. *Exemptiones* conceſſæ Ordini Hieroſolymitano. 3. 7. 1. quando competat Oblatis *Exemptio* a juriſdictione Epiſcopi. 6. 3. 4. *Exemptio* Capituli in quo ſita ſit. 13. 4. 8. *Exemptio* Capituli ab Epiſcopali juriſdictione debet aperte concedi, neque enuntiative, aut relative, ſeu ſuppoſitive tantum, ſed diſpoſitive declarari. 13. 9. 3. *Exemptio* a Chori ſervitio, ſeu Jubilatio. 13. 9. 15. an *Exemptio* competat Protonotariis proprium habitum non geſtantibus. 3. 8. 4. & 5. *Exemptio*, qua gaudent Collectores ſpoliorum. 3. 8. 6. quid, ſi in una Diœceſi plures ſint? 3. 8. 7. *Exemptio* Græcorum in Latinis Diœceſibus degentium. 2. 12. 6. *Exemptio* ſive activa, ſive paſſiva monaſterii Centulenſis. 13. 8. 20. *Exemptio* competens uni parti, propter individuitatem contractus ad alteram etiam extenditur. 6. 6. 12.

Exercitia ſpiritualia, quibus vacare debent Ordinandi ante ſacrorum Ordinum ſuſceptionem. 11. 2. 16. domus *Exercitiorum* ad hunc finem deſtinata. 11. 2. 18.

Exomologeſis nomen quid ſignificaret. 7. 16. 6.

Exonienſis anni 1287. Synodus. 8. 7. 1.

Exorciſtæ ſubſcripti inveniuntur Synodis Provincialibus. 13. 2. 5. eorum fit expreſſa mentio ab Eccleſiæ primordiis. 8. 9. 6. & 7.

Expectativæ in quo differant a Coadjutoriis. 13. 10. 26. interdictæ a Tridentino. 13. 10. 19. & 25. & 26.

Experimentum triennale conjugibus præſcriptum, quando de impedimento ex capite impotentiæ dubitatur. 9. 10. 2.

Expulſio Religioſi non contumacis an licita ſit; & incorrigibilis an ſit condemnanda. 13. 11. 17. quid requiratur, ut ad hoc remedium deveniri poſſit. 13. 11. 1. & 19.

Extenſio manuum ſuper confirmandos. 13. 19. 16. & 17. *Extenſio* a caſu ad caſum in re pœnali, etiamſi utrinque militet eadem ratio, laudari nequit. 6. 11. 14.

Extraordinarii Protonotarii. 3. 8. 3.

Extrema Unctio eſt verum Sacramentum novæ legis. 8. 1. 2. ejus materia remota. 8. 1. 3. ejus for-

forma. *Ibid.* l. 8. 2. 2. l. 8. 3. 1. & 5. unctiones corporis quot, & quales eſſe debeant. 8. 3. 1. &c. l. 13. 19. 29. ejus miniſter. 8. 4. 1. &c. an unus tantum ſufficiat. 8. 4. 4. eam adminiſtrare ſine licentia Parochi an poſſint Regulares. 9. 16. 2. ejus ſubjectum. 8. 5. 1. &c. an miniſtrari debeat a Parocho moribundis peſte laborantibus. 13. 19. 7. &c. & quomodo. 13. 19. 20. & 29. & 30. an in ea miniſtranda licitus ſit uſus penicilli, aut alicujus inſtrumenti. 13. 19. 17. & 29. & 30. ejus effectus. 8. 6. 5. l. 8. 7. 2. &c. ejus adminiſtrationis tempus. 8. 7. 1. &c. rationes quibus allici debent Fideles ad eam celeriter petendam. 8. 7. 2. & 3. an ſit neceſſaria. 8. 7. 4. quo ordine adminiſtranda. 8. 8. 1. & 2. an, & quoties iterari queat. 8. 8. 3. & 4. quare iterari queat. 8. 8. 3. poſt *Extremam Unctionem* ſemel receptam, carnis eſum, nudis pedibus inceſſum, copulam carnalem etiam cum uxore legitima ſibi fore penitus interdicta, & ademptam ſibi facultatem teſtamenti condendi, ſive ſpem recuperandæ ſalutis, olim quidam putabant. 8. 7. 1. & 2.

Eyſtetenſis Epiſcopus Pallio utendi, & Crucem ſublimem præferendi privilegio donatur. 2. 6. 3. l. 13. 15. 10.

F

Faber Antonius citatur. 9. 13. 1.

S. Fabianus Papa, eique decretum attributum. 5. 1. 7.

Fabius Epiſcopus Antiochenus. 8. 9. 6.

Fabricæ S. Petri in Vaticano prærogativæ, ejuſque Tribunal quam habeat juriſdictionem. 13. 25. 3. & 15.

Fabricenſes quid eſſent. 9. 14. 3.

Facchinettus Card. Cæſar. Epiſcop. Senogallienſis. 13. 16. 5. l. 13. 24. 19.

Facilitas concedendi aditum petendi *facilitati*, & audaciæ patefacit. 13. 12. 31.

Facultas ad certas res data, ad alias diverſi generis produci non debet. 13. 25. 22. *Facultatibus* conceſſis a Tridentino non poſſunt uti Epiſcopi, ubi Tridentinum non eſt receptum. 9. 5. 2.

Fagnanus Proſper Congr. Conc. Secretarius citatur. 2. 11. 14. l. 3. 2. 1. & 2. & 3. l. 3. 12. 4. l. 7. 1. 1. l. 9. 1. 5. & 6. l. 9. 4. 9. l. 9. 9. 1. l. 9. 12. 1. l. 10. 9. 7. l. 11. 2. 15. l. 11. 6. 2. l. 12. 1. 3. l. 12. 6. 2. l. 12. 8. 2. l. 13. 5. 11. l. 13. 11. 15. & 16. & 20. l. 13. 24. 14. l. 13. 25. 25. citantur ejus Mss. 5. 2. 7. explicatur. 9. 14. 5. l. 10. 4. 1. laudatur. 11. 2. 9. l. 12. 6. 6. l. 13. 14. 7. l. 13. 16. 15.

Faidæ quid eſſent, & quomodo paulatim extirpatæ. 11. 11. 9. l. 13. 17. 5.

Familiaritas Pontificis, & Cardinalium, reddit Beneficia Sedi Apoſtolicæ omnimode affecta. 9. 7. 5.

Famulus, qui ſcalam admovet, aut quid aliud ejuſmodi præſtat, ut herum prava machinantem adjuvet, an peccet. 13. 20. 6.

Farfenſis Abbas Commendatarius, ejuſque prærogativæ. 2. 11. 10. & 16. Synodum celebrandi privilegio donatur. 2. 11. 7.

Farfenſis anni 1685. Synodus. 2. 11. 10. & 16. l. 5. 1. 11. l. 6. 3. 6. l. 7. 3. 2. l. 8. 14. 3. l. 11. 12. 5.

Farlatus Daniel citatur. 3. 12. 3.

Faſani Subcollector. 3. 8. 7.

de Fatinellis Fatinellus Advocatus. 11. 3. 1. laudatur. 10. 6. 4.

Faventina Eccleſia. 2. 9. 2.

Faventinus Epiſcopus. 13. 9. 9.

de Faugeriis Card. Arnaldus Epiſcopus Sabinenſis. 1. 2. 4. l. 7. 16. 1.

Fax ante quos prælata. 2. 6. 3.

S. Felicis Nolenſis Corpus. 4. 7. 6.

S. Felicis de Guixols Caſtrum. 13. 18. 10.

S. Felix IV. Papa. 13. 3. 1.

Feltriæ anni 1727. Synodus. 7. 15. 13.

Feltrius de Ruvere Card. Julius. 12. 6. 9.

Femina. Vid. *Fœmina*.

Ferdinandus I. Imperator. 13. 7. 5.

Ferdinandus Rex Caſtellæ. 11. 5. 4.

Feretranus Epiſcopus. 12. 4. 7.

Feria V. in Cœna Domini an olim liceret communicare poſt prandium. 6. 8. 4. & 12.

Ferrandus Eccleſiæ Carthaginienſis Diaconus citatur. 7. 4. 9.

Ferrarienſis Epiſcopus. 13. 25. 18.

Ferraris Lucius citatur. 13. 11. 14. reprehenditur. 11. 10. 12.

Ferroni. Vid. *Damaſcenus*.

Feſti Dies ab Epiſcopo præcepti, a Regularibus ſervari debent. 9. 15. 11. l. 13. 4. 6. *Feſtorum dierum* obſervantia, reductio, & imminutio. 11. 3. 2. l. 13. 18. 10. &c. *Feſtis diebus* ſpectacula, venationes, & publici ludi interdicti. 11. 1. 7 l. 13. 17. 7.

Feſtivitates Sanctorum Ethnicis ritibus minime profanandæ. 11. 3. 1.

Feſtus. Vid. *Avienus*.

Feudalis Cauſa. In ea provocare poteſt vidua ad Judicem Eccleſiaſticum. 9. 9. 10.

Fibulæ quod genus ornamenti eſſet, & earum uſus in calceis an debeat Clericis interdici. 11. 4. 2.

Fides. Facere aliquid, quod legitimam inducat ſuſpicionem profitendi alienam *Fidem*, nunquam licet. 13. 20. 11. &c. *Fidei* externa profeſſio omnibus Chriſtianis indicta. 13. 20. 9. & 10. *Fidei* profeſſio a quibus, & quando, & ubi emittenda. 5. 2. 3. &c. *Fidei* profeſſio pro Græcis Orientalibus ſtabilita. 13. 22. 4. *Fidei* cauſæ ad ſolum pertinent forum Eccleſiaſticum. 9. 9. 2. quæſtiones tamen ad *Fidei* doctrinam pertinentes nequit Epiſcopus definire. 6. 3. 7. *Fidei* formulæ quam antiquæ in Eccleſia. 5. 2. 9. & 10. Vid. *Abuſus*.

Fides Formularia quid ſit. 5. 2. 9.

Fides. Bona *Fides* excuſat a culpa, ſed non diſponit ad gratiam in Sacramento aſſequendam, ſupplendo defectum materiæ. 7. 13. 6.

Filii. Apud veteres eorum conditio durior ſervili. 9. 11. 2. eorum ſub patria poteſtate exiſtentium conjugia. 9. 11. 2. &c. l. 9. 12. 8. *Filii* impuberes Deo, & monaſterio olim oblati. 6. 3. 2. & 3. & ad Tonſuram, atque Lectoratum. 12. 4. 2. *Filii* an poſſint in patris Beneficia ſuccedere perſona aliqua intermedia. 13. 24. 17. quid, ſi filii ſint illegitimi? 13. 24. 18. *Filii* illegitimi nequeunt neque Officia obtinere, neque miniſtrare in Eccleſia, in qua pater Beneficium Eccleſiaſticum habeat, vel habuerit. 13. 24. 13. & 14. an poſſint ſuccedere patri in Capellania ad nutum amovibili. 13. 24. 14. *Filius* legitimus patris legitimati an ſit capax Beneficii, quod avus antea poſſedit. 13. 24. 19. & an *Filius* ſpurius poſſit heres a patre inſtitui. 13. 24. 20.

Firmana Eccleſia Metropolitica. 2. 2. 3.

Fiſcales Epiſcoporum, & Decani, ſeu Vicarii Foranei. 4. 3. 8.

Fiſcalia conducere nequeunt Judæi. 6. 4. 2.

Fiſcus. Delinquentium nonnullorum bona *Fiſco* addicta. 9. 14. 3.

Flaccius. Vid. *Illyricus*.

Flagellantium error circa Miniſtrum Sacramenti Pœnitentiæ. 7. 16. 3.

Flo-

Flodoardus, ſeu Frodoardus, Abbas Remenſis, citatur. 2. 10. 1. l. 13. 10. 17.
Florentiæ diu permanſit abuſus purgationum vulgarium. 13. 17. 6.
Florentina Eccleſia Metropolitica. 2. 2. 3.
Florentina anni 1439. Synodus. 3. 10. 1. l. 7. 4. 2. l. 7. 7. 4. l. 7. 9. 2. l. 8. 5. 4. & 5. l. 8. 9. 3. l. 8. 10. 2. & 7. l. 8. 13. 2. l. 13. 2. 5. huic ſolus ſubſcripſit definiens Eugenius Papa. 13. 2. 3. aliæ annorum 1508. & 1517. 9. 9. 13. alia anni 1518. a Leone X. confirmata. 11. 11. 6. alia anni 1563. 9. 9. 13. alia anni 1589. 11. 4. 3. aliæ annorum 1666. 1710. & 1732. 9. 9. 13.
Florentinus Archiepiſcopus. 4. 8. 8. l. 11. 10. 4. l. 23. 25. 18.
Fœminæ olim alienis capillis caput exornabant. 11. 9. 2. ex hoc unice, quod ſint partui proximæ, extrema Unctione muniri nequeunt. 8. 5. 1. Vid. *Mulier*.
Fœnus trapeziticum. 10. 4. 2. Vid. *Uſura*.
Fonſeca Ludovicus. 7. 7. 6.
Fontana Jacobus. 6. 10. 2. & 3.
Fori Privilegium. Vid. *Forum*.
Forma adæquata trium Ordinum hierarchicorum. 8. 10. 1. &c. *Forma* extremæ Unctionis. 8. 2. 1. &c. l. 8. 3. 1. & 3. *Forma* matrimonii quænam ſit. 8. 13. 2. & 6. *Forma* conditionata adhibenda in Sacramentis, quæ imprimunt Characterem. 7. 15. 1. *Forma* conditionata Baptiſmatis. 7. 6. 1. quam caute adhibenda. 7. 6. 2. &c. an liceat uti *Forma* conditionata in Sacramento Pœnitentiæ. 7. 15. 1. &c.
Formoſus Portuenſis Epiſcopus. 7. 9. 1.
Formula admonitionis faciendæ Clero ab Epiſcopo. 5. 1. 6. &c. *Formula* atteſtationis de probitate Clericorum. 5. 3. 4. *Formulæ* Fidei, quam antiquæ in Eccleſia. 5. 2. 9. & 10. *Formula* Fidei Nicæna, Conſtantinopolitana, & Pii IV. 5. 2. 3. interpellationis a conjuge converſo alteri infideli facienda. 6. 4. 6. Juramenti præſtandi ab Epiſcopo electo, qualis ſit, & a quo inſtituta. 13. 6. 12. Juramenti a Punctatoribus præſtandi. 4. 4. 4. præſtandi a Teſtibus Synodalibus. 4. 3. 6. & 7. præſtandi ad Sanctorum Reliquias. 4. 7. 6. litterarum quibus deputantur Vicarii Apoſtolici. 2. 10. 10. matrimonii celebrandi inter Calviniſtas in Tranſylvania. 13. 22. 1. oblationis Oblatorum, & Oblatarum. 6. 3. 3. Synodi celebrandæ. 3. 5. 1. l. 4. 2. 2.
Forojulienſis anni 791. Synodus. 11. 4. 6.
Forti Petrus Maria. An ejus de Judice Conſervatore Regularium Tractatui fidendum ſit. 4. 6. 6.
Forum. An Clerici privari poſſint privilegiis *Fori*. 5. 12. 2. & 3.
Foſſarii quid eſſent. 8. 9. 7. & 8.
Francandi Pactum. Vid. *Pactum francandi*.
Franci quo ritu adoptionem perficerent. 9. 10. 3.
S. Franciſcus Aſſiſias Indulgentiam Portiunculæ a Deo qualiter implorarit. 13. 18. 4.
S. Franciſcus Borgia, Soc. Jeſu Generalis. 5. 11. 9.
S. Franciſcus de Paula. Fratres Minimi S. *Franciſci* de Paula Miſſarum onera non aſſumunt ultra quinquageſimum annum. 13. 25. 9. & 13.
S. Franciſcus Saleſius. 3. 11. 3. l. 5. 1. 2. l. 11. 2. 11. & 18. l. 11. 10. 11. ad Epiſcopatum promotus, in examine, quod propterea ſubiit, quid reſponderit, & qualiter correctus fuerit a Pontifice. 9. 4. 9.
Franciſcus I. Rex Galliæ. 9. 9. 2.
Francofordienſis anni 794. Synodus. 3. 3. 6. l. 4. 7. 6. l. 11. 6. 4. altera anni 1006. 13. 15. 11.
Francs Maçons. Vid. *Secta*.
Frangipanius Octavius Epiſcopus Tricarienſis. 8. 8. 4.
Fraſſen Claudius. 7. 13. 9.
Fratres Cappellani Ordinis Hieroſolymitani, animarum curam habentes, an Synodo intereſſe debeant. 3. 7. 1. & 2. & 3.
Fratres Mendicantes. Vid. *Regulares*.
Fratres Prædicatores, & Minores an gaudeant privilegio non accedendi ad Synodum. 3. 1. 14.
Fraus quando præſumatur in delinquente, qui habitum Clericalem reſumat. 12. 3. 1. & 2. unde oriatur præſumptio *fraudis*. 9. 17. 3.
Fridericus II. Imperator. 13. 13. 12.
Fridericus III. Imperator. *ibid.*
Fridericus Carolus Epiſcopus Bambergenſis. 11. 3. 3. & 7.
Frodoardus. Vid. *Flodoardus*.
S. Fructuoſus Epiſcopus citatur. 11. 3. 3. l. 13. 11. 17.
Fructus Sacrificii quotuplex ſit. 5. 9. 4. an pluribus applicatus æque ſingulis profit, ac ſi uni tantum applicaretur. *ibid.*
Fructus terræ quo loco, & tempore poſſent offerri Eccleſiæ. 5. 8. 2. *Fructus* Beneficiorum quid ſint. 5. 2. 5. quid ſignificet, facere *Fructus* ſuos. 7. 2. 8. *Fructus* habere nequit, qui ad id legitimo titulo deſtituitur. 13. 16. 7. & 9. *Fructus* Eccleſiæ, a qua transfertur, uſque ad quam diem liceat Epiſcopo translato percipere. 13. 16. 7. & 9. & 13. &c. Vid. *Beneficium*.
Fucus. An peccatum ſit *fuco* faciem pingere. 11. 12. 1.
Fuga juſta, vel injuſta, quam Paſtores animarum ſubortis perſecutionibus arripiunt. 13. 19. 2.
Fugitivi, ſeu profugi a Religione. 13. 11. 6. &c. in quo differant ab apoſtatis. 13. 11. 10. Vid. *Apoſtatæ*.
Fuldenſis Abbatia qualiter in Epiſcopatum erecta. 13. 7. 13.
Fuldenſis Abbatis controverſiæ cum Epiſcopo Herbipolenſi. 13. 14. 14.
Fulginatenſis anni 1722. Synodus. 7. 14. 2. l. 11. 4. 8. l. 11. 8. 3. l. 11. 12. 5. l. 12. 6. 8. l. 13. 5. 13.
Fundator poteſt etiam contra legis poſitivæ præſcriptum aliquid in fundatione ſtatuere. 11. 3. 8. an Epiſcopus mutare poſſit *Fundatorum* voluntates. 13. 25. 17.

G

Gadicenſis Epiſcopus. 13. 9. 9.
de Gaetanis Benedictus. 8. 1. 4. l. 8. 3. 1. laudatur. 8. 2. 1.
Galizia Cliſmenſis Epiſcopus, & Vicarius Apoſtolicus. 2. 10. 7.
Gallæciæ Regni conſuetudo circa obſervantiam Sabbathi. 11. 5. 6.
Galli. Eorum ſolidus aureus, & argenteus. 5. 7. 1.
Galliæ Regni Optimates Eccleſiaſticæ juriſdictioni nonnihil infenſi. 9. 9. 2. in *Gallia* indulgeri non ſolent Suffraganeorum conceſſiones. 13. 14. 12. *Galliæ* mos non exigendi Cathedraticum, niſi Epiſcopus prematur inopia. 5. 7. 6. *Galliæ* Clerici olim ludo nimium addicti. 11. 10. 5. cur in *Gallia* interdictum, ne juramento firmentur contractus. 9. 9. 8. In quibuſdam *Galliarum* Diœceſibus conſuetudo circa Sabbathi obſervantiam. 11. 5. 5. *Galliæ* conſuetudo circa cauſas matrimoniales acceſſorias, quæ ad judices ſeculares pertinent. 9. 9. 5. & circa cauſas juriſpatronatus mere laicalis. 9. 9. 6. & circa cauſas poſſeſſorias Beneficiorum. 9. 9. 7. quid ſentiant *Galliæ* tribunalia circa impedimentum affinitatis. 9. 13. 1. *Galliæ* Oratores in Concilio Tridentino procurarunt abrogationem reſignationum in fa-

favorem. 13. 10. 19. *Galliarum* Regni laus. 9. 2. 4. & 5.
Gallicana Synodus ſub Pipino Rege celebrata. 2. 8. 3.
Gallicani Cleri anni 1585. Comitia. 9. 5. 3. *Gallicani* Cleri ſententia circa Confeſſionem annuam proprio Sacerdoti faciendam. 11. 14. 3.
Gallicani Doctores a calumnia vindicantur. 9. 9. 2. confutantur, & falſitatis redarguuntur. 9. 10. 2.
Gallicani Epiſcopi. 9. 2. 3. &c. l. 11. 5. 3. & 5. ſingulis tantum quadriennii Apoſtolorum Limina tenentur viſitare. 13. 6. 4. facultas abſolvendi ab hæreſi aliis ablata, an intacta perſeveret in *Gallicanis* Epiſcopis? 9. 5. 1. &c.
Galterus Archiepiſcopus Senonenſis. 3. 1. 1.
Gamachæus Philippus citatur. 7. 13. 7.
Gandavenſis Epiſcopi prærogativa. 2. 8. 4.
Gandavenſis Synodus. 6. 10. 3.
Gangrenſis Synodus. 12. 1. 7.
Garampius Joſephus laudatur. 13. 12. 22.
Gargallus Epiſcopus Melitenſis. 2. 12. 10.
Gavantus Bartholomæus citatur. 3. 11. 7. l. 4. 1. 1. &c. l. 5. 1. 11. l. 5. 2. 4. laudatur. 6. 8. 20. modeſte rejicitur. 4. 7. 5.
Gazophylacium in Eccleſiis ſingulis expoſitum ad colligendas eleemoſynas. 5. 8. 3. & 4.
Gebeardus Archiepiſcopus Salisburgenſis. 13. 7. 5.
Gelant Nicolaus Epiſcopus Andegavenſis. 11. 10. 6.
S. Gelaſius I. Papa. 9. 9. 10. l. 13. 17. 4. citatur 4. 5. 1. l. 9. 14. 1. l. 10. 6. 1.
Gellius. Vid. *Aulus*.
Geminius Fauſtinus Presbyter. 10. 6. 1.
Geminius Victor qua pœna damnatus fuerit a S. Cypriano, quia tutorem teſtamento nominaverat Presbyterum. 10. 6. 1.
Genam percutiendi ritus in Confirmatione. 13. 19. 13. & 14.
Generales. Vid. *Regulares*.
Generalia Concilia quid ſint. 1. 1. 2.
S. Geneſii Mart. Sepulcrum. 4. 7. 6.
Genettus Franciſcus citatur. 7. 2. 11.
Gennadius Maſſilienſis citatur. 7. 10. 3.
Gentiles. Vid. *Ritus*.
de Gentilibus Card. Antonius Xaverius. 13. 11. 27.
Genuenſis Reſpublica Græcos in Corſicam admittit. 2. 12. 8. & 9.
Genuenſis Capituli exemptio. 13. 9. 2.
Geraldus Epiſcopus Cadurcenſis. 5. 6. 3.
Gerhohus Præpoſitus Reicherſpergenſis laudatur. 13. 12. 22.
Germaniæ Principum querimoniæ Hadriano VI. prolatæ. 9. 6. 4. *Germaniæ* Concordata. 13. 7. 6. *Germaniæ* Epiſcopi. 9. 5. 3. eliguntur a Canonicis. 13. 13. 12. &c. cur illis plures Epiſcopatus retinere indulgeatur. 13. 8. 6. &c. in *Germania* frequentes occurrunt Suffraganeorum conceſſiones. 13. 14. 12. *Germaniæ* Capitula immunia a juriſdictione Epiſcopi. 13. 9. 2. Vid. *Concordatum*.
Germanica anni 742. Synodus. 11. 8. 1. l. 11. 10. 6.
Germanus Abbas. 11. 1. 4.
Germonius Anaſtaſius Archiepiſcopus Tarantaſienſis. 6. 2. 1. l. 7. 3. 1. citatur. 1. 3. 4. l. 3. 3. 8.
Gerontius Nicomedienſis Epiſcopus. 1. 1. 3.
Gerſonius Joannes citatur. 5. 8. 7. l. 10. 1. 3. l. 13. 1. 3. explicatur. 10. 1. 5. ejus querelæ. 10. 1. 2. invehit contra immoderatam caſuum reſervationem. 5. 5. 2.
Gervaſius Franciſcus. 6. 1. 1.
Gerundenſis Eccleſiæ, ſede vacante, diſpoſitio. 2. 9. 1.
Gerundenſis Diœceſis. 13. 1. 9.
Gerundenſis Epiſcopus. 6. 5. 6.
Geruntina Synodus. 1. 5. 3.
de Gherardeſca Thomas Bonaventura Archiepiſcopus Florentinus. 9. 9. 13.
Gibalinus Joſephus citatur. 13. 11. 17. laudatur. 13. 12. 28.
Gibert Joannes Petrus. 13. 1. 1. impugnatur 9. 5. 1. & 2.
Gibertus Joannes Matthæus Epiſcopus Veronenſis. 5. 5. 6. citatur. 8. 14. 6. laudatur. 1. 2. 5. l. 11. 11. 6. l. 13. 12. 19. ejus Conſtitutiones quoties editæ. 3. 3. 8.
Giennenſis Epiſcopus. 13. 23. 1.
S. Gildaſius Abbas. 8. 5. 2.
Giſlerius Epiſcopus Auximanus. 13. 12. 5.
Giuſſanus Jo. Petrus citatur. 13. 19. 5.
Gloſſæ Auctor citatur. 1. 3. 2. l. 13. 22. 7. explicatur. 8. 13. 7.
Gneſnenſis Archiepiſcopus Poloniæ Regni Primas. 3. 10. 1.
Goæ Archiepiſcopus Alexius de Menezes. 2. 10. 4.
Goarius Jacobus citatur. 8. 1. 4.
Gonzalez Telles Emmanuel citatur. 5. 4. 2. refellitur. 3. 8. 8.
S. Gotbardus Epiſcopus. 8. 4. 2.
Gothi quo ritu adoptionem perficerent. 9. 10. 3. Epiſcopi apud *Gothos* Patriarchæ appellati. 2. 4. 8.
Gothofredus Jacobus citatur, & refellitur. 2. 2. 2. & 3.
Gottus Card. Vincentius Ludovicus. 7. 13. 9.
Gozzadinus Card. Ulyſſes Joſeph Epiſcopus Imolenſis. 9. 15. 3.
Græci in Latinis Diœceſibus degentes. 2. 12. 1. &c. aliquando exempti, & Romano Pontifici immediate ſubjecti. 2. 12. 6. *Græci*, ſeu *Italo-Græci* Catholici Latino Epiſcopo ſubjecti. 6. 3. 7. Parochi, & Beneficiarii in Diœceſi Latina *Græco* ritui addicti. 5. 7. 2. *Græcorum* Collegium Romæ, & in Biſinianenſi Diœceſi conſtitutum. 2. 12. 2. cur Romana, & Latina Eccleſia calumnietur a *Græcis*. 7. 8. 7. l. 12. 5. 8. *Græcorum* conſuetudo circa adminiſtrationem Confirmationis. 7. 9. 1. &c. *Græci* Presbyteri, in Latinis Diœceſibus habitantes, an ſint Miniſtri Sacramenti Confirmationis. 7. 7. 1. &c. Fideles, qui *Græco* ritu utuntur, a quo poſſint Confirmationis Sacramentum recipere. 7. 7. 6. *Græcorum* conſuetudo Euchariſtiam Infantibus adminiſtrandi. 7. 12. 1. *Græci* Epiſcopi feria V. majoris hebdomadæ ſolemniter conſecrant Oleum infirmorum. 8. 1. 4. quod tamen totum ſtatim conſumitur. 8. 5. 3. *Græcorum* ritus in adminiſtranda extrema Unctione. 8. 1. 4. l. 8. 3. 3. l. 8. 4. 8. l. 8. 5. 3. *Græci* quot Ordines admittant infra Diaconatum. 8. 9. 7. & 8. & 9. *Græcorum* ritus proprii in ſacris Ordinationibus faciendis adhibiti. 8. 10. 7. *Græci* in Italia ad quos Epiſcopos pro Ordinationibus accedere debeant. 2. 12. 2. *Græcorum* opinio de matrimonialis vinculi ſolutione adulterii cauſa. 13. 22. 4. *Græcorum* error circa lucrum ex mutuo. 10. 4. 2. Vid. *Sacerdotes*, *Horæ Canonicæ*.
Granganorenſis Archidiaconus. 2. 10. 4.
Gratiam æqualemne, an majorem conferat ex opere operato Euchariſtia iis, qui eam ſumunt ſub utraque ſpecie. 7. 11. 1.
Gratianus Auctor Decreti. 11. 11. 3. citatur. 8. 12. 5. l. 9. 12. 3. l. 10. 4. 4. l. 13. 24. 12. ejus Decretum quantam faciat auctoritatem. 7. 15. 6. ejus error impugnatur. 13. 4. 3.
Gratianus Antonius Maria Epiſcopus Amerinus. 5. 3. 6. l. 9. 15. 3. l. 11. 11. 6. l. 11. 12. 5. citatur. 13. 3. 6. laudatur. 5. 1. 1. l. 6. 2. 2. l. 13. 5. 14.
S. Gregorius Magnus Papa. 1. 4. 3. l. 2. 6. 1. l. 3. 8.

8. 3. l. 5. 6. 1. l. 7. 6. 7. l. 9. 14. 1. l. 11. 1. 5. l. 11. 7. 9. l. 13. 19. 4. citatur. 2. 6. 1. l. 3. 11. 5. & 6. l. 4. 7. 6. l. 6. 8. 4. l. 7. 7. 5. l. 9. 14. 4. l. 9. 15. 1. l. 11. 1. 5. l. 13. 6. 12. l. 13. 15. 18. l. 13. 17. 1. l. 13. 25. 1. ejus benignitas in Anglos recens converſos. 13. 17. 4. ejus inſignis moderatio in ſuo jure tuendo. 9. 14. 2. an conceſſerit Presbyteris Calaritanis facultatem miniſtrandi Confirmationem. 7. 7. 5. ejus Sacramentarium. 8. 3. 3. l. 8. 7. 2.

S. Gregorius II. Papa. 2. 2. 5. l. 5. 2. 10. l. 10. 3. 1. l. 11. 1. 5. l. 13. 2. 5. citatur. 7. 6. 1.

S. Gregorius VII. Papa. 1. 3. 4. l. 5. 2. 10. l. 11. 5. 5. l. 13. 6. 12.

Gregorius IX. Papa. 2. 6. 2. l. 3. 1. 14. l. 3. 4. 6. l. 6. 4. 2. l. 8. 10. 12. l. 9. 10. 2. & 6. l. 11. 1. 2. l. 11. 4. 7. l. 11. 6. 8. l. 11. 7. 2. & 13. l. 11. 10. 6. l. 11. 14. 7. l. 13. 5. 1. l. 13. 6. 12. l. 13. 9. 15. l. 13. 11. 11. l. 13. 15. 2. & 18. l. 13. 24. 12. l. 13. 25. 1. citatur, ejuſque textus lectio explicatur. 10. 8. 5. ejus Decretalis *Si conditiones*, citatur, & explicatur. 13. 22. 5. &c.

B. Gregorius X. Papa. 3. 10. 1. l. 12. 4. 4. citatur. 13. 20. 3.

Gregorius XIII. Papa. 2. 2. 3. l. 3. 7. 1. & 6. l. 3. 8. 6. l. 3. 9. 6. l. 4. 1. 5. l. 5. 5. 6. l. 6. 4. 2. & 3. & 5. l. 6. 8. 14. l. 6. 9. 2. l. 7. 9. 5. l. 9. 4. 5. & 8. & 9. l. 9. 5. 3. l. 9. 7. 1. l. 9. 15. 11. l. 9. 17. 7. l. 11. 5. 13. l. 13. 3. 4. & 5. l. 13. 6. 12. l. 13. 9. 7. & 15. l. 13. 11. 22. & 24. & 25. & 29. l. 13. 12. 3. & 6. l. 13. 13. 15. & 17. l. 13. 19. 2. l. 13. 20. 4. l. 13. 24. 3. & 5. & 6. & 7. & 19. S. Caroli conſtitutiones, & edicta confirmat. 11. 1. 9. litteræ per ipſum ſcribendæ ad S. Carolum decretæ a Congr. Concilii 10. Sept. 1576. an unquam fuerint conſcriptæ. 13. 19. 7. ejus Conſtitutio circa matrimonia in infidelitate contracta ab iis, qui poſtea convertuntur. 13. 21. 3. explicatur. 13. 21. 4. &c.

Gregorius XIV. Papa. 3. 10. 3. l. 9. 6. 7. l. 13. 11. 22. ejus deciſio. 3. 3. 2. & 3. an facta injuria ejus Bullæ per hoc, quod Eccleſiarum immunitatis limites ex juſtis cauſis ſint coarctati. 13. 18. 12. & 13. & 14.

Gregorius XV. Papa. 4. 6. 1. &c. l. 5. 12. 4. l. 6. 11. 4. l. 7. 15. 10. l. 9. 6. 8. l. 9. 9. 13. l. 9. 15. 6. & 9. & 11. l. 9. 16. 2. l. 13. 25. 5. ejus Conſtitutio contra ſollicitantes explicatur. 9. 6. 7.

S. Gregorius Nazianzenus. 8. 11. 3.

Gregorius Palama Archiepiſcopus Theſſalonicenſis. 6. 3. 7.

Gregorius Protoſyncellus Patriarcha Conſtantinopolitanus citatur. 7. 9. 2.

Gregorius V. Patriarcha Hieroſolymitanus ſchiſmaticus. 2. 10. 5.

S. Gregorius Turonenſis citatur. 4. 7. 6. l. 11. 8. 1. l. 13. 19. 4.

Grimaldus Card. Hieronymus junior, Archiepiſc. Aquenſis, ſeu Aquiſextienſis. 11. 9. 5. l. 13. 8. 13.

Grimaldus Card. Hieronymus ultimus. 3. 9. 5. l. 13. 3. 3.

Grotius Hugo. 10. 4. 5.

Guadicenſis Epiſcopus in Concilio Tridentino. 13. 7. 4. *Guadicenſis* Epiſcopus F. Michael a S. Joſeph. 6. 10. 1. l. 9. 8. 5.

Gualdrada uxor Lotharii. 8. 12. 4. & 6.

Gualdus Gabriel laudatur. 7. 5. 2. citatur. 7. 5. 6.

Gualterus Epiſcopus Pictavienſis. 5. 6. 3.

Guellius Germanus Valens Epiſc. Aurelianen. 8. 6. 2.

Guerrerus Alphonſus citatur. 1. 1. 3. & 5.

Guerrerus Petrus Archiepiſcopus Granatenſis. 7. 2. 13.

Guglielmi Petrus Hieronymus Romanæ Inquiſitionis Aſſeſſor. 6. 4. 2.

Guido (Auctor *Diſciplinæ Farſenſis*) citatur, & explicatur. 8. 4. 1.

Guido laicus, notorius adulter, & ſæpius excommunicatus, qua pœna tandem emendatus. 10. 9. 5.

Guilbertus Tornacenſis citatur. 1. 2. 3.

Guillelmus Pariſienſis citatur. 8. 13. 1.

Guillelmus Archiepiſcopus Senonenſis. 3. 12. 4.

Guillelmus Major Epiſcopus Andegavenſis. 3. 1. 1.

Guillelmus Epiſcopus Biterrenſis. 7. 5. 9.

Guillelmus II. Rex Angliæ. 11. 9. 3.

Guillelmus de Monaſteriolo. 9. 9. 3.

Gurgenſe Capitulum an habeat jus eligendi Epiſcopum. 13. 7. 5.

Gurgenſis Epiſcopus a quo conſtituatur, aut nominetur. 13. 7. 4. & 5.

de Guttemberg Jo. Godefridus Epiſcopus Herbipolenſis. 13. 13. 16.

H

HAbertus Iſaacus Epiſcopus Vabrenſis citatur. 9. 11. 5.

Habitus diverſus a Chriſtianorum *habitu* deferendus a Judæis. 6. 4. 2. *Habitus* Clericalis reaſſumptio an poſſit eſſe arbitraria, & an per eam ſemper ad fori privilegium reſtituantur Clerici. 5. 12. 1. & 2. & 3. quiſque præſumitur talis, qualis ex *habitu* eſſe dignoſcitur. 9. 14. 3.

Hadrianus I. Papa. 8. 9. 7. l. 9. 11. 4. l. 11. 5. 4. l. 13. 15. 4.

Hadrianus II. Papa. 1. 1. 4. l. 5. 1. 10. l. 7. 9. 1. l. 9. 1. 4. l. 9. 8. 7.

Hadrianus VI. Papa. 5. 9. 4. l. 6. 8. 14. l. 13. 13. 13. citatur. 11. 14. 2. ejus interpretatio in 4. ſent. rejicitur a a Suarez. 7. 7. 4. recedit a ſententia, quam antea docuerat. 7. 7. 6.

Hæreditaria ſucceſſio in Beneficiis reprobata. 13. 10. 15. & 17.

Hæreſis etiam occulta ad ſpiritualem tendit proximorum perniciem. 6. 11. 7. ab *Hæreſi* externa neque Epiſcopus abſolvere poteſt. 4. 1. 5. *Hæreſis* mentalis an poſſit reſervari. 5. 5. 5. impedimentum Matrimonii proveniens ex *Hæreſi* a quo removeri poſſit. 9. 2. 1. Vid. *Abſolutio*.

Hæretici qua pœna multandi. 10. 10. 5. degradationis pœna omnino puniendi. 9. 6. 7. eorum bona confiſcanda. 9. 14. 3. ex *Hæretico* patre geniti an ſint irregulares. 13. 24. 21. quam præcipuum Epiſcoporum munus ſit in *Hæreticos* inquirere, eoſque Eccleſiæ reconciliare. 9. 4. 3. an, & quibus cautelis aſſiſtere debeat Parochus matrimoniis *Hæretici* occulti cum Catholica perſona. 6. 7. 6. & 7. *Hæretici* ad Eccleſiam redeuntes olim ſacra quadam unctione ſignabantur. 7. 8. 5. ab *Hæreticis* ad Eccleſiam redeuntibus Fidei profeſſio ſub certa formula olim exigebatur. 3. 2. 9. an expediat concedere *Hæreticis* uſum Calicis, quo fruantur poſt abjuratam hæreſim. 6. 9. 6. an ſemper rebaptizandi baptizati ab *Hæreticis*. 7. 6. 7. &c. Vid. *Conſortium*.

Halberſtadenſis Eccleſiæ prærogativæ. 2. 6. 1.

Halberſtadenſis Epiſcopus. *ibid.*

de Gales Alexander citatur. 10. 4. 12.

Hallier Franciſcus citatur. 8. 11. 4. & 5. & 6.

Harduinus Epiſcopus Andegavenſis citatur. 6. 1. 6.

de Harrac Cardinalis Erneſtus Albertus Epiſcopus Pragenſis. 11. 11. 6.

Hartuinus Archiepiſcopus Bremenſis. 5. 6. 3.

Hebræi ab omni fere Romanæ Eccleſiæ ditione expulſi. 6. 4. 1. Decreta emanata ad cavendam

dam nimiam Chriſtianorum cum illis familiaritatem. 6. 4. 2. *Hebræorum* Chriſti fidem amplectentium indemnitati proſpicitur. *ibid.* *Hebræorum* matrimonium quomodo, & quando dirimatur. 6. 4. 3. &c. an *Hebræorum* infantes baptizandi etiam invitis parentibus. 6. 4. 2. an *Hebræis* liceat fœnerari Chriſtianis. 10. 4. 12. Vid. *Ritus*.

S. Hedvviges, priuſquam ægrotare cœpiſſet, extrema Unctione muniri voluit. 8. 5. 2.

Helvidii errores proſcripti. 13. 3. 2.

Henaus Gabriel citatur. 13. 19. 28.

Henricheta Galliæ Princeps, mox Regina Britanniæ. 6. 5. 5.

S. Henricus I. Imperator, Bambergenſis Epiſcopatus fundator. 13. 15. 11.

Henricus II. Imperator. *ibid.*

Henricus II. Francorum Rex. 6. 10. 1. l. 9. 9. 2.

Henricus III. Rex Galliæ. Ejus edictum in Comitiis Bleſenſibus promulgatum explicatur. 9. 11. 5.

Henricus IV. Rex Galliæ. 9. 9. 2. per procuratorem Mariam Medicem duxit uxorem. 13. 23. 9.

Henricus I. Rex Angliæ. 11. 9. 3.

Henricus II. Anglorum Rex. 13. 7. 9.

Henricus VIII. Rex Angliæ. 12. 7. 14. citatur, 5. 4. 1. l. 7. 16. 3.

Henricus I. Archiepiſcopus Bituricenſis, & Cardinalis. 2. 4. 6.

Henricus Archiepiſcopus Cantuarienſis. Regni Primas, & Legatus natus. 3. 10. 1.

Henricus Epiſcopus Siſtaricenſis. 7. 12. 2.

Henricus Gandavenſis. 7. 15. 5.

Henſchenius Godefridus citatur. 9. 8. 6.

Herbipolenſis Epiſcopus. 9. 3. 5. l. 13. 13. 16. ei Pallii honor delatus. 13. 15. 10. ejus cum Abbate Fuldenſi controverſiæ. 13. 14. 14.

Herbipolenſis anni 1453. Synodus. 13. 13. 14.

Herbipolenſium Canonicorum abuſus ſublatus. 11. 3. 5. & 6. & 7.

Hercurbertus Mindenſis Epiſcopus. 2. 6. 1.

Herimannus Comes Odiliæ Pater. 8. 5. 2.

Hermannus Archiepiſcopus Colonienſis. 6. 1. 1. propter apoſtaſiam privatur Archiepiſcopatu. *ibid.* citatur. 8. 13. 2.

Hermeneutæ idem, ac Interpretes. 8. 9. 8.

Heterodoxi quoad Matrimonii impedimentum Jus canonicum ſectantur. 9. 13. 1.

Hetruria. Conſuetudo ab antiquo tempore in *Hetruria* introducta, ut Clericus etiam in cauſis mere civilibus, & profanis laicum conveniat coram Judice Eccleſiaſtico. 9. 9. 13.

Hibernenſis anni 450. Synodus. 11. 9. 3.

Hiberniæ Epiſcopi. 9. 5. 3. eorum indultum, ut ſingulis decenniis tantum ſacra Limina viſitarent. 13. 6. 4.

Hierarchia Eccleſiaſtica Divina ordinatione inſtituta. 8. 9. 2. & 10.

Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus. 8. 5. 3. & 4.

S. Hieronymus citatur. 7. 2. 6. & 9. l. 10. 1. 1. l. 10. 4. 4. & 7. l. 10. 6. 1. l. 11. 2. 2. l. 11. 9. 2. l. 11. 10. 9. defenditur. 13. 1. 3. & 4.

Hieroſolymæ Epiſcopus, ejuſque prærogativa. 2. 4. 5.

Hieroſolymitana Synodus ſub Jacobo Apoſtolo, an verum Concilium fuerit. 1. 1. 5. *Hieroſolymitana* Synodus conficta. 5. 1. 2. *Hieroſolymitana* anni 1672. Synodus. 6. 10. 3.

Hieroſolymitanæ Eccleſiæ Presbyteri. 7. 9. 5.

Hieroſolymitanus Patriarcha. 2. 4. 7. l. 13. 1. 5. *Hieroſolymitanus* Patriarcha Græci ritus Pallio donatus. 13. 15. 19. *Hieroſolymitanus* titularis Patriarcha Pallii honore non fruitur. 13. 15. 17.

Hieroſolymitanus Ordo, ejuſque privilegia, & exemptiones. 3. 7. 1. &c. ejus dignitates, atque Commendæ an inter Beneficia Eccleſiaſtica recenſeantur. 12. 5. 15. &c. ejus Equites ſunt vere Religioſi, & Profeſſionem ſolemnem emittunt 13. 12. 9.

S. Hilarius Arelatenſis Epiſcopus reprehenditur ob initam cum S. Leone Magno contentionem. 9. 8. 5. ejus pœnitentia. *ibid.*

S. Hilarius Papa S. Mamerti factum condemnat 9. 8. 6.

Hildebrandus Romanæ Eccleſię Archidiaconus, idem ac S. Gregorius VII. 10. 9. 1.

Hildegardes Comitiſſa Pictavorum. 9. 9. 3.

Himerius Tarraconenſis Epiſcopus. 10. 1. 6.

Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis. 5. 7. 4. l. 9. 14. 1. citatur. 4. 3. 2. l. 13. 10. 17. explicatur. 9. 14. 5.

Hincmarus Epiſcopus Laudunenſis. 9. 14. 1.

Hirſaugienſium Monachorum error circa extremam Unctionem. 8. 8. 3.

Hiſpalenſe Capitulum. 13. 1. 14. l. 13. 2. 1. cedere debet Vicario Generali. 3. 10. 3.

Hiſpalenſes aliquæ Synodi indeterminatæ. 13. 1. 14.

Hiſpalenſis II. anni 619. Synodus. 3. 3. 6. l. 7. 8. 4. l. 9. 6. 4. l. 13. 15. 2. altera anni 1512. 10. 3. 2.

Hiſpalenſis Diœceſis. Cur in ejus Eccleſiis interdictus olim tabaci uſus. 10. 3. 2. l. 11. 13. 3.

Hiſpalenſis Archiepiſcopus ſolus in Hiſpaniis Pallium habebat. 13. 15. 7. *Hiſpalenſis* Epiſcopus Vicarius Apoſtolicus. 2. 10. 1.

Hiſpalenſis Vicarii Generalis controverſia. 3. 3. 3.

Hiſpani quam rigide gravitatem ſervare ſoleant. 11. 3. 1.

Hiſpaniæ Reges a quo inungendi. 13. 7. 11. reformatio Eccleſiaſticæ diſciplinæ in Regnis *Hiſpaniarum*. 11. 2. 7. l. 13. 9. 23. l. 13. 12. 17. *Hiſpaniarum* conſuetudo circa obſervantiam Sabbathi. 11. 5. 1. *Hiſpaniarum* Regis Cappellanus major, ejuſque magnus Eleemoſynarius Patriarchæ Indiarum titulo decoratur. 13. 8. 11. in Regnis *Hiſpaniarum* tres Miſſæ a ſingulis Sacerdotibus celebrantur die Commemorationis Defunctorum. 6. 8. 22. l. 13. 25. 14. proviſiones quædam in Regnis *Hiſpaniarum* ſtabilitæ. 9. 15. 10. in *Hiſpaniis* frequentes occurrunt Epiſcoporum Suffraganeorum conceſſiones. 13. 14. 12. quomodo in *Hiſpaniarum* Regnis temperata taurorum agitatio. 13. 17. 7. Epiſcopi conſtituti per *Hiſpanias*. 12. 1. 5. *Hiſpaniarum* Regis decretum circa translationes Epiſcoporum. 13. 16. 5. *Hiſpaniæ* Inquiſitores an habeant facultatem abſolvendi in foro Sacramentali ab hæreſi occulta. 9. 5. 4.

Hiſpanienſis anni 1215. Synodus. 9. 9. 1.

Hiſpanienſium Capitulorum undenam orta exemptio. 13. 9. 2.

Hollandiæ Epiſcopi. 9. 5. 3. baptizati ab *Hollandiæ* hæreticis an ſint rebaptizandi. 2. 6. 8. proviſiones quædam circa *Hollandiæ* matrimonia in Synodis illius regionis non omittendæ. 6. 6. 1. &c.

Holſtenius Lucas Canonicus Baſilicæ Vaticanæ. 13. 13. 6. modeſte rejicitur. 7. 7. 3.

Homicidium quam gravi cenſura primis Eccleſiæ ſæculis punitum. 10. 1. 6. alicubi olim irremiſſibile. 5. 4. 3. voluntarium reſervatur etiam Confeſſariis Synodalibus. 4. 1. 5. mere caſuale per-

perpetratum ab eo, qui operam dat rei licitæ, an cauſet irregularitatem. 11. 10. 8. Vid. *Irregularis*.

Homines proprii quid ſint. 9. 11. 5.

Honeſtæ, ac juſtæ pactiones an prohiberi poſſint. 13. 13. 22. & 23.

Honeſtatis publicæ impedimentum dirimens matrimonium. 9. 13. 1. & 2. unde emergat. 9. 13. 3.

Honorarii Archiepiſcopi. 2. 4. 5.

Honorarii Protonotarii. 3. 8. 3.

S. Honoratus Maſſilienſis Epiſcopus. 9. 8. 5.

Honoratus Epiſcopus Thiavenſis. 13. 19. 2.

Honoratus Agnellus Canonicus Averſanus. 11. 2. 2. & 5. laudatur. 12. 4. 8.

Honoris inſignia nullam denotant præeminentiam. 3. 10. 7.

Honorius III. Papa. 5. *6.* 2. l. 5. 7. 1. & 3. l. 5. 8. 8. l. 9. 9. 10. l. 9. 14. 1. l. 10. 9. 4. l. 13. 7. *6.* l. 13. 10. 5. l. 13. 11. 17. l. 13. 18. 4. & 5. l. 13. 25. 17.

Honorius Imperator, ejuſque Leges citantur. 9. *6.* *6.* l. 11. 4. 5.

Honorius Auguſtodunenſis citatur. 5. 8. 4.

Horas Canonicas integras in Choro recitare, & Miſſas Conventuales quotidie canere an Canonici teneantur. 13. 9. 11. &c. de *Horarum* Canonicarum recitatione in Hydruntina Diœceſi pro Græcis Sacerdotibus nonnulla ſtabilita in Synodo. 2. 12. 10.

S. Hormiſda Papa citatur. 2. 10. 1.

Hoſius Cardinalis Stanislaus. *6.* 10. 1.

Hoſpitalaris Ordo. An Religioſis detur tranſitus ad illum. 13. 11. 14.

Hoſpitale S. Spiritus in Saxia. 9. 10. 5.

Hoſpitium ſimplex pro Regularium iter habentium commodo ædificari poteſt, ſola Epiſcopi licentia obtenta. 9. 1. 9.

Hoſtiæ plures in eadem Miſſa olim conſecratæ ad ſupplendam pluralitatem Miſſarum, quæ interdicta erat. 5. 8. 8.

Hottomanus Franciſcus ſugillatur. 10. 5. 4.

Hubertus Epiſcopus Bononienſis. 1. 2. 4.

Hubertus frater Lotharii. 8. 12. 4.

S. Hugo Lincolnienſis Epiſcopus parum approbat factum S. Thomæ Cantuarienſis. 10. 9. 5.

Hugo Epiſcopus Biterrenſis. 1. 5. 2. l. 1. *6.* 2.

Hugo a S. Victore citatur. 8. 10. *6.*

Huguccionus, ſeu Hugucio citatur. 1. 4. 3.

Humbertus Generalis Ordinis Prædicatorum citatur. 5. *6.* 3.

Huſſitæ hæretici. *6.* 9. 2.

Hydrophilacæ, ſeu Aquarii, quid eſſent. 9. 14. 3.

Hydruntina Græcorum Synodus. 2. 12. 10.

Hydruntini Archiepiſcopi litteræ circa paupertatem Græcorum Sacerdotum explicantur. *ibid.*

Hypodiaconus, hoc eſt Subdiaconus. 8. 9. *6.*

I

S. JAcobus Minor, Apoſtolus, Hieroſolymitanus Epiſcopus. 1. 1. 5. ejus *epiſt. cap.* 5. verba explicantur. 8. 1. 3. l. 8. 4. 1. & 4.

S. Jacobus de Compoſtella. Ejus Sacerdotes Confeſſionibus addicti. 5. 9. *6.*

S. Jacobus de Spatha. Ejus Militaris Ordinis inſtantia pro obtinendo Epiſcopo Suffraganeo. 13. 14. 14.

Januarius Epiſcopus Calaritanus. 7. 7. 5.

Januenſes an privilegio donati aſportandi ad Turcas arma, & ſimilia. 13. 20. 4.

Januenſis Archiepiſcopus. 4. 5. 7. l. 13. 14. 3.

Januenſis Confraternitas *B. Mariæ de Succurſu contra Infideles*. 5. 5. 9.

Iconoclaſtarum hæreſis. 4. 7. *6.*

Idololatria quam gravi cenſura primis Eccleſiæ ſeculis punita. 10. 1. *6.*

Idoneitas major inter approbatos in concurſu a quo recognoſci debeat. 4. 8. *6.* &c.

Jejunium Eccleſiaſticum juxta rationem tum antiquæ ſeverioris, tum modernæ diſciplinæ. 11. 5. 9. in ejus obſervantia conſuetudini aliquando ſtandum eſt. 11. 5. 11. *Jejunio* Eccleſiaſtico an ille teneatur, cui valetudinis cauſa eſus carnium indulgetur. 7. 3. 1. *Jejuniorum* diebus an olim liceret iis, qui carnibus veſcerentur, piſces ſimul comedere. 10. 3. 2. *Jejunium* quadrageſimale quamdiu & quomodo olim obſervaretur. 11. 1. 4. & 5. l. 11. 5. 9. *Jejunium* Sabbathi varie pro varietate temporum obſervatum. 11. 5. 1. &c. *Jejunia* ab Epiſcopo indicta an ſervari debeant a Regularibus. 13. 4. *6.* & 7. *Jejunium* a Synodo Provinciali indictum nequit relaxari ab Epiſcopo, aut Archiepiſcopo. 13. 5. 8. *Jejunium* matutinum indictum intrantibus in Synodum. 3. 11. 1. Vid. *Epiſcopus*.

Jejunium naturale ſervandum a ſumentibus Euchariſtiam. *6.* 8. 10. a quo tempore inchoandum, & an admittat parvitatem materiæ. *6.* 8. 11. & 21. an frangatur per tabaci fumum, aut pulverem naribus attractum, aut maſticationem. 11. 13. 2. & 3. ab eo non diſpenſatur, qui geminum Sacrificium celebret eodem die. *6.* 8. 1. & 2. aut qui ex privilegio in Vigilia Nativitatis celebrat ante dimidium noctis. *6.* 8. 4. &c.

Jeremias Patriarcha Maronitarum. 13. 15. 19.

Jeſſe Ambianenſis Epiſcopus. 13. 8. 20.

Jeſuitæ. Vid. *Societas Jeſu*.

Jeſus Chriſtus Judæ occulto peccatori Euchariſtiam dare non recuſavit. 7. 11. 4.

S. Ignatius Epiſcopus Martyr citatur. 8. 12. 3. ejus epiſtola ad Antiochenos ab hodiernis Criticis rejecta. 8. 9. *6.*

S. Ignatius Patriarcha Conſtantinopolitanus. 3. 9. 3. l. 5. 1. 10. ejus de Bulgarorum Diœceſi contentio an ſit excuſabilis. 9. 8. 8.

S. Ignatius Societatis Jeſu Fundator. 5. 11. 9.

Ignorantia Doctrinæ Chriſtianæ quando ſit peccatum grave. 8. 14. 5.

Ilerdenſis Epiſcopus. 3. 4. 3.

Ilerdenſis anni 524. Synodus. 11. 4. 5.

Illegitimi an, quare, & quatenus ſint irregulares, & incapaces Beneficii Eccleſiaſtici, penſionis &c. 13. 24. 12. &c. diſpenſationes, quæ ſuper hoc conceduntur a Sede Apoſtolica. 13. 24. 23. *Illegitimi*, ſed legitimati, an, & quando excludantur a conſecutione Beneficii Eccleſiaſtici. 13. 24. 16. Vid. *Clerici*.

Illiberitana Synodus. Vid. *Eliberitana*.

Illyricum tam Orientale, quam Occidentale, Romanæ Sedi immediate ſubjectum. 9. 8. 7. Orientales *Illyrici* Eccleſiæ. 13. 15. 18.

Illyricus Matthias Flaccius. 8. 9. 2.

Imago inſolita ab Epiſcopo non approbata exponi nequit in Eccleſia. 9. 15. 5.

Immunitas Eccleſiaſtica perſonarum quam antiqua ſit, & continuata in Eccleſia. 9. 9. 8. *Immunitas* localis Eccleſiarum coarctata ex juſtiſſimis cauſis. 13. 18. 12. & 13.

Imolenſis Synodus. 9. 15. 3.

Impedimenta matrimonii nequit Epiſcopus ſtatuere. 8. 14. 1. & 2. impedire tamen matrimonium ad tempus poteſt ex rationabili cauſa. 8. 14. 5. *Impedimenta* matrimonium dirimentia a quo ſta-

ſtatui poſſint. 12. 5. 2. & 3. an poſſint de novo induci ab Epiſcopo. 13. 23. 3. & an removeri. 9. 2. 1. &c. aut relaxari. 9. 2. 3. In caſu matrimonii jam contracti, vel proxime contrahendi, quibus in circumſtantiis poſſint relaxari ab Epiſcopo. 9. 2. 1. & 2. & quamdiu proſit hæc diſpenſatio. 9. 2. 1. *Impedimenta* matrimonium dirimentia a nulla poſſunt Synodo induci. 12. 5. 9. & 10. in *Impedimentis* quibuſdam matrimonium mere impedientibus a quo fieri poſſit diſpenſatio. 9. 1. 7. l. 9. 2. 1. *Impedimentum* matrimonii ortum ex capite impotentiæ. 9. 10. 2. ortum ex cognatione legali. 9. 10. 4. & 5. ortum ex cognatione ſpirituali quandonam introductum. 9. 10. 6. Vid. *Affinitas*, *Heterodoxi*, *Honeſtas publica*, *Impotentia*, *Matrimonium*, *Uxor*.

Impedimenta, quibus Epiſcopi a perſonali ſacrorum Liminum viſitatione excuſantur, a quibus examinanda. 13. 6. 2. *Impedimentum* juſtum an excuſet eos, qui ſe promovere non faciunt ad Ordines ſuis Beneficiis annexos. 12. 4. 6.

Imperator Catholicus Filius eſt, non Præſul Eccleſiæ. 9. 9. 2. *Imperatores* qualiter aliquando adſtiterint Conciliis. 3. 9. 1. &c. per *Imperatorum* Chriſtianorum leges quanta concedatur parentibus in filios impuberes poteſtas. 6. 3. 2.

Imperium Romanum a Græcis ad Francos tranſlatum. 13. 8. 20.

Impetratorius. Cui plus proſit Sacrificium Miſſæ qua *impetratorium* 5. 8. 6.

Impoſitio manuum in collatione trium Ordinum Hierarchicorum eſt neceſſaria. 13. 19. 17.

Impotentia perpetua recenſetur inter impedimenta matrimonium dirimentia. 9. 10. 2. ſoluto matrimonio ex *Impotentiæ* capite, an ejus ſtabilitas reviviſcat, ſi ceſſet impotentia, & impedimentum. 13. 21. 5.

Imprudentia eſſet, ſi Epiſcopus publica proteſtatione ſe obſtringeret ad nunquam exercendam facultatem, qua ceteroquin potitur. 12. 2. 3.

Impunitas delinquendi ſibi a Canonicis in Germania ante electionem Epiſcopi procurata. 13. 13. 11. &c. *Impunitatis* ſpecies, quæ Clericis majoribus conceſſa prætendebatur, omnino ſublata. 9. 6. 4.

Incendii cauſa Moniales e clauſura egredi poſſunt. 13. 12. 26. & 31.

Incenſum oblatum ad Altare tempore Sacrificii. 5. 8. 2.

Incommoda, quæ ex vita communi aut introducenda, aut reſtituenda, provenire poſſunt. 13. 12. 19. & 20.

Incontinentia. Ab ejus periculo an poſſit quis dici procul abeſſe per Ordines ſacros in ſeculo ſuſceptos. 13. 12. 14.

Incorrigibilis a Religione ejectus. 13. 11. 11. & 15. &c. quinam ſit talis in rigore. 13. 11. 18. & quomodo probandus, antequam expelli poſſit a Religione. 13. 11. 19.

Indi, qui ad Fidem convertuntur, quam ex pluribus retinere uxorem poſſint. 13. 21. 3. *Indi* infideles cur offendantur videntes miniſtros Evangelicos negotiationi operam dantes. 10. 3. 3. deſcendentes ab *Indis*, Mauris, Nigris, alteriuſve nationis infidelibus, an excludendi ab Ordinibus. 12. 1. 5.

Indiarum Patriarcha ad merum redigitur honoris titulum. 13. 8. 11. & 12. *Indiarum* Epiſcopi. 12. 1. 5. *Indiarum* Orientalium Vicarii Apoſtolici 13. 16. 12. *Indiarum* conſuetudo circa obſervantiam Sabbathi. 11. 5. 7. & 8.

Indicis Librorum prohibitorum Regulæ. 6. 10. 4.

Indigentium nomine etiam Eccleſiæ miniſtri intelliguntur. 5. 8. 3.

Induciæ. Vid. *Treugæ*.

Indulgentia piæ matris Eccleſiæ, qua humanæ fragilitati aliquando obſequitur. 13. 17. 4.

Indulgentiæ, nonnullaque circa illas diſcuſſa dubia. 13. 18. 1. &c. jus illas elargiendi in quo reſideat. 2. 9. 7. prima *Indulgentiæ* plenariæ conceſſio qualis fuerit. 13. 18. 6. & 8. *Indulgentiæ* concedendæ ab Epiſcopo, vel ea occaſione impetrandæ a Pontifice ſub finem Synodi. 5. 1. 5. *Indulgentias* 40. dierum an concedere poſſit Vicarius Capitularis. 2. 9. 7. *Indulgentiarum* quædam formulæ explicantur. 13. 18. 7. Vid. *Apocriphæ Indulgentiæ*, *Lateranenſis Baſilicæ*, *Portiunculæ Indulgentia*.

Indultarii an poſſint unire Seminario ante vacationem ea Beneficia, quæ ſi illis viventibus vacarent, ad ſuam collationem pertinerent. 9 7. 7.

Indultum exercendi medicinam a quo, & quomodo concedatur. 13. 10. 5. &c. *Indulta* Pontificia ſunt late interpretanda, ne illud ſequatur, ea nihil ſpecialis privilegii continere. 11. 14. 9.

Indumenta adhibenda ab iis, qui Synodo interſunt. 3. 11. 1. &c.

Induſtriæ ſubſtituendæ Synodo, cum hæc fieri nequit. 1. 2. 5.

Infamare ſe ſine cauſa non licet. 7. 16. 11.

Infans mortua matre an extrahendus per ſectionem cæſaream, ut poſſit baptizari. 11. 7. 12. & 13. *Infantium* Baptiſmus an ultra octo dies differri deceat. 12. 6. 7. an *Infantes* Hebræorum baptizandi etiam invitis parentibus. 6. 4. 2. Baptiſmus *Infantium* peſte laborantium, vel a matre peſtifero morbo infecta progenitorum. 13. 19. 18. de *Infantis* Baptiſmo in materno utero latitantis. 7. 5. 2. &c. necnon *Infantis*, qui aliquam ſui partem ex utero matris emiſit. 7. 5. 7. &c. an ſub dubiis reviviſcentiæ ſignis baptizare liceat *Infantes* mortuos. 7. 6. 10. &c. *Infantes* expoſiti, ad hoſpitale delati, an ſint conditionate rebaptizandi. 7. 6. 5. & 6. *Infantibus* etiam non jejunis ſtatim poſt Baptiſmum Communio porrigebatur. 6. 8. 4. & 12. l. 7. 12. 1. hic ritus quando ceſſaverit apud Latinos. 7. 12. 1. *Infantes* an ſint capaces Olei ſancti. 8. 6. 1. & 2. *Infantes* ſpurii, ſeu projecti, quomodo lacte nutriendi. 11. 7. 8.

Inferior ſuperioris legem tollere nequit. 12. 1. 2. neque privilegiis derogare a ſuperiore conceſſis. 9. 15. 1.

Infideles. Eorum matrimonia rata ſignificant unionem Chriſti cum Eccleſia. 13. 21. 4. quomodo, & quando dirimantur. 6. 4. 3. &c. Vid. *Diſpenſatio*, *Indi*, *Judæi*, *Matrimonium*.

Infirmi abſque ulla aut Epiſcopi, aut Parochi licentia cuilibet ex Regularibus approbatis confiteri poſſunt. 11. 14. 5. non jejuni communicari poſſunt per modum Viatici. 6. 8. 11. an ipſi ſoli ſint capaces extremæ Unctionis. 8. 5. 1. & 4. *Infirmi* ſenſibus deſtituti, qui aliorum Sacramentorum ſunt incapaces, cur debeant muniri extrema Unctione. 8. 6. 5.

Ingenuus. Vid. *Nobilis*.

Inimicitiæ, ſeu bella privatorum, unde olim tot ſtrages, & devaſtationes oriebantur. 11. 11. 9.

S. Innocentius I. Papa. 1. 3. 2. l. 7. 7. 2. & 3. l. 7. 8. 4. l. 8. 1. 3. & 4. l. 8. 5. 1. l. 13. 3. 2. citatur. 1. 4. 2. l. 2. 3. 6. l. 6. 11. 1. l. 9. 12. 1. l. 13. 3. 1. l. 13. 6. 12. explicatur. 8. 4. 1. &c. l. 11. 5. 2.

Innocentius II. Papa. 13. 11. 28. l. 13. 17. 7.

Innocentius III. Papa. 1. 6. 3. l. 2. 2. 3. l. 2. 6. 3.

6. 3. l. 2. 12. 4. l. 3. 1. 7. l. 3. 5. 1. l. 3. 8. 3. l. 4. 4. 2. l. 4. 5. 2. l. 5. 1. 7. l. 5. 3. 4. l. 5. 6. 2. l. 5. 7. 6. l. 5. 8. 8. l. 6. 4. 2. & 3. l. 6. 10. 2. l. 7. 9. 1. l. 8. 9. 9. l. 8. 11. 5. l. 8. 12. 7. l. 8. 13. 5. l. 9. 2. 6. l. 9. 4. 3. l. 9. 6. 3. & 10. l. 9. 9. 2. & 9. & 10. l. 9. 12. 6. l. 9. 13. 1. & 2. & 3. l. 9. 14. 3. & 4. l. 9. 15. 4. l. 11. 1. 2. l. 11. 2. 2. & 17. l. 11. 6. 3. & 4. l. 11. 8. 2. l. 11. 10. 2. l. 12. 4. 2. & 4. l. 12. 6. 2. & 10. l. 12. 8. 13. l. 13. 2. 6. l. 13. 4. 1. l. 13. 5. 10. l. 13. 6. 12. l. 13. 7. 6. l. 13. 8. 15. l. 13. 9. 16. l. 13. 10. 8. l. 13. 11. 17. l. 13. 12. 10. l. 13. 13. 14. l. 13. 15. 14. & 17. &c. l. 13. 18. 1. & 8. l. 13. 21. 4. & 8. l. 13. 22. 4. l. 13. 24. 21. citatur. 2. 2. 3. l. 2. 3. 2. l. 4. 3. 4. & 5. l. 6. 6. 11. l. 6. 8. 11. l. 7. 12. 6. l. 9. 17. 5. l. 10. 9. 1. l. 11. 10. 5. l. 13. 10. 11. ejus præceptum de communione Paſchali. 7. 12. 2. explicatur. 11. 14. 2. & 5. ejus Decretalis legitima lectio aſſertur. 9. 1. 7. interpretatio cujuſdam juramenti ab ipſo facta. 13. 12. 8. ejus Decretalis vera intelligentia, & interpretatio. 11. 4. 2. ejus reſponſa, & Decretales explicantur. 7. 9. 3. l. 11. 4. 6. & 7. l. 11. 5. 5.

Innocentius IV. Papa. 3. 3. 8. l. 3. 10. 1. l. 4. 6. 5. l. 7. 9. 3. l. 13. 4. 5. l. 13. 15. 5. citatur. 7. 9. 1. explicatur. 7. 9. 3.

Innocentius X. Papa. 2. 10. 4. l. 4. 6. 5. l. 9. 1. 9. l. 10. 3. 2. l. 11. 13. 3. l. 11. 14. 4. & 5. l. 13. 8. 19. l. 13. 9. 22. l. 13. 12. 15. l. 13. 13. 15. Religioſorum exemptionem reſtringit in quibuſdam caſibus. 3. 2. 1. &c.

Innocentius XI. Papa. 3. 8. 6. l. 7. 12. 8. l. 7. 13. 3. l. 9. 6. 7. l. 9. 16. 8. l. 10. 3. 2. l. 10. 10. 5. l. 11. 2. 16. l. 11. 12. 6. l. 11. 13. 3. l. 13. 11. 5. l. 13. 20. 6. ejus declaratio. 2. 12. 8.

Innocentius XII. Papa. 2. 10. 6. l. 8. 14. 3. l. 9. 16. 8. l. 11. 6. 8. l. 11. 9. 5. l. 11. 11. 3. l. 12. 7. 3. l. 12. 9. 2. l. 13. 11. 7. & 16. & 19. & 30. & 31. l. 13. 12. 18. l. 13. 13. 16. &c. l. 13. 23. 6. l. 13. 25. 1. & 4. & 10. & 15. & 19. refellitur erronea interpretatio ejus Conſtitutionis, incipiens *Eccleſiæ Catholicæ*. 13. 13. 18. &c.

Innocentius XIII. Papa. 2. 11. 16. l. 5. 3. 3. l. 5. 10. 3. l. 7. 3. 1. l. 8. 11. 7. l. 9. 15. 4. & 10. l. 9. 16. 7. l. 11. 2. 7. & 13. l. 13. 9. 23. l. 13. 11. 7. l. 13. 12. 17. l. 13. 25. 21. diſpenſat a jejunio naturali ante Euchariſtiam Regem Galliæ, & Imperatricem Eliſabetham pro die eorumdem coronationis. 6. 8. 19.

Innodatio placiti quid ſignificet. 5. 2. 10.

Inquiſitio, ſeu admonitio facienda Clero. 5. 1. 6.

Inquiſitionis tribunal quando inſtitutum. 9. 4. 3. *Inquiſitionis* Romanæ reſponſum. 7. 15. 8.

Inquiſitor nequit abſolvere in foro conſcientiæ hæreticum occultum. 9. 5. 4. *Inquiſitores*, & Epiſcopi pari gaudent facultate tam inquirendi in hæreticos, quam eoſdem Eccleſiæ reconciliandi. 9. 4. 3. l. 9. 5. 4.

Inſidiæ proprio Epiſcopo ſtructæ an degradationis pœna puniendæ ſint. 9. 6. 7.

Inſtitutio Parochialium jurisſpatronatus Eccleſiaſtici. 4. 8. 7. & 8.

Inſtructio ſuper modo conficiendi relationem tam materialis, quam formalis ſtatus Eccleſiarum. 13. 6. 10. l. 13. 7. 1. &c. *Inſtructio* pro Epiſcopis, quibus reductionis Miſſarum peragendæ facultas delegatur. 13. 25. 20. &c. quando congruat *Inſtructiones* Synodo inſerere. 6. 2. 2.

Inſtrumentorum porrectio an ſit idem, ac manuum impoſitio requiſita ad eſſentiam Ordinum hierarchicorum. 8. 10. 8. & 9. an ſit tamquam materia Sacramenti ſtabilita ab Eccleſia ex poteſtate a Chriſto Domino accepta. 8. 10. 10.

Intentio requiſita in Miniſtro, ut validum Sacramentum conficiat. 7. 4. 2. &c. *Intentio* generalis Miniſtri faciendi, quod fit in vera Eccleſia Chriſti, ſi prævalet errori privato ejuſdem Miniſtri, ſufficit ad valorem Sacramenti. 7. 6. 9. *Intentio* Epiſcopi conferentis Ordinem debet eſſe omnino abſoluta. 8. 11. 1. & 2.

Interdictum an ferri poſſit ob levem culpam. 10. 1. 3. latum, ſeu promulgatum ab Epiſcopo, ſervari debet a Regularibus. 9. 15. 11. l. 13. 4. 6.

Interna peccata an ſint reſervanda. 5. 5. 5.

Interpellatio alterius conjugis infidelis facta ab altero conjuge, qui Religioni Chriſtianæ nomen dedit, quam ſit neceſſaria ante reſciſſionem matrimonii. 6. 4. 3. & 6. an poſſit omitti a fideli recens converſo, præſertim ſi alter in infidelitate relictus ignoretur ubinam ſit. 13. 21. 4. &c.

Interpres. Matrimonia contracta per *Interpretem* an ſint valida. 13. 23. 9.

Interpretatio. Vid. *Lex*.

Interpretes Eccleſiæ Miniſtris accenſiti. 8. 9. 8.

Interſtitia ad Ordines a Tridentino præſcripta. 9. 16. 6. l. 11. 2. 16.

de Joanne Joannes laudatur. 5. 11. 9.

S. Joannes Apoſtolus hæreticorum fugit conſortia, & ad id alios hortatur. 6. 5. 1.

S. Joannes Presbyter, & Martyr, ejuſque ſepulcrum. 1. 1. 1.

S. Joannes Chryſoſtomus. 1. 1. 3. citatur. 11. 1. 8. nondum Epiſcopus vices agit Epiſcopi in prædicatione. 9. 17. 5.

S. Joannes de Deo. Ejus Religioſi an medicinam extra eorum hoſpitalia exercere poſſint. 13. 10. 7.

B. Joannes Epiſcopus Teroanenſis. 10. 9. 5.

Joannes VIII. Papa. 2. 6. 1. l. 2. 7. 3. l. 9. 9. 2. l. 13. 9. 2. citatur. 9. 14. 4. acriter S. Ignatio Patriarchæ Conſtantinopolitano reſiſtit. 9. 8. 7. & 8.

Joannes XVIII. alias XVI. Papa. 13. 15. 11.

Joannes XXI. alias XXII. Papa. 13. 7. 15.

Joannes XXII. Papa. 7. 6. 1. l. 7. 7. 6. l. 9. 1. 7. l. 11. 14. 2. l. 12. 7. 3. l. 13. 8. 19. l. 13. 12. 15. citatur. 8. 1. 4.

Joannes Patriarcha Alexandrinus. 1. 6. 3. & 4.

Joannes Patriarcha Armeniæ citatur. 13. 15. 18.

Joannes Archiepiſcopus Eboracenſis. 5. 8. 10.

Joannes Archiepiſcopus primæ Juſtinianæ. 13. 15. 18.

Joannes III. Epiſcopus Conſtantinopolitanus. 11. 5. 1.

Joannes Corinthiorum Epiſcopus, Metropolita Helladiæ. 13. 15. 18.

Joannes Epiſcopus Ficolenſis. 8. 12. 4.

Joannes Epiſcopus Leodienſis. 3. 4. 2.

Joannes Epiſcopus Ravennæ. 4. 7. 6. reprehenditur a S. Gregorio Magno. 3. 11. 5. & 6.

Joannes Epiſcopus Trecorenſis citatur. 6. 1. 2.

Joannes Abbas S. Pauli Romæ Vicarius Generalis. 2. 3. 4.

Joannes Andreæ. Ejus ſententia benigna legis rigorem æquiore interpretatione temperans comprobatur. 13. 24. 21.

Joannes Bohemiæ Rex. 13. 7. 11.

Joannes Defenſor. 9. 14. 4.

Joannes Diaconus citatur. 7. 8. 1.

Joannes Monachus, Auctor Vitæ S. Petri Damiani, citatur. 5. 8. 5.

Joannes Nathanael Œconomus Cretenſis. 8. 5. 3.

Joannes Notarius Apoſtolicæ Sedis. 3. 8. 3.

Jocus, Sacramenta per *jocum* adminiſtrata an ſint valida. 7. 4. 4. &c.

Jonas Propheta. 7. 13. 3.

Jordanus Pax citatur. 1. 6. 5. l. 3. 4. 5. ejus ſen-

tentia urbane rejicitur. 5. 3. 7.

S. Joſeph. Ejus matrimonium cum B. Virgine. 13. 22. 11. &c.

Joſeph a S. Maria Hieropolitanus, deinde Biſinianenſis, poſtremo Tiphernas Epiſcopus. 2. 10. 4. & 5.

Joſephus Luſitaniæ, & Algarbiorum Rex. 13. 7. 16.

Jovinianus cum ſua hæreſi damnatur. 1. 1. 6.

de Joyoſa Card. Franciſcus. 7. 6. 6.

Iprenſis. Vid. *Yprenſis*.

S. Irenæus citatur. 13. 1. 3.

Irregularitas quando incurratur, & a quo induci poſſit. 12. 3. 6. & 7. incurritur ex nimia dilatione, & negligentia in Baptiſmo ſuſcipiendo. 12. 6. 7. *Irregularitas* orta ex homicidio voluntario. 13. 10. 29. *Irregularitas* ex defectu explicatur. 13. 24. 11. *Irregularitas*, quæ incurritur a filiis illegitimis. 13. 24. 11. &c. clauſula: *dummodo paternæ incontinentiæ imitator non ſit*: adjecta diſpenſationibus ab hujuſmodi *Irregularitate*, explicatur. 13. 24. 22. *Irregularitas*, quæ incurritur a filiis hæretici, aut deſcendentibus ab eo, qui interfecit Rectorem Eccleſiæ ſui juris patronatus. 13. 24. 21. an incurrat *Irregularitatem* qui ob occultam cauſam ſuſpenſus ab Epiſcopo, appellatione interpoſita, ſuum Ordinem ſolemniter exercet. 12. 8. 5. an ulla *Irregularitate* innodentur Medici, vel Chirurgi. 13. 10. 4. a quanam *Irregularitate* diſpenſare poſſit Epiſcopus. 9. 4. 5. Vid. *Sacerdotes*.

Iſaac innocentis ſacrificium indictum Abrahamo. 13. 21. 9. *Iſaac* matrimonium cum Rebecca per procuratorem initum. 13. 23. 9.

Iſaac Epiſcopus Lingonenſis. 7. 6. 1.

Iſclana anni 1716. Synodus. 7. 15. 13.

S. Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus. 13. 15. 2. citatur. 7. 5. 4. l. 9. 12. 3. ejus effatum pulcherrimum. 13. 17. 3.

S. Iſidorus Peluſiota citatur. 13. 11. 17.

Itali Epiſcopi. Vid. *Epiſcopus*.

Italia. Olim nullus in *Italia* Metropolitanus præter Romanum Pontificem. 2. 2. 3. Vicarii Foranei quandonam in *Italia* introducti. 3. 3. 8. cur in *Italia* raro occurrant exempla Suffraganeorum cum aſſignatione congruæ. 13. 14. 13.

Italo-Græci Sacerdotes. 7. 7. 1. illis adempta facultas baptizatos Chriſmate conſignandi. 7. 9. 3. &c. *Italo-Græci* Catholici. 2. 12. 1. &c. circa jejunium, aut abſtinentiam Sabbathi quem ritum obſervent. 11. 5. 2. cur Oleum infirmorum ab Epiſcopis Latinis Diœceſanis non accipiant. 8. 1. 4.

Iterare Ordinationem an liceat, quando aliquid in ea omiſſum eſt. 8. 10. 12.

Jubilæum, & Indulgentiæ conceſſæ *in forma Jubilæi*. 13. 18. 9. *Jubilæi* tempore conceſſa facultas ampliſſima quemlibet a quolibet abſolvendi, non ſe extendit ad hæreſis crimen, niſi ſpecialiter exprimatur. 9. 4. 5.

Jubilatio. Vid. *Exemptio*.

Judæ occulto peccatori non denegata Communio. 7. 11. 4.

Judæi. Deſcendentes a *Judæis*, aut Infidelibus, an ſint Ordinum, & Beneficiorum incapaces. 12. 1. 4. quomodo, & a quibus extraneis permiſſum *Judæis* uſuras exigere. 10. 4. 12. Vid. *Hebræi*.

Judex in cauſa propria an quis eſſe poſſit. 7. 14. 1. non ſemper requiritur *Judicis* ſententia, ut quis publici peccatoris cenſura notetur. 7. 11. 8. *Judex* in cauſa nullitatis Profeſſionis non poteſt judicare ſecundum opinionem minus probabilem. 13. 11. 5. *Judex* Eccleſiaſticus non tenetur illi petitorium decernere, cui Regius Judex poſſeſſorium antea adjudicaverit. 9. 9. 7. *Judex* ſecularis in cauſis de re mere temporali, & acceſſoriis ad Matrimonium, quomodo ſe continere debeat, ad differentiam *Judicis* Eccleſiaſtici. 9. 9. 5. *Judex* laicus an poſſit realiter procedere contra Clerici delinquentis bona, qui reſumpta veſte clericali ejus tribunal evaſit. 11. 3. 2. in quo ſenſu quidam nobiles Laici in Concilio Chalcedonenſi vocentur *Judices*. 3. 9. 1. *Judices* delegati a Summo Pontifice pro cauſis levioris momenti eorum, qui Sedi Apoſtolicæ ſunt immediate ſubjecti. 4. 5. 2. quales eſſe, & ubi judicium exercere debeant. 4. 5. 3. & 4. Vid. *Cenſura*, *Seculares Poteſtates*.

Judices Synodales. 4. 5. 1. &c. eorum deputatio in Synodo, vel cum conſilio Capituli ab Epiſcopo facienda, & Summo Pontifici notificanda. *ibid.* ante delegationem nullam habent juriſdictionem. 4. 5. 7. cur illis nunquam cauſas committat Sedes Apoſtolica. 4. 5. 6. quale ab iis juramentum præſtandum. 4. 7. 6. *Judices Synodales* querelarum, & excuſationum. 4. 2. 1. &c.

Judices Conſervatores Regularium. 4. 6. 1. &c. an *Judices Conſervatores* deſumendi tantum ex Judicum Synodalium cœtu. 4. 6. 1. & 4. neque unus pro aliena Diœceſi, neque pro diverſis Diœceſibus idem conſtitui poteſt *Judex Conſervator*. 4. 6. 4.

de Judice Card. Franciſcus. 13. 8. 18.

Judicium ſupremum in Eccleſia commiſſum eſt ſoli Chriſti Vicario. 13. 2. 3.

Juenin Gaſpar citatur. 5. 9. 1. leniter carpitur. 9. 11. 5. refellitur. 8. 5. 4. & 5. l. 11. 14. 5. & 8.

Julia Cæſarea, nunc vulgo *Algeri*. Ejus Vicarius Apoſtolicus. 13. 19. 1. & 10. & 20. & 26.

S. Juliani Martyris ſepulcrum. 4. 7. 6.

Julianus Card. Apoſtolicæ Sedis Legatus. 13. 13. 15.

Julianus Auditor Generalis Cameræ Apoſtolicæ, deinde Cardinalis, laudatur. 12. 5. 4.

Julianus ante apoſtaſiam fuit Lector Eccleſiæ. 8. 9. 6.

Julius II. Papa. 13. 20. 4.

Julius III. Papa. 3. 11. 11. l. 6. 8. 14. l. 6. 9. 2. l. 13. 10. 29. l. 13. 11. 22. diſpenſat Carolum V. a rigore jejunii naturalis ante ſumptionem Euchariſtiæ. 6. 8. 19.

Julius Firmicus Maternus. Ejus Commentarium laudatur. 13. 17. 3.

S. Ivo, ſeu Yvo Epiſcopus Carnotenſis explicatur. 9. 14. 5.

Juramentum an habeat vim pertrahendi quamlibet cauſam ad forum Eccleſiaſticum. 9. 9. 8. *Juramenta*, quæ contra Eccleſiaſticam utilitatem attentantur, non *Juramenta*, ſed perjuria dicenda ſunt. 13. 13. 14. *Juramentum* quoddam arctiſſimum Bambergenſis Epiſcopi irritum pronunciatur. 13. 13. 5. *Juramentum* conſummandi matrimonium an impediat, quominus mulier ad Religionem ſe recipere poſſit. 13. 12. 8. *Juramentum* ab Epiſcopo electo præſtandum de viſitandis SS. Apoſtolorum Liminibus. 13. 6. 12. *Juramentum* a ſingulis Epiſcopis præſtandum, antequam conſecrationem ſuſcipiant, aut Pallium aſſequantur, aut ſuæ Eccleſiæ adminiſtrationi ſe immiſceant. 13. 6. 2. *Juramentum* ab Epiſcopis in ſui conſecratione præſtitum. 12. 8. 13. *Juramentum* præſtandum a Teſtibus, Judicibus. 4. 7. 6. Examinatoribus Synodalibus. 4. 7. 1. & 6. & a Punctatoribus. 4. 4. 3. formula *Juramenti* præſtandi a Teſtibus Synodalibus. 4. 3. 8. Vid. *Pacta*, *Paſſavienſes*.

Jurandi mos ad Sanctorum Lipſana. 4. 4. 3. l. 4. 7. 6.

Juriſdictio Eccleſiaſtica ſe extendit etiam ad tempo-

Digitized by Google

porales pœnas irrogandas. 4. 2. 1. *Juriſdictionis* poteſtas. 5. 4. 1. *Juriſdictionis* poteſtas Epiſcopalis utrum ſit immediate a Chriſto, an a Summo Pontifice. 1. 4. 2. ſive ſit a Chriſto, ſive a Pontifice, ita ſemper huic ſubeſt, ut ab eo limitari, immo & auferri poſſit. 7. 8. 7. *Juriſdictionis* poteſtate Epiſcopi ſuperiores ſunt Presbyteris. 13. 1. 2. *Juriſdictio* ad Diœceſis regimen neceſſaria in ſuſpenſo manere nequit. 13. 16. 10. apud quem reſideat per id temporis ſpatium, quod inter ſolutionem vinculi (Epiſcopi ſcil. cum ſua Eccleſia) in Conſiſtorio peractam, allatumque de ſecuta hujuſmodi ſolutione nuncium intercedit. *ibid. Juriſdictionis* Prælatorum nonnullæ ſpecies. 2. 11. 2. & 3. & 4. *Juriſdictionem* indubitanter propriam tueri debent Eccleſiaſtici, alienam invadere minime debent. 9. 9. 1. *Juriſdictionis* lex quid ſit. 1. 4. 3. & in quo differat a lege Diœceſana. *ibid.* qualis *Juriſdictio* ordinaria competat Parochis. 5. 4. 2. *Juriſdictionem* propriam in ſubditos quantum quiſque dilatare geſtit, tantum alienam in ſe tentat omnimodis reſtringere. 5. 5. 6.

Juriſdictio ordinaria, & quaſi Epiſcopalis. Vid. *Prælatus inferior.*

Juriſpatronatus Cauſæ ad quem Judicem ſint deferendæ. 9. 9. 6. Beneficia, quæ ſunt *Juriſpatronatus*. 9. 9. 6. Eccleſiæ Parochiales *Juriſpatronatus* Eccleſiaſtici, laici, & mixti. 4. 8. 8. & 9.

Jus certum defendere, aut vindicare, controverſum minime ſibi aſſerere debent Eccleſiaſtici. 9. 9. 1. *Jus* annexum rei ſpirituali in quo tribunali ſit diſcutiendum. 9. 9. 6. *Jus* poſterius derogat priori. 13. 5. 2. *Jura* non reſpiciunt caſum infrequentem. 12. 9. 5. *Jurium* contrarietas eſt evitanda, nec facile in Canonum collectione admittenda. 11 4. 7. *Juris* naturalis præcepta in duplici genere diſtinguuntur. 13. 21. 9. *Juris* Canonici cum Civili ſumma connexio. 13. 10. 12. *Juris* Canonici Profeſſor an poſſit conſequi Præbendam Theologalem. 13. 9. 17. *Juri* communi nullus præter ſummum Legislatorem poteſt derogare. 12. 1. 3. Sedes Apoſtolica cavere ſolet, ne quid ſine gravi cauſa contra *Jus* commune decernat. 12. 5. 14. & 15. nihil ſtatuendum ab Epiſcopis, quod *Juri* communi adverſetur, ne obtentu quidem removendi abuſus a rebus ſacris. 12. 5. 1. &c. l. 12. 6. 3. & 10. l. 12. 7. 6. l. 12. 8. 2. & 8. ſecus dicendum, ſi quæ ſtatuuntur, ſint tantum præter *Jus* commune, ſeu a *Jure* communi prætermiſſa. 12. 6. 1. &c. *Jus* indicendi concurſum ad Parochiales, & *Jus* convocandi Synodum, an ſint inter ſe connexa. 2. 11. 6. & 7. Vid. *Epiſcopus*.

Juſtinianus Imperator. Ejus leges citantur. 5. 3. 1. l. 9. 6. 6. l. 9. 10. 2. l. 9. 11. 1. & 2. l. 11. 10. 1.

S. Juſtinus citatur. 5. 8 3. l. 13. 1. 3.

Juſtitia vindicativa an patiatur detrimentum, ſi fraterna admonitio præcedat denuntiationem Confeſſarii ſolicitantis. 6. 11. 8. & 12. *Juſtitia* ſtricta quandonam lædatur a Beneficiariis. 7. 2 5. &c.

S. Juvenalis Narnienſis Epiſcopus fuit Medicus. 13. 10. 5.

K

KEmnitius, ſeu Chemnitius Martinus. 8. 9. 2.

Kemp Card. Joannes Archiep. Eboracenſis. 3. 10. 1.

Kinam Provincia. 13. 3. 4.

Kiovienſis Archiepiſcopus totius Ruſſiæ Metropolita. 3. 9. 5. laudatur ſimul, & ſuaviter reprehenditur. 12. 5. 11.

Kiovienſis Diœceſis. 12. 5. 7.

Kiovienſis anni 1619. Synodus, ejuſque Conſtitutiones circa matrimonia clandeſtina reſciſſæ. 12. 5. 7. &c.

L

LAbor. Minime interdicitur Clericis *labore* manuum ſuarum, & honeſto artificio ſibi victum comparare. 10. 6. 2. & 4.

Laborantes quid eſſent. 8. 9. 7.

Lac præbendum infantibus an poſſit eſſe caprinum, aut vaccæ. 11. 7. 8.

Lactare filios Hebræorum nequeunt nutrices Chriſtianæ. 6. 4. 2.

Lacticinia diebus jejunii an interdicta. 11. 5. 9. & 13. & 14.

Laici quibus Conciliis, & qualiter interveniant. 3. 9. 1. &c. in quo ſenſu vocentur *Judices* in Concilio Chalcedonenſi. 3. 9. 1. *Laicis* olim conceſſa ampla facultas deferendi ſuas cauſas ad judicium Epiſcoporum. 9. 9. 9. an liceat *Laicis* Euchariſtiam propriis manibus tangere. 13. 19. 27. & 28. *Laicis* facta confeſſio. 7. 16. 1. &c.

de Lamberg Card. Jo. Philippus Epiſcopus Paſſavienſis. 13. 13. 18.

Lambethenſis, ſeu Lambethana anni 1261. Synodus. 3. 3. 7. altera anni 1281. 5. 4. 3. l. 5. 5. 1. l. 5. 9. 4.

Lamec uxores duas habuit. 13. 21. 8.

Lampetiani hæretici Sabbatho jejunabant. 11. 5. 1.

Lancellottus Card. Horatius Congregationis Concilii Præfectus. 13. 3. 3. l. 13. 24. 6.

Lancetta Cyriacus. 13. 8. 17.

Lancianenſis Archiepiſcopus. 2. 4. 4.

Lancianenſis anni 1694. Synodus. *ibid.*

Landavenſes quinque Synodi ſine anno. 4. 2. 1. tres item anno 560. vel 597. celebratæ. 1. 1. 6.

Landavenſis anni 887. Synodus. 4. 2. 1.

Lanfredinus Card. Jacobus Epiſcopus Auximanus, & Cingulanus. 6. 2. 3. l. 9. 15. 3. & 5. l. 10. 5. 7. citatur. 11. 8. 1.

Lantes Card. Marcellus Epiſcopus Tudertinus. 9. 7. 7.

Laodicena anni circiter 372. Synodus. 6. 5. 1. & 3. l. 7. 6. 7. l. 8. 9. 6. l. 8. 11. 3. l. 11. 10. 11. l. 12. 1. 4.

Lapſus in quo differat ab apoſtata. 13. 11. 9. *Lapſorum* inſolentia tempore S. Cypriani. 2. 2. 7.

Larinenſis anni 1728. Synodus. 12. 1. 8. ejus rigor moderatur. 10. 2. 4.

Larius Joannes Dominicus. 5. 4. 2.

Lateranenſes Synodi Generales quinque. 2. 2. 5.

Lateranenſis II. anni 1139. Synodus ſub Innocentio II. 13. 10. 5. l. 13. 11. 28. III. anni 1179. ſub Alexandro III. 5. 7. 6. l. 11. 2. 14. l. 11. 6. 4. l. 12. 7. 6. l. 13. 17. 7. & 10. IV. anni 1215. ſub Innocentio III. 1. 6. 3. l. 2. 12. 4. l. 4. 3. 4. l. 4. 5. 2. l. 5. 1. 7. l. 7. 1. 3. l. 8. 12. 7. l. 9. 4. 3. l. 9. 17. 5. & 6. l. 11. 2. 2. l. 11. 8. 2. l. 11. 10. 2. l. 12. 6. 2. & 10. l. 13. 9. 16. l. 13. 18. 1. l. 13. 23. 13. l. 13. 24. 21. V. anni 1512. ſub Leone X. 3. 8. 3. l. 6. 1. 4. l. 6. 5. 2. l. 10. 5. 1. l. 12. 5. 4. l. 13. 8. 5. l. 13. 14. 4. Vid. *Romana Synodus*.

Lateranenſis Baſilicæ Indulgentiæ. 13. 18. 2. marmorea tabula in qua iſtæ Indulgentiæ deſcribuntur. 13. 18. 5. Vid. *Viſitatio*.

Lateranenſis Capituli Privilegia. 3. 8. 2.

Latina Eccleſia cur a Græcis calumnietur. 7. 8. 7.

Latrocinia. Clerici deprehenſi in *Latrociniis* qualiter puniendi. 9. 6. 10.

Lavantinus Epiſcopus a quo eligatur, & conſecretur. 13. 7. 6.

Laudunenſis Epiſcopus, nepos Hincmari Remenſis. 13. 10. 17.

Lau-

Lauretana anni 1626. Synodus. 7. 3. 2.
Lauretana Domus. Eccleſiaſtici huic addicti qua exemptione gaudeant. 3. 8. 11.
Lauretanus Epiſcopus. Vid. *Recinetenſis*.
Laynez Didacus. 8. 12. 5.
Lectio Divinæ Scripturæ in lingua vernacula an ſit permittenda. 6. 10. 1. &c.
Lector, inter inferiores Clericos. 6. 5. 3. ejus ſit expreſſa mentio ab Eccleſiæ primordiis. 8. 9. 6. & 7. & 10. ejus Ordinatio. 8. 11. 4.
Lector, ſeu Socius, ac Coadjutor Secretarii Synodi. 4. 1. 2.
Lectoratus. Vid. *Filii*.
Ledeſma Petrus modeſte refellitur. 6. 8. 11.
Legatarius. Vid. *Onera*.
Legati Pontificii jus habent præqeſtandæ Crucis. 2. 6. 2. eorum ſtatuta an perſeverent, etiam poſtquam juriſdictio extincta eſt per egreſſum e provincia. 13. 5. 1.
Legati Principum ſua abſentia nihil detrahunt auctoritati Conciliorum. 3. 9. 2.
Legatum an perimatur, etiam in *Legatis* piis, ſi res legata voluntaria alienatione diſtrahatur. 13. 25. 9. quandonam intelligendum ſit, *Legata* demonſtrative, aut potius taxative concepta eſſe. 13. 25. 32. &c. ut *Legata* pia debitæ executioni mandentur, unum eſt ex præcipuis Epiſcopi oneribus, etiamſi a teſtatoribus excludatur. 13. 25. 1. &c. ad alia *Legata* pia nullo modo ſe extendit facultas Epiſcopi delegata reducendi onera Miſſarum. 13. 25. 22. & 23. ſi reductio facienda ſit, an reliqua *Legata* pia reducenda ſint potius, quam Miſſæ. *ibid.*
Legenda in Synodo. 5. 2. 1. & 2.
Legionenſis Epiſcopus. 13. 9. 21.
Legionis Regni conſuetudo circa obſervantiam Sabbathi. 11. 5. 7. & 8.
Legislator ſingulos peculiares caſus prævidere, omneſque ſua lege complecti nequit. 11. 9. 5.
Legitimatus per ſubſequens matrimonium venit ſub appellatione nati ex legitimo matrimonio. 13. 24. 16.
Lemovicenſes Abbates. 3. 1. 14.
Lemovicenſis Eccleſiæ Capitulum, ejuſque prærogativa. 13. 9. 2.
Lemovicenſis anni 1031. Synodus. 11. 11. 1. altera anni 1620. 7. 15. 10.
Lenitatis exempla in diſpenſationibus concedendis a S. Pio V. relicta. 13. 10. 29.
Lenius Card. Jo. Baptiſta Epiſcopus Ferrarienſis. 11. 11. 6.
S. Leo Magnus Papa. 3. 8. 3. l. 7. 6. 1. l. 7. 15. 8. l. 9. 8. 6. l. 11. 1. 4. & 5. l. 13. 3. 2. citatur. 1. 4. 2. l. 1. 5. 5. l. 1. 6. 1. l. 7. 16. 4. l. 9. 14. 2. l. 10. 4. 8. explicatur. 9. 12. 5. l. 11. 1. 5. ejus epiſtola dubia. 3. 3. 6. diſſidia inter illum, & S. Hilarium Arelatenſem. 9. 8. 5.
S. Leo II. Papa. 13. 7. 3.
S. Leo III. Papa. 1. 5. 5. l. 3. 3. 6. l. 13. 8. 20.
S. Leo IV. Papa. 5. 1. 10.
S. Leo IX. Papa. 13. 12. 5. l. 13. 15. 11.
Leo X. Papa. 3. 8. 3. l. 6. 1. 4. l. 6. 8. 14. l. 7. 4. 4. l. 7. 7. 6. l. 7. 15. 6. l. 7. 16. 4. l. 7. 2. 2. l. 9. 1. 3. l. 10. 5. 1. l. 11. 11. 6. l. 13. 8. 5. & 19. l. 13. 14. 4. ejus Conſtitutio explicatur. 11. 14. 8. & 9. Petro Maronitarum Patriarchæ Pallium concedit, & ſacra Paramenta Romano more elaborata tranſmittit. 13. 15. 19.
Leo Imperator, ejuſque leges citantur. 8. 12. 6. l. 11. 1. 7.
Leodienſes Epiſcopi. 9. 2. 3. l. 9. 2. 6.
Leodienſis Synodus non indicato anno. 6. 10. 3. altera anni 1405. 6. 11. 2. alia anni 1662. 7. 14. 2.
Leonina Societas unde dicta. 10. 7. 1.
Leontius Arelatenſis Metropolita. 9. 8. 6.
Leontius Presbyter an licite ſe ipſum abſciderit. 11. 7. 4.
Lepra laborans Monialis egredi poteſt e clauſura. 13. 12. 26. &c. ob *Lepram* nequeunt conjuges ſejungi. 13. 12. 28.
Leproſi quo remedio ab ejuſmodi morbo liberentur. 11. 7. 4.
Levitæ ab Apoſtolis ordinati. 8. 9. 10.
Leurenius Petrus citatur, & explicatur. 2. 9. 5. & 6.
Lex Moſaica utrum a D. Paulo penitus abolita. 1. 1. 5. *Lex* juriſdictionis quid ſit. 1. 4. 3. & in quo differat a *Lege* diœceſana. *ibid.* quale diſcrimen intercedat inter *Legem* & præceptum. 13. 4. 9. *Lex* obſcure prolata an obliget. 6. 2. 3. an peccet qui unum ex multis ſenſibus, quos *Lex* obſcura præſefert, ſequitur, licet poſtea, eo rejecto, alius ſenſus ſit legitime receptus. *ibid.* *Legis* promulgatio pertinet ad ejus ſubſtantiam. 13. 4. 1. in quo ſenſu perpetuitas ſit de eſſentia *Legis*. 13. 5. 1. quoties *Lex* videtur eſſe durior, quælibet æquior interpretatio eſt recipienda, ut, quoad fieri poſſit, ejus *Legis* æquitas temperetur. 13. 24. 21. *Leges* nequeunt univerſaliter cuicumque loco, & tempori congruere. 6. 1. 1. l. 6. 3. 1. &c. *Lex* humana non poteſt omnia mala punire, vel prohibere. 13. 17. 2. *Lex* nunquam uſu recepta, quandonam, ſeu poſt quot tranſgreſſionis actus cenſeri debeat abrogata. 13. 5. 3. quid, ſi agatur de *Lege* jam populi moribus firmata? 13. 5. 4. qui in *Legis* fraudem e loco ſe ſubducit, ubi ea viget, ſub *Lege* nihilominus comprehenſus manet. 13. 4. 10. *Leges* an obligent poſt mortem Legislatoris. 13. 5. 1. *Lex* prohibens abuſus, qui nondum invaluerunt, ſolet magis eſſe pernicioſa, quam utilis. 6. 10. 4. quam ſit injurioſa *Lex* condemnans abuſum, ubi non eſt. 6. 11. 2. *Legem* ſuperioris nequit inferior abrogare, aut relaxare. 5. 4. 3. l. 9. 1. 6. & 7. l. 9. 2. 1. l. 9. 15. 1. l. 12. 1. 2. diſtinguitur duplex *Legis* confirmatio facta a Superiore. 13. 5. 9. & 10. & 11. *Leges* novæ non ſemper ſunt condendæ, ſed antiquæ reſtaurandæ. 6. 1. 2. *Leges* potiſſimum Eccleſiaſticæ, & ab Epiſcopis latæ, minime pendent a populi acceptatione. 13. 4. 4. l. 13. 5. 3. *Leges* ſive Pontificiæ, ſive Imperiales, ſive aliæ, quando obligare incipiant. 13. 4. 2. *Legi*, quam Pontifex in ſuo Brevi indicit, non debet credi major ineſſe vis, & efficacia, quam quæ canonum ſanctionibus paſſim tribuitur. 13. 13. 8. *Leges* canonicæ, & civiles in quibuſdam rebus inter ſe diſcordes, ac diſcrepantes. 9. 11. 1. &c. *Legum* civilium præ Eccleſiaſticis ſeveritas longe major. 9. 14. 4. *Leges* civiles qua moderatione, & delectu allegandæ in Synodis. 9. 10. 1. &c. *Leges* civiles a Jure Canonico expreſſe approbatæ. *ibid.* aliæ expreſſe correctæ, & abrogatæ. 9. 10. 1. l. 9. 11. 1. &c. aliæ neque abrogatæ, neque approbatæ, ſed ſilentio prætermiſſæ. 9. 10. 1. quem uſum habeant in foro Eccleſiaſtico. 9. 14. 1. &c. *Leges* pœnales non complectuntur delicta, quæ non exprimunt, licet ſint expreſſis graviora. 9. 6. 10. *Lex* Tridentini de præſentia Parochi, & duorum teſtium ad valorem matrimonii, quandonam obligare cœperit. 6. 6. 9. &c. *Leges* Eccleſiaſticæ Aluredi Regis Anglorum. 10. 9. 3. Vid. *Conſtitutiones*, *Conſuetudo*, *Superior*.
Libellaticorum tria genera. 13. 20. 11.
Libellus repudii juxta ritum Judaicum quibus interdicatur. 6. 4. 6.
Liber, cui titulus *Patriarchium Bituricenſe*, cujus Auctoris ſit. 2. 4. 7.

Li-

Liberi Muratori Vid. *Secta*.
Liberii Papæ reſponſum. 3. 9. 4.
Libri Pœnitentiales nonnullarum Diœceſium. 1. 1. 7. quam varii ſint, & quam utiles. 11. 11. 1. &c.
Libri Prohibiti, eorumque Index cum Regulis. 6. 10. 4.
Licentia præſumpta Pontificis, per quam Epiſcopo in quibuſdam caſibus delegatur poteſtas diſpenſandi in impedimentis dirimentibus. 9. 2. 2. & 3.
Licentia ad Confeſſiones. Vid. *Confeſſio*.
Lietbertus Epiſcopus Cameracenſis. 8. 10. 5.
de Ligorio Alphonſus citatur cum laude. 11. 2. 17.
Limana, ſeu Limenſis anni 1582. Synodus. 10. 3. 3. alter anni 1583. 13. 11. 21. alia anni 1590. 4. 3. 8. alia anni 1592. 11. 14. 10. alia nullo anno indicato. 8. 14. 6. l. 9. 13. 4.
Limanus Archiepiſcopus. 13. 15. 1.
Lingonenſis anni 1404. Synodus. 6. 11. 2. l. 8. 8. 4. altera anni 1452. 7. 6. 11. alia nullo anno indicato. 9. 2. 5.
S. Linus Papa. 13. 15. 8. fuit antea Epiſcopus Titularis. 2. 7. 1.
Liparitani Epiſcopi dependentia a Sede Apoſtolica cum magna prudentia conjuncta. 12. 8. 13.
Liptinenſis anni 743. Synodus. 3. 5. 1. l. 11. 8. 1.
Lites motæ ſuper poſſeſſione juris annexi rei ſpirituali in quo tribunali ſint dirimendæ. 9. 9. 6.
Litta Card. Dominicus Archiep. Mediolanenſis 12. 8. 11.
Litteræ Apoſtolicæ an executione carere debeant, niſi ſint ab Ordinariis loci, ſeu illorum Officialibus, aut aliis quibuſcumque antea examinatæ, & approbatæ. 9. 1. 2. & 3. non intelligitur, quare Litteræ Apoſtolicæ a Dataria nunquam Vicario Capitular. dirigantur. 2. 9. 3. *Litterarum* Apoſtolicarum falſificatores degradationis pœnæ rei ſunt. 9. 6. 7. *Litteræ* Apoſtolicæ Conſervatoriæ. 4. 6. 5.
Liturgia antiquiſſima Æthiopum. 5. 8. 2.
Livellum, ſeu certa annua præſtatio Monialibus exhibita a conſanguineis. 13. 12. 18. & 19. & 20.
de Loaiſa Garcias. 13. 7. 11.
de Loaſes Ferdinandus Archiepiſcopus Valentinus. 1. 3. 1.
Locus. Prærogativa *loci* in ſedendo aliquando Epiſcopis conceſſa. 2. 6. 1. Judæi habitare debent in *loco* ſeparato, & clauſo. 6. 4. 2.
Loſredus Joannes. Vid. *Cardinalis Atrebatenſis*.
Lombardus Antonius Archiepiſcopus Meſſanenſis. 2. 12. 10.
Lombardus Petrus Archiepiſcopus Armacanus. 7. 15. 8.
Lombardus Petrus Epiſcopus Pariſienſis citatur. 8. 9. 11. l. 8. 10. 6.
Londinenſis Epiſcopus. 9. 6. 10.
Londinenſis anni 1142. Synodus. 5. 4. 3. altera anni 1237. 3. 3. 7. alia anni 1342. 10. 9. 3.
Londonienſis anni 1075. Synodus. 13. 2. 5.
Longobardorum ſolidus quid eſſet. 5. 7. 1.
Longobardus Franciſcus Miſſionarius Tuneti in Africa. 13. 20. 18.
Lopis Dionyſius Paulus laudatur. 1. 3. 1.
Lorca Petrus refellitur. 7. 2. 5.
a Lotharingia Cardinalis Carolus. 5. 1. 10.
a Lotharingia Cardinalis Ludovicus Archiepiſcopus Remenſis. 7. 2. 13.
Lotharius Rex, Imperatoris Lotharii filius, maritus Teuthbergæ. 9. 9. 3. l. 13. 12. 11. ea repudiata Waldradam uxorem ducit. 8. 12. 4. & 6.
Lovetus in Pariſienſi Senatu Conſiliarius. 9. 21. 5.
de Luca Cardinalis Joannes Baptiſta modeſte refellitur. 10. 6. 4. l. 13. 3. 6.
Lucana, ſeu Lucenſis anni 1625. Synodus. 11. 9. 4. altera anni 1736. 9. 15. 7. alia nullo anno indicato. 7. 3. 1. l. 7. 14. 2.
Lucanus Poeta citatur. 11. 9. 2.
S. Lucas Evangeliſta fuit Medicus. 13. 10. 5.
Lucenſis Epiſcopatus in Archiepiſcopatum erectus. 13. 8. 15.
Lucenſis Epiſcopi prærogativa. 2. 6. 1. & 3.
Lucenſis Cathedralis Dignitates, & Canonici. 3. 11. 11.
Lucenſis Synodus. Vid. *Lucana*.
Lucenſis monetæ ſolidus. 5. 6. 3. l. 5. 7. 1.
Lucilius Poeta citatur. 11. 9. 2.
S. Lucius Papa. 9. 4. 3.
Lucius III. Papa. 2. 6. 3. l. 3. 11. 11. l. 9. 10. 2. l. 12. 6. 9. l. 13. 7. 5.
Lucius Conſtantinopoli Innocentii III. Vicarius. 7. 9. 1. & 3.
Lucrum omne ex mutuo præciſe ratione mutui an ſit uſurarium. 10. 4. 2. &c. *Lucrum*, certe non uſurarium, ultra ſortem receptum in Montibus Pietatis, qua auctoritate, & menſura decernendum, aut moderandum ſit. 10. 5. 1. &c. quantitas *Lucri* percipiendi ex contractibus Hebræorum præſcribi deberet ab Epiſcopis, & Chriſtianis Principibus. 10. 4. 12.
Ludere aleis, vel taxillis, an liceat Sacerdotibus. 9. 2. 2. Vid. *Ludus*.
Ludovicus Pius Imperator. 3. 9. 5. citatur. 9. 17. 5.
Ludovicus XIII. Rex Galliæ. Ejus edictum circa matrimonia filiorum familias renovatum explicatur. 9. 11. 5.
Ludovicus XV. Rex Galliæ diſpenſatur a jejunio naturali ante Euchariſtiam pro die ſuæ Coronationis. 6. 8. 19.
Ludovicus Abbas Einſidienſis. 13. 15. 3.
Ludovicus Comes Leodienſis Chriſtianæ virgini ſua peccata confitetur. 7. 16. 10.
Ludus pertinere poteſt ad virtutem Eutrapeliæ. 11. 10. 5. an poſſit prohiberi ſub gravi. 10. 2. 2. *Ludi* omnes ſive a fortuna, ſive ab arte pendentes, an Clericis prohibiti. 11. 10. 2. & 3. ne *Ludis* quidem intereſſe, aut ludentes ſpectare, olim Clericis permiſſum. *ibid. Ludi* publici feſtis diebus olim interdicti. 11. 1. 7. Vid. *Circenſes*.
Lugdunenſis Eccleſiæ ſede vacante prærogativa. 2. 9. 1. ejus ſtatuta Synodalia. 7. 6. 11. uſus muſicorum inſtrumentorum in ejus Metropolitana nunquam receptus. 11. 7. 6.
Lugdunenſis I. anni 1245. Synodus. 3. 10. 1. II. anni 1274. *ibid.* & 8. 10. 7. altera anni 1577. 11. 14. 3.
Lugdunenſis Archiepiſcopus. Ei Suffraganeus conceſſus. 13. 14. 12.
de Lugo Cardinalis Joannes Protector Ordinis B. Mariæ de Mercede. 13. 11. 19. citatur. 7. 15. 8. l. 8. 11. 1. l. 9. 4. 9. l. 13. 11. 26. l. 13. 15. 1. l. 13. 20. 15. urbane refellitur. 6. 8. 17. laudatur. 6. 7. 7.
Luitprandus Longobardorum Rex. 9. 10. 3.
de Luna Petrus, ſeu Benedictus XIII. Antipapa. 9. 1. 2.
Lunenſis Eccleſia. 2. 2. 3.
Lupercalia qua arte a S. Gelaſio proſcripta fuerint. 13. 17. 4.
Lupus Ferrarienſis citatur. 13. 10. 17.
Lupus Chriſtianus modeſte refellitur. 11. 5. 3. defenditur. 11. 6. 3. &c.
Luſitani an obtinuerint privilegium aſportandi arma ad Turcas. 13. 20. 4.

Luſitaniæ Regni privilegium pro die Commemorationis Defunctorum. 13. 25. 14. cur in *Luſitania* interdictum, ne juramento firmarentur contractus, pacta, aliaque negotia. 9. 9. 8. frequentes occurrunt in *Luſitania* Suffraganeorum conceſſiones. 13. 14. 12.

Luſitaniæ Major Inquiſitor. 7. 15. 8. *Inquiſitores*

Luſitaniæ an in foro Sacramentali poſſint abſolvere ab hæreſi occulta. 9. 5. 4.

Luſitanorum Rex Fideliſſimus. 13. 14. 11. ejus inunctio ſacra ad quem ſpectet. 13. 7. 8. &c. ejus merita inſignia. 13. 7. 11.

Lutheranorum hæreſis. 7. 16. 11.

Lutherani refelluntur. 5. 8. 7. an indulgeri ullo modo expediat Calicis uſus *Lutheranis*, qui abjurata hæreſi Catholicam Religionem amplectuntur? 6. 9. 6.

Lutherus Martinus. 4. 7. 6. l. 7. 4. 4. & 7. l. 7. 16. 4. l. 8. 9. 2. confutatur. 5. 4. 1. & 2. etiam ab Henrico Angliæ Rege. 7. 16. 3.

Lyndevvode Guillelmus. 8. 4. 5. citatur. 1. 1. 4. l. 3. 3. 2. l. 7. 16. 10.

M

MAbillonius Joannes citatur. 3. 1. 7. l. 5. 11. 2. l. 13. 10. 12. refellitur. 5. 8. 5.

Macedonius Anachoreta ordinatus per vim. 8. 11. 3. l. 12. 4. 2.

Macionus Valerius poſtulatur in Vicarium Apoſtolicum a Duce Brunſvicenſi. 2. 10. 3.

Madrutius Cardinalis Ludovicus Legatus a Latere. 13. 13. 15.

Magdeburgenſis Synodus. 13. 18. 7.

Magiſtratus laici, qui non patiebantur laicos in foro Eccleſiaſtico conveniri, fulminati. 9. 9. 9. & 10.

Magiſtri Cæremoniarum Synodales. 4. 1. 7.

Magnates, qui interfuerunt Synodo Montis Libani. 3. 9. 5.

Mahumetana nomina aſſumere Chriſtianis interdictum. 13. 20. 9.

Majoricæ Regni conſuetudo circa obſervantiam Sabbathi. 11. 5. 6.

Malabarica regio Neſtoriana labe ſemel, atque iterum infecta. 2. 10. 4. quis ibi Religionis ſtatus. 2. 10. 5.

Malacitanus Epiſcopus. 11. 5. 1. & 6. ejus dubia cur non deciſa a S. Congr. 12. 4. 5. & 6.

Maldonatus Joannes refellitur, ſeu potius excuſatur. 8. 6. 1.

Maleficium, ſeu ſortilegium, ex quo alicujus mors ſecuta comprobetur, an pœna degradationis puniendum ſit. 9. 6. 8.

S. Mamertus Viennenſis in Gallia Epiſcopus, reprehenſus a S. Hilaro, an Apoſtolicis decretis reſtiterit. 9. 8. 6.

Mandata de providendo, interdicta. 13. 10. 19. Vid. *Reſcripta*.

Manila. Hujus Eccleſiæ ſede vacante diſpoſitio. 2. 9. 1.

Manſionarii Eccleſiæ Cathedralis quo ordine ſedeant in Synodo. 3. 10. 5.

Mantuanæ Civitatis Abbas S. Barbaræ. 2. 11. 10. & 13. l. 3. 1. 6.

Manualia Atrebatenſe, & Cameracenſe. 8. 3. 4.

Manuel Patricius. 7. 9. 1.

Manuum impoſitio non ſemper eſt confirmatoria, ſed aliquando curatoria. 7. 7. 3. gratiam ſignificat, & cauſat. 8. 9. 9. an in ea ſola conſiſtat adæquata materia Ordinationis ſacræ. 8. 10. 1. &c. *Manuum* extenſio ſuper confirmandos utrum ſit idem, ac impoſitio, & *manuum* impoſitio qualis materia ſit Sacramenti Confirmationis. 13. 19. 16. & 17.

Maranatha quid anathemati ſuperadderet. 10. 1. 7.

Marangonius Joannes. 13. 17. 4.

de Marca Petrus citatur. 11. 11. 9. l. 13. 10. 23.

Marcellus Epiſcopus Dienſis. 9. 8. 6.

de Marchis Archiepiſcopus Smirnæ. 13. 19. 25.

Marcianiſtæ hæretici, a Marciano Trapezita dicti, Sabbatho jejunabant. 11. 5. 1.

Marcianus Imperator. 3. 9. 1. ejus matrimonium. 13. 22. 12.

Marcion hæreticus. 6. 5. 1. cur Sabbatho jejunandum docuerit. 11. 5. 1.

S. Marcus Papa. 13. 7. 3. l. 13. 15. 8.

Marcus Epheſinus. 7. 9. 2.

Mare magnum Bulla Regularibus conceſſa. 5. 5. 6.

Margarita Parmenſis Duciſſa Belgii Gubernatrix. 6. 6. 2.

Maria Virgo Beatiſſima quomodo omnis peccati fuerit expers. 8. 6. 3. ejus matrimonium. 13. 22. 11., &c. an Sacramenti extremæ Unctionis fuerit capax. 8. 6. 3. *B. Mariæ de ſuccurſu contra Infideles* Confraternitas Januæ erecta. 5. 5. 9. *B. Mariæ Virginis Dolorum* de Urbe mulieres Oblatæ. 6. 3. 3.

Maria Medicea uxor Henrici IV. 13. 23. 9.

Maria Scotorum Regina propriis manibus ſe ipſam communicavit. 13. 19. 27.

Maria Thereſia Hungariæ Regina, & Romanorum Imperatrix electa. 2. 12. 5. l. 13. 15. 16.

Marianus Epiſcopus Ravennaten.. 3. 11. 5.

Maritus Infidelis plures habens uxores, ſi ad Fidem convertatur, cui uxori adhærere debeat. 13. 21. 2. &c.

Maronitæ ſubduntur Eccleſiæ Hieroſolymitanæ. 7. 9. 5. eorum cõſuetudo circa collationem Confirmationis. 7. 10. 4. in ſacris Indumentis Latinos ritus ſequuntur. 13. 15. 19.

Maronitarum Synodus tempore Gregorii XIII. 7. 9. 5. altera anni 1736. 3. 9. 5. l. 7. 9. 5.

Maronitarum Patriarcha. 5. 7. 10. l. 13. 6. 12. l. 13. 15. 19.

Martellius Joſeph Maria Archiepiſcopus Florentinus. 9. 9. 13.

Martene Edmundus citatur. 8. 13. 6.

Martialis Poeta citatur. 11. 9. 2.

S. Martinus I. Papa. 1. 3. 2.

Martinus V. Papa. 2. 2. 3. l. 3. 11. 11. l. 6. 5. 2. l. 6. 9. 2. l. 9. 1. 2. & 3. & 4. l. 9. 4. 8. l. 9. 9. 7. l. 10. 5. 4. l. 13. 13. 5. l. 13. 20. 4. ejus celebris Conſtitutio *Ad evitanda*. 12. 5. 4.

Martinus Archiepiſcopus Bracarenſis. 11. 9. 3. citatur. 7. 8. 3.

Martyrum libelli, ſeu litteræ. 7. 16. 5. ad *Ss. Martyrum* ſepulcra Perjuri puniti. 4. 7. 6. *Martyrum* Concilia quid ſint. 1. 1. 1.

Maſſæjus Card. Bartholomæus Epiſc. Ancon. 7. 14. 2. 10. 5. 10.

Maſſarellus Angelus citatur. 1. 6. 4.

Maſſilienſis Civitas dira lue pene deleta, ejuſque Epiſcopi ea occaſione mira charitas, & zelus. 13. 19. 4.

Maſſilienſis Epiſcopus (Xaverius de Belſunze) Pallio decoratus. 2. 6. 1.

Maſſobrius Joannes Antonius citatur. 1. 5. 2.

Maſtrius Bartholomæus citatur. 13. 22. 11.

Mater. Baptiſmus collatus *Matri* an proſit infanti nondum nato. 7. 5. 2. *Matres* an proprios filios ſuis uberibus lactare teneantur. 11. 7. 9. & 10. & 11.

Ma-

Materia. In *materia* pœnali, odioſa, & reſtrictiva Juris communis, verba legis non ſunt extendenda ultra id, quod exprimunt. 12. 2. 2. neque cenſetur cadere ſub lege, quod nonniſi improprie legis verba comprehendunt. 12. 3. 7. *Materiæ* quæ tractari ſolent in Synodis Diœceſanis. 3. 4. 2.

Materia Sacramenti Confirmationis qualis ſit. 13. 19. 16. Sacramenti Pœnitentiæ an ſint actus pœnitentis. 7. 15. 9. & 11. *Materia* adæquata trium Ordinum hierarchicorum. 8. 10. 1. &c. remota extremæ Unctionis qualis ſit. 8. 1. 3. *Materia* Sacramenti Matrimonii quænam ſit. 8. 13. 2.

Matheranenſis, ſeu Acheruntina Synodus. 1. 5. 4.

Mathildes Comitiſſa Odiliæ mater. 8. 5. 2.

Matiſconenſis I. anni 581. Synodus. 6. 3. 2. l. 6. 4. 2. l. 11. 4. 2. II. anni 585. 2. 4. 8. l. 5. 8. 1. citatur. 9. 9. 10. & explicatur. *ibid.*

Matrimonium ſpirituale, ſeu Profeſſio Religioſa. 11. 6. 4. *Matrimonium* carnale dupliciter conſideratum, in ratione ſcilicet Sacramenti, & in ratione contractus civilis. *ibid.* eſt inſtitutum in officium naturæ, adeoque nemini ſine propria culpa eſt denegandum. 8. 14. 6. ejus ſubſtantię non repugnat *Matrimonio* non uti, ſed uti non poſſe. 13. 22. 11. ejus uſus an aliquando interdictus conjugibus. 5. 1. 8. eſt verum Sacramentum. 8. 12. 3. & quidem vivorum. 8. 14. 5. ejus materia, & forma. 8. 13. 2. & 6. in eo an contractus ſejungi poſſit a Sacramento. 6. 7. 3. & 4. & 5. l. 8. 13. 1. &c. validum in ratione contractus ſolum, an poſſit deinde renovari, ut aſſequatur virtutem Sacramenti. 8. 13. 8. ſi benedictione Sacerdotali careat, an poſſit eſſe verum Sacramentum. 8. 12. 2. & 5. etiam a primordiis Eccleſiæ celebrabatur coram Sacerdote ſua benedictione illud obſignante. 8. 12. 3. &c. l. 8. 13. 1. & 2. utrum ſit unicum Sacramentum, an duo in eodem partialia Sacramenta interveniant. 9. 3. 5.

Matrimonia clandeſtina. 12. 5. 5. &c. clandeſtina *de jure* & clandeſtina *de facto*. 13. 23. 10. ex clandeſtinis *Matrimoniis* quæ damna proveniant. 8. 12. 5. & 7. *Matrimonia* clandeſtina ſemper ab Eccleſia vetita. 8. 12. 3. & 4. l. 8. 13. 1. & 2. non tamen irrita ſemper habita. 8. 13. 5. deinde per Tridentinum omnino irrita declarata. 8. 12. 2. & 4. & 7. hoc decretum Tridentini non obligat, niſi ubi fuit publicatum. 8. 13. 5. *Matrimonium* clandeſtinum ab iis celebratum, qui hoc ſolo animo ſe ad locum contulerunt, in quo Tridentinum promulgatum non eſt, an ſit validum. 13. 4. 10. an poſſint declarari irrita *Matrimonia*, quibus non præceſſerint denuntiationes. 12. 5. 2.

An ſit validum *Matrimonium* contractum coram Parocho vel invito, vel nihil vidente, aut intelligente, vel nil tale cogitante, & fraudulenter adducto, cui Parocho Epiſcopus interdixerit, ne interveniat. 13. 23. 1. &c. *Matrimonium* bona fide coram Parocho, & unico teſte, vel coram duobus teſtibus ſine Parocho contractum, an ſuſtineri poſſit pro valido. 12. 5. 5. *Matrimonia* furtive coram Parocho inopinante, vel clandeſtine in locis, ubi Tridentinum non eſt publicatum, inita, cur non renoventur in Eccleſia adhibitis ſacris ritibus. 8. 13. 8. *Matrimonii* contractum renovare coram Miniſtro heretico, ad evitanda gravia damna, utrum poſſint Catholici. 6. 7. 1. &c. *Matrimonia* ſolemnizare ſine licentia Parochi an poſſint Regulares. 9. 16. 2. *Matrimonia* inita a filiisfamilias, & ſervis ſine conſenſu parentum, aut dominorum, an valida ſint, & licita. 9. 11. 2. &c. an contrahentes arceri debeant a *Matrimonio* ob ignorantiam Doctrinæ Chriſtianæ. 8. 14. 1. &c. quid, ſi hæc ignorantia proveniat ex nimia ingenii, memoriæve imbecillitate? 8. 14. 6. *Matrimonii* impedimentum ortum ex cognatione legali. 9. 10. 4. & 5. *Matrimonium* an contrahi poſſit inter vitricum & uxorem privigni, & vice verſa inter novercam & maritum privignæ. 9. 13. 1. &c. contractum cum noverca, vel nuru, an ſit jure naturę irritum. 9. 13. 4. *Matrimonia* Eunuchorum, & Spadonum utroque teſte carentium nulla ſunt, & irrita. 6. 11. 3. quæ fiunt a Converſis Ciſtercienſibus ejectis a Religione, an ſint valida. 13. 11. 27. & 28. inita ab expulſis a Religione, an ſint nulla. 13. 11. 27. & 29. Oblati an ſint incapaces *Matrimonii*. 6. 3. 3.

Poſt contractum *Matrimonium*, ſed nondum conſummatum, indulgetur conjugi Religionem ingredi volenti bimeſtre ſpatium ad deliberandum. 13. 12. 2. ad eamque ſe de facto recipere poteſt, dummodo ſit aliqua ex approbatis Religionibus. 13. 12. 9. poſt *Matrimonium* conſummatum an, & quo pacto liceat conjugatis Religionem ingredi. 13. 12. 10. & 11. *Matrimonii* rati, non conſummati vinculum an diſſolvat Profeſſio Religioſa. 13. 12. 9. & 14. & an etiam Ordinis ſacri aſſumptio. 13. 12. 14.

Matrimonium irritum propter impedimentum dirimens, ſi obtineatur diſpenſatio Pontificia, an revalidetur, quin renovetur conſenſus inter conjuges. 13. 21. 6. & 7. an *Matrimonium* inter Fideles ratum fortius ſit *Matrimonio* inter infideles conſummato. 13. 21. 4. *Matrimonium* legitimum & non ratum communiter intelligitur *Matrimonium* Infidelium. 8. 12. 5. l. 8. 13. 5. olim quoque alia *Matrimonia* dicebantur legitima & rata, alia rata, ſed non legitima. 8. 12. 5. *Matrimonia* Hebręorum, & Infidelium quomodo, & quando dirimantur. 6. 4. 3. &c. *Matrimonium* inter Infideles contractum an ſolvatur, ubi alter ex conjugibus ad Fidem convertitur. 13. 21. 1. &c. *Matrimonia* Catholicorum cum hæreticis. 6. 5. 3. &c. an celebranda in Eccleſia. 6. 5. 5. inita inter unam partem Catholicam, & alteram hæreticam, an licita eſſe poſſint. 9. 3. 1. &c. *Matrimonia* Calviniſtarum in Tranſylvania an irrita ſint, & nulla. 13. 22. 1. &c. proviſiones quædam circa *Matrimonii* Hollandiæ, & Belgii, in Synodis earum regionum non omittendæ. 6. 6. 1. &c. *Matrimonii* inſolubilitas a quo jure procedat. 13. 22. 3. *Matrimonii* diſſolutio ex capite impotentiæ. 9. 10. 2. *Matrimonium* an diſſolvatur per alterius conjugis a Catholica Religione apoſtaſiam. 6. 6. 11. *Matrimonia*, quæ contrahuntur per interpretem, vel procuratorem. 13. 23. 7. & 9. *Matrimonium ad Morganaticam*. 13. 23. 12. *Matrimonia* occulta & *conſcientiæ* nuncupata. 13. 23. 12. &c. parum ab Eccleſia approbantur. 13. 23. 13. *Matrimonium* ſecundum an ſit verum Sacramentum. 8. 13. 7. quænam cauſæ *Matrimonii* ad ſolam ſpectent jurisdictionem Eccleſiaſticam. 9. 9. 3. & 4. & 5. Matrimonialium cauſarum triplex genus. *ibid.* quænam ad Judices ſeculares pertineant. 9. 9. 4.

Vid. *Conditio*, *Denuntiatio*, *Diſpenſatio*, *Impotentia*, *Neophytus*,

Matthæjus Card. Gaſpar citatur cum laude. 1. 3. 1.

Matthæus de Marignano. 13. 18. 5.

Mauri. Eorum Legati. 7. 6. 1. Vid. *Indi*.

Ss. Mauritii, & Lazari Ordo Militaris. 3. 7. 8.

Maurus Silveſter laudatur. 7. 11. 6. citatur. 9. 3. 5.

Maximianus Oſtienſis Epiſcopus. 13. 7. 3.

Maximus Cynicus Conſtantinopolitanæ Sedis invaſor. 8. 11. 3.

Mazarienſes Canonici. 10. 10. 4.

Mechlinienſe Paſtorale ciratur. 8. 3. 4.

Mechlinienſis Archiepiſcopus. 6. 6. 2.

Mechlinienſis anni 1570. Synodus. 6. 6. 3. l. 7. 3. 2. l. 11. 8. 3. altera anni 1574. 3. 4. 1. & 5. alia anni 1607. 7. 6. 8. l. 8. 7. 1. l. 11. 8. 1. l. 13. 3. 4. alia nullo anno indicato. 6. 10. 3. l. 13. 4. 8.

Media nox. Ubi ejus punctum ſtatui nequit, ibi unde petenda ſint initia Eccleſiaſticorum dierum. 6. 8. 16.

Medica ars, ſeu Medicina Sacerdotibus, Clericis, & Monachis an interdicta. 13. 10. 2. &c. quibus conditionibus ejus exercendæ facultas Clericis, ac Monachis concedatur. 13. 10. 8.

Mediceus Card. Julius Archiep. Florentinus. 9. 9. 13. fuit deinde Clemens VII. *ibid.*

Medici quam ſint faciles in teſtificationibus ſubſcribendis. 13. 12. 31. *Medici*, & Chirurgi an ſint capaces ſacrorum Ordinum. 13. 10. 4. non licet Chriſtianis arceſſere *Medicum* Judæum. 6. 4. 2.

Mediolanenſes Legati contra S. Carolum Romam miſſi. 11. 1. 9.

Mediolanenſis Provinciæ Epiſcopi. 12. 6. 3.

Mediolanenſis Archiepiſcopus. 2. 2. 3. qua methodo illi Suffraganeus conceſſus. 13. 14. 13.

Mediolanenſis Diœceſis. An ſit ibi recepta Conſtitutio de non alienandis rebus Eccleſiæ. 12. 8. 10. & 11.

Mediolanenſis Eccleſiæ Acta. 5. 3. 6. l. 12. 6. 8. mos circa jejunium Sabbathi. 11. 5. 3. abuſus, & antiquæ corruptelæ. 11. 1. 3. & 6. &c.

Mediolanenſis I. anni 1565. Synodus. 4. 4. 2. l. 6. 10. 4. l. 7. 2. 12. l. 8. 7. 3. l. 9. 17. 5. l. 11. 1. 6. l. 11. 4. 7. l. 11. 6. 3. l. 11. 7. 1. l. 11. 8. 3. l. 11. 9. 4. l. 11. 10. 3. & 9. & 11. l. 11. 12. 5. l. 11. 13. 4. l. 12. 6. 9. citatur. 7. 10. 3. & explicatur. 7. 10. 7. II. anni 1569. 11. 6. 5. III. anni 1573. 5. 1. 6. l. 5. 5. 6. IV. anni 1576. 4. 3. 5. & 6. l. 4. 4. 3. l. 5. 1. 1. & 3. & 6. l. 5. 2. 1. l. 8. 5. 1. & 2. l. 11. 4. 8. l. 13. 3. 4. & 5. V. anni 1579. 3. 6. 5. & 6. l. 3. 10. 9. l. 4. 5. 5. l. 4. 7. 2. l. 5. 1. 1. & 6. & 11. l. 5. 2. 2. l. 5. 5. 6. & 8. l. 7. 10. 7. l. 8. 4. 7. l. 8. 14. 3. l. 11. 1. 6. l. 11. 4. 3. l. 11. 10. 9. l. 13. 3. 4. & 5. l. 13. 19. 18. & 19. & 20. fuit ab Apoſtolica Sede approbata. 13. 19. 8. & 10. & 20. VI. anni 1582. 11. 14. 10. & 12. XI. anni 1584. 6. 1. 9. l. 11. 10. 9.

Megalius Epiſcopus Calamenſis, Numidiæ Primas. 13. 10. 23.

Mel, & lac offerri ad Altare minime permittebatur, niſi in die Paſchatis. 5. 8. 2.

Meldenſis Eccleſiæ Statuta. 3. 4. 2. l. 3. 5. 2. l. 3. 9. 9. l. 3. 11. 1. l. 8. 6. 2.

Meldenſis anni 845. Synodus. 10. 1. 2. altera anni 1365. 9. 9. 1.

Meletius, ritus Græci Epiſcopus, Suffraganeus Varadinen. 2. 12. 5.

Meliaporenſis Epiſcopatus erectio. 2. 10. 7.

Melitenſis Eccleſiæ Archidiaconus, Canonici, & Dignitates præcedunt Vicario Generali. 3. 10. 3.

Melitenſis Epiſcopus. 10. 2. 3.

Melitenſis anni 1703. Synodus. 2. 12. 10. l. 11. 9. 1. aliæ nullo anno indicato. 2. 12. 10.

Mellitus Epiſcopus Londinenſis. 2. 2. 5.

Melphitenſis Epiſcopus. 3. 2. 5. l. 11. 9. 1.

Membrorum abſciſſio an, & quando fieri poſſit ſine peccato. 11. 7. 2. &c.

Mendicantes an gaudeant facultate abſolvendi a reſervatis Ordinario. 5. 5. 6. & 7.

de Mendoza Card. Alvarus Patriarcha. 13. 8. 11.

de Mendoza Ferdinandus citatur. 1. 5. 5.

de Menezes Alexius Goæ Archiepiſcopus. 2. 10. 4.

Mengonius Petrus merito confutatus. 5. 4. 2.

Menna Patriarcha Conſtantinopolitanus. 1. 1. 3.

Menochius Jacobus confutatur. 3. 10. 2.

Menſurna diviſio bonorum Eccleſiaſticorum. 4. 4. 1.

Merati Cajetanus laudatur. 6. 8. 20.

Mercatura Clericis interdicta. 10. 6. 1. &c. & quare. 10. 3. 3. & 4. an liceat exercere *Mercaturam* cum Turcis. 13. 20. 4.

Mercatus. Vid. *Nundinæ*.

Merces, aut ſtipendium petendum non eſt pro extrema Unctione. 8. 4. 6. l. 8. 5. 3. an recipi queat a Clericis, qui medicam artem exercent. 13. 10. 8. an Examinatoribus danda ſit ex reditibus Eccleſiæ vacantis. 4. 7. 11.

Mercimonium quoddam circa Miſſarum eleemoſynas damnatum. 5. 9. 5.

Meſſalinus. Vid. *Salmaſius*.

Meſſanam Græci incolentes. 2. 12. 10.

Meſſanenſis Archiepiſcopus. 2. 6. 2. ejus cum Archimandrita concordia. 2. 11. 7.

Meſſanenſis Archimandritæ privilegia, & juriſdictio. *ibid.*

Metenſes Epiſcopi Archiepiſcopi titulo decorati. 2. 4. 5. eorum prærogativæ. 2. 6. 1.

Metenſis ſub Nicolao I. Synodus. 8. 12. 4. l. 9. 9. 3. altera anni 888. 11. 4. 6. alia non indicato anno citatur. 2. 8. 3.

de Mereren Emmanuel. 6. 6. 2.

S. Methodius Monachus, & Epiſc. in Moravia. 6. 10. 6.

Methodus, qua conſcribendæ ſunt Conſtitutiones Synodales. 6. 2. 1. & 2.

Metis facta Divinarum Scripturarum tranſlatio in linguam Gallicam. 6. 10. 2.

Metrophanes Metropolita Smyrnenſis. 7. 9. 1.

Metropolitanus, ſeu Metropolita, olim nullus in Italia præter Romanum Pontificem. 2. 2. 3. *Metropolitanus* Provinciæ eſt etiam Epiſcopus ſuæ civitatis. 2. 4. 1. *Metropolitani* juribus, aut præeminentiis, nihil detrahit Pallii geſtandi obtenta facultas. 13. 15. 9. & 10. nonnulli *Metropolitæ* titulo Patriarchæ inſigniti. 2. 4. 6. *Metropolita* præeſt Synodo Provinciali. 1. 1. 2. eo impedito, quis Synodum cogere debeat. 1. 6. 4. *Metropolitanus* ſupplet Capituli Eccleſiæ Suffraganeæ vacantis negligentiam, aut defectum. 2. 9. 2.

Metropolitici juris duplex auctoritas. 13. 7. 7.

Meurſius Joannes. 6. 6. 2.

Mexicana anni 1585. Synodus. 12. 1. 6. l. 13. 3. 3. a Sixto V. confirmata. 11. 10. 4. l. 11. 13. 1.

Michael Imperator. 3. 9. 3. l. 9. 1. 6.

Michael a S. Joſeph Guadicenſis Epiſcopus. 6. 10. 1. l. 9. 8. 5.

Michol an rationabiliter deſpexerit in corde ſuo Davidem ſaltantem. 11. 3. 1.

Midenſis Epiſcopus. 9. 16. 2. & 4. ejus Decreta Synodalia nimio rigore conſperſa improbantur. 11. 13. 4. l. 11. 14. 1. &c.

Milante Pius Thomas. 13. 12. 21.

Milevitana anni 416. Synodus. 13. 3. 1. l. 13. 6. 12.

Milevitanæ Eccleſiæ Vicarius Capitularis. 13. 25. 2.

Militaris Ordo. An ad illum pateat tranſitus Religioſis. 13. 11. 14.

Militia dimiſſa, cui nomen dederant, qui Clerici veſtes Clericales reſumunt, an ad priſtina reſtituantur Clericalis ordinis privilegia. 12. 3. 1.

Millenorum annorum Indulgentiæ incredibiles, & improbabiles. 13. 18. 8.

Millinus Card. Joannes Garſia Urbis Vicarius. 2. 3. 5.

Mi-

Minimi S. Franciſci de Paula Miſſarum onera non aſſumunt ultra quinquageſimum annum. 13. 25. 9. & 13.

Miniſter Sacramenti Baptiſmi. 12. 6. 7. Confirmationis quinam ſit. 7. 7. 1. &c. l. 7. 8. 1. &c. l. 7. 9. 6. ordinarius eſt Epiſcopus. 13. 15. 1. extraordinarius quandonam delegandus ſimplex Sacerdos. *ibid.* Sacramenti Euchariſtiæ an eſſe debeat diverſus a ſuſcipiente. 13. 19. 27. & 28. Sacramenti Pœnitentiæ quinam ſit. 7. 16. 3 &c. quinam extremæ Unctionis. 8. 4. 1. &c. an multiplex eſſe poſſit, aut unus ſufficiat. 8. 4. 4. & 5. nulla petita mercede ſuum debet miniſterium præſtare. 8. 4. 6. idem qui ungit, debet formam pronunciare. 8. 4. 8. quinam *Miniſter* Sacramenti matrimonii. 6. 5. 3. l. 8 12. 2. l. 8. 13. 2. &c. l. 8. 14 5. l. 13. 23. 7. & 8. *Miniſter* Sacramenti per quem conſecratur Epiſcopus, non impedit immediatam derivationem poteſtatis Epiſcopalis a Deo. 1. 4. 1. *Miniſtri* Ordinis, Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & extremæ Unctionis, etiam teſtium munere apud Eccleſiam funguntur, ſi opus ſit. 13. 23. 8. Vid. *Inventio.*

Miniſter ordinarius quando per ſe ipſum agere valet, tunc non eſt opera *Miniſtri* extraordinarii expetenda. 13. 15. 1. etiam *Miniſtri* Eccleſiæ indigentium nomine comprehenduntur. 5. 8. 3. *Miniſtri* deputandi a Conſervatoribus. 4. 6. 6.

Miniſteria vilia Eccleſiaſticis indecora. 13. 10. 1. quomodo coercendi Eccleſiaſtici ea exercentes. 13. 9. 23.

Miniſterium idem eſt, ac Sacrificium. 8. 11. 3.

Minores, ſeu Ordo *Minorum* S. Franciſci. 5. 5. 6. privilegio donati Confirmationem adminiſtrandi 7. 7 6.

Minores Conventuales. 13. 11. 19.

Minores de Obſervantia. *ibid.*

Minores de ſtrictiori Obſervantia. 13. 15. 1.

Miſerabiles perſonæ ad tribunal Eccleſiaſticum provocare ſemper poſſunt. 9. 9 10.

Miſſæ Sacrificium an offerri expediat vulgari idiomate. 6. 10. 6. curandum eſt ab Epiſcopis quam diligenter, ut omni qua par eſt decentia perficiatur. 9 15. 5. ad illud Fideles ſinguli an ſuam partem, h. e. panem & vinum, offerent. 5. 8. 1. ejus tempore etiam denarii oblati. 5. 8. 4. *Miſſæ* eleemoſyna, ſeu ſtipendium. 5. 8 5. taxanda ab Epiſcopo. 5. 8. 10. præſertim in Synodo. 5. 8. 11. *Miſſæ* Sacrificium an uni plus proſit, pro quo ſpecialiter offertur, quam univerſo cœtui Fidelium. 5. 8. 6. quale tempus definitum ſit ad *Miſſarum* privatam celebrationem. 6. 8. 5.

Miſſam iterare eodem die olim nequaquam interdictum. 5. 8. 8. poſt prohibitionem an, & quando liceat Sacerdoti. 6. 8. 1. &c. præſertim Parocho. 7. 11. 2. variæ artes introductæ, quibus malitioſi Sacerdotes hanc prohibitionem eludere conati ſunt. 5. 8. 8. tres *Miſſas* ſingulis Sacerdotibus in Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Regnis celebrare conceditur pro die Commemorationis omnium Fidelium defunctorum. 13 25. 14. *Miſſæ* Sacerdotis concubinarii non eſt aſſiſtendum. 7. 11. 8.

Miſſæ celebratio facta a non Sacerdote, pœna degradationis punienda eſt. 9. 6. 7 *Miſſæ* extra Eccleſiam, cui fuerunt eleemoſynæ oblatæ, aut in alio Altari, quam a Benefactoribus deſignatum, quando celebrari poſſint. 12. 7. 4. & 5. an celebrari poſſint in publicis Oratoriis ante *Miſſam* Parochialem. 12. 7. 7. *Miſſa* Parochialis die Dominico ſolemniter celebrata, quare dicatur *Conventus.* 11. 14. 7. *Miſſa* Conventualis celebranda a Capitulo quotidie pro benefactoribus, & Parochialis celebranda diebus feſtis a Parocho pro populo. 13. 25. 4. & 5. *Miſſa* an audienda ſit a ſecularibus in Eccleſia Parochiali omnibus diebus feſtis. 11. 14. 1. & 2. & 7. &c. an celebranda in nuptiis Catholicorum cum hæreticis. 6. 5. 5. qui tenetur *Miſſas* celebrare per ſe ipſum, an tempore infirmitatis, aut legitimi impedimenti, abſolvatur ab obligatione celebrandi per alium. 12. 9. 4. & 5. cur *Miſſa*, non ab alio, ſed ab eo celebrari debeat, a quo Ordines conferuntur. 8. 11. 5.

Miſſarum onera in duplici claſſe conſiderata, deque eorumdem adimplemento. 13. 25. 4. &c. *Miſſarum* onera minuenda. 5. 10. 1. &c. an *Miſſarum* onera ſint, necne detrahenda ex redditibus Beneficii, e quibus ordinandus honeſtam ſuſtentationem eſt percepturus. 12. 9. 3. &c. *Miſſarum* onera perpetua. 13. 25. 4. & 10. *Miſſarum* onera in Beneficii fundatione impoſita reducere non licet Epiſcopo. 13. 25. 18. & 26. neque earum onera, quarum celebrationi Eccleſia, vel Sodalitium inito contractu ſe obſtrinxerunt. 13. 25. 25. ſolæ *Miſſæ* perpetuæ ſunt capaces reductionis; manuales vero condonatione, aut compoſitione ſupplentur. 13. 25. 29. *Miſſarum* reductiones qualiter faciendæ, & qua facultate, aut limitatione eas facere poſſint Epiſcopi. 13. 24. 1. l. 13. 25. 8. &c. *Miſſæ* cantatæ pro Mortuis quomodo reducendæ 13. 25. 34. *Miſſarum* condonationes, ſeu remiſſiones, quæ omnino improprie dicuntur reductiones *Miſſarum*, a quo, & quibus conditionibus fiant. 13. 25. 15. & 29. & 34.

Miſſæ adventitiæ, ſeu manuales. 13. 25. 4. & 10. *Miſſæ* biſaciatæ, & triſaciatæ quid eſſent. 5. 8. 8. conſuetudo celebrandi *Miſſas* veſpertinas. 6. 8. 4. &c. *Miſſa* in prima die Synodi celebrari ne, & quidem ſolemniter, an audiri debeat ab Epiſcopo. 5. 1. 3. *Miſſa* de Spiritu Sancto celebranda ante Synodum. 5. 1. 1. & in die prima Synodi. 5. 1. 2. pro Defunctis ſecunda die Synodi, & tertia die de SS. Trinitate. 5. 1. 4.

Vid. *Eleemoſyna*, *Horæ Canonicæ*, *Obligatio*, *Onera*. *Tabella*.

Miſſionarii Regulares in Anglia an poſſint audire ſecularium Confeſſiones abſque approbatione a Vicariis Apoſtolicis impetrata. 9. 16. 8. Vid. *Societas Jeſu.*

Miſſionum Præfecti. Vid. *Diſpenſatio.*

Mitræ uſus conceſſus Dignitatibus, aliiſque Canonicis quarumdam Cathedralium. 3. 11. 11. &c.

Mitylenenſis Epiſcopus. 7. 9. 2.

Mixta ex Provincialibus, & Diœceſanis Concilia. 1. 1. 3.

Moderatio ſervanda in caſuum reſervatione. 5. 5. 2. & 4. adhibenda in concedendis Indulgentiis. 13. 18. 1. & 8. quanta olim adhiberetur. 13. 18. 6.

Modeſtia in reſpondendo prudentibus arridere debet. 7. 15. 6.

Modeſtinus Juriſconſultus citatur. 9. 13. 1.

Mœchis olim omnis venia alicubi denegata. 5. 4. 3.

Moguntina anni 813. Synodus. 11. 4. 5. l. 13. 12. 22. altera anni 847. 3. 1. 9. alia anni 888. 11. 4. 6. & 7. alia anni 1022. 4. 2. 2. cur Salegunſtadienſis dicatur. 3. 5. 1. alia anni 1549. ſub Paulo III 13. 13. 14. alia nullo anno indicato. 13. 25. 1.

Moguntinus Archiepiſcopus jus habet Reges Bohemiæ inungendi. 13. 7. 10. & 11. ejus Suffraganei Epiſcopi Herbipolenſis, & Alberſtadienſis. 13. 15. 10. & 11. ei cur alter Suffraganeus conceſſus. 13. 14. 9.

Molinæus Carolus erroris hiſtorici convincitur. 13. 6. 12. ejus error circa uſuras refellitur. 10. 4. 2. &c.

Monacellus Franciſcus citatur. 1. 6. 5.

Monachatus apoſtaſia quam grave crimen putandum ſit. 13. 11. 9.

Monachi olim ſubditi omnino Epiſcoporum juri. 1. 4. 3. nunc non item. *ibid.* *Monachi* ad ſuccurrendum quinam dicerentur, & qualis eorum Profeſſio. 13. 12. 4. & 5. Vid. *Arma*.

Monachus quidam ſanus ſacro oleo inungitur accepta revelatione imminentis deceſſus. 8. 5. 2.

Monaſterium novum in ſua Diœceſi conſtruere volens Epiſcopus, quid donare eidem poſſit ex reditibus Eccleſiæ ſuæ. 12. 8 13. erectio novorum *Monaſteriorum* fieri nequit ſine Pontificis auctoritate, & Epiſcopi licentia. 9. 1. 9. *Monaſteriorum* inopiam quot mala comitentur. 11. 6. 5. Clericorum Collegia erecta intra *Monaſteriorum* clauſtra. 5. 11. 2. *Monaſteriorum* qualis olim exemptio. 3. 1. 7. *Monaſteria* inferiora uni principali quomodo olim ſubeſſent. *ibid.* *Monaſteria* parva qualiter, & quamdiu ſubjecta, aut exempta remaneant. 3. 2. 1. &c. *Monaſterii* Monialium ſepta ingrediendi opportunam facultatem quis largiri debeat. 13. 12. 23. Vid. *Eccleſiæ*, *Oblati*.

Monaſticum habitum in articulo mortis induere, quam obligationem olim importaret. 13. 12. 5.

Monetæ aureæ, aut argenteæ adulteratio &c. pœna degradationis punienda eſt. 9. 6. 7.

Moniales an poſſint ſine labe ſimoniæ dotem conſuetam monaſterio perſolvere. 11. 6. 1. &c. *Moniales* novitiæ S. Dominici an in mortis articulo Profeſſionis vota emittere poſſint. 13. 12. 3. *Moniales* perinde, ac reliqui Religioſi, a Tridentino comprehenduntur in iis, quæ ſpectant ad Profeſſionem. 13. 12. 1. quomodo vitam communem ſervare debeant. 13. 12. 18. &c. earum vita communis alia eſſe debet, ac vita communis, quæ inter Canonicos olim vigebat. 13. 12. 22. quis opportunam facultatem largiri debeat cupientibus alloqui *Moniales* Regularibus ſubjectas. 13. 12. 23. *Monialibus* Confeſſarii extraordinarii facile concedendi. 13. 12. 17. *Moniales* quando egredi e clauſura poſſint. 13. 12. 26. &c. *Monialis* etiam e monaſterio egrediens monaſticum habitum exuere nunquam debet. 13. 12. 30. Regularium regimini ſubjecta a quo habere debeat facultatem egrediendi e monaſterio. 13. 12. 27. *Monialium* translatio de uno ad aliud monaſterium, & egrediendi e monaſterio facultas Sedi Apoſtolicæ eſt reſervata, exceptis quibuſdam caſibus. 9. 15. 8. Vid. *Acceſſus*, *Clauſura*, *Confeſſarius*.

S. Monica Mater S. Auguſtini. 11. 5. 3. matrimonium contrahit cum Patritio Ethnico. 9. 3. 5.

Monita quorumdam Antiſtitum ſuis Synodis præmiſſa. 6. 1. 3. &c. *Monita* ad Ordinarios locorum ſervanda circa reſervationem caſuum. 5 5. 4.

Monitio unica, quæ tribus æquivaleat, non ſufficit, ſed trina requiritur, ut Clerici tamquam contumaces declarari poſſint Clericalibus privilegiis expoliati. 12. 3. 4.

Monitiones nonnullæ faciendæ in Synodo. 5. 12. 1. &c.

Monogamia a Chriſto inviolabiliter reſtituta. 13. 21. 8. an, & cujus diſpenſationis capax ſit. 13. 21. 9. *Montes* Pietatis an ſint uſurarii. 10. 5. 1. &c. inter Loca pia enumerantur, & Epiſcopi viſitationi ſubjiciuntur. 10. 5. 2.

Montaniſtæ hæretici, ſi in Eccleſiæ Catholicæ gremium ſe recipiebant, rebaptizabantur. 7. 6. 7.

Montanus Epiſcopus Toletanus citatur. 7. 8. 1.

de Monte Robertus citatur. 13. 15. 8.

Montenerus Didacus Epiſcopus Conceptionis in America. 13. 15. 1.

Montis Alti Oppidum in Civitatem erectum. 13. 7. 18.

Montis Faliſci, & Corneti anni 1710. Synodus. 5. 1. 11. l. 6. 1. 1. l. 7. 15. 13. l. 10. 8. 1. l. 11. 9. 1.

Montis Libani Maronitarum Synodus. 7. 9. 5.

Montis Peſſulani anni 1215. Synodus. 11. 10. 6. altera anni 1258. 10. 4. 13.

Montis Regalis Archiepiſcopus. 13. 12. 23.

Montis Regalis Synodus. 6. 3. 7.

Monumentum aliquod temporis injuria deperire, non eſt inauditum. 13. 14. 7.

Moravia. Ibi Miſſæ celebratæ Sclavonico ſermone. 6. 10. 6.

Morbi, pravæque animi affectiones, an ſimul cum lacte infantibus communicentur. 11. 7. 8.

ad Morganaticam celebrata matrimonia quid ſint. 13. 23. 12.

Mores. Eorum corruptela an epidemico morbo æquiparanda. 9. 15. 8. ſcrutinium de *moribus* promovendorum præſertim ad Sacerdotium, & Epiſcopatum, ſemper factum fuit. 5. 3. 1. &c.

Moribundus. Vid. *Abſolutio*.

Morinus Joannes citatur. 7. 13. 7. l. 7. 15. 10. l. 8. 9. 5. modeſte rejicitur. 7. 7. 3. ejus doctrina de Ordinibus infra Diaconatum ad trutinam revocatur. 8. 9. 5. &c. l. 8. 10. 4. &c.

Mortis alienæ votum an inſurgat ex coadjutoriis. 13. 10. 25. & 26.

Motivum pœnitentiæ non confundendum cum occaſione, qua quis excitatur ad pœnitentiam. 7. 13. 3.

Moyſes an licite permiſerit Judæis libellum repudii. 9. 3. 3. l. 13. 22. 4.

Mozettæ uſus omnibus Epiſcopis communis. 3. 11. 4.

Mulati. Deſcendentes ab iis an ab Ordinibus arcendi. 12. 1. 5.

Mulier, quæ hæretico ſcienter nupſerit, dote privanda. 6. 5. 3. *Mulier* poſt ſponſalia inita, ac etiam juramento firmata, an poſſit ad Religionem migrare, antequam matrimonium contrahat. 13. 12. 7. & 8. an in Religionem ex approbatis ſe recipere poſſit matrimonio rato, & nondum conſummato. 13. 12. 2. & 9. &c. *Mulier* an ex diſpenſatione Divina plures habere maritos poſſit. 13. 21. 9.

Mulieres an propriis manibus tangere Euchariſtiam poſſint. 13. 19. 27. *Mulieres* cogere, ut ſe Religioni devoveant, interdicitur ſub pœna excommunicationis. 13. 12. 1. *Mulierum* habita ratio in caſuum reſervatione. 5. 5. 2. *Mulierum* vanus luxus. 11. 9. 2. quanta modeſtia, & decentia veſtitæ *Mulieres* accedere debeant ad Eccleſiam, & præſertim ad Sacramenta Euchariſtiæ, & Pœnitentiæ. 11. 12. 3. &c. *Mulieres* ſubintroductæ. 11. 4. 4. &c.

Multæ, ſeu pœnæ pecuniariæ pro patratis criminibus a Judice Eccleſiaſtico inflictæ. 10. 9. 3. &c. harum triplex genus. 10. 10. 1. &c. penes quem deponendæ. 10. 10. 5. cur neque extrajudicialiter, neque frequenter exigendæ. 10. 9. 7. & 8. inflictæ a Judice Eccleſiaſtico ad quem uſum applicandæ. 10. 10. 1. &c.

Munus quodcumque accipere interdictum penitus Examinatoribus. 4. 7. 1. & 2. & 11. *Munus ab obſequio, aut a lingua*, an ultra ſortem exigi poſſit a mutuatario. 10. 4. 4. nulla *munera* in Ordinationibus, & in Baptiſmo accipienda a conferente. 5. 6. 1.

Munus vile exercere Eccleſiaſticis interdictum, & indecorum. 13. 9. 23. l. 13. 10. 2. ab omnibus *Muneribus* Eccleſiaſticis obeundis excluduntur eje- a Religione. 13. 11. 21. non item dimiſſi a Socie-

cie-

cietate Jeſu. 13. 11. 22.

Muratorius Ludovicus Antonius. 6. 11. 1. citatur. 13. 19. 26.

Murga Petrus refellitur. 3. 1. 14.

Muſcettola Franciſcus Maria. 8. 14. 5.

Muſica in Eccleſiis qualiter moderanda. 11. 7. 1.

Muſica inſtrumenta an interdicenda in Eccleſiis. 11. 7. 6.

Muſici Eunuchi an excludendi a Muſica Eccleſiaſtica. 11. 7. 1.

Mutatio antiquæ diſciplinæ, ſeu conſuetudinis, quando laudabiliter tolerari poſſit. 11. 4. 1.

Mutilatio membrorum an, & quando fieri poſſit ſine peccato. 11. 7. 2. &c.

Mutui duplex genus ſecundum aliquos. 10. 4. 3. Vid. *Lucrum*.

Myſterium unitatis dicitur Ordinatio præſertim Epiſcopi, & Presbyteri. 8. 11. 5.

Myſticæ ſignificationes Matrimonii rati, & Matrimonii conſummati. 13. 21. 4.

N

NAmurcenſis Synodus. 6. 10. 3. l. 13. 4. 8.

Nankinenſis Epiſcopatus erectio. 2. 10. 6.

Nannetenſis Eccleſiæ Statuta. 3. 11. 1. l. 3. 12. 1. l. 8. 6. 2.

Nannetenſis incertæ ætatis, ſed anni vel 658. vel 900. Synodus. 5. 3. 3. altera omnino incerti anni citatur, & explicatur. 11. 4. 6. & 7. alia item non indicato anno. 11. 14. 7.

Narbonenſe Pontificale citatur. 8. 2. 2.

Narbonenſis anni 1607. Synodus. 11. 10. 3. altera anni 1609. 11. 8. 3. l. 13. 2. 4. l. 13. 3. 3.

S. Narciſſus Hieroſolymorum Epiſcopus. 13. 10. 22.

Natalis Alexander. Vid. *Alexander*.

Nationalia Concilia quid ſint, & in quo ſenſu aliquando vocata univerſalia. 1. 1. 2.

Nativitas Domini. Ea die olim ſinguli communicabant. 5. 1. 7. Miſſæ nocturnæ ejus diei qualiter celebrantur. 6. 8. 7. &c.

Navagerius Card. Bernardus Epiſcopus Veronenſis. 13. 10. 29. l. 13. 12. 19.

Navarre Nicolaus Suffraganeus Lugdunenſis. 13. 14. 12.

Navarrus Martinus citatur. 8. 6. 4. l. 8. 9. 12. l. 10. 2. 1. l. 11. 6. 7. ejus opinio nimis ſevera rejicitur. 8. 4. 7. ejus diſcordia cum Dominico Soto ob trinum contractum. 10. 7. 3. & 5.

Nauſea Fredericus Epiſcopus Viennenſis in Auſtria. 7. 13. 8. l. 8. 6. 2.

Nazarenus Archiepiſcopus non eſt mere Titularis. 2. 7. 4.

Nazianzenus Archiepiſcopus (Card. Henricus Enriquez) Nuntius Apoſtolicus in Hiſpania. 11. 5. 8.

Neapolitana anni 1576. Synodus a Gregorio XIII. confirmata. 11. 5. 13. altera anni 1683. 12. 6. 9. alia anni 1694. 5. 1. 2. l. 5. 2. 4. l. 8. 14. 3. l. 9. 15. 3. l. 12. 6. 10. alia anni 1726. 5. 1. 2. l. 7. 3. 1. l. 8. 14. 3. l. 9. 15. 3. & 4. l. 11. 5. 13. l. 12. 6. 10.

Neapolitanus Archiepiſcopus. 10. 5. 2. l. 12. 2. 4. l. 13. 12. 23. l. 13. 21. 6.

Neapolitanus Senatus. Ejus Conſtitutio circa cauſas Matrimoniales acceſſorias, quæ ad Judices ſeculares pertinent. 9. 9. 5.

Nebienſis Epiſcopus. 9. 15. 5.

Neceſſitas rationabilia excuſans ab interveniendo Divinis Officiis quænam ſit. 4. 4. 1.

Nectarius Conſtantinopolitanus Epiſcopus. 1. 1. 3.

Neeſen Laurentius citatur. 13. 23. 10.

Negotiatio cur Eccleſiaſticis interdicta. 10. 3. 3. & 4. an Clericis interdicta *Negotiatio* quæſtuoſa etiam per interpoſitam perſonam inita. 10. 6. 1. &c. *Negotiationes* improprie tales Clericis minime interdictæ. 10. 6. 2. &c. quælibet *Negotiatio* diebus feſtis interdicta. 11. 3. 2.

Nemauſenſis Eccleſiæ Statuta. 3. 5. 2.

Nemauſenſis anni 1284. Synodus. 6. 4. 2. l. 7. 15. 8.

Neonas Ravennatenſis Epiſcopus. 7. 6. 1.

Neophytus ſi matrimonium contrahat cum ſecunda, vel tertia conjuge eamdem Chriſti Fidem amplexa, propterea quod prima in infidelitate permanſit, quare debeat conſenſus mutuus renovari. 13. 21. 6. &c. *Neophyti* ſunt irregulares, & inter ſacros Eccleſiæ miniſtros nunquam cooptati, niſi antea probati, certum ſuę fidei dediſſent teſtimonium. 12. 1. 4. & 6. quamdiu eorum filii ab Ordinibus arceri debeant. 12. 1. 6.

Neophytus Rhodinus citatur. 8. 1. 4.

Nepos legitimus ex filio ſpurio an poſſit hæres ab avo inſtitui. 13. 24. 20. *Nepos* legitimus ex patre illegitimo natus, an ſit capax Beneficii, quod antea avus poſſedit. 13. 24. 19.

S. Nepotianus Epiſcopus Arvernenſis. 8. 4. 5.

S. Nicæ Abbas, ejuſque prærogativæ. 3. 10. 3.

Nicæna I. anni 325. Synodus. 1. 6. 1. l. 2. 4. 5. l. 3. 3. 6. l. 3. 9. 1. l. 7. 6. 7. l. 9. 6. 4. l. 10. 4. 5. l. 11. 2. 4. l. 11. 4. 4. &c. l. 11. 7. 2. l. 12. 1. 4. & 6. l. 13. 10. 23. explicatur. 2. 2. 2. l. 13. 10. 23. ejus Epiſtola Synodica. 3. 3. 6. II. anni 787. & ſeptima Generalis. 1. 6. 3. l. 11. 6. 4.

Nicæna Fidei Formula. 5. 2. 3.

Nicæni Canones ſuſpectæ fidei. 5. 11 1.

Nicænus Epiſcopus, ejuſque prærogativa. 2. 4. 5.

Nicephorus Calliſtus citatur. 9. 9. 8. l. 13. 8. 12.

Nicephorus Confeſſor citatur. 13. 24. 12.

S. Nicetius Epiſcopus Trevirorum miraculis clarus. 4. 7. 6.

S. Nicolaus I. Papa. 2. 4. 7. l. 3. 9. 3. l. 4. 5. 1. l. 5. 1. 8. l. 7. 8. 7. l. 9. 1. 6. l. 9. 9. 3. l. 9. 10. 5. l. 9. 14. 5. l. 13. 12. 11, citatur 8. 12. 4. & 6. l. 9. 12. 8. l. 11. 1. 1. l. 11. 5. 2. & 3. l. 11. 10. 9. l. 11. 11. 3. explicatur. 8. 12. 6. ejus reſponſa ad Bulgarorum conſulta. *ibid.* & l. 13. 18. 13. & 15. cur declaraverit inaniter confirmatos Bulgaros a Presbyteris Græcis confirmatos. 7. 9. 1. & 3. qualiter Archiepiſcopo Bituricenſi titulum Patriarchæ conceſſerit. 2. 4. 7.

Nicolaus II. Papa. 3. 10. 1.

Nicolaus III. Papa. 13. 1. 7.

Nicolaus IV. Papa. 7. 7. 6.

Nicolaus V. Papa. 3. 10. 1. l. 13. 7. 6. l. 13. 13. 12.

Nicoſiani pulveris uſus cur interdictus in aliquibus Eccleſiis. 10. 3. 2.

Nicoſienſis Eccleſiæ Statuta. 3. 11. 1.

Nicoſienſis Archiepiſcopus. 7. 9. 1.

Nicylla fœmina vana. 11. 9. 2.

Nigri. Vid. *Indi*.

Ninivitæ veram contritionem habuerunt, licet commoti mortis timore. 7. 13. 3. & 7.

Nivernenſis Dux. 2. 7. 5.

Nobilis nemo eſſe poteſt, qui ingenuus non ſit. 13. 7. 18.

Noe Patriarchæ quare conceſſum indultum polygamiæ. 13. 21. 8.

Nomen Mahumetanum aſſumere an liceat ad facilius occultandam Chriſtianorum Religionem. 13. 20. 8. &c. *Nominum* inſtitutio ad quid ſignificandum excogitata. 13. 20. 14.

Nominatio regia ad alium Epiſcopatum non liberat Epiſcopum a vinculo prioris Eccleſiæ. 13. 16. 15.

Nonantulana anni 1688. Synodus. 7. 2. 13. l. 11. 12. 5.

Nonantulani Abbates, eorumque prærogativa. 2. 11. 16. Synodum celebrandi privilegio donati. 2. 11. 7.

Nordovienſis Epiſcopatus Monachorum S. Benedicti. 13. 7. 14.

Norimbergenſis Germanorum Principum Conventus. 5. 9. 4.

Notarii Apoſtolicæ Sedis. Vid. *Protonotarii*.

Notarius Synodi quinam eligendus. 4. 1. 3. *Notarii* an peculiarem conſtituerent Clericorum Ordinem. 8. 9. 7. & 8. *Notarii* Curiæ Epiſcopalis adhibendi a Judicibus Synodalibus. 4. 5. 7.

Notorius. Vid. *Scandalum*.

Novam Diſciplinam introducere aliquando prudentia eſt. 5. 3. 7.

Novarienſis Epiſcopus. 10. 9. 8. l. 10. 10. 2.

Noverca. Vid. *Matrimonium*.

Novitas an, & quando evitanda. 11. 1. 1. &c. *Novitatis* nota quando merito, & quando immerito impacta. 11. 1. 8. & 9. *Novitas* in Diœceſim non inducenda, qualis ſit. 11. 4. 1. &c. hujus ætatis homines ſunt *Novitatis* nimium ſtudioſi. 11. 7. 8.

Novitiatus annalis contrahi nequit, niſi ex diſpenſatione ſummi Pontificis. 13. 12. 2.

Novitii quo delectu recipiendi, & quomodo eorum ſpiritus explorandus. 13. 11. 7. quomodo probandi. 11. 3. 3. & 5. an emittere poſſint Profeſſionis vota in articulo mortis, & ſi convaleſcant, an eadem rata habere debeant evoluto probationis anno 13. 12. 3.

de Noyelle Carolus Generalis Soc. Jeſu. 5. 11. 9.

Nullitatis vitium an ſtatim inducatur iis actibus, qui ab Eccleſia prohibentur. 13. 13. 8.

Nullius. Quinam Prælati dicantur *Nullius*. 2. 11. 3. 4. & 14. qualitas *Nullius* quas habeat annexas prærogativas. 2. 11. 16. competit Territorio Meſſanenſis Archimandritæ. 2. 11. 7. Territorium *Nullius* a quo viſitari debeat. 3. 5. 3. Abbates *Nullius* an, & cui Synodo teneantur intereſſe. 3. 1. 16.

Numerus pluralis pro ſingulari adhibitus in ſacris Litteris. 8. 4. 4.

Nuncii Apoſtolici pro reſtituendo laicis Calicis uſu inſtarunt, ſed incaſſum. 6. 9. 3. ipſis aliquando auctoritas delegata illum permittendi. 6. 9. 2.

Nundinæ, ſeu Mercatus, in diebus feſtis an tolerandæ ab Epiſcopo. 7. 3. 2. & 3.

Nuptiæ. Earum validitas a ſolo pendet contrahentium conſenſu, nequaquam autem a nutu eorum, ſub quorum dominio, vel poteſtate contrahentes exiſtunt. 9. 11. 4. cognatio ſpiritualis eas irritas reddit. 9. 10. 6. an earum convivils intereſſe liceat Eccleſiaſticis. 11. 10. 11. Secundæ *Nuptiæ* non benedicuntur, & quare. 8. 13. 7. *Nuptiæ* inter Henrichetam Galliæ Principem, & Carolum I. Britanniæ Regem quibus ritibus celebratæ. 6. 5. 5. quam dedeceat *Nuptias* ſpirituales omnis mundana pompa, & profanus luxus. 11. 6. 7.

Nuptiales ritus olim in Eccleſia uſitati. 8. 12. 3.

Nurus. Vid. *Matrimonium*.

Nutrices Chriſtianæ nequeunt adhiberi ad lactandos filios Hebræorum. 6. 4. 2.

O

Obedientia an Superiori Regulari exhibenda ab ejectis. 13. 11. 20. & 27.

Obedientiales olim dicti Punctatores. 4. 4. 2.

Oblatæ clauſuræ lege non obſtringuntur. 13. 12. 29. domus *Oblatarum* minus periculoſa ægrotanti mulieri, quam domus conſanguineorum. 13. 12. 31. B. Mariæ Virginis de Urbe mulieres *Oblatæ*. 6. 3. 3. Vid. *Tertiariæ*.

Oblati Deo, & monaſterio filii impuberes. 6. 3. 2. *Oblati* monaſteriorum quinam ſint, & an incapaces matrimonii. 6. 3. 3. an cenſeantur perſonæ Eccleſiaſticæ, & an gaudeant privilegio fori. 6. 3. 4.

Oblatio aliqua pecuniæ exigebatur a Patriarcha Maronitarum. 5. 7. 10. *Oblationes* panis, & vini, quæ olim fiebant a Fidelibus convenientibus ad Sacrificium Miſſæ. 5. 8. 1. an aliæ interdictæ. 5. 8. 2. *Oblationum*, quæ fiebant ad Altare, duplex genus. *ibid.* *Oblationes* pro Defunctis. 5. 8. 4.

Obligatio celebrationis Miſſarum an ultra decennium protendatur. 13. 25. 9.

Oblivio Myſteriorum Fidei, & Doctrinæ Chriſtianæ, orta ex hebeti ingenio, an eſſe debeat impedimentum matrimonii contrahendi. 8. 14. 6.

Obſtetricum cura pro recta adminiſtratione Baptiſmi, quando infans periclitatur. 7. 5. 6. l. 7. 6. 4.

Occaſio, qua quis excitatur ad pœnitentiam, non confundenda cum motivo pœnitentiæ. 7. 13. 3.

Occidens. Archiepiſcopi in Occidente, Patriarchæ titulo appellati. 2. 4. 8.

Occidere. Lex de non *occidendo* innocentem an poſſit a Deo diſpenſari. 13. 21. 9. qui *occidit* Rectorem Eccleſiæ ſui juris patronatus, quas pœnas ipſe, ejuſque ſucceſſores incurrant. 13. 24. 21. Vid. *Adulterium*, *Uxor*.

Occulta crimina an ſint reſervanda. 5. 5. 2. & 3. & 4. Vid. *Epiſcopus*.

Occultare propriam Fidem quatenus liceat. 13. 20. 11. &c.

Octavianus Antipapa. 2. 6. 3.

Odeſpun Ludovicus. 6. 10. 3.

Oditia, filia Comitis Herimanni, Oleo ſancto ſana inungitur, accepta inſtantis mortis revelatione. 8. 5. 2.

Odioſa materia, & pœnalis. In ea Conſtitutiones Pontificiæ, & Canonum diſpoſitiones non ſunt extendendæ a caſu ad caſum. 10. 2. 3. & 4.

Odo Epiſcopus Pariſienſis. 3. 9. 9. l. 7. 16. 7. l. 8. 4. 5. & 6. l. 8. 6. 2.

Œconomi Eccleſiarum undenam aſſumerentur. 8. 9. 8.

Œconomus Synodalis. 4. 1. 8.

Offenſio populi quanto ſtudio præcavenda. 11. 1. 2.

Offertorii tempore quæ oblationes fierent a populo. 5. 8. 1. &c.

Officia Clericorum diverſa non ſemper indicant diverſitatem Ordinis. 8. 9. 8. *Officiis* publicis præfici nequeunt Judæi. 6. 4. 2.

Officialis quiſnam dicatur. 3. 3. 2. idem eſt, ac Vicarius Generalis Epiſcopi. 2. 8. 1. qui dicitur *Officialis* principalis; ſicuti Vicarius Foraneus dicitur *Officialis* Foraneus. 3. 3. 8. *Officiales* Sedis Apoſtolicæ, de quibus Extravag. *Cum Matthæus*, *de hæreticis*. & *Divina in eminenti*, *de privilegiis*. 3. 8. 8. reddant ſua Beneficia omnimode affecta. 9. 7. 5. *Officiales* ſuam operam Synodo præſtantes. 4. 1. 1. &c.

Officium quid ſit. 3. 3. 1. *Officia*, aut dignitates Eccleſiaſticas habere, an, & quatenus interdictum ſit filiis illegitimis. 13. 24. 11. &c. *Officium* ſimplex poteſt de novo erigi ab Epiſcopo. 12. 1. 8. an dimittens *Officium* transferat in ſucceſſorem etiam munus Examinatoris Synodalis, ad quod ſub *Officii* tantum nomine fuerat deputatus. 4. 7. 5.

S. Officium. Vid. *Congregatio S. Officii*.

Officium Divinum. Vid. *Epiſcopus*.

Officium parvum B. Mariæ Virg. aut Defunctorum, quando recitanda ſint in Choro. 13. 9. 12.

Offi-

Officium Gregotii Palamæ. Ejus recitatio interdicta. *6.* 3. 7.

Olchinienſis Epiſcopus. 3. 12. 3.

Oleſnicius. Vid. *Sbigneus*.

Oleum ſacrum, quod etiam ſanis miniſtratur apud Græcos, an haberi poſſit pro vero Sacramento. 8. 5. 4. &c. in *Olei* ſacri diſtributione aliqua pecuniæ oblatio exigebatur a Patriarcha Maronitarum. 5. 7. 10. *Oleum* balſamo immixtum qualis materia ſit Sacramenti Confirmationis. 13. 19. 16. *Oleum* Confirmationis debet eſſe ab Epiſcopo benedictum. 13. 15. 1. ſicuti etiam *Olea* ſacra ad conſecrationem ſacrorum utenſilium. 13. 16. 12. *Oleum*, materia extremæ Unctionis, quale eſſe debeat. 8. 1. 3. &c. *Oleum* ſacrum ad conſecrationem Eccleſiarum requiſitum. 13. 15. 2. & 4. *Oleum* ſacrum adhibitum ad ſui, aliorumque curandas infirmitates. 8. 4. 2. l. 8. 5. 4. l. 8. 6. 1. *Oleum* ad luminaria oblatum ad Altare tempore Sacrificii. 5. 8. 2.

Olomucenſi Epiſcopo quam caute commiſſa Regis Bohemiæ inunctio. 13. 7. 10.

Onera Miſſarum in Eccleſia Regularium adimplenda per Sacerdotem a legatario deſignandum, an poſſint adimpleri per Sacerdotem ſecularem, & caſu quo Regulares id nolint, an liceat onus Miſſarum in aliam Eccleſiam transferre. 13. 25. 7. *Onera* Miſſarum minuenda. 5. 10. 1. &c. *Onera* perpetua Miſſarum qualiter acceptari debeant. 13. 25. 10.

Operæ ſerviles quatenus diebus feſtis interdictæ. 13. 18. 10. &c.

Opinio, quam amplexi ſunt, & in praxim redegerunt Pontifices in Sacramentorum materia, probabilior dici debet, & magis plauſibilis. 13. 13. 5. Sedes Apoſtolica cavere ſolet, ne quid contra receptas Theologorum *Opiniones* decernat. 12. 5. 15. & 18. *Opinio* aſſerens Epiſcopis auctoritatem abſolvendi ab hæreſi, an ſit damnata ab Alexandro VII. 9. 4. 1.

Optatus ex Lectore Doctor audientium, ſeu Catechiſta conſtituitur. 8. 9. 8.

Optio ad Epiſcopatus Cardinalitios. 13. 8. 4. & 5.

Orani Civitas ſubjecta juriſdictioni Archiepiſcopi Toletani. 13. 7. 19.

Oratio. A quibus abſtinendum certis temporibus, ut *Orationi* melius vacetur. 5. 1. 8.

Oratores Bacchanalium cur dicti Mediolanenſes Legati. 11. 1. 9.

Oratorium. An liceat diebus feſtis audire Sacrum in *Oratorio* privato. 11. 14. 10. abuſus introducti in Regno Poloniæ circa *Oratoria* domeſtica. 6. 1. 2.

Ordinandi non initiabantur, niſi poſt probationem. 11. 3. 3. olim in convictu, & veluti Seminario Epiſcopi educabantur. 11. 2. 3. nunc in aliquibus locis, niſi certo temporis ſpatio in Seminario fuerint, non admittuntur. 11. 2. 11. quod ut ubique ſervaretur, ab Epiſcopis curandum eſſet. 11. 2. 12. *Ordinandorum* delectus ab Epiſcopo qualiter faciendus. 12. 4. 8. quos minus dignos invenit ſacra Ordinatione, repellere debet Epiſcopus. 11. 2. 16. *Ordinandorum* mores minutiſſimo ſcrutinio ſemper ſubjacuerunt. 5. 3. 1. &c. *Ordinandorum* multitudini cur, & quomodo modus imponendus. 11. 2. 1. &c.

Ordinarius. Ejus juriſdictio quo ſe extendat. 3. 7. 4. & 5. & 6. ab eo quæ moderatio ſervanda in caſuum reſervatione. 5. 5. 4. contra ejus ſævitiem quali remedio utatur S. Congregatio. 13. 10. 30. quam juriſdictionem habeat *Ordinarius*, ſeu Epiſcopus loci, in Religioſos parvorum Conventuum. 3. 2. 1. &c. quando habeat facultatem procedendi contra Religioſum tamquam apoſtatam. 13. 11. 12. & 13. & 14. & quando ea uti juxta leges æquitatis minime debeat. 13. 11. 14. ſine nimii rigoris, ac etiam injuſtitiæ nota negare nequit ejecto a Religione teſtimonium emendatæ vitæ, propterea quod is ejectionis tempore non omnia exacte ſervaverit, quæ ipſius Ordinis Conſtitutionibus caventur. 13. 11. 20. Vid. *Beneficium*, *Epiſcopus*.

Ordinatio facta ab Epiſcopo in Miſſa, non ab ipſo, ſed ab alio Sacerdote celebrata, an ſit licita, & valida. 8. 11. 5. &c. Miſſa præſertim Epiſcopi ordinantis an ſit de *Ordinationis* ſubſtantia. 8. 11. *6.* *Ordinatio* quando abſolute iteranda. 8. 11. 2. & quando conditionate. 8. 10. 13. l. 8. 11. 2. an potius ſupplendum, id quod eſt omiſſum. 8. 10. 12. *Ordinationum* ſacrarum delectus. 11. 2. 5. &c. *Ordinationes* ſacræ non niſi in Eccleſia celebratæ. 8. 11. 3. & quidem tempore Sacrificii. *ibid.* quod ultimum nunc quoque ſervandum eſt de præcepto. 8. 11. 5. *Ordinationis* ſacræ titulus. 12. 9. 1. &c. *Ordinationes* ad titulum Patrimonii unde originem ſuam repetant. 11. 2. 14. jura *Ordinationis* olim ſoluta in honoris, & ſubjectionis ſignificationem. 5. 6. 1. ad quem ſpectet *Ordinatio* ſubditorum ſecularium Prælati inferioris. 2. 11. 14. qualiter ſe continere debeant Epiſcopi circa *Ordinationes* Regularium. 9. 17. 3. & 4. an valida, & licita ſit *Ordinatio*, ſi Epiſcopus ab uno Epiſcopo conſecretur, altero tantum ſeculari Presbytero aſſiſtente. 13. 13. 2. &c. *Ordinationes* coactæ an ſint licitæ, & validæ. 12. 4. 2. & 3. & 7. *Ordinatio* Epiſcopalis Celidonii cur reprobata a S. Hilario. 9. 8. 5. & Marcelli Dienſis cur reprobata a S. Hilaro Papa. 9. 8. 6. Vid. *Cardinales*.

Ordinatus a Pontifice ceteris præfertur. 3. 10. 8.

Ordines Militares, excepta Religione Hieroſolymitana, non emittunt Profeſſionem ſolemnem, vi cujus matrimonii rati, non conſummati, vinculum diſſolvatur. 13. 12. 9.

Ordo S. Hieronymi. Ejus Oblati. *6.* 3. 3.

Ordo Hieroſolymitanus. 3. 7. 1. &c. l. 12. 5. 15. &c. l. 13. 12. 9.

Ordo S. Jacobi de Spatha. Ejus juriſdictio ſpiritualis. 13. 14. 14.

Ordo Ss. Mauritii, & Lazari. 3. 7. 8.

Ordo ſacer eſt verum Sacramentum. 8. 9. 2. &c. utrum in cujuslibet *Ordinis* minoris collatione verum conficiatur Sacramentum. 8. 9. 1. &c. in *Ordinibus* minoribus an conferatur gratia. 8. 9. 9. & 12. l. 8. 10. 4. qui *Ordines* etiam minores ſuſcipit in peccato, quale novum peccatum, & an ſacrilegium committat. 8. 9. 1. & 12. aſcendens ad *Ordinem* cum alicujus cenſuræ vinculo an incurrat irregularitatem. 12. 3. *6.* & 7. *Ordo* quare iterari nequit. 8. 8. 3. *Ordinis* Miniſter eſt Epiſcopus. 13. 19. 5. Epiſcopi deſtinati ad *Ordines* Græcis conferendos. 2. 12. 2. Vicarius Generalis an poſſit concedere litteras dimiſſorias ad *Ordines*. 2. 8. 2. qui ad *Ordines* ſacros extra tempora, vel abſque litteris dimiſſorialibus, vel ante legitimam ætatem promoventur, quas pœnas incurrant. 9. 8. 3. *Ordines* qua prævia informatione conferendi ab Epiſcopo. 4. 7. 1. ad *Ordines* minores quinam promovendi. 12. 4. 3. qui ad *Ordines* etiam minores aliquem promovebat minus idoneum, aut ante legitimam ætatem, aut ſine Patrimonio, quas pœnas olim incurreret. 9. 8. 3. conjugati an, & quibus conditionibus poſſint ad *Ordines* ſacros promoveri, & variæ in hac materia diſpenſationes conceſſæ. 13. 12. 16. a ſacris *Ordinibus* arcentur Neophyti. 12. 1. 4. & 6. & ſpurii. 9. 14. 4. an, quare, & quatenus etiam illegitimi. 13. 24. 11. & 12. deſcendentes ex Judæis, Mauris, Nigris, Indis, aliiſ-

liiſque infidelibus, an ſint *Ordinum* incapaces. 12. 1. 4. & 5. & 6. quibus culpis immunes eſſe debeant *Ordinibus* ſacris initiandi. 9. 6. 2. *Ordinem* aliquem ſuſcepturi an alicujus Eccleſiæ ſervitio ſemper mancipandi. 11. 2. 4. &c. in *Ordinum* collatione nulla munera accipienda. 5. 6. 1. *Ordinum* numerus infra Diaconatum. 8. 9. 7. &. eorum origo, ſeu ſingulorum inſtitutio. 8. 9. 6. &c. eorum quænam ſit materia. 8. 10. 4. & 9. intra Miſſarum ſolemnia, ſed extra ſanctuarium, & Altare conſerebantur. 8. 11. 4. congruum eſt, ut in Miſſa nunc item conſerantur. 8. 9. 12. l. 8. 11. 4. an poſſint ſimul cum Subdiaconatu eadem die uni eidemque perſonæ conſerri. 12. 3. 5. quibus, & quando eos conſerre poſſint Abbates. 2. 11. 8. &c. præſertim Mantuæ Abbas S. Barbaræ. 3. 1. 6. eorum collatio facta ab Abbate perſonis in ſuo privilegio non comprehenſis an ſit valida. 2. 11. 13. in *Ordinibus* minoribus conſtitutus quando fruatur privilegio fori. 12. 2. 1. l. 12. 6. 4. & 5. ad *Ordines* ſacros nemo Religioſus ante Profeſſionem promoveri poteſt, niſi habens Patrimonium, vel Beneficium Eccleſiaſticum, exceptis Religioſis Soc. Jeſu. 13. 11. 24. & 25. *Ordines* hierarchici quinam ſint. 13. 19. 17. quæ conditiones ad eos rite ſuſcipiendos prærequirantur. 12. 4. 3. & quæ diſpoſitiones præviæ. 11. 2. 17. an ad eos ſuſcipiendos quiſquam adigi poſſit. 12. 4. 5. & 6. trium *Ordinum* hierarchicorum, i. e. Epiſcopatus, Presbyteratus, & Diaconatus, quænam ſit adæquata materia, & forma. 8. 10. 1. &c. *Ordo* ſacer eſt impedimentum dirimens matrimonium. 13. 12. 14. *Ordinis* ſacri aſſumptio an diſſolvat vinculum matrimonii rati non conſummati. *ibid.* per *Ordines* ſacros in ſeculo ſuſceptos an poſſit quis dici ab incontinentiæ periculo procul abeſſe. *ibid.* Epiſcopus renuens *Ordines* alicui conferre, non tenetur cauſam manifeſtare. 12. 8. 4.

Epiſcopalis *Ordinis* poteſtas. 1. 4. 1. Epiſcopi *Ordinis* poteſtate ſuperiores ſunt Presbyteris. 13. 1. 2. quæ ſpectant ad *Ordinis* poteſtatem, a Vicario Generali, etſi Epiſcopali *Ordine* ſit inſignitus, expleri nequeunt, ant alteri Epiſcopo committi. 2. 8. 2. *Ordinis* apoſtaſia. 13. 11. 9.

Vid. *Caſtitas*, *Dimiſſoriæ*, *Epiſcopus*.

Ordo ſedendi in Synodo. 3. 10. 1. &c.

Ordo Officii Divini Romæ editus anno 1645. citatur. 6. 8. 21. alter pariter Eccleſiæ Patriarchalis Venetiarum citatur. *ibid.*

Ordo Eccleſiæ Apamienſis. 6. 8. 4.

Ordo Romanus citatur. *ibid.*

Organa, aliaque inſtrumenta muſica, an ab Eccleſiis eliminanda. 11. 7. 6.

Orientales Eccleſiæ an Pallii prærogativa gauderent. 13. 15. 18. &c. earum conſuetudo circa Confirmationis adminiſtrationem. 7. 9. 1.

Orientales. Eorum ritus in adminiſtratione extremæ Unctionis. 8. 1. 4. l. 8. 3. 3. l. 8. 4. 8. l. 8. 5. 3. & circa jejunium Sabbathi. 11. 5. 1. &c. eorum controverſiæ circa cibos diebus eſurialibus licitos. 11. 5. 10. *Orientalium* quorumdam error circa ſecundas nuptias. 8. 13. 7.

Origenes a ſacra Ordinatione repulſus, quia ſe eunuchum fecerat. 11. 7. 4. citatur. 13. 1. 3. & 4.

Oriolana anni 1600. Synodus. 10. 10. 3.

Oriolanus Epiſcopus. 13. 1. 13.

Oritanus Epiſcopus. 13. 24. 14.

Ornamenta Clericis interdicta. 11. 4. 2.

Ornatus muliebris an, & quale peccatum ſit. 11. 12. 1. &c.

Orphani ad tribunalia Eccleſiaſtica provocare ſemper poſſunt. 9. 9. 10.

Oſcenſis Epiſcopus. 6. 8. 3.

Oſcenſis anni 598. Synodus. 1. 3. 1. l. 1. 5. 2. l. 3. 1. 1. altera non indicato anno. 6. 8. 3.

Oſculum pacis an accipiendum a Metropolitano in Conciliis Provincialibus. 5. 1. 10. & 11.

Oſius Epiſcopus Cordubenſis. 11. 14. 7.

Oſnabrugenſis anni 1628. Synodus. 11. 11. 6.

Oſſinius Armenorum Rex. 8. 1. 4.

Oſtiarii ſit mentio expreſſa ab Eccleſiæ primordiis. 8. 9. 6. & 7. *Oſtiariorum* officium. 11. 1. 8.

Oſtiarii Synodales. 4. 1. 7.

Oſtienſis Card. Henricus de Seguſio. 13. 24. 21. citatur. 7. 16. 9. l. 13. 15. 15.

Oſtienſis, & Veliternenſis Epiſcopus. 7. 1. 7. l. 13. 6. 6. l. 13. 8. 3. ejus duplex prærogativa & Pallium geſtandi, & conſecrandi Pontificem. 2. 6. 1. l. 13. 7. 3. l. 13. 15. 8. Suffraganeum habere ſolet. 13. 8. 5. l. 13. 14. 8.

Oſtienſis, & Veliterna anni 1698. Synodus. 6. 3. 6. l. 7. 2. 13. l. 7. 14. 2.

Oſtunenſis Epiſcopus. 13. 24. 14.

Otho IV. Imperator. 13. 13. 12.

Othobonus Card. S. Hadriani ad Regnum Angliæ Legatus. 10. 9. 3.

Otto Card. Tuſculanus. 7. 9. 1.

Ovidius Poeta citatur. 11. 9. 2.

Oxonienſis anni 1408. Synodus. 6. 10. 3.

P

PAcis Oſculum. Vid. *Oſculum*.

Pacta circa ſuas penſiones Epiſcopis Suffraganeis omnino interdicta. 13. 14. 6. *Pacta*, & conventiones, ſeu capitulationes, ſeu concordata ab Epiſcopis etiam præſtito juramento inita cum Canonicis eos mox electuris, an ſint irrita. 13. 13. 11. &c. quid, ſi eadem poſt electionem fiant ab ipſis Epiſcopis? 13. 13. 17. & 21. &c. ſi honeſta ſint, & in publicam utilitatem tantummodo vergant. 13. 13. 19. &c. ſi fiant a Cardinalibus in Conclavi ante Pontificis electionem. 13. 13. 20. ſi fiant a Capitulis, & Collegiis, quæ unius Abbatiſſæ, ſeu Præpoſitæ regimini ſubjaceant. 13. 13. 23.

Pactum francandi, cujus naturæ contractus ſit, & quas conditiones habere debeat, ne ſit uſurarius. 10. 8. 3. &c.

Palæotus Card. Gabriel primus Archiepiſcopus Bononiæ. 4. 5. 6. l. 4. 8. 4. l. 8. 14. 3. l. 13. 19. 18. citatur cum laude. 5. 3. 6. l. 10. 8. 5.

Palæſtinæ Epiſcopi S. Alexandrum coadjutorem dant S. Narciſſo cum jure ſucceſſionis. 13. 10. 22.

Palama. Vid. *Gregorius*.

Palentina anni 1322. Synodus. 1. 6. 3.

Palladius Galata citatur. 1. 1. 3.

Palladius Præfectus Prætorio. 3. 9. 1.

Pallavicinus Card. Sfortia citatur. 6. 6. 9. l. 7. 4. 7. l. 7. 13. 7.

Pallium, quod etiam *Palleum* dicitur, ejuſque myſtica ſignificatio. 13. 15. 18. quis Pontifex illud primus conceſſerit. 13. 15. 8. ejus uſus quibus competat, & quibus aliquando conceſſus. 2. 6. 1. l. 13. 15. 7. &c. olim non niſi Romæ præſentibus concedebatur. 13. 15. 18. illud induere quando poſſit Epiſcopus, aut Archiepiſcopus. 3. 11. 5. &c. *Pallium* affert complementum muneris Archiepiſcopalis. 2. 5. 8. ejus honorem quæ prærogativæ, & privilegia conſequantur. 2. 6. 1. l. 13. 15. 9. *Pallii* honore cur non fruantur Patriarchæ, & Archiepiſcopi in partibus. 13. 15. 17. ante *Pallii* receptionem poteſt Epiſcopus Synodum cogere, & Pontificalia exercere; Archiepiſcopus non poteſt, & quare. 2. 6. 4. ex duobus *Pallio* utentibus quis alium

lium præcedere debeat. 13. 15. 9.

Pallium Philoſophorum proprium in Sacerdotibus olim improbatum. 11. 8. 1.

Palma Hieronymus junior. 13. 24. 2.

Palmerius. Vid. *de Cocco*.

Pampilonenſis Epiſcopus. 12. 7. 6. l. 13. 9. 21. l. 13. 24. 14.

S. Pancratii de Lucar Plebanus. 5. 4. 2.

S. Pancratius Martyr acerrimus in perjuros ultor. 4. 7. 6.

Panis offerebatur ad Altare tempore Oblationis. 5. 8. 1. & 2.

Panormitanus Archiepiſcopus. 12. 6. 10. l. 13. 12. 16.

Papa, nomen olim Epiſcopis commune. 1. 3. 4. & quare. *ibid.* quandonam cœperit eſſe proprium Pontificis. *ibid.* *Papa* eſt Patriarcha Oecumenicus. 2. 4. 7. *Papa* an unquam coegerit Concilium Provinciale. 2. 2. 5. & 6. Diœceſanum. 2. 2. 7. Vid. *Pontifex*.

Papebrochius Daniel citatur. 13. 18. 5. & 6.

Papienſis Epiſcopatus. Huic unitur in perpetuum titulus Archiepiſcopi Amaſiæ. 13. 8. 15. l. 13. 15. 17.

Papienſis Epiſcopus. 2. 6. 3. pallii honore ab antiquis temporibus fruitur. 2. 6. 1. l. 13. 15. 17.

Papinianus citatur. 9. 13. 1.

Parabolani quid eſſent. 8. 9. 8.

Parata, id eſt Procuratio. 5. 6. 2. & 3.

Parentes an poſſint matrimonia irritare. 9. 11. 4. unde profluxerit *Parentum* poteſtas offerendi monaſterio filios impuberes. 6. 3. 2.

Pariſienſe Parlamentum. 9. 9. 2.

Pariſienſe Rituale. 8. 3. 4.

Pariſienſes Theologi. 8. 13. 1.

Pariſienſis Curiæ Decretum contra reſignationes Beneficiorum examinatur. 13. 10. 18.

Pariſienſis Reformationis anni 1586. articuli citantur, & explicantur. 4. 7. 2.

Pariſienſis anni 829. Synodus. 7. 10. 8. altera anni 1212. 11. 10. 6. alia anni 1346. 3. 12. 4. alia anni 1557. 8. 6. 5.

Parochia. An Parochiani teneantur in Paſchate communicare in propria *Parochia*. 9. 16. 5. in *Parochiis* unitis Capitulo, ſeu monaſterio, deputari ſolent Vicarii ad nutum amovibiles. 12. 1. 2.

Parochiales Eccleſiæ quibus conferendæ. 13. 9. 18. &c. nulli conferendæ, niſi prævio examine inveniatur idoneus. 4. 7. 1. l. 4. 8. 9. *Parochialium* collationes quandonam ſint irritæ ex defectu legitimi concurſus. 4. 7. 9. *Parochialium* collationem an Capitulum Sede vacante poſſit ſibi reſervare. 4. 8. 10. *Parochiales* Juriſpatronatus Laici. 4. 8. 9. Inſtitutio *Parochialium* Juriſpatronatus Eccleſiaſtici. 4. 8. 7. & 8. Rectores Eccleſiarum *Parochialium* quibus veſtibus uti debeant, cum interſunt Synodo. 3. 11. 9.

Parochus Parochiali præponendus qua ætate eſſe debeat. 13. 10. 20. qui, concurſu habito dignior inventus, conſecutus eſt Parochiam, remanet in poſſeſſione durante appellatione interpoſita. 13. 9. 18. *Parochi* olim Sacerdotum, & Presbyterorum nomine deſignati. 3. 5. 1. ab illis quando, & coram quo Fidei profeſſio eſt emittenda. 5. 2. 5. & 7. eorum poteſtas eſt ordinaria. 5. 4. 3. an ipſi aliquando habeant poteſtatem reſervandi caſus. 5. 4. 2. quanta ipſis habenda ſit cura ſuarum animarum. 3. 12. 3. quoad obligationem Sacramenta populo adminiſtrandi quæ differentia intercedat inter *Parochos*, & Epiſcopos. 13. 19. 6. obligatio *Parochi* celebrandi Miſſam ſingulis diebus feſtis pro populo ſibi concredito. 13. 25. 4. & 5. olim habebatur Seminarium Clericorum in domo cujuslibet *Parochi*. 5. 11. 1. *Parochi* quanta ſolertia edocere debeant obſtetrices de iis, quæ pertinent ad rectam Baptiſmi adminiſtrationem. 7. 5. 6. l. 7. 6. 4. quam ſoliciti eſſe debeant de Viatico moribundis miniſtrando. 7. 11. 2. ne graventur illud in eadem infirmitate iterum, ac tertio miniſtrare. 7. 12. 4. an ſint excuſabiles, ſi ſinant pueros ex hac vita migrare ſine Viatico. 7. 12. 1. & 3. *Parochus* ſolus eſt Miniſter ordinarius extremæ Unctionis. 8. 4. 7. ad quam partem propendere debeat in dubio, an iteranda ſit extrema Unctio. 8. 8. 4.

Parochus in quo ſenſu ſit legitimus matrimonii Miniſter. 8. 12. 2. l. 8. 14. 5. ejus præſentia in matrimonii celebratione qualis requiratur. 13. 23. 1. &c. ejus, & duorum teſtium præſentia an requiratur ad valorem matrimonii in Belgii fœderatis Provinciis. 6. 6. 3. &c. quandonam cœperit hæc lex obligare. 6. 6. 9. *Parochus* quandonam ſuam aſſiſtentiam denegare debeat contrahentibus matrimonium. 6. 7. 6. &c. matrimonium initum ſine Sacerdotis præſentia an ſit validum in ratione contractus. 8. 13. 1. &c. *Parochus* partes agit teſtis auctorizabilis Sacramenti matrimonii. 13. 23. 6. & 7. *Parochus* aſſiſtens matrimonio, cui legitimæ non præceſſerint denuntiationes, quam pœnam incurrat. 12. 6. 2. in quo ſenſu teneatur impedire matrimonia aſtute ac doloſe, & ſine præviis denuntiationibus contracta; &, iis ita contractis, quid agere debeat. 13. 23. 10. prohibitio facta *Parocho*, ne aſſiſtat alicui matrimonio, an illud reddat invalidum. 12. 5. 2. & 3. *Parochus* an poſſit ſua præſentia, & auctoritate firmare contractum, quem ſcit a contrahentibus ſacrilege iniri. 8. 14. 5.

Parocho quando liceat iterare Miſſam. 6. 8. 2. & 3. l. 7. 11. 2. *Parochi* conſulendi ante Synodum. 6. 1. 1. intereſſe debent Synodo Diœceſanæ. 3. 4. 2. l. 3. 5. 1. &c. quo ordine ſedeant in Synodo. 3. 10. 7. *Parochus* Eccleſiæ ſubjectæ Prælato Nullius cui Synodo intereſſe debeat. 3. 5. 3. quamdiu ante Synodum celebranda a *Parochis* Miſſa de Spiritu Sancto. 5. 1. 1. non ita facile *Parocho* illiterato ſubſtitui poteſt Vicarius idoneus. 13. 10. 16. contra *Parochorum* prætenſam imperitiam, & ignorantiam, quanta prudentia, & cautela procedere debeat Epiſcopus, 13. 9. 21. quid agere debeat Epiſcopus, ſi *Parochi* ad examen iterum vocati, inveniantur illiterati, & imperiti. *ibid.* *Parochi* tenentur reſidere etiam peſtis tempore. 13. 19. 2. cur poſſint peſtis tempore miniſtrare parochianis per alium idoneum Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ. 13. 19. 6. an, & quomodo teneantur peſte laborantibus Viaticum, & extremam Unctionem miniſtrare. 13. 19. 7. &c. *Parochus* abſens a ſua Parochia ſine licentia qua pœna multandus. 10. 9. 8. conſanguinei, affines, & familiares *Parochi* renuntiantis Parochiam, aut Epiſcopi admittentis, an poſſint admitti ad concurſum. 13. 24. 3. & 4. filius illegitimus *Parochi* jam defuncti an poſſit audire Confeſſiones in Eccleſia, in qua pater fuit *Parochus*. 13. 24. 14. Cathedraticum ſolvendum ab omnibus *Parochis*. 5. 7. 2. & 5. contentiones *Parochorum* cum Cappellanis Confraternitatum. 12. 7. 7. Vid. *Confeſſio*, *Infirmus*, *Sacerdos*, *Verbum Dei*.

Parraccianus Card. Jo. Dominicus. 13. 8. 18.

Parrucca, ſeu coma ſuppoſititia, quare olim improbaretur, & an Clericis interdicta ſit, vel interdicenda. 11. 9. 1. &c.

Parthenius Græci ritus Epiſcopus Lacedæmoniæ, & Vicarius Apoſtolicus. 2. 12. 8.

Participantes Protonotarii, & non *participantes*. 3. 8. 3.

Paſcha. Olim omnes communicabant in *Paſcha-ſe*.

te. 5. 1. 7. *Paſchatis* dies, qua Regularibus prohibetur adminiſtratio Euchariſtiæ, ſolam comprehendit Dominicam Reſurrectionis. 9. 16. 3. & 5.

Paſchale tempus ad obtemperandum Communionis præcepto qualiter computetur, & an prorogari poſſit ab Epiſcopo. 12. 6. 10.

Paſchalis penſio idem eſt, ac Cathedraticum. 5. 6. 2.

Paſchalis Carolus laudatur. 1. 3. 4.

Paſqualigus Zacharias citatur. 13. 25. 35. refellitur. 11. 9. 5.

Paſſavantius Jacobus citatur. 6. 10. 1.

Paſſavienſes Canonici contra Innocentianæ Bullæ præſcriptum pacta quædam doloſe ineunt cum Epiſcopo eligendo, quæ irrita declarantur, relaxato etiam juramento. 13. 13. 18.

Paſtellum omnino interdictum. 5. 6. 1.

Paſtor ad viſitandas ſuas oves ne ſæpius accurrat, ut eas ſæpius tondeat. 10. 10. 6.

Paſtorale Baculum conceſſum Dignitatibus, & Canonicis Cathedralis Lucenſis. 3. 11. 11.

Paſtorale Mechlinienſe, Viennenſe, Lemovicenſe. 8. 8. 4. Mechlinienſe citatur. 8. 6. 2. laudatur. 8. 3. 4.

Patavinæ Cathedralis Dignitates, & Canonici, Protonotariis Apoſtolicis adſcripti. 3. 8. 5.

Patavinus Epiſcopus. 4. 8. 6. collatio Parœciæ a *Patavino* Epiſcopo facta ſuo familiari approbatur a Sixto V. 13. 24. 5. & 6.

Patavinus Vicarius Generalis præcedit Abbati S. Nicæ. 3. 10. 3.

Patenæ. Vid. *Calices*.

Patentati Eccleſiæ in ſolo Lateranenſi fundatæ qua fruantur exemptione. 3. 8. 2.

Pater an obtinere poſſit Beneficium, quod filius antea habuerit. 13. 24. 15.

Patientia, & tolerantia multa Eccleſiæ Præſules ſæpe obtinent illam abuſum emendationem, quam nulla alia ratione obtinuiſſent. 13. 17. 5.

SS. Patres interdum oratoria quadam exaggeratione loquuntur. 7. 2. 9.

Patres Patriæ olim Epiſcopi appellabantur. 1. 3. 4.

Patria. Vid. *Rebelles*.

Patria poteſtas quam olim apud Romanos immoderata. 9. 11. 2.

Patriarchæ titulus quibus conceſſus. 2. 4. 6. &c. *Patriarcharum* jura. 1. 4. 3. l. 2. 6. 2. *Patriarchæ* præſident Conciliis Nationalibus. 1. 1. 2. *Patriarchæ* in partibus Pallii honore non fruuntur, *Patriarchæ* tamen appellari poſſunt. 13. 15. 17. *Patriarchæ* Græci Pallii prærogativa non gaudent. 13. 15. 17. &c. fax prælata ante *Patriarchas* Orientales. 6. 2. 3. *Patriarchæ* Ulyſſiponenſis privilegium inungendi Luſitanos Reges in brachio. 13. 7. 8. & 9.

Patriarchium Bituricenſe, Liber ſic inſcriptus, cujus Auctoris ſit. 2. 4. 7.

Patrimonialitas Clericorum quid ſit. 12. 7. 1.

Patrimonium. Ejus conſtitutio, alienatio, permutatio, vel ſubrogatio. 12. 9. 1. *Patrimonia* Clericorum pro ſufficienti Ordinationis titulo admiſſa. 11. 2. 8. & 9. & 14. & 15. in *Patrimoniis* aſſignandis quot fraudes adhibeantur. 11. 2. 15.

S. Patritius Epiſcopus. 11. 9. 3.

Patritius Ethnicus maritus S. Monicæ. 9. 3. 5.

Patronatus. Vid. *Juriſpatronatus*.

Patroni Eccleſiaſtici jura poſt Tridentinum imminuta. 4. 8. 8. circa *Patronum* Eccleſiaſticum quæſtiones tres reſolutæ. *ibid.* quandonam facultas judicandi digniorem inter approbatos ſpectet ad *Patronum* Eccleſiaſticum. 4. 8. 7. & 8.

Patroni, qui indignum præſentant, qua pœna afficiantur. 12. 7. 6. an Vicarius Generalis poſſit inſtituere, & confirmare præſentatos, & electos a *Patronis* ad Beneficia. 2. 8. 2.

Paulinianus frater S. Hieronymi invitus primum in Diaconum, deinde in Presbyterum ordinatus. 8. 11. 3.

S. Paulus Apoſtolus curatus ab Anania. 7. 7. 3. an totius Legis Moſaicæ abolitionem voluerit, & prædicaverit. 1. 1. 5. quomodo cum Judæis tamquam Judæus, & cum Gentilibus tamquam Gentilis converſatus ſit. 13. 20. 10.

Paulus II. Papa. 13. 7. 6. l. 13. 13. 20. ejus Conſtitutio de rebus Eccleſiæ non alienandis an, & quantum obliget. 12. 8. 9. &c.

Paulus III. Papa. 2. 3. 3. l. 5. 2. 1. l. 5. 3. 3. l. 6. 8. 14. l. 6. 9. 2. l. 7. 1. 3. l. 9. 4. 8. l. 13. 10. 29. l. 13. 13. 14. l. 13. 15. 3.

Paulus IV. Papa. 6. 4. 2. l. 9. 2. 3. l. 9. 6. 7. l. 9. 16. 3.

Paulus V. Papa. 2. 10. 7. l. 2. 11. 16. l. 5. 5. 7. l. 6. 5. 2. l. 6. 9. 3. & 4. l. 7. 13. 10. l. 7. 15. 2. l. 9. 15. 2. & 7. l. 13. 3. 4. l. 13. 6. 8. l. 13. 21. 6.

Paulus Anconitanus Epiſcopus Legatus Apoſtolicæ Sedis. 9. 8. 8.

Paulus Populonienſis Epiſcopus. 7. 9. 1.

Paulus Diaconus citatur. 9. 10. 3.

Paulus Juriſconſultus, ſeu potius Aniani locus citatur. 9. 11. 2.

Paulus Simon a S. Joſeph laudatur. 6. 7. 5.

Paulutius Antonius citatur. 1. 1. 4.

Pauperes. Quæ eleemoſynæ olim in *Pauperum* alimoniam deſtinarentur. 10. 9. 1. *Pauperum* defenſores undenam aſſumerentur. 8. 9. 8. cur *Pauperum* præcipue mentio fiat, quando de uſuris ſermo eſt. 10. 4. 5. quam graviter teneantur Beneficiarii *Pauperibus* erogare ſuperflua redituum Eccleſiaſticorum. 7. 2. 3. &c.

Paupertas monaſteriorum eſt obex clauſuræ omnium maximus. 13. 12. 24. arbitrio Superioris committitur decernere, an vera ſit alicujus *Paupertas*. 10. 10. 1. an, & quomodo ſervanda *Paupertas* abejectis a Religione. 13. 11. 20. & 27. Votum *Paupertatis* ſervandum a Monialibus. 13. 12. 21. & 22. ad *Paupertatis* votum religioſius cuſtodiendum quantum conducat vita communis. 13. 12. 18. &c.

de Pazzis Coſmas Epiſcopus Florentinus. 9. 9. 13.

Peccata dicuntur etiam leviores culpæ. 9. 6. 2. *Peccata* venialia an per Indulgentias deleantur etiam quoad culpam. 13. 18. 7. *Peccata* quædam ab Eccleſia olim remitti inſueta. 5. 4. 3. quæ *Peccata* deleantur per extremam Unctionem. 8. 7. 3. *Peccata* atrociora, & graviora reſervanda. 5. 4. 2. l. 5. 5. 1. &c. an reſervanda ſint *Peccata* occulta. 5. 5. 2. & 3. & 4. & interna. 5. 5. 5. rei *Peccati* lethalis, & præſertim incontinentiæ, an ſint a Clericali ordine omnino excludendi. 11. 2. 17.

Peccatores publici, & manifeſti, quinam ſint. 7. 11. 8. iis denegata Sacramenta. 8. 5. 1. an, & quando *Peccatoribus* deneganda Communio. 7. 11. 4. &c. an impertienda abſolutio ſaltem conditionata *Peccatoribus*, qui ſceleribus ſemper inquinatam vitam egiſſe palam dignoſcuntur, quive etiam in actuali peccato morbo lethali correpti, & moribundi nulla dare valent pœnitentiæ ſigna. 7. 15. 12.

Peculii, ſeu Livelli uſus Monialibus qualiter permiſſus. 13. 12. 18. &c.

Pecunia olim an ſoleret offerri ad Altare. 5. 8. 3.

8. 3. quando primum cœperit offerri. 5. 8. 4. tunc offerebatur tantum in commune. *ibid. Pecunia* exacta ob diſpenſationes matrimoniales quomodo juſtificetur. 13. 10. 29.

Pecuniaria pœna an, & quibus imponi poſſit. 3. 2. 8. l. 3. 12. 2.

Pedibus nudis incedere poſt extremam Unctionem olim putabatur interdictum. 8. 7. 1.

Pekinenſis Epiſcopatus erectio. 2. 10. 6.

Pelagii errores proſcripti. 13. 3. 1. & 2.

Pellex quid ſit. 9. 12. 4.

Penia Franciſcus citatur. 6. 11. 13.

Penicilli uſus an licitus ſit in miniſtratione Sacramenti Confirmationis, & extremæ Unctionis. 13. 19. 15. &c.

Pennenſis Synodus. Vid. *Adrienſis*.

Penſio ſolvenda Epiſcopo, ſeu Cathedraticum. 5. 6. 2. *Penſiones* annuę exſolvendæ juxta vires Eccleſiæ onerandæ. 13. 16. 3. *Penſiones* annuę Suffraganeis Epiſcopis deſtinatæ. 13. 14. 4. &c. *Penſio* Eccleſiaſtica pro ſufficienti Ordinationis titulo admiſſa. 11. 2. 14. & 15. ex *Penſionibus* an inſurgat alienæ mortis votum. 13. 10. 26. cujus *Penſionis* incapaces ſint filii illegitimi Clericorum. 13. 24. 14.

Pentecoſtes. Olim ſinguli in *Pentecoſte* communicabant. 5. 1. 7.

Peregrini, & advenæ conſuetudinibus loci, in quo ſunt, ſe accommodare poſſunt, & debent. 11. 5. 3.

Perez Franciſcus Epiſcopus Terulenſis. 10. 9. 5.

Perfidiæ apoſtaſia. 13. 11. 9.

Pergulæ Oppidum in Civitatem erectum. 13. 7. 18.

Periculum. An poſſit quis ratione *periculi* percipere aliquid a mutuatario ultra ſortem. 10. 7. 5. non videtur rationi conſentaneum legem ferri ad præcavendum *periculum*, quod rariſſimum eſt. 11. 4. 6.

Periodeutæ quinam eſſent. 4. 3. 2.

Perjuri ad SS. Martyrum ſepulchra puniti. 4. 7. 6.

Permiſſio. Quæ certo licent Epiſcopis ex tacita *Permiſſione*, & conniventia Apoſtolicæ Sedis, non debent in Synodo decerni, neque juri ordinario Epiſcoporum attribui. 9. 2. 7.

Permutatio. Vid. *Beneficium*.

Perrimezzi Joſeph Maria citatur. 3. 11. 4.

de Perron, ſeu Perronius Card. Jacobus. 2. 1. 2. l. 6. 10. 1.

Perſecutionis tempore an fugere poſſit qui curam animarum gerit. 13. 19. 2.

Perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ, ad verbalem Clerici degradationem adhibitæ, votum habent deciſivum. 9. 6. 4. *Perſonæ*, quæ debent Cathedraticum ſolvere. 5. 7. 2. &c. *Perſonarum* acceptio, præſertim in Sacramentorum adminiſtratione, reprobatur. 7. 10. 9.

Perſonatos incedere Eccleſiaſticis interdictum. 11. 10. 11.

Perſonatus quid ſit. 3. 3. 1.

Pertſch Joannes Georgius confutatur. 2. 7. 1.

Peruſiæ primum erecti Montes Pietatis. 10. 5. 1.

Peruſinus Epiſcopus. 13. 12. 23.

Peſtis tempore quę Sacramenta, a quibus, & quomodo adminiſtranda. 13. 19. 1. &c. Monialis laborans *Peſte* egredi poteſt a clauſura. 13. 12. 26. & 31.

Petavius Dionyſius. 13. 1. 2.

Petra Card. Vincentius. 13. 8. 18.

Petricovienſia anni 1449. Comitia. 3. 10. 1.

Petrocorenſis Seminarii Theologia moralis citatur. 5. 5. 8.

Petruccius Card. Petrus Matthæus Epiſcopus Æſinus. 11. 12. 5.

S. Petrus Apoſtolus fuit Epiſcopus Romanus, & hanc Sedem uſque ad mortem retinuit. 2. 1. 1. *S. Petri* Baſilica Conſtantinopolitana. 4. 7. 6.

S. Petrus Chryſologus. 11. 1. 4.

S. Petrus Cœleſtinus citatur. 13. 10. 4.

S. Petrus Damiani. 13. 12. 5. ejus adhuc pueri facinus Divinitus inſpiratum. 5. 8. 5. priſtinæ ſeveritatis tenaciſſimus. 10. 9. 1. citatur. 2. 9. 2. l. 5. 6. 4. l. 7. 14. 1. l. 10. 1. 4. l. 13. 17. 9. defenditur, ſeu explicatur. 11. 10. 4.

Petrus Maronitarum Patriarcha Pallio donatur. 13. 15. 19.

Petrus Epiſcopus Beritenſis, Vicarius Apoſtolicus in Regno Sinarum, Synodum celebrat. 2. 10. 8. l. 13. 3. 4.

Petrus Subdiaconus S. Gregorii Papæ. 9. 14. 2.

Petrus Sacerdos, & medicus, commendatus a Theodoreto. 13. 10. 5.

Petrus Bleſenſis citatur. 5. 1. 7. l. 10. 9. 5. l. 11. 3. 3. l. 11. 10. 1. l. 13. 10. 12. l. 13. 11. 9.

Phavorinus Philoſophus. 11. 7. 9.

Philippus IV. Pulcher Galliarum Rex. 3. 9. 1.

Philippus VI. Valeſius Galliarum Rex. 10. 9. 4.

Philippus II. Hiſpaniarum Rex. 6. 6. 2. l. 10. 5. 5.

Philippus V. Hiſpaniarum Rex. 11. 5. 7. l. 13. 7. 19.

Philippus Epiſcopus Firmanus Apoſtolicæ Sedis per Hungariam, & Poloniam Legatus. 3. 11. 2.

Philomarinus Card. Aſcanius Archiepiſcopus Neapolitanus. 11. 5. 13.

Philoſophicis ſubtilitatibus, & incertæ naturalium rerum ſcientię qui innixi probatas a Patribus, & Theologis agendi regulas immutare pręſumunt, reprobantur. 11. 7. 13.

Phœbæus Franciſcus Maria Canonicus Baſilicæ Vaticanæ. 13. 13. 6.

Photianum ſchiſma. 7. 9. 1.

Photius invaſor, & mœchus, hoc eſt Pſeudo-Patriarcha Conſtantinopolitanus. 6. 3. 7. l. 7. 9. 3. ejus epiſtola ad Epiſcopos Orientales. 7. 9. 1.

Piccolomineus. Vid. *Cardinalis Papienſis*.

Pictavienſis Eccleſiæ Capitulum, ejuſque prærogativa. 13. 9. 2.

Pierius Odericus Vicarius Apoſtolicus in Corſica. 2. 12. 8.

Pignatellus Card. Franciſcus Archiepiſcopus Neapolitanus. 5. 1. 2. l. 5. 2. 4. l. 7. 3. 1. l. 8. 14. 3. l. 9. 15. 3. l. 11. 5. 13. l. 12. 6. 10.

Pignatellus Jacobus modeſte refellitur. 4. 7. 10. ejus monitum pro Epiſcopis. 3. 9. 7.

Pilatus Leopoldus citatur. 1. 2. 5.

Pileolus in celebratione Miſſarum deferri nequit. 11. 9. 5. *Pileoli* nomine an comprehendatur etiam coma ſuppoſititia. *ibid.*

Pinytus Epiſcopus Gnoſſiorum. 13. 1. 3.

Pipinus filius Caroli Martelli Rex Galliæ. 5. 7. 1. l. 9. 10. 3.

Piſana Eccleſia Metropolitica. 2. 2. 3.

Piſana anni 1708. Synodus. 9. 15. 7. l. 11. 9. 1.

Piſcatio an diebus feſtis permiſſa. 13. 18. 10.

Piſcienſis Præpoſiti juriſdictio a Lucenſi Epiſcopo avulſa. 13. 8. 19. *Piſcienſis* Epiſcopatus erectus. *ibid.*

Piſtorienſis Epiſcopatus. 13. 8. 19.

Pius II. Papa. 2. 2. 3. l. 2. 3. 4. l. 3. 1. 4. l. 3. 8. 3. l. 9. 8. 3. quæ ipſius Conſtitutiones legendæ in Synodo. 5. 2. 2. an diſputatum ſit de extrema Unctione ipſi graviter ægrotanti adminiſtranda. 8. 8.

3. ejus Commentaria citantur ex genuina editione. 7. 16. 1.

Pius IV. Papa. 2. 2. 3. l. 2. 12. 6. l. 3. 1. 5. & 6. & 15. l. 3. 8. 2. l. 3. 9. 6. l. 3. 10. 6. & 9. l. 3. 12. 5. l. 5. 2. 1. l. 5. 11. 9. l. 6. 4. 2. l. 6. 6. 2. l. 6. 8. 8. & 9. l. 6. 9. 2. & 4. l. 6. 10. 4. & 5. l. 6. 11. 4. l. 7. 1. 3. l. 7. 15. 6. l. 9. 4. 6. & 8. l. 9. 5. 3. l. 9. 15. 11. l. 10. 2. 3. l. 12. 8. 10. l. 13. 10. 29. l. 13. 11. 15. l. 13. 14. 6. & 7. l. 13. 15. 3. l. 13. 24. 2. ejus formula Fidei. 5. 2. 7. in certis circumſtantiis diſpenſat a jejunio naturali quoſdam Indiarum Sacerdotes. 6. 8. 19.

S. Pius V. Papa. 1. 3. 1. l. 3. 1. 14. l. 3. 7. 1. & 4. & 8. l. 3. 9. 6. l. 4. 1. 5. l. 4. 8. 2. l. 5. 11. 3. l. 6. 4. 1. & 2. & 5. l. 6. 8. 9. & 14. l. 6. 9. 2. l. 7. 6. 9. l. 7. 10. 2. l. 7. 11. 3. l. 9. 4. 9. l. 9. 5. 3. l. 9. 6. 7. l. 9. 7. 1. l. 9. 13. 4. l. 9. 15. 8. l. 10. 2. 3. l. 10. 5. 4. l. 11. 3. 8. l. 11. 6. 8. l. 12. 7. 3. l. 12. 8. 10. l. 13. 9. 12. & 18. l. 13. 10. 20. & 29. l. 13. 11. 24. & 25. l. 13. 12. 3. & 6. & 26. & 28. & 31. l. 13. 13. 5. & 15. & 17. l. 13. 24. 7. & 8. l. 13. 17. 7. l. 13. 21. 3. l. 13. 24. 2. & 23. ejus Conſtitutiones explicantur, aut ab errore Typographi emendantur. 11. 14. 8. l. 13. 21. 4. &c. l. 13. 24. 2. &c. & 21. ejus Decretum de Epiſcopis ſuffraganeis creandis an vere editum fuerit. 13. 14. 5. &c. ejus Conſtitutio *Cum onus*, de Cenſibus, an ubique recepta ſit. 10. 5. 5. ejus Litteræ Apoſtolicæ expeditæ a Gregorio XIII. in favorem Patrum Soc. Jeſu an ſint revocatæ. 4. 6. 5. quæ ejus Conſtitutiones legendæ in Synodo. 5. 2. 2. quam præclara lenitatis exempla in diſpenſationibus concedendis reliquerit. 13. 10. 29.

Placentina anni 1589. Synodus. 11. 4. 3.

Placet. Quam vim habeat hoc verbum, quo exquiritur conſenſus exhibendus Conſtitutionibus Synodalibus. 13. 1. 1. &c.

Plebani, ceterique animarum Rectores, quando concionari teneantur. 10. 9. 8. *Plebani* quo ordine ſedeant in Synodo. 3. 10. 7.

Plebanus S. Pancratii de Lucar. 5. 4. 2.

Pœna ſuſpenſionis incurrenda ab Ordinante, & a concedentibus dimiſſoriales litteras directas Prælato ordinanti, cujus privilegium ad perſonas ordinatas non ſe extendat. 2. 11. 12. incurritur etiam ab ordinato. 2. 11. 13. *Pœnæ* a Synodis irrogatæ, non ſemper ſunt mere ſpirituales. 4. 2. 1. *Pœnæ* Examinatoribus injunctæ, qui munus aliquod accipiunt. 4. 7. 1. & 2. & 11. *Pœnæ*, quibus fiunt obnoxii, qui, nullo impedimento excuſati, tempore debito Synodo non interſunt. 3. 12. 1. &c. *Pœna*, quam incurrunt Epiſcopi Synodum facere omittentes ſine cauſa. 1. 6. 5. *Pœnæ* ſtatutæ in eos, qui pretio, aut pacto aliquo obtinent dignitates, & Commendas Ordinis Hieroſolymitani. 12. 5. 18. arbitrio Ordinarii relinquitur *Pœnas* ſtatuere in Parochum, qui ſine duobus teſtibus, & in teſtes, qui ſine Parocho ſuam Matrimoniis præſentiam impendunt. 12. 5. 5. Epiſcopus ne ſua abutatur libertate in *Pœnis* decernendis contra eos, qui matrimonium ab Eccleſia interdictum contrahere præſumant. 12. 5. 4. V. *Multa*.

Pœnitentes Mulieres, aut Convertitæ, an ſubjaceant generali Decreto de annali experimento ante profeſſionem. 13. 12. 1.

Pœnitentia qualis eſſe debeat, ut ſit ſalutaris. 7. 13. 2. &c *Pœnitentia* publica, & publice pœnitentium reconciliatio. 7. 16. 6. quanta olim cura, & diligentia diſquireretur, quæ *Pœnitentia* unicuique peccato eſſet imponenda. 11. 11. 1. quæ *Pœnitentia* nunc a Confeſſario præſcribenda. 11. 11. 7.

Pœnitentiæ Sacramentum lapſis poſt Baptiſmum eſt ſimpliciter neceſſarium. 13. 19. 6. an ad illud adminiſtrandum peſtis tempore teneantur Parochi, & Epiſcopi. *ibid.* qualiter tunc adminiſtrandum. 13. 19. 19. Vid. *Abſolutio*, *Mulieres*.

Pœnitentiale Romanum. 11. 11. 2. & 3.

Pœnitentiales libri nonnullarum Diœceſium antiquiſſimi. 1. 1. 7.

Pœnitentiaria Apoſtolica perpetuum, & ſibi proprium commiſerandi propoſitum ſemper ſibi ob oculos ſtatuit. 13. 11. 11. quam benigne fugitivos, & apoſtatas excipiat. 13. 11. 11. & 12. ejus auctoritas permittendi Monialibus tranſitum ad aliud monaſterium. 13. 12. 29. ejus Officium qua norma utatur, quoties agitur de matrimoniis conſcientiæ. 13. 23. 13. ejus facultates. 13. 25. 15.

Pœnitentiario Canonico an jure ſuo competat facultas abſolvendi a reſervatis Epiſcopo. 5. 5. 8.

de Poliaco Joannes. Ejus errores proſcripti. 11. 14. 2.

Poloniæ Rex negat, ſe poſſe cauſam pertractare, quam Pontifex ſua ſententia terminaverat. 3. 10. 1. in *Poloniæ* Regno frequentes Epiſcoporum translationes, & nonnulli abuſus ea occaſione olim introducti, poſtea extirpati. 13. 16. 14. &c.

Polus Card. Reginaldus Cleri Anglicani reformationi incumbit. 5. 11. 3.

S. Polycarpus Smyrnenſis Epiſcopus. 6. 5. 1.

Polychronius Epiſcopus Hieroſolymitanus. 5. 1. 2.

Polygamia an ſit tum lege Divina, tum jure naturali prohibita. 13. 21. 8. & 9. antiquis permiſſa. 9. 12. 2. ejus reatus qua pœna puniendus. 9. 6. 8. *Polygamia* ſpiritualis qua ratione interdicta ſit. 13. 8. 4. &c.

Pomeraniæ leges de ſervorum connubiis explicantur. 9. 11. 5.

Pomerius Julianus citatur. 10. 1. 6.

Pons Audomari. Synodus anni 1279. ad *Pontem Audomari*. 3. 3. 7.

Pontifex Romanus, ejuſque inſignes prærogativæ. 2. 1. 1. &c. l. 2. 2. 1. &c. eſt ſupra Concilium. 13. 12. 2. Privilegium conſecrandi *Pontificem* eſt proprium Oſtienſis Epiſcopi. 13. 15. 8. *Pontifex* non omnia operatur tamquam Chriſti Vicarius. 2. 1. 1. Sacrorum Canonum, & Conſtitutionum cuſtos eſt, & vindex. 12. 5. 14. in tota Eccleſia eſt proprius Sacerdos, qui Confeſſiones excipere, & facultatem illas excipiendi alteri delegare poteſt. 11. 14. 2. ejus auctoritas reſervandi caſus. 5. 4. 1. &c. an poſſit ſimplici Presbytero delegare facultatem conferendi Confirmationem. 7. 7. 4. &c. & conficiendi ſacrum Chriſma. 7. 8. 1. &c. in eo reſidet plenarie jus Indulgentias elargiendi, & ab eo profluit in Epiſcopos. 2. 9. 7. ejus præcipuum inſigne eſt Pallium. 13. 15. 7. & illud concedere poteſt unicuique Epiſcopo Suffraganeo. 13. 15. 9. qui a *Pontifice* ordinatur, ceteris præcedit. 3. 10. 8. *Pontifex* ab omni juriſdictione Epiſcopi poteſt ſubtrahere quamlibet Eccleſiam. 5. 7. 6. eſt ſupremus in Eccleſia judex. 4. 5. 1. eſt etiam judex in prima inſtantia eorum, qui Sedi Apoſtolicæ ſunt immediate ſubjecti. 4. 5. 2. quam *Pontifex* cauſam ſua ſententia terminaverat, negat Poloniæ Rex, ſe poſſe pertractare. 3. 10. 1. *Pontifex* Romanus præſidet Conciliis Generalibus. 1. 1. 2. ibi non tenetur ſequi majorem partem judicum. 13. 2. 3. cur non ſoleat ardua negotia ſine Cardinalium conſilio decernere. 13. 1. 6. ejus Decreta Canones appellantur. 1. 3. 3. Edicta ab ipſo lata, ut Romanæ Urbis Epiſcopo, licet non obligent extra Urbem, tamen poſſunt, & debent a ceteris Epiſcopis pro regula & exemplo haberi, & ſuſcipi. 11. 12. 6. *Pontifices* ſuis mandatis in Brevi expreſſis nolunt ma-

jo-

jorem ineſſe vim & efficaciam, quam quæ Canonum ſanctionibus paſſim tribuitur. 13. 13. 8.

Pontifex ſupremam habet auctoritatem relaxandi, & immutandi quamcumque legem Eccleſiaſticam. 9. 4. 7. ipſe ſolus poteſt leges, ritus, & conſuetudines ubique receptas tollere, & mutare. 13. 18. 11. ut ipſe deroget Tridentino, an ſit neceſſe, ut expreſſam faciat ejuſdem mentionem. 9. 4. 7. in quo ſenſu dicatur diſpenſare in iis, quę ſunt de jure Divino. 7. 1. 7. poteſt diſpenſare ſuper jejunio naturali ſervando ante ſumptionem Euchariſtiæ. 6. 8. 12. an poſſit diſpenſare ab interpellatione neceſſaria alterius conjugis infidelis, in caſu quo alter Fidem Chriſtianam amplectatur. 6. 4. 3. an poſſit relaxare primum matrimonium in infidelitate conſummatum. 6. 4. 5. an poſſit per vim diſpenſationis reddere licita matrimonia inter unam partem Catholicam, & alteram hæreticam; & an alius præter Papam poſſit hoc facere. 9. 3. 2. &c. *Pontifices* ſuis diſpenſationibus in materia Sacramentali nullam ſententiam in praxim redigerent, niſi eam probabiliorem arbitrarentur. 13. 13. 5. de *Pontificis* poteſtate, poſtquam diſpenſavit, dubitare, inſtar ſacrilegii eſt. 7. 7. 7. an *Pontifex* diſſolvere valeat matrimonium ratum inter Fideles, aut conſummatum inter Infideles. 13. 21. 4. *Pontifices* concedunt aliquando privilegio id, quod Principes ſibi uſurparunt. 9. 9. 11. ſola *Pontificis* conniventia, & tolerantia, privilegii præſumptionem inducit. 7. 9. 3. &c.

Pontificis ſolius eſt degradationis pœnam in Clericos alicujus criminis reos decernere. 9. 6. 11. deciſio de rebus magni momenti reſervatur ad *Pontificem*. 7. 9. 5. & ad ejus oraculum recurrendum a Patribus, præſertim quoties Fidei ratio ventilatur in Synodis Provincialibus. 13. 3. 1. *Pontifici* fas eſt Eccleſiaſticorum dierum limites ſtatuere abſque mediæ noctis, vel auroræ phyſica inſpectione. 6. 8. 16. *Pontifex* potuit jure optimo ſibi reſervare ſpolia Clericorum. 3. 8. 6. an teneatur ſervare pacta etiam præſtito juramento inita cum Cardinalibus in Conclavi. 13. 13. 20. poſtquam ſupremam Sedem conſcendit, jurare debet Conſtitutionem, qua modus imponitur largitionibus a Rom. *Pontificibus* in conſanguineos effuſis. *ibid.*

Vid. *Pallium*.

Pontificale Romanum citatur. 3. 6. 5. l. 5. 1. 2. l. 6. 1. 5. *Pontificale* Romanum antiquum Ms. Bibliothecæ Colbertinæ citatur. 8. 10. 6. l. 8. 11. 4. & 5. *Pontificalia* Romana vetera a moderno diverſa. 5. 1. 3.

Pontificale Narbonenſe citatur. 8. 2. 2.

Pontificale Prudentii Epiſcopi Tricaſſini. 8. 3. 3.

Pontificalia exercere poteſt Epiſcopus ante Pallii ſumptionem; Archiepiſcopus non poteſt, & quare. 2. 6. 4. *Pontificalium* uſus conceſſus aliquibus Capitulis. 3. 11. 11. &c. Vid. *Epiſcopus*.

Pontificatus non diſtinguitur ab Epiſcopatu Romano. 2. 1. 1. &c.

Pontificia Capella Veſpere Vigiliæ Nativitatis Domini. 6. 8. 13. &c. Muſici *Pontificiæ* Capellæ in ſcenam nunquam aſcendunt. 11. 7. 7.

Pontius Archiepiſcopus Arelatenſis. 13. 18. 7.

Pontius Baſilius citatur. 9. 3. 4. l. 13. 21. 4. l. 13. 23. 5.

Poor Richardus Epiſcopus Sarum. 7. 6. 6.

Porphyrienſis Epiſcopus. 13. 13. 6.

Portallegrenſis Epiſcopus. 4. 5. 6.

Portallegrenſis anni 1714. Synodus. 11. 9. 1.

Portiunculæ Indulgentia. 13. 18. 4. & 5. & 8.

Portocarrero Card. Ludovicus Emmanuel Archiepiſcopus Toletanus. 6. 3. 6.

Portugalliæ Rex. 6. 8. 19. in *Portugalliæ* Regno deſcendentes ex Judæis non poſſunt promoveri ad Ordines. 12. 1. 4. in *Portugalliæ* Regnis tres Miſſæ celebrari poſſunt in die Commemorationis Defunctorum. 6. 8. 22. Epiſcopi per *Portugalliæ* Regnum conſtituti. 12. 1. 5.

Portuenſis Epiſcopus. 7. 1. 7. l. 13. 6. 6. l. 13. 7. 3. l. 13. 8. 3.

Porzia Card. Leander. 12. 5. 17.

S. Poſſidius. 13. 19. 2. citatur. 13. 10. 23.

Poſſinus Petrus. 3. 10. 1.

Poſtulatio. Vid. *Eccleſia*.

Poteſtas duplex in Epiſcopis, Ordinis ſcilicet, & juriſdictionis. 1. 4. 1. &c. l. 5. 4. 1. 13. 1. 2. *Poteſtas* Eccleſiaſtica juriſdictionis quid ſit. 13. 1. 3. tota in Epiſcopo reponenda. *ibid.* *Poteſtas* juriſdictionis non requiritur in Miniſtro extremæ Unctionis ad ejus validitatem. 8. 4. 7. *Poteſtas* ſecularis quam ſit utilis recto Eccleſiæ gubernio. 13. 17. 3.

Pouget Franciſcus Amatus citatur. 8. 14. 3.

Præbenda, nomen olim incognitum. 4. 4. 1. *Præbendæ* ſubrogatæ ſunt quartæ parti bonorum inter Clericos dividendæ. 7. 2. 7. *Præbendarum* bona immobilia an poſſint conferri in ſubſidium pauperum. 7. 2. 5. *Præbendæ* Theologalis, & Pœnitentiaria. 4. 7. 2. *Præbenda* Theologalis in ſingulis Cathedralibus, & Collegiatis conſtituenda. 13. 9. 16.

Præbendati. Vid. *Canonici*.

Præcedentia, ſeu præeminentiæ jus competens Dignitatibus, Abbatibus, Canonicis &c. unde deſumendum ſit. 3. 10. 3. &c. *Præcedentia* competens ordinatis a Pontifice, vel dignitatem conſecutis a ſupremo Principe. 3. 10. 8. competens inter duos Pallio utentes. 13. 15. 9. *Præcedentiæ* jus non eſt cum Pallii honore connexum. 2. 6. 1.

Præceptoriæ. Vid. *Prioratus*.

Præceptum Epiſcopi alicui Diœceſano perſonaliter factum, nunc obligat etiam extra Diœceſim. 13. 4. 9.

Præcipere aliquid, aut prohibere ſub mortali, adjecta pœna cenſuræ, quam ſobrie ac circumſpecte debeant Epiſcopi. 10. 1. 2. &c.

Prædicare an poſſint Regulares ſine dependentia ab Epiſcopo. 9. 17. 11.

Prædicationis Evangelicæ miniſterium. 9. 17. 5. &c.

Prædicatorum Ordo. 5. 5. 6.

Præfecti Synodalis diſciplinæ, & Scrutinii. 4. 1. 3.

Præfectus hoſpitiorum. 4. 1. 1.

Præfectus Seminarii. Vid. *Rector*.

Prælati ſive Regulares, ſive Seculares, etiam lato modo, an teneantur Synodo intereſſe. 3. 1. 1. &c. l. 3. 2. 7. *Prælatorum* inferiorum tres claſſes, & ſpecies. 2. 11. 1. &c. l. 13. 8. 17. *Prælati* inferiores habentes territorium proprium, & ſeparatum, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt in ſua Diœceſi quidquid poteſt Epiſcopus, exceptis iis, quæ pendent ab Ordinis poteſtate. 13. 25. 2. quam habeant facultatem circa Tonſuram, & Ordines minores conferendos. 2. 11. 14. an veniant nomine Epiſcopi, quoad reſervationem caſuum. 5. 4. 2. an Synodum cogere poſſint. 2. 11. 5. quandonam ſperare poſſint ſe impetraturos facultatem conſecrandi Eccleſias ſibi ſubjectas. 13. 15. 5. *Prælati*, & Abbates territorium ſeparatum habentes, & Apoſtolicæ Sedi immediate ſubjecti, tenentur, perinde ac Epiſcopi, ſtatis temporibus viſitationem ſacrorum Liminum explere, & relationem ſtatus ſuarum Eccleſiarum exponere. 13. 6. 1. & 9. *Prælatus* inferior an poſſit Territorium ſeparatum, & juriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem

in Clerum, & populum, cum ipſius Epiſcopi excluſione, in aliquo ſpeciali loco acquirere per quadragenariam præſcriptionem, una cum titulo colorato. 13. 8. 17. &c *Prælati* conſulendi ante Synodum. 6. 1. 1. *Prælati* Regulares quam juriſdictionem habeant in ſubditos etiam Ordinario ſubjectos. 3. 2. 2. &c. nimis aliquando indiſcreti circa caſuum reſervationem. 5. 5. 2. & 5. tranſgredientes Alexandri VII. Decretum 27. Sept. 1659. ab Epiſcopo poſſunt cenſuris coerceri. 9. 15. 11. *Prælatus* Regularis occaſione Viſitationis ſemel tantum in anno poteſt ingredi ſepta monaſterii ſibi ſubjecti. 9. 15. 6. an ſolius *Prælati* Regularis judicio, & imperio poſſit alio transferri Monialis propter evidens periculum ſcandali, & perverſionis aliarum monialium. 9. 15. 8. Vid. *Abbates*.

Præmonſtratenſis Bibliotheca. 11. 6. 5.

Præneſtinus Epiſcopus. 7. 1. 7. l. 13. 6. 6. l. 13. 8. 3.

Præpoſita. Vid. *Pacta*.

Præpoſiti. Vicarii Foranei aſſumpti ex *Præpoſitis* Oppidorum. 3. 3. 8.

Præpoſitura S. Agathæ Cremonenſis ejuſque privilegia, & exemptiones. 3. 1. 4. & 5.

Præpoſitus Eccleſiæ Collegiatæ B. Mariæ de Alba Regali, ejuſque exemptio. 2. 11. 15.

Præpoſitus Ss. Nazarii, & Celſi Brixienſis, Mitræ, & Baculi uſu gaudet. 13. 14. 13.

Præſcriptio de rebus ſive ad Romanam, ſive ad inferiores Eccleſias pertinentibus, quoto annorum ſpatio fiat. 9. 14. 2. an Cathedraticum poſſit amitti *Præſcriptione* contraria. 5. 7. 6. & 8. Vid. *Prælati*, *Quadragenaria*.

Præſentatos a Patronis ad Beneficia an poſſit Vicarius Generalis inſtituere. 2. 8. 2.

Præſentia Parochi, & duorum teſtium, qualis requiratur ad validitatem matrimonii. 13. 23. 6. &c. an ſufficiat mere phyſica. *ibid.* an requiratur in Belgii fœderatis Provinciis. 6. 6. 3. &c. quandonam cœperit hæc lex obligare. 6. 6. 9.

Præſumptio cedit veritati. 7. 9. 4.

Prætor urbanus, ubicumque jus diceret, forum conſtituebat. 1. 5. 1.

Prævaricator idem eſt, ac apoſtata. 13. 11. 9.

Pragenſis Archiepiſcopus. 6. 9. 2. ipſi quam caute commiſſa olim Regis Bohemiæ inunctio. 13. 7. 10. ad ipſum poſtea cur translatum hoc jus. 13. 7. 11. illi conceſſus ſecundus Suffraganeus. 13. 14. 9.

Pragenſis anni 1426. Synodus. 6. 9. 2. altera anni 1605. 11. 11. 6.

Pratenſis Præpoſiti privilegia, ejuſque Eccleſiæ erectio in Cathedralem. 13. 8. 19.

Presbyter an poſſit conſtitui tutor, & procurator. 10. 6. 1. *Presbyterorum* nomine Parochi deſignati. 3. 5. 1. *Presbyteri* ſimplices cur dicantur infœcundi. 1. 4. 1. Epiſcopi juriſdictioni ſubjacent. 13. 1. 3. ſubſcripſiſſe inveniuntur Synodis Provincialibus. 13. 2. 5. eorum auctoritas in Synodo Diœceſana. 13. 1. 1. eorum conſilium quando debeat Epiſcopus exquirere. 13. 1. 4. an Chriſma conſecrari poſſit a *Presbytero* ſimplici. 7. 8. 3. &c. *Presbyteri* Græci quo jure baptizatos infantes ſtatim ſacro Chriſmate inungerent. 7. 9. 1. &c.

Presbyteratus utrum differat ab Epiſcopatu. 13. 1. 2. Abbates non initiati Ordine *Presbyteratus*, an poſſint Tonſuram conferre, aut Ordines minores. 2. 11. 9. Vid. *Sacerdotium*.

Presbyterium quid ſit. 1. 1. 4.

Primas, qui ſit Metropolitanus, eſt etim Epiſcopus. 2. 4. 1. *Primates* præſident Conciliis Nationalibus. 1. 1. 2. eorum jus prægeſtandæ Crucis. 2. 4. 2.

Primatus, quo Pontifex in univerſa Eccleſia potitur, conſequens eſt obligatio Epiſcoporum veniendi ad Limina Apoſtolorum, & ad referendum Apoſtolicæ Sedi ſuarum Eccleſiarum ſtatum. 13. 6. 13.

Primitiæ oblatæ a Fidelibus ad Altare. 5. 8. 2.

Princeps ſecularis. Vid. *Appellare*.

Principes viri qualiter aliquando adſtiterint Conciliis. 3. 9. 1. &c.

Prioratus, Præceptoriæ, atque Commendæ Ordinis Hieroſolymitani, an inter Eccleſiaſtica Beneficia recenſeantur. 12. 5. 15. &c.

Priores intereſſe debent Synodo Diœceſanæ. 3. 4. 2.

Priſcilliani errores proſcripti. 13. 3. 2.

Priſcillianiſtæ hæretici etiam a Principibus laicis condemnati. 9. 14. 2.

Priſcus Archiepiſcopus Patriarcha Lugdunenſis. 2. 4. 8.

Privigna, & Privignus. Vid. *Matrimonium*.

Privilegium. Ad *Privilegia* impetranda plurimum valet perſonarum conditio. 6. 9. 6. *Privilegia* præſumpta, ſeu ex immemorabili conſuetudine petita, quantam vim habeant. 13. 8. 21. *Privilegii* præſumptionem inducit ſola conniventia, & tolerantia Rom. Pontificis. 7. 9. 3. & 5. *Privilegio* a Juſtiniano Eccleſiæ Romanæ conceſſo quare uti noluerit S. Gregorius Magnus. 9. 14. 2. *Privilegia* exemptionis, aut juriſdictionis, quæ conſtituant Territorium ſeparatum, quam antiqua ſint. 13. 8. 20. quænam *Privilegia* inducant veram exemptionem Capitulorum ab Epiſcopali juriſdictione, & quænam non. 13. 9. 3. exemptio a Cathedratico an acquiri poſſit ex *Privilegio*. 5. 7. 6. *Privilegium* conceſſum Epiſcopis, qui Concilio Romano anni 1725. interfuerunt. 5. 10. 3. Clerici an privari poſſint *Privilegiis* Clericalibus. 5. 12. 1. &c. & an omnino ſpolientur, ſi nullum habentes Beneficium, Clericales veſtes abjiciant. 12. 2. 1. &c. l. 12. 6. 4.

Privilegia Regularium nullo modo violanda ab Epiſcopis. 9. 15. 1. &c. l. 9. 16. 1. *Privilegia* Regularibus conceſſa relate ad Confeſſiones ſecularium excipiendas. 9. 16. 7.

Probabilis dubitatio qualis ſit. 7. 6. 2. In diſceptatione de miniſtro matrimonii, cum ſententia utraque ſit *probabilis*, nec quidquam pronunciaverit Eccleſia, Epiſcopus nihil definiat. 8. 13. 9.

Proceſſio, ſeu ſupplicatio ſolemnis, habenda prima die Synodi. 5. 1. 2. *Proceſſio* minus ſolemnis, habenda poſt ultimam ſeſſionem Synodi. 5. 1. 5. ad *Proceſſiones* publicas accedere tenentur Regulares. 9. 15. 11. & ad eaſdem accedere quatenus teneantur Subcollectores ſpoliorum. 3. 8. 9.

Proceſſus ſuper fama virtutum, & miraculorum conficere poteſt Vicarius Capitularis. 2. 9. 3.

Proclamationes matrimonii quando faciendæ. 8. 14. 3.

S. Procopius Martyr quot Eccleſiæ miniſteria præberet. 8. 9. 8.

Procuratio debita Epiſcopo Diœceſim viſitanti. 5. 6. 3. Vid. *Victualia*.

Procurator ad ſolvendas Epiſcopi vices in viſitatione ſacrorum Liminum deputandus qualis eſſe debeat. 13. 6. 3. *Procurator* Cleri. 4. 1. 4. *Procurator* de gremio Capituli ad eligendum conſtitutus, quem debeat eligere. 3. 12. 4. *Procuratores* privatorum an poſſint eſſe qui Clerici ſunt. 10. 6. 1. *Procurator* ad Synodum qualiter conſtitui poſſit ab impeditis. 3. 12. 4. &c. *Procuratori* Epiſcopi miſſo ad Concilium quis locus competat in ſeſſionibus. 3. 12. 5. *Procuratores* abſentium Epiſcoporum non habuerunt votum deciſivum in Concilio Tridentino. 13. 2. 3.

Pro-

Procuratoribus abſentium an locus ſit in Synodo Diœceſana. 3. 12. 7.
Profeſſio extrinſeca Fidei inter præcepta affirmativa recenſetur. 13. 20. 18. *Profeſſio* Fidei a quibus, quando, ubi, & quomodo emittenda. 5. 2. 3. &c. *Profeſſio* Fidei ſub certa formula non eſt recens in Eccleſia inſtitutum. 5. 2. 9. *Profeſſio* Fidei emittenda a Regularibus publice docentibus. 9. 15. 11.
Profeſſio Religioſa, unde inferatur, quod ſit ſolemnis, ejuſque formula quam varia ſit, juxta diverſitatem Inſtituti. 13. 11. 28. eſt impedimentum dirimens matrimonium. 13. 12. 14. an quis poſſit ad eam admitti ante 16. ætatis annum completum. 13. 12. 1. *Profeſſionis* vota an emitti poſſint in articulo mortis a Monialibus Novitiis S. Dominici. 13. 12. 3. ad quid ſit proficua hujuſmodi *Profeſſio*. 13. 12. 6. quæ emittitur ab Equitibus Hieroſolymitanis, eſt vera, & ſolemnis *Profeſſio*, adeoque matrimonii rati, & non conſummati, vinculum diſſolvit. 13. 12. 9. *Profeſſio* Religioſa quando irrita eſſe debeat. 13. 11. 2. &c. *Profeſſionis* nullitas etiam per definitivam ſententiam ſemel declarata non excuſat arbitrariam habitus dimiſſionem, aut diſceſſum a clauſtris. 13. 11. 13. & 14.
Prohibere. Vid. *Præcipere*.
Prohibita ſunt nonnulla, quia mala; nonnulla ſunt mala, quia *prohibita*. 13. 13. 22. & 23.
Prohibitio ſine decreto irritante an producat impedimentum dirimens matrimonium. 12. 5. 3.
Projecti. Vid. *Infantes*.
Prolem propriam lactare an teneatur mater. 11. 7. 9. &c.
Promiſſum. Vid. *Propoſitum*.
Promotor Urbanus, & Foraneus. 4. 1. 2.
Promulgatio legis qualiter fieri debeat. 13. 4. 1. *Promulgatio* prævia Synodi quando facienda. 5. 1. 1.
Propitiatorium, qua *propitiatorium*, cui plus proſit Sacrificium Miſſæ. 5. 8. 6.
Propoſitum, aut promiſſum non infringit, qui in melius illud commutat. 13. 12. 8.
Proprietas omnis a virorum, mulierumque monaſteriis proſcripta. 13. 12. 18. & 20. *Proprietatem* habens Profeſſus ſine ſpe emendationis expelli debet a Religione. 13. 11. 17.
S. Proſper Aquitanicus. 10. 1. 6. citatur. 13. 3. 2.
Proteſtatio Epiſcopi non habendi intentionem ordinandi irregulares, aut canonico impedimento irretitos, an ſit laudabilis, etiamſi mere ad terrorem proferatur. 8. 11. 1. & 2.
Proteſtatio ſolemnis Optimatum Regni Galliæ citatur. 9. 9. 2.
Protonotarii, eorumque origo, dignitas, ac privilegia. 3. 8. 3. &c. *Protonotarii* proprium habitum deferentes quando, & qualiter ſint exempti. 3. 8. 4. & 5. & 9. *Protonotarii* non participantes, quando præcedant Canonicis. 3. 10. 5. *Protonotarii* Apoſtolici non ſemper ſunt docti, & periti. 4. 5. 6. *Protonotarii* ſua Beneficia reddunt omnimode affecta Sedi Apoſtolicę. 9. 7. 5. *Protonotarii* non participantes, & Subcollectores ſpoliorum an adnumerentur Sedis Apoſtolicæ Officialibus, de quibus Extravagantes &c. 3. 8. 8.
Provincia Romana an iiſdem ſemper terminis fuerit definita. 2. 2. 3.
Provinciale Concilium. Vid. *Synodus*.
Provinciale Anglicanum citatur. 8. 6. 2.
Prudentia Epiſcopo neceſſaria. 5. 3. 7. ſervanda in Caſuum reſervatione. 5. 5. 4. adhibenda ab Epiſcopo in ſuis edendis Conſtitutionibus. 7. 10. 9. ne condat Statuta aliquando pernicioſa, quia minus neceſſaria. 6. 10. 4. & 6. ne in Synodis ſuffragetur alterutri ex opinionibus inter Theologos controverſis. 8. 13. 9. ne limites excedat, aut ſuo officio deſit in ſuſtinenda Eccleſiaſtica Juriſdictione. 9. 9. 12. & 13. quædam definienda, non Edictis, & Conſtitutionibus, ſed *Prudentia* ſpiritualium Directorum. 6. 11. 9.
Prudentius Epiſcopus Tricaſſinus. 8. 3. 3.
Pſalmi Pœnitentiales, & Graduales, quando recitandi in Choro. 13. 9. 12.
Pſalmiſtarum Ordo, ſeu Officium. 8. 9. 7. & 8.
Pſalmodia Chori an poſſit ſilentio, & per ſolam præſentiam a Canonicis peragi. 11. 3. 8. l. 13. 9. 11.
Pſeudo-Synodi nonnullæ cur tales reputantur. 3. 9. 4.
Pſeudo-Synodus Conſtantinopolitana. 3. 9. 3.
Pſeudo-Synodus anni 335. Tyriæ. 3. 9. 4.
Publicatio Decreti Tridentini circa matrimonia clandeſtina unde præſumatur fuiſſe expleta. 12. 5. 6. & 9. *Publicationes* Indulgentiarum a Quæſtoribus factæ. 13. 18. 7. Vid. *Denuntiationes*.
Publius Idololatra maritus S. Anaſtaſiæ. 9. 3. 5.
Puellæ in monaſteriis Ord. S. Dominici educationis gratia commorantes an poſſint profeſſionis vota in articulo mortis emittere. 13. 12. 3.
Pueri ante uſum rationis an ſint capaces extremæ Unctionis. 8. 6. 1. & ante ſeptennium an ſacro Chriſmate inungendi. 7. 10. 6. *Pueris* quando adminiſtrandum Viaticum. 7. 12. 1. &c. in *Pueris* perfectior uſus rationis requiritur, ut ad annuam Communionem adſtringantur, quam requiratur ad Confeſſionem. 7. 12. 2. *Puerorum* educatio quam utilis. 5. 11. 1.
Puerperii initio infans ſecundinarum involucris ſpoliatur. 7. 5. 3.
S. Pulcherię Imperatricis matrimonium. 13. 22. 12.
Pullus Card. Robertus. 7. 4. 6. citatur. 5. 8. 9.
Punctatores, olim Obedientiales dicti, eorum officium, & numerus. 4. 4. 1. &c.
Pupilli ad tribunal Eccleſiaſticum provocare ſemper poſſunt. 9. 9. 10.
Purgatio Canonica. 13. 15. 14.
Purgationes vulgares. 13. 17. 6.
Purificatio, ſeu conſueta Miſſæ ablutio, an frangat jejunium requiſitum ad ſumptionem Sacramenti Euchariſtiæ. 6. 8. 11. & 12.
Purificatio B. Mariæ Virg. Ejus feſtum quando, & quare inſtitutum. 13. 17. 4. jejunium ſervatum Romæ in ejus pervigilio. 13. 4. 7.

Q

Quadragenaria etiam cum titulo colorato an ſufficiat, ut Prælatus inferior territorium ſeparatum acquirere poſſit contra Epiſcopum. 13. 8. 17. & 22. &c.
Quadrageſimæ obſervantia, & diſciplinæ varietas in hac materia. 7. 3. 1. l. 11. 1. 3. &c. l. 11. 5. 3. & 9 an eo tempore interdicta lacticinia. 11. 5. 9. & 13. &c. venatio. 11. 10. 9. quando ejus jejunium inciperet, & quomodo obſervaretur in Eccleſia Mediolanenſi. 11. 1. 3. &c. l. 11. 5. 1.
Quadraginta annorum numerus pro Jubilationis Indulto obtinendo quomodo computandus. 13. 9. 15.
Quæſitores Fidei ab Apoſtolica Sede delegati non eximunt Epiſcopos ab obligatione inquirendi in hæreticos. 9. 4. 3.
Quæſtiones Fidem, aut diſciplinam ſpectantes,
ad

ad Apoſtolicam Sedem deferendæ. 7. 4. 9. ad Fidei doctrinam pertinentes nequit Epiſcopus definire. 6. 3. 7. quæ moventur inter Scholaſticos de Euchariſtię effectibus, ne attingendæ quidem in Synodo. 7. 11. 1. nondum definitæ, aut inter Theologos controverſæ, in Synodis haud decidendæ. 7. 1. 1. &c. l. 7. 2. 13. l. 7. 4. 9. l. 7. 5. 6. & 10. l. 7. 9. 5. l. 7. 10. 9. l. 7. 15. 13. l. 8. 2. 2. l. 8. 3. 5. l. 8. 7. 4. l. 8. 9. 12. l. 8. 10. 1. l. 8. 12. 1. l. 8. 13. 9. l. 10. 4. 1. l. 10. 5. 6. l. 10. 7. 6. l. 11. 5. 12. *Quæſtiones* tres circa Patronum Eccleſiaſticum propoſitæ, & reſolutæ. 4. 8. 8.

Quæſtores præteritorum ſeculorum, auctores fuerunt tempeſtatum, quas paſſa eſt Eccleſia propter Indulgentias. 13. 18. 7. eorum commenta. 13. 18. 8.

Quarta pars proventuum Eccleſiaſticorum pauperibus deſtinata. 7. 2. 3. & 4. *Quarta* item in Clericos diſtribuebatur. 7. 2. 7.

Quarta Epiſcopalis Cathedratici naturam imitatur. 5. 7. 10.

Querelæ Joannis Gerſonis. 10. 1. 2.

Querelarum Judices Synodales. 4. 2. 1. &c.

Querimonia Epiſcoporum irrationabilis, quaſi Inquiſitoribus detur facultas, quæ ipſis ſit denegata. 9. 5. 4. *Querimoniæ* Regularium de illis, qui in tuenda exercendaque Epiſcopali auctoritate modum excedunt, cum præjudicio exemptionis, aut privilegiorum ipſis Regularibus conceſſorum. 9. 16. 1. &c. *Querimoniæ* circa ſpeciem impunitatis Clericis majoribus conceſſam repreſſæ. 9. 6. 4.

Quiniſexta anni 688. Synodus (eadem ac Trullana) 6. 4. 2. l. 9. 10. 3. l. 11. 1. 7. l. 11. 8. 1. l. 11. 14. 7.

Quinqueccleſienſis Epiſcopatus erectio, & prerogativæ. 13. 15. 16.

Quinqueccleſienſis Epiſcopus in Hungaria Pallii prærogativa, & erectę Crucis ſibi præferendæ privilegio donatur. 2. 6. 1. l. 13. 15. 6. & 12. &c.

Quinqueccleſienſis anni 1714. Synodus. 13. 15. 13.

Quiroga Card. Caſpar Archiepiſcopus Toletanus. 3. 9. 6. l. 9. 4. 1.

Quitenſis Epiſcopus. 13. 15. 1.

Quotidianę diſtributiones. 5. 2. 5.

R

Rabanus Maurus. 8. 10. 5.

Radoaldus Epiſcopus Portuenſis. 8. 12. 4.

Radulphus Monachus laudatur. 13. 10. 7.

Ranis cur liceat veſci diebus jejunii. 11. 5. 11.

Ratherius Epiſcopus Veronenſis citatur. 5. 1. 8.

Rationes. An Eccleſia ſit infallibilis in *Rationum* delectu, quas ad ſuas definitiones ſtabiliendas adducit. 10. 4. 6.

Ratramnus Monachus Corbejenſis. 11. 1. 5.

Ratum, & Verum, ubi de matrimonio ſermo eſt, quid importent. 8. 13. 5.

Ravennæ ſervatum jejunium in pervigilio S. Apollinaris. 13. 4. 7. Archidiaconus, & Seniores *Ravennæ*. 4. 7. 6.

Ravennatenſis Eccleſia Metropolitica. 2. 2. 3.

Ravennatenſis Archiepiſcopus. 11. 7. 4. ſolus in Italia Pallium habebat. 13. 15. 7.

Ravennatenſis anni 997. Synodus. 5. 6. 3. altera anni 1286. 5. 5. 1. alia anni 1311. 1. 6. 3. l. 6. 4. 2. alia anni 1314. 13. 12. 24. alia anni 1317. *ibid.* alia anni 1569. 12. 6. 9. alia anni 167. 11. 9. 4. l. 12. 6. 9. alia anni 1627. 13. 4. 7. alia anni 1640. 12. 6. 9.

Raulin Joannes Facundus. 3. 10. 9.

Raymundus Epiſcopus Ruthenenſis. 1. 6. 2. l. 3. 9. 9. ejus Epiſtola Synodica citatur. 3. 5. 2.

Raynaudus Theophilus citatur cum laude. 7. 2. 5. l. 10. 1. 5. modeſte rejicitur. 7. 5. 3. l. 11. 9. 5.

Rebaptizare. Vid. *Baptiſmus*.

Rebecca uxor Iſaaci. 13. 23. 9.

Rebelles in patriam, aut Regem, qua anathematis ſententia olim puniti. 10. 1. 7.

Reccaredus Rex Hiſpaniarum. 11. 3. 1.

Receptorium quid ſit. 3. 11. 5.

Receſvinthus Hiſpaniarum Rex. 3. 9. 5.

Recidivus an, & quando abſolvi poſſit. 11. 2. 17. &c.

Recinetenſis, & Lauretanus Epiſcopus. 3. 8. 11.

Reconciliatio Eccleſiæ jam conſecratæ, & pollutæ, an ſpectet privative ad Epiſcopum. 13. 15. 2. & 5.

Rector, ſeu Præfectus Seminarii, unus ex probatiſſimis ſenioribus. 5. 11. 1. per quem conſtituendus. 5. 11. 8. & 9.

Recurſus ad Sedem Apoſtolicam habendus ab Epiſcopo, ut, publico aliquo prodeunte ſcandalo, de remedio adhibendo edoceatur. 13. 17. 9. qualiter fieri debeat a Clerico, cui Epiſcopus renuit Ordines conferre. 12. 8. 4. quanta reverentia fieri debeant *Recurſus*, ad Apoſtolicam Sedem. 9. 8. 4. & 9. *Recurſus*, & appellatio ad S. Sedem, & Congregationem Concilii, ſemper patet in cauſa ejectionis a Religione. 13. 11. 19. & 20. *Recurſus*, ſeu neceſſitas confugiendi ad Superiores, an excuſet arbitrarium diſceſſum a clauſtris. 13. 11. 13. & 14. contra hujuſmodi recurrentes non debent Ordinarii juxta leges æquitatis procedere tamquam in apoſtatas. 13. 11. 14.

Reditus ſufficientes ad ſuſtentationem Clerici. 12. 9. 1. *Reditus* menſæ Epiſcopalis. Vid. *Diſtributiones*. Cui debeantur *Reditus* vacantis Eccleſiæ. 4. 7. 11. *Redituum* Seminarii reddenda ratio a Deputatis. 5. 11. 4.

Reductio Miſſarum ſive proprie, ſive improprie talis, quid ſit, & qualiter fieri debeat. 15. 25. 8. &c. *Reductio* Miſſarum *ad manualem*, ut inquiunt. 13. 25. 35. ſi *Reductio* facienda ſit, an potius reducenda ſint alia pia opera, & eleemoſynæ, quam Miſſæ. 13. 25. 23.

Reformatio abuſuum ſuæ Diœceſis qua cura, & prudentia, ſit procuranda ab Epiſcopo. 6. 1. 1. &c.

Refractarii, apoſtatæ, & obſtinati, quomodo compeſcenda audacia. 13. 11. 12.

Regeneratio ſpiritualis an verificetur in puero baptizato intra uterum matris. 7. 5. 4. & 5.

Regenſis anni 439. Synodus. 2. 9. 1.

Regiæ Synodi, ſeu Concilia, quid ſint. 1. 1. 2. in quo diſcrepent a Synodis mixtis. 1. 1. 3.

Regiaticina anni 85?. Synodus. 6. 4. 2.

Reginerius Epiſcopus Bethlemiticus. 2. 7. 5.

Reginaldus Valerius leniter reprobatur. 13. 20. 5.

Regiones ſuburbicariæ. 2. 2. 2.

Regino Abbas Prumienſis. 5. 1. 6. citatur. 4. 3. 3. l. 6. 8. 2. l. 11. 11. 2.

Regni, aut Regis proditores, qua anathematis ſententia olim puniti. 10. 1. 7.

Regulæ prudentiales ab Epiſcopo ſervandæ in ſuſtinenda Eccleſiaſtica juriſdictione. 9. 9. 12. & 13. *Regulæ* Eremitarum quænam ex pluribus optimæ ſint. 6. 3. 6.

Regulares in nonnullis ſubſunt Epiſcopo tamquam Apoſtolicæ Sedis delegato. 9. 15. 3. &c. *Regularibus* interdicta erectio novorum monaſteriorum ſine Pontificis auctoritate, & Epiſcopi licentia. 9. 1. 9. *Regularium* numerus redundans quot damna ipſis Religionibus afferat. 13. 11. 7. qualiter incumbat Epiſcopis invigilare *Regularium* juxta

proprium inſtitutum obſervantiæ, & diſciplinæ. 9. 17. 1. &c. *Regulares* olim ab Epiſcopis ſubalienati. 5. 11. 3. *Regularium* opera utendum eſt Epiſcopo pro neceſſitatibus animarum in defectu Sacerdotum. 12. 4. 7.

Regulares circa facultatem abſolvendi a reſervatis an liberaliter tractandi. 5. 5. 2. eorum privilegia circa abſolutionem a reſervatis quanti valoris ſint. 5. 5. 6. &c. Seminaria *Regularium* tradita curæ, & regimini. 5. 11. 9. *Regulares* approbati ad Confeſſiones, elapſo tempore approbationis, an poſſint iterum vocari ad examen. 13. 9. 22. an ſecularium confeſſiones Paſchali tempore, aut infirmorum quovis anni tempore audire poſſint. 11. 14. 3. & 4. & 5. ſeculares poſſunt Euchariſtiam libere percipere in *Regularium* Eccleſiis, excepta ſola Dominica Reſurrectionis. 11. 14. 5. *Regulares* ſine Parochi venia extremam Unctionem adminiſtrantes quam culpam, & pœnam incurrant. 8. 4. 7.

Controverſia orta inter *Regulares* mendicantes, & Parochos de Miſſa Parochiali diebus feſtis audienda, in favorem Parochorum deciſa prius a Sixto IV. deinde per contrariam conſuetudinem, & ſummorum Pontificum Conſtitutiones in favorem Religioſorum reſoluta. 11. 14. 7. &c. *Regulares* an poſſint plebem a Parochiali ad ſuas Eccleſias evocare, ut ibi diebus feſtis Miſſæ Sacrificio, ac concioni interſint. 11. 14. 1. & 2. qua limitatione gaudeant privilegio prædicandi in propriis Eccleſiis. 9. 17. 6. &c. *Regulares* qui ſe abdicant Epiſcopatu, tenentur reverti ad clauſtra. 13. 16. 4. *Regularium* exemptio. 13. 25. 5. & 35. quænam *Regularium* Eccleſiæ exemptæ ſint a Synodatico ſolvendo. 5. 7. 3.

Regulares quibus Diœceſanæ Synodi, aut Epiſcopi decretis parere teneantur. 13. 4. 5. & 6. & 7. tenentur ſtare taxæ ab Epiſcopo præſcriptæ circa ſtipendium Miſſarum. 5. 9. 2. *Regulares* curam animarum gerentes tenentur ſemper Synodo intereſſe. 3. 1. 9. & 10. l. 3. 2. 6. ejuſque decretis circa curam animarum obedire. 3. 1. 10. utrum per ſe, an per alium, teneantur intereſſe. 3. 1. 11. & 12. & 13.

Regularium inſtantiæ, & facultates circa reductionem Miſſarum. 13. 25. 21. & 26. & 35. *Regulares* ſuam Profeſſionem oppugnaturi coram quo judice ſua jura proponere debeant. 13. 11. 2. &c. *Regulares* in Hiſpania prohibentur intereſſe taurorum agitationi. 13. 17. 7. *Regularium* quorumdam Conſtitutiones an obligent aliquando ad denuntiationem judicialem abſque prævia correctione fraterna. 6. 11. 7. & 11. *Regulares* denuntiare debent Epiſcopo futuram electionem Abbatiſſæ ſibi ſubjectæ. 5. 12. 4. *Regularibus* quare conceſſa privilegia artis medicæ exercendæ. 13. 10. 7. quare pecuniaria pœna imponi non debeat. 3. 12. 2. quis facultatem largiri debeat ſive ingrediendi, ſive egrediendi monaſteria *Regularibus* ſubjecta. 13. 12. 23. & 27. *Regularis* Sacerdos an deputari poſſit ad obeundas vices Epiſcopi in viſitatione ſacrorum Liminum. 13. 6. 3. *Regularis* ſubditus a quo Tonſuram, & Minores Ordines accipere poſſit. 2. 11. 9. *Regularium* Judices conſervatores. 4. 6. 1. &c.

Regularium Generales cur ſubſcripſerint Conciliis Florentino, & Tridentino. 13. 2. 5. in *Capitulis* Generalibus poterant onera Miſſarum contrahere. 5. 10. 1. quomodo per privilegium eamdem facultatem poſtea recuperaverint. 5. 10. 3. *Regulares* Prælati an habeant facultatem concedendi licentias legendi Biblia vulgaria. 6. 10. 5. aliquando indiſcreti in caſuum reſervatione. 5. 5. 2. & 5. *Regularis* Superior qualem Confeſſarium extraordinarium dare debeat Monialibus ſibi ſubjectis. 13. 12. 17.

Vid. *Abbates*, *Confeſſio*, *Exemptio*, *Ordinatio*, *Prælati*, *Privilegia*.

Regulares Oppidi Bulganenſis. 5. 4. 3.

Reinerus Sacconus citatur. 8. 4. 6.

Relapſi qua pœna ſine ſpe remiſſionis prioribus Eccleſiæ ſeculis punirentur. 10. 1. 6.

Relatio ſtatus Eccleſiæ ab Epiſcopis facienda. 13. 7. 1. &c. quando, quomodo, & a quibus facienda. 13. 6. 1. &c. quam antiqua ſit in Eccleſia hujuſmodi conſuetudo. 13. 6. 12. &c. in *Relatione* ſtatus ſuæ Eccleſiæ qualiter debeat Epiſcopus abuſus in materia Indulgentiarum recenſere, & opportunum remedium implorare. 13. 18. 1. & 2.

Religio. Cauſæ *Religionis* ad ſolum pertinent Forum Eccleſiaſticum. 9. 9. 2. Vid. *Abuſus*.

Religio vera poteſt eſſe ea quoque, in qua ſimplicia tantummodo vota emittuntur. 13. 11. 29. in *Religionem* ingrediendi an, & quomodo detur libertas ſponſis, aut jam uxoratis. 13. 12. 2. &c. etiam poſt matrimonium conſummatum. 13. 12. 10. & 11. *Religio*, quam conjuges ante matrimonii conſummationem ingredi poſſunt, debet eſſe una ex approbatis. 13. 12. 9. qualiter *Religio* debeat alumni ſui ejecti reditum urgere, cumque iterum recipere. 13. 11. 20. & 30.

Religioſi vocantur etiam Eremitarum quoddam genus. 6. 3. 6. *Religioſi* nullam proprio Epiſcopo obedientiam unquam promiſerunt. 13. 11. 20. *Religionem* ingredientium bona, ſi inteſtati decedant, monaſteriis addicta. 9. 14. 2. quot *Religioſi* ali debeant in quolibet monaſterio. 13. 25. 10. *Religioſorum* numerus in ſingulis monaſteriis conſtituendus. 13. 12. 25. *Religioſorum* quorumdam conventuum ſuppreſſio, & iterum reſtitutio, qualiter attendenda. 3. 2. 1. &c. *Religioſi* quo ordine ſedeant in Synodo. 3. 10. 8. quidquid *Religioſus* acquirit, monaſterio acquirit. 13. 12. 19. & 20. *Religioſus* damnatus ad triremes, an teneatur ad Religionis votorum obſervantiam. 13. 11. 30. an, abſoluta pœna, debeat in cœnobium iterum recipi. *ibid.* Vid. *Ejecti*.

Reliquia nova, ab Epiſcopo non approbata, exponi nequit in Eccleſia. 9. 15. 5. *Reliquiarum* cultus, & ſuper eas jurandi mos. 4. 4. 3. l. 4. 7. 6.

Remedia novi generis, ſacris Canonibus ignota, adhibere non debet Epiſcopus. 12. 4. 8. ſed *Remediis* tantum canonicis procedendum eſt in abuſibus extirpandis. 6. 11. 13.

Remenſis anni 625. vel 630. Synodus. 9. 4. 3. altera anni 813. 11. 4. 5. alia anni 923. 10. 9. 1. alia anni 1119. 9. 9. 3. alia anni 1131. 13. 10. 5. alia anni 1148. ſub Eugenio III. 13. 11. 28. l. 13. 17. 7. alia initio ſeculi XV. celebrata. 8. 4. 6. alia anni 1583. 8. 7. 3. l. 11. 8. 3.

Remenſis Archiepiſcopus. 3. 3. 8. l. 13. 8. 20. ejus Vicarii Foranei. 3. 3. 8.

Remigio-Remenſis antiquus Codex. 8. 3. 4.

S. Remigius Remenſis Archiep. Vicarius Apoſtolicus. 2. 10. 1. *S. Remigii* Codex antiquus Ms. citatur. 8. 8. 4.

Renuntiatio Vid. *Beneficium*.

Repudii libellus a Moyſe permiſſus. 13. 22. 4. an Moyſis permiſſione non obſtante Judæi uti poſſent libello *Repudii* ſine peccato. 9. 3. 4. quare in Judæis toleratum *Repudium* uxorum. 10. 4. 12. Vid. *Libellus*.

Res tam mobiles, quam immobiles, quæ Religioſo aſſignantur, monaſterio incorporantur. 13. 12. 19. & 20.

Reſcripta Apoſtolica an ſine examine executio-

tioni mandanda ab Ordinariis. 13. 10. 9. & cui ſit culpæ vertendum, ſi ex *Reſcriptis*, aut Indultis Apoſtolicis, aliquod ſequatur abſurdum. 13. 10. 10. nihil facilius, quam ut aliquando in *Reſcriptis* peculiaribus, aut mandatis, Pontifices decipiantur. 9. 8. 2. *Reſcripta* Congregationum ſunt declarationes potius, quam relaxationes juris communis. 13. 10. 12.

Reſervata crimina, & cenſuræ. 12. 8. 10.

Reſervatio caſuum in Synodo facienda. 5. 4. 3. & quare. *ibid.* facta ab Epiſcopo extra Synodum an perſeveret mortuo Epiſcopo. *ibid.* immoderata caſuum *Reſervatio* reprehenditur. 5. 5. 2. & 4.

Reſervationes mentales Beneficiorum interdictæ. 13. 10. 19.

Reſidentia quoad habentes curam animarum an ſit de jure Divino. 7. 1. 2. &c. alia materialis, alia formalis. 13. 19. 2. & 3. *Reſidentiæ* locali non obligatur jubilatus. 13. 9. 15. *Reſidentiæ* lex quam exacte obſervanda. 13. 8. 1. &c. qui obligatur ad *Reſidentiam*, an peſtis tempore fugere poſſit, & alium ſubſtituere. 13. 19. 1. &c. *Reſidentiæ* onus Epiſcopis ſuffraganeis incumbens. 13. 14. 6. ad eam cur non obligentur Epiſcopi Suburbicarii. 13. 6. 6. annus *Reſidentiæ*, ſeu clauſtralis, quem exigunt quædam Germaniæ Capitula a ſuis Canonicis, antequam in Capitulum admittantur. 13. 3. 4. Vid. *Chori ſervitium*.

Reſidere. Qui plures obtinet Epiſcopatus, aut plura Beneficia reſidentialia, ubinam *reſidere* debeat. 13. 8. 10. qua pœna multentur Epiſcopi non *reſidentes*. 10. 9. 6. multæ inflictæ Clericis non *reſidentibus* ad quem uſum applicandæ. 10. 10. 1.

Reſignatarius quas conditiones, ſeu prærequiſita habere debeat, ut reſignatio admitti valeat. 13. 10. 20.

Reſignationes Epiſcopatuum. 13. 16. 2. & 3. *Reſignationes* Beneficiorum in favorem certæ perſonæ fieri ſolitæ 13. 10. 13. &c. quam antiquæ, & qua methodo, & quibus conditionibus admittendæ. 13. 10. 20. coram Rege in Gallia peractæ. 13. 10. 18. an eas poſſit admittere Vicarius Generalis. 2. 8. 2. Vid. *Beneficium*.

Reſtitutionis onus an incumbat diſtrahentibus in uſus profanos proventus Eccleſiaſticos, itemque luſoribus, conſanguineis, ceteriſque pecuniam recipientibus, quam certo ſciunt ex Beneficio Eccleſiaſtico ſibi obveniſſe. 7. 2. 6. &c.

Reſuſcitatio. Ad aſſerendum *Reſuſcitationis* miraculum requiruntur rigoroſæ probationes præcedentis mortis. 12. 6. 8.

Retentio Beneficiorum incompatibilium cur facile concedatur Epiſcopo Suffraganeo. 13. 14. 9. & 12.

Reviſio Decretorum Synodalium. 13. 3. 1. &c.

Reus. Communio an deneganda *Reis* capite damnatis. 7. 11. 3.

Rex. Galliarum *Rex*, aliquas Provincias regit & tamquam *Rex*, & tamquam Dux, aut Comes. 2. 1. 2. *Regum* unctio. 8. 4. 3. Vid. *Regnum*.

Rhodinus Neophytus citatur. 8. 1. 4.

de Ribera Franciſcus citatur cum laude. 13. 11. 7.

Ribera Joannes Archiepiſcopus Valentinus. 11. 14. 10. citatur. 1. 2. 3.

Richardus Epiſcopus Sarum in Anglia. 8. 7. 1.

Richardus Abbas S. Vitoni. 8. 5. 2.

Ricciullus Antonius Archiepiſcopus Coſentinus citatur cum laude 13. 11. 14.

Rigantius Joannes Baptiſta laudatur. 9. 2. 3. l. 9. 7. 6. l. 13. 10. 20.

Rigidiſſimæ Ethices ſectatorem ſe oſtendere non debet Epiſcopus. 11. 11. 4.

Rigor antiquorum Canonum cur noſtris temporibus temperandus. 11. 11. 6. *Rigoris* nimii nota evitanda ab Epiſcopis in ſuis Conſtitutionibus. 11. 13. 3. *Ritus* priſtinus in exigenda ab Epiſcopis perſonali ſacrorum Liminum viſitatione quare nunc ſit adeo temperatus. 13. 6. 2.

Rithovius Epiſcopus Iprenſis. 8. 8. 3.

Rituale Argentinenſe. 7. 5. 10. l. 7. 6. 7. l. 7. 15. 11. l. 8. 14. 3. citatur. 7. 13. 10. l. 8. 6. 2. l. 8. 7. 2. l. 8. 8. 2. & 4.

Rituale Cadurcenſe. 8. 4. 5.

Rituale Pariſienſe citatur. 8. 3. 4.

Rituale Romanum citatur. 7. 13. 10. l. 7. 15. 8. l. 8. 14. 3. l. 11. 2. 18. l. 12. 6. 8.

Rituale Rutenenſe. 8. 4. 5.

Rituale Cardinalis Sanctorii. 7. 5. 7. citatur. 8. 2. 2. l. 8. 8. 4.

Rituale Tullenſis Eccleſiæ. 7. 15. 11.

Rituale Tutelenſe. 8. 4. 5.

Ritus ſolemnis celebrandæ Synodi. 3. 11. 1. &c. *Ritus* Confirmationis adminiſtrandæ deſcriptus, & diſcuſſus. 13. 19. 13. &c. *Ritus* quidam Eccleſiaſtici, qui ſecundis temporibus ſervantur, luctuoſiſſimo tempore non ſemper poſſunt duræ neceſſitati congruere. 13. 19. 26. *Ritus* quoſdam Gentilium, Hebræorumque Eccleſia ſanctificavit. 13. 17. 4.

Rivius Bartholomæus. 7. 13. 9.

Robertus Rex Galliæ. 10. 9. 1.

Robertus Gebennenſis, ſeu Clemens VII. Antipapa. 9. 1. 2.

Robertus nepos S. Bernardi Abb. 6. 3. 2.

Robuſterius Rotæ Auditor citatur. 3. 10. 2.

Rocca Angelus citatur. 1. 3. 4.

de Rochechouart Guido de Seve Epiſcopus Atrebatenſis laudatur. 6. 2. 3.

Rocheti uſus quibus Epiſcopis competat. 3. 11. 4.

S. Rodulphus Epiſcopus Eugubinus. 5. 6. 4.

Rodulphus Imperator. 13. 13. 15.

Rodulphus Archiepiſcopus Bituricenſis. 2. 4. 6.

Rodulphus Abbas S. Trudonis. 6. 3. 2.

Roffenſis Epiſcopatus Monachorum S. Benedicti. 13. 7. 14.

de Rohan Card. Armandus Gaſto Epiſcopus Argentinenſis. 7. 5. 10. l. 7. 6. 7. l. 7. 13. 10. l. 7. 15. 11. l. 8. 6. 2. l. 8. 7. 2. l. 8. 8. 2. l. 8. 14. 3.

de Roma Card. Julius. 7. 3. 2.

Romæ cur tam raro habitæ Synodi Diœceſanæ. 2. 3. 6. & 7.

Romaguerra ad Conſt. Synod. Gerund. citatur. 1. 3. 5. l. 8. 14. 1.

Romana Concilia 109. numerantur. 2. 2. 5. ubinam celebrata. 1. 5. 5. aliqua in Triclinio Leoniano habita. *ibid.*

Romana anni 250. Synodus, Sede vacante, poſt obitum S. Fabiani celebrata. 2. 2. 7. altera anni 251. ſub S. Cornelio Papa. 1. 1. 3. alia ſub S. Silveſtro Papa. 8. 9. 7. ab hodiernis criticis rejecta. 8. 9. 6. alia anni 389. ſub Siricio Papa. 1. 1. 6. alia ſub S. Leone Magno. 3. 8. 3. alia anni 499. 13. 2. 5. alia anni 501. in Porticu Vaticana. 1. 5. 5. alia anni 595. ſub S. Gregorio Magno. 1. 1. 3. l. 5. 6. 1. alia anni 610. 2. 2. 5. alia anni 649. ſub S. Martino Papa. 1. 3. 2. alia anni 679. ſub Papa Agathone. 1. 1. 3. alia anni 721. Vaticana appellata. 2. 2. 5. l. 10. 3. 1. l. 13. 2. 5. alia anni 743. ſub Zacharia Papa. 9. 10. 6. l. 11. 4. 5. l. 11. 8. 1. l. 11. 9. 5. l. 13. 6. 12. alia anni 826. ſub Eugenio II. 11. 10. 2. alia anni 853. 5. 1. 10. alia anni 1059. 3. 10. 1. alia anni

1072.

1072. 1. 3. 4. alia anni 1078. explicatur. 11. 5. 5. alia anni 1079. 5. 2. 10. alia anni 1139. ſub Innocentio II. 13. 17. 7. alia anni 1384. 2. 3. 4. alia anni 1725. Lateranenſis etiam appellata. 2. 2. 6. l. 2. 4. 5. & 9. l. 3. 8. 6. l. 5. 3. 7. l. 5. 7. 5. & 6. l. 5. 10. 3. l. 6. 3. 6. l. 9. 7. 8. l. 11. 2. 7. l. 13. 2. 4. l. 13. 6. 10. l. 13. 7. 1. l. 13. 8. 13. l. 13. 25. 21. & 22. & 24. & 25. & 26. & 32. & 34. & 35. extra Romanam Provinciam legem non conſtituit. 5. 7. 1. Vid. *Lateranenſis Synodus*.

Romana Provincia inter Capuanam, & Piſanam. 13. 8. 15.

Romanæ Eccleſiæ Patrimonium in Sicilia. 9. 14. 2. *Romanæ* Eccleſiæ conſuetudo circa jejunium Sabbathi. 11. 5. 2. an jejunium Quadrageſimale in Eccleſia *Romana* ad trium hebdomadarum ſpatium ſolum ſe extenderet. 11. 1. 4.

Romanæ Sedis prærogativa. 4. 5. 1.

Romani quo ritu adoptionem peragerent. 9. 10. 3. quanta eſſet poteſtas in filios apud *Romanos*. 6. 3. 2.

de Romanis Humbertus citatur. 5. 6. 3.

Romanum Seminarium. 5. 11. 9.

Romanus Epiſcopatus non diſtinguitur a totius Eccleſiæ Præfectura. 2. 1. 1. &c.

Romilli Carolus Jacobus. 7. 13. 9.

Romulus patriam poteſtatem nimium extendit. 9. 11. 2.

Roncilionis Oppidum in Civitatem erectum. 13. 7. 18.

Roſarii Confratres an ex vi ſuorum privilegiorum abſolvi queant aliquando a caſibus Epiſcopo reſervatis. 5. 5. 8.

Roſemundus Godeſcalcus citatur. 10. 1. 5. & refellitur. *ibid.*

Roſſanenſis Archiepiſcopus. 2. 4. 5. Nuncius S. Pii V. in Hiſpania. 7. 11. 3.

Rota Bononienſis. 10. 8. 3.

Rotæ Romanæ Auditores. 10. 7. 4. l. 13. 24. 23. citantur. 10. 6. 4. l. 12. 7. 1. &c. eorum deciſiones. 13. 24. 19. mutata ſententia recedunt a deciſis. 12. 7. 3. eorum ſententia rejicitur a Congregatione Concilii. 13. 9. 7.

Rotaldus Abbas, ejuſque Codex. 8. 3. 3.

Roterus Spiritus laudatur. 6. 10. 1.

Rotomagenſis anni 1581. Synodus. 9. 5. 3. l. 11. 14. 3. l. 13. 1. 15.

Rubenſis Epiſcopus. 10. 3. 5.

Rubeus Jo. Franc. Bernardus Maria citatur. 2. 2. 3.

Rudolphus. Vid. *Rodulphus*.

S. Rufilii Abbatia Capitulo S. Petri de Urbe unita an faciat territorium ſeparatum. 2. 11. 15. & 16.

Rufinus Presbyter explicatur. 2. 2. 2.

Rufus Feſtus. Vid. *Avienus*.

Ruinart Theodoricus citatur. 13. 10. 22.

Rupinæ Plebis Clerici. 5. 6. 2.

Rurales Synodi. 3. 3. 7.

Ruſſiæ totius Metropolita. 3. 9. 5.

Ruſticus Narbonenſis Epiſcopus. 7. 6. 1. l. 9. 12. 5.

Rutenenſe Rituale. 8. 4. 5.

Rutenenſis Eccleſiæ Statuta Synodalia. 7. 5. 9. l. 8. 4. 5. l. 8. 6. 2.

Ruthena, ſeu Ruthenenſis anni 1289. Synodus in Aquitania. 3. 5. 2.

Ruthena Provincia in Polonia. Decretum Tridentini circa matrimonia clandeſtina nunquam in ea promulgatum. 12. 5. 7. qua via huic defectui ſuppletum ſit. 12. 5. 7. &c.

Ruthena, ſeu Ruthenorum anni 1626. Synodus, ejuſque Conſtitutiones circa matrimonia clandeſtina reſciſſæ. 12. 5. 7. &c. altera anni 1720. 3. 9. 5. l. 7. 9. 5. l. 8. 4. 8. l. 13. 3. 3.

Rutiliani Subcollector. 3. 8. 7.

de Ruvere. Vid. *Feltrius*.

Ruzæus Arnulphus in Pariſienſi Curia Conſiliarius. 13. 10. 18.

S

SAbas Diaconus Eccleſiæ Edeſſenæ fuit Medicus. 13. 10. 5.

Sabbatha omnia Quadrageſimæ a diebus eſurialibus alicubi ſubtrahebantur. 11. 1. 4. l. 11. 5. 3. quanta fuerit diſciplinæ varietas in *Sabbathi* ſive jejunio, ſive abſtinentia a carnibus. 11. 5. 1. &c. olim in *Sabbatho* Sancto celebrabatur Miſſa veſpertina. 6. 8. 6.

Sabellus Card. Jacobus Archiepiſcopus Beneventanus. 11. 11. 6.

Sabellus Card. Julius Archiepiſcopus Salernitanus. Ejus optio ad Epiſcopatum Tuſculanum cur improbata. 13. 8. 4.

Sabinenſes Conſtitutiones Synodales. 1. 2. 4. l. 5. 7. 9.

Sabinenſis Epiſcopus. 7. 1. 7. l. 13. 6. 6. l. 13. 8. 3. Epiſcopum Suffraganeum habere ſolet. 13. 8. 5. l. 13. 14. 8.

Sabinenſis anni 1312. Synodus. 1. 2. 4. l. 7. 16. 1. & 12. altera anni 1352. 1. 2. 4. alia anni 1736. 7. 16. 1. l. 8. 14. 3. l. 9. 15. 3.

Sacconus. Vid. *Reinerius*.

Sacellum Pontificium. Ibi muſicorum inſtrumentorum uſus nunquam receptus. 11. 7. 6.

Sacerdos nullus talis eſt, ut cogatur victum ſibi ex ſolo Miſſarum ſtipendio comparare. 5. 9. 1. *Sacerdos*, qui tenetur per ſe celebrare, an aliquando poſſit ſe abſtinere, & tunc an debeat celebrare per alium. 5. 9. 5. an deputari poſſint *Sacerdotes* ſeculares, qui Miſſas a teſtatore præſcriptas celebrent in Eccleſia Regularium. 13. 25. 7. *Sacerdos* poteſt Miſſam interrumpere, ut Viaticum adminiſtret moribundo, cui nullum aliud Sacramentum potuit conferri. 8. 6. 5.

An ſoli *Sacerdotes* Oleo ſacro ungantur. 8. 4. 3. *Sacerdotum* nomine deſignati Parochi. 3. 5. 1. & 2. cur omnes Chriſtiani dicti *Sacerdotes*. 5. 8. 1. ſimplex *Sacerdos* an poſſit eſſe Miniſter delegatus Confirmationis. 7. 7. 4. &c. l. 7. 8. 1. &c. l. 13. 15. 1. & conſecrationis Eccleſiarum. 13. 15. 2. &c. ſolus Parochus an ſit *Sacerdos* proprius, cui omnis utriuſque ſexus ſemel in anno confiteri debet ſua peccata. 11. 14. 1. &c. *Sacerdos* an ſit ſolus miniſter Sacramenti Euchariſtiæ. 13. 19. 28. an Viaticum propriis manibus ſumere queat. 13. 19. 27.

Sacerdotibus ignotis, & vagis, non eſt permittenda Miſſæ celebratio. 9. 15. 5. *Sacerdos* peccati lethalis conſcius, urgente neceſſitate celebrans, in quo ſenſu quamprimum confiteri teneatur. 12. 6. 12. Miſſæ *Sacerdotis* concubinarii non eſt aſſiſtendum. 7. 11. 8. *Sacerdotes* an operari poſſint Sacris cum ficto capillitio. 11. 9. 5.

An interdicantur ludere aleis, vel taxillis. 11. 10. 5. vel exercere artem medicam, & chirurgicam. 13. 10. 2. &c. *Sacerdotum* turpis avaritia repreſſa. 8. 4. 6. *Sacerdotes*, qui ad triremes damnati remigaverunt, remanent perpetuo irregulares. 13. 11. 30. unde eveniat, ut tot habeantur *Sacerdotes* ſcandaloſi. 11. 2. 2.

Sacerdotes ſimplices an teneantur Synodo intereſſe. 3. 6. 2. &c. *Sacerdotes* ſeculares Religioni Hieroſolymitanæ inſervientes, aut ejus Parochiis præfecti, an intereſſe debeant Synodo, & ſubeſſe juriſdictioni Ordinarii. 3. 7. 1. &c. *Sacerdotes* Latini adoptantes Conſtantinopoli Græcorum ritus reprobantur. 7. 9. 3. *Sacerdotum* Græcorum in Hydruntina Diœceſi extrema paupertas. 2. 12. 10.

Sacèrdotale Romanum citatur. 7. 15. 2. & 5. 1. 7. 16. 11. an legis auctoritatem obtineat. 7. 15. 6.

Sacerdotium eſt Ordinum præſtantiſſimum, & verum Sacramentum. 8. 9. 2. propter Eccleſiæ neceſſitatem poteſt Epiſcopus ſuos Clericos compellere ad *Sacerdotium*, non tamen minus idoneos promovere. 12. 4. 7. *Sacerdotii* quænam ſit adæquata materia, & forma. 8. 10. 1. &c. an in *Sacerdotio* conferendo ſit de eſſentia tertia impoſitio manuum cum illis verbis: *Accipe Spiritum Sanctum* &c. 8. 10. 3. &c. *Sacerdotio* vero, & legitimis miniſtris, nullo modo caruit antiqua Eccleſia. 8. 10. 5.

Sacramenta a Chriſto inſtituta non poſſunt eſſe quoad ſubſtantiam obnoxia mutationibus. 8. 9. 7. 1. 8. 10. 5. & 10. ritus tamen Sacramentorum mutare poteſt Eccleſia. 8. 10. 10. attinguntur nonnulla ad *Sacramentorum* eſſentiam in genere. 8. 13. 2. *Sacramentorum* tria eſſentialia. 7. 4. 2. *Sacramenti* nomine intelligitur etiam Sacramentale. 8. 13. 7. *Sacramentum* reſpuere, an idem ſit, ac contemnere. 8. 7. 4. ad *Sacramentum* de novo inſtituendum Eccleſiæ ſola auctoritas non protenditur. 8. 9. 6. ad veram *Sacramenti* confectionem quid requiratur. 8. 5. 5. in *Sacramentorum* materia adhuc enodanda non facile definitiones fiant. 7. 2. 1.

Sacramenta adminiſtrari nequeunt indignis. 9. 3. 3. recipere *Sacramenta* ab hæreticis an liceat. 6. 5. 2. *Sacramenta* vivorum an peccatoribus occultis publice deneganda. 6. 7. 6. *Sacramentorum* adminiſtratio debet eſſe actio humana directa ad finem proprium cujuslibet *Sacramenti*. 7. 4. 3. quam immunes ab omni avaritiæ ſuſpicione *Sacramentorum* miniſtros velit Eccleſia. 5. 9. 6. *Sacramenti* matrimonii percipiendi dignus non evadit Infidelis ex hoc ſolum, quod perfidiam adjuraturum ſe promittat. 9. 3. 5. Regulares an poſſint *Sacramenta* ſecularibus adminiſtrare ſine licentia Epiſcopi. 9. 16. 2. Regulares in *Sacramenti* cujuſlibet adminiſtratione graviter delinquentes ſubſunt judicio Epiſcopi. 9. 15. 11. 1. 9. 16. 1. & 2. *Sacramentorum* cauſæ ad ſolum pertinent Forum Eccleſiaſticum. 9. 9. 2. Vid. *Miniſter*.

Sacramentale an ſemper iterari poſſit. 8. 13. 7.

Sacramentalis Liber Venetorum citatur. 8. 2. 2.

Sacramentarium Gregorianum citatur. 6. 8. 11.

Sacrificium Miſſæ in quo ſenſu ſit infinitæ virtutis. 5. 8. 6. olim ſuam quiſque Sacrificii partem, h. e. panem, & vinum offerebat. 5. 8. 1. quantum hiſce temporibus *Sacrificiorum* numerus excreverit. 11. 2. 8. & 14.

Sacriſtiæ locus ubi olim exiſteret. 2. 5. 5.

Sagæ. Earum, & Veneficarum innocentia quo experimento probaretur in Weſtphalia. 13. 17. 6.

Sagonenſis Epiſcopus. 12. 8. 5. Delegatus Apoſtolicus pro Græcis conſtitutus in Corſica. 2. 12. 8.

Saintebeuve Jacobus refellitur. 8. 5. 5. 1. 13. 23. 13.

Salegunſtadienſis, ſeu Moguntina anni 1022. Synodus. 3. 5. 1. 1. 4. 2. 2. 1. 5. 1. 5.

Salernitana anni 1616. Synodus. 13. 3. 3.

Salernitanum Capitulum. 5. 11. 7.

Salernitanus Archiepiſcopus. 2. 6. 2.

de Sales (quem quidam vocat *de Alex*) Joannes Franciſcus Epiſcopus Gebennenſis. 11. 2. 11.

Saleſius Carolus Auguſtus citatur. 3. 11. 3.

Salianus Jacobus citatur. 11. 3. 1.

Salisburgenſis Archiepiſcopi privilegium creandi quatuor Epiſcopos, ſeu conferendi quatuor Eccleſias in Germania. 13. 7. 4. &c.

Salisburgenſis, ſeu Saltzburgenſis anni 1386. Synodus. 5. 4. 3. altera anni 1420. 4. 3. 5. alia ejuſdem anni. 4. 3. 6. 1. 11. 10. 2.

Salmanticenſis anni 1335. Synodus. 12. 5. 4.

Salmaſius Claudius refellitur. 2. 2. 2. etiam ſub larvato nomine Walionis Meſſalini. 13. 1. 2. ejus error circa uſuras. 10. 4. 2.

Salonitanus Archiepiſcopus ſolus in Dalmatia Pallium habebat. 13. 15. 7.

Saltatio Davidis coram Domino an alicujus levitatis argui poſſit. 11. 3. 1.

S. Salvatoris Majoris Abbas Commendatarius. 2. 11. 10. Synodum celebrandi privilegio donatur. 2. 11. 7.

Salutationes Fidelium ubinam exciperent Epiſcopi. 3. 11. 5.

Salutatorium quid ſit. 3. 11. 5.

Samandrienſis Epiſcopus Suffraganeus Pragenſis. 13. 14. 9.

Sambienſis Epiſcopus. Vid. *Vvarmienſis*.

Samuel triennis oblatus Templo. 6. 3. 2.

Sanchez Thomas citatur. 8. 14. 2. refellitur. 8. 14. 5.

Sancius Vaſconum Dux. 11. 11. 1.

Sanctæ titulo an ſint honeſtandæ Synodi Diœceſanæ, & Provinciales. 1. 3. 1. & 4.

Sanctitatis appellatio in quo ſenſu tribuatur Epiſcopis. 1. 3. 1.

Sanctorius Julius Antonius Card. S. Severinæ. 2. 12. 10. 1. 6. 4. 2. 1. 7. 5. 7. 1. 8. 2. 2. 1. 8. 4. 5. 1. 8. 8. 1. & 4. 1. 10. 7. 4. & 5.

Sanctorum Concilia quid ſint. 1. 1. 1.

Sanctuaria miraculoſa, ad quæ deferuntur infantes ſine Baptiſmate mortui. 7. 6. 10. &c.

Sani, licet certo proxime morituri, an ſint capaces extremæ Unctionis. 8. 5. 2.

Sanitatem corporis interdum cauſat extrema Unctio. 8. 7. 2. ſed non per modum miraculi. *ibid*.

Santonenſis anni 1280. Synodus. 5. 5. 1.

Santonenſis Capituli Procurator damnatur. 13. 2. 6.

Saporitus Joſeph Archiepiſcopus Januenſis. 13. 14. 3.

Saraceni Hiſpanias occupant. 13. 9. 2.

Sardicenſis anni 347. Synodus. 3. 3. 6. 1. 8. 9. 6. 1. 11. 14. 7.

Sarnellus Pompejus Epiſcopus Vigilienſis. 11. 9. 1.

Sarpi Paulus. Ejus mala fides notatur. 7. 2. 13.

Surzanenſis Epiſcopus. 13. 24. 22.

Satisfactionis nomine, pœnitentibus imponendæ, veniunt eleemoſynæ. 10. 9. 1. apud Græcos pro *Satisfactione* ſacramentali pœnitens Oleo ſacro inungitur a Sacerdote. 8. 5. 3. quod eſt vetitum. 8. 5. 6.

Savonarola Hieronymus. 13. 17. 6.

Sbigneus Oleſnicius Card. Epiſcopus Cracovienſis. 3. 10. 1.

Scachorum ludus an Clericis indecorus, ac proinde illicitus. 11. 10. 4.

Scandalum evitandum maxime a Regularibus. 13. 4. 7. Regulares cum *Scandalo*, & notorie delinquentes extra clauſtra, quando ſubſint punitioni Epiſco-

Epiſcopi. 9. 15. 11. *Scandala* quomodo aliquando emendanda ſine ulla innovatione exterioris actionis. 13. 17. 4. ob *Scandali* circumſtantiam res de ſe leves prudenter ſub cenſura latæ ſententiæ prohiberi poſſunt. 10. 3. 2. & 3.

a Schelſtrate Emmanuel. 13. 2. 5.

Schiſma, quod per 40. ferme annos Eccleſiam dilaceravit. 9. 1. 2. quanta cautela evitandum periculum *Schiſmatis*. 9. 9. 12.

Schmalzgrueber Franciſcus citatur. 13. 23. 5.

Schneideunitus Joannes citatur. 9. 13. 1.

Scholæ ubique a Monachis olim apertæ. 5. 11. 2. & 3. *Scholarum* Piarum Clerici Regulares. 5. 11. 9.

Scholares Clerici vulgo dicebantur. 5. 11. 2.

Scholaſtici approbati Soc. Jeſu. 13. 11. 22.

Schoockius Martinus citatur. 11. 9. 4.

Schvvarzii liber de Capitulat. Germanor. citatur. 13. 13. 18.

Sclavonico ſermone Miſſæ celebratæ in Moravia. 6. 10. 6.

Scottus Card. Bernardinus. 13. 8. 18.

Scripturæ Sacræ in vulgarem linguam translatio an ſit permittenda. 6. 10. 1. &c.

Scrutatores, ſeu Scrutinii Præfecti. 5. 3. 5. &c.

Scrutinium generale totius Cleri faciendum in Synodo. 5. 3. 5. cur nunc ferme deſueverit. 5. 3. 7. *Scrutinium* minutiſſimum in mores promovendorum præſertim ad Sacerdotium, & Epiſcopatum. 5. 3. 1. &c.

Sebaſtianus Luſitaniæ Rex. 13. 20. 4.

Sebaſtianus Carmelita Diſcalceatus ſecreto ordinatus Epiſcopus Gierapolitanus. 13. 13. 6.

Seccovienſis Epiſcopus a quo eligatur, & conſecretur. 13. 7. 4. & 6.

Secretarium quid ſit. 1. 5. 5. l. 3. 11. 5.

Secretarius Synodi quinam eligendus. 4. 1. 2. Formulam Fidei e ſuggeſtu legit a ceteris ſimul repetendam. 5. 2. 8.

Secta, quæ *de' liberi Muratori*, aut *des Francs Maçons* appellatur, interdicta. 13. 17. 10.

Sectio Cæſarea an licita ſit, & toleranda. 11. 7. 12. & 13.

Seculares poteſtates quanta vulnera Eccleſiaſticæ juriſdictioni inflixerint. 9. 9. 11.

Secundinæ cenſentur pars corporis infantilis. 7. 5. 3.

Sedendi ordo in Synodo. 3. 10. 1. &c. Epiſcopis aliquando conceſſa *ſedendi* prærogativa. 2. 6. 1.

Sedes Apoſtolica, ejuſque prærogativa. 4. 5. 1. ejus auctoritas non eſt ligata per Tridentinum. 13. 10. 29. *Sedes Apoſtolica*, ut uni gratificetur, nunquam vult juri quæſito alterius præjudicium inferre. 10. 10. 3. quam ſit indefeſſa, ut manus præbeat auxiliatrices Epiſcopis in cura animarum laborantibus. 13. 24. 1. quantam curam adhibeat, ne Diœceſes opportuno regimine, aut remedio deſtituantur. 13. 16. 11. l. 13. 17. 9. qui poteſt abſolvere omnes caſus *Sedi Apoſtolicæ* reſervatos, non ideo poteſt abſolvere a caſibus Epiſcopo reſervatis. 5. 5. 7. & 9. caſus *Sedi Apoſtolicæ* reſervatos ne ſibi reſervent Ordinarii. 5. 5. 4. recurſus ad *Sedem Apoſtolicam* quando habendus ſit ab Epiſcopis. 11. 5. 12. iſte recurſus quanta reverentia fieri debeat. 9. 8. 4. & 9. faciendus pro diſpenſatione in rebus dubiis obtinenda. 13. 12. 14. & 16. ad *Sedem Apoſtolicam* quænam quæſtiones reſerventur. 7. 4. 9. *Sedis Apoſtolicæ* auctoritati, & juribus quidquid præjudicium, aut injuriam inferre poteſt, ſcrupuloſe cavendum eſt in Conſtitutionibus Synodalibus. 9. 1. 1. &c. l. 9. 2. 3. &c. l. 9. 5. 4. l. 9. 6. 1. &c. l. 9. 7. 1. &c. l. 9. 8. 1. *Sedis Apoſtolicæ* lenitas. 5. 4. 3. & indulgentia erga fugitivos, atque apoſtatas. 13. 11. 11. & 12.

Segregatio idem eſt, ac collatio Epiſcopatus. 8. 11. 3.

de Seguſio. Vid. *Oſtienſis*.

Sella uxor Lamech. 13. 21. 8.

Semeca Joannes, dictus Theutonicus, citatur. 1. 4. 3.

Seminaria Clericorum Epiſcopalia. 11. 2. 3. & 6. & 11. eorum defectus quomodo ſupplendus. 11. 2. 12. eorum inſtitutio quam antiqua, & quam utilis. 5. 11. 1. &c. quibus reditibus ſuſtentari debeant. 5. 11. 3. l. 9. 7. 3. &c. eorum curam an acceptare poſſint Jeſuitæ, aliique Religioſi. 5. 11. 9. *Seminariorum* hodierni temporis infelix ſtatus deploratur 11. 2. 6.

Seminarii Deputati. 5. 11. 3. &c. l. 9. 7. 2. & 3.

Senatus Eccleſiæ erant Presbyteri. 13. 1. 4. nunc ſunt ſoli Canonici. 13. 1. 5. & 9.

Senenſis Eccleſia Metropolitica. 2. 2. 3.

Senes decrepiti, nulla alia ægritudine laborantes, an ſint capaces extremæ Unctionis. 8. 5. 2.

Senogalliæ Seminarium. 5. 11. 9.

Senogallienſis anni 1627. Synodus. 7. 3. 2.

Senonenſis Archiepiſcopus. 13. 10. 17.

Senonenſis Synodus circa annum 913. celebrata. 3. 1. 1. altera anni 1524. 5. 5. 2. l. 6. 11. 2. l. 8. 8. 4.

Senſuum quinque unctiones an ſint neceſſariæ ad validam, & rectam Sacramenti Infirmorum adminiſtrationem. 7. 3. 1. &c.

Separatio virorum a mulieribus in publicis Templis. 11. 1. 8.

Sepelire in loco ſacro infantes, ſub dubiis reviviſcentiæ ſignis baptizatos, an liceat. 7. 6. 10. & 11.

Sepulcra SS. Martyrum inſignia ob id, quod perjuri ad ea punirentur. 4. 7. 6.

S. Sepulchri Cuſtodi, & Guardiano conceſſa facultas adminiſtrandi Confirmationem. 7. 7. 6.

Sepultura Eccleſiaſtica denegata iis, qui decedunt ex vulnere in duello accepto. 13. 17. 10. quamdiu expectandum ſit, ut *Sepulturæ* mandetur hominis cadaver. 12. 6. 8.

Series gerendorum in Synodo. 5. 1. 1. &c.

Servi, eorumque conjugia. 9. 11. 3. &c.

Serviæ Regni incolæ. 13. 20. 9. in *Serviæ* Regno an liceat matrimonia renovare coram *Caddi*. 6. 7. 2.

Servitium præſtandum Eccleſiæ a Clericis, & Tonſuratis, quale, & quantum eſſe debeat. 11. 2. 13. l. 12. 6. 4. & 5. *Servitium* Eccleſiæ, pro qua quis ordinatus ſit, an deſeri poſſit impune. 11. 2. 4. non licet Chriſtianis aſſidue impendere *ſervitium* Judæis. 6. 4. 2.

de Seve. Vid. *de Roebechouart*.

S. Severini Oppidum in Civitatem erectum. 13. 7. 18.

Severitas in Synodalibus Conſtitutionibus evitanda. 11. 13. 1. &c. *Severitas* nimia in materia vitæ communis improbatur. 13. 12. 21.

Severolus Marcellus Rom. Curiæ Advocatus. 11. 3. 1. Sacri Conſiſtorii Advocatus SS. D. N. Benedicto XIV. ſingularis amicitiæ nexu erat conjunctus. 10. 4. 13. citatur cum laude. 13. 24. 2.

Severus Septimius Imperator. 13. 10. 22.

Severus Sulpitius citatur. 10. 6. 1.

Severus Epiſcopus Milevitanus ſuum ſucceſſorem deſignat. 13. 10. 23.

Severus Scholaſticus Conſtantinopolitanus. 7. 4. 9.

Sextula quid ſit. 5. 7. 1.

Sibertus Abbas S. Pantaleonis. 6. 3. 2.

Si-

Siciliæ Epiſcopi ſingulis quinquenniis Romam accedere tenebantur. 13. 6. 12. Patrimonium Romanæ Eccleſiæ in *Sicilia*. 9. 14. 2.

Siſridus Archiepiſcopus Colonienſis. 6. 11. 2.

Sigebertus Monachus citatur. 3. 3. 7.

Sigillum Confeſſionis quam caute cuſtodiendum. 5. 4. 3. l. 7. 11. 6. qui illud non ſervat, qua pęna puniatur. 9. 6. 3.

Sigiſmundus Imperator. 3. 9. 1. l. 13. 13. 15.

Signare confirmandi frontem medio aliquo inſtrumento an licite, & valide poſſit Epiſcopus. 13. 19. 15. & 17.

Signum certum, quo diſtingui debent Judæi. 6. 4. 2. *Signa* quædam, quæ etiam miraculoſe aliquando conſpiciuntur in extinctis corporibus, an cenſeri debeant reſurrectionis indicia ſaltem probabilia. 7. 6. 11. & 12.

Sigonius Carolus. Ejus error leviter notatur. 13. 7. 3.

Silvanectenſis Diœceſis. Synodus ibi congregata. 9. 12. 8.

S. Silveſter Papa. 11. 5. 2. & 3. l. 13. 15. 8 ejus Conſtitutum an ſit genuinum. 3. 8. 3. Indulgentia ab eo conceſſa Baſilicæ Lateranenſi rogatu Conſtantini Imperatoris. 13. 18. 5.

Simonetta Card. Ludovicus in Concilio Tridentino. 13. 7. 4.

Simon Petrus Evodius a Damaſcena Eccleſia ad Patriarchatum Antiochenum evectus Pallium conſequitur. 13. 15. 18.

Simonia alia eſt juris Divini, alia juris naturalis. 11. 6. 4. culpa, ſeu periculum *Simoniæ* juris Eccleſiaſtici unde conjiciatur. 11. 6. 4. & 8. *Simoniæ* ſpecies omnis propellenda. 4. 7. 1. & 11. l. 5. 7. 10. *Simoniæ* nota non eſt affigenda eleemoſynæ exhibitæ Sacerdoti celebraturo. 5. 8. 7. nihil eſt quod *Simoniam* ſapiat in eo, quod ſolutio redituum primi anni differatur ad tempus mortis Beneficiarii. 12. 7. 3. an interveniat *Simoniæ* ſuſpicio in reſignationibus Beneficiorum favore certæ perſonæ. 13. 10. 15. &c. an immune ſit a *Simoniæ* labe quidquid ſolvitur pro ingreſſu in Religionem, vel cum primum quis ad Canonicatus poſſeſſionem admittitur. 11. 6. 1. &c. *Simoniæ* crimen an admitti poſſit in collatione, & proviſione Dignitatum, & Commendarum Ordinis Hieroſolymitani. 12. 5. 15. &c. *Simoniæ* ſpecies quæcumque quanto ſtudio vitanda ab Examinatoribus. 4. 7. 1. & 2. & 11. *Simonia* vera facile committitur obtentu redimendæ injuſtæ vexationis in cauſa beneficialibus. 12. 6. 9.

S. Simplicius Papa. 2. 10. 1.

Simulare alienam fidem nunquam licet. 13. 20. 11. &c.

Sinarum Vicarii Apoſtolici. 13. 13. 9.

Sinenſis Synodus. 2. 10. 8.

Siracuſanus Archiepiſcopus ſolus in Sicilia Pallium habebat. 13. 15. 7.

S. Siricius Papa. 2. 2. 7. l. 13. 3. 2. citatur. 1. 1. 6. l. 8. 12. 5. explicatur. 10. 1. 6.

Sirmondus Jacobus citatur. 2. 1. 2. l. 2. 2. 2. l. 4. 7. 6.

Siſenandus Rex. 5. 1. 10.

Siſtarcienſis Synodus. 7. 12. 2.

S. Sixtus I. Papa præcipuus civitatis Alatrinæ patronus. 11. 3. 1.

S. Sixtus III. Papa. Ejus purgatio conficta. 5. 1. 2.

Sixtus IV. Papa. 11. 4. 3. l. 11. 14. 7. l. 13. 20. 4.

Sixtus V. Papa. 2. 2. 3. l. 2. 3. 7. l. 2. 7. 2. l. 2. 10. 9. l. 2. 11. 16. l. 3. 8. 2. & 3. l. 6. 4. 1. l. 6. 6. 5. l. 6. 9. 3. l. 6. 11. 3. l. 7. 7. 6. l. 9. 6. 7. l. 9. 7. 3. l. 9. 8. 3. l. 9. 15. 7. l. 10. 7. 3. l. 11. 10. 4. l. 12. 1. 4. l. 13. 6. 2. &c. l. 13. 7. 1. & 18. l. 13. 11. 22. l. 13. 18. 10. l. 13. 24. 5. ejus deciſio circa præcedentiam Vicarii, aut Capituli. 3. 3. 3. ejus Conſtitutio de trino contractu explicatur. 10. 7. 3. &c. ejus item Conſtitutio de tranſmittendis ad Congregationem Concilli Synodorum Provincialium decretis explicatur. 13. 3. 3. & 6.

Societas Jeſu nullo gaudet ſpeciali privilegio quoad expellendos Profeſſos. 13. 11. 26. ejus Inſtitutum a Tridentina Synodo commendatum. 13. 12. 1. ejus Patres, & Religioſi. 9. 16. 3. l. 13. 11. 14. comprehenduntur in Conſtit. 9. Greg. XV. 4. 6. 5. & 6. qui *Societati Jeſu* nomen dant, ſunt vere Religioſi, etiamſi poſt biennium emittant vota ſolum ſimplicia. 13. 11. 29. *Societatis Jeſu* Religioſi poſt tria vota ſimplicia an poſſint dimitti non ſervata judiciali forma. 13. 11. 22. & 26. poſt nuncupata tria vota dimiſſi an pro ejectis habendi ſint. 13. 11. 21. & 26. an poſſint promoveri ad Sacerdotium ante Profeſſionem, licet omni Patrimonio, & Beneficio deſtituti. 13. 11. 25. *Societas Jeſu* an præſtationem annuam ſolvere debeat ei, qui ſacris Ordinibus initiatus dimittitur, nec habens unde vivat, idcirco ſuſpenſione illigatus remanet. 13. 11. 21. &c. *Societatis Jeſu* Religioſorum curæ, & regimini traditum Seminarium Romanum. 5. 11. 9. & Seminarium Civitatis Conceptionis in America. *ibid*. *Societatis Jeſu* Presbyteris quæ facultas conceſſa ſuper diſpenſationibus matrimonialibus in Angola, Æthiopia, ac Braſilia. 13. 21. 3. & 5. *Societatis Jeſu* Miſſionariis facultas alia conceſſa in materia Matrimoniali. 6. 4. 3. *Societatis Jeſu* Religioſis in Braſilia indultum conceſſum Confirmationem adminiſtrandi. 7. 7. 6. *Societatis Jeſu* Generalis an ad alterius onera Miſſarum ſublevanda poſſit applicare Sacra, quæ ad illius intentionem a ſuis Religioſis celebrantur. 13. 25. 14.

Societatis contractus. 10. 7. 1. &c.

Socrates Hiſtoricus citatur. 10. 6. 2. l. 11. 5. 10. refellitur. 11. 1. 4.

Sodalitatum, ſeu Confraternitatum quarumdam prætenſa privilegia circa abſolutionem a reſervatis. 5. 5. 8. & 9.

Sodomia frequentata degradationis pęna punienda eſt. 9. 6. 7.

Solemnitas, qua celebrandæ ſunt Synodi. 3. 11. 1. &c. in *Solemnitate* Corporis Chriſti, dum Euchariſtia circumfertur, cur ſaltationum quædam genera in Hiſpaniis permittantur. 11. 3. 1.

Solicitatio ad turpia in Confeſſione Sacramentali an pęna degradationis punienda ſit. 9. 6. 7. Vid. *Confeſſarius*, *Denuntiatio*.

Solidi nomine quid veniat. 5. 7. 1. non amplius, quam *Solidi* duo, ſoluti Cathedratici nomine. 5. 6. 3. &c. l. 5. 7. 1.

Solier Joannes citatur. 13. 10. 26.

Sonnius Franciſcus Epiſcopus Antuerpienſis. 7. 13. 8.

S. Sophiæ Monachi gaudent privilegio non adeundi ad Synodum. 3. 1. 14.

Sorbonenſis Academiæ facultas Theologica. 9. 16. 5. propoſitionem quamdam circa abſolutionem moribundi cenſura notat. 7. 15. 9.

Soto Dominicus. 10. 7. 3. & 5. citatur. 7. 7. 7. laudatur. 7. 16. 11. ejus doctrina in aliqua parte modeſte refellitur. *ibid*. ſufficientiam Attritionis in primis ex Ordine Prædicatorum tuetur. 7. 13. 6. & 8.

Sozomenus Hiſtoricus citatur. 11. 1. 4. l. 13. 8. 12.

Spadones. Vid. *Matrimonium*.

Spalatenſis Synodus. 3. 12. 3.

Spe-

Spectacula Eccleſiaſticis interdicta. 11. 10. 11. interdicta olim diebus feſtis. 11. 1. 7. quædam quarumdam Diœceſium omnino interdicta. 13. 17. 10.

Spetianus Abbas geſtor negotiorum S. Caroli in Urbe. 12. 8. 10.

Spicæ novæ offerebantur ad Altare Oblationis tempore. 5. 8. 2.

Spinellus Card. Joſeph Archiep. Neapolitanus laudatur. 9. 15. 5.

Spinula Card. Julius. 5. 1. 11. l. 7. 3. 2.

S. Spiridion Epiſcopus Trimithuntis in Cypro. 10. 6. 2.

Spoletanus Epiſcopus. 5. 6. 2.

Spoliorum Collectores. 3. 8. 6.

Sponſalia, eorumque definitio. 13. 11. 8. & forma nunc vigens. *ibid.* circa *Sponſalia* cum nihil innovaverit Tridentinum, nihil potiori jure innovandum ab Ordinariis. 12. 5. 1. & *Sponſalia* etiam de futuro olim Sacerdotali benedictione obſignata. 8. 12. 5. per quem relaxari poſſit impedimentum matrimonii proveniens ex *Sponſalibus*. 9. 2. 1. cauſæ excitatæ ſuper validitate *Sponſalium* ad ſolum Judicem Eccleſiaſticum deferendæ. 9. 9. 4.

Sponſi offerebantur Eccleſiæ, ut eorum nuptiæ benedicerentur. 8. 12. 3. quam pœnam incurrant *Sponſi* contrahentes matrimonium, cui legitimæ non præceſſerint denuntiationes. 12. 6. 2.

Sponſus, qui mulierem ſibi deſponſatam, ante celebratum matrimonium, ad copulam adduxerit, an puniendus pęna ſtupri. 12. 6. 3.

Spurii a legibus civilibus longe ſeverius, quam ab Eccleſiaſticis, inſectati. 9. 14. 4. Vid. *Infantes*.

Statuta in Diœceſana Synodo facienda. 6. 1. 1. &c. qui ea ſubſcribere teneantur. 13. 2. 3. &c. *Statuta* Synodalia quam auctoritatem acquirant a confirmatione Romani Pontificis. 13. 3. 1. qualiter promulgari debeant. 13. 4. 1. minime expedit in quibuſdam rebus *Statuta*, & Conſtitutiones edere. 6. 11. 9. *Statutum* Superioris an ab inferiore revocari poſſit. 13. 5. 8. &c. Vid. *Conſtitutiones*.

Statuta S. Bonifacii Archiep. Moguntini. 7. 6. 1. Cardinalis Millini Urbis Vicarii. 2. 3. 5. & Cardinalis Carpinei pariter Urbis Vicarii. *ibid.* Cleri Romani anno 1392. edita. 2. 3. 4. Joauuis Epiſcopi Leodienſis. 3. 4. 2.

Statuta Synodalia Danielis Nannetenſis. 8. 8. 4. Eccleſiarum Æduenſis anni 1299. 6. 1. 6. l. 8. 4. 5. Ambianenſis anni 1464. 6. 1. 7. Andegavenſis anni 1423. 6. 1. 6. Avenionenſis. 3. 4. 2. l. 3. 6. 5. Biſuntinæ. 7. 6. 11. Biterrenſis. 1. 5. 2. l. 3. 6. 5. l. 3. 12. 1. l. 7. 5. 9. Cadurcenſis. 8. 4. 5. l. 8. 6. 2. Claromontenſis. 1. 6. 2. Conſtantienſis. 3. 12. 3. Lugdunenſis. 7. 6. 11. Meldenſis. 3. 4. 2. l. 3. 5. 2. l. 3. 9. 9. l. 3. 11. 1. l. 8. 6. 2. Nannetenſis. 3. 11. 1. l. 3. 12. 1. l. 8. 6. 2. Nemauſenſis. 3. 5. 2. Nicoſienſis. 3. 11. 1. Rutenenſis. 7. 5. 9. l. 8. 4. 5. l. 8. 6. 2. Tutelenſis. 8. 4. 5. l. 8. 6. 2. Sifridi Archiepiſcopi Colonienſis. 6. 11. 2. Stephani Pariſienſis. 8. 8. 4.

Stauropegii jus in quo conſiſteret. 1. 4. 3.

S. Stephanus I. Papa. 7. 6. 7.

Stephanus VI. Papa. 9. 8. 8.

Stephanus X. Papa. 13. 12. 5.

S. Stephanus Abbas Ciſtercienſis citatur. 13. 11. 28.

S. Stephanus Hungariæ Rex. 2. 6. 2. fundator Eccleſiæ Quinqueccleſienſis. 13. 15. 16.

Stephanus Card. S. Marcelli Romæ Vicarius Generalis. 2. 3. 4.

Stephanus Pariſienſis Epiſcopus. 8. 8. 4.

Stigmata ſive reis, ſive ſervis, in fronte, aut manibus, aut ſuris impreſſa. 9. 14. 3.

Stipendium Miſſæ quando primo introductum. 5. 8. 5. an detur in pretium Sacrificii. 5. 8. 7. nonnulli abuſus in hac materia per malitiam introducti. 5. 8. 8. l. 5. 9. 4. &c. nemo *Stipendio* pro Miſſis celebrandis nimis exiguo injunctum onus ſubire vult. 13. 25. 18. *Stipendium* an dandum Examinatoribus ex fructibus Parochialium. 4. 7. 11.

Strabo Walfridus. 8. 10. 5. citatur, & urbane refellitur. 5. 8. 6.

Strada Famianus. 6. 6. 2.

Strigonienſis Archiepiſcopi Suffraganeus eſt Epiſcopus Quinqueccleſienſis. 13. 15. 12.

Strongolenſis anni 1645. Synodus. 13. 3. 6.

Stuprum. Vid. *Copula*.

Stylianus Mapa Neocæſarienſis Epiſcopus. 9. 8. 8.

Stylus, quo conſcribendæ ſunt Conſtitutiones Synodales. 6. 2. 3.

Suacenſis Epiſcopus. 3. 12. 3.

Suarez Franciſcus citatur. 5. 5. 5. l. 7. 5. 8. l. 7. 12. 2. & 3. l. 7. 13. 7. l. 8. 6. 5. l. 8. 8. 1. l. 11. 6. 4. l. 11. 14. 13. l. 13. 18. 9. l. 13. 19. 8. & 9. & 27. laudatur. 6. 11. 11. ejus doctrina explicatur. 8. 6. 3. a priori ſententia, favorabili Epiſcopis circa abſolutionem ab hæreſi, recedit. 9. 4. 9.

Subcollectores Spoliorum. 3. 8. 6. &c. Vid. *Protonotarii*.

Subdiaconatus. Ejus fit expreſſa mentio ab Eccleſiæ primordiis. 8. 9. 6. & 7. olim inter minores Ordines accenſebatur. 3. 3. 6. an aſſurgat ad verum Sacramentum Ordinis ſacri. 8. 9. 3. & 4. & 5. & 9. &c. l. 8. 10. 5. l. 8. 11. 4. inter ſacros Ordines quando fuerit cooptatus. 11. 10. 6. ejus materia. 8. 9. 9. l. 8. 10. 5. an ſimul cum minoribus Ordinibus poſſit eadem die uni eidemque perſonæ conferri. 12. 3. 5. quidam Viri ſancti in *Subdiaconatu* perſeverarunt per totum vitæ curſum. 12. 4. 3.

Subdiaconus an eligi poſſit in Epiſcopum. 8. 9. 9. Vid. *Altare*.

Subjectio quorumdam monaſteriorum juriſdictioni Ordinarii quamdiu, & qualiter perſeveret. 3. 2. 1.

Subjectum Sacramenti extremæ Unctionis. 8. 5. 1. &c.

Subintroductæ mulieres quænam eſſent. 11. 4. 4. &c.

Subrogatio piarum actionum utilis eſt ad extirpandos abuſus, & ſcandala. 13. 17. 4.

Subſcriptio Synodi ad quem ſpectet. 13. 2. 1. &c. Synodalia Statuta a majore parte decreta ſubſcribere tenentur etiam ii, qui diſſentiunt; & recuſantes poſſunt pœnis Eccleſiaſticis puniri. 13. 2. 4.

Subſidium charitativum quando exigi poſſit ab Epiſcopo. 5. 7. 6. aſſignatum Patriarchæ Maronitarum. 5. 7. 10. Monialibus exhibitum a conſanguineis. 13. 12. 19. &c.

Suburbicariæ regiones quænam eſſent. 2. 2. 2.

Succeſſionis hæreditariæ ſpecies quam ſedulo arcenda a Beneficiis Eccleſiaſticis. 13. 24. 15. & 17. nec unquam admittenda. 13. 10. 26.

Succeſſorem eligere an, & quomodo liceret Epiſcopo. 13. 10. 23.

Sueſſionenſe bellum inter Robertum, & Carolum Reges. 10. 9. 1.

Sueſſionenſis anni 1456. Synodus Regularibus parum liberalis. 5. 5. 2. altera anni 1561. 11. 14. 3.

Sufficientia attritionis nunquam fuit expreſſe definita a Tridentino. 7. 13. 7. & 8.

Suffraganei Papæ quinam ſint. 2. 2. 3.

Suffraganeus. Epiſcopus antiquior ex *Suffraganeis* ſupplet negligentiam, ſeu defectum Capituli Eccleſiæ Metropolitanæ vacantis. 2. 9. 2. ad illum pertinet jus congregandi Synodum Provincialem, vacante Sede Metropolitica. 2. 9. 8.

Suf-

Suffraganeus, ſeu auxiliaris Epiſcopus. 12. 8. 7. quinam ſit, & cur ita appelletur, ejuſque officium, & congrua, ſeu penſio annua ipſi deſtinata, ceteraque ad illum ſpectantia. 13. 14. 4. &c. non datur Eccleſiæ, ſed Epiſcopo. 13. 14. 13. an concedendus Abbatibus peramplum Territorium habentibus. 13. 14. 14. an, & quomodo Epiſcopo *Suffraganeo* concedatur retentio Canonicatus, aut alterius Beneficii incompatibilis. 13. 14. 9. & 12. Vid. *Vicarius*.

Suffragia uni defunctorum ſpecialiter applicata an plus ei proſint, quam ceteris. 5. 9. 5. non eſt negligendus uſus eleemoſynas pauperibus erogandi, ut *Suffragia*, & Sacrificia pro defunctis multiplicentur. 13. 25. 23.

Suffragium ab Examinatoribus Synodalibus quando, & qualiter ferendum. 4. 8. 4. *Suffragium* deciſivum in Synodo quibus competat. 13. 2. 1. &c. *Suffragium* ferre in Conciliis nunquam poſſunt laici. 3. 9. 1. &c.

Superantius Jacobus Orator Venetus. 6. 8. 8.

Superior ſemper complectitur inferiorem. 2. 4. 1. *Superioris* legem nequit inferior abrogare, aut relaxare. 9. 1. 6. & 7. l. 9. 2. 1. l. 12. 8. 8. Vid. *Inferior*.

Superiores Regulares parvorum conventuum an teneantur intereſſe Synodo. 3. 2. 3. & 4.

Superpellicii uſus in Epiſcopis. 3. 11. 4.

Supertunicale nimis longum Clericis prohibitum. 11. 8. 2.

Supplicationes ſolemnes in Synodi initio, & fine habendæ. 3. 11. 3. Vid. *Proceſſio*.

Supranumerarii Protonotarii. 3. 8. 3.

Suſpenſio an ferri poſſit ob levem culpam. 10. 1. 3. olim quibus de cauſis Clericis inflicta. 10. 1. 6. *Suſpenſio* ab exercitio Ordinum, cui ſubjacent ejecti a Religione. 13. 11. 20. *Suſpenſioni* an ſint obnoxii Societatis Jeſu Sacerdotes poſt tria vota ſimplicia dimiſſi, & nullum Patrimonium, aut Beneficium habentes. 13. 11. 23. &c. Vid. *Epiſcopus*, *Pœna*.

Suſpenſus ab Ordinis exercitio, ſi Ordinem exerceat, fit ſtatim irregularis. 12. 3. 6.

Suſtentatio integra Sacerdoti ea die, qua celebrat, non eſt neceſſe, ut a quantitate eleemoſynæ ſuppeditetur. 5. 9. 1.

Sutrina anni 1671. Synodus. 5. 1. 11. l. 7. 3. 2.

Sutrinus Epiſcopus. 13. 7. 18.

Syagrius Auguſtodunenſis Epiſcopus. 2. 6. 1.

Sylvius Franciſcus citatur. 7. 6. 8. l. 11. 12. 2. & 3. l. 13. 19. 9. & 30. l. 13. 20. 11. & 12. laudatur. 6. 9. 6.

S. Symmachus Papa. 2. 10. 1. l. 13. 2. 5.

Synagogas Judæorum ingredi an liceat. 6. 5. 1.

Synaxarii uſus cur Italo-Græcis interdictus. 6. 3. 7.

Syncelli quinam eſſent, eorumque præeminentia. 3. 10. 1.

S. Syneſius Cyrenenſis citatur. 8. 12. 3.

Synodalis, Synodatica penſio, & Synodaticum, idem ſunt, ac Cathedraticum. 5. 6. 2. &c. l. 5. 7. 7.

Synodus idem eſt, ac Cathedraticum. 5. 6. 2.

Synodus, ejuſque nomen, ac diviſio. 1. 1. 1. &c. eam congregandi jus ad quam poteſtatem pertineat. 1. 4. 2. quare congregentur *Synodi*. 6. 1. 3. &c. an *Synodi* Diœceſanæ, & Provinciales, *Sanctæ* inſcribendæ, & appellandæ ſint. 1. 3. 1. *Synodi* prævia promulgatio quando facienda. 5. 1. 1. congregationes quædam celebrandæ ante *Synodum*. 3. 11. 3. *Synodus* quantum protrahenda. 5. 1. 2.

Synodo an intereſſe debeat Vicarius Generalis. 3. 3. 2. & 3. & 4. & Abbates, ac Prælati tam Regulares, quam Seculares, 3. 1. 1. &c. quatenus teneantur intereſſe Beneficiarii, & Capellani addicti Eccleſiæ Capituli Lateranenſis, Protonotarii non participantes, & Subcollectores Spoliorum. 3. 8. 9. *Synodis* an intereſſe queant Laici. 3. 9. 1. &c. ad *Synodum* duplicem an quis adigi queat. 3. 6. 7. quis ſedendi ordo in *Synodo*. 3. 10. 1. &c. qui nimis cito recedit a *Synodo*, vel qui ad illam nimis ſero accedit, perinde eſt reus, ac ſi non intereſſet. 3. 12. 1. *Synodi* ſubſcriptio ad quem ſpectet. 13. 2. 1. &c. unica declaratio facta in *Synodo* an æquivaleat trinæ monitioni. 5. 12. 2. & 3.

In *Synodis* haud facile decidendæ quæſtiones adhuc inter Catholicos controverſæ. 7. 1. 1. l. 7. 2. 13. l. 7. 5. 2. & 6. & 10. l. 7. 9. 5. l. 7. 10. 9. l. 7. 14. 2. l. 7. 15. 13. l. 8. 2. 2. l. 8. 3. 5. l. 8. 7. 4. l. 8. 9. 12. l. 8. 10. 1. l. 8. 12. 1. l. 8. 13. 9. l. 10. 4. 1. l. 10. 5. 6. l. 10. 7. 6. l. 11. 5. 12. *Synodi* nonnullæ non ſe gerunt admodum prudenter in ſuis Conſtitutionibus edendis. 7. 15. 13. & aliquando errarunt. 7. 6. 1. & 4. quare *Synodi* quædam Pſeudo-Synodi reputatæ. 3. 9. 4. Vid. *Concilium*.

Synodus Provincialis quid ſit. 1. 1. 2. eam cogere extra Italiam ſpectabat ad Vicarios Apoſtolicos. 2. 10. 1. eam congregare an poſſit Vicarius Capitularis Metropolitanæ. 2. 9. 8. *Synodum* ante Pallii receptionem facere nequit Archiepiſcopus. 2. 6. 4. ad *Synodum* Provincialem vocari debent Canonici Cathedralium. 3. 4. 1. illi quis intereſſe teneatur. 13. 8. 13. &c. in *Synodo* Provinciali Archiepiſcopus celebrans ſolemniter uti poteſt Pallio. 3. 11. 6. in *Synodis* Provincialibus an dandum ſit oſculum pacis. 5. 1. 10. in iis fiebat olim degradatio verbalis Clericorum. 9. 6. 4. *Synodi* Provincialis Decreta cur tranſmittenda ad Congregationem Concilii. 13. 3. 3. *Synodos* Provinciales revidere, & approbare debet Congregatio Concilii. 13. 3. 6. & 7. *Synodi* Provincialis Conſtitutiones a Pontifice ſolent aliquando confirmari. 13. 3. 4. l. 13. 5. 9. tunc an vires accipiant univerſam obligandi Eccleſiam. 13. 3. 5. earum auctoritas per Apoſtolicam ſupervenientem confirmationem non ampliatur ultra fines propriæ Provinciæ. 13. 19. 8. & 20. *Synodi* celebratæ ab Archiepiſcopis ſine Suffraganeis utrum Provinciales ſint, an Diœceſanæ. 2. 4. 3. & 4. 5.

Synodus, ſine addito, plerumque Diœceſanam ſignificat. 1. 1. 4. quænam fuerit prima *Synodus* Diœceſana. 1. 1. 6. *Synodi* Diœceſanæ conſequebantur Provinciales. 1. 6. 2. l. 5. 2. 1. antiquitate ceteris præſtant. 1. 1. 6. an ſint omnino neceſſariæ. 1. 2. 4. & 5. *Synodi* Diœceſanæ definitio. 1. 1. 4. utilitas. 1. 2. 1. &c. *Synodus* Diœceſana ad quam poteſtatem, aut legem pertineat. 1. 4. 1. &c. ſpeciem quamdam Curiæ, ſeu Tribunalis Eccleſiaſtici præſefert. 4. 2. 1. In quo loco habenda ſit. 1. 5. 1. &c. & in quo loco loci. 1. 5. 3. ejus celebrandæ formula. 4. 2. 2. jus indicendi *Synodum* Diœceſanam an ſit connexum cum jure indicendi concurſum ad Parochiales. 2. 11. 6. & 7.

Synodus Diœceſana a quo cogenda ſit. 1. 6. 4. an illam poſſit cogere ſummus Pontifex. 2. 1. 3. an aliquando coegerit. 2. 2. 7. celebrari poteſt pro libito a Cardinali Vicario Romæ, non item ab aliis Vicariis. 2. 3. 3. cur tam raro *Synodi* Diœceſanæ habitæ in Urbe Roma. 2. 3. 6. & 7. *Synodum* Diœceſanam jure ſuo congregare poteſt Epiſcopus. 2. 5. 1. & quidem ante Pallii receptionem, & quare. 2. 6. 4. eam celebrare poſſunt Vicarii Apoſtolici. 2. 10. 8. an etiam poſſint Vicarii Apoſtolici a Congregatione deputati. 2. 10. 10. & Prælati inferiores. 2. 11. 1. &c. an eam cogere poſſint Epiſcopi Titulares. 1. 5. 2. l. 2. 7. 2. & 3. & Vicarii Generales. 2. 8. 3. & 4. aut Vicarii Ca-

Capitulares. 2. 9. 5. & 6. quando cogenda ſit. 5. 2. 1. & quoties. 1. 6. 1. &c. in *Synodo* Diœceſana neque Epiſcopus, neque Archiepiſcopus celebrans etiam ſolemniter uti poteſt Pallio. 3. 11. 7.

Synodo Diœceſanæ an intereſſe debeant Canonici. 3. 4. 2. &c. an Vicarii Foranei. 3. 3. 10. an ſimplices Beneficiarii, aliique de Clero. 3. 6. 1. &c. tenentur adeſſe Parochi. 3. 5. 1. &c. quando adeſſe debeant Fratres Capellani, aut alii Sacerdotes Religioni Hieroſolymitanæ inſervientes. 3. 7. 1. &c.

In *Synodo* Diœceſana ſolus Epiſcopus eſt Judex. 3. 12. 7. an in *Synodis* Diœceſanis faciendæ ſint acclamationes, & danda oſcula pacis. 5. 1. 11. in *Synodo* Diœceſana quale votum habeant Presbyteri. 13. 1. 1. *Synodi* Diœceſanæ an robore careant, ſi a Congregatione non ſint approbatæ. 13. 3. 6. *Synodum* Diœceſanam peculiarem an celebrare poſſint Epiſcopi cum Græcis Sacerdotibus ſibi ſubditis. 2. 12. 1. & 10.

Synodus veluti Parochialis congreganda ab Epiſcopo. 4. 3. 3.

Synodus Abulenſis, Acheruntina, Adjacenſis, Adrienſis, Ænhamenſis, Æſina, Africana, Agathenſis, Albana, Albienſis, Alerienſis, Alexandrina, Altiſiodorenſis, Amalphitana, Ambianenſis, Amerina, Anconitana, Ancyrana, Andegavenſis, Anglicana, Antiochena, Antiſiodorenſis, Aquenſis, Aquilejenſis, Aquiſgranenſis, Arauſicana, Arelatenſis, Ariminenſis, Arvernenſis, Aſculana, Atrebatenſis, Audomarenſis, Avenionenſis, Auguſtenſis, Aurelianenſis, Auximana, Bajocenſis, Barcinonenſis, Baſileenſis, Beneventana, Berghamſtedenſis, Biterrenſis, Bituricenſis, Bononienſis, Bracarenſis, Brugenſis, Brundufina, Budenſis, Burdigalenſis, Burgenſis, Buſcoducenſis, Cabilonenſis, Cæſenatenſis, Cameracenſis, Carnotenſis, Carthaginienſis, Catalaunenſis, Chalcedonenſis, Cingulana, Claromontana, Colonienſis, Compendienſis, Compoſtellana, Conſtantienſis, Conſtantinopolitana, Coyacenſis, Cracovienſis, Cremonenſis, Diamperitana, Duciacenſis, Eboracenſis, Ebroicenſis, Eliberitana, Epaonenſis, Exceſtrenſis, Exonienſis, Farfenſis, Feltriæ, Florentina, Forojulienſis, Francfordienſis, Fulginatenſis, Gallica, Gandavenſis, Gangrenſis, Germanica, Geruntina, Hieroſolymitana, Hibernenſis, Hiſpalenſis, Hiſpanienſis, Hydruntina, Ilerdenſis, Illiberitana, Iprenſis, Iſclana, Lambethana, Lancianenſis, Landavenſis, Laodicena, Larinenſis, Lateranenſis, Lauretana, Lemovicenſis, Leodienſis, Limana, Lingonenſis, Liptinenſis, Londinenſis, Londonienſis, Lucana, Lugdunenſis, Magdeburgenſis, Maronitarum, Matheranenſis, Matiſconenſis, Mechlinienſis, Mediolanenſis, Meldenſis, Melitenſis, Metenſis, Mexicana, Milevitana, Moguntina, Montis Faliſci, Montis Peſſulani, Montis Libani, Montis Regalis, Namurcenſis, Nannetenſis, Narbonenſis, Neapolitana, Nemauſenſis, Nicæna, Nonantulana, Oriolana, Oſcenſis, Oſnabrugenſis, Oſtienſis, Oxonienſis, Palentina, Pariſienſis, Pennenſis, Petricovienſis, Pictavienſis, Piſana, ad Pontem Audomari, Portallegrenſis, Pragenſis, Quinſexta, Ravennatenſis, Regenſis, Regiaticina, Remenſis, Romana, Rotomagenſis, Rutenenſis, Ruthenorum, Ruralis, Sabinenſis, Salegunſtadienſis, Salernitana, Saliſburgenſis, Salmanticenſis, Santonenſis, Sardicenſis, Senonenſis, Senogallienſis, Silvaneſtenſis, Sinenſis, Siſtaricenſis, Spalatenſis, Strongolenſis, Sueſſionenſis, Sutrina, Syrorum, Tarantaſienſis, Tarraconenſis, Telenſis, Theatina, Theſſalonicenſis, Toletana, Toloſana, Tornacenſis, Trecenſis, Trecorenſis, Trevirenſis, Triburienſis, Tridentina, Trullana, Tunkinenſis, Turonenſis, Valentina, Vaſenſis, Vaticana, Vaurenſis, Veliterna, Venetica, Vernenſis, Viennenſis, Ulyſſiponenſis, VVigornienſis, VVormatienſis, VVratiſlavienſis, Yprenſis, Zamoſciæ. *Vid. ſingulas ſuis locis.*

Syrmata Clericis prohibita. 11. 8. 2.

Syrorum conſuetudo circa Confirmationis collationem. 7. 10. 4.

Syrorum Maronitarum Montis Libani anni 1736. Synodus. 3. 9. 5.

T

Tabacum ſumere cur interdictum in aliquibus Eccleſiis. 10. 3. 2. ſumere ante Euchariſtiam an liceat. *ibid.* & l. 11. 13. 1. &c.

Tabardum nimis longum Clericis prohibitum. 11. 8. 2.

Tabella conficienda præferens perpetua, & temporalia Miſſarum onera. 13. 25. 4. & 34. *Tabella* affigenda loco, ubi eleemoſynæ pro Miſſis offeruntur. 13. 25. 12.

Tamburinus Card. Fortunatus. 13. 11. 27.

Tamburinus Thomas citatur. 11. 5. 12.

Tarantaſienſis anni 1609. Synodus. 6. 2. 1. l. 7. 3. 1.

Tarraconenſe Capitulum an ſit exemptum. 13. 9. 9.

Tarraconenſis Archiepiſcopus Vicarius Apoſtolicus. 2. 10. 1.

Tarraconenſis Eccleſiæ Statuta citantur. 11. 4. 3.

Tarraconenſis anni 516. Synodus. 3. 9. 8. altera anni 1329. 1. 6. 3. & 4. alia anni 1727. 13. 18. 11.

Tarſenſis Archiepiſcopus Romæ SS. D. N. Viceſgerens. 6. 4. 2.

Tatianus Præfectus Urbis. 3. 9. 1.

Tauri. Vid. *Agitatio*.

Taxa Synodalis. 5. 8. 11. *Taxa* Synodalis æditium Beneficii, e quibus ordinandus ſuam ſuſtentationem eſt percepturus, cui regioni ſit accomodanda. 12. 9. 2. &c. *Taxa* ſtatuenda ad ſuſtentationem Seminarii jam erecti. 9. 7. 3. & 8. a quibus præſcribenda. 5. 11. 3. & 7.

Taxatio. Vid. *Eleemoſyna*.

Taxillorum ludus Clericis interdictus. 11. 10. 2. & 3. Vid. *Ludere*.

Telenſis Synodus a Siriclo confirmata. 13. 3. 2.

Templum. In publicis *Templis* viri a mulieribus ſeparati olim dividebantur. 11. 1. 8.

Tempus modicum quoto dierum ſpatio contineatur. 13. 25. 10. *Tempus*, quo infirmis extrema Unctio exhibenda eſt. 8. 7. 1. &c. *Tempus*, quo cogenda eſt Synodus Diœceſana. 1. 6. 1. &c.

Terra. Comeſtio *Terræ* habita pro Communione. 7. 16. 1. & 2.

Terra Sancta. Acceſſuris ad recuperandam *Terram Sanctam*, quæ Indulgentia conceſſa. 13. 18. 6. & 8. *Terræ Sanctæ* Cuſtodi conceſſa facultas Confirmationem conferendi. 7. 7. 6. Vid. *Cruciata*.

Territorium ſeparatum. Vid. *Prælati*.

Tertiariæ quas conditiones habere debeant, ut poſſint approbari ab Ordinario. 9. 15. 11. *Tertiariæ*, Beguinæ, & Oblatæ, ſolemnia vota in ſua Profeſſione non emittunt. 13. 12. 9. *Tertiariis* mulieribus non collegialiter viventibus, inconſulto Epiſcopo, habitum ſui Ordinis dare nequeunt Regulares. 9. 15. 11. *Tertiariarum* inſtituto minime congruit profeſſio continentiæ, quæ exigitur ab uxore, cujus maritus ſacris Ordinibus initietur. 13. 12. 16. Vid. *Beatæ*.

Tertullianus Quintus Septimius Florens hæreticus Montaniſta. 5. 4. 3. citatur. 5. 8. 3. l. 7. 10. 3. l. 10. 4. 4. l. 11. 9. 2. explicatur. 8. 12. 3. & 5.

Teſtamentum, licet confirmatum ab Imperatore, poteſt a conditore revocari. 13. 5. 9. quidam putabant, ſibi adimi facultatem *Teſtamenti* condendi poſt extremam Unctionem. 8. 7. 1. Vid. *Clerici*.

Teſtator an poſſit impedire, quominus Epiſcopus piarum voluntatum executioni ſe immiſceat. 13. 25. 1. *Teſtatorum* diſpoſitiones circa Miſſarum numerum in animæ ſuæ expiationem celebrandarum præſcriptum, quomodo intelligendæ, & explicandæ. 13. 25. 30. &c.

Teſtis unicus an ſufficienter probatam reddat collationem Baptiſmatis. 7. 6. 4. & 5. & 6. *Teſtes* ad matrimonii contractum adhibiti, & neceſſarii. 13. 23. 11. unde auctorizentur. 13. 23. 6. aſſiſtentes matrimonio, cui legitimæ non præceſſerint denuntiationes, an ullam pœnam incurrant. 12. 6. 2. eorum præſentia an requiratur ad valorem matrimonii in Fœderatis Belgii Provinciis. 6. 6. 3. &c. quandonam hæc lex obligare cœperit. 6. 6. 9. cum *Teſtium* ſingularium depoſitionibus proceditur adverſus Confeſſarios ſollicitantes. 6. 11. 14. *Teſtes* Synodales, eorum officium, origo, & auctoritas. 4. 3. 1. &c. *Teſtes* Synodales idonei quam neceſſarii ſint, & quam inventu difficiles. 4. 3. 8. quale juramentum a *Teſtibus* Synodalibus præſtandum. 4. 7. 6.

Teſtudines diebus eſurialibus comedere cur liceat. 11. 5. 11.

Teuthberga, ſeu Theuthberga, vel Theuthberta Regina uxor Lotharii ab eo repudiata. 8. 12. 4. & 6. l. 9. 9. 3. l. 13. 12. 11.

Textus Juris Canonici inter ſe contrarii conciliantur. 3. 1. 1.

Theatina Synodus. 12. 2. 2.

Theatinus Antiſtes. 12. 2. 2.

Theatrorum voluptas omnis diebus feſtis olim interdicta. 11. 1. 7.

Theodebertus Francorum Rex. 11. 11. 1.

Theodorus Balſamon. 11. 7. 5.

Theodorus Archiepiſcopus Cantuarienſis. 7. 15. 8. citatur. 5. 1. 8.

Theodorus Epiſcopus Maſſilienſis. 13. 19. 4.

Theodorus a Spiritu Sancto. 13. 18. 3. citatur. 2. 9. 7.

Theodorus Studita citatur. 2. 1. 1.

Theodoſia mulier religioſa. 13. 25. 1.

Theodoſiæ Arciepiſcopus Titularis fuit Benedictus XIV. 5. 10. 3.

Theodoſius ſenior Imperator. 9. 9. 9. l. 11. 1. 7. quam ſero fuerit baptizatus. 12. 6. 7.

Theodoſius junior Imperator. 3. 9. 1. l. 11. 1. 7. l. 11. 4. 5. l. 13. 17. 7.

Theodotus Ancyranus Epiſcopus. 5. 6. 1.

Theodulphus Aurelianenſis Epiſcopus. 8. 3. 3. l. 8. 6. 4. l. 11. 11. 3. citatur. 7. 8. 5. l. 8. 8. 4.

Theologi hodierni temporis, eorumque variæ claſſes. 13. 9. 17. inter *Theologos* graviſſimos ſecum contendentes non debet Epiſcopus ſibi arrogare partes Judicis. 7. 11. 2. quantam opinionis *Theologorum* rationem habuerit Congregatio Concilii. 8. 10. 13. *Theologorum* unanimis conſenſus eſt efficax argumentum ad Catholicum dogma ſtabiliendum. 8. 5. 5. *Theologi* morales nonnulli blande corriguntur. 5. 1. 8.

Theologia moralis, & Canonici Juris ſcientia, quam arcto inter ſe vinculo copulentur. 13. 9. 17. in *Theologia* morali vincere debet ſententia illorum, qui media via inter rigorem, & laxitatem incedunt. 12. 6. 12. *Theologia* Scholaſtica qualiter tradenda. 13. 9. 17.

Theophilactus Bulgariæ Archiepiſcopus. 9. 8. 7.

Theſſalonicenſis Archiepiſcopus Vicarius Apoſtolicus. 2. 10. 1.

Theutberga. Vid. *Teuthberga*.

Theutonici Ordinis Magnus Magiſter. 13. 13. 16.

Theutonicus. Vid. *Semeca*.

Thierſius Joannes Baptiſta. 13. 18. 11.

S. Thomæ in Africa Epiſcopalis Cathedra ab Inſula *S. Thomæ* ad Caſtrum S. Antonii in Inſula Principis tranſlata. 13. 7. 16.

S. Thomas Archiepiſcopus Cantuarienſis. Ejus factum a S. Hugone minus approbatur. 10. 9. 5.

S. Thomas Aquinas citatur. 1. 4. 2. l. 5. 8. 6. & 7. l. 6. 8. 11. l. 7. 1. 4. l. 7. 2. 10. & 11. l. 7. 5. 5. & 7. l. 7. 8. 6. l. 7. 11. 4. &c. l. 7. 12. 6. l. 7. 14. 1. l. 7. 16. 9. & 10. l. 8. 4. 4. & 5. l. 8. 6. 1. l. 8. 7. 3. l. 8. 8. 3. & 4. l. 8. 9. 11. l. 9. 3. 1. l. 9. 17. 5. l. 10. 8. 5. l. 11. 6. 1. l. 11. 7. 13. l. 11. 10. 12. l. 11. 11. 7. l. 11. 12. 1. l. 13. 11. 17. l. 13. 22. 13. l. 13. 24. 11. quo anno ſcripſerit Quodlibeta. 7. 2. 10. & Summam Theologicam. 7. 2. 11. ejus doctrina circa jejunium, & qualitatem cibi adhibendam diebus eſurialibus. 11. 5. 9. & 12. citatur ab Auctoribus contrariæ opinionis tamquam eorum ſententiæ favorabilis. 7. 2. 10. & 11. ejus opinio circa dandam, vel negandam peccatori occulto Euchariſtiam. 7. 11. 5. & 6.

Thomas Cantipratenſis citatur. 7. 16. 10.

Thomas a Jeſu citatur. 13. 6. 12.

Thomaſius Card. Joſephus Maria Titularis Eccleſiæ S. Martini ad Montes. 11. 1. 8. l. 13. 18. 6. & 8.

Thomaſſinus Ludovicus citatur. 1. 1. 6. l. 9. 5. 1. l. 13. 3. 2. modeſte refellitur. 3. 3. 8 l. 9. 5. 3.

Thuanus Præſidens Parlamenti Pariſienſis. 9. 9. 2.

S. Thuribius. Vid. S. *Turibius*.

Thymiama, ſeu incenſum oblatum ad Altare tempore Sacrificii. 5. 8. 2.

Timor ſervilis non eſt inhoneſtus, & hæretici hunc improbantes damnantur a Tridentino. 7. 13. 7.

Titulares Protonotarii. 3. 8. 3.

Titulus. Sub ſpecioſo cortice *Tituli* latent aliquando homines craſſi, & rudes. 4. 5. 6. *Titulus* ſacræ Ordinationis. 12. 9. 1. &c. *Titulus* coloratus. Vid. *Prælati*. Quo *Titulo* cohoneſtanda ſit Synodus Diœceſana. 1. 3. 1.

Tolentini Oppidum in Civitatem erectum. 13 7. 18.

Tolerantia, & conniventia ſola Romani Pontificis privilegii præſumptionem inducit. 7. 9. 3. & 4. & 5.

Toletana I. anni 400. Synodus explicatur. 7. 18. 3. & 4. l. 9. 12. 3. & 4. a S. Leone Magno confirmata. 13. 3. 2. altera anni 407. ſub S. Innocentio l. 6. 11. 1. II. anni 531. 5. 11. 1. l. 7. 8. 1. III. anni 589. 11. 3. 1. l. 11. 11. 7. an fuerit appellata univerſalis. 1. 1. 2. IV. anni 633. 3. 9. 5. l. 4. 1. 1. l. 5. 1. 10. l. 5. 11. 1. l. 6. 3. 2. l. 10. 1. 7. l. 11. 9. 3. l. 13. 21. 1. VII. anni 646. 5. 6. 2. & 3. l. 13. 11. 11. VIII. anni 653. 1. 3. 1. l. 3. 9. 5. l. 13. 2. 4. IX. anni 655. 12. 8. 13. X. anni 656. 6. 3. 2. XI. anni 675. 5. 2. 10. XII. anni 681. 3. 3. 6. XVI. anni 693. 1. 6. 2. l. 5. 2. 1. l. 10. 1. 7. altera anni 1324. 5. 8. 9. l. 11. 8. 2. alia ſub Sixto IV. 11. 4. 3. alia anni 1473. ſub eodem Sixto IV. 11. 4. 3. l. 11. 10. 2. alia anni 1565. tempore Pii IV. & V. 3. 9. 6. l. 10. 10. 5.

alia

alia anni 1566. cujus ſtatutum non approbatur. 4. 7. 11. alia anni 1582. 3. 9. 6. l. 13. 3. 3. alia anni 1583. 9. 4. 1. alia nullo anno indicato. 10. 3. 2. alia item a Card. Portocarrero celebrata. 6. 3. 6.

Toletanæ Diœceſis conſuetudo. 12. 7. 4.

Toletanæ Eccleſiæ Conſtitutiones a Leone X. rejectæ, & damnatæ. 9. 1. 3.

Toletanus Archiepiſcopus. 9. 15. 5. ejus juriſdictio. 13. 7. 19. ejus Primatus. 13. 7. 11. ejus temperamentum laudatum. 12. 7. 4.

Toletus Card. Franciſcus. 10. 7. 4. & 5. citatur. 13. 20. 12.

Toloſana anni 1056. Synodus. 5. 6. 2. altera anni 1129. ejuſque decretum. 5. 2. 10. alia anni 1229. 6. 10. 3. alia anni 1530. 11. 14. 3. alia anni 1590. 7. 6. 6. l. 7. 10. 3. l. 9. 2. 5. & 6.

Tonſura Clericalis a ſacris Canonibus quantopere commendata. 11. 9. 4. an ſit verum Sacramentum. 8. 9. 3. geſtanda a Clericis. 3. 3. 7. cui, & quando eam conferre poſſint Abbates. 2. 11. 8. &c. ejus collatio facta ab Abbate perſonis in ſuo privilegio non comprehenſis, an ſit valida. 2. 11. 11. & 13. ad eam quinam promovendi. 12. 4. 3. per eam, ſive per comæ abſciſſionem Clerici ſacræ militiæ adſcribebantur. 11. 9. 3. ea initiatus quando fruatur privilegio fori. 12. 2. 1. l. 12. 6. 4. Clerici primæ Tonſuræ an degradari ſoleant. 9. 6. 5. *Tonſuram*, & Ordines minores, quibus conferre poſſit Abbas S. Barbaræ Mantuæ. 3. 1. 6. Vid. *Dimiſſoriæ*, *Filii*.

S. Toribius. Vid. *S. Turibius*.

Tornacenſis Epiſcopus. 12. 1. 4.

Tornacenſis anni 1643. Synodus. 7. 3. 2.

Torneamenta quid eſſent, quare, & ſub quibus pœnis interdicta. 13. 17. 7. & 10.

de Torres Card. Ludovicus Archiepiſcopus Montis Regalis. 6. 3. 7. laudatur. *ibid.*

de Torres Coſmas Epiſcopus Peruſinus. 11. 11. 6.

Toſtatus Alphonſus Epiſcopus Abulenſis defenditur, & collaudatur. 11. 3. 1. ejus opinio de polygamia rejicitur. 13. 21. 9.

Tournely Honoratus citatur. 8. 13. 4.

de Tournon Card. Carolus Thomas fuit Patriarcha Antiochenus. 13. 15. 17.

de Tournon Card. Franciſcus Archiepiſcopus Bituricenſis. 2. 4. 7.

Tranſitus ad aliam Religionem. 13. 11. 11. &c. poſt nuncupata tria vota ſimplicia interdicitur Religioſis Soc. Jeſu, excepta Religione Carthuſiana. 13. 11. 22. *Tranſitus* Monialium ad aliud monaſterium quibus cautelis permittatur. 13. 12. 29.

Translatio Cathedræ Epiſcopalis quando facienda ſit. 13. 7. 18. facta ab Inſula S. Thomæ in Africa ad Caſtrum S. Antonii in Inſula Principis. 13. 7. 16. *Translatio* ab una Sede Epiſcopali ad aliam. 13. 10. 22. quibus de cauſis permittenda ſit. 13. 16. 5. hujuſmodi *Translationes* abſque Epiſcoporum conſenſu olim peractæ. 13. 16. 13. *Translationes* Epiſcoporum in Regno Poloniæ frequentes. 13. 16. 14. & 17.

Tranſylvani. Vid. *Matrimonium*.

Trapeziticum fœnus. 10. 4. 2.

Trecenſis Synodus. 9. 2. 5.

Trecenſis Eccleſiæ Statuta Synodalia. 6. 11. 2.

Trecorenſis anni 1423. Synodus. 6. 1. 2. l. 9. 2. 1.

Treugæ Domini quid eſſent, & cur certi dies per hebdomadam ita appellarentur. 11. 11. 9. l. 13. 17. 5.

Trevirenſis anni 1310. Synodus. 7. 5. 9.

Trevirenſis Archiepiſcopus. 13. 18. 10.

Triburienſis anni 895. Synodus. 7. 16. 5. l. 10. 9. 1. explicatur, ſeu corrigitur. 7. 16. 8.

Triclinium Leonianum. 1. 5. 5.

Tridentina Fidei Formula. 5. 2. 3. &c.

Tridentina Synodus. 1. 2. 1. l. 1. 3. 2. l. 1. 6. 4. & 5. l. 2. 2. 3. l. 2. 5. 4. l. 2. 9. 2. l. 2. 11. 5. & 6. & 8. & 14. & 15. l. 3. 1. 8. & 9. & 10. & 14. & 15. l. 3. 5. 2. l. 3. 8. 3. l. 3. 9. 1. & 2. l. 3. 10. 1. & 9. l. 3. 12. 1. & 6. l. 4. 4. 1. l. 4. 5. 4. l. 4. 6. 5. l. 4. 7. 1. & 7. l. 4. 8. 5. & 6. & 7. l. 5. 2. 1. & 3. &c. l. 5. 4. 2. l. 5. 5. 4. l. 5. 6. 1. & 5. l. 5. 8. 10. l. 5. 10. 1. l. 5. 11. 3. & 4. l. 6. 9. 2. l. 6. 10. 4. l. 7. 2. 5. & 8. & 13. l. 7. 4. 2. l. 7. 7. 2. & 4. l. 7. 11. 1. l. 7. 12. 11. & 7. l. 7. 13. 1. l. 7. 15. 11. l. 7. 16. 4. l. 8. 1. 2. l. 8. 4. 1. l. 8. 5. 1. l. 8. 7. 2. l. 8. 8. 3. l. 8. 9. 2. & 3. l. 8. 12. 2. & 4. & 7. l. 8. 13. 5. l. 9. 4. 5. &c. l. 9. 6. 4. l. 9. 7. 1. & 2. l. 9. 9. 3. l. 9. 11. 4. l. 9. 15. 5. l. 9. 17. 1. & 5. l. 10. 1. 2. l. 10. 2. 1. l. 10. 5. 2. l. 10. 9. 6. & 8. l. 10. 10. 1. & 6. l. 11. 2. 7. & 8. & 9. & 10. & 13. & 14. & 15. & 16. l. 11. 3. 8. & 9. l. 11. 6. 8. l. 11. 7. 6. l. 11. 9. 1. l. 11. 10. 3. & 9. l. 11. 14. 10. l. 12. 4. 3. & 4. & 8. l. 12. 5. 1. & 5. &c. l. 12. 6. 2. & 11. l. 12. 8. 7. l. 12. 9. 1. l. 13. 2. 5. l. 13. 4. 5. & 6. l. 13. 8. 4. & 13. l. 13. 9. 4. & 5. & 6. & 11. & 14. & 18. l. 13. 10. 19. & 25. &c. l. 13. 11. 2. & 7. & 13. & 14. & 24. l. 13. 12. 1. & 2. & 17. & 18. & 23. & 25. l. 13. 18. 1. l. 13. 19. 6. l. 13. 22. 3. & 4. l. 13. 23. 1. & 13. l. 13. 25. 1. & 17. & 18. & 19. & 26. & 28. citatur, & explicatur. 8. 5. 4. & 5. l. 11. 14. 12. & 13. l. 12. 2. 1. & 2. & 3. l. 12. 6. 4. & 5. & 6. l. 12. 8. 3. l. 13. 9. 7. & 8. & 9. & 16. & 17. l. 13. 10. 27. &c. l. 13. 11. 13. & 14. l. 13. 21. 8. & 9. l. 13. 22. 4. l. 13. 24. 13. &c.

Tridentinæ Synodi verus ſenſus, & mens eruitur. 2. 4. 5. l. 9. 1. 9. l. 11. 2. 9. ejus textus conciliantur. 13. 9. 9. ejus canones appellantur deciſiones Fidei. 1. 3. 2. materia de poteſtate juriſdictionis in ea exagitata, & non definita. 1. 4. 2. an definierit, ſitne de jure Divino, an mere Eccleſiaſtico, reſidentia quoad habentes curam animarum. 7. 1. 2. &c. loquens de Attritione cur abſtinuerit ab omni vocabulo, quod ſufficientiam indicaret. 7. 13. 7. ejus decretum de matrimoniis clandeſtinis non obligat ubi non fuit publicatum. 8. 13. 5. ejus promulgatio in Belgio. 6. 6. 2. & 3. & 7. & 13. ſi in diſpenſationibus Pontificiis non apponatur derogatio *Tridentinæ* Synodo, an ſubſiſtere debeant ipſæ diſpenſationes. 13. 24. 23. *Tridentina* Synodus nullum vinculum Romanis Pontificibus injecit. 13. 10. 28. & 29. præcedentia privilegia abrogare potuit, ab iis concedendis Sedem Apoſtolicam impedire non potuit. 2. 11. 10. an per Bullam Cœnæ derogetur ejus decreto de facultate abſolvendi ab hæreſi occulta. 9. 4. 6. &c. ubi *Tridentina* Synodus non eſt recepta, facultatibus ab illa conceſſis non poſſunt uti Epiſcopi. 9. 5. 2. circumſpectio ab ejus Patribus adhibita, ne in ſuis decretis concinnandis ullam vulnerarent Catholicorum opinionem. 8. 1. 2. *Tridentina* Synodus inviſa Ruthenis ſchiſmaticis. 12. 5. 8. *Tridentinæ* Synodo quilibet Epiſcopus ſubſcripſit definiens. 13. 2. 3.

Tridentinus Vicarius Generalis. 5. 4. 3.

Triduum Synodali celebritati præſtitutum. 5. 1. 2.

Trifaciatæ Miſſæ quid eſſent. 5. 8. 8.

Tripudia, quibus Ss. Martyrum natalitia profanabantur. 11. 3. 1.

Triremis. Vid. *Damnatio*.

Triventinus Epiſcopus. 2. 4. 4.

a Truchſen Eberardus Archiepiſcopus Salisburgenſis. 13. 7. 6.

Trullana Synodus. Vid. *Quiniſexta*.

Tuccius Stephanus Theologus Soc. Jeſu. 10. 7. 4.

Tudertinus Epiſcopus pro incauta juratione cum ſuis Canonicis ante electionem facta punitur. 13. 13. 14.

de Tudeſchis Nicolaus. Vid. *Abbas Panormitanus*.

Tuldenus Diodorus citatur. 11. 10. 3.

Tullenſes Canonici. 13. 5. 10.

Tullenſis Eccleſiæ Rituale. 7. 15. 11.

Tunica quid ſit. 11. 8. 1.

Tunkinenſis anni 1670. Synodus. 13. 3. 4.

Tunkini Vicarii Apoſtolici. 13. 13. 9.

Turcæ. An ad *Turcas* tranſvehi poſſint arma, & ſimilia. 13. 20. 1. &c.

Turcica nomina aſſumere an liceat Chriſtianis. 13. 20. 9.

S. Turibius Epiſcopus Aſturicenſis. 9. 14. 2.

S. Turibius Archiepiſcopus Limanus. 1. 2. 4. l. 4. 3. 8. l. 10. 3. 3. l. 11. 14. 10. ejus Concilia. 2. 4. 2.

Turonenſis I. anni 461. Synodus. 10. 1. 6. anni 813. 5. 1. 7. l. 11. 2. 11. l. 13. 12. 22. altera anni 1294. 10. 9. 4. alia anni 1583. 7. 10. 3. l. 9. 2. 5. & 6. l. 9. 5. 3. l. 11. 6. 5. ejus ſtatutum citatur. 12. 4. 7.

Turonenſis S. Martini antiquus Codex Ms. anonymi Auctoris citatur. 8. 3. 3. l. 8. 6. 2. l. 8. 8. 3.

de Turre Archiepiſcopus Epheſinus in Belgio Vicarius Apoſtolicus. 6. 6. 2.

Turrecremata Joannes citatur. 1. 1. 5.

Turrianus Franciſcus. 5. 11. 1.

Turritanus Epiſcopus. 4. 5. 6.

Tuſculanus Epiſcopus. 7. 1. 7. l. 13. 6. 6. l. 13. 8. 3. ejus juriſdictio in Clerum. & populum Cryptæ Ferratæ. 2. 11. 4. ei conceſſus aliquando Suffraganeus. 13. 14. 8.

Tutelenſe Rituale. 8. 4. 3.

Tutelenſis Eccleſiæ Statuta Synodalia. 8. 4. 5. l. 8. 6. 2.

Tutor an conſtitui poſſit ex numero Presbyterorum. 10. 6. 1.

Tutulus ex alienis capillis cur improbetur. 11. 9. 2.

Tyriæ Pſeudo-Synodus cur talis appelletur. 3. 9. 4.

V

VAcatio per obitum non impedit, quominus Beneficia etiam curata conferantur conſanguineis, affinibus, vel familiaribus aut Beneficiati mortui, aut Ordinarii collatoris. 13. 24. 5. & 6. *Vacationes* a Chori exercitio, quæ Canonicis permitti ſolent. 13. 9. 14. Vid. *Eccleſiæ*.

Vagabundi, ſeu iter habentes, coram quo Parocho Matrimonium inire debeant. 6. 6. 14.

du Val Architectus Regius. 11. 7. 8.

Valens Franciſcus citatur. 13. 20. 13.

Valenti Card. Sylvius Archimandrita Meſſanenſis. 2. 11. 7. l. 6. 7. 5.

Valentina anni 374. Synodus. 7. 6. 1. altera anni 855. 9. 17. 5. alia anni 1255. 3. 12. 3. alia anni 1565. 1. 3. 1. l. 13. 3. 3. alia anni 1577. 5. 10. 2. alia anni 1584. *ibid.* & l. 11. 14. 10. alia anni 1590. 5. 10. 2.

Valentinianus Auguſtus. 9. 8. 5.

Valentinus Archiepiſcopus. 5. 10. 2. l. 12. 5. 1.

S. Valerianus adhuc Infidelis fuit maritus S. Cæciliæ. 9. 3. 5.

Valerius Hipponenſis Epiſcopus. 9. 17. 5. l. 13. 10. 23.

Valerius Card. Auguſtinus Veronenſis Epiſcopus. 5. 5. 6. citatur. 1. 2. 2. l. 8. 14. 6. laudatur. 1. 6. 5. l. 13. 10. 29.

Valeſius Henricus citatur. 2. 2. 2.

Vallemanius Card. Joſeph. 13. 8. 18.

Vandali. Apud eos Epiſcopi appellati titulo Patriarchæ. 2. 4. 8.

Van-Eſpen Zegerus Bernardus citatur. 3. 5. 1. l. 7. 11. 8. l. 8. 8. 4. l. 11. 2. 14. l. 13. 16. 5. refellitur. 5. 4. 3. l. 11. 6. 3. &c. l. 11. 14. 9. l. 13. 3. 6. & malæ fidei accuſatur. 10. 1. 6. & 8.

Varadinenſis Epiſcopus. 2. 12. 5.

Vartabiet Jacobus Alepinæ Eccleſiæ Adminiſtrator, aſſumpto Petri nomine electus Armenorum Patriarcha, Pallio donatur. 13. 15. 18.

Vartabiet Petrus Abrahamus ex Archiepiſcopo Alepino in Patriarcham Armeniæ minoris, atque Ciliciæ electus, Pallium ſolemniter conſequitur. 13. 15. 18.

Vaſenſis II. anni 529. Synodus. 5. 11. 1.

Vaſionenſis Epiſcopus. 10. 2. 2. ejus Conſtitutio Synodalis mitigata. 11. 10. 5.

Vaſquez Gabriel citatur. 8. 9. 2. l. 13. 21. 4. defenditur. 7. 12. 4.

Vaticana Baſilica. In ea tabacum ſumere olim interdictum. 10. 3. 2. & quare. 11. 13. 3. in *Vaticana* porticu celebratum Concilium. 1. 5. 5. Bullarium *Vaticanæ* Baſilicæ. *ibid.*

Vaurenſis anni 1368. Synodus. 1. 6. 3. & 4.

Ubaldinus Card. Robertus. 9. 7. 7. l. 9. 15. 2.

de Vecchis Bartholomæus. 13. 11. 4.

de Vecchis Carolus Secretarius Congregationis Concilii. 11. 2. 9. l. 13. 25. 32. laudatur. 12. 6. 6.

Vectigalia conducere, aut exigere a Chriſtianis nequeunt Judæi. 6. 4. 2.

Vega Andreas. 7. 13. 8.

Veliterna Synodus. Vid. *Oſtienſis*.

Veliternenſis Epiſcopus. Vid. *Oſtienſis*.

Venatio an laicis ullo tempore interdicta. 11. 10. 9. an Eccleſiaſticis interdicta, aut interdicenda. 11. 10. 6. &c. *Venationes* diebus feſtis interdictæ. 13. 17. 7. *Venationum* duo genera, & an utrumque Clericis interdictum. 11. 10. 8.

Venator nullus invenitur Sanctus. 11. 10. 9.

Vendere quaecumque hora etiam ad victum neceſſaria an diebus feſtis liceat. 11. 3. 2.

Veneficæ. Vid. *Sagæ*.

Veneti an gaudeant privilegio deferendi arma ad Turcas. 13. 20. 4. *Venetorum* Liber Sacramentalis citatur. 8. 2. 2.

Venetiarum Nuntio facultas quædam conceſſa. 6. 4. 3.

Venetiarum Patriarcha. 4. 7. 3. l. 13. 1. 12. l. 13. 7. 8.

Venetiarum Eccleſia S. Mariæ Charitatis, S. Mariæ Miraculorum, S. Pauli, S. Marci, aliæque. 6. 8. 8. & 9.

Venetica anni 465. Synodus. 6. 3. 6. l. 10. 1. 6. l. 11. 10. 11.

Ventura Joannes. 13. 10. 29.

Veracrux Alphonſus citatur. 7. 7. 7.

Verbum Dei inter Miſſarum celebrationem a Parochis annuntiandum, & explicandum. 11. 14. 13. ex qua lege profluat præceptum audiendi *Verbum* Dei. *ibid.*

Verbum *Placet*, quo Synodales Conſtitutiones approbantur. 13. 1. 1. &c.

Vercellenſis Epiſcopus. 12. 8. 4.

Ver-

Vernenſis anni 755. Synodus. 1. 6. 1.
Veronenſe Capitulum nonnullis privilegiis ornatur a Benedicto XIV. 11. 3. 8. ejus exemptio ab Epiſcopo. 13. 9. 2. ejus Liber Pœnitentialis. 11. 11. 3.
Veronenſis Epiſcopus. 13. 12. 14.
Verricellus Angelus Maria citatur. 13. 21. 5.
Verum, & Ratum, ubi de matrimonio ſermo eſt, quid ſignificet. 8. 13. 5.
Veſprimienſis Epiſcopus. 2. 11. 15.
Veſtiarium quid ſit. 3. 11. 5.
Veſtis talaris deferenda a Clericis in Sacris conſtitutis, aut Beneficiatis. 11. 8. 1. &c. ejus uſus quam ſit Eccleſiaſticorum proprius. 10. 3. 5. *Veſtis* alienigena an poſſit adhiberi ad occultandam propriam Fidem. 13. 20. 12. & 13. & 15. *Veſtes* ſacræ adhibendæ ab iis, qui Synodo interſunt. 3. 11. 1. &c. *Veſtes* ſacræ ſpeciales, ad eum tantum uſum deſtinatæ in Divinis miniſteriis celebrandis, ſemper, & ab initio Eccleſiæ adhibitæ. 11. 8. 1. *Veſtes* lugubres in conſanguineorum obitu induere an Clericis interdicatur. 11. 4. 3.
Veteranus miles quinam ſit. 12. 1. 6.
Vetitum. Quam facile homines nitantur in *Vetitum*. 6. 10. 4.
Vetuſtatis argumento abuſus ſuſtineri nequit. 11. 3. 7.
Vexatio injuſta ut pecuniæ ſolutione propulſari, ac redimi licite poſſit in cauſa Beneficiali, quid requiratur. 12. 6. 9.
Vezzoſi Antonius Franciſcus laudatur. 13. 18. 6.
Ugonius Epiſcopus Famauguſtanus citatur. 2. 5. 1. l. 3. 1. 2.
Ugonius Matthias citatur. 1. 1. 4.
de Via Card. Joannes Antonius. 8. 14. 3.
Viaticum in mortis articulo ſuſcipiendi obligatio. 7. 16. 2. l. 13. 19. 22. an a Parochis deferri debeat moribundis peſte laborantibus. 13. 19. 8. &c. pueris adminiſtrandum. 7. 12. 1. &c. an exhibendum moribundo, qui eadem die ſanus Euchariſtiam ſuſceperit. 7. 11. 2. illud in eadem infirmitate repetere, pium, & laudabile eſt. 7. 12. 4. & 5. quomodo porrigi poſſit ægroto, qui ſacram Particulam deglutire nequeat. 13. 19. 25. aut peſte laborantibus. 13. 19. 27. & 28. an, & quare extrema Unctio adminiſtrari queat ante *Viaticum*. 8. 8. 1. Vid. *Euchariſtia*.
Vicarius deputatus in perpetuum a Prælato Regulari ad curam animarum in propriis Eccleſiis an teneatur Synodo intereſſe. 3. 1. 11. *Vicarii* ad nutum amovibiles, in Parochiis unitis deputati a Capitulis, ſeu monaſteriis. 12. 1. 2. *Vicarii* Eccleſiarum Cathedralium idem aliquando, ac Suffraganei. 13. 14. 4. & 8. *Vicarii*, aut Coadjutoris mercenarii opera an utilior, quam Coadjutoris cum ſpe futuræ ſucceſſionis. 13. 10. 26. Vicarium Græcum, aut Suffraganeum, Epiſcopi Latini habere debent pro ſuis Græcis ſubditis. 2. 12. 3. & 4. & 5.
Vicarius Apoſtolicus, ejus officium, & juriſdictio. 2. 10. 1. ejus deputatio ſupplet vices Coadjutoris ad ſatisfaciendum Eccleſiæ neceſſitatibus. 13. 14. 3. ideo *Vicariis* Apoſtolicis Pallium conceſſum, quia conſtituebantur Archiepiſcopi. 13. 15. 7. & 8. *Vicarius* Apoſtolicus pro Græcis in Corſica conſtitutus. 2. 12. 8. *Vicarius* Apoſtolicus in Diœceſi Colonienſi. 2. 10. 3. in Malabaria. 2. 10. 5. in Peguviæ Regno. 2. 10. 7. in Sinarum Imperio. 2. 10. 6. *Vicariis* Apoſtolicis Sinarum, & Tunkini indulgetur, ut Epiſcopum conſecrare poſſint ſine ullius aſſiſtentia. 13. 13. 9. *Vicarii* Apoſtolici a Congregatione Epiſcoporum, & Regularium deputati, eorumque officium, ac facultates. 2. 10. 9. & 10. Vid. *Diſpenſatio*.
Vicarius Generalis Pontificis tum in ſpiritualibus, tum in temporalibus. 2. 3. 1. qualis olim conſtitueretur. *ibid.* Cardinalis in Urbe *Vicarius*, ſeu *Vicarius* Generalis Pontificis ut nunc conſtituitur. 5. 11. 9. ejus auctoritas Romæ ordinaria. 2. 3. 1. &c.
Vicarius Generalis conſtituendus a *Vicario* Apoſtolico in Indiis Orientalibus, & facultates illi pro Sede vacante conceſſæ. 13. 16. 12. *Vicarius* Generalis Epiſcopi quis dicatur, & an idem ſit, ac Officialis. 3. 3. 2. ejus officium, & juriſdictio. 2. 8. 1. &c. l. 3. 3. 2. &c. ſemper eſt unus ex Judicibus Synodalibus. 4. 2. 3. an poſſit celebrare Synodum. 1. 6. 4. l. 2. 3. 3. an ſedere debeat in Synodo poſt Epiſcopum. 3. 10. 2. quibus veſtibus uti debeat, cum intereſt Synodo. 3. 11. 8.
Vicarius Capitularis, ejuſque officium, ac juriſdictio. 2. 9. 1. &c. l. 13. 25. 2. in eum tota transfertur Capituli juriſdictio, Sede vacante. 4. 8. 10. ejus electio quando facienda. *ibid.* in Indiis Orientalibus ut plurimum fieri nequit ex defectu Cleri. 13. 16. 12. in quibus præſtet Vicario Generali. 2. 9. 4. an Indulgentias concedere poſſit. 2. 9. 7. ejus ſuſtentatio unde ſumenda. 10. 10. 4. an poſſit multas in uſum proprium convertere. *ibid.* Vid. *Viſitatio*.
Vicarius ruralis, ſeu *Vicarius* Foraneus Epiſcoporum. 3. 3. 7. l. 4. 3. 8. ejus origo, antiquitas, atque auctoritas. 3. 3. 5. &c. *Vicarii* Foranei conſulendi ante Synodum. 6. 1. 1. quo ordine ſedeant in Synodo. 3. 10. 7. quibus veſtibus uti debeant, cum interſunt Synodo. 3. 11. 9. *Vicarii* Foranei Archiepiſcopi Remenſis. 3. 3. 8.
Vicarius Parochi aſſiſtens matrimonio contra prohibitionem Ordinarii, an irritum reddat illud matrimonium. 13. 23. 2. & 3. *Vicarius* idoneus Parocho illiterato non ita facile ſubſtitui poteſt. 13. 10. 16.
Viclefus, ſeu Wiclefus Joannes. 7. 16. 3. l. 13. 1. 2. ejus errores damnati. 5. 4. 1. l. 7. 7. 2. ejus verſio Sacræ Scripturæ. 6. 10. 3.
Viclefiſtæ, ſeu Wiclefiſtæ, refelluntur. 5. 8. 7.
Victoria Franciſcus in primis ex Ordine Prædicatorum defendit ſufficientiam Attritionis. 7. 13. 6.
Victualia, ſeu Procurationes Epiſcopo, aut Vicario Capitulari viſitanti quoties ſubminiſtrandæ. 10. 10. 6.
Vidua an poſſit nubere intra annum luctus. 9. 12. 6. *Viduæ* ad tribunalia Eccleſiaſtica provocare ſemper poſſunt. 9. 9. 10.
Viennenſis anni 1311. Synodus. 2. 6. 2. l. 3. 9. 1.
Vigilia Nativitatis Domini. Ea die Miſſæ alicubi Veſpertinæ celebrantur. 6. 8. 4. & 7. &c.
Vigilius Papa. 11. 11. 1.
Vigorienſis Epiſcopus. 3. 1. 7.
Vigorius Simon citatur. 8. 14. 1. & 2. refutatur. 3. 9. 2.
Villalpandeus Gaſpar Cardillus Segobienſis Theologus citatur. 6. 9. 6.
Vinnius Arnoldus citatur. 9. 11. 2.
Vinum offerebatur ad Altare tempore Oblationis. 5. 8. 1. & 2.
de Vio. Vid. *Cajetanus*.
Viperinis carnibus an veſci liceat diebus eſurialibus. 11. 5. 12.
Vir florens ætate an teneatur Religionem ingredi, ſi uxor admiſſi adulterii pœnitens religioſam in monaſterio vitam eligat. 13. 12. 12. & 15. & 16. an poſt mortem uxoris ſolemniter profeſſæ poſſit *Vir* ad alias nuptias valide tranſire. 13. 12. 16.
Virgæ. An deceat *Virgis* cædi Canonicos Herbipo-

bipolenſes, antequam in Capitulum recipiantur, & unde orta hæc conſuetudo. 11. 3. 5. & 6. & 7.

Virginitas in matrimonio ſervanda an poſſit apponi tamquam conditio in nuptiarum contractu. 13. 22. 10. &c.

Virgo deſponſata etiam appellatur conjux. 8. 12. 5.

Viſitare Diœceſim utrum queat Vicarius Capitularis. 2. 9. 5. & 6. *Viſitare* Capitulum quantumvis exemptum an poſſit Epiſcopus ſive per ſe, ſive per alium. 13. 9. 5. & 6. & 7. cui Epiſcopo competat *Viſitare* Territorium *Nullius*. 3. 5. 3. quando, & qualiter jus habeat Epiſcopus viſitandi Eccleſias etiam exemptas. 3. 7. 4.

Viſitatio Diœceſis quoties, & quomodo facienda ab Epiſcopo, ſeu Vicario Capitulari. 4. 3. 3. l. 10. 10. 6. ad *Viſitationem* ſuarum Diœceſium an teneantur Cardinales Epiſcopi Suburbicarii. 13. 6. 6. in *Viſitatione* ſuæ Diœceſis non omnia poteſt exequi Epiſcopus. 1. 2. 2. nec omnia deprehendere. *ibid.* *Viſitationi* Epiſcopali non ſubjacent Eccleſiæ Regularium, niſi ſint Parochiales. 13. 25. 5. *Viſitationis* defectum ſupplet ſcrutinium Synodale. 5. 3. 7. olim in *Viſitatione* Epiſcopali ſolvebatur alicubi Cathedraticum. 5. 6. 2. & 3. nunc eſt omnino vetitum. 5. 6. 5. *Viſitationi* intereſſe quatenus teneantur Subcollectores ſpoliorum. 3. 8. 9. *Viſitationes* Baſilicæ Lateranenſis factæ a Pontificibus. 13. 18. 5. *Viſitatio* ſacrorum Liminum facienda ab omnibus Epiſcopis. 13. 6. 1. &c. Epiſcopalibus Synodis aliquo modo æquiparatur. 13. 6. 1.

Viſitatores Diœceſis. 4. 3. 2.

Vita communis ſervata a primis Chriſtifidelibus. 13. 12. 18. huic *Vitæ* communis inſtituto obſtricti erant Canonici. 13. 12. 22. *Vita* communis quomodo ſervanda in monaſteriis, aut reſtituenda, ubi obſolevit, & Moniales reſiſtunt. 13. 12. 18. &c. *Vitæ* communis inſtitutum quid expoſcat. 13. 12. 20.

Vitæ probitas ſive in Ordinatis, ſive in Ordinandis requiſita. 11. 2. 17.

S. Vitalis Martyris dies ſacra. 5. 6. 3.

Vitalis Ordericus citatur. 5. 11. 2. l. 13. 10. 7.

Viterbienſis Cathedralis Dignitates, & Canonici. 3. 11. 11.

Vitricus. Vid. *Matrimonium*.

Viva Dominicus citatur. 6. 10. 2.

Viventiolus Epiſcopus Lugdunenſis citatur. 3. 9. 5. & 7.

Vivianus Epiſcopus Anagninus. 8. 5. 3.

S. Udalricus Epiſcopus Auguſtanus. 4. 3. 3.

Ultrajectinæ Eccleſiæ Statuta. 11. 3. 6.

Ulyſſiponenſes Conſtitutiones Synodales. 11. 5. 14.

Ulyſſiponenſis Archiepiſcopus Patriarchæ titulo decoratus. 12. 1. 5. l. 13. 7. 8. l. 13. 14. 11.

Ulyſſiponenſis Synodus. 11. 3. 2.

Unctio cæremonialis in ſolemni Baptiſmo adhibita. 7. 7. 5. l. 7. 8. 4. & 5. *Unctio*, non confirmatoria, ſed curatoria, aut infirmorum ſanatoria, a Miniſtris Eccleſiæ adhibita. 7. 7. 3. l. 8. 4. 2. l. 8. 5. 4. & 6. adhibita ab Apoſtolis. 8. 1. 2. *Unctio* infirmorum paſſiva. 8. 4. 3. quot *Unctiones* ſint neceſſariæ ad validam, & rectam Sacramenti infirmorum adminiſtrationem. 8. 3. 1. &c. *Unctiones* Regum, & Sacerdotum propriæ. 8. 4. 3. *Unctio* Regum Oleo ſancto peracta. 13. 7. 8. *Unctio*, per quam hæretici ad Eccleſiam recipiebantur. 7. 8. 5. Vid. *Extrema Unctio*.

Uniformitas in legibus ſtatuendis non poteſt unicuique loco, & tempori congruere. 6. 1. 1. l. 6. 3. 1. &c.

Uniones Beneficiorum quæ, quando, & quales faciendæ ſint. 9. 7. 1. &c.

Univerſitas an cogi poſſit ad admittendum Procuratorem extraneum. 3. 12. 4. cur in *Univerſitatibus* refriguerit pietas. 5. 11. 3. Religioſi miſſi ad *Univerſitates* ſtudiorum cauſa, in monaſteriis degere debent. 13. 11. 13.

Vocabulum Attritionis non eſt antiquiſſimum. 7. 13. 2.

Volucrum aquatilium quædam genera cur comedere non liceat diebus eſurialibus. 11. 5. 11.

Voluntas. Vid. *Fundator*.

Vonderhardt Hermanus. 12. 5. 4.

Vota alicui Ordini ſpecialiter annexa an ſervanda ab ejectis a Religione. 13. 11. 20. *Vota*, quæ emittuntur a Converſis Ciſtercienſibus, an ſint ſimplicia, vel ſolemnia. 13. 11. 27. & 28. quale *Votum* Caſtitatis tantummodo ſolemne cenſeatur. 13. 12. 11. a quo relaxari poſſit impedimentum matrimonii proveniens ex *Voto* ingrediendæ Religionis, aut perpetuæ Caſtitatis. 9. 2. 1.

Votum ferre in Synodo an poſſint ſimplices Beneficiarii, aliique de Clero. 3. 6. 3. quale *Votum*, deciſivum ne, an conſultivum, competat Presbyteris vocatis ad Synodum Diœceſanam. 13. 1. 1. &c. *Votum* deciſivum in Synodo quibus competat. 13. 2. 1. &c. Procurator miſſus ab Epiſcopo ad Concilium quam vocem, ſeu *Votum* habeat, conſultivumne, an etiam deciſivum. 3. 12. 5. & 6. *Votum* deciſivum non habuerunt Procuratores in Concilio Tridentino. 13. 2. 3. *Votum* deciſivum habent Abbates, & Perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ ad verbalem Clerici degradationem adhibitæ. 9. 6. 4. *Votum* mere conſultivum, non deciſivum, habent Canonici in Synodo Provinciali. 3. 4. 1.

Uratislavienſes Canonici. Vid. *Colonienſes*.

Urbanus II. Papa. 2. 2. 3. l. 8. 9. 9. l. 11. 1. 5. l. 13. 8. 19. l. 13. 18. 3. & 6. & 8. l. 13. 24. 12. citatur. 8. 9. 10. ejus Decretalis explicatur. 11. 11. 8. & 9.

Urbanus III. Papa. 2. 4. 6. l. 9. 12. 6. l. 10. 4. 6. l. 13. 18. 7.

Urbanus V. Papa. 7. 7. 6. l. 11. 6. 6. l. 13. 7. 15.

Urbanus VI. Papa quæ privilegia ſuæ obedientiæ Prælatis elargitus ſit. 9. 1. 2.

Urbanus VIII. Papa. 2. 11. 10. & 16. l. 3. 8. 5. & 6. l. 5. 5. 7. l. 5. 9. 2. & 3. & 4. l. 5. 10. 2. & 3. l. 5. 11. 9. l. 6. 4. 1. l. 6. 5. 5. l. 6. 8. 16. l. 6. 9. 6. l. 7. 10. 2. l. 7. 15. 8. l. 8. 11. 5. l. 9. 6. 7. & 8. l. 9. 7. 7. & 8. l. 9. 15. 7. & 9. l. 9. 16. 7. & 8. l. 10. 3. 2. l. 11. 13. 3. l. 12. 1. 7. l. 12. 5. 11. l. 13. 4. 10. l. 13. 6. 6. & 7. l. 13. 7. 14. l. 13. 8. 4. & 5. l. 13. 10. 7. l. 13. 11. 14. & 16. & 18. & 19. & 21. & 26. & 30. l. 13. 12. 23. l. 13. 13. 15. l. 13. 14. 8. l. 13. 16. 7. & 8. & 9. & 13. & 16. & 17. l. 13. 19. 13. l. 13. 25. 1. & 10. & 13. & 19. & 21. explicatur ejus Conſtitutio, quæ incipit *Magnum*. 9. 6. 8. an per diminutionem Feſtorum facta ſit injuria ejus Bullæ. 13. 18. 12. &c.

Urbicus Metenſis Archiepiſcopus. 2. 4. 5.

Urbinatenſis Eccleſia Metropolitica. 2. 2. 3.

Urſaya Dominicus citatur. 13. 25. 3.

Urſinus Card. Vincentius Maria. Vid. *Benedictus XIII*.

Urſinus Card. Jordanus Epiſcopus Albanenſis. 7. 16. 1.

Urſinus, ſeu Urſicinus Antipapa. 8. 11. 3.

Urſpergæ Sanctuarium in Svevia celeberrimum. 7. 6. 12.

Uſura quid ſit, quam illicita, & qualiter ab Epiſcopo proſcribenda. 10. 4. 1. &c. in *Uſurarum* caſibus non facile definitiones faciendæ. 7. 1. 1. *Uſuræ* Hebræorum cum Chriſtianis quo pacto extirpandæ. 10. 4. 12. ad *Uſuras* alienas allicere, aut

co-

cooperari, etiam in ſui ſubventionem, an liceat. 10. 8. 5. *Uſuræ*, dummodo non ſint immoderatæ, an poſſint eſſe licitæ. 9. 11. 1. an Montes Pietatis, Cenſus ſive reales, ſive perſonales, & Cambia, ſint *Uſuræ* larvatæ. 10. 5. 1. &c. *Uſurarum* cauſæ ad quam ſpectent juriſdictionem. 9. 9. 2.
Uſurarii contractus nequitia in quo conſiſtat. 10. 5. 4.
Utilitas Eccleſiæ excuſans ab interveniendo Divinis Officiis quænam ſit. 4. 4. 1.
Utinenſis Archiepiſcopus. 13. 9. 2.
Uvæ novæ offerebantur ad Altare tempore Oblationis. 5. 8. 2.
Uxor, quæ conſenſit virum ſacro Ordine initiari, an eo e vivis erepto poſſit alteri valide nubere. 13. 12. 16. quoties *Uxor* vitam religioſam in monaſterio amplectitur, utrum vir debeat ingredi monaſterium, ibique Profeſſionem emittere; an vero ſufficiat, ſi voto ſimplicis caſtitatis in ſeculo ſe obſtringat, aut Ordinem ſacrum ſuſcipiat. 13. 12. 11. &c. qui occidit *Uxorem* propriam, ligatur impedimento, ne matrimonium cum alia contrahere poſſit. 9. 12. 7. *Uxores*, quæ *Conſcientiæ* appellantur. 13. 23. 12. & 13. *Uxores* Clericorum an dicerentur Agapetæ. 11. 4. 4.

W

WAlafridus. Vid. *Strabo*.
Waldenſes, ſeu Pauperes de Lugduno, cur extremam Unctionem reprobarent. 8. 4. 6.
Waldrada uxor Lotharii. 8. 12. 4.
Wallo Meſſalinus. Vid. *Salmaſius*.
Walo Metenſis Epiſcopus. 2. 6. 1.
Walterus Epiſcopus Dunelmenſis. 7. 16. 7.
Warmienſis & Sambienſis Epiſcopus quibus exceptionibus Pallio utendi, & Crucem ſublimem præferendi privilegio donetur. 13. 15. 10.
Weſtphaliæ leges de Servorum connubiis explicantur. 9. 11. 5. Vid. *Sage*.
Wiclefus. Vid. *Viclefus*.
Wigornienſis Epiſcopatus Monachorum S. Benedicti. 13. 7. 14.
Wigornienſis anni 1240. Synodus. 8. 7. 1.
Wilkins David citatur. 1. 1. 6.
Willelmus Archiepiſcopus Eboracenſis. 5. 8. 10.
Willelmus Comes Montis Peſſulani. 9. 14. 4.
Willelmus Comes Pictavorum. 9. 9. 3.
Wintonienſis Epiſcopatus Monachorum S. Benedicti. 13. 7. 14.
Won-Duch Hadrianus Auguſtinus Paſtor Leidenſis. 6. 7. 5.
Wormatienſis Synodus. 8. 1. 3.
Wratislavienſes Canonici. Vid. *Colonienſes*.
Wratislavienſis Synodus citatur. 6. 9. 4. & laudatur. 6. 9. 5.
Wratislavienſis Diœceſis Regno Bohemiæ incorporata eſt. 6. 9. 4.

X

XEniorum canon a Clericis exigi conſuetus. 5. 6. 4.
Ximenes Card. Franciſcus de Ciſneros. 13. 7. 19.
Xyſtus. Vid. *Sixtus*.

Y

YPrenſis anni 1609. Synodus. 7. 3. 2. 1. 8 8. 3. altera nullo anno indicato. 6. 10. 3.
Yprenſis Epiſcopi quæſitum circa matrimonia, quæ in Fœderatis Belgii regionibus iniri ſolent. 6. 6. 5.
Yvo. Vid. *Ivo*.

Z

S. ZAcharias Papa. 9. 10. 6. 1. 11. 4. 5. 1. 11. 9. 5. 1. 13. 6. 12.
Zamorenſe Capitulum exemptum ex conſuetudine immemorabili. 13. 9. 6.
Zamoſciæ anno 1720. celebrata Ruthenorum Synodus. 3. 9. 5. 1. 7. 9. 5. 1. 8. 4. 8. 1. 13. 3. 3.
Zannetus Auguſtinus Epiſcopus Sebaſtenus Vicarius Generalis, & Suffraganeus Bononienſis. 7. 16. 1.
Zavarronus Angelus citatur. 2. 12. 2.
Zelus indiſcretus vitandus in tuenda Eccleſiaſtica juriſdictione. 9. 9. 2. & temperandus ab Epiſcopo, ne imprudenter ſuam juriſdictionem tueatur. 9. 9. 12.
S. Zenon Epiſcopus Majumę in Paleſtina. 10. 6. 2.
S. Zephyrinus Papa indulgens erga peccatores. 5. 4. 3.
Zinus Petrus Franciſcus citatur. 3. 3. 8.
Zoenus Epiſcopus Avenionenſis, Apoſtolicę Sedis Legatus. 11. 10. 6.
S. Zoſimus Papa. 13. 3. 1. & 2.
Zuccherius Andreas citatur. 13. 19. 30.

FINIS.

Digitized by Google